hibita ergo non debet esse partibus damnosa. secundum Gulie. & Gen. ibi, qui remittit ad not. de iud. c. examinata Et plenius de hac materia seque strationis de reg. iuris c. locupletari. lib. 6. per Io. And. vide deci. vni. de sequest. posses. & fruct.

ADDITIO.

a Maius preiudicium. Adde Lud. Gomes super regu. de iurro. colli. q. 7. fol. j. circa finem.

SUMMARIUM.

1 *Appellatio deserta si iudex proferat sententiam super principali negotio etiam appellato instante talis sententia erit nulla.*

DECISIO XII. aliàs 604.

1 Dic, † ꝙ si appellatio alicuius deserta est, & iudex qui procedit ratione dictæ appellationis proferat sententiam, ꝙ talis sententia nulla est licèt appellatus procedet et coram eo ratione dictæ appellationis. & ita fuit obseruatum in curia Romana, cum reuerendis patribus dominis Cardinalibus auunculo, & nepote.

SUMMARIUM.

1 *Episcopus vbi latæ sunt tres sententiæ conformes contra eius capitulum, an possit executionem ipsarum impedire ex eo ꝙ non fuerit citatus.*

DECISIO XIII. aliàs 441.

1 Nota † vtrum latis tribus sententijs contra capitulum Episcopus veniens ad causam ẽt in secunda, vel in tertia instantia, & prætendens illas nullas quia ipse vocatus non fuit ad causam possit impedire earum executionem, vel an obstet sibi cap. vt calumnijs de re iudi. in clem. Nam aliqui ibi intelligunt, ꝙ ille cōtra quem latæ sunt non possit ex tunc impedire prætextu nullitatis, tamen tertius bene impedit. super quo vide Pau. & Gen. ibi.

EPITOME.

Cle. vt calumnijs. de re iudi. an locum habeat quando vna sententia super nullitate duarum præcedentium diffinitiuarum intermediauit tertiam earum cōfirmatoriã. Vel sic: Appellans à sententia lata super nullitate duarum sententiarum super negotio principali ad fauorem suum latarum, si obtineat sententiam confirmatoriam primarum sententiarum, & infirmatoriam tertiæ sententiæ latæ super nullitate, an possit impediri quominus executionem obtineat sentẽtiarum ad fauorẽ suum latarũ?

DECISIO XIIII. aliàs 424.

a Nota, quidam obtinuit a duas sententias pro se, & tertiam contra se: & super nullitate primarum duarum per quam primæ duæ fuerant nullæ declaratæ, & quartam pro se confirmatoriam, & infirmatoriam tertiæ latæ super nullitate, & sic habet tres sententias pro se concordes, & vnam contra se super nullitate: pars vero rea contra quam sunt latæ tres sententiæ appellat à sententia confirmatoria primarum duarum prætendens, & producẽs earum nullitatem, pro qua & super qua nullitate obtinuerat pro se sententiam tertiam: actor vero petit antequam reus audiatur super illa nullitate mandari tres sententias concordes executioni, iuxta capit. ut calumnijs. de sent. & re iudi. in cle. reus dicit, quod c. calumnijs. non habet locum in hoc casu, quia ipse de nouo post tres sententias concordes non proponit nullitatem: imò ante post duas sententias proposuerat de nullitate, & super ea & pro se vnam sententiam iam reportauit: quis eorum bene dicat? Non fuit determinata: sed mota in consilio. vide dec. 17. de senten. ex commu. infra.

ADDITIO.

a Quidam obtinuit. Adde similem decis. 2. j. eod. hoc titu. in antiquiorib.

EPITOME.

Appellatum si fuerit, a sententia lata super possessorio suspenso petitorio: nunquid possit iudex appellationis super utroque pronuntiare.

SUMMARIA.

1 *Iudex appellationis a sententia lata in partibus super possessorio, petitorio suspenso, an possit cognoscere de possessorio, & petitorio simul.*

2 *Possessoriumm non trahit ad se petitorium.*

DECISIO XV. aliàs 436.

1 Nota, [illegible] † in partibus super [illegible] petitorio & possessorio, tãdem suspenso petitorio lata sententia in solo possessorio appellatur ab ea defertur appellationi, & in virtutem appellationis causa appellationis commissa fuit in curia Auditori: & partes procedunt coram eo in petitorio & possessorio simul, & fertur sententia in utroq; quæritur an ualeat in petitorio? & quidam dicũt non, quia solum possessorium videtur commissum sibi, ex quo appellatio erat emissa à diffinitiua lata in solo possessorio. Alij contra, quia per illam appellationem totũ fuit deuolutũ ad curiã, & petitorium & possessorium, & præsertim ex quo originaliter fuerat super toto processum, ne causæ continentia diuidatur, & sic causa illius appellationis commissa totum negotium eo modo quo erat ad primũ iudicem in partibus commissum vs, sed coram eo potuissent partes procedere in petitorio: ergo & coram isto Auditore. Pro prima parte erant plures: quia sub possessorio nõ venit. c. j. de sequest. poss. & fruct. cum ibi no. nec
2 † possessorium trahit ad se petitorium. ut ibi. ar. C. si à non compe. iudi. l. si de proprietate. iunct. l. naturaliter. ff. de acqui. possessio.

SUMMARIUM.

1 *Sententia diffinitiua lata per falsas causas transit in rem iudicatam: secus in interlocutoria.*

DECI-

DCISIO XVI. aliàs 443.

1 a Nota,† quod licet sententia[a] diffinitiua obtẽta per falsam causam,seu ꝑ falsas allegationes,transeant in rem iudicatam si non appelletur tamen præceptum interlocutorium seu etiam decretum per falsam causam,seu etiam per falsas allegationes obtentum non transit in rem iudicatam:imò est nullum ipso iure.ff.de fideicom.lib. l.cum verò.§.subuentum. versi. proinde. & ff. de reb. eorum qui sub tu.l. magis puto. §. si æs alienum.cum suis concor.

ADDITIO.

a Licet sententia. Vide infra dec. 27.

SVMMARIA.

1 *Sententia absolutoria tantum ab impetitione, quæ transiuit in rem iudicatam non obstat,quin mortuo eo, pro quo lata fuit,debeat admitti ille, contra quem fuit ad prosequẽdum ius suum super beneficio,super quo fuerat res iudicata.*

2 *Sentẽtia absolutoria ab impetitione potest fieri ex diuersis causis : nec obstabit si in ea non fuerit impositum perpetuum silentium.*

3 *Sententia absolutoria nullum ius adiudicat actori.*

4 *Sententia lata cõtra pupillum nocet eius substituto vulgari , vel cohæredi , an quem pupillo abstinente ab hæreditate peruenit hæreditas.*

5 *Sententia lata in causa beneficiali transit in rem iudicatam inter easdem peersonas : quo uero ad iudicem secus. 6.*

DECISIO XVII. aliàs 550.

1 Vtrùm si† petitor beneficij ꝓbãs de iure suo permittat metu,uel alias sine quacunque pactione illicita,& sine renuntiatione,intrusum absolui ab impetitione , & non appellat , possit posteà illo reo mortuo, & alio in eius loco surrogato,seu intruso non obstante exceptione rei iudicatæ agere cõtra nouum surrogatũ , & intrusum & iterum beneficium petere? Videtur ꝙ non, cũ lata fuerit sententia , nec appellauerit. In contrarium videtur:quia nunc reus est alia persona,quę non habet causam à primo,qui fuit absolutus ab impetitione actoris:imo ab eo qui sibi cõtulit, & ideo non prodest sibi exceptio rei iudicatæ.arg.l. cum quęritur.& l.an eadẽ.ff.de excep.rei iud.pro quo eo.ti.l.si à tẽ §.Iulianus.& l.si mater §.si quis auiam.cum gl.e.tit. Pro hac parte de concess. præben.c. post electionem. vbi primo expulsus, seu non admissus potest iterum petere præsertim ex quo non fuerat per sentẽtiam primo intruso beneficium adiudicatum : nec impositum reo perpetuum silentium. Absolutio a† enim ab impeti-
a
2 tione potuit fieri ex diuersis causis propter ineptitudinem libelli , & propter alias causas personales, & sic non videtur obstare exceptio agenti de nouo contra alium,nisi esset sibi impositum perpetuũ silẽtium:ut fuit in c.præal. post electionem.sic loquitur l.à Titio.cum gl.ff. de actio. Itẽ sicut sententia lata cõtra primum non potuisset nocere isti secundo nitenti ex alijs iuribus, & agenti , ita nec sibi proficere debet. C. quibus res
3 iud.non no.l.2. Pro hoc facit , quia † licèt absolutio rei pareret exceptionem rei iudicatæ, absolutio tamen nullum adiudicat ius actori. ar. l. Iulianus.de cõdi.indebi.& l.itẽ si victus.de exce.rei iudic.ergo si actor petat rem suam,uel beneficium suum ab iniusto possessore,non nocet sibi absolutio tertij. Ad hoc C.de præscri.30.an.l. si quis emptionis.§.si uerò nullum.Si enim nouus possessor de illa exciperet,ius tertij allegaret:quod nõ põt cũ per hoc non arguuntur rationes actorum :ut ff.si serui. uendi.l.loci corpus.§.cõpetit.Nec obs. ꝙ no t.ff.de exce.rei iu.l.si quis ad exhibendum. & l.si quis rem.& per Cy.in l.nec.C.e. tit. quia illud verum ꝯ eundẽ reum,hic ꝯ alium.Non obst.
4 ff.de re iud.l.ex ꝯctu. vbi † sentẽtia lata ꝯ pupillũ nocet vel prodest eius substituto vulgari, vel cohæredi,ad quem pupillo abstinente ab hæreditate peruenit hæreditas, & tamen illi non succedit , nec habet causam ab eo,sed à testante,quia ibi ideo, quia lis erat ducta noĩe hæreditario , & cum primo tunc vero herede , & petente hæreditatis nomine hęreditatẽ litigiosam defendere,& ideo tenuit processus ac sententia:nec isti,qui ex priuilegio speciali , & contra ius ecclesiæ conceditur vnde acta , & nomine hæreditario retractet. Ad hoc bene facit. ff. de mino. l. in integrum. hic verò lis non erat agitata nomine ecclesię , sed nomine solius defendentis , ideò &c.quare non obstat si dicatur,quod actor si se non opponat , videtur tacitè renuntiasse iuri: quia non est quin illud possit deducere, & petere contra alium:quia non fuit absolutus. videtur tex.in l.item si victus.ff. de excep. rei iud. nec sententia absolutoria rei ius per fectũ actori abstulit.facit.l.iulianus.de cõd. inde. Item in dubio non præsumitur quod iudex tulit sententiam absolutoriam ex eo , quod actor non probauit intentionem suam:quia contrariũ supponitur : scilicet quod intentionem suam probauerat.& sic non potuit se referre : nec debuit ad falsam causam. oportet ergo præsumere quia ex aliqua causa personali , vel alia qua cessante cessat effectus suæ sententiæ. ad quod potest induci l.hæ enim causæ.ff.de suspect.tuto. & l.si præses. ff.de pœnis.sic enim elegisset viam ad impugnandum suam sententiam,si eam tulisset ex falsa causa. argu. no. ff. de acquir. hæredi.l. si is ad quem. §.fina.quod non est verisimile.ff.de re.iu.l.3.Nec obst.quod no.Host.in summa.de senten. § quot sunt eius species vers. sed nunquam. & hoc sum-
5 ma verum, quia illud verum quod † sententia lata in causa beneficiali, transit in rem iudicatam inter easdem personas : hic autem sunt diuersæ. Item pro hac parte facit æquitas , quę debet mouere iudicem , aliàs superiorem , ne actor iste de cuius iure constat,istud perdat : & ne reus intru-
6 sus indebitè teneat. respectu † enim superioris sententia non transit in rem iudicatam in causa beneficiali.ad quod no.per Inn.de rescr.c.constitutus.in fin.de re iud.c. lator.cum concor.& c.cũ Bertoldus. de re iudic. & Henr. in capit. j.de concessione præbendarum. Item pro hoc facit , quia etiam inter easdem personas vbi actum est vno modo agendi, & reus est absolutus : si posteà de eadem

eadem re, vel materia agatur alio modo agendi, non obstat absolutio, præsertim cùm non pronuntiatur super facto, sed super iure: vt colligi potest per not. per Cyn. C. quādo ciuilis ac. cri. præiu. l. j. in quæst. ibi, cùm quæritur, nunquid &c. ergo idem dicatur inter diuersas partes: licet sit idem modus agendi.

ADDITIO.

a Absolutio. Adde Bal. in c. cùm super, in fi. de cau. possess. & propriet.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata in confessum ante litem contestatam, quę non potest ualere, ut sententia, ualet ut præceptum.*

DECISIO XVIII. aliàs 568.

1 VTrum si † contra reum confitentem debitū ante litem contestatam, & non dato libello per actorem iudex tulit sententiam diffinitiuam, & eum condemnauit ad soluendum, talis sententia diffinitiua quę valere non potest vt sententia, saltem valeat vt præceptum de soluendo. Tenuerunt quasi omnes ꝙ sic, sicut si actus non valet, vt agitur, valeat, vt valere potest: quia hic potius cēsetur peccatum materiæ, q̄ peccatum formæ: qa materia talis cōfessionis sic ante litem ꝯtestatam factæ non est sufficiens ad sententiam sed ad præceptum. argu. l. an inutilis ff. de acceptil. vt verbū ibi positum consensum, sumatur largè in principio s'm materiam subiectam arg. de verb. signi. c.
a in his. q̄n dicit ut fiat interpretatio,[a] vt actus magis valeat, quàm pereat: vt suprà deci. 13.

ADDITIO.

a Interpretatio. Adde c. inter dilectos. de fid. instru. de regu. iur. c. ꝯ eum. & c. vtile. lib. 6 ff. de reb. dub. l. quoties in fi. fol. 3 l. in tradendis. ff cont. præd. in Spec. de test. §. j. ver. item quòd testis obscure.

SVMMARIVM.

1 *Appellare nō licet tertio tam in causa prophana, quam beneficiali.*

DECISIO XIX. alias 687.

1 DIc, † ꝙ si aliquis in causa spirituali, vel prophana in eadem causa nō in diuersis in prima instantia & secunda sententiam diffinitiuam ꝯ se reportauit, & appellauit, & in tertia instantia habuit sententiam ꝯ se, & confirmatoriam à qua sit appellatum, & petat apostolos sibi dari, non dabūtur tunc aliqui apostoli: sed iudex potest dicere sibi petenti: Amice non licet tertio appellare: vt c. sua. & c. directæ. de appel.

SVMMARIVM.

1 *Appellare non licet tertio, licet duæ sententiæ in partibus fuerint latæ.*

DECISIO XX. aliàs. 725.

1 DIc, † quòd si duæ sententiæ diffinitiuæ in aliqua causa spirituali, vel prophana latæ sint pro aliquo extra sacrum Palatiū authoritate apostolica, & posteà appellatur à secunda sententia confirmatiua: & postea causa appellationis & negotium principale committatur alicui domino Auditori sacri Palatij, qui prædictas sententias cō firmet: tunc non est licitum appellare tibi, licet primæ duæ sententiæ sint latæ per iudices extra Palatium: vt legitur & notatur, in cap. sua. de appellatio. cum simi.

SVMMARIVM.

1 *Pronuntiari causam esse deuolutam in spiritualibus necessario non debet: secus in prophanis.*

DECISIO XXI. aliàs 737.

1 NOta, † quòd necessarium est quòd causa prophana pronūtietur esse deuoluta ad curiam Romanam per Auditorem causæ: secus in causa spirituali: & ita tenet Rota.

SVMMARIVM.

1 *Auditor potest in causa, in qua nullum dubium habet, pronuntiare de consilio, & assensu coauditorum, licet causam non posuerit in consilijs.*

DECISIO XXII. aliàs 751.

1 SCiendum est † quòd si aliquis Auditor sacri Palatij habet causam sibi commissam spiritualem, vel prophanam in aliqua seruatis terminis sacri Palatij debet ferre sententiam diffinitiuam, in qua nullum dubium habeat cum sit clara pro iustitia ministranda. Nec est necessarium, quòd ponantur consilia: sed tunc in prolatione sententiæ potest dicere, de cōsilio & assensu &c. nam in isto casu data est potestas Auditori generaliter sic dicendo per dominos Auditores sacri Palatij. Si autē Auditor habeat dubia, quæ ponat in consilijs, tunc si consilia sunt concordia potest dicere in prolatione sententiæ: si autem sunt discordia consilia debet stare consilio maioris partis: & etiam potest dicere in prolatione suæ sententiæ de consilio dominorum coauditorum.

EPITOME.

1 Auditor potest cognoscere de appellatione intrusi in executione duarum sententiarum conformium latarum contra reum mortuum.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio licet propter eius defectum causam non deuoluat ad curiam, attamen Auditor poterit de appellatione interposita per intrusum ab executione duarū sententiarum contra reum mortuum cognoscere.*

DECI-

Allegoriarum mora

liũq; sententiarũ in vtrũq; diuinę legis instru
mentum (excepto dũtaxat psalterio, in quod
seorsum molimur opus) abs triginta pręcla
ris & religione & doctrina viris, quorũ nomi
na iam pridẽ in cælis scripta sunt & in tergo
huius subscribẽtur, mira industria cõcinnata
miscellanea secundum Bibliorum ordinem:
Cum indice ad seriẽ literariã pręmittẽdo.

Cumqʒ gratia et priui
legio amplissimo, nequis pręter Badium triẽ
nio proximo imprimat.

Vęnũdantur in officina & tabernis literariis
Eiusdem Iodoci Badii Ascensii.

D. Michaeli Bodeto Regio Consiliario prudentissimo, Pariumq; Franciæ ac Lingoneñ. Archiepiscopo & optimo & dignissimo: Iodocus Badius Ascensius, Chalcographus, cũ omni obseruantia Salutem.

QVandoquidem, vt Idumeus ille diuino elogio & sanctitate & sapientia & tolerantia vir incõparabilis, preclare definit, Militia seu tentatio est vita hominis super terrã: notiq; philosophi placito, prudẽtium (siqui sunt) vita, assidua est mortis meditatio: quocirca Rex ille ad vnguem & ad cor diuinũ factus, & vates eximius Dauid, hæc iusta lãce pensitans, In imagine (inquit) pertransit homo, sed & frustra cõturbatur. Thesaurizat, & nescit cui cõgregabit ea. Et nũc, q̃ est expectatio mea, nõne dominus? q.d. maxime. Vnde paulo mox ad dñm sic profat: Aduena ego sum & peregrinus, sicut omnes patres mei. Cui sentẽtiæ subscribens apostolorũ princeps Petrus, ait. Obsecro vos tãq̃ aduenas & peregrinos. Quã peregrinationẽ idem psaltes & Rex Dauid prolixiorem videns, sic deplorat. Hei mihi, quia incolatus meus prolõgatus est. Quãdo (inquã) vita nostra & laboriosa est exercitatio, & amara mortis meditatio, & periculosa difficilisq; peregrinatio: prudenter faciunt, presul ac princeps prudẽtissime, qui sibi in hac peregrinatione, comites, aut potius duces eligunt facũdos, prudẽtes, & fidos. Quocirca pro virili mea, veterq; instituto, ac qua in omneis mortales afficior charitate, delegi cum mihi (quoniã sui precipue memor est charitas, & tardiusculũ me sentio) tum aliis omnibus hac via ingredi paratis, triginta magnos proceres atq; insignes duces, tam facundos vt merito pro vehiculo sint: in quibus quod in iureconsultis Romanis Laurentius Valla miratus est, q; videlicet cũ aliquot etiam seculis inter se distarent, sic tamen sermonis latini elegantiam & proprietatem pariter obseruarint, vt vno tempore, vnoq; ore locutos putare possis, optimo iure demiremur. Cum enim allegorias atq; ethicen tractent, cuiusmodi, vt de mathematica cecinit Manilius: Ornari res ipsa negat, contenta doceri: sic tamen elegantes sunt & culti, vt nos æui nostri vel merito pudeat, quo res Theologica in tantam decidit barbariem. Tam vero prudentes, vt nullum emittant verbum, quo non vel deus ipse ad nos, vel nos ad deum ipsum loquamur. Vbiq; enim aut admonent & mouere volunt, aut deprecantur & supplicant. Tam deniq; integros & sanctos, vt neminem decipiant, neminẽ destituãt, neminem se qui volentẽ ad eternam non perducant beatitatẽ. Qui cũ tanti sint & tam egregii, sic tamen sunt modesti, vt vix nomina sua profiteri audeant. Vnus eñ illorũ, qui non ab re primipilus censeatur, quoniã reliquos ad iter istud transigendũ conduxit, contentus in libro vitæ scribi, nomen suũ subticuit, & quæ ipse interfatur, Cantica sine titulo inscripsit. Hos aũt proceres ac vitæ nostre duces certe religiosos & sanctos viros: eorũq; doctrinam & castam & sanctã vt honorifico hospitio accipias, & ab improbis morsibus defendas te Michael optime, Parium ac Regulorum Frãcie & sapiẽtia & vitæ honestate facile princeps, mirum in modum rogamus. Hæc summa est. Vale. E chalcographia nostra in Parrhisiorum Academia ad Idus Febr. Anni salutis humanæ supputatione Romana. M.D.XX.

Nomina Authorum sequentis operis.

Adam de Persenia.
Ailredus.
Aithardus.
Balduinus.
Bernardus.
Bruno.
Cantica sine titulo.
Cassianus.
Drogo.
Ernaldus.

Galfridus.
Gillebertus.
Gregorius.
Guilielmus de Cailloe.
Guilielmus de S. Theodoro.
Hildebertus.
Hugo de sancto Victore.
Hugo de Foilleto.
Ysaac.
Odo de Moriñ.

Odo Tusculanus.
Petrus Rauennas.
Petrus Damianus.
Petrus Longobardus.
Petrus Cantor.
Radulphus.
Ricardus de S. Victore.
Sellio.
Stephanus Cantuarieñ.
Vverricus.

Index Alphabeticus.

In noie domini. Incipit Tabula serie litera li in sequens Allegoriarū opus collecta ad numerum foliorum.

Allegoriarum Bibliorum

Index Alphabeticus.

Index Alphabeticus.

Index Alphabeticus.

Index Alphabeticus.

Index Alphabeticus.

FINIS INDICIS.

Allegoricarum & moralium sententiarũ in vtrũq; diuinæ Legis instrumentũ ex sanctis & laudatis auctoribus collectanea.

Ricardus de Sancto Victore.

Quomodo prima mũdi creatio moraliter agatur in nobis.

ca. i. A IN principio creauit deus cœlũ & terram. Cœlũ spiritus. Terra corpus, quia sicut cœlũ terra sublimi⁹ & solidius: sic excellẽtior & dignior est corpore spiritus. Mundus in prima cõfusiõe est homo in sua iniqtate. Et deus in media cõfusione lucẽ primariã creat qñ peccatorẽ diuersis cõfusum scelerib⁹ lucis intimæ radiis illustrat vt qd sit: qd esse debeat: agnoscat: & ad normã recte viuendi semetipsum disponat. Significat itaq; lux primaria cognitionem peccati.

Bernardus.

Q; carnalis cogitatio coercẽda sit: vt spiritualis amplius augmentetur.

B ¶Terra autẽ erat inanis & vacua vsq; hodie in ciuib⁹ Babylonis. Aquarũ cõfusio, i, cõfusio cogitationũ: terrã facit inanẽ & vacuã. Dum nãq; fluitat circa carnẽ cogitatio vniuersa: nullũ ex ea sperare est fructũ salutis. Diuidant̃ ergo aquæ ab aquis: quatin⁹ aĩa quoq; partẽ sibi vendicet sollicitudinis & meditationis. Sane inferiores certis limitibus coerceant̃: certis cõtineant̃ alueis: vt necessitatis terminos nõ excedant: vt perinde superiores copiosius dilatent̃. Ex hoc sane dñs dat benedictionẽ: & terra nostra dat fructum suum.

Stephanus de spiritali scientia.

C ¶Et tenebræ erant super fa. aq. Abyssus sacra scriptura. Tenebrę sunt nõ in abysso: sed super faciẽ abyssi: quia obscuritas nõ est in medulla: sed in cortice. Et spiritus, i, spiritualis intelligẽtia fere, super fa. a. Q đ fert̃ de loco ad locũ mouetur: quia spiritualis intelligẽtia huc & illuc dimoueri potest, at litera: quasi fundamentum immobilis manet.

Hugo de Sancto Victore.

Q; spiritualis vir diiudicat omnia.

¶Et vidit Deus lucẽ q; esset bo. & di. lu. a te. D Nõ negligẽter trãseũdũ est qđ dicit̃: vidit de⁹ lucẽ q; eẽt bo. & di. lu. a te. &c. Fecit & vidit, deinde diuisit & vocauit. Quare vidit? Noluit prius diuidere q̃ vidisset, prius vidit si esset bona: & tunc demum diuisit lucem a te. & vo. lu. di. & te. noctem. Adducet enim omne opus suum in iudicium. Non solum opera alia q̃ in luce fecit: vidit deus q; essent bona: sed ipsam quoq; lucẽ vidit deus q; esset bona: & diuisit lucẽ a te. Nam ipse angelus malus trãsfigurat se aliquãdo in angelũ lucis: & ingerit se ad decipiendam mentẽ: quasi lux vera. Sed hæc lux non est diuidenda a tenebris: nec dies vocãda: sed nox. Propterea pri⁹ vidit deus lucẽ si esset bona: vt nõ statim credamus, o. s. sed ꝓbem⁹. s. si ex deo sunt. Sed si cætera opera sua in luce vidit si essent bona: in qua luce vidit lucẽ si eẽt bona? Nihil eñ sine luce videri potest: sed nec tenebrę sine luce vident̃: quanto magis lux nõ videtur sine luce? Verum alia lux fuit increata: in qua ista lux creata videbatur q; esset bona: quia illã imitabatur quæ semper est bona. Qđ enim ab ipsa discordare videtur: malum esse videtur: & qđ ei simile esse videtur: bonũ esse videtur: & vtrunq; non nisi in ipsa & per ipsam videtur. Hæc ipsa lux est: qua & nos videre oportet omnẽ lucẽ si bona est: nec poterimus iudicare vere de luce si bona ẽ: donec ista luce fuerimus illuminati q̃ vere bona est. Spiritualis eñ diiudicat oĩa: & ipse a nemine iudicatur: & si spiritus dei in nobis vere habitat nõ nos poterunt decipere spiritus erroris: etiã si in luce veniãt ad nos: quia habebim⁹ lucẽ in nobis: in qua nobis manifestũ erit de oĩ luce si bona est: & sic fiducialiter diuidemus lucẽ a tenebris: & iudicabimus nõ solũ inter tenebras & lucẽ: sed etiã ĩter lucẽ & lucẽ. Parũ est ad ꝑfectũ inter lucẽ & lu. diuidere: hoc est virtutes a vitiis sequestrare: nisi sciamus ĩter diẽ & diẽ iudicare: & sciamus omnẽ diẽ iudicare: vt sapiamus qui sunt illi motus: qui sub virtutum specie: quasi luce aliena ad nos veniũt: & q rursum illi sint: qui verã virtutis claritatẽ prætẽdunt: & in ipsis quoq; virtutibus non solum q̃ bona sint: sed q̃ sint etiã potiora ꝓbemus. Spiritualis eñ diiudicat oĩa &c. Itaq; geminum est iudiciũ. Primũ in quo lux iudicat̃ & videt̃ si bona est: vt diuidat̃ a te. Secundum quando opera ipsa q̃ in luce facta sunt ad iudiciũ vocãtur: & videtur quia ipsa quoq; bona sunt.

Hugo de Sancto Victore.

Q; nullum testem bona conscientia vereatur.

¶Fiat lux: & facta est lux. Incipiens deus opera E

sua vt perficeret: primũ fecit lucem: vt cætera omia postmodum faceret in luce. Significauit enim nobis se non amare opera quę in tenebris fiunt: quoniã mala sunt: quia omnis qui male agit: odit lucẽ: & nõ ve. ad lu. vt nõ ar. o. e. quoniã mala sunt. Qui autẽ fa. verita. ve. ad lu. vt ma. o. e. quia in deo sunt facta. Ipse autẽ qui veritatem facturus fuit: in tenebris operari noluit: sed venit ad lucem: & fecit lucem: vt manifestaret se per lucẽ. Deus enim auctor tenebrarũ nõ est: sed lucis: quia peccatũ tenebrę est & peccatũ nihil est: & sine ipo factum est nihil.

Hugo de Sancto Victore.

Q; ad vidẽdum tenebras nostras oportet nos gratiæ lumine præueniri.

F ¶Et diuisit lucem a tenebris. Ego puto hic magnum aliquod sacramentum cõmendari: quia omnis anima q̃diu in peccato est: quasi in tenebris est & quadam cõfusione: sed nõ potest euadere cõfusionẽ suam: & ad ordinẽ iustitiæ formamq; disponi: nisi illuminetur primum videre mala sua: & discernere lucem a tenebris: hoc est virtutes a vitiis: vt se disponat ad ordinem & veritati conformet. Hæc igit anima in confusione iacens facere nõ potest sine luce: & propterea necesse est primũ vt lux fiat: vt videat semetipsam: & suæ turpitudinis horrorẽ intelligat: & applicet se atq; coaptet ad illam rationabilẽ disputationẽ & ordinẽ veritatis. Postq̃ sese ordinauerit: statim ĩcipiet ei lucere sol iustitiæ: quia sic in promissione dictũ est. Beati mundo corde: quoniã ipi deũ videbunt. Prius ergo in rõnabili illo mũdo cordis humani creatur lux: & illuminat cõfusio: vt in ordinẽ redigatur. Post hæc cum fuerint purificata interiora eius: venit lumẽ solis clarum: & illustrat eã. Sic lex p̃cessit gratiã: sermo spiritũ. Ioannis. x. lux lucẽ: lucerna solem. & ipse Christus prius humanitatẽ suam demonstrauit: vt post manifestaret diuinitatẽ: & vbiq; lux lucẽ præcedit: lux quæ peccatores ad iustitiã illuminat: illam lucem q̃ iustificatos ad beatitudinem illustrat.

Hugo de Sancto Victore.

Qui sunt tres dies qui diem contẽplationis p̃cedant.

G ¶Quarta die sol illuxit. Sic nulla anima mereatur lumen solis accipere & summæ veritatis claritatem contemplari: nisi tres dies isti in ea præcedant. Prima quidem die fit lux. Secunda firmamentũ. Tertia cõgregantur aquæ, quæ omia spiritualia p̃ferunt documenta. Primum in corde peccatoris creatur lux: quando semet ipsum agnoscere incipit: vt diuidat inter lucẽ & tenebras: & nõ sit de q̃bus iam dicit. Vę qui dicunt bonum malum: & malum bonum: ponentes lucem tenebras: & te. lucẽ. Post hæc aũt cum cœperit inter lucem & tenebras diuidere & lucem diem: tenebras quoq; appellare noctẽ id est cum mala sua veraciter per iudiciũ rationis improbare: & laudabilia lucis opera eligere cœperit: restat vt fiat in eo firmamentũ: hoc est in bono proposito corroboret diuidens inter aquas superiores & inferiores, id est desideria carnis & spiritus: vt medius & mediator duo sibi aduersantia: nec permisceri sinat: nec transponi. Nouissime sequitur in dispositionis ordine diei opus tertiæ: vt congregentur aquæ quæ sub cœlo sunt in vnum locum ne carnis desideria fluxa sint & vltra metam necessitatis se expandant: vt totus homo ad statum naturæ reuocatus: in vnum locum omne desiderium colligat: quatinus & caro spiritui: & spiritus subiectus sit creatori. Quisq̃s sic ordinatus est: dignus est lumine solis: vt mẽte sursum erecta: & desiderio in superna defixo lumen summæ veritatis contemplanti irradiet: & non iã per speculũ in ænigmate: sed in seipsa: vt est: veritatem agnoscat & sapiat.

Stephanus Cantuariensis.

De differentia peccatorum.

¶Et diuisit lucem a te. Peccatum mortale a gratia. Sol em̃ secum non sustinet in eodem hemisphęrio noctem: sed quãdo nox est superius: sol est ĩferius: quia dũ mortale peccatũ regnat in hoĩe: homo solẽ nescit. i. Christi gratiã cõtemnit: & hũc cõculcat sub pedib9. Quãdo vero sol in eo regnat: diabolũ cõculcat: & habet sub pedibus suis. Verũ sicut sol nebulã sustinet: sic gratia veniale peccatum. H

De misericordia dei.

¶Factũ est vespere & mane. Quãdo iustus errat cadit: & est vesper gratiæ: quãdo resurgit: mane. Nec fit mẽtio de nocte: quia si fueris iustus: & cadas & resurgas: deus ex vespere & mane vnũ diẽ reputat: nõ noctẽ mortalis p̃cti cõputat: iuxta promissionẽ suam. Quacũq; hora ingemuerit peccator. I

De humilitate nostra.

¶Item bene post vespere sequit mane: quia vespere significat perfectionẽ operis: mane ĩchoationem. vnde cũ cõsummat homo tũc incipit. Hiere. 3. Patrẽ me vocabis: & post me ingredi non cessabis, hoc est: quasi semper te inchoantẽ reputabis. Item Tota die contrista. ingre. In signum huius rei vestimenta filiorum Israel nõ erant attrita. semper enim debemus habere vestes recentes: qui volumus nuptiis interesse. K

Radulphus.

Q anima dum subiacet tẽpori, agendi & contemplandi vicissitudinibus sit addicta.

L ℭFactum est vespere & mane dies vnus. Mane fit animæ: quotiens per contemplationis & meditationis studium, æterno lumini se ingerit. Vesperã autem patitur: mox vt ad tenebras exterioris actionis relabitur. Quæ tamen ne in noctem tenebrosam descendat: opus est vt lumen omissum citius repetat: & studiis spiritualibus se restituat. Vnde Moyses post vesperam statim factum mane subiungit dicens. Factum est vespere & mane dies vnus. Qđ per omnes sex dies repetitur. Necesse est enim: vt per omnes sex mundi huius ætates humana anima has vicissitudines patiatur: donec septima illucescẽte, nulla amplius vespera subsequatur. Nam & Salomon nos ammonet dicens. Mane semina semẽ tuum: & vespere nõ cesset manus tua: quia nescis quid magis oriatur: hoc an illud. Q. si vtrunq; simul: melius erit. Et quasi illam mane partem collaudans: Dulce (inquit) lumen & delectabile est oculis videre solem.

Hugo de Sancto Victore.

Q sit inter spiritum & carnem ratio firmamentum.

M ℭEt vidit Deus q esset bonum: & ait: fiat firmamẽtũ in medio a. Noluit Deus ad sequens opus transire: donec diiudicasset primum. In illo qui in terris fabricatus est mundo: terra, s. sensualis natura hominis deorsum cõsistit. Sursum autẽ in cœlũ scilicet puritas intelligentiæ fertur. Duas vero istas dissimiles in vno homine naturas: magna quidem desideriorum moles hincinde fluctuantium sæpe oberrat: quia & aliud est qđ subtus caro ex ĩfirmitate pressa appetit: & aliud quod spiritus sursum per contemplationẽ veritatis eleuatus intendit. Tunc ratio media ĩteruenĩẽs: quasi firmamẽtũ quoddam in medio sese collocat: aq; hic supercœlestes aquas, id est desideria spiritus: illic autem eas quæ sub cœlo sunt: carnis, s. appetitus separatim disponit: & ita non potest inferior corruptela superiorẽ animę puritatẽ inficere: neq; ipsa quæ sursum est syncerita, ad ea quæ subter sunt abiecta & vilia sese finitur inclinare.

Stephanus Cantuariẽsis de p̃latis.

N ℭEt diuisit aquas ab aquis. Ecclesia est firmamentum: quasi in bono confirmata: quę habet aquas superiores: id est p̃latos: & inferiores: id est subditos. Et diuisit aquas ab aquis: quia vita prælatorũ longe debet esse a vita subditorũ.

Contra inanem gloriam,

ℭEt vocauit Deus firmamentũ cœlum. Mens iusti: quę per bona opera firmamentũ est: recte cœlum dicitur: quia & sculpta est virtutũ floribus: & cõscientiæ gloriam celat. O

Hugo de Sancto Victore.

Q dilatanda sit charitas, cupiditas coercẽda.

ℭCongregentur aquæ quæ sub cœlo sunt in locum vnũ. Hoc mirũ videt: q aquæ q̃ sub cœlo sunt cõgregant in loco vno: & illę q̃ sunt super cœlũ nõ congregantur: sed relinquuntur diffusæ: atq; expansæ: quasi q̃ coarctari nolint: vel colligi. Quid putas hoc sibi vult: nisi q charitas dei diffusa est in cor. n. per spiritũ sanctũ qui datus est nobis? Et istæ sunt supercœlestes aquæ: qa adhuc excellentiorẽ (ait Apostolus) vobis viam demõstro. Si linguis hoĩm & ang. &c. Iam videmus quare aquę istæ nõ debuerũt colligi: & in vnũ coarctari: quoniã charitas amplificanda est semper & dilatãda: & q̃to latius pandit: tanto celsius sublimat. Quæ autẽ sunt sub cælo, cõgregandæ sunt & cõstringendæ in vnũ locũ: quoniã affectus aĩæ ĩferior nisi certa lege cõstringat: non potest apparere arida: nec germina producere. sicut Apostolus castigat stigat corpus suũ: & in seruitutem redigit: ne forte cum aliis. &c. P

Bruno.

Cur maris & terrę p̃ria vocabula sũt mutata.

ℭEt vocauit Deus aridã terrã: congrega. q. a. ap. ma. Quare mutato noĩe aridã Deus vocauit terrã: nisi qa iã tũc sanctã ecclesiã: q̃ p terram designat: flagellandã, cõterendã, multisq; modis affligendã, significabat? Terra enĩ a terẽdo dicit: quã & colẽdo, & calcãdo hoĩes & cuncta animalia terũt. Aquarũ vero cõgregationes, maria dixit: quoniam etsi audire & intelligere sacras scripturas dulce sit & suaue: facere tamen quod iubẽt asperũ est & amarum. Mare enim ab amaritudine nomen accepit. Q

Stephanus de cõuersatiõe sanctorũ.

ℭFiant luminaria in firmamẽto cœli & diuidãt diẽ & noctẽ: & sint in signa & tempora & dies & annos: vt luceãt in fir. & illu. ter. Ecclesia est firmamẽtũ: luminaria viri iusti: qui bonos & peccatores diuidunt: & sunt in signa & tempora. i. in signa temporũ. i. tẽporalis miseriæ. Omes enĩ qui pie volunt viuere per. pa. Item duo tẽpora sunt. Vnũ amatorũ dei: aliud amatorũ mũdi. In signũ horũ tẽporum sunt: vt vnũ expectemus: aliud caueamus. Præterea in signũ sunt pœnę reproborũ: quia si illi in vita p̃senti sic puniunt: signũ ẽ q reprobi ĩ futuro plurimũ puniant. Itẽ sunt ĩ dies & annos. Per septẽ dies septẽ opera misericordiæ designant: R

quæ debent exerceri in præsenti vita: quæ diebus.vii.voluit. Sex sunt in euãgelio: septimũ in Thobia. Per annos vero vita æterna designat.

Ailredus.

Q; tam regnum, q̃ sacerdotiũ sit corruptum.

S ¶Fecit Deus duo magna luminaria: luminare maius: vt p̃esset diei: & luminare minus: vt p̃esset nocti. Sunt in sanctæ ecclesiæ firmamento a dño creata duo magna luminaria: sacerdotiũ scilicet & regnũ, rex & episcopus, princeps & clericus. Dies spiritualia: nox secularia, p̃figurat. Ita luminare maius, sacerdotium: vt presit diei: id est spiritualib⁹: luminare minus, regnũ: vt p̃sit nocti.i.secularibus. Cõtra naturã proinde est si sol nocti: si p̃sit luna diei: Si princeps ad spiritualia se ingerat: si sacerdos seculariũ negociorũ tenebris cõscientiæ suæ serenum obnubilet. Væ nobis qui in ista infelicia tẽpora incidimus: in quib⁹ sol in tenebras est cõuersus. Eia videãt ipsi pontifices quorũ vices gerunt: quorum obtinuerunt cathedras: quorꝫ infulis gloriant: & iudicẽt ipi: si nõ est ita vt cernim⁹. Considerent quos scientiæ radios: q̃ virtutum lumina: quas charitatis scintillas: q̃ spiritualiũ correptionũ fulgura, suis emittebãt tẽporibus Gregorius, Ambrosius, Aug. Hilarius, Martinus & mille alii. Felicia tempora: in qbus tã raro malus: q̃ nũc bonus in ecclesia inuenitur. Nunc etiã luna versa est in sanguinẽ. Nã manus principum plenæ sunt sanguine, exactionibus, & vectigalibus effundentes viscera miserorum, iustificantes impiũ pro muneribus: & iustitiam iusti auferentes ab eo.

Hugo de Sancto Victore.

Q; de massa generis humani alii tolluntur ad cœlos: alii relinquuntur in infimis.

T ¶Producant aquæ rep. animæ viuentis. Duo sunt genera animantiũ: q̃ ex vna origine prodeunt: sed nõ vnã mansionẽ sortiunt. Pisces in originali sede permanẽt. Volatilia sursum tolluntur: quasi supra id qđ facta sunt. Sic de vna massa corruptibilis naturæ, vniuersa g̃nis humani ꝑpago trahit. Sed aliis deorsum in ea in q̃ nati sunt corruptione iuste relictis: alii sursũ dono gratiæ ad sortẽ cœlestis patriæ eleuant.

Stepha. Cantua. de duplici lætitia.

V ¶Nota ꝙ ludus ceti signũ est tempestatis: ita gaudiũ diuitũ, signũ est tempestatis æternæ. Vel in bono sic. Cetus gaudet in tempestate: & sancti in tribulatione.

De Compunctione.

X ¶Crescite & multiplicamini. Semper incrementum bonorũ operũ & multiplicationẽ desiderat Deus. Et replete aquas maris: quia in omnibus bonis desiderat amaritudinẽ cordis. Vnde myrrha & aloes cũ vniuer. vn. quia cum bonis operibus nostris oportet ꝙ assit carnis mortificatio, & amaritudo cordis.

De hominis dignitate.

¶Faciamus hoiem. In tribus notat dignitas hominis. In deliberatione creationis. In dignitate ꝓlationis. In excellẽtia formationis. Per hoc ꝙ cũ deliberatiõe fecit Deus hoiem, innuit nobis vt omnia cum consilio faciamus. Y

Hugo de Sancto Victore.

Cur ab vno omne genus hominum sit creatũ.

¶Creauit Deus hominẽ ad imaginẽ & simili. suã. Creauit Deus primũ hoiem vnũ: vt vnũ esset generis humani principiũ: quatenus & in hoc diaboli superbia cõfunderetur: & humanę naturæ humilitas diuinæ imaginis similitudine glorificaretur. Diabolus nãq; aliud adeo principiũ cõcupierat, & idcirco vt magis eius superbia cõfunderet, hoc hõ in dono accepit: qđ ipse peruerse rapere voluit, & obtinere nõ potuit: vt ĩ hoc etiã imago dei in hoie appareret: ꝙ sicut Deus oibus rebus creationis principiũ extitit: ita ille oibus principiũ esset generationis. & oẽs hoies dũ se ab vno, & vnũ esse cognoscerẽt: oẽs se quasi vnũ amarẽt: & sic in dei amore veraciter permanerẽt: siquidẽ sine vnitate nil subsistere potest. Z

Ailredus.

Q; per. vii. dies virtutes totidẽ designantur.

¶Ompleuit deus die. vii. o. opus qđ fe. & re. ab omni opere qđ pat. Sit nobis fides q̃si prim⁹ dies: quo fideles ab infidelib⁹: q̃si lux a tenebris sepamur. Sit spes secũdus: ꝑ quã in cœlestib⁹ habitantes: & ꝑ fidei meritis sola sperantes cœlestia: ab iis q terrã sapiẽtes, & a deo sola terrena flagitãtes: sub cœli firmamẽto aquarũ instar dilabunt & fluitant, deo ꝓmouẽte, discernimur. Tẽperãtia nobis q̃si dies tertius illucescat: in quo nobis carnales cõcupiscentias q̃si aquas amarissimas, necessariis terminis coercẽtib⁹, appareat terra cordis nr̃i arida & inaquosa: sitiens dñm deũ suũ. Iã vero prudẽtia q̃si diei quarti lumẽ erũpat: ĩ quo sol sapiẽtię: luna sciẽtię: sed & exẽpla sanctoꝝ: tãq̃ stellæ nobis appareãt. Sit nobis fortitudo quasi dies quint⁹: ꝑ quã hui⁹ maris magni & spatiosi tolerem⁹ ꝓcellas: ac pisces sp̃iales effecti, vitã nostrã iter vndas seruem⁹: ac mẽtis nr̃æ desideria: quasi volatilia pẽnata ad cœlestia erigẽtes, multiplices bonorũ operum fructus deo benedicente reddamus. Porro diem sextum nobis iustitia dictet: per quam diuinam similitudinem reinduti atrocissimis vitiorum bestiis ter- 2. A

tenisq; desideriis:quasi reptilibꝰ:corporisq; motibus:quasi iumentis,generosa auctoritate imperemus,agentes,vt corpus menti,mens Deo subdatur:sicq; dictante iustitia cuiq; qđ suum est tribuatur.

Cur solis auibus seclusis cæteris animantibus dei benedictio tribuatur.

B ¶Notandum vero ꝙ nec bestiis nec iumentis siue reptilibus:sicut piscibus ac volatilibus cœli benedictionem Dei legimus accessisse:& tamen crescunt sicut & ipsa:ac multiplicantur super terram.hominibus enim datur benedictio:non iumentis.Nimirum sanctis affectibus quos piscibus volatilibus credimus comparandos:debetur benedictio:debetur spirituali generationi successio. Verum sicut homini ad Dei imaginem & similitudinem creato:bestiæ & iumenta deo benedicente subduntur: sic in ipsam imaginem & similitudinem iustitiæ meritis reparato:spirituales bestiæ quibus successio nec debetur,Dei imperio substernuntur. Restat septimus dies:id est sabbatum: in quo omnia opera ista consummantur:in quo requies vera suscipit:in quo labori nostro terminus ac finis indicitur.Ipsa est charitas oīm virtutum consummatio:sanctarum animarū suauis refectio: honesta morum compositio. Ipsa radix & ramus:arbor & fructus:solatium in pugna:præmium in corona. Ipsa ergo dies septimus in quo diuina gratia nos reficit.Ipsa septimus mēsis:in quo post tētationis diluuiū arca cordis nostri suauiter requiescit.

Stephanus de humilitate.

C ¶Benedixit deus diei septimo.Omne opus bonum ex fine pensatur.Et nota ꝙ dies septimus non legitur habuisse vespere:sed mane : quia homo debet semper reputare ꝙ sit in mane:& non in vespere:id est in initio boni operis:non in consummatione:& semper esse in portis filię Sion:id est in ingressu boni operis.Vnde beatus homo qui inue.sa.& qui afflu.pru. quia reuera beatus est qui habet bonorum affluentiam:& tamen se reputat inuenire:id est nunc primo habere.Item q̄tum distat ortus ab oc.l. f.a.n.hi.n.quia debet se reputare in oriente:id est in initio boni:& peccatum in occasu:& hoc est vt tu sis in ortu:& peccatum in occasu.

Galfridus.

Qꝫ Christus fons vitæ in quatuor flumina diuiditur cum per quatuor euangelia prædicatur.

D ¶Fons ascendebat e terra irrigans vniuersam superficiem terræ.Sepultus est Christus in terra:sed ascendit de corde terræ viuus & fons vitæ:vt omnem terræ superficiem irrigaret: id est omnes qui habitāt super terram.Quicq; terrigenæ haurite aquas de fonte sal. Idem est fons & fluuius de loco voluptatis:de sinu patris egrediens:& diuidit in quatuor capita dū per quatuor euangelia prædicatur. Nomen vni Physon:quod dicitur os pupillæ:& Matthæo congruere potest: qui quod vidit id loquitur : plura de humanis Christi actibus scribens.Nam Ioannes intentus iis potius quę audiuit.Reliqui duo non ipsius domini: sed apostolorum discipuli fuisse creduntur. Circuit terram Eiulath:qui est parturiens.Iudæis dicitur hebręo sermone scripsisse Matthęus:& nouellæ illi ecclesiæ ex Iudæis vix quidem parienti:sed magnos viros habenti:qui per aurum optimum & bdellium & onychinum siue prasinum & carbunculum cōmendatur.Gion secundus præruptum sonat:& Marcus nobis non tam scribit historiam:q̄ prærupto quodā sermone sparsim videtur carpere quę spiritus suggerebat. Circuit autem omnes terminos Aethiopiæ:primus scribens ad gētes:primus vt legitur in passione ipsius:in toto Aegypto & finitimis nationibus euangelizans. Tygris: id est sagitta vadens contra Assyrios:qui dirigentes interpretantur:Lucam nobis exhibet scribentem ex ordine veritatem contra eos qui conabantur ordinare narrationem : & quæ erant diuina,humano sensu dirigere præsumebant. Quartus ex paradisi fluminibus euangelista Ioannes Euphratē nobis:id est frugiferum repræsentat:diuini verbi fruges afferens cæteris vberiores.sed nec dicitur quo vadat. Non enim per terram graditur ille cum cæteris. Deniq; & aquila est.Et quis diceret:quo volauit? An adhuc de eisdem haurire fontibus:de eisdem fluminibus bibere libet? Bibite & inebriamini Charissimi.

Item moraliter vnde vt supra.

E ¶Itaq; & si aliter eadem considerare delectat: Physon nobis oris mutatio:Hiatꝰ terræ Gion interpretatur.Tygris & Euphrates non mutantur.Sagittam ille:ille frugiferum sonat. Et forte si fuerit qui aduertat:concinunt iis quatuor æque quatuor illa de psalmo. Dominus soluit compeditos.Dominus illuminat cæcos. Dominus erigit elisos.Dominꝰ dirigit iustos. Et de Apostolo. Qui factus est nobis sapientia a deo patre:& iustitia:& sanctificatio:& redēptio.Et propheta. Vocabitur nomen eius admirabilis:consiliarius:deus fortis.Cæterū oris mutatio vitæ correctio est.Hæc circuit omnē

terrã Euilath:quia qcũq; a timore domini con cipientes parturiunt spiritũ salutis:per hunc saluantur.Ibi aurum optimum nascitur:vt superabundet gratia vbi peccatũ abundauerat. Ibi inuenitur bdellium:arbor nigra:sed aromatica:& lapis onychinus vngui similis: qui in carne ortus desiit esse caro:siue etiã prasinus & carbũculus:hoc est viri quiq; perfecti:vt nõ desperet peccator se quoq; in eandem eminentiam gratiæ posse pertingere per hãc mutationem dexteræ excelsi per quã & ille.Gion hiat[9] terræ absorbens oĩa delicta velut in profundum mersa:pœnitentiæ satisfactio est.Circuit autem oẽs angulos cõscientiæ:& vitæ tenebrosæ singula quæq; explorat:tanq̃ terminos Aethiopiæ.Sagitta subtiliter penetrans:& cito volans prudentia:cõtra Assyrios vadit cogitationes sathanæ & eius astutias non ignorans.Euphrates ferẽs fructus iustitiæ nõ dicit quo vadat:quia iustitia omnibus debetur:reddens vnicuiq; quod suum est:& oẽs fructus noster in amore boni.Iam vt quaternarios sibi conferas:in oris mutatione soluit cõpeditos redẽptor admirabilis.Maius eñ hoc q̃ mortuos suscitare.In hiatu terræ elisos erigit sanctificator Deus.Solus eñ peccata remittit.In sagitta cæcos illuminat sapiens cõsiliarius:qui docet hominẽ scientiam.In frugibus iustitiæ diligit iustos iustificator fortis:qui operatur in nobis nõ solum velle:sed perficere pro bona voluntate.

Quid sit deum in faciẽ hominis vitæ spiraculum inspirasse.

F ¶Formauit igit Deus hoĩem de li.ter.& inspi. in faciem eius spi.vi.Ad hoc referunt qui studiosius eadẽ facta vel verba scrutant:q; rõnis capacẽ fecerit & virtutis.Qđ autẽ alibi dicit: Verũtamẽ in imagine pertrãsibit homo:q̃uis intelligit satis iuxta literã q; nostræ nos mortalitatis admoneat:q; instar somnii vel cuiuslibet phantasiæ transeat vita nostra : nonnulli tamẽ sic intelligere volũt:q; similitudine virtutis amissa:in imagine tamen rationalitatis transeat homo:videlicet qđ animę est retinens etiam cum amiserit qđ ad spiritũ pertinebat. Verumtamẽ ex quo assumpsit hominẽ Deus: dignũ prorsus vt aliq̃tenus etiã deũ sapiat homo:& oĩs eius operatio,sermo,cogitatio,diuini aliquid timoris habeat & amoris.

Quomodo vitæ fluuius ab vtero virginis erumpens in quatuor flumina deriuetur.

G ¶Fluuius egrediebatur de loco voluptatis.Locus voluptatis,vterus virginis.Vnde fluuius ipse miserationis:fluuius voluptatis lętificans ciuitatẽ dei in quatuor capita diuidit:quãdo saluator natus ex matre factus est nobis a Deo patre sapientia & iustitia:sanctificatio & redẽptio.Redemptio:soluẽs a vinculis peccatorũ. Sanctificatio:ad resistendũ tentationibus.Iustitia:dirigẽs iustos in viã salutis per custodiam mandatorũ.Sapiẽtia:illuminãs cæcos ad intelligentiam mysteriorum.

Stephanus Cantuariensis de compunctione.

¶Fluuius egrediebat.&c.Fluuius iste est gratia spiritus sancti:quę fluit per loca:id est corda humilia. Hũc fluuium cõtemnunt diuites sed pauperes de eo hauriũt.oĩbus est eñ cõmunis.Item aqua fluminis est dulcis:& tamen in mare fluit:& gratia spirit[9] sancti dulcis est: & tamẽ germinat amaritudinem in corde.Vnde liber deuoratus a Ioanne dulcis erat in ore: & tamen amaricatus est in ventre. H

Hugo de Sancto Victore.

Q; vt homo gratiam dei agnosceret in paradiso sit positus non creatus.

¶Tulit dñs Deus hoĩem:& po.e.in pa.vo. In tali loco & talibus referto delitiis:posit[9] est homo nõ creatus:quatenus beneficiũ dei non naturæ imputaret:sed gratiæ. I

Lombardus.

Q; instrumento triplici diabolus vsus sit ad hominem capiendum.

¶De ligno scientię boni & mali nõ com.Lignũ scientiæ boni & mali quasi instrumẽtum fuit diaboli ad hominẽ supplantandũ.& vide versuti hostis astutiã.Ad capiendũ eñ genus humanum misit hamũ,sagenã,rete. Vnde Abacuch.Totum in hamo subleuauit:traxit illud in sagena sua:& cõgregauit in rete suũ.Quasi hamũ misit cũ ait ad mulierem.Cur p̃cepit vobis Deus:vt nõ com.de o.l.pa.Cui mulier.De fructu lignorum paradisi vescimur.vsq; ne forte moriamur.Explorato ergo per hamum versutę interrogationis quid mulier timeret:illud per sagenã falsæ promissionis remouit dicens: Nequaq̃ moriemini. Addidit etiã rete cũ ait. Quocunq; die com.aperientur oc.ve.& e.s.d. sci.bo.& ma.Vides q̃ artificiosa malitia genus nostrũ piscator ille pessimus irretiuit? Quasi hamus fuit interrogatio:sagena negatio:rete promissio deitatis. K

Isaac.

Q; tria in vnoquoq; homine cõsiderãda sunt.

¶Quacũq; hora com.mo.moriemini. Tria in quocũq; hoĩe cõsiderãda sunt.Concupiscentia carnis.Sensus aĩalis.Mens rõnalis.Hæc sunt in L

vno vnicuiusq; hominis paradiso:vir:mulier: serpēs.Cōcupiscētia prurit.Delectat animalitas.Cōsentit rationalis volūtas:& pctm̄ perficitur:& a semetipso peccator foras eiicit.Hoc quottidie agit ab hoie in hominē cū peccat.Tētatur em̄ quis a ppria cōcupiscētia aliqua.vii. principaliū.Delectat sensus aīalis:& cōcipitur peccatū.Cōsentit volūtas rationalis & parturitur.Peccatū autē cū fuerit cōsummatū,id est per plenū volūtatis consensum natum:occidit vtrūq; parentē:& sic operat mortē.Quacunq; em̄ die vetitū comederint:morte morient.Tētatur ait Apostolus a ppria cōcupiscētia abstractus & illectus.Cōcupiscentia cū cōceperit per delectationē.s.parit peccatū:peccatū autē cum fuerit cōsummatum per consensum:parit mortem consentienti & delectanti viro & mulieri.

Bernardus.

Q; Adæ dormitio non somnus corporis fuit: sed mentis excessus.

M ¶Immisit dominus soporē in Adā.Mihi videt incōmutabilis veritatis ītuitū & abyssum diuinæ sapientię,corporeis excedēs sensibus obdormisse.Qd ex verbis eius coniici potest:dū tāq̄ ebrius de cella vinaria veniēs:& eructās illud magnū sacramētū:qd tanto post in Christo & in ecclesia Apostolus cōmendauit: Hoc nunc os (inquit) ex ossibus meis:& propter hoc relinquet homo patrē & matrē:& adhęrebit vxori suæ:& erunt duo in carne vna. Neq; em̄ cōmunē arbitror fuisse soporem aut nostris similem somnis:quos nec cōtemplationis excessus: nec miserationis affectus:sed infirmitatis defectus immittit:quos nec veritas:nec charitas: sed necessitas parit.Graue siquidē iugum non quidem in principio super Adam:sed iam super filios eius.

Gillebertus.

Q; tunc spiritualiter in infirmiorem mollescat sexum:cum prælatus discipulo condescēderit.

N ¶Tulit dominus vnā de costis Adā & ædif.in mu.Cōtemplationis gratia,cōpassionē nō euacuat:sed informat:& mētis excessus cōtemperantē reddit infirmis.Deniq; dū dormit Adā: virilis costa in infirmiorē mollescit sexū:& propter socialē copulam de latere viri formata est mulier.Immo in sociā mulierē Adā ipse cōuertitur:& cōformatione quadā trāsit in cōiugē. Ideo dū euigilat:charitatis vocē primā emittit in cōpari sua seipm̄ agnoscēs.Hoc nūc inqt os ex ossibus &c.An nō Paulus tibi videt virilem dignitatē in humiliorē sexū deflectere cū dicit se factū infirmis infirmū?Quasi spiritualis Adā Aeua efficit:dū subiectis compatitur apostolica firmitas:& sublimitas virtutis & scientiæ:sobrietate quadam capacitati temperatur infirmorum.

Bruno.

Q; qui carnis amorem vicerint,tanq̄ qui propriam naturam transcenderint:merito cęteris hominibus præferantur.

¶Tulit dominus vnam de costis Adā & ædif. O e.in mu.& repleuit carnē pro ea.Vt maior inter hominē & mulierem dilectio foret:nō aliū de:sed de viri costa facta est.Vnde fit:vt naturali quodam amore viri insectātes costam suā mulieri adhærere cupiant:quasi carni suæ.Cuius amoris appetitum:qui diuinitus in se adiuti:vincere queunt:quasi propriam naturam dimicando vicerunt:& merito cæteris hominibus præferuntur.Subtracta quoq; costa locus eius non osse:sed carne repletur.vt ex eo etiam nos infirmiores & molliores esse sciam⁹: q; mulieribus adhæremus.

Galfridus.

Q; anima a Christo receperit vt ossea sit per virtutem:carnea per amorem.

¶Hoc nunc os ex ossibus meis & car.de car. m. De qualibet fideli anima vel ecclesia electo- P rum potest hoc intelligi.Os ex ossibus Christi, est ecclesia:vt sit pudica.Caro de carne:vt sit amica. Os ex ossibus: vt resistat vitiis. Caro de carne:vt respondeat beneficiis.Os ex ossibus:vt custodiat fortitudinem.Caro de carne: vt obtineat pulchritudinem:& in vtroq; dignantissimi sponsi dignam præferat similitudinem.Sicut enim ille decorem induit & fortitudinem:sic de illa legimus: quia fortitudo & decor indumētum eius. Vnde & subditur. Hæc vocabitur virago:quia de viro sumpta est. Nec immerito fidelis anima dum resistit viriliter, virago vocatur. De viro siquidem sumpta esse: & a viro vires sumpsisse probatur.Alioquin nihil de similitudine eius haberet:nisi de plenitudine eius acciperet.

Odo de Morim̄.

Q; sancta ecclesia in contemplatiuis sit ossea in actiuis carnea.

¶Hoc nunc os ex ossibus meis.Quod factū est de carne carneum est:& quod de osse osseum. Q Ossea est ecclesia in contemplatiuis:qui mente excedunt deo. Carnea in actiuis:qui sobrii pro Christo.

Bernardus. Q; viris religiosis non

tam vires diaboli: q̃ astutia sit timenda.

3 R Serpens er. callidior. c.a.ter. Non est quod vobis timeam a viribus sathanæ fratres mei: & satellitum eius: cũ nouerim illius fortitudinẽ traductam per vulnera redẽptoris: & deductã ad nihilũ a versutiis & astutiis eius. Timeo vobis in q̃bus ptim subtilitate naturæ: partim experientia tẽporũ: sub tot annorum milibus eruditus: fragilitatẽ humanæ naturæ quaqua versum se verterit non ignorat. Sic eñ ille insatiabilis homicida non vrsos, non leones, non fortia terræ animalia delegit: sed tortuosum & callidum serpentem: qui per sinuosa volumina, nũc caput cauda, nunc caudã capite tegere cõsueuit. Deniq̃ & serpens erat nõ fortior: sed callidior. c.a.ter. Mentẽ mulieris explorãs: sciens ingenio, nõ viribus laborandũ: Cur inquit p̃cepit vobis dominus ne comederetis? Quæ respondit: Ne forte moriamur. Qđ deus affirmauit: ista sub dubio iã ponit. Nequaq̃ inquit moriemini. Deus affirmat, mulier dubitat, sathan negat.

Hugo de Sancto Victore.

De serpentis astutia & corpore in quo protoplasto apparuit.

S ℭSerpens erat callidior cæ.a.ter. Venit ad hominem in serpente callidus hostis: qui fortassis si permissus fuisset in forma columbæ venire maluisset: sed hoc vas sibi spirit⁹ sanctus reseruauit: quia p̃fecto dignũ non erat: vt spiritus malignus illam formam homini odiosam faceret: in qua postmodũ eidem spiritus sanctus apparere debuisset.

Q̃ꝫ nequitia etiam in diabolo timida sit inuenta.

T ℭCur pręcepit vobis deus vt nõ co. Vide quãta est cõfusio & timiditas nequitiæ in cõspectu virtutis. Stans coram: & coram fœmina hostis superbus ex sola malitia cogitata nondũ dicta cõfunditur: & quasi se iã priusq̃ etiã loqueretᷓ deprehensum metuẽs: nõ audet exire in verba persuasionis: donec animũ tẽtans interrogatione p̃sentiat. Cur inquit p̃cepit vobis deus: vt nõ com. de. l. pa. Respõdit mulier. De fructu l. qđ est in me. pa. præ. nobis deus ne com. & ne tan. illud: ne forte mo. Nouissime serpẽs dixit: Nequaq̃ morie. Deus affirmauit, mulier dubitauit, diabolus negauit. Nequaq̃ autem diabolus coram muliere verba dei negare pręsumpsisset: si non prius ipsam mulierem dubitantẽ inuenisset.

Galfridus.

Q̃ꝫ disciplinæ censura lignum sit sanans morbum a ligno scientiæ boni & mali contractum.

ℭDe fructu lignorũ quę sunt in para. ves. Primus hortolanus Adam omnibus sibi paradisi lignis & eorum fructibus concessis solum legitur gustasse lignum scientiæ boni & mali: qđ solum ei fuerat interdictum. Inde nobis cõcupiscentia innata per quam nitimur in vetitum semper cupimusq̃ negata. Vt ergo contraria contrariis curentur: tanq̃ lignum scientiæ boni & mali dominus tribuit ad medelam, disciplinam. s. de qua legitur: primum ꝙ nõ sit gaudii: sed mœroris. deinde ꝙ exercitatis per eã pacatissimos afferat fructus. Et q̃ melior a malo ad bonum transitus: q̃ a bono ad malum? V

Quomodo homo per veritatem dei moritur: per misericordiam conseruatur.

ℭ Scit enim Deus ꝙ in quocunq̃ die com. ex eo ape. o. v. &c. Ergo inuidus est: iniquus est: crudelis est. Videte laqueos: videte versutiam: si sententiam tenuerit deus: ait ille versutus, bonitas eius non apparebit: si mutauerit veritas eius peribit. Quid facies domine deus? Cito mendax appares de imposito tibi mendacio. Sed vbi est bonitas tua? Vbi sunt misericordiæ tuæ? Ille te nec timeri voluit nec amari Habemus iam vnde timeam⁹: sed timor solus solam habet pœnam. Vnde amabimus? vnde sperabimus? Ille vtrãq̃ molam tulit a nobis: & spem videlicet & timorem. Sed adhuc nobis vna non sufficit: neutram pro pignore accipi tu iussisti. Innotuit veritas: incussit timorem: quia stultus timere nesciuit donec acciperet. Veniat super nos misericordia tua domine: vt amemus te. Vexatio dedit intellectum: miseratio mutet affectum. Manet veritas: qua morior. Veniant mihi miserationes tuæ & viuam. Et quo modo illæ superueniant isti? Nã & istam manere necesse est. Nisi steterit veritas: misericordia vera non erit. Angustiæ vndiq̃. Væh peccatis nostris: quæ in istas nos angustias detruserunt. Quid faciet nobis deus? Incipit mentiri. An obliuiscetur misereri? Laudate dñm oñes gẽtes: laudate eum omnes populi. laudate semel: laudate iterum. Q m̃ confirmata est super nos misericordia eius: & ve. domini manet in æternum. Per aliam viam reducit nos in patriam. Inuenit consilium magni consilii angelus. Non subuertit iudicium: sed misericordiam superexaltat. Non mortem quam minatus est aufert: sed facit eam ianuã vitæ. Nam peccatum gratis remittit: sed ipse portat. Vtrunq̃ nobis in eodem opere probat: quantum peccata oderit: & quantum diligat homines. X

Bernardus de mendacio.

Qꝫ primis parentibus diabolus persuasit.

Y ℭEritis sicut dii sci.bo.& ma. In primo opere cõditionis nostrę de limo terræ plasmauit de⁹ hominē:& inspi. in fa.e. spi.vi. Mira cõmixtio. Limus terræ:& spiritus vitę. Limus quidē iam creatus erat:qñ in principio creauit deus celũ & terrã. At spiritus nõ cõmunē plane,sed singularem habet conditionē. Nec in massa creatur:sed singulari quadã excellentia inspiratur. Compacta & cõfœderata sunt in homine caro & anima:Illa plasmata:hæc inspirata. Sed cui hac vnione præstatur? Iuxta sapientiam filiorũ huius seculi:vbi sociant summis inferiora: prę ualent qui potestatem habent:& humilioribus vtuntur pro libito. Non sic in opere tuo deus: non ad hoc sociasti spiritũ limo. Quis non videat quantũ præstet corpori anima? Siquidem omnis sensus in anima est. Charitatē mihi con ditio ista commēdat. Charitatē in proprię cõ ditionis pagina lego. Et quidem magna hęc cõ iũctio:sed si stabilis permansisset. Nunc autem diuino licet sit signata sigillo : siquidem ad.i.s. s.cre.deus ho. heu diruptum est sigillũ. Accedens ille pessimus latro recens adhuc sigillum fregit. Eritis iquit,sicut dii sci.bo.& ma. O ma liuole:O maligne:ad quid eis hui⁹ similitudo scientię? Sint certe sicut dii recti,iusti,veraces. Sint sicut deus:in quē peccatũ non cadit. hoc quippe sigillo stãte stabit vnitas illa. Iam experimur miseri quid nobis persuaserit versutia diabolicę fraudis. Fracto nãqꝫ sigillo sequitur diffidium amarũ:triste diuortium. Vbi est qđ dixisti nequam: Nequaq̃ moriemini? ecce oēs morimur:& non est homo qui viuet,& nõ videbit mortem.

Galfridus.

Qꝫ ad malum nos trahere vniuersus diaboli sit conatus.

Z ℭEritis sicut dii sci.bo.& ma. Ad scientiam boni & mali nos ꝓuocat inimicus:licet malit nos malum semper & malũ,vel malũ & peius nosse:videlicet malis initiis peiores ꝓgressus:pessimum finē dare. alioquin si bona nobis omnimodis dissuadere nõ potest,prima esse maluerit, etiam in hoc ipso ad exitũ viæ pergens & calcaneo magis insidians.

Bernardus.

Quanti mali sit si non exteriorum sensuũ curiositas compescatur.

& ℭVidit mulier lignum. O Aeua quid tam intente tuã mortē intueris? Quid spectare libet: qđ manducare non licet? Oculos inquit,tendo non manũ:non est interdictum ne videam:sed ne comedam. Etsi culpa non est,culpę tñ indiciũ est,nisi mens se minus curiose seruaret:tua curiositas tempus vacuũ non haberet. Te eñ intenta ad aliud:latenter interim in cor tuum illabitur serpens:blandiens alloquit. Blanditiis rationē:mendaciis timorē compescit: Neq̃q̃ inquiēs morie. Auget curã dum incitat gulã. Acuit curiositatem: dum suggerit cupiditatem. Offert prohibitum:& aufert concessum. Porrigit pomum:& subripit paradisum. Haurit virus peritura:& perituros paritura. Perit salus:nõ desistit partus. Nascimur, morimur. Ideoqꝫ nascimur morituri:qa prius morimur, nascimur. Propterea graue iugũ super omnes filios tuos vsqꝫ in hodiernum diem.

Hugo de Foill.

Qꝫ propter tria pomum carnis illecebris comparetur.

ℭTulit mulier de fructu lig.& com.& de.vi.s. A
Aeua quottidie primo parēti offert pomũ: qa caro spiritui suggerit volũtatis affectũ. Pomo eñ voluptas carnis per similitudinē comparat. In pomo eñ tria sunt:odor, color,& sapor. Et in voluptate tria; id est fauor,honor, & amor. Fauor itaqꝫ mundi est quasi odor pomi. Color honor. Sapor,amor. Sicut enim naribus dulcis odor attrahit:sic totis desideriis animi, famæ secularis fauor affectatur. Sed caret pomũ pulchritudine coloris : si voluptas priuet honore mundanæ potestatis. Odorē vero sapor sequit quando opere desiderii voluptatis impletur. Monstrat diabolus Aeuæ pomi colorē ꝑ suggestionē. Odorat Aeua per delectationē. Consentit Adã per delectationis amorē. Hęc in nobis quottidie fiunt. Suggerit eñ diabolus, delectatur caro, spiritus consentit.

Galfridus.

Qꝫ ex facto domini arguuntur qui cunctantur ad gratiam:& saliunt ad vindictam.

ℭCum deãbularet dñs in para.ad au. &c. Nõ B
sic postea venit ad spõsam: q̃ in magno se gaudens amore ꝑuentam in eo ꝙ venientem cum celeritate conspiceret: Ecce inquit, venit hic saliens in montibus. Nunc vero deambulare dicitur:quęrens latentē inter frutices peccatorem Sic eñ sanctus quidã exponēs qđ de Ioseph legitur:quia inuenit eum vir errantem in agro: Errabat inquit,quia errãtes quærebat. Sic velut cunctabũdus & mutare paratus qđ intendebat dñs deambulabat:nec ferebat ĩpetu: sed quasi moras nectens retractando & expectãdo an pœnitere peccator vellet : hincinde pergebat. Retardabat & lētis gradibus incedebat: vt pote qui veniebat tristē mortalibus inferre sententiam. Ad sponsam vero veniens festinat, &

lętis admodū saltib⁹ aduolat: ęternę reparationis afferens medicinā. Nihil ergo mirū: si salt⁹ istos puidens, ante arcā fœderis propheta Dauid saltauit. Nihil mirū si & Michol sterilitate dānata est: q̄ mysticos saltus, sacramentū videlicet huius exultationis irrisit. Adhuc eñ hodie plebs reproba Iudęorū dū nobis saluatoris aduentū inuidet: Dauidicos salt⁹ irridet: tāto proinde subdita maledicto: vt cū sterilitatis damno: legitimi quoq; viri sit dānata diuortio. Nobis aūt vt ex his morale aliqd sumam⁹: sicut in saltib⁹ istis vigor charitatis innuit: sic in deābulatione illa fraternę correptiōis grauitas cōmendat: vt discam⁹ ex istis cuilibet indigēti cū omni festinatione & alacritate succurrere: Ex illa vero cuiuslibet offensę vindictā cū multę deliberationis pōdere retractare. Absit autē vt similes eorū simus: qui cū petunt suffragari, dissimulando deambulāt: & cū sitiunt vindicari, saliunt & festinant.

Bruno.

Q; timenda nequitia dat testimonium condemnata.

C ¶Et cum audissent vo. dñi deam. in pa. ad au. post me. abscondit se Adam & vxor eius. Quā vocē dñi: fortasse minātis, & quia peccauerant terrorem significātis. Siue eñ quia nudi erant ei apparere erubescebāt. Sed quare ad aurā deambulasse dicit? Qui eñ aurā quęrit æstuationis calorē se passum esse demonstrat. Vnde datur intelligi: q; primi hoīs peccatum deum in iram cōmouerat, nō q; istę passiones in deum sint: sed q; eius voluntas nisi humanis affectionibus significari non potest. Q; aūt hora erat post meridiē, eorū occasum significabat & mortem. Propinquabāt eñ nocti: quia ad mœrorē de lętitia pperabant. Hoc autē quasi hęreditariū nobis reliquerūt: vt peccantes nos abscondamus: & impia quadā excusatione nostra facinora semper occultare conemur.

Hugo de sancto Victo.

Q; Deus quādoq; fugam simulat: vt auidius reuocetur.

D ¶Cum deambularet dñs in para. ad au. post me. vocauit & dixit: Adam vbi es? Nō ambulauit, sed deambulauit: huc & illuc quasi errabūdus & vagus in directū non vadēs: sed pergēs quocunq;: hoc est deambulauit. Et quare deambulare itaq; voluit? Vt ostenderet se talem foris: qualis intus cœperat ille esse. Iam enim in eo mota erat veritas & fluctuabat: & ideo veritas foris deambulabat. deambulabat tamen: & non discedebat. Neq; abiit in directum: elanguens quasi irreuocabilis, nec reuersurus amplius: sed prope gyrans & iuxta deambulans, abiit: & non abiit: modo vadens: modo rediens & magno quodam incerto æstuans: quasi nolens sedem suam deserere: nec valens pollutā mansionē sustinere. Quid facis Adam? Quare siles? Voca discedentem: sequere fugiētem: qm̄ adhuc prope est: & expectat si forte reuocetur & ideo moram facit: & blāde minat abscessum læsum se dolens & violenter eiectum: & redire velle si forte inuitetur vt veniat. Sed heu non est qui memor sit amoris: qui charitatis recordetur: cui cordi sit societatis affectus. Vbi es Adam? Adam vbi es? Audiui inquit, vocem t. & abscondi me. O abscondite vbi es? Q; longe es: & q̄ prope es. Q; longe es ab illo: & q̄ prope es illi. Quærit te deus tuus: vt tu ipsum inuenias. & quęrit te vt & tu ipsum quęras, & dicas: Domine vbi es? Et tu ergo quid facis? Nā ipse perdidit: tñ quærit. Si perdidit: nō totum perdidit, quia videt quod perdidit. Non enim quęreret: nisi videret. Tu aūt quid? Adam vbi es? Tu totum perdidisti: quia perdidisti ne habeas: & videre desisti ne rearas. O īfidelis Adā vbi est recordatio tua? dure: indurate: & obdurate: non te emollire potuit tanta benignitas: tanta flamma: tam ingens ardor dilectionis: vt liquefieres & curreres post eā? Tu vero qd facis? Audiui inquit, vocē tuā: & abscondi me. Quare? Ideo q; nudus essem. Ergo fugis veritatem: quia amas prauitatem.

Bernardus.

Q; excusatio peccati celat turpitudinem: sed non aufert.

E ¶Vocem tuam audi. in pa. & ti. Quid ne timeat sermonem veritatis: qui lætari vult cū malefecerit, & in rebus pessimis exultare? Sed friuolū nimis tegimē quęris anima misera: profus inutile tegumentum folia sunt ista q̄ consuis. Operiunt: sed non calefiunt. Celant vulnera: sed non sanant. An vero diu tegere poterunt? Absit. Fluent certe: & effluent folia. ad primū radium solis siccabūtur. & disperget ea flatus tenuis auræ. Nihil eñ occultum: qd nō reue. &c. Non eñ erit vbi lateant miseri. Nudi astabunt ante tribunal Christi: vt audiant vocem iudicii: qui ad vocem consilii aures obturauere.

De primorum parentum quadruplici vestimento.

F ¶Timui eo q; nudus essem. Videre mihi videor quatuor virtutibus amictum hominē primum. Misericordia scilicet & veritate: Iustitia & pace: ab ipso suæ creationis exordio. & vt pheta meminit: Vesti. sa. indutum. Est enim in his quatuor salutis integritas. Nec sine his omnibus potest constare salus. Presertim cum

nec possint esse virtutes: si ab inuicē separenē.
Acceperat ergo homo misericordiā: custodē. s. atq; pedissequā: vt ipsa præueniret atq; sequeretur eū: ipsa protegeret & conseruaret vbiq;. Vides qualē nutriciū cōtulit paruulo suo de⁹ qualē dedit pedissequā homini recens orto, sed illi necessarius est eruditor, tanq̄ ingenuę & rationabili creaturę: vt nō sicut iumētū aliquod custodiret: sed tanq̄ paruulus educaretur. Cui sane in mysterio nemo poterat aptior inueniri q̄ veritas ipsa: q̄ eum in agnitionē summę perduceret aliquādo veritatis. Interim vero ne sapiēs inueniret vt faceret malū, essetq; peccatū & tanq̄ scienti bonū & nō facienti: iustitiā quoq; qua regeret accepit. Adhuc autē & pacē quā foueretur & delectaretur addidit manus benignissima creatoris: Pacē vtiq; duplicem: vt nec intus pugnæ: nec foris timores, id est nec caro concupisceret aduersus spiritum: nec esset ei creatura vlla formidini. Quid huic deerat: quē misericordia custodiebat: docebat veritas: regebat iustitia: pax fouebat? Sed heu homo iste descendit ab Hierusalem in Hiericho: & icidit in latrones: a quibus & ante omnia legitur despoliatus. An non despoliatus qui dn̄o veniēte nudum se esse cōqueritur? Timui inquit, eo q; nudus essem. Nec vero poterat reuestiri: nisi sua Christ⁹ amitteret vestimēta. Sicut ei iustificari in aīa nisi interueniente corporali morte non potuit: ita nec reuestiri sine eius spoliatiōe. Sed spoliatum quatuor virtutibus hominē dixim⁹ quonā modo sit spoliatus singulis videamus. Perdidit homo iustitiā: quum Aeua serpentis, Adam mulieris voci potius obediuit: q̄ diuinę. Erat tn̄ residuum aliqd qd̄ apprehendere possent: idq; dn̄s suo illo scrutinio innuebat. Prior em̄ iustitiæ portio: non peccare. Secūda per pœnitentiā damnare peccatū. sed abiecerunt etiā illud: cōuersi in verba malitię ad ex. exc. in pec. Perdidit & misericordiā: cum sic exarsit Aeua in concupiscentia sua: vt nec sibi: nec viro, nec filiis parceret vniuersis. Adam quoq; indignationi diuinæ mulierem pro qua peccauerat obiecit: quasi post tergū eius volens declinare sagittam. Priuata est etiā veritate mulier. Primo quidē male detorquens quod audierat: morte morieris, dicens. Ne forte moriamur. Demum serpenti credens penitus abneganti & dicenti: Nequaq̄ moriemini. Priuatus etiā & Adā veritate: vbi eam erubuit confiteri volatilia excusationum operimenta prætendens. Pacē quoq; protinus amiserunt: quia non est pax impiis dicit dominus. Nonne em̄ contrariam legem inuenerant in membris suis: quos de nouo pudere cœperat nuditatis? Timui inqt, eo q; nud⁹ essem. Non sic miser: nō sic paulo ante timebas non q̄rebas folia: licet nudus corpe sicut modo.

Petrus Rauennas.

Q; merito doleat, qui incipit a mœrore.
¶In dolore paries filiū. Qualis finis est vbi origo pœnalis? In vita lætitiam quam tenebit: qui vitæ sumit exordia de mœrore? Ecce inquit, in iniquitatibus conceptus sum &c. Inde est q; ab vtero in via peccatorū proiicimur: & delictorum iter totas currimus per ętates. G

Hugo de Foilleto.

De quatuor vocibus & obediendi forma.
¶Quia obedisti voci v. t. p. q̄ meæ. Quatuor sunt voces: vxoris, mundi, diaboli, & dei. Audiam ergo quid loquatur in me dn̄s deus. Nū quid loquatur diabolus: nunquid loquatur caro: aut mundus. Vox vxoris: vox carnis. Vox autem carnis: voluptas. Vox mundi vanitas. Vox diaboli iniquitas. Vox dei bonitas. Voci igitur vxoris obediunt: qui carnis suggestionibus non contradicunt: & plus voci vxoris: q̄ voci creatoris. Est autē vox creatoris ad subiectos de prelatis, dicens. Quę dicunt facite &c. Vt peruersis obedias prelatis, monuit: qui etiā male operātibus obedire iussit: vt sic ingrediaris cum Dauid sub Saule: & eundē honores licet reprobum cū Samuele. Inobedientes ergo & superbos seipsos esse testatur: qui prælatis licet peruersis non obediunt: & eos non venerantur. Nec bonis tn̄ obedias in malū: nec peruersis contradicas in bonum. H

Bernardus.

Q; primi hominis pœna multa sit misericordia temperata.
¶Terra es, & in terram ibis. Grauis equidē sententia: sed nō sine grādi misericordiæ tēperamēto. Dura admodū: sed si merita pēses: indulgentię plena. Siquidē nō min⁹ iuste peccati diceret Terra es: sed ex hoc sub terrā ibis. Iustus foret etiā tūc iustus dn̄s: & laudabilis nimis: sed non ego idoneus q laudarē. Tūc quoq; nihilomin⁹ dicerē: si tn̄ dicere possem. Iustus es dn̄e, & rec. iu. t. At nō infern⁹ cōfitebit tibi: neq; mors laudabit te: sed nos q viuim⁹ benedicimus dn̄o. Pepercisti ergo creaturę tuę: pepcisti gloriæ nōis tui: vt descendentē de Hierusalē non tn̄ vsq; in Hiericho patereris abduci. Semiuiu⁹ adhuc in via semilaudare possū. Vbi tot⁹ vixero: ibo totus in laudē: & dicēt oīa ossa mea. De⁹ qs similis tibi? Propter hoc cū iratus fuisses: misericordię meministi: nō dānans hoīem in loco pditionis: sed in loco afflictionis humiliās. Quid causaris o homo? qd sentētiā quereris duriorem? Terræ addictus es: factus e terra: vt ipsa tibi I

sit patria quæ materia fuit. Sed audire inquies velim: Spirit⁹ es: & ad spiritũ ibis. Siquidẽ etiã spiritus sum. Audiui aũt ab Apostolo: quia dominus spiritus est. & ab ipso: quia spiritus est de⁹: & spirituũ pater. Vt quid ergo tenet me mater carnis: quia caro ex parte: spirituũ pater non recipit: cũ ex parte spiritus sim? Agit hoc non tam substãtia q̃ culpa. Traxit animam corpus in regionem suam: & ecce præualẽs opprimit peregrinam. Factum nãq; est talẽtum plũbi: non aliunde tñ: nisi quia sedet iniquitas super illud. Corpus ei aggrauat animam: sed q̃d corrumpitur. Corrũpitur: immo etiã mortuũ est propter peccatũ. Itaq; licet quodãmodo cœlum sit homo, cœlestibus spiritib⁹ similis, substantia qa spiritualis, & forma qa rationalis: minime tamen iam leuare eũ ista sufficiunt: nec audire mereatur. Cœlũ es & in cœlũ ibis. Frustra glorietur de libertate arbitrii quę in mente est: captiuus ducitur in legẽ peccati: quæ in carne est. Nam etsi forte videreẽ duplex funiculus posse alteri æque duplici præualere: vt videlicet quid sibi terra gemino quodã iure tan q̃ patria & materia vendicat: ob geminã nihilo minus quæ prędicta substantię & formę similitudinẽ cœlum quoq; recipiat, vt cœlestẽ. Sed iam triplicatus inferior ille & deorsum trahẽs peccato. s. accedẽte funiculus: nisi illic quoq; occurrerit gratia: non rũpetur. Itaq; ibo mihi ad montẽ gratię & colles miserationũ: quarũ thesauros omnes repositos audio penes Christum Deniq; propter salutem quã operaturus erat in medio terræ, non confestim sub terra posuit hominẽ vt peccãdo meruerat: sed in terra.

Ricardus de sancto Victo.

Quanta sint erga nos diuinæ viscera pietatis.

k ℭEcce Adam factus est quasi vnus ex nobis. Pensa homo dei pietatẽ si potes. Contẽptus a nobis: contemptũ nostrũ sustinere non potuit. Reiecit homo ad quã formatus est similitudinem diuinã. Deus euestigio conformauit se ad illam qua homo transformauerat similitudinẽ humanam. O qualis reformatio honoris. O qualis detersio exprobrationis: trãsformatũ similitudini iumẽti habere iam deum similẽ sui Cesset ergo iam vetus opprobriũ. Ecce eñ audio vnam aliquam ex tribus in trinitate personis, personare in vocem exprobrationis. Ecce Adam factus est quasi vnus ex nobis. Merito certe exprobrastis: sed nunquid semper exprobraturi estis? Certe si ironice dicitis: quia hõ factus est quasi vnus ex nobis: nos decætero dicemus tam fidenter q̃ veraciter: quia deus factus est quasi vn⁹ ex nobis. Dictum est illud in voce exprobrantis & obloquẽtis. Dicamus nos istud in voce exultationis & cõfessionis. Quod igitur dictum est per ironiam de Adam primo: iã dicere possumus ex sentẽtia de Adam secundo. Ecce factus est Adã quasi vn⁹ ex nobis: sciens bonum & malum.

Bruno.

Q̃ flammeus sententię gladius peccatorẽ vel illuminat vel condemnat.

ℭEiecit dñs Adam de paradiso voluptatis: & collocauit ante pa. vo. cherubin & flammeum gladium atq; versatilẽ ad custodiendã viam ligni vitæ. Cherubin plenitudo scientię interpretatur: ecclesięq; doctores significat. in quib⁹ sapientiæ & scientiæ thesauri sunt reconditi. Cũ autem quis de paradiso: id est de sancta ecclesia propter peccatũ suum eiicitur, ne ad lignum vitæ, id est ad carnẽ Christi participandã accedere pręsumat: ab his interdicitur. Stãt enĩ cũ gladio spiritus: quod est verbum dei: & ab ecclesiæ introitu peccatores constanter repellũt. Est autem iste gladius lucẽs, & flammeus, splẽdidus & sine rubigine: quo qui percussus fuerit, aut illuminatur: aut exuritur. Est autem & versatilis facilis & velox ad feriendum. Vndiq; circa se delinquẽtes percutit: pauperes & diuites condemnat. L

Bernardus.

Q̃ fides sine operibus mortua reputetur.

SI recte offeras & recte non diuidas peccasti. Inuisibilis animi statum nunciat fides & actio. Rectum iudica: si fide catholicum & rectum opere comprobaris. Si quo minus, curuum censere nõ dubites: sic nẽpe habes. Si recte offeras, & recte non diuidas peccasti. Recte quidẽ quodcũq; horum offers. Recte autem ab alterutro nõ diuidis. Noli esse rect⁹ oblator, & prauus diuisor. Quid diuidis actum a fide? Inique diuidis fidem perimẽs tuã Nã fides sine operib⁹ mortua est. Munus mortuum offeres deo. Si eñ quædam fidei anima ipsa deuotio est: quid fides q̃ non operatur ex dilectione nisi cadauer exanime? Bene honoras deũ munere fœtido? Nõ mirũ si Caim insurrexit in fratrẽ: qui suam prius occiderat fidem. Quid miraris o Caim si ad tua non respicit munera: qui te despicit? Si manũ deuotioni: q̃d animũ das liuori? Non concilias tibi deum discors tecum. Non placas, sed peccas: etsi nondũ impie feriendo: sed tñ diuidendo non recte. Si nondũ fratricida: iam tamen fideicida. Nunq̃d rectus vel quando manum porrigis deo: cuius cor in terram trahit liuor & fraternum odiũ? Quomodo rectus cuius fides mortua: cuius ca. 4 M

opus mors: cuiꝰ nulla deuotio, amaritudo multa? Erat quidem in offerente fides: sed non in fide dilectio. Mors fidei separatio charitatis.

Ailredus.

Q; in bono opere tria deceat inueniri.

N ℭSi directe offeras: recte au.n.di.pec. Recte offert qui bonũ agit. Sed non recte diuidis: si modus in agendo nõ excedit. Vnde patet, quia in omni opere bono tria obseruãda sunt. Virtus discretionis. Puritas intentionis. Fundamentũ humilitatis. Discretio spectat ad modũ actiõis: intentio ad causam: humilitas ad fructum.

Stephanus.

De sumenda eucharistia.

O ℭVbi est Abel frater tuꝰ? Hoc ei nõ incõgrue dicitur, qui sumpto Christi corpore redit continuo ad sordes pristinas, & seculi vanitates.

De Charitate.

P ℭNunquid custos fratris mei sum ego? Qui aliorum contẽnit salutẽ: non solum Caim: sed & diuite qui sepultus est in inferno peior est. Nam Abrahe dixit. Rogo te vt mittas Lazarũ in do.pa.m.&c. Andreas non cõtentus propria salute, adduxit Petrum ad Iesum, & Philippus Nathanaelẽ: vt sic cortina trahat cortinam: & qui audit di.ve. Propter societatem & charitatem commẽdandã pcipitur in Leuitico: vt offeratur par turturum, aut duo pulli columbarum. Turtures contemplatiuã: Columbe actiuam vitam designant. Et quia in vtraq; debet esse charitas: q̃ inter pauciores q̃ duos esse non põt: ideo & duo turtures: & duo pul. col. offerri iubent. Et quia in vtraq; vita duplex cõtinẽtia. s. mẽtis & corporis esse debet. Verum cum in vtraq; vita sit vinculũ & vnio charitatis: tamen qa maius vinculũ & est & esse debet in cõtẽplatiua q̃ in actiua: vnde in ea nõ dicit meũ sed nostrum: & in actiua econtrario: Ideo dicit par turturum, & duo pul.col. Expressius ei designatur amor per hoc nomen par, q̃ per duo. Item postq̃ beata virgo cõcepit saluatorẽ: abiit in mont. cum fest. vt Helisabeth parienti Ioannem pstaret obsequiũ. Vade & tu fac similiter.

Hugo de sancto Victo.

Q; cor hominis in tot diuisum sit: quot sunt ea quæ concupiscit.

Q ℭVagus & profugus in terra homo propter peccatũ suum a facie domini proiectus, ab intima contemplationis illius luce foras venit: eo q; profundius ad terrena desideria mentem inclinat: quo magis supernorũ dulcedinẽ: quorũ iam gustum perdidit: incipit obliuisci: sicq; fit vagus & profugus super terram. Vagus scilicet per inordinatã concupiscentiã. Profugus p peccatricem conscientiã. Cuius etiã voce illud apte subiungitur. Quisquis inuenerit me occidet: quia mentẽ diuino desertam auxilio: q̃cunq; tentatio impetierit subuertit. Cor autẽ hominis quod prius amori diuino affixum stabile perstitit: & vnũ amando, vnũ permansit: postq̃ p desideria terrena diffluere cœpit: quasi in tot diuisum est, quot sunt ea q̃ cõcupiscit. Ecce morbus hoĩs: cor. s. inquietũ & fluctuãs. Causa morbi: amor mũdi. Remediũ morbi: amor dei.

Bernardus.

Q; reprobi maiores æstimant corporis, q̃ animæ læsiones.

ℭMaior est iniquitas m.q̃ vt ve.me. Quid ergo? Renuat consolari anima t. si non meret veniam. Hoc solũ deplora. Hoc solũ plange: aliud ne cogites quidẽ. Sed nũc inquit. Omnis qui inue.me occi.me. Graue. s. damnũ si puniat corpus: quãdoquidẽ anima iam periit. Sic eñ occidendũ se criminabat infelix: tanq̃ p magno beneficio habiturus, si phiberet occidi. Quod factũ est, cõsolationẽ miserã obtinuit quã q̃rebat oblitꝰ est cõsolatiõis maximę: p qua multo studiosiꝰ supplicare & remediũ q̃rere oportebat. R

Gillebertus.

Q; mala conscientia semp timeat deprehendi.

ℭOĩs qui iue.me: occi.me. Q; dissimilis Caim sponsæ: quę se inuentã gloriatur, & dicit. Inue.me.&c. Nihil eñ tam refugiunt fallaces & ficti q̃ ab his custodibus inueniri. Et si deprehẽduntur: nõ facile conuertunt. Caim siquidẽ factus vagus & pfugus super terrã: & inueniri formidãs ait. Oĩs q inue.me occi.me. Nõ vult peccatũ occidi: nõ vult pati salutarẽ in cõfessione verecũdiã medicinalẽ castigationẽ magistri. Non vult iueniri: qa nõ vult mori. Nã vbi nõ veret interfici: sed magis se foueri confidit: imprudẽter se iactat indisciplinatus affectus. S

Stephanus de Cupiditate.

ℭOmnis qui inue.me &c. Per Caim qui interp tatur possessio: intellige diuites huius mundi qui timẽt amittere se & sua. Vnde illic. Tre.ti. vbi nõ er. id est p amissione tẽporaliũ, nõ æternorũ. Vnde q timet pruinã, veniet sup eũ nix. T

Petrus Rauennas.

Q; amissis celestibus reprobi ad consolationẽ temporalium se conuertunt.

ℭEt egressus Caim a facie dñi ha. in ter. pro. ad o.p. Eden. Eden locus est voluptatis. Reprobi igitur de loco veræ voluptatis eiecti, in oriẽtali se parte constituunt: dum transitoria prosperitate decepti quid perdiderint non aduertunt: sed quasi in luce magnæ felicitatis attendunt. Hinc est q; homo dum mortem suam V

non sentit,nullam sollicitudinem sui gerit: sic ꝙ in breui dum negligit ad illos dolores pertrahitur:quos prę sui magnitndine dissimulare nō patiatur:& quibus iam euadendi exitus non reperiatur.

Stephanus de duplici generatione.

X ¶Lamech accepit duas vxores. Bigamus est q vult gaudere cū seculo:& regnare cum Christo.Cōtra quod dicit.Nemo potest duob⁹ dn̄is seruire.Nota ꝙ in generatione iustorū non fit mentio de fœmina. Item generatio iustorū denario:Impiorū clauditur in denario:quia mali sunt in transgressione decalogi : boni vero in eius obseruatione.Item in generatione malorū vltimo ponitur Noema q̄ interpretatur mors, siue stupor. In bonorum Noe:qui interp̄tatur requies.Item in generatione malorū septimus ponit Lamech,qui interpretatur humiliatus: qui erat pessimus.In bonorū Enoch:qui interpretatur dedicatio.quia boni in fine dedicabūtur deo.Mali humiliabunt in gehenna.Item in generatione malorū primus ponitur Enoch: q interpretat dedicatio.In bonorū vltimus Noe: qa mali hic volūt dedicari: sed boni in futuro.

Hugo de Foilleto.

Quæ sit disciplinæ vtilitas: & ꝙ ex ea mentis requies generetur.

ca. 5 Y Lamech genuit Noe: id est disciplina requiem.Interpretat em̄ Lamech percutiens:quod est propriū disciplinæ. Noe vero requies interpretatur: qui tunc nascitur:quando mens ab exterioribus per disciplinam reprimitur.Hic est Noe qui construit arcam,id est ædificat animā:qui irrationabilia animalia in inferioribus ordinat : homines & volatilia in superiore parte locat, id est motus carnales subiicit:spirituales superponit.Si autē inundauerit diluuiū carnis: tunc intrat arcam mentis. & licet circunfluant torrentes iracundiæ,fluenta luxurię:voragines gulæ:licet ebulliant fontes delectationū : abyssus cupiditatū: maria conturbationū: intrat tn̄ securus ad arcam,id est quietus animus clauso a foris silentii ostio:possidet animā.Sed & Lamech interfecisse Caim legitur.Caim autem possessio interpretatur.cuius?diaboli:non dei sui:non magistri ꝓprii:non cōmunis.Inter folia iacēs Caim occiditur:quia peruersus in leuitate cordis & in multiplicitate verborū volutatur. Sic ergo per Lamech Caim occiditur:& ex alio Lamech Noe nascitur:vel per disciplinā nutritus quiete mentis afficitur.Accusatur Caim de morte fratris.Qui em̄ nulli obediunt:qui seipsos possident:qui exemplū prauæ operationis fratribus ostendunt:quid aliud q̄ fratris animam ꝓpriis manibus,id est propriis actibus occidunt? Quid igit vtilius disciplina: quæ quietem generat:peruersos necat?

Hugo de sancto Victo.

Quantum deus diligat homines: quorum interitu cruciatur. ca. 6

Z Videns deus ꝙ multa malitia hominū esset in terra,& cuncta co.cor. intēta esset ad ma.omni tempore:pœnituit eū ꝙ hominē fecerat in terra:& tactus do.cor. intrin. & p̄cauens in fu.de.inqt homi. quē cre. Primum considera ꝙ non facile pietas prouocatur:nisi multa fuerit malitia nostra. Verum pœnitentia dei non est mutatio intentionis a primo ꝓposito:sed mutatio operis a ꝓprio instituto.Et nota ꝙ pereūte hoīe: de⁹ dolore cordis intrinsecus tangi dicit.Ibi enim dolor fuit: vbi amor.Amat em̄ vniuersa q̄ fecit.Sed amor hominis intus in corde creatori fuit:quoniam in tantum homo ab ipso dilectus est:vt ab ipso esset bonus : & in ipso beatus. Sed quid quod dicitur:prędcauens in futurū? Nūquid deus aliquando vt faceret quæ facienda non erant?Sed sciendū ꝙ cautela dei non est præsidentis circūspectio:sed subiectorum correctio.Nam in malo faciendo tam cauet qui terret ne fiat: q̄ qui timet ne faciat.

Bernardus.

Quomodo deum pœniteat hominē se fecisse.

¶Pœnitet me fecisse hominē. Pœna me tenet mihi incumbit sustinere pœnā: pœnitētiā agere pro homine quē creaui. Non potest hic calix transire:nisi bibam illum. A

Hugo de sancto Victo.

Quare per arcam ecclesia figuretur.

¶Fac tibi arcam de lignis leuiga.Arca Noe est ecclesia:quā verus Noe: id est dn̄s noster Iesus Christus gubernator & portus inter procellas huius vitæ regens per se ducit ad se.Trecentorum cubitorum longitudo præsens seculū designat:quod tribus tēporib⁹ decurrit:id est tēpore naturalis legis:tēpore scripturæ: tp̄e gratię:p q̄ sancta ecclesia a principio mūdi vsqꝫ ad finē a p̄senti vita ad futurā gloriā tēdit.Quinquaginta cubitorū latitudo vniuersos fideles designat qui sub vno capite sunt constituti.i. Christo.Nam.l. constat ex septies.vii.xlix. qui numer⁹ vniuersitatē fideliū designat,& vno superaddito:qđ Christū significat:q est caput ecclesię suę:& finis desideriorū nostroꝝ. Propter qđ in vno cubito arca cōsummatur. Altitudo xxx.cubitorum.xxx.volumina diuinæ paginæ significat:id est.xxii.veteris testamenti:&.viii. B

noui. In quibus summa omniū cōtinetur, quæ deus vel fecit, vel facturus est per ecclesiā suā. Tres mansiones significant tres ordines fideliū Inferior arcæ latitudo maiorem numerū carnalium significat. Quod em̄ in superiorib⁹ cōtrahitur, spiritualium paucitatē designat. Tūc fabricata est arca: quando de latere Christi ꝓfluxit sanguis & aqua. Q; si altitudo in quinq; mansiones intrinsecus distinguatur: arca est ecclesia. Quinq; mansiones sunt quinq; status: tres p̄sentis vitæ, & duo futurę. Primus est carnaliū: de quib⁹ Apostolus. Nō potui loqui vobis quasi spiritualib⁹: sed quasi carnalibus &c. Secūdus eorū qui animales vocant̄, de quibus dicit̄. Animalis homo nō percipit &c. Tertius spiritualiū, de quib⁹ dicit̄. Spiritualis diiudicat omnia &c. Quartus animarū corpore exutarū Quintus in anima & corpore resurgentiū: qui supremus est: & cubito supremo cōtiguus. Q; tres inferiores māsiones secundū altitudinem parietū in directum ascendūt: & versus supremum cubitū non inclinātur: hoc significat: ꝙ q̄tumlibet in hac vita proficimus, adhuc tamen in facie conditoris nostri quasi aduersi sumus: quia per meritum ascendimus fidei, sed per præsentiam contēplationis ad ipsum nō inclinamur. Vnde & spōsa dilectum suum stare post parietem memorauit. Q; autē arca in tecto suo sursum in vnū colligitur: quid aliud significat, nisi ꝙ quum ab huius vitæ tenebris educti fuerimus: tunc omniū desideriorum nostrorum finē ad vnum referemus: quando sicuti est deum videre cœperimus: vt iā nil libeat nisi eius faciem sine intermissione intueri: eius dulcedine sine fastidio satiari: eius amore sine defectu perfrui. Hoc est em̄ ad ipsum tēdere & ad ipsum pertingere: semper eum & per desiderium quærere: & per cognitionē inuenire: & per gustum tangere.

Q; per arcam: mens hominis moraliter designetur.

C ¶Moraliter autem quisquis se ab huius mundi delectatione separare, & virtutibus operam dare contendit, cooperante gratia dei ædificare debet intus ædificium virtutum: cuius longitudo in fide trinitatis. ccc. cubitos habeat. In latitudine charitatis. l. In altitudine spei quæ est in Christo. xxx. vt sit cum bona operatione longus: in dilectione amplus: in desiderio altus: vt cor sursum habeat, vbi Christus in dextera dei sedet. Vnde & ipsius crucifixi caput in altitudine crucis positum est. Manus in latitudine expansæ sunt: vt affectus cordis nostri vsq; ad inimicos diligendos extendat̄. In longitudine crucis corpus Christi positū est: vt non sit remissa operatio nostra: sed extensa: & perseueret vsq; i finē. Tres vero māsiones, sunt tres voluntates: quas vnusquisq; nostrū in se habet Prima est carnalis. Secūda animalis. Tertia spiritualis. Carnalis est laxare frena cōcupiscentię Spiritualis, sic spiritualib⁹ studiis inhærere: vt etiā necessarios carnis vsus optet excludere. Inter has autē voluntas animę cōsistens, nec vitiis oblectat̄: nec virtutū doloribus acquiescit: castitatē sine carnis maceratione: cordis puritatem sine vigiliarū labore cupiēs obtinere: humilitatem Christi sine honoris mūdani iactura exhibere. Postremo sic vult futura consequi bona: vt nō amittat p̄sentia. Sed aculei carnis nequaq̄ nos in hac tēporis noxia puritate stare permittunt: sed ad illam quā horremus frigidam & plenā sentibus vitiorū pertrahūt. Rursum cū succensi feruore spiritus sine vllo respectu fragilitatis humanę opera carnis volumus extinguere: & nosmetipos totos ad immoderata virtutū studia cordis elatiōe cōferre: carnis imbecillitas interpellans ab illa nimietate nos reuocat ac retardat. & ita fit vt animę volūtas quodā iusto moderamine tēperet̄: vt nec a dextris mens spirit⁹ ardore succēsa: nec a lęua caro ꝑponderare vitiis permittat̄: & sic ad illud quartū qd̄ volumus salubriter peruenimus: vt virtutes nō otio, sed iugi sudore & cōtritione spiritus acquiram⁹. De hac lucta dicit Apostolus. Spiritu ambulate & de. c. nō per. Caro em̄ cōcupiscit aduersus spiritū: & spiritus aduer. car. Hęc aūt sibi inuicē aduersant̄ &c. Nūc de arca sapientię disseramus. Si per studiū meditationis assiduę cor nostrū inhabitare cœperim⁹ iam quodāmodo temporales esse desistimus, & quasi mūdo mortui intus cū deo viuim⁹. Tūc quicqd fortuna extra molit̄ facile contēnimus: si ibi fixum est cor nostrū vbi verū est gaudiū, & nunq̄ eripiendū. Tales igit̄ habeamus cogitationes: quia de tali materia fabricam⁹ arcam nostrā. Ista sunt ligna q̄ in aqua missa natant: in igne posita ardent: quia tales cogitationes fluxus carnaliū cogitationū deorsum non premit: sed flamma charitatis incendit. Ne timeas hūc ignē tectis tuis. Væh tibi si nō arserit hoc igne tabernaculū tuū. Postea bituminabis eam intus & extra. Intus vt charitatē non amittas: extra vt mansuetudinē exhibeas. Bitumen calidę naturæ est: & nascitur de terra fulminata. Et charitas procreatur in anima timore diuini iudicii percussa. Trecenti cubiti, consideratio mirabilium: quæ deus ab initio seculi vsq; in finē ꝑ suos operat̄ electos. Cubita. l. vita fideliū, quam tibi ad exemplū proponis. Triginta

vero scientia scripturarũ. Isti sunt termini patrum t, quos tibi transgredi nõ licet. In hac ergo archa, id est i secreto cordis nostri latere debemus a strepitu huius mũdi. Sed quia nostra infirmitas diu in silentio nos intimæ contemplationis pausare non patitur: exitum habemus, ostium & fenestrã. Ostium significat exitum per operationem. Fenestra exitũ qui fit p cogitationẽ. Ostium deorsum est: fenestra sursum: quia actiones pertinent ad corpus: ad animam cogitationes. Hinc est q̃ p fenestrã aues exierunt, per ostiũ bestię & hoĩes. Qz autẽ per aues anima significet: & per hoĩem corpus: habemus in libro Iob. Homo nascitur ad laborem & auis ad volatũ. qm̃ si volumus ad contẽplationẽ aĩam subleuare: necesse est corpus p exercitia laboris atterere. Qz ostiũ in latere ponit, hoc significat: q̃ nunq̃ a secreto cordis nostri per operationẽ exire debemus ex proposito intentionis: sed ex accidẽti occasione necessitatis. & ideo de fenestra hic tacuit: quia etsi per cogitationẽ aliquãdo voluntate, nunq̃ tñ per operationẽ, nisi ex necessitate exire liceat.

Qz de archa mentis ad actionem modis quatuor exeamus.

D ¶Quatuor modis eximus per actionẽ. Pro vsu corporis: pro instructione mentis: & pro vtroq̃ dupliciter. Nã ad vtrũq̃ boni & mali exeũt. Mali pro explenda voluptate similes immũdis animalibus. Boni p necessitate: similes mũdis. Boni ꝑlati qui ex quiete, non ex ambitione: sed ex obedientia ad publicum prodeunt: similes sunt Noe: qui exiens de arca sacrificium obtulit: quia per fructum ꝑdicationis, dãna recuperant contẽplationis. Illi vero qui in honore positi subiectos despiciunt, similes sunt Cham: q denudati patris verenda derisit: & ob hoc meruit sententiam maledicti.

Qz ad contemplationem quadrupliciter exeatur.

E ¶Quatuor modis eximus per contẽplationes. Primus modus quãdo cõsideramus oẽm creaturã quid ex se sit. Secũdus quid ex dono creatoris. Tertius quomodo vtat deus ministerio creaturarũ ad sua explenda iudicia. In hac cõsideratione audimus oẽm tribus vocibus creaturam nobis loquentẽ. Prima vox dicit: Accipe. Secunda: redde. Tertia: fuge. Beneficiũ, debitũ supplicium. Prima famulãtis. Secunda admonentis. Tertia cõminãtis. Vox famulãtis. Cœlũ dicit. Ministro tibi lucem in die vt vigiles: tenebras in nocte vt pauses. Ego ad oblectationem gratas tẽporũ vicissitudines pario: teporẽ veris æstatis feruorẽ: autumni plenitudinẽ: algorem hyemis. Aer dicit. Vitalem tibi prębeo flatum: & omne genus auiũ ad tuum mitto obsequiũ. Aqua. tibi potum præbeo: sordes purgo: arentia rigo: & diuersorũ genera piscium ad tuum esum ministro. Terra. ego te porto, nutrio pane, conforto, vino lętifico. Vox admonẽtis. Mũdus, seruio tibi: quia factus sum ꝑpter te: vt & tu seruias illi q fecit & me & te. Si sentis beneficium, redde debitũ. Vox comminantis. Ignis: a me cõbureris. Aqua: in me submergeris. Terra a me absorbeberis. Infernus: a me deglutieris. Quartus modus contẽplationis: quando inspicimus creaturas ad explendã carnalis concupiscentię voluptatẽ. Hoc oculo Aeua lignũ vidit q̃ eẽt pul. vi. &c. Qui sic exeũt similes sunt coruo qui reuersus non est: quia dũ qđ foris male delectat inueniunt ad archã cõscientię amplius redire nolũt. Reliqua vero tria contẽplationũ genera in exitu columbę figurata sunt: q̃ quũ emissa esset: & nõ inue. v. re. pes eius re. est ad ar. por. ra. oli. vi. in. o. s. Vacua exiuit: sed vacua nõ rediit: quia foris inuenit quod intus nõ habuit Nec tñ foris amauit: quod intus detulit. Ramus oliuæ virentis bonũ mentis affectum demonstrat. quia sępe viri sancti: q̃to magis opera diuina foris aspiciunt: tanto magis intus in amore cõditoris viridescunt. Tres mansiones sunt, tria genera cogitationũ. Rectum: vt bonũ sciam. Vtile: vt quod scio operibus expleã. Necessarium: vt qđ foris hominibus exhibeo: deo interius represẽtẽ. & tũc in supremo ad vnũ id est charitatẽ archa colligitur: vt iam vnum cogitemus: vnũ expectemus: vnũ desideremus dominũ Iesum Christum. Columna in medio archæ erecta in altitudinem. xxx. cubitorum cui vniuersa fabrica ĩnitit: cuius ꝑcisio sursum per quadrũ in singulis lateribus vnius cubiti mensuram habet: ipsa est lignũ vitę: qđ plantatũ est in medio paradisi: id est dñs Iesus Christus in medio ecclesię suę quasi pręmiũ laboris merces opis: meta itineris: corona certaminis. Iste est mons domus dñi pręparatus in vertice montiũ, ad quẽ fluunt oẽs gentes: & de. iiii. angulis archę, quasi de. iiii. partibus mũdi ascẽdũt. Alii de calore orientis: id est feruore spiritus. Alii de calore occidẽtis. i. cæcitate ignorantię.

Stephanus de memoria passionis.

¶Vox patris ad filium. Ostiũ archę facies in latere tuo. Archa Christus: Ostium archæ vulnus lateris. Et bene dicit deorsum: quia quum F duæ naturæ sint in Christo: in inferiori vulneratus est. De hoc ostio dicit Ioãnes. Vidi ostiũ apertũ in cœlũ. id est vulnus in latere Christi. Vel sic vt dicat Christiano. Pone ostiũ archæ

in latere tuo: id est in corde tuo repone vulnerum Christi memoriam.

Bruno.

Q; mundi pericula quanto de sublimiori: tanto liquidius contẽplamur.

ca. 8. G ET aperiens Noe tectum arcæ aspexit viditq; q; exiccata esset superficies terrę. Cum hoc per fenestram satis cognoscere posset: ad hoc tamen intuendum sup tectum arcæ ascendere maluit. Quia quanto virtutũ gradib⁹ altius quilibet ascẽderit: tãto magis mũdi huius aquas, aduersitatesq; despiciens spem sibi ꝓsperitatis in futurũ ꝓmittit.

Q; nullum immundum animal deo debeat immolari.

H ¶ Tollens de cunctis volucribus & pecoribus mundis: obtulit holocausta super altare: odo. q; est do.o.fu. Quia omnis caro corruperat viam: totusq; mũdus aquis diluuii purificatus fuerat: ideo de mundis omnibus animãtibus deo offerre holocaustum necesse erat: quatin⁹ qui cunctis hostiis offensus fuerat: cunctorum sacrificio placaretur. Solus autem homo hoc sacrificio nõ est immolat⁹: qa restabat vt Christus suo tẽpore immolaretur verus agnus qui tollit peccata mundi. Tamẽ & Noe quodã modo immolatus est: cuius deuotione & pia volũtate magis q̃ illo animaliũ fumo delectatus est deus. Vnde dicitur: Odoratusq; est &c. Nullũ animal immũdum immolatur deo: qa soli sancti & a peccatis mundati dño placent.

Stephanus de virtute pœnitentię.

ca. 11. I POnam arcũ meũ &c. Arcus fit ex repercussione radiorũ solis: & nube humida. Nubes humida fuit Maria magdalena: quãdo pedes dñi lauit: & capillis tersit. Fuit et solis radiis repcussa: id est gratia respersa: & lachrymis resoluta. Color igne⁹ refertur ad dilectionem. Et dimissa sunt ei peccata multa: qm̃ dilexit multũ. Cęruleus ad pœnitẽtiam. Vnde lachrymis rigauit pedes dñi. Item fuerat prius in cœno luxurię: sed modo ponit in nubib⁹ cęli: & sic est fœdus inter nos & deũ. Quis eñ desperare potest vbi tã peccatrix tã gl'iosa effecta est? Vnde Osee. Dabo vobis vallem Achor ad aperiendam spem. De hoc arcu iacit sagitta: vt infigat vulnus amoris in cordibus auditorum.

De passione domini.

K ¶ Plantauit Noe vineã: bi. q; vi. & inebri. est. Bene dicit inebriatus: quod nõ facit vna potatio: sed plures. & Christus pro nobis multiplices sustinuit passiones.

Hugo de sancto Victo.

Quomodo de carnis vitiis exeamus.

ca. 12. L EXi de terra: & de cog. t. & de do. pa. t. & ve. i ter. quã monstra. tibi. Per timorem eximus de terra nostra. Per gratiã de cognatiõe. Per dolorẽ de domo patris no. Per fidẽ & dilectionẽ dñm cõsequmur & sic in sexto gradu terra nobis ꝓmissa per cõpũctionẽ demõstratur. De terra nostra exim⁹: cũ exteriora relinquim⁹. De cognatione: cũ vitiis in nobis & ex nobis natis abrenunciamus. De domo pa. no. cũ mũdũ cũ suis oib⁹ a corde nostro sequestramus: & ipsum cor in sola æterna defigimus. Pater noster: secũdum illam natiuitatẽ qua in peccatis nati sumus: est diabolus qui peccati est auctor. Et ita egressis alia a dño terra ostendit: qñ nobis pfecte mũdo mortuis: etiã quiddã iam de futuris gaudiis quasi delonge odorare conceditur. Afflatus enim spiritu sancto insolito animus gaudio hilarescit: & miratur quale ad gustandũ esse possit: qđ tam mire etiã per odorem reficit.

Petrus Rauennas de tribus abrenunciationibus.

M ¶ Exi de terra & de cog. t. & de do. pa. t. Tres esse abrenũciationes, scripturarũ sanctarũ demonstrat auctoritas. Prima est qua vniuersas diuitias mũdi, facultatesq; cõtẽnimus. Secũda q̃ mores ac vitia affectusq; pristinos animi carnisq; respuimus. Tertia qua mentem nostrã de presentibus vniuersis ac visibilib⁹ euocãtes, futura tãtũmodo ac inuisibilia cõtẽplamur. Quę tria vt simul perficiãtur: etiã Abrahę legimus dñm pcepisse cũ dicit ad eũ. Exi de terra t. &c. De terra tua: id est de facultatib⁹ mũdi: operibusq; terrenis. De cognatiõe tua: hoc est de cõuersatione & moribus vitiisq; prioribus: quæ nobis a natiuitate cohærentia velut affinitate quadã ac cõsanguinitate cognata sunt. De domo patris t. hoc est omni memoria mundi huius: quę oculorum occurrit obtutibus.

Hugo de Foilleto.

Q; quidam religionis affectant pulchritudinem: non virtutem.

N ¶ Ecce vxor tua ante te: accipe eam & vade. Religio assimulat' mulieri castę: quę ab aliquo diligit': vt in vxorẽ ducat': ideo scilicet q; pulchra sit: q; nobilis: q; abũdans diuitiis: q; sapiẽs videatur: vt in illius pulchritudine delectet': & de nobilitate filiorũ gl'iet': vt augeant' sua illi⁹ cẽsu: & seruent' sensu. Huic mulieri põt assimulari religio, quę pulchra est in contẽplatiõe. Sapiens in sui circũspectione. Nobilis: qa libera est a peccati seruitute. Diues hęreditate: cuius hęreditas est regni cęlestis ęternitas. Amat luxu-

riosus pulchrā:sed nō amat castā.Sic qn̄q; car nalis anim⁹ tactus pulchritudine religiōis: re ligiōis īduit habitū. Cū aūt castitatis mūditiā reperit:displicet qđ placuerat. Sic vxorē Abra hę:quā rex Aegypti ꝑpter pulchritudinē ra puerat:ītactā reddidit marito dicēs.Ecce vxor tua &c.Quid hoc inqt fecisti mihi?Quare nō dixisti mihi qa vxor tua est?hoc est ꝙ nō ꝑfun ctorie:sed legitime teneat̄ cōiugio. Sed dixisti sororē tuā nullis legib⁹ astrictā & naturę sociā Quis & hoc ignorat nostris tēporib⁹ in eccle siis euenisse?Sūt em̄ quidā q delicatā ac volu ptuosam fore credūt religionē expertem labo ris:vacātē ocio: & adeo habitum religiōis in discrete rapiunt, votū faciunt:ꝓfessionis vin culo cōstringunt.Cū autē religionis ordinē & cōsuetudines eiusdem aduersantes carni noue rint:in hęc verba ꝓrūpunt.Putauim⁹ inquiūt pondus religionis leuius esse.Quis em̄ pōt fer re claustri tędiū:diuturnitatē silentii:pōdus la boris:asperitatē vestis:parsimoniā cibi?Sic ergo vxorē suā reddūt Abrahę expellentes eā:vt li beri remaneant in Aegypto.Abrahā vero ascē dit ad Aegypto in Bethel:id est carnaliū volu ptatū cōsortia deserēs:in domo dei manet:hoc enim Bethel interpretatur.

Q; tria pacem cohabitantium so leant conturbare.

ca. 13. O NOn sit rixa inter me & te. Abrahā cu ius hęc verba sunt:religiōis est forma exēplū cohabitātiū. Tria sunt vero q̄ pacē cohabitātiū turbare solēt.i.qn̄ aliqs moue tur ad irā ꝓ seipso:ꝓ amico:vel ꝓ cōmodo.Hęc tria remouit Abrahā dū hītauit cū nepote.Pri mū remouit dicēs:Nō sit rixa īter me & te. Se cūdū cū diceret.Neq; inter pastores tuos & pa stores meos.Tertiū posuit.Ecce inqt tota terra ante te est.hoc est si de me:si de amico:si de pos sessione dissensio est:omnibus cedo. Si autē de moribus nō conuenit:discede a me.

Stephanus.

Quid debet respicere homo.

P ¶Leua oculos tuos de loco in quo nunc stas:& vide ad ori.& occi.& meri. & aqui. Ad orien tem respicit qui aduentum Christi primū vel secūdum attēdit. Ad occidentē qui peccata cō siderans plangit. Ad austrū:q Christi erga nos beneficia prospicit. Ad aquilonē qui sibi pręca uens dęmonis insidias repellit.

Ricardus de sancto Victo.

Q; ex perceptiōe præsentiū munerū firma sit expectatio futurorum.

ca. 15. Q SVme mihi vaccam triennē & caprā trimā & arietē annorū triū; turturē quoq; & colūbam. Fecit Abrahā qđ ex diuina institutiōe accepit:& sup hostias suas accepto cœlitus igne:signū qđ optarat obtinuit:qđ & magnę dilectionis fuit indiciū: & maioris spei præbuit incentiuum. Minora nanq; beneficia libenter impensa dant ausum absq; dubio prę sumendi maiora. Sic arras accipimus : vt in cōcussam cōuentionis certitudinē teneamus. Igitur & nos si ignem cęlitus missum acceperi mus:puto ꝙ de diuinis ꝓmissionibus iam vlte rius omnino dubitare nō poterimus.Ignē inqt veni mittere in terrā &c. Absq; dubio qui hūc ignem accepit:de ęternæ hęreditatis ꝓmissio ne dubitare non poterit. Profecto vbi charita tis abūdantia est:diffidentiæ locus esse nō pōt. Perfecta em̄ charitas foras mittit timorem.

De terra lacte & melle manante.

¶Videam⁹ ergo quę sit terra:quę lacte & mel le manat:quā cū Abrahā in hęreditatē accipe re:& de manib⁹ Chananeoꝝ debem⁹ violenter eripere.Sed vbi quęrēda est terra:quę tāta dul cedine tota redūdat?De regno autē cęlorū cre dimus:ꝙ intra nos sit. Vnde & sui generis ter rā viuētiū.s.nihilomin⁹ intra nos esse credere debemus.Spiritualis em̄ est hęreditas:quę spi ritualibus ꝓmittitur. Si vultis,terra est ꝑpter stabilitatē.Si vultis cœlum ꝑpter sublimitatē. Si spirituales sumus:si spūaliter sapimus:terrā hanc intus:nō exterius requiramus.Hęc terra multa prorsus dulcedine manat: qa cordis io cunditatē cōscientię securitas parat.Promissio nis terra:cōscientia secura.Terra melliflua:io cunda cōscientia.Merito terra talis Chananeis qui pessimi omniū erāt aufertur:& Iudęis:qui tunc tēporis fuerūt optimi, confertur.hęc em̄ terra aut valde malorū,aut valde bonorū.Pro fecto securitatē cōscientię nō valent vel solent nisi aut valde boni,aut valde mali habere. Sūt em̄ impii q ita securi sunt:ac o.h.ius.impi⁹ em̄ cū venerit in ꝓfundū malorū contēnit. Deniq; perfecta charitas foras mittit timorē:& euesti gio intromittit securitatē.Si em̄ cor nostrū nō reprehēdit nos:fiduciā habem⁹ ad deū.In lacte & melle ītellige duplex gaudiū cōscientię secu rę & bonę.Geminū sane gaudiū integra cōsciē tia parit:de beatitudine.s.mētis & corporꝭ. Lac de carne ꝓfluit:mel cū rore de cęlo descēdit.la ctea qdē dulcedo de carne trahit̄:qn̄ ex corpo ris beatitudine gaudiū generat̄.Melliflua dul cedo velut e cęlo defluit:qn̄ de incorruptibili tate mētis inęstimabilis quędā gratulatio sur git.In lacte dulcedo sola:nō tn̄ summa.In mel le & summa & sola. In cōtēplanda em̄ Christi hūanitate iocūditas quidē magna:nō tn̄ sum

ma. In contēplanda autem eius diuinitate: iocunditas & sola & summa.

Quid per sacrificium Abrahę spiritualiter designetur.

S ℂ Iubetur itaq; Abraham vt dictū est sumere vaccam &c. Quid est ꝙ dn̄s a summo patriarcha nō bouē, sed vaccā quęrit? Nūqdnā in hoc genere hostiarū plus fœminā q̄ masculū diligit? Forte sic est. Neq; em̄ a tāto amico exigeret qđ minus ipse diligeret. Sed scimꝰ de boue ꝗa iugū portare pōt: lac aūt dare nō pōt. Vacca vero vtrūq; facit. O quale sacrificiū & obediētię iugū hūiliter portare: & iter quęlibet obedientię ardua cordis dulcedinē seruare: & nil aliud ꝑ verba q̄ dulcorē lacteū destillare. Bouē quoq; facit obediētia fortis. Vaccā quoq; obedientia dulcis. Bouē offerre est obedire viriliter. Vaccā, obedire gratāter. Prōpti ergo & parati simus q̄tū in nobis est: nō solum melioribꝰ vel ęqualibꝰ: verūetiā peioribꝰ talē obedientiā exhibere: & cōstabit nos vaccā triennē iuxta imperiū dn̄i obtulisse. Nūc de capra videdū. Patet autē ex sup̄ioribꝰ: cur capra potiꝰ q̄ hircꝰ ad sacrificādum exigat. In hirco ergo vel capra voluntarius intelligit̄ contēptus. Et ꝗa lac capra prębet: caprā offerre est cōtēptū suū cū magna cordis dulcedine sustinere. Si ergo cōtēptus patientiā amplecteris, offers hœdū de capris. Offers caprū cōtēnēdo cōtēptū tui. Offers caprā: exhilarescēdo ad illatā iniuriā. Cōtēpti ergo a superioribus & coęqualibꝰ & ab inferioribꝰ libēter: imo & gratulāter illatas iniurias & opprobria sustineamꝰ: & sic caprā trimam dn̄o offerimus. Nunc de ariete videamus. Arietē offerimus: si in spiritu lenitatis delinquentes corripimus: & pro dn̄o zelantes cōtra pręuaricatores pię seueritatis cornibus sæuimus. Agnum offers humiliter acquiescēdo. Ouē deuote blandiendo. Arietē pie increpādo. hoc siquidē vere magnū est: corpus mansuetū sibi extorquet zelare ꝑ dn̄o: & ferire cornibus delinquentes. Ille trium annorū arietē dn̄o immolat: q nō solum impotētiores vel ęque potētes: sed etiā potentiores liberę increpationis cornibus impugnat quoties regula veritatis hoc dictat. Sed si mensam locupletē dn̄o volumus exhibere: debemꝰ ad similitudinē Abrahę ex turture & colūba adhuc quartū vel quintū ferculum supaddere. Studiis igit̄ perfectę opationis adiungamus etiā studia contēplationis. Per actionē quasi in terra cōuersamur. Per cogitatū & desideriū in sublimibꝰ subleuamur. Quasi ergo pēnata animalia deo offerimus: quoties ex deuotionis officio ad futurorū consideratione pēna contēplationis volamus. Per turturem & columbā intellige contēplationē geminā. In turture cōtēplationē omniū malorū: in columba æternorū bonorū. Turtur em̄ solitudinē diligit: & solitiuagus incedit: & in hoc formā timoris gerit: qui semp diuerticulum quęrit. Columba gregatim volat: & ex eo formam dilectionis ostentat: quæ corda semper conciliat: & in vnā pacis concordiam ligat. Verū quia quę intus agimus fiunt propter solum deū: & quæ exterius partim ꝑpter deū tm̄: & partim ꝑpter ꝑximū: Recte dicitur ꝙ Abrahā animalia diuisit: aues vero nō diuisit. Debemꝰ vero nō solum hostiā nostrā sic diuidere: sed etiā diuisiōes ipsas altrīsecus cōtra se inuicē ponere: & vtrāq; partem alterna cōsideratione pensare. Nam in his quæ propter ꝑximū facimus, offensam dei cū omni cautela cauere debemus. Et in his quę propter deū, in quātū possumus scandalum ꝑximi vitare debemus. Vtrāq; autē hostiam iuxta exēplum Abrahę oportet a volucrum rapacitate defendere: quas (vt scriptum est) Abraham abigebat. Debemus ergo ineptas cogitationes & quaslibet immissiones per angelos malos per increpationē ferire: & hoc erit hmōi volucres abigere. Et vtinā vnusq̄sq; nostrū huiusmodi studiis eo vsq; insistat donec sol occumbat: & vanitatis amor paulatim deficiat: & carnalis prudentiæ radio subducto, feruor concupiscentiæ tepescat.

Hugo de Foilleto.

Qꝫ spiritalibꝰ vnitas: carnalibus diuisio soleat euenire.

ℂ Descendebant volucres super cadauera: & T
abi.e.a. Animalium corpora Abraham diuisit: Aues vero indiuisas dimisit. Aues sunt spirituales. Animalia corda carnalia. Aduersus se inuicem animalia diuiduntur: dum ꝑ diuersa desideria carnales distrahūtur. Porro aues indiuisæ remanent: quia spirituales semp vnitatis vinculum tenent. Super corpora vero diuisa volucres descendunt: quia in diuisione carnalium dęmones desiderii sui pastum quęrūt. Sunt & aliæ volucres: importunæ scilicet cogitationes: quę in ipso nostræ orationis sacrificio quādoq; se ingerunt: & qđ in nobis deo immolamus: hoc rapere vel cōmaculare volunt. Sed Abrabam abigente defugiunt volucres: ꝗa manus sanctæ discretionis intus fugat immūdos spiritus & peruersas cogitationes. Non solum autem volucres: sed & muscę de Aegypto venientes sacrificantes in deserto sequuntur.

De tribus muscis Aegypti.

ℂ Tres sunt muscę Aegypti: id est vanitas: cu V

riositas: & voluptas. Musca vanitatis inquietat & maculat sacrificiū humiliati cordis. Musca curiositatis sacrificium orationis. Musca voluptatis sacrificiū mortificatę carnis.

Hildebertus.

Q; pro tētationū incursibus nō debeat sacerdos a sacrificiis abstinere.

X ¶Descendebant vo.s.ca.& a.e.a. Mille sunt occursantium phantasmata cogitationum. Mille suggestiones diaboli. Quę dum se sacrificātiū mentibus importuno ingerūt illapsu: dum eas ad diuersa distrahunt: dum hęreticā moliūtur inducere prauitatem: quid aliud faciunt: q̄ velut quędā muscæ sacrificātes altaris ministros infestant & impediunt. Talium portenta muscarū ꝓpulsanda Abraham præsignauit: cum a sacrificiis aues abigeret incursantes. Et quia super sacrificia tm̄ descēdisse leguntur: nō etiā interrupisse cœptum officiū: sacerdotes Christi tētationes quas perferunt ita docentur abigere: vt a sacramentis altaris talis eos lapsus nō cogat abstinere. hic enim defectus infirmitas est quæ virtutem perficiat: non quæ virtutis opera in irritum deducat.

Ricardus de sancto Victo.

Quanta in contemplationis sopore diuinitus reuelentur.

Y ¶Cum sol occubuisset sopor irruit sup Abraham: & horror magnus & tenebrosus inuasit eum. Solis itaq; occasum sopor: soporem sequitur horror. Sopor irruit quādo spiritualis quispiam repētino impetu in mentis alienationem transit. In quo sopore multa sępe cōspicit: quę sine horrore videre nō possit. Videt eñ q̄ sint bona quę ꝑdidit: q̄ sint horrenda mala quę meruit: q̄ facile sit omni hora cadere: q̄ impossibile semel lapso p seipsum resurgere. Deniq; attēde qd Abrahā quasi p soporē didicerit: & animaduertes q̄ merito ihorruit. Scito inquit pręnoscens: q; peregrinū sit futurū semē tuū in terra nō sua: & subiicient eos seruituti: & affligēt quadringētis annis. Per semē Abrahæ intellige ipsas virtutes: vel virtutū ęmulatores. Nonne virtutes ipsæ Pharaoni deseruiunt: qñ sinistra intētione fiunt: & p hypocrisim deprauatæ nil nisi mortis lucra cōquirūt? Nōne semē Abrahę Pharaoni in luto & latere seruit: quādo quilibet fortis ęmulator virtutum in modū Dauid in aliqđ flagitiū cadit? Valde siquidē est rarū: & vere paucorum magna agere: nec se magnū putare: multis pręminere: neminem despicere. Vasa itaq; misericordię cū incipiūt de suis meritis intumescere: pia dispēsatione cadere ꝑmittuntur: vt discant humiliter sapere: & de sua infirmitate vera sentire. Et eo vsq; oportet te Pharaoni Aegyptiisq; subesse: vitiis vitiorūq; incētoribus deseruire: donec plenæ experientię magisterio docearis in cauendis vel corrigendis malis: in obtinēdis vel conseruandis bonis: nil omnino de tua virtute præsumere. Quod est q̄drīgētis annis Aegyptiis deseruire. Per quatuor nāq; nostra infirmitas: plenitudo p annū: per.c. vniuersitas designat. Verūtamē gētē cui seruituri sunt ego iudicabo: & post ęgredientur cū magna substantia. Tu autē ibis ad populū tuū in pace: sepult⁹ in senectute bona. Generatione quarta reuertētur huc. Necdum impletæ iniquitates Amorreorū sunt vsq; ad pręsens tēpus. Siue vitia, siue incētores vitiorū intelligas, vtrosq; habet deus atterere: & de bonorum cordibus exturbare. Et illa quidem sic atterendo: vt quādoq; omnino nō sint. Istos vero dānando: vt decętero semper miseri sint: & bonis in aliquo inęternū pręualere nō possint. Et post hoc inquit egredientur cū magna substantia. Scimus quidē quia filii recōciliationis ex casu suo erudiunt ad discretionē, ad circūspectionē, ad humilitatē, ad patientiā & cōpassionē. Tu ibis ad pres tuos. Quid ad est patres suos ire: nisi eodē virtutū tramite quo alii in vitę via pręcessere ad intimę quietis tranquillitatem agilitate bonorū operū ꝑperare? Ergo ad pacem properabat q in pace iturus erat. Sepultus in senectute bona. Prius homo morit: vt postmodum sepeliat. Mortuus quidem desinit videre: sed nō statim videri. Sepultus vero desinit videre simul & videri. Qui vult ergo huic mundo mortuus esse: oportet illum oculos illos claudere: quos in primis parētib⁹ legimus apertos fuisse, & oblectamēta sensuum nec attendere, nec aduertere. Sed & tunc qui eiusmodi est, quasi post mortem sepulturā inuenit: quādo per sapientię studium, ęternitatisq; desiderū in talem statum ꝑficit: qualem carnalis quilibet nō dicā scire: sed nec suspicari possit. Et quarta generatione reuertētur huc. Prima generatio seruientiū, nec reclamātiū. Secunda reclamantiū, nec pręualentiū. Tertia pręualentium & laborantiū. Quarta pręualentium & quiescentiū. In solitudine nāq; cōmorātibus cibo; cęlesti victitātibus qđ aliud esse oportuit officii genus q̄ vacare & videre q̄ suauis est dñs? Necdū eñ implete sunt iniqtates Amorreorū. Secundum differentiā morū dispensant merita singlorū. Amorreorū itaq; iniqtates tūc cōpletæ vident: qñ pro enormitate sceleris ad imprudētiā & cordis duritiā abūdanter sufficiunt cōteredā. Adhuc repetit scriptura: quod supi⁹ iam dixerat: vt q sint q solis occasum seq

soleant plenius ostendat. Cum ergo inquit occubuisset sol facta est caligo tenebrosa: & apparuit clibanus fumās: & lampas ignis transiens inter diuisiões illas. Ad hoc ignem clibano immittimus: vt eius interiora nō exteriora calefaciamus. Incēdio itaq; clibani intellige amorem spūaliū, amorē internū. Quādo ergo sine respectu mercedis virtus ꝓpter seipsam diligit: qñ etiā sine retributionis intētione bonitas ipa ꝓpter semetipsam amatur: vere & absq; dubio amoris incendiū in intimis succendi: & ne ad exteriora erūpat in intimis coerceri videt. Verū fumans idcirco dicit: qa quātūcūq; homo in hac vita in charitate profecerit: si futuræ vitæ plenitudinē cogitet non videbit nisi quædam amoris inchoatio extitisse. Fumus etiam oculos vrit, lachrymasq; producit. Et charitas secundum vitæ præsentis statum ex conscientię recordatione animū cōpungit.

Bruno.

Qz ignis gehennæ incendere poterit corpora reproborum.

Z ¶ Cū occubuisset sol: facta est caligo te. & ap. cli. fu. & l. ig. trāſ. i. di. illas. Solis occasus q finis est diei, huius seculi finē designat. Caligo tenebrosa ipsa de qua dicitur, Quia sol obscurabit: & luna nō dabit lumē suum. Siue etiā tenebrę quas in inferno patientur iniqui. Clibanus fumans & lampas ignis, huius seculi conflagratio est: quia vltimo iudicio totus mūdus terribiliter succēdet. Bene autē ignis inter diuisiones transisse nō tm̄ cadauera cōsumpsisse dicitur: qa iam peracto iudicio cunctisq; immortalibus factis transire p eos ignis poterit: penitus tū incēdere & consumere nō poterit. Si vero p solis occasum mors Christi intelligat: p caliginē vero tenebrę quę in eius passione factę sunt: quid erit clibanus & lāpas ignis? spiritus sanctus qui die quadragesima descendens super Apostolos venit: atq; per eos transiuit.

Ricardus de sancto Victo.

Quid caro lasciuiens pariat: quid afflicta.

ca. 16. A Ngredere ad ancillam meā. Toties Sara ancillam suā viro suo copulat: quoties mēs ad explenda carnis desideria rationis cōsensum inclinat. Sed ex hoc ancillę dominio homo ferox Ismael nascitur: q postea Sarę filium persequitur: quia ex indulta carnis libertate violentus & fere intolerabilis cōcupiscentię motus surgit: q pene mētis statū, rectæ intētionis studiū pene subuertit. Sed debet Sara cōtumaciā Agar reprimere: quia docet nos lasciuientē carnē inedię & laboris exercitio mētis dominio subiugare. Sed quo difficilius vsus prauę cōsuetudinis vincit: tāto mēs nostra de potita tandē victoria gloriat. Nā postq̄ Agar humiliata dn̄ę subdit ex Sara Isaac nascitur: qa si semel sibi carnem subdiderit: magnum nec mirum de se mens gaudium parit.

Stephanus de Abstinentia.

¶ Ingredere ad ancillam meā &c. Abraham ingreditur ad ancillam ex auctoritate vxoris: cū dn̄s per gratiā inspiratā homini aliqđ bonum opus elicit ex maceratione carnis. B

De scientia spirituali.

¶ Vtere ea vt libet. Per Sarā gra. no. t. p Agar lex intelligitur. Gr̄a siqdē vtitur lege vt libet: quia multis modis frangit literā: & exponit: & sic per diuersas expositiões affligit. Cerimoniæ fractę sunt: & panes dum franguntur multiplicati sunt. Vetus em̄ lex est quasi cera quę quālibet formā suscipit. Vnde venis Agar & quo vadis? q̄si a deo venis: & in terrā miserię & tenebrarū vadis, hoc pōt cuilibet peccatori dic. C

Contra inanem gloriam.

¶ Hic erit ferus homo. Ex carne nascitur ferus homo: id est primi motus q nulli subiicit. Nā velit, nolit ratio, surgit prim⁹ mot⁹. Vel aliter Semen qđ nascitur ex Agar: opa sunt iustorū: quę adeo fera sunt: vt etiā hoīs subterfugiant visum: ne manibus hominū capi possint. D

De gemino desiderio.

¶ Notādum q̄ ante centenariū Abrahę natus est Hismael filius carnalis. Centenario autem Isaac filius spiritualis: qui risus interpretatur. Centenarius designat perfectionē desiderii vitę ęternę. Quęcūq; ergo opera facias circa desideriū beatitudinis ęternę: carnalia sunt: nec sūt meritoria ęternę iocūditatis. Quę vero cētenarius quasi habens in desiderio æternam gloriā illa erunt spiritualia: & merebuntur peruenire ad illum risum: de quo dicitur. Et ridebis in die nouissimo. E

De spiritali circuncisione.

Ircūcidite ex vobis omne masculinū. Abraham est vir iustus: qui debet circūcidere omne masculinū: id est omē opus bonum purgare. Non enim est aliquod bonum opus quod non indigeat purgatione. Puluis em̄ Apostolorū pedibus adhęsit. Vnde sedebit, & emundabit, & purgabit filios Leui. Item iustitiæ nostræ quasi pannus mēstruatæ. In circuncisione autem parum est: quod abscinditur respectu illius qđ remanet. Ita magnum est bonum quod remanet: licet malum excutiatur. At fœmininum opus nullatenus debet circuncidi: sed ex toto deleri. Isaac de senib⁹ natus est: & Christus in fine tēporis incar ca. 17. F

natus, vespere em̄ mundi ortus est sol iustitiæ.

De pœnitentia.

G ℭAbraham in senectute circūcisus est: & quilibet homo a spirituali circūcisione grauitate ętatis non debet reuocari.

Ricardus de sancto Victo.

Quomodo electi ad aduētum visitationis dominicæ sint suspensi.

ca. 18. H Apparuit deus Abrahā in cōualle Mābre se.in.o.ta.in ipo fer.di. Quidā exēplo Abrahę de corpore suo q̄si tabernaculū faciūt: & ad dn̄i se accingūt militiā: & ꝙ viuunt patienter tolerant: vt dn̄i lucris deseruiant etiā cū ꝓprię quietis detrimēto: dn̄icū tn̄ aduentū in ostio prętolant̄: & ad suę visitatiōis horā suspēsi suspirāt cū desiderio & expectant. Quid est aūt de habitaculo suo domini transitū attēdere: nisi ex his quę circa se diuinitus gerūtur, diuinę dispositionis moderamē cooperatiōis eius gratiā subtiliter ītelligere! Tūc vero mactat̄ vnde pascat̄ dn̄s: q̄n mens aliq̄d de propria voluntate abscidit: q̄d prius libēter fouit: quādo id de propriis studiis amputat: vnde dn̄o altius separare se sperat.

Stephanus De discretione.

I ℭFestinauit Abrahā in taber. ad Sarā. Tabernaculū est cōsciētia. Primo debet hō carnis īfirma discutere: & post dicere Saræ: id est carni. Misce tua sata simile. Simila est cogitatio pura: quę ꝓcedit ex duab⁹ molis suis spe & timore. Panis est operū cōsummatio. Aqua qua reficitur, lachrymarū effusio. Coctio charitatis ardor. Cinis abiectio nostrę cōditionis.

De humilitate.

K ℭCucurrit ad armētū: id est ad exēpla sc̄tōrū: & tulit inde vitulum. Vitulus minim⁹ est respectu bouis. Ita & opera nostra minima reputare debemus: quātū ad merita antiquorū.

Ricardus de sancto Victo.

In quibus quatuor fragilitas humana deficiat.

L ℭLoquar ad dn̄m m. cū sim. p. & ti. Puluis ad oēm flatū de loco suo excutit̄: & quocūq; eiicit̄ nūq̄ nisi alieno īpulsu leuat̄. Substracta nāq; ꝓtectiōe diuina, hō ad īimici suggestionē in q̄dcūq; malū deiicit̄: & semel reiectus ad stat⁹ rectitudinē nūq̄ rectitudine ꝓpria roborat̄. Cinis ex se oīno nullum germē ꝓducit: & aliūde susceptū nō dicā ad incrementū: sed ad sustentamētū nutrire vlla sua pīguedine oīno nō sufficit. Nullū siq̄dē boni opis germē pōt homo ex seipso sine operāte gratia ꝓducere: & cū gratia operāte habere iam cœpit: p̄ semetipm̄ sine ei⁹ cooperatione omnino nō poterit custodire.

Stephanus de Continentia.

Viri ciuitatis vallauerūt domū. Sodomitę vallauerūt domū tuā: q̄n tētationes & maxime luxurię te impugnāt. Loth est ratio: quę tūc domū egredit̄ cū tēporalibus se immiscet. Verū tūc debet ostiū mentis claudere: ne aditus ostii pateat hosti. ca. 19. M

Bruno.

Q; sancti tam carnē q̄ substantiā pro defensione legis disperdere nō formident.

ℭHabeo duas filias: quę necdū cognouerūt vi. &c. Per has duas filias carnē nostrā & substantiā quā possidemus arbitror figurari. Has aūt sancti despiciunt: has iniquoꝝ furori subiiciūt magisq; his priuari volunt: q̄ peccare in lege dei: & testamētorū nō defēdere puritatē. Duo nanq; angeli: duo significant testamenta. N

Stephanus de exēplis bonorum.

ℭApprehēderunt manū eius. Qui apprehendit manū alicuius: manus eius manui suæ annectit: q̄d est dare exēplum bene agendi. Man⁹ Loth apprehendit̄ p̄ exēplum maiorū operū: manus filiarū p̄ continua opera & minora. O

De Pœnitentia.

ℭNe stes in oī circa regione. id est oēs circūstātias peccatorū deuita. hinc in Ecclesiastico. Nimis odito execrationē. i. peccatum q̄d est opus execrabile. Quidā em̄ peccatū odiūt: sed nō nimis: qa peccata fugiunt: sed occasiōes sequunt̄. Itē mulier Chananea egressa est a finibus suis. Itē supbiā vanitatis loquētes pelliciunt eos qui parū fugiūt. Itē in ecclesiastico. Noli circūspicere in vicis ciuitatis: ne oberres in plateis eius. P

De exemplis malorum.

ℭVersa ē vxor Loth retro respiciēs in statuā salis. q̄d bn̄ cōgruit mysterio. Statua em̄ q̄si hō liniamēta corpis habet: sed sensu caret. Silr̄ q̄ retro respicit: & ad carnalia suspirat desideria: q̄si formā habet hoīs: sed ab oī sensu mētis penit⁹ est alien⁹. Deniq; sicut sal cibos cōdit: sic casus malorū cautio est bonorū. hoc est ꝙ Sanson in ore leonis mortui mel inuenit & comedit. Q

Canticum sine titulo.

Q; aliud sit cōuiuiū carnaliū: aliud ꝑfectorū. ca. 21.

Fecit Abraham grāde cōuiuiū in die ablac. Isaac. Habēt carnales aliq̄n q̄lecūq; cōuiuiū ex delectatiōe rerū spūaliū: cū sacris eloquiis vel audiēdo vel legēdo delectent̄. Sed grāde cōuiuiū nō ē: qa citi⁹ carnalia repetētes spūalia deserūt: & iō vsq; ad satietatē refectiōis ēternę ꝑuenire nō possunt. Dies autē ablactatiōis Isaac. i. animę ad supna gaudia spe alacri ꝓperātis illustratio est diuinę cōtēplatiōis: vbi ineffabile cōuiuiū nō simplicitate lactis: sed appatu diuinę dulcedinis celebrat̄. R

Qꝫ puteus est sacra scriptura.

S ¶Puteus est sacra scriptura: quã auferũt Abraham: id est Christo: & ei iniuriam faciũt serui: id est ambitiosi: dum ꝓfectum diuinæ paginę ad ambitionem & lucrum retorquẽt.

Bernardus.

Qꝫ de immolatione voluntatis proprię nõ moriatur gaudium: sed nascatur.

ca. 22. T Tolle filium tuũ vnigenitum quẽ diligis Isaac &c. Oblat⁹ Isaac sanctificat⁹ est nõ mactat⁹. Et tu ergo si vocẽ dñi audieris intus in aĩo: & dicaẽ tibi vt offeras Isaac, tuũ qđcũq; gaudiũ ĩmoles deo, interpretaẽ eñ gaudiũ siue risus: fideliter obedi: ne timeas. Nimirũ etsi rem grãdẽ dicit tibi ꝓpheta: facere debes: & obtẽꝑãdũ est ei ꝑ oĩa: etiã si oportuerit ipm̃ Isaac iugulari. Nũc autẽ qcqd affectio ꝓpria iudicet securus est: non Isaac sed aries morieẽ. Nõ pibit tibi lętitia: sed cõtumacia: cui⁹ vtiq; cornua veprib⁹ hęrẽt: & sine punctionibus anxietas esse non põt. Tẽtat eñ te dñs: nec mactaẽ Isaac, vt opinaris. Viuẽs viuet: sꝫ eleuat⁹ vtiq; sup ligna vt ĩ sublime gaudeas: nec in carne ꝓpria: sed ĩ cruce dñi glieris: ꝑ quẽ nimirũ crucifixus & ipse es: sed mũdo.

Galfridus.

Qꝫ gustata dei suauitas feruentiores ad pœnitentiam nos remittat.

V ¶Expectate hic cũ asino: ego & puer &c. Asin⁹ noster pœnitẽtia est: cui vniuersa onera nostra imponim⁹: cũ de ꝑccatis qbuslibet pœnitem⁹. Quicqd eñ deliqris: vñ restat cõsiliũ? vñ remediũ? vt pœnitẽtiã agere nõ morer. Porro pueri duo: timor pœnę: & desideriũ vitę. his duobus sanct⁹ Abrahã dicit. Expectate hic cũ asino: ego & puer illuc ꝑꝑrãtes cũ adorauerim⁹ reuertemur ad vos. Illi⁹ eñ adoratiõis: illius deuotionis: illius gaudii spiritualis: & rara hora & breuis est mora: silentiũ fortassis vix dimidia die: vix dimidia hora. Reuertiẽ itaq; Abrahã sc̃tus ad pueros: reuertiẽ & ad sinũ affectuosi⁹ pinde & pręmia desiderãs: & supplicia metuẽs, & ꝑccata deplorãs. Cęterũ q̃ libenti⁹ exinde est rediturus ad dñm: q̃ desiderabili⁹ gaudiũ repetiturus expertũ: postremo q̃ studiosi⁹ illũ velut redeũtẽ ad ꝓpria secutur⁹ ad ampliorẽ notitiã veritatis: ad tolerantiã cuiuscũq; molestię tẽporalis & cõtẽptum mortis: ad purissimã deniq; similitudinẽ dei in plena iam & pfecta abolitione ꝑccati. Erit eñ hoc cũ exhibuerit sibi Christus gloriosam ecclesiam nõ habentẽ maculam neq; rugam, vel aliquid huiusmodi.

Drogo.

Qꝫ sancti in spelunca duplici debeant sepeliri.

ca. 23. X IN electis sepulcris nr̃is sepe. mor. t. Habet mundus electa sepulcra: illos vtiq; quos elationis fastigiũ: vel supstitionis operositas pspicuos reddit. Deniq; tota Aegyptus sepulcris plena est. Neq; eñ erat domus in qua non iaceret mortuus. Illa sepulcra filii Israel cupierãt ĩ deserto cũ dicerẽt: Forte deerãt nobis sepulcra in Aegypto &c. In talib⁹ sepulcris noluit Abrahã mortuũ suum sepelire. Sed vbi? in spelunca duplici: vbi spes bonorũ operũ, & amor cõtẽplatiuę deuotionis requiescit.

Stephanus De incarnatione domini.

ca. 24. Y EGressus est Isaac ad me in agrũ. Alia litera ad exercitãdũ. hebrę vt loqreẽ: id ẽ vt oraret. Siliẽ Christ⁹ egress⁹ ẽ de sinu pr̃is. vñ Exiui a pa. & ve. ĩ mũdũ. Tũc egressus ẽ cũ ĩcarnat⁹ est: vt loqreẽ. i. annũciaret regnũ dei: vel vt oraret: qa sol⁹ ascẽdit in montẽ orare: & vt meditareẽ: sicut dicit Hieremias. Dicit dñs: Ego cogito cogitatiões pacis: & nõ afflic. s. vt pacẽ reformẽ oĩmodã iter deũ & hoĩem inter hoĩem & angelũ. Et excogitauit nouas & admirabiles adinuẽtiões. Sicut legiẽ. Notas facite ĩ pplis adinuẽtiões ei⁹. Hę sunt adiuẽtiões inauditę: ꝙ mor. mo. destru. & vi. re. re. Itẽ annũciate ĩter gẽtes studia ei⁹. Ipse eñ studio suo talẽ adinuenit nouitatẽ: ꝙ quãto hõ subtilior est: tãto magis cõcludiẽ. Quãto. n. qs diligẽti⁹ bñficia passiõis attẽdit: tãto magis cõfundiẽ: eo ꝙ nihil dignũ tãtis bñficiis repẽdere possit. deniq; ad exercitãdũ egress⁹ ẽ. Ipse eñ exercitat⁹ fuit in armis: qb⁹ diabolũ expugnauit. Et in agro. i. in mũdo inclinata iam die. i. in vespera mundi.

Ailredus.

Quanta sit sacrarum efficacia lectionum. Z

¶Exiit ad me Isaac ĩ a. Quęcũq; scripta sũt: ad nostrã doctrinã scripta sunt: vt ꝑ patiẽ. & con. scrip. spem hẽam⁹. Dico vobis frẽs: nihil poterit aduersi cõtigere: nihil tã triste vel amarũ emergere: qđ nõ mox vt pagina nos sacra excepit: aut euanescat citi⁹: aut facili⁹ tolereẽ. hic ẽ ager in quẽ sc̃tus Isaac ĩclinata iã die pgit ad meditãdũ: vbi ei occurrẽs Rebecca illũ q accideraẽ sua lenit suauitate dolorẽ. Quoties mihi Iesu bone dies vergit ĩ vesperã: q̃ties puę alicui cõsolatiõi q̃si diurnę luci ĩtolerabilis dolor velut nocturna caligo succedit: vertũẽ ĩ fastidiũ onera. Oneri sunt cũcta q̃ video. Siqs loqẽ vix audio. Vix sentio: ĩ modũ silicis cor obduraẽ: hęret ligua: oclorũ vena siccaẽ. Quid tũc? Exeo certe ad meditãdũ ĩ agrũ: sacrũ reuoluo codicẽ. Meditationes meas cerl ĩprio: cũ subito mihi occurrẽs Rebecca. s. tua grã Iesu bõe sua luce tenebras discutit: pellit fastidiũ: duritiã frãgit. Mox suspiriis

cedunt lachrymę: & lachrymas cęleste gaudiũ comitat. Infelices, quos cũ tristia queq; pturbãt non hunc agrum ingrediuntur: vt gaudeant.

Stephanus de humilitate.

& ¶Viso Isaac Rebecca de camelo descẽdit. Camelum ascendit: qui carnem affligit. Sed viso Isaac descẽdere: est considerata passione Christi sua bona paruipẽdere.

Idem. De amore temporalium.

ca. 25. A Alter plantam fratris manu tenebat: id est spirituales: qui sicut carnales nõ egrediuntur primi: nec festinant ad hæreditatẽ terrenã: sed expectant ęternam. Et ipsi tenent plantam malorũ ne pes eorũ ad malum currat: & semp a malo volunt eos retrahere. Vel tenent plantã in manu quidem. illud quod sub planta est conculcatur: & quod boni prętendunt & pręeligunt in opere: mali illud conculcant & abiiciunt.

Hugo de sancto Victo. sup Ibo mihi.

Quomodo Iacob & Esau spiritus & carnis proprietas designetur.

B ¶Factus est Esau vir gnarus venãdi: & homo ag. Iacob autẽ vir simplex habi. in taber. Esau venator: & studiis agrestibus deditus erat. Iacob vir simplex domi habitabat. Quid hi duo fratres: nisi duos motus qui in hoie sunt designant: hoc est cõcupiscẽtiã carnis & spiritus? Scimus aũt q dicit Apostolus: nõ prius quod spiritale: sed qd carnale: hoc est q Esau prius nascitur. Cũ ergo cõcupiscentia spiritus roboratur: concupiscentia carnis marcescit: hoc est Esau a postgenito Iacob supplantatur. Item cõcupiscentia carnis quasi Esau venator foris pascitur. Cõcupiscẽtia vero spiritus: quasi Iacob vir simplex: intus delectatur. Est ergo Seyr pilosus carnis motus turpis: & indecorus. Et bene pilosus: in carne radicem figit: sed excrescendo carnẽ excedit. Ita carnis motus de necessitate oritur: sed excrescendo vsq; in voluptatẽ pfluit. Et sicut pilus pręcidi: sed euelli sine dolore nõ potest: sic supfluitas sine detrimento carnis pręciditur: sed nõ necessitas.

Gillebertus de quatuor puteis Isaac.

ca. 26. C Profectus inde Isa. fo. a. p. Isaac post calũnię puteum, post puteum inimicitiarum duos puteos effodit: puteũ latitudinis: & puteum satietatis In. illo cœpit homo rixari cũ vitiis. In isto cœpit fructu delectari virtutis. Noluit cũ Phylisteis puteũ habere cõmunẽ: qui interpretantur potione cadentes. Puteos inimicitiarũ & calumnię reliquit Phylisteis. Corruunt plane qui bibũt de erroris & schismatis puteo: bonus autẽ puteus de cuius aquis qui biberit exaltabit caput, non potione cadet. Quasi foueã fodit: q terreni sensus acumine scripturę soliditatẽ penetrat & violenter scindit: ecclesięq; incognitũ dogma pducẽs & obscura mysteria. Sed & qui subtili scrutinio & dolosa machinatione fraternę vnanimitatis solida perforat: & discordię venam aperit: qui se conspirationum claudit & signat in puteo. Phylistinorum est hic puteus: Nihil tibi sit cõmune cum illo. Non hæ aquæ fideles sunt: nõ aquę viuæ: non potest sibi constare discordia: non potest inter parietes schisma perpetua pax seruari. Ipsum schisma infidum est sibi. Si potes has aquas pestilentes exicca. Sed & seculi oblectamenta vniuersaliter falsam pręferunt refrigerii speciẽ: & similem concupiscentiam sedant ad horam: sed quasi sub ipso ortu statim arescunt: nec fluunt vena perenni. has etiã aquas assidue deuita. Sectare vero puteos cęlestium delitiarũ: puteos aquarũ viuẽtium: quæ fluunt impetu de Libano.

Ricardus de sancto Victo.

Qz gratũ deo sacrificiũ offerat: q tã iustũ q̃ iniustũ sui cõtẽptũ potest æquanimiter tolerare.

Affer mihi duos hœdos op. vt ex e. fa. es. pa. tu. quibus li. ves. Vides q duos eũ hœdos parare oporteat: qui ad patris benedictionem anhelat In. hœdo cõtẽptus voluntarius intelligitur: certe cũ male agis: iuste contẽneris: sed si patientiã amplecteris: hœdinis carnibus patrẽ pascis. Qui autẽ inter bona opera contẽnitur: & tamẽ patientiã amplectitur: fercula geminare videtur. Geminos ita q hœdos offerre: est tam iustum q̃ iniustum patienter sufferre contẽptum. ca. 27. D

Bruno.

Qz Christus pri suo quasi duos hœdos obtulit dũ p nobis carnẽ & sanguinẽ immolauit.

¶Pelliculas hœdorum circũdedit manus. Hoc Rebecca fecit Iacob: hoc mlta sapiẽtia Christo. E

Venit ergo Christus hœdorũ pellib⁹ inuolut⁹ id est carnis peccati similitudine vestitus. Hoc em primũ fuit hois indumẽtũ qñ de paradiso expulsus est. Tali igit veste indut⁹ venit Christus ferens secũ duos hœdos optimos: alterũ p peccato: alterũ in holocausto: carnẽ videlicet & sanguinẽ suũ. his em & pctm originale soluit: & deus ab indignatioẽ placatur. Hos aũt hœdos coxit Rebecca: quę interpretat multa patientia. Multa em patientia hoc fecit q Christus pro nobis se coqui & occidi permisit.

Bernardus.

Qz Christus homo factus nõ culpam assumpserit: sed naturam.

F ¶Vox quidē vox Iacob est: ma. aūt &c. Iacob in hoc loco typū Christi habuisse Christiana pietas non ignorat. Tuū est dn̄e Iesu qđ auditur: qđ videt nostrū. Qđ loqueris, spūs & vita qđ videt, mortale & mors. Agnosco denigratę formā naturæ. Agnosco tunicas illas pelliceas ꝓtoplastorum peccantiū habitum. Deniq; temetipsum denigrasti formam serui accipiens in simi. ho. factus: & ha. in. vt ho. Agnosco sub pelle hœdi: qui pctm̄ significat: & manū quæ peccatū non fecit: & collū p qđ mali contagiū non transiuit. Ideoq; non est inuentus dolus in ore ei⁹. Noui ꝙ sit lenis natura: mitis & humilis corde: blandus aspectu: suauis spiritu: & quidem vnctus oleo lętitiæ præ consor. t. Vnde ergo nūc adinstar Esau pilosus & hispidus? Cuiusnā rugosa & tetra imago hæc: & vnde hi pili? Mei sunt. Nam pilosę manus similitudinē exprimūt peccatoris. Meos agnosco hos pilos: & ī pelle mea video deū saluatorem meū. Non tamen Rebecca sic illū īduit: sed Maria: tanto digniorem qui benedictionem acciperet quanto sanctior qui peperit. Et bene ī meo habitu: quia mihi benedictio postulatur.

Qꝫ cęlestis consolatio sola sapit: si sola capiatur.

G ¶Non vnā tm̄ benedictionem habes pater: preciosa est diuina consolatio: nec omnino tribuitur admittētib⁹ alienā. Infelix Esau qui dixisti. Non vnam benedictionē habes pater. Quāto melius diceres cū ꝓpheta. Vnam petii a dn̄o: hanc requiram. Indignus em̄ benedictione cęlesti cōuincitur: qui dubio q̄rit affectu, duplici petit intentione aliud sibi refugium parans si forte eam non optinere contingat.

Galfridus.

Quomodo peccator de vitiis egrediens proficiscitur ad virtutes.

ca. 28. H EGressus Iacob de Bersabee pergebat Haram. Expedit vt Iacob de Bersabee luctator. s. de puteo satietatis exeat in nobis. Expedit vt & ipsi pergamus Haram, qđ interpretatur res cū arca. Et forsitan sine arca thesaurus: qui in vasis fictilibus habetur. Res cum arca possessio iā secura. Sed accedendū prius ad puteū: sed ingrediēdum: sed bibendū ex eo & bibendū vsq; ad satietatē. Nimirum aqua ꝓfunda sensus in corde viri ītrarat ad hunc puteum: & satis biberat qui dicebat: Ad meipsum anima mea turbata est. Intrat nec gustat qui consciētiam ꝓpriam discutere incipit: sed continuo resilit: & quasi necdū potatus egreditur: vt in curis exterioribus occupetur. Bibit, sed non satis qui mediocriter dolet & deflet qđ vehementius oporteret. Bibit & satis qui iuxta modum reatus sui modū cōpūctionis ostēdit. Bibit vltra q̄ satis, qui modum desperatus & absinthio inebriatus excedit. De puteo satietatis luctator egreditur: quotiēs ex sufficienti cōtritione cordis ad resistēdum vitiis animat. Nec sufficit egredi nisi pergat Harā: qđ interpretatur res cum arca: & ītelligi potest nucleus cum testa: mel cū cęra: Christus cum litera: vel īterna deuotio cū disciplina exteriori. quā necesse est interim varia cū vicissitudine nūc oriri p internā illuminationem: nūc occidere p dispēsatoriā eius subtractionē. Locū vbi quiescat inuenit in scriptura sacra præteritoꝝ in actiua vita: vel ꝓsentiū exempla sanctorum. Ipsi sunt lapides: quos suppon ēs capiti suo velut reponens in corde suo & dormit & quiescit a sęcularibus sese negociis faciēs alienū. Videt scalam quę est vita nostra. Huius summitas cęlos tangit: tam deuotione præsenti q̄ remuneratione futura. Duobus eius lateribus patientia & obedientia commendatur: Gradus scalæ profectus vitæ. Ascēdunt per eos angeli: & descendunt dum sectatores angelicæ puritatis: & æmulatores societatis eorum quāto magis ꝓficiunt: tāto humiliores existunt. Huic innixus dn̄s respicit sup filios hominum: vt videat si est intelligēs aut requirens deum.

Bruno.

Qꝫ semper virtutū baculo debeam⁹ inniti.

¶Tulit Iacob lapidem vnū: & sup. ca. s. dor. in. e. lo. &c. Dicamus quid lapis: quid scala: qd angeli significent. Lapis iste sup quem Iacob dormiuit Christus est: q pluribꝰ in locis lapis vocatur. Super cuius pectus Ioannes quoq; euangelista non minora q̄ Iacob videre meruit. Super hūc em̄ lapidē dormit. Beati em̄ mortui: qui in domino moriuntur: quicūq; videre cælestia desiderant. Scala vero quæ cælos tangit virtutum & bonorum operū concatenatio intelligitur. Sicut em̄ p scalā quibus gradib⁹ ad altiora conscendit: ita de virtute in virtutē ꝓficiscentibus videbitur deus deorum in Sion. Angeli vero qui per hanc scalam ascendebant & descēdebant sanctos viros significant: q virtutum gradibus & bonis operibus ad cælestia regna conscendūt. Sic em̄ itur ad astra. Qꝫ autem & descēdere dicūtur hoc significat: qa sancti viri in hac vita sine peccato esse nō possunt Bene autem huic scalæ innixus siue obfirmatus dominus stare videtur: vt nos quoq; doceat: ꝙ semper virtutū baculo debeamus inniti.

Stephanus de Acidia.

K ¶ Supposuit lapidem capiti suo. Quidam dormientes lapidem non supponūt capiti. Multi eñ quiescūt ab operibus exterioribus: sed nō supponunt lapidem capiti: id est non faciunt hoc ꝑ amore Christi: & ideo nō merentur frui visiōe angelorum. Vnde viderūt eam hostes: & deriserunt sabbata eius.

De Triplici Titulo.

L ¶ Triplex est titulus. Pręcordialis in ore. Memorialis in corde. Triumphalis in opere.

Bernardus.

Qꝫ ad virtutum culmen sit iugiter annitēdū.

M ¶ Vidit Iacob scalā. Vidit in scala sanct⁹ Iacob angelos ascēdentes. Nūqd sedētem quēpiam/ siue stantē? Non est stare omino in pēdulo fragilis scalę. Neqꝫ in incerto mortalis vitæ qcq̄ i eodem statu pmanet. Nō habemus hic manentem ciuitatem: nec futurā adhuc possidemus: sed inqrimus. Aut ascēdas necesse est/ aut descēdas. Si attentas stare: ruas necesse ē. Minime qdem bonus est q melior esse nō vult. Et vbi incipis nolle fieri melior: ibi desinis esse bon⁹: Inter pfectum & defectū mortalis vitę nil medium inuenitur. Sed quo modo ipm corp⁹ nostrum continue aut crescit aut decrescit: sic necesse est semp spiritum ꝑficere/ aut deficere. Interest tñ ꝙ nequaq̄ iuxta ordinem corporalium vicissitudinum etiam spūs sua vel incrementa capit vel detrimenta patitur. Nā semp in robusto & vegeti corpore anim⁹ mollior atqꝫ tepidior iacet. Et rursum in corpore debili & infirmo fortior viget promptiorqꝫ spiritus. Quod se expertum contestatur Apostolus dicens. Qñ infirmor: tūc fortior sum & potens.

Qꝫ in humilitate veritas cognoscaṫ.

N ¶ Illud quoqꝫ ꝙ in scala quę in typo humilitatis Iacob monstrata est: dñs desup innixus apparuit: quid nobis aliud innuit: nisi ꝙ in culmine humilitatis cognitio cōstituiṫ veritatis? Dominus quippe de sūmitate scalę ꝑspiciebat sup filios hominū tanq̄ veritas: cuius oculi sicut fallere nolunt: ita falli nō possūt. An nō tibi videtur de alto clamare & dicere reqrētib⁹ se? Nouit eñ q sunt eius: Trāsite ad me q cōcupiscitis me: & a gene. me. imple.

Ricardus de Sancto Victore.

Qꝫ relinquenti carnales illecebras virtutū possessio promittatur.

O ¶ Dilataberis ad orientē & ad occi. & septēt. & me. id est pfecte cognosces qd sit sperandū: qd timendum: quid odiendum: qd amādum.

Bruno.

Qꝫ decimis suis homo decimus redimatur.

P ¶ Cunctorū q̄ de. m. de. of. t. Nondum de decimis lex scripta erat: & iam se Iacob decimas daturum esse promittit. Hoc autem Abrahā fecisse legitur. Mirum nisi ꝑ hoc significare volebant: vt quia decimus est hō: Nouē eñ sunt ordines angeloꝝ: illuc quasi ꝑ pignore sui decimas mitterent: vbi se quasi decimas venturos esse sperabant.

Stephanus.

De Osculo & amplexu dei. ca. 29.

Q Venens Iacob in oscula Rachel amplexatus est eā. Tūc de⁹ osculat⁹ est hominē: cū habet trāqllitatē cōscientię: & latiorib⁹ ꝑceptis isistit. Tūc vero eū amplectiṫ: cum arctioribus consiliis eum astringit.

Ricardus.

Quid ꝑ Liam & Rachelē mystice designetur.

R ¶ Seruiā tibi pro Rachel fi. t. nu. 7. annis. Duas Iacob vxores habuisse legiṫ: quarū vna Lia: Rachel altera dicebaṫ. Lia fœcundior: Rachel formosior. Lia fœcūda: sed lippa: Rachel fere sterilis: sed forma singularis. Rachel doctrina veritatis: Lia disciplina virtutis. Rachel studiū sapiētiæ: Lia desideriū iustitiæ. Septem annis Iacob pro Rachel seruit: & videnṫ ei dies pauci p. a. m. Quid miraris? Quid sapientia ardētius diligitur: dulci⁹ possidetur? Eius decor omnē superat pulchritudinem: eius dulcor omnem excedit suauitatē. Hic est eñ ꝙ sapiētes omes esse volunt. Pauci tñ admodū sapiētes esse possunt. Nec mirū si dña tm̄ diligitur: cū eius pedissequa. s. mūdi sapientia tanto amore a mūdi philosophis requiraṫ. Nūquid de iustitia similiter dicimus? Nunqd ęque iusti oēs esse volumus: & non possumus? Immo omes vtiqꝫ iusti esse potuissent: si perfecte voluissent. Iustitiā eñ pfecte amare: est iā iustū esse. Sapientiam & multū diligere potes: & ipsa carere. Hic est ꝙ fere omnes Liæ tantū abhorrent coniugia: qui in Rachelis amplexus vehementer suspirant. Perfecta eñ iustitia iubet inimicos diligere: illata mala patiēter portare: oblatā gloriā declinare. Sed ab huius mūdi amatorib⁹ qd stulti⁹ qd laboriosi⁹ reputaṫ? Hinc est ꝙ ab eis Lia & lippa crediṫ: & laboriosa vocaṫ. Quotiens igiṫ in lectione diuina ꝑ cōtemplatione cōpunctionē reperio: i cubiculo Rachel nō ipsam sed Liā me dubito reperisse. Nam sicut Rachelis est meditari, discernere, cōtēplari: sic ad Liā prinet flere, gemere, suspirare. Sed licet adhuc de his duabus vxorib⁹ Iacob diligentius inquirere: & exprimere qđ sentimus. Omni spiritui rationali gemina qdā vis data est ab illo patre luminum a quo omne datū optimū: & oē donū perfectum. Vna est ratio: altera affectio. Ratio qua

discernam⁹: Affectio qua diligam⁹. Ratio ad veritatē: Affectio ad virtutē. Hæ sunt duę illę sorores a dño despōsatę colla coliba. Hierusalē & Samaria. Hæ sunt spūs rōnalis vxores geminę: ex qbus oritur generosa ꝓles: & regni cęlestis conciuis & hęres. Ex ratione oriunt̄ cōsilia recta: ex affectiōe desideria sancta. Spūalis Liæ: id est afflictionis proles. vii. sunt virtutes. Siquidē nil aliud est virtus q̄ aī ordinat⁹ affectus & etiā moderat⁹. Ordinat⁹ ad id qđ eē debet. Moderat⁹ qñ tātus est quāt⁹ esse debet. Prīcipales ergo affect⁹. vii. sunt: q ab vna animi affectiōe alternatim surgūt: spes scilicet & timor gaudiū & dolor: odium amor & pudor.

Quib⁹ studiis ī nobis oriat̄ dei timor.

S ¶Vidit deus hu.m. Initiū sapiētię timor dñi. Hęc est prima virtutū proles: sine qua cęteras nō potes habere. Qui talē filiū habere desiderat: mala q̄ fecit non solum frequēter: sed & dilīgēter attēdat. Hinc magnitudinē sui sceleris illic potētiā iudicantis. Ex tali consideratione timor nascit̄: fili⁹. s. ille q iure Ruben: hoc ē fili⁹ visiōis vocat̄. Et eo nato certe mr̄ exclamat. Vidit de⁹ humilitatē meā. eo ꝙ tūc veraciter incipiat videre & videri: deum cognoscere: & a deo cognosci: videre ꝑ intuitū formidinis: videri a deo ꝑ respectū pietatis.

Qꝫ vere dolēs facile veniam cōsequat̄.

T ¶Modo cōfitebor dño. Post Ruben Simeon nascit̄: quia timorē necesse est vt dolor sequatur. Vñ & hic fili⁹ Simeon, id est exauditio iure vocat̄. Qui em̄ vere pœnitet: qui veraciter dolet: absq̧ dubio & absq̧ mora intelligētiā accipiet. Oratio em̄ q̄ ex corde cōtrito & humiliato ꝓfert̄: citi⁹ exauditur. Humiliato per timorem: & per dolorem contrito.

Qꝫ spei & amoris fibula spiritus electorum domino copuletur.

V ¶Sed quę consolatio pœnitentib⁹ vere & amare lugentibus nisi vna spes venię? Hic est terti⁹ filioꝝ: qui additio vocat̄ vel additus. Qui iure nō dat⁹: sed addit⁹ noiat̄: ne ante timorē & cōdignū dolorē pœnitētię de spe venię qs præsumat. Et quia extunc īcipit quædā familiaritas inter deū & aīam fieri: & amicitia cōfœderari recte mater nato Leui ꝓclamat. Nunc copulabit̄ mihi vir meus. Verus animę spōsus de⁹ ē: quē tūc nobis veraciter copulamus: qñ ei ꝑ verū inhæremus amorē. Immo vero tūc sibi nos ille cōnectit: qñ nos qbusdā internis commerciis ad suū amorē accēdit: & arctius astringit. Qđ est em̄ cor tā ferreū: qđ diuina pietas sua ꝑsentia nō emolliat: & sua dulcedine nō alliciat? Post talē ergo amorē quarto loco Iudas iure nascit̄: q cōfitēs noiat̄. Qđ em̄ qsq̧ approbat hoc amat: & quo plus amat, amplius approbat. Illa vtiq̧ est vera laudatio: illa pura confessio: q̄ ex casta dilectione surgit: quæ ex laudis ammiratione procedit.

Qꝫ veraciter diligens sem̄ꝑ laudat.

¶Quid dicis Lia? Quid clamas ꝑ Iuda? Nūc inquit confitebor dño. Semp em̄ laudas: si semꝑ amas: semperq̧ desideras: quē semp amas. Ecce de. 4. filiis Lię primus est timor pœnæ. Secūdus dolor pœnitētię. Terti⁹ spes venię. Quartus amor iustitię: & post hoc desinit ꝑere. Sufficere enim sibi existimat cum se vera bona veraciter amare considerat. X

Qꝫ ꝓprium sit amantis velle videre quod diligit.

DA mihi liberos al. mor. Quid putas ī corde Rachel agitur? quib⁹ putas desideriorū ęstib⁹ agitat̄: cū videat sororē suā matrē filioꝝ lętā: se aūt sterilē ꝑmanētē? Quid ergo dicit viro: Da mihi inquit liberos: alioquin moriar. Absq̧ dubio studiū sapientiæ si non ꝓficit, deficit. Sed quid est ꝙ Iuda nato Rachel ad amorē ꝓlis solito amplius iardescit? Per Iudā intelligimus amorē ordinatū: amorē cęlestiū. Nato itaq̧ Iuda, id est bonorū desiderio inuisibiliū exurgēte atq̧ feruēte īcipit Rachel amore ꝓlis æstuare: quia incipit velle. vbi amor, ibi oculus. Libenter em̄ respicim⁹ quem multum diligimus. ca. 30. Y

Qꝫ imaginari cōsueuimus q̄ pure intelligere non valemus.

¶Habeo famulā Balā: ingre. ad il. Sicut ꝑ Rachel rationē: sic ꝑ ei⁹ ancillā ītelligim⁹ imaginationem. Facit ergo qđ pōt. Cogitat ꝑ imaginationē: qa necdū valet per intelligētię puritatē. Et qa duplex est imaginatio: duos Bala filios: Dan. s. & Neptalim gñauit. Ad Dan ꝑtinet cōsideratio futuroꝝ maloꝝ. Ad Neptalim futurorū bonoꝝ. Verū qa ꝑ officiū Dan illecebras cogitationis depꝛehēdim⁹ arguimus & dānam⁹ recte Dan iudiciū appellam⁹. Neptalim etiam est ꝑ considerationē ꝑmioꝝ aīos accendere ad supna. Qui ex eo ꝙ ꝑsentiū bonorū multitudine vel magnitudine, quot vel quanta esse possint futuræ vitę gaudia colligit: cōparatio vel conuersio merito appellatur. Z

Stephanus de memoria passionis.

¶Accepit Balā in cōiugiū. Bala inueterata interꝑtat̄. Rachel sterilis erat: q̄ dedit Iacob Balā ancillā suā in cōiugē: vt ex ea saltē filios susciperet. Sic debet facere claustralis cū præ acidia cōtēplationi vacare nō pōt. Accipiat Balā id est Christi passionē: vel vetera peccata redu A

cat ad memoriã. Hic est panis subcinericius q datus est Heliç dormiẽti sub iunipero: nostræ .s. abiectionis memoria.

Ricardus.

Qz vnde sensualitas foris atterit: inde ad puritatem cordis affectio pparatur.

B ¶Sentiens Lia ꝙ parere desiisset: Zelpham ancillam suam ma.tra. Si per Zelpham sensualitas accipit: quã aliam q̃so virtutis plẽ potest ipsa gignere: nisi ꝙ discat in rebꝰ psperis temperanter viuere: & in aduersis patiẽtiã habere? Isti sunt Gad & Aser duo filii Zelphæ: rigor .s. abstinẽtię & vigor patiẽtię. Gad prior nascitur, Aser posterior: quia prius est vt tẽperantes simus ad bona ppria: postea vt fortes simꝰ ad toleranda mala aliena. Hęc est gemina virtutũ ples: quã Zelpha qdẽ parit in dolore: verũtamen ad magnã beatitudinẽ dñę suę. Hinc est ꝙ Gad nato Lia exclamat dicẽs feliciter: & iterum p Aser dicit. Hoc p beatitudine mea. Mea inqt nõ sua. Vñ em̃ sensualitas exterius p carnẽ atterit: inde ad puritatẽ cordis affectio preparat. Deniq; duo sunt ex qbus cõstat gaudium beatitudinis: carere .s. eo qd nolis: & habere qd velis. Qui ergo p cęlestiũ desiderio voluptatẽ odit: pfecto p abstinẽtiã hostẽ suũ vbiq; poterit declinare. Vñ & vigor abstinẽtię Gad: id est felicitas dicit: q vbiq; seculi blandimenta q̃ detestat conculcat. Deniq; si beatus creditur q vbiq; qd amat inuenit: iuste vigor patientiæ Aser hoc est beatus nominatur: cũ vndiq; obuiat in corporis afflictione qd optat.

Stephanus. de vtilitate prædicationis.

C ¶Videns Lia ꝙ pare. desi. &c. Cum Lia nõ potest amplius parere dat Iacob Zelphã ancillã suã: quia ecclesia qñ p veros pdicatores nõ potest habere filios, placet vt p mercenarios habeat. Zelpha em̃ os hians interpretat. Et tales os amplũ quãdoq; habẽt ad pdicãdũ: etsi per auaritiã habeãt cor cõstrictũ. Hoc est qd Apostolus dicit. Siue ex occasione siue ex veri. Christus annũ. in hoc g. & gau. Boni vero os & parulũ habẽt: & cor nihilominus dilatatum. Os nostrũ patet ad nos ocho. & cor nostrũ dilatatũ est. Tolerãdi sunt itaq; in ecclesia mercenarii: quia qñq; generant Gad: qd interpretatur felicitas: & Aser: qui beatus.

De Contemplatione.

D ¶Nota: q̃diu Lia fœcũda fuit: Iacob nõ suspirat ad patriã: sed q̃ cito de Rachele generat filiũ: tã cito suspirat ad reditũ. Ita & vir iustus dũ actiuę laboribus exercet ad cęlestẽ patriam nõ anhelat. Sed q̃ cito se cõtulit ad contemplationis requiẽ: & fruitur cõtemplatione diuina: tũc totis mẽtis affectibus ad supna suspirat. Inde Gregorius. Dum considerantur cælestia: vilescunt terrena.

Ricardus.

Qz mẽtẽ q̃ se ab appetitu laudis vanę nõ temperat, sancti spiritus copula non fœcundet.

¶Egressus Ruben tpe messis triticeę in a. rep. Mandra. Timere deũ pter seipsum: hoĩes autem pter deũ: est Ruben nũc intꝰmorari: nũc exteriꝰ inueniri. Exit ergo tpe messis triticeę: qñ ex impio exercet se ĩ opibꝰ iustitię. Sed quãtus qualisq; bonę opinionis odor: de ipso circũquaq; spargitur: q nulla molestia/ nulla inopia a studio obediẽtię ppedit? Hę sunt Mandragorę quas Ruben inuenit: quas ab ipso mater eiꝰ Lia accepit. Has qdẽ tũc accepit: qñ oblata laus affectũ tãgit: & in aura popularis fauoris delectatur puerse. Harum partẽ Rachel petit: Lia cõcedit vt virũ accipiat: quę plis desiderio flagrat. Mentem em̃ quę suadente ratione appetitũ vanę laudis nõ tẽperat: ad virtutis prolem spiritus sanctꝰ pculdubio nõ fœcũdat. Suadet ergo affectioni ratio humani fauoris appetitũ sub suo moderamine temperare: si ad virtutis multiplicãdã sobolẽ cupit de diuĩa spũs copula exultare. Mandragorarũ itaq; possessio sub Rachel potestate redigitur: qñ laudis appetitus sub rationis dominio moderat. Notãdũ sane ꝙ Rachel nõ oẽs sed partẽ petit: quia difficile est vt animus q̃uis renitens, ex oblata laude non aliquantulũ hilarescat. Debet itaq; amor humanæ laudis nõ solũ temperari: sed & si fieri põt abscidi. Vnde & Lia nõ de sola parte gloriat dicens ad Iacob. Ad me inqt intrabis: mercede em̃ cõduxi te p mãdragoris filii mei. Absente adhuc viro vix Lia partem concedit: sed in eius aduẽtu desiderio eius succensa vberiꝰ nil sibi ex eis vlterius voluit reseruari. Sic nimirum mens hominis dum spirituali dulcedine tangitur: quicquid prius cor humana laude concupierat, libenter obliuiscitur. Quia ergo singulari laude solemus efferre quem videmus etiam post virtutũ opa nõ solum de dei: sed de hominum parua offensa: non parũ tremere: recte Rubẽ Mãdragoras post natos Gad & Aser inuenisse dicit: quia quẽlibet ex opibꝰ pclaris ad timorẽ nõ ad tumorẽ pfecisse miramur. Iure ergo p tali ple: id est p interno gaudio Lia mãdragoras cõtẽpsit: vt talẽ filiũ habere posset. Mẽs etem̃ q̃ ĩ laude hoĩm delectat: experiri qd sit ĩternũ gaudiũ nõ meretur. Recte ergo post natiuitatem Gad & Aser, Lia talem filium genuit: quia nisi per abstinentiam & patientiam ad verum gaudium non pertingit. Patet iam ratio cur hic filius Isaac dicatur: qui

merces interp̄tat. Huius aūt mercedis toties q̄ si quasdā primitias accipimus: quoties ad illḋ internum domini nostri gaudium introimus & ex parte aliqua degustamus.

Bernardus.

Q̄ non metet qui minime seminauit.

F ❡Cras respondebis mihi iustitia m. Hodie iustitia colit: cras respōdebis. Hodie exercet: cras fructificabit. Alioqn qḋ nō seminauerit homo nec metet: nec illucet dies crastina: cui non luxerit hodierna.

Galfridus.

Q̄ p tria virgarum genera tres Ecclesiæ ordines designentur.

G ❡Tollens ergo Iacob virgas populeas virides & amygdalas: & ex platanis posuit eas ī canalibus aquarū. Canales vel scripturarū codices vl' decursus trāseūtiū significāt populoꝝ. Virgę ex populis/vnde suauia conficiunt vnguenta: misericordię in populis viros cōmēdāt. Virgę ex platanis quarū solida pulchritudo & leuigata planities ędificiis pręstat gratiam & decorē: religiosorū hoīm irrep̄hēsibilis est sanctitudo p̄babilib⁹ domū dei ędificans & illustrās exemplis. Virgę ex amygdalis tertiū ordinē significāt platoꝝ. Quarū vtinā singula die altera post p̄sentem vitam: vt illa quōdā Aaronica fœcundior cęteris innotescat. Vtinā frōdes p̄ferat ad obumbrandū reis vtilius: q̄ ex foliis ficuū perizomata primi texuere parētes. Vtinam flores gratiæ & deuotionis exhibeat: quibus interim fulciantur amore languentes. Vtinam p̄ducat amygdalas: id ē nuces lōgas: fructum. s. qui non transeat: fructum salutis & satietatis æternę. Quis & aliter intelligere liceat: & referre frondes ad verba doctrinæ: flores ad exempla vitę: summū fructum ad orōnis effectum.

Bruno.

Q̄ nec mundi delitias ad nos: nec nos ad ipsas ascendere permittamus.

ca. 31. H VEni ineamus fœdus: vt sit testimonium inter me & te. Ponam⁹ fœdus cū Laban: ponamus hoc fœdus cū mundi delitiis & voluptatibus: vt neq̄ ipse ad nos neq̄ nos ad ipsas vlterius reuertamur. Huius autem fœderis testis sit Galaad. Interpretatur enim Galaad aceruus testimonii: per quē scripturas sacras intelligimus: in quibus sanctorū testimonia sunt coaceruata. Hæc aūt separant nos a mūdo. Hæc sunt quæ nos separāt ab huius seculi vanitate.

Stephanus.

I ❡Veni ineamus fœdus. Mūdus cum viro iusto vult inire fœdus: vt peruersam cum eo cōcordiā habeat & amorē. Iustus autem hoc fœdus iniit cum mundo: vt tm̄ ab eo p̄cipiat necessaria: & sup̄flua abiiciat. Sed videt q̄ vir iustus cū mūdo cōuenire nō possit: nec facere pactū: quia cōtrarii sunt. Potest autē: sed eo modo: quo deus cū diabolo fœdus iniit. Vnde in Iob. Nūquid feriet tecū pactū? In pacto duarū cōuenit conuenientia p̄sonarum. Diabolus ita q̄ vult illud: qḋ vult deus: sed intētione diuersa. Sic & mūdus in p̄sequutione iusti suā exequtur voluntatem: nihilominus & iustus qui in sua tribulatione letatur. Vel aliter. Iacob iniit fœdus cum Laban in monte Galaad. Galaad aceru⁹ testimonii: p quem sacra scriptura designat. Per Laban auūculum Iacob/carnalē intellige parentelā. Debemus itaq̄ fœdus inire cū parentibus nostris: sed in mōte Galaad, id est ī testimonio scripturarū: vt. s. eos diligam⁹: quomodo & quatenus nobis de eoꝝ auctoritate p̄scribitur. Non em̄ abiicere debēt penitus hunc affectum: etiā p̄fectionem professi. Nā & Christus p̄fectionis forma: in cruce positus curā habuit matris suę: nec tm̄ p̄pter eam descēdit de cruce: sicut nec Iacob p̄pter Laban de monte.

Bruno.

Q̄ qui mundum fugiunt mox in dei militia computantur.

IAcob abiit itinere quo cœpat: fu. q̄ ei ob. an. dei. quos cum vi. ait. Castra dei sunt hæc. Merito Iacob postq̄ separat⁹ est a Laban: angelos obuiam habet: qm̄ qui mūdū relinquūt mox in dei militia cōputant: & q fugiūt castra seculi castra dei videre & habitare merentur. ca. 32. K

Odo Tusculanus.

Quomodo cœnobialis congregatio castris militaribus comparetur: & aciebus eorum.

❡Castra dei sunt hæc. Ego si exaltatus fuero L a terra, ait Christus: omnia traham ad meipm. Sic & nos cum incipimus exaltari a terra, id est cum spirituales efficimur: omnia debemus trahere ad nosipsos: & in omnibus nostrā ędificationem inquirere. Si ergo quid agatur in castris militātium consideremus attentius: inueniemus proculdubio in castris nostris multa similia actitari. In castris nihil otiosum: nihil luxuriosum: nihil superfluum; nihil inordinatum. Hæc omnia in castris sanctæ congregationis manifestum est inueniri. Procul ab eis est otiositas: de qua dicitur. Inimica est otiositas a. quæ etiam legitur extitisse iniquitas Sodomæ & Gomorræ. Nihil in

eis luxuriosum:qm̄ omībus amica est castitas: quā etiā professi estis. Vnde hęc castra? Castra nō immerito a castrādo dicūtur:in quibus nemo digne militare potest:nisi seipm̄ castrauerit ꝑpter cœlorum regnum. Nihil superfluum:quoniam nobis multa necessaria desunt: nihil īordinatū:quoniā iuxta Apostolū:omnia honeste & secundum ordinem fiunt in nobis. Hunc ordinem obseruari in castris quærebat legislator cum diceret. Homo secundum ordinem suum incedat in castris. Omnia qdē fecit deus in pondere & numero & mensura: nec aliquid inordinatum reliquit siue in cęlo siue in mundo. Vnde & beati illi angelici spiritus ordines appellantur. Solus infernus sine ordine est: vbi vmbra mortis & nullus ordo. In castris vniuersalis ecclesię:cuius ordinē spiritus sanctus ī cāticis admiratus ait. Quis est iste qui progre. quasi au.con.ter.vt.c.a.or. Et item. Quid videbis ī Sunamite nisi choros castrorum? Non sunt hęc castra Phylistinorū:sed filiorū Israel. Et sicut de castris pręcepit Moyses:vt hęc ponerentur ad orientem: & hęc ad occidentē:hęc ad aquilonem:& hęc ad meridiem:Sic & nostra possum⁹ ordinare. Sint ergo nouitii & nouiter ꝓfessi ad oriētē:qbus de nouo incipit oriri sol iustitiæ:in qbus rutilare incipit initium quoddā cōuersationis honestę. Vel ideo ad orientē:quia ortū solis & iustitię & veri oriētis:de quo dicitur. Vobis timentibus no.m.ori.sol iusti. Et ecce vir oriens no.illi. in memoria habēt. Affectiones em̄ nouiter cōuersorū pręcipue circa Christi incarnationem versantur. Ad occidentem vbi dies clauditur sint infirmi:qbus iam iāq; imminet dies mortis. Ad aqlonē sint cōuersi & obedientiales. Hi sunt saga cilicina:quę pluuias & tempestates arcēt a tabernaculo. Ipsi em̄ impetus mūdi & tēpestates sustinent:vt alii libera mēte deo vacare possint. Ad meridiem vbi clarior & feruentior dies, sint pręlati & claustrales:in qb⁹ amplior fidei calor esse debet:q & p̄ cęteris maiori cognitione dei replentur.

Guilielmus de Caill.

Quid p Iacob & ei⁹ baculū mystice designet.

M ¶In baculo m.tran.ior. istum:& cum duabus tur.reg. Solet dici:ꝙ dulce loqui miseris:veteresq; reuoluere questus. Sed mihi videtur a miseria liberatis id multo magis optimum atq; dulcissimū. Siquidē inter dulcia nihil dulcius memorię faucibus influit:q̄ veterum recordatio passionum. Hic est ꝙ patriarcha Iacob pro paginis & pecunię fœcunditate suffultus/inter lenocinia diuitiarum & blandimenta fortunę dulcem habet & tenuitatis antiquæ memoriam:nec pręsentium copia statum oblitterauit pręteritę paupertatis. Non videtur mihi fratres vir iste desipere:nec plus q̄ oportet sapere:sed sapere ad sobrietatem:q prosperitatis illecebras aduersitatis cōmemoratione declinans: lęta tristibus:& lęta quasi tristia lętis conferendo temporibus ipsa temperauit:& vnde poterat impius superbire: pius īcenditur: & opulētia penuriam inueniēs efficitur simul in vnum diues & pauper. Sed iam si placet amicus hic sermo superius ascēdat:& de superioribus loquēs ad superiora nos eleuet:vt ascēdenti domino morem gerens:q cū duabus hodie turmis regreditur:duas ei vtinam turmas coascēdentes adhibeat:& verba loquentis: & auditorū corda. Videmus ergo quomodo apositi verba capituli domino congruant ascendenti. In baculo m.trans.&c. Singulariter sum inqt donec trans. Singulariter trāsiuit: & pluraliter remeauit. Paup in trāsitu:diues & abūdās in regressu. Trāsiuit ī baculo carnis:in baculo diligētię pastoralis:ī baculo crucis. Trāsiui Iordanē istū. Iordanis interꝑtat̄ descēsio eoꝝ id est descendentiū. Omnē descēsum descēdentiū dn̄s trāsiuit. Nemo sic se hoīm inclinauit: q̄ ille q fecit hoīem: ī eo ꝙ exinaniuit se formā serui accipiens:& habitu inuēt⁹ vt hō. Nec huius Iordanis trāsitura hō recōpēsaret etiam si trāsiret in asinū. Nā lōge magis distat creator a creatura:q̄ aliqua creatura distat ab alia. Nemo etiā sic curā egit gregis sui. Nemo sic diligētiam expleuit pastoralis officii. Nemo sic ad morū īfirmitates cōdescēdit & corpoꝝ:vtriusq; hoīs subueniēdo miseriis:& vtrūq; liberans & vtriq; ꝓuidēs libertatē. Trāsitū quoq; mortis sic nemo trāsiuit: si reuerētiā morientis & genus mortis attēdas. Sed ecce fratres iā trāsierūt oīa illa:cessit doloris vesperū lętitię matutino. Trāsiuit Christ⁹ nō de cętero trāsiturus: Ipse em̄ resurgēs ex mortuis iā nō morit̄:mors illi vltra nō dominabit̄. Iā cū duab⁹ turmis regreditur:vtriusq;.s.stolę dotibus:corporis dico & aīę singulari qdem sublimitate vel poti⁹ omni felicitate ditatus.

Quę sit causa supradictę significatiōis.

¶Nunc quare p Iacob Christū intelligam⁹/audite. Posset certe rō multiplex ad lumē deduci: sed interꝑtatio nois sola sufficiat. Iacob luctator aut supplātator īterꝑtat̄. Sane.4.ei⁹ luctas sacrę paginę cōmēdat auctoritas. Luctatus est in vtero cōtra fratrē. In domo contra eundem Contra Laban in Mesopotamia. Contra angelū cū reuerteret̄ in via. Similiter & dn̄s his quatuor modis luctatus esse videt̄. Nā in cælo ve- N

lut in vtero sanctoꝝ angelorū secretario quo-
dā genitali luctam habuit contra luciferū:qui
ideo frater dicitur:quia prim⁹ & pcipue simi-
lis ei extitit:sicut legit. Tu signaculū similitu-
dinis &c.quia quanto in eo sublimior fuit na-
tura: tāto dei similitudo magis videbat expſ-
sa.Ideo maior dicitur frater:quia creaturę to-
tius metā & mēsurā excessit dicens. Ascēdens
in cælū &c.Prius qdē nasci voluit:iuxta illud.
Et tu Lucifer mane oriebaris. Exiuit prior ab
vtero pilosus & hispidus:deiectus de cælo:sed
dominus plantam ei⁹ tenuit:& lapsum finali-
ter & irreuocabiliter condemnauit. Pilosum
& hispidum eum nominamus: quia cum di-
gnitatem amisit angelicā:totus in hispidū ver
sus & neglectū absq affectione factus sine mi-
sericordia:sine fœdere degenerauit:& defecit ī
bestiā.Secūdo cū eodē luctam dn̄s habuit ī do
mo:dum hominē ab eo seductū in paradiso/nō
secūdū votū eius puniuit æternaliter: sed mi-
sericorditer: donec veniret tempus miserendi
eius. Q̄z em̄ putauerat diabolus hominē sicut
ipsum irremediabiliter puniēdū/ hic elucet:ꝙ
homini captiose ꝓmiserat. Eritis sicut dii,id ē
sicut nos ab vnitate diuisi ꝑpetuo cōdēnandi.
Tertio luctam aggressus est dn̄s cū toto mun
do:quasi cū tota domo Laban:qn̄ videns mala
multiplicata sup terrā: adducto diluuio/dele-
uit hoiem de supficie terrę:& quodā baptisma
te generali domū Laban in futuroꝝ ꝑsagia cā
didauit.Laban sigdē cādidatio iterptat. Quar
to luctat⁹ est cōtra angelū:angelum dico ma-
gni consilii.s.cōtra seipsum.Vidēs em̄ dn̄s du
ritiā hois & stultitiā:quā neq pudor deiectio
nis suę:nec dolor mortalitatis iā inflictę:nec ti
mor de cōsideratione ruinę angelicę vel gene-
ralis illius vindictæ factæ per diluuiū reuoca-
bat a culpa:vt euadere mereretur a pœna:do-
lens tn̄ nobilem creaturā in ꝑcipitia corruentē
misericordię suę secū litigātis motū & pulsū:
sed iterum veritatis suę reclamātis cōsidera-
tione repssus/cōtrariū motū priori motui isur
gere videt:q nō illū in misericordię partē flecte
ret:sed fixū in sentētiæ latę seueritate teneret.
Contendentib⁹ in hunc modū in corde dei mi
sericordia & veritate sollicitus diu deus & an
xius suo modo:q pacis semp sedet ī medio:cui
illorū cederet,neutrā volēs offendere:q vtraq
diligit:qa misericordiā & veritatē diligit deus
dū ista sollicitat & illa reclamat: dū ipellebat
ista:& illa repellebat:pius aduersus sedēs non
mediocriter angebat.Sed tn̄ cui ꝓpriū est mi-
sereri semp & parcere:misericordiæ valētiores
excepit ipulsus.& si dici liceat:in veritate non
stetit.Nec dico tn̄ ꝙ a veritate ceciderit:sed p
misericordiā cōdescēdit.Hāc luctā nō ignora-
uit ille q dixit:Quę te vicit clemētia: vt ferres
nostra crimia?Hęc est lucta qua caro ꝑualet &
virtus cęlica cedit & succūbit. Victus ergo do-
minus:& p misericordiā miser effectus/baculo
sustētatiōis indiguit.Et vt miserię nostrę pos-
set sequi vestigia baculū nostrę carnis assum-
psit.In hoc certe baculo trāsiit Iordanē istum:
qui per infirmitatē carnis assumptę cursū no-
strę mortalitatis expleuit.In bacu.inqt m.trās.
Iordanē istum. Nos certe transimus in baculis
quos infirmitas geminata debiles effecit & in
ualidos culpę inumerę & pœnę. Sed dn̄s trāsi
uit in baculo q sine iniquitate cucurrit & di-
rexit de solo pœnalitatis torrente bibēs ī via.

De Quadruplici virtute baculi.

¶Huius ergo baculi semp memoriā retinētes O
quicqd fœdū caro nostra vobis suggesserit ad
nihilū deducētes:mūditię statuam⁹:qcqd ini-
quum mēs lęsa cōceperit aduersus fratrē ī hoc
baculo cōteramus:cōsiderātes & sedulo cogi-
tātes q̄ fuerit flexibilis ad veniā:ad patiētiā for
tis:rectus ad iustitiā. Deniq charitatis ignem
q semp in altari ardeat,ī hoc baculo nutriam⁹.

De Baculo puerorū:& humilitate.

¶Hic baculus spiritualiter nobis congruit,q̄- P
si pueris.Solent enim pueri baculos pueriliter
equitare:quorum pueritia nobis seria dictat:si
mūdanæ cōtēnētes equos superbiæ:quoꝝ ascē
sor cadit retro/saluatoris pueritiā in stultitia.
hui⁹ baculi p hūilitatis vestigia ꝓsequamur.

De Baculo prelatorum pastorali.

¶Est & alius prelatorū baculus:qui sollicitudi
nem tenet custodię pastoralis. Docet hoc ipsū Q
compositio baculi pastoralis: vt in ipso quem
gestat doctrinam pastor accipiat quā alius ad
ministrat.Est em̄ recuruus circulariter in se re
ductus in summo:directus in medio:acut⁹ in
fine.Cuius schematis sacramētū versifice satis
eleganter quidā expressit dicens. Attrahe per
summū:medio rege:punge per imū: Attrahe/
sustēta:stimula vaga/morbida lēta. Curuetur
q̄so prælatus in summo:humilis in potestate
sua & accessibilis oib⁹ absolute.Sit directus in
medio causarū oīm siue tēporaliū siue spiritua
liū ęquus arbiter:dei & hoīm sequester & me
dius.Pungat vero per imum:illos scilicet q in
imis habitant & ab infimis desideriis nō resur
gunt.Sed heu ferrum in imo non habent:id ē
zelum per quem & hominum ima fodiant,&
cordium profunda scrutentur.

Ailredus de quadruplici lucta.

¶Et ecce vir luctabat cū eo. Luctā multiplicē R
habet qlibet christian⁹.habet ei luctā cū carne:

luctam cum dęmone:luctam cũ mundo:luctã cum deo. Verum prima est incipiẽtium. Secũda pficiẽtiũ. Tertia eorum qui probanť. Quarta eorũ qui perficiunť. Prima quidem laboriosa. Secunda periculosa. Tertia tędiosa. Quarta fructuosa. Qui igiť in tribus primis victor extiterit: incipiat luctari cum deo suo transiens de Mesopotamia in Bethel: de inferioribus ad superiora: de humanis ad diuina: de corporalibus ad spiritualia. Porrige ergo in altum brachia duo o anima: orationũ.s.& meditationũ. Infer ea ĩ ipsa secreta dei cęli: vbi Christus est ĩ dextera dei sedens: insta opportune importune vt videas faciem eius: vt descendat ad te: vľ te trahat ad se: vt gustes q̃ dulcis est: q̃ mitis: q̃ misericors. Itaq; si in meditatione vel oratione tua exarserit cælestium desideriorũ ignis: si æstuans & anhelans cælestibus qbusdam mouearis affectibus: & modo quasi comprehensum quẽ diligis sentias eẽ pſentẽ: mõ elapsum de manibus doleas & suspires absentem: lucta spiritualis est nomen tibi Israelis imponens.

Stephanus.

¶Iacob debilitatus benedictionẽ obtinuit: hoc est q; virtus in infirmitate perficitur.

Ricardus.

Quomodo verecundia per vanam gloriam corrumpatur.

ca. 34. S Gressa est Dina vt videret mulie. reg. illi⁹. Est Dina tam admirandæ pulchritudinis: quæ & intuẽtium oculos in sui admirationem facile trahat: & admirantium animos cito sua dulcedine alliciat. Quis eñ ignorat quomodo molestia verecundiæ homines omnibus & cõmẽdabiles reddat: & amabiles efficiat? Huius rei Sichen ille filius Emor testis fit: qui ei tam ardenti amore inhęsit: vt mallet oẽs mares suos absq; mora circuncidere q̃ ista carere. Sed quis est Sichen? vel quis est pater eius? vel quid sibi volunt huiusmodi nomina? Sichen qđ interpretatur humerus vel labor: & Emor: qđ sonat asinus. Sed si eorũ facta consulimus: q sunt citius inuenimus. Qui sunt enim qui solẽt nõ tam pro deo: q̃ p Dina: non tam pro conscientia, q̃ p verecundia pudenda sua circumcidere: q̃ amor pprię excellentiæ: amor vanæ glorię? Attende nũc ergo hunc Emor: q̃ sit stult⁹: & inuenies q; certe asinus nuncupetur. Quid eñ stulti⁹: q̃ de malo proprio vel de bono alieno in aliquo gloriari? Sed & q; Sichen humerus vel labor diciť: ad idem pertinere videtur. Humeris enim onera portamus: & hoc agẽdo vtiq; laboramus. Supponit itaq; Sichen humerum ad portandum: & libẽter desudat: sed ad nomen sibi solũmodo faciendũ. Hic itaq; est Sichen ille qui egredienti Dinę occurrit: oppressamq; corrumpit. Integritatem ergo quã int⁹ conseruare fortassis potuit, egressa amittit. Nã qñ verecundiæ venustas ab omnibus commẽdatur/laudatur/amať: Dinã egredientẽ: & sua intima deserentẽ subito hominũ laudes excipiunt: & eam dum fauoribus demulcẽt/ corrumpunt. Verũtamen Dina corruptiõis suę dãna violentia quadã potius q̃ voluntate patiť: cũ blandienti prauæ delectationi quãrum præualet reluctatur.

Q̃ multum irasci debeat: qui aĩm senserit vana laude fœdari.

¶Egresso Emor pře Sichen vt loqueref ad Iacob: ecce filii eius veniebant de agro: auditoq; qđ acciderat irati sunt valde. Notandũ sane q; vno eodẽq; tempore,& Dina corrũpiť: & ei⁹ fratres in pascẽdis suis pecoribus occupantur. T
Mens eteñ q̃ charitate cæterisq; virtutib⁹ pollet: sicut de suis malis dolere: sic & de pximorũ bonis assolet congaudere. Verus itaq; amor pximi pascẽdis pecoribus fratrũ pascua pręstat: vanus amor sui, corruptiõis Dinę occasionem ministrat. Q̃ autem res patrem non latet etiã priusq̃ ad fratres sermo perueniat: quid aliud nobis insinuat: nisi q; corruptelæ notitia aĩm prius per cogitationem: q̃ p affectum pulsat? Sed cũ res p cogitationẽ sæpius replicatur: qñ q; vsq; ad cordis ĩtima penetrat: affectũq; trãsuerberat. Cum ergo rei sollicitudine anim⁹ afficitur, vsq; ad fratres Dinæ sermo turpitudinis peruenit. Et tunc vt scriptum est irati sunt valde. Et iterum: q; essent sæuientes ob stuprũ sororis suæ. Docet nos hoc fratrum ira vel potius insania: quantũ sibi debeat quisq; irasci, q̃liter indignari, cum agnoscat suam consciẽtiã inani gloriatione fœdari.

Q̃ nemo q̃libet sanctus nisi in solo deo debet gloriari.

¶Responderunt filii Iacob Sichen: & patri ei⁹ in dolo. In hoc valebimus fœderari: si circunciďatur in vobis oẽ masculini sexus. Cũ vnusquisq; omnia mala quæ gessit mente diligẽter reuoluit: cum filio Emor circũcisionis pactum componit. Nam quid est aliud dicere: morum tuorum pudenda abscinde: q̃ masculorũ tuorũ pręputia circũcide? Et quid est dicere: alioqn non poteris nõ impudenter gloriari: q̃ alioqn Dinæ nõ poteris copulari? Si enim Sichen gloriatio: si Dina verecundia: quid aliud erit gloriatio impudens: gloriatio sine verecundia: q̃ Sichen sine Dina? Verũtamen hoc in dolo pro V

ponebant.q̄uis em̄ Sichen hoc facere potuisset indignum tamen tali matrimonio iudicabant. Et quidē etiam si possemus omnia ihonesta nostra de nostra vita penitus amputare:nihilominus tñ deberemus nō de nostris meritis:sed tātum in domino gloriari.

Stephanus.De Pœnitentia.

X ℂTertia dies qñ grauissimus est dolor vulnerum,est satisfactio bonorū operum:quę tepidis sunt grauissima:& in amaritudine mentis faciunt ea:cū potius satisfacere in exultatione mētis deberent.Vnde Oliua radicē & folia habet amara:fructū vero dulcē.Oliua est pœnitentia Radix contritio:Folia cōfessio:q̄ in amaritudine cordis fieri debet.Fructus aūt satisfactionis in hilaritate dulcedinis degustandus est.

Ricardus.

De tribus diebus circuncisionis.

Y ℂEt ecce die tertio quando grauissimus vulnerum dolor erat:arreptis duo filii Simeō & Leui gladiis fratres Dinę aggressi sunt vrbem cōfidenter.Mirum quomodo tam pauci tantam stragem facere potuerunt.Sed nimirum adiuuit eos electa opportunitas temporis:dies scilicet circuncisionis tertius: qñ dolor solet esse grauissimus.Sed quid sunt isti dies?vel cur tātum dicuntur esse tres?Si per noctem ignorantia: recte per diē intelligit̄ notitia. Primus itaq̄ est cognitio eorū:q̄ extra nos sunt. Secūdus q̄ intra nos. Tertius quæ supra nos sunt. Extra nos corporalia.Intra nos spiritualia. Supra nos diuina.Primo itaq̄ die considerationis primæ recurrit ad memoriam amputata licentia amatę consuetudinis. Vnde & absq̄ dubio dolor efficitur grauis : quia non relinquitur sine dolore:quod possidetur cum amore. Secundo die considerationis secundæ inuenit se animus per detrimenta corporis peruenisse ad damna mentis:& fit vtiq̄ dolor q̄to iustior, tanto fortassis & grauior.Tertio die considerationis tertiæ deprehendit se grauia de sententia propria pertulisse:sed grauiora debere de diuina sentētia expectare.Hic est ille dies tertius in quo dolor solet esse grauissimus.Gladius Simeonis exprobratio.Gladius Leui est exactionis.Solet em̄ Simeon corruptæ menti exprobrare vehementer malum:quod fecit. Leui vero solet violenter exigere bonum:quod fieri oportuit. His stimulis quorundam mens exagitata ea etiam sępe inchoare præsumit:quæ nullatenus pręualet cōsummare . Hinc illa quorūdā immoderata tristitia:hinc aliorum indiscreta abstinentia: quæ non solum vires corporis:verum etiā virtutem euacuant mentis. Quosdam etem̄ vidi mus tā irrationabili tristitia absorberi:vt nullius possent consolatione aliquatenus releuari. Alios p̄ immoderatā abstinentiam tam grauiter corruisse:vt nulla postmodū delitiarum copia:nulla cocorū diligētia posset eis satisfacere.

Qꝛ in bonis quę non propter deum aguntur non debeat consuetudo deseri: sed intentio castigari.

ℂTurbastis me,& odiosum fecistis Chananeis Z Merito ergo Iacob incōsultam eorū audaciam redarguit:seueritatēq̄ tā indiscretā merito rep̄hendit.O q̄to satius erat viros nō tā paulatī perducere:q̄ inopinata morte percutere. Hinc itaq̄ diligēter q̄sq̄ attendat quomō circūcisis suis debeat p̄cere:quos tñ meminit se, nō tñ p̄pter deū circūcidisse. Qui sunt huiusmodi circūcisi:nisi mores in bona intentione correcti? Nec tñ debemus in talibus morū honesta destruere:sed intentionem mutare.

Bruno.

Quanto zelo sancti idololatriam persequātur. ca. 35

DEderunt Iacob deos quos habebāt : & inaures quas habebāt in auribꝰ eorū. A At ille infodit ea subter Terebinthū. Post hęc ascēdit in Bethel q̄d interpretatur domus dei.Nemo em̄ habitat in domo dei:q̄ diis seruit alienis. Mundantur prӕterea,& vestimenta mutant: vt anima & corpore baptizati Christū induere mereant̄. Iacob aūt & deos & inaures terrę infodit: vt & mortui intelligant̄, & ad hoīes decipiendos vlterius nō appareant. Sed quare inaures cū eis infodit : nisi vt nemo vlterius in eorū memoria aures hoīm sollicitare p̄sumat?Sūt em̄ inaures auriū ornamēta: p̄ quibꝰ auditus intelligit̄.Aures eī q̄ nō audiūt: ornatę nō sunt. Sic igit̄ Iacob domesticorū suorum aures circūcidens ad deorū laudes audiēdas surdas:& sine auditu esse volebat.

Stephanus.de Patientia.

ℂEo tpe mortua est Delbora nutrix Re.Delbora interp̄tatur apis:q̄ duo habet:mel & aculeū B Talis est tribulatio q̄ pungit carnē,& animum vngit.Hęc est nutrix Rebeccę:id est patientię. Tribulatio em̄ cōseruat patiētiā.Vnde tribulatio patientiā operat̄.Itē gloriabor in tribulationibus.Itē oē gaudiū existimate fratres mei cū in tem.v.inci.Hæc mortua est:immo debet viua dici:quia viuos reddit.Vnde oēs q̄ pie volunt viuere in Christo.v.p.p.Sed bene mortua dicit̄ & sepulta:q̄a iustis mortua est tribulatio. Nihil em̄ reputāt illā:sed de p̄secutione potiꝰ gaudēt.Sepulta est aūt sub quęrcu.i. sub cruce Christi:quia eius exemplo sancti in tribulatione gaudent. Quercus ramosa est. Et passio

Christi plures habuit circunstantias. Glandes quæ sunt cibus porcorum, portat. Et Christus pro peccatoribus passus est.

Bruno.

Q₂ sancta ecclesia pariat moriendo.

D ¶Egressus inde Iacob venit in ter. quæ du. ef. in qua cum parturiret Rachel ob di. par. peri. cœ. Pulchre i eo loco peperit Rachel: in quo ecclesia sumpsit initium. de qua scriptũ est. Audiuimus eam in Effrata. Effrata enim ipsa est Bethleem: in qua Christus domin⁹ noster secũdum carnem natus est. Pariens autẽ filium moritur Rachel: qñ sancta ecclesia moriẽdo parit.

Stephanus. De duplici morte.

E ¶Verno tẽpore mortua est Rachel. Notandũ ꝙ quędam anima moritur in hyeme: quædã in vere. In hyeme quæ moritur in mortali. In vere q̃ moriẽs mundo renouatur deo. Et talis est illa quæ est Rachel: id est videns principiũ: sed & finem vitæ & suæ conditionem diligenter considerans.

Ricardus.

Q₂ ad cognitionẽ dei: gradus sit cognitio nr̃i.

F ¶Cum parturiret Rachel ob difficultatẽ partus periclitari cœpit. Sicut per Ioseph gratia discretionis: sic per Beniamin gratia intelligit̃ contemplationis. Vterq; de eadẽ matre nascit̃: quia & dei cognitio, & sui ex ratiõe percipitur. Lõge post Ioseph Beniamin nascit̃: quia anim⁹ qui in sui cognitione diu exercitatus pleneq; eruditus non est: ad dei cognitionem nõ extollitur. Frustra cordis oculũ ad videndum erigit qui necdũ idoneus est ad videndũ seipsum. Nascente autem Beniamin Rachel moritur: quia mens ad contemplationẽ rapta q̃tus sit humanæ rationis defectus veraciter experit̃. Sed hic Beniamin in Aegyptum descendit: qñ ab æternitatis luce quasi de cœli vertice vsq; ad mutabilitatis tenebras radios deponit intelligẽtię.

Stephanus. De Prælatis.

G ¶Sepulta Rachel egressus est Iacob trans Turrim gregis. Similiter prelat⁹ si sepulta Rachel id est contẽplatione ad regimen ecclesiæ assumptus fuerit: debet turrim gregis transcendere: id est eminentiã subditorũ bonis operibus excedere. Venit Iacob ad Isaac patrem suum. Bene Isaac qui risus dicitur: pater est Iacob: id est luctatoris: quia nisi spes in lucta consoletur hominem, ipse deficiet.

Ricardus.

Q₂ mala nostra discretio deprehendat.

ca. 37 H Accusauit Ioseph fratres suos crimine pessimo. Vitium quod deus singulariter detestat̃ nullũ aliud q̃ hypocrisis rectius intelligitur. Augustino itaq; testãte, simulata æquitas, non est æquitas: sed duplex iniqtas. Hoc vitiũ p̃ Ioseph detegit̃: qñ insidias malũ per detectionẽ deprehendit̃ & arguitur.

De virtute discretionis.

¶Israel diligebat Ioseph super oẽs filios suos: eo ꝙ in senectute sua genuerat eum: fecitq; ei tu. pol. Per Ioseph discretio figurat̃. Hic est ille Ioseph: qui quidẽ sero nascitur: sed plus cęteris a patre diligit̃. Quis eñ nesciat vera bona animi sine discretione nec posse acquiri: nec etiam cõseruari? Merito ergo illa virtus singulariter diligitur: sine qua nulla cõquiritur, nulla cõseruatur. Sed vix sero talẽ filiũ meremur accipere quia ad discretionis perfectionẽ nõ sine magno vsũ experientię erudimur. Hic inter fratres tunica talari solus vestitur: quia illa sola actio ad consummationis talũ: debitumq; finis terminum perducitur: quę per discretionis moderatur prudentiã. Hic est ille somniator, somniorũ ꝙ interpretator: quia vera discretio in ipso tẽtationis articulo ex ipsius qualitatẽ futura pericula deprehendit: & aliis quibuslibet cogitationum suarũ confessionẽ, imminentiũ malorũ insidias detegit: & de futuris periculis cautos reddit. Hic est Ioseph: quẽ æmulantur sui: venerantur alieni: quem vendunt Hebręi: emunt Aegyptii: quia facilius alienæ cedunt prudentię: erroris sui tenebras cognoscentes: q̃ de sua iustitia vel sapientia p̃sumentes. Hic est Ioseph sponsus virginis, amator non violator castitatis: quia discretio custos: non corruptor esse solet internę puritatis. Hic est ille puer & nuntius qui beato Iob in omni persecutione sua solus potuit remanere: qui ei damna renuntiare studuit: quia nisi per discretionẽ virtutum damna anim⁹ nec cognoscit, nec corrigit. Nescit puer ille cum pereuntibus perire. Nescit discretio per rerum detrimenta: per tentationũ argumenta deficere sed proficere. Merito talis filius Ioseph nuncupatur: qui augmentũ interp̃tatur. Vnde recte de ipso per patrem eius dicitur: filius accrescens Ioseph & decorus aspectu Ipse est qui fratrum suorum negligentias non negligit: qui & excessus arguit, & viam regiã incedere facit. Hinc est illa discordia grauis: de qua scriptura loquitur. Quia oderant eum fratres sui &c. Monita eñ Ioseph videtur eis grauia: dura instituta: consilia importabilia. Quid durius, quid difficilius: q̃ nil faciendum negligere: & in omni facto suo nũq̃ modum perturbare: nunq̃ ordinẽ confundere: nunq̃ mensurã excedere? Crede mihi: nil a se animus difficili⁹ extorqt: q̃ vt in oĩ affectione sua modũ seruet.

Stephanus.

De triplici genere prælatorum.

ca. 38 K NOta ꝙ Her & Onā cõiuncti Thamar non suscipiunt semē ex ea:& a domino occiduntur. Her & Onā cõiuncti Thamar interfecti sunt a dño. Sela qui nõ est cõiunctus saluatus est:& viuit. Sic multi per regimen ecclesiæ moriūtur:& qui prelationes refugiunt conseruantur.

Ricardus.

Quomodo peccatrix anima dei copula perfruatur.

L ¶Nunciatum est Thamar:ꝙ Iudas ascenderet in Thannas ad ton. o. Quæ depositis suæ viduitatis vestib⁹ &c.Iudas Christum significat. Oues fideles.Pastores,doctores: qui adipe frumenti:id est verbi dei gregem dñi pascunt. Iudas aūt de ouibus suis lanam colligit : quando Christus a fidelibus suis bona eorū opera recipit.Thamar cū habitu meretricio est anima cū peccato.Quæ bene ad biuium venit:quādo ad confessionem accedit.Meretrix nanq; sedens in biuio manifestat officium suum:& anima in cõfessione peccatum suum.Quā scilicet animam Christus sicut Iudas Thamar prægnantē facit quando illi post confessionē peccati dona infundit spiritus sancti : datq; pro arrabone,futuræ retributionis fidē pro annulo:pro armilla operationem bonam:iustitię rectitudinem pro baculo.

Stephanus.De Pœnitentia.

M ¶Thamar depositis viduitatis vestibus, assumpsit theristrū.Vidua dicitur:quasi a viro idua id est separata. Vestis viduitatis est & tunica quæ a viro separat, id est tunica maculata : id est culpa quæ a deo separat animā.Tum Thamar sumit theristrum : id est extenuationem corporis:quæ est optima contra ardorem æstatis.Nihil enim tantum valet contra incentiua vitiorum:q̄tum ieiunium & mortificatio carnis.& ita mutat vestem.Prius enim fuit induta culpa: nunc vero induta est iustitia. Decet etiam sedere in biuio quod ducit Thanna. Biuium est facere non facienda,& omittere faciēda.& hæc via ducit ad defectum totius boni: id est inferni. Sedere in tali biuio est confiteri omissiones & commissa. Thamar simulauit se meretricem,similiter & pœnitens debet prętendere faciem peccatoris.

N De triplici genere hominum.

¶Dedit ei pro arra annulum : armillam:& baculū quē te.in manu.Per hæc tria designantur tria genera hominum in ecclesia.Per annulum quo fit desponsatio,incipiētes.Per armillam quæ est ornamentum brachii,proficiētes.Per baculum quo debiles sustentantur, intelliguntur perfecti.Anima vero fidelis debet habere annulum in fide:armillam in operatione:baculum in pusillanimum consolatione.

De confessione.

¶Notandum ꝙ Thamar ad vnum concubitū gemellos concepit:quia vere confitens duplicē consequitur gratiam:scilicet affectum declinādi a malo:qui per Phares intelligitur: & faciendi bonū:qui nomine Arā figuratur. Sed prius oritur Phares:quia prius est malum omittere. Sed tamen Aram prius manum extendit:quia mali odium solet benefaciendi desiderium pręuenire. O

Hugo de Foilleto.

Q; triplici armorum genere castitas impugnetur.

INiecit vxor domini sui oculos suos in Ioseph.Solent homines tribus generibus armorū vti ad defensionē:Telis videlicet:hasta:& gladio. Lōge positi vulnerātur telis.In illos qui cuspide tangi nequeunt: vibratur hasta. Cum pugnant comminus, officium suum gladius implet. Similibus armis vtitur impudicitia ad expugnandum hominem exteriorem:quod in Ioseph cõtigisse probatur. Ait enim scriptura.Et iniecit vxor domini sui oculos suos in Ioseph.Hæc sunt impudicitiæ tela: quibus vulnerantur multi longe positi.His telis pudicitiam oculorum opposuit. Nec tantū petulans est libido:sed etiam procax. Ait enim Dormi mecum. Hæc est vibratio hastæ: blandientis scilicet adulteræ sermo. Huic opponitur cordis munditia.Venenata enim colloquia non recipit mundi cordis puritas. Nec tātum petulans & procax est libido:sed etiam importuna.Tenuit enim vxor domini sui vestem Ioseph.Et vt ait beatus Ambrosius : teneri veste potuit:qui teneri nõ potuit animo. Hic est gladius quo confligitur comminus:mollis videlicet adulterę tactus.Huic resistit Ioseph per mūditiam corporis.Respuit enim adulteræ tactū: rupit fimbriam ne serperet contagium. ca. 39 P

Bernardus.

Ne quis de bonis diuinitus acceptis inaniter glorietur.

¶Non est ex omnibus bonis do.m. quę non in mea sint po.&c. Magna & rara virtus est : vt magna licet operantem:magnum te nescias: & manifestam omnibus tuam:te solum latere sanctitatem:mirabilem te apparere:& contemptibilem reputare.Hoc ego ipsis virtutibus mirabilius iudico. Fidelis reuera famulus es : si de- Q

multa gloria domini tui etsi non exeunte ex te tamen transeunte per te nil tuis manibus adhęrere contingat. Tunc iuxta prophetam proiicis auaritiam ex calumnia:& excutis manum tuã ab omni munere. Ioseph cum domum domini sui creditam sciret: dominã non ignorauit exceptam:& ob hoc non acquieuit cõtingere. Nõ est inquit,ex omnibus bonis domini mei:qđ nõ in mea sit potestate præter te:quæ vxor eius es. Mulierem nouerat esse gloriam viri: & iniquũ iudicauit vice contraria inglorium facere qui se fecerat gloriosum. Aduertit homo dei sapientia prudens virum vxorem fortiter tanq̃ propriam zelare gloriam,sibiq; ipsi retinuisse seruandam non alii credidisse : & manum ad non concessum extendere non pręsumpsit. Quid ergo?homo zelat gloriã suam:& deum audet velle fraudare sua tanq̃ non zelãtem. Sed audi qđ dicat. Gloriam meam alteri non dabo.

Ricardus.

De his qui cum spiritu cœperint,carne postmodum consummantur.

ca. Videbam inquit Pharao. vii. boues pul.
41 ni. quas se. vii. de.& ma. quæ eas deuo.
R Per vaccas quæ lac præbent:vnde butyrum conficitur:dulcedo charitatis exprimit̃. Pingues vidit prius:macilentas posterius. Mallem prius tenues & postmodum pingues. Oĩs laus in fine canitur. Sed est multo facilius atq; frequẽtius feruidam tepescere charitatem:q̃ tepidam incalescere,atq; ĩcandescere. Q̃z multos videmus initio suæ conuersionis spiritu feruentes,spe gaudentes,postmodum paulatim tepescere:donec omnino deficiant:& ad similitudinem vaccarum de fortibus inualidę:& de pinguibus fiant macilentæ, de quibus scriptũ est: quia deuorauerunt omnem priorum pulchritudinem. Res itaq; valde stupenda & nimis dolenda. Scimus eñ quia multo frequentius:multoq; facilius veram charitatem corrumpit charitas ficta:q̃ fictam corrigat charitas vera. Corrumpunt enim mores bonos colloquia mala. O quotiens ardentem charitatis flammam flatus adulantis & detrahentis excussit:& in fumum tetrum conuertit:qui prudentium oculos obnubilaret & vehementer faceret caligare. Illud sane notandũ: quia semper vaccarũ maciem sequitur spicarum corruptio : sic sane sic teporẽ affectionum semper sequitur vel comitatur sterilitas cogitationum:& q̃tum tepescit affectus ad concordiam charitatis: tantũ hebetatur intellectus ad perspicaciam veritatis.

Q̃z magna sit virtus illicitos motus animi etsi nõ oĩno delere, rõnis ĩpio subiugare.

¶Absq; imperio tuo non mo.quisq̃ manũ aut S
pe.in om.ter.Ae. Magnũ iusti imperium oẽs rebelles animę posse motus reprimere & cohibere ab actu :q̃uis necdũ possit omnes perfecte delere:& in regno suo pacem plenariã reformare. Q̃uis itaq; non possit oẽs pacis aduersarios extinguere:magnum tamen si nulli liceat sine ei⁹ imperio pedem vel manũ mouere.

De iis qui hoc quod scientia tenent: opere non exercent.

SCyphũ furati estis:in quo bi.do.m.& ca.
ĩ quo augu.solet. Calix est iustitia.In 44
hoc calice bibit nõ ille qui dominat̃ T
in Aegypto : sed ille cui data est om̃is potestas in cœlo & in terra. Ex hoc ergo bibit: cui illud suauiter sapit qđ cõmẽdat linea ęquitatis. Hic est calix in quo augurari solet:quia iustitię suæ examine nostra etiã pẽsat occulta. Hunc calicẽ in manu tenet q iustitiã suã opere exercet. Alii qđẽ hũc nõ in manu:sed vt ille Bẽiamin ĩ sacculo portãt:qa qđ iustũ sit sciẽtia apphendunt:& per memoriam tenẽt:sed in opere nõ ostendũt.

Stephanus.

¶Redegit Ioseph segetes in manipulos. Ille re- V
digit se. in manipulos:qui qđ docet verbo: adimplet opere. Ad nutum Ioseph vẽdebatur frumentum, hoc est quod dicit̃. Frustra laborat lingua prędicatoris:nisi adsit gratia redẽptoris.

De contemptu mundi.

¶Exploratores estis. Et nos debemus esse explo X
ratores Aegypti,id est mundi:vt videamus infirma illius:quia nil in eo firmũ, aut stabile: sed totũ mobile & caducũ. Sed quare negant se exploratores? quia Christus eorum cognoscit merita qui minime de se præsumunt.

De obedientia.

¶Simeon remãsit obses:donec adduceret̃ Ben- Y
iamin. Simeon interpretat̃ audiens mœrorẽ vel tristitiã:& significat obediẽtiã: Beniamin vero filius dexterę:& obediẽtia est obses aduentus filii dexterę:quia tunc liberabit̃ cum ille venerit.

Idem.

¶Nõ videbi.faciem meam nisi fra.v.mi.ad.vo- Z
biscũ.id est nisi rudes & simplices ad me:q̃tũ in vobis est,ꝑdicatione vestra conuertatis.

Cantica sine titulo.

Cum quibus donariis ad verum Ioseph tendere debeamus.

¶Sumite de op.t.fruc.ĩ vasis vestris. & deferte &
viro munera:modicum resinæ & mellis & storacis & stactes & terebinthi & amygdalarum. Hę sunt species aromaticæ vitalẽ spirãtes odorem:quas si ad veri Ioseph.i.filii dei festinantes

præsentiam fideli nobiscum dilectione tulerimus: nulli dubium: quin ab eo vitæ cœlestis alimenta feliciter cōsequamur. Sumite inquit, de optimis ter. fruct. De optimis inquit. Sunt enim boni terræ fructus: sunt meliores: sunt optimi. Sunt boni pœnitentię fructus in vitiorum extirpatione. Sunt meliores piæ deuotionis exercitio virtutum. Sunt optimi diuinę cōtemplationis in cognitione cœlestium. De optimis igitur terræ fructibus in puræ conscientię vasis sumimus: quādo perfectę religionis instituta cum supernę contēplationis studio laudabiliter viuēdo exequi conamur. Viro munera deferimus: quando cum virtutū odoribus cōspectui saluatoris ardentissimo nos affectu prę sentare satagimus. Modicum inquit, resinæ & mellis. Per resinam quæ odore quidē suauis est sed gustu amara: pœnitentię dignitas designatur: quę mentem deuotā deo vitali amaritudine afficit: sed diuinū respectum grata fragrantiæ spiritualis dulcedine reficit. Sed huic oblationi mel iungit: qm̄ amaritudinem piæ compunctionis dulcedo subsequitur diuinæ consolationis. Vnde secundū multitudinē dolorum meorum &c. Et storacis. Storax arbor est Arabiæ: de cuius virgulis lachryma profluit. Storia gręce, gutta latine. Distillatio eius in terrā cadens immunda est. In virgulis & calamis adhęrens munda & albida. Huius igitur arboris gutta quę in terrā cadit: eorū designat lachrymas: qui ad hoc se in lamentis afficiunt: vt hominibus sancti esse videant: & iuxta illud oraculi prophetici victimas deferunt in profundū Quæ autem adhærens calamis in superiorib[9] se solidat, lachrymas nobis sanctorum solo superno amore rep̄sentat manantes. Stacte virga est robusti corticis & purpurei: foliis vt piperis Et hęc species illos designat: qui pro gloria regni cœlestis omnem lenitatē in se districte castigant: & ne in hoc tepescant opere feruore spiritus: quem piper significat: ad amorem & desiderium supernorū se semper accendunt. Tria nāq; sunt: quę sanctū perficiunt hominē: disciplina, dignitas, charitas. Disciplina propter depressionem vitiorū. Dignitas propter libertatē virtutum. Charitas propter interni profectus infatigabilē affectū. Terebinthus generat resinam omnib[9] pręstantiorē. Et in hac specie circa puritatem animi perfectam habemus diligentiam: qua mens in diuinę contēplationis arcana suum iugiter librare conatur intuitū. Amygdali prę cęteris arboribus citius florescunt & fructus emittunt: per quas non immerito studium illud virtutū accipitur: quo cū Apostolo mens ardentissimo profectus spiritualis desiderio accensa proclamat: Quia plus oībus laboraui. Harum igit̄ specierū senarius numerus perfectionem significat: quā nobiscum ferentes ad verum Ioseph properamus securi.

Odo de Mom̄. Cur Effraim licet iunior Manassę pręferatur.

EXtendens Iacob manū suam dexterā posuit super Eff. vi. fratris. Sinistram aūt super Ma. qui erat maior natu cō mutās man[9]. Maior est natu Manasses Effraim quia præcedit obliuio temporaliū: & sequitur fructificatio virtutū. Dignior manus ponitur super Effraim: minus digna super Manassen: quia sublimius est intendere virtutibus: q̄ obliuisci mundum: & concupiscentiam eius. ca. 48 A

Bernardus.

De diuersis cogitationum generibus.

¶Ruben primogenitus meus nō cres. &c. Tria sunt genera cogitationū. Sunt em̄ nonnullę interdum otiosę penitus: quas tam facile abiicere q̄ recipere potest anima: dūmodo secū habitet assistens dominator vniuersæ terræ. Sunt aliæ violentę magis & fortius inhęrentes: quę scilicet ad necessitates pertinent: & quasi ex eodem assumptę limo: de quo & nos facti sumus: quæ si paululū insederint: auelli nequeunt sine lęsione & difficultate. Sępe em̄ sic afficit nos cogitatio carnalis de cibo, de potu, de veste: vt vix eradicari queat a cordibus nostris. qđ non aliū de est: nisi ꝙ & ipsa limosa & viscosa limosam & viscosam inuenerit terrā. Non sine causa em̄ dictum est hominem plasmatum, non de terra qualibet: sed de limo. Vide em̄ q̄ limosum sit corpus: sic ꝙ ipsi quoq; spiritui tam fortiter & pene indissolubiliter inhęret: vt vix cum multa afflictione possit aliquādo separari. Quid ergo agendū cum limosa illa cogitatio mentem suggerit: plane explanandū nobis cū sancto Iacobo atq; dicendū. Ruben primogenitus meus non crescas. Ascēdisti em̄ cubile patris. Rubea em̄ & carnalis atq; sanguinea cōcupiscētia hęc est: quę cubile nostrum ascendit: cū non solum memoriā tangit: sed ip̄m volūtatis statum ingreditur: & polluit praua cogitatione. Bene autem primogenitus noster dicit̄ appetitus ille carnalis: quia ab ip̄o ortu nostro in nobis pullulat: cum cætera vitia processum temporis ex malitia mundi huiusq; variis occasionibus contrahātur. Oportet ergo reprimere, quem extinguere non possumus appetitum: aut q̄ cito cubile nostrum ingreditur crescere eum nullatenus patiamur: sed sub nobis sit: & nos dominemur ipsi. Iam vero tertium cogitationum genus immundū nimis ac fœtidum: quod nec ad B

mittere vlla ratione debemus: sed alonge presentire fœtorem, & tota virtute refellere, toto animo propulsare: conuersi statim ad gemitus lachrymisq; ac suspiriis inuocantes spiritum q adiuuet infirmitatẽ nostrã. Sic nimirũ cõfusus abscedẽs nõ tam facile deinceps simile viriliter aliquid resistentib9 nobis, malignus hostis offerre p̄sumet. Dico aũt cogitationes, luxurię, inuidię, vanę glorię: & horũ similiũ. Primum itaq; genus cogitationum lutũ est: sed lutum simplex: id est nec inhęrẽs, nec fœtẽs: nisi forte imoretur in nobis: & per incuriam & negligẽtiam nostrã in alterũ gen9 cogitationũ labamur: qđ quotidie experimur. Secundũ lutum non simplex: sed viscosum atq; limosum est. Tertium sic cauendum est non tanq̃ lutum aut limus: sed tanq̃ fœtidissimum stercus.

Ricardus.

Q̃ necessarius sit homini timor dei.

ca. 49 C Ruben primogenitus meus tu for. m. prin. do. m. Primus in donis maior in imperio. Tu iquit, fortitudo mea. Per Ruben intelligit timor dei. Quis em̃ in solo p̄lio vnq̃ victor extitit: vbi spirit9 aduersus carnem: caro aduersus spiritũ cõcupiscit: si sine timore pugnauit? Recte ergo primogenit9: quia a timore dñi omne bonũ inchoat. Recte fortitudo dicit: quia per timorem domini cor contra cõcupiscentias roborat. Recte doloris principium: quia timorem dñi dolor vtilis comitatur. Primus inquit, in donis: maior in imperio Inter omnia dei dona quę ad salutem hominis spectare videntur: primum & principale donum bona voluntas esse cognoscitur. Per quã in nobis imago diuinæ similitudinis reparat. Hoc est illud principale donum: quod Ruben tribuitur: quia absq; dubio per timorem domini mala voluntas commutatur in bonam. Maior in imperio. Omnia em̃ quæ cõstat homines amare: sperare, odisse: pro quib9 dolere vel gaudere solent, multiplicis timoris causas ex se gignere valent.

Q̃ malum sit modum excedere in timore q̃libet ordinato.

D ¶Effusus es sicut aqua: non cres. quia as. cu. pa. tu. & macu. stratum eius. Si per Ruben debemus ordinatum timorem accipere: cur quæso iubet eum Iacob non crescere: nisi q malum est in q̃libet ordinato timore excedere modũ? Per aquam carnalis prudentia figuratur. Vnde cũ mundanæ scientiæ aqua superabundat, cauendum est: ne timor sollicitudinis vltra mensurã excrescat. Quæ est autẽ Bale: id est imaginationis corruptio: nisi cogitationis iordinata & imprudẽs euagatio? In tantũ qñq; timor superfluus imaginationẽ nõ dicã corrũpit: sed & p̄stituit: vt in tpe quidẽ oratiõis a suis se fornicationib9 vix aut oĩno tẽperare non possit. Cũ em̃ prę nimia sollicitudine mundanorũ negotiorũ phantasias mẽs in oratiõe recipit: quasi Bala ad fornicationes sinum suum expandit.

Ricardus.

Q̃ grauiter delinquant qui in sui corporis afflictione nullis consiliis acquiescunt.

¶Simeon & Leui fratres vasa iniquitatis bel. in consi. eorum nõve. anima m. & in cœtu eorum non sit gloria mea. Per Simeon nimia afflictio. Per Leui imoderata abstinẽtia figurat. O quales bellatores: qui dũ fortiter egisse videri volunt: pacis suæ socios violenter occidunt. O viros cõsultos: qui dũ id præsumunt quod efficere non possunt: illud etiam amittunt quod efficere potuerunt. In cœtu eorũ nõ sit gloria mea Non est gloriatio bona ambulare in magnis: & mi. super se. Quia in furore suo occiderunt virum: & in voluntate sua suffoderunt murum. Quid per virũ: nisi vigor mentis: quid p murũ nisi disciplina intelligit corporis? Vir itaq; ille amator Dinę tũc vere occidit: qñ per afflictionem nimiã vigore mẽtis exhausto vsq; ad apertam impudentiam animus effrenat. Tunc murus destruit: qñ per immoderatã abstinentiam rigor prioris disciplinę penit9 dissipat. Sed hoc est in iis sup oĩa detestabile: q nulli9 q̃libet prudentis viri consilio acquiescunt: nec tũc quidẽ cum iam incipiant vel corpore deficere: vel corde tabescere. Quorũ pertinacia maledictionis iaculo percutit: cum per Iacob ad illos dicit. Maledictus furor eorũ quia pertinax: & idignatio eorum: quia dura. Mirabilis pertinacia: sed nõ minor insania: a deuio erroris sui non nisi solo impossibilitatis freno posse retineri. Hoc autẽ totũ fit p Dina: id est p humana verecundia.

Ricardus.

Q̃ verus zelus non sit q ad feriendum: q̃ ad p tegendum promptior inuenitur.

¶Zabulon in littore maris ha. & in statione nauiũ pertingẽs vsq; ad Sydonẽ. Debet Zabulon non solum delinquentes corripere: sed etiã eos tempore tribulationis contra persequentes defendere: alioquin verus zelus non est: si paratior est ad feriendum q̃ protegendũ. Ideo nan q ha. in li. ma. vt extrema terræ muniat & defendat. Illorum ergo periculis se opponit: quos assiduis persecutionum procellis conspicit fatigari. Vt enim naufragantibus semper paratus ad ferendum sit auxilium: in statione nauium commoratur. Ad Sydonem etiam E F

vsq; pertingit: quotiens versuti hostis insidias detegit: quotiēs falsorū fratrum fraudulēta cō silia dephendit: quorū sermo (teste Apostolo) vt cācer serpit. O qualis est hic filius, qui nō so lum seipsum, sed & alios cōtra vitia eripit, mu nit, & defendit. Nescio an possit hac gratia ite rim maiorē aliquā deus homini conferre: q̄ vt ei⁹ ministerio peruersi hoīes in melius immu- tent: vt de filiis diaboli, filii dei efficiant. O qua lis dos, q̄ta dignitas: talē gratiā a deo accipere. Non debuit dei spōsa a sponso suo aliā dotem accipere: non decuit cœlestē sponsum spōsę suę aliā dotem donare: q̄ vt per adoptionis gratiā possit deo multos filios generare: & de filiis irę filiisq; gehēnę, regni cœlestis hęredes ascribere. Vnde & merito Zabulon nato Lia mater eius exclamat. Ditauit me deus dote bona.

Qꝫ paucis & cōtēptibilibus sit cō tentus: qui futurę vitę gaudia p̄gustauit.

G ¶Isachar asinus fortis ha. inter ter. vidit re. qꝫ e. bo. & te. qꝫ opt. & suppo. hu. su. ad por. & fact⁹ est tributis seruiens. Illud internū gaudiū est illa terra quā Isachar vidit & cōcupiuit: p̄ qua asinus factus: & effectus fortis libenter suppo. hu. ad por. Multum sibi viluerat: qui se asinum animal scilicet pene præ cæteris vilius reputa- bat. Multum concupiuit terrā quā vidit: pro qua ad omnē laborem fortiter perdurauit. Vi lis ergo vt iumentū: fortis ad se mortificādum habitās inter terminos pene nō plene hāc mo rientiū terrā deseruerat. Pene non plene illam viuentiū terram apphenderat: qui inter termi nos habitabat. Quia vilissimis, q̄a paucissimis huius vitæ bonis contentus erat: huius terræ miseriæ extrema tenebat. Quia per frequentes mentis excessus vitę perennis dulcedinem prę gustabat: illius beatæ terræ initia contingebat. Vidit requiem: qꝫ esset bona &c. Si ibi nō esset: ibi eam minime cōspexisset. Et si bona nō esset propter eam hume. ad portā. minime suppo- suisset. Vidit requiem &c. In illa labor non est: sed ad illam sine labore peruenire non potest. Huius terrę fructibus mens hominis sępius sa tiata: & aliquatenus impugnata subito contra omnia pericula fortitudinem accipit admiran dam. Hinc est qꝫ post Isachar Zabulon nascitur qui habitaculum fortitudinis interpretatur: qui sua pericula paruipendēs, domini iniurias fortiter vlciscitur: & emendat. Nouit eñ qꝫ ni hil sic placet deo, nil sic placat deum, quomodo zelus animarum.

Qꝫ a perfectis viris non solum volū tas illicita: sed & otiosa cogitatio cōtemnatur.

H ¶Dan iudicabit populum suum: sicut alia tri- bus in Israel. Ad filios Zelphæ pertinet discipli na operum. Ad filios Liæ dispositio volunta- tum. Ad filios Rachel scientia affectionū. Ad filios vero Balæ moderatio cogitationū. Quæ libet ergo cognatio quasi in sua tribu iudicat: quando voluntate voluntas: affectione affectio opus opere castigatur. Quotiens igitur aliquid agimus iniustum vel volumus: statim nos ar- guimus & damnamus. Sed nunquid ęque cum aliquid inutile cogitamus? Multorum est se- ipsos reprehendere de peruerso opere vel pra- ua voluntate: pauci sunt qui seipsos diiudicent de inordinata cogitatione. Sed quia perfecti vi ri hoc faciunt: & facere eos oportet qui perfe- cti esse volunt: ideo Iacob prædicit. Non facile in prauam delectationem: in cōsensum autem nunq̄ pertrāsit. Et ita erit vt Dan: qui iudiciū nominatur: de quo solo dubium est vtrum po pulum suum habeat iudicare: cum solus si fie- ri possit ne cæteri habeant quod iudicent: non solum assidue: sed districte debeat iudicare.

Stephanus. De Pœnitentia.

¶Factus est Isachar tributis seruiens. Isachar I interpretatur merces: & significat populum Christianum precioso Christi sanguine redem ptum. Nos enim sumus merces Christi. Vnde sic in lege præcipitur. Non moretur opus mer cenarii apud te vsq; mane: quia non debemus differre vsq; in crastinum: quin statim Christo reddamus mercedem suam: id est corpora no- stra hostiam sanctam deo placentem.

Vverricus.

Qꝫ multos præsertim nouitios glorię deiiciat appetitus.

¶Fiat Dan coluber in via ce. i se. mor. vn. equi K vt ca. ascen. eius retro. Hoc de humana gloria dicitur: quæ blande & insidiose plures decipit & euertit. Quid est enim fauor humanus: nisi ventus vrens: aura corrumpens: latrunculus spolians: homicida insidians: coluber in via & ce. in se. mor. vn. e. vt ca. ascen. eius retro. Vir quippe vanus erigitur in superbiam, & vanita te sui sensus velut equo præcipiti fertur in rui nam. Huius nimirum serpens vulnerat & sub uertit vestigia dum veluti blandiens capiti te nera illius laudari facit primordia. Haud secus ni fallor cōtingit homini: qui anteq̄ vel deum vel seipsum diligere sciat: diligi a proximis ni mis affectat.

Stephanus.

¶Gad accinctus præliabitur ante eum: & ipse L ac. re. Prelatus sic debet pugnare ante subditos vt etiam redeat ad seipsum pugnādo interius pro seipso.

Ricardus.

Q; vere abstinens nõ solum carnales sensus p disciplinam restringit: sed etiam per mortificationem extinguit.

M ¶Gad accinctus prę. ante eum. i. Dan. Dan iudicium interpretatur. Gad vero est rigor abstinentię. Tunc eñ Dan contra ꝓditorũ perfidiã intrinsecus vtiliter vigilat: & cogitationũ ordinat disciplinã: cũ Gad extrinsecus occursantes hostes excludit viriliter & expugnat. Prius ita ꝙ Gad accingit᷑: vt postmodũ fortiter prælie᷑. Tunc aũt se accingit: qñ sensuũ dissolutionem per disciplinã restringit. Forti vero ꝑlio dimicat: qñ desideria carnis p afflictionẽ trucidat.

Q; contemplantium & acuta cogitatio & eloquium sit suaue.

N ¶Neptalim ceruus e. Per Neptalim: qui cõparatio vel cõuersio interpreta᷑, cõtemplatio nõ immerito figura᷑. Solet nãq; cognitã quãlibet rerũ visibiliũ naturã conuertere ad spiritualẽ intelligentiã. Vnde & prõptus in meditatione est: & affabilis in sermone. Siquidem p Iacob de ipso dici᷑. Neptalim ceruus est dans eloqa pulchri. Ceruus nãq; dici᷑ propter currẽdi facilitatẽ: emissus ꝑpter currẽdi auiditatẽ. Ceruus animal velox nimis: & multũ currere potest, q emissus est. Recte ergo Neptalim ceruus emissus dici᷑: quia per cõtẽplationis gratiã multa percurrere valet: & propter dulcedinẽ multũ ei currere placet.

Explicatę sunt allegoriæ excellentium virorum super Genesim. Sequuntur super Exodum.

Stephanus. De dignitate sanctorũ.

ca. 1 O HAec sunt nomina filiorũ Israel. id est bonorum. Soli eñ boni habẽt nomen. Vnde diues non nomina᷑ quasi ignotus dño. Pauper vero tanq̃ familiaris Lazarus nomina᷑. De malis dicitur. Vocauerunt nomina sua in terris suis. Ecõtrario de bonis. Gaudete quia noĩa vestra scripta sunt in cœlis. Vnde in cõfirmatione & baptismo & circuncisione puero nomen imponitur. Acsi dicatur. Soli mũdi interius nomen habẽt. Aegyptię mulieres: id est carnales aĩę nõ pariũt anteq̃ veniat obstetrix, id est sciẽtia timoris dñi, vel verbũ ꝑdicationis: sed Hebręæ: id est fideles animę pariunt fructũ bonorum operũ: anteq̃ audiant ꝑdicatorem.

De Adulatione.

MOyses respuit mãmas Aegyptiarum: ca. 2 sed vbera suę gẽ. ag. Similiter & opus bonũ materno debet lactari vbere. i. P educari frumẽto grę: non palliari adulatione.

De Prelatis.

¶Moyses defendit puellas, & adaquauit gregẽ Q earũ. Sic & bonus ꝑlatus subditos suos ꝓtegere debet & pascere. Vnde sicut dicit Gregori⁹, Boni ꝑlati p ligna pomifera designan᷑. Lignũ eñ pomiferum pascit, & vmbraculũ facit. Sic & prælatus suis subditis debet vmbraculum protectionis, & pabulum refectionis.

Petrus Damianus.

Q; ad dei seruitium ipsa quandoq; mundi tribulatio nos impellat.

¶Afflicti filii Israel a Pharaone operibus luti, R & lateris. Sicut ꝓuidentia diuina disposuit ad educendũ de Aegypto Israeliticũ populũ ducem Moysem: cũ iam Pharao ad opprimendũ duris operib⁹ esset excitatus: quaten⁹ Israelitarum populos Aegypto deformiter inhęrentes alius dũ vocaret quasi traheret: alius velut impelleret dũ sęuiret: vt dũ plebs in seruitio turpiter figi᷑: dũ malis impulsa, vel ꝓuocata bonis moueat. Hoc etiã in populo dei agi᷑ frequẽtius cũ ꝑdicatis cœlestibus ꝑmiis sæuire in electos reprobi permittun᷑: vt si vocati ad terrã promissionis venire negligimus: pressuris saltẽ sæuientibus impellamur: atq; hæc Aegyptus vita videlicet pręsens: quę nos oppressit blandiẽs adiuuet premens: quatenus quæ dum foueret iugo nos seruitutis attriuerat: libertatis viam dum affligit ostendat.

Hugo de sancto Victo.

Q; vita carnalis facile contẽnitur: cum dulcedo spiritus degustatur.

VIdebat Moyses ꝙ rubus ardebat: & ca. 3 nõ comburebat. Prope est illis sapientia: qui appropinquãt ei: & in cõcu- S piscentias alienas ab ea nõ elongant. Vnde & Moyses quũ adhuc Aethiopissam haberet nõ nouerat nisi ignẽ cõsumẽtem: & ideo mirabatur: ꝙ rubus arderet & nõ combureba tur. Q; diu eñ animus in infimis & carnali cõcupiscentia vinctus nondũ ad amplexus peruenit sapientiæ, in igne consumente est & deuorante vsq; ad perditionem. Flamma enim libidinis & amor carnis eos quos accendit consumit. Amor vero sapientiæ lumen habet:

sed non consumptionem: quia etsi accendit frigidos: ardentes tamen non comburit. Propterea Moyses mirabatur: quo modo arderet rubus: & non combureretur. Nã & ipse ardebat: quia vxorem Aethiopissam habebat. Neq; hoc ei miraculum fuit: sed ardere & nõ coburi: qđ expertus non fuit: & ideo ipso miraculo trahebatur: vt trãsiret & videret visionem maximã quomodo rubus ardebat & nõ combu. Et currere cœpit in concupiscentiam suauiorem: & obliuisci Aethiopissę amorem: quia nigra erat: neq; similis ad istam Sunamitem: quæ senes calefacit: & iuuenes non vrit. Huius em̃ Sunamitis: id est sapientiæ amorẽ significabat ignis ille quo rubus ardebat & nõ comburebat. Et ideo Moyses postq̃ sensit q̃ suauiter arderet flãma eius, nõ ampli⁹ teneri potuit Aethiopissę amore: sed accenso corde igne meliori vsq; ad colloquium peruenit altissimi: & missus est in populi saluationem. In igne enim Deus loquebatur: & de igne audiebatur: & per ignem intelligebatur. Mens enim ipsa in igne Deum conceperat & per ignem Deum cognoscebat. Aethiopissa igitur: id est vita carnalis a Moyse præ huius amore cõtemnitur: quia & ipsum cum amatoribus suis patris sui diaboli subiicit seruituti: nec potest liber esse: donec Deus in igne adueniat & appareat in dilectione. Tunc enim facile contemnit qđ male amauerat: cum gustare cœperit qđ dulcius concupiscat. Propterea soluit calceamentum: libenter iam carnalibus cõcupiscentiis abrenuncians, degustata illius dulcedine, & agnita suauitate.

Stephanus de fuga seculi.

T ¶Q̃diu Moyses fuit amicus Aegyptiis non apparuit ei dominus: sed extincto Aegyptio postq̃ in desertum fugit: statim audire meruit vocem diuinã. Similiter & q̃diu prælatus vel vir iustus secularibus curis deprimitur: apparitione diuina confortari minime promeretur. Ideo nãq; in Pathmos insula relegat⁹ Ioannes scripsit Apocalypsim, & ei reuelata sunt diuina mysteria. Ideo dominus in rubo qui spinosus est apparuit: quia quandoq; mittẽdus erat ad populum spinis obsitum peccatorum.

Bruno.

Q̃ in terra sancta nõ licet indui pellibus mortuorum.

V ¶Ne appropies huc. id est ne quæras ea quæ supra te sunt: noli virginis castitatem: noli Christi incarnationem inuestigare. Sol. cal. de pe. t. Quare hoc? Locus enim in quo stas terra sancta est. In terra sancta nõ licet habere calceamenta: non licet indui pellibus mortuorum, Ideo enim Adam in paradiso nudus: exiens zona pellicea indutus est.

Galfridus.

Quid Rubus significet: qui ignem euasit incõbustus.

¶Solue calceamẽta de pedibus tuis. Locus em̃ in quo stas terra sancta est. Sancta omnino: in qua eidẽ magna apparuit visio. Rubus ardens qui non combu. Mirabile hoc non imitabile erat. Nec aliud fuit dicere intuenti: Sol. cal. de pe. t. q̃ venerari te: & mirari debere memento magis: q̃ imitari posse qđ conspicis. Siquidem ignis ille non carnalis concupiscentiæ erat: sed gratiæ spiritualis: & illibatæ virginitati virt⁹ obumbrat altissimi. Q̃q̃ intelligi possit rubus ardens qui non comburebatur: non modo virginis caro: quæ veram de se carnem concipiẽs minime corrumpebatur: sed natura quoq; humana: quæ diuino ab igne in personæ vnitatẽ assumebatur: minime tamen consumebatur. Vel eadem ipsa humanitas quæ in igne passionis tanq̃ testa solidabatur: vel ecclesia Christi: quæ medias inter flammas persecutionum seruãda præsignabatur. Et nec hoc ipsum Iudęis quorum Moyses & curam pariter & figuram gessit, imitabile fuit. In pressuris enim tribulationũ magis ac magis synagoga defecit: in quibus suo tempore non modo perseuerauit ecclesia: sed creuit etiam & profecit. X

Adam de Perseuia.

Qualiter Aegyptus a sanctis spiritualiter spolietur.

¶Et spoliabitis Aegyptios. Qui teipso Aegyptum inuestieras: qui Aegyptios mores & tenebrosos actus tuos: aut excusationis arte: aut accusationis palliatione tegebas: quasi spolias Aegyptum cum denudas & detegis in vera confessione teipsum. Cum dilectione tua seculum priuas: cum aurum sapientiæ tuæ curis secularibus subtrahis: cum argentum eloquentiæ tuæ studio consecras sanctę taciturnitatis: cum membra tua impudentiæ & inhonestati subducis: cum exemplo conuersationis tuæ cæteros quoq; (q̃tum in te est) corrigis: quasi Aegyptum spolians preciosa quæq; in vasis & vestibus tecum tollis. Bene ergo Aegyptum spoliat: qui peccatorum suorum nigredinem in confessione denudat. Bene Aegyptum spoliat: qui pellem Aethiopis mutans se aspergit Christi hysopo & dealbat. Bene Aegyptũ spoliat: qui nõ modo iugũ peccati a se excutit: verum etiam quaslibet peccandi occasiones præcidit: & a se nodos perfidę iurisdictionis absoluit. O felix violentia: qua sic deprædamur Ae- Y

gyptum,& diabolicæ tyrannidi auferimus ius antiquum. Felix inquam violentia qua dũ enitimur ne simus præda peccati, felici deprædatione diripimus regnum Dei.

Bruno.

Q; diuina correctio quibusdã in virgam: quibusdam vertitur in draconem.

4. Z Quid est qđ tenes in manu tua? Respondit, virga. Dixitq; illi dominus. Proiice illã in terram. Proiecitq;,& versa est in colubrũ: ita vt fugeret Moyses. Interrogat Moyses non propter aliud nisi vt suæ responsionis vinculo teneat. Ipse em̃ est cõfessus se tenere virgã: quã mox in serpentem versam fugiẽs exponit. Credat huic signo qui nõ vult credere verbis. Sed quid per virgã nisi Dei correctio? Vnde. Virga tua & baculus tuus ipsa me cõsolata sunt. Hæc aũt virga illis vertit in draconẽ: qui leniter correcti emendare se nolũt. Quia qui incorrigibiles existũt: tandem diuinæ vltionis irã & indignationẽ super se sæuientẽ sentiũt. Vnde Psalmista. Reges eos in virga fer.& tan.v.fi.con.e. Sic igitur diuina correctio aliis est virga: aliis est draco: alios misericorditer castigat: alios insatiabiliter percutit. Huius autẽ caudã Moyses tenet: & in virgam serpẽs cõuertit: qñ aliquis vir iustus vindictam peccatoribus imminẽtem suis orationibus auertit. Cũ em̃ deus ab vltionis ira placat draco seuiens in virgam vertitur.

Stephanus. de prælatis.

& ¶Quid est qđ tenes in manu tua? Vult qdem dñs q; platus cõsideret: q̃tũ sibi cõmissum sit & excogitet q; cui plus cõmittitur: plus ab eo exigit. Virga est potestas iudicãdi. Virgam in terrã proiicere est potestatẽ iudiciariã ad terrena deflectere. In colubrũ vertit: cũ de potestate peccatũ egredit: qđ fugere debemus. Vnde quasi a facie colubri fugit peccatũ. Cauda est finis potestatis: quã ipse debet tenere: vt memor sit q; ipe qui iudex est aliorũ: a deo in fine iudicabitur. Et ita per cõsiderationẽ finis coluber redibit ĩ virgã: id est potestas in directionẽ.

De humilitate.

A ¶Mitte manũ t.in si.t. Vir iustus manũ suam: id est actionẽ debet in sinũ reponere: & a sinu retrahere: id est in secreto cordis actionẽ suam discutere: & sic illa actio quã prius existimabat mundã post discussionem apparebit immũda.

Bruno.

Q; per muscas fornicatio designatur.

B ¶Dic Pharaoni. Dimitte po. alioquin immittã in te & in seruos tuos: & in populum tuum: & in domum tuam omne genus muscarum. Factumq; est ita. Corrupta est terra ab huiuscemodi muscis. Quid per muscas: nisi spiritũ fornicationis: ipsamq; omniũ vitiorũ turpissimam libidinẽ intelligimus? De qua Apostolus. Omne inquit peccatũ qđ fecerit homo extra corpus est. Qui aũt for. in cor. s. pec. Vnde & hic dicit q; ab huiuscemodi muscis terra fuerit corrupta. Quid em̃ ita vt libidinis æstus terrã: id est carnem nostrã corrumpit? Huius autẽ multæ sunt species: idcirco & muscæ diuersorum generũ fuisse referunt. Qđ quia grauissimas dicit: quantũ hoc vitiũ in omnibus grassetur innotuit. Hę tamẽ muscæ nõ erũt in terra Iessen vbi filii Israel habitabãt: quoniã sancti viri ieiuniis, vigiliis, orationibus, carnis maceratione a se omnem libidinem repellunt.

Stepha. de mysterio trium dierum.

Viam trium dierũ &c. Triduũ Moysi est cordis contritio: oris confessio: operis satisfactio. Huic triduo respõdet triduũ primæ creationis. Prima dies: quãdo creata est lux: significat cõtritionẽ per quã menti infundit lumẽ gratiæ. Secunda quãdo factum est firmamentũ: & diuisæ sunt aquæ ab aquis: significat cõfessionẽ: in qua homo cõfitẽs retractat opera sua: & discernit mala a bonis. Tertia qñ ptulit terra herbã virentem: & lignum pomiferum: significat diuersa opera satisfactionis. Huic triduo respõdet triduum Abrahę qui tertia die venit ad sacrificii locũ. Huic etiã triduo respondet triduũ Esaiæ qñ per tres dies iuit nudus & discalceatus: & planxit peccata populi. 5. C

De cupiditate.

¶Dispersus est populus propter paleas. Quidã em̃ sectant negotiationẽ: qdã curiã: & alii alia ministeria: & hoc totũ fit ppter paleas, i. ppter tẽporalia acquirẽda. Vñ Aug. Palea es: & non times: ne totus ardeas? Paleas dum sequeris palea efficeris. D

De pœnitentia.

¶Filii Israel postq̃ statuerũt egredi de Aegypto: grauius afflicti sunt q̃ ante. Hoc est. Fili accedẽs ad ser. dei &c. Diabolus cõtemptus surgit in scandala. Hinc est q; dñs statim post baptismũ intrauit desertũ & tentatus est. Hinc est q; prima mãsio egressionis de Aegypto fuit Ramesse: id est cõmotio tineæ: quia statim in primo recessu a peccato commouetur tinea: id est diabolus. Vnde Iob. Maledicãt illi qui maledicunt diei: qui para. fra. sus. le. E

Hugo de Sancto Victore.

Q; tres dii tres habebant Pharaones.

¶Ecce constitui te deum Pharaonis. Ecce duo F

dii.Immo tres.Moyses in Aegypto:homo in mundo:Creator in cœlo. Et habet vnusquisq; Pharaonē suū.i. negotiatorē & cōtradictorem suū.Pharao interpretaṫ negās eū.i.deū.Dominum inquit non cognoui:& Israel nō dimittā. Quid est negare deū?Summū bonū negare qd ipse est.Qui negat(inquit Apostolus)Christū, Antichristus est.i.Christo cōtrarius.Sic q summo bono est cōtrarius:negat ipsum.Moysi aduersaṫ tyrannus Aegyptius:homini mundus: Deo diabolus.Primus crudelitate.Secūdus ad uersitate. Tertius iniquitate. Primus sæuitiā. Secundus pœnam.Tertius apponit malitiam.

Bruno.

G ¶Tulit Aaron virgā corā Pharaone:& ser.ei⁹: q̄ ver.est in co. Venit Moyses ad Pharaonē nō cum gladio:sed in virga. Vnde si pœnitere voluisset:facilem ad ignoscendū deū:per hoc cognoscere poterat.Sed quia pœnitere noluit:in colubrū virga cōuertiṫ:vt maioribus dignus suppliciis,maioris correctionis tormēta se expectare intelligat.Et ideo qui virga nō corrigiṫ: draconi:id est diabolo traditur puniendus.

Qz tam sapiētes q̄ insipientes a cura secularium fatigantur.

8. H Extende virgā tuam & percute pul.t. & sint cyniphes ī vniuersa terra Ae. Quid per cyniphes:qui & hoīes & iumēta nimiis angustiis inquietabāt:nisi cura & sollicitudo rerū tēporaliū intelligiṫ:Cum enim aliquē p hac substātia trāsitoria & fugitiua tā anxie laborare, discurrere,sudare, & festinare videas:q cyniphes eū stimulēt & sequanṫ, tibi videtur.Qui merito de terræ puluere oriunṫ: qm̄ hæc talis cura & sollicitudo ad terrena & fugitiua bona hoīes inuitāt.Et isti qdem & in hominibus sunt & in iumentis:quoniam sapiētes & insipientes fatigant.

Stephanus.de detractione.

I ¶Percutite virga puluerē:& erum.cy.tam in ho.q̄ in iu.Cyniphes sunt sermones detractoris. Hoc aīal modicum est & inquietū.Magna imperit & acriter pungit.Lingua enim modicū mēbrū est:& magna exaltat. Virga Aaron est directio sermonis domini. Hac debet percuti puluis.i.vita malorū reprehendi:& sic nascuntur cyniphes:quia dum impius acriter reprehenditur:vel occulte tibi detrahit:vel in aperto cōtumeliā facit.Et erūt in hoībus & iumentis.i.verba detractionis in oībus regnāt:tam in platis q̄ ī subditis.Hoc autē nō potuerūt magi facere:qa bonis detrahiṫ:nō aperte malis aut miseris.Soli em̄ miseri īuidia carēt.Digit⁹ dei est hic:qa operatio bona ē occasio detractionis.

Bruno.

Quid sit cinerē de camino in cœlū spargere. 9.

Dixit dn̄s ad Moysen & Aaron.Tollite plenas manus cineris de camino:& spargat illū Moyses in cœlū corā Pharaone:sitq; pul.sup o.ter.Ae.Erūt em̄ in hominibus & iumentis vulnera:& vesicæ tur.in omnem terrā Ae.Ecce iam nō animantia tantū sed & ipsi hoīes percutiunṫ:vt qui virgā non sentiunt,saltē corrigant tormentis.Quid enim per caminū:nisi afflictionem:& quid per cinerem:nisi populū iam diuturno afflictionis igne crematū?Cinis em̄ de camino tolliṫ & in cœlū spargiṫ:quādo afflicti populi pces in cœlo exaudiunṫ.Et bene qdem per manus Moysi cinis in cœlū spargiṫ:quādo Christi & sanctorū manibus oīs populus dn̄o psentaṫ. Vulnera vero & vesicæ turgentes:quas & videre horribile:& pati intolerabile est:futura illa tormenta significant:qbus nulla possunt cōparari tormēta.Hæc autē illos expectāt:qui obstinato corde vsq; ad finem in sua malitia perseuerant. K

Stephanus.de vtilitate tribulationis.

¶Pluit dn̄s grandinē. Pluuia suauis est:grando cōtundēs:& deus ipsa sua sanat percussione & nutrit.Manus em̄ eius percutit & medetur.Vn̄ fulgura in pluuiā fecit.Fulgur vrit: pluuia nutrit:quia ipsa tribulatio nutrit.Nam & fame corporis deus animam pascit:vnde & alat eos in fame.Ignis ergo & grando mixta pariter sunt: quia dum deus hoīem punit:& signum amoris sui impēdit.In igne enim feruor diuini amoris exprimitur. L

De Adulatione.

Orate pro hac morte.Nota q plagam locustarū mortē appellat.Adulatores em̄ oīe bonū extermināt. Vētus flās ab occidēte piecit locustas in mare rubrū:quia cōtra venenū adulationis medicina est recordatio peccati pteriti:& cōsideratio futuri iudicii.Ventus spiritus sanctus:qui flat ab occidēte:cū facit hominē sua mala opera recordari. Mare rubrū est ignis iudicii:qui locustas submerget,qa oēm adulationē puniet & cōsumet. 10. M

De vanitate mundi.

¶Ordeum læsum est.Primitiua enim læsa sunt serotina autem non sunt læsa.Qui enim festinant ad percipiendum temporalia: læduntur in spiritualibus & æternis. Qui vero expectāt æterna:illæsi manēt. Vn̄ hæreditas ad quā festinaṫ.&c.Itē Recepisti bona ī vita tua.Itē in Esa.scd̄m Ho.Qui crediderit:non festinet.Itē, Mane rubens cœlū,notat imbres,sero serenū. Itē Substātia festinata minueṫ:sed q̄ paulatim N

colligitur, multiplicabitur. Ordeum cibus est iumentorũ. Hæ sunt delitiæ seculares. Virens erat ordeũ. Viridis color pascit oculos. Sic & diuites in suis diuitiis delectanť. Linũ est munditia carnis: sed ideo læsum est: quia folliculos germinabat: id est in elationem excrescebat.

Hugo de Foilleto.

Moraliter de decem plagis Aegypti.

O ℭOrate p me: vt recedat a me plaga: & di.po. Pharao qui populũ dei dimittere promisit nec tamen dimisit: illos designat qui vitæ melioris emẽdationẽ promittũt: nec culpã dimittũt nec in spiritu colũbino cõtritionem: sed in voce coruina dilationẽ quęrũt. Quorũ terra diuersis plagis affligiť: nec emollitur: sed ex consuetudine peccãdi magis ac magis induratur. Tunc eñ dñs aquas in sanguinẽ cõuertit: cũ de rerũ causis animus carnaliter sentit. Terra pducit ranas: cũ in aliquo garriẽti dominatur vana loquacitas. Cynomyia siqdẽ & scyniphes sunt importuni mẽtis impet⁹: & canini mores. Mors pecorũ mortẽ designat cogitationũ: quæ pecoribus assimulari solẽt: quãdo rationabili intellectu carẽt. Sic eñ homo cõparatus est iumẽtis insipientibus: & similis factus est illis. Sexta plaga est cũ tument vesicæ: & corrũpunť viscera. Q đ fit dũ interiora mentis tument odio: & ebulliunt ira. Plaga vero grãdinis in fructibus: iniquitatẽ manifestã designat in operibus. Plaga locustæ: instabilitas est animæ: q̃ ore lædit cum detrahiť. Dat saltus: dum ad carnales se extendit affectus. Plaga siquidẽ tenebrarũ, cæcitatem designat animarũ. quæ palpabiles esse cõprabanť: dum peruersa q̃ mens cogitat opere perpetranť. Hoc eñ palpabile est: qđ manu tangi potest. Nota ꝙ inter plagã grandinis & plagam tenebrarũ, media ponitur plaga locustarum. Ab iniquitate eteñ q̃ designatur per grãdinem: fit quasi saltus locustarum ad æternæ cæcitatẽ dãnationis. Nouissima plaga est mors primogenitorũ. Primogẽita siquidẽ mẽtis moraliter sunt voluntas: & intentio cuiuslibet operantis. Dum eñ voluntas & intentio corrumpuntur: quasi primogenita Aegyptiorum mortepercutiuntur.

Stephanus. de perseuerantia.

P ℭNec remanebit ex eis vngula. i. extremitas: quia diabolus semper insidiatur calcaneo: id est fini hominis. Vel aliter. Per vngulã discretio. Prælatus siquidem non vult: ꝙ aliquis discretus sapientiam suam ad amorem mundi retorqueat: sed ad æterna. Et hoc est non remanere vngulam in Aegypto.

De mysterio passionis.

NOta ꝙ luna. xiiii. ad vesperum immolatur pha se. s. quãdo sol est in occidente: luna in oriente: quia in morte Christi nata est ecclesia. Vnde quidã de Christo. Globo fertur sublimari: vt luna surgens de mari suo stet in ordine. n. Q

Galfridus.

Quid p carnes agni, lactucas, & panes azimos designetur.

ℭEdent carnes nocte illa assas igni: & azimos panes cũ lac. a. Carnes assę igni: significant corpus Christi: hostiã. s. pacificã. Siquidẽ caro ẽ in veritate: panis in specie. Agrestis lactuca, Christi significat passionẽ. Vel panis azimus est bonum opus vanitatis expers: solã & verã habẽs puritatẽ intẽtionis. Lactuca autẽ amara est poenitentiæ labor: & tolerãtia tribulationis. Siqđ enim habere videtur amaritudinis: ne mireris antidotum est qđ antiqui serpentis venena depellat. Opponitur siquidẽ ligno scientiæ boni, & mali, lignum aliud scientiæ mali & boni An non bonũ & malũ voluptas habẽs poenas? an nõ malũ & bonum necessitas quæ parit coronam? Nam bonũ & bonum expectatio nostra est: vbi erit sanctitatis & beatitudinis plenitudo. Malum & malũ tormentum malitiæ æternum habẽs & cruciatũ pariter & reatum. Etiã nunc bonum & malum in vitiis blandiẽtibus: & velud lenibus quibusdã radicibus est spinarum. Malum & malũ ĩ inuidia: in immũditiis desperatione cæterisq; noxiis & amaris. Malũ autem & bonum poenitentiæ luctus. Bonũ & bonũ fructus est charitatis. Et quidẽ nil penit⁹ nobis aduersarius noster nisi malum & malum cupit: sed ad hoc trahit per bonũ & malũ. Nil etiã dñs optat nobis: nisi bonũ & bonũ: sed ad hoc iam per malũ & bonũ reuocat & reducit. R

Stephanus. de contemptu mundi.

ℭCum lactucis agrestibus. Lactucæ agrestes sunt amaritudo sumpta ex agro: id est ex consideratione seculi: quas comedimus: cum amarũ mundum reputamus: & tunc sumus digni accedere ad sacramentum. S

Galfridus.

Quomodo pascha mystice sit agendum.

ℭRenes vestros ac. & cal. ha. in pe. te. ba. in ma. Hic per renes corporeas voluptates: per pedes autẽ terrenos ĩtelligere licet affectus. Oportet eñ comedentes carnes agni: nõ modo carnales cohibere libidines: sed desideria nihilominus: & in animo ipso mortificare terrena. Aut si renes cingimus in vtrisq;: pedes nostros & operum gressus exemplis iam conuenit calceare sanctorum. Nã ꝙ Apostolis qđẽ calceamentorũ vsus interdicit, ad hoc forsitã pertinet qđ eisdẽ alibi T

idem dominus ait. Nisi abundauerit iustitia
vestra plus q̃ scribarũ & pharisæorum: non in
trabitis in regnum cœlorũ. Sed & Moyses ipe
cuius postmodum ministerio calceamenta pci
piuntur haberi: sua iussus est soluere: cũ ei pri
mus in Madian dominus loqueret̃. Neq; enim
Moysen tunc oportuit sacerdotis Madian: vel
circũmanentium cæterorum exempla sectari:
cum ad nouum opus assumeret̃: sed nec Apo
stolos imitari opera præcedentiũ: quin potius
nouam magis sequentibus tradere formã vi-
tæ. Nobis autem deesse calceamẽta nostra etiã
prohibet legislator: vt nihil agat monachus:
nisi qđ cõmunis monasterii regula: vel maiorũ
cohortantur exempla. Sane baculos tenẽt: qui
non satis propriis cõfidunt viribus: sed auxilio
gratiæ innituntur. Cuius diuisiones & multi
plicem opem nõ immerito baculos appellam⁹.
Vnde propheta. Virga tua & baculus tuus
ipsa me consolata sunt. Alioquin iuxta literã
quoq; pcinctus & calceatus: & qui iam baculũ
arripuit: apparet: quia iam paratus est ad mi-
grandum. Sed & hoc necessarium est Hebræis
& celebrantibus pascha: qđ vtrunq; transitum
sonat. Etenim phase: id est transitus domini.
Accingere ergo & calceare: & baculũ appre-
hende: vt paratus appareas ad pariter transeũ
dũ. Transeũte domino Aegyptiorũ primoge-
nita omĩa perierũt: sed percutientur & reliqui
omẽs Aegyptii: vbi omĩs plebs hebræa transie
rit. Nam primogenita qdem principalia sunt
peccata: vel in anima: vel in corpore: tanq̃ ho-
minibus & iumentis. Reliqui sane Aegyptii
etiam nunc persequentes multiplices interim
negligentiæ nostræ sunt & tentationes: sine
quibus hæc vita non agitur.

Bruno.

Q; in Christi transitu deletum est chirogra-
phum diaboli.

V ¶Et transibo per terram Aegypti nocte illa
per. omẽ pri. in ter. Ae. ab homine vsq; ad pec.
Agno etenĩ immolato, Christo domino cruci
fixo, postq̃ dominus inclinato capite tradidit
spiritum: mortua sunt omnia primogenita in
terra Aegypti: quoniam originale peccatum
per vniuersum mundũ in omnibus illis periit
qui crediderunt & baptizati sunt: vt peccatũ
qđ per lignũ cõcupiscentiæ cœpit, per crucis
lignũ destrueret̃. Merito autẽ ab homine vsq;
ad pecus moriunt̃: qm̃ sine personarum acce-
ptione in omni gẽte, in omĩ sexu, in omni æta-
te, omĩa peccata originalia destruuntur.

Stephanus.

X ¶A primogenito Pharaonis &c. Per primoge
nitum Pharaonis: superbia. Per primogenitũ
captiuæ: auaritia. Nã semper auarus eget. Per
primogenitũ iumẽtorum, luxuria designatur.

De fuga seculi.

¶Notandũ q; Moyses fecit tres plagas: & Aa- Y
ron tres: & dñs tres: quia ad educendũ filios
Israel ex Aegypto: oportet vt dñs operet̃ gra
tiam infundẽdo: & lex per pdicationẽ instruẽ-
do: & prælati pœnitentiam iniungendo.

De compunctione.

¶Tulit populus farinam &c. Et nos de fructi Z
bus Aegypti debemus portare farinã. Fruct⁹
Aegypti sunt opera mala. De iis farinã facim⁹
cũ peccata sæpius ad memoriã reducẽdo com
minuimus. Cõspersa. Cõspersa farina est aqua
cõglutinata. Et nos lachrymis debemus totũ
respergere: & portare in humeris. i. in opere: &
ligare in pallio charitatis. Sicq; panib⁹ subcine
riciis debemus nos reficere. i. cõditionẽ nostrã
attẽdere: quia. s. puluis sumus: & in pul. Ante
q̃ fermentata esset. Multi habẽt cõspersam fa-
rinã: sed cũ fermẽto: vt qui laudem de lachry-
mis quærunt: & inanem gloriam captant.

Bruno.

Q; fides nostra pereat nisi bonis operibus re-
dimatur.

OMne primogenitũ hoĩs de filiis t. pecio
~~cato~~ redimes. Hoĩs primogenitũ fi- B &
des est: sine qua impossibile est place-
re deo. Hęc oĩm virtutũ prima in mentibus fi
delium nascitur. Hæc prima a sacerdotibus in
Christianorum cordibus generat̃. Sed quia fi-
des sine operibus mortua est: vt pcio redimat̃
necesse est. Baptizatus es, fidem habes. Cessas a
bono opere: moritur fides tua. Si ergo in his q
a bonis cessant operibus fides otiosa mortua
est: q̃to magis ĩ homicidis, adulteris, sacrilegis
fides mortua esse credenda est? Apostolus enĩ
dicit. Qui suorũ & maxime domesticorũ curã
nõ habet: fidem nõ habet: & est infideli dete-
rior. Non igit̃ semel: sed multotiẽs fides redi-
menda est. Redimat̃ ergo. Sed q̃to pcio? Quin
q; vtiq; siclis argẽti. i. quinq; corporis sensib⁹.
Qui tũc quidẽ argẽtei sunt: quãdo p sua pu-
ritate digni fiunt qui in dei thesauris repo-
nantur.

Stephanus. de incarnatione Christi.

¶Ego eduxi vos in manu forti. i. in filio. Sed A
deberet dicere in manu debili: quia in primo
aduentu nil nisi infirmitatem ostendit. Immo
bene dicitur forti: quia fortes nos fecit. Immo
fortissima: dum non armata: sed clauis con-
fixa diabolum superauit.

Bruno.

Q; eos qui mundum relinquunt, ab iis qui im mundi sunt oportet elongari.

B ¶Noluit dominus ducere populum per terrã Phylistiim: quæ vicina est. Ne forte si bellum insurgeret contra eum: cito reuerteret̃ in Aegyptum. Sed circũduxit eum per desertũ longo itinere. Per hoc significare voluit: quia non breuis, neq; facilis via est: quæ nos ad patriã ducit. Sed per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum. Deniq; q̃to plus in seruitio dei exercitati: longius ab hoc mundo recedimus: tanto minus vitiorũ insurgentium bella timemus. Si vero in terrã Phylistiim venientes: q̃ Aegyptiis vicina est: ebrietati & voluptati operã damus: Phylistiim nãq; cadentes poculo interpretantur: facile quidem in prælio victi reuertimur in Aegyptũ. Q; autem filii Israel armati descenderunt de Aegypto, significatio est: qa ex quo mundũ relingmus, sẽp cõtra vitia & malignos spũs a dextris & a sinistris armati pugnare debemus.

Stephanus.

C ¶Filii Israel ossa Ioseph secum asportauerunt. Ossa Ioseph secum ferre est virtutis exemplũ a Christo sumere. Hoc autẽ debet facere: quos ipse adiurauit dicens. Pone me vt signaculum super cor tuum &c.

De contemptu temporalium.

D ¶Nubes erat in die &c. Ignis lucet: Nox vero obscura est. Per diem prosperitas: per noctem aduersitas designat̃. Nubes ergo est in die: & ignis in nocte: quia prosperitas obscura est iustis: & aduersitas clara.

Bernardus.

Quãto euãgelica perfectio antiquorum patrũ iustitias excedat.

14. E Erat eis aqua quasi murus a dextris: & a sinistris. Aliud est in luto aquarum multarũ maris diuisi fundo iter carpere terrena licite possidendo: aliud ipsam nouis gressibus vndã calcare oĩa relinquendo. Sed tẽpori gratiæ ṗrogatiua hæc debebat̃ Petro nouum iter: & noui typus itineris seruabatur. Antiquorũ sane patrũ diebus donec in terris videretur: & cũ hoibus cõuersaretur deus maiestatis: non erat euãgelicæ forma perfectionis: sed spiritũ domini solo interim spiritu sequebant̃. At vbi verbũ caro factum est: & habitauit in nobis: iam in eo tradita est imago vitæ: & cõuersatiõis exẽplar: qđ oporteat etiã corporaliter imitari: vt vtroq; sequentes vestigio: nõ vlterius cũ patriarcha Iacob altero femore claudicemus.

Ricardus, de duplici mœrore.

¶Erat eis mare quasi pro muro a dextris & a sinistris. Mœror ex cõsideratione & trepidatione malorũ, mare a sinistris: mœror ex cõtẽplatione & expectatione bonorum, mare est a dextris. Et erat inquit eis aqua quasi ꝑ mu. a dex. & a sinist. quia in vno excludimus concupiscentiã: in altero vitamus negligentiã. quia qui expectat ṗmium: extendit se ad meritũ: & qui meruit pœnam: sollicite declinat culpam. F

Bruno.

¶Dñs regnabit in æternũ & vltra. Hoc est q̃ vel dici: vel cogitari possit. Si enim dñs regnabit in æternũ & vltra: quid dicã? In æternum dixi. Quid vltra dicerem non habui. G

Stepha. de memoria passionis Christi.

Ostendit ei lignũ &c. Si tu inueneris aquas Marach. i. si pœnitentia tibi videtur amara: respice lignũ crucis: reduc in memoriã beneficiũ passionis: & sic tibi oĩs tribulatio dulcis fiet. Et nota q; non dicitur: dulcoratæ sunt aquæ: sed in dulcedinem versæ: qđ multo maiorẽ notat dulcedinẽ. Reduc me in memoriã: & narra siquid habeas vt iustifeceris. Quasi dicat: cõfer opera tua cruci: & vide q̃ ineq̃lis fit ad me recõpensatio tua. 15. H

De Acedia.

Notandũ q; populo murmurãte manna descẽdit. Hoc est qđ dicit̃. Dũ medũ silentiũ tenerent oẽs &c. Hinc est q; dñs natus est in nocte: vt ostẽderet mundũ nocte cæcitatis oppssum. Sed adueniẽte mãna, cessauit murmur. Ita si aliq̃ murmuratio fit in claustrali, reuocet ad memoriã crucifixum: & statim cessabit tentatio. Itẽ per collectionẽ mãna. i. inspectationem sacræ scripturæ tollit̃ languor acedię. Vñ Dormitauit a. m. prę. te. Ecce murmur. Cõfirma me ĩ verbis tuis, ecce mãna. 16. I

De incarnatione domini.

¶Mane iacuit ros ꝑ circuitũ castroꝝ. Per mãna qđ descẽdit die dominica, intelligit̃ Christ⁹ qui ea die visitauit nos oriens ex alto. Qui ros dicit̃ propter beneficiũ incarnationis. Vñ. Rorate cœli desup. Primus eñ aduẽtus fuit in rore: sed secũdus erit ĩ fulgure. Vñ in Ecclesiast. dicit̃. Ros obuiãs ardori venienti humilẽ fecit aquilonẽ. Ros. i. beneficiũ incarnationis: obuiãs ardori vitioꝝ: humilẽ fecit aquilonẽ. i. diabolũ. Hic ros iacet per circuitũ castroꝝ. Vñ dñs in circuitu populi sui. Nota q; mãna iacuit quasi ros ꝑ circuitũ castroꝝ: qa intellect⁹ sacræ scripturæ descẽdẽs ex gratia vndiq; nos defendit. K

Balduinus.

Cur Christus pruinæ mystice comparetur.

L ¶Cumq; ope.super.ter.apparuit in solitudine minutum & quasi pilo tunsum in similitudinē pruinę super terrā. Māna minutū erat quia totū qđ de Christo credit̄ aut p̄dicat̄, p̄pter ei⁹ inestimabilē humilitatē: quasi propter nimiam exiguitatem subtile est & incōprehensibile: & hoc apud fideles: apud infideles autē contemptibile est & paruū. Manna quasi pilo tunsum erat nō solum quia Christus tunsionibus persequentiū sese exposuit: sed positus est in signū cui contradicitur: & verbum fidei in pila contradictionis tunditur: quia a multis impugnatur: & in ipsa tunsione literali sensu exuitur: sicut exui solet folliculis vel frumētum vel milium vel aliquid tale: qđ in mortario pilo terit̄. Christus quoq; tunsione passionis & pilo crucis mortalitate exutus est. Christus per pruinā variis ex causis potest significari: tum quia cādorem habet per munditiā sanctitatis: tū quia terrā cordis nostri impinguat & fœcundat: tū quia rigore disciplinæ fluxa vitiorum restringit: tum quia incentiua carnalium desideriorū refrigerio gratiæ extinguit.

Qꝫ Christus vermis dicitur tribus modis.

M ¶Dixit Moyses: nullus re.ex eo vsq; ma. Qui non audierunt eum: sed dimiserunt quidā ex eis vsq; mane & scatere cœpit vermibus atq; compu. Non remanebit quicq̄ ex eo vsq; mane: quia in præsenti vita quisq; debet credere qu od prædicatur: & operari quod iubetur: & nō vsq; in mane differre: id est ad tempus quo præoccupetur morte vel iudicio: quando erit mane: hoc est clara & manifesta meritorū cognitio. Illi vero qui nō audierūt Moysen & dimiserunt manna vsq; mane: qđ scatere cœpit vermibus: atq; cōputruit: Iudæos huius temporis significant: quia verbum dei per Moysen sibi ministratum in lege male seruant: qđ vermes peccatorum eis generat: & eis cōputrescit & in corruptionē vertitur. Christus autē vermis dicit̄ tribus modis. Pro vera humanitate. Vnde in figura Christi de Dauid dicitur. Tenerrim⁹ ligni vermiculus. Et illud Esa. Noli timere vermis Iacob. Item pro vili abiectione: sicut in psal. Ego sum vermis & nō homo: op. ho.& ab.ple. Itē pro mordaci seueritate: sicut dicitur tinea. Hinc apud Osee. Ego quasi tinea Effraim: & quasi putredo domui Iacob. Hoc autem exemplo de manna dānatur malū auaritiæ: quia pecunia male seruata possessori suo in vermem vertitur: qui non morietur. Sed & gratia fidei in eo qui non operat̄. Gratia quoq; sapientiæ vel scientiæ sine gratia sermonis cū steriliter habetur: & in bonum vsum nō assumitur: sicut manna in vermē vertitur: quia bonum dei donum ei in malum cedit a quo male habet̄. Sequitur. Colligebant autē mane singuli q̄tum sufficere poterat ad vescendum. Hi studiosos operarios significant: q studiosi sunt operarii operant̄ cibum qui nō perit: incipiētes mane, hoc ē mox initio fidei vel cōuersationis.

Qꝫ manna liquefit cum Christi seueritas in dulcedinem nobis commutatur.

¶Cumq; incaluisset sol liquefi. Hoc multis modis intelligi potest. Christus sol iustitiæ tūc incaluit: quādo feruorē suæ charitatis pro nobis hora sexta crucem ascedēs effudit. Qui autem sol est secundū ꝙ lucet: ipse & manna est secundum ꝙ se nobis fruendū & participādū indulget. Qui cū desiderio amoris & affectionibus cōpassionis in mortem resolutus est: tunc vere manna liquefactū est. tūc em̄ apparere cessauit: quando ad tempus humanis obtutibus se subtraxit. Vn̄ & dicit. Modicū & iam nō videbitis me &c. In nobis vero incalescit sol: quādo cor nostrum desiderio diuini amoris feruescit tunc & manna liquefit: quādo verbum dei per amorem Christi cor nostrū liquefieri facit. Vn̄ & sponsa dicit. Anima mea liquefacta est vt dilectus locutus est. Sic autē dicit̄ manna: hoc est verbū dei liquefieri per effectū: quia liquefacit sicut eloquiū ignitū: quia ignit: & molliti sunt sermones super oleum: quia cor emollit̄. Vel manna liquefieri dicit̄: quia Christus cū in corde suscipitur: quodā modo per cōpassionē resolutionē patit̄. Quomodo em̄ cor peccatoris a sua duritia resoluitur: si non Christus a duritia iudicis relaxatur: Qui cū peccata soluit: sicut glacies in sereno soluit̄: ipse tūc a seueritate iudicis resoluit̄: vt ī verbo eius mēs attacta in spe veniæ & amoris desiderio mollius resoluat̄. Incalescit sol iste q̄n̄q; sup iustos q̄si p irā & māna liq̄facit: q̄si vt deficiat efficit: dū dulcedinē corporalis aut sp̄ualis cōsolationis ad tp̄s subtrahit. Hinc & Ionas subtracta sibi consolatione vmbraculi in arefactiōe hederę grauiter ꝑdoluit. Miro aūt mō: sicut ex cōsequētib⁹ patebit: māna qđ ad solē deliquuit: ad ignē duruit. In quo ostēdit̄ ꝙ mēs ad solem iustitię cōuersa cū per desideriū amoris liq̄facta resoluit̄: tūc ad ignē passionis p virtutē patiētię duri⁹ solidat̄. Quod ostēdit q dicit. Factum est cor meū tan. ce.li.in me.ven.m.a.tan.tes.vir.m.

Balduinus.

Qꝫ tempus legis spem solam: tempus gratiæ spem possideat cum salute.

O ¶In die sexto colligebant cibos duplices: id est duo gomor p singulos hoīes. Spē vitæ æternę: p iustitiā fidei ab exordio mūdi: p qnq; ætates

vsq; ad Christũ omnes iusti habuerunt.& hoc est:vnũ gomor per singulos dies vsq; ad sextã colligitur. A nobis autem in sexta ætate quasi sexto die ante sabbatum:hoc est ante requiem animarum duo gomor colliguntur:quia æternæ vitę spem habemus:& pignus:id est ipsum auctorem & consummatorẽ fidei nostrę Iesum Christum. Sexto autem die vnum gomor colligitur:& cõsumitur:alterum colligitur & seruatur. Spes quippe vitæ æternæ:quæ in præsenti habetur:cum hac vita deficit. Cum enim plene videbitur res:tunc omnino euacuabitur spes. Alterum autẽ gomor colligitur & seruatur panis.s.vitæ æternæ:qui nunc comeditur. Nec obsistit huic sententiæ:q̃ mãna seruãdum mãdatur:cum præsens refectio ad futurã refectionem comparata vix quædam prælibatio est & magis futuræ refectionis præparatio. Sic enim vt nunc edimus prægustare per efficientiã huius cibi,hoc est colligere & seruare. Mãna enim colligimus:dum per gratiam huius sacramẽti quotidianis profectibus id agimus:vt in futuro plenius manducare valeamus. Mãna seruamus:quando in cõdigna veneratione huius sacramenti vsq; in finem perseueramus.

Qꝫ quę parant æternitati maneãt: quæ tempori non perdurant.

P ¶Fecerunt filii Israel:vt pręceperat Moyses:& non computruit:neq; vermis inuentus est in eo:dixitq; Moyses. Comedite illud hodie:quia sabbatum est domini:idcirco non inuenietur hodie in agro. Sex diebus colligite,in die autem septimo sabbatum est domini:idcirco nõ inuenietur. Qꝫ reposita pro sabbato non corrumpuntur,signum est quia bona pro futura requie facta in futuro integra manent. Quę autem propter præsentem vitam & amorem seculi fiunt,corrumpunt:& ex his vermes ebulliunt. Comedite &c. Recte dicitur:Comedite illud hodie:quia sabbatum est domini. In vita enim futura tempus erit comedendi:non colligendi. Quicunq; enim hic colligis:labores manuum tuarum illic manducabis. Beatus es & bene tibi erit. Recte adiungitur. Non inuenietur hodie in agro:quia post hanc vitam nõ licebit operari. Sex inq̃t dies colligetis:hoc est in refectione bonorum operũ viuite:in septimo autẽ die,sabbatum est domini:& non inuenietur mãna:qđ colligi possit.

Cur Manna dicitur verbum dei.

Q ¶Erat manna quasi semẽ Coriandri albũ:gustusq; eius q̃si similę cũ melle. Recte mãna quasi semen Coriandri dicitur:quia verbum Dei aliud coram oculis habet:vnde nutriatur infirmus:aliud intus cõtinet:vnde fortior roboretur. Christus enim condescendit infirmis in leuibus,minimisq; præceptis:vt qui eum non potest capere in sublimitate vitæ perfectioris: eum capiat in mediocritate vitæ leuioris. Mãna autem dicitur album:quia verbum Dei ab omni labe mundũ est & purum. Qꝫ autẽ verbum Dei dulce sit sicut mel,ostendit qui dicit. Qꝫ dulcia faucibus meis eloquia tua &c. Qꝫ gustus eius sit quasi similę cum melle, ostendit qui dicit. Cibauit illos ex adipe frumenti: & de petra melle saturauit eos.

De scientia spiritali.

¶Nota q̃ sapor mannæ per coctionem apparebat. Ignis siquidem tribulationis vim verbi dei in homine apparere facit. Vnde Gregori⁹. Si verbum Dei in corde figitur: tribulationibus probatur. R

Galfridus.

Qꝫ Hur & Aaron monachos hoc loco significant & prælatos.

Manus Moysi erãt graues:Aaron autem & Hur sust.manus eius. Pugnabatur contra Amalech populũ allingentem:spirituum.s.immundorum suggestione:& adulatione nocẽtium. Vincebatur Amalech:eleuatis Moysi manibus.i.legis operibus. At illæ erant graues. Nec eñ facile erat opera legis subtiliter intelligere vel implere: donec in ecclesiæ petra sedit:vbi & opera ei⁹ velut Aaron & Hur nõ modo in seipsis:sed etiã in aliis sustentare videntur. Ille quidem prælationis officio:hic perfectionis exemplo. Et forte ipsi etiã per seraphin designantur:quod nomẽ ardentes vel incendentes sonat. Hur quoq; (vt aiunt) ignis interpretatur. Oportet sane eos qui votum gerunt monasticæ professionis,cõuersatione feruẽtes:eos autem qui gradum tenent ecclesiasticæ dignitatis:etiam accẽdentes cæteros inueniri. Nec immerito per pontificẽ Aaron prælati intelliguntur ecclesiæ:in cuius nomine:qđ sonat montem fortitudinis,admonentur q̃ sit eis potissimum qui huiusmodi dignitatibus sublimantur, necessaria fortitudo. Crebro siquidẽ dicitur eis. Euge euge,sed summos feriunt & fulgura mõtes. Et quidẽ nõ minus ab eis:q̃ a cæteris religiosam vitam professis operum perfectio quęritur. 17. S

Cantica sine titulo.

Qꝫ bonorum discipulorum operibus fulciantur prælati.

¶Aaron autem & Hur manus Moysi sustentabant. Tigna & parietibus incumbunt:& tecti tabulas sustinẽt:& a laquearibus sibi affixis T

decorem sumunt. Boni nanqꝫ auditores nimium doctori tribuunt: quando venerabili eorum vita conscripta: siquid in se infirmũ reperit corrigit: & ibi cadere vbi alios prædicando a lapsu reuocat, erubescit. Hic beati Moysi manus (si quidẽ moralem sequamur sensum) Aaron & Hur sustinent: qa prędicatoris operatio a bonis auditoribus sustentatur: siue vt lapsum declinet: siue vt in virtute proficiens victoriam de aduersariis reportet.

Stephanus. de vtilitate prędicationis.

ca. 19. V TOtus mons Synai fumabat: quia tam maiores q̃ minores in ecclesia perstrepescente buccinã prædicationis debẽt emittere fumũ compunctionis.

De exemplis malorum.

ca. 20. X NOn facies tibi sculptile. Perniciosissima res est ad exẽplum alterius viuere. Vnde in Esaia. In ędibꝰ Babylonis respõdent sibi vlulę. Vlula auis stercorea: & rostro crepitat. Hi sunt luxuriosi huius mundi: qui respondent adinuicem delitiose viuendo: vnus ad exemplum alterius. Sculptile quidem fit ad imaginem & repręsentationem alterius: & quia sculptum est: gloriã mundi designat. Vnde in Naum. Erit sculptile & conflatile sepulcrum tuum. Tunc est sculptile & conflatile sepulcrum homiuis: quando honor mundi incipit ei fœtere: & eum abiicit: ac se ibi fuisse mortuum recognoscit.

De triplici genere peccatorum.

Y ¶Non omnẽ similitudinẽ: quę est in cęlo & in terra & in aquis. Per hęc intelliguntur tria genera peccatorum: quę & Petro in disco ostensa sunt. Vidit eñ volatilia, quadrupedia, & reptilia. Per volatilia superbi designantur. Superbia cęlestium mentes inhabitat. Per quadrupedia luxuriosi: qui terræ totis pedibus affiguntur. per reptilia, curiosi & cupidi: qui perambulant semitas maris. Similiter & hic notantur: per similitudinem in cælo, superbia. Per similitudinem in terra, luxuria. Per similitudinem in aquis, curiositas.

De Misericordia Dei.

Z ¶Ego sum deus visitans peccata patrum in filios vsqꝫ in tertiã & quartam generationẽ. Ecce iustitia. Et faciens misericordiã in milia. Ecce misericordia: quæ in tantũ pręcellit iustitiã: quãto plus comprehenditur per milia, q̃ p tertiam & quartã generationem.

De triplici iuramento.

& ¶Non assumes in vanũ nomẽ dei tui. Per hoc ꝙ dicit vanum, triplex ꝓhibet iuramentum. s. incautum, superfluum, & falsum.

Bruno.

Qꝫ nosmetipsos debeamꝰ altare dño cõsecrare. A

¶Altare de terra facietis mihi. Altare de terra, homo est: quia de terra factus est. Quasi. d. vos ipsos consecrate mihi. hoc eñ altare Christi carnẽ & sanguinẽ suscipit. In hoc altari fit illud sacrificiũ: de quo dicit. Sacrificiũ deo spiritus cõtribulatus. Vnde & subditur: Et offeres super e. holo. & pacifica vestra. In hoc enim altare offerimus: vnde nobis placabilẽ & propitium facimus: oues videlicet & boues. Oues eñ offerimus: quãdo patientiam & simplicitatem deo vouemus. Boues autẽ quãdo nos sub Christi iugo humiliamus.

Stephanus. contra inanẽ gloriam.

¶Si eleuaueris cultrũ tuũ sup eo pollu. Altare B
est mens hominis: vbi nõ est construendũ ędificium de sectis vel politis lapidibus. Lapis enim nõ politur nisi vt videat. Vnde lapis q in fundamento ponitur nõ politur: quia videri non potest. Ille ergo construit altare de sectis lapidibus: qui ideo facit opera sua, vt videantur: & vt fauorem acquirat humanũ. Sed abscondendum est opus: qa vt ait Salomon, Iustus quasi fundamentũ subsistit. Si ergo eleuaueris cultrum: id est opus tuum cura & arte humana polire volueris: polluetur.

De Ambitione.

¶Non ascendes per gradus ad altare meũ. id C
est ad regimen ecclesiæ per gradus consanguinitatis vel dignitatis tẽporalis. A deo eñ esse debet, ꝙ prælatus erigitur ad culmen regiminis ecclesiæ. Vnde attendite vobis & vniuerso gregi: in quo posuit vos spiritus sanctus regere ecclesiam dei.

Bruno.

Qꝫ in fide trinitatis nulla graduum distinctio sit habenda.

¶Non ascendes per gradus ad altare meũ ne D
reueles turpitudinẽ tuam. Hoc altare fides est trinitatis: ad quã ille quidem per gradus ascẽdit: qui maius & minus in trinitate credit, & intelligit. Plane igitur & non p gradus ad hoc altare ascendamus: & patrem & filium & spiritum sanctũ ęquales esse credamus. Per gradus eñ ad hoc altare Arrius ascendit: ideoqꝫ eius turpitudo, eius stulta, eius nefanda hæresis, cunctis gentibus est reuelata. Ascendens enim cecidit, fusisqꝫ visceribus turpiter & inau m orte interiit.

De mysterio sex ciuitatum: & morte summi pontificis.

QVi percusserit hominẽ volens occidere: morte morieẽ. Homicidę alii cor- ca. 21. E

poris:alii animę. Hęretici & adulatores animas occidunt. Quod quia sponte faciunt: nisi pœnitentiā egerint: morte morientur æterna. Hoc & de homicidis corporis intelligendū est. Qui autē nō est insidiatus: sed dominus illum tradidit in manu eius: constituam tibi locum in quo fugere debeat. Hoc autem de illis intelligitur: qui nō sponte: sed casu hominē occidūt. his ad ciuitates fugitiuorū fugere conceditur. In quibus manere debent: donec maximus pōtifex moriatur. Sex enim ciuitates ęquali spatio inter se diuisæ fuerant: in quibus se tales tuebantur homicidæ. Sed quid per sex ciuitates: nisi sex dies in quibus operari licet? Quid vero per maximū pontificē: nisi Christum intelligimus? Fugiant igitur homicidę ad has ciuitates: vt q̄diu in hac vita consistunt: non otiose in his ciuitatibus: id est in his sex diebus vitam ducant: sed dura pœnitentia carnem domantes: mortis periculū desudent euadere. Vnde etiā extra eas inuenti impune occidebantur: quoniā & peccatores sine pœnitentia reperti dānabuntur. Manebant autē in ciuitate donec summus pontifex moreretur: q̄m ante Christi passionē etiā peracta pœnitētia ad cęlestem patriā redire nō concedebatur.

Guilielmus de Calloe.

De solicitudine & officio prælatorum.

F ¶ Si rixati fuerint homines: & percusserit alter alterum pugno vel lapide: & ille mortuus nō fuerit: sed iacuerit in lecto: & innixus baculo suo egressus fuerit foras: reddat impensas qui percusserit. Rixantur homines cū pręlatus subditum arguit. Percutitur alter pugno vel lapide: cum de auaritia: quæ contractione manus significatur: vel de duritia quę signatur in lapide, subditus increpatur. In pugno. v. digiti contrahuntur & palmā tegunt. In quinq; digitis contractis & palma inuoluta: sex opera misericordiæ contracta intelligo: quæ magis ad proximi compassionē deberent extendi. Tunc vero nō moritur percussus iste: sed iacet in lecto: cum pręuaricator ad cor rediens conscientiam suam ęgram & ream vnde accusatur attendit: & innixus baculo charitatis vel cōsolationis: vt a prędicta duritia cōualescat. Per opera misericordiæ foras egreditur: vt aliorū necessitatibus opituletur. Impēsas autē accipit a percussore pcussus: cū modū subueniēdi pximo edocetur subditus a pręlato.

Radulphus.

Q; mortis meretur sententiā: q peccatorē qui conuerti iam cœperit, fecerit desperare.

SI effringens fur domū siue suffodiens fuerit inuentus: & accepto vulnere mortu⁹ fuerit: percussor nō erit reus sanguinis. Q; si orto sole hoc fecerit: homicidium perpetrauit: & ipe morietur. Fur qui domū alienā effringit aut suffodit, ille est: qui proximi sui conscientiā aut vi aliqua: aut praua suasione corrūpens: innocentiæ thesaurum conatur subtrahere. Ex iis sunt (ait Apolus) qui penetrant domos, & captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis. Hūc furē quisquis sub noctis tenebris percusserit: innocens erit: quia q̄diu prauitatis suæ cæcatur caligine: quisquis eum morte dignum pronunciauerit: nō peccabit. hoc est em̄ occidere eū: quomodo Iob dicit deo. Sordibus intinges me. id est intinctum monstrabis. Si vero orto sole hoc fecerit: homicidiū perpetrauit, & ipse morietur: quia si peccatori sol iustitiæ ortus fuerit: & affectū verę pœnitētię ei īfuderit, quisqs ab spe venię eū excluserit: desperationis mucrone furem pfodiens homicidiū perpetrauit: ideoq; & ipse mortis sentētia dignus erit. 22 G

Bruno.

Q; tam carnem nostrā, q̄ proximū a via veritatis errantem reducere debeamus.

SI occurreris boui inimici tui aut asino errāti: reduc ad eum. Inimicus noster est sermo diuinus: qui semper nobis. i. carni nostræ contraria præcipit. Et q̄uis hic bonus noster inimicus carnem nostram semp affligat & persequatur: tamen si eius bouē aut asinum: id est doctum vel indoctum aliquem errare videmus, ad eum reducere debemus: quaten⁹ eius salutifera mādata suscipiat: & ab illius plenis pręsepib⁹ nō recedat. Carnē quoq; nostrā: quę prius eius iugo: quasi bos subdita fuerat, aut quasi asinus eius onus portauerat, si iam fatigatā fugere & errare senserimus: ad eum debemus reducere: & quicqd nobis pręceperit siue ieiunare, siue vigilare, siue aliud agere iusserit adimplere. 23 H

Q; Christi sanguis nec confici: nec recipi debeat ab iniquis.

¶ Tribus vicibus per singulos annos mihi festa celebrabitis. Tribus vicibus in vno anno festa celebrat: qui in vnitate & trinitate deum adorat. I

De fermento.

¶ Non immolabis super fermento sanguinem victimę meę. Fermētum corruptionē, & peccatū, malitiā, & nequitiā Apostolo testāte, significat. Sanguinem vero victimæ: Christi sanguinem intelligimus. Pręcepit ergo sanguinem vi K

ctimę super fermento nõ immolari:id est Christi sanguinẽ ab iniquis nõ recipi nec sanctificari. Sup fermẽto nãq; victimę sanguis imolatur: qñ Christi sanguis vel ab iniquis sacerdotibus conficitur;vel iniquis ad bibẽdum traditur.

De discretione.

L ¶Non coques hœdum in lacte matris.i.q̃diu sugit hœdus lac matris: tener est. Hœdus est peccator. Mater cõcupiscẽtia: lac est cõcupiscẽtię suauitas. Dicit̃ ergo prelato. Nõ coques hœdum.i.dissolute viuere non facies pctõrẽ. Qđ em̃ in liquido coquitur, dissoluit̃. Nec in errore suo eũ blãditiis cõfouebis:sed aspe increpabis.

De pœnitentia.

24 M SVlit Moyses sanguinẽ,& aspersit populũ:reliquã vero partẽ fudit sup altare. Qui sanguine respergit̃,in aliqua parte intingit̃:in aliqua nõ. Qui vero sanguine operit̃,totus intingit̃. Martyres sunt altare qui toti opti sunt sanguine Christi. Vnde isti sunt q venerũt ex magna tribulatiõe &c. Nos vero etsi opiri nõ possumꝰ:saltẽ respgi debemꝰ sanguine Christi: vel agni:vt nos exercitemur in ieiuniis,in vigiliis,& in aliis bonis operibus.

Galfridus.

Q; per Hur & Aaron dei & proximi dilectio designetur.

N ¶Habetis Aaron & Hur vobiscũ &c. In Aarõ & Hur,amorẽ dei & proximi accipite: quia in his duobus mãdatis vniuersa lex pẽdet & prophetę. Nihil est qđ timeatis,si tales cõsiliarios vobiscũ habueritis. Per Aaron amor dei significat̃:qa Aaron mons fortitudinis interpretat̃. Et qs est mõs fortitudinis:nisi amor oĩpotẽtis? Vis nosse q̃ fortis mons iste sit? Charitas ait Apostolus nũq̃ excidit:& charitas oĩa suffert. Hunc montẽ diabolus nõ facile aggredit̃,sciẽs scriptum:ꝙ q tetigerit montẽ la. Hur q lumẽ siue ignem significat,amorẽ proximi nobis euidenter insinuat.ꝙ em̃ amor proximi lumẽ sit: Ioannes ostendit dicens. Qui diligit fratrem in lumine manet. Ardeat ergo in nobis ignis diuini amoris:& sic intꝰ ferueat:vt foras exeat p exhibitionẽ fraternę dilectiõis. Hoc nãq; mãdatũ habemus a deo:vt q diligit deũ,diligat & fratrem suũ. Ha,q̃ frigidus est inquã: nõ ardet ignis iste. Parum dixi. Mortuus est,iuxta illud. Qui nõ diligit:manet in morte.

Stephanus.de protectione Dei.

O ¶Habetis Aaron & Hur vobiscum &c. Aaron habitaculum fortitudinis : est Christus: Hur ignis spũs sanctus:quoꝝ custodię cõmẽdamur a pr̃e. Et siqua q̃stio,id est aduersitas nos grauat:aut pulsat tẽtatio:ad eorũ suffragiũ recurrimus. Nec dubiũ:quin si persistimus:p montẽ fortitudinis infirmitas roborat̃:& p gratiã sancti spũs ignorãtia illustratur. Vnde bene in remedium cõtra hęc duo habemus auxilium filii & spiritus sancti.vt dicamus:Dominus illuminatio mea,contra ignorãtiam:& salus mea, contra infirmitatem.

Petrus Rauennas.

Q; in cõtẽplatiõe discimꝰ:qđ facere debeamꝰ.

¶Ingressus Moyses mediũ nebulæ ascendit in P
montẽ. Mons iste est fastigium contẽplationis: cuius ascensio est vera sui cognitio. In hũc mõtem dñs descẽdit:Moyses ascẽdit. In hoc mõte de tabernaculi constructione dñs docuit: Moyses didicit. Quid per tabernaculum fœderis: nisi status intelligitur perfectionis. Qui ergo montẽ quasi per nebulam ascẽdit: id est qui diligẽter attẽdit qualis sit:restat vt ex diuina reuelatiõe cognoscat,qualis esse debeat:quale mẽtis ædificium deo construere:quibus obsequiis oporteat hunc placare.

Galfridus.

Quæ sit arcę fabrica:quæ factura.

COmpingite arcam de lignis Sethim: 25.
longitudo arcę habeat duos semicu- Q
bitos. Latitudo vnũ & semis. Altitudo similiter. Ligna Sethim (vt aiunt) imputribilia,leuia:& similia sunt albę spinę. Ligna in arcam vel homĩes in ecclesiã vel virtutes in animã:vt cohęreant cõpinguntur. Imputribilitas perseuerantia est. Quasi putrescunt & paulatim deficiũt:qui cũ spiritu cœperint, carne cõsummant̃. Leuitas,tractabilitas morũ: maxime vt leuari facile possit sursum. Spina cõpunctionẽ significat. Albedo innocẽtiã. Singulariter alba spina passio est immaculati agni Iesu Christi. Nec multũ distant a qualitate albæ spinæ: qui pœnitẽtiã & molestias sustinẽt p peccatis quę deliquerũt:& cõfessione diluerũt. Pene em̃ nõ ibi fuit peccatũ qđ iam ibi nõ est. Nigra vero est spina cũ punitur culpa,nec expiat̃. Vel aliter. Albedo notat hilaritatẽ: Nigredo tristitiã. Alba igit̃ est spina:quũ in tẽtatione gloriamur:nec multũ distans si saltẽ patiẽter ferimꝰ Nigra si indignatiõe & mœrore tabescimꝰ. Lõgitudo arcę,longanimitas patiẽtię. Vñ em̃ patiens animꝰ vincit̃ molestiis:ꝙ quasi breuior vltra eas nõ ptendit̃,ęterna nõ meditat̃. Sed quare hic duo cubiti? Nõ solet in bonis esse duplicitas. Verũ est:sed cõtra duplicitatẽ impugnãtiũ opus est duobus cubitis. Qñq; em̃ amici:qñq; inimici impugnãt. Nihil tñ in humanis molestiis grauius:q̃ amici ĩpugnatio. Vnde in Psalmo. Si inimi.m.m.m.sus.v. Vel qa ĩterdũ alius

palam,alius clam persequitur:opus est in longitudine cubitis duobus. Vel duo cubiti duplex longanimitas in malis tolerandis & bonis prestolandis.Veh em̄ iis qui alterutrū pdiderunt.Hi sunt duo cubiti longitudinis. In latitudine quoq; sit cubitus:vt ad quoscūq; possumus & quātū possumus etiā ad remotos, etiā ad inimicos opem ferendo manū extēdam⁹. Similiter etiā in altitudine nobis sit cubitus: vt quę sursum sunt in oī actione nostra quęram⁹, & cęlibē vitā agamus.Apl's addit etiā pfundū dicens.Lōgitudo,latitudo.s.& pfundum. Nec alia est dimēsio:sed alia mēsuratio. Nā sublimitas ab imo sursum,pfundū mēsuratur a summo deorsum.Cęterū q̄ pfunda est arca:tā etiā alta: & tam sublimis apud deū cuiusq; vita, q̄ humilis apud se eius cōscientia:nec modo qui se humiliat:sed q̄tū se humiliat exaltat̃. In oībus autē mensuris istis,vel cū duobus cubitis: vel cum vno,additur & dimidius. Vbi integer cubitus perfectionē: dimidius imperfectionem designat.Saluātur autē cū perfectis:si tamē fideliter eis adhęrēt,etiā impfecti. Aliter.In ipsis perfectis non deest imperfectio. Vnde Paulus. Non q̄ iam apprehēderim:aut iam perfectus sim.Et paulopost. Quicūq; igitur perfecti sumus:hoc sentiamus.Vel aliter.Cubitus perfectio operis. Mensura em̄ brachii est.Dimidius superexcrescēs : desideriū voluntatis facultatē actionis excedens.Aurū fides quę igne probatur. Hac deauratur intus & foris : vt coram deo & hominibus intētio pariter & actio sit fidelis: & vt resistamus fortes in fide tētationibus:siue ab exteriore suggestione,siue ab interiori occasione,irruentibus.Corona victorię signum:vt quia vndiq; imminēt hostes,nulla ex parte cedat fides. Vel corona sup nos pondus ęternę glorię in cælis:& excedens nō modo merita:sed & vota.Hęc in circuitū:quia omnibus vere fidelibus pmittitur.Vel corona in summitate posita designat:q̄ finis nō pugna coronat.Anguli cordis nostri affectiones quatuor: in quibus ponuntur annuli totidem virtutes. Obtineat ergo prudentia tristitiā : vt salubriter pœnitendo contristemur.Fortitudo desiderium: vt magnanimiter magna desideremus. Temperantia timorē,ne nimiū licet nimia & nimis promerita mala timeam⁹: & timore ipo ab omnibus cōcupiscentiis noxiis tēperemus. Fortiter em̄ optare & nimis diligere:non autē timere debemus. Quin & desideriū fortes efficit in tribulationibus:timor a voluptatibus tēperantes.Iustitia quoq; gaudium teneat:vt in ea sola nobis complaceat:de ea sola mens gaudeat. Habeamus etiam vectes duos: tolerantiam laboris pertinentē ad dextrum latus,gaudii & desiderii: & tolerantiam doloris ad sinistrum,tristitiæ & timoris.Sint etiam de lignis Sethim,vt supra,operti auro fidei:quia in ipsis quicquid nō est ex fide, peccatum est. Vel fides operit:vt quasi non videamus,nō reputemus:sed dicamus.Momentaneum hoc &c. Et nō sunt condignę passio.Nunq̄ extrahant̃ donec arca in Hierusalem statuatur in loco suo: vt parati simus dum viuimus ad vtrūq; tolerandum.Ponatur testificatio: vt lex dei nostri sit in cordibus nostris:iuxta illud.In corde m. abs.e.t.vt nō pec.t.Inde arca dicitur q̄ arceat, & repellat volentes tollere: quod maxime facit societas morum,tanq̄ cōpactio lignorum. Legimus enim q̄ postmodum ibi posita est vrna aurea habens manna,dulcedinem intimam diuinæ sapientiæ designans: & virga quæ germinauit: id est spes resurrectionis. Pietas em̄ & custodia legis quam continent tabulæ,promissionem habet vitę quę nūc est & futuræ.

Bruno.

Q₂ de sanctis quasi lignis Sethim tam arca q̄ corona fabricetur.

¶Arcam de lignis Sethim compingite &c.Arca est cælestis illa ecclesia : quæ cæli velamentum transgressa iam habitat & moratur in sancta sanctorum.De hac autem arca Ioannes Apostolus ait. Et apertū est templum domini in cælo:& visa est arca testamēti eius in templo eius. Hæc autē arca cōpingit̃ atq; cōstruitur de lignis Sethim:id est de lignis fortib⁹ & imputribilibus: de lignis spinarū quibus Christus coronatur.Christi nāq; corona sancti sunt quoniā pro ipsis & certauit & vicit & coronatus est.Oīs autē arcę dimensio aliquid imperfectionis habere videtur:qm̄ in longitudine & latitudine dimidiū posuit:in altitudine vero semissem. Hoc autem ideo fit:qa nobilis illa & cęlestis arca nondum perfecta est:neq; vsq; ad seculi consummationem perficietur.Quotidie nanq; aliqd ędificatur in ea:quotidie deferentibus angelis lapides,id est sanctorū animę illuc ascendunt:e quibus eius muri ædificētur.Vnde.Benigne fac domine &c. R

Stephanus.de beata virgine.

¶Fac tibi arcam &c. Arca est beata virgo:quę deaurata fuit,nō aurea:quia peccati fomitem habuit: etsi postea sit extinctus. Propitiatoriū vero totū aureū fuit: quia Christus fomitē nō habuit:nec habere potuit.Hęc est arca quę circunferebatur:& corruerūt muri Hiericho: qa populus in laude beatę virginis gloriatur: & quād oq; p eius exēplum & prędicationē de ea S

muri:id est peccatores corruunt, & cōuertuntur ad dominū. In arca erat Vrna: in qua erat māna:qa in vtero beatę virginis diuinitas corporaliter habitauit. Hęc vrna est aurea:qa a fomite mūdata. Vnde. Quę est ista quę ascendit sicut au. cō. pul. vt lu. electa vt sol? In cōceptiōe sua fuit sicut aurora caligine fomitis respsa. In natiuitate vt luna. In incarnatiōe verbi:vt sol. In assumptiōe vero:vt castrorū acies ordinata.

Bruno.

Quid arca, vrna, & virga, designet.

G ¶Pones in arcam testificationē:quā dabo tibi. Hanc testificationē legē intellige quā in duab⁹ tabulis lapideis dñs scripsit. Hæc autē in arca posita est:qm̄ sanctorū cordibus tradita est. Et bene lex in arca clauditur:euāgeliūm autē circa arcam per quatuor angulos ponitur: quoniam legis ritus & cerimonię absconsę iacent: Euāgeliorū vero pręcepta per quatuor mundi partes diffundūtur & pędicātur. Erat autē in arca ista vt Apl's ait, vrna aurea habēs māna:p quā Christū intelligim⁹ oīs sapiētię & scientię dulcedine plenū. Erat ibi & virga Aaron quæ fronduerat:id est virgo Maria:quę arida & sine semine peperit filium.

Qꝫ dominus nunq̄ nisi vere pœnitentibus misereatur.

H ¶Facies & propitiatoriū de au. pu. duos cubitos & dimidiū habebit longitudo eius, semissem & cubitū latitudo. Propitiatoriū oraculū vocat:quo arca tegebatur. Merito autem arca dei:id est sanctarū animarū & beatorū spirituū collectio ꝓpitiatorio tegitur:quādo dei clemētiam & ꝓpitiationē sup se semp intuentes non solum quę petūt & orāt: verūetiā oīa quęcūq; desiderāt, adipiscūtur. Est aūt de auro mūdissimo:qm̄ tam sapiēter ꝓpitiatur deus: vt in sua propitiatione nunq̄ fallatur: qm̄ nisi pœniteat nulli vnq̄ ꝓpitiatur. Et qm̄ nec semp, nec oīb⁹ deus ꝓpitiatur:ideo in ꝓpitiatorii quoq; dimēsione imperfectum aliquid, semissem videlicet & dimidium posuit.

Qꝫ ad scripturā accedere debeat: quideum voluerit inuenire.

I ¶Inde præcipiā & loquar ad te. i. siquādo tibi loquar:siqū filiis Israel mādauero: ibi me quęras, ibi me inuenies: īde tibi loquar. Vñ: desup propitiatoriū: & de medio duorū Cherubin. Qui ergo vult loqui cū deo:veniat ad cherubin:currat ad scripturarū testaméta: ibiq; deū & loquentem & propitiantē inueniet.

Stephanus. de sacra scriptura.

K ¶Facies mensam de lignis Sethim. Mensa est sacra scriptura. Hęc fit de lignis Sethim:quę sūt similia albę spinę. In his autē tria notantur: Spina: albedo: imputribilitas. Hęc notauit Hieremias:qui emit a socero suo agrum Manathot. Et dedit ei socer duas chartas in testimoniū: quas ipse vocat librum signatum & apertum: quia vna erat clausa:& alia aperta. Et dixit ad Baruch. Sume librum signatū & librum apertum: & repone in vase fictili: vt maneant per multos dies. Emptio ista est comparatio vitæ æternæ: quæ continetur in nouo testamento: quod est liber apertus:& in veteri, quod signatus. Et hi duo libri reponuntur in vase fictili: id est in fragilitate & vilitate literæ exterioris. Cum ergo dicitur Librum signatum & apertum: notatur albedo:cum dicit In vase fictili, spina:cū dicitur Vt permaneant, imputribilitas.

Bruno.

De quatuor virtutibus: prudentia, iustitia, fortitudine, & temperantia.

Decē cortinas de bysso retorta: & hyacinthos ac pur. coccoq; bis tincto varia. opere pluma. fa. Per hęc quatuor & quatuor elementa & quatuor principales virtutes significantur. Sed primū de virtutibus videamus. Hyacinthus igitur qui cęlestem & diuinum colorem habet: prudentiā significat: quæ de cælestibus a deo descendit: secūdum illud: Omnis sapientia a domino deo est. Purpura vero qua reges & principes induuntur, iustitiam designat. Vnde & eis dicitur. Diligite iustitiam qui iudicatis terram. Per coccum vero qui sanguinei est coloris, fortitudo notatur: qua sancti martyres vsq; ad sanguinem resistentes in Christi fide fortissimi extiterunt. At vero per byssum quę de terra oritur, temperantia intelligitur. Quoniam sicut terra omnium elementorū media est: & in se omnia recipit elementa: ita & tēperantia inter omnes virtutes media discurrit: omnesq; coniungit atq; conciliat. Harū igitur virtutum executio est materia cortinarum.

26. L

De quatuor elementis.

M ¶Per hęc etiam quatuor elementa signantur: de quibus & homines constant: qui cortinæ tabernaculi merito nuncupantur. Per byssum siquidem terra: per hyacinthum aer: per purpuram aqua: per coccum ignis satis congrue designantur. Tot sunt autem hæ cortinæ: ex quibus hoc tabernaculum: id est sancta ecclesia construitur: quot sunt gentium nationes. Quę quidē ideo decem esse dicūtur: qm̄ denarius numerus oēs in se numeros cōtinet. Idem igitur est, x. qđ oēs. Has ergo cortinas Apostoli

texuerunt. Vnde & doctor gentium beatus Paulus de arte schœnofactoria viuebat. Ponebant igitur Apostoli byssum retortam in cortinis: quoniam terrã: id est terrenos & peccatores a mundi voluptatibus ad Christi amorem & fidem retorquebant. Ponebãt & hyacinthũ: quoniã sola cælestia contẽplari & diligere hominibus suadebant. Ponebant & purpurã: quoniam ad baptismi gratiam eos vocabant. Ponebant & coccũ bis tinctum: quãdo vt igne spiritus flagrarent: & deũ ac ꝓximũ diligerent: eos admonebant. Coccus enĩ est q igne amoris ardet, bis tinctus vero q duplici amore rubescit. Fiunt autẽ hę cortinę opere plumario: quaten⁹ & ipsæ volare valeant: & oẽs intuentes volare doceant. Hic enĩ hę cortinę fiunt: sed hic diutius manere nõ debent. Sumũt enim pẽnas vt aquilę: volabunt & nõ deficient.

Qꝛ iustos excedant & numero & potentia peccatores.

N ¶Facies & saga cilicina. xi. ad operiẽdũ tectum taberna. Plura sunt saga cilic. q̃ cortinæ: insup & lõgiora: quoniã peccatores & plures sunt q̃ iusti: & magis diuitiis & honoribus sublimati. Hęc tamẽ tectũ operiũt. Hęc a grãdinis & pluuiarũ iniuriis tabernaculũ defendũt: qm̃ si monachi & sacerdotes oẽs essemus: facile a Sarracenis & prędonibus ecclesia cõculcaretur. Vnde ꝓ regib⁹ & cęteris q in sublimitate sunt positi, orare iubet Apostolus. Et mẽbra cõtẽptibilia magis necessaria ecclesię dicit.

De tribus elementorũ ordinibus.

O ¶Facies & operimentũ aliud tecto de pel. arietum rubricatis: & super hoc rursum aliud operimentũ de hyacinthinis pellibus. Tria enĩ operimenta habuit tabernaculum: id est ecclesia. Primũ cilicinum. Secundum pelles rubras. Tertium pelles hyacinthinas. Cilicinum pœnitentes. Pelles rubricatæ, martyres. Hyacinthus vero quia cælicum & aerium colorem habet, significat confessores. Vel quia peccatoribus ad fidem conuersis statim in ipso fidei initio pœnitentia iniungebatur: non immerito primum indumentũ eorũ cilicium erat. Sed cũ quidam eorũ statim suscepta pœnitentia prius etiam q̃ baptizari potuissent ad supplicium tracti decollarentur: Quid aliud isti q̃ pelles rubricatas post cilicium induebant? At vero qa mox in rubricatis pellibus corpus inuolutum relinquens cæli secreta anima penetrabat: Tertium quidem operimentum pelles hyacinthinas suscipiebat.

Quid in positione vtensilium tabernaculi mysterii designetur.

¶Pones & propitiatorium super arcam testi. in P
sancta sanctorũ. Mensamq; extra velum & cõtra mẽsam cande. in late. taber. meri. Mensa enĩ stabit in parte aquilonis. Propitiatorium ponitur super arcam: quando respectus diuinæ miserationis subueniendo respicit ecclesiam. Mensa autem ponitur extra velum: quia scientia sacri eloquii nulli inuidiose absconditur: sed cunctos satiat: qui ad eam cum gratiarum actione desiderant accedere. Ponitur autẽ contra mensam candelabrum: vt fercula imposita videantur: quoniã nisi Christo illustrante diuina scriptura intelligi nõ valet. Ipse enĩ lux est vera quę illuminat omnẽ hominem venientem in hũc mũdum &c. Et qa deus ab austro veniet: idcirco in latere meridiano candelabrũ ponitur. Quia vero ab aqlone pandunt̃ mala sup omnẽ terrã: ideo in parte aquilonis ponit̃ mensa. Illũ locũ maxime munire debemus: per quem hostes in nos irrũpere timeamus.

Stephanus, de discretione.

¶Duæ incastraturę fiant. Connexio tabularũ Q
bonorũ operum cõnexionẽ significat, debet enĩ vnũ bonũ opus cõtinue sequi aliud. Vel duæ incastraturę significant duplicẽ humilitatem: quã debet homo habere in corde & in opere. Vel geminam discretionem: quã debet homo habere in principio operis & fine. In principio ne corrũpatur per intentionẽ. In fine ꝑ discussionẽ. Prius enĩ considerari debet aial ne vitiosum sit: anteq̃ offeratur: & post pellis detrahi: & carnes in frusta concidi.

Sello.

Quid per duo legis altaria mystice designet.

FAcies altare æneum &c. Duo altaria 27
in lege fieri ꝑcepta sunt: quorum al- R
terum erat sub diuo: alterũ in tabernaculo. Altare sub diuo quinq; cubitis mensuratur: super quo comburebantur carnes: & effundebat̃ sanguis. Hoc altare illos significat: qui pugnant cõtra illicitos motus carnis: q̃ ꝑ quinq; sensus agunt̃: in quo igne diuini amoris cremant̃ carnalia desideria: & effunditur sanguis peccati. Hoc erat sub diuo, non in tabernaculo: quia isti adhuc in terrenis operibus demorantes nondum in cellam vinariã: id est in cognitionem diuinorũ secretorũ introducti sunt. Nondum peruenerũt ad illud: Vacate & videte: quoniã suauis est dominus. Porro altare in tabernaculo vbi accendebat sacerdos incensum mane & vespere, perfectos significabat: q carnis tẽtationib⁹ supatis a seculi actibus alieni: hostiã laudis igne charitatis accẽsam in ara cordis frequẽter offerũt in odorẽ

suauitatis domino. Istud vno cubito mensuratur: quia perfecti in charitatis vnitate firmati ad vnitatem æternæ felicitatis omni desiderio tendunt. Hoc etiam in quinq; cubitis, & in vno signatur: q; imperfectorum numerus maior est: q̃ perfectorum. Nec prętereundum q; illud æneum: istud aureum est: quia imperfecti velut ęs in confessione resonant peccatorum. Perfecti vero ictus tribulationum patienter sine sono murmurationis tolerant: velut aurum quod non resonat sub ictibus malleorum. Illi laborant in actione: isti quiescunt in contemplatione.

Bruno.

De vasis tabernaculi & lebetibus.

S ¶Facies & lebetes ad susci. cineres & forcipes atq; fuscinulas: & igniũ receptacula. Malus lebes ille de quo dicit. Moab lebes spei m. Hi autem lebetes boni sunt: qui altari deseruiũt: qui altare mũdant: qui altaris cineres suscipiunt. Per hos em̃ sacerdotes intelligũtur: qui dei altare qđ est ecclesia ab omni sorditate tergẽtes, aliorũ cineres & peccata in se suscipiunt: & ab ecclesia longe proiiciunt. Suscipiunt em̃ vt deleant nõ vt teneant. Hi autẽ & forcipes tenẽt: quibus carbones de igne trahãt. Carbones em̃ de igne trahere est eos qui tribulationis & angustiarũ igne exurũtur: fraterna charitate adiuuare & consolari. Idipsum autem per fuscinulas: quod & per forcipes intelligimus. Idem em̃ est cũ fuscinula carnes feruẽtes de olla trahere: quod carbones ardentes de igne eripere. Sed quid per ignium receptacula: nisi eos qui charitate feruẽtes hospitalitatem sequuntur: & omnes quos pro Christi nomine affligi: vel eius amore flagrare cognoscunt: omnẽ eis humanitatem exhibentes libenter recipiunt? Si enim carbones Christifideles afflicti & charitate feruidi intelliguntur: quicũq; eos recipit: ignium receptaculum est.

Q; de oliueto prelatus sumi debeat, non spineto.

T ¶Pręcipe filiis Is. vt affe. tibi o. de arb. oli. pu. piloq; contusum: vt ar. lu. semper in taber. testi. extra velum: quod ap. est testi. Oleum a filiis Israel afferẽ: qñ aliqs vir gratia spũs sancti & pietate & misericordia plen⁹: a toto pp̃lo eligitur. Suscipitur autẽ de arboribus oliuarum: id est de doctrina & congregatione sanctorũ: quatenus & pacem diligat: & sanctorum patrum dulcedinem & saporem imitetur. Sit autem vita & moribus purus: immo purissimus: & sicut Apostolus ait: irreprehẽsibilis. Sit quoq; pilo contusus: non delicatus, nõ otiosus: sed in tribulatione & iniuriis per patientiam probatus. Et iste quidem ad hoc eligitur: vt ardeat lucerna semper in tabernaculo testimonii: vt nunq̃ tabernaculum sit sine lucerna: vt nunq̃ ecclesia sit sine lumine: vt nunq̃ populus sit sine episcopo & doctore. Ipse enim est lucerna. Ipse sit & oleo plenus: ipse sit misericordia & pietate repletus. Debet autẽ ardere hæc lucerna extra velum: vt ab omnibus videatur: vt omnes illuminet: & secundum euangelium luceat omnibus qui in domo sunt. Sed extra quod velum? Extra illud quod appẽsum est testimonio: qđ claudit testamẽtũ: qđ celat nobis & abscondit diuina mysteria.

Odo Tusculanus.

Q; curam triplicem prælati subditis debeant adhibere.

¶Applica ad te Aaron. f. t. vt sa. fa. mihi. Lex & sacerdotium q̃ familiariter sibi conueniant fraterno nomine voluit dominus assignare. Vnde nec ait Voca, sed applica. Qui ergo vult fũgi sacerdotio: oportet eum in lege domini iugiter meditari. Curæ pastorali q̃tum sit necessaria cognitio legis dei in aperto est. Cura em̃ pastoralis in tribus consistit: in cura vulneris: id est peccati: in custodia sanitatis: in promotione virtutis. De curando vulnere dicitur. Curam illius habe. De custodia sanitatis. Vos estis sal terræ. Sicut enim caro aspergitur: ne soluatur in saniem: sic & ouis pastorali vigore confirmatur: ne laxetur in peccati putredinem. De promouenda oue vsq; in perfectionem domin⁹ dicit. Bonus pastor educit oues: & cum eas eduxerit: ante eas vadit: & eum oues sequuntur. Sacerdos igitur si ignoret legem dei: quo suum officium exequetur: qui nec etiã de vulnere sciret iudicare: præsertim curare? Cum ergo reprobandus sit ex mala vita: debet potius reprobari ex ignorantia. Peccat sacerdos: caute peccet: vt saltem noceat sibi soli. Si vero cæcus fuerit: non se solum: sed totum gregem trahit in foueam. Si quis tamen est qui de sua cura caueat sibi: non tamen eius casus suo minus imputatur pastori. Est enim in ipso vt ouis cadat. Audacter dico: quot prouidere debet animabus: tot animarum homicida est. V

Bruno.

Q; Episcopus debeat ad virtutum exercitium indumentis sacerdotalibus excitari.

¶Facies superhumerale de au. & hya. at. pur. coccoq; bis ti. & byssi. re. o. po. Respice Episcope ad onus quod portas: respice ad suphumerale. Vides ibi aurum: da operã & studiũ sapiẽtiæ. X

Vides ibi hyacinthū: intuere cęlum & contēplare deum. Vides ibi purpurā: serua iustitiā. Vides ibi coccū bis tinctum: tingat te si necesse fuerit pro dei & proximi dilectione, sanguis martyrii. Vides ibi byssum retortā: carnē doma, macera, & affige: vt & spiritui seruiat: semperq; candidior & mūdior fiat. Sit autē suphumerale opere polymito, multisq; coloribus variato: quatenus in pulchritudine exteriori: qualis interius esse debeat, facilius episcopus intelligere valeat.

Q; bonus vitę finis laudabili principio debeat respondere.

Y ¶Duas oras iunctas habebit in vtroq; latere sum. vt in vnum redeat. In qua re nil aliud significari putamus: nisi vt tota vita nostra sic in bonis operibus continuetur: vt & principio finis concordet: & bonū qđ cœpimus: vsq; in finem nō relinquamus. Duę nāq; orę in vnū redeunt: dum prima & vltima vitæ nostræ in boni perseueratione cōueniunt.

Q; in pontificis pectore veritas & doctrina pari debeant fœdere copulari.

Z ¶Pones in rationale iudicii doctrinam & veritatem: quæ erunt in pectore Aaron quādo ingredietur corā dño. Hoc episcopi audiāt: hoc diligentissime attendant: & considerent, quid significet: q; sup pectus Aaron doctrina & veritas ponuntur. Ille enim episcopus rationale in pectore nō habet: in cuius corde nō est doctrina & veritas. Quid enim sine doctrina docebit? Quid sine veritate iudicabit. Ideo enim rationale iudicii dicitur: vt in rationali sit doctrina: in iudicio sit veritas. Semper igitur rationale, semper pectus suum episcopus intueatur: sufficit illi liber iste: tota lex vtriusq; testamenti: si scientiam in pectore habet: si tamen intelligit: quod in pectore habet. Sed quomodo non intelligit pectus quod in pectore est? Quomodo cor illud non videat: cuius pondere premitur? Ideo enim tam prope & super ipsum cor rationale ponitur: vt quid significet: & quid velit intelligat. Stat rationale super cor: quasi magister super discipulum. Admonet cordis oculos: rogat vt ad se dirigātur, inspiciant, & legant.

Radulphus.

Q; solos vere pœnitentes expiet sanguis Christi.

A ¶Portabit Aaron iniquitates eorū: quæ obtu. & sancti. fi. is. Neq; sanguis Christi expiat omnes: neq; fides sola sufficit: vt inter eos quos expiat numeremur: nisi sanguinis Christi vtilitatem congruæ pœnitentiæ satisfactione meremur. Vnde scriptum est, Portabit Aaron iniquitates eorū: quę obtu. & sa. fi. is. Aaron quippe noster dominus Iesus eas tm̄ fidelium iniquitates portat: & passionis suæ supplicio expiat: quorum confessionem deo obtulerint: & sanctificauerint eas: hoc est digna emendatione correxerint.

Adam de Perse.

Cum omnia fecerimus: non in operibus nostris: sed in misericordia redemptoris spem habeamus.

¶Et pones in fronte Aaron au. la. Post omnia indumenta sacerdotalia, lamina in fronte pontificis ponebatur. hoc significat: q; cum vestimentis illis: quibus sanctæ virtutes, & opera bona signanē, induti fuerimus: vtpote summi mēbra pontificis: nō in virtutibus nō in operibus nostris: sed ī Christi sanguine spem nostrā ponere debemus: teste Apostolo. Spes capitis est munimentū. & galeam inquit spem salutis. B

Bruno.

Q; per tortam, crustulam, laganum, fides, spes, charitas, designantur.

Tollesq; tortam panis vnius: & crustulam cōsper. o. & la. de ca. azi. quod po. est in con. domini. Per hæc tria fidem spem & charitatem intelligimus. Sicut enim panis inter omnes cibos, ita fides omnium virtutum, prima & maxima est. Sine fide enim impossibile est placere deo. Hæc prima dicitur. hæc in baptismo suscipitur. Est autem torta panis vnius: quoniā & fides vna est. Sic enī Apostolus ait. Vnus dominus, vna fides, vnū baptismū. Sed quare torta? Torta enim coronæ similitudinē exprimit. Per fidem aūt venitur ad coronam. Vnde Apostolus cum dixisset. Bonū certa. certaui, cur. consum. mox addidit. De reliquo re. est mihi co. ius. Crustula vero spem significat. Q; enim in sartagine frigimur: q; in craticula assamur: q; diuersis tribulationibus affligimur: hoc totum spes futurę beatitudinis operatur. Quid vero per lagani latitudinem: nisi charitatem? de qua dicitur. Latum mandatum tuum nimis. Hæc autem omnia & azima sunt & oleo lita: quoniam syncera & incorrupta sunt: & sancti spiritus gratia perfusa. Hęc vero de canistro azimorum tolluntur: quoniam in sacra pagina reperiuntur. ca. 29. C

Q; non intercisa sed continua debeat esse sanctificatio sacerdotum.

¶Omnia quę pręcepi tibi fa. sup Aa. & fi. eius. Septem diebus consecrabis manus eorū: & vi- D

tulum pro pec.of.per fin.di.ad expi. Quid est vii.dieb9 cõsecrabis manus eorꝝ? Audite episcopi & sacerdotes. Nullus dies prætermittit. Oi die cõsecrari debēt manus vestræ. Non enim sunt nisi.7. Qui igitur.7.diebus consecrat: oibus diebus consecratur. Consecrat autem qui semper manus & opera custodit vt mũda sint: vt nil mali operentur: & vt cunctis bonis operationibus insistant. Offert autem & vitulum ad expi. per singulos dies: qui nunq̃ vnigeniti filii dei obliuiscitur passionis.

Radulphus.

Quid per matutinum & vespertinum sacrificium designetur.

E ¶Hoc est qđ facies in altari. Agnos anniculos duos per singulos dies iugiter: vnũ agnũ mane & alterum vespere. Decimam partem similę cõspersę oleo tunso: qđ habeat mēsurā quartam partem hin. & vinũ ad bibendum eiusdē mēsurę in agno vno. Alterum vero agnum offeres ad vesperā iuxta ritũ matutinæ oblationis: & sanctificabitur altare in gloria mea. Altare holocausti/ecclesia est. Hæc agni illi9 oblatione sanctificat: de quo scriptũ est: ecce agnus dei &c. Huius agni holocaustum matutinum fuit: qñ iustitię mane mũdo apparuit. Est & vespertinũ: quia vsq; in seculi vesperā ecclesia sanctificatur per ipsum. Sed & p singulos dies mane offert: cũ singulis fidelib9 eius gr̃a lumē fidei aperit. Offertur & vespere: cũ eius auxilio credens iustitia consummatur. Totiēs quippe offertur p nobis: quotiēs oblationis suæ vtilitatem cõfert nobis. Decima similę quę agno adiungitur/perfectam illius puritatem designat. Oleum vero quo simila conspergitur/eam quā nobis exhibuit innuit charitatem. Tũso, id est tribulationibus probato. Quaternarius numerus qui in oliuæ mensura seruatur/eiusdē dilectionis exprimit infirmitatem. Hic em̃ nũerus pro perfectione & soliditate solet poni. Vnde & quatuor sunt euangelia: ad designādam irreuincibilem eorũ auctoritatē. Et ligna arcæ quadrata fuerunt: vbi sanctorum exprimitur fortitudo. Quadratum nāq; in quocũq; latere stat: sic & sanctorum virt9 & in aduersitate & in p̄speritate rigorē sui p̄positi retinet & cõseruat. Seruat & in vini libatione mēsura eadem: quia de ei9 morte gaudium indeficiens generi prouenit humano. Et sanctificabitur inquit altare in gloria mea. Dei gloria est non nostra: q nos non quærentes se quæsiuit: non eligentes elegit: non vocantes se prior nos vocauit.

Stephanus, contra inanem gloriam.

Cornua ex ipso erant. Nota q ait ex ca. ipso: & non aliunde. Hypocrita enim 30. habet cornua ex iactātia & inani lau F de. Diues a pecunia. Paup a tenuitate. Tũc em̃ cornua sumit. Iustus autem non aliunde: q̃ a semetipso. Vnde omnis gloria. fi. re. ab intus.

Radulphus.

Q; fides integra equaliter ab om̃ibus exigat.

¶Hoc dabit omnis qui transibit ad nomē, dimidiũ sicli iuxta mēsuram templi. Diues non G addet ad mediũ sicli: & pauper nõ imminuet. In hoc pręcepto vel in hac oblatione aperte mõstratur/non morũ sanctitatē in qua sanctorꝝ diuersa ē gratia: sed fidei firmitatē describi: quæ sanctis omnibus cõmunis est: in qua nec diuiti quicq̃ addere: nec pauperi detrahere licitũ est. Hęc aũt recte per dimidiũ sicli exprimitur. Siclus quippe.xx.obolos habet. Quapropter.x. oboli qui ĩ sicli dimidio reperiunt, numeri sui perfectione/perfectā fidei doctrinam insinuant. Nam idē siclus mēsurā templi habere pręcipitur. Quisquis enim plenā fidei mēsurā habere satagit, necesse est vt eā non hereticorũ sed orthodoxorũ patrũ doctrinę cõformet. Denarius itaq; iste in se quidē p̄fectus est: sed tamen sicli non plenitudinē: sed mediocritatē continet: qa fidei nostrę plenitudo totũ q̃dem habet: qđ saluti satis sit humanę: verũ ad plenitudinē illā visionis dei: quæ in futuro repromittitur sanctis: vix dimidiũ explet. Ex parte ĩquit Ap̄lus cognoscimus: & in parte prophetamus.

Galfridus.

Q; per sicli dimidium, fidei integritas designetur.

¶Diues nõ addet ad mediũ sicli: & pauper nõ H minuet quid ab eo. Dimidi9 siclus ē fides: q ad salutē sola sufficere nõ possit: si facultas suppetit operādi. In opib9 aũt ali9 alio ampli9 offert deo: ĩ fide aũt nec augeri licet oino/nec minui.

Radulphus.

Q; tam tabernaculum: q̃ vasa eius sancti spiritus oleo consecrantur.

Facies vnctionis oleum: & vnges ex ca. eo taber. testi. & arcam testa. mēsam 32. q; cum vasis suis: candelabrũ & vtē I silia eius: Altare thymiamatis & holocausti: & vniuersam supellectilem: quæ ad cultum pertinet. Vnctio ista quæ fit Ioānes manifestat cum dicit. Vos vnctionē habetis a sancto: & nostis omnia. Hoc oleo vngitur tabernaculum, cũ filii ecclesiæ vt domus dei efficiant: & in Christi membra transeant, sancto spiritu consecrantur. Qui enim spiritum Christi non habet: hic non est eius. Vngitur arca in sanctis sanctorũ

collocata:cũ eadẽ ecclesia nõ in hac peregrinatione,fidei sanctificationẽ:sed iã in patria cælesti iustitię pfectionem circũdata ex omni parte auro:id est diuinę visionis illustrata fulgore/p eiusdẽ spũs gratiã adipiscit. Cãdelabrũ quoq; hac ipsa vnctione sanctificat: cũ lucerna fideliũ,bona.s.eorũ opa:p quę corã hominibus lucẽt:vt eis pdesse possint, ab eodẽ spũ charitatis gfam cõsequuntur.Mensa autem sacrę scripturę formã habet. Ipsa est qppe quæ nos ad deum tendentes ne deficiamus reficit & confortat.Vnde Dauid.Parasti in conspectu meo mẽsam aduersus eos q tribulant me. Nam & mensa hęc in pte Aquilonis stabat:vt datur intelligi.quia cõtra impetus aduersarii nobis ad consolationẽ attributa est.Mensa itaq; oleo vngitur:quia scriptura sacra non humano sensu sed p spũm sctm̃ nobis administratur.

Q; qui secundum carnem ambulant sancti spiritus nesciũt vnctionem.

K ℂHoc oleum sctm̃ erit mihi in genera.v.Caro hominis nõ vngetur ex eo. Qđ quomodo dictũ sit queri potest:cum Aaron filiiq; ei⁹ ex eo vngi præcipiantur.In pmptu tñ est aduertere eã quę ad vsum carnalẽ ptinet,exhiberi vnctionẽ:nõ eã quę ad sanctificationem.Vnde nõ dicitur:Homo nõ vngetur ex eo:vt voluptatem poti⁹ carnis amputãdã intelligat: q̃ officium cõsecrationis. Vnctio ista spiritus est.Vnguento itaq; isto caro hominis vngi non potest: qa qcunq; viuunt secundũ carnẽ: sancti spũs nesciunt vnctionem.Quicũq; autẽ dederit ex eo alieno exterminabitur de populo suo.Hoc ad spũm sanctũ videtur non posse referri:cũ de illo dñs testetur:quia alienus eũ accipere nõ potest.Sed sunt nonnulli q qđ nõ habent habere se simulãt.Quicũq; ergo hac vnctione p meritũ suũ priuati vnctos se ex ea videri appetũt: isti cũ ab ea alieni sint:fallaciter sibi eãvsurpãt.

Galfridus.

Q; comminatio domini in iudęorum populo sit completa.

L ℂDimitte me vt irascatur furor meus:& fa.te in gẽtẽ magnã.Aliquaten⁹ etiã tũc impletum: si nõ de ipsa gente,de ipsa tñ cognatione videtur:vt ex tanta multitudine terrã pmissionis vix intrent duo.Nec imerito forsitã in duob⁹ illis duas eiusdẽ populi ptes pręfiguratas accepim⁹:alterã qdẽ in initio dñicæ vel apostolicæ prędicationis ex tribu Iacob suscitatã:alteram vero in fine seculi velut ex quibusdã iã fæcib⁹ Israel conuertendam.

Stephanus.de dulcedine dei.

M ℂDimitte me vt irascatur furor meus. Quasi tu tenes me vel tenere potes.Per hoc ergo dedit fiduciã exorãdi & impetrãdi p eis.Si enim velles verberare filiũ tuũ:& diceres sedẽti iuxta te:Dimitte me vt verberẽ filium meũ:non ne quodam modo hortareris vt te exoraret ne verberares eũ?Tenuit ergo Moyses deũ: seru⁹ dominũ:creatura creatorem.

Bruno.

Q; quasi tabulas frãgere sit de rigore iustitię aliquid misericorditer relaxare.

ℂVidẽs Moyses vitulũ iratus est valde:pıecit N q; de manu tabulas:& cõfregit eas ad radicẽ montis.Irascitur Moyses & frãgit tabulas.Populus peccat:& tabulę frãgũtur.Populus peccat:lex destruitur.Vt qd hęc?Si em̃ Moyses tabulas nõ fregisset:populo nõ pepcisset.Et qd pderat:q; orãdo deũ placauerat:si ipe eos ex legis imperio occidisset? Lex em̃ dicit.Qui immolat diis/occidetur.pręterq̃ dño soli. Noluit igit cũ tabulis:noluit cũ rigore legis ad populũ deliquẽtẽ venire:sed tabulas fregit:legẽ euacuauit:& populo deliquẽti pepcit.Quotiẽs ei epũs respectu pietatis alicui miseret:& timens ne in peius ruat:nõ secũdũ canones eũ misericorditer iudicat:totiẽs tabulas frãgit:& legis auctoritatẽ reliquit.Hoc autẽ nõ magnũ puto esse peccatũ.Vnde & Moyses p fractis tabulis nusq̃ a dño reprehẽditur.Sed audi qđ sequtur.Arripiẽsq; vitulũ quẽ fecerant combussit & contriuit vsq; ad puluerem. Quẽ sparsit in aquã:& dedit ex eo potũ filiis Israel. hic enim cui Moyses irascere ostẽdit.Vitulo em̃ irascebatur:& pctm̃ destruere conabatur.Sed quare misit in aquã?& quare ex eo potũ dedit filiis Israel?Fortasse vt fœnũ biberet vitulũ:qm̃ vitul⁹ comedit fœnũ.Bibũt aurũ Iudæi:qa cupidi sunt & auari.bibũt aurũ idoli:qa idololatrę & sacrilegi.sic em̃ hęc mortifera potio:hæc doctrina idololatrię eorũ viscera penetrauit:vt vix aliquãdo ab idolorũ cultura potuerit auelli.

Galfridus.

Q; exẽplo sacerdotũ populus aurũ sitit.

ℂAurũ dederũt mihi:& pieci illđ ĩ ignem: & O egress⁹ ẽ hic vitul⁹.Mira res:si tñ vera:q; hui⁹ auctor idololatrię sacerdos extiterit.Audi ergo sacerdos auare:Aurũ tibi datũ est.Nõ ei ex tuo illud habes vel patrimonio:vel labore: sed ex oblatiõe fideliũ.Sed acceptũ in ignẽ aurum mittere est in ipsi⁹ cõcupiscẽtiã corda hominũ inflammare.Ignis em̃ auaritiæ signat ardorẽ. Et in hũc ignẽ ab eis aurum mittitur: quorũ maxime exemplis agitur:vt ardenter ametur. Quæ em̃ est subuersio maxima populorũ?non ne auaritia sacerdotum? Inde studium hoc &

& cura vehemẽtius terrena colendi/& immoderatius incũbẽdi eiusmodi lucris augẽdis,nõ in solis iã cõsciẽtiis oritur:sed foris etiam manifesta operis executione profertur.

Stephanus.de Auaritia.

¶Notandũ ꝙ populus nõ adorauit totũ vitulũ:sed caput vituli. Vitulus est luxuria:caput delectatio. Hãc diabolus cupit ab hoĩe adorari,id est vt delectet̃ in peccato. Vel quia caput prima pars est:vult semper ipsum esse in principio:non in fine.

De dulcedine dei.

34 Q Quo transeũte corã eo &c. Notãdum ꝙ dñs ante nos transit quasi nobis se offerens:vt vel tangendo cor nostrũ: vel ad bonũ mouendo ad se alliciat. Tunc etiã trãsit:cũ pauperes nobis causa miserendi ostẽdit:sicut auceps volucri quã cape captat,escæ demonstrat illecebram.

De Humilitate.

R ¶Nota ꝙ post om̃ia tabernaculi ornamẽta pili caprarum ponũtur:qa post om̃ia bona opera opus est pœnitentia.

Explicita Exodo:incipit Leuiticus.

Radulphus.

Q; per hostias & holocaustum duo conuersationis genera designentur.

ca. 1. S Homo qui obtulerit ex vobis hostiã dño de pecoribus,id est de bobus & ouibus offerens victimas: si holocaustum fuerit eius oblatio:ac de armento masculũ immaculatũ: offe.ad ostiũ tabernaculi testi.ad pla.sibi do. In hostiis legalibus quędã holocausta:quędã vero hostię dicebant̃. Holocausta tota in altari cremabantur. Inde dicta holocausta:q̃si tota incensa. Hostiarũ aũt pacificarũ/solis crematis adipibꝰ:cætera in sacerdotũ/seu ipsorũ qui obtulerant cedebãt vsum. Sed hęc mystice disseramus. Hæc em̃ sunt duo genera cõuersationis:eoꝝ.s.qui pfecte mũdo renũciãt:& se deo exhibẽt holocaustũ:& eoꝝ q suis in mũdo licite pfruunt̃:quorũ carnes nõdũ qdẽ spũali feruore assumũtur: sed sanctificatę qdẽ sine criminis admixtiõe:ex magna tñ parte offerẽtiũ voluptati deseruiũt.

De triplici genere Holocaustorum.

T ¶Sũt aũt tria gña holocaustoꝝ. Primũ bouis. Secũdũ ouis aut caprę. Tertiũ auiũ:turturis.s. aut colũbarũ. Qui quicqd laborãdo pualẽt:totũ circa pximoꝝ obseqa dño cõsecrant: bouis immolãt holocaustũ. Qui laborare nõ valent: sed tñ pximo erogãt qđ possident:ouiũ instar vellus suũ aliis cedũt:& tanq̃ lactis dulcedine: sic operũ innocẽtia:& morũ simplicitate possessores pascũt. Holocaustũ vero auis offerũt: q operã dãtes sciẽtię ad hoc vacant: vt deum cognoscant. Holocaustũ igit̃ bouis:qđ lex primũ ponit:vt cœpimus exequamur.

De holocausto bouis.

¶Homo q obtulerit &c. In hostiis pacificis nulla habetur discretio maris & fœminę. vtrunqꝫ em̃ offerri põt. In holocaustis vero soli masculi offerunt̃. Ad illã em̃ mediocrẽ vitã mẽs etiã infirma sufficit. Ad pfectionis vero celsitudinẽ nõ nisi virtus idonea est. Masculũ ergo immaculatũ offeret: ne.s.labores q deo cõsecrant̃ ex aliqua pte per criminis admixtionẽ fœdent̃. Teste em̃ Salomone:Qui in vno offenderit multa bona pdet. Sed qm̃ in bono ope intẽtio semper ad eũ dirigẽda est:cõsequẽter adiũgit:ad ostiũ tabernaculi ad placãdũ sibi dñm. Tabernaculũ hoc in loco/cęlestis societas itelligitur. Quisquis ergo p bonũ qđ agit,placari sibi dñm cõcupiscit:in omni suo ope necesse est nõ fauores humanos inutiles:sed regni cęlestis ingressum expectet. Hinc nos admonet dñs. Attendite ne iustitiã vestrã fa.co.ho.&c. Sequit̃. Ponetqꝫ manũ sup caput hostię:& acceptabilis erit:atqꝫ in expiationẽ eius pficiẽs. Manus impositio deuotionẽ offerẽtis significat. Cũ igit̃ offerẽtis manus sup hostię caput ponitur: innuitur nobis ꝙ voluntarie deo sacrificãdum sit: vt acceptabilis eadem fiat oblatio. Sic quoqꝫ in expiationem illius pficiet. Immolabitqꝫ vitulũ corã domino. Nõ corã hoĩbꝰ:vt videat̃ ab eis:sed corã dño:vt ipse.s.videat & approbet deus. V

Quomodo fundatur sanguis holocausti per altaris circuitum.

¶Et offerent filii Aaron sac.san.eius fun.per altaris cir.qđ est ante ostium tabernaculi. Filii Aaron nonnunq̃ rectores ecclesiæ:nõnunq̃ vero quilibet fideles accipiuntur. Per sanguinem qui vita carnis est:prauam intelligimus volũtatem. Funde sanguinem & caro moriet̃. Tolle malam voluntatem/ nec erit qui mala operet̃. Fundunt ergo filii Aaron sanguinem:quia doctores sancti assiduitate sua de discipulorũ cordibus expellunt malitiam. Et quoniam per dei timorem hoc agitur:hæc ipsa effusio,dei oblatio appellatur. Fundentes inquit per altaris circuitum. Altare Christus est:quia oblatiões nostras ei imponimꝰ:& per ipsum acceptas patri X

fieri posse speramus. Per huius ergo altaris circuitum sanguinem fundimꝰ: dum Christi virtutes mēte reuoluētes vitiosos affectus a nobis eiicimus. Verbi gratia: dum mansuetudinem illius recolimus: nostram iracūdiam abdicamus. Et sic de singulis est agendū. Si vero nomine altaris sancta ecclesia designatur: per eiꝰ circuitum sanguinem fundimus: dum sanctorum: qui in ea aut sunt aut fuerunt, sanctitatē considerantes, in singulis quaquauersum oculos tendimus/correctionis nostræ exempla videmus. Hoc autem ad ostium tabernaculi fit: quia dum in hac ecclesia peregrinamur, cælestis illius patrię aditum suspiramus.

Quomodo holocaustum frustatim imponatur altari.

Y ¶Detractaq; pelle hostię artus in frusta concident: & subiiciēt in altari ignē strue lignorum ante composita: & membra quę cęsa sunt/desuper ordinantes. Tūc holocausto pellis detrahitur: cum is qui perfectam aggreditur vitā, exteriori substantia spoliať. Vel nostrę hostię pellem detrahimus: cum minime vitę nostræ superficie cōtenti/interiora illius subtilius pscrutamur. Multa em̄ videntur q̄ non sunt. Vnde & artus illius in frusta concidendi sunt: vt. s. conuersationis nostræ actiones singulas examinātes: ne sub virtutū specie vitia lateant/sollicite perscrutemur. Ignis vero in altari nostro subiicitur: si a nobis ibidem lignorū strues anteponatur. Ignis iste charitatis feruor est: qui p spiritum sanctum nobis tribuiť. Si ergo ligna cō gesseris: ipse subiiciet ignē suū. Ligna sunt cogitationes sanctæ: quæ calorem illius concipiunt, & nutriūt excitatum. Si igitur in labore sancto deficere nolumus: ignem istum sedulis pcibus nobis subministrari rogemus. Mox em̄ vt feruor charitatis in corde torpuerit: & manus ab opere fatigata cessabit. Om̄is em̄ labor amāti tolerabilis videť: a negligēte vero si leuis sit: itolerabilis iudicatur. Sup ligna vero cęsa mēbra ordināda sunt. Membra sunt singulę actiones. In his ergo ordo quidā ordinādus est vt scilicet potentiora infirmioribus ꝑponātur: & singulis quibusq; locus congruus: & persona: & tempus seruetur. Verbi gratia: Sancta actio q̄q̄ laudabilis sit: eius tn̄ assiduitas sapiētiæ studiis non parum obsistit. Certis itaq; tēporibus intermittēda est: vt percipiēdæ sapientiæ vacatio necessaria concedatur. Scriptū est enim. Sapientiam scribe in tempore otii &c. Et hæc cōsideratio in cæteris est habēda. Sic igiť ordinentur: vt vbi maior vtilitas est/maior sollicitudo impendatur. Quæ vero sint quę ordinari præcipit, exequitur dicens. Caput. s. & oīa quæ adhęrent iecori intestinis & pedibus lotis aqua. Caput hostiæ nostræ, interior intentio ē: quæ in omni opere obtinet principatum. Hæc in primis super ligna ordinanda est: euangelicis. s. præceptis coaptāda: vt iuxta dominicum mandatum simplex & munda sit: ne forte p illius damnationem totius laboris nostri reprobatio subsequatur. Qui autem adhærent iecori, adipes sunt. Adipes sunt affectus: sed inter est plurimum: quo inflammentur incendio: an etiam vtrum per negligētiam torpeant: & quasi sine igne remaneant. Sūt enim nonnulli qui carnales iam voluptates abiiciunt: nec tn̄ feruore debito ad spiritualia desideria cōsurgūt. Quorum vero affectus ad huius mundi cōcupiscentias ardentius incitatur, horum adipes igne cōtrario peruruně. Nos itaq; adipes nostros super lignorum cōpositionem ordinare debemus: vt varium discursum affectuū ad diuinę voluntatis regulā reuocare conemur. Intestinis inquit & pedibus lotis aqua. Quæ sūt intestina? qui pedes? Intestina nostra aīę nrę interiora sunt. In quibꝰ dum multa inutilia siue etiā noxia versamꝰ: quasi stercora ī vētre portamus. Pedes vero actiones nostrę sunt: quę quotiēs terrenum aliquid operātur: quasi terram tangendo pulueris cōtrahunt sordes. Lauāda igitur intestina/lauandi sunt & pedes: vt congruis fletibꝰ abluti, sacrificiis diuinis fiant idonei. Potest & per pedes actionis cuiuslibet: siue etiā vitę nostræ cōsummatio intelligi. Salubriter igitur hoc præcipitur: vt siquid boni agimus: si in omni vita nostra deo militamus: fonte lachrymarum totiꝰ laboris nostri terminū abluamus. Vix em̄ bonum opus compleri pōt sine alicuius admixtiōe peccati. Adolebitq; sacerdos super altare in holo. & sua. o. do. Altare istud cor nostrum est, iuxta q̄d illud. Oblatio iusti impinguat altare. In hoc altari struūtur ligna: cum sanctæ cogitationes congregantur. Adduntur quoq; & hostiæ membra: cum sanctæ mētis studium efficacia boni operis comitatur. Sacerdotis vero ea est adolere, id est succendere. Illius tamen sacerdotis qui ignem venit mittere ī terrā: qui facit angelos suos spūs.

Ricardus.

Quæ sit veræ obedientiæ forma.

¶Detracta pelle hostiæ artus in frusta concident: & sub. in al. ig. Docet hic Moyses quomodo vitulus debeat immolari. Vitulus noster ī Libano pascitur: cum voluntatem nostram nō nisi in rebus honestis sequimur. Hunc autem mactamus: cum omnem singularitatem amo A

re obedientiæ abdicamus. Secamus vero, cum mentem de psumpta libertate acriter increpamus. Sed hunc vsq; ad frusta diuidit: qui quæ q singularitatis suæ opera distinguit: & se in singulis de præsumptionis audacia reprehendit. Tūc autem nil amplius supest: nisi vt igne compunctionis vel flamma diuinæ dilectionis eousq; cremetur: quousq; omnis voluntas huius arrogantiæ sopiatur. De huiusmodi holocausto quasi quidam adhuc cogitationum cinis remanet: qui omnino nobis perire non debet: quia vtiliter satis suas quisq; præsumptiones reminiscitur: quando in hoc conscientia humiliata confunditur.

Radulphus.

De holocausto pecorum.

B ¶Q; si de pecoribus oblatio est, id est de ouibus siue de capris holocaustū, ag. anniculū & absq; macula offeret. Notādum q oui capram coniungit. Capra autem aut hœdus: q scilicet hoc genus animantis olidum luxuriosumq; sit peccatorum gerit imaginem. Inde est q agnus paschalis iuxta .lxx. de ouibus & capris sumi iubetur. Quia Christus qui pascha nostrum est: ex iustis & peccatoribus carnē assumpsit. Cum igitur capra peccatoris vel peccati gerat imaginem: quid est q in holocaustum domino iubemur offerri? Nunquid acceptum fieri potest deo peccatum nostrum? Sed sciēdum q cuius non placet executio: placet mactatio. Idem vero computatur ouis & capræ holocaustum: quia in eodem vbi prioris malitiæ vetustatem deponimus: nouitatem innocentiæ domino consecramus. Bos vero & ouis licet sanctitatis speciem gerant: ideo tamen mactari iubentur: quia nemo mundus a sorde: nec iustificabitur in conspectu domini omnis viuens. In agno autem anniculo propositi firmitas figuratur. In anno enim solis expletur circuit⁹. Ne ergo simplices vouere præsumerent qđ postea explere non possent: agni anniculi iubetur fieri holocaustum. Diu nāq; deliberādum est, qđ semel statuēdum est. Qđ dicitur absq; macula supra expositum est.

De holocausto auium.

C ¶Sin autem de auibus holocausti oblatio fuerit domino: de turturibus & pullis columbæ offeret eam sacerdos ad altare. Aduertendum attentius: q dominus cum aues sibi in holocaustum offerri iubeat: non cygnum expetit qui magnitudine corporis præstat: qui plumarum candore nitidus: etiam colli protensione caput in altum leuat: nec mergulo delectatur qui frequentius aquis immergitur: nec accipitre: qui mortibus pascitur alienis: sed turturē petit & columbam: quarū columba societatis, turtur vero castitatis amator ē. Vtraq; tñ hęc auis gemere nō canere solet. Per aues sciētiā figurari iā dixim⁹. Manifestū est igit̄ nō illam a dño sciētiam approbari quæ sibi magna videt̄ iuxta illud. Vęh qui sapiētes estis in oculis vestris. vel quæ de nitore eloquētiæ gloriatur: vt de quibusdam scriptū ē. Posuerunt in cælū os suū. Sed nec illa placet: quę sicut mergulus aq̄: sic carnalibus voluptatibus absorbetur. Nec illa quoq; accepta: quā accipitris instar malitia comitatur. Sed turturem amat dominus & columbam. Ergo scientiæ sanctimonia cum pace associāda est: sine quibus nemo videbit deum. Monemur quoq; in auibus istis, illam magis scientiam appetēdam quæ gemitum doceat: q̄ quæ plausum: quæ miseriam nostrā nobis aperiat: q̄ quæ risum. Hęc est em̄ vera scientia: de qua Salomon ait. Qui appo. scientiam appo. & do. Notādum vero q auiū holocaustum ad ipsum altare offertur. Altare cor nostrū est. Soli igitur sunt qui perfecte ad corda redeant, ii qui per scientię studium & sanctam meditationē apud se i arcano mentis habitare nouerūt.

Radulphus.

Quomodo aues debeant immolari.

¶Et retorto ad collum capite ac rupto vul. loco decurrere faciet sanguinem sup crepidinē altaris. Ad collū caput reflectitur: vt quasi corpus suū respicere videatur. Cum enim mandata dei addiscimus: discutere nos debem⁹ vtrū hęc etiam opere expleamus. Scienti nanq; bonum & non fa. pec. est illi. Ac rupto inqt vul. loco. Sic caput a corpore per illud vulnus separabatur: vt non tamen prorsus abrumperetur. Innuitur ergo q a cura carnis mens abstrahēda sit: non tñ omnino: sed sicut ait Apostolus. Curam carnis ne feceritis in desideriis. Rupto ergo vulneris loco decurrere faciet sanguinem super crepidinem altaris. Sanguis appetitum significat. Sicut em̄ ex sanguine sua caro viuit: sic anima ex appetitu. Qualis enim fuerit appetitus: talis & vita illius. Altare cor nostrum. Crepido vel basis/est fundamentum. Illud scilicet fundamentum: præter qđ nemo aliud potest ponere: qđ est Christus Iesus. Sanguis ergo qui rupto vulnere defluit a corpore ad fundamentum decurrat: vt appetitus & amor noster: qui a carnalibus voluptatibus recedit: in Christum transeat. iuxta illud. Defec. in sa. t. a. m. Defecit a vanitatis appetitu: vt ardenter iam sitiat veritatem. D

Vnde supra.

E ¶Vesiculã vero gutturis & plu.pi.prope al. ad ori.pla.in loco in quo ci.ef.so. Recolendum q studiosorũ oblationẽ tractamus. Quid vero studiosis magis timẽdũ est: q̃ tumor elationis! Sciẽtia eñ inflat. Huius igit auis nostræ vesicula guttur piicienda est: tumor.s.q de eloquẽtię põpa oriri solet, penitus excludẽdus. Plumę vero quæ sunt nisi peregrinorũ leuitas studiorum: vt versificandi peritia: dialecticorũ garrulitas: quę oĩa mẽti dñm metuenti: & circa lamẽta potius occupatę nihil remedii: nil poterunt vtilitatis conferre. Plumæ ergo & ipę piiciantur vt a seruis dei hmõi studia cõtẽnant. Vbi aũt hęc piici debeant, lex signanter exp̃sit. Prope al. inquit ad o.pla.in loco in quo cineres ef.solent. Per oriẽtem vnde mũdo lux imittitur: diuinę cognitionis illuminationem intellige. Ad orientem ergo inflationem nostram abiicimus: quum dei magnitudinẽ aliquaten⁹ cõtemplãtes: de nobis humilia sentire icipim⁹. Ad oriẽtẽ quoq; plumę cadũt: qa fidei pcepto lumine: mẽtẽ quã penetrat timor dei: quã salutis suæ cura sollicitat: minime sup̃fluis studiis operã dare delectat. In loco in quo ci.ef.so. In loco cineris, id est mortis meditatione vesiculam cũ plumis piice: vt dũ iugiter finẽ tuũ conditionẽq; mortalitatis recogitas, inanẽ iactãtiam cum omnibus superfluis mox deponas.

Vnde supra.

F ¶Cõfringetq; ascellas ei⁹: & nõ secabit: nec ferro diuidet eã. Ascellas frãgere, est acumẽ ingenii nõ sibi tribuere: sed sub diuino munere humiliter infirmitatẽ ppriam cogitare. Et non secabit: nec ferro diuidet eã. Non est auis nostra secãda nec ferro diuidẽda: qa qcũq; cęteris amplius aliqd in sciẽtia pfecerint: caueant oĩmodis necesse ẽ: ne corpus Christi diuidãt: ne suę eruditionis p̃sumptione a doctrina patrum recedere præsumant.

De oblatione similæ.

2 G Anima quum obtulerit sacrificii oblationem dño: simila erit eius oblatio: fundetq; sup eã oleũ. Recte post auis holocaustũ simila sequitur: quia quisquis p studium sapiẽtię terrã mẽtis inhabitat: purgationi illi⁹ isistere debet: vt nequaq̃ exteriori sanctificatiõe cõtẽt⁹ sicut a corpe prauos recidit act⁹ sic & a mẽte eorũdẽ extirpet affectus. Hæc est eñ simila, puritas scilicet cõscientię. Nã simila pura farina est furfuris admixtione purgata. Huic aũt similę oleũ supfundit: quia mens cõcupiscentia carnali tanq̃ furfureis integumẽtis exuta diuina charitate repletur. Hęc autem simila non oleo conspergi: sed sic offerri iubet: sed dũ offert, oleum sup eã fundi iubet: qa hoc datum optimũ & hoc donũ pfectũ desursum est descẽdẽs a p̃re luminũ. Et ponet thus. Thus orationis speciẽ habet teste Psalmista: q ait. Dirigat o.m.sicut incen.in cõs.t. Post olei ergo infusionẽ: huic similę thus iponit: qa nõ nisi amãtiũ orõnis ẽ virtus. Amor nãq; desideriũ parit: desideriũ orãtes facit. Ac deferet ad filios Aaron. qa subditorũ virtutes platorũ doctrina iformãdę, iudicio examinãdæ: orõnibusq; cõmẽdãdæ sunt. Quorũ vnus tollet pugillũ plenum similę & olei: ac totũ thus: & ponet memoriale sup altare in odorẽ suauitatis domino. Vnus iste filius Aaron Christũ significat q de ei⁹ stirpe ad nos descẽdit. Vnus dicitur quia singularis. Hic itaq; tollet pugillũ plenũ similę & olei: ac totum thus: & incẽdet coram dño. Qđ aũt reliquũ fuerit, erit Aaron & filiorũ ei⁹. Anima nãq; quę p spũs sancti grãm verę dilectiõis pinguedinẽ cõcepit: partitur in duo: quũ & deum diligere & pximũ iubet. Notandũ tñ q similæ pars sola: thuris vero nõ pars: sed totũ dño iubet incẽdi. Orationis eñ sacrificiũ nõ nisi dño soli offerendũ est: similę vero partẽ cũ oleo ille filius Aaron manu stringit: & cõcremãdã altari imponit: qa Christus dexterę suę virtute mẽtis nostrę ifirmitatẽ a multiplicitate terrenarũ cogitationũ colligit: & collectã extollit: vt spiritu illius adiuti saltẽ ad horã in orõne dño astare & cõpunctiõis igne coram ipso ardere possimus. Neq; eñ similę p̃tẽ mediã: sed tm̃ pugillũ plenum in altari cremari pcepit: vt itelligam⁹ hanc viuę orationis potentiã nec ipsis pfectioribus nisi raro posse conferri. Pars igitur illa manu stringitur: vt domino offeratur: quia mens nostra cõstricta leuatur: sparsa vero ad ima relabitur.

Galfridus. de similæ sacrificiis: & qd per hæc mystice designetur.

¶Aĩa quum obtulerit oblationẽ sacrificii dño simila erit eius oblatio. Sicut multis laboribus de terreno fructu remotis paleis & furfure vix producitur simila: sic in terrenis actibus nil dignum eius sacrificiis inuenitur: nisi & leuitas operũ, & impuritas cogitationum sollicita examinatione fuerit remota. Cui tamen similæ: sicut lex iubet: & infundendum oleum dilectionis: & superponendum thus orationis. Et thus quidem totum offerendum deo. Solus nempe orandus & adorandus est deus. Nam & quotiens oramus sanctos: hoc oramus: vt orẽt pro nobis deum: & per ipsos quoq; ad eum oratio tota refert. Oleum autem diuiditur: quia duo H

sunt mādata prima & maxima: dilectio dei & pximi. Sed & simila pariter diuidat: vt ad honorē dei & vtilitatē pximi oīs nostra actio dirigat. Hinc est ꝙ eiusdē similę conspersæ oleo portionē offerri dn̄o legalis sanctio iubet. Reliquū aūt (inquit) erit Aaron & filiorꝫ eius. Sed quę portio dn̄i? Plenus sane pugillus quē offerendū vnus e sacerdotibus tollit. O plenū pugillū: vel plenū potius & pusillū. Nihil em̄ magnū exigit: sed nil vacuū recipit deus. Reliquū inquit nō sibi quisqꝫ tollat: sed sit Aaron & filiorū eius. Quid? inquies. Ego igit qui portaui pondus diei & ęstus nihil accipiā? Patiebar æquanimiter: immo etiā gratulabar: quū viderē solum tollere te pugillum: quē verebar vel decimas saltē vel aliquid amplius accepturū. Gratulabar iquam: siquidē arbitrabar reliquū hoc mihi esse relictū. Hoc ergo te scādalizat: qđ datur Aaron & filiis eius? Sic tibi seruant potius: immo etiam & augent incremēta frugum iustitię tuę. Deniqꝫ & si viuere vis & tu de hoc reliquo: esto de filiis Aaron. Nec causaberis illud datū Aaron & filiis eius: Christus est & discipuli eius. Inter eos igitur accipe reliquum hoc: nec cū eis diuidas: immo totum cōmunices: sine inuidia possideas: sine diuisiōe possideas. Magis aūt sperare licet: dū id modicum eis cōmunicas: quicqd illorū est tuū esse pſumas. Hęc dicta sūt de simila simplici & sacrificio qđ nō coquitur: quale tn̄ fortassis hodie: nā dies mali sunt: vel a nemie vel a paucis offert. Oēs em̄ qui pie volūt viuere in Christo persecutionē patiunt. & si quis nō aduritur suo scandalo: tn̄ vritur alieno. Coquit aūt sacrificiū aut i clibano/aut in sartagine/aut in craticula: sicut in ipsa legis lectione discernit. Clibanus est quædam regularis disciplina: cuius decoctio diuturnior est: sed tolerabilior: sollicite si nō desipiūt puidentibus iis qbus est credita dispēsatio: & discrete moderantibus ne vehementior ignis adurat: aut tepidior forte non coquat. Sed ad hoc quis idoneus? Quis temperabit hunc clibanum: vt nec nimis ferueat nec nimis tepeat: sed eo efficacius quo discretius panes sacrificii coquat? Heu dn̄e deus: qđ de cōmuni & terreno pane non fieret: multi hodie imperiti imprudēter & impudēter pręsumimus qđ nescimus: & inexptū nobis officiū clibani spiritualis accipimus. Iñ est ꝙ nūc ęstus acrior q̄ oporteat: nūc tepidior q̄ expediat inuenitur. Sartago est vehementior quęlibet tribulatio: cui tn̄ vberior consolatio sociat. Hęc lagana oleo lita. Hæc simila nō solum cōspersa oleo: sed etiam supfusa. De qua tamen signanter tibi præcipitur vt eā diuidas minutatim. Nam hmōi diuisionē clibanus nō reqrit: & craticula dedignatur. Ille minus eget: egere ista non nouit. ibi pœna tolerabilior: hic aius tolerātior. Oportet autē vt molestia grauioris alicuius tribulatiōis afflictus velut in sartagine frixus solo tibi oleo abūdātiori cōsolatiōis subueniēte: ne cremari incipias: hæc lagana diuidas minutatim. Dico aūt: ne sicut quosdā insipiēter iterdū facere nouimus: ipse tibi dies & annos & longa tempora coacerues: tanq̄ simul oīa debeas sustinere q̄ simul nequeunt puenire. Sufficiat magis diei malitia sua: vt cōsiderās qa nō consurget duplex tribulatio necdū tā multiplex q̄ tibi fortassis ipe fingebas, frixurā diuidas minutatim. Iā vero craticula fortiū est: qbus certamē dat fortē: vt vincāt: & discāt ꝙ oīm patiētior est sapiētia. Oēm em̄ molestiā q̄uis acerrimę tribulationis velut flāmā sęuiētis incēdii nō mō patienter tolerāt: sed gratāter acceptāt. Sed nec videtur qcūqꝫ eiusmodi est, tanq̄ in sartagine versari in oleo quodā cōsolatiōis: sed tanq̄ in craticula assari exposit9 oīno & supposit9 prunis i ipo repudio cōsolatiōis. Nō tn̄ ardet sed cogt igne tribulationis roborat9 soliditate virtutis. Q2 si dixeris rarū hodie sacrificiū hoc inueniri: illud pariter intuere: raro etiā in craticula similā coq. Et qđ rarū est iuxta literā: iuxta figurā rari9 nō mireris. Cęterū si nō essent hęc, mystica coquit simila: et i aqua sępi9 q̄ in craticula coquit: & in cinere vt panis subcinerici9 fiat. Et vęh ei si nō fuerit reuersat9. Cinis em̄ est corpus mortis. Qui ergo in carne ambulat: velut in cinere panē coquit. Et male coquit si nō reuersat: vt caro q̄ pniciose pmebat in seruitutē aliqñ redigat. Aqua ē pn̄s seculū: qđ labitur & labet in æuū. In hac coquit aqua qui seculariter patit: q desiderio glorię secularis affligitur. Indigna diuinis sacrificiis vtraqꝫ coctio nec acceptabilis est corā deo q̄libet grauis afflictio si carnalis fuerit vel secularis intētio. Deniqꝫ vt fermēti & mellis debeat nō natura damnari: sed figura vitari: primitiæ & munera recipiunt ex eis: sed altari phibent imponi. In melle em̄ carnalis illecebra: in fermēto malitia & neqtia designant. Cōgrue aūt fermento malitię & iniqtatis opponit oleū gratię & charitatis. Sed & mellis carnalis illecebrę sal pœnitentiæ & disciplinæ.

Radulphus de sacrificio similę in clibano.

¶Cū autē obtuleris sacrificiū coctū in clibano ꝑ de si. panes absqꝫ fer. cōsper. o. subauditur offerre poteris. Quid per clibanum qui sibi commissa æstu & ardoris nimietate inuoluit, nisi

pressura huius mundi & tribulatio fideles vndiq; coangustans intelligitur. De qua ex persona martyrum psalmista ait. Omnes gētes circū.me.& in no.do.quia vltus sum in eos &c. Hęc vero tentationis nimietas perfectis quidē pbatio: infirmis vero subuersio est. Quod in ipso apostolorū̄ principe manifeste apparet: qui ante olei superfusionem: ante spiritus sanctificationem, ad ancillæ vocem extimuit: & mortem timens vitā negauit. Post acceptum vero spiritus donum/nec ipsos principes reueretur cōstanter affirmans: quia oportet obedire deo magis q̄ hoibus. Anteq̄ ergo simila nostra clibani incendiis committatur oleo supfundēda: quia nisi mens humana virtute spiritus antea solidetur: igne tribulationis admoto/nō coqui poterit sed consumi. Ait ergo: cum obtuleris &c. Notandū q; quicunq; clibano passionis examinātur, panes sunt dicti: q; virtute constantiæ roborati & quasi cibus Christi effecti post tribulationis clibanum in corpus illius cæleste id est in societatem angelicam transferuntur. Vnde beat⁹ Ignati⁹ p martyrio Christi dānatus ad bestias, ait. Fermentum dei sum. Bestiarum dentib⁹ molar: vt panis mundus efficiar. In panibus ergo duo lex seruari præcipit: vt.s. absq; fermento sint: & oleo cōspersi. Qđ exponens beatus Petrus ait. Nemo vestrum patiatur quasi homicida: aut fur. aut ma. aut ali. ap. Si aūt vt Christianus, nō erubescat. Beati em̄ qui psecutionem patiuntur propter iustitiam. Panes ergo quos deo offerimus, absq; fermento sint: vt cum mala ab hominib⁹ patimur: nō reatus criminis vindicetur in nobis: sed fidei pietas impugnetur. Conspersos oleo. Testatur nāq; apostol⁹. Si tra. cor. m. ita vt ar. cha. au. nō ha. nihil mihi prodest.

De Sacrificio in sartagine.

K ¶Et lagana azima oleo lita. s. offerre poteris: & hoc est qđ ait. Si oblatio tua fuerit de sartagine, id est si eadem lagana obtuleris. de panibus siquidē nil amplius loquit̄. Similę inqt cōspersę oleo & absq; fermēto: diuides eā minutatim & scindes supra oleum. Per sartaginem mētiū frixura ostenditur. Quid aūt ita sanctorū mentes vt zelus dn̄i frigit & cruciat? Hęc tn̄ oblatio oleo conspergit̄: quia feruor dulcedine spiritus temperatur. Igit̄ si oblatio tua fuerit de sartagine, similę erit cōspersę oleo. Sācti em̄ doctores cū verba asperę increpatiōis mouēt: charitatis amore sęuiūt: nō inflatione elationis intumescunt. Mori nāq; p eis parati sunt: quos quasi vsq; ad mortē sęuiētes affligūt. Et lagana azima oleo lita. Lenitas quippe māsuetudinis nō solū in corde esse: verū etiam in corripiētis verbis apparere debet: vt scilicet ille qui corripitur tanto libentius diligētis etiam vulnera suscipiat: q̄to ob vtilitatē suā oīa fieri nō ignorat. Fiat ergo vt p quēdā sapiētē dicit̄. Obiurgatiōi semp aliqd blāditię admisce. Et diuides eā minutatim. Simila minutatim diuidēda ē: vt zelus nostri impetus temperetur: & singula nostra verba examinātes: ne qd contumeliose: ne quid immoderatius proferamus: sollicitius perpendamus.

De Sacrificio in Craticula.

¶Si obtuleris sacrificium de craticula, qđ vt sicut cætera de simila fiat: oleo cōspergetur. Craticulę ignis non vndiq; inuoluit clibani more: sed inferius supposita torret. Sancti igit̄ doctores cū vitia subditorum redarguūt: & prauę eorū obuiāt voluntati: si qd molestię ab eis sustinēt verbo cōtumelioso, seu substantię temporalis aliq̄ diminutiōe: quasi craticulę adustionem patiunt̄. Sed & quilibet fideles cū seu ab inuisibilibus inimicis, siue etiam voluntate & deliberatione ppria dum carnem mortificāt: & seipsos affligunt: mediocre aliquid sustinēt: qđ nō nimis opprimat: nec patientiæ humanæ vires excedat. Craticula est cū suppositi æstu lento quidem sed assiduo fatigantur. Hæc ergo simila huiusmodi igne torrenda: iubet̄ oleo conspergi. Cauendum etenim est ne charitas nostra molestiarū assiduitate fatigata: aut erga deū cuius dispensatione hoc patimur: aut erga homines a qbus hoc patimur, extinguat̄.

Qꝛ a sacrificiis nostris arcēda sint tam malitia q̄ voluptas.

¶Nec quicq̄ fermēti aut mellis adolebit̄ in sacrificio domini. Quicquid i nobis ē vn̄ nos placere posse præsumimus: sicut malitiæ peste vacuum: sic a voluptate carnis fieri debet extraneum. M

Qꝛ ad sacræ scripturæ consilium vitā nostram componere debeamus.

¶Non auferes sal fœderis dei tui de sa.t. Nullus sensui suo se committere debet ad seruitutem domini accedēs: sed diuinæ ecclesiæ auctoritati. Fœdus em̄ dei testamētum dei dicitur: id est scriptura sacra: tam vetus q̄ noua. Hoc itaq; sale optimo sacrificia nostra sapida reddātur: vt scilicet omnia interiora nostra ad diuinorum preceptorum regulā componamus. N

Qualem nouiter conuersi tenere debeant disciplinam.

¶Si obtuleris munus primitiarum frugum t. domino de spicis adhuc virentibus, tor. e. igni. & con. in m. f. Notum est q; spicæ virentes nisi O

adustæ igni:& confractæ:palearum integumẽta non ponunt.In hunc modum mẽtes neophitorũ:qui ꝑ primitias frugũ cõgrue designanť desideriorũ carnaliũ humoribus adhuc grauidæ:absq̈ tribulationis igne:& propriẽ voluntatis cõfractione:mundanorũ affectuũ paleas a se minime abiiciunt.Nã adustionis ignẽ sibi adhibent:cũ abstinentia corpus affligũt:laborib⁹ subdunt:vigiliis ac frigoribus defatigant. Ad huius rei exemplũ dominus mox baptizatus xl.dieb⁹ ieiunauit:& populus ille antiquus de Aegypto adductus eremi vastitatẽ & solitudinis illius ardorẽ.xl.annis sustinuit. Spicarũ aũt cõfractio in propriẽ voluntatis abrenunciatione cõsistit.Cõfringit eñ homo seipsum,quãdo suis voluntatibus cõtradicit:& nõ suo:sed alterius arbitrio viuere incipit.Sequitur. Et sic offeres primitias tuas dño fundens supra oleũ & thus imponẽs: qa oblatio dñi est.Quid oleũ nisi cordis hilaritatẽ significat? Vnde.Vnxit te deus de.t.o.lę.Funde ergo super primitias tuas oleum:vt cũ propter deũ alterius te subdis imꝑio:obedientiæ laborem libenter sustineas & deuote.Hilarẽ eñ datorem diligit deus.Thus quoq̈ imponere debes.i.in opus quod aggrederis,diuinũ auxilium precibus assiduis impetrare.Quia oblatio dñi est. Ad malũ quidẽ nobis sufficimus:ad bonum vero diuino adiutorio indigemus.

Quomodo Capra debeat immolari.

3. P SI capra fuerit eius oblatio,& pacificorum hostia:& obtulerit eam do.po.m.,s.sup ca.ei⁹:immo.q̈ eã in intro.taber.testi.&c.Notandũ ꝙ cũ ouis hostia offertur,ob infirmitatẽ operis ab introitu tabernaculi elongatur.Caprę vero victima in ipso introitu immolari iubeť.Sed si cuipiã timorẽ cõuersationis suæ indicat infirmitas:si cuiusq̈ ꝓsumptionem reprimit & retardat:nõne eius potissimũ quẽ præteritorũ facinorũ remordet cõscientia? Quid est igitur ꝙ peccatoribus tanta accedendi libertas conceditur:quum ii qui q̃uis magnis virtutibus vacuã,innocentẽ tñ se recolũt transcurrere vitam longius stare ꝑcipianť?Sed hæc est sacræ consuetudo scripturæ:quia ꝑne vbiq̈ peccatores si reuerti voluerint,in spẽ reuocare conatur.Inde est ꝙ sæpius eorũ ꝓponit exempla:in qbus cũ prius abundasset peccatũ: superabũdauit & gratia.Vel qui ab statu iustitiæ miserabiliter lapsi:fructuosa postmodũ poenitentia primã meritorum gratiã trãscenderint. Hinc est etiã ꝙ ipse dñs Iesus surgens a mortuis nõ genitrici sanctissimæ se primitus manifestauit:sed sicut ait euãgelista,primo apparuit Mariæ Magdalenæ de qua eie.vii.dę.Et hoc totum agiť vt spẽ misericordię recipiãt:qui malorũ suorum memoria perturbati cito poterãt desperare.In iis vero in qbus innocẽtia cõmendať incauta reprimẽda est ꝓsumptio:quia adeo sibi ꝙ magnorum criminũ cõsciẽtia nõ vrgenť blãdiri solent:vt licet ad omne opus bonũ pigri:ingressum tñ supernũ sibi patere nõ dubiteť. Sequiť.Tolletq̈ ex ea filii Aaron in pastum ignis dñi adipẽ qui operit ventrẽ:& qui tegit vniuersa vitalia.Quicũq̈ eñ vitæ veteris immundiciã derelinqt:si nõ vult ad ea relabi q̃ deserit:in primis necesse est vt ventrẽ restringat: ne forte dominante gulę vitio per carnis illecebrã quicquid fortiter aggressus fuerit perdat. Muros enim Hierusalem prin.co.de.

Qz adipe suo vescitur qui laudibus propriis delectatur.

¶Omnis adeps dñi erit iure perpetuo in gña. Q & c.h.v.nec adipẽ nec san.o.co. Nõ oẽm adipẽ sicut omnem sanguinem generaliter comedere vetat.Adeps autẽ morticinorũ legis præcepto in vsus cedit humanos.sed hoc dictum est de adipe bouis & ouis:sed mysterium requiram⁹. Adeps hostiæ deuotionem insinuat offerentis. Hunc domino incendit:quisqs in sancti executione propositi diuinã gratiam ardenter expetit:qui dei nõ suam in suo opere gloriam quærit.Qui vero munus dei sibi applicat:qui se:nõ muneris largitorẽ laudari affectat:adipe suo vescitur:quia deuotionis suæ laudibus saginatur.Nec adipẽ ergo nec sanguinẽ omnino comedetis;quia nec praui operis appetitũ recipere debes;nec tibi si quid boni egeris,applicare.

Ricardus.

Qualiter satisfaciat qui in corrigẽdis vitiis modum discretionis excesserit.

SAcerdos pro peccato ignorantiæ of. 4. vitulum.Sacerdos vnctus prælatus R charitate erga proximum pius:& erga deũ deuotus.Eiusmodi sacerdos quanto subiectos verius diligit:tanto eorum errata vehementius insectatur & odit.Sed sæpe dũ eorum culpas minus discrete percutit: dum percussorũ vires pensare nescit vel negligit:charitatẽ in eis minus caute feriens,extinguit.Per ignorantiã itaq̈ peccat,quãdo malũ vñ debuerat amputare accumulat. Sacerdos igitur qui indiscrete agẽdo dũ bonũ intẽdit ꝑ errorẽ delinquit,vitulũ ꝓ peccato suo offerat: & obediẽdi potius q̃ imperãdi desideriũ decætero habeat:qui creditũ sibi regiminis officiũ ad plenũ prout oportet dispẽsare nõ posse ꝑ experientiã ꝓbat.Offert igiť vitulũ de armentis

qui fieri iam optat quasi vnus ex subiectis. Notandum sane q̄ nō bouē sed vitulū iubet̄ offerre: ne pastoralē curā quā semel accepit, audeat temere & inconsulte abiicere.

Bruno.

Q̄ mors Christi apud patrem misericorditer interpellet.

S ¶Cumq̄ intinxerit sacerdos digitū in sangui. asperget eū septies corā dn̄o contra velū sanctuarii. Sacerdos iste Iesus est: qui per propriū sanguinē introiuit semel in sancta: ibiq̄ eū spargere non cessat mortē suā patri offerendo: pro nobis interpellādo: atq̄ omniū hoīm genus sui sanguinis aspersione sanādo. Sed quare septies? quia septē sunt dies. Q̄d em̄ septies fit: omi tēpore fit. Septies ergo spargit̄ sanguis vituli: qa vsq̄ ad seculi consummationē spargit̄ sanguis Christi. Hoc autē cōtra velū sanctuarii. i. cōtra dei ipsius oculos, maiestatē, atq̄ præsentiam.

Radulphus.

Q̄ maiorū crimia pœna sint maiore puniēda.

T ¶Si peccauerit princeps & fecerit vnū e pluribus per ignorantiā q̄d lege dn̄i prohibetur: & postea intel. pec. s. of. ho. d. hircū de capris immaculatū. Principē quēlibet ex doctoribus & sanctioribus hic appellat. Verū alia hostia principi: alia cuilibet de populo terrę imponit̄. Principis em̄ q̄to scientia maior & sanctitas eminētior: tāto si peccauerit reatus vehemētior erit. Seruus nāq̄ sciēs volūtatē dn̄i & nō faciēs pl. v. m. Prīcipis itaq̄ reatū maiorē, durior necesse est pœnitētia subsequat̄. Hircū ergo ei lex deputat, nō caprā: vt quia prius in mādatis dn̄i viriliter egerat: vnde & principis honorat⁹ est noīe: nūc postq̄ a iustitiæ culmine inimici subreptione siue proprio vitio deiectus est, forti se zelo cōtra seipm̄ erigat: & in criminis sui vindicta non fœminā sed marē exhibeat: & postea intelliget pctm̄ suū. Ego peccati notitiā non eā hic accipio qua vnusq̄sq̄ qui male agit scit peccatū esse q̄d agit: sed eū peccata sua veraciter cognoscere æstimo qui pctm̄ q̄ perniciosum sit quātave pœna plectendū pauido corde perpēdit. Sicut em̄ nō cognoscit deū qui nō eum vt dign⁹ est diligit: teste Ioāne: Qui dicit se nosse deum & man. e. nō cust. m. est: Sic nec pctm̄ cognoscit quisquis nō ei dignā odii vicē repēdit. Qui ergo sic suū cognoscit pctm̄: offerat hostiā hircū de capris imaculatū. i. sic perpetrata crimina plāgat: vt plāgendo decætero nō cōmittat. Sequit̄. Ponetq̄ manū super caput ei⁹. Nō em̄ coactā sed spōtaneā agere pœnitētiā oportet: nec humano timore ad hoc cōpelli: sed amore diuino & proprię salutis intuitu prouocari.

Q̄ perfecte pœnitentes innocentū meritis coęquantur.

¶Cumq̄ immolauerit eū in loco vbi solet mactari ho. co. do. immo. qa pro pctō est. Videt̄ pœnitētiæ meritū sicut de capra dictū est, interim cōmēdare. Scripturę quippe sanctę intentio est pctōribus si cōuerti voluerint spei fiduciam reformare. Vn̄ etiā lex hircū: qui p̄ peccato offert̄ in loco holocausti imolandū decreuit: vt. s. pctōres si dignos pœnitētiæ fruct⁹ attulerint, eūdē cū iis qui pfectionis iter ab initio gradiunt̄ meriti gradū adepturos se esse cōfidant. Vnde in Ezech. Porta ad aquilonē ea oīa quæ porta ad orientē habet: perhibet̄ habere. Om̄es em̄ q ab vtero in innocentia pstiterint: portā ad orientē habēt: qa eis regni cœlestis aditus a lumine q̄d acceperūt patet. Et oēs qui in peccatis postmodū lapsi torporis sui frigore sunt depssi: si per pœnitētiā redeāt: portā ad aquilonē habēt: qa eis etiam post peccati sui frigora regni aditus per misericordiam patet. V

Q̄ sacerdotis sit ei quem vere pœnitentem nouerit veniam impetrare.

¶Cum igit̄ immolauerit prīceps in lo. ho. tin. sa. di. in san. hostię p̄ peccato tangēs cornua altaris ho. & r. f. a. b. ei⁹. Sacerdos aut Christi aut p̄positi cuiuspiā typū tenet. Sanguis vero hostię p̄ peccato, lachrymę sunt peccatoris & corporis afflictio. Nō est autē negligēter transeundū q̄ sanguine isto prius cornua altaris tingūtur: deinde q̄d reliquū est, ad basim eius funditur. Per altare p̄sentē ecclesiā: per cornua altaris p̄latos: per basim ipsius, Christū dicimus figurari. Docemus quippe p̄ hāc sanguinis partitionē luctu & afflictiōe nostra primū satisfaciēdū doctorib⁹. Deinde p̄ eorū absolutionē ad diuinā indulgētiā ptingēdū. Eis quippe dictū est. Quodcūq̄ ligaueritis super terrā &c. Ad hos itaq̄ accedēdū est: vulnera p̄ cōfessionē pādenda: flendū corā eis: vt altaris cornua sanguine nostro tingant̄: & fletibus nostris ad cōpassionē flectant̄: sicq̄ cōmissa nr̄a & meritis lauent: & potestate relaxēt. Decet em̄ peccatorē hęc humilitas: vt sine mediatore aliquo iusto petere indulgētiā nō p̄sumat. Verum hoc solū nec debet: nec pōt sufficere: immo q̄d reliquū est sanguinis ad basim altaris funde: vt. s. apud deū p̄ te q̄d potes facias: gemas corā illo: qa sp̄us contribulati sacrificiū illi nō desistas offerre. Hoc aūt sacerdos facere dicit̄ digitū suū ī sanguine tingēs: qa vel Christ⁹ sp̄us sui intinctu: vel p̄latus suis orōnibus & doctrina nos docet q̄d agere debeamus: & iuuat vt explere possimus. X

Q̄ affectus noster nulli debeat tur

pitudini adhærere.

5. Y Anima q̄ te.a im.siue qd̄ oc.est a bestia aut per se mor.vel qd̄libet aliud rep. & o.f.imun.f.rea est.& deli. Aĩa imũ dũ tãgit:qñ alieno pctõ cõsentit. Occisum aũt a bestia eũ intelligimus qui inimici suggestione labit̃ in pctm̃.Per se aũt morit̃ qsqs propria deliberatione iniqtati subiicit̃.In reptilibus vero illi exprimunt̃ qui toto corpore terræ adhærentes,tota vita,tota intẽtione terrena sequuntur.Horũ igit̃ oĩm tactus ĩmundus est. Verũ non sine causa ĩpositũ existimo:Et oblita fuerit immunditiæ suæ.Si em̃ tetigerit immundũ:& immunditiæ suæ oblita nõ fuerit:nũquid non immũda erit? Sed nota quia parcit̃ fragilitati humanæ.Quis est em̃ qui nesciat humanorum affectuũ inuito nõnunq̄ etiã ipo qui patit̃,labilem discursum? Si igit̃ repẽte affectus tuus ad aliqua illicita se inflectat:qd̄ est q̄si mortuũ tangere:si tu sentiẽs statim repugnaueris nõ ĩmũdus es:immo si viceris:corona donaberis.Si vero libẽter in ea moratus fueris:etiã si opere nõ expleas,pollueris.Hæc est enim obliuio de qua lex loquitur.Obliuisci etenim est paruipẽdere.

Qꝫ qui carnem suam affligere proposuerit:non debeat a proposito resilire.

Z ¶Aĩa q̄ iurauerit vt vel male quid faceret:vel bene oblitaq; intelle. pec.f.agat pœnitentiam ꝑ peccato.Quisqs mala agere ꝑponit certũ est quia nutu ipso quo iniquitatẽ affectat delinqt. Verũ si malũ animi ꝑpositũ vsq; ad opus perduxerit:peius facit. Perseuerantia em̃ in malo nõ cõtinẽtia sed pertinacia:nec fides sed incorrigibilis perfidia dicẽda est.Hic tamẽ malũ non ꝑ culpa sed ꝑ pœna accipit̃:cũ quis.f.peccata sua indicãs carnis suę afflictionẽ deo vouit.Male ergo sibi facit qsqs quia deũ cõtempserat sibi iratus pœnas debitas a se exigit & extorquet. Bene vero agere est vitiis abrenunciãdo,bonis operibus insudare.Si aũt oblita voti sui postea intellexerit.i.si negligens reddere qd̄ vouerat: postea super hoc ipso se rephenderit:agat pœnitentiã ꝑ peccato:digna scilicet satisfactione diluẽs qd̄ neglexit:& offerat agnũ de gregib⁹ siue capram.Tãq̄ diceret:qd̄ prius vouerat & nõdum reddiderat,reddat. Male & bene faciat carnẽ affligẽs & bonis operibus insistens. Hæc nãq; est ouis & capra:bonorũ operũ executio: & malorũ punitio.Nec cõtrariũ videat̃ q; siue ouis,siue capra offerri iubetur:cum nosvtrũq; dixerimus offerendum. Siue enim aliquando copulatiuũ est:vt cũ dicimus siue serui siue liberi oẽs vnũ sumus in Christo.i.serui & liberi.Et in hoc eodẽ libro. Vestis linea siue lanea quæ leprã habuerit aut certe pellis vel aliquid ex pelle confectum est ostẽdetur sacerdoti.Hic em̃ siue aut vel pro & particula accipiuntur.

De sacrificiis turturis & columbæ. A

¶Sin autẽ pecus of.non po.of.d.tur.vel duos pullos columbarũ:vnũ ꝑ peccato & alterum in holo.Magna hominũ erga dei cultũ & suã salutem negligẽtia:sed maior dei erga homines lõganimitas & misericordia.Ecce em̃ cũ peccatoribus pœnitentię & vitæ correctioris remedia ostensa sunt: siquis salutis iter aggressus defecerit:& in suo proposito segnior factus,bonum quod inchoauerat implere distulerit:diuina adhuc patiẽtia subportat̃:& q̄ diutius viuit expectatur vt impleat qd̄ ꝑmisit.Si vero morte imminẽte aut graui infirmitate incũbẽte exequẽdi voti facultas adẽpta fuerit,nec sic deseritur. Sed si vel tunc cõuerti voluerit:via illa ostenditur qua saluet̃.Offerat enim duos turtures vel duos pullos colũbarum.Turtur & columba ꝑ cantu gemitũ habẽt. Qui ergo nec seipm̃ affligere nec iustitiæ opus exequi sufficit:vt ꝑmiserat gemat.Duplicẽ autẽ gemitum eũ habere oportet:siue quia malũ egit qd̄ nõ potest digna satisfactione abluere:vel quia bonũ quod deo vouerat nõ vacat explere:& hoc est vnum pro peccato:& alterũ in holocaustũ offerre. Sequitur.Et dabit eos sacerdoti.Vnde ostendit̃: nõ nisi per platos,aut certe per summũ pontificẽ Christum si illi defuerint:peccatorũ satisfactionẽ acceptari posse.Qui primũ offerens pro peccato retorquebit caput eius ad pennulas ita vt collo hæreat:& nõ penitus abrumpatur. Quid per pennulas nisi virtutes animæ significant̃:quibus illa ad cœlũ volat? Caput ergo retorquet̃ ad pennulas quũ mẽs quæ hoĩs caput est ꝑ peccatis suis anxia dolet:talem execrans dulcedinem vitiorũ,virtutũ cõcipit appetitũ. Ita inquit vt collo hæreat:& nõ penitus abrũpat̃.Dignũ qdẽ est vt q vitã totã in delitiis egit saltẽ iã morte vicina caput secernat a corpore mẽtis.f.intẽtionẽ a carnis voluptatib⁹ ꝑcurandis auertat.Nec tamẽ penit⁹ abrũpat̃:vt carni scilicet in necessitatib⁹ nõ in desideriis seruiat̃.

Qꝫ in fine pœnitentibus nec certa damnatio nec certa indulgentia promittitur.

¶Qꝫ si nõ quiuerit manus eius of.duos turtures vel duos pullos colũbarũ,of.ꝑ pctõ si.partẽ ephi.de.Per similã hic cogitationum subtilitas designat̃:q̄ per confessionẽ sacerdoti humiliter aperit̃.De hac autẽ decimam partẽ ephi offerre ꝑcipit̃.Quid in denario nisi ꝑfectio intelligitur? Dignũ est em̃ vt qui peccatorũ suorũ confessionẽ facit,cõsummet eam omnia quæ reuo B

care ad memoriam potest domino pandēs:nō alia ꝓdēs:alia abscōdēs. Non mittat in eā oleū nec thuris aliqd imponat:qa ꝓ pctō est:tradet ꝗ sacerdoti. Qꝛ oleū in ea nō mittit̄ inde est,ꝗ iis qui eiusmodi sunt certa misericordię spes nō ꝓmittit̄. Cōfessio nāq; quā nullus comitat̄ fructus boni operis quāq; iterni gemit⁹ nō cōmēdāt icertū ē vtrū a dn̄o recipiat̄. Vn̄ beat⁹ Augu. i quodā sermōe ait. Agēs pœnitētiā ad vltimū & recōciliat̄. Securus hinc exeat:ego securus nō sum. Nūquid dico damnabit̄? Nō dico: sed non liberabit̄. Vis te a dubio liberare? Age pœnitētiā dū sanus es. Nec thuris aliqd imponas. Thus orationis formā habet sicut scriptū est. Dirigat̄ oratio mea &c. Cū ergo thus ꝓhibet̄ imponi:q̄si orationis fidutia homini denegat̄. Qui em̄ peccata sua nec ꝓbabilius viuēdo corrigere:nec tn̄ ea digne deflere pōt:puto verecūdia exigit:vt indignū se diuina misericordia iudicet:nec ipudēter & q̄si libera fronte eā sibi cōferri exoret. Petat tn̄ sed q̄si nō petendo speret sed desperādo: dum & se indignū venia cōfitetur:& tn̄ sola dei misericordia fieri posse credat vt saluet̄. Sicq; nos deū rogātes dicim⁹ vt dimittat quę conscientia metuit:& adiiciat qđ oratio non præsumit.

Quid agere debeat sacerdos pro eo qui in fine tantum confitetur.

C ¶Qui plenū ex toto pugillū hau. cremabit super al. in me. e. qui obtulit:rogās ꝓ illo & expiās Reliquam vero partē ipse habebit in munere. Quāto minus vnusq̄sq; de suis cōfidit meritis tāto magis indiget vt iuuet̄ alienis. Quapropter bonus pastor q subditi pene desperati recipit cōfessionē,intercessiōis suæ beneficiū miseriorditer illi impēdat:vt apud deū si fieri possit ꝓ eo obtineat qđ reus ipē meritis suis obtinere se posse desperat. Hoc est ergo qđ dicit̄ de simila oblata:plenū pugillū hauriat:& super al. cremab. in memo. eius q obtu. qui peccatoris cōfessione recepta:& cognitis eius criminibus:si charitatis flāma i altari cordis succēdit̄:necesse est vt periclitāti cōpatiēs ꝓ diluēdis eius criminibus saltē breui tēpore coram dn̄o vsq; ad lachrymas cōpungat̄. Rogās ꝓ illo & expians. i. quātū in se est expiare cōtēdēs. Reliquam vero partē &c. Merito in pc̄tōris cōfessiōe partē accipit iproprie. s. mercedis lucrū:illā retorquēs:q̄ vt acceptabilis fieret:suis precibus eam iuuit.

Qꝛ in om̄i bono ope ꝑseuerātia reqrit̄.

6. D HAec est lex holo. Cremabit̄ in al. tota nocte vsq; mane. Intelligēdū est:ꝗ q̄cūq; hora diei, siue mane siue vespere holocaustū incēderet̄:sequēti nocte tota sup altare relinquebat̄. Nobis vero innuit̄:vt si holocaustū nosmetipsos deo obtulerimus:si flāma sancti amoris ardere cœperimus:perseuerem⁹ nec p̄ abūdātia iniquitatis refrigescat charitas nostra:nec extinguat̄ in nocte lucerna nostra. Lucerna quippe nostra ipa charitas est:qa pceptū do. lu. il. oc. Ipsa em̄ quo gressum tēdamus operis intus nos erudit:& dum q̄ agimus aliis ostendit, quo sequi debeāt eisdē accēdit. Si igit̄ post tenebras noctis p̄sentis ęternū nobis mane oriri cupimus:ꝓ custodia hui⁹ lucernę sollicite vigilemus:qm̄ siqs hic dū adiuuit in cōspectu hoim ignis sui flāmā seruauerit:post vocationē suā decedētibus tenebris & vero mane illucescente:sub dei p̄sentia in ęternū fulgebit. Vn̄ scriptū est. Stellæ quoq; dederūt lumē in custodiis suis. Vocatæ sunt & dixerūt: Assumus:& luxerunt ei cum iocunditate qui fecit eas.

De statu sanctorum post mortem.

¶Vestietur sacerdos tunica & femoralibus lineis:tolletq; cineres:quos vorās ignis excussit: & po. iuxta al. spo. pri. vesti. indutusq; aliis ef. e. extra castra:& in lo. mūdi. vsq; ad fauillā cōsumi faciet. Magna hic sacramēti ꝓfunditas. Magna spes reposita mortalib⁹. Magna consolatio moriētibus. Si em̄ in crematione illa q̄ in altari fit, labor vitę nostrę accipit̄:q̄diu feruētes spiritu nos in sanctis operibus exercemus:qd cineres, reliquiæ. s. illius cōcremationis, nisi qđ post vitam vnicuiq; nostrū restat, designāt? Notum est quia iustorū corporibus in pace sepultis, animæ quoq; eorū in manu dei sunt. Et quia beati mortui qui in dn̄o moriunt̄. Amodo iam dicit spiritus vt re. a. la. s. Hæ sunt iustorū reliquiæ: quoniā sunt reliquiæ homini. pa. Cineres itaq; ab altari deponunt̄:quoniā iusti a labore in requie suscipiunt̄. Cineres ad oriētē collocant̄:qa iustis (vt ait Iob) meridianus fulgor cōsurgit ad vesperā:ad occasum. s. vitæ p̄sentis claritas subsequentis. Et quū purātur consumpti:oriūtur vt lucifer. Inde est ꝗ sanctorū obitus natalitia nominant̄:quia quod sunt infanti angustiæ materni vteri ad huius aeris libertatē:hæc est iustis huius cōuersatiōis ærūna ad futurę glorię amplitudinē. Locus quoq; in quo cineres deponitur, iuxta altare est:quia secundum vitæ p̄sentis meritum retribuitur vnicuiq; post obitum. Non elōgantur cineres ab altari:quia nec hoīes a suis meritis disiunguntur:sed sequuntur eos opera eorum:& recipit vnusq̄sq; prout gessit in corpore siue bonū siue malū. Sacerdos qui cineres deponit, tunica & femoralibus lineis induit̄:qa Christ⁹ qui districtione sententiæ suæ morte mulctat homines:vt suos mo E

rientes consolaretur:terrenum corpus assumpsit i quo & ipe morereť.Sequiť.Et idut9 aliis vestimẽtis:efferet eos extra castra.Quid est cineres extra castra ferre:nisi iustos post aĩarum suarũ requiẽ:post corpoꝝ suoꝝ resurrectionẽ: in alteri9 vitæ gloriã trãsfigurare!Sacerdos vestem mutat qui hæc agit:qa Christ9 nõ in forma seruili in q̃ prius despectus apparuit:sed in maiestatis suę gloria,vt seruos suos glorificet: apparebit.Cineres vero in locum mũdissimum efferũtur:& ibi vsq; ad fauillam cõsumuntur. Quis est locus mũdissim9 extra castra:nisi perfecta beatæ ciuitatis illius mũdities:oẽm excedẽs huius tpis sanctitatẽ:q̃ in hac vita a quoq̃ nostrũ acquiri põt!Tũc eñ Christus exhibebit sibi gloriosam ecclesiã nõ habẽtẽ maculã a.r.Ibi ergo prorsus sanctoꝝ cineres cõsumenť:qa nec in corporib9 eoꝝ vlla relinqueť corruptio:nec in animabus vitii turpitudo.

In quibus religiosi animus debeat occupari.

F ¶Reliquã partẽ similę co.Aa.& fi.ei9 absq; fer. & co.in lo.sanctuarii tabernaculi. Hoc de lege sacrificii & libamẽtoꝝ diciť.Aaron cũ filiis suis Christũ cũ mẽbris suis significat.Istis similæ reliquiæ comedendæ decernuntur:quia sancta mens post orationis & lectionis studia: quibus domino se præsentat & amore illius inflãmat cum proximorum vtilitatibus se impendit in vsum eoꝝ cedẽs:quasi ab eis comeditur:qñ in suarũ necessitatũ ꝓuidẽtiã remediũ eis cõferť. Et comedẽt eã absq; fermẽto:vt.s.mẽs religiosa cũ proximoꝝ curã susceperit,cũ eoꝝ vsibus se cõtulerit,simplici intentione hoc faciat:vt nec culpas redarguẽs iræ suæ libidini seruiat:nec necessaria proximi ꝓcurãs,vanæ gloriæ deseruiat.Et comedẽt eã in loco sanctuarii taber.Illicitũ est nisi in loco sancto similã cõsecratã comedi:quia studiũ animæ religiosæ:quæ se a mũdi actibus sequestrauit,nõ in secularibus:sed in iis solum quæ ad deum pertinẽt,debet proximis exhiberi.Cũ igitur nuptiarum causa tractatur:quum augẽdæ pecuniæ,quum bonorũ seculi huius acquirẽdorum ratio habetur:indignum est vt mens deo consecrata,q̃ ipsa possidere negligit,aliis studeat procurare.Concediť tñ eis in his etiã q̃ carnis sunt si necesse fuerit curã proximorũ habere:sed sicut sui in necessariis duntaxat:vt.s.in huiusmodi proximorum fulciãt infirmitatem:nõ expleant voluptatem.

Qꝫ fermento carere debeat quicquid domino præsentatur.

G ¶Ideo autem nõ fermentabatur:quia pars eius in domini offertur incensum. Quæ sit huius similæ partitio superius diximus:geminum.s. studium propter geminam dilectionem dei & proximi:vt aliquando vacemus deo,lectioni & orationi studẽtes:aliquando vero proximorũ curam pia sollicitudine ꝓcuremus.Necesse est autẽ vt mens quæ subinde ad deum recurrere & incẽsum ei orationis offerre desiderat,circa ipsa fraterna obsequia azimam se ei exhibeat. Simila igiť nostra ideo fermentari non debet: quia de illa partẽ dño incẽdi oportet:alioquin nisi fermento purgetur:indigna est q̃ domino ꝓ̃senteť.Fit hic vtilissima cõuersa. Sicut enim simila ista idcirco a fermento purganda est:vt pars coram dño possit incẽdi:sic ecõuerso ideo sæpius domino ꝓ̃sentanda est vt a fermenti cõmixtione valeat sequestrari.Anima eñ quę frequenter ad orationẽ se confert,compunctionis machina sup se leuata,& spiritu sancto illuminata:ibi discit q̃ pia affectione proximis subueniendum sit:& quãta sollicitudine interius secretum ab omni fermento mundãdum sit.Qꝫ si etiam intentio in aliquo fuerit deprauata:ibi cito deprehenditur ac facile emendatur.

Bruno.

Qꝫ non intercisa sed continua debeat esse sanctificatio sacerdotum.

¶Hęc est oblatio Aaron & fi.eius:quam of.de. do.in die vnctionis suæ. Decimã partem ephi offerent similæ in sacrificio sempiterno:mediũ eius mane:& medium vespere:quæ in sarta.o. con.fri.Hanc oblationẽ sacerdotes & episcopi in die vnctionis suæ ꝑcipiuntur offerre:id est in sempiternũ sacrificiũ.Nõ igitur vno sed omni die episcopus & sacerdos inungi & sanctificari & seipso melior fieri debet. Offerant aũt similæ decimam partem ephi.Quid per similã nisi sacerdotis carnem intelligimus:quæ dum cõpunctionis molis teritur & affligitur,suo bono exemplo quasi quodã cibo nutrit.Qui autẽ decimã partem offert,seipsum penitus totum offert:quia omnis homo decima est.Sed quia mane & vespere diem & noctem significat,medium suę oblationis mane,& medium vespere sacerdos offerre debet:vt die & nocte:id est omni tempore ab hac immolatione nõ desistat.

Radulphus.

Qꝫ prælati mẽs a iustitia debeat absorberi.

¶Omne sacrificium sacerdotum ig.consu.nec quis.co.ex eo.Quid est ꝙ sacrificium sacerdotum igne consumi præcipitur:nisi ꝙ mens boni pastoris amore iustitiæ penitus absorbenda docetur! Tunc acceptabit inquit sacrificium iustitiæ.Mens itaq; quæ iustitiæ legibus totã se subdit:sacrificium suum igne consumit.Ab H

eius esu omnes prohibentur:quia illicitum est vt a pastore pro adipiscenda cuiuscunq; hominis gratia a iustitia declinet. Comedit ergo similã pastoris:qui cũ a regula veritatis ad suæ prauitatis inflectẽs patrociniũ de eius cõsensu voluptatẽ capit. Notandũ autem q; cum dicit: Nemo comedet ex ea:etiam ipse a suæ similæ comestione arcet. Sicut em̃ alienæ peruersitati obtemperare nõ debet:vt a iustitia declinet:sic nec in iudicãdis subditis suę libidini deseruire.

De veræ pœnitentiæ dignitate.

I ¶Ista est lex hostiæ pro peccato in loco vbi of. ho. immo. co. do. Hæc dignitas pœnitentiæ superius vbi caprã ouis hostię iunxit, satis describitur. Sanctum sanctorũ est. Sacerdos qui offeret comedet eam in loco sancto in ostio taber. Hoc est in quo sacrificiis eam coæquat. Vnde & sacrificium in sequentibus nominat. Sanctũ inquit sanctorum est. Peccatorum pœnitẽtia ideo sancta sanctorum dicit:quia nõnunq̃ post multiplices lapsus resipiscẽtes:& iustitiæ sectatores feruẽtissimi & ipsius iniquitatis cui succubuerunt expugnatores validissimi:qđq; vtrũq; bonum amplius cõmẽdat ꝑ pteritorũ cõscientia humiles & pauidi inueniuntur. Sacerdos qui offert hostiã comedet eam in loco sancto. Quis est sacerdos qui hãc hostiam immolat nisi qui per doctrinã suam peccatorem ad pœnitentiã vocat? Iste ergo hac hostia vescitur dum super peccatoris cõuersione plurimum delectatur. In loco autẽ sancto hostiã pœnitentis comedere est eum qui a peccatis suis auertitur nõ iã damnãdum credere:sed in sanctorũ numero computare. Sequit. Quicquid tetigerit carnes eius: sanctificabitur. Ille huius hostiæ carnes tangit qui affectũ suum pœnitentiũ humilitati coniungit. Qui vero tangit sanctificatur:quia quicunq; eos imitatus fuerit:ipse quoq; a peccatorum suorũ nexibus relaxatur.

Q? virtus confessionis abluit quicquid ex confitentis compassione sordium contraxerit mens prælati.

k ¶Si de sanguine illius vestis fuerit aspersa:lauabit in loco sancto. Dicit beatus Grego. a bonis pastoribus viscera materna subditis exhibẽda:vt si forte eos tentationib⁹ infestari cõtigerit, ad eos quasi ad portũ salutis cõfugiant:nec eis peccatorum suorum reuelare vulnera vereatur. Fit autẽ plerunq; vt pastoris cõsciẽtia auditis subditorũ tentationibus & ipsa tentet:& velut aqua aliorum manus abluens:vnde eas mundat: ipsa sordidet. Qđ tñ doctoribus nõ nimis formidãdũ est. Nã tãto citius a suis liberant:quãto misericordius aliorum tentationibus fatigãtur. Dicatur itaq; de hostia pro peccato: si de sanguine &c. Sanguis em̃ huius hostiæ opera sunt corruptionis quibus peccator succubuit. Libera me inquit de sanguinibus &c. Hęc itaq; quũ per confessionẽ pastori deteguntur, plerunq; licet ad corpus nõ vsq; transeant:tamẽ vestem aspergũt:quia q̃uis consensum non impetrent excitant appetitũ. Qđ enim vestis ad corpus: hoc ad consensum est appetitus. Vestis sæpe sine noxa corporis aut maculat aut scindit:sic & appetit⁹ plerũq; absq; salutis humanæ dispẽdio cõsensu viriliter resistẽte per illicita multa raptatur. Lauanda igitur est vestis:sed in loco sancto poterit lauari:quoniã qui nõ suo vitio: sed sola cõpassione vt proximo fluctuanti subueniat huiusmodi pturbatione vexat, nõ necesse habet donec se expiet a sacris sacrificiis sequestrari. Et lauat ergo vestẽ suã & in loco sancto est:quia illecebra carnali qua exterius afficitur:ꝑ viribus sine dilatione se purgat, sed tamẽ q; hanc pugnã sustinet, augmentum est ei retributionis non imminutio sanctitatis.

Galfridus.

Q? per vasa fictilia & ærea nostrũ corpus & anima designatur.

¶Vas fictile in quo hostia ꝑ peccato cocta est cõfringet. In lege vasa fictilia iubent cõteri:sed ænea confricari sicq; purgari. Vasa nostra sũt corpus nostrũ & anima:in q̃bus quasi in duobus vasis carnes sacrificii coquimus quum in altero digna pœnitẽtiæ opera facim⁹:in altero internę charitatis hostiã imolamus. Vnũ cõterit alterũ cõfricat:qa corpus exercitio pœnitẽtiæ frãgit:aĩa q̃si q̃dã spũalis exercitii lima clarificat. Hinc Apostolus ait. Exterior homo noster corrumpit:sed qui intus est renouatur de die in diẽ. Dũ fricat nãq; animus ad ænei vasis exemplar nõ solũ malitiæ deponit ęruginẽ:sed incalescit etiã & maiorẽ suscipit claritatem:vt tãto ampli⁹ in amore veritatis ꝑficiat quãto eũ expssius ab om̃i nigredine prauitatis exercitatio spũalis expurgat. Ita ergo nr̃a purgãda sũt vasa:vt ad suscipiẽdũ oleũ gr̃æ spũalis oĩmode inueniant idonea:mũda videlicet maceratione pœnitẽtiæ & lauacro castitatis:solida operatione spũs:& glutino charitatis. alioquin nõ poneret deus oleũ suũ ĩ vasis nr̃is:si ĩ eis vel maculã inspiceret vel scissurã:qa nec dat sanctũ canibus:nec añ porcos ꝓiicit margaritã. Qui sunt aũt canes nisi q se ĩuicẽ mordẽt & comedũt vt ab ĩuicẽ cõsumant? Qui vero porci nisi q cœno libidinis volutant? Odibilis aũt maxĩe canis reuersus ad vomitũ:sed & sus lota in volutabro luti:videlicet q in prioris malitiæ rabiẽ de charitatis trãquillitate se deiicit:vel in pristinæ libidinis ĩmũditiã de puritate castitat[is] ĩmergit. L

Bruno.

Q; Christiani cor, Christi sanguini semper debeat innatare.

M ¶Hæc est lex hostiæ ꝓ delicto: sancta sanctorū est. Idcirco vbi mactabit̄ holocaustū: mactabit̄ & hostia pro delicto. Sanguis eius per gyrum altaris fundet̄. Fundamus charissimi huius hostiæ sanguinē per gyrum altaris: vt semper corda nostra in Christi sanguine natent: & nunq̄ eius passionis obliuiscamur.

Radulphus.

Q; non sit magnum eorum carnalia metere: quibus spiritualia seminamus.

N ¶Sacerdos qui offert holocausti victimam ha. pel. eiꝰ. Pellis holocausti q̄ est nisi exterior huic mundo renunciantiū substantia? Pellē ait ꝓ pelle: & cuncta q̄ habet homo dabit ꝓ anima sua. Qui ergo proximū sua exhortatione ad cœlestia pertrahit: terrenam eius substantiā in vsus proprios legali decreto habebit. Non est eñ magnum: si spiritualia illi seminet: & eius carnalia metat. Hoc iam in oñi holocausto faciēdū statuitur non bouis solum aut ouis: sed maxime auiū: nō illorū legaliū: sed spiritualiū. Qui eñ sapientię student: & intelligētiæ pennis ad deū volāt: hi maxīe a terrena possessione & exteriori occupatione expediēdi sunt: vt fiat in eis q̄d scriptū est. Vacate & videte q̄a ego sum deus.

Q; deo bonum non placeat: quod mali commixtio fermentauit.

7. O CAro quæ aliquid tetigit immundū: nō co. sed cōbu. igni. Hoc de carne hostiæ quæ voto vel sponte offertur ꝑcipitur. Caro igitur victimæ nostræ tunc tangit immundū: quum opus pietatis flagitii alicuiꝰ aut facinoris crimini admiscet̄. Sed hęc nō comeditur: immo cōburitur igni: quoniam eleemosynæ vel cętera opera pietatis quæ alicuius criminis admixtio polluit, a deo non suscipiunt̄ quin potius æternis ignibus deputant̄. A patribus hoc obseruatū ē: vt q̄cūq; capitalis alicuiꝰ culpæ reus publice cōuinceret̄, donec resipisceret, oblationes eius ab ecclesia non susciperent̄.

Q; sanctorum vtilitatibus etiam malitia militat aliena.

P ¶Adipem cadaueris mortui & eius animalis quod a bestia captū est ha. in vsus va. De morticino & a bestia capto supradictū est: nunc de eorū adipe videamus. Adipes eorū sunt varii effectus q̄bus amatores huius mundi qui deo mortui sunt, rapiuntur. Hos comedere q̄dem non debemus, quia eorū praua desideria ab omni munda cōscientia repellenda sunt: in vsus varios habere ꝑcipimur. Huiusmōi quippe homines sibi inutiliter viuūt, sanctorum tamen vtilitati deseruiunt. Verbi gratia: Nō possunt sibi multi filiorū dei domos ædificare: non possunt arare & serere: nec vestes sibi texere valēt. Cum his igit̄ indigeant: nec tamē hæc sibi valeant pręparare: ꝓuidit misericordia diuina, q̄ etiam malis bene vti solet, vt essent aliqui seculi amatores: qui licet carnali intentione hæc didicerint, accepto tñ ꝑcio in huiusmodi seculi necessitatibus obsequant̄. Ipsi quoq; qui ira & odio cōtra bonos deseruiūt, bonorū militāt vtilitati: dū patientiæ virtute exercitatis præmia æterna multiplicāt. Inde nāq; est ꝙ ipe humani gñis inimicus dū cōtra Christianū nomē infremuit: tot martyrū milia sua īsania coronauit.

Q; prælati in cunctis operibus suis non suā debeant quærere gloriā sed auctoris. Q

¶Sanguinē oñis animalis nō su. in cibū tā de auibꝰ q̄ de pecoribꝰ. Doctores sancti cū eruditiōe sua queq̄ ad sciētię studiū ꝓuehūt: q̄si spiritualē auē offerūt. Huiꝰ aūt sanguinē nō comedunt, quia amorē discipulorū nō cōuertūt in se: sed ad Christū trāsmittūt. Plane eñ irā spōsi ꝓuocat puer: qui ad spōsę ministeriū deputatus, loco spōsi amari se affectat. Vñ beatꝰ Apostolus, fidelis minister ecclesię: Nō nosmetipsos ꝑdicamus: sed Iesum Christū deū nrm̄. Sed nec pecoꝝ siqua deo immolāt: sanguinē edūt: quia cū simpliciores erudiūt, pestē cupiditatis quā de eoꝝ cordibus excludūt, & ipsi quoq; a se abiiciunt. Castigo ait corpus meum & in seruitutem redigo. &c.

De sacerdotalibus indumentis.

CVmq; lauisset Moyses fi. Aa. vest. pō. subucula linea. Nota ꝙ sacerdotes induturus prius eos lauat cōgruo satis ordine: vt q̄cūq; ad sacerdotiū accedūt, primo ꝑcedentiū delictoꝝ veniā cōsequant̄. Primo deponāt sordes vitiorum: & sic demū suscipiant ornamenta virtutum. 8. R

De Subucula.

¶Prima in vestibus sacerdotalibus subucula linea ponitur. Linū q̄d de terra originē ducit: & multo labore, multaq; industria natiuū deponit colorem: vt ad hunc quē in veste habet perducatur candorē: virtutē exprimit castitatis. Caro siquidē nostra ab ipsa parētū propagine corruptelā trahēs: multa nostra vigilātia opus habet: vt eā cū qua nata est immūditiā abiiceere, & honestatis nitorē valeat possidere. Sed q̄a nō solū cū labore acquirit̄: sed & cautelā multā exigit vt acq̄sita seruet̄, subucula īduta, subdit̄, Accinges eum baltheo.

De Baltheo.

¶Quid eñ p baltheũ qđ subuculã lineã astringit, nisi virtutis ipsius custodia designat? Neq; eñ cum remissione & negligentia castitas poterit retineri: sed cohibendus est visus: obstruendus auditus: lingua refrenãda: ipsa etiam cogitatio a noxiis euagationibus restringenda. Sequitur. Et indues eum tunica Hyacinthina. Hyacinthus aeris pręfert colorem. Quid ergo per tunicam Hyacinthinam, nisi cœlestis conuersatio exprimitur? Dignũ est enim vt pontifex cum corruptionis opera declinat: etiam a mũdi huius tumultibus in quãtũ licet se subtrahens, militiæ diuinæ aptum se pbeat. Nemo quippe militans deo implicat se negotiis secularibus. Et superhumerale imposuit. Quia ĩ humeris onera portare solemus: per humerale patientiæ virtus intelligitur: quæ proximorum vitia q̃diu corrigere non potest: animi longanimitate consueuit portare. Qui enim locum prædicationis suscipit, mala inferre non debet: sed tolerare: vt ipse sua mansuetudine iram sęuientium mitiget: & peccatorum vulnera in aliis ipse vulneratus afflictionibus sanet.

De rationali.

S ¶Qđ astringens cingulo aptauit rationali in quo erat doctrina & veritas. In pectore Aaron rationale vittis ligantibus imprimitur: quatenus pontificis cor nequaq̃ cogitationes fluxæ possideant: sed ratio sola constringat. In hoc autem rationali doctrina & veritas esse perhibetur: quia doctrina veritatis in pectore pontificis debet esse reposita: vt scriba doctus in regno Dei: & cum optimum fuerit proferat de thesauro suo noua & vetera. Sed notandum diligenter: q; superhumerale & rationale aptata sibi inuicem & cingulo cõstricta narrantur. Nam neq; patientia sine doctrina: nec doctrina absq; patientia subsistere potest. Doctrina enim viri per patientiam noscitur. Sequitur. Cydari quoq; texit caput. vt in exhibitione operum visibilium de cordibus munditia conueniatur. In omne quod agimus mens potius discutienda est: q̃ vani operis superficies. Si enim oc. tu. fu. simplex &c. Et super eam contra frontem posuit laminam auream consecratam in sanctificationem. Legalis põtifex in fronte Dei nomẽ lamina insculptum portabat. Nostri vero pontifices non nomen quatuor literis deformatũ: sed rẽ tanti nominis in vultu pferunt: cũ mentis verticẽ a terrenarũ rerũ cogitatione erigentes radios in se solis æterni suscipiunt: vt si nõ per naturã, tamẽ per gratiã Deo iam vniti diuinitatis ipsius participiũ sumant. Vnde & tantam proximis sanctitatis virtutem exhibẽt: vt tanq̃ diuini nominis titulum fronte præferãt: quicunq; eos perspexerint, Deum in eis habitare non dubitent.

Quomodo septiformis gratia sacerdotalibus conueniat indumentis.

¶Septem posuit or. sac. Quia septem sunt spiritus sancti dona: quæ quomodo sibi cõueniant videamus. In linea quæ exteriorẽ munditiam significat: timorẽ accipe. Primus est eñ eius pgressus, si nõ affectus: saltem opera corruptionis abiicere. Sed quoniã virtus ipsa castitatis ne dispereat munienda est, accedit cõsiliũ sensus cohibendi. Et hic est baltheus. In tunica vero Hyacinthina speciem habes fortitudinis & illius cœlestis firmamenti, cum anima proiectis aquis inferioribus terrenæ occupationis spiritualibus studiis tanq̃ aquis superioribus decoratur. Iam in superhumerali quid nisi pietas intelligitur? Pium est nãq; dum proximo succurrere vis, eiusdẽ vitia donec corrigatur ęquanimiter tolerare. Quinto loco rationale manifestæ scientiæ formã tenet. In cydari quoq; q̃ interioris mũditię typus est, intellectus apparet. Beati eñ mundo cor. &c. Quæ domini sententia & ipsa in euangelio sexto loco posita est. Restat lamina aurea in qua figura sapientiæ manifeste signatur. Aurũ enim diuinæ cõtemplationis claritatẽ designat. Illius ergo frons lamina aurea adornatur: cuius facies interior lumine speculationis diuinæ perfundit. Sed quoniam multi fuerũt qui cũ cognouissent deũ nõ si. d. g. aut g. e. qb⁹ nihil pfuit deũ cognouisse nec honorasse: ideo lamina pontificis consecrata dicit: vt in sanctoꝝ cordibus dilectioni societur: per quã & consecretur. T

Bruno.

Qꝫ ampli pectoris sacerdos esse debeat, qui tanta continet sacramenta.

¶Tulit Moyses pectusculũ eleuãs illud coram dño de ariete consecrationis in partẽ suã. Ideo Moyses sibi pectusculũ vẽdicat: quia pectorosi & sapiẽtes põtifices esse debẽt. Magnũ eñ pectus habere oportet: q hæc tanta seruare debet & reponere sacramẽta. Sed quare corã dño pectus eleuat: nisi vt corda & pectora nostra semper sint leuata ad cœlestia cõtẽplãda? V

Radulphus.

Qꝫ per Christi sanguinẽ a pc̃is q̃ cauere non possumus, abluamur.

¶Sumẽs Moyses vnguẽtũ & sanguinẽ: q erat sup al. aspsit sup Aaron & vesti. e. & sup fi. e. & vestes e. Quid sibi vult hæc vnguenti sanguinisq; aspsio? Nõne iã Aaron vnctus fuerat: & filiorũ illi⁹ manus cõsecratæ? Quid ergo rursus X

vnguēto aspergit? Sed nota grande & vtile mysteriū. Omnis homo q̄uis iam sanctificatus sit aut baptismo aut quolibet alio sacramēto, q̄diu viuit inter tentationes huius seculi non potest esse sine peccato. Si tamen confessi fuerim⁹ (ait beatus Ioannes) delicta nostra: fidelis est & iustus vt dimittat nobis de.n. & pur. v. ex.o. i. non tantum præterita: sed & siqua contraximus ex hac vita: quia nō potest homo q̄diu carnem portat non habere vel leuia peccata. Sed quomō fiet ista purgatio? Sanguis inquit, Iesu purgabit nos ab omni peccato. Ergo si peccas: nec em̄ potes omnino cauere qn aliquādo pecces: continuo vide: cōtinuo displiceat: cōtinuo dāna. Manet super altare vnguentū. Manet sanguis quo aspergaris & purificeris. Est em̄ in ecclesia gratia spiritus sancti: est fides passionis Christi: per quā peccati tui veniā consequaris. Hanc cottidianę pœnitentię purgationē significauit & illa pedum lauatio: quam dn̄s in cœna discipulis exhibuit. Dicat ergo. Sumēs Moyses vnguentū & s.&c. Vestimenta sacerdotum sunt opera iustitiæ: quibus coram omnibus adornantur: sicut scriptum est. Sacerdotes tui induantur iustitia. Sed qm̄ hæc aliquando peccati macula polluunt: necesse est vt in hac aspersione mundentur. Asperguntur vero sacerdotes cum vestibus, quando & eorū conscientia a reatu prauę cogitationis: & eorꝫ conuersatio a reatu praui operis absoluitur.

Qꝫ Christianus toto vitę suę tempore non aduersis frangi debeat, nec prosperis eleuari.

Y ℭ De ostio tabernaculi non exibitis. vii. dieb⁹ vsqꝫ ad diem quo complebitur tempus consecrationis vestræ. Septem em̄ diebus finit̄ consecratio. Septem dies oēm præsentē vitam designāt: quæ. vii. diebus voluitur. In loco ergo sancto demoratur quisquis operibus occupatur. Præcipitur autē sacerdotibus ne de loco sancto exeant. vii. diebus: id est ne q̄diu viuunt ab obseruatione diuinę legis recedāt. Vii. inquit diebus finitur cōsecratio. In hac em̄ tantum vita sanctitas acquiri potest: transacta aūt vita præmium recipitur sanctitatis. Sequit̄. Die ac nocte mane, in taber. obser. custo. dn̄i ne mori. Dié ac noctem prosperitatē & aduersitatē intellige Sunt quidā qui per diem de loco sancto exeūt: quia nimium temporalium rerum abundantia aut extolluntur: aut intēperanter vtentes corrumpuntur. Per noctem vero de tabernaculo exit: qui inimici tentationibus fatigatus a iustitia recedit. Sed die ac nocte manendū in tabernaculo lex præcipit: vt scilicet nec prosperitas nos corrumpat: nec aduersitas frangat.

Qꝫ spiritus sanctus iustorum sacrificia soleat inflammare.

ℭ Apparuit gloria domini o. multi. & ecce ig. e. a do. de. ho. & adipes qui erāt super al. Quod cum vidissent turbæ, laudauerunt dominum ruentes in facies suas. Ignis egressus a dn̄o, spiritus sanctus est qui a patre filioqꝫ ꝓcedit. De quo ipē dn̄s. Ignem veni mittere in terram. Hic ergo ignis in terram missus: id est hominibus datus holocausta vorat: quia perfectorum corda in suum amorē rapiens: & ab affectibus mūdanis secernens omnē eorū virtutem & studia ad diuinam transfert militiam. Adipes vero pacificorum: non tamen ipsas hostias pacificas vorat ignis iste: quū mentes religiosorum secularium in affectū diuinæ dilectionis accēdit: Nō tamen ea integritate vt a mundanis negotiis prorsus alienare: & spiritualibus se studiis velint occupare. Cum autē religio diuina tam in p̄latis q̄ in subditis floret: hæc dei gloria quam videntes homines nō possunt̄ nō glorificare & laudare tanti muneris auctorē. Ruentes inq̄t, in facies suas. In faciem cadunt: qui sponte sua se deiiciunt. Z

Qꝫ per illatam peccantibus vltionem hominibus dei sanctitas innotescat.

Sanctificabor in iis qui appropinquāt mihi: & in cō. o. p. g. Sanctificatur apd̄ homines deus: quū se sanctum esse demōstrat. Quomodo autē sanctitatē suam deus hominibus aperuit: nisi quū de peccatorib⁹ vltionem capiens se eorū nequitiæ non consentire ostendit? In iis autem qui appropinquant ei primum iudicat dn̄s: vt quia aliis quod suum erat non sunt norma viuendi, ad aliorū correctionem diuini in seipsis censurā repræsentent iudicii. Vnde & alibi per prophetā ait. A sanctuario meo incipite. vbi & Felchias princeps populi repente mortuus introducitur. ca. 10 A

Petrus Rauennas.

Contra vitium ebrietatis.

ℭ Dixit dn̄s ad Aaron: vinum & omne quod inebri. potest non bib. tu & fi. t. quando intra. in taber. testi. Hoc præceptū post mortem Nadab & Abiu datū est: vt cūctis īnotesceret: qꝫ ebrietas eorum mortis causa extitit & erroris. Cum em̄ contaminare externo igne altare p̄sumunt ipsius altaris cōsumunt̄ incendio: vt sumerent de sacrificio pœnam: q fecerant de propitiatiōe peccatū: quod peccatū illis suscitarat ebrietas. Nam vini odor odorem fugarat incēsi: & ebrietatis ignis flammam prouocarat altaris. Vnde quia alienati vino alienū portauerūt ignē: mox B

diuino igne referunt extincti. Ebrietas in alio crimen est: in sacerdote sacrilegium: quia alter animam suam necat vino: sacerdos spiritũ sanctitatis extinguit: contradicente Apostolo. Spiritum nolite extinguere.

Stephanus. de officio prælatorũ.

C ¶Quando intrabitis taber. Nota q̧ tribus de causis Aaron ingre. tab. ad vic. fa. ad lu. ac. & ad thy. a. do. Sic & prælatus ecclesiæ facere debet. Quãdo ad peccatorũ destructionem ecclesiam intrat: tunc ad victi. fa. Quando ad exemplum inuitat auctoritate patrum: lucernas accendit. Quando in virtutem proficere facit: tunc thymiama super altare incendit.

Radulphus.

Q̧ illos imitari debemus qui scientiam quam corde ruminant: opere manifestant.

D ¶Omne aĩal q̃d habet vngulã diuisam & ru. in peco. co. Cũ ruminatione cibi cœlestis & pes diuidẽdus est: vt distinctio boni & mali, super qua mens nostra per legẽ diuinã imbuit̃, in operibus quoq̧ nostris manifestet̃. Comedimus ergo mũda animalia: quũ iustorũ exempla considerantes, eorũ sanctitatẽ ꝑ viribus in nostrę cõuersationis corpus traiicim⁹. Comedenda itaq̧ sunt aĩalia q̃ & ruminãt & vngulam findunt: quia illi soli imitatione digni sunt: qui diuini verbi meditatione quid agere: quid non agere oporteat edocti: discretionẽ illam quam intellectu perceperũt, in actibus quoq̧ suis ostẽdunt.

Galfridus.

Q̧ nostra debeamus iugiter nouissima memorari.

E ¶Omne animal q̃d habet vngulã diuisam & ru. in pe. co. Vngula nostra finis noster est: quã non findimus si nouissima nõ prouidemus. Nõ enĩ vnum est nouissimũ hominũ: non est vnicus finis noster: sed diuisus in partes: & per partes valde cõtrarias. Prouidet autem nouissima & vngulam findit: qui circa eandẽ diuisionem sedula intentione versatur: qui in litera Pythagorica esse se meminit, & adhuc in ipsius literæ hasta positum ad diuisionem eius velociter cogitat peruenturum. Dico autẽ secundum q̧ pueri dicere solent: cum a pueritia ad intelligibilem peruenitur ætatem. Sed tota hęc vita est puerilis: nec intellectu agit̃: sed in fide. Interim ergo vngulã findit & nouissima prouidet, qui in operibus suis diuisionẽ hanc: & hæc diuersa nouissima memorat̃, & animo versat q̃ sit diuersus interitus hominis & iumenti. Q̧libet fortis & velox equus ignotam viam minus facile currit: Et nos quomodo exeuntes ad dexteram ibimus sine offensione: nisi prius frequentauerimus viam?

Radulphus.

Q̧ solus quietis amor digne terrena valeat ministrare.

Omne quod habet pẽnulas & squamas tam in mari q̃ in fluminib⁹ & stagnis co. Pisces qui pennulas habẽt dare saltus super aquas solent. Squamę vero eorundẽ pisciũ tegumenta sunt: & quasi ad repellendũ impetũ fluctuũ piscibus concessę. Muniẽda est ergo mẽs quodã rigore virtutis: vt occupationis appetitũ si fieri potest nũq̃ ad se admittat: vt etiam cũ laborat, quiescendi desideriũ semꝑ retineat. Solus enĩ est qui etiã exteriores curas recte administrare valeat amor quietis. Notandũ vero q̧ pisces isti aut in mari, aut in fluminibus, aut in stagnis esse perhibentur. ca. xi.

De triplici aquarum natura.

¶Hęc enĩ triplex aquarũ natura triplicẽ mentium nostratũ statũ designat. Sumus enĩ mare quũ apud nos tędio tabescimus. Flumina, quũ desideriorũ motu ad aliquid tẽdimus. Stagnũ quum in rebus quęsitis & acquisitis quasi securi gescimus. Siue ergo in mari, siue in fluminibus, siue in stagnis pisces fuerint, nisi pẽnulas & squamas habuerint, mũdi esse nõ poterunt: quia quolibet horũ statu mens detineat̃ humana: nisi subinde se ab huiusmodi cogitationib⁹ explicuerit, & veritatis reddiderit cõtẽplationi, fidei integritatẽ & iustitię rectitudinẽ conseruare non poterit. G

Bernardus.

De tribus generibus piscium: quos mundos legis decernit auctoritas.

¶Omne quod habet pen. & squa. tam in mari q̃ in fluminib⁹ & stagnis co. Habet enĩ hoc mare magnũ & spatiosum manibus: pisces mundos: & dominica dignos mensa: quia & ex his q̃ in seculo versantur, reliquit sibi multa milia quos apostolica sagena trahit: vt quum educta fuerit segregentur a malis. Habet & flumẽ pisces mundos quicũq̧ fideles inter dispẽsatores inueniuntur. Fluuius quippe est prędicatorum ordo non in eodem permanens, sed extendens se & currens vt diuersas irriget terras. Sunt & in stagnis mundi pisces, qui in claustris seruiũt deo ĩ spiritu & veritate. Et merito stagnis monasteria comparantur: vbi quodãmodo incarcerati pisces euagandi non habent libertatem scilicet parati semper ad epulas spirituales, dicant singuli intra se. Quando veniet q̃ me deserat? Cunctis diebus quibus &c. Hi igitur sunt mundi si squamas & pennulas habent. Sunt squamæ multæ: sed vna ex eis quodammodo H

lorica contexitur: quia vna est patientiæ virtus: licet singulis tribulationibus exhiberi singulas videamus. Iam vero sicut squamas ad patientiam: sic pennulas ad hilaritatem referamus. Hilaritas quippe leuat & subleuat, vt saltus quosdam dare videatur quisquis exhilaratur. Vt autem duas habeamus pennas: duplex nobis hilaritas quærenda est. Et forte propterea docet Apostolus. (Ille enim vere pennas habebat, quibus & vsq; in tertium raptus est cœlũ: & volauit etiam in paradisum) non solũ in spe sed in tribulationibus gloriari. Prorsus sublime volat, quem non modo futurorum bonorum expectatio: sed præsentium quoq; malorum exhibitio ipsa delectat.

Stephanus.

I ¶Piscis habens squamas & pennulas asper est non tamen lubricus. Asperitas piscis, maceratio est carnis. Lubricitas, superflua cura eius.

Radulphus.

Quid aues significent, a quarum esu verus Iudeus legis imperio prohibetur.

k ¶Hæc sunt quæ de auibus comedere non debetis. Aquilam &c. Per aues dignitatum temporalium sublimitas designatur. Quia vero dignitas ipsa vitium non est: sed nisi diligentius caueatur, vitiorum nutrix est: honores quippe mutant mores: idcirco auium differentia datur: vt in eisdem honoribus qui probabiles, qui vero improbandi sunt, certis indiciis cognoscãtur. Ab immũdis autem cœpit: vt multitudinem reproborum poscentium demonstraret. Inæstimabile est enim quantum vitiis incremẽtum præbeat licentia potestatis.

De aquila.

L ¶Aquila ergo quæ inter cæteras altiora volando petere solet, superbiam exprimit potẽtium. De quibus scriptum est. Posuerunt in cœlum os suum.

De haliæeto.

¶Haliæetus rapina pascitur: sed quia viribus destituitur, minutis tñ auibus quibus præualet infestus existit. Sunt huius generis q̃plurimi: qui in solos pauperes violenti, ostendunt in aliis non voluntatem sibi deesse sed potestatem.

De Miluo.

M ¶Miluus quum rapere voluerit improuisus adest: & fere in omni rapina sua maxime insidiis nititur. Sunt in prædonibus multi similes qui vbi viribus non fidunt incautis insidiant.

De Vulture.

N ¶Vultur rixis & bellis gaudet propter cadauera præliorum: intantum vt etiam sequatur exercitum. Quibus igitur vultures isti comparandi sunt nisi iis qui seditiones vrbium affectantes, principũ sequũtur exercitus: vt quorum prosperitati molesti esse non poterãt: fortiorum viribus confractos expolient?

De Coruo.

¶Coruus vero auis nigra cadaueribus inhiãs O
eorum typum gerit qui per infidelitatem siue per carnis immunditiã decolorati erga seipsos primitus homicidæ etiam mortibus pascuntur alienis.

De Laro: Mergulo: & Cygno.

¶Larus animal est & in aqua & in terra viuẽs: P
quia sicut auis quidem volat: vt aquatile aũt natat. Sunt autem & inter militares huius generis q̃plurimi: qui tunc militię laboribus atteruntur, & quasi in arido versantur: nunc vero petulantiæ luxu atq; luxuriæ resoluuntur. ¶Natura Merguli hęc est vt aquis se immergat, & sub vndis diutius immoretur: eos vtiq; designans qui voluptatibus carnis suæ penitus absorbentur. ¶Cygnus vero candoris eximii, qui protensione longi colli ex altitudine terræ atq; aquarum cibum trahit, eorum prætendit speciem: qui vestitus sui splendore plus æquo gloriantes de sola terrenarum rerũ abũdantia contemptis cœlestibus consolationem accipiunt.

De Caradrio: Vpupa & Vespertilione.

¶Caradrios auis garrula: nimiam quorũdam Q
redarguit loquacitatem. ¶Vpupa quæ nidificat in stercoribus, gemitum in cantu simulat eorum præfert speciem quos terrenis inherentes tristitia seculi grauat. ¶Vespertilio circa terram volat & vespera tñ: vnde nomen accepit. Pennis etiam pro pedibus vtitur quando ambulat. In isto ergo satis congruenter expressi sunt: qui seculari scientia præditi circa terram volant: quia sola terrena sapiunt, meridiemq; diuinæ cognitionis ignorant. Cumq; incedendum quoq; fuerit pennis vehũtur pro pedibus: quia in secularibus proficere æstuantes, eandem sententiam non ad alios fructus nisi ad lucra conuertunt.

De Bruco.

¶Quicq̃d ambulat quidẽ sup quatuor pedes R
sed habet long. retro. cru. per quę salit super terram, comedere debetis: vt est Brucus. Oẽs q terrena facultate subnixi sunt quasi sup quatuor pedes incedũt. Si tñ de eadẽ abundantia sua nõ p̃sumunt, nec affluentibus diuitiis cor apponunt: sed iuxta Apostoli sententiam quæ

retro sunt obli.in ante. se ex. Isti quasi longiora retro habent crura : per quæ saliunt super terram:quia per spiritum adiuti a posterioribus se suspendunt:& mentem ad ęterna sustollentes salutarem faciunt saltum. Brucus vero quem lex nobis proposuit exemplum,cũ sit modicæ quantitatis & fusci coloris,eorum nobis prætendit speciem qui in religionis habitu constituti si temporalibus subleuentur honoribus nec mentis deserunt humilitatem,nec habitus sui mutant deformitatem.

De Chamæleonte.

S ¶Hæc inter polluta reputabuntur de iis quæ mouentur in terra : Mustella & Mus & Crocodilus:Chamęleon &c.Chamęleon non habet vnum colorem:sed diuersa est varietate respersum:vt Pardus:cuius corpusculum secũdum colores quos videt,facillima conuersione variatur:quum aliorum animalium non sit ita ad conuersionem facilis corpulentia. In infirmitate mansuetum se esse fingit:quum sit valde immansuetum animal. Agnosce in omnibus Chamęleontem. Sunt enim pleriq; qui omnibus placere cupientes vniuersorum se voluntati cõformant:facillimaq; conuersione variati diuersos alternant colores:dum scilicet cum irascentibus irascuntur: detrahunt cum detrahentibus:& eiusdem ipsius quem prius vituperando depresserant,mox si assit qui laudet, laudibus fauent. Huiusmodi homines q̃diu nulla potestate præditi sunt : immoderata adulatione omnibus blandiuntur. Quibus tamen si potestas cõtigerit quæ in cordibus eorum ponitur crudelitatem continuo manifestant. Testis est Absalon:qui ante regni peruasi tyrãnidem omnibus blãdum se exhibens adulabatur. Mox vero vt principatus culmen arripuit, scelestissimus parricida q̃tum in ipso fuit,nec patri pepercit. Sic tuto serpens etiam pestifera tractatur dum riget frigore:nec tamen desunt illi venena:sed torpent. Multorum crudelitas & ambitio & luxuria ne paria pessimis audeant fortunæ fauore destituuntur:eadem velle cognosces da posse q̃tum volunt.

Stephanus. De adulatione.

T ¶Chamęleon animal est variis coloribus pictũ &c. Crudele:mansuetum se simulat:deniq; colorem rei cui se iungit recipit. Chamęleon igit̃ adulatores non incongrue signat:qui ita omnibus se conformant:vt secundum varios status hominum alias,& alias species induere videantur. Hinc Hiere. Manus misericordium mulierum coxerunt paruulos.s. Et bene per mulieres adulatorum mollities figuratur. Qui paruulos decoquunt,qui infirma facta diuitũ seu potentum vanis laudibus eleuant,& extollunt Quorum os.ma.& a.ple.est q̃uis benedicere videantur. Vnde Vęh vobis quum benedixerint vobis homines.

De cupiditate.

¶Per talpam quę cæca est,& terra quam effodit operitur & obruitur: designantur auari: q suis sæpe diuitiis opprimuntur. Vnde Iob, Impius abscondittur in puluere suo. V

Radulphus.

Q; prædicatores ob auditorum vtilitatẽ possunt innoxie tractare de noxiis.

¶Fontes & cisternę & omnis aquarum cõgrega.munda erit. Contraria videtur lex loqui. Si enim quippiam per appositionem morticinorũ contaminari potest : quid magis q̃ cisterna in quam cadauer delapsum cum putrefactũ fuerit,totam aquam illam corruptione sua abominabilem reddit? Sed literæ imbecillitas ante spiritum nos mittit. Fontes eñ sunt doctorũ mentes,in quibus bibita aqua:quam dedit eis Iesus,factus est fons aq̃ saliętis in vi.ę. Ipsi q̃ppe aquas spiritualis scientiæ,sancto spiritu ministrante in cordibus suis cõcipiunt:quas linguarum meatibus postea minus eruditis infundũt Per cisternas vero & aquarum congregationẽ auditores eorum congrue designãtur:quia veritatis dogmata quæ a doctoribus percipiunt: fideliter apud se congregant & cõseruant. Sed quoniam incumbit prędicatoribus sanctis necessitas:vt non solum de virtutibus:sed etiam de vitiis disputent: coguntur in meditatione sua vtraq; suscipere:vt quod de ipsis aliis loqui debeant,antea mẽte pertractent. Suscipiũt igitur intra seipsos morticina, nec tamen polluuntur: quia reprehensibile non est, si idcirco vitia inuestiges vt extirpes: si eo animo manu etiam apprehendas vt euellas. Vnde & sequitur. Si ceciderint super sementem non polluẽt eam. Sin autem quispiam sementem aqua perfuderit:& postea ea morticinis tacta fuerit, illico polluetur. Non enim reprehensibilis polluta ve iudicatur scriptura:quæ styli sui serie turpitudines huiusmodi comprehendit. Cur autẽ non contaminetur scriptura:breuis est responsio:q; scilicet immunda tangens non fuerit aqua perfusa. Sancti quippe viri qui talia nobis scripserunt,nõ malo aio mala tractabant: & ab eorundem criminum delectatione velut exiccati cum posterorum memorię traderent non nos ad similia prouocare:sed a similibus reuocare studebant. In communi etiam locutione interest plurimũ quo animo quisq; quid dixe- X

rit. Nam si obiurgans alium ad hoc solum vt corrigat, peccata sua ei obiiciat: non peccat. Si autem quispiam aqua semetem perfuderit, & postea morticinis tacta fuerit, illico polluetur. Si enim ad hoc aliena vitia loquaris vt per sua deas: si ea intentione fratri quod peccauit obiicias vt abiectiorem non correctiorem illum efficias: aqua praue delectationis infectus morticinum tetigisti: & pollutionem eius tibi contraxisti.

Quibus oblationibus mulier pariens expietur.

ca. 12 Y Mulier quæ sus. se. pe. mas. vii. di. immunda e. &c. Considerandum est quid sibi velit q ex decreto legis alia temporis quantitas parientibus masculos, alia iis quæ fœminas parturirent, indicitur: & q ipsa oblatio diuersa pauperibus & diuitibus imperatur. Nam q fœminam parturiret necesse habebat vt spatiu temporis duplicaret. Illa vero quę neutrum pariebat, sed sterilis permanebat, reproba erat & maledicto legis obnoxia. Et primu qdem in his legalibus institutis nostrę miserę conditionis & originis admonemur: qui in peccatis concipimur: in doloribus parturimur: tanta culpa ipsum comitante: immo quasi operante conceptum: quę enixę matri & templi pręcludat aditum: & cuiuslibet sacrę rei interdicat attactu. Statim enim mulier est in culpa dum concipit: & quæ se nondu intelligit matrem: sola eam conceptio efficit peccatricem. Nam in partu iam non est culpa: sed pœna. Quid est ergo q non statim vt concipit: sed postq peperit phibetur a templo: quę no pro partu, sed pro conceptu obnoxia sit peccato? Ni fallor hinc docemur: q non prius sit iudicandu de culpa q pateat: nec statim repellendum eu a nobis qui concepit dolore: anteq peperit iniquitate. Altius vero consi derantes inspiciamus quid specialiter significet mulier quę suscepto semine masculu parit: qd ve illa quæ fœminam: quid ea quę pro vitio sterilitatis legis maledictu incurrit. Sicut ex euangelio didicimus, Seme est verbum dei. Mulier ergo quæ suscepto semine masculum parit, illam significat animam, quæ diuini verbi semine fœcundata perfectionem virtutu quasi masculinam sobolem ex interna conceptione producit: nihil molle, nihil habens in sua coceptione fœmineum: sed qd pro robore fortitudinis & virtutis masculini partus formam quadam præferat & exemplum. Illa vero quæ fœmina parit, illam animam significat: quæ etsi de semine verbi aliquem fructum proferat, remissas tamen & debiles actiones nullo virtutum culmine, nulla virilis fortitudinis perfectione consummat. Porro mulier sterilis animam illam significat quę seme verbi suscipit: sed boni operis fructum aliquem non producit. Quia vero anima quę masculu parit multas interdu subreptiones patitur: quibus partus sui puritas maculetur: necesse habet studio suæ purificationis intendere: vt in sanctuarium domini solenis postmodum valeat introire. Septem ergo diebus immunda permanet: vt peccatoru suorum maculas toto tempore vitæ præsentis expurget. Hoc enim tempus quia. vii. diebus voluitur, per eosdem. vii. dies merito figuratur. Debet etiam. xxx. diebus, videlicet tribus vndenariis a templi limitibus abstinere, id est ante ingressum sanctuarii trinam transgressione cogitationis, locutionis, & operis: quæ per triplicem vndenarium designatur, dignis pœnitentiæ fletibus expiare. Sic enim quadraginta diebus iuxta legitimum tempus purgationis impletis, id est præsentis vitæ spatio sub digna pœnitentia consummato, secura iam poterit felix anima ad atrium templi cœlestis ascendere: & operis sui fructum quasi natum sibi filiu domino præsentare. Illi autem animæ quæ fœminam parit ad legitimam purificationem implendam spatium huius temporis duplicat: vt duplicem habeat pœnitentię luctum, quæ duplicem commisit in remissa couersatione reatum. Cum em ille qui ad culme perfectionis viriliter nititur vix vnq aliter q alicuius subreptionis casu labatur: is qui remisse & molliter viuit culpam duplicis reatus admittit: quia & subreptione labitur: & propria negligentia a consummatione boni operis impeditur. Vnde fit vt cum purgationem suam vna septimana, id est vitæ præsentis tempore segniter viuendo non impleat: secundam etiam septimanam: spatium videlicet post eius obitum vsq ad diem iudicii prorogatum: ad consummationem perfectę purificationis assumat. Similiter etiam ei triplex ille vndenarius geminat: eo q trina illa transgressione tam per subreptione q per negligentiam labitur: vt merito ei duplicetur temporis pœna quæ duplici peccauit ex culpa. Videat autem ne tertium adiiciat: ne videlicet surreptioni & negligentiæ vitium quoq propriæ prauitatis adiungat. Iam enim funiculus triplex difficile rumperetur: & forsitan illud peccatum incurreret: cuius nec hic nec in futuro veniam obtineret. Interim vero neutri licet aliqd sancti tangere: donec diebus purificatiois impletis in sanctuariu dni valeat introire. Cosideret igit vnusqsq quale habeat partum, præuideat etiam quid habeat offeren

dum:vt ex hoc munus oblationis præparet:ex illo tempus purgationis obseruet. Sicut enim aliud tempus purgationis habet quæ masculum q̄ quæ fœminam parit: sic aliud offerre præcipitur quæ diuitiis affluit, q̄ quæ subiacet paupertati. Illa enim offerre debebat agnũ anniculum in holocaustum:& pro peccato turturem vel columbam. Hæc autem cuius manus agnum inuenire pro paupertate non poterat:columbas tãtũ vel turtures offerebat. Per agnum ergo verę innocentiæ designatur effectus:quam hostiam ille solus offerre poterit: qui nec sibi nocet, nec alterum lędit. Iungitur autem huic oblationi turtur vel columba: vt agno in holocaustum dato, auis offeratur nihilominus pro peccato. Licet enim tantũ profecerit:vt agnum anniculũ,id est perfectæ innocentiæ offerre possit effectum:quia tamen scriptũ est:De peccato repropitiato noli esse securus:necesse habet etiam qui eiusmodi est:vt ꝑ eo ꝙ se aliquando deliquisse cõmemorat,colũbæ vel turturis oblationẽ adducat: scilicet vel vt læsæ castitatis damnũ turturis gemitu defleat:vel iniquitatem in proximum perpetratã murmure columbino deplãgat. Possumus etiã in hoc loco per agnum intelligere Christum: quem ille quidem offerre dicitur qui eius innocentiæ puritatem moribus & actibus imitatur. Is vero cui non suppetit agnus anniculus,offerat pro eo turturem vel columbam:vt cum perfectę innocentiæ habere nõ possit effectum,habeat vel affectum. Quia sicut in agno effectus innoxii operis:sic & in aue affectus intelligitur innoxię voluntatis.

Bruno.

Q; Christianus mortem Christi suo debeat in corpore circunferre.

Z ¶Q; si nõ potest offerre agnũ sumet duos turtures,vel duos pullos columbarum: vnum in holocaustum: & alterum ꝑ peccato. Christus & turtur est:immo turturis:id est ecclesiæ caput:& pullus columbę:quia ecclesię filius. Ecclesię nãq; filia virgo Maria est:cuius ipse Christus filius est. Offert igit̃ homo duos turtures vel duos pul.col. Christũ videlicet & seipsum in holocaustum,illius passionis agendo memoriam:se pro peccato macerando & agendo pœnitentiam.

Radulphus.

Q; peccata leuia inquinẽt quidem hominem, non damnent.

ca. 13 A QVod si obscurior lepra fuerit, & non creuerit in cute:munda.eum sa.quia scabies est. Si obscura fuerit lepra & non cre.in cu.id est si nulla criminis obiecti facta fuerit euidentia:nec hominis consciẽtia loquendo vel operando corruptionis suæ suspitionem auxerit:mũdabit sacerdos:quia scabies est. De scabie notum est ꝙ facile homini accedat:facile recedat. Quę licet molesta sit corpori:nil tamen affert q̃d leprę cõtagio debeat cõparari. Ita sunt & peccata quædam leuiora & quotidiana: quæ non intentione malitiosa:sed aut infirmitate,aut ignorãtia sæpe cõmittim⁹ vt est intemperans,& effusa lętitia: lasciuię dissolutio:incircunscripta locutio: q̄ nec quid cui loquatur vt opus esset,discernit. Hæc & his similia licet mortifera non sint:humanæ tamen conuersationis spiritum deturpant:& grauioris etiam mali nõnunq̄ suspitionem proximis ingerunt. Sacerdos igitur qui personam examinandam suscepit,postq̄ nil criminosum dep̄hendit in ea,mũdare eam debet:id est mundã reputare. Etsi enim quispiam leuitatis arguitur:scabies ista est vtiq; non approbãda:nec tamen lepra est a castris sanctorum eiicienda.

Stephanus.

¶Nota ꝙ leprosus duabus vicib⁹ recluditur: quia sacerdos debet cõseruare subditum a peccato voluntatis & actus. B

Radulphus.

De variis lepræ generibus.

¶Plaga leprę si fuerit in homine add.ad sacer. & vi.e. Cumq; color albus in cute fuerit:& ca. C mu.as.ipsa quoq; caro viua ap.lepra ve.iu.atq; inoli.cuti. Videtur quidam iniquitatis processus a legislatore expressus: quum prius carnis tantũmodo,deinde viuę carnis lepra describit̃. Sunt enim nonnulli qui peccandi affectum deliberationemq; suscipiũt:& per hoc iam leprosi dicendi sunt. Sed cum deprehensi fuerint & reprehensi:cum a castrorum ambitu: id est fidelium cœtu fuerint separati, cito seipsos erubescunt:& pœnitentiam sui gerũt. Omnis igitur qui eiusmodi est,iam in carne leprã habet: conscientia scilicet deprauata: sed nondum in viua carne:quippe quę tam cito moritur:& ab eo quod male ꝓposuerat tam facile reuocatur. Dicatur ergo plaga lepræ &c. Albedo hæc in corporibus ex morbo non ex natura contingit Ita & in morib⁹ ex alienatione charitatis & cõtemptus iustitiæ quasi quidam diuersus color procedit. In scapulis itaq; quę a naturali colore deficiunt,mentis intelligitur deprauatio: quæ iam longa consuetudine circa iniquitatis affectũ induruit:q̄ post cõcupiscẽtias suas sine retractatione aliqua toto impetu ruit. Vnde & q̄ eiusmodi ẽ nõ sacerdotis exigit discussionẽ:sed

indubitatam separationem meretur.

D De lepra mundissima.

¶Sin autem effloruerit discurrens lepra in cute:& operuerit oēm carnem a capite vsq; ad pedes quicquid sub aspectu oculorum cadit:considerabit eum sacerdos : etem̄ lepra mundissima iudicabitur : eo ꝙ omnis in candorē versa sit:idcirco homo mundus erit.Quia cōsurgūt aliquando contra bonos testes iniqui: & mentitur iniquitas sibi,quando loquunt̄ homines aduersus iustos iniquitatē.Est em̄ lepra calumnię & falsæ criminationis: quā legislator prætereūdam minime iudicauit.Hac quippe nec ille sanctus sanctorum carere potuit,immo noluit: q peccatum non fecit:nec inuentus est dolus in ore eius:& ab omni reatus contagio liber fuit. Esaias nāq; ait.Et nos putauimus eum quasi leprosum & per. Hinc ipse per Psalmistam ait. Ego sum ve.& non ho.op.ho.& ab.ple.Qui em̄ se plebis abiectionem insinuat:quem omnes scilicet a se abiicerent & excluderent:quid aliud nisi leprosum pronunciat?Quę tamen lepra in cute non in carne fuit: quia sceleratorum vocibus infamari vt reus potuit : sed cōscientia ei⁹ peccatum nesciuit.Discurrere itaq; in cutis superficie potuit:sed carnem eius nunq̄ violare. Res nanq; discurrens nunq̄ figitur, nec locum inuenit in quo stabiliatur. Insidiabantur enim quotidie omnium bonorum inimici Iudęi quęrentes rapere aliquid saltem ex ore eius vt accusarent eum.Sed conuicti rei ipsius euidentia & sapientiæ diuinæ vocibus confutati, palam profitebantur dicentes nullum vnq̄ hominem sic loquutum fuisse.Lepra tamen conuitiorum & criminationis quæ ab aduersariis ingerebatur omnem carnem cooperuit a capite vsq; ad pedes:quia omnia quæ per eum gerebantur,sinistre interpretantes opinionem illius decolorare prout poterant nitebantur.Vnde & sponsa ipsius quæ est ecclesia,de se ipsa testatur dicens.Nigra sum,sed formosa. Ac si aperte dicat:In cute quidem mea aduersariorum conuitiis lepræ deformitatem sustineo. In conscientiæ tamen secreto sanctitatis quaquauersum pergrens effloruerit:id est gloriandi occasionē eis qui hæc propter iustitiam patiuntur: & sine culpa sua infamantur:præbuerit:& operuerit omnem carnem a capite vsq; ad pedes quicquid sub aspectu oculorum cadit.Omnia quippe quæ a iustis etiam laudabiliter geruntur, maledicorum linguis fuscantur : & sinistra interpretatione deprauantur. Considerabit eum sacerdos. Neq; enim decet iudicem popularib⁹ opinionibus fidem accommodare: sed propius accedere & tunc diligenter examinare. Cum igitur leprā florescentem deprehenderit: teneri hominem lepra mundissima iudicabit. Mundatur quippe potius homo ac per patientiam mentis crescit quum sine criminis perpetratione, criminis suspitione laborat. Eo ꝙ inquit, omnis in candorem versa sit : & idcirco homo mundus erit.In candorem lepra vertitur,quādo persona quæ nigra videbatur, deformitate infamiæ,candida & formosa deprehenditur rei cognita veritate.

De lepra carnis & cutis.

¶Caro & cutis in qua hulcus natum est & sanatum:& in loco hulceris cicatrix appa. alba siue subrufa,addu.homo ad sa. Et caro & cutis hulcere lęditur:quū & intus hominis consciētia flagitii perpetratione corrumpitur:& fama exterius dehonestatur.Hoc vero hulcus si per pœnitentiam sanatum fuerit, potest fieri vt in cicatrice macula appareat alba siue subrufa. In albedine voluptatum blandam superficiem: In rubore vero malitiosæ mentis & aduersum proximum insanientis formam intelligimus. Fieri autem solet:vt ex vno malo vtrumq; nascatur. Cum enim quis ad immunditiam cui renunciarat fuerit reuersus : iam post concupiscentias suas effręnus effectus,omnes qui sibi obsistūt, qui redarguunt, inimicos attendit & persequit̄:etsi facultas suppetat morti tradere non cunctatur. Hic talis si repertus fuerit adducetur ad sacerdotem:id est sacerdotis iudicio immundus iudicabitur & infamis.

Qꝫ de iis quæ nobis superfluunt debemus pauperibus subuenire.

F ¶Vir de cuius capite capilli fluunt,caluus ac mundus est:et si a fronte ceciderint pili,recaluaster ac mundus est.Capilli superfluunt corpori:vnde & merito terrenam substantiam designant.Quæ dum ad vsus necessitatis superfluit,etiam abscissa non sentit.Horum itaq; capillorum iure laudatur imminutio : quum ex abundantia præsenti nonnulla nobis subtrahimus : & Christi pedibus , sanctis scilicet qui membra eius sunt & adhuc in terra versantur,ea ministramus.Si quis vero perfectus esse cupiens : vendat omnia quæ habet, & det pauperibus : & iuxta præceptum Apostolicum habens victum & vestitum his sit contentus: hic aciem vultus sui ad videnda quæ dei sunt terrenarum facultatum obūbratione nudauit.Et primum quęrens regnum dei ab intuitu suo omnia ista remouit: solaq; cœlestia mentis suæ oculis proponit.Adhærerent tn̄ ei

sed in posterioribus capilli: dũ nõ voluptas: sed necessitas quædam suggerit prouidenda, sine q bus transigi nequit vita humana.

Q; duo in dandis eleemosynis sint cauenda.

G ¶Sin autẽ in caluitio seu in recaluatione albus vel rufus color fuerit exortus: & hoc sacerdos viderit: condẽnabit eum haud dubie lepre quę orta est in caluitio. In blanda visione albedinis, blandimenta supra ostendimus exprimi voluptatis. Rubens vero color sanguineã habet speciem: & malitię, iniuriarũq; præfert imaginem Hæc duo itaq; præcipue in facultatum distributione cauenda sunt: inanis. s. libido glorię: & crudelitas rapinarũ. Nam de vana ostentatione q; per eã eleemosynæ nostrę depereant, dñs ipse testatur dicens. Cum facis eleemosynã &c. Q; vero omnia quę de rapinis offeruntur execrabilia sint apud deũ: in Ecclesiastico legitur. Dona iniquorũ non probat altissimus: nec in multi. sa. e. propitia. peccatis.

Bruno.

De lepra triplicis indumenti.

H ¶Vestis lanea siue linea quæ leprã habuerit in stamine atq; subtegmine: aut certe si pellis aut quicquid ex pelle confectum est: si alba aut rubra macula fuerit facta, lepra repu. Quid per vestem nisi carnẽ? Hac eñ induitur anima. De hac veste ait propheta. Vestimentum mixtum san. e. in cõ. & ci. ignis. Est autẽ hæc vestis in cõiugatis lanea: in virginibus linea & continentibus: in cæteris aũt omnibus pellicea est. Lana ei de carne oritur & carni adhęret. Linum vero extra carnem: & a carne alienũ est. Pellis autem caro mortua est. Et quidem de coniugato dicitur: quia adhærebit vxori suæ: et erunt duo in carne vna. Virgines vero quasi longe a carne, carnis nesciunt voluptates. Cæteri vero quasi mortua caro ipsam suam corruptionẽ nec sentiunt nec intelligunt. Huius autẽ vestimẽti lepra q̃uis multiplex sit, maxima tñ & specialis fornicatio intelligitur. Omne inquit, Apostol⁹ peccatum quodcunq; fecerit homo: extra corpus est. Qui autẽ fornicatur in corpus suum peccat. Tãto eñ omnibus corporeis vitiis hoc vitium maius est: vt ei cætera comparata esse vitia non videanť. Hæc igitur lepra quia non solum fornicatores & adulteros: sed etiam virgines & continentes & coniugatos sępe corrũpit: in lanea & linea & pellicea veste inuenitur. Huius autẽ signa sunt macula alba vel rufa. Sæpe eñ fornicatores pallore & rubore deprehenduntur: qm̃ & timore & amoris igne inficiuntur.

Radulphus.

Q; idẽ sit finis & carnalis illecebrę & deprauatę virtutis.

¶Pollutum iudicabit sacerdos vestimẽtum & I omne in quo fuerit inuenta: & idcirco comburetur flammis. Hoc de lepra vestiũ vel pellium diciť. O igitur sentẽtia non exponẽda: sed timẽda. Ecce eadẽ est cõsũmatio deprauatę virtutis quæ illecebrarũ carnalium aut infidelitatis. Ad eundẽ redit finem superba continentia, & carnalium voluptatũ immunditia. Quod nãq; impiis, & contaminatis in fine dicendũ est. Ite maledicti in ignem æternum.

Q; quędam eo q; superbiã generent possint salubriter ad tempus intermitti.

¶Sin autẽ obscurior fuerit locus leprę: postq̃ vestis est lota: abrumpet eam, & a solido diuidet. Locus lepræ intelligitur quicquid homini K superbiendi materiã dedit. Quidã eñ abstinentia, alii eloquẽtia, alii vero honoribus extolluntur & omnino quicqd illud est in quo cęteris excellentior apparet, nisi custos sollicitus humilitatis fuerit: materiam ei tribuit superbiendi. Si ergo tale illud est qđ rationabiliter possit ad tempus subtrahi: si locus leprę fuerit subobscurus vt sacerdos incertus nec condẽnare eum pręsumat, nec de sanitate illius adhuc certitudinem habeat: expedit homini vt munere eodẽ priueť & quasi manu vel dextro pede abscisso seruet corpus suum ne gehennę tradatur.

Q; frequenter inde crescat superbia vnde minui credebatur.

¶Q; si vltra apparuerit in his locis quæ prius immaculata erãt, lepra volatilis & vaga, debet L igne cõburi. Vt patrũ testatur auctoritas, Supbia est quę & prima hominẽ corrupit: & nouissima ab eo recedit. Difficilis quippe eius curatio est. Ex contrariis etem sępe exoritur causis. Videbis hunc pre diuitiarũ affluentia: aliũ pre contemptu superbientẽ. Hunc fusca vestis: illũ purpura & byssus extollit. Hic eloquentia tumẽs oẽs mutos iudicat & elingues: ille taciturnitatem habens cunctos de loquacitate condemnat. Superbia igiť est (vt dixim⁹) q̃ postq̃ mẽtem possidere cœpit: vix extirpať. Nam frequẽter inde augmentũ capit: vnde minui credebatur. Ecce eñ pcipit lex: vt postq̃ in vestimento lepra apparuerit: locus leprę a solido diuidatur: & quicunq; superbus deprehensus fuerit ei (si fieri potest) elationis materia subtrahať. Inuenies tñ qui nihil hac diligẽtia remedii cõsequatur. Nam si forte pro abstinentia gloriatur, subtracta ei ieiunandi facultate tumet cogitatione: dũ se tãtę virtutis attẽdit quã opus

refrænari:alios vero tam dissolutos & desides quibus etiam stimulis additis vix canonica cō tinētia valeat suaderi.Item si pro doctrina sua elatus docendi priuetur officio,sola cuius sibi conscius est inflatur scientia.Et si quis loco ip sius hoc opus susceperit,quicquid dicere po- tuerit paruipendit. Hæc est lepra volatilis & vaga:quę hinc euulsa alibi protinus oritur:& sedes mutans nullam certam occupat in qua extirpetur.Hanc ergo condemnat lex dicens: quia postq̄ deprehensa fuerit,debet igne com- buri.

Hugo de Foilleto.

Quomodo duo passeres spiritualiter immo- lentur.

ca. 14. M Si quis mundatus fuerit a lepra: of.d. pas.e quib⁹ immolet vnum sa.in va. fic.super aquas viuas. alterum vero intigat in san.pas.immo.& eum liberū in agrū auo.per. Duo passeres sunt corpus & anima. Vas fictile fragilitas carnis moribundę. Aquæ vero viuæ,sciētia diuinæ scripturę:quæ nobis præstant spiritualem potum & ablutionē. Du os passeres offerimus cum deo corpus & ani- mam cōsecramus.Q2 vero vnus passer immo labatur retorto ad pennulas capite:ita vt san- guis effunderetur:nec tamen caput a collo pe nitus abrumperetur: designat ꝙ ita caro no- stra affligenda est per abstinentiam vt non pe nitus extinguatur. Q2 vero alter passer liber in agrum auolare permittitur: moraliter desi gnatur ꝙ anima nostra carnalibus concupiscē tiis edomitis:pennis contemplationis fit ad cę lestia subleuanda.

Stephanus.

¶Nota ꝙ i sacrificio qđ fit ī emūdatione lepro si de quātitate tacet agnorū:s; similę oleatę ex primit quātitatē.Simila oleo cōspersa ē miseri cordia.i.eleemosyna:agnus mundítia.quia in facienda eleemosyna potest esse meta: sed non in mundítia.

Radulphus.

Quibus gradibus spiritualis emundatio con- summetur.

N ¶Cumq; lauerit homo vestimentum.f.ra.o.p. cor.& la.aqua. Pili corporis radunt̄ cum ope ra inutilia quantum possibile est ampu.ātur. Sed & homo ipse post vestimētorum suorum ablutionem aqua lauatur,si operibus illicitis a quibus se exterius obseruat in conscientiæ se- creto consensum non præbeat. Post hanc aūt mētis & corporis sanctificationem quid de ho mine isto lex præcipiat audiamus.Purificatus inquit ingredier̄ castra ita dūtaxat vt maneat extra tabernaculum suum septem diebus.Ho- mo iam purificatus castra ingreditur cum in sanctorum societatem,a qua prius merito suæ iniquitatis fuerat eiectus, recipitur. Sed quid est ꝙ in castra recept⁹ adhuc a tabernaculi sui māsione excluditur? Tabernaculum ergo vni- uscuiusq; sua conscientia est. de hoc taberna- culo per Psalmistam dicitur. Ingrediar in lo- cum taberna.ad.&c.Hoc tabernaculum q̄ ad- mirabile sit nullus agnoscit:qui nondum illic ī trauit. Vix autem quenq̄ reperies,qui ad cor suum redire & secum valeat habitare.Septem igitur diebus homo iste qui emundatur ma- net extra tabernaculum suum,quia donec pur gata mente & sedatis perturbationibus ad sab batum tranquillitatis pertingat: tabernaculū non prębet ei sua consciētia in quo requiescat. Sequitur.Et die septimo radet capillos capitis barbamq; & supercilia ac totius corporis pilos Capilli qui de capite fluūt,subtilissimę verita- tis intelliguntur inquisitiones quæ de mente procedunt.Hos autem radunt qui cum aposto lo dicunt. Non ꝙ sufficientes sumus cogitare aliquid ex nobis: quasi e. n. sed.s. n.de.est. In barba vero virtus exprimitur.Quā illi bene ra dunt qui sibi de propriis viribus fiduciā sub trahunt.Qui ergo capillos qui barbam radūt: consequenter & de superciliis id faciunt: quia qui nec operis virtutem nec īgenii subtilitatē sibi attribuunt:superbiendi materiam a se re- mouent & abscindūt.In superciliis enim super bia designatur:vnde a quodam dictū est. Non est necesse superbis assidere liminibus: & gra- ue supercilium & contumeliosam etiam humi litatem pati.Restant pili corporis:qui cū ī pri ma purificationis die iam rasi essent: hic iterū radi præcipiuntur.nimirum aliud in pria aliđ in septima die portendentes. Ibi enim operum carnalium leuitatem: hic autem vitiosorū af- fectuū importunitatem & cogitationū inuti- lium superfluitatem designant.His eñ gradi bus ad perfectionem venitur. Notādum tamē ꝙ pili radi præcipiuntur:non euelli.Quantali bet nanq; hominem virtus sanctę conuersatio- nis euexerit adhuc ei de vetustate vitæ nascit̄ qđ & tollendum & quotidie pro viribus am- putandum sit.

Q2 qlibet vere pœnitens debeat fra- ternę orationis remedia mendicare.

¶Rogabit pro eo sacer.co.do.& sa.sa.pro pec- cato.Q2 sacerdos pro eo rogare præcipitur fre quens est in hoc volumine,quotiēs a commis- sis homines emendantur.In quo vtiliter doce mur:nullū reū q veniā adipisci desiderat: sua O

satisfactione debere esse contentum: sed intercessores alios adhibere: aliorum interuentu diuinam misericordiam reconciliare. Sic Iob pro amicis aduocatus accessit: & quod generale est genus humanum non nisi sanguine mediatoris propitiationem inuenit. Verum quid est quod in expiatione huius leprosi post rasionem pilorum, post ablutionem vestimentorum in quibus peccatorum expiatio designatur, post etiam expiationem delictorum sacrificium pro peccato praecipitur offerendum? nisi vt doceatur homo postquam a peccatis mundatus postquam a delictis sanctificatus est: etiam si iam cum apostolo dicere possit: Nihil mihi conscius sum: praeterita sua crimina ad memoriam reuocare: vt si in praesenti non inuenit vnde conscientia mordeatur: praeterita recordans & se in humilitate custodiat & gratiarum hostiam illi per quem inimici potestatem euasit offerat? Sacrificium ergo pro peccato offerre est ex recordatione peccatorum memoriam humilitatis semper exquirere. Vnde et superbia decaetero non audeat erigere caput.

Ricardus.

Quod peccati vesperę statim mane venię subiungatur.

P ¶Et ipse lotus aqua immundus erit vsque ad vesperam. Quicunque ergo peccauerit, lauet vestimenta sua: poenitentiam agat: & lachrymarum confessionisque aqua plotus: immundus erit vsque ad vesperam. Cito mundatur qui poenitentiam agit: nisi longum tempus iniungitur a mane vsque in vesperam dimittuntur peccata. vna enim eademque hora ortum & occasum: mané & vesperum peccatum habere potest si statim vt peccat homo corde poeniteat.

Radulphus.

Quod doctoris conuersatio ex qualibet sui parte debeat esse munda.

15. Q Vir de quo egre. semen coitus lauabit aqua omne corpus. s. & immundus erit vsque ad vesperam. Vestem & pellem quam habuit: la. aqua & immunda erit vsque ad ves. Ad doctores pertinent quę dicuntur: qui aut virtutis praetendunt imaginem: aut virtutis exhibent veritatem. In coniunctione vero carnali vir & mulier vna caro efficiuntur. Porro in collatione spirituali doctor & auditor in vno spiritu copulantur. Dum enim ille ad loquendum procedit, iste ad credendum accedit: vna eademque voluntas in vtrisque formatur. Vir ergo de quo semen verbi diuini ad foecundandas audientium mentes egreditur lauabit aqua omne corpus. s. vt. s. iuxta possibilitatem fragilitatis humanae in omnibus suis actibus irreprehensibilem se studeat exhibere, cuius officii est aliorum vitia reprehendendo corrigere. Turpe est enim vt qui praedicat non furandum furetur: qui dicit non moechandum moechetur. Quia tamen nemo est qui possit gloriari castum se habere cor: & in multis offendimus omnes: immundus erit vir iste vsque ad vesperam. i. vsque ad huius vitę exitum. Non igitur diuinum semen cuius minister est: immundum eum reddit: sed immunditiam suam illi ostendit. Dum enim pro aedificatione proximorum lectioni meditationique insistit: discernit diligenter cum ad docendum venerit: quid hortetur: quid arguat: quid laudet actum: quid arguat perpetratum: studiisque tam salutaribus mens illustrata seipsam perspicacius intuetur: multaque apud se reprehensibilia deprehendit: quae nunquam attenderet nisi docendi necessitate ad haec discutienda vigilare coepisset. Homo itaque iste qui lotus vsque ad vesperum immundus manere perhibetur: non solum corpus suum: sed & vestem & pellem qua indutus est lauare praecipitur. Quid ergo per vestem nisi virtutum ornatus: quid per pellem nisi vitiorum mortificatio designatur? Vtraque autem haec purganda sunt vt nulla praua ad ministratione contaminetur. Doctor itaque qui alios aedificare studet: non tantum verbo sed maxime exemplo: si habet vestem, si pellem, lauet vtramque: vt sicut erubuit nudus incedere: sic etiam caueat nuditatem sordidis vestibus operire. Et vestis tamen & pellis immunda maneant vsque ad vesperum, quia quamdiu vitę huius viam incedimus indumenta etiam lota quantulacunque pulueris suspitione foedamus.

Stephanus. de sumenda eucharistia.

¶Si steterit san. & flu. ces. &c. Argumentum quod R licet quis habeat in conscientia quod iterum non peccet, tamen ad eucharistiam non statim accedere debet: immo prius debet se discutere & probare. Item non statim post cessationem fluxus accedit sanguinaria ad tabernaculum, ita licet poenitentia viuificet gratiam priorem, tamen non ita cito post poenitentiam redit in statum pristinum: immo necessarius est vsus & consuetudo boni operis: vt patet in cęco illuminato qui prius non clare vidit.

De circunspectione loquendi.

Assumptoque thuribulo. Thuribulum 16.
dicitur hic lingua saluatoris igne spi S
ritus sancti inflammata. Thuribulum est inferius clausum: superius perforatum. hoc Paulus exponit dicens. Omnis sermo ma. de o. v. non procedat. Ecce inferius clausum. Sed si quis bo. e. ad e. fidei. Ecce superius perforatum. Item su

perius non est apertum: sed perforatum: qa verbum nõ repente vel idiscusse procedere debet de ore tuo. Prunę aũt sunt verba sacra & spiritualia, quibus lingua Christi repleta fuit.

Radulphus.

Q; non solum operis sed & volũtatis malitia iram domini mereatur.

17. T Homo glibet de domo Israel & de aduenis qui peregri. inter e. si co. san. ob fir. fa. me. contra animam illi⁹ & dis. e. de po. s. quia anima carnis i san. est. & ego dedi illum vobis vt super altare meũ expietis ꝓ animabus vestris: & sanguis ꝓ aïæ piaculo sit. Vehemẽter terruit si quis ad tãtum tonitruũ surdus nõ fuit. Obfirmabo inquit faciem &c. Ecce q̃ graue sit comedere sanguinem: & dei ꝑterire mandata. Sanguis vt superius diximus carnalem significat appetitũ. Deus aũt nõ solum quid agam sed etiã quid appetã discernit Anteq̃ ergo qcq̃ mali exteri⁹ operemur: si sanguinem sorbuimus: si iniquitatem corde concepimus, mente a deo alienati: inimicitias ei⁹ incurrimus. Hoc est qđ dicitur. Qui comederit sanguinẽ &c. Nota tamen ꝙ non ait contra eũ sed contra animã illius: quia vbi iusti remunerantur: ibi etiã impii puniuntur. Canit em̃ in psalmo. Quis est homo qui timet dñm. Ac deinde. Anima ei⁹ in bo. demo. Cum igitur audimus qa aïa carnis in sanguine est: & iuxta carnis sniam verũ est: qa caro p sanguinẽ viuit: & iuxta figurã in appetitu praui opis fomes consistit carnalis conuersationis. Funde sanguinẽ & caro morietur: tolle malam voluntatem: nec erit qui mala operetur. Perpende igit̃ q̃ rationabile sit vt deus iustus qui odio habet iniquitatem, esum sanguinis execret̃: in quo toti⁹ iniquitatis dphendit originẽ. Et ego inquit dedi illum vobis vt super al. m. ex. pro a. v. & sanguis pro animę piaculo sit. Sanguis itaq; qui comest⁹ ẽ deũ exacerbat: qa sicut iigtat̃ cõsensus deo execrabilis est: sic renũciatio placabilis.

De detractionis vitio.

19. V Non eris criminator & susurro in po. Criminator dici potest qui alieno delectatur improperio: & interdũ etiam q̃ nõ nouit libẽter ꝓximis crimĩa imponit. Cũ autem scriptũ sit: Iust⁹ in prin. ac. est. s. manifestũ est q̃ odiosum sit vt quis vitiorꝫ suorũ negligens aliena sollicitus inquirat: agnita insultando proferat: ea etiam quæ sibi non elucent: tanq̃ iam probata sint, criminãdi voluptate vera esse decernat. Susurrones vero sunt qui i faciem blandi: proximorum mala latenter aliis insusurrant, de quibus Salom. Si mordeat serpens in silentio, nihil eo min⁹ habet qui detrahit. Et Apostolus. Detractores deo odi.

Stephanus.

Non stabis contra sanguinem proximi tui quasi cũ alio. i. sicut non debes nocere ei per te ita nec cum alio per consensum. Vel sic. Non sta. contra san. prox. t. Ego dominus. Quasi, hęc ꝑcepit ille qui sanguinẽ suum fudit ꝑ te. Ergo ꝓpter illũ cessare debes a sanguinis effusione. X

Galfridus.

Q; fide & morib⁹ Christo christianus debeat conuenire.

Non co. facies iu. t. cum al. generis a. Alterius generis animãtia diuersas intelligi volũt infidelium sectas. Cum quib⁹ coire est eorum moribus conuenire. Nec dubium quin ex magna iam parte sacerdotum incuria: ignorãtia: iniustitia: inconstantia: intemperantia cum alterius generis animãtibus fecerit sua coire iumenta. Alioquin quid putam⁹: vnde hęc soboles tam prodigiosa prodierit? Homines dico sacramẽtis diuinis imbutos: & flagitiis execrabilibus deditos. Coierunt & præualuerunt in malum: vt pene grauiora fidelium hodie crimina videantur: q̃ olim fuere gentilium. Item diuerso semine serit agrum: qui qđ verbis prędicat, factis negat. O vestẽ duplicem contritione duplici conterendam. Plane lineũ stamẽ, sed subtegmen laneum habet. nam lini cãdor: subtilitas: fortitudo: officium spirituale commendat. Lanę grossitudo mollities & origo, carnalia opera repsentat. Discrepat & diffidet a subtegmine stamẽ: sed vtrunq; lepra contaminat. Y

Radulphus.

Q; verbo prædicationis debent etiã opera cõsonare.

Agrum non seres di. se. Ager sancta est ecclesia: cui per apostolum dicitur. Dei agricultura estis: dei ędi. estis. Diuersum itaq; semen i hoc agro seminat qui super cathedram Moysi constitutus dicit & non facit: bona loquitur & cõtraria operatur: verbo triticum spargit: exemplo autem suo peccati sementem in discipulorum cordibus iacit. Z

Q; qui corde sordet & facie nitet veste duplici vestiatur.

Vestem quæ ex duobus contexta est, non in duas. Vestis adulterina & reprehensibili duplicitate commixta, est biformis habitus mentis & corporis: cum munditiam exterius. s. coram hominibus simulamus: immundos autẽ nos interi⁹ diuinis oculis exhibemus. A

Q; non sit de bonorum operum nouitate ꝑpropere præsumendum.

B ¶Cum īgressi fueritis ter.& plan.in ea lig.po. aufe. præpu.e. Poma q̄ ger.im.e.v. nec edetis ex eis. Quarto anno omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis domino. Quinto autē anno co.fructus congre.poma quæ proferunt. Terra ꝓmissiōis vnicuiq; nostrū aīa sua ē. De hac quippe dicit̄. Beati mites,qm̄ ipsi possidebūt terrā. Ab hac terra longe peregrinant̄ qui cūq; illecti voluptatib⁹ corporis:ægyptiacę seruitutis iugū ignominiosum ferūt:& repromissę patrię fertilitatem nōdum intelligūt. In hac autem terra ligna pomifera plantantur:cum euulsis ab anima vitiorum spinis virtutū plātaria inseruntur. Ex his em̄ cum mentem occupauerint:laudabiles prodeunt fructus, quorum tū auferimus ꝑputia:cū ad primam eorū apparitionem nr̄a gaudia tēperamus:nec laudare præsumimus quorum qualitatem nōdū discernimus. Quidam enim bona nō bene faciunt:quia non dei gratiam sed humanam laudem requirūt. Fructus ergo noster donec creatori nostro consecretur immūdus est:quia nisi illi offeras qđ operaris,fructus tuus nullam tibi potest præstare fiduciam. Comeditur nanq; qđ approbat̄:& qđ operātē certę suæ remunerationis expectatione consolatur. Anno vero quarto sanctificatur laudabilis domino. Quaternarius numerus soliditatis & perseuerantię figuram tenet. Quadrū quippe ī quocunq; latere verteris:solide stat. Tunc ergo fructus nostri sanctificant̄ cum vere in iustitia solidamur:cū.s.nihil de nostra virtute præsumim⁹: sed totū qđ habemus,qđ possumus,de ipsi⁹ misericordia cōfitemur. Quinto aūt anno co.fru. cōgregantes poma quæ proferūt. Comedis fructus tuos cum super bono qđ agis gratularis. Sed tunc demū periculosa non erit lętitia tua: si primitus deo fruct⁹ eosdem sanctificaueris: vt discas cum humilitate gaudere: cogitās qa vnde gaudes dona ipsius sunt:non merita tua vt si gloriaris:in domino glorieris. Notādum autem quod dicitur. Congregantes poma quę proferunt. Vere enim ille congregat:qui licet crescat in virtutibus:humilitatem tamen sollicite conseruat.

Qꝫ nō exprobrādū peccatori ad pœnitētiæ remedia fugienti.

C ¶Si habitauerit aduena in terra vestra:& mo. su.inter vos:ne ex.ei:sed sit inter vos quasi indigena: & diligetis eū quasi vosmetipsos.fuistis enim & vos aliquādo aduenę in terra ei. O ꝑceptum pietatis. O digna sacris legibus institutio. Forsitan aliquis dixerit iam hic ꝓpheticę iudęos arguiꝙ in fine temporum gētes ad fidē accedētes repellere voluerunt:& pristinos errores suos vel exprobrare cœperūt. Et probabile satis est hoc etiā ītēdisse scriptorē. Sed prima literæ superficies tanta benignitate plena est:vt lectorem statim ad se trahat & ad inuestigandum aliud pigrum efficiat. Vbi tamē nō illum solum acceperim aduenam qui transiit de gente in gentem: sed maxime adolescētem illum qui patre relicto profectus est in regionem longinquam:iam quasi alienus a deo effectus & a sanctorum sorte separat⁹.si redire voluerit quicunq; huiusmodi est & ad paternam pietatē recurrere, quasi aduena futurus inter nos,non exprobremus ei: sed sic habeam⁹ eum quasi indigenam:& diligamus illum tanq̄ nosmetipsos:vt hac nostra benignitate recreatus: quotidie ad meliora proficiat.

Galfridus.

Qꝫ sacerdos debeat bona coram deo & hoībus prouidere.

¶Sancti erunt coram deo & non pol.no.eius. D
Hoc de sacerdotibus in lege mandatur:vt videlicet sancti sint coram deo:& coram hominibus nō pol.no.ei⁹. Sācti ope & veritate:nec opinione nomē polluāt sanctitatis. Vt qd hęc:incensum ait enim domini & panes dei sui offerunt. Incensum ad sacrificia & orationem: panes ad prædicationem verbi dei arbitror referendos. Vt ergo apud deum acceptabile sit sacrificium vel oratio,sanctos esse necesse est coram deo. Vt apud homines non sit contemptibile verbum prædicationis, prouidere bona ē necesse coram eis: apud quos dum quocunq; modo prædicatorum vita sordescit:ipsa quoq; doctrina vilescit. Propter quod non immerito subinfertur:Et ideo sancti erunt.non sicut prius dictum fuerat coram deo:sed simpliciter vt intelligatur apud deum & homines. Sancti inquit erunt coram deo,culpā coram hominibus declinantes:& etiam notam culpę:& nō solum caste sed etiā caute viuentes.

Stephanus.de prelatis.

¶Scortum & vile prostibulum nō du.vx. Hoc E
est quod Rebecca ait de Iacob filio suo. Malo mori q̄ filius meus ducat vxorem de alienigenis. Scortum communicat pluribus. Vnde per hoc conuersatio secularis accipitur:quā multi immo fere omnes sequuntur. Sacerdos ergo scortum in vxorem ducit,quando vitam communem quam sectatur alii imitatur. Nec etiā quę repudiata est a ma. Repudiatam ducere,est vitam etiam laicis abominabilem consectari. Vnde in exo. Aduena qui tecum moratur in terra superior te erit: ipse fœnerabitur tibi & non tu ei.

Radulphus.

Q cuius vita despicitur, restat vt prędicatio eius contemnatur.

F ¶Omnis qui habuerit maculā de se. A. sacer. non ac. off. hostias domino nec panes deo suo. Quę sint hostię quę a sacerdotibus debeant offerri apostol⁹ breuiter innuit dicens. Obsecro vos per misericordiam dei vt exhi. cor. v. h. vi. s. d. p. Hostię itaq; sunt qui carnis vitam deo imolant vt deinceps melius viuant. Panes vero iidem ipsi sunt: sed iam iustificati & alienati a carne & sanguie: postq̄ illius iustitię conformātur qui de seipso testatus est dicens. Ego sum panis viuus qui de cæl. desc. Sicut ei qui in carne sunt deo placere non possunt: sic qui spiritu dei agūtur iam diuinę mensę idonei puritate mētis suę dei cibus efficiuntur. Has hostias hos panes illi sacerdotes deo offerunt qui verbo & exemplo suo prius eos ab iniqtate cōuertunt: & iam imitati qualiter in religione proficiant instruere non desistūt. A quo officio illi iure repelluntur qui maculas habent: & quicūq; vitiis suis adhuc deseruiunt in loco eminētiore constituti pesse possunt: sed prodesse vix possunt. Nam etsi fortassis officio exigēte bona docere cogantur: auditores vt est humana peruersitas ad malū prona, citius imitantur mores aliter loquentis q̄ obediunt monitis aliter facientis.

Q sola charitas sanctificat opantem.

22. G Omnis alienigena n̄ co. de sc̄ificat[. Alienigenā vocat: a fide Christi extraneū. Inquilin⁹ sacerdotis & mercenarius nō vescent ex eis. Sola charitas dei & p̄ximi sanctificare hoiem pōt. vbi vero cupiditas regnat sāctificatio nulla est. Sanctus nanq; spirit⁹ amor est: & oē opus ex hui⁹ amor[radice si nascit ab eodem spiritu non sanctificatur. Inquilinus & mercenarius qui in domo dei hospes est migraturus: qui deo seruiens non ęternam salutem sed transitoriam ab illo quęrit mercedem: sanctificata non edit. qa licet iustoꝝ forsitā habeat opera: dum non diuina dilectione sed sua trahitur ambitione: iustitię sanctitatē in sua actione non recipit. Quem aūt sacerdos emerit & q vernaculus domus eius fuerit, hi comedent ex eis. Emitur seru⁹ a sacerdote cum data sibi pecunia animus peccatorū ad dei seruitutē conuertitur. Vernaculus vero est q sua spōte vel proprio ductus ingenio hanc sibi seruitutem imponit.

Q a religionem professis tam obedientię q̄ perseuerantię perfectio requiratur.

¶Bouem & ouem aure & cauda amputatis H voluntarie offerre potes. votum autem ex his solui non potest. In aure itaq; obedientiam: in cauda vero quia finis est corporis, itellige perseuerantiam. Si enim homo qs i proposito suo vsq; ad finem non permanet, caudam non habet: si arbitrio suo velit viuere nec alteri subditus esse, etiā nec aurem habet. Si tamē hmōi hostiam sponte sua offerat placere poterit.

Stephanus. de perfectione.

¶Bouem & ouem & capram, hęc est iustorum I oblatio. Vnde & ab his tribus solēt a domino commendari. Vnde erat Iob vir simplex & rectus ac timēs deum. Simplex: ecce ouis. Rect⁹: & bos. Timens deum: ecce capra.

Radulphus.

Q a dei sacrificio remouetur quē ad bonum operandum verbi dei memoria non fœcundat.

¶Omne animal qđ vel contritis vel sectis vel K tunsis ablatisq; testiculis est non off. do. & in t. n. hoc oīno ne faciatis. Est in vnoquoq; homine quodammodo cōiugalis copula: dū ratio mariti personam tenet: voluntas vero vices vxoris exercet. Maritus vero iste quasi fontem seminis gestat: si memor diuinorū eloquiorum seruat apud se vnde voluntatem grauidā reddat: & desiderium illi bonę operationis infundat. Hęc est fœcūditas filiorum: si voluntas ad bene operandū inflexa in fructus prorūpat iustitię pariens filios ex quibus secundam videat generationem: ęternam, s. in regno dei percipiens retributionem. Sicut scriptum est. Et videas fi. fi. t. pa. s. is. Homo igitur qui sibi diuini verbi memoriam perdidit: eunuchus est amputatis testiculis, quia non habet vnde mentem suam grauidam reddat: nec habet vnde illi bene agendi affectum iniciat. Contritos vero vel tunsos, id est lęsos testiculos habet: qui memoriam quidem verbi dei possidet sed inefficacē: dum graue iudicans quod iubetur ne surgere audeat timore conteritur: aut forte dum vitiorum passionibus languet: nec surgere mens ægra conatur. Huiusmodi ergo animal idoneum non est ad dominicam oblationem: cuius nullius boni operis habere studeat fœcunditatem.

Q qui in carne sunt deo placere nō possunt.

¶Bos & ouis & capra cum genita fuerint se L ptem diebus erunt sub ventre matris suę. Die autem octauo & deiceps poterunt offerri dn̄o Cū gemina sit hoī collata natiuitas: Pria qua

mundo huic nascitur. Secūda qua in deum renascitur. Duplex hic patet intellectus: vt illam dicamus matrem quæ prima nos abluit: carnalem scilicet conuersationem: cui se renunciasse gloriatur apostolus dicēs. Cum autem placuit ei qui me segregauit &c. Et matrem dicamus ecclesiam: quæ quos prima morti genuit: regenerando vitæ restituit. Si ad primam igitur natiuitatem respicim9, omēs nos sub vbere matris septē diebus sumus. Quia q̄diu vitā istam quæ septem diebus agitur solam diligimus: solis pascimur vberibus carnis, præter cuius voluptates nihil appetimus. Sed toto hoc tempore domino offerri nō possumus. respuit enim ipse hmōi oblationem, testante apostolo. Quia qui ī carne sunt deo placere nō possunt. A die vero octaua & deiceps nostra oblatio nō respuitur: quia quisquis futurę vitæ fidem receperit: & contemptis præsentibus ęterna quę fierit: iam placet creatori cum sub promissiōis eius expectatiōe cœperit iustificari. Videam9 & de matre ecclesia quomodo sub vberib9 ei9 constituti ad oblationem dominicam min9 fimus idonei. Quibusdā dicit apostolus. Tanq̄ paruulus in Christo lac. vo. p. d. non e. Nondū enim poteratis: sed necdum quidē potestis. Qꝫ vero septem diebus his nos oporteat vberibus enutriri docet idē apostolus cum causam nostrę imbecillitati subiungit dicens. Adhuc em̄ carnales estis. i. carnis nostrę sensib9 dediti. Tā q̄ diceret. Nondum septem dierum spatiū excessistis q̄diu mentem vestram rerum temporalium phātasmatib9 occupatis. Die vero octaua tandem domino poterit p̄sentari cum renouatus spiritu mentis suę & spiritualis effectus ad inuisibilia contēplāda surrexerit & amāda.

Stephanus. de pœnitentia.

M ¶Bos & ouis & capra cū ge. fu. &c. Mater ē pœnitētia. foet9 opus pro peccato: qa enutriri debet lacte pœnitentiæ. Bouē autem eadem die cum matre offerri: est ī prima die susceptę pœnitentiæ se perfectum reputate.

Radulphus.

Qꝫ facilius mala actio q̄ affectio resecetur.

N ¶Siue illa bos siue illa ouis non immolabūtur vna die cum fœtibus suis. Quid quæso contrarietatis affert sanctificatio filiorum: vt non eadem die possit fieri & parentum? Iuuenes inqt & virgines se. cum iun. lau. no. do. Omnes pariter admittit qui omniū vitam quærit. Cur ergo in oblatione dominica matres cum fœtib9 conuenire non possunt? Quæramus alias hui9 capituli intelligentiam: redeamus ad nos: & inueniem9 in moribus qđ in diuersitate persona rum inuenire non possumus. Paulo ante (si bene recolimus) tractatum est ꝙ iusti mēs verbo dei grauidata parit, cuius bona volūtas in sanctas actiones prorumpit. Hæc est mater: hi sunt fœtus illius quos deo immolat: cum in exteriori conuersatione sua quicquid dei legibus contrarium inuenit pro posse suo trucidat. Sed cum iam lingua cessat a periurio: manus a furto: gula crapulam ebrietatemq̧ repellit: cum iam corpus fornicatiōi subtrahitur & omnis actio nostra iuxta legis diuinę regulam castigatur: tunc primum vitia altis sensibus radicata: quia prorumpere prohibentur: intus seuiunt & mentem renitentem suis tentationibus lacessunt. Iam igitur fœtus suos domino mater ista mactauit: sed circa seipsam grauis ei labor est: quia voluptatum memoriam quib9 diu sponte se subdidit: cum ad deum tendere nititur etiam inuita gemensq̧ molestissimam sentit. Quasi ergo consolās nos spiritus dei ne desperet quis cum in affectibus suis tātam cōtradictionem offendit: bos inquit vel ouis non immolabuntur vna die cum fœtibus suis. Tanq̄ diceret: cū recepta in verbis actibusq̧ disciplina insurgētia contra vos vitioꝝ certamina sustinetis: nemo terreat: noui abscōdita cordium vestrorum, imbecillitatem virium vestrarum: fieri nō potest vt vna die mater cum fœtibus immoletur.

Galfridus.

Qꝫ deo sit quicquid boni agimus ascribendum.

Cum ingressi fueritis terram quam ego dabo vobis: & mes. se. fe. ma. spi. pri. mes. v. ad sacer. &c. Terram hanc ingredimur: cum ad contemplanda bona eius: illa scilicet de quibus dicitur. Credo. vide. bo. do. in. ter. vi. auiditate mentis & cogitatione leuamur. Segetes terræ illius metimus & quosdam manipulos primitiarum facimus: si de suauitate paternæ patriæ aliquid prælibantes: initia saltem earum quæ ibi sunt: cōsummare: virtutum meritis: deuotis affectibus colligamus. Est autem eximius terræ illi9 manipulus castitas: q̄diu dignas ex dei munere supernæ messionis habet primitias: quas sacerdoti offerat consecrādas. Pudicitia enim carnis ad primitias resurrectiōis: & vita cęlebs ad gloriam pertinet cælestem. Est alius terrę illius manipulus: communis vitæ sine aliqua proprietate societas. Tertius manipulus est de quo dicitur. Pacem meam do vobis: pacē me. re. vobis. Bonam ergo segetem terræ promissionis immo bonas primitias bonæ segetis

ca. 23. O

metunt: quicunq̃ continenter: communiter: concorditer viuũt. Quia vero manipuli tales ex illo vno prodeunt grano frumenti: quod cadens in terram mortuum est & fructum attulit: eidem ipsi sacerdoti nostro eosdem manipulos offeramus: eius videlicet ascribẽdo gratiæ: qcquid iterim de cælesti cõtingimus messione Eleuabit enim illud coram domino vt acceptabile fiat pro nobis altera die sabbati: & sanctificabit illud cum deo patri virtutum nostrarum flagrantiam exhibebit: vt mereamur exinde perpetuę quietis trãquillitate donari. Quid vero sibi vult altera dies sabbati cum legislator alteram non ꝓmiserit? Sed iuxta literã Iosephus docet secunda die azimorum offerendos rite manipulos primitiarum: vt non dies vna sed solẽnitas tota dicta sit sabbatum. Vnde post paululum ĩ eodem libro præcipitur filiis Israel. Mẽse septimo septima die mensis erit vobis sabbatum memoriale clangentibus tubis. Quia ergo tota solennitas paschæ erat sabbatũ ei⁹: die altera. i. secũda primitiarum erat oblatio celebrãda. Est autem in hac vita quoddam sabbatum: sed non magnopere cupiẽdum quia nulla ibi pene tranquillitas: ibiq̃ perstrepit mundi sequientis iniquitas. Altera die sabbati requies est futura. Siquidem vera requies illa solis a quibus præsens fuit repudiata, debetur.

Bruno.

Q̃ oblationi manipulorũ agnus & simila, vinũ & oleum sunt iungenda.

p ¶Sequitur in Leuitico. Eodem die quo manipulus fuerit consecratus, cędetur agnus immaculatus anniculus in holocaustum domino: & libamenta offerentur cum eo duę decimę similę cõspsę oleo. liba quoq̃ vini quarta pars hin. Per agnum patientia denotatur. Oportet ergo vt nos cum aliarum virtutum frugib⁹ huius agni patiẽtiam offeramus: quia debilis virtus boni operis quam non roborat patientia tribulationis. Sciendum autem ꝙ in sacrificio agnus immaculatus exigitur: vt illa videlicet tribulatio nostram patientiam operetur quam nulla dehonestatio reprobæ vitæ minuit: sed sola persequentis impietas nobis immaculatam ingessit. Debet etiam agnus esse anniculus: consummata scilicet & perfecta patientia: vt vsq̃ ad finem perseueremus. Per duas decimas similæ contritio cordis & satisfactio operis designatur. Est autem vtraq̃ oleo conspergenda: quia & contritioni cordis & satisfactiõi operis spes veniæ ẽ inseparabiliter cõiũgẽda. Has duas similas de tritico nostro. i. de fructu proprio offerimus. Superest tñ si dispẽsandum cum seruis illud accepimus, vt de tritico verbi dei duas similiter decimas offeramus: quæ sunt exhibitio sermonis & exhibitio operis. Tunc enim in sermone proficimus si exemplum pariter boni operis exhibemus. Sit autem vtraq̃ hæc simila conspersa oleo: non corrupta veneno: & verbo dei & opib⁹ sanctis nullius admisceatur amaritudo nequitiæ: sed gratiæ semper oleo infundatur. Liba vini affectum innuunt gaudii: q̃ spe gaudentes haberi conuenit quos molestia tribulationis affligit. Vnde non plenam vini mensuram, sed quartã solummodo partem exigimur. quia cum quatuor sint affectiões animæ: timor & desideriũ: dolor & gaudium: quartam solummodo mensurę partem offerimus cum quarta tñ affectione gaudemus.

Radulphus.

Q̃ tam intẽtionis q̃ actionis lucernę sint charitatis oleo concinnandæ.

PRæcipe filiis Israel vt aff. tibi oleum de oliuis pu. ac lu. ad cõcin. lu. iugiter extra ve. testi. ĩ taber. fœderis. Pricipalis sanctorum lętitia non de vsu præsentium: sed de spe nascitur futurorum. Spes autem ipsa vt non fallat expectantes, per bonorum operum exhibitionem solidanda est. Præcipe filiis Israel, &c. Si enim cum gratia spiritus sancti ad legem accesserimus, implere poterimus quæ audimus. Q̃ si de viribus nostris præsumimus, litera occidit nos: quia de iustitia edoctos ad exequendum pręuaricatores reddit inualidos. Oleum igitur afferendum est ad legem: sed non qualecunq̃ oleum sed oleum de oliuis purissimum ac lucidum. Charitas nanq̃ illa a nobis exhibenda est per quã omes sanctificati sunt qui fuerunt quasi oliuæ fructiferę in domo domini: charitas dei & ꝓximi: quę in cordibus electorum lucet, iuxta quod scriptum est. Prę. do. lu. il. oc. Qui enim odit fratrẽ suum in te. est &c. Ad quid autem afferatur hoc oleum: manifestat cũ subdit. Ad concinnẽdas lu. iu. Scriptum est. Lucerna corporis tui est oc. t. & Luceant opa vestra bona &c. Lucerna itaq̃ int⁹ ẽ simplex intentio quæ mentem deo lucidam reddit: & lucerna exterius opus bonum: quæ imitari volentibus iustitiæ viam ostendit. Vtraq̃ hæc lucerna oleo charitatis nutritur: quia dilectio & sanctę actionis lucem emittit: & ĩ ipsa actiõe mẽtem a duplicitate custodit. Cũ his lucernis spei nostrę solennia celebrem⁹ sicut scriptũ est. Sint lumbi v. p. & luc. ar. &c. Sed vbi ardere debent lucernę istę? Ex-

Margin: 24 Q

tra velum inquit testimo.in tab.foed. Q̃diu enim in hoc corpore peregrinamur a dño illa interna gaudia credere possumus: videre nõ possumus nube carnis obsistente visumq; intercludente. Velum igitur testimonii prætēditur oculis nostris, dũ ea quę scriptura futura prædicit credimus: illuc tamen visum traiicere non valemus.

Q; nemo nisi post diuię meditatiõis ĩstãtiã ṗdicatoris sibi vsurpare debeat officiũ.

R ¶Accipies similam & coques ex ea.xii.panes qui singuli habebunt duas decimas: quorũ senos altrinsecus super mẽsam purissimam corã dño statues. Per similam subtilitatem cogitationum puritatemq; superius dixim⁹ designari. Simila vero cum conspersa fuerit, igne adhibito ad panis soliditatem ṗducitur. Sic etiam & mens bona cum a dispersione & leuitate superfluarum cogitationum diuinæ coagulo discretionis in vnum redacta fuerit & circa vnũ occupata, assiduę meditatiõis igne decocta robur virtutis accipit. Mente nanq; decoquimus q̃cquid subtilius cogitamus. Vñ quidã sapiẽs ait. Alimenta quę accepim⁹ q̃diu in sua qualitate ṗdurant & solida ĩnatant stomacho, oneri sunt. At cum ex eo quod erãt mutata sunt: tũc demum in vires & in sanguinẽ transeũt. Simila ergo donec coquitur: non est apta ad cibum. Cocta autem in panẽ transit & homines pascit. Pari modo iustoꝝ rudimẽta ad docendum non sunt idonea. Postq̃ vero meditatione assidua studioq; feruenti sciẽtię vires addiderint: iã idonei sunt ad docendum. Panes igitur sunt qui doctrinæ pabulo quã plenius assequuti sunt: ṗximorum mẽtes reficiunt.

Quanti periculi sit psalmodiam sine mentis intentione labiis personare.

S ¶Accipies ergo inq̃t similã &c. Quid ad hæc dicitis vos qui labiis deũ honoratis: cor aũt vestrum ab ipso longe est? Vos aerem istũ impletis verbis, corde vacui. Cãtica omnia diuina sine sensu percurritis: & cũ multus labor in ore vestro sit: anima tamẽ vestra fraudatur bonis. Culmus stans dicit non est in eis: germen non faciet farinam. Vestra q̃ppe psalmodia nec spiritualem affectum germinat: nec sacræ meditationis farinam creat. Meditatio sola est q̃ mentem mutat, spiritui vires præstat. Ex simila nãq; (vt dictum est) panis coquitur: quia exercitatione interiori robur mentis acquiritur. Beatus enim vir qui in iustitia meditabitur: & in sensu co.ci.dei. Cibabit illum pane vitę & intellectus. Sicut ergo de vite amputantur palmites qui infructuosi videntur: vt fructuosis spatiositas amplior relinquatur: Paucorum nanq; foecunditas sterili multitudini longe anteferatur: Sic iuxta apostolicam sententiam lõge vtilius esset pauca cum ędificatione proferre: q̃ reuerenda spiritus sancti oracula sine fructu mẽtis immo cum dei contemptu breui temporis spatio confuse transcurrere. Psallentes ĩq̃t beatus Augustinus, intelligere debemus quę proferimus: vt humano more non quasi auium voce cantemus. Vos q̃ multa dicatis attenditis: nec qualiter dicatis perpenditis: quasi non melius sit homini qui vnum panem in manibus habet & illo vescitur, q̃ asino qui centum forsitan portat & nullo reficit. Respexistis ad maius & ecce factus est minus. Prophetica exprobratio ista est. Intulistis inquit in domum & dixistis: Ecce de labore: & exsufflaui illd: dicit dominus exercituum. Q̃d enim precium ponere existimatis stipulę quæ spicam nõ habet? Quomodo placituram deo psalmodiam putatis in qua vox quidem orantis prætendit speciem: mens autem sine fructu est? Sed ad propositũ reuertamur.

Q; prædicatores sacræ legis meditationi debeant inseruire.

¶Accipies ergo similam &c. Panes igitur isti T duodecim fieri præcipiuntur: vt Apostolicus in doctoribus reperiatur numerus: & in eorum doctrina sanctorum patrũ auctoritas conseruetur. Habent singuli panes decimas suas dum sancti pr ędicatores per geminam dilectionem: dei scilicet & proximi, legis decalogũ cõplent. Seni altrinsecus panes ponunt.i. duo & duo: vt prædicatiõis ecclesiasticę cõsonãtia prędsignetur. Hinc etenim dñs Iesus binos ad prædicandum discipulos misit. Hinc Moyses in dispositiõe tabernaculi binas singulis tabulis bases substituit. Tabulę nãq; tabernaculi, fidei sunt doctores: quorum virtute cælestis fabrica erigitur. Qui singuli binis basibus fulciuntur: dum ea quæ prædicant consona noui testamenti auctoritate confirmant: ædificati secundum apostolum super fundamentum apostolorum & prophetarum. Mensa autem super quã hi panes ponuntur sacra scriptura est: quę & nobis est spiritalis refectio: & contra quaslibet tribulationes proposita ad solamen. Quæ recte purissima dicitur: quia eloquia domini elo.cas.ar.ig.ex.pro.ter.pur.sep. Super hanc igitur statuuntur doctores cum a negotiis secularibus expediti lectioni vacant: atq; in ea hauriunt, quod postea aliis prædicando refundunt. Coram domino statuũtur: quia per hęc studia diuinis se aspectib⁹ acceptabiles reddũt.

Ricardus, de mysterio anni iubilei.

25. V Sacrificabis mihi annum quinquagesimũ &c. Si septẽ septies ducim⁹.xlix. pculdubio efficim⁹. Hic vtiq; ex diuino pcepto festiu⁹ ducit: & q hunc sequitur iubileus vocat. Per septẽ mentis tranquillitatẽ intelligimus p eo q diẽ septimũ requiei cognouimus deputatũ. Item qa per.vii. dies totum tẽpus euoluitur: p.vii. cuiuslibet rei plenitudo vel perfectio figurat. Sanctus eñ spiritus legitur septiformis. vnde & p septem gratia saepe intelligit spiritualis. Septem igitur in.vii. ducitur: qñ plena perfectaq; mẽtis requies possidetur, vel qñ mens cuiuslibet post plenam requiem ad gratiã spiritualẽ attingit. Qui vero iam meruit spiritualẽ gratiã cũ plena mentis tranquillitate possidere: videtur quodãmodo annis septem septies reuolutis iam quadragesimũnonũ apprehẽdisse. Post hos annus quinquagesimus sequit qui iubileus dicit: qa post edomita carnis bella, post percepta spiritus sancti charismata, cũ mẽs quę sit, qualis ãte fuerit ad memoriã reuocat, magno nimirum gaudio exultat. Hoc anno possessio oĩs ad dñm pprium reuertitur. Hoc anno seruus hebręus pristinae libertati restituit. Tunc terra cõsueuerat sabbatizare: tunc populus terrae otio & cõuiuiis vacare. Tunc carnis nostrę terra sabbatizat: qñ eam carnalia desideria vlterius nõ fatigant: cũ eam spiritualia exercitia ex ipsa consuetudine iam delectant. In hoc anno vnusquisq; ad suã possessionem redit: quia si virtutũ quęlibet de sua possessiõe aliquid in alio tẽpore minus habuerat ex dei munere saltem in hoc anno recipiat: vt mens hominis in iubilum versa in dei laude perfecte rapiatur & plene. In hoc anno seruus hebręus ad libertatẽ redit, qui prius ad libertatẽ exire non potuit. Hebręus transiens interpretatur: & qui facit peccatũ: peccati seruus esse conuincitur. Transeunte itaq; animi effectu de cõcupiscẽtiis carnis ad cõcupiscentias spũs: & dicit & est hebręus. Qñ vero amplius delectationi prauę nõ substernit; desinit esse seruus. In hoc anno plebs Israelitica otio & conuiuiis vacat: quia mens contẽplationi dedita, quae delitię spiritus sunt: auida praegustat. Tubis hoc anno canere debemus. Nam ęterna pręmia vel tormẽta amplificare cogitando sępius vel loquendo debem⁹, vt in intentione nostra immobiles durare possim⁹. Cito eñ mens põdere laboris frangit: cito ad male dulces q̃s reliquerat delectatiões reuertitur: quę quę pręmia bonis queve tormenta malis sint posita in futuro non recordatur.

Radulphus.

Q per pręsentem laborẽ, & animarũ requies, & corporum immortalitas obtinetur.

¶Q si dixeritis qd co.an.vii.si.n.se.neq; colle. fru.n. dabo bñ.m.v.an.vi.& fa.f.triũ an.se.q an no.viii.& co.ve.fru.vsq; ad nonũ annũ. Dabo benedictionẽ &c. Hęc est benedictio qua benedicitur oĩs qui timet dñm. In.vi. quippe anno sumus nos pręcipue, qui & sextã huius mũdi ętatem agimus: & sub senario sancti opis exercitio laboram⁹. Labor noster si secũdum deum est, seminis locum tenet: fructus huius seminis messis ipsi⁹ est: sic eñ habes. Quę seminauerit homo haec & metet. Pascit igitur sextus annus sua fruge prius seipsum: postea duos annos sequẽtes: quia etiã hic habent iusti fructũ suũ in sanctificationẽ in loco diuinę pascuę collocati: dum reficiuntur pane iustitię: finem autẽ vitã ęternã. Porro vita ęterna duos annos facit. Primũ ante corporũ resurrectionẽ, dũ iam requiescunt animę iustorũ. Secũdum post corporũ reparationẽ. Sed vterq; iste annus anni sexti frugibus locupletatur: dum p laborẽ praesentem & animarũ quies: & corporũ immortalitas obtinetur. Verũ qd nunc seritur octauo anno sumitur: qa cũ spe resurrectionis moritur iustus & mortis suę amaritudinẽ expectatione futurę beatitudinis cõsolatur. Et comeduntur veteres fruges vsq; ad nonum annũ. Vetustas hic nõ pro corruptione ponitur: sed p antiquitate. In nouenario autẽ ter terni inueniuntur: quae est quadrata figura. Qd vero quadratũ est ex omni latere stare potest. Cibus ergo spiritualis ad quẽ iam hic ex quãtulacũq; parte ptingũt animę iustorũ dum renouãtur de die in diem & sanctis saginantur affectionib⁹: multo illis vberi⁹ post mortẽ datur: cum deposita sarcina carnis a seruitute pristina releuatę, veritatis perceptione magna quiete & bonorũ spiritũ societate lętantur. Hę sunt igitur veteres fruges: qb⁹ vsq; ad nonũ annũ vescunt filii Israel: quia hac iterim prima stola cõtenti sunt sancti, donec beatam etiã in suis corporibus percipiant immortalitatẽ & gloriam. X

Q nullus exigat a proximo qui ea nõ commiserit in exemplo.

¶Non accipies a fratre tuo vsuras nec ampli⁹ q̃ de. Time deũ.t.vt viuere possit apud te frater tuus. Qui sunt q vsuras a fratribus exigunt: & amplius q̃ dederũt: nisi qui ad ea discipulos cogunt: quę ipsi nõ faciunt: quorum scilicet exẽplum nõ pręrogauerũt? Quos ipse dominus arguens, Alligant inquit o.gra. & impor.&c. Time ergo ingt deũ.t.vt viuere possit Y

apud te frater tuus. Notandũ ꝙ cũ timẽdũ se in hoc facto deꝰ insinuet, tũc ꝓculdubio offendit, si frater infirmus nimio pondere præfocet.

Qꝫ gratiam spiritus & bonorum operũ copiã mandatorũ obedientia mereatur.

26. Z SI in ꝓcept[m.ãbu.& mã.me.custo.& se.ea: dabo vobis plu.tẽp.s.& ter.gig. ger.s.& po.ar.re. Pluuia ista visibilis & bonis, & malis cõmunis est. Sed est quędam pluuia quã soli nouerũt iusti. De qua scriptũ est. Plu.no.seg.d.h.t. Hęc sancti spiritus perfusio intelligit: cuius etiam abundantia fluminis nomine designat. dicente dño. Qui in me credit flumina de v.e.f.a.vi. Hanc igitur pluuiam hunc spiritualẽ rorẽ qui ab illis solis sentitur quorũ męns interius inebriat: promittit deus obtẽperantibꝰ sibi: sicut ipse ait. Si diligitis me mã.m.ser.& ego r.pa.& a.pa.da.vo. Datur autem pluuia ista tpibꝰ suis: qa nõnunq̃ vtiliter subtrahit spiritus sancti gratia: vt homo sibi relictus quid per se possit intelligat: & iterum tẽpestiue redditur ne vsquequaqꝫ desertus intereat. Postq̃ autẽ dominꝰ hãc suauitatẽ nobis infuderit: cõtinuo terra nostra dabit fructum suum. Terra vero quę pluuiam istam nõ suscipit nũq̃ iustitię fructum gignit. Et pomis arbores re. In arbore & vmbra est, quę a solis ardore protegit, & fructus qui pascit. Arbor est igitur fructifera quisquis proximis indigentibus & fructum suæ liberalitatis & vmbram exhibet protectionis.

Petrus Rauennas.

Quo ordine sit in studis spiritalibꝰ ꝓcedendũ.

A ¶ Apprehendet messiũ tritura vin.& ap.vin. se. Legendo, & meditãdo metimꝰ. Orãdo & cõtẽplando vindemiamus. Operando & pręducando seminamus. Et est hic quidem ordo rectus & cõpetens: vt primũ vel per lectionem discamus quid postmodum agere vel vitare debeamus. Sed quia quę scimus bona ꝑ nos implere nõ possumus prius oratione fusa diuinũ auxiliũ impetrare debemus: & tũc ad bona agenda viriliter ꝓperamus. Apprehẽdet inquit messis vin.& vin.se.qñ.s.ex occasione lectionis legẽtis mens cõpungit ad orationẽ: & ex fusa oratiõe roboratur postmodũ ad operationem.

Stephanus. de studio scripturarum.

B ¶ Tunc placebunt terrę sabbata sua. Terra est sacra scriptura: quę gaudet reliquiis spiritualis intelligẽtię. Ille ergo sabbatizat in terra qui sacram scripturã ad spiritualem doctrinã conuertit. Sunt autẽ qdã q eã ad lucrũ tpale retorquẽt. de qbꝰ ꝑ Esaiã cõquerit dñs. Seruire ingt me.se.in.pec.v.laborẽ mi.prę.inigtas vestra.

Radulphus.

Qꝫ deo nõ placeat si minus q̃ nouerimus persoluamus.

ANimal qđ inmmo.po. do.si quis vo.do. san.erit.& mu.nõ po.i.nec meliꝰ malo, nec peiꝰ bono. In primordiis cõuersatiõis homo positus a modicis incipit: & nũc aliquid boni operis nunc pro satisfactione pręteritorũ delictorum aliquã carnis afflictionem deo promittit. hoc enim est animal bonũ siue malum. Congrue siquidem per animaliũ figuram opus bonũ intelligitur: ꝙ ꝑ hoc animale corpus impletur. Malum autẽ animal afflictio carnis intelligit: ꝙ scilicet patienti molesta sit nõ ꝙ diuinę legi cõtraria. De hoc malo sic Salomon ait. Malũ est: malũ est dicit oĩs emptor cum recesserit tũc gloriat. Quicũqꝫ eñ ꝑ tẽporales tribulationes vitã emit ęternam, ad præsens molestum est illi quod patitur. Sed cũ hoc quod desiderat adeptus fuerit: tunc gloriabitur. In tantũ igitur omnis apostasia deo execrabilis est: vt quicq̃d semel sanctificatũ fuerit nõ patiat ad id qđ fuerat reuocari: sed oẽm exclu dit mutationẽ. animal qđ sibi vouetur hoc exigit. Et ne aut melius malo: mitior. s. q̃ in voto fuerat carnis castigatio: aut peius bono minor videlicet q̃ promissa est boni operis executio, voti locum suppleat: interdicit. 27. C

Qꝫ charitas siclus sanctuarii nominetur.

¶ Omnis æstimatio siclo sanctuarii æstimabitur. Siclus viginti obolos habet. Siclus sanctuarii typum charitatis prętendit. Ipse nãqꝫ denarium in obolis suis geminat. Et charitas duobus pręceptis suis legẽ consummat. Nõ igitur glorietur Cain: offerens munera de fructibus terrę suę, nõ cõfidat hypocrisis per diẽ affligẽs carnẽ suam: saccũ & cinerẽ sternens: quę se cõmendat tonsa cute dentibꝰ atris: dum vult libertas dici mera veraqꝫ virtus. Solo siclo sanctuarii omnis oblatio nostra ponderatur: nec considerat deus quãtum a nobis accipiat: sed ex quãto. affectionibus interioribus omni iure actionũ preciũ datur: & quicqd sine charitate fit pro nihilo reputatur. D

Qꝫ nos dei gratia semper & pręueniat & sequatur.

¶ Omnes decimę terrę siue de frugibꝰ siue de pomis dñi sunt: & illi sanctificant. Numeri sui plenitudinẽ denarius cõtinet: & sicut numerꝰ idem ab vno icipit: sic & in decimo cõsummat Cũ igit dñs & primogenita & decimas suas esse testatur: mystice nos docet ab ipso esse ꝙ ad bonũ surgimus: ab ipso si vsqꝫ in finem per E

seueramus.Qđ tñ ipsius est nos redimimus:& nostrũ facimus,si omnẽ curã subinferẽtes gratiã illius apud nos perire nõ sinim⁹:& si humiliter cõfitemur ei⁹ esse muneris:si cursum nostrũ fine laudabili pficiamus.Hoc igit̃ subiungit.Si qs autẽ voluerit redimere decimas suas addat quintam partem eorum.

Explicitus est Leuiti.Incipiũt Numeri.

Stephanus.De prẹlatis.

ca. I. G Filii Leui nõ sunt numerati cũ aliis:quia vita prẹlatorum debet excellere vitam subditorum.

De officio prẹlatorum.

¶Ac p gyrũ tabernaculi figẽt tẽtoria. Ex qualibet pte tabernaculi erat aliqua pars trib⁹ Leui: & ita nři sacerdotes debent esse ex qualibet parte tabernaculi:qa si eos vocat pauper debent occurrere acsi eos diues.

De discretione.

H ¶Hi nouissimi proficiscent̃. Nota ꝙ filii Dan vltimi pficiscunt̃. sic necesse est, vt etiã bona opera nostra iudiciũ subsequatur:ne forte palea lateat inter grana.

De inani gloria.

6 I Vinũ & siceram &c. Vinũ est apertũ peccatũ.sicera & alia hmõi:vmbra & simulatio sanctitatis. Acetũ ex vino. Per acetũ acredo, & vetustas peccati pteriti. Acetũ igit̃ bibit qui quasi canis ad vomitũ:corruptiõe veteris neqtię delectat̃.Vuas recẽtes vel siccas. Vua est peccatũ.vñ Vua eorũ vua fellis & bo.a.In vua duo sũt:vinũ & acinus.sic & in peccato duo sunt:imũditia & delectatio.Vuas recẽtes comedere est apte & publice peccare: & in nouo pctõ delectari. Vuas siccas & passas comedit: q dũ pallorẽ prętẽdit in facie:de abstinentia sua gloriat̃ in mente.

De humilitate.

k ¶Nota ꝙ post expletũ votũ Nazarę⁹ capillos radere iubebat̃:hoc est ꝙ cũ aliqs ad pfectionẽ venerit:tunc se primo reputet inchoasse.

Galfridus.

Quid altaris vnctio:qd ducũ oblatio designẽt.

7 L Obtulerũt duces in dedicatiõe altaris in die qua vnctũ est oblationẽ suã añ altare.Nõ dedignat̃ deus altare suũ: qđ sum⁹ nos,dedicare sibi p dona principũ:cũ illud inunxerit p seipm. Nã ꝙ singuli qꝗ dieb⁹ singlis in ipa sibimet oblatiõe nõ dissimili succedũt:hoc nobis innuit nouos quotidie duces in pplo dei ad officiũ idẽ institui in quo pcesserũt q decedũt.Illorũ igit̃ oĩm prima oblatio acetabulũ fuit. Triste pricipiũ sꝫ vtile:pser tim dũ iportun⁹& piculosus feruor tpis instat. Vnde & Ruth Moabitidi cõcessum ẽ vt intingeret buccellã suã in aceto ob duplicẽ ęstum tẽporis piter & laboris apposito messorib⁹ Booz edentib⁹ acetabulo.Siqdẽ prima omniũ necessaria est acerba qdã & molestioris acrimonię plena carnaliũ cohibitio voluptatũ: ipsis maxime qs videt̃ adhuc cõcupiscẽtię grauior ęstus vrgere. Appẽdit ãt hoc acetabulũ.cxxx.siclos.pudicitiã vł oĩno cęlibẽ:vel si quis illã necdũ põt capere,cõiugalẽ. Legim⁹ eñ in cõmẽtariis euãgeliorũ cõiugatis.xxx.lx.viduis,virginib⁹ cẽtesimũ fructũ tribui:sed videt̃ duo nouissimi sub vna hoc loco significatione cõcludi. Offerẽda est Phiala post acetabulũ. Post voluptatũ cohibitionẽ psuadenda etiã diuinorũ obediẽtia mãdatorũ.Nec ducis est cyathũ offerre:sed phialam.videlicet nõ exilem:sed vberẽ exhibere doctrinã. Cęterũ meminisse debemus duces istos nec vinũ in phialis:nec acetũ in acetablis obtulisse. vasa exhibẽt:verba ministrãt.Nã implere ea & efficacia facere:dare.s.voci suę vocẽ virtutis:nõ humani officii:sed gřę est diuinę. Attamẽ plena offerũt vasa nõ vacua sicut qdã:q nesciunt de qbus loquunt̃:neꝗ de qbus affirmãt. Inuenire est etiã apud alios similam quidẽ:sed oleo nõ conspersam:vtilem videlicet: sed absꝗ vlla gratię spiritalis infusione scientiã. Cęterũ altare vnctũ nec vasa vacua:nec similam aridã recipit:qa mẽs deuota nec inania verba nec sterilem scientiã diligit.Offerẽda igit̃ simila & cõspersa oleo in vasis argẽteis.vt in verbis pdicationis nõ modo subtilis iueniat̃ sciẽtia:sed ipis auditorib⁹ aliqđ sapiat gřa spiritalis. Sequitur Mortariolũ aureũ plenũ icẽso.Nimirũ ppli ducẽ argẽtũ solũ offerre:eloqum solũ exhibere nõ cõuenit.Nec mortariolũ qrat aliđ ꝗ seipm.Et ꝗ dura necesse ẽ in mortariolo cõterant̃.Quãta sustinet quãta tolerat:quãtis subiacet tũsionib⁹ & pssuris.Nimirũ dicere illi necesse ẽ,imo vt dicere possit. Quis infirmat̃ & ego nõ infirmor? Quia vero charitas nõ inflat̃:cõgrue sat! nõ mortariũ:sed mortariolũ appellat̃. Sic nimirũ triplex qdẽ virtutũ sibi cooperãtiũ gřa charitatis patiẽtię & humilitatis sub vna oblatiõe mortarioli cõmẽdat̃.Est.n.p charitatẽ cõcauũ: velut quodã sinu tũdẽda qꝗ recipiẽs.p patiẽtiã forte vł firmũ:nec in ipa tunsione deficiens.per humilitatẽ modicũ,& appellatiõnẽ mortarioli

nulla annositate despiciés. Nec mirabit᷑ aureū dici q̄ eiusmodi mortarioli preciū ęstimare po tuerit:imo q̄ nouerit saltē digne mirari. Siqdē nō tam pręstat aurū argēto q̄ eiusmodi charitas fortis,& humilis q̄tūlibet benesonāti prędicationis eloquio. Aliter quoq; solet ꝑ aurū sapientia designari, quæ qdē admodū necessaria est in hmōi exercitio positis,& in officiū mortarioli deputatis. Ardua eñ res multorū seruire morib⁹: nūc acetabulū:modo phialā: modo sese etiā mortariolū exhibere: postremo ēt qđ est maxime necessariū cōfugere ad oratiōis auxiliū:& vbi suā viderit nō pręualere industriā incēsum quoq; post similā,post auri ꝓciū,post mortarioli patientiā adhibere. Et si vere fuerit aureū:si modicū:si mortariolū sicut dicit᷑,danda vtiq; opera: vt incēso impleatur. Alioquin nō modo humilis nō est: sed nec sapiens si de sua sapiētia vel virtute pręsumit: et nō potius ad oratiōis studiū pręsertim in tāta: & tā multiplici necessitate recurrit. Sed neq; ad hoc sapiat,vt faciat mala. Siqdē.x.siclos ad exēplū pariter & meritū in eodē mortariolo opus est inueniri in obseruatiōe.s.decalogi:ꝑ quā nec a suis quos tolerat auditorib⁹ despici:& a deo quē inuocat debeat exaudiri. Seq̄t oblatio aīaliū: & offert vnusqsq; bouē:arietē:agnū:hircū. Primū nāq; oblatus intelligit᷑ a singulis ducib⁹ ex his singulis animātibus tantū vnus. Et qs est iste vnus? Ni fallor:Christus est,in parabolis Salomonis, vir inuētus in mille, & electus ex milibus. Ipse igitur bos in vita:aries in doctrina:patientia,& innocētia agnus fuit. idem etiā tāq̄ hircus ꝓ peccato nō suo quidē:sed totius multitudinis īmolatus. Hunc offert bouē: & bouē de armēto:q̄ ex patrib⁹ ortū terrę incolam sub lege factū:sed q̄ parē nō habeat:legis iugū singulariter ferentē ꝓ suis tñ virib⁹ imitādum repręsentat. Offert arietē ducē gregis quotiēs & hoc indicat q̄ singl'r docuit:q̄ singul'r vixit. Ni mirū q̄ imitādus in vita tā sequēdus est in doctrina. Bos vnus: & vnus aries,oues alias atq; alias post se trahēs:vt sit vnus grex,& vn⁹ doctor.vni⁹ gregis. Offert etiā agnū vnū q̄ eiusdē ꝓponit innocentiā:& mansuetudinē singularē Agnū sane anniculū in earūdē iugi ꝑseuerātia & ꝑfectione virtutū. Atq; hęc oīa in holocaustum qđ est totum incēsum:sola.s.charitate ad cōuersandū inter hoīes factū hoīem:ad dirigēdum hoīm mores hoīm ducē: ad cōuertēdum etiā nocētes,vsq; ad mortē māsuetū & innocētē. Nihilomin⁹ etiā ꝓ peccato offerēdus hirc⁹ vnus: q̄uis idē Moyses videat᷑ significasse hircis ducib⁹,ꝙ eñ nō poterat idē hircus occidi: & abscindere viu⁹:sacramētū vni⁹ q̄tū fieri poterat est exhibitū in duobus. Post vnū vero sequuntur multiplices hostię ab eisdē ducib⁹ offerendę. Post sanctū nempe sanctorū ꝓponenda sunt exempla hoībus hoīm etiā cæterorū:licet prorsus inferiora:eo tñ efficaciora ad ꝑsuadendum: q̄a nō modo hoīes similes nobis passibiles:sed tātū hoīes extiterūt. Boues dicunt᷑ apostoli forti⁹ cęteris,& fructuosi⁹ in cultura agri dñici laborātes. Arietes pastores cæteri: & rectores spiritualiū greges ouiū ꝑ salutaria secū vitæ pascua deducentes. Hirci in satisfactione pœnitētię post abūdantiā quoq; peccati gratia supabundante viriles. Agni anniculi simplices quiq;, & innocentes: mansueti & patientes in eisdē virtutib⁹ inter quaslibet mutatiōes tēporū ꝑsistētes. neq; eñ oportet agnū quēlibet nisi anniculū offerri:patientiā necdū perfecte ꝓbatam magnopere cōmēdari. Sed boues duo:aries:hirci:agni quinq; perhibent᷑ offerri. Quinarius legē ꝓpter primi legislatoris verba in totidem libris disputata designat. Binarius eam quę supra legē est: charitatē: ꝓpter eiusdē pię matris duo vbera.i.duo ꝓcepta. Aliter ēt duo boues:vel in prędicatione concordes innuunt: vel in terrenis etiā actionib⁹,qđ difficile est:pares:vnanimes:sociales. nā & illi qui terrā dei ecclesiam.s.colere prędicādo debuerūt:dū aduersus sese inuicē calcitrant:frequēter exorbitant: & modo arcā fœderis inclinant:modo paruulos quoq; suffocant. Post boues igit᷑ duos offerendi (vt dictū est) arietes.v.hirci.v.agni an.v. videlicet ad exēplum ꝓferendi aliis q̄ secundum legem domini eius populo pręfuere: secūdum eam vsq; ad vitæ terminū innocentiam: & patientiam seruauere.

Stephanus.de prelatis.

Separabis eos de medio filiorū Israel: q̄ g
quia ministri dñi populari disciplina M
nō debēt esse cōtēti:sed morib⁹: & doctrina longe ab aliis spectabiles apparere.

Petrus Damianus.

Q̄ꝫ qui non abstinuit a peccatis saltem pœniteat de commissis.

Homo qui fuerit immūdus sup aīa siue 9
ue in via ꝓcul in gēte vestra fa.phase N
dño mense secūdo. Prim⁹ mēsis tēpus est primeuę innocentię,& status vitæ incorruptę post baptismū,& ante lapsum. Secūdus mēsis tēpus pœnitētię post lapsum. Hi per pœnitentiā reparati mēse secūdo phase pñt celebrare:q̄a īmūdi fuerūt sup aīa ꝓpriis fœdati peccatis: vel cōsensu alienæ iniq̄tatis quasi cōtactu mortui cōtaminati: vel q̄a ꝓcul fuerūt in via q̄uis in gēte sua. Et vt hęc ab inuicē discernant᷑

immūdus super aīa intelligi pōt q grauia iam cōmisit:at procul in via,qui scelera cōmittēda disponit.Hic immūdus est in cōsciētia ꝑpetrati delicti, ille procul in via ē ꝓposito & desiderio peccādi.Qui recte dicit in via esse:qa illuc mē te ꝑgit,quo ꝑ intētionē cordis tendit.Qui autem mūdus est secūdum anteactā vitam: & in via nō est,vt deserat iustitiā:hic dignus est primo mēse celebrare phase. Dignior qppe ē innocentię puritas q̄ pœnitētię vtilitas.Si qs igitur mūdus ē,& ī itinere nō ē:& tñ nō fecerit phase: exterminabit aīa illa de pplīs suis. Quibus verbis ostendit q̄to periculo a bono negligat: qđ dānabiliter a malo vsurpatur.

Ricardus.de duabus tubis argēteis.

10. O FAc tibi duas tubas argēteas ductiles Duabꝰ constat illū tubis canere: q nouit nūc dei ꝓmissiōes nūc eius minas digna amplificatiōe iugiter cōmēdare.Has tubas habemꝰ argēteas:cum nil aliud de his loqmur q̄ qđ scripturarū auctoritate ꝓbamꝰ. Ductile feriēdo ꝓducit:& tubas ductiles facere iubemur:qa ea in audientiū auribus melius ꝓferimus in quibus ipsi ꝑfecte compūcti sumus.

Stephanus.de prędicatoribus.

P ¶Fac tibi duas tubas argēteas.In tuba tria attendenda sunt.Cōpositio:sonus:& terror.Cōpositio quia in parte quę ori admouet angustior:est in parte finali amplior. hoc est:ꝙ prędicator debet sibi assumere arctiora pręcepta: & aliis laxiora:vt semp plus faciat, q̄ aliis faciē dum imponat. Vnde manus meę distilla.myr. Manus myrrhā distillare est prelatos exemplo sui ad carnis mortificationē subditos inuitare. Et nota ꝙ dicit distillauerūt:qa tanta mortificatio carnis debet esse in prelato:vt magnū sit subditis si vel stillam modicā valeant imitari. Sanus ē in tuba.Vnde Cla.ne ces.Et terror:qa prędicatio terrorē audientibus incutere debet. Et nota ꝙ duo sunt genera tubarū: ductiles.s. & cornee.Ductiles martyres signāt:qa facti sūt passionū tūsionibꝰ speciosi.Corneę vero virgīes naturā carnis vt cornu supantes. Bñ aūt tubę istę ductiles sunt quoad eos q tribulati sub malleo proficiunt: & laudes resonant. Et argenteę quoad illos qui in carne nō secundum carnem ambulant.Et duę ꝓpter cōcordiā charitatis.

Stephanus.de prelatis.

Q ¶Nota ꝙ vno clangore venerūt principes: qa ad vnius iussionis vo.pe.& an.se.sunt re.Sic & prelati vna sola admonitione debent facere quę spectant ad cultum dei. Hoc cōtra illos potest induci: qui cum audiunt primam campanam secundam expectant,vel vltimā. Et nota ꝙ populus prolixiori clangore vocabatur q̄ princeps:quia prelati semper primi debent in bono opere inueniri.

Bruno.

Qꝫ superbus & potens ad viam iustitiæ verborum sit blanditiis reuocandus.

¶Noli inquit Moyses ad Chab filium Raguelis,nos relinquere:sed veni nobiscū: & eris ductor noster.Quid est ꝙ Moyses gētilem hoīem ductorē exercitꝰ ponere vult:cuius ipe dñs ductor erat? Sciendum autē ꝙ homo vanus & superbus nisi quibusdā laudibꝰ,& blanditiis suæ salutis consiliis nō acquiesceret. vnde & nobis regula datur. Potentes homines & superbos etiā adulationibus ad iustitiā & veritatem cōuertere nō est peccatum. R

Stephanus.de superbia.

¶Præcessit columna nubis in die.Columna est Christus:quia rectus & firmus & fulciens iniquitates nostras.Pręcessit ergo columna nubis in die:quia Christus nulla luce claret illis qui se putāt esse in die:superbis scilicet & presumptuosis:& columna ignis in nocte: quia qui se infirmos reputant, igne sui amoris illustrat. Item per nubem & ignē duo Christi aduentus signātur: qa in primo blādus fuit & humilis. In secūdo erit asper & terribilis. Aliter,nox peccator:dies iustus.nubes ergo in die,& ignis in nocte:quia dominꝰ iustos obumbrat,& peccatores illuminat. S

Balduinus.

Qꝫ desideriū verbi dei delitias soleat fastidire.

TAedere cœpit populum itineris & laboris:locutusq; ē cōtra dñm & Moysem:& ait. Cur eduxisti nos de ægypto,vt mo.in soli.deest panis:nō sunt aquę.anima no.iaꝫ nauseat sup cibo isto leui.Verbū dei nōnunq̄ ex facilitate intelligendi, vel ex copia legēdi: & audiendi: & ex desiderio ciborū ęgypti fastidiosis vilescit animis & in tędiū vertit: necsufficit eis panis vitę & intellectus:& aquasa.& sa.quin panem furfureum:& aquam turbidam desiderant. 11. T

Qꝫ aliter frangat māna aliter cōterat.

¶Circuibat populus & colligens manna fran. mola: siue terebat in mortario coquens in olla,& fa.ex eo tortulas saporis quasi panis oleati. Qꝫ circumibat populus colligens manna,significat deuotionē fidelium qui prædicata de Christo mente perlustrant: vt spiritualem refectionem percipiant. Frangitur autē vel teritur māna,duobus modis. vel cum diligēter discutitur verbū dei vt subtilius intelligat:vel cū a nobis ꝑficiendi studio id agit: V

vt districtius custodiatur. Inter mãna frangere & mãna terere sic distingui potest: vt ad primũ pertineant: quę difficiliora sunt vel intellectu, vel factu. Ad alterũ vero quę alterutro modo faciliora sunt. Terebat populus in mortario manna coquens in olla. Est olla tribulationis, de qua Hie. dicit. Ollam succensam ego video. In olla autẽ tribulationis per ignem passionis, aut charitatis mãna coquitur: quãdo bonũ quod in bonis est inter mala quę patimur magis magisq; solidatur. Quod tũc quidem fit cũ deus inter flagella magis diligitur: & propter deum is etiã qui nos persequitur. Torta autẽ vel per diminutionẽ tortula a torquendo dici videtur. Panis igitur pro eo ꝙ torquendo formatur, & formãdo torquetur, tortula vocatur. Cũ ergo legeris verbum dei pro testimonio fidei vel ędificatione charitatis ad aliud assumptum & quasi vsurpatum: q̃ ab initio positum esse videatur: memento quia popul⁹ dei ex mãna trito tortulas faciebat. Pro charitate nanq; seruanda sępenumero pro iustitia, quasi cõtra iustitiam nõnulla attẽtare necessitas imperiosa cõpellit. Pro hac seruanda sæpe rigor iustitiæ inflectendus est in tẽperamentũ misericordiæ. Sępe quod indultũ est intuitu misericordię, reduci oportet in seueritatẽ disciplinę. Sępe tolerãdum est minus malum, vt quod grauius est euitetur flagitiũ. Deniq; omnis iustitia bonorum in pręsenti quasi quędã inflexio est a summa perfectione: & si fideliter appẽdatur: inuenitur minus habens. Licet igitur nõ sufficiam⁹ omnes affectiones nostras vt dignũ est in deũ dirigere, vt eũ toto cordis diligam⁹ affectu: cõsultius tamẽ est ꝑ modulo infirmitatis nostrę diligere q̃ omnino nõ diligere. Et si non puras orationes quales debemus, possumus deo offerre: melius tamẽ est prout possumus orare: q̃ oĩno nõ orare. In oĩbus igitur quę agimus faciamus qđ possumus: vt & nobis illud valeat adaptari: qđ habuit hoc fecit. Verũ in oĩb⁹ quę circa alios disponimus q̃uis districtius interdum agẽdum sit, misericordiã cogitare debem⁹, vt & ipsi a dño misericordiã cõsequamur. Sic em̃ tortulę ex manna factę erunt saporis quasi panis oleati.

Cur ros & mãna dicitur verbũ dei.

Y ¶Cumq; descenderet nocte sup castra ros des. par. & man. Verbũ dei cũ perfuderit ros est: cũ reficit mãna est: cũ prędicat perfudit: cũ digne suscipitur & custoditur reficit. Mãna ergo descendit cũ rore: quia verbũ dei in corda fideliũ peruenit ex ꝓphetarũ & apostolorũ prędicatione. Nocte autẽ descendit: quia cũ quietum silentium te. omnia: & .n. in .s.c. &c.

Petrus Damianus.

Q; tam ordinantes q̃ ordinati vno dei spiritu debeant vegetari.

¶Auferam de spiritu sancto: & dabo .lxx. viris. Z
Notãdum ꝙ non ait, auferes de spũ.t. tradesq; eis: sed potius auferã & tradam. vt ꝑfecto ostẽderet: qa nõ homo hoĩ spm̃ sanctum tradit: sed solus de⁹: q prout vult grę suę dona distribuit. De spiritu autẽ Moysi viris dedisse dicit̃ dñs: vt & ordinatores vnũ debere spiritũ habere perspicuum doceatur: quatenus rectores ecclesiæ vnũ omnes cõcorditer doceant: atq; in vnitate spũs vnanimiter viuãt. Sane in eo qđ de spiritu Moysi tolli dicit̃: atq; aliis dari: nullũ Moyses dispendium sui spiritus ꝑtulisse credendus est velut si ab ardẽte lucerna lumẽ q̃libet materia mutuetur, nullo ꝓpter hoc lucerna ꝓprii splendoris detrimento minuitur.

Petrus Lombardus.

Q; per murmurationis vitium anima vitiorum lepra perfundatur.

MVrmurauit Maria contra Moysem: 12.
Maria ista quę cõtra ducẽ populi dei murmurat: illam designat aĩam: quę A
nec deũ timet nec homines reueret̃: quæ cõtra deũ murmurat, & suorũ pręceptis nõ obtẽperat prelatorũ. Fœdat̃ ergo vitiorũ lepra cũ ei⁹ inobediẽtia & ꝑtinacia publicat̃. Sed qđ faciendum est pastori? Clamãdũ ei est & dicendum. Obsecro dñe sana eã. Iubetur ergo eiici extra castra .vii. diebus & sic postea reuocari. Castrũ peccatoris est eius cõscientia: in quo male latet dum pctm̃ suũ negligit cõfiteri. Eiicit̃ peccator extra castra ꝑ cõfessionẽ: sed post .vii. dies reuocat̃ data ei septiformis spũs gr̃a q̃ vere pœnitẽtibus nõ negatur. Sic Petrus egressus est foras & fleuit amare.

Stephanus.

Quid sit hostes vt panem deuorare.

SIcut panẽ poterim⁹ deuorare eos. Ho 19.
stes sicut panẽ deuoram⁹ dũ frequẽti B
meditatiõe peccata discutim⁹ & puidem⁹: qa ꝑ hoc aĩę nutrimẽtũ paramus. Vnde dedisti dracone escam populi ęthiopum.

Radulphus.

Q; contactu sanctorũ nemo immũditiã contrahat sed conuincat.

CVmq; lauerit q vaccę portauerat ci 16.
neres vestimẽta sua, imũdus erit vsq; C
ad vesperũ. hoc etiã dr̃ de sacerdote q eã imolat: & de eo q eã cõburit: & de illo ẽt q aq̃s expiatiõis tetigerit. Quę igit̃ est rõ cũ vacca ista ob expiandas imũdorũ maculas imolet̃:

vt qui eam immolat siue comburit immũdus fiat? Quæ ratio est:cũ cineres tantę dignitatis sint:vt nõ nisi a mundo homine permittant̃ efferri:ille tamẽ q ad eos mundus accesserit portando cõtaminat̃? Si aqua illa cinerũ admixtione sanctificata immundos emũdat dũ sup ipos aspergit̃:qua ratione q tangit eã immũdus efficit̃? Sed patet ratio. Oĩs em̃ qui sancta tractat nõ exinde polluit̃:sed hac de causa ĩmunditiã suam sollicitus recogitare cõpellitur. Alioquin si se mũdum iudicat cũ deo approximat, inter superbos reputabit̃,& immũdos.

Stephanus.de Acedia.

D ¶Venerunt in deserto syn. Claustrales sunt in deserto syn.i.in solitudine claustralis vitæ vbi obseruatur mandatũ dei. Syn nãq; interpretat̃ mandatũ. In hoc deserto moritur Maria: quæ stella maris dicit̃: cũ p acediam gr̃a amittitur & tunc maxime oritur murmur cõtra p̃latos.

De Abstinentia.

E ¶Misit Moyses nũcios de cades ad regẽ Edom Cum per Edom diabolus figuretur mirum est ꝙ ab eo petitur licentia transeundi. Sed ab eo licentiã petere est eius insidias vigilanti oculo pręuenire: ne videlicet impediat viam nostram. Aliter per Edom qui pro vili edulio primogenita sua vendidit illi signãtur qui propter gulæ illecebras ęterna hereditate priuantur. De Cades igitur hoc ẽ de sanctitate debemus mittere ad regem Edom:qui cũ in frugẽ melioris vitę proficimus: debemus metiri vires nostras, & carnis nostrę fragilitatẽ diligẽtius explorare: quãtũ.s.in ieiuniis, in vigiliis cæterisq; corporis exercitiis valeamus. Q; si intentioni tuę vires corporis videris responde re:tunc securus esto: qa per fines Edom ad terram ꝑmissionis poteris ptransire. Ait itaq;. Nosti oẽm laborẽ &c. Homo cũ p pœnitẽtiã se macerat & affligit:pręteritorꝝ debet habere mẽoriã peccatorũ:vt eorũ interitu labores pœnitẽtię,vel facilius toleret,vel penit⁹ vilipẽdat. Et nota ꝙ per terrã Edom erat cõpendiũ ad terrã ꝑmissionis: qa nulli cõpẽdiosius ad patriã cęlestem pueniunt:q̃ qui mortificãt carnẽ suã: & cogunt eã spiritui deseruire. Sed sunt qdam q circũeunt Edom opa cõmunia faciẽtes:q tñ ad deũ pueniunt:quis longo circuitu retardẽtur Gradiemur via p. Via publica gradit̃ q sic sibi ꝑuidet ĩ ieiunio:vt fratri caueat a scãdalo. Respõdit autẽ Edom. Nõ transibitis. Sic nimirũ sic solet caro lasciua,& lubrica respondere. Caro em̃ cũ ad.s. Dixerũtq; filii Isrl̃ p tritã gradi viã. In via trita nõ est copia pabulorũ. p viã tritã gradiũtur qui modico sunt cõtenti: & q suis vsibus applicant qđ alii vel respicere dedignantur. Seqtur. Si biberim⁹ &c. Hoc est si per aliquã delectatiõnẽ titubauerint gressus nostri dabimus preciũ.i.peccatũ nostrũ satisfactione debita puniemus:nulla erit in precio difficultas: quia nõ ęstimabim⁹ pœnã dũmodo transeam⁹ ad gloriã. Sed statim caro egredit̃ obuiã spiritui cũ carnaliũ pp̃lo voluptatũ: exercitu grãdi nimis. Vñ spiritui sæpe metũ incutit:& ad vitam redire cõpellit aliquãtulũ laxiorem.

De contemptu mundi.

Vdiuit Chananęus &c. Quis a diabolo plurics supemur:nulla tñ debet animũ nostrũ victorię despatio subiugare. Quia si vouerim⁹ deo nostro eius ciuitates & munimẽta nos penitus deleturos: q̃ videlicet sunt delitię,& diuitię,& gloria mundi huius cęterꝗ; occasiones peccandi:nõ poterit aduersarius impetũ nostrũ sustinere:sed tradẽtur hostes in manus nostras. 21. F

Ricardus.

Q; occultatã superbiã frequenter manifestus arguat lapsus carnis.

Astrametati sunt filii Israel in camp. Moab. Quoties post superbiã victi vitio cõcupiscentię substernimur:nõ tã a natura q̃ ex vitio hoc patimur. Vnde Adam postq̃ cõtra dñm ĩsolẽter ĩtumuit,erubescẽda ĩ carne sensisse carnẽ tegẽdo mõstrauit. Hinc est ꝙ cõtra moabitas filios Israel castra fixisse pnũciat:& tñ Madianitas nõ Moabitas supplãtasse cõmemorat. Madian nãq; ex iudicio: Moab ex patre iterp̃tat̃. Tũc moabitas virtutũ acie ipugnamus:qñ q̃ ex pręcedenti culpa quasi de p̃re oriri poterant: resistendo viriliter extirpamus. Tũc madianitidas offendimus qñ ex occulto dei iudicio in illud vitiũ pmittimur cadere de quo securos arbitramur nos posse existere. 22. G

Stephanus. de compunctione.

¶Vt horti iuxta fluuios. Licet aĩa hort⁹ sit:tñ oportet ꝙ sit iuxta fluuiũ.s.lachrymarũ. Null⁹ em̃ adeo iustus qn indigeat pœnitẽtia. Vñ paterfamilias in vinea fodit torcular: & ędificauit turrim. Ecce licet esset turris ĩ vinea:oportuit tñ esse torcular.s.pœnitẽtię. Item Sedebit dñs conflans & emũdans ar.&c. H

Galfridus.

Q; merito beata virgo stellę nomine designet̃.

Orietur stella ex Iacob &c. Mira res:humanũ genus ex limo factum est etiã ante culpam : & quomodo iam inde stella? Quomodo ex terreno germine siderea ꝓles. Quę ẽ stella orta ex Iacob:nisi ea quę nobis nata est virgo Maria : ex progenie Abrahæ 23. I

clata ex stirpe David: Stella prorsus magis re: q̃ nomine: cuius vita gloriosa vitam dedit seculo. Qꝫ euidens cęlestis in ea claritas, cęlibis vitę micat exẽplum. Et quomodo nõ si quis spiritalia spiritaliter intuetur: q̃tum interest inter glebas terrę: & stellas cęli: tantũ inter eos q vitam carnalibus voluptatibus cęcam & sordidam gerunt: & qui gratissimo quodam pudicitię splendore coruscant! In quo tamẽ quę sola solem iustitię genuit: nõ humanas tantũ sed angelicas stellas supergressa est vniuersas. Nec modo exẽplo stella hęc: sed auxilio lucet. Quis eñ desperatę cõscientię tenebris obuolutus ad eam supplices leuauit oculos: & non protinus lucem vidit! Ambulem⁹ in vtroq; lumine eius vt non tenebrę nos comprehendant. Attendamus sideris claritatem: vt aliquãdo valeamus intueri solis quoq; splendorẽ. de quo in prędicta addit̃ prophetia. Et exurget homo de Israel Hęc potissimũ oriẽtis stellę summa lętitia: hęc ipsius gratia spiritalis: q̃a per eam & ex ea homo natus est. de quo ꝓpheta: Homo natus est in ea: & ip. fun. eã al. Quid autẽ magnũ addit̃! Orietur stella & ex ea homo. Sed homo iste clarior stellis: & stellarũ omniũ ipse creator. Nihil ergo mirum si ex humano genere stella oritur vnde etiã ort⁹ est sol ille q numerat multitudinẽ stellarũ. Sequit̃. Et cõfriget oẽs duces alienigenarũ. Nõ q̃libet homo iste est q multitudinẽ tantã conterat ꝑtãte. Et erit oĩs terra possessio eius. Gr̃as tibi dñe q dignaris possidere & terram: q factus es spes nostra: faciens vtraq; vnũ in te reconcilians ima summis: vt iam cælum homines: & tellus habeat stellas. Nõne eñ semen Abrahę: sicut stellę cæli! Sed heu: & sicut arena maris. Grauis mixtura: sed deus illas discernit, & vocat nominatim.

Qꝫ reprobi salutis aspernantur cõsilia qui seductoribus acquiescunt.

K ¶Sequit̃. Hęreditas Seir cedet inimicis suis: Israel vero fortiter aget. Seir ipse est q Esau: sicut Israel ipse qui Iacob. Cedit igit̃ inimicis suis Seir q hispidus est, & pilosus, & crudelis, & supfluus, facinorosus, & flagitiosus. Cedit inimicis qui non cedit amicis: acquiescit hostili suggestioni qui amicabili suasioni impie reluctatur. Rigidus est nõ cereus in vitiũ flecti: qui monitoribus asper. Hęreditas igit̃ Seir: & hęres quisq; reprobatiõis Esau, hęres superfluitatis, & crudelitatis illius cedet inimicis. Israel autẽ electus, atq; dilectus, etsi alias lenis & mitis, contra inimicos tamẽ fortiter aget superãs viriliter & resistens.

Ricardus.

Qꝫ pura mens ad illicitum carnis motum debeat acriter indignari.

¶Ornauerunt Madianitę fi. s. ornatasq; in conspectu filiorũ Israel posuerũt. vt quilibet cõcupiscentia vict⁹ coiret: & sic oĩs Israel iram dei incurreret. Quod semel historialiter cõtigisse cognoscit̃, hoc verus quilibet Israelita frequenter inuisibiliter experit̃. Tũ hostes ipsius suas ei filias ornatas ostenderũt: quãdo quasdam rerum cõcupiscibiliũ imagines oculis mentis ei⁹ obiiciunt. In quarũ consideratiõe: si se mens delectationi turpiter substituerit: ꝑculdubio ꝓtectoris sui offensam incurrit. Mira eius pręsumptio: q corã omni multitudine ad Madianitidẽ introiit: sed hunc Phinees gladius protinus inter illicitos amplexus perdidit. Sed nõ min⁹ mirabilis ꝙ sępe mens inter ipsa desideria ęternorũ, inter lachrymarũ suspiria: nũc rerũ delectabiliũ nũc specierũ cõcupiscibiliũ phãtasias per concupiscentiã respicit: sed fortis zelatoris impetus districtę increpationis gladio citius extinguit: quicquid illicitus cõcupiscentię ardor temerarie derelinquit. L

Stephanus.

PLuribus maiorẽ partẽ da. paucis vero pauciorẽ. Per terrã trenorũ possessio figurat̃: in qua qui plures sunt maiorem partẽ habent. Ii sunt de quibus dicit Salomon. Stultorũ infinitus est numer⁹. Pauciores vero. s. spirituales minorẽ habent partem. Hoc est ꝙ arca Noe lata fuit in imo, & angusta in summo. Item Venter tuus sicut acer. tritici. Aliter: de terra ꝓmissionis plures. i. pluris precii maiorem partẽ habebunt. 26. M

De Abstinentia.

ASscende in montem Abarim. Moyses moriturus ascendit in montem: quia tanta debet esse carnis mortificatio in prælato, vt merito montis nomine censeatur. Vnde Ibo mihi ad montẽ mir. Item in monte mortificationis debet fieri speculatio. Vnde Statue tibi speculam po. tibi. ama. Et nota ꝙ Abarim transitus dicitur: quia transitoria est omnis mortificatio carnis. 27. N

De Innocentia Christi.

¶Nota ꝙ Moyses terrã ꝓmissionis intrare nõ potuit: sed Iosue q ad aquas cõtradictionis nõ peccauit. In quo notat̃ ꝙ oportebat hũani gñis liberatorẽ & itroductorẽ in cęlestẽ Hierusalẽ eẽ sine peccato. Solus Christ⁹ liberare potuit: qui peccatũ nõ facit. Hinc est ꝙ ipẽ dñs ad cœnam suos instruens, anteq̃ de passione subiungeret: hoc pręmisit. Venit princeps mũdi hui⁹ & in me nõ habet quicq̃. q. d. ꝑ hoc poteritis scire ꝙ O

ego solus sum idoneus ad liberandum: ꝙ sine peccato sum.

De dulcedine dei.

P ¶Munera mea & data m. obser. Bene cōpetit hęc litera ꝓposito. Non em̄ possumus deū placare: nisi de iis q̄ nobis dedit. Vnde Augusti. Christus dicit. Da mihi ex eo qđ tibi dedi. Habuisti largitorē: fac me debitorē. Habeā te fœneratorē. vnde Venite emi. abs. ar. &c. Ibi ei nō est cōmunicatio: vbi datur suū, & reddit suū.

De duplici oblatione.

ca. 28 Q AGnū mane offerre est initiū innocētię deo attribuere. Agnū in vespere offerre est in proposito innocētię perseuerare. Vinū autē cū agno offerre est cum innocētia cōpunctionē habere. Ex die scilicet qñ luna incipit decrescere: qa oportet vt a die transitus de ægypto. i. de peccato minuanť nobis tēporalia, si puenire optamus ad æterna.

Bruno.

Q; spirituales debeant reddere vota sua.

ca. 30 R VIdua & repudiata quicqd vouerint: reddent. Quicqd bene vouerint. Nā mala vota frangenda sunt: qa em̄ suę libertatis sunt, & nullius potestate premuntur libere possunt vouere quod volūt. Per has aūt eas aīas intelligere possumus q̄ a mundi hui⁹ amplexib⁹ & voluptatib⁹ separatę: a stultis hominibus repudianť, & habenť despectui. Tales vero quia sapientes sunt: & bona tantū agere desiderant: quicquid vouere voluerint, eorum iudicio relinquatur.

Stephanus. De innocentia Christi.

ca. 33 S EXcelsa vastate. Nota ꝙ nullus rex in Hierusalem excelsa attulit, nisi vn⁹ Iosias ille qui dixit. Discite a me: qa mitis sum & hūilis corde. Nota etiā ꝙ dicit vastate.

De amore mundi huius.

T ¶Erunt vobis quasi claui in oculis. Clauus firmiter infixus excęcat oculum. Clauus ergo in oculis est peccatū firmiter inhęrens & excęcās animam.

V Et quasi lanceę in lateribus.

¶Lācea est suggestio diabolica q̄ cor vulnerať. Et ille q ē vagabūd⁹ lāceā in latere portat. Nisi em̄ lāceas haberent in latere curiales & clauos in oculis, nō ita inqeti essent. Et hoc est ꝙ Sanson excęcatus positus est ad molā: Sedechias excęcatus & orbatus filiis duct⁹ est in babylonē.

ca. 34 X De fuga seculi.

PArs meridiana incipiet a solitudine Syn. Quia cōtēplatio īitiū habet a voluntaria paupertate. Bene autem est hæc solitudo, quia summa petit liuor: perflant altissima venti. Quę est iuxta Edom. i. mūdū q semper pauperes, id est claustrales persequitur, sicut Laban Iacob. Et habebit terminos contra orientem mare salsissimū. quia ab amaritudine incipit. Graue ei est in pricipio pro Christo omnia relinquere. Qui circūibūt australem plagam: quia conseruare debent beneficia dei nobis exhibita, & maxime claustralibus. Ex forma ei crucifixi tota vitę claustralis norma colligitur. Et nota ꝙ quatuor plagæ in hac diuisione numerantur: quarū finales termini tristitiam signant, quia in omni cōuersatione iustorum debet esse luctus communis, & pseuerans vsq; ad mortem.

De prælatis.

ca. 35 Y PRæcepit dñs filiis Israel vt darent leuitis suburbana ad alenda pecora. In quo notať ꝙ plati habēt tēporalia ad pauperes sustētandos: nec solū in doctrina, sed etiam in corporali alimonia tenentur subditis subuenire. Vnde & de ciuitatib⁹ leuitarū sum ptę sunt ciuitates refugii: ad signandū ꝙ maxime bona leuitarū. i. prælatorū refugium pauperum esse debent. Vnde Hieronymus. Quicquid habent clerici pauperum est.

De duplici statu hominum.

¶Nota ꝙ tres ciuitates refugii erāt trans Iordanem, & tres citra. & per hos duos terminos duplex status exprimitur pœnitentię & iustitię: vt q esse nō potest in vno, saltem sit in altero. Nam tertiā partem stellarum trahit secum cauda draconis. Ciuitatum citra Iordanē hæc sunt noīa. Bosor i solitudine, Ramath, Gaulon quæ nomina bene cōueniunt pœnitentię. Bosor quę erat in solitudine, & interpretať angustia, significat cellulam monasterii & sanctorū latebras monachorū. Secunda quæ diciť mors excelsa, eis cōuenit qui moriunť mundo & viuunt deo. Interpretať em̄ visio mortis: quam semper debemus habere prę oculis. Tertia quę volutatio diciť congrue, nihilominus expimit pœnitētes: quorū est in cinere & cilicio volutari. Vel aliter. Tres ciuitates citra Iordanē pœnitētiam signant: quæ in tribus cōsistit. In amaritudine cordis, & hęc est Bosor quæ interpretatur angustia. In cōfessiōe oris, hęc est Ramath quæ diciť mors excelsa. In satisfactione operis, & hęc est Gaulon. i. volutatio: quia pœnitens debet in satisfactionis operibus versari. Ciuitates vltra Iordanē hę sunt. Cades quę sanctū sonat, & nomine suo iustorū omniū & maxime virginum exprimit sanctitatē. Sichen quę hu-

Z

merus dicitur,platos: quorum est pcipue aliena peccata portare. Hebron q̃ vertit̃ in sociũ, copulam significat maritalem. Et hi sunt tres iustorum ordines.

Explíciti sunt Numeri.
Incipit Deuteronomium.

Stephanus.

ca. 1 A Ate ex vobis viros Quasi dicat: nolo ipare, sed obedire subditis. Itaq; electionẽ subditis tribuit: sibi retinuit potestatẽ, ne plebs contẽnat aut oderit si nõ licuit habere quod voluit.

De digna pœnitentia.

4 B Deus noster ignis cõsumens est. Deus ignis dicitur: quia sicut igni nulla materia: sic nec dño vlla malitia resistere potest. Vel sic. De⁹ cõsumit bonos sicut fornax aurum,& consumit peccatores.i. peccata eorum. Ignis de terra facit metallum,hostes vero deuorat. Item deus ignis deuorans dicit̃: qa spiritus sancti gratia auide per pœnitentiã deuorat peccatores,& in suã naturam cõuertit. vnde Dñs mortificat. Ecce ignis cõsumens. Et viuificat. Ecce ignis deuorans.

Hugo de sancto Victore.

De virtute obedientiæ.

9 C Audi Israel,deus tuus deus vnus est. Ipsum adorabis:& ei soli seruies. Nõ hoc totum est de præcepto: quia ante præceptum ad obedientiam animus preparatur. Audi Israel. Hic nota obedientiam. De⁹ tuus. hic gratiã. Deus vnus est. hic doctrinam. Quasi diceret̃: obedientiã exhibe,gratiã intellige,veritatẽ agnosce. Audi Israel. hoc est: ausculta: acquiesce. Omnis eñ virtus ab obediẽtia incipit: quemadmodũ omne vitiũ ab inobedientia procedit. Frustra nãq; vel inobedienti gratia,vel contumaci doctrina,vel non intelligẽti præceptũ diceretur. Ipsum adorabis, hoc pertinet ad fidẽ. Et ei soli seruies, hoc ad opationẽ.

Adam.de disciplina silentii.

D ¶Audi Israel & tace. Dum populo dei lex diuina pponitur,in ipsis suis vitiis de facienda deo audientia,& de tenendo silentio Israel cõmonetur. Audi inquit, & tace. Deus tuus deus vn⁹ est. Proinde verbi discipulus,aut se falso profitetur verbi discipulũ,aut veraciter tenet & diligit silentii sacramentũ. Quid hic dicturi sunt quidã tam monastici q̃ canonici ordinis professores: qui linguam & labia dei verbo dedicauerũt:& silentii disciplinę ex voti obligatione subdiderũt? Nihilomin⁹ assidue per multiloquiũ diffluunt:& laborant oĩbus modis ne teneant quod vouerunt. Non est in ore eorũ veritas.c.e.v.est. Nec potest mũnda veritas sedere in labiis quę loquuntur ex abũdantia vanitatis. Ex abundantia eñ cordis os loquitur. Quid dicã de his qui venenũ aspidum habẽt sub labiis: sæpe impudenter turpia proferũt: detractionib⁹ venenatis inseruiunt: mentiri: periurare: contẽdere: peruerse interpretari quicquid boni viderint in aliis nullaten⁹ erubescũt? Sepulcrum sane patens est guttur eorũ. Et de sepulcro gutturis tot quasi mortuos efferunt,quot mortis exempla in aliorũ perniciem proponũt, peruersa loquendo,& eadem actitando.

Q; triplex sancti spiritus donatio tres modos insinuet charitatis.

¶Diliges dominum deum tuũ, ex toto corde, & ex tota aĩa tua. Ad hanc forte triplicẽ amoris mensam respicit: triplex illa spiritus sancti donatio q̃ in euãgelio inuenit̃. Nam super dominũ baptizatum in colũbę specie venit. Et idẽ dñs insuff lãs apostolis spiritũ sanctũ dedit. Et ipse spiritus sup apostolos in igneis linguis descendit. Per colũbę speciẽ mansueti cordis exprimitur innocentia: q̃ aliena est ab amaritudine fellis. Per insufflationẽ saluatoris: animatur in anima illumin̄ate potẽtia rationis. Per ignẽ in linguis: ardor exprimit̃ mẽtis: qui foris eructare non desinit memoriã abundantiæ expertę interius suauitatis. Ex his aliquantulũ innotescit quare datur spiritus sanctus. Cum enim ipẽ sit dilectio,ad hoc proculdubio datur: vt p ipsum,& deus,& proximus diligat̃. Ipẽ eñ cordis purgat affectionẽ,vt diligat dulciter: animę rationem illuminat vt diligat fortiter. E

Bernardus.

De triplici dilectione dei.

¶Diliges dñm deũ tuum ex toto corde t.&c. Amor cordis ad zelum quendã pertinet affectionis. Amor aĩę ad industriam seu iudicium rationis. Amor virtutis ad animi reflectatur cõstantiã & vigorem. Dilige ergo dñm deum tuum toto & pleno cordis affectu: dilige tota rationis vigilantia & circũspectione: dilige tota virtute,vt nec pro eo mori timeas. Sit suauis affectui: contra male dulces huius vitę illecebras:& vincat dulcedo dulcedinem,sicut cla F

tuo clauus expellit. Sed sic nihilominus intellectui pia lux & dux rationi nō solū ob cauēdas hereticę fraudis decipulas & fidei puritatē ab eorū versutiis custodiendā: verū vt caueas quoq; sis nimiā ruinā, & indiscretā vehemētiā vitare in tua cōuersatione. Sit & fortis & constans amor tuus, nec erroribus, nec succumbēs laboribus. Hos tibi christiane dilectiōis modos Christus exhibuit in seipso. Dilexit enim dulciter sapienter & fortiter. Dulce nēpe dixerim: q carnē induit. Cautum q culpā canit. Forte q mortem sustinuit. Nam quos in carne visitauit, nō dilexit carnaliter: sed in prudētia spiritus ęmulans nos dei ęmulatione, nō hominis: & sane saniori affectu q prior Adam Euā suam. Itaq; quos in carne qsiuit, dilexit in spiritu: redemit in virtute. Plenū certe omni dulcedine videre hominē: hominis conditorē. At dum naturam prudenter selegit a culpa: mortē potenter propulit a natura. In carnis assumptione cōdescendit mihi: in culpę vitatiōe cōsuluit sibi: in mortis susceptione satisfecit patri. Amicus dulcis: consiliarius prudens: adiutor fortis. Nisi amasset dulciter non me in carcere quęsisset illa maiestas: sed iunxit affectioni sapiētiā quę tyrānū deciperet, iūxit & patientiā qua placaret offensum patrē. Disce christiane a Christo quomodo diligas ipsum, disce amare ipm dulciter: fortiter: prudenter. Dulciter, ne illectus: prudenter, ne deceptus: fortiter, ne oppressus ab amore domini auertaris: ne mundi gloria seu voluptatibus abducaris. Dulcescat tibi præ his sapientia Christus: ne seducaris spiritu mendacii vel erroris. Luceat tibi veritas Christus: ne aduersitatibus fatigeris. Confortet te virtus dei Christus: Zelum tuum inflāmet charitas: informet scientia: firmet constantia. Sit feruidus sit circūspectus: sit inuictus: nec teporē habeat nec careat discretiōe: nec timidus sit. Ergo nō abduci blandiciis: nec seduci fallaciis nec iniuriis frangi: toto corde: tota anima: tota virtute diligere est. Et nota amorē cordis quodammodo esse carnalem: qui magis erga carnē Christi & quæ in carne vel gessit vel iussit cor humanum afficiat. Hic repletus amore facile ad oēm de hmōi sermonē cōpungit: nihil audit libētius nil legit studiosius: nil freqntius colit: nil suauius meditat. Inde holocausta orationū tanq ex adipe vituli saginati impinguat. Astat oranti sacra imago aut nascētis aut dei lactētis aut docētis aut moriētis aut resurgētis aut ascēdētis At qcqd tale occurrat stringat necesse est aīm in amore virtutū: carnis extirpet vitia: fuget illecebras: desideria sedet. Ego arbitror pcipuā inuisibili deo fuisse causam q voluit ī carne videri & homo cum hoībus cōuersari: vt carnalium qui nisi carnaliter amare nesciebāt primo ad suæ carnis salutarē amorē affectiones restrī geret: atq; ita gradatim ad amorē pduceret spiritalem. Nonne in hoc gradu adhuc stabant q dicebant: Ecce nos reliquimus omnia &c. Solo profecto corporalis psentię amore reliquerant omnia: adeo vt futurę passiōis & mortis ne audire quidē verbum ęquanimiter sustinerēt: sed nec gloriam ascēdētis nisi cum graui mœrore suscipere. In carnis ergo deuotione interim cō solet: qui iustificantem spiritū necdū habet: eo scilicet modo quo habēt: qui dicūt. Et si cognouimus Christū secūdū carnē sed nūc. i. n. v. Nā alias quidē nec sine spiritu Christus diligit: & si non in illa plenitudine. Itaq; vt breuiter dicam, toto corde diligere est omne qd blanditur de carne propria vel aliena sanctę carnis Christi amori postponere. In quo & mūdi gloriam æque apprehēdo: quia gloria mūdi gloria ē carnis: & qui ea delectantur carnales esse non dubiū est. Licet vero donum magnū vel donū spiritus sit: in carne Christi ista deuotio: carnalē tamen: cū dixerim hūc amorē illius. s. respectu cum quo non tam verbū caro sapit: q verbum sapiētia: iustitia: veritas: sanctitas: pietas: virtus: & si quid aliud huiusmodi dici potest: & hæc omnia Christus. An tibi ęque affecti videntur is qui Christo passo pie cōpatit: compungitur: mouet facile ad memoriam horū quę pertulit atq; huius deuotionis suauitate pascitur & cōfortat ad quęq; pia: honesta: salubria: & ille qui iustitię zelo semp accensus est: veritatem vbiq; zelat: sapientię feruet studiis: cui amica sanctitas vitæ & morū disciplina: cuius mores erubescunt iactantiā: inuidiā nesciunt: superbiā detestantur: omnē humanam gloriam non solum fugiunt sed & fastidiunt & contemnunt: oēm in se carnis & cordis impuritatem vehemētissime abominant: omne malum tāq naturaliter respuunt: & qd bonū est amplectunt. Nōne cōstat si cōpares vtriusq; affectiones, quodāmodo illū superiorē huius respectu amare quasi carnaliter. Bonus tn̄ iste amor carnalis per quē vita carnalis excludit, contemnitur. Vincit mūdus perficit in eo cū sit rationalis, perficit cū sit spiritualis. Porro rationalis tunc est, cū in omnibus q oportet de Christo sentiri: fidei ratio ita firma tenet, vt ab ecclesiastici sensus puritate nul la verisimilitudine: nulla heretica aut diabolica circūuentione: aliquatenus deuiet. Itēq; cum in propria conuersatione illa cautela seruatur vt discretionis meta nulla superstitione, vel leuitate, vel spiritu quasi feruentioris vehementia excedat, & hoc est diligere tota aīa. Quod etsi

adiuuantis spūs vigor tantus accedat vt nulla vi laborum vel tormentorū,sed nec mortis me tu iustitia deseratur,in hoc tota virtute diligiē & est amor spiritalis.

Balduinus.

Cur deus de sui dilectione mandatum totiens inculcauit.

G ¶Diliges dn̄m deū tuū ex t.c.t.& ex t.a.t.& ex t.v.t.& ex to.mē.t.Quid sibi vult hęc verborū inculcatio,tam diligens,tam ꝓpensa: & in vno mandato? Vt arbitror, ob duritiam cordis no- stri curauit de⁹ hoc verbū tam diligenter mā dare,& quasi mandando alti⁹ imprimere sicut fieri solet in duriore ligno cui infigēdus est cla uus. Nam propter ligni duritiam, non totus clauus statim intromittitur: sed crebra permis sione additē,& intrare cogitē donec tot⁹ infiga- tur.Iste sermo quasi quidam clauus est nostris cordibus infigendus.Hoc volens deus cor no- strū trāsfigere & penetrare,dicit. Diliges dn̄m deū tuū &c.Et altius infigēs ait. Et ex tota aīa tua.Et vt interius adhuc admittatē subdit: Et ex omnibus viribus tuis.Et vt ad interiora in- tima perueniat:nouissime adiungit. Et ex om̄i mente tua.Et nimis mandauit hoc: quod vo- luit custodiri nimis.Est et alia ratio. Nā quia amor mundi totum cor nostrū occupat, & o- mnes cellulas eius implet: de toto corde eiiciē- dus est amor mundi,vt & princeps huius mū di eiiciatur foras: & ingrediatur amor totum cor sibi vendicans:vt in nouissimis finibus cor dis nostri cognoscatur deus, & reminiscanē & cōuertantur ad dn̄m vniuersi fines terræ. Sed quomodo toto corde possumus diligere deum cū cor nostrū nōdū nostrū sit,sed aliēi diripiāt illud? Multiplicati sunt iniqui super ca.cap.m. & cor me.dere.me. Verum si nō q̄tū tenemur diligere possumus:saltem q̄tum possumus dili gamus.Nec imitemur iniquū debitorem, qui si non sufficit totū soluere quod debet : detre- ctat soluere q̄tum habet:quasi par culpa sit,ni hil soluere,& non totum soluere.

Qꝫ quatuor sint in nobis quæ dei prouocēt charitatem.

H ¶Diligendus est igiē de⁹, ī beneficiis suis toto corde:in promissis tota aīa : in iudiciis suis ex omnibus viribus:in præceptis ex omni mente Sunt autem beneficia dei:alia conditionis: alia reparationis:alia quotidianę cōsolationis. Ecce quomodo magnificauit deus facere nobiscum: multitudine beneficiorū nos obruit, & amorē moliē beneficiis extorq̄re.Pro his aūt beneficiis tātis & tā magnis toto corde diligēdus est de⁹. Et merito dandū ē ei si q̄d postulare ip̄e dignetē

Sed dignatur.ad hominē eī dicit.Da mihi cor tuum.Ex corde vult amari : qui cor sibi petit dari.Tota anima diligendus est deus in ꝓmis- sis suis,qui magna nobis dedit:sed maiora pro misit.Promisit nobis a labore requiem:a seui- tute libertatem:a timore securitatem:a mœro re consolationem: a morte resurrectionē:& in resurrectione plenum gaudiū & indeficiens. Pro his merito debet amari a nobis sine modo amoris.Nam promissiones dei omne desideriū superant.Cū ergo in cęteris rebus impatientia solet culpari:in expectatione tantæ ꝓmissionis laudabilis est vehemens impatiētia dilationis. Eum enim qui plus amat, & qui plus deside- rat: dilationis impatientia plus cruciat. Hæc aūt affectio sancti desiderii significari pōt noīe aīę cū dicitē.Diliges ex tota aīa : nec immerito. Aīa em̄ spūs est, & spū sancto afflata semp de siderat & suspirat:donec in illo respirat ad quē aspirat.In iudiciis suis diligēdus est deus ex oīa bus virib⁹ tuis. Boni cū a deo flagellanē,alii in flagellis deū amant : alii ip̄sa flagella propter deū amāt.Hi in flagellis:hi de flagellis deū glo rificant,& laudant.Illi in tribulatione patiētes deū in iudiciis amant.Illi in tribulatione gau- dentes iudicia dei,quasi quędam beneficia gra tanter acceptant:& in eis exultāt. De qualibus scriptum est.Exultauerunt filii iu. propter iu. t.do.Sunt & alii qui iudicia dei in tantū amāt vt non expectata disciplina patris:ipsi se iudi- cent & puniant:& de quotidianis peccatis qui bus carere nō potest humana infirmitas quoti die vindictam expetant. De quibus Apostolus dicit.Si nosmetip.iu.n.vtiq̄ iu.Qui autem se- ipsum iudicat,& quasi reum punit: ipse simul & reus est & iudex & minister iudicis. Tota mente diligēdus est deus in ꝓceptis suis.Mens est quæ in homine principatur, summum & ꝓ cipuum locum tenens.sed sicut omnibus quæ sub ea sunt se nouit esse prælatam:ita meminis se debet necessitate obediendi se deo fore astri- ctam.Obedientiam sane quam ab inferiori exi git:suo superiori æquissimo iure impēdit. Vę autem homini qui deo non obedierit.Pœna eī inobedientiæ erit illi ꝑualens ipsa mors. Mors autē sicut terribilis est ita & odibilis. Quę q̄m inobedientię cohæret:ipsa quoq̄ inobedientia ęque digna est odio,sicut & ip̄a mors. Per pec catum em̄ inobedientiæ in hunc mundum in trauit mors.Qꝫ si inobediētia ęq̄ odibilis est vt mors,q̄a ex ea ꝓcedit mors cur nō obediētia ęq̄ diligēda est vt vita:q̄a ex ea ꝓcedit,& in ea per seuerat? Obedientia enim deo obsequitur & vo luntati eius:& vita est in voluntate ei⁹.Chari- tas autē dei & obedientia indiuiduo nexu sese

complectũtur, & ab inuicem nõ disiungũtur. Hinc dñs ait. Si qs diligit me: ser. me. seruabit. Proinde qui mandatum dei amat, & voluntatem eius, obedientiam amat. Et qui obedientiã amat: iuberi amat.

Cassianus.

Q; frenare gastrimargiam: cætera prorsus extinguere vitia debeamus.

ca. 7 I

CVm introduxerit te dñs deus tuus in terrã quã datur9 est tibi: & deleuerit gẽtes mltas corã te Etheũ & Gergeseũ, & Amor. & Chana. & Phere. & Eueũ & Iebuzeũ. vii. gẽtes multo maioris numeri q̃ tu es, & robustiores te: tradideritq; eas dñs tibi percuties eas vsq; ad internicionem. Q; multo maioris numeri esse dicit̃, hæc ratio est: qa plura vitia sunt q̃ virtutes. Et ideo in Catalogo quidem dinumerantur septem nationes in expugnatione vero earũ sine numeri ascriptione ponuntur. Numerosior est em̃ q̃ Israel carnalium passionũ populus: qui de hoc septenario fomite vitiorum ac radice procedit. De octo siquidem principalibus vitiis vnum certa ratione in hoc Catalogo omittitur. Certum est em̃ octo esse principalia vitia ex quibus cætera quæ humanũ genus infestant procedunt. Hęc em̃ sunt gastrimargia. i. ventris ingluuies fornicatio: auaritia: ira: tristitia: acedia: vana gloria: superbia. Verum idcirco sub gentiũ vocabulo nominata: nunc omnia non ponuntur eo q; egressis iam de Aegypto liberatis ab vna gẽte validissima. i. Aegyptiorum, gastrimargię scilicet vitio caruisse cognoscimur. Quorũ etiã terra in possessionem Israeli non dat̃: sed vt eã perpetuo deserat, & egrediatur ab ea dñi pręceptione sancit̃. Et idcirco ita sunt moderanda ieiunia vt non necesse sit per immoderationẽ cõtinentię reuerti rursus ad Aegyptiam terrã. i. pristinam gulę, & carnis cõcupiscentiã: quam cum mundo huic abrenunciaremus abiecim9. Q; autem illa gens in qua nati sunt filii Israel nõ penitus extingui, sed tantũmodo deseri ei9 terra præcipitur: hæ vero septem vsq; ad internicionem iubẽtur extingui: hæc ratio est q; q̃tolibet ardore spiritus succensi eremum virtutum fuerimus egressi, vicinitate ac ministerio gastrimargię: & quodammodo quotidiano eius commercio nequaq̃ carere poterimus. Sẽper em̃ in nobis edulii & escarum vt ingenitus ac naturalis viget affectus: licet amputare superfluos eius appetit9 ac desideria festinemus. Sic nanq; & Apostolus docet. Et curam inquit carnis ne feceritis in desideriis. Quod autẽ in desideriis prohibet, in necessariis mox concedit Habentes inquit, victum & vestitum his contenti sumus. Quod ita figuraliter in lege etiã mandatur. Non abominaberis Aegyptium quia incola fuisti in terra eius. Necessarius em̃ victus corpori non sine vel ipsius pernicie vel animę scelere denegatur. Illarũ vero. vii. perturbationum velut omnimodis noxiarum de recessib9 animę nostrę penitus exterminãdi sunt motus. De his em̃ dicit̃. Omnis amaritudo & ira & indignatio & clamor & blasphemia tollatur a nobis cũ omni malitia. Hoc em̃ quidã senum sub hoc problematis colore figurans eleganter expressit. Multis inquit, creditoribus pater meus me reliquit obnoxium. Cæteris ad integrum soluẽs ab omni cõuentionis eorum molestia liberatus sum: vni satisfacere quotidie soluendo non possum.

Petrus Damianus.

Q; dum leuioribus peccatis succũbimus, discimus nequaq̃ in grauiorũ victoria superbire.

POstq̃ afflixit te dñs deus & probauit ca.
ad extremum misertus est tui: ne dice 8
res in corde tuo. Fortitudo mea & ro K
bur manus meę hęc mihi omnia præstiterunt sed recorderis dñi dei tui: q; ipse tibi vires prębuerit. Sæpe em̃ mens humana in se & fortia superat, & vnum fortasse qđ minimũ est q̃uis solerter inuigilet: non expugnat. Quod diuina nimirum dispensatione agitur: ne humana cõditio vndiq; virtutibus splendẽs in elationem subleuetur: vt in eo q; se superasse fortia quæq; considerat: dum vnum non potest diu conando subigere: non sibi sed illi victoriam tribuat, cui9 munere potuit q̃ subacta sunt superare. Illi dicitur. Hę sunt gentes quas dñs dereliquit, vt erudiret in eis Israelẽ. Israel nanq; reseruatis gentib9 erudit̃: dum mens nostra in paruis resistentibus discit: quia nequaq̃ ex se maiora subiecit.

Stephanus. cõtra inanem gloriam.

NOta q; oues nõ tondent̃ in hyeme, sed ca.
in ęstate: ne asperitate hyemis oppri- 15
mantur. Hyems est vita p̃sens: ęstas vi L
ta futura. Oues in hyeme tõdet, qui causa inanis glorię opera sua ostẽtat. In ęstate vero, qui pro vita æterna laborat.

De humilitate.

¶ Q; si habuerit maculam &c. Nota q; immũdi animalis in se vel mutabat̃ vel interficiebat̃ primogenitũ. Sed primogenitũ animalis in se mundi: si aliquo casu maculã corporis vel velleris haberet, comedebat illud intra vrbis suæ portas, sed redimebat. Hoc est q̃cquid leue est in nostra cogitatione, vel maculosum in nostra M

cõuersatione,vel claudũ in operis ꝓgressione, vel cęcũ ignorãtia mẽtis,aut aliq̃ pte deforme, aut debile nõ debemus deo imolare.i. iputare, sed nobis. Qđ aũt bonũ est ĩ nobis ei attribuere:qa oẽ datũ optimũ desursum est &c.Et nota ꝙ dicit.Vescet̃ eis tam mũdus q̃ immũdus Vesci mũdo animali est aĩam bonis cogitationibus cũ proposito benefaciendi nutrire. Immũdo aũt vesci est memoria peccati aĩam reficere.hinc est ꝙ in benedictione Ioseph dicit̃ Bñdicat tibi dñs benedictione desuper. Ecce propositum benefaciendi.Et benedictione abyssi iacentis deorsum.Ecce memoria peccati.

De misericordia.

16 N Non apparebit in cõspectu m.va.i. sup bus qui est vt vesica vento turgida. Vel sic.Non apparebis in iudicio ante deũ:in cuius manus horrendũ est incidere.Vacuus,bonis operib⁹.Hic igit̃ ipse manũ Christi mẽdicãtis:vt tũc ipleat manũ tuã. Nã diuites dormierũt somnũ suũ,& nihil iuenerũt in ma. s.Quare?qa nihil posuerũt in manib⁹ Christi.

O ¶Nec phytões cõsulas.i. vẽtriloquos. qđ facit q q̃rit an ieiunãdum sit ab eo quẽ gula illicit.

De prælatis.

19 P Nota ꝙ oẽs ciuitates refugii fuerunt leuitarũ.In quo notat̃: ꝙ cũ aliquis peccat,ad sacerdotes confugere debet.

Galfridus.

Quib⁹ causis hoies ab exercitu dñi reuertant̃.

20 Q Si quis ędificauerit domũ,& nõ dedi. e.re.de ꝑlio.Dedicatio domus solẽnis est quidam ad inhabitandũ ingressus Et sępi⁹ quidẽ intrat & exit q domũ ędificat:sed donec tota vel ex magna parte sit ędificata non dedicat:quia nondũ habitat eam Itaqȝ dum humana aĩa exterioribus tantũ rebus intenta pariter & distenta male interi otiosa vagat̃,nec secũ manet,nec domũ habitat cũ sancto Iacob:sed cum reprobo Esau venationẽ captat inanẽ:& fugacẽ sequit̃ ꝓdam transitorię voluptatis.Veruntñ excusabilior illorũ necessitas,& inopia miserabilis est:qui necdũ sibi domum ędificauerunt. Quomodo eñ exigendũ ab eis vt secũ maneant cũ vbi possint habitare non habeãt?Sic fatui quiqȝ vel paruuli in suis necdũ mentibus ædificiũ habent: nec possibile est eis manere domi cũ nõ habeãt domum.Cæterum vbi iam sapere & intelligere quisqȝ cœperit:domũ ędificat:nec ad insipiẽtiã sibi: si tñ etiam dedicat,& suæ vendicat mansioni. Fundamentũ domus istius in propria suiipsius cognitione subsistit.Parietum interior imprudẽtia agendorũ,posterior in factorũ recordatione exigit̃.Dextrũ & sinistrũ facit prosperitatis & aduersitatis cognitio:aut(si placet)discretio q̃dam iustitię & iniquitatis.Culmẽ domus & tectum in cõsideratione diuina & fidei ratiõe cõsistit.Hinc nẽpe animus in sublime porrigit̃,& quãdã ei exhibet vicẽ tecti mysteriũ fidei.Quãti hodie sibimet eiusmodi domũ ędificare festinant:sed inhabitare dissimulãt: affectãtes magis facultatẽ q̃ vtilitatẽ sciẽtię:& habere domũ q̃ dom⁹ vsum.Videas deniqȝ domũ altã & amplã apertisqȝ vndiqȝ ostiis & fenestris patẽtibus iamiamqȝ obsoletã veterascere: iãqȝ paulatim decidere anteq̃ dedicet̃.Cuius auctor infelix & insipiens in plateis mendicat:& aliena hospitia circuit,cum domus eius satis miseranda nihilominus pateat alienis.Illic eñ nidificant volucres:& immũda q̃uis animalia cubant.Illic fures condicunt sibi:illic cõueniunt altercatores & impudici:illic symbola faciunt ebriosi. Vide ergo q̃ dignus sit qui remittat̃ ab exercitu dñi & eiiciat̃ de castris eius:qui domũ quidem ędificauerit:sed dedicare neglexerit. Desponsatio vxoris est votũ perfectionis & professio studii spiritalis.Dicit eñ de sapientia quidã:ꝙ amator sit pulchritudinis eius & sponsam sibi habere q̃sierit.Plantare vineã est ordinare sagaciter vitã suã: necdum cõmunẽ facere de qua vesci licitũ sit:non sic cõmunicare ꝓximis fructum vineę suæ vti cuiuis eorũ liceat emolumentũ capere,& refectionẽ ex eis. Vineam suã cõmunem facit qui corripit inquietos: cõsolat̃ pusillanimes:patiens est ad omnes.

Qz gaudere in seculo:& regnare cũ domino nemo possit.

Si inueneris in via,aut in arbore nidũ &c.Qui nidũ humi vel in arbore inuenit,ipse est(ni fallor) q spẽ salutis 21 R
& spiritalis fruct⁹:siue in actione humili,siue in contẽplatione sublimi q̃rens vt pullos teneat,matrem patitur auolare pullorum. Videt̃ eñ hoc loco matris speciẽ gerere ꝑsens vita:pullorũ noie spes futuroꝝ minui ꝑmiorũ Et quodãmodo matrẽ patimur auolare:si ꝑsẽtis vitę gaudia fugitiua nõ seqmur:& iplumes tenemus pullos ęternę btĩtudinis sola expectatione cõtenti. Et q̃ vereor ne contra legẽ quis nostrũ dum satagit matrẽ pariter tenere cũ pullis:illã quidẽ vnã vetulam & inutilẽ sibi rapiat sed inueniat tandẽ illos plures:& q pluris esse debuerãt euasisse.Neqȝ eñ facile est interi gaudere cũ seculo,& ięternũ regnare cũ Christo. Qz si iuxta Apostolũ, mortua est viuens in delitiis vidua:quã idem ipse nec minus.xl.annorũ monuit esse eligendam : virilis hodie sexus vel ætas in eis quomodo sperat vitam?

Stephanus.

S ¶Non seres vineam t.di.se. Vinea ex qua nasci tur vinum iucunditatis æternæ, est quodlibet festum solenne. Illud seritur diuerso semine: cũ in eo quidam luxurię, alii gulę se tradunt. Vel sic. Vinea anima, semen opus. Vineam diuerso semine serit, qui opera sua mundo & Christo placere contendit.

De patientia sanctorum.

ca. 23 T Balaam venit de partibus Mesopotamię Syrię ad maledicendũ Israel: quã do diues extollit per diuitias ad pauperes opprimendos. Sed diuitis maledictio.i. pauperum oppressio, vertit eis in benedictionem. vnde Fecit dñs medium fornacis quasi vẽtum roris flantem.

Bruno.

Q: fugienti a facie gladii cum panibus consolationis occurrere debemus.

V ¶Non tradas seruum dño suo qui ad te confugerit, habitabitq; tecũ in loco quo ei placuerit & ne contristes eum. Omnis qui facit peccatũ, seruus est peccati. Huius aũt dñs diabolus est. Si igitur talis seruus pœnitentia ductus ad nos confugerit: non abiiciamus eum, neq; a nostra communione repellamus: sed habitet nobiscum, & in sanctorum cœtu conuersetur. Nemo eum contristet: nemo eũ de peccatis p̃teritis turpiter reprehendat. Hoc em̃ agere quid aliud est: nisi eum iterum diabolo tradere, & in desperationem inducere?

Stephanus. contra inanẽ gloriã.

ca. 24 X Y Si intraueris vineam &c. Vuas foras portare est pro questu, vel vana gloria legere aut prædicare.

¶Memento qd fecerit deus t. Marię sorori Moy. &c. Ex hoc loco habes q; detractores & murmuratores debent per excõmunicationem a castris ecclesiæ separari.

Galfridus.

Q: de terra viuentium bona renunciantibus non blasphemãtibus & incredulis sit credẽdũ.

ca. 27 Z Qvando trans Iordanem eri. la. &c. Sępius super hoc transitu Moyses verba fecit ad filios Israel: gemens quodã modo & suspirans q; nõ pariter ipse transiret. Videtur em̃ quasi quadã occasione prohibitus innuitur tamẽ q; neminẽ ad perfectum duxit lex: quãdoquidẽ eductos licet populos de Aegypto, minime tamen in terram promissionis legislator induxit. Nam & ipsos qui de Aegypto exierant in deserto nouimus interisse præter duos. Filiis ergo dicit. Qñ transieritis &c. Et in ipsis filiis nos intelligimur qui successim⁹ patribus veteris testamenti. Cauendum aũt ne credamus his qui detrahunt terræ promissionis, videlicet terræ viuentium: & in desperationem adipiscendę eius q̃ nobis promittitur hæreditatis inducunt. Credẽdum potius his qui renunciant meliora, meditationi sanctę & sacrę deuotioni. Nam & nomina ipa virorũ ab eadẽ significatione non discrepant. Caleph em̃ totũ cor dicitur. Et est filius Iephone.i. nutus. Ne q; em̃ futura illa felicitas pleno interim sermone nobis exprimit, sed innuitur magis in quodam speculo vel ænigmate commendatur. Ex ipso tamẽ nutu oritur meditatio cordis: vt ad eius considerationẽ omnibus modis intẽdam⁹. Iosue quoq; qui saluator dicitur, fili⁹ est Naue id est decoris, deuotionem sacri desiderii nobis insinuans, quę ex considerato decore procedit. Ea siquidem saluat, & sine ea meditatio sola nõ sufficit. Hi sunt duo qui botrum afferunt de terra ipsa, per quam plenissima quędam vbertas diuinę dilectionis inuenienda nobis in cœlesti patria cõmendatur. Additur autem & ficus bona, dulcedo suauissimę iucũditatis: quæ in psalmo dicit Torrens voluptatis. Nã ficus mala valde, voluptas intelligenda est carnalis Per malum granatum sanctorum communio designatur: cum multa grana vnum fecerunt pomum, id est multi fuerunt vnum. Hęc bona dñi quæ visuros nos, & quibus fruituros nos credimus in regione viuorum: cum in singulis nobis dulcedo plenę felicitatis: inter nos ineffabilis vnio fuerit gratissimę societatis: supra nos quædam diuini amoris ebrietas mẽsuram nostram vsq; ad supereffluentiam cumulabit. Sed iam ad verba Moy. redeamus.

Q: a iugo legis veteris baptismi perfusio nos absoluit.

¶Quando trans Iorda. &c. Iordanis baptismũ significat: nam per eum transiit lex: quia lex & prophetę vsq; ad Ioannem: qui Christum baptizauit. Traducere Moysen conabantur qui tentauerũt iugũ legis ĩponere baptizatis. Sed cum honore sepulta est lex, & minister eius. Minister circũcisionis Iesus qui venit ministrare non ministrari, per baptismũ in hęreditatẽ nos introduxit. Quã deus promisit ei, quem patrẽ multarum gentium appellauit. Aedificem⁹ ergo altare de lapidibus quos fer. non tetigit. A

Quid per quatuor legis altaria designetur.

¶Altare hoc, ẽ eccl'ia vl' ecclię sacerdotiũ qđ ex viuis lapidibus extruũt baptizati. Sed cauẽdi sũt lapides secti q sectas faciũt, hęretica vl' schismatica prauitate polluti. Põt tñ hoc altare qđ B

tiua pollet quæcunq; sit illa Beniamin dilecta: cuius contubernium nunq̃ fastidire valet:& a cuius amplexibus nec ad horam abesse valet. Dixi inquit sapientiæ: soror mea es: & pru.v.a.m.Propter castam autem & ardentissimam dilectionem:amicam hanc nominat & sororem.Intrans inquit in domum meam conquiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius:nec tedium conuict⁹ ipsius.sed letitiã & gaudiũ:& in amicitia ipsi⁹ dilectio bona. Vnũ igit̃ scio qa qsqs huiusmodi amicę desiderio flagrat q̃to eam familiarius nouit:tãto amat amplius:& quo frequẽtius eius fruitur amplexibus eo vehementius eius desiderio exæstuat.

Galfridus.

Q; in benedictione Ioseph septiformis gratiæ spiritus designetur.

S ¶Benedixit Moyses filiis Israel per tribus suas. Post quosdam alios Ioseph quoq; ait. Crescenti & proficienti.quia hæc est interim omnis humana perfectio:pfectio de virtute in virtutẽ. De benedictione domini terra eius.Prima benedictio in spiritu timoris quam se dominus nobis dignat̃ exhibere qui ait. Si ego domin⁹ vbi est timor meus?In terra eius siue Ioseph siue domini soliditas humilitatis:qua dominus confert:Ioseph refert & exhibet ei.Sequitur.De pomis cœli & rore.Felix terra cui cœlum statim respondet & fructum suæ benedictionis impẽdit.Spiritus pietatis est:cuius pomis Ioseph vescitur ad consolationem,ad fœcunditatem rore perfunditur.Atq; abysso subiacẽte.Abyssus est cor hominis imperscrutabile.Spiritus scientiæ tertiam hanc benedictionem infundit:vt nouerit homo seipsum:ne ex pomis cœli magnitudo cum reuelationis extollat. Sequitur. De pomis fructuũ solis & lunę.Solis & lunę significatio multiplex est in scripturis.Orto sole semen qđ cecidit super petram arescit facta seculi persecutione.Mutabilitas lunę temporalis indicat felicitatis incertũ.Manifestior illa tentatio:hæc obscurior est:sed fortassis nõ leuior. Et beatus quem per diem sol non vrit:neq; luna per noctem.Beatior sane quẽ de fructu tentationis vtriusq; pomis gratię & benedictionis spiritus fortitudinis reficit & confortat. Sequitur.De vertice antiquorum montium.In antiquis est sapientia:& cõsilium a sapiente nõ perit.Supra modum in sublimitate nos suscipere oportet quasi montes patres antiquos:vt quẽadmodũ ex vertice capitis distributio sensuum seu montium in mẽbra corporis deriuat̃:sic ex illo nostro vertice spiritali totius nostri cõsiliũ moderatio & vitæ nostræ dispositio prodeat: vt ad spiritũ consilii benedictio verticis huius antiquorũ montiũ referatur.Sequit̃.De pomis collium æternorũ.Verbis vitæ æternæ capabilioribus quæ licet homini loqui. Nã ad poma montiũ æternorũ fortiũ necdũ sufficimus.Sicut autẽ sciẽtia rebus infimis & humanis attribuitur:sic intelligentia sublimibus & æternis vt ad spiritũ intellectus benedictio sexta pertineat.Sequit̃.Et de fructibus terrę & de plenitudine eius. Putas ne fruges optimas dicit:quas in vasis suis patriarcha Iacob filios suos ferre pcepit?an potius illas memorat fruges:quas sibi per Caleph & Iosue meminerat de terra promissionis exhibitas?Nihil super his temere definierim:sed in spiritu sapientię benedictionem sabbati & sabbatismi:quæ relinquitur populo dei.De frugibus terræ viuentium & de plenitudine eius:nondum in plenitudine arbitror exhiberi.

Item aliter:vnde supra.

¶Possunt autem & aliter in his septem benedictionibus totidẽ virtutes intelligi. In terra propositi sancti firma stabilitas:ancipiti deliberatione nõ fluctuans.In pomis rore cœli castitas corporis:prauos æstus cœlibi rore restringens, bonæ spei fruens odore,tenentem bonę opinionis odorem circũquaq; diffundens.In abysso subiacente humilitas profunda ex cõgnitione,subiacens ex affectione.Est abyssus non subiacens in his qui humilia sentiunt de seipsis:minus autem obtemperant iussis:cedunt consiliis: monitis acquiescunt.In pomis solis & lunæ gemina charitas:ꝙ diuina tanq̃ sol luceat:sola fraterna vt luna congratulando & compatiendo mutetur.In vertice antiquorum montium obedientia prælatorum:suscipiens & reuerentiã exhibens in modernis & successoribus antiquorũ celsitudini patrum. In pomis collium æternorum iucunda deuotio superna gaudia prælibãtium in iubilatione.In frugibus terræ & plenitudine eius:sacræ contemplationis excessus,& in eandem transformãs imaginem diuinæ contemplatio charitatis. T

Stephanus,de patientia.

¶Inundationem maris tanq̃ lac sugent. Inundatio maris est abundantia tribulationis:quæ tunc sugitur cum dulcis a iustis reputatur. Deniq; sicut lac nutrimentum est puerorum: sic tribulatio pabulum fit electorum. V

Finis Deuteronomii.
Sequitur Iesu Naue seu Iosue.

Stephanus.

ca. S Vrge & transi Ior
1. danē istū;& oīs po-
X pulus tecū. Surge
vt sis ad bn̄ operan
dū erectus: & trāsi
Iordanē istū.i. hu-
miliare:& oīs popu
lus tecū:hoc est at-
tende tibi & vni-
uerso gregi.

Y ¶ Nullus poterit nobis resistere. Si deus ꝑ nobis:quis cōtra nos? Pone me dn̄e iuxta te:& cuiusuis ma.pug.cō. me. Sicut fui cū Moyse sic ero tecum. Dn̄s licet Moysi multum familiaris extiterit:tn̄ puniuit eū:sic nō parcet plato delinquenti.

De imperfectione humana.

Z ¶ Nota ꝙ circa Iordanē duæ tribus & dimidia remanserunt:quia antiqui patres fidem trinitatis perfecte minime habuerunt. Sed & vltra Iordanem:hoc est in tempore gratiæ post baptismum nouem tribus & dimidia transierunt per qđ etiā quædā imperfectio designatur q̄ adhuc est in sanctis no.test. Vn̄ Multa habeo vobis dicere &c.& ita vtrobiq; est īperfectio. Nihil em̄ perfectū est in hoīe.iuxta illud. Cū om̄ia bene feceritis &c. Hoc est ꝙ arca Noe in om̄i sua dimēsione dimidiū retinuit cubitū. Item Quotquot perfecti sumus id sentiamus ꝙ imperfecti sumus. Itē Minimus in regno cœloꝝ maior est Ioanne baptista. Itē Qđ ego facio:tu nescis mō scies autē post. Itē Cū venerit qđ perfectum est &c. Itē quęlibet tabula tabernaculi duobus cubitis fiebat & dimidio. Item sedete in ciui.donec indu.vbi exal.

Ricardus.

Q̄ promissa nobis præmia frequens cogitatio debeat explorare.

2. I Te & cōsiderate terrā & vrbē Hieri-
A cho. Inspicite terrā & vrbē. Terrā quā
deus fecit:vrbē quā humana inuētio instituit. Discutite bonū qđ deus creauit ad bonū nostrū:& malū qđ hō inuenit in malū suū. Si naturæ bonū cognoscimus:scimus quid excolere,qđ nutrire,qđ multiplicare debeamus. Si malū moꝝ nostroꝝ perspicim⁹:quos hostes cauere:quos aduersarios īpugnare:q̄les inimicos interficere oporteat nō dubitamus. Itē. Ite (inquit) & cō.&c. Quid est exploratores ante introitū suū pręmittere:& illius terrę in quam festinamus itroire:q̄litatē sagaci perscrutatiōe velle p̄nosse:nisi mētis suę cogitatiōes cœlestiū bonoꝝ explotatrices ī inuisibiliū perscrutiniū dirigere: & meditationes suas in id operis destinare:vt per inuestigationē iueniat:vn̄ possit affectionū suarū turbā in eorū amorē vrgere? Necesse est ergo nūcios post nūcios mittere.& primi sunt exploratores p̄miorū:quos ꝑpheta dn̄i Moyses p̄mittit. Scđi nūcii meritoꝝ:quos Iosue athleta p̄mittit. Aliud est em̄ ꝑphetę officiū:aliud athletæ. Illius est futura p̄dicare:hui⁹ p̄ordinare agēda. Sed oportet (vt arbitror) primæ explorationi vehemēti⁹ incūbere q̄ secūdę. Hinc ē ꝙ fi.Isr.in p̄ria legatiōe mittūt plures. In scđa aūt pauciores mittunt. Siqdē icōpabiliter maiora sunt futuræ beatitudinis pręmia q̄ possint esse qualiacunq; merita nostra.

¶ Educ viros. Mulier viros suscipit,cū hō verbū dei audit:sed educit ille q verbū paruipēdit & ad hoc semp diabolus nitit̄ vt ab illis verbū dei educat,q illud ī mētis hospitio susceperūt. B

¶ Si tātū nō ꝑdideris nos. Sācti p̄dicatores nō p̄mittēt nos dānari nisi nos ꝑdiderim⁹ eos.i.si verbū auditū neglexerim⁹. Proditor em̄ ē verbi dei q nō adimplet opere qđ audit ī p̄dicatiōe. C

¶ Nota ꝙ fi.Is.de Sethim veniūt ad Iord.& nō in terrā ꝑmissiōis. Sethim iterp̄tat̄ spina. Iust⁹ ergo de spina tribulatiōis & cōpūctiōis venit ad Iord.i.ad descēsum hūilē. Tribulatio em̄ hūiliat. Vn̄ Dat⁹ ē mihi stimulus carnis m.&c. Itē Sagittę dn̄i īfixę sūt ī me q̄rū īdig . eb.s.m.oc. D

Ricardus.

Q̄ magnū sit inter virtutū successus vilem in suis oculis apparere.

I Ordanis ripas aluei sui tp̄e messis im
pleuerat. Quātū miraculū existimas 3.
tibiipsi vilescere eo p̄cipue tp̄e cū inci E
pias veraciter magn⁹ eē magnisq; oīb⁹ apparere? Solēt sane (sed neq; hoc mirū ē glacialis frigoris seu etiā æstiui feruor siccitate) Ior.aquę minui atq; decrescere:& q̄libet elata mēs inter malitię frigus & nimios cōcupiscētię æstus sibi vilescere:& quis īuita īfirmitatē suā recognoscere:& a sua de se ęstimatiōe nō modicū detumescere. Quis q̄so tā īmane desipiat:q sibi iter scelera q̄nq; nō displiceat? Sed illud magnū erit:si in tp̄e messis & iter virtutū successus possit Iordanis vndas intra aluei sui ripas includere:& amoris priuati īpetū itra metas modestię cohibere. Magnū em̄ si nō erūpat ad illicita vel effluat ad iutilia. Magnū erit si nec seipm̄ diligit nisi q̄tū cōuenit vel expedit. Iorda.inquit ripas aluei sui tp̄e messis īpleuerat. Impleuerat inq̄t nō excesserat. Puto ꝙ nō sine cā nō nisi ī Iordane celebratū est tale miraculū:qđ interpretat̄ descensio eorum. Sed quę est ista descensio:nisi cordis humiliatio? Vel quorū eorū:nisi ipsorū descendentiū & sponte humiliantium? Quorū em̄ descēsio voluntaria non est,in ipsis quidem est:sed eorū nō est:quia ipsis nō prodest. Aquæ autē vsq; ad Sarcham itumuerūt. Sarcham interp̄tat̄ tribulatio eoꝝ. Sed quoꝝ eoꝝ:nisi tribu

latio tribulatorum? Tribulatio autem voluntaria cuiq; est sua. Quam enim quisq; patienter siue etiam libẽter suscipit, suã esse facit: qa suæ eam vtilitati deseruire cogit.

Galfridus.

Q tribulatione præsenti nobis æternam gloriam comparemus.

F ¶Stetterũt aquæ descendẽtes in locũ vnũ: & instar mõtis intumescẽtes apparebãt ab vrbe quę vocat Adom vsq; ad locũ Sathan. quæ aũt inferiores in mare solitudinis qđ nunc vocat mortuũ, descẽderũt vsq; quo deficerẽt. Mare solitudinis amaritudo est cõsciẽtię peccatricis: quã in seipso singulariter quisq; solus & solitarius experit: per mare autẽ solitudinis ad dulcedinem solitariã peruenit. Sed quid dicimus q hoc mare mortuũ vocat? Q vereor ne illud viuũ inueniant in futuro qui nũc mortuũ reputant: & qui interim paruipendũt, in perpetuũ nõ euadent. Est qui magna redimat paruo pcio, ait sapiens. Si perẽnis tibi amaritudo debet: & euadere potes pcipiens tẽporalẽ: magna vtiq; paruo pcio redemisti. Fateor mare est, sed mare mortuum in quo nauigas. Et q̃tas debes gratiarũ actiones Deo: q mare vnũ feruens & fremens salsissimum & intransmeabile merueras: & ecce tibi illud mari mortuo misericorditer commutauit? Vtinam per mortuum mare ad terrã viuentium valeas pertransire. Vtinam mortuũ magis trãsuehat te: q̃ viuum absorbeat te. Dũ viuit culpa: amaritudo etiam viua & vera est. Vbi autem amaritudinis causa viuere iam eadem amaritudine suffocata desierit: necdum vel de ppitiato peccato expedit esse securum. Ipsa tamen amaritudo quodãmodo morit: dũ subintrãte dulcedine tẽperatur: & paulatim iã superatur ab ea. Vnde etiam inferiores aquæ quãdoq; deficiũt: & Iordanis totus ad superiora conuertitur: vt qui se humiliat exaltetur. Cuius superiores aquas instar montis intumescentes viderat qui dicebat. Momentaneũ hoc & leue tribu. nostræ &c. Et bene dum procul apparere dicuntur: non procul ab aquis: sed pcul a cumulo & ab ipso monte aquarum. Nam & martyres sancti q̃ lætis oculis istas considerent aquas sic intumescentes: videlicet in tanta gloria resurgentes. Hoc est qđ ait ab vrbe quæ vocatur Adom vsq; ad locum Sarcham. Siquidem vrbs Adom: ipsa est (vt opinor) quã beat[9] Hieronymus in libro de nominib[9] locorũ, Adommin vocans, olim villulã: nũc ruinas inter Hierusalem & Hiericho, ascensum ruforum vel rubentium ait latine posse vocari: vt ad eos iure pertineat qui vsq; ad sanguinem restiterũt. Sarchan tribulatio eorum est: videlicet nõ specialis aliqua & grauissima: sed quęcunq; cõmunis. Igit ab ipsa passione mortis vsq; ad quaslibet vitę angustias apparẽt intumescentes aquę Iordanis: & ad cõsolandos eos qui sunt in morte ipsa: siue in quibuscunq; positi fuerint tribulationibus & pressuris.

Ricardus.

Q deficientibus concupiscentiis mare consciẽtiæ serenetur.

¶Aquæ quæ inferiores erant, in mare solitudinis: qđ nunc vocat mortuũ: descẽderũt vsque quo oĩno deficerent. Quæ inferiores sunt necesse est in mare descẽdere & in mari deficere. G
Scimus autem quia aquæ q̃libet dulces sunt: cum in mare peruenerunt, dulcedinem suam seruare nõ possunt. Quæ ergo in mare descendunt: cito amarescunt. Risus inquit vester vertetur in luctum & gaudium in mœrorem. hoc est dulcem aquam in mare descendere & dulcedinem amittere: & dulcem vertere in amaram. Notandum autem q hoc mare in quo tã celebre factum cõtigit: aliud prius nomen habuit. Vnde & signãter dicit Mare solitudinis quod nũc vocat mortuũ. Qđ mortuũ est, oĩno se mouere nõ põt. Forte hoc mare postq̃ influentẽ & impellẽtẽ gurgitẽ nõ habuit: a suo feruore desecit: & tumẽtes illas atq; ebulliẽtes fluctuationũ suarũ pcellas amisit. Mens siqdẽ cœlesti desiderio feruens, puritati seruiẽs, & ad pfectionẽ tendens: q̃diu delectationes ex carnis impetu sentire cogitur: necesse est infimis desideriis & ad ima fluẽtib[9] reluctet. Hinc est q sibi irascit & indignat & aduersus seipsam sæuire videt. Puto qa hmõi perturbatio & tumultuatio nõ facit mare mortuũ: sed viuũ: sed inquietũ: sed validũ. Sed postq̃ cœperũt inferiores aquæ decurrere atq; deficere: & infimarũ delectationũ fluxus languescere atq; euanescere: incipit cõscientia pariter ad pacẽ & trãquilitatẽ seipsam paulatim cõponere: futuri iudicii metũ magis magisq; deponere: & illas pteritę indignationis & anxietatis æstuationes amittere & trepudationis motum ad similitudinem mortui non habere.

Stephanus.

¶Per arentẽ alueũ transibãt. Per arentẽ alueũ trãsire est tribulationẽ cum gaudio tolerare: & bene ait trãsire: quia non habemus hic manentem ciuitatem. &c. H

¶Nota q cũ essent sacerdotes ĩ Iordane stabãt aquæ: qa cũ sacerdotes bonis insistunt operib[9]: populus in bono perseuerat. I

De duplici circuncisione.

5. K Fac tibi cultros lapideos. Culter lapideus est sermo factus de Christo. Hoc cultro debet platus subditos circūcidere. Prima circūcisio fit in baptismo. Secūda est in pœnitētia: quæ est secūda tabula post naufragiū. In colle prępu. Collis eminentiā notat: pputiū peccatū. Qui ergo attendit magnitudinē peccati sui: in colle pputii est. Vt ille q dixit. Miserere mei deus &c. quia magnum est peccatum meum, opus est misericordia magna.

De pœnitentia.

L ¶Circūcisi sunt filii Israel: & manserūt in eodē loco. Circūcisi sunt fi. Isr. Hoc ē: educ me do. de la. mi. & de lu. sę. & statue supra pe. pe. me. hoc ē manserūt in eo loco. hoc est: lauamini: mun. es. & quies. per a. Sed nota ꝙ dicit̄ manserūt. Multi eī̄ pœnitēt ī quadragesima: sed post pascha mutant oīa: & ita isti non manent. Pœnitentia enim dicitur pœna tenax.

Galfridus.

Qꝫ nos in hoc seculo timor & charitas circuncidunt.

M ¶Hodie abstuli a te opprobriū Aegypti. Dictū est hoc ad Iosue facta circūcisione nō in Aegypto: nō in deserto: sed in terra promissionis Iordane transmisso. Hoc in Aegypto non audiuit quia in hoc mundo tenebroso nemo sine aliquo opprobrio viuere poterit. In deserto nō ei dicitur: quia qui in claustro degunt nunq̄ ad purū se custodire sufficiunt. Circuncisio ista petrinis cultris fiebat & nostrā pfigurabat circuncisionem. Quid eī̄ est aliud petra circūcidere: nisi timore dei vel amore quicqd in nobis carnale dephēdimus amputare? Petra eī̄ erat Christ⁹ Sed nota ꝙ alii cōcidunt: alii circūcidunt. Conciduntur qui manifesta & cōmunia peccata cōfitent̄ & quasi a se resecant: vt iusti hominibus appareāt: & quæꝗ grauia & latentia in corde cælāt ne vilescāt. Vnde Apostolus. Videte malos operarios: videte concisionem. Circuncidūtur autē qui q̄tum patit̄ humana fragilitas qcquid carnalitatis & superfluitatis in se dephendunt tā exterius q̄ interius: oris cōfessione, cordis contritione, & lachrymarū effusione p dei timore & amore satagūt abolere. Si quis in hoc seculo lubrico & scandali pleno: & in carne fragili cōstitutus ita circūcidi poterit: vt semp nō supsit qđ amputari possit. Scriptū est vt leuitę pilos radant: vt euellāt. Ista prerogatiua nobis reseruatur in cœlis: quousꝗ merebimur audire. Hodie abstuli a te op. Aeg.

N ¶Hodie abstuli a vobis oppro. æ. Hodie. i. in tēpore gratiæ: quia euangelium tollit peccatum. Et nota ꝙ iuxta Origenē: maius est peccatum post secūdam circuncisionē spiritui gratię contumeliā facere q̄ post primā circūcisionē peccare. Hinc est ꝙ modo tempore gratię fornicatio sacrilegium dicitur. Corpus enim hominis tēplum dei dicitur. Vnde. Qui templum dei violauerit, disperdet illum deus. Vnde. Qui for. in cor. s. pec. & talis totū corpus ecclesiæ corrūpit.

De triplici pascha.

¶Nota filios Israel triplex fecisse pascha. Primū in Aegypto. Secundum in deserto. Tertium in terra promissionis. Primus transitus fit de peccato ad virtutes. Secundus a virtute in virtutem. Tertius a mundo ad patriam. Et nota ꝙ in primo transitu & tertio facta fuit circuncisio. Prima est a culpa. Tertia erit a culpa & a pœna. Vñ & tertia facta fuit in Galgala. Tunc enim omnia reuelabuntur. O

Qꝫ prædicator ab opere denominari debeat non ab ore.

Circuierunt vrbem viri bellatores. Nota ꝙ pdicatores vocat bellatores non clamatores: quia plati ab operatione debent denominari. Hinc est ꝙ Philippus erat de ciuitate Andreæ & Petri. Philippus os lampadis: & significat prædicatorē: cuius ciuitas. i. pdicatio nō est denomināda ab ore: sed ab operibus virilibus & firmis. 6. P

¶Silete donec veniat dies septima. Nota ꝙ sex diebus iussi sunt silere: in septima clamare. quia modo tacent iusti contra angustiantes se: sed in futuro clamabunt. Q

De vnitate.

¶Vociferāte pplo muri Hiericho corruerunt qa vt dicit glossa: cū ppls deuote & vnanimiter pdicationi respōdet: corruit munitio peccati. R

Galfridus.

Quātę maledictioni subiaceat qui cum spiritu cœperit: carne postmodum consummetur.

¶Imprecatus est Iosue dicēs. Maledictus vir corā dño q suscitauerit & ædificauerit ciuitatem Hiericho. In priogenito suo fundamēta illi⁹ iaciat: & in nouissimo liberoꝝ ponat portas eius. Per Hiericho qđ interptat̄ luna, merito intelligit̄ corpus nr̄m. Sicut eī̄ luna quoties inter eā & solē mediā sese terrena moles obiecerit: tenebrescit: sic caro nr̄a: si terren⁹ amor incūbat: roni hui⁹ obediēs: vitiis obscurata sordescit. Quū autē semel tubarū clāgore septemplici: pdicatione videlicet spūali mortificata, Hiericho pstrata corruerit: maledic⁹ qsqs eā reædificauerit: vt carne consummet cū spū cœperit. Cui⁹ etiā fundamētū sine priogeniti amissiōe nō iacit: sine vltimę plis exitio porta nō ponit̄. Quid est eī̄ in restauratione Hiericho huius funda S

menta locare:nisi totis nisibus & studiis importunis vitam corporis cōmunire! Et quid primo genitū nisi qđ pcipuū nos oportet gerere studiū,quere videlicet dei regnū! Quid vero aliud est portas huius Hiericho ponere q̄ aduersus eloquia veritatis aures etiā corporis obturare! Et quid proles nouissima nisi bona quæuis extrema vel minima! Quotiens igitur in desideriis curam carnis perficimus:principalia bona amittimus. Q2 si ipm auditū a veritate auerti mus:nec extrema iam bona vel minima retinemus. An aliter potius ciuitatis huius portæ claudunt dū homines moriunt! Hoc si recipimus,in primogenito nostro fundaméta ponuntur:cū amore carnis initium sapientiæ timor diuinus amittit:& in nouissimo claudunt portæ:dū nouissima etiā spes nobis perit in morte.

Stephanus.

7. T Filli mi da gloriam deo. Eum qui peccauerit filiū vocat:quia quē corrigendo punimus:vt amicū nō vt inimicū punire debemus:non libidine vindictę:sed zelo iustitiæ.

Quid sit furari sapientiam.

8. V Abscondit Achor auream regulam in terrā cōtra mediū tab. Aurea regula est sapientia:q̄ vitā nostrā quasi regula lineam in rectū dirigit. Hanc furat qui sapiētiam retorquet ad aliud q̄ sibi a domino datur ad multiplicanda.s.temporalia. Q2 autem hæc regula quinquaginta sicloꝝ fuisse dicitur qui numerus est remissionis: hoc designat ꝙ ad hoc data est homini vt inde remissionem acquirat. Hanc regulam abscondit in terra qui terrenis inhiat:qui terrena cogitat & sectatur. Contra me.taber. Nota ꝙ vita hominis est sicut nauis:quæ extrema habet angusta & in medio est lata. Sic & principium & finis hominis in angustia est:si quid est ibi latitudinis:in medio est. Item qui bene vult regere nauim:in puppi sedet & prorā respicit. Sic qui bene vult regere vitā suam,respiciat principium & finem suum:& nō mediū.s.iuuentutē. Et ideo de isto eleganter dictū est:contra me.taber.quia oīa referebat ad iuuentutem suam.

X ¶Nota ꝙ prima ciuitas quæ a transeuntibus in terrā pmissionis destruit:fuit Hiericho.sic ab introeuntibus claustrum:mundus primum est subuertendus.

Q2 peccata funditus deleri nō possunt

Y ¶Nota ꝙ filii Israel iubentur de præda Hai sibi aliquid reseruare:qđ non in destructione Hiericho. Et hoc ideo:quia per Hai peccatum intelligitur. Et dum peccatū destruit nō potest funditus destrui:quia semper remanent primi motus:sed Hiericho.i.mūdus potest funditus deseri. Item habitatores.i.dęmones & peccata debemus interficere:sed pdā.i.peccatores quos captiuos detinēt reseruare.& ita equites sunt interficiēdi:equi autem subneruandi.

¶Iosue nō cōtraxit manū quā i sublime erexerat.quia auxilium domini semper est cū iusto. Z.
Vn. Ecce ego vobis sum vs.ad cō.s. Itē in Esaia Nō te deseram neq; relinquā. Item Iesus man⁹ leuauit in cruce:& potentiam ita nō deposuit quam ibi habuit:vt sicut triūphauit de diabolo:ita & per eā iustos de codē faciat triūphare.

De crucifixione diaboli.

¶Regem quoq; suspendit in patibulo. Christ⁹ A
diabolum secum suspendit in cruce:sed adhuc diabolus ibi viuit:nec mori potest ex toto:sed erit ibi suspensus vsq; ad vesperam.i.vsq; ad finem mundi:& tūc deponet cadauer eius quia omnino morietur.

¶Vsq; in psentē diē.i.vsq; in diē q̄ semper est p B
sens.s.in æternū.qa tūc pœna eorū nō deficiet.

Ascendit Iosue de Galgala.i.de reuela 10.
tione. Ille ascendit de Galgala qui qđ C
meditatur in corde cōuertit in opus.

Galfridus.

Qua cruce quinq; sensus corporis cōfigantur.

¶Præcepit Iosue seruis suis dicens. Aperite os D
speluncę:& educite ad me quinq; reges qui in ea latitant &c. Quinq; reges in spelunca:quinq; sunt sensus in carne humana. Qui merito reges dicunt quia nō nisi per illos ipsa caro regitur. Tolle tactū:nec pedes incedūt:nec manus operant & sic de singulis. Hos reges tūc spirit⁹ noster suffocat:& in patibulo crucis affigit:si eos ita rōnis disponit arbitrio:vt nusq̄ diuertere valeāt absq; eius iudicio. Crux in qua crucisigēdi sunt isti reges:q̄tuor cernit partes habere. Inferior est timor suppliciorꝝ. Superior est in spe futuroꝝ bonoꝝ. in lōgitudine pseuerantia virtutis notat. in latitudine:amplitudo charitatis designat. Primo itaq; reprimēdus est sensus p timorē gehēnę,ne absq; disciplina insolescat:& iterū p spē futuroꝝ bonoꝝ erigēdus,ne in desperationē corruat. Et qm̄ multi sunt q ad tēpus credūt & i hora tētatiōis recedūt: inter timorē & spē tādiu pseuerare debem⁹:donec gehēnā vltra nō timeamus.i.cū qđ sperauim⁹ teneam⁹. Sed & charitatē tā latā nos oportet habere vt valeam⁹ nō solū amicos:sed etiā inimicos discam⁹ diligere. Sic itaq; bene crucifixus erit vetus hō noster:si oēs tā exteriores q̄ interiores nostri sensus rationis disponuntur arbitrio:vt videlicet timorem habeamus gehennę ne peccemus. Et si peccauerimus spē teneamus futuroꝝ bonoꝝ:ne desperemus. Et lōgitudinē

perseuerantiæ ne ante tempus deficiamus. Et charitatis amplitudinē: vt omēs deū diligam⁹ Nec immerito ī charitate notaē sensuū morti ficatio: quia valida est vt mors dilectio. Igitur in cruce tali crucifigēdi sunt aduersarii nostri.

15. E CONtra ascensum scorpionis, vt q̄tum ascendit scorpio in pungendo, i. culpa tantum ascēdat pœnitētia in satisfaciendo. Et bene per scorpionē voluptas peccati designaē: quia in principio blandiē & dulcescit in fine vero amarescit & pungit vt scorpio.

F ¶ Cariatharte: qđ sonat ciuitates quatuor: religionē designat in qua debēt hæc quatuor inueniri. Correctio delinquentiū. Consolatio infirmorum. Exhortatio perfectorum. Eruditio nescientium. Hinc est q̄ templum quod Ezechiel vidit in spiritu, latera habuit intrinseca & extrinseca paria. s. quatuor cubitorum.

Petrus Damianus.

Q. Christus suos milites non ad otium prouocet: sed laborem.

17. G SI populus tibi multus est ascende in syluam & succide tibi spatia in terra Pherezei & Raphaim: q̄a angusta est tibi possessio montis Effraim. Cum Iosue p̄cepit populo syluarū condensa succidere: hoc innuit: q̄ noster Iesus eiusdem. s. nominis: sequentibus se iubet male pullulantes syluescentiū vitiorum frutices extirpare. Hortatur vt nō fœdera: sed bellum cōtra Chananeos gerāt: vt mōtana cōscendāt: quatenus & vitiorum elaborēt debellare barbariā: & arduum virtutum festinent obtinere cacumē. Porro q̄ illi pusillanimiter conquerunē aduersus eos qui ferreis vtebātur curribus se non posse consurgere: hoc est: q̄ nos imbecilles & fragiles sæpe diffidimus: tanq̄ ferreos currus sic aduersantes malignorum spirituum impetus sustinere. Nam cū petulantia gulæ: vorago luxuriæ: oīmq̄ vitiorū pestes tanq̄ frementium Chananeorum acies cōstipatis aduersum nos cuneis conglobantur: quid aliud q̄ Chananei nos ferreis currib⁹ impetūt: & ne de carnalis vitæ campestribus ad virtutē valeamus conscendere, salutis nobis aditus intercludunt.

Stephanus. de ciuitate refugii.

20. H NOta q̄ oēs ciuitates refugii q̄ fuerunt in terra p̄missiōis: fuerūt in mōte. Prelatus est ciuitas refugii: q̄a ad ip̄m cōfugimus cōsulēdū qui debet esse in mōte: hoc est in culmine sanctitatis.

Finitur lib. Iesu Naue.
Sequitur Liber Iudicum.

Hugo de Foilleto.

Q. confessio virtutum populum in terram promissionis inducat.

POst mortē Iosue cōsuluerūt filii Israel d. dicētes. Quis ascēdet ante nos contra Chananeum & erit dux belli? dixitq̄ dominus. Iudas ascendet: & ecce tradidi terrā in manu eius. Iosue saluator īterp̄taē. Mors Iosue est priuatio sp̄ualis vitę. Filii Israel dn̄m cōsulunt quādo hi q̄ deū videre desiderāt ducē veniēdi ad terrā p̄missionis q̄rūt. Quis ascēdet inquiūt an̄ nos cōtra Chananeū & erit dux belli? Ascēdit q̄ de virtute in virtutē p̄ficit. Cōtra Chananeū ascēdere nitiē q̄ contra mūdana negotia totis viribus p̄liaē. In mūdanis siquidē negotiis quotidie bellū geriē: quia de his q̄ mēs cogitat vel manus agit: multotiēs animus gl̄iaē. Sed ad hęc expugnāda Iudas eligiē: vt qđ ī his delinq̄ē ī virtute cōfessiōis deleaē. Iudas inq̄t ascēdet. q̄a q̄ p̄ctā sua hūiliter cōfiteē: pp̄l'm virtutū ad terrā p̄missiōis deducet. Et ecce in manu ei⁹ terra tradiē: cū trenis desideriis virt⁹ cōfessiōis dn̄aē. ca. 1. I

Q. confessioni oratio sit iungēda.

K ¶ Et ait Iudas Simeoni fratri suo. Ascēde mecū in sorte mea. Iudas cōfessio: Simeon exauditio interpretaē. Qui eīn p̄ctā sua cōfiteē necesse est vt a dn̄o exaudiri mereaē: vt cōtritionē verę cōfessionis sequaē deuotio internę orationis. Et q̄ se in cōfessione coram deo humiliat: suffragia sanctorū & orones fratrū sine cessatiōe quęrat.

Stephanus.

L ¶ Cōphenderūt Adonibezech & cę. sum. ma. eius ac pe. Hoc facit p̄dicator: qn̄ supbo ostendit ad quē finē deueniet de cogitationib⁹ & malis operib⁹ suis: vel cū īfirmitatē suā replicat ei dicēs. Quid supbis terra & cinis? Adduxeruntq̄ eū in Hierusalē & ibi mortuus est. Tūc supbus in Hierusalē adduciē: qn̄ bona cœlestia an̄ oculos ei⁹ ponunē. Et tunc ibi moriē cum propter hæc desinit esse supbus. Vnde Ezechiel. Ost. fi. Is. tēplū & cōsun. deū suiē.

De virtute prædicationis.

M ¶ Oppugnantes filii Iuda Hierusalē ce. eam: & percus. in ore gla. traden. incen. ciui. Bene dicit oppug. q̄a regnū cœlorū vim patiē. Tūc supna Hierusalē fit pabulū ignis qn̄ ad vocē p̄dicatoris fit ip̄a auditoribus nutrimentū charitatis.

De confessione.

N ℂ Fuit dominus cum Iuda:& montana possedit:nec potuit delere habi. vallis quia fal. cur. habebant. Iudas maiora superat & minora delere non potest. Nam primi motus non possunt extirpari quin surgant. Falx in se recurua est. In curru aūt notat̄ velocitas:qa primi mot⁹ & cito surgūt:& in carnē de qua exeūt reuertunt̄.

O ℂHomo egressus de Luza est homo relinquēs bonam cōuersationem. Iste ostendit introitum ciui.quia malorum exemplo boni sæpius emendantur. Ille autem abiit in terram Im:qđ interpretatur mare cōgelascens.per qđ intelligitur prosperitas mundi. Gelu enim videt̄ solidum cum fragile sit. Sic prosperitas soliditatem promittit cum potius auferat:& mare est quia ipsam amaritudo sequitur.

De vtilitate persecutionis.

P ℂArctauit Amorręus filios Dan in mōte. Tūc Amariscanus arctat hominē in monte:quādo persecutiones faciūt eum proficere:nec de mōte ad planitiem permittunt descendere.

De ambitione.

2. Q Eruierūt filii Israel Baalim:ac dimiserunt dominum. Baalim īterpretatur superior vel deuorator. Illi ergo qui ad hoc laborant vt sint superiores vel vt aliquos deuorent res eorum emungendo:hi seruiunt Baalim.

Cassianus.

Q; ambidexter sit qui nec insolescit virtutib⁹ nec tentationibus fatigatur.

3. R ET misit eis saluatorē Aoth:qui vtraq; manu vtebat̄ pro dextera. Vtraq; manu pro dextera vtitur:qui nec aduersis frangitur: nec prosperis eleuatur. Habet enim vir sanctus dexteram:successus videlicet spirituales. In qua tunc consistit quando feruens spiritu desideriis ac concupiscentiis omnibus dominatur:quando ab omni diabolica impugnatione securus absq; vllo labore vitia carnis vel respuit vel abscindit. Habet similiter & sinistrā cum tentationum turbinibus implicatur:cum ad desideria carnis incentiuorum æstibus inflammatur:cum ei deniq; vniuersa sordent instrumenta virtutum. Cum ergo in illis quæ dexterę partis esse pdiximus minime fuerit subintrante gloria vanitatis elatus,& in istis quę sinistræ partis sunt viriliter dimicans nulla desperatione conciderit:at potius de contrariis arma quædam patientiæ in exercitium virtutis assumpserit:vtraq; manu vtitur pro dextra:& in vtroq; actu triumphator effectus tam de sinistro statu q̄ de dextro victoriæ consequitur palmam.

Stephanus.

ℂCapulus gladii Aoth lōgitudinis palmę fuit S
Quia verbū debet opi respōdere & ecōuerso. Et accinctus est eo subter sagū in dextro femore:quia in prædicatore debet prius operatio q̄ per sagum intelligitur apparere:q̄ prædicet:& etiam a licitis prohibere se quādoq; debet.

De cupiditate.

ℂErat Eglon crassus nimis. alia litera habet T
exilis nimis. Iunge simul. Cupidus eīn crassus est & exilis:quia semper auarus eget. Item diuites egu.& esu. Hinc Abacuc. Incrassata est pars eius. Mali enim sæpe crassi vocantur. Vnde Agab quē interfecit Samuel, erat pinguissim⁹.

ℂAoth gladium in ventrem Eglon infixit tā V
valide vt ferrum capulus sequeretur. Aoth prę latus, Eglon cupiditas, ferrum verbum dei, Capulus operatio. Prælatus ergo sic persuadeat vt verbum operatio subsequat̄, nec educat gladium. Non enim ad horam sed semper impugnanda est cupiditas. Et clausis hostiis exeat vt gloriam de exterminatione cupiditatis non quærat.

De prædicatione.

4. X SAngar percussit de phylisteis sexcentos viros vomere. Ecce iste plures occidit vomere q̄ Aoth gladio suo limato & acuto:quia sæpe plus profuit simplex & rudis prædicatio:q̄ exquisita atq; polita.

Y ℂDebbora significat prophetiam:quæ mel habet & aculeum:dum & vitam promittit & minatur infernum. Vel per Deb. quę apis dicitur scientia accipitur:per Lapidoth virū eius qui fulgur dicitur bona vita intelligit̄. Debbora regit Lapidoth licet ipse dignior esset:quia homo. Sic vita per scientiam debet regi: & inde vita dignior est & melior q̄ scientia.

Z ℂSisara fugiens peruenit ad tentorium Iabel vxoris Abercinei. Securiores fugiunt peccatores ad illum sanctum qui peccator fuit.

A ℂSurge surge Debbora surge. Ter dicit surge quia surgendum est corde ore & opere.

B ℂSicut erāt in hærbis cuncta vastauerūt. Nullus est adeo malus quin aliquando seminet bonum:sed diabolus occupat illud & destruit ne semen illud faciat fructum.

6. C CVmq; Gedeon excuteret & purgaret frumenta appa. ei an. do. Si separaueris speciosa a vilibus q̄si os. m. eris.

D ℂCoxit hœdum & de farinę modio azimos panes. Hœdū coquere est cogitare in mente qualis sit futura caro hominis:panes azimos:id est opera bona sine fermento inanis gloriæ:farinæ modio:id est cum mensura.

Hugo de sancto Victo.

Qꝫ per Gedeonis sacrificium crucis mysteriũ designetur.

E ¶Tolle carnes & panes azimos,& pone supra petram illam: & ius desup funde. Gedeon circũiens in vtero interpretatur: videlicet cõsciẽtiæ suę secreta diligenti examinatione discutiens. Accedit angelus salutis nũcius:& hœd⁹ coctus cũ iure suo,& panibus azimis cum Gedeone super lapidem exhibetur. Hœdus pecca ta designat animal fœdum & fœtidũ:cui iudicis sinistra debet:nec in lacte matris coquẽdus est:videlicet nec molliter:nec blande corripiẽdus excessus. Nõ lactis gratiã: sed virgam correctionis expetit: sicut sapiens ad filias lętum vultum prohibet exhiberi. Farinę modius moderata cordis contritio:quę in passione dñi misero defuit ꝓditori. Panes azimi: panes lachrymarum & doloris sine fermento simulationis:

E sine fermento Pharisęorũ:quod est hypocrisis. Super lapidem ponere est agnoscere & confiteri:quia peccata nostra portauit. Ius carniũ cũ eiusdem carnibus exhibet:qui nõ sola opa: sed etiã noxios appetitus,& culpabiles plangit affectus. Virga crucẽ Christi significat. Summitas virgę qua sacrificiũ tangitur, & consumitur: primũ beneficiũ dominicæ passionis in expiatione peccati. Media longitudo virgæ est directio vitæ. Summitas altera in manu angeli: necdum in nostra: ipsa est quam præstolamur vita ęterna. Vnica enim est nobis in hac virga spes indulgentiæ ad remittendum peccatum. Spes gratię ad meritum obtinendum. Spes glorię: ad percipiendum fructum glorię sempiternę. Ad eadem tria ptinet qđ de sanguine agni vt poneretur in vtroqꝫ poste & supliminari,sanctio legalis cõstituit. Ostium em̃ domus nostrę iudiciũ conscientię: qđ lex egredi ꝓhibet ne qs in eo quod ꝓbat se ipse iudicet. Duo postes ad duo genera ptinent cogitationũ:accusantium, vel defendentiũ sup his quę cõmittimus mala vel bona. Hęret ostiũ dextro posti dũ innitit̃ bonis:sinistrũ percutit dũ redarguit mala. Supliminare ad vota supna ptinet & pręmia sempiterna. In qbus nobis oib⁹ necessari⁹ est sanguis agni:sine cuius fide:cõfessione:virtute:nec peccata possunt remitti: nec opa quęlibet accepta ri:nec cęlestia gaudia obtineri.

Stephanus.

F ¶Pones sup petram.i.Christũ,vt quicqd boni agimus deo tribuamus. Vnde in fine horarũ semp dicimus. Benedicamus dño. Et Zacharias. Sumes autẽ & ar.& facies coronas,& pones eas in capite Iesu.

Contra inanem gloriam.

¶Per diem noluit facere: etiã si posset. In quo G instruimur:vt bona nostra sine scandalo proximorũ prout possumus faciamus.

De vsu temporalium.

QVi manu & lingua lãbuerunt aquas 7.
sacrę paginę:digni sunt verbo dei.vel H
per aquas tpalia designant̃:q̃ lambere est summatim tãgere:vt canes lambere solent. Nota ꝓprietatẽ canis. Percussus a dño nõ oblatrat:sed etiã post verbera redit ad dñm.

¶Narrabat aliqs somniũ suũ &c. Bñ ille narrat I de Gedeone quasi somniũ:qa amatorib⁹ mũdi quicqd de iustis dicit̃,videt̃ eis quasi somniũ.

¶Oreb īterfecit in petra, Zeb ī torculari. Oreb K interpretat̃ tẽtatio, Zeb deuoratio acus:qa praua cogitatio allidenda est ad Christũ:& praui actus interficiendi sunt in pœnitentia.

APprehendit Gedeon puerum de viris 8.
Sochot &c. Ecce puer docuit eũ,& sic L
eos destruxit qui infirma mundi eli. vt.f.confun.

De prelatis.

¶Quales fuerũt viri quos occidistis in Tabor? M Qui resp.similes tui. Et ille. Si serua.e. nõ vos oc. Tales sunt prelati,q per auaritiã atqꝫ supbiã paupes & humiles:sicut Christus paup fuit & hũilis:occidũt. Verũ qa male seruauerũt subditos,īterficiũt̃ a dño:sicut Zebee & Salmana. de luxuriosis nulla fit mẽtio:qa nõ sũt digni noĩe.

¶Gedeon fecit Ephot de ornamẽtis regalium N camelorum. Hoc contra illos qui aliquem eligunt in episcopũ ꝑpter sapientiã tantũ seculi. Itẽ Gedeon de prẽda fecit Ephot. hoc cõtra illo qui de rapina faciunt eleemosynam.

ABiit Abimelech &c. Nota ꝙ electio 9.
Abimelech procurata fuit:& ideo nõ O
habuit bonos exitus.

¶Abimelech rex factus bonos interfecit & va- P gos exaltauit. Sic prau⁹ prelatus bonos humiliat,& prauos sublimat. Itẽ regnãte Abin Ionathan abscõdit̃:qa cũ surrexerint ĩpii abscõdent̃ hoĩes &c. Itẽ nota ꝙ iuxta q̃rcũ rex cõstituit̃.

¶Dixerunt ligna ad ramũ &c. Ramus primo Q mollis est:postea crescit in spinas. Talis est malus prelatus. Sub vmbra mea requiescite. hoc est:quod me videritis facere facite.

¶Accedens Abimelech iuxta turrim pugna- R bat fortiter. Pauper qui nullũ habet accessum nõ ambit episcopatum:sed diues qui p amicos vel aliquo modo accessum habet:ille appropinquat & oppugnat fortiter:& ignẽ cupiditatis nititur supponere:cuius fum⁹ oculos excæcat.

¶Et ecce vna mulier fragmẽ molę desuper ia- S

ciens illisit capiti Abimelech: & confre.cere.e. Quivoca.armi.&c.Hęc mulier est vanitas mũdi:quę labore & circuitu mũdi plures occidit qui tamẽ ab armigero se simulant interfectos hoc est sacrę scripturę imperio.

De prędicatione.

11. T Locutus est Iepte oẽs sermones suos coram dño in Masphar.Qđ dicit̃ speculatio vl' cõtẽplatio.Qui eñ locuturi sunt sermones dñi,debent esse in specula.i.in eminẽtia bonę vitę:& corã dño: hoc est in humilitate,nõ ꝑpter gloriã vel cõmodũ tẽporale. Iepte reuertẽti de pręlio occurrit filia cũ tympano & cho. Quilibet homo habet filiũ.i.spiritũ,& filiã.i.carnẽ. Filia ergo iusto triũphãti occurrit cũ tympano:qa caro semp blanditiis delectat̃. vnde Esaias. Ecce dñs vocat ad fletum & planctum & cingulum sacci:& ecce gaudiũ &c.Verũ carni taliter insultanti dicẽdum est cum Iepte.Decepisti me p culpam, & decepta es a me per pœnam.

V ℂEcce in Effraim orta ẽ seditio.qa semp dissensio est inter fructificãtes & quęrẽtes tẽporalia.

De amore mundi.

12. X Qui respondit Thebolech:qđ interpretatur paleę spica.Nõ eñ potuit dicere sebolech qđ dicit̃ spica. Effraim.i. fructificantes in tẽporalib⁹ & amatores mundi nõ possunt dicere sebolech.i.loq de bonis moribus:sed thebolech.i.paleam:hoc ẽ de vanitate mũdi.vñ Esaias. Et erit quasi phytõis vox tua & eloquiũ tuũ de terra mussitabit. Item Et tu Galilęus es.Nam & loqu.tu.te mani.fa.

Radulphus.

Qꝫ mens nil spirituale pariat nisi sancto otio se coniungat.

13. Y Erat vxor Manue sterilis: sed visitãte angelo Sãpsonẽ genuit. Nõ eñ sterilis poterat ꝑmanere:quę tali viro extiterat iũcta.Manue siquidẽ interpretat̃ requies Per hãc igit̃ designat̃ ꝙ mens q̃ in mũdanis negotiis diu versata spirituales fruct⁹ nõ attulit si quietem sibi coniunxerit: si vacare voluerit vt deũ agnoscat,theoricis illuminationibus roborata fortem virũ proferre poterit.

Guilielmus de sancto Theod.

Qꝫ aliquos indulta gr̃ę copia deteriores efficiat.

Z ℂSi dominus voluisset nos occidere nõ suscepisset sacrificium de manibus nostris.Sępe rudis & adhuc incipiens animus in eum orandi assumitur affectũ qui pro pręmio reddi solet meritis ꝑfectorũ.Qđ cũ fit:agitur vt vel in iudicium suũ nõ liceat nescire negligenti quid negligat: vel vt prouocatio charitatis amorẽ in eo gratię vltro se offerẽtis accendat. In quo ꝑ dolor plurimi falluntur:qa cũ pascunt̃ pane filiorũ iam se filios esse arbitrant̃: & deficiẽtes vnde ꝑficere debuerant ex visitãte gratia eua nescunt a cõscientia sua:arbitrantes se aliquid esse cũ nihil sint:& de bonis nõ emendant̃: sed indurant̃.Et cũ a bono patre de preciosiore gr̃ę substantia pascantur serui:vt affectent esse filii:ipsi gratia dei abutẽtes efficiunt̃ inimici.Et cũ ab oratiõe ad suas negligẽtias reuertũtur:illud vxoris Manue:etsi nõ ore corde tñ sępi⁹ replicant in seipsis. Si dñs voluisset nos occidere &c. Hoc est:nisi nos deus diligeret:nõ nos tantę dulcedinis gratia visitaret.

Stephanus.

De imitatione passionis Christi.

Proponam vobis problema. Christus nobis quotidie ꝑponit imaginẽ crucifixi:& si nõ soluim⁹ ei hoc problema, vt tollamus crucem nostrã sequẽdo ipsum:dabimus ei triginta sindones, & to.tu.qa persoluemus pœnã in corpore & in aĩa.Si autẽ soluerimus:& hoc intra septẽ dies cõuiuii.i.in prę senti tẽpore qđ per septenariũ designatur,dabit nobis duas stolas corporis & animę. 14. A

De patientia.

ℂDe comedente exiuit cibus. Quãdo aliquis potens qui alios p potentiã opprimebat mortuus est:tunc dici potest De comedente exiuit cibus &c.i.de potente q pauperes comedebat exi.ci.qñ scilicet eius exẽplo alii sibi cautelam assumũt.Vel de co.ex.ci.qñ homo in ipsa angustia & amaritudine animi dulcedinẽ inuenit.Sicut Laurẽtius in craticula: in lapidib⁹ ꝑtomartyr Stephanus. Et hi ꝑblema soluunt corp⁹ & animã martyrio cõtradentes. Vnde & a vero Sampsone stolam duplicem obtinebunt. B

Sampson vxori suę hœdũ attulit. Et Iudas hœdũ Thamar misit,& rebecca dixit Iacob. Affer mihi duos hœdos. Hœdus est exprobratio peccati. 15. C

ℂCũq; Sampson vellet itrare cubiculum vxoris suę:prohibuit eũ pater suus. Cũ Christus vult intrare cubiculũ cordis:prohibet eũ mũdus siue diabolus.Et mater.i.cõcupiscẽtia.quę semp ad animã Christi accessum impediunt. D

Galfridus.

Qꝫ nisi resistatur principiis, finis suggestionis diabolicę nos adurat.

ℂApprehendit Sampson trecẽtas vulpes: caudasq; earũ iunxit ad caudas:& faces ligauit in medio.Quas igne succẽdens dimisit.Quę statim prexerũt in segetes Phylistinorũ. Vulpeculę istę nõ imerito trecentę dicunt̃:qa p tria cẽ E

tenaria multiplices illę subreptiones,quę trinā transgressionē.i.cogitationis,loquutiōis,& operis faciunt:figurant.Habent autē istę vulpeculæ faculas ardentes in caudis: qa subreptiones noxię:nisi a principio deuitētur,cū iam ad effectum venerint miserā conscientiā obruunt: & adurūt. Et merito cōburit ardentibus faculis: qa noluit a subdolis cauere vulpeculis. Quod incendium nostris hostibus irrogamus:dū sic ꝑdere reproborū fructus & eorū opera studiosa meditatione curamus.

F ¶Aliter quoqꝫ huiusmodi vulpiū caudis ardētes faculas alligamus:si post noxias subreptiones ex qbus trina illa transgressione ꝑlabimur igne cōpūctionis & pœnitētię succēdamur. Et proculdubio ignis iste cōburit messes hostiū: qa pœnitētię ardor opa cōcremat dęmoniorū: nec habebit diabolꝰ qđ in nobis de corpore suo metat:si id qđ semiat facula cōpūctiōis exurat.

Qꝫ per carnis blanditias deceptus spiritus ęternis suppliciis addicatur.

16. G Phylistiim sup te Sampson. Nisi Sampson Dalilę cōsensisset: hostiū virtutē sup se nō sensisset. Sit igitur mulier in potestate viri.i.caro sit subiecta spiritui: ne regnet peccatū in nostra mortali carne. Alioquin Dalila Phylistęū: Phylistęus accerset Iebusęū. Phylistęū & Iebusęū mūdū dico & diabolū:q cū Dalila carne nr̄a fœdꝰ inierūt: vt suffocēt spm̄ & eneruent. Hęc em̄ duplici armatura spm̄ aggrediens nūc blandimēto allicit:nūc fraude circūuenit:nunc columbę simplicitatē,nūc vulpeculę induit calliditatē. Quō dicis ait caro spiritui:ꝙ ames me? cū facias laborare,ieiunare: vigilare. Quō dicis ꝙ ames me,ait Dalila Sāpsoni:cū animus tuus nō sit mecū? Interim in dolo vulpeculę attēde qd Dalila fecerit. Defecit aīa eiꝰ: & vsqꝫ ad mortē lassata est donec fecit Sāpsonē dormire sup genua sua. Quid est Sampsonē dormire sup genua meretricis: nisi spiritū delectari in opibus carnis? Tūc tondet Sampson & deturpatur: qa spūs carnali illecebra seductus gr̄a & decore virtutū spoliatur. Recedit a Sampsone fortitudo sua. Cesset necesse est opus iustitię vbi regnat carnalis lasciuia. Phylistęi eruunt oculos Sampson:& mūdi voluptates spm̄ priuant lumīe rōnis. Postremo Sampson ligat:& in carcerē trudit. Et spūs peccatorū suorū funibꝰ cōstrictꝰ pœnis ęternis addicit. Sic more vulpeculæ Dalila Sāpson seducit:sic caro quotidie spm̄ sibi cōsētiētē extiguit.

Stephanus.

H ¶Qui rupit vincula. Nota ꝙ vxore clamante vincula rūpunt:qa sępe miserią carnis nō directe:sed quasi a latere nos ad bonū hortat: vt.s. cōditionē nostrā attēdamus. Sāpson ter ligatꝰ euasit:quarto victus ē:qa primi motꝰ praua.s. cogitatio, & delectatio sine consensu mortifera nō sunt. Quæ vero sequit,occidit.

Ailredus.

Qꝫ per septem crines septem cogitationū genera designentur.

¶Si rasū fuerit.vii.crines capitis.m.deficiet fortitudo.m. Custodite fratres maximā fortitudinē vestrā: quā instar Sampson.vii.vobis crines conseruant. Instant Phylistęi: dormientibꝰ funes iniiciunt. Sed nisi prius radant crines septē nihil ꝑficiunt. De his funibꝰ ait ꝑpheta. Funes pctōrū circūplexi sunt me. Sed qa fecit qđ sequitur:Et legē tuā nō sum oblitꝰ:alibi deo fidēter exclamat. Disrupisti vincula mea. Sūt aūt tres funes qbus nos appetūt Phylistęi. Cōcupiscētia carnis: Cōcupiscentia oculorū: & supbia vitæ. Vide o Sāpson ne dormias. Vide ne otio dissoluaris. Vide ne meretricis vanę.s.glię seducaris illecebris. Otiositas inimica est aię. In desideriis em̄ est oīs otiosus. Audiant hoc q occasiōes querūt vagādi:qbꝰ cōmune opus manuū oneri est:necessariis mētis opibus otio vacāt,& fabulis. Hi sunt quos sępe cernimꝰ Phylistinorū innexos funibꝰ nūc carnis stimulis agitari:nūc stultis occupationibꝰ infeliciter irretiri: nunc falsis virtutibꝰ vana sciētia extolli sup cęteros & inflari. Crines ꝓcedunt de capite:Cogitationes de corde. In septē itaqꝫ cogitationibꝰ cōseruat fortitudo tua:quarū duę sunt de ꝓteritis duę de futuris:tres de pręsentibꝰ. Ad preterita ꝑtinet recordatio creationis,& redēptionis. Ad futura horror dānatiōis:& cōtēplatio ęternę remuneratiōis. Ad pn̄tia autē consideratio nostrę infirmitatis: & diuinę bonitatis:cū memoria illiꝰ quā sępe expimur cōsolationis. Has sane cogitatiōes si letali somno sopitꝰ ꝑdideris meretrici.i.vanę glorię absorbēdas tradideris: qsi impotēs & infirmus Phylistęis:nequā videlicet spiritibꝰ traderis cōtinuo illudendus. I

Stephanus.

¶Egrediar sicut & ante feci. sic multi per aliquod mortale lapsi: bona faciunt sicut prius; sed tamē se nō liberant. K

Hugo de sancto Victo.

Qꝫ animus deo inhęrens carnis illecebris non vincatur.

¶Apprehēderūt Phylistiim Sāpson:& eru.oculos eiꝰ & clau.in car.mo.f. Qui in corpore laborē sustinere nolūt:ad laborē animę pueniūt: eorūqꝫ mentem furor malorū desideriorū exagitat:quorū carnem pœna debita nō castigat. L

Sic nimirũ Sampson ille erutis oculis ad molã
ponit̃: qa amisso animus lumie veritatis p ap-
petitũ terrenorũ desideriorũ circũfert̃. Qui vi
delicet Sãpson q̃diu capillũ capitis habuit insu
perabilis fuit. Sed postq̃ in sinu mulieris obdor
miuit: caput capillũ pdidit: cõtinuo ab hostibꝰ
capit̃ & cęcat̃: seruituti etiã addicit̃. Sãpson in-
terpretat̃ sol eorũ: & significat animũ diuĩa co
gnitiõe illumĩatũ. Caput Sãpsonis pricipale ẽ
mẽtis. Capillus capitis radius est cõtẽplatiõis.
Sinꝰ mulieris blãdimẽtũ ẽ carnis. Q̃diu ergo
animꝰ cõtẽplationi inhęret, a tẽtatiõe supari nõ
põt. Qꝫ si in delectatiõe resolutꝰ fuerit: ibiq; ob
dormierit: cõtinuo veritatis intimę lumẽ amit
tit: & interciso radio cõtẽplatiõis: prauis moti
bus repugnare nõ sufficit: tandẽq; erutis ocu-
lis ad molã ponitur qñ internę dulcedinis obli
tus per terrena desideria dissipatur.

Stephanus. de victoria mundi.

M ¶Et apprehẽdens ambas columnas. Istę duę co
lumnę sunt luxuria & cupiditas: quibꝰ innite-
batur domꝰ: qa cõuersatio peccati maxime his
duobꝰ subsistit. Tenẽs alterã lęua: dũ tpalia dã-
do cupiditatẽ extinguit: & alterã dextra: dum
luxuriã prę desiderio ęternorũ dissipat & cõtẽ
nit. Et bene dixit cõcussit for. co. quia fortitudi
ne opus est ad destructionẽ peccati.

De mortificatione peccati.

N ¶Moriat̃ anima mea cũ Phylistiim. Anima. i.
sensualitas &c. Mortificatur caro, vt mortifi-
centur maligni spiritus.

O ¶Multo plures interfecit Sampson moriens q̃
occi. vi. qa vbi abundauit de. supa. & gra. Vi-
derũt populũ absq; vllo timore iuxta Sydonio
rum consuetudinẽ. Tales quęrit diabolus: qui
absq; timore sint, sicut & mali prælati qui nec
deum timent nec homines reue.

Hugo de Foilleto.

Qꝫ frequenter vbi religionis humilitas quæri
tur, vanitas inuenitur.

18. Venerũt filii Dan ad domũ Michę. Et
P inuenerũt ibi Ephot & sculptile atq;
cõflatile. Dan iterpretat̃ iudiciũ. Iu
stus. n. iitio accusator ẽ sui. Filii Dan
puidentes sibi sortẽ hęreditatis designãt quos-
dã de seculo puidentes sibi ad habitãdũ domũ
cõuersionis. Inueniũt aũt ibi qñq; ephot. i. habi
tũ religiõis, & cũ eo sculptile puersi opis & cõ-
flatile cõfabulatiõis. Notũ ẽ q; cũ fieri debeat
cõflatile, metalli spẽs circũpositis follibꝰ ponit̃
in igne: fit tumltꝰ folliũ attracto & emisso aere
cõmouent̃ cineres: crescit flãma: volãt scintillę
Sic in quibusdã ecclesiis euenire solet: dũ simul
in aliquo loco cõueniunt otiosi fratres. Ponũt
in medio metallum. i. materiã cõuitiorũ. Aerẽ
folles emittũt, & attrahũt, cũ rumores audiũt
fratres & referũt. Audit̃ ibi tumultus folliũ. i.
dissensio impatientiũ. Cõmouent̃ cineres: qa ci
to turbant̃ leuiores. Crescit flamma: dũ succen
ditur ira. Volãt scintillę. i. verba discordię. Sic
cũ Aaron fecisset vitulum cõfla. a filiis Israel pe
tiit inaures. Inaures sunt rumores: qa sicut in
auris imponit̃ auri: sic rumor auditui. Ex his
igitur procedit vitulus petulantię. Qui si pce
dat aufert nobis rectitudinẽ vię. Nõ eñ graui
ter incedit: sed ludendo discurrit. Cũ ergo aliq
de seculo ad domũ religionis veniunt, & hæc
inueniunt, domũ Michę se reperisse credũt. Mi
chas interpretat̃: quis est hic. Dum autẽ inue-
niunt ephot. i. verba detractionis, exeunt quã-
doq; & recedunt, & admirantes huiusmodi cõ
uersionẽ: quis est hic dicunt. multi siquidẽ isto
rum societate peiores fiunt: multi vero ab eis
discedentes ad meliora transcendunt.

Stephanus.

De coniugio concupiscentiæ.

Vir quidam accepit vxorẽ de Bethleem 19.
&c. Per virũ spũs, p vxorẽ cõcupiscẽ- Q
tia accipitur. Pater vxoris est diabo-
lus. Secutus est eam vir suus contra sapientis
edictum qui ait. Post cõcupiscentias tu. nõ eas
Mansit gener. i. spiritus in domo soceri. i. diabo
li. qđ nõ est faciendum. Vnde Noli cõciliari cũ
socero tuo &c. Tribus diebus. Delectatione, cõ
sensu, & opere. vel consensu: opere: & consuetu
dinẽ. Gusta priꝰ pauxillum panis. Semper ieiu
nium odit diabolus. Quęso te vt hic hodie ma
neas: pariterq; lętemur. Semper ad lętitiam in-
uitat diabolus.

De ambitione.

¶Nota q; Leuites nõ vult manere in Iebus qđ R
interpretatur conculcata: sed in vrbe Rama
pertransit: qđ sonat excelsum: & ibi illuditur ei
Sic multi sunt qui nolunt in simplicitate vitę
manere: sed ad dignitates & celsitudinẽ perfe-
ctionis transeunt: vbi a malignis spiritibus sæ-
pius seducuntur. Hinc est q; Loth in Segor nõ
peccauit: sed in monte inebriatus a filiabus in-
cestum cõmisit.

¶Leuauerunt vocem viri Iuda, & fle. Ecce isti S
lugent filios Beniamin quos coacti erant puni
re: sic pręlatus etiã quos punit lugere debet.

Finitur Liber Iudicum.

Sequitur Liber Ruth.

Stephanus.

ca. 1. T IN via reuertēdi posita. Via notat ꝓfectum. posita stabilitatē. quæ duo sunt necessaria. vnde Posui vos, vt eatis, & fructū afferatis &c.
V ¶Orpha osculata ē socrum, ac reuersa. hęc ē vxor Loth retro aspiciēs. Sic mlti pcepta cōmedāt ecclię: digito aūt. s. n. e. mo.
X ¶Hęc faciat mihi de⁹ & hęc addat. Dñs facit malis, & addit: subtractionē gratiæ in pręsenti & gloriæ in futuro.

De statu sanctorum in pręsenti.

Y ¶Nolite me vocare noemi. i. pulchram: sed voca. me ma. i. ama. &c. Hęc est vox iustorū in pręsenti: qui licet aliis pulchri sint: sibi tñ videnť deformes. Sed voca. me ma. nō eñ cortinę latent sub sagis: & ligna Sethim albę spinę similia sunt. Et Gedeon tanq̄ panis subcinerici⁹ visus est. & in eccl'iastico de viro iusto dicit. Tāq̄ arcus refulgēs inter nebulas glię. Et in apo. Factus ē sol quasi sag⁹ cilicin⁹. Itē Nigra sum sed formosa. Item Adolescentulus sum ego: & cō.
2. Z CVius est hęc puella. Quādo quis sollicite spicas. i. sententias sacrę paginæ colligit, dñs a messoribus. i. doctoribus statum ipsius requirit. Qđ tunc facit cū prouocat ad prędicandum. Vnde ipse quęsiuit a Philippo. Vnde ememus panes vt manducēt hi: Sed nota ꝙ ī puella sit simplicitas, puritas: quę colligētibus spicas necessaria sunt. Rogauit vt spi. colli. qa oratio debet esse pręambula lectiōis. Et ait Booz. Ne vadas in alterū agrū. i. ad alterā facultatē, ex quo audisti Theologiā: & iungere puellis. i. animabus simplicib⁹: quia a conuictu mores formantur.
A ¶ Vade ad sarcinulas. i. imple opere qđ audisti. Per hoc āt ꝙ diminutiuū ponit: notat ꝙ cū oīa bona fecimus: dicam⁹ serui inutiles sum⁹.

De memoria passionis.

B ¶Tinge buccellā. t. in aceto. i. ī amaritudīe cordis. Vel in aceto, in mēoria passiōis: & oīa dulcia erūt tibi. Per buccellā bona opa designanť. Diminutiuū vero notat ꝙ nō sūt cōdig. pass. huius tē. &c. Itē, Id momētaneū & leue tribula. Item In paucis vexati in mult. &c.

Contra inuidiam.

C ¶Si vobiscū metere voluerit ne phi. Vnde Si reuelatū fuerit sedenti: prior taceat. Et Moy. Vtinā oēs prophetarent. Et de manipulis. i. sententiis proiicite ex industria. Dñs nō omnia reuelauit expositoribus sacrę scripturę: & etiam dispensauit vt aliquid ex industria relinquerēt de iis quę videbāt, vt sollicitudo nr̄a exercereť. Multa eñ vidit Augustin⁹ q̄ nō exposuit. Vt absq; rubore colligat. Multi eñ mō loquunť q nō auderēt loqui tēpore maiorū. Et colligentē nemo cor. i. mala pristina nemo improperet.

3. NOn te videat homo. quasi: gloriā habe in cōscientia: non extra. D
E ¶Nota locum in quo dor. Bo. Sic magdalena fecit locum Caluarię. Nō in prato dormiuit: sed in loco damnatorum.
F ¶Quicquid pręceperis faciam. Sic pœnitēs debet facere: nō sibi pręscribere formā pœnitētię.

De pietate Dei.

G ¶Expauit homo & cōturbatus est. Sic dñs cū videt aliquē pœnitentem: conturbantur viscera eius ad miserandum.

De imitatione passionis Christi.

H ¶Extende palliū tuū saltem parū. Vt saltē reliquias passionis imitemur. Vnde & dñs comedit piscem assum, & dedit reliquias discipulis.
I ¶Extēde pallium. fac qđ corde cōcepisti: q̄tum dilataueris, tantū accipies. Et tene vtraq; manu. actiua & contemplatiua. Cum dicit extende: notat profectum: cum dicit tene: firmitatē siue perseuerantiam.
K ¶Nota ꝙ Ruth ꝑ se nō collegit nisi tres modios, & sex recepit. Sic scholares nō tantū studendo colligunt, quātum boni claustrales extēso cordis pallio suscipiunt.

Finitur Liber Ruth.

Sequitur Lib. Regū Primus.

Stephanus. de inani gloria.

ca. 1. NOuacula nō ascendet sup caput e. Fi-
L li⁹ Annę est op⁹ ali qđ cōtēplatiuę. Huius filii caput raditur qñ op⁹ cōtēplatiōis ad ianē gliam fertur.
M ¶Effudi aiam meam. Nota ꝙ in effusione res patet qđ fit: & res effusa vilis reputať. Sic pœnitēs debet ostendere quę fecit: & se vilem reputare.
N ¶Non vadā donec ablacteť infans. donec a māma mūdi separeť. multi ascēdūt añq̄ ablacteňť: qa multi promouētur anteq̄ aliquid sciant.

Hugo de Foilleto.

Q; carnem crudam comedit qui in religionis habitu, pro libito suo viuit.

2 O Non accipiã a te carnẽ coctã sed crudã. Carnẽ crudã nõ coctã q̃rũt:q tribl'atio nis ignẽ fugientes pauptati se subtrahũt & labori. In camino etem̃ pauptatis decoq solent vitia carnis. Carnẽ crudã idcirco deside rãt: vt qd & quo modo & q̃tum velint sibi coquant. Tales sunt quidã qui morantur in clau stro quasi in Silo:qui nihil aliud faciũt nisi qd vel quomodo, vel q̃tum volunt. Hi sunt q cũ mulieribus dormiunt:dum se carnis desideriis coniungunt. Illos qui veniunt in Silo ne sacrificent impediunt:cũ nouiter conuersos verbis & exẽplis ab exercitio bonę operatiõis auertũt Accendi nõ p̃mittunt adipem: qa extincto cha ritatis igne nõ infundunt bonę actioni cordis dulcedinẽ. Tales subditos p̃lati negligentes nu triunt:q etsi q̃tũ ad se bñ viuãt:qa tñ tales increpando nõ corrigunt:mortaliter peccant.

Stephanus. de Inuidia.

3. P Non poterat videre lucernã anteq̃ ex tin. Lucerna sunt sancti. Hely sunt amatores mũdi: vt tyranni q sanctos viuẽtes nõ agnoscebãt: sed post mor tem eos p miracula cognouerũt. Hoc est qd legitur de Gedeone:q confractis laguncu lis apparuerũt lucernę. Multi etiã modo sunt tales vt Hely:qui nunq̃ laudabũt probitatẽ in alio nisi post mortem.

Cassianus.

Q; nihil aduersus eos diabolus pręualeat qui suorũ voluerint acqescere consiliis seniorum.

Q ¶Surgens Samuel venit ad Hely. Ecce inquit adsum qm̃ vocasti me. Nihil aduersus minores callidissimus pręualet inimicus: si absq; cõ fusionis opimento oĩa cordis sui secreta senioribus manifestent:atq; ab eis vel remedia vulnerũ vel exẽpla cõuersationis ac vitę fiducialiter sumãt. In tãtũ em̃ deo placita hæc sentẽtia cõprobaẽ: vt etiã scripturis sanctis hanc institutionẽ inueniamus insertam:ita vt puerũ Samuelem suo pręelectum iudicio nollet p semet ipsum diuini colloquii disciplinã erudire: sed recurrere semel & iterum pateretur ad senem eũ quẽ ad suum cõuocabat alloquiũ: etiã illius qui offenderat deum: dum senioris doctrina vellet institui. Et hoc ideo, vt & illius qui ad diuinũ ministeriũ vocabatur probaretur humilitas: & iunioribus forma subiectionis hoc proponeretur exemplo.

Odo Tusculanus.

Q; Christus sit virtus militię Christianę.

4. R Castra metati sunt filii Israel iuxta lapidẽ adiu. Et nos charissimi ipsorum exẽplo iuxta hũc lapidẽ nostra castra collocare curemus. Alioquin ab hostibus subito capiunẽ:capta dissipanẽ: & in cineres rediguntẽ. lapis em̃ iste fortitudo castrorũ est & pul chritudinis ornatus:& in circuitu sese ducẽs nõ solũ se murũ sed etiã antemurale cõstituit. legiẽ em̃. Et dñs in circuitu ppl'i sui. Bene autẽ lapis adiutorii:qa nõ solũ munimentũ tribuit: sed & adiuuat & defendit. De p̃ticulis em̃ eius in funda accipimus, & contra Goliã rotantes gloriosam de aduersario victoriã reportamus. Hęc eqdẽ castra cõgruũ sibi nomẽ a castrãdo sortiũẽ:qa null⁹ fideliũ ĩ his castris militat nisi propter regnũ cęlorũ se fecerit eunuchũ. In his castris militãt qb⁹ dicit Apl's. Despõdi vos vni virovir. cas. ex. Christo. Quãto igiẽ gl'iosiora de his castris dicunẽ:q̃toq; grauius iminet p̃iculũ tãto sup ea diligẽtiori cura vigilare debemus.

Stephanus. de cura carnis.

Extales eorũ p̃minẽtes cõputrescebãt. 5. S Extales .i. cogitatiões:eorũ qui sciẽtiã dei indigne detinẽt. promi. per praua opa. cõputres. praua cõsuetudine. Et fecerẽ sibi pelli. i. molles:cũ poti⁹ debuissent dura fecisse. Sedes pelliceas facere est mollitiẽ seculi in hac mortalitate quęrere.

Hugo de sancto Victo.

Q; carnalis affectus bonum propositum non debeat impedire.

Ibant vaccę in di. Vaccę arcã supposi 6. T tam gestãtes & mugiẽtes recto itinere bethsamis vadũt:qñ fideles legis diuinę meditatiõnẽ iugiter ĩ corde suo portãtes p viã boni opis ad cęlestẽ patriã tẽdũt:& p̃gẽtes p his quos adhuc carnalis affectus in hoc mũdo obligat, mugitus cõpassionis edunt:qui nec p̃pter cõpassionẽ a recto itinere declinant:nec p̃pter itineris p̃positũ a mugitu cõpassionis cessant. Hinc ẽ qd Hier. ait. Plauserẽ sup te manib⁹. o. t. v. Plaudũt em̃ & siml' trãseũt:qa sic afflictis cõ passiõis suę affectũ exhibẽt: vt tamẽ a p̃posito recti itineris nõ deficiant nec declinenr.

Stephanus. De prelatis.

Erat Saul electus bon⁹. Talis debet 9. V esse q ad curã eligiẽ aĩarũ. Saul iterp taẽ petitio. sic pręlat⁹ debet postulari nõ se ingerere, vt sit vocatus tanq̃ Aaron. Melior. Orige. Ille eligẽdus est in p̃latũ de quo cõstat q ĩter alios sit optim⁹. Ab humero, & supra eminebat. Per humerũ opa ĩtelligũ tur:p hoc q dicit sursum:scientia & doctrina: quę de iis quę sursum sunt debent esse.

Petrus Lombardus.

De tribus virorum generibus qui ad lignum crucis reperiunt Saluatorem.

10. X Ait Samuel ad Saul. Cũ venerĩ ad quercũ Thabor, ibi te iue. tres vi. asc. ad deũ in Bethel. Vnus portans tres hœdos. Alius portans tres tortas panis. Alius lagenã vini. Et hoc signũ ꝙ vnxerit te de⁹ principẽ populi. Princeps vnctus qui a tribus ascẽdẽtibus in Bethel inuenit, Christus vnctus est oleo lętitię prę cõsor. s. iste ergo inuenitur & vere a tribus & hoc ad quęrcum Thabor. Quęrcus ista quę parui quidẽ precii est: sed roboris imensi: crucẽ significat saluatoris. De qua apostolus. Verbũ crucis pereun. s. est &c. Ac si dicat. Crux Christi pereũtibus quidẽ quærcus videtur: arbor. s. sterilis. His autẽ qui salui fiunt, cedrus est & lignum fructiferum. Sed qui sunt hi viri quorum alius portat tres hœdos: alius tres tortas panis: alius lagenam vini? Tres viri tria sunt hominũ genera: Incipientiũ: proficientiũ: perfectorũ. siue quos propheta vidit saluandos Noe Daniel & Iob. Tres hœdi tria sunt sacrificia. Hœd⁹ em̃ in sacrificio offerebat. Recte ergo in tribus hœdis tria signãtur sacrificia: Cõtritionis, iustificationis, deuotionis. De primo habes Sacrificiũ deo spũs cõtri. De secũdo: Sacrificate sacrificiũ ius. De tertio Sacrificiũ lau. ho. me. Peccator em̃ primo veterem hominẽ in se mactare debet per pœnitentiã: inde in nouitate vitæ ambulare per iustitiã: tandem deũ laudare per ineffabilem lętitiã. Alius portat tres tortas panis. In pane refectio spiritalis itelligitur: quę est sacra scriptura. Et nota ꝙ non dixit panes: sed tortas panis. Torta em̃ panis cibus est rusticorum, & eorũ qui sibi suisq; victum propriis sudoribus elaborant. Et nos certe panibus istis nõ nisi in sudore vultus nostri vescimur, & labore. Primus em̃ nostri generis propagator vescebatur panibus: & nõ torta: qa sine labore & afflictione animi veritatẽ mysteriorũ dei: mẽtis veritate & perspicacia capiebat: qđ nobis vtiq; iam negatur. Tres igitur tortę panis tres sunt intelligentię scripturarũ. Triplex panis triplex intellectus. Historicus: Moralis, & mysticus. Historicus facilior. Moralis dulcior. Mysticus est acutior. Historicus incipientib⁹: Moralis pficiẽtibus: Mystic⁹ pfectis congruit. Hic est triplex panis in leuitico: In craticula, in clibano, in sartagine. Panis in craticula qui totus & vndiq; videtur: Historicus est intellectus. Panis in sartagine qui ex parte videť, & ex parte nõ videť moralis est. Panis in clibano, q nõ nisi delõge videtur: mysticus est. Hi sunt tres panes in euangelio quos amicus ab amico postulat sibi dari. Sunt & alię tres ciborum species. vnus est quo vescimur exeuntes de ægypto: sed cito deficit. Post hunc mãna succedit quod cælum distillauit. Tertius cum iam de terra sancta capimus nouum fructum. Primus cibus est incipientiũ eruditio. Secũdus qui pcipitur in deserto, pficientiũ. Tertius qui est e regione palmarũ: pfectorũ. Vere em̃ fructũ palmę repperit q deuicto hoste metã pfectionis cõtigit. Hos igiť tres panes vir secũdus portabit. Tertius lagenã vini. In vino intelligitur mentis deuotio & lętitia spiritalis. hoc est consideratio & delectatio cęlestiũ gaudiorũ: quę nos facit terrena despicere & amare cęlestia: quęrere quæ nõ videntur: nõ quę videntur.

Stephanus.

Vt eruã omniũ vestrũ oculos dextros. 11. Y
Semp diabolus sinistrũ oculum vult suare: dextrũ eruere. hoc ẽ ꝙ Pharao iussit masculũ interfici & fœminas reseruari.

De humilitate.

¶ Et recensuit eos in Bezech. Semp iustus debet opa sua recesere in Bezech. i. in egestate nõ in sufficientia: vt dicat seruus inutilis sum. Z

De conflictu vitiorum.

¶ Cõstituit Saul populũ in tres partes. Sic vir iust⁹ facit: cũ orõne opponit supbię: ieiuniũ luxurię: eleemosynã auaritię. Phylisthim fecerũt tres cuneos. Vnus pergit cõtra viam Effraim. Tunc cuneus diaboli vadit contra Effraim qñ tentat hoiem p cupiditatẽ. Alius ingrediť per viã Be. qđ interpretať dom⁹ montiũ. Hac via incedit qñ de supbia tẽtat. Terti⁹ ver. se a. i. terminũ. Termin⁹ terrę nostrę est caro nr̃a. Sicut autem laboriosum est custodire extremitates regionum, sic difficile est custodire carnem nostram. Ad huius terminũ tendit diabolus cum incitat ad luxuriam. A

Contra inanem gloriam.

Ascẽdit Ionathas ad statione Phylisti. 14. B
Et pplo ignorãte. sed & pri suo nõ indicauit. hoc ẽ nesciat sinistra tua qd faciat dextra. t. hoc ẽ ꝙ nesciente Laban fugit Iacob.

De pœnitentia.

Dixit Saul Cine. Recede ab amalech. Ci 15. C
neus luct⁹. Amalech ppl's lugẽs terrã. Qui ergo vult eẽ Cineus. i. lugẽs pro pctis: separet se a lingẽtib⁹ terrã. i. cõcupiscẽtib⁹ tpalia: qa Cain. i. possessio iterfecit Abel. i. luctũ.

De prelatis.

¶ Nota ꝙ Saul de asinis qrẽdis vocat⁹ ẽ: & Dauid de pascẽdis ouib⁹: qa null⁹ vocať ad regimẽ nisi reuocet pctõres & bonos studeat custodire. D

Bernardus.

Q; inobedientem faciat nõ quęcũq; transgressio: sed animus obstinatus.

16. E Quasi peccatum ariolandi est rep̃.&c. Non ait,nõ acquiescere: sed nolle acquiescere:vt nõ iussionis simplex ipsa transgressio:sed voluntatis superba contentio scelus idololatrię reputetur.Nõ est enim idipsum nolle obedire: & nõ obedire. Hoc quippe interdum erroris est:interdum & infirmitatis illud vero aut odiosę pertinacię,aut contumaciæ non ferendę. Nõ ergo qualiscũq; mandati pręteritio criminalem facit inobedientiam:sed repugnare seu nolle acquiescere.

Balduinus.

Qꝫ cuiq; sit idolum quicquid contempto deo pręcipue reueretur.

F ¶Quasi scelꝰ idololatrię.n.Atq; seruꝰ nõ debet herilis impii esse arbiter:sed minister.Idolũ est autem hominis quicquid plusq̃ deum colit: aut diligit. Filiis ergo inobedientiæ voluntas sua idolum est: cuius motus contẽpta dei voluntate sequuntur, & quicquid ipsa iusserit quasi sacrosanctum adorant.

Bernardus.

Qꝫ ficta sit confessio detestanda.

G ¶Peccaui:sed honora me corã senioribus. Est cõfessio eo periculosius noxia: quo subtilius vana:cum iam etiam inhonesta, & turpia nobis detegere nõ veremur:nõ quia humiles simus: sed vt esse putemur. Appetere autẽ de humilitate laudem: nõ humilitatis virtus: sed subuersio. Verus humilis,vilis vult reputari: non humilis prędicari. Gaudet contemptu sui: eo solo superbit ꝙ laudes contẽnit.Quid peruersius: quidve indignius: vt humilitatis custos confessio superbiæ militet: & inde velit videri melior vnde videris deterior? Mirabile iactantiæ virus:vt nõ possis putari sctũs si nõ appareas sceleratꝰ.At talis cõfessio speciẽ habẽs humilitatis nõ virtutem,nõ solum gratiam non meretur:sed & prouocat iram.Nunqd profuit Saul ꝙ se ad increpationem Samuelis peccasse confessus est? Culpabilis certe fuit illa confessio quę culpam nõ diluit. Qñ em̃ humilem contemneret humilitatis magister: & cui humilibus dare gratiam ingenitũ est? Omnino nõ poterat non placari:si quæ in ore sonuit:in corde radicasset humilitas.

Galfridus.

Qꝫ in nostris miseriis cælestis consolatio quęrenda sit nõ humana.

H ¶Ait Saul ad Samuelem.Peccaui.Sed nũc veni:honora me corã populo,& coram Is. Vę misero quia nõ perstitit pro indulgentia supplicans,& exorans:ꝙ consolationẽ aliam qualemcunq; non repulit. Vicisset em̃ audeo dicere & diuinam flexisset iram, & sententiæ retractationem obtinuisset:si vere pœnituisset:si in fletibus perstitisset. Sed q̃cito miserum inuenit in sua reprobatione solatium: vt honorem retineret hũanũ.Et nos ergo qua fiducia de misericordię ĩpetratione pręsumimꝰ: q multũ qdẽ miseri sumus: sed miserabiles eẽ contẽnimus?

Bernardus.

Qꝫ vere misericors causam miserię nõ reqrat.

¶Lugebat Samuel Saul. Vera misericordia nõ I
iudicat: sed afficit: nõ nititur discussione, occasione contẽta. Non em̃ expectatur ratio vbi affectio trahit. Iustitia meritum quęrit:misericordia miseriã intuetur.Lugebat Samuel Saul Miserans nõ deliberãs.Lugebat inquit Samuel Saul:q se cogitabat occidere:& ad ignẽ charitatis incalescente pectore liquefactus intus pietatis adeps foras emanabat p̱ oculos.

Quibus armis supbia perimatur.

Stans Golias clamabat aduersus phalangas Israel. 17. K
Credo nõ ĩcõgrue in supbo homine superbiã designari. Ipsum em̃ est peccatum maximũ quod specialiter insurgit aduersus eos q peccata cętera vicisse videntur. Nam & Phylistei illo tẽpore timebant Israel:nisi ꝙ tota eorũ fiducia de Golia pendebat. Vnde em̃ eiusmodi animã supbia tentet: quã sibi subiugauit inuidia siue cupiditas ea quæ solet deo vomitũ p̱uocare: aut pigritia q̃ facit vt boum stercoribus lapidet̃? Et cui adeo cętera vitia dominantur: vt diiudicari se ab oĩbus tanq̃ male sibi conscius arbitret̃? Quis denique nisi manu fortis aduersus Supbiã dimicaturus procedat? Armetur ipse contra Goliam: qui & vrsum vicerit & leonem : proiectis armis Saulis:scilicet sapientia seculari siue philosophicis traditionibus,siue etiã litera occidẽte colligit quinq; lapides de torrẽte:quos nimirũ cũ leuia quęq; tolleret leuigare torrens potuit nõ etiã tollere secũ. Torrens est seculũ pręsens qđ vtinã pertranseat aĩa nostra scriptura teste Generatio pręterit: & generatio aduenit tanq̃ tumens vnda vndam impellens. Verbũ autẽ dñi manet inęternũ. Arbitror p̱inde quinq; lapidibus istis quiquepertitũ intelligi verbum Cõminationis:promissionis:dilectionis:imitationis:& orationis. Horum quippe verborum copia late in diuinis scripturis reperit̃. Et forte ipsa sunt quinq; verba quibus loqui in ecclesia Apostolus gloriatur. Hęc autẽ verba transeunte mũdo nõ mõ manẽt:sed etiã leuigant̃:dũ p̱transeũtibꝰ plurimis multiplex est sciẽtia. Hos itaq; collectos in vase memorię reponat: cõsiderans quanta nobis minet̃ deus:quãta p̱mit-

tat:quantam nobis exhibeat charitatem : & q̃
nobis sanctitatis exempla proponat:queadmo-
dum nobisq; orationum commẽdet istãtiã. In
quo sane cõflictu funda quoq; necessaria est lõ
ganimitatis formam habẽs:quã huic certami-
ni nulla ratione deesse necesse est.Quoties er-
go puocãte vanitate ad recordationem cõmi-
nationis diuinę:seu promissionis:aut quorum
libet cæterorum cõfundi cœperis & erubesce-
re: deiect⁹ quidẽ est Golias:sed forsitan adhuc
viuit.Accede itaq; propius ne forte resurgat
& stans sup eum mucrone proprio caput eius
abscide:& de ipsa quæ te appetit vanitate peri
mens vanitatem , nimirum humilius & abie-
ctius tanq̃ de superbo homine sentiẽs de teipso
& ita Goliam Golię gladio peremisti.

Galfridus.

Quibus armis Christus contra diabolum di-
micauit.

L ¶Procedẽs Golias filios Is.pro.ad sui cer.Nul-
lus ex nobis animositate proterua ineat hoc cer
tamen.Nõ est eñ qui ad hoc sufficiat. Nõ eñ
timet nos solos aduersarius noster:idcirco fidẽ
ter prouocat ad singulare certamẽ : sciẽs qa vę
soli:qui cũ ceciderit nullum habeat subleuãtẽ.
Quãobrẽ opus erat vt veniret & subueniret
magnus ille Dauid manu fortis & visu deside
rabilis.Quid aũt veniẽs afferat audiam⁹.Ephi
polẽtę & decẽ panes.Ephi mẽsura est tres mo-
dios capiẽs:nec incõgrue trinitatis & vnitatis
nobis innuit fidem.Decem panes ad decalogũ
pertinẽt mãdatorum:vt noster etiã cibus sit si
cut ipsius Christi,paternam facere voluntatẽ.
Et hęc fratribus suis offert: quia electis oĩb⁹
indifferẽter exhibet . Cæterum decẽ formellas
casei tribuno singulariter offert.Quia ei lactis
nomine simplex doctrina solet intelligi:per for
mellas casei exempla doctorum arbitror desi-
gnari.Quasi eñ lac bibimus si doctrinam salu
tis haurimus.In caseum solidamus : si effectui
operis mancipamus.Qđ vt competẽtius exeq
valeamus:nõ modo caseus sed etiam formella
casei debet esse vita prælati.Per denariũ aũt p̃
fectio & vniuersitas designat̃:vt ad tribunum
quisquis accesserit necessariã sibi apđ eum for
mam salutaris ĩueniat actiõis.Itaq; decem for-
mellas in semetipso specialiter noscitur attulis
se,qui plãtos potissimum docens quod ipse fe-
cit,cœpit de oĩbus facere & docere.Vnde p̃
cessurus athleta noster ad p̃mium Saulis, pri
mum tẽtauit arma dũ suscepit iudaica sacra-
mẽta:sed eadem ipsa deposuit grauiora causa
tus:nõ volẽs discipulis iugũ imponere qđ nec
ipsi nec patres eorum portare sufficerent.Tu-
lit autẽ lapides quinq; limpidissimos de torrẽ-
te:& eosdẽ ipsos in pera posuit pastorali . Solet
pera portari panibus nõ lapidibus reponendis.
Sed quos tulit lapides,nobis facti sunt panes.
Atq; ideo pastoralis pera cõtinet eos:q pastori
bus sunt commissi ad impugnandum quidem
diabolum:pascendum autem populũ dei.Legi
tur in psalmo de ipso vero Dauid & ipsius Da
uid filio.De torrente in via bibit . Et forte ipse
est torrẽs vnde lapides tulit. Torrẽs eñ est hu
mana vita.Torrẽs inundans & trãsiẽs: subito
crescẽs & intumescẽs. Tulit aũt lapidẽ de tor-
rẽte ipso:qui solam asperitatẽ & duritiã tolera
uit in mundo:oẽm gloriam respuẽs: oẽs am
plexatus molestias huius vitę.Et si recte quina
rius ad quiquepertitam refertur corporis sen
sualitatem:Quinq; lapides tulit:qui iuxta illđ
pphetę:Vere languores nostros ipse tulit:mo
lestias omnes corporis tolerauit.Erant aũt lim
pidissimi lapides isti.Et quidẽ prę cæteris oĩ
bus quos de eodẽ torrente vel post eum vel an
te quis tulerit:planissimi per innocentiam vi-
tæ:lucidissimi ad exemplum patientiæ:splẽdi-
dissimi quoq; per remunerationem gloriæ. Et
si limpidissimum lapidem vis videre:Mihi in-
qt absit gloriari nisi in cruce domini nostri Ie-
su Christi.Hoc iam lapide Golias in fronte per
cutitur dum ad crucis prædicationem conuer
sus prosternitur inimicus.Nam & ipsa quę cir
cũuoluitur funda euangelii,nobis innuit præ
dicationem:cuius in omnem terram sonus exi
uit.Qꝫ aũt suo ipsius gladio perimit̃, illud si-
gnificat qđ apostolus ait . De peccato damna
uit peccatum in carne.Quis possit ea quoq;
quã aduersus prædicatores aduersarius excita
uit,per gladium crudelitas persecutionis intel
ligi:vt eodem perinde gladio cognoscatur ex-
tinctus:dum ex ipa martyrũ nece visibili fides
poti⁹ p̃fecisse & idololatria cernitur defecisse.

Stephanus.De inuidia diaboli.

¶Erat Phylisteus nomine Goliath de Geth.Ci M
uitas Goliath mũdus vel infernus:in quo dia
bolus noxios velut in torculari conculcat:ha-
bẽs altitudinẽ sex cubitorum & palmę. In Eze
chiele legitur q vir ille cui⁹ species erat quasi
æris candẽtis,habebat calamum mẽsurę in ma
nu quo mensurauit templum. Et calamus ille
erat sex cu.& pal. Ecce eadem fuit mensura &
Goliath.Mẽsura templi consistit in diuersitate
graduum in ecclesia.Et diabolus cõtra hos ha
bet mẽsuram suam.Per sex cubitos intelligun
tur opera actiuę:per palmam contẽplatiua.Be
ne ergo dicitur q altitudo Golię erat sex cubi
torum & pal.quia contra cõtẽplatiuam & acti

tiam extendit se altitudo diaboli: & altitudini iustorum vult se commensurari.

De Luxuria.

N ℭOcreas habebat ęreas in cru. Per ocreas excę catio luxurię. Ocreas ergo habent in cruribus qui se de incōtinentia sua defendere volunt.

De tela diaboli.

O ℭHastile hastę eius quasi liciatorium tex. Hastile tētatio diaboli. Liciatorio texitur tela. Hastile vero diaboli quasi liciatoriū: qa p tētationem texuit telam mortalitatis nostræ & miserię: quia p tentationē eius incidimus in pctm̄. Vnde Pręcipitabit dn̄s telā quā orditus est super omnes nationes. Nota ꝙ Dauid vt ostēderet se idoneū ad pugnandū, dixit se leonē interfecisse & vrsum. Leo sanguinē sitit. Vrsus melle pascit̄. Prælatus ergo leonē & vrsum interficit: quando nec extollit̄ prosperis: nec frangitur aduersis.

De quinq; lapidibus.

P ℭEt elegit quinq; lapides de tor. Torrens ē fluxus seculi. Aqua enim torrentis turbida est & luto plena. Sic delitiæ mundi turbidę & peccato plenę. Lapis est dura increpatio. De tor. ele. la. quia prælatus debet sumere de mundo materiā increpationis. Quinq; lapides sumit cum ostendit gloriā mundi q̄ fallax q̄ breuis q̄ multis amaritudinibus sit respersa: q̄ transitoria: & ꝙ ad pœnā p̄paratio sempiternam. Et misit in peram. i. in vas ī quo lac mulget̄. Lac suaue est Pera ergo suauē exhortationē designat.

ca. 18. ℭExpoliauit se Ionathas tu. i. bonis temporalibus: & dedit eam Dauid. Vnde

Q Ecce nos reli. o. & s. su. te.

De duplici continentia.

R ℭDilexit Dauid Michol &c. Michol interp̄tat̄ oīs aq̄ vel aq̄ de oībus. Maior filia Saulis est cōuersatio mūdi. Minor vero. s. Michol: cōuersatio claustri. Ille aūt q habet Michol, debet hēre omnem aquam. i. omne refrigeriū: & aquam de omnibus. i. refrigeriū de omnibus debet quęrere cōtēptū mūdi. Qui vult habere Michol debet dare ducēta p̄putia: vt auferat immunditiam cordis & immunditiā corporis.

Radulphus.

Q; Iudęi Christū ideo persequuntur ꝙ scripta non penetrant prophetarum.

ca. 20. S Venit Ionathas filius Saul in agrū iuxta placitū Dauid: & puer paruulus cum eo. Notū est ꝙ Dauid Christū significat. Saul aūt illi⁹ populi typū gerit: cuius etiam suis tēporibus princeps fuit. Ab huius facie Christ⁹ fugit cū a iudęoꝝ notitia se abscōdit. Latet aūt ī agro: & vt scriptura dicit latet in loco q vergit ad austrū: qa occultat̄ Christ⁹ in scripturis loco vtiq; verbi segetibus abūdāti: & luminosam plagā mysticorū sensuū respicienti. Ionathan interp̄tat̄ columbę donū. Persecutoris filius & cōtra patris volūtatē Dauid p amicitiā copulatus chorū p̄phetarum designat q a spiritu sancto p̄phetię mun⁹ accepit: ex carnali Israel ort⁹: sed nr̄o Dauid licet patre persequente fœdere dilectiōis coniunctus. Venit ergo Ionathan in agrū in quo latet Dauid Venit quilibet p̄phetarū in agrū scripturarū: venit mente & ope: venit actu & ītellectu: venit iuxta placitū Dauid: qa vt filius dei per p̄phetas incarnandus pronūciaret̄ dispositio ei⁹ fuit. Venit & puer paruulus cū eo: quia carnalis ille populus sensib⁹ puer p̄pheticis scriptis adhæsit. Ad quē loquit̄ Ionathan dicēs. Vade & affer mihi sagittas q̄s ego iacio. Cumq; puer cucurrisset, iecit aliā sagittā trans puerū. Scriptura p̄phetica q̄si duas sagittas iacit: cū & historicū & mysticū legentibus intellectū infundit. Sed secunda sagitta puerū transit: quia mysterii indignatio carnalis Israel vires excedit. Vnde & subdit̄. Venit itaq; puer ad locū iaculi qd̄ miserat Ionathan. Et clamauit Ionathan post tergum pueri & ait. Ecce ibi est sagitta porro vltra te. Ipsa quippe scriptura satis innuit si sit q aduertat: & quasi clamore valido humanam nititur rumpere surditatē: aliud apud se inuestigandū esse p̄terq̄ litera sonat. Sed qa puer iste Moysem nō ītelligit, nec Christo credit. Vnde & Ionathā postq̄ iaculū scd̄m vltra puerum esse innotuit: iam ipsi Dauid loquēs: puero tamē nō aduertēte: Festina inquit velociter ne steteris. His quippe verbis odiū ei paternū innotuit. Sic em̄ & ante ambo disposuerant. Si igit̄ sagittę Ionathan intra puerū sunt. i. si aliqs ex illo populo sensus p̄pheticos ī scripturis cōprehēdit, pax est Dauid: qm̄ quicūq; fuerit qui scripturas recte ītellexerit, a Christi fide discordare non poterit. Si em̄ crederetis Moysi cre. for. & m. Cū vero sagittę puerū transeunt: Dauid pacem non habet. Inde est em̄ ꝙ populus ille quasi inimicū Christum persequit̄: quia legē prophetasq; non intelligens legis & prophetis Christum calumniat̄ contraria sensisse.

Stephanus. de triplici fœdere.

Surrexit Ionathas & abiit ad Dauid 23.

Nota ꝙ Ionathas ter iniit fœdus cū T

Dauid. Primo in domo. Secundo in agro. Tertio in deserto. Sic iust⁹ debet inire fœdus cum domino, primo in domo cordis, secundo in agro operis exterioris. i. ī opibus actiuę. Postea in deserto contemplatiuę vl̄ in nemore eminentioris vitę.

Hugo de Foill.

Q; peruersum prælatum peiorem faciat salubris admonitio subditorum.

25. V Hodie increuerunt serui q fu.do.s.Nabal cuius verba hęc sunt,quosdā doctores designat:q cōmonitione subditorꝫ fiūt deteriores: qui pueris Dauid cibū negant:qa pure viuere volētib⁹ verbū dei nō ꝓpināt. Tōsorib⁹ vero suis cōuiuiū parant:quia vacantes otio adulātiū cōfabulationes amant. Accusat Nabal Dauid & dicit.Hodie increuerūt &c.Peruersi siquidē ꝑlati dolēt cū vident nūerū religiosorꝫ mltiplicari:timēt cum vidēt Dauid.i.bonos subditos, vngi in regē & Saul deiici.i.puersos ꝑlatos honore ꝑlationis priuari.Sed quare timent? Ne & ipsi priuent̃ honoribus:ne loco eorꝫ restituat̃ aliquis melior. Et indicauit Abigail Nabal oīa verba q̄ audierat a Dauid:& emortuū est cor ei⁹ intrinsecus & factus ē q̄si lapis.Boni siqdē subditi puersos magistros de negligētia cōmonēt:sed ex cōmonitione deteriores fieri solent.

Cantica fine titulo.

Q; fasciculꝰ sit bonorum: fasciculi reproborꝫ.

X ℭSi surrexerit aliqn̄ homo cōtra te & q̄rēs animā tuam:erit aīa dn̄i mei cu.quasi in fasci.vi. apd̄ dn̄m deū tuum.Porro anima ini.t.r.quasi impetu & circulo fundę.In hoc fasciculo custodieris & tu:si tibi fuerit fasciculus myrrhæ dilectus:qa p amaritudinem passionis puenit̃ ad gaudium vitę pmanētis.Manifestum est autē q̄ homo iste sit q nos psequit̃:cū solūmō aīam q̄rere describat̃.Sed a facie psecutoris hui⁹ aīa nostra velut in fasciculo apud dominum custodit:qn̄ p districtę custodiā disciplinę sese ad soliditatem virtutis cōstringit vt viuat:ne per fluxa vitiorꝫ flumina rotata dispereat. Est igit̃ fasciculus:sunt & fasciculi de quibus dicit̃. Alligate ea fasciculos ad cōburēdū. Fascicul⁹ ad bonos ptinet ꝓpter vnitatē charitatis.fasciculi reprobos denotāt:ꝓpter duplicitatē dolositat̃.

Stephanus.De periculo ꝑlatorū.

ca. 31. Y Saul irruit sup gladiū suū. Hoc facit qui propria potestate abutit̃ ad mortem ęternā.ℭEt p̄ciderūt caput Saulis.Capita minorū nō p̄ciderūt.Caput p̄cisum separatur a corpore.In hoc ītēdit diabolus vt mēs a corpe diuidat̃.Tūc em̄ mēs est supra corpus cū bene dirigit actus corporis.Vnde Aggęus,Ponite corda vestra sup vias ve. Et miserūt per circuitum. Per circuitum caput mittitur qn̄ mens per multa distrahitur.Vt annūciaretur.Ad hoc tēdunt maligni spūs:vt pctm̄ maiorum diuulgetur:vt sic minores eorꝫ peccent exemplo.

ℭEt sepelierūt ossa eius in nemore: est in abūdantia & voluptate,est memoriter retinere casus potētium ad cautelam. Et ieiunauerunt a peccatis septem dieb⁹,toto tempore p̄sentis vitę:qa talis memoria facit a pctō abstinere.Hoc est q̄ mortuis priogenitis coacti sunt filii Israel de Aegypto exire. Z

Finis Lib.Regum.I.

Sequit̃ Lib.Reg.II.

Hugo de Foill.

Q; appetitus carnis vt ad voluptatē ptrahat animum,lapsum ei suggerat electorum.

ca. 1. Cum reuerteret̃ Dauid a cę de Amalech &c.Cū reuerteretur Dauid a cęde Amalech: venit ad eū homo de castris Saul &c.Post mortificationem virtutum carnis appetitus nō tātū ꝓprios lapsus nūciat:sed etiam aliorū defect⁹ narrat. Vt per exēpla maiorū ad voluptatē carnis īclinet mētes aliorū. Quos em̄ Saul nisi superbos in ecclesia prælatos significat:qui ab humero & sursum eminere sibi vident̃ sup vniuersum populum? Qui ī mōte Gelboe ab Amalechita pcussus occūbit: dum ī mōte supbiæ posita p diuersa carnis desideria mēs fluxa decurrit.Sup Saul vt eum occideret Amalechites stetit : quia aīus cui carnis delectatio dominat̃,cito perit. Sed tu charissime præcipe vni de pueris tuis.i.puræ discretioni:vt interficiat in te Amalechitem istū: qui ausus est manū mittere in Christum dn̄i. A

Stephanus.

ℭNolite annūciare in Geth.Hoc est nolite sanctum dare canibus.i.detractoribus qui semper oblatrant.& significant̃ p torcular. Neq; annūcietis in con.as. Quasi. Nolite margaritas vestras spargere ante porcos. B

De Prælatis.

ℭMōtes Gelboe.&c.Gelboe interpretat̃ decursus.Per Gelboe vero intelligit̃ altitudo defluēs dignitas scilicet temporalis. Super illos nanq; qui dignitates amant nec ros venit nec pluuia id ē nec gratia nec doctrina. C

Radulphus.

Quanta fuit in Christum crudelitas Iudæorꝫ.

ℭMontes Gelboe nec ros nec plu.ve.su.v.&c. D
Gelboe interpretatur decursus. Montes Gelboe superba sunt Iudæorum corda ad amorē pręsentium decurrentia.Saul vnctus rex Christum significat quem vnxit deus oleo lęti.præ par.s.Hui⁹ clypeus intelligit̃ singularis eius īnocentia:quia ex omni latere circūspectus nul

lum aduersariis iustę reprehensionis aditum dereliquit. Hic tñ clypeus in montibus Gelboe abiectus est:quia sanctitas illius apud tumentia Iudęorũ corda contemptibilis visa est:quasi non esset vnctus oleo. Tanq̃ enim omni gratia spiritali destitutus esset:& dæmonio plen⁹ asserebatur:& ea quę mirabiliter faciebat spũi immundo tribuebantur.

Bernardus.

Q̃ꝫ supbię vitiũ oẽm grãm demeretur.

E ℂMontes Gelboe nec ros nec plu.des.s.v.&c. Vt noueris ꝙ ad angelos q p̃uaricati sũt ista loquat̃:Vbi inqt ceciderunt vulnerati multi. Q̃ꝫ mlti ĩ his maledictis mõtib⁹ de exercitu Israel ceciderunt a principio & quotidie cadũt. De quibus idem ꝓpheta.Sicut vulnerati dormientes in sepulcris.Non ergo mirũ si steriles & infructuosi permanent montes:vbi non cælici sed aerei colles:super quos nec ros nec pluuia descendũt:quippe auctore gratię & benedictionum largitore transiliente eos.Omnes mõtes qui in circuitu eius sunt visi.domus ag.a.t.Diabolo nempe qui per Gelboe designat̃:hic inde sunt mõtes:quos visitat dñs.supra angeli:infra hoĩes.In pœnã siquidẽ suã locũ in aere isto medium inter cęlum & terram cadens de cælo sortitus est vt videat:ipsaq; inuidia torqueat̃. dicẽte scriptura.Peccator videbit & irascet̃. Q̃ꝫ miser cum suspicit cælos : in quibus innumeros mõtes intuet̃ diuina claritate fulgentes:diuinis laudibus resultantes: sublimes in gloria abundantes. Q̃ꝫ miserior cum respicit terram:montes q̃plurimos habentem fide solidos:spe excelsos:charitate spatiosos:virtutibus cultos:bonorum operum fructibus refertos:de rore cęli quotidianam capientes benedictionem.Timendum ergo nobis:ne veluti mõtibus Gelboe trãseat & a nobis si indignos sua visitatione cõspexerit.Quid supbis terra & cinis?Et angelos transit dñs execrans eorũ supbiã.Cooperetur ergo mihi ĩ bonum etiam diaboli malum:& lauem manus meas in.s.p.Si eñ sic actum est cum angelo:quid de me fiet terra & cinere si forte superbia inuẽta fuerit in me?Ille in cęlo intumuit:ego in sterquilinio.Quis non tolerabiliorẽ ĩ diuite q̃ in paupe supbiã dicat? Vę mihi: si tam dure in potente illo aĩaduersum est pro eo ꝙ intumuit cor ei⁹:quid de me exigendum misero & superbo?

Stephanus.de triplici vnctione.

2. F Nota ꝙ ter inunctus est Dauid.Primo occulte ĩ domo patris.secũdo ĩ Ebrõ sup Iudã.tertio sup totum Israel.Sic Christus inuisibiliter vnctus est oleo lę.p̃ cõ.s. Item quasi inunctus fuit qñ electi de iudęis adhęserunt ei.Tertio vnctus est qñ impletum est illud.Reminiscen.& cõ.ad do.vni.fi.ter. Similiter & nos in baptismo oleo gratię inungimur. Secundo inungemur in stola animæ:quasi sup partem Israel.Tertio in vtraq; stola: quasi sup totum Israel.

De periculo prælatorum.

Audierũt Phylistiim ꝙ vnxissent filii Israel Dauid &c.Ecce Phylistęi venerunt cõtra Dauid:audito ꝙ inunct⁹ esset in regem.Sic maligni spirit⁹ cum audiũt ꝙ aliquis sit promotus in prælatum:ardẽter q̃runt eũ:vt p ipsum & subditos acquirant. ca 5. G

Galfridus.

Quæ prælia:quas victorias pro nobis contra diabolum Christus facit.

ℂAudierũt Phylistiim ꝙ vnxissent Dauid regem sup Israel.Phylistęis insurgentibus fidelis quidẽ seruus Dauid non in viribus suis nõ in sua prudentia confidebat:sed prænoscens impetum hostium consuluit dominum:& ipsius auxilium flagitauit. Benignus etiam domin⁹ deuoto famulo in necessitate subueniens: non modo docuit manus eius ad prælium:nũc quidem manifeste aduersus hostes procedere iubens:nunc post tergum:sed etiam egressus est in auxilium eius & iniquos ipse contriuit.Cæterum si nostra vita ipsa militia est: nec aduersus carnem & sanguinem,sed contra principes tenebrarum nobis est colluctatio:multo magis in spiritalibus bellis præsidia spiritalia quærere nos oportet.Per Dauid regem Christus dominus commendatur.Miseri qui super se eum regnare noluerunt: qui non vnxerunt eum regem.Vnxit eum pater spiritu sancto & virtute:sed vtinam vngamus & nos cum Maria caput eius & pedes diuinitati pariter & humanitati eius debita pietate deuoti.Vngimus eñ sup nos Dauid regẽ:si deuote seruim⁹ & volũtarie sacrificamus ei.Qui quidem super oẽs regnat: sed super Israel solũ vngitur rex:quorum & pñs studium & futurum præmium in dei visiõe cõsistit.Q̃libet ergo doleãt & inuideant Phylistiim seq̃mur ĩtrepidi regẽ nostrũ. Non nos eorum malignitas: non ipsa terreat vniuersitas.Magni sunt : maligni sunt : multi sunt: sed non proficient:non apponent nocere ei.Vngens igitur Dauid regem:scito quia audient Phylistiim:& ascendent quęrere Dauid: sed quærere ad perdendum.Neq; enim sibi illum cupiũt sed nobis inuidẽt:in nobis regna- H

re:in nobis illum viuere dolent. Ipsius etiam in uident gloriæ: ipsius opus impedire conâtur: opus nostrę salutis ipsum oderunt: & persequũtur ĩ nobis. Nam Phylistiim dæmones sunt: cadentes scilicet & ruina populi: qđ vtrũq; vno Phylistiim nomine designat. Ascẽsus eoꝝ aĩosi tas est ꝑsumptiõis: sicut etiã descẽsus in ꝑsidiũ volũtaria q̃dã hũiliatio, & apphẽsio disciplinę. Seq̃t eñ. Qđ cũ audisset Dauid descẽdit in ꝑ sidium. Videt equidem dominus cogitationes & studia malignorum: sed interim ea audire poti⁹ in nobis dicitur q̃ videre: quia a nobis nõ visiõe eorum malignitas: sed sola quę ex auditu est fide percipitur. In nobis deniq; & nobiscum descendit Christus in præsidium dum nos introducit in claustrum. Nam religiõis ꝑ positum fortissimum quoddam præsidium est vbi etiam saluator ponitur murus & antemurale. Vbi licet victus aridior, sed mansio tutior est. Sequitur. Phylistiim diffusi sunt in valle Raphaim, id est gigantium. mundus est vbi mundi rectores principes tenebrarum discurrunt improbe: vndiq; diffunduntur. Cõsuluit autem Dauid dominũ dicens. Si ascendam ad Phylistæos. In nobis Christus interrogat patrem: cum inspirat vt interrogemus. Nemo in suis fidat viribus. Nemo suæ innitatur prudentiæ. Non enim semper vno modo aduersus Phylistæos nobis est procedendum. Nunq̃ autem nisi deo consulente & Dauid pręcedente. Bis ascenderunt Phylistiim: sed Dauid primo cõgressu vt legitur ascendit contra eos & diuisi sunt sicut diuiduntur aquæ: Nomen loci Baal Pharasim vocans. Secundo autem iuxta consilium domini non ascẽdit ĩ obuiã: sed gyrauit post tergum eorum veniens ex aduerso pyrorũ. Primo siquidem violenter aduersum nos & euidenter hostes insurgũt: & vim vi repellere omnes leges & omnia iura permittũt. In quo tamen ĩpetu & cõgressu terrẽt aduersis: prosperis prouocant: vt vere beatus sit qui nec capitur illecebrꝭ nec molestiis superaẗ. Diuisis siquidem hostibus velut per medias acies victor incedit: nec declinans ad dexteram vt extollatur prosperis: nec ad sinistram vt murmuret in aduersis. Merito autem locus victoriæ hui⁹ Baal pharasim, id est diuisio hostium nominatur: quia vincere eos non præualet: quia inter varios casus rerum non discernit & diuidit nec medius graditur: sed nutabundus & ipse pariter hincinde iactatur. Sed quid dicimus ꝙ dimiserunt hostes sculptilia sua: immo qđ mirabilius est, tulerũt ea Dauid & viri eius? Nunquid enim idololatræ facti sunt? Absit. Et si comminuisse dicerentur, tolerabilius fuerat q̃ tulisse. Sed sculptilia eorum prospera huius vitæ vel aduersa designant: inquantũ futura nobis vel præmia vel supplicia repręsentant. Ad hos igitur vsus inuiti quidẽ hostes sua nobis sculptilia deserunt. Ad hos vsus Dauid & viri eius eadem sibi tollunt: dum inuisibilia dei per ea quæ facta sunt velut in sculptura quadam intelligendo concupiscunt. Liber tñ Paralipomenon expressius indicat ꝙ combusserunt ea: ne quis forsitan vel perfidię vel auaritiæ deputet ꝙ tulisse dicuntur. Ibi tamẽ non sculptilium nomen scribitur sed deorum. Reliquerunt ait deos suos: quos Dauid iussit exuri. Addiderunt autem Phylistiim vt ascenderent: & diuisi sunt in valle Raphaim. Non enim per seipsos impugnare fideles vt cupiũt permittuntur: sed ex ipsis rerum euentibus occasionem exquirunt impugnationis: & importune captant opportunitatem tẽtationis. Consuluit autem Dauid dominum: qui respondit. Non ascendas in obuiam illorum sed gyra post tergum. Qđ est dicere. Nõ consideres qd ꝑtendãt in facie: sed qd molianẗ a tergo. Caudã magis q̃ vultũ scorpionis attẽde. Cõuertunẗ ei hostes ad callida argumẽta: quotiẽs pacta min⁹ ꝑficiũt tẽtamẽta. Gyra inq̃t post tergũ eorũ vt qd lateat dep̃hẽdas. Gyra ĩquit post tergum: non vt struas illis: sed illorum destruas magis insidias. Sequitur. Et venies illis ex aduerso pyrorum. Nemo miretur si in hoc verbo hęsitamus. Arbor siquidem nobis notissima pyrus, sed in diuinis parum vsitata scripturis. Multa quidẽ de pomis seu malis scriptura sacra commemorat: Pyros ibi ni fallor hactenus nõ inueni. Et quidem plura forsitan dici possunt de natura pyrorum: sed minus libenter ea prosequimur: in quibus nulla suppetunt testimonia scripturarum. De compendio igitur transeuntes dicere possumus eũ qui prius tentauit in pomo mutasse speciem: non deseruisse perniciem: quæsisse pyros: nõ vt ex malorum exhibitione min⁹ noceat: sed ĩ nexperta pericula quasi iacula non præuisa plus lædant. Mutat enim materiam non malitiam: cum insidiatur in pyro qui prius in pomo tentauit. Dicit Rabanus apud hebræos haberi, ex aduerso flentium, non pyrorum. Quod etiam de idolis eorum intelligendum putat: pro eo ꝙ fletu digna & ad fletum ducentia essent. In quorum cacumine gradiens auditus est dominus: qa in eis quoq; sicut in diis ægypti excutit vltionem. Sed rectius forte dici videtur cacumẽ arborum q̃ idolorum. Pyrus ergo vt ait Isidorus, ab igne nomen accepit. ꝙ in modum ignis deorsum latior: acutior in sublime contendat. Talis est seductoria qualibet inimici & fraudulenta suggestio sancti & spi-

ritalis amoris, feruoris habēs imaginē nō veritatem: speciē non virtutē. Sup cacumina arborū gradiēs dñs sonitū facit vt audiat: cum eorꝝ detegit fraudem vt cognoscat & sic deinceps caueat. Prima em̄ victoria vt dictum est, ī hostiū diuisione: secūda in eorꝝ dephēsione est. Seqt. Et psecutus est eos Dauid de Gabaon vsqꝫ dū venias Gezer. Gabaō collis: gezer fortitudo vl' adiutorium interptat. Collis superbia est: quę ī hm̄oi piris maxime insidiat. Nemo enim grauius aut perniciosius q̄ superbiēdo cęcat. Et bene superbia pro eo ꝙ nec planiciem teneat æqtatis nec vallem humilitatis: sed nec perueniat ad montem sublimis vitę & sacræ contemplationis collis dicit de modico volens crescere vt de maximo minuat. Hanc qui vicerit tādē veniet ad verā fortitudinē diuini adiutorii.

Quid per ea quæ gesta sunt in arcę reditu designetur.

ca. 6. I Vdam & vilior fiā plusq̄ fact⁹ sum. &c. In libro Regum scd̄o legimus ꝙ sanctus Dauid arcam dñi in Hierusalem mira deuotione adduxit. Arca ista carnem Christi figurat: in quo oēs thesauri sapiētiæ: in quo plenitudo diuinitatis: in quo virgę mysterium euidenter apparuit, dū etiam mortu⁹ resurrexit. Quid ni exultaret & saltaret qui præuidebat & præfigurabat eius aduentum? In saltu nunc summa petimus: nūc ad ima redimus. Sic agit qui contemplatur diuina: & humiliat iterum ad intuenda vel agenda humana. Ascēdat homo vt deus ei dulcescat. Descēdat vt sibiipsi vilescat. Michol īdignat: ꝙ discooperuerit se: & nudatus fuerit: cum accinctus ephot idumēta regalia posuisset. Sed bene ea deposuit: qa expeditus & deuotioni suæ melius seruire & hostem vincere potuit. Sed quid respondet Dauid? Melior ait fiā & ero humilis in oculis meis. Gemina hæc virtus humilitatis. Alioquin si foris se magnificat q vilē intus se reputat: aut intumescit apud se qui foris vilescit: pōdus & pondus vtrūqꝫ abominatio est apud deum. Sequitur. Ante deum qui elegit me &c. Magnus est quem humiliat exaltatio: malus quē nec humiliatio. Sapiens in vtroqꝫ humilis est & deuotus: in quibus duobus est descēsus saltationis & ascensus. Siquidem nec vana lætitia nec tristis humilitas est accepta. Sicut enim videt p̄ciosior humilitas in exaltatione: sic in humiliatione deuotior. Igit dum adducit arca in Hierusalem Dauid saltat: quia Christus nunc sublimē nunc humilem se ostentat. Nunc adorat a magis: nunc fugit a facie Herodis. Nunc ad regnum: nunc ad supplicium quęritur. Accinctus Ephot lineo, quasi p̄cinctus lintheo, corpore humano purissimo ad ministrādum assumpto. Vtinā nos inueniamur ibi: cum ī loco suo arca ponit: cum holocausta pfectorum & pacifica minorum filius offert deo patri. Ipsi em̄ sūt appellati virorum & mulierū noie: quibus singulis etiā nō cōsummata hac repsentatione nequaquam inaniter iterim hęc videat oīa eis ostēsa: diuidēte dño vnicuiqꝫ mēsuram fidei, operis, & deuotiōis, dat collyrida panis. i. verbum fidei & assatura bubulę carnis, id ē laboriosa actio excocta igne tribulatiōis: et simila frixa oleo: subtilis & pura cogitatio mentis: flagrans iucūda deuotione lętitię spiritalis.

Stephanus. De custodia carnis.

8. K Posuit Dauid custodes in Idumea: statuitqꝫ in ea p̄sidium. Idumea terrena vel consanguinea. Hęc est caro nostra quæ de terra est & ad pc̄m procliuis. Vñ ī ecclesiastico. Super filiam luxuriosam firma custodiam. Hui⁹ Idumeę custos est disciplina. Prę sidium aūt discretio: quia rationale debet esse obsequium nostrum.

De Humilitate Sanctorum.

9. Dixit Siba regi: superest fili⁹ Ionathę. Filius Ionathę est fili⁹ gratię. iste claud⁹ erat vtroqꝫ pede: & fili⁹ gratiæ despectus est mundo scīa & actione. Hūc em̄ mūd⁹ cōtemnit: sed Dauid. i. Christ⁹ recipit. Iste fuit Miphibosech qđ decor ignominię interp̄tatur Filii em̄ gratię decori sunt deo: sed ignominio si mūdo. Vnde Hęreditas mea p̄clara est mihi. Quasi. mihi preciosa est sed non mundo.

De Prælatis.

10. M Tulit Naas seruos Dauid. Per seruos Dauid intelligunt p̄lati: quorꝫ barba fortitudinē notat. Duplex fortitudo debet esse in p̄latis. Opis. s. & sermonis. Media pars barbę rasa est qn̄ p̄latus fortis in sermone & nō ī ope. Malūt autem filii Amon. i. maligni spūs vt media pars radat q̄ tota. qm̄ quāto sapientiores sunt p̄lati si male viuunt tanto maius scādalū faciūt. qm̄ vt dicit Iuuenalis, Oē animi vitiū tāto cōspectius in se Crimē habet quanto qui peccat maior habetur. Et Ambro. Quāto maius est donum sciētię: tāto trāsgressor maiori subiacet culpę. Porro vestes p̄scīdere est bona opera auferre: & hoc vsqꝫ ad nates ita ꝙ nates appareant. i. fœda opera & turpia luxuriæ. Hoc fit quando incontinentia eorum coram hominibus publice prædicatur.

11. N Misitqꝫ p manū Vrię. Nota ꝙ illi quorꝫ scīa ē eis ad dānationē: cū Vria deferunt secū lr̄as mortis suę. Vñ Seru⁹

sciēs v.d.& nō faciens:vapul. mul.

De Pœnitentia.

12. O Amon exosam Thamar habuit &c.Ita & nos admissū facin⁹ magis odio habeam⁹ q̄ añ pp̄etratione dilexeram⁹.

Deh hypocrisi.

Factum est vt Absalō tōderet oues.
13. P Oues Absalō sunt hypocritę.Oues tōdere ē innocētiā ostētare.Sic vult diabolus oues suas tōdere. Qđ phibeť in deuteronomio. Nō tōdebis pri:oues:nec ara.i.pri.bo.i.non ostentabis opus simplicitatis:nec magnificabis opus fortitudinis:quasi ex te sit.

Hugo de Foill.

Q₂ de cupiditate malorum capite:cæsaries pēdeat vitiorum.

14. Q Absalon semel i anno tōdebať:qa grauabat eum cęsaries.Perseq̄bať Absalon Dauid: Iudas Christū: appetitus carnis aīm.Aestuabat Absalon amore regnandi.Hęc est radix oīm maloꝝ cupiditas.Ipa ē caput ex quo pēdet vitioꝝ cęsaries.Hæc est cæsaries quā nutriebat Absalon,& grauabat eū.Et nō nisi semel in anno tōdebať.Et tūc crines suos pōderabat ducētis siclis pōdere publico.Absalon pax patris interp̄tať.Ipse est Iudas.Audi pacem patris. Qui intingit mecū manū in pa. hic me traditurus est.Audi pacē filii.Quēcūq̄ osculat⁹ fuero ipse est,tenete eū.Osculo pacē p̄mittit:ß affligit.Comā nutriebat.Sed quō fur erat:& loculos habebat:& semel in anno tōsus est: qñ semel.30.argenteos retulit & ī tēplo piecit.Crines ducētis siclis pōderat:q nūerus est ī mundoꝝ:qa pœnitētia ductus ait.Peccaui tradēs sanguinē.Si sciret iustitiā pōderis.i.p̄cium sanguinis,nō ad laqueū curreret : sed ad crucē dñi humilis p̄pararet.Ponderauit aūt pondere publico:nō pōdere sanctuarii. Posuit eī talētū plūbi sup qđ sedet diabolus : non leue pondus misericordię,cui dñs supponit manū suā.

Moraliter.

R ℭSed & appetit⁹ carnis cęsariē nutrit:qa cogitationū supfluitatē p̄ducit.Quæ cęsaries grauat mētē dū deprimit terrena inhabitatio sensum nihil co.Qui tōsus ī anno semel ducētis siclis crines pōderat:qñ in oī vitę suę spatio cupiditatib⁹ seculi semel renūciat:& hoc in fine. Tūc enim tm̄ ab his q̄ possidet spoliať:qñ successione mortis vltimę a terrenis separatur.

Stephanus.de perseuerantia.

15. S Vr venis nobiscū. Videť dñs iustū repellere cū tētať. Vñ.quare me dereliq̄sti:Itē.De⁹repulisti nos.Sed tanto fortius se vero Dauid debet astringere,quanto vrgētiori p̄mitť tribulatione.Sicut Ethai qui dicit. Viuit dñs & viuit a.t.&c.Q.neq̄ mors neq̄ vita.

Hugo de Foill.

Quanta vtilitas ex silentio generetur.

Destruxit Chusi consiliū Achitophel. 17. T
Chusi īterp̄tať silentiū. Achitophel, ruina fratris.Destituit igiť Chusi cōsiliū Achitophel qa p silētiū illoꝝ q sūt q̄si ruina fratrū adnihilať cōsiliū. Prouidet Chusi ne turbeť exercit⁹Israel:qm̄ p silentiū ī cursus & ī petus sermonū: a cōuētu fratrū deū videre desiderantiū rationabiliter arcentur.

Stephanus.De pœnitentia.

ℭExpādit mulier velamē sup os putei:cū ecclesia p̄cum assiduitate delicta iuuētutis & igno. V
fi.abscōdit.Quasi siccans pti.cū carnis lasciuiā p cōtinentię rigorē cōstrīgit.Ac sic res latuit.ſ. humanę vitę trāsgressio.Ascenderūt de puteo hoc est post pœnitentiā bonis operib⁹ exerceri.

Hugo.

Q₂ obstinatū cor triū vitioꝝ lāceis pforetur.

Vmq̄ ingressus fuisset mulus cui in 18.
sidebat Absalon subter cōdēsam q̄rcum & magnā:adhęsit caput ei⁹ q̄rcui.Absalon crinib⁹ inhęrens quęrcui: duritiā X
designat cuiuslibet obstinati. Qui dum patris exercitū fugeret,contigit vt cōdensę q̄rcui crinibus inhęreret.Absalon pax patris interp̄tať qa p̄rē eū licet p̄sequētē patiebať:nō pax filii qui p̄rem nolebat pati.Quærcus intus durior , exterius vero fragilior esse cōprobať. Cui Absalon suspēsus inhæret:qa interi⁹ obstinationem mētis,exteri⁹ vero fragilitatē carnis comitať. Crinib⁹ inhęrēs suspēdiť:qa supfluitatis amore detineť.Mulus aūt cui isederat ptrāsiit: sed ipse quęrcui suspēsus inhęsit:qa luxuria cui sp inhęserat & dolus periit:sed pœna peccati remāsit.Trib⁹ lāceis.i.auaritia:supbia:& luxuria cor ei⁹ pforať.Vñ & vsq̄ in hodiernū diē aceruus lapidū magn⁹ sup eū p̄iiciť:qa pc̄tōrū siue supplicioꝝ multitudīe ęternū grauať.Nec mirū si magn⁹ aceru⁹ lapidū sup eū fuerit q obstinationē vsq̄ in finē cor impœnitens gessit.

Stephanus.De sex digitis diaboli.

Elgas pcuss⁹ a Dauid senos habuit di- 21.
gitos ī pedib⁹ & manibus.qa sex sunt Y
in cōsūmatiōe pc̄ti.ſ.cogitatio:loquutio:opatio:cōsuetudo:gloria de pc̄tō:desp̄atio. Hęc sunt sex latera in lapide q̄dro. Vñ ī Threnis.Cōclusit vias meas lapidib⁹ quadris.

Galfridus.

Qui sint viri fortissimi qui principes in Dauid exercitu nominentur.

23. Z HAec nomina fortiũ Dauid. Sedens cathedra ſapiẽtiſſimus Dauid noſter verus vtiq; manu fortis fortes eligit immo etiã facit: nec mulieris cuiuſq̃, nec puuli inter ſuorum nomina nomen admittens. Cũ enim duplicem producat aciem mũdus: ſcãdalis quidẽ paruulos deiicit: blanditiis allicit mulieres. Quãobrem neceſſaria eſt fortitudo virilis vt fortis ſit quem aduerſa nõ fregerint: quẽ non illexerint proſpera, fortior: quẽ nec ip̃a rerum viciſſitudo, fortiſſimus. Quibus nimirũ ſic inuicem ſuccedentibus acrius ſæuit tentatio: dum proſperitas amplius poſt aduerſa blãditur, nec minus vrit aduerſitas dum repente ingruit rebus inuidioſa ſecũdis. Nec immerito forſitan triplicem hunc fortitudinis gradum in Tau litera & in trecentis accipimus quos ex multitudĩe copioſa Gedeon p̃liaturꝰ elegit. Ceterum trina illa diſtinctio fortium Dauid: quam in tres primos: ſecũdos totidem &. xxx. nouiſſimos inuenimus: nõ incõgrue vt opinor ad notiſſimos illos tres referatur ordines electorũ: quos ſub nomine Noe Daniel & Iob ſolos eſſe saluandos Ezechiel propheta cõmendat. Dico autem eccleſię p̃latos: religioſos quoq; & populos. Nec immerito numerus idẽ in ſecundis inuenitur & primis: ꝙ ex parte non minima eadem ſit vtriſq; ęmulanda perfectio. In his itaq; tribus & tribus non ipſorum ordinum genera credimus diuerſa diſtingui cum plurima reperiantur in ſingulis: ſed virtutes quaſdam eiſdem admodum neceſſarias commendari. Nam primus ille ſedens in cathedra: an̄ omnia indicat oportere doctoribus non deeſſe doctrinam. Ars eſt enim artium regimen animarum. Nec minoris inſaniæ q̃ imprudentię eſt ſi eiuſmodi magiſterium profiteatur ignarus. Sedens inquit in cathedra ſapientiſſimus. Bene: optime. Alioquin ridicule ſatis in cathedra pręſidet: qui non pręminet in doctrina. Quia tñ ea etiam ſola non ſufficit: merito ſubinfertur. Princeps inter tres. Apta ſiquidem prĩcipatui doctrina ſermonis: ſed ſi fuerit duabus alis, exemplo videlicet operis & ſtudio oratiõis adiuta. Vnde etiã primo huic hiſtoria Regum non protinus nomen datur: quia necdum ad nomen tranſit: ſi quis ſolum ſine aliis chariſmatibus ſapientię & ſcientię inuenitur accepiſſe ſermonem. Nã etſi magnum illi exinde datum fuerit nomen in terra iuxta nomẽ magnorum qui ſunt in ea: multũ deſipit ſi præſumit ꝙ continuo etiam nomen ſuũ ſimiliter aſcribatur in cęlis. Veruntamen in hoc primo fortium Dauid nõ inanis faſtus diſertę locutionis ſed ſpiritalis fructus ſacrę p̃dicationis innuitur: dum infert: Ipſe eſt quaſi tenerrimus ligni vermiculus qui octingentos interfecit impetu vno. In quibus verbis prima eſt cõmẽdatio humilitatis ſatis euidẽs in cõparatione vermiculi. Sicut aũt ligneum robur ſine ferro & oſſe tenerrimus penetrat vermis & atterit: ſic doctrina ſacra: ſecreta quadam virtute illabitur ſenſibus auditorum: et rigida corda conterit & cõfringit. Quinetiã ſine violẽtia & acerbitate tanq̃ vnctio docẽs de oĩbus ĩ mãſuetudine, in ſuauitate, in ſpiritu ſancto noxia oĩa demolit̃. Deniq; & inermis iſte vermiculus non ineffi cax fuit. Sequit̃ em̃ ꝙ vno impetu interfecerit octingẽtos: impetu vtiq; ſpũs: fidei zelo: vehemẽtia eiꝰ q̃ nunq̃ excidit charitatis: & eius tãdem virtute in quo põt oĩa: quẽ ipſe cõfortat. Ego hos octingentos vniuerſitatem intelligo vitiorum. Quorum octo ſunt principalia: ſed ad p̃niciem hominũ numeroſus quidẽ exercitus ſub ſignis militat ſingulorꝫ. Lõgum opus eſſet ſingulos ſtatim Duces verborum iaculis perſequi: ſed etiam eorum diſtinguere acies & impugnare q̃ longius. illud commemoraſſe ſufficiat: nõ ĩcõgrue ſub eiuſmodi numero vitia vniuerſa concludi. Quia enim quĩq; ſunt corporis ſẽſus & vis animę triptita: corp̃alia perinde vitia ad eorũdem ſenſuũ corruptelam in quĩqueptito diſtribuunt̃ exercitu: & aduerſus animã rationalẽ: iraſcibilẽ: concupiſcibilẽ iſidiãtes Chaldęi tres turmas faciũt ſpiritalium vitiorum. Neq; illud omittẽdum eſt ꝙ prudentia carnis quę equidem mors eſt: et ſapientia huius ſeculi quę ſtultitia eſt apud deum: ꝙ philoſophorum doctrina & hæreſum monſtruoſa diuerſitas nõnullis videantur vitiis aduerſari: ſed facile eſt anima uertere quemadmodũ alia foueant dũ alia p̃ſequũtur. Sola ẽ doctrina eccleſiaſtica nullũ palpãs vitiũ: nulli aſſentiens: nulli parcens: ſola eſt omnium p̃iter inimica malorũ. Sola deniq; vſq; adeo vno ĩpetu interficiens octingentos vt offendentem in vno reũ ſtatuat omniũ mandatorum. Merito proinde ſedẽs in cathedra ſuo non deſignatur ex nomine: vt quicũq; ille ſit deferatur potius cathedrę q̃ perſonæ. Et ſiquidem ſancta eſt: nõ ſuperbiat: ſin alias: recta docentem nemo deſpiciat. Memento quia tua doctrina potiſſimũ nõ eſt tua: & tibi tribuere non oportet ſiqua feceris opera vitę: minus tamẽ verba doctrinę. Sede igitur: ſede quietꝰ & humilis. Sede in cathedra: ne vageris. Nam gyrouagũ quidẽ ſi monachorum teterrimũ genꝰ eſt: quale erit abbatũ?

De Geſbaan.

¶Sede igit̃ in cathedra ſede in populo, quia id A

tibi sonat nomē Gesbaam:qđ sedēti.Hinc in libro Paralipomenon. Datū paulo minus ꝑteriui.Memēto quoq; vermiculi q præ cæteris ꝑsides in sublimi.Et cathedrā saltem cui insides non solium æstimaueris aut tribunal.Doctoris abs te prudētiā magis q̄ sententiā iudicis aut regis præcepta speramus.Insta ergo doctrinæ sessor cathedræ. Clam a : ne cesses . Teredinis cui cōparat⁹ est,nō grādis ē morsus:sed iugis conatus:nec velociter ꝑficit:sed tamē perficit opus suū.Postremo etiā vno impetu interficere semper studeas octingentos.Non sic vanā gloriā detesteris vt gastrimargiā foueas. Nec sic vacuos ventres cibariis diligas,vt pecuniis gazophylacia repleāt.Sic ꝓsūptio resecet vt negligētia nō succrescat.Sic euellant̄ scādaloꝝ spinę vt nō cōsēsus subeat aut dissimulatio delictoꝝ.

De Eleazaro.

B ℂPost hunc Eleazarus fili⁹ patrui eius Ahoi. Eleazarus adiutorium dei vel adiutorium sonat.Quid autē facere possumus sine adiutorio dei?Nihil vtiq;.Quinetiā sicut olim ꝑdicantibus vbiq; discipulis dn̄s cooperabat̄ sequētib⁹ signis cōfirmando sermonē:ita etiam nunc ad adiutoriū ꝑdicationis nihil tā necessarium q̄ perfectionis exēpla reperies.Sicut em̄ tunc documenta salutis donec coruscantia illum signa percellerēt incredulus execrabatur auditor:ita etiam nunc ad manum est excusatio negligentibus,nihil esse facilius dictu. Caueat proinde sedens in cathedra sapiētissimus quidē:sed non similiter faciētissimus: caueat ne qđ rigat pluuia doctrinæ verbis:scandalū vitæ sterilis peius vrat.Imitetur potius Eleazarum:cuius testimoniū quoq; virtutis a nominis interpretatione non discrepat.Legimus em̄ ꝙ percusserit Phylisteos:donec deficeret manus eius & obrigesceret cum gladio.Manus actus est.Gladius verbum dei.Et multoꝝ manus hic gladio non cohæret:qui sic pugnant quasi aerem verberantes:non percutiētes aduersarios suos. Et si verba distinguimus,cū gladio manus deficit cauendo prohibita:cum eodē quoq; rigescit mandata viriliter exequendo.Quoniā necessarium vtrūq; doctori:& cauere qđ vetuit:& exercere qđ monuit.In eiusmodi die vt legit̄ facit dominus salutē magnā: & populus q fugerat reuertitur ad spolia detrahēda cæsorum. Efficacior sane operis persuasio q̄ sermonis. Frequenter enim accidit vt victos reuocent exempla doctorum:quos in fugam egerāt vitia terga vertentes.Nec dubium quin reuertentes etiam cęsorum hostium spolia detrahant:cum eisdem vitiis de quibus viderunt triumphare ꝑlatos;

ipsi quoq; resipiscentes suorum officia subtrahant nequiter prius vsurpata membrorum.

De Semma.

ℂPost hūc Semma filius Age de Arari.Terti⁹ iste eam nobis cōmendat gratiā quæ ꝑlatis omnibus necessaria est,fructū orationis.Necesse est em̄:vt qđ minus verbis effecerint vel exemplis:ab eo q solus om̄ia potest obtinere studeāt votis.Nimirum aduocati sunt:patroni sunt:q bus proprie ex officio cōpetit impetrare delinquentibus indulgentiā:negligentibus gratiā: laborantibus opem:proficientibus perseuerantiam:mortuis vitā.Nec miraberis(vt opinor) si celsitudinē hanc æstimaueris:ad primos tres peruenire nō posse quodlibet maximum e secūdis.Non quia personas aliquādo quasdā nō habeat gradus inferior nōnulloꝝ in superiori ordine positoꝝ meritis & virtutibus forte nō impares.Cæterum inter ipsos gradus nulla est cōparatio:adeo maius est ad salutē trahere plurimos etiam perditoꝝ:q̄ sibi ipsi captare sensum viæ compendia breuioris.Sed quomodo terti⁹ hic robustorum audiens dicit̄:& nō magis auditus?Semma em̄ vt aiunt audiens interpretatur.Eū vero audientem esse necesse est qui debeat exaudiri.Nam qui loquitur anteq̄ audiat stultū se esse demonstrat: & confusione dignū non auditione.Sed & pater audiētis huius loquēs vel meditās dicit̄:vt noueris ꝙ hm̄oi collocutio nō foris audit̄:sed celebrat̄ intus in meditatiōe cordis. Ararites quoq; mōtanū sonat vt in sublime cōtendens etiam nubes penetret orationis incensum.Iam vero audiēs iste quid fecerit audiamus.Ascēdētibus phylistęis & populo fugiente stetit in medio agri lente pleni & tuitus est eum:percussitq; phylistęos & fecit deus salutem magnā.Quid ager iste lente plenus:nisi multitudinis dissolutę & negligentis pigra segnities?Itaq; stetit audiens iste montanus:stetit in medio agri huius lentiferi:sicut olim stetit Moyses & placauit & cessauit q̄ssatio.Hæc ergo de tribus fortibus ignauiter magis q̄ fortiter dicta sufficiant.In quibus vt breuiter colligantur tria quędam prælatis admodum necessaria & specialiter æmulanda credimus designari:verbum doctrinæ:exemplum vitæ:orationis effectum.

De aqua cisternę Bethleem.

ℂAn vero bethleemiticā quis desiderat aquā & nostro sibi ministerio sperat ab eisdem fontibus exhiberi?Acceptam fortassis ipse repudiās fundet in terram:sanguinem magis appellans quem elicimus vehemētius emūgendo. Quid enim aliud mystice innuit optatio illa & illa D

refutatio nisi Iudaicæ plebis expectationem in ipsa demum exhibitione ad excusationis verba cõuersam? Aqua frigida animæ sitiẽti nuncius bonus de terra lõginqua: q̃to magis qui de cœlo venit super oẽs est? De cœlo suscepit aquam cisterna Bethleemitica: aquã merito desideratã sed inique repudiatã etiã & effusam. Cęterũ expositio hæc superioribus ptibus non cohæret. Possumus autẽ sic intelligere: vt dicat cisterna illa Iudaicæ plebis tenuisse figurã. Præsertimq̃ de Bethleem regũ dignitas traxit originẽ: cui⁹ aquã verus Dauid sitiẽs illi⁹ pcipue ppli visus est desiderasse figurã. Et primitias qdem aliq̃s per eosdẽ quos diximus primos tres robustos, pdicatores videlicet sanctos ei exhibitas nouimus: sed libatas dño & effusas in terrã, in toto seculi orbe dispersas. Quod autem dixisse legit sanctus Dauid: Num sanguinẽ viroꝝ istoꝝ bibam: & eandẽ aquã bibere noluisse: ad hoc referri potest: q conuersis ad persecutionẽ apostolorũ Iudęis: cessauit eoꝝ vocatio: & in nationes dei gratia est diffusa. Iam vero primis vtcũq̃ tractatis veniendũ est ad secundos. In quibus nihilominus triplex quædã religiosis maxime sectanda videt gratia cõmendari. Abisai pater sacrificii (Hoc eñ nomẽ eius interptat) feruorem indicat pœnitentiæ. Banaias cæmẽtarius vel ędificator dñi: fructũ obediẽtiæ. Asael factura dei: sacræ deuotionis affectũ. Quicquid eñ in sacrificiũ dñi ab his qui vere huic mũdo renunciãt per mortificationẽ carnis offertur: ex contritione cordis & feruore interioris pœnitentiæ procreatur.

De Abisai.

E ¶Sed & virtus eiusdẽ Abisai quã fecisse narratur, ab eadẽ fortassis interpretatione nõ discrepat. Dicit eñ q trecentos occiderit. In qbus cẽtenarium triplicat nõ cõmendatio perfectionis alicuius: sed multitudinis designatio. Vniuersa siquidẽ numerositas quã Chaldęi ĩgerũt tribus turmis irruentes, pœnitẽtiæ feruore pimitur: videlicet quicqd fuerit cogitatione, locutione, operatione neglígẽter admissum. Ego vero easdẽ arbitror esse vncias quas appendebat ferrũ hastę Gigantis quẽ idẽ Abisai percussisse narrat. Validissima siquidẽ aduersum nos aduersarii hasta nostra est culpa: & nostra pręuaricatio: eius maxima fortitudo. Nec contentus tamẽ delictis prioribus accingit ĩsuper ense nouo occasionẽ & opportunitatẽ nouæ semper tẽtationis exquirens. Quis vero ille est sic accinctus? Fateor dissimulabã: sed vereor ne qbusdã eadẽ dissimulatio sit molesta. Dicit ergo Gesbi qđ interpretat, est in me. de Nob: qđ fortassis ad Nobe pertinet: & latratum sonat. Est autẽ concupiscentia carnis cõtraria legi mentis. De qua fatet apostolus. Quia nõ est ĩ me bonũ. Fatendũ ergo cuiq̃ est: quia ĩ me hostis meus: sed ex latratu videlicet: ex suggestiõe maligni. Nec miret quis quia visus est percutere deficientẽ Dauid. In nobis eñ deficit sicut & proficit: qui in seipso semper idẽ est: & anni eius nõ deficiẽt. Deniq̃ in nobis format Christus: ĩ nobis extinguitur spiritus. Est autẽ peccatũ ad mortẽ: p quo nõ dicit vt rogetur. Est blasphemiæ spũs qui nõ remittet. Est peccator impœnitẽs: & veniam nõ meretur. Alioquin sacrificiũ deo spũs cõtribulatus. & psidio erit Abisai ne percutiatur Dauid: qui deficere videbat. Nõ solũ autẽ sed Phylistęũ ipsum percutit & occidit. Occidit eũ. Occidit etiã & trecentos. Nam virtus pœnitẽtiæ nõ modo imminẽtis adhuc violẽtiã tentationis extinguit: sed peccata iam etiã admissa cõsumit.

De Banaia.

¶Secũdum in his secundis locum tenere dicit Banaias sicut supra meminimus cæmẽtarius vel dñi ædificator. Nimirũ pœnitẽtia destruit noxia: vt vtilia iam ædificet obediẽtia. Et magnifica satis Banaiæ huius opera legimus: sed obedientiæ per omnẽ modũ magnificẽtiora videmus. Q2 si pro eo qđ habemus magnoꝝ operũ, magister magis dicit: sicut Hebręos tradere aiunt expositores nostri: euidentior est intellectus. Nã magistra operũ obedientia. De quo tandẽ habemus expssius scriptũ: quia fecit eũ sibi Dauid auricularĩũ a secreto. Nimirum cũ audiẽdi. i. obediẽdi aures haberet. Percussit autem Banaias leones tres & virũ vnum Aegyptium dignum spectaculo. q̃uis duos primos leones homines magis fuisse autumẽt fortissimos quosdã duces Moabitarũ. Nos autẽ ĩ his omibus grauissima quędam quatuor vitia moraliter intelligimus: & de eis victoriã obedientiæ designatã magnificis actibus Banaię. Duo primi leones Moab ad spiritũ gastrimargiæ & luxuriæ referantur. Grauiter enim vtraq̃ hæc vitia sęuiunt: & q̃ multis infeliciter pręualere noscuntur: quia etiam animal ipsum ex vehementia caloris non modo voracissimum esse, sed libidinosum perhibetur. Interpretatur autẽ Moab ex patre, & ex illius primi patris vitiata radice & in filiis deinceps hmõi vitia surgunt qui in cibi vetiti transgressione peccauit. Q2 si merito inobedientię contraria legi mentis in membris nostris innata est lex peccati: liquet econtrario subditam deo animam obedientiæ merito obtinere etiã legẽ legitimæ dominatio F

nis in carne sua:& de vtroq; vitio gastrimargiæ seculi & luxuriæ triumphantē ab eorum prius vsurpata tyrannide mēbra subtrahere. Alioquin qui in cibo inobediens esse adiecerit leonē,timeat illū qui prophetā de Samaria redeuntē pro eo ꝙ in via prohibitus comedisset occidit.De leone altero qd dicemus? Ego ipm arbitror esse:de quo vnus ex filiis prophetarū cum dixisset ad socium suum in sermone dñi percute me:& ille renueret:qa noluisti inquit ecce percutiet te leo. Caro etenim nostra cum insolescere cœperit:eo ipso monet vt percutiatur quo aduersus spiritum cōcupiscēs indicat opus esse vt castigetur.Loquitur autē hoc non in suo sermone:sed dñi.Non eñ carnis suggestio est:sed diuinæ dispensatio pietatis:quotiēs ad ipsius mortificationem animus prouocatur ex occasione concupiscentiæ prurientis.Et percutitur a leone:qui renuit dum præualuerit aduersus eum tentatio libidinis:qui neglexerit carnis domare lasciuiā. Nec desipuit alter qui monentē percutere q̄ percuti a leone maluit. Nec vero vbicunq; illum:sed in capite vulnerauit ꝙ in ipo statim initio hmōi concupiscentia mulctari debeat & mactari.Tertius leo rugiens in cisterna iracundiæ spiritum significat intus in anima sęuientē.Dies niuis:tempus indicant aduersitatis.In diebus ergo niuis leo rugit in cisterna dum iracundiæ spiritus pondere aduersitatis oppressus intus furit in conscientia.Descendit autē Banaias ad eum:& rugientem intus occidit:dum obedientiæ mansuetudo subiectam deo faciēs animam persuadet vt voluntarie sacrificet ei. Ad obedientiam enim non magis noscitur pertinere vt faciat quis qd iniungitur:q̄ vt sustineat qd infertur.Nec vero aliud est vox hominis inter molestias murmurantis:q̄ furor leonis sub aceruo niuiū rugientis.Felix Daniel:quem in lacum missum eiusmodi leo immo etiā leonū multitudo non nocuit:dum iræ & indignationis occasio multiplex nō turbauit.Vir Aegyptius dignus spectaculo habens in manu sua hastam,superbiæ spiritus intelligitur.Dicitur autē vir spectaculo dignus sua æstimatione & vana quadam p̄sumptione virtutis.Sæpe etiā velut ratiocinando suadet.Nō est inquit neganda veritas: hoc vel illud nemo faceret cæterorum.Propter qd inter cætera vitia viro magis q̄ beluæ operatˀ. Aegyptius,i.persequens:ꝙ nō modo in prauis actibus:sed etiā in bonis aduersatˀ. Primus aduersus nos arma corripit & deponit ea nouissimus.Habet enim in manu hastā:qiua in promptu & ad manum illi est occurrentibus aduersari:impetere gratis īmeritos:cōsurgere in innoxios sine causa. Nec immetito manus oīm contra eū non modo hominū:sed & dei:qui superbis resistere perhibetˀ.Nimirum aduersaria semp & odibilis deo superbia est.Et qd in cæteris vitiis nō videtˀ,cæteris etiā inuisa superbis. Parū est ꝙ in manu hastā hic Aegyptius habere dicitˀ:habet in ore.Inde est ꝙ pauper cū obsecrationibus loquitˀ:diues autē affatur rigide. Itaq; veniat Banaias:sed in virga:non in spiritu mansuetudinis.Descēdat ad Aegyptiū hūc & de manu hastam eius violēter extorqueat:q̄ transfodiat inimicū.Superbiæ vitium obediēs animus detestetˀ.Arguat & contēnat ex eo ipo ꝙ cæteros oēs ipsa iudicare,oībus soleat aduersari.Nec mirū videatˀ:ꝙ superbiam obedientia perimat:quandoquidē primus gradus est humilitatis obediētia sine mora.Videtur autē ad hæc vitia quatuor pertinere triste illud ꝓphetæ Ioelis initiū.Quoniā residuū erucę co.bruchus &c.nisi ꝙ alio ordine q̄ diximus hic,in prophetica exclamatione ponatˀ. Neq; enim ordini subiacēt qui illuc trahunt:vbi nullus ordo: sed sempiternus horror inhabitat.

De Asahele.

G ❡Tertius in his secūdis fortibus Asahel.Quid magnificū egerit non narratˀ. Nimirum vacat deo sancta deuotio.Deniq; factura dei est & nō hoīs vt cōstet eum in vacante sibi homine mirabiliter operari.Rapit eñ in cœlum:rapit in paradisum:rapit & facit ineffabilia verba audire quæ nō.l.ho.lo.Ne ergo quæras Asahel iste quid egerit.Secretū suum sibi & dño deo suo. Magnificat aīa eius ad dñm.In secundo eiusdē secundi libri capitulo de eodē legitur Asahele ꝙ velocissimus cursor fuit:quasi vnus de capreis quæ morantˀ in syluis.Vbi ipsius animantis naturā cōsiderantibus nō modo cursus velocitas:sed subtilitas etiā visus in eodē Asahele cōmēdata videtˀ.Necessarie quidē. Alioquin perniciosa est pernicitas cursus si perspicacitas visus defuerit. Facile eñ nisi clare viderit incurrit periculum qui cito currit.Atq; vtinam semper fugere vt caprea Asahel iste q̄ fugientem Abner improbe persequi aduersa hasta feriendus in inguine maluisset. Expedit enim p̄sertim affectuosissimis mētibus fugiēdo potius declinare contagia vitæ:& elongari fugiētes:q̄ infeliciter experiri quid incauta præsumptio soleat afferre periculi.Vnde quidā sanctorum.Sta in acie inquit:fortiter dimica:ego fugere malo q̄ spe victorię vinci.Itaq; ex his tribus pœnitentia quidē futuri purgat & p̄parat ædificii loca:succidit vepres:arbores extirpat annosas:scindit petras:paludes siccat:valles exaltat:montes humiliat:immo etiam virtute fi-

dei tollens mittit in mare. Obedientia deinceps extruit ampla palatia: fortissimas erigit turres: diuersi gñis arborum hortos: & lacunas pisciũ locis ordinat opportunis. Nã deuotio cælaturis & picturis poti⁹ vacat. Bysso & purpura ornat parietes. Pauimẽta nouis quotidie florib⁹ sternit: nouas semp delitias: nouas exhibet species pigmẽtorũ. Harũ sane virturum verus quisqs cõtemptor seculi primã sibi dat: vt sua mortificet vitia. Secundã vero primũ quidẽ platis, de inde proximis oĩbus: vt in charitate illis obediens seruiat. Tertiã deo: vt in eius semper beneficiis, in misericordia eius, in memoria eius delecteť: in laude eius & gratiarũ actione versetur. Qz felix erit domus Dauid: dum eiusmodi stipata fuerit agmine robustorũ: dum inuenietur in ea platorũ dignitas salutaris doctrinæ verba: virtutum exempla: & orationũ studia sine intermissione sectari: religiosorũ sanctitas pœnitẽtiæ disciplinã: obedientiæ regulam: gratiã deuotionis magnanimiter æmulari: humilitas plebis in reuerentia sacramentorum & obedientia mandatorum dei fideliter conuersari. Ea quippe videnť per ternarium vnum & alterum, & nouissimum tricenarium commendari. Quibus dum annumerari dignatur vn⁹ ille & vnicus cui dicitur: Quis similis tui in fortibus domine: illius ad nos exinanitione numerus noster impleť: vt sint omnes triginta septem: qꝫ vnigenitus factus sit primogenitus in multis fratribus.

Qz Iudæi Christum quem desiderauerant recipere noluerunt.

H ¶O si qs daret mihi aquã de cisterna Bethleem. Hanc aquã desideratam rex Dauid bibere nolens effudit, nõ suo forsitan voto: sed typo potius alieno: in hoc facto pariter nobis exemplũ temperantiæ suæ: & Iudaicæ nihilominus perfidię signum relinquens. Effudit eã inquã, & libauit eam dño. Tu quoqꝫ si proprium coerceas appetitũ: & cõcupiscentiã nõ sequaris: obtulisti vtiqꝫ sacrificiũ gratum dño deo tuo. Exiguũ satis illi⁹ aquę pciũ foret si bibereť: magnum fuit dũ effundereť. Vilis res aqua: sed eo ipso temperantia pciosior in re vili. Cæterũ iam liquet dilectissimi qꝫ cisterna optata ĩ Bethleem desiderabilẽ habeat aquã nõ de terreni alicuius fontis aut putei vena: sed ex ĩbre cœlesti. Hauriũt tres robusti: audiũt & annũciãt tres pastores. Sed Iudæa quã desiderauerat aquã bibere noluit nec oblatã: quando omnes qui a pastoribus audierunt mirati sunt nõ imitati. Libauerunt postremo Iudæi aquam immolantes filiũ in conspectu patris. Sicut aqua effusus sum, ait ipse. Effuderunt eñ sanguinem Christi sicut aquam: qđ est sine reputatione. Effuderunt inquam Iudęi: & effuderunt non hic vel illic: sed in terrã. Ita est inebriata terra: sed adhuc Onager sitit.

Finitur liber Regum. II.
Sequitur liber Regum. III.

Stephanus.

Dauid nõ calefiebat. Nimirum frigus pertulit, quia de senibus natus est parentibus: vel quia multum in prælio sanguinem fuderat: vel potius ex quo angelũ cædentem populum vidit, pauore vehementi contabuit. ca. I. I

De ambitione.

¶Adonias festinauit & pccupauit regnũ &c. K
Tales sunt qui in hoc seculo regnare volunt Filius Agith: quæ interpretať festiua vel solẽnis. & qui mundo adhærẽt, volunt esse semper festiui. Vnde pccupauit regnũ: & ideo regno carebũt. Falsum est igitur qđ vulgo dici solet. Qui prior accipit non pœnitebit.
¶Cerethi viuificantes: Phereti mortificãtes. hi non interfuerunt conuiuio Adoniæ. L

De prælatis.

¶Imposuerũt Salomonẽ super mulã regis. Mula est caro nostra. Hęc est mula regis si bñ regatur. Salomon inungendus in regẽ: super mulã ponitur vt castiget carnẽ suã. Et adduxerunt eũ in Gion: qđ interpretať luctatio. Inungiť ergo Salomon in Gion: ad notandũ qꝫ maxima lucta in dignitatibus sit & magnus labor. Itẽ Salomone inuncto timuit Adonias & oẽs q inuitati sunt ab eo. Eodem modo qui in delitiis seculi viuunt terreri possunt: audito qꝫ Christ⁹ inunctus est: & considerata humilitate incarnationis Christi. M

Hugo de Foilleto.

Qz per mulam temperantia designetur.
¶Et imposuerũt eum super mulam regis. Mula ex equo & asino nascitur. Vnde hoc animal ex velocitate equi & asini tarditate naturaliter temperatur: & ideo per mulam intelligimus temperantiam. Super mulã sedens Salomon in Gion duciť: quia necesse est vt qui ad luctã regiminis trahitur, per temperantiã moderetur. Vtinã tales essent qui in ecclesia primatum tenent: vt in Gion luctantes contra vitia laborarent: ad compassionem vero fratrum vncti oleo sancti spũs extendi possent: vt inter Sadoch & Nathan mediũ icederẽt: & sic ex vna N

parte iustitiam:ex alia vero misericordiam ha-
berēt.Sederēt super mulā regis: vt in oībus te
nerent modū temperantiæ & discretionis.

Qꝫ necessaria sit ꝑlatis vnctio spiritalis

O ¶Vnxerunt Salomonē Sadoch sacerdos & Na
than propheta regē in Gion. Quælibet fidelis
anima Hierusalē dicit̄:quæ contemptis secula-
ribus curis meditādo cœlestia cōtemplat̄.Prin
cipatū huius ciuitatis obtinuisse dicit̄ Dauid
manu fortis.Virtutē siquidē boni operis imita
ri solet multotiēs abūdātia pacis verę. Inde est
ꝙ post Dauid Salomon Hierusalē obtinet: qa
animus qui bonis operibus abūdat,in pace ma
nere solet. Viuente autē Dauid Salomon in re
gem vngitur:quia vigente boni operis affectu
animus quiete mentis dominatur. Vnxerunt
inquit Salom.&c. Sadoch iustus: Nathan do-
nans:Salomon pacificus:Gion lucta interpre-
tatur.In Gion Salomon in regē vngitur:quia
cū magna difficultate agitur vt anim⁹ sibiipsi
etiā in pace dominet̄:vt regat in pace subiectū
populū.i.diuersos motus carnis:& turbas mul
tiplicium cogitationū.Salomon non vngitur nisi
quādo ad culmē ꝑlationis sublimat̄. Honores
inquit mutant mores.Tunc eñ Salomon.i.pa
cificus animus vnctione indiget:quia locus ꝑ-
lationis aut vix aut nunq̄ elationis tumore ca-
ret.Necesse est igit̄ vt Salomon vngat̄:ne pellis
sicca rumpat̄.i.ne populus separet̄:sed regen-
tis animus humilitatis oleo molliat̄. Salomon
in regē vngitur quādo pacificus anim⁹ gratia
sancti spūs fœcūdat̄. Est autē locus sancti spiri
tus animus humilis & quietus. Pellis perun-
cta absq̄ læsione patit̄ vt in longū vel in latū sę
pius extēdat̄.Sic pacificus animus ad quælibet
opera misericordiæ trahit̄ si oleo veræ humili-
tatis aliquotiēs perungat̄.Sadoch & Nathan
Salomonē in regē vngunt:qm̄ iustitia & mise-
ricordia animū cuiuslibet potentis modestum
reddunt:vt extendi valeat per dispensationem:
ne vel ipse per irā rumpat̄:vel alios a se ipse se-
paret per nimiam crudelitatis oppressionem.

Bernardus.

Qꝫ synagoga tam sibi q̄ gentibus & cœlesti ec
3. clesiæ inuidebat viuētem puerum,immo vitā.

P NEc mihi nec tibi sit:sed diuidat̄. Vox
est synagogę Christum ecclesiæ inui
dentis.Ipsa siquidē nobis ipsum pepe
rit officio quodam matris,nō affectu.Excussit
eñ de sinu suo extra ciuitatem eiiciens & ele-
uans super terrā:tanq̄ dicēs ecclesiæ gentiū &
ecclesiæ primitiuorū quæ in cœlis est.Nec mi-
hi:nec vobis:sed diuidat̄.Diuiditur inquā non
inter vtrasq̄:sed ab vtrisq̄.Expulsum eñ & ex
altatum:& quidem modice satis,tamen vt nec
in tuis esset manibus nec in terra,ferro vndiq̄
coarctasti: ne forte vel hac vel illac excederet:
vt videlicet a te separat⁹ ad neutrā ꝑueniret il
larū.Sæua nimiū mater:ita obortiuū facere vo
luisti:dū nō esset qui excipere posset excussum.

Vverricus.

Qꝫ verā pueri matrē inueniat gladius Salom.

¶Date ei infantē viuum.Infans pro quo contē Q
tio agitur,Christus dñs est.Mallet synagoga
æmula & mala merettix infantem necari q̄ ec-
clesiæ viuū dari:sed in inuenienda matre Salo
monis iudiciū non errauit.Date ecclesiæ ait in
fantem viuū.Hæc est eñ mater eius.Quicūq̄
eñ fecerit voluntatem eius,ipse mater & fra-
ter & soror eius est.O fratres hoc nomē matris
non est singulare prælatis:q̄uis eius specialiter
huiusmodi incūbat officiū:cōmune est & vo-
bis qui facitis voluntatem eius.Et vos matres
estis huius pueri ex quo a timore dñi cōcepi-
stis:& partu. spiritū salutis.Vigila igit̄ o ma-
ter sancta:vigila super curam recens nati do-
nec formet̄ in te Christus.qa quo tenerior,faci
lius potest perire tibi:qui nunq̄ perit sibi.Spiri
tus enim qui in te est,si in te extinctus fuerit
redit ad eū qui dedit illū. Vigila inquā super
curā recētis nati:memor quia æmula tua dor-
miens oppressit filiū qui datus erat ei.Quæ est
enim stulta & crudelis illa mater nisi carnalis
anima q̄ spiritū extinguit negligentia & iner-
tia?Huiusmodi hoīes cum religionis amiserūt
feruorē,ipsius tamē sibi arrogāt gloriam & no
men.Inde cōtentiones carnaliū in capitulis:vbi
verus Salomon inuisibiliter ꝑsidet.Filius meus
aiunt carnales,viuit:& tuus mortuus est.Ego
spiritū dei habeo:tu non habes:in me viuit ti-
mor dei:in te mortuus est:dum.s.ęmulant̄ sibi
religionis auctoritatem:cuius spiritales habēt
veritatem:vt subducta eius auctoritate consue
tudines inducāt pro sensus sui libidine.Et re-
uera mater vult æmulæ dari infantem viuum
non inuidens ei gloriā,dūmodo habeat & vir-
tutem.Sed illa:nec mihi nec tibi:sed diuidatur
quia nimirū sibi sanctitatis cupit honorem &
aliis relinquere laborē.Sed non errat qui iudi-
cat:etsi aliquādiu dissimulet.Gladius Salomo
nis matrem inuenit:cui adiudicat indiuisum
sicut affectum charitatis sic effectū potestatis:
sicut feruorem operādi sic fauorem imperādi.

Hugo de Foilleto.

Qꝫ pacis quietem quatuor inquietent. 4.

HAbuit Salomon pacē i circuitu.Qua R
tuor sunt q̄ pacis somniū inquietant.
Hostis.s.seruus,vxor,& vicinus.Ho-

ftis est diabolus: seruus mundus: vxor caro: vicinus quilibet proximus. Cum ergo diabolus eiicit, mundus subiicit: caro affligit: proximus diligit: quid aliud agit nisi ꝙ pax ex omi parte stabilit? Sic autẽ Salomon pacẽ habet in circuitu: qui nõ turbat memoria pteritorum delictorũ: nec inquietat desiderio futurorũ: nec frãgitur aduersis: nec prosperis eleuatur.

Ricardus.

Q; vanatum cogitationum copię succedat bonarum per dei gratiam multitudo.

S ¶ Dabit tibi dñs latitudinẽ cordis: sicut arenã ꝗ est ĩ littore maris, vt tãta sit. s. copia cogitationũ bonarũ ꝗta fuit pri⁹ mltitudo ĩutiliũ & vanarũ: cũ adhuc cor tuũ iuxta mare magnũ mũdi hui⁹ per desideriũ requiesceret, & amore nimio inhęreret.

Stephanus. de passione Christi.

T ¶ Disputauit Salomon a cedro quæ est in Libano vsq; ad hysopum. A cedro vsq; ad hysopũ Christus disputat: quãdo superborum colla & humiliũ iudicat. Super ligna quoq; disputauit dñ in cruce pendens arrogantiã seculi inclinauit vsq; ad humilitatẽ hysopi. i. vsq; ad stultitiã crucis. Quę egredit de piete. Paries est caro nfa. Vñ. Ecce ipe stat post parietẽ. Qui innitit sup parietẽ mordebit eũ vt coluber. De pariete ergo egredit hysopus. i. humilitas: qa nihil magis hũiliat ꝗ cõsideratio fragilitatis nfæ si cõferat ad Cedrum. i. sublimitatẽ æternæ gloriæ.

Aithardus.

Q; nisi transeuntes per securim & malleũ, structura cœlestis ad ædificiũ non admittat.

6. V MAlleus & securis non sunt audita in domo dñi. Hoc sic intelligendum est ꝙ ante ædificationẽ templi dũ adhuc lapides in monte Libano extiterãt, adeo quadrati fuerãt & politi: ꝙ in ipsa ædificatione & structura lapides sibi cõueniẽter aptarent ad inuicẽ: & facillime sine tũsione aliq iũgerent. Nã antea ad extrahẽdos lapides & ꝗdrãdos malle⁹ & securis plurimum necessarii extiterãt. Sed hoc multo meli⁹ multoq; verius de illa cœlesti ædificatione: quã verus Salomon Iesus Christ⁹ de viuis laudibus quotidie ædificat in cœlis: accipitur. Vbi nec malleus resonat: nec securis: sed magis grãtũ actio & vox laudis. De domo etiã spirituali quã iugiter ædificat ĩ sctis, cõueniẽter potest intelligi. Nã multo sudore multoq; labore sudat: securiq; ac malleo plurimũ laborat: anteꝗ ad illã quietẽ ad illã pacẽ quã solus Iesus inhabitat veniat. Vt ergo formenť lapides ĩ Libano superiore: primo extrahẽdi sunt a Libano inferiore: vt formenť in charitate dei: eruẽdi pri⁹ sunt ab amore seculi. Eos autẽ nõ eiicere & extrahere valde est difficile. Vt enim mũdus naturalis ex quatuor compactus est elementis: sic & ipsi in mũdo quodã vanitatis velut ex quatuor ligant vinculis. Hoc ipsum siquidẽ eos ibi detinet: ꝙ sunt ĩ Libano monte. i. ꝙ mũdus eis candescit arridet & blandit: ꝙ in viis suis prosperantur: & ꝙ forsitan ad aliquod ibi culmẽ honoris sublimant aut expectãt sublimari. Detinet etiã eos moles propria. i. carnis suæ delectatio: propria quoq; durities. i. mẽtis suæ obstinatio. Aliorũ quoq; lapidum cõnexio. i. carnalis quã ipsi ad alios & alii ad ipsos habent, affectio. Proinde inimici hominis domestici eius. Nõ em ipsi in ædificium spirituale intrare volunt: nec familiares suos intrare permittunt. Hæ sunt squamæ se prementes. Hic profecto malleus & securis sunt necessarii. Hic exercẽdi sunt & audiẽdi si forte vel in eorũ ictibus in lapidib⁹ hui⁹ forma Libani ꝗ eis candescit possit cõfundi: moles alleuiari: cõfringi durities: cõpages dissolui: vt sic a massa pditionis dissoluant & a Libano inferiore auellant: auulsi cędant: poliant: & ĩ Libano superiore ꝗdrent: atq; formentur: in domus spiritualis structurã mittantur.

De platorũ disciplinalibus instrumẽtis. X

¶ Cõcutiẽdi sunt igit aliquãdo per fidẽ: aliquãdo minacius p rationẽ. Securis est em cũ quis cõuenit ex fide: Malleus ex rõne. Obiiciẽda est eis peccati fœditas: & supplicii asperitas. Quia autẽ carnalis anim⁹ magis abhorret suppliciũ propter asperitatẽ ꝗ peccatũ propter fœditatẽ: Securis est cũ huius exponit fœditas: Malleus cum illius opponitur asperitas. In suppliciis quoq; securis est: comminatio miseriarum vitæ præsentis. Malleus comminatio miseriarum vitę sequentis. Vel securis in rerum amissione malleus in corporũ flagellatione. Vel securis in igne purgatorio: malleus in æterno. Huiusmodi securibus & malleis cooperante gratia spiritus sancti duri nõnunꝗ lapides a lapidicinis inferioris Libani extrahunt. i. a mundi vanitate & cõuersatione carnali. Sed nunquid iam cessabũt: vt deinceps nõ audiant malleus & securis? Immo necessari⁹ est adhuc eoꝝ vsus. Adhuc em rudes sunt: & formari indigẽt & ꝗdrari. Abbas igit altera manu stringat malleũ & altera securim. Malleo vtat ad cõtumaces atq; rebelles: securi ad humiles atq; tractabiles. Per malleũ increpet aspius. Per securim arguat modestius. Malleũ ergo & securim portẽt non mõ ad aliorũ correptionẽ: sed ad sui corporis castigationẽ & cordis humiliationẽ. Alioqn magis incurrẽt. Nã sicut ĩ psenti nõ sunt sicut cæteri

hominum: sic nõ erunt vt cæteri in futuro: vt hic nõ sunt in gradu aliis æq̃les: sic & aliis tũc erũt aut superiores in gloria: aut inferiores in cõtumelia. Recepturi siquidẽ sunt aut duplicẽ coronã aut duplicẽ pœnã. Subiecti quoq; plati sui malleo & securi nõ sint cõtenti: sed quisq; sibimetipsi securim gerat in cordis cõpunctione & malleũ in carnis afflictione. Securis autẽ quotidiana nobis incũbit in colluctatiõe aduersus carnẽ & sanguinẽ. Malleus vero in colluctatione contra spiritalia nequitiæ in cœlestibus. Qñ etiã foris sunt pugnæ: intus seditiones: Securis est exterior psecutio a manifestis hostib9. Malleus vero psecutio interior a falsis fratrib9 Nulla eñ pestis efficacior ad nocendũ q̃ familiaris inimicus. Huiusmõi malleis & securib9: hmõi tũsionib9 & psuris lapides expoliti atq; quadrati cõueniẽter & cõdigne trãseũt in ædificiũ spũale: suisq; aptant locis p man9 artificis disponunt pmãsuri sacris ædificiis. Vniuersos autẽ vbicũq; dispositos firmiter in vnũ cõpaginat cęmẽto spũali: cæmẽto spũs dei: glutino videlicet perfectæ charitatis: docẽs eos seruare vnitatẽ spũs in vinculo pacis. Ipse dei filius hic est cęmẽtarius: cęmẽtũ spiritus sanctus. Hic iã silẽt malleus & securis. Qui eñ pfectionis tãtæ sunt vt i ędificio dei sic locati sint idonei: inceduñt in oĩbus iustificationibus dñi sine querela & sine offensa. Nec oportet vt icrepent vel arguant: sed nec etiã vt admoneant. Ipsi eñ in libertate spiritus cõstituti hilares datores volũtariũ offerunt sacrificiũ immo holocaustũ. Perfecta siquidẽ charitas ab eis foras misit timorẽ quasi malleũ incidendi dãnationem: & quasi securim timorẽ amittendi beatitudinẽ. Quisquis talis est q̃tum adiicit decori domus dei: q̃ pulchre ibi est & q̃ ordinate: q̃ aliis concorditer: q̃ domui vniuersę decenter. Superiores quosq; reueretur vt patres: siqui sunt subditi eis prouidet vt filiis. Eis qui a dextris i profectu sunt & gaudio spirituali sic congratulat acsi sua esset gratia. Eis etiã qui in sinistris in aliquo defectu sunt siue in aliqua tentatione vel qualibet corporis aut animi vexatiõe, sic cõpatitur acsi ipe pateret. Aliorũ siue bona siue mala reputat sua.

Hugo de Foilleto.

Q; per templi pauimentum allegorice fratrũ concordia designetur.

Y ¶ Pauimẽtum texit Salomon auro interius & exterius. in oraculo. s. & in templo. i. in contemplatione corã deo: & in actione corã proximo. Est autem mysticum pauimentum humilis cõcordia fratrum: qui spirituali fraternitate sub monasterii regula humiliter seipsos psternũt calcandos etiam persequentibus concordi societate: ne in dispositione pauimẽti sciẽtia quæ inflat: inter fratres inequalitatis offendiculum ponat: ne in aliquo nobilitas generis scrupulũ faciat elationis: ne is qui de seculo ad monasterium aliquid de proprio attulit: remissior in labore: paratior in habitu: delicatior in victu: honoratior præ cæteris esse velit. Sed ordinatis fratribus in pauimento beniuolę subiectionis detur vnicuiq; sicut vnicuiq; opus fuerit iuxta cõstitutũ apostolicę dispensationis. Texit itaq; pauimentum auro: prius tamen marmoreos lapides super terram sternens: deinde vero marmori tabulas superponens abiegnas: in marmore scilicet fidei fortitudinem: in abiete spei altitudinẽ: in auro precium charitatis designans. In his igitur est ambulandũ desideranti peruenire ad cœleste regnum.

Moraliter.

¶ Sed & moraliter pauimentum domus intrinsecus & extrinsecus auro tegitur: ita scilicet vt prius marmor ac deinde tabulę abiegnę supponant. Intelligit itaq; in marmore propositi firmitas: in abiete desiderii proprietas: in auro intentionis puritas. Habes nunc abietem in medio cum marmore & auro: vt si quid desiderãdum est: desideres in puritate & firmiter conserues. Est igitur morale pauimentum humilis concordia morũ: intrinsecus & extrinsecus vestitum auro: interius. s. intentionis puritate: exterius bonorum exemplorum splendidissima charitate. Super hoc pauimentum calcas dum in puritate superni desiderii firmiter ambulas. In hoc oratorio si pronus ores: aurum nõ terram vides. Vbi est enim puritas mentis non apparet puluis terrenæ cupiditatis. Nihil eñ erat in interioribus templi qđ non tegeretur puritate auri. Si eñ respicis sursum, vides aurum: quia dum contemplaris cœlestia pure diligis deum. Dum respicis parietes, aurum vides: quia proximum pure diligis propter deũ. Nil igitur erat in templo quod non tegeretur auro: quia in perfectorum mente nil est qđ nõ vestiatur supereminente puritate amoris. Z

Gillebertus. de triplici gñe ostiorũ.

¶ Fecit Salomon in ingressu oraculi ostiola. Facta sunt ostiola de lignis oliuarũ. Nisi perunctum ostium Christus ingredi nescit. Ideo in templo de lignis oliuarum ostiola facta sunt: per quæ in sancta sanctorum introitus patet. Huius etenim ligni materia vnguentarii est ministra liquoris. Ostiola dicta sunt & oliuarũ. Arctus introitus: sed in pinguedine gratiæ sine difficultate illaberis: vbi subtilis est intelligentia & secretũ mysteriũ, nõ laboriosus pate A

bit ingressus si deuotionis & charitatis oleo q̄si ostio volueris vti. Et puto ꝙ cōueniēs est de tē plo prolatū testimoniū. Templū eñ dei sanctū est qd̄ estis vos. Habe ergo in templo tuo ostia per quæ summus pontifex solus ingrediatur in intimum tui cordis recessum. Claude ostiū: obde pessulū, nisi quando dilectus tuus pulsat ingredi volēs. Habe ostiū circūstantię: prospice circūstanter: constāter resiste. Obliuio & ignorantia nō subrepat: improbitas nō irrūpat. Et si ita mauis distinguere: solicitam meditationem reputa ostiū: orationē quasi pessulū. Tali firmatum repagulo: hostili nō patebit impulsu ostiū tuū. Vbi vero vocē & pulsum audis dilecti: vbi manus eius subtilē & per foramē sentis attactū aufer pessulū: ostiū aperi: cuncta cedant obstacula. Si fieri potest mediū parietē totū aufer: vt libere se dilectus tibi totus infundat. Verū quo modo ostio eget ille q in euāgelio ait: Ego sum ostium? Miranda ratio: ostium est: & pulsat ad ostiū: intrare vult per quē quisquis introierit saluabitur & pascua inueniet. Magna est ostiorum distantia. Est eñ ostium in argumētis naturæ: est ostiū in sacramētis ecclesiæ: & est ostiū in experimentis gratię. In primo ostio naturalis rationis ductu īnotescit nobis per opera operans sapiētia: & ad aliquid veritatis intromittimur. Per secundū in eo ꝙ salutaribus sacramē tis initiamur ad ecclesiæ vnitatē, intramus ad cōmunionē sanctoꝝ. In hoc sic quidā int⁹ sunt vt tñ quasi foris sint: donec accedant ad tertiū qd̄ familiarē interpretamur accessum per charitatis affectū in copiā quandā & cōtemplationem dilecti. Ostium hoc tā secretū tā intimū nō oībus patet: sed soli sponsæ p̄bet accessum. Verūtamē parum quid īteresse reputa: tu ne ad illum ingrediaris: an ad te ipse. Nisi ꝙ tunc videris ingredi ad ipsum cum tu quasi p̄uenis & prior rogas. Ipse vero ad te cū ipse te p̄uenit pulsat affectū, improuisus illabit: & nil tale meditantem insperatæ dulcedinis mouet attactu. Quādo pulsat hoc modo ad ostium tuum: noli morari: surge: festina: ne forte declinet.

Stephanus. de fuga seculi.

B ¶Fecit Salomon in introitu templi postes de lignis oliuarum. Templū est religio. Ostium tē pli est ingressus religionis, cuius postes quadrā guli debent esse: qa q̄ cito claustrū quis ingreditur renunciare debet quatuor. s. carnalibus desideriis: diuitiis mundi: carnalibus amicis: ꝓpriæ voluntati. Vnde & limē templi in Ezech. erat quadrangulū. Itē hæc quatuor debēt facere corde & ore. Vñ & postes duos fecisse dicit.

Cantica sine titulo.

Quib⁹ platoꝝ mētes virtutibus sint inscriptę.

Nter coronulas & plectas &c. In opere tēpli opus basium interrasile erat & sculpturę inter iūcturas. Per bases doctores ecclesiæ designant. Interrasile quippe opus basiū dicit: quia pastoꝝ vita ꝑ districtā disciplinæ cœlestis custodiā ab oñi vitioꝝ grossitudine se solerter extenuat: vt cōtinentię exercitio polita virtutū sculpturas cū decore suscipiat. Quales autē sculpturę in ipsis fuerint basibus: manifestat cū ibidē subiungit. Inter coronulas & plectas leones & boues & cherubin. Vbi notandū: qa nō erat vlla ex pte plana sup̄ficies basiū: sed vndiq; mysticis sculpta figuris quia sanctoꝝ mentes immo vniuersa eoꝝ conuersatio virtutis in oībus p̄tendit gratiā. Neq; aliqua in eis hora inanis & vacua p̄terit: in qua piis vacare operibus vel sermonibus vel certe cogitationibus desistāt. Coronulas quippe in se sculptas habēt cū ad vitæ perennis ingressum iugiter anhelāt. Plectas habēt cū inter desideria vitæ cœlestis vinculū fraternæ societatis nunq̄ dissoluūt. Habēt & leones cū peccantes q sibi cōmissi sūt libere redarguūt & castigāt. Habēt etiā boues cū leonib⁹: quia in ipsa correctione spiritū māsuetudinis nō amittūt. Ruminant & vngulā diuidūt: quia iuxta qd̄ in sacra pagina legūt discretionē sermonis & operis in ipso feruore arguendi custodiunt. Deniq; & cherubin, qui plenitudo scientię dicit, habēt: qa in sacris eloquiis solerter attendūt ꝙ de oībus iudiciis suis ęquissimo iudici rōnem reddituri sunt. Vñ valde metuūt ne aut ꝑ seueriore iustitia aut ꝑ nimia pietate irā districti iudicis incurrāt. Hinc est ꝙ ibi subditur. Et super leones & boues quasi lora ex ære pendētia. Super leones quippe & boues lora dependent quando sancti doctores & in seueritate districtiōis qua peccantes iudicant, & in mansuetudine lenitatis qua pœnitentibus remittunt: iudiciū sui timent auctoris: ne forte iniuste ligando ipsi ab eo cuius iudicium errare nequit exorbitent.

Stephanus. de quadruplici gratia.

¶Per quatuor partes quasi humeruli subter luterem retinebant. Per hos humerulos significatur quadruplex gratia: scilicet gratia liberans: protegēs: transiens: & saluans. Vel per humerulos istos designatur dilectio: & obedientia: patientia: & humilitas. Hi de basibus procedebant quia hæc debent habere prælati. D

Ricardus.

Quantis profectibus mens spiritalibus dedita studiis augeatur.

ca. ¶ Venit regina Austri a finib⁹ terrę audire sa
10 pientiā Salomonis. Quę est ista regina Austri,
E & illius calidę regionis inhabitatrix, & dña, & videndi Salomonē desiderio succēsa, nisi q̄libet anima sancta: sensibus & appetitibus carnis, cogitationib⁹ & affectibus mentis fortiter p̄sidēs & sūmi regis veriq̄ Salomōis dilectiōe feruēs? Vidēdi desiderio ardēs eiusmodi regina sūmę sapiētię regē p̄positis ęnigmatib⁹ cū frequētib⁹ interrogationib⁹ impetit: q̄n q̄libet aīa deuota de diuino adiutorio p̄sumens inuestigandę veritatis studio vehementer existit. Audit quod querit: q̄n & illa ad quę ex p̄pria industria nō sufficit: sępe inter orationū suspiria ex diuina reuelatione cognoscit. Videamus adhuc quod sequitur. Videns autē regina Saba omnē sapiētiam Salomonis, & domum quā ædificauit, & cibos mensę eius: & habitacula seruorū, & ornatus ministrorū, vestesq̄ eorum: & hol. q̄ of. in do. dñi, non habuit vltra spiritū. Ecce modo videns describitur: quę prius proponens & quærens proponebat. Vide tñ quid viderit: & intellige q̄ta intellexerit. Vidēs inquit, regina oēm sapiētiam Salomonis. Ecce q̄ta, ecce qualia animę deuotę, animę studiosę datur ex diuina reuelatione cognoscere. Attende q̄ miranda videndo cognouerit: q̄ p̄ admiratione ad spiritus sui defectum peruenit. Quid aūt aliud illi fuit spiritū nō habere nisi mēte excedere? vel vnde ei hoc accidit nisi multa admiratione?

Ailredus.

Q̄ꝫ sex virtutum gradibus conscendi debeat cathedra pastoralis.

F ¶ Thronum sibi fecit rex Salomon &c. Hic diligenter fratres attendite quibus gradibus ad curam ascendendū est pastoralē, vt facilius humani generis pestē dñandi. s. libidinē caueatis magisq̄ tuti velitis (vt dicit) in imo consistere q̄ periclitari in summo. Ac primum: Nolite ęmulari in malignantibus. Qui cū sint fornicatores, adulteri, molles, masculorū concubitores impudenter & irreuerēter ascendūt cubile patris sui, & maculant stratum eius: thalamum Christi vertentes in prostibulū: & sanguinem eius adeo cōculcātes: vt p̄cium eius nō solū in vana & noxia: sed q̄d horribile dictu est, & in mercedē turpitudinis deposito pudore profligant. Nolite ęmulari in talibus, licet prosperentur in viis suis: q̄m tanq̄ fœnū velociter arescēt: & q. ho. her. ci. de. Qui em̄ inutilem seruū proiici iubet in tenebras exteriores: quid faciet de indigno, de impudenti, de pestilenti, de se in Christi cathedrā turpiter ingerenti? Sed his omissis de gradibus videamus. Est autem primus gradus cōuersionis. Secundus purgationis. Tertius virtutis. Quartus scientię. Quintus contēplationis. Sextus charitatis. Hi sunt forte sex illi gradus quos in throno Salomonis scriptura describit. Thronus autē Salomonis apte dicit̄ cathedra sacerdotalis: ad quā si quis sine his gradibus nitit̄, nō tam sessurus q̄ ruiturus ascendit. Vtrum autē. xii. leonculi illius magni leonis de tribu Iuda. xii. filiis de quibus dicitur: Non possunt filii sponsi lugere, q̄diu cum eis est sponsus: Vtrum etiā aurum sapientiæ: æternitati rotunditas: fini posteriora: duæ manus duplici charitatis actioni possint cōuenienter aptari: vestris meditationibus discutiēdum relinquo.

Hugo de Foilleto.

Quomodo thesaurus animę dęmonum dentibus demolitur.

IN anno quīto regni Roboā ascēdit Sesach rex Aegypti ī Hierl'm & tu. thesauros domus dñi, & thesauros regios, & vniuersa diripuit: & scuta aurea q̄ fecit Salomon: pro quib⁹ fecit rex Roboam scuta ærea. Sesach interpretat̄ byssus cilicii. Cilicium est vestis pœnitentiū: byssus delicatorum. De cilicio autem byssum faciunt qui asperitatē vitę in voluptatē vertunt. Tulit em̄ Sesach thesauros dom⁹ dñi. i. secreta diuini cōsilii: sed & thesauros regios abstulit: q̄a discretas dispensationes voluptas dissoluit. Scuta vero aurea sunt sacrę scripturę verba. Scuta sunt quia verę fidei firmitatē defendūt. Aurea sunt quia ex puritate procedūt. Quę scuta Salomō fecerat: quia quietus animus contra hæreticos in pace defensiones parat. Pro quibus rex Roboam scuta ærea fecit. Scuta ærea sunt secularia verba. Scuta sunt, quia multotiēs veritati resistunt. Fiūt ex ære. i. ex sonora materia secularis eloquentiæ. Aes em̄ q̄n tangitur procul auditur: quia impetuosus animus cū manu reprehensionis tangitur, ad lites & iurgia prouocatur. Aurum vero silet percussum: quia pacific⁹ anim⁹ nō sentit cōuitiū. Et vniuersa inq̄t, diripuit. vniuersa Sesach rex Aegypti diripit: q̄a voluptas carnis q̄cq̄d alii cōgregāt in vsus proprios cōsumit. Hoc aūt in anno quinto Roboam agitur: qui latitudo populi interpretat̄. Dum em̄ anim⁹ per quinq̄ sensus corporis se dilatat: hunc voluptas sine contradictione deuastat.

(right margin: ca. 14 G)

Stephanus.

DEmetam posteriora tua. Iustis demetit anteriora dñs. i. aufert temporalia 16
vt det æterna. Malis vero posteriora H

demetit.s. vitam æternam. vnde virū iniustum mala capient in interitu.

Stephanus.

7 Non habeo panem nisi q̄tū potest ca. pu. fa. in hydria. Farina verbū dn̄i: pugillus operatio. Q̄tum ergo fidelis recipit de verbo domini: tantū debet in opus cōuertere. Hydria est vas aquaticum: farina in hydria, est subtilitas sacræ scripturæ.

Gillebertus.

Q̄ multiplex sit species lectorum.

K Pone puerū sup lectū meū. Magnū & multiplex mysteriū reperies in lectulis p oēm scripturarū textū sed nō est ad lectulū Salomonis. In lectulo nil aliud sp̄ōsa diligit, nisi q̄ lectul⁹ est, & in eo copia sit suū amplectēdi Salomonē. Est ergo lectulus quem sibi Iob sternit in tenebris. Et est lectulus quem Dauid rigat in lachrymis Est lectulus in quo languens decumbit. Et est lectulus in quo defunctus resurgit. Talis Helisei: talis Heliæ lectulus. Vterq̄ defunctum hospitę mulieris filium in lectulo suscitauit. Ille expādit se super mortuū, iste incuruauit. Vn⁹ in vtroq̄ Christus. Ille exinaniuit se vt formā serui susciperet, & æternitatis suæ longitudinem infra temporalis breuitatem naturæ contraxit. Ipse expandit se cum spiritū sanctum in nobis abunde effundit. Sinus ille matris defunctum premere poterat nō viuificare. Litera eñ occidit: spiritus autem viuificat. Sed verus Helias illum in cœnaculum tulit: & ad spiritualē intellectum prouexit. Iustus autem ex fide viuit. Ideo tribus metitur vicib⁹, vt trinitatis cognitionem conferat, & diuidat mensuram fidei Plangit lex literę sensum extictum: sensum carnalem. Sed Christus hunc sensum tulit: spiritualem restituit. Et Paulus legi se mortuū dicit, vt viuat in Christo. Bonum vt & tu moriaris, non modo veteri legi, sed & veteri homini vt suo te viuificet in lecto qui peccata nostra tulit in corpore suo: vt peccatis mortui iustitiæ viuamus. Etiam nūc si quis matris nostræ conuentus huius sancti viduę apud quā sustētaris vtcunq̄ bone Iesu: Si quis inquam filius eius moritur: tu resuscita. Mortuus est qui vel tędii vel desperationis mole obruitur: in quo nil est viuidę deuotionis: feruidi spiritus. Qui etsi legis præcepta non deserat: etsi infra regulę gremium se concludat: frigido tñ & moribūdo languet affectu in opere suo suaue nil sentiēs. Verum talis molli & fœmineo matris est sinu fouendus: ne exasperatus abūdantiore tristitia absorbeatur. Non expedit ei extra materni sinus ambitum reperiri: ne forte non tollat eum verus Helias in cubiculū suum. Quos te suscitat Christus mulierum fletibus vbiq̄ donat. Sic viduę filium, sic sanctarū fratrem mulierum: sic parentū præcibus suscitauit puellā Tolle bone Iesu, & hunc mortuū nostrū de matris gremio. Regularis hęc & exterior obseruātia neminem ad perfectum adducit. Introduc illum ad molliorem lectum mollioris spei: per quam approximet deo. Experiatur q̄d expectat quoniā bonus dn̄s expectātibus se: animæ quęrenti illum. Vnius horę experiētia: multorum temporum labores exhilarat. Tunc nouus redditur matri, postq̄ tu illum teipso vestisti. Ideo te super ipsum expādis: vt q̄d est fœdum in eo operias: quod nudū vestias. Bonus huius lectuli vsus: qui breui hora in tempora sequentia talem alacritatem transfundit.

Stephanus.

Tribus vicibus expādit se Helias super puerum: quia Christus a tribus principalibus vitiis. s. superbia: auaritia: luxuria: curauit genus humanum. L

De duplici hostia.

18 M Dentur nobis duo boues. Deus habet suam victimā: diabolus suam. Qui ei macerant se & labores sustinent, vt superiores efficiantur in hoc mundo: sunt bos interfectus a prophetis Baal: qui superior interp̄taẗ. Qui vero pro deo se mortificant: sunt bos mactatus ab Helia: prophetę Baal sunt diuites & potentes huius mundi.

Odo de Morim̄.

Q̄ ad perfectionem tendenti sit puerilitas relinquenda.

19 N Venit Helias in Bersabee Iudę, & dimisit ibi puerum suum. Bersabee vertitur in puteum abundantiæ. Et hic puteus est plenitudo legis. i. dilectio. Ipsa virtutū omniū radix & perfectionis vinculū. Ipsa fons proprius cui non cōmunicat alienus: ipsa est q̄ redditur, & semper debetur: hauritur nec exinanitur: effunditur & crescit: diuidiẗ & augescit: datur & tenetur: dimittiẗ & habeẗ. Huc veniēdū est: quia ęmulāda est charitas & sectāda: sed puer dimittendus: quia a dilectione procul puerilitas est arcenda. Dimisso vero puero secure iam pergitur in solitudinem. Puer enim squalorem eremi: laborem itineris tolerare nequiret: ardorem sitis: famis inopiam ferre recusaret. Q̄ti cū puero pergunt in solitudinē: & eius impedimento deficientes in via: nō perueniunt ad montē dei Oreb. Solitudo siue desertum, religionis professio est, & disciplina de cœlo cœlestis. Desertum, quia deserit noxia: abdi

cat inhonesta. Solitudo, quia vnitatem diligit: solum qđ bonum est exequitur.

Q perfecti viri in cura sui corporis aliquando sibi debeant dispensare.

O ¶Proiecit se Helias & obdormiuit in vmbra iuniperi. Qui quiescit: quiescat in vmbra iuniperi: vt sub lege disciplinæ in exercitio virtutis gaudeat, non respiciens in vanitates & insanias falsas. Qui omne gaudiū existimat cum in tentationes varias inciderit: & gloriat̄ in tribulationibus pro effectu eorum: in secreto dormit: in vmbra iuniperi: in locis pungentibus. Vel qm̄ fatigati quiescere est, sub vmbra quiescit iuniperi: qui in proposito religionis dispensatorie a districtione ordinis aliq̄tulum se relaxat. Nemo eñ tam feruens est & validus, cui interdum non prosit indulsisse sibi. Continua eñ afflictio nonnunq̄ tædium parit, & viribus minuitur, qui sine discretione atteritur.

Ricardus.

Q electi defectus proprios magis intelligunt cum diuinitus illustrantur.

P ¶Stetit Helias in ostio speluncę. Sunt q seipsos ad exemplum Heliæ in spelunca vident: & carnem suam pro ergastulo habent: dū huius molestiam moleste sustinent. Vultis audire q̄ inuitus viuebat, qui in speluncę suę ostio stabat? Tolle inquit, a me dñe animā meam &c. Quid autem est ꝙ vultum suū operuit qn̄ dominū transeuntem habuit: qui in id ipsum sic suspensus stetit? An forte sub dñica præsentia imperfectum suū perfectius agnouit, & imperfectionem suam videri erubuit? Videre tamen voluisti: qui videri timuisti. O q̄ multi sunt qui iam se paratos credunt: & tñ sub ipso visitationis suæ articulo illic trepidāt timore vbi antea nō erat timor: & exitum quem prius anxie requirebant: iam fieri formidant. Deniq; dum spiritum vehementem commotio: commotionem ignis: ignem sibilus auræ leuis sequitur, transeuntis dñi præsentia deprehēditur, quia dum mens magnis mirisq; quibusdam perturbationibus subito sæpe sentit se totā concuti: & modo nimio dolore excoqui: vel pudore cōfundi: & iterum preter spem & ęstimationem ad magnam animi tranquillitatem componi: velit nolit viuificantis gratię operationem perpēdit & diuinitus luce clarius hęc agitari cognoscit.

Stephanus.

De periculo prælatorum.

20 Q ET pugnabis contra Samariam. Semp nititur diabolus custodiam prelationis subuertere. Quādo vult filios Israel expugnare, tunc obsidet Samariam.

Quibus diabolus significetur.

21 R SI mortuus fuerit Achab in ciu. co. e. ca. si in agro co. e. vo. Talis dicitur diabolus qualem facit hominē esse. vnde significatur in Iob per piscem: per volucrem: per feram: per bouem. Piscis est: qn̄ facit hominem curiosum per auaritiā. Volucris cum superbire facit. Bos: cum facit hominem deputrescere per luxuriam. Canis est: quando facit eum detractorem. Cum sumus in ciuitate. i. in vita seculari: morimur detractione per elationem.

Q canes sunt aulici et detractores.

21 S LInxerunt canes sanguinem eius. Isti sunt canes aulici qui pascunt̄ de peccato mali prælati. Vel linx. san. eius detrahentes ei in abscondito.

Finitur Lib. Reg. III.
Sequitur Lib. Reg. IIII.

Galfridus.

Q humanus animus per dei gratiam & erudiat̄ in terris, & ad cœlestia subleuetur.

ca. 2 T FActum est cum tollere vellet dominus Heliā per turbinem in cœlum: He. c. di. pater mi. &c. Helias Helisei magister & dñs, gratia est spiritalis fidelem erudiens animam: cui etiam dominatur. Nam & nomen ipsum Helię deꝰ meus interpretat̄: sicut Heliseꝰ dicit̄ dei mei salus. Per qđ non incongrue intelligit̄ qui salutem suam attribuit domino deo suo. Sed hic magister quasi in terra gradit̄ dū discipulū instruit qualiter in terra debeat cōuersari: & cū ipso est dū ipsius opera & affectꝰ: mores & studia scrutat̄ corrigit: dirigit: moderatur. In cœlū ab eo tollitur: cū iā ei diuina potius suggerit q̄ hūana: cœlestia q̄ terrena. Eleuatio hęc nō humani arbitrii, sed diuinæ est volūtatis: cuius spūs non modo vbi vult: sed & qn̄ vult spirat. Et nos q̄dem statim vellemus: sed ille scit qn̄ oporteat: qn̄ velit. Nec mirū ꝙ ad illā trāquillitatē tollit̄ Helias per turbinē. Siquidem oportebat etiam Christū pati, & sic ingredi in gloriā suā. Q̄to magis nos oportet per multas tribulationes introire in regnum dei?

De raptu Helię.

V ¶Ibant simul Helias & Heliseus de Galgal. Felix cui gratia nō defuerit: nec in eo fuerit otiosa: vt simul eant, illa præueniens, & ille obtem

perans & cooperãs. Galgala volutabra sunt: & seculi huius instabilia & incerta designant: vbi omnia vanitas vanitatum: & nihil vnq̃ in eodem statu permanens: vbi piger in lecto suo voluit: & sus in volutabro luti: vbi nemo quietam inuenit sedem: sed suum vel amat vel tolerat quisq; volutabrum. Sequitur. Et ait Helias ad Heliseum. Sede hic. Dominus misit me ad Bethel. Ait ille. Nõ dimittam te. Nunquid inobediens extitit domino suo? nõ puto. Et tertio idem repetitur dum trium dierum via perficitur.

De prima profectione Heliç.

x ¶Bethel domus dei est, videlicet cor hominis vbi per fidem habitat deus: siue etiam domus disciplinæ: vbi velut sub tanto patrefamilias & domino domus digne deo conuersari necesse est. Itaq; recedendum a volutabris huius seculi, & migrandum est ad firmam domus huius habitationem. Curiositas & vagatio nugacitatis deserenda est: & assumenda cura cordis & custodia disciplinæ.

De secunda profectione Heliç.

y ¶Secunda pfectio dicitur in Hiericho. Absit autem vt incidat in latrones: quẽ deducit Helias. Hiericho luna ĩterpretaƭ: & per eã mutabilitas frequenter innuitur: iuxta illud. Stultus vt luna mutatur: sa. per. v. sol. Sed intelligi per eam potest etiam castitas corporis: sicut per solem charitas cordis. Inde em̃ tota claritas hui⁹ lunæ, sine qua omnis eius gratia fallax & vana est pulchritudo. Et q̃ pulchra est casta generatio cum charitate tanq̃ luna cum sole. Nam & illa frigida: & ille calidus est. Sequiƭ. Venerunt filii prophetarum qui erant in Bethel ad Heliseum & dixerunt ei. Nunquid nosti, quia hodie tollet dñs dñum tuũ a te? Filii prophetarũ apostoli sancti & doctores noui testamẽti. Nec dubium quin in Bethel & Hiericho habitẽt q eiusmodi sunt. Qui etiam indicant Heliseo ꝙ tollendus sit dominus suus ab eo: quia ad gratiam spiritalem euidentius q̃ lex & prophetæ inuitant & prouocant filii prophetarum. Sed dicitur etiam eis. Silete, & ego noui. quia nec oculus vidit, nec auris audiuit, quę per spiritũ sanctum reuelat dñs seruis suis. Incipiunt ergo loqui, sed protinus silent: quib⁹ nec omnino tacere, nec oĩa licet hominibus loqui: secundũ ꝙ quidã sanctus ait: Verba mihi ineffabilia. Et si nõ profert vt audiam: offert tñ vt cupiam. Iordane transmisso opportune Heliseus monetur vt postulet quod voluerit qui priori gratię nõ ingratus: secundã magis postulat vt ei spirit⁹ duplicetur. Eo autem secunda gratia gratiæ ipsi⁹ ad superna eleuatio est: vt nisi viderit nõ obtineat. Nam & ei quoq; soli sic eleuaƭ a quo videtur. Alioquin necdũ illi ascendit qui ascendentem nõ meruit intueri. Quod autem dicit Rem difficilem postulasti: q̃ verũ sit ipsa indicat paucitas obtinentium in huius duplici spiritu duplex irriguum. Si em̃ difficile est sufficiẽtem diuinę gratiæ opitulationem vel in nostris actibus obtinere: q̃ difficilius homini scrutari etiã alta dei? Quod quidẽ secundus spirit⁹ facit. Nam primus nostra potius ima scrutaƭ. Sequitur. Dũ simul pergerẽt: & incedentes sermocinarenƭ. Via hęc ad gressum operis ptinet sermocinatio ad studium cordis. Ecce currus igneus. feruẽs cogitatio: qua diuina bñficia crebra & affectuosa meditatiõe ĩstar rotarũ sedula mente voluunƭ. Et eq ignei. spiritalia desideria eundẽ currũ trahẽtia. vnde quidã sanctoꝝ ait. Vis scire quid amas? attende quid cogitas. Diuiserunt vtrũq;. Viuus em̃ sermo & efficax pertingit vsq; ad di. spirit⁹ & a. Et Heliseus videbat. Ipsa visio erat diuisio: dum ex ipsi⁹ ignis lumine perspicacius agnoscebat, q̃tum ab his quę humana sunt differant quę diuina. Sic igitur in cœlũ Helias rapitur. Sed memento, qa vt superius dictum est, per turbinẽ ascenditur ad serenitatem: per laborem pertingitur ad requiẽ. Helise⁹ clamat, pater mi. c. i. & a. e. Liquet qa iã ab eo su⁹ ille dñs in patrẽ tolliƭ & attolliƭ: liquet ꝙ ex seruo in filiũ adoptatur. Currus Israel & auriga eadẽ gratia est: quia diuinę visioni operam dantes & vehit & dirigit: dũ afficit simul & erudit. Nam zelus absq; sciẽtia currus est sine auriga. Et non vidit eum amplius. Quodã modo prius videbat dum adhuc ille eũ de visibilibus instruebat. Et apprehendit vestimenta sua &c. Vtinam detur & nobis apprehendere & scindere vestimenta nostra in duas partes: & folia ficus discerpere: omnẽ videlicet simulationem a nobis & tollere, & pura confessiõe innotescere q̃ta vanitate & simulauerim⁹ eam perfectionem virtutis quæ deerat, & dissimulauerimus eam q̃ potius inerat prauitatẽ impuritatis. Hæc em̃ non apprehendit, nisi qui deprehendit: non scindit, qui non acriter reprehendit. Et leuauit pallium Heliæ. Pallium hoc iustitię exercitium est: quod ei quodãmodo ceciderat q dicebat. Corporalis exercitatio ad modicum vtilis est: pietas valet ad omnia. Leuandum tñ & ipsum est: ne modica spernens paulatim decidas. Alioquin ne te dixeris Helię pallium non habueris: ne te iactites offerre hostiã holocausti intus in corde tuo, si exterius eius pelle carueris in opere tuo. Deniq; pallio hoc Heliseus Iordanis aquas diuisit, & easdem He-

lias ante diuiserat. Sed Heliæ prima diuisio videtur ad propositum animi: secūda autem per Heliseum facta ad eiusdem executionem propositi pertinere. Aquę em̄ Iordanis tribulationes sunt voluntarię humilitatis. Occurrūt aūt in cogitatione prius terrēdo, q̄ in opere exercēdo. Vtroq; tñ occursu animum quodā modo detinent: & transitum negare vident. Sed erudiens gratia pallium inuoluit & stringit: dum nos instruit, ne exteriorem cōuersatione eff luere patiamur: sed victum & vestitum habentes debeam⁹ esse cōtēti. Et pcussas exinde diuidit aquas, dū psuadet nō metuere imīnētes tribulatiōes in hoc seculo, ex eo q̄ nihil magnū nobis q̄ramus in eo. Verūtñ sicut prius erudiēs nos gratia & deducēs, nos docuit: necesse est vt easdē aquas ipo tandē occurrētes effectu eodē modo diuidere studeam⁹. Et si prima percussione diuisę non fuerint, inuocemus deum Heliæ, & iterum percutiam⁹. Diuisio hęc, distributio est tribulationū quas patimur: vt inferior pars diluendis peccatis nostris, superior deputet diuinis promissionibus obtinēdis. Sed nō statim fit hęc diuisio: q̄ primo quidē vix nobis videātur sufficere posse quęcūq; patimur ad excusanda q̄ fecimus. Postea tñ si non desistimus diuidentur: p memoriā vtiq; & fiduciā ipsius quę vocauit nos, & deduxit, gratię dei nostri.

Item vnde supra.

Z ¶Factum est dum tollere vellet dñs He. p. t. in cœlum, ibant Helias & Heliseus de Galgal. Benedictus deus qui maiorum pręmia incitamēta facit esse minorū, & cum omnib⁹ suis ad oīa vnus ipse sufficiat, dignantissima tñ dispensatione in opere salutis humanę cooperatores habere homines non recusat. Sic Heliæ gloriam Heliseo proficiendi fecit esse materiā. Dum em̄ in cœlum Helias rapit, Heliseo spiritus duplicatur. Semper em̄ gratiā auget discipulorum: virtus patefacta priorum: & dum in eis vidēt quę ęmulent, ampliora ipsi incrementa virtutum & desiderant & merentur. Ad hoc pertinet q̄ Heliam tollere volens in cœlum dominus: hoc prouidit vt cū eo pergeret Heliseus: nec tamē in cœlū pariter raperetur. Sed vnde eos abiisse scriptura cōmemorat? De Galgalis inquit, ibant Helias & Heliseus. Galgala rotationē vel volutabra interp̄tatur. Quid per hoc intelligitur nisi incessabiliter transiens mūdus & concupiscentia eius? Necesse est igit vt hinc eat, hinc fugiat quisquis vt in cœlum tollatur expectat. Et ait Helias ad Heliseum. Sede hic, quia dñs misit me vsq; in Bethel. Cui ille. Non dimittam te ait. & secutus est eum. Sic in Hiericho: sic deinde in Iordanem velut dehortantem & inuitum magistrum discipulus pię deuotionis prosequebatur affectu. Cæterum ipsa dehortatio magnifica poti⁹ & efficax videtur extitisse suasio. Dum enim dicit q̄ dominus inuitat eum: quodāmodo seruum dñi vt imitet inuitat. Habes simile apud Iosue: cū de dei cultu ad populum loqueretur, nec auertere eos valens, sed id quod erat optimū efficacius persuadere cōtendens, non poteritis ait seruire domino. Deus em̄ fortis ęmulator est: nō ignoscet sceleribus vestris &c. Sic Helias Heliseū sedere monens, non eum remanere: sed bonū eius voluntarium esse volebat. Sed quis iste triplex progressus: ad Bethel: ad Hiericho: ad Iordanem? Bethel domus dei interpretat. Et per eam (ni fallor) cor hominis vbi per fidē de⁹ habitat, designatur. Hiericho significat lunā, & ad carnē non immerito refert humanā. Iordanis descensus eorum, transeuntē, & sine intermissione labentem nobis innuit mundū. Primo igitur ad cor suū electus quisq; a dño mittit: vt ibi potissimum fiat humanę conuersationis initium. Inde transeundū ad corpus: quod per Hiericho designat: q̄d nomē luna interpretat. Sicut em̄ lunæ nullus splendor est nisi a sole: sic corpori nulla gratia nisi a corde. Sed dices: Quomō in hanc tā pestiferā vrbē mittit quis a dño? Attñ sicut in Bethel eundū est ad cordis conuersionem: sic mittente dño & in Hiericho trāseundum: & ad ordinandum corporis conuersationem. Neq; em̄ animę pœnitenti actus vel habitus sui est corpis negligēdus. Quinetiā ad Iordanē dño pcipiente eundū est, vt eius aquę mirabiliter diuidant. Viri quīquaginta de filiis pphetarū qui sequi delonge, & econtra stetisse legunt: pp̄ter qnquagenariū numerū viros innuunt spirituales. Et beati qui Iordanem istum elōgauerūt fugiētes, & ecōtra steterūt odiētes.

Galfridus.

Quō Iordanis p Helię palliū spūaliter diuidat. A

¶Tulit Helias palliū suū & inuoluit eum, virgam Mosaicā imitatus, cui⁹ percussione Moyses rubrū mare diuisit. Sicut em̄ in virga quam manu ferimus operū rectitudo: sic exterior quidam habitus cōuersationis nostrę significatur in pallio. Cuius etiā inuolutio velut quędā restrictio & districtio fuit. Et quō eiusmodi pallio Iordanis iste percutit: sic quodāmō pfecta cuiuslibet serui dei cōuersatio in suis amatorib⁹ percutit & affligit hoc seculū: dū grauis est eis etiam ad videndū. Sequit. Et diuisę sunt aquæ Euidentius nobis in libro Iosue & Iordanis diuisio, & vtriusq; partis distinctio commendat.

Steterunt aquę ait, descendentes in loco vno: & ad instar mõtis intumescẽtes apparebant: q̃ autem inferiores erant, in mare solitudinis: qđ nunc vocatur mortuum: descenderũt. Hęc est Iordanis huius diuisio: dũ alius in prosperitate inaniter intumescit ad instar qdẽ mõtis: sed liquidi plane non solidi, & celeriter inde cõplanandi: alius in aduersitate impatiens a flagellis p̃sentibus ad perpetua tormenta descendit.

De duplici spiritu Helię.

B ¶Cum autẽ trãsissent, dixit Helias ad Heliseũ Postula quod vis vt faciã tibi: anteq̃ tollar a te Dixit ei Heliseus. Obsecro vt fiat spiritus tuus d. in me. Prudens discipulus: qui nõ nisi spiritũ postulauit. Q̃ aũt duplicẽ petiit dupliciter vł etiã tripliciter potest intelligi. Aut eñ duplicẽ spiritũ, quẽ etiã Helias habebat: aut duplicẽ: quem prius ipse. s. Heliseus haberet. Aut reuera difficilem rem spiritũ duplicẽ quem Helias habuisset, optabat. Et hoc quidẽ vltimũ nõnulli ęstimãt esse impletum in exhibitiõe signorũ: ꝙ duplo in illis ab Helia Heliseus effulsit. Siue etiam duplicẽ petit spiritum magistri suscepturus officiũ, vt quam sibi prius acceperat gratiã nunc acciperet proximis erogandã. Aliter ab Heliseo duplex q̃ Helias habuerat postulatur spiritus: nõ quia in seipso diuisus est spiritus: sed quia in munere suo vel opere duplicatur. Vnꝰ est eñ spiritus ꝑ quẽ charitas diffũdit: ea tñ in amore dei & proximi diriuaẽ, nec adesse credẽdus est vnicus ille spiritus: vbi duplex nõ inueniẽ effectus. Cum eñ in seipso sit simplex: in nobis nũq̃ poterit fieri nisi duplex.

Bernardus.

De duplici gratia luminis & feruoris.

C ¶Oro vt fiat spiritus tuus d. in me &c. Nõne tibi videtur Helias ascendẽtis dñi gessisse personam: Heliseus vero chorum Apostolicum in ascensione Christi anxie suspirantẽ? Sicut enim Heliseus ab Helia nullo pacto auelli poterat: sic nec Ap̃li a Christi p̃sẽtia separi. Quis est ergo spũs iste duplex q q̃riẽ: nisi illuminatio intellectus & affectus purgatio? Res difficilis: qa rarus est in terris qui illã habere videaẽ. Nõ dubito ego intellectũ omnium vestrũ illuminatũ esse: sed non affectũ æque esse aut purgatũ manifestis approbo cõiecturis. Oẽs qđ bonũ est nostis, & viã per quã incedere, & quõ incedere de beatis: sed voluntas nõ vna est. Quidã eñ ad oĩa vię & vitę huius exercitia non solũ ambulant, sed & currũt vel magis volant: vt etiã vigilię breues, & cibi dulces: & pãni suaues: & labores non solũ tolerabiles, sed & appetibiles videaẽ. Alii aũt nõ sic: sed corde arido & affectione recalcitrante vix trahunẽ ad hæc: vix gehẽnali timore cõpellunẽ. Miseri & miserabiles: vt pote socii tribulationis: sed cõsolationis nõ ita. Nunquid abbreuiata est manus dñi, vt omnibus dare nõ possit qui aperit manum suam: & im. o. a. benedictiõe? Cur ergo? Quia scilicet nõ vident Christũ cũ tollitur ab eis. i. non cogitãt quõ orphanos eos reliq̃rit: ꝙ peregrini & aduenę sint super terrã: ꝙ tandiu sęculẽti corpis horrido carcere teneanẽ, & non sint cum Christo. Inde autem tam perniciosa tepiditas emanat: quia affectus. i. voluntas eorum nondum purgatus est, nec bonum sibi volunt sicut nouerunt a propria cõcupiscentia abstracti grauiter & illecti.

Q̃ Heliseum pueri deridentes significent Iudęos in cruce dñm blasphemãtes.

D ¶Ascende calue, ascende calue. Mali pueri qui sic sacrę frontis caluitiem obiiciũt Heliseo: sed boni pueri quos per contrarium illorũ ad laudem exhortatur Psalmista dicens. Laudate pueri dominũ: laudate nomen domini. Vt in ore sanctorum infantium & lactentium perficeretur laus, quæ in ore defecerat Iudęorum. Ascẽdit siquidem crucem caluus noster mũdo pro mũdo expositus, & reuelata facie ac discooperta frõte purgationem faciens peccatorum probrosę & austerę mortis ignominiam tam non erubuit q̃ nec poenã exhorruit: vt nos opprobrio sempiterno eriperet, & restitueret gloriæ. Nec mirum. Quid eĩ erubesceret qui ita lauit nos a peccatis nostris? non quidem vt aqua diluens sed retinẽs sordes: sed veluti solis radius desiccans & retinẽs puritatẽ. Est quippe dei sapientia vbiq; attingens ꝓpter munditiã suam.

Stephanus. de abiectione sanctorũ.

¶Egressi pueri irridebant eum dicentes. as. cal. Allegorice de Iudęis & Christo. Moraliter: Heliseus est claustralis vel q̃libet iustus: qui dũ ad Bethel. i. ad domũ dei ascensiones in corde suo disponit: Pueri. i. sapientes huius mundi, eũ deridẽt: mũdus contẽnit & deserit. vnde Deridetur iusti simplicitas. Tales derisores deuorant vrsi. i. spiritus maligni: qui bene per vrsos significantur. Vrsus debilis est in capite, & fortis in renibus: & diabolus debilis in initio peccati, & fortis in consummatione.

De dięta prælati.

E ¶Abiit Heliseus in montẽ Carmeli, & inde reuersus est in Samariam. Mons carmeli est scientia circũcisionis. i. intelligentia scripturæ. Hæc debet esse dięta prælati: cum Heliseo scilicet a meditatione scripturarum reuerti in Samariã . i. tractare negotia subditorũ. Hoc ẽ ꝙ Moyses

quãdoq̄ ingrediebatur tabernaculũ: quãdoq̄ egrediebatur. Hoc est ꝙ dñs ꝑdicabat & faciebat miracula ĩ cãpestrib⁹, & orabat in mõtib⁹.

De duplici humilitate.

3 G Facite in alueo torrẽtis huius fossas & fo. Alue⁹ est receptaculũ aquarũ, & significat cor hoĩs, quod est receptaculum cogitationũ. Sicut torrens cum impetu fluit per alueũ: ita cogitationes per corda claustraliũ. Vel per alueũ torrentis intellige receptaculum pœnarũ, quas debet homo pati ad imitationẽ Christi. Duplex fossa est humilitas interior: & exterior. vnde Discite a me: quia mitis sum & humilis corde.

De spiritali scientia.

H ¶Non videbis ventum. i. conflictũ disputationis: neq̄ pluuiã doctrinę, & alueus replebitur aquis scientię. Hoc sepe videt in claustralibus qui scholas non intrãt: nec disputationibus intendunt, & scientiam habẽt per gratiã: quia se humiliant &c. vnde Ioannes. Non necesse habetis vt aliquis vos doceat: sed vnctio e. do. vos in omnibus.

Galfridus.

Q̄ꝑ charitatis abundantiã de manu creditoris diaboli & plebs iudaica liberetur.

4 I Clamabat mulier ad Heliseũ. Seruus tu⁹ vir me⁹ mortu⁹ est. Et ecce creditor venit vt tollat duos filios meos ad seruiendũ sibi. Mystice quidẽ ipsa est mulier: vt Apl's memorat: alligata legi dum viueret vir eius: sed eodẽ mortuo iã soluta. Clamabat aũt ad Heliseũ, qui dei mei salus ĩterpretat: hoc est ad Iesum qui salutem operat. Seruus tuus vir meus mortuus est, ait synagoga: in his videlicet mẽbris suis, qui pręterisse iã tempus & adesse gloriam cognouerunt. Et tu nosti, quia seruus tuus vir meus fuit timens deum. Laudat quẽ mortuum nunciat: seruum tñ & timentẽ dicit: ꝙ in seruitutem genuerit lex: & seruitutis habuit in timore spiritũ. Creditor improb⁹ & crudelis exactor diabolus erat. Duos sibi ad seruiendũ tollere veniẽs filios synagogę geminos & adoptiuos, Iudęos videlicet & ꝓselytos. Et propheta ad mulierem. Quid habes in domo tua? Totum siquidem foris habuit synagoga. Nõ habeo quicq̃ in domo mea, nisi parum olei quo vngar. Iudęus eñ vix seipsum vel domesticos diligere nouerat: vt putabat licite odiens inimicum. Cui propheta. Pete inquit, ab omnibus vicinis vasa vacua non pauca: quod est dicere: Opportunitates & occasiões exhibẽdę dilectionis & benignitatis exquire. Patiens esto ad omnes si fieri potest: quod in te est, cũ omnibus hominibus pacem habeto. Postremo nõ vsq̄ septies: sed vsq̄ septuagesies septies dimitte peccanti: vt in vasa non pauca diffusum oleum multiplicetur. Sic nimirũ prophetico operi euangelica verba respondent, & quæ ibi figuraliter innuitur, euidenter hic commendatur dilatatio charitatis. Monet etiã mulier ingredi domũ, ne foris maneat cũ filio seniori, & claudere ostiũ ne exteri⁹ rursus vagari ĩcipiat.

Item moraliter vnde supra.

¶Moraliter etiam potest intelligi. Clamat anima quęuis ad saluatorẽ: quia mortuus est vir meus seruus tuus & timens deum. Quod virile erat in me ad seruiendum tibi in timore tuo elanguit & occubuit. Venit creditor ille vtiq̄ supradictus. Idem enim communis est & specialis vel creditor vel redemptor. Sicut etiam reddere creditori, & de reliquo viuere in vtroq̄ sensu non dissimiliter intelligimus: ex dissimili videlicet olei multiplicatiõe, vel omnes simul vel singulos & indulgẽtiã obtinere & vitam. Duo filii animæ amor & timor. Et vę miserę cuius filios ad seruiẽdũ sibi creditor tulerit: vt seruiliter & culpabiliter timeat & amet, vt vtraq̄ ei⁹ affectio crudelissimo seruiat creditori. Exigua siquidem fœneratur: & magna recipit: pro trãsitoria voluptate perpetuos exigens cruciatus. Et ait propheta. Quid habes in domo tua? Multi enim nesciunt foris distenti. Ad interiora dormitant, & sinunt perfodi domum suam. Nesciunt seipsos: aliena curiose vestigãt: improbe perscrutantur. Nouit seipsam nouit interiora sua quæ dicit. Non habeo quicq̃ in domo mea: nisi parum olei quo vngar. Q̃ bene tñ si vel parum olei, non multum assit fellis: absinthii: vel aceti. Illa eñ effundere q̃ diffũdere melius foret. Olei modicum: parua deuotio. Vicinę mulieres: angelicę potestates & sanctorũ animę: siue etiam quęlibet creaturę, in q̃tum cõditę sunt a bono deo, diuinę laudis & dilatatę deuotionis nonnullã tibi occasionẽ & aptitudinẽ ministrantes. Vasa tibi opera sunt: vasa exempla sunt bona. Vas etiã ipsa quã diximus diuinę laudis & deuotionis occasio. Petenda sane a singulis q̃ ab eis cõmodari posse videtur. Sed illud quoq̄ sciendũ: ꝙ oẽs nobis vasa vacua ꝑbeant: ne ab eis q ꝑbuerunt impleatur. Nec illud cõuenit obliuisci: ꝙ habẽtes vasa vacua virgines fatuę dicant, & in nuptiis nõ recepte. Vt aũt impleri debeãt claude ostiũ sup te & super filios tuos. Claude interim ne aliq̃s tibi claudat. Claude sup te: ne claudat cõtra te. Claude inquam: vt nec tuorũ quisq̃ exeat: nec se aliquis ingerat externorum. Et ne timeas

claudere: nouit Iesus ianuis clausis ad discipulos introire. Nec exeas, sed nec respicias quidẽ foris: ne quæras exteriora, ne cupias. Sed nec illis pateat ostiũ tuum: vt quomõ habes in psalmo: Diuitiæ si affluant: animum nõ apponas. Et nunc vehementius solito abundante malitia & inundante diluuio quodam impuritatis: vanitatis, & omniũ peccatorũ q̃ felix anima q̃ clausit ostium super se, & super filios suos, vt nec amet exteriora, nec timeat. Sed q̃ beatior cui etiam aforis clauserit ostium dominus vt queadmodum ipsa p̃sens seculum negligit, & ab eius actibus fieri satagit alienam: sic etiã negligatur a seculo. Eiusmodi siquidem animę q̃libet modicũ olei suppetat, timor tñ, & amor vasa congrua ministrabunt: exhibendę scilicet beniuolentię: exercendę gratię: deuotionis augendę: vt magis ac magis crescat oleum eius. Sed & quando iã vasa defecerint non deficiat neq̃ pereffluat: magis vero stet & maneat sibi siquando forte tanq̃ vas aliud occasio quęlibet oriatur: & adhuc oleum dilatetur.

Bernardus.

Qꝫ mundanis consolationibus spiritalis consolatio non miscetur.

L ¶Stetit oleũ vbi vasa vacua non inuenit. oleũ stare necesse est: nec mittunt vinum nouum in vtres nouos, vt ambo cõseruentur. Neq̃ eñ spiritus & caro: ignis & tepiditas in vno domicilio commorantur. Pręsertim cũ tepiditas ipsi deo soleat vomitum pręuocare. Sunt eñ quidam qui amant in carne sua terrenas consolatiunculas, siue in verbo, siue in signo, siue in facto, siue in aliquo alio. Et si hæc aliquãdo interrumpunt, non tñ penitus rumpunt. Inde est ꝙ raro affectiones suas dirigunt in deũ, & eorum compunctio non continua sed horaria est. Impleri autem visitationibus dñi anima quæ his distractionibus subiacet: non potest: & q̃tomagis euacuabitur illis: tanto amplius istis implebitur: si multum, multũ: si paruũ, parum.

Stephanus.

M ¶Faciamus ei cœnaculum. Per mulierẽ istam significat̃ pars inferior rationis: quę qñq̃ mouet superiorem. Cum eñ quis videt pauperẽ afflictum penuria, & ex visu innascitur ei affectus benefaciendi: tunc pars inferior mouet ad bonum: tunc Martha vocat Mariam: tunc mulier inuitat virum vt faciat cœnaculũ Heliseo. i. domino.

N ¶Cum egressus isset ad patrẽ &c. Filius hui⁹ mulieris sunt Iudęi q mortuus est tpe messis. i. prędicationis. vnde Leua. oc. ve. ecce regio. iam albę sunt ad messem. Item in meridie plena est lux: quæ fuit quando Christus prædicabat. Et tunc mortuus est Iudaicus populus cum deberet lucere bonis operibus. vnde Esaias. Impegimus in meridie quasi cæci. Hoc idẽ significatũ est per filiam Archisynagogi quæ mortua est cum nubilis erat.

De remedio acediæ.

¶Cum isset puer ad messores ait. Caput meũ doleo. Puer vadit ad messores, cum aliquis nititur ad opera supra vires. Talis cito dolet caput. i. mentem per acediam, & tædium ex difficultate operis inchoati. Talem facit pater redire ad matrem. i. sensualitatẽ, vt suam. s. infirmitatem agnoscat: & viribus suis opera commensuret. Collocauit eum super lectulum Helisei. Talis ponendus est in lecto Helisei: qa ei debet annunciari passio Christi. Et sic ex eius recordatione iucundũ ei videbitur & dulce: quod prius graue & anxium videbatur. Q

Hugo de Foilleto.

Qꝫ mundana felicitas tribus incommodis sit obsessa.

¶Caput meũ doleo: ca. m. do. Caput hominis est principale mentis. Dolor vero capitis est appetitus mundanæ felicitatis. quæ ideo dolor esse dicit̃: quia quęritur cum labore: possidetur cum timore: amittitur cũ mœrore. Puer ergo caput suum dolet, dum puritas animę de trãsgressione mentis pœnitet. Sed prędictus puer bis caput suum doluit, dum puritas animę de delectatione & consensu peccati fleuit. P

Bernardus.

Qꝫ inuocatio nominis Iesu nulli morbo inefficax inuenitur.

¶Tolle baculum &c. Habuit Iudęa quosdam Iesus: quorum vacuis gloriabatur vocabulis. Illa eñ nec lucent, nec pascunt, nec medentur, sicut nomen dñi mei Iesu lucet p̃dicatum: pascit recogitatum: inuocatũ lenit & vngit. Et vt pcurramus persingula: vnde putas in toto orbe tanta fidei lux nisi de prædicato Iesu? Nonne in huius nominis luce nos vocauit in admirabile lumen suum? vt merito dicat nobis Apostol⁹. Fuisti aliquãdo tenebrę: nunc autẽ lux in dño. Hoc deniq̃ nomen corã regibus, & gẽtibus, & filiis Isrāel, portare iussus est idem Apostolus & portabat nomen tãq̃ lumen, & illuminabat patriam, & clamabat omnibus lumen sup candelabrum, annunciãs in omni loco Iesum Christum & hunc crucifixum. Quomodo lux ista insplenduit: & perstrinxit cunctorũ oculos: qñ de ore Petri tanq̃ fulgur egrediens: claudi vni⁹ corporales plantas solidauit & bases: multosq̃ spiritaliter cæcos illuminauit? Nunquid non Q

ignē sparsit cum ait:In nomine Iesu Christi na. s.& a.in pace! Nec tm̄ lux est nomen Iesu : est & cibus. An non totiēs confortaris quotiēs recordaris! Quid æque mētem cogitantis impugnat! Quid ita exercitatos reparat sensus: virtutes roborat: vegetat mores bonos atq honestos: castas fouet affectiones! Aridus est omnis cibus animę: si nō oleo isto infunditur: insipid[9] si non hoc sale conditur. Si scribas: nō sapit mihi nisi ibi legero Iesum. Si disputes aut conferas: nō sapit mihi: nisi sonuerit ibi Iesus. Iesus mel in ore: melos in aure: in corde iubilus. Sed est & medicina. Tristatur aliquis vrm: Veniat in cor Iesus: & inde saliat in os: & ecce ad exortum nominis lumen nubilum omne diffugit: redit serenum. Labit quis in crimē: insup currit ad laqueum desperando: Nonne si inuocet nomē vitæ confestim respirabit ad vitam! Cui aliquādo stetit ante faciem nominis salutaris: duritia vt assolet cordis: ignauię torpor: rācor animi: lāguor acediæ! Cui fons forte siccatus lachrymarum: inuocato Iesu non cōtinuo erupit vberior: fluxit suauior! Cui in periculis palpitanti & trepidanti inuocatum virtutis nomē non statim fiduciam prestitit: depulit metum! Cui queso in dubiis ęstuanti & fluctuanti ad inuocationem clari nominis non subito emicuit certitudo! Cui in aduersis diffidenti: iam iamq deficienti: si nomen adiutorii sonuit: defuit fortitudo! Nimirum morbi & languores animę isti sunt: illud medicina. Deniq & probare licet. Inuoca me ait in die tribulationis: eruam te & ho.me. Nihil ita irę impetum cohibet: superbiæ tumorē sedat: sanat liuoris vulnus: restringit luxurię fluxum: restinguit libidinis flammam: sitim temperat auaritiæ: ac totius idecoris fugat pruriginem. Siquidem cū nomino Iesum, hominem mihi propono mitē & humilem corde: benignum: sobrium: castū: misericordem: & omni deniq honestate & sanctitate conspicuum: eundemq ipsum deū omīpotētem qui suo me & exemplo sanet & roboret adiutorio. Hæc omnia mihi sonant cum in sonuerit Iesus. Sumo itaq mihi exēpla ab homine: & adiutorium a potente: illa tanq̄ pigmētarias species: hoc tanq̄ vnde acuam eas: & facio confectionem cui similem medicorum nemo facere potest. Hoc tibi electuariū habes o anima mea reconditum ī vasculo vocabuli huius qđ est Iesus: salutiferum certe: quodq nulli vnq̄ pesti inueniatur inefficax. Semper tibi in sinu sit: semper in manu: quo tui omnes & sensus in deum dirigantur & actus. Deniq & inuitaris. Pone me ait vt signaculum super cor tuum vt s.s.b.t. Habes ergo vnde & brachio medearis & cordi. Nec mirū si synagoga ī tenebris est vsq adhuc fame et infirmitate laborans: & non saluabitur nec satiabitur quous q sciat Iesum meū dominari Iacob & finiū terræ: & conuertatur ad vesperam: vsq circūeat ciuitatem. Habuit enim vt dictum est quosdā Iesus.

Qz pręambuli Iesu per Helisei baculum designentur.

¶Sed illi præmissi tanq̄ baculus ad mortuum prophetam præueniens fuerunt: & sua interpretari nomina nequiuerunt. Vacua em̄ erāt. Superposit[9] mortuo bacul[9] est: & nō erat vox neq sensus: quoniam baculus erat. Descendit qui baculum misit: & mox saluum fecit populum suum a peccatis eorum: probans se eē qđ dicebatur. Quis est hic qui etiam peccata dimittit! Ipse profecto qui dixit. Salus populi ego sum. Iam vox est: iam sensus est. Sentitur infusa salus & beneficium non tacetur: intus sensus: foris vox. Compungor & confiteor: & confessio vitam indicat. A mortuo enim tanq̄ ab eo qui non est perit cōfessio. Ecce vita: ecce sensus: suscitatus perfecte sum. Nihil enim aliud est mors corporis nisi cū sensu priuatur & vita. Peccatum qđ est mors animæ, nec compūctionis mihi sensum: nec confessionis reliquerat vocē. Venit qui peccata dimitteret & vtrūq restituit dicens animæ meæ: Salus tua ego sum. Quid mirum si cedit mors vbi vita descēdit! Iam corde credit ad iustiti.o.aūt cō.f.ad sa. Iā oscitat puer & oscitat septies dicēs. Septies ī die laudem dixi tibi &c. Sed quid sibi vult septenarius iste! Sed nec illud vacat: q propheta incumbens super mortuum ad mensuram puerilis corporis se contraxit. Os suum ori illius coniunxit: oculis oculos: manibus man[9]. Hoc semel contulit vniuersitati. Hoc singuli quotidie actitari sentimus: cordi scilicet tribui intellectū: & ori ædificatiōis verbum: & manibus opus iustitiæ. Dat sentire fideliter: dat proferre vtiliter: dat efficaciter adimplere. Et est funiculus triplex qui difficile rumpitur ad extrahendas animas de carcere diaboli: & trahēdas post se ad regna cælestia: scilicet si recte sentias: si digne proloquaris: si viuendo confirmes Oculis suis tetigit meos interioris hoīs frontem claris luminibus ornans fide & intellectu. Ori meo iunxit suum: & mortuo signum pacis impressit: quoniam cum adhuc peccatores essem[9] recōciliauit nos deo mortuos iustitiæ. Os ori applicuit inspirans iterato in faciē meam spiraculum vitæ: et quidem sanctioris q̄ primo. Nam primo in animam viuentem crea R

uit me: scdo in spiritu viuificante reformauit Manus suas meis supposuit: exemplum præbens bonorum operum, formam obedientiæ. Aut certe manum suã misit ad fortia: docens ma. meas ad prælium & di. me. ad bellum.

Quid significent oscitationes pueri suscitati.

S ¶Et oscitauit puer septies. Sufficiebat ad gloriam manifestãdi miraculi oscitasse semel: sed multiplicitas & insignis numer⁹ mysterii nos admonent. Si illud ingens vniuersi generis humani corpus exanime attendas: vides vbiq̧ ecclesiam: ex quo propheta incumbẽte vitam recepit, quasi septies laudem dicere cõsueuit. Si teipsum attendas, in hoc te noueris vita viuere spirituali: ac mysticum hunc implere numerum: si sensualitatis tuæ quinarium charitatis binario subiicis: exhibesq̧ iuxta apostolum mẽbra tua seruire iustitię ĩ sanctificationem, quę prius exhibuisti seruire in. a. i. Aut certe si eundem quinarium proximorum saluti impertiẽs ad perficiendum septenarium duo hęc adiicias: Misericordiam & iudicium cãtate deo. Sũt & aliæ septem oscitationes: septem. s. experimẽta, sine quibus vera & certa salus rediuiui spiritus non constat: quatuor ad sensum compũctionis: tria ad confessionis sonum pertinentia. Qui viuit: cui vox & sensus est: in se eadem recognoscit. Porro sensum recuperasse te scias si tuam conscientiam quadruplici sentis compũctione morderi: pudore gemino, & gemino metu. Nam vitam ad perficiendum septenarium triplex confessionis species attestatur. De quibus postea videbitur. Nonne & sanctus Hieremias in suo planctu obseruat hũc numerum?

Qꝫ geminus timor: & pudor geminus per oscitationes quatuor designentur.

T ¶Et tu igitur in tua lamentatione pro te formam habens propheticam: deum cogita factorem tuum: cogita benefactorem: cogita patrẽ: cogita dominum. Ad omĩa reus es: plange per singula. Ad primum & vltimum respondeat timor tuus. Ad duo media pudor. Pater sane non metuitur cum pater sit. Patris est misereri semper & parcere. Et si percutit virga: nõ baculo percutit: & cum percusserit sanat. Paterna vox est. Percutiam & ego sanabo. Non ẽ ꝑinde quod a patre formides qui etsi quando feriat vt emendet: nunq̃ tamen vt vindicet. At vero cogitãtem ꝙ patrem offenderim, etsi nõ est qđ terreat: est tamen quod pudeat. Voluntarie enĩ genuit nos verbo veritatis: nõ stimulo carnalis cupiditatis excussit: quemadmodũ genitor carnis meæ. Deinde non pepercit vnigenito pro sic genito. Itaq̧ ipse patrem sese mihi exhibuit: sed non ego vicissim me illi filium Quanam fronte atollo iam oculos ad vultum tam boni patris tam malus filius? Pudet indigna gessisse genere meo. Pudet tanto patre vixisse degenerem. Exitus aquarũ deducite oculi mei: operiat confusio faciem meam: vultum meum pudor suffundat: occupetq̧ caligo: deficiatq̧ in dolore vita mea: & anni mei ĩ gemitibus. Pro pudor quem fructum habui, in quib⁹ nunc erubesco? Si in carne seminaui: de carne non metam nisi corruptionem. Si in mundo: & ipse transit & concupiscentia eius. Quid caduca, vana, & prope nulla: quorum finis mors est infelix & insanus præferre non erubui æterni patris amori & honori? Cõfundor: confundor audire. Si ego pater, vbi est honor meus. Sed etsi pater nõ esset obrueret me beneficiis. Instaurat aduersum me testes: vt alia innumera taceam: huius corporis victum & vsum temporis: & super omnia sanguinem dilecti filii sui clamantem de terra. Pudet ingratitudinis: q̃q̃ ad confusionis cumulum arguar mala reddidisse pro bonis & odium pro dilectione. Minime quidem mihi a benefactore sicut nec a patre timẽdũ. Nã sine pœnitẽtia sunt dona ei⁹. At quãto de illo benigni⁹, tãto de me indigni⁹ sentire cogor. Heu qđ vel nũc tribuã dño ꝓ oĩ. q̃ retri. mihi? Qꝫ si segnior forte minus suas partes exequitur pudor: timor excitetur in adiutorium Sepone parum pia vocabula patris & benefactoris: ad austeriora conuertere. Nempe vbi legitur: Pater misericordiarum e. deus to. cõ. legitur nihilominus. De⁹ vlt. do. legitur De⁹ iustus & fortis. legitur De⁹ iudex. legitur Terribilis in consiliis s. f. ho. legitur Deus zelans. Qꝫ pater est ꝙ beneficus: tibi est: ꝙ do. & creator: sibi. Etenim propter semetipsum fecit omnia. Quid ergo? quod tuum est tibi defendit & seruat: putas & pro se aliquando non zelabit? Putas sui non requiret principatus honorem? Requiret plane: & a redempto seruitium: honorẽ & gloriam ab eo quem plasmauit. Esto ꝙ dissimulet pater & ignoscat beneficiis: sed non dominus non creator. Et qui parcit filio: non parcet figmento: non parcet seruo nequam. Pensa si potes cuius sit formidinis & horroris: tuũ atq̧ omnium contempsisse factorem: offendisse dominum maiestatis. Nam si reũ regiæ maiestatis q̃uis humanis legibus, humano plecti capite sancitũ est: quis finis cõtemnẽtium diuinam omnipotentiam erit? Tangit montes & fumigant: & tam tremendam maiestatem audet irritare puluisculus vno leui flatu dispergẽd⁹

& non recolligendus. Ille timēdus est, qui post q̄ occiderit habet potestatem mittere in gehēnam. Paueo gehennam: paueo iudicis vultum ipsis tremendum angelicis potestatibus. Contremisco ab ira potentis: a facie furoris eius, a fragore ruentis mundi: a conflagratione elementorum: a tempestate valida: a voce archangeli & a verbo aspero. Contremisco a dentibus bestiæ infernalis: a ventre inferi: a rugientibus præparatis ad escam. Horreo vermē rodētem: ignem torrentem: fumum & vaporem: sulphurem & spiritū procellarum. Horreo tenebras exteriores. Quis dabit capiti meo aquam: & oculis meis fontem lachrymarum: vt præueniam flentibus fletum & stridorem dentium: & manuū pedumq; dira vincula: & pondus catenarum p̄mētiū: stringentium: vrentiū: nec consumentium! Heu me mater mea: vt quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis & indignationis & plorationis æternæ! Cur exceptus genibus: cur lactatus vberibus: natus in combustionem & cib⁹ ignis! Qui sic afficitur sensum recuperauit. & in duplici metu isto: itemq; pudore illo duplici habes oscitationes quatuor.

De tribus circūstātiis cōfessionis.

V ¶Tres quæ restant, ex voce confessionis supplebis: si tamen corde humili: simplici: fideli p̄cesserit illa confessio. Omne ergo quod remordet cōscientiam confitere humiliter: pure: fideliter: & has vices implesti. Sunt em̄ q gloriantur cum male fecerit: & e.i.r.p. Quos denotās propheta ait. Peccata sua p̄dicauerūt vt Sodoma. Et hoc vitiū maxime seculariū est. Qz q̄ & de ipsis qui religiose vestiti & religionē p̄fessi sunt, nonnunq̄ aliquos audim⁹ reminisci & iactitare mala sua præterita: quę verbi gratia aliquādo gladiatorio vel argute lfatorio gessere cōflictu: siue aliud qd secūdum mundi vanitatem fauorabile: sed ad animę salutē nociuū: perniciosum: damnosum. Secularis adhuc animi indicium est: & humilis habitus qui gestatur a talibus non sanctę nouitatis est initium: sed priscę vetustatis operculum. Nonnulli talia q̄ si dolendo & pœnitendo rememorant: sed gloriam in intentione captantes commissa sua nō diluūt sed seipos illudunt. Nam deus non irridetur. Veterem hominem non exuerūt sed nouo palliāt. Nā non prodit aut proiicitur vetus fermentum sed statuitur. iuxta illud. Inueterauerunt ossa mea dum clamarem tota die. Sed est confessio eo periculosius noxia quo subtili⁹ vana: cū ipsa etiam inhonesta & turpia de nobis detegere non veremur: non quia humiles simus sed vt esse putemur. Appetere autē de humilitate laudem non est humilitatis virtus sed subuersio. Ecce cur humilem esse debere dixerim confessionem. Oportet esse & simplicē. Non intentionē forte quia latet homines, excusare delectet si sit rea: nec leuigare culpam q̄ grauis: nec alieno adumbrare cū inuitū nemo coegerit. Primum illd̄ non confessio est sed defensio: nec placat: sed prouocat. Sequēs mōstrat ingratitudinem: & quo minor reputat̄ culpa eo minuitur & gloria indultoris. Sed minus libenter beneficium datur: qd̄ minus necessarie prouenire sentitur. Veniam p̄inde sibi abiudicat qui munus largitoris attenuat. Qd̄ quidā facit omnis qui reatum suum verbis eleuare conatur vel factis. Iam a postremo primi hominis dehortetur exemplum: nec culpam diffitētis nec veniam consequentis. Non dubium qn ob reatus mulieris admixtionē. Genus excusationis est: cum argueris tu, alium incusare. Sit aūt fidelis confessio: vt confitearis in se de indulgentia penitus non diffidens: ne tuo te ore non tam iustifices q̄ condemnes. Iudas certe p̄ditor & Cain fratricida cōfessi sunt sed diffisi. Alter Peccaui, inquit, trad. sang. iustum. Alter Maior est, inquit, iniquitas me. q̄ vt ve. me. Et verax licet nihil eis profuit infidelis confessio Hæ itaq; tres confessionis obseruantię iunctæ quatuor superioribus compunctionis, septenarium implent.

Vverricus.

Quid per septem oscitationes pueri designet. X
¶Et oscitauit puer septies &c. Primum vitæ redeuntis in hominem idicium est si strenuus & impiger sit ad actionem. Nam perfecta resurrectio eius in hoc dūtaxat moribundo corpore: si oculos aperiat ad contemplationem. Qd̄ tamen non ante promeretur intellect⁹ q̄ crebris suspiriis & vehementibus desideriis dilatetur affectus, vt tantę capax maiestatis reddatur. Qd̄ velut per quosdā gradus incrementum resurgendi, in mortuo quē suscitauit Heliseus signat. Qui cū ad vitā rediret: primo dicitur quia calefacta est caro pueri. Deīde qa septies oscitauit: & sic demum aperuit oculos. Caro pueri cor carneum est in Christo paruuli: cui prima spes vitæ est si dicere potest: Concaluit cor meum intra me &c. Amplius autē & euidentius ad resurrectionem proficit: cum desiderio & esurie quadam iustitię oscitare frequentius incipit, vt dicat. Os meum aperui &c. Oscitatio ista distensio est affectus: vt capacior fiat spiritus vitę: quatenus post alia charismata gratiæ septiformis, infusus etiam spiritus intellectus & sapientiæ, oculos tandem ad

contemplandum deum faciat aperire. Primus ergo calor vitæ redeuntis est: cum bonus exercetur actus. Secundus resurrectionis profectus est: cum per orationes dilatatur affectus. Perfectio autem cum ad contemplandum illuminatur intellectus.

Galfridus. De lepra Naaman.

5. Y Naaman princeps militiæ regis Assyriorum erat vir fortis & diues, sed leprosus &c. Naaman iste cuius nomen decorum sonat, Syrus erat. i. sublimis zelatus, plus attendens ꝙ diues & potens erat, q̄ ꝙ leprosus. Videntur autem per lepram manifesta iam & quasi foras erumpentia peccata signari. Inde erat ꝙ leprosi specialiter extra castra fiebant, nam de occultis temere est iudicare. Eiusmodi autem hominib⁹ peccandi materiā opes ministrant. Potestas alit audaciam publicandi peccata. Vxor eius gloria eius, secundum illud apostoli. Q̄m vxor gloria viri est. In illi⁹ obsequiis puella Israelitica captiua tenetur, dū diuinæ legis scientia velut a latrūculis capta & addicta quodammodo vanę gloriæ peccatoris hoīs famulaꝫ. Interdū tn̄ accidit vt dominę suę suggerat hæc puella: ꝙ per prophetam qui in Samaria est, mundari possit dominus eius a lepra. Optat em̄ quodammodo ipsa sciētia secularium, vt erubescant res confusione dignas facere: qui tantopere appetunt gloriari. Sic per occasionem primū eis Christus annunciatur. Ipse est em̄ verus Heliseus. i. dei mei salus: habitans in Samaria. i. custodia electorum suoꝝ. Ipse est qui diuinitus saluat: & mundat a præteritorum maculis delictorum. Ipse est qui custodit ne in eadē recidant: & iterum inquinent quod lauerunt.

De fluuiis Damasci.

Z ¶Vade & lauare septies in Iordane: & mundaberis &c. Interest vbi laueris. fluuios Damascenos israeliticis aquis ne pręferas. Damascus sanguinis potus vel sanguinis osculum: amor peccati est. Mandit em̄ quodammodo peccatū qui difficilius acquiescit: & de vua acerba obstupescunt dentes eius: quotiēs post cōmissum cogitatione accusante turbatur. Bibit autē et osculatur qui incūctāter admittit & sibi complacet in admisso. Ad hoc pertinet osculū manus suę: qđ sanctus Iob scelus maximum & in deum negationē esse testaꝫ. Diciꝫ etiā Damascus sanguis sacci: p qđ videꝫ non in cognitione peccatum carnis intelligi. Habet aūt Damascus fluuios Abana & Farfar, quoꝝ prior interpretaꝫ lapides: posterior talpę siue suffossiones. Et priori quidē immergiꝫ qui in luxurię actibus obdurat mētē: obdurat frōtem: vt nec deū timeat nec hominem vereaꝫ. Potēs est autē deus de lapidib⁹ i. s. f. a. Nam posteriorem fluuiū potius eligit: nec in Abana sed in Farfar mergitur qui suam studet occultare miseriā: velut talpa fodiens & expers lucis ad lucem venire timens ne arguanꝫ opera eius. Et q̄ male vterꝙ abluiꝫ non mundatur: dum neuter suas deponit maculas sed easdē alter dissimulat alter occultat. Inueniet hęc duritia duriorē: & qui noxias interim fouent latebras: proiicientur in tenebras exteriores. In tenebris siquidem positus iam non intus sed foris erit. Alienus quidem a luce veritatis: sed ab ea palam & publice redargutus.

De septiformi lepra.

¶Peccamus per visum: per auditum: odoratū gustum: tactum: per ardorem libidinis: & incessum pedum. Sic exhibemus membra nostra arma iniquitatis peccato. Sic per om̄e corpus lepra diffunditur: & a summo vsq; deorsum cōtaminat vniuersa. Inde est ꝙ īductus iuxta doctrinam apostolicam presbyter ad īfirmū, cum impositiōe manuū orat & postulat vt ipsa quā diximus septiformis in eo lepra debeat aboleri. A

De lepra visus.

¶Peccauit Eua p visum: lignū vetitū ītuēs: sic oculis delectata vt nescio quō viderit ꝙ suaue foret etiā ad vescēdū. Sic p visum ille visu desiderabilis lapsus est in pc̄m̄ lauantē se fœminā intuēs & cōcupiscēs. Licet aūt voluptas carnis & curiositas p fenestras intrēt & exeāt oculoꝝ sed in eis vt sanctus ait papa Grego. Supbia specialiter principaꝫ: & prima sibi corripit humani corporis mēbra q̄ initiū est oīs pc̄i. Quid ergo nobis facto opus est: nisi vt auertam⁹ oculos qui aīam depdanꝫ, ne videāt vanitatē: illi⁹ prouerbii memores: qm̄ oculi sapiētis in capite eius: oculi aūt stultor. in. f. ter. Deducant igitur oculi nostri diuisiones aquarum: nō morti feras concupiscentias introducant. B

De lepra auditus.

¶Multa & ī scdo sensu pnicies apđ illos q pruriūt aurib⁹ & a veritate auertūt aurē & ad fabulas cōuertunꝫ. Specialiter aūt ad meritū audit⁹ obediētia: ad reatū inobediētia ptinet. Vt etiā supbia oculos occupat: sic inobediētia peccat maxime per auditum. C

De lepra odoratus.

¶De pc̄is ad odora. ptinētib⁹ qđ dicem⁹? null⁹ ī nobis tā īnoxi⁹ sensus appet: nec magnope vt opinor sup his q̄ p odoratū īter nos pc̄tā fiant: vl' plāgēdū nobis est vl' pauēdū. Sed ē spiritalis odor & spirital' olfact⁹, de q̄ spōsa. In od. vnguē D

torum tuorum currimus. Et apostolus. Christi bonus odor sumus. Odor opinio ē. Legim⁹ etiam ꝙ fortis equus procul odoret̄ bellum. Si quidem futurę vitę ꝑsagiū sumere, quodāmodo olfacere est. Nec peccat per odoratū qui sagaciter prȩuidet in futurum. Peccat autē qui negligit. Peccat etiam quisquis temere sibi arrogat & prȩsumit. Peccat etiam per odoratum qui suaueolentia nimis captat: vel contraria cum fuerit necesse non sustinet. Peccat & aliter per quēdam interioris hominis odoratum qui famosos in qualibet seculari excellentia viros seculariter ęmulatur. Peccat nihilominus per eūdem, qui meliorum opinioni inuidet: vel minime cōdelectatur. Peccat et qui crudeliter negligit famam suam: vel ī ea vane complacet sibi. Peccat qui imminentia sibi pericula perniciosa securitate dissimulat: vel paratis eregione lucris spiritalibus non intendit.

De lepra gustus.

E ¶Non est nouum humano generi peccare per gustum, sic Euā, sic Esau legim⁹ deliquisse. Eua vetitam sumpsit escam: Esau immoderatius concupiuit. Filios etiam Heli delicatior appetitus traxit in culpam. Sodomitas vero cum superbia & inhumanitate in crimen mersit pessimū etiam quantitas immoderata ciborum. Ionathas horam regia auctoritate præfixam: licet quadam necessitate præuenerit, nec poterat iudicium mortis euadere nisi eum popul⁹ liberasset. Quoniā quę prius ingressa ad homines per gustum: per eundem etiā nunc multipliciter in eis culpa diffunditur: diligenter cōsiderare nos conuenit: quid: quantū: quale: quo desiderio: quomodo: vbi: sumamus.

De lepra tactus.

F ¶Nouimus quinq; sensuum tactum per oīa membra diffundi: & generalior cæteris corpus obtinet vniuersum. Per quē peccāt qui mollib⁹ vestiuntur: qui nec frigoris molestia tāgi sustinent nec caloris. Specialiter tñ manibus solet idem sensus attribui: ꝙ liberius vndiq; moueantur & protendantur ad tactum. Est autem lasciuus: est etiam violentus: & vterq; illicitus & iniquus. Ad lasciuum pertinet quod dicit̄. Qui tangit picem inquinabitur ab ea. Ad violentū: qđ dominus ait. Nolite tangere Christos meos.

De lepra libidinis.

G ¶Ardor libidinis q̄ sit improbus ipse quoq; beatus expertus est Benedict⁹. Qꝫ vero sit idē indignus: illud canticum probat, qđ nemo potest canere nisi virgo. Infelix & inhonesta gentilitas quę præteritę cōditionis humanę & futurę redemptiōis diē Veneri deputauit. Crudelis tamen potius & versipellis inimicus humani generis, qui in loco Caluarię ad abolēdā memoriam dominicæ passionis immundissimum eiusdem Veneris idolum statui ꝑsuasit. Atq; vtinam sicut per Helenam sanctam purgatus est ab impurissimo idolo locus dominicæ passionis: ita omnes adoratores per ipsius gratiam mereantur ab eadem contaminatione mundari.

De lepra incessus.

¶Per incessum pedum peccat qui iubentis vocem vicino obedientiæ pede non sequitur. Peccat & ille: qui statutos a patribus terminos in sui ordinis præuaricatiōe transgreditur. Felix sponsa quæ pedes lauat & inquinare veretur. Qui lotus est, ait dominus, non indiget vt p. l. Et quantum indiget quęris? Nisi lauero te ait idem ad Petrum: non habebis partem mecū. Non erit societas nostra cum deo patre & filio, nisi peccata etiam venialia fiāt de medio. Egent enim venia etiam venialia: & paulatim decidit qui minima spernit. Nemo interim in terreni huius itineris puluere suscipere lauacrum confessionis, & indulgentiæ beneficium obtinere perniciosa securitate dissimulet. Peccant per incessum pedum: qui instabiles sūt & inquieti. H

Bernardus.

Qꝫ nobis Iordanis facta est Christi descēsio in nobis septemplicem purgans lepram.

¶Vade & lauare septies in Iordane. Heliseus noster Naaman leprosum septies in Iordane mergi pręcepit: qui interpretatur descensus eorum. In humilitate domini Iesu Christi a septēplici lepra purgamur. Septempliciter enim occupauit nos lepra superbiæ: In proprietate possessionum: in gloria vestium: in voluptate corporum: in ore dupliciter: similiter & in corde. I

De lepra domus.

¶Prima est lepra domus qua diuites esse volumus in hoc mundo. Sed ab ista mundamur si mergimur in Iordane, i. ī Christi descensu. Descendit enim ab inenarrabilibus cæli diuitiis & veniens in mundum nec istas qualescunq; diuitias habere voluit: sed in tanta paupertate venit vt natus continuo poneretur in præsepio quia nō erat ei locus in di. Qui bene mergitur hic, quando quæret diuitias huius mūdi? Et vere magna abusio: nimis magna vt dives esse velit vermiculus vilis: propter quem pauper fieri voluit deus Sabaoth & dominus maiestatis. K

De lepra vestis.

L ¶In lepra vestis:omnem mundi huius pomposam intellige vanitatem. Nam ab illa nihilominus in Iordanis mersione mundaberis. Ibi inuenies Christum pannis vilibus inuolutum : factũ opprobriũ hominũ & abiectionem plebis.

De lepra carnis.

M ¶Lepra quoq; corporis mundamur in ipso Iordane,si bene cogitantes dominicam passionem erubescimus sequi corporis voluptatem.

De lepra oris.

N ¶Et in ore vt diximus duplex est lepra: impatientiæ scilicet & iactantiæ. Impatientię in aduersis:iactantiæ in prosperis. Sed a prima mundamur si illum attendimus qui tanq̃ ouis ad occisionem ductus est:& non ape.os s. A secunda mundamur si imitemur illum qui non quęrebat gloriam suam.

De lepra cordis.

O ¶In corde duplex est lepra. Propria voluntas & proprium consilium. Lepra vtraq; nimis pessima:eoq; deterior quo interior. Voluntatem dico propriam:quę non est cõmunis deo & hominibus,sed nostra tm̃:quando qđ volum⁹ nõ ad honorem dei:nõ ad vtilitatem fratrum:sed propter nos ipsos facimus. Huic recta frõte cõtraria est charitas quæ deus est. Hæc enim aduersus eum inimicitias exercens est:& guerrã crudelissimam. Quid enim odit deus aut quid punit propter propriam voluntatem? Cesset volũtas propria:& infernus non erit. In quem enim ignis ille desæuiet nisi in propriam volũtatem? Etiam nũc cum frigus aut famem patimur aut aliquid tale: quid lęditur nisi voluntas propria? Q; si voluntarie sustinem⁹:iam ipsa voluntas communis est:sed infirmitas & velut pruritus voluntatis adhuc de proprio est: & in illo omnes pœnas sustinemus:donec penitus consummatur.

Quid sit voluntas.

P ¶Nam voluntas illa proprie dicitur cui assentimus,& cui se liberum ĩclinat arbitrium. Hęc autem quæ inuitos tenent,non volũtas est sed corruptio voluntatis.

Quãtum malum sit voluntas propria.

Q ¶Porro voluntas propria quo furore dominũ maiestatis impugnet:audiant & timeant serui proprię voluntatis. Primo nempe subtrahit semetipsam,& subducit eius dominatui cui tanq̃ auctori seruire debuerat dum efficitur sua: addit adhuc. Et qđ in se est,oĩa quoq; quæ Dei sunt tollit & diripit. Quem enim modum sibi ponit humana cupiditas? Dico fiducialiter:nemini qui sit in ꝓpria voluntate,posset tot⁹ mũdus sufficere. Sed adhuc addit. Et ipsum qđ in ipsa est,punit deum voluntas propria. Omnino enim vellet deum peccata sua aut vindicare non posse,aut nolle,aut ea nescire. Vult ergo eum non esse deum. Crudelis plane & execrãda malitia:quæ dei potentiam,iustitiam,sapientiam perire desiderat. Hæc est crudelis bestia, fera pessima:rapacissima lupa:& leęna sęuissima. Hæc est immundissima lepra animi: propter quam in Iordane mergi oporteat:& imitari eum: qui non venit facere voluntatem suam.

De lepra proprii consilii.

¶Lepra vero cõsilii ꝓprii eo ꝑniciosior est quo magis occulta : & quãta ea qs abũdat tanto sibi sanior esse videtur. Hæc illorũ ẽ qui zelum dei habent:sed non secundum scientiam:sequẽtes errorem suum & obstinati in eo:ita vt nullis velit consiliis acquiescere. Hi sunt vnitatis diuisores:inimici pacis:charitatis expertes:vanitate tumentes:placentes sibi & magni ĩ oculis suis:& ignorantes dei iustitiam & suam volentes constituere. Et quę maior superbia q̃ vt vnus homo toti congregationi iudicium suũ pręferat tanq̃ ipse solus habeat spiritũ dei? Idololatriæ scelus est nolle acqescere:& quasi peccatum ariolandi. Eant nunc qui se faciunt religiosiores aliis. Ecce arioli & idololatrę facti sunt,si tñ ei qui dixit hoc:plus q̃ sibi iudicãt esse credendum. Neq; huic dissonat veritatis sermo. Si ecclesiam non audierit,sit ti.s.e.& pu. Mergere ergo in Iordane quicunq; huiusmodi es:& attende quid fecerit magni cõsilii angelus. Inuentus enim in medio doctorum audiens eos & interrogans,quodammodo increpatus est a matre:& mox qđ cœperat intermisit. Quis iam non erubescat obstinatus esse in consilio suo:quando consilium suum sapientia ipsa deseruit? Cum ab his septem purgatus fuerit ęger,quasi post septẽ sellas quærat quædam fercula,spiritus sancti scilicet dona. R

Q; per septem apparitiones Christi post passionem septem dona spiritus sancti designentur.

¶Porro sicut in vita domini ante passionem septẽ purgationes inuenim⁹:sic in apparitionibus septẽ q̃ post resurrectionẽ factę sunt, septẽ illa dona sancti spirit⁹ possum⁹ accipere. In prima spũm timoris accipe:qñ veniẽtib⁹ mulieribus sanctis descẽdit angelus de cælo & terręmotus factus est:ita vt ipsas timore perterritas oportuerit ab angelo cõsolari. In spiritu pietatis apparuit Simoni:quia magna oĩno & ve S

re domino Iesu digna pietatis dignatio: quod ei quasi singulariter & præ cæteris dignatus est apparere: quem præ cæteris de negatione ei⁹ rea conscientia confundebat: & vbi abūdauit pec catum superabūdaret & gratia. In spiritu sciētiæ duobus pergentibus in Emaus scripturas exposuit. In spiritu fortitudinis ianuis clausis intrauit ostendens manus & latus, sicut solent in signum virtutis clypeorum foramina demōstrari. In spiritu consilii frustra in piscatione laborantes mittere in dextram rete consuluit In spiritu sapiētię die quadragesimo eis apparuit: qñ videntib⁹ illis eleuatus est: & viderūt filium hominis ascendentem vbi erat pri⁹. Vsq ad illam enim diem quasi per stultitiam prędicationis saluos faciebat credentes. Postq̄ vero coram eis ascendit ad patrem, iam cœpit sapientia declarari.

Vverricus, de lepra Naaman.

T ¶Vade & lauare septies in Iordane. Si dixisset lauare ter & mundaberis: continuo intellexissem trinam mersionem qua mundant̄ baptizati. Nunc autem cum lauare septies dicat: quid sibi vult septenarius iste? aut quis est Iordanis ille? Iordanis dicitur descensus eorum. Quorū? Illorum vtiq q humiliātur ad pœnitentiam. Qui quanto profundius descendunt per gratiam humilitatis: tanto se penitus mergunt & plenius abluunt spiritalis alueo Iordanis. Ad me ipsum conturbata est anima mea: memor peccatorum suorum: ppterea me. e. t. i. de terra Ior. quomodo in descensu humilitatis mundaueris Naaman leprosum. Descendit inquit & lauit septies in Iordane iuxta sermonem viri dei & mundatus est. Descende & tu anima mea de curru superbiæ in salubres aquas Iordanis: q de fonte domus Dauid toto iam profluit orbe in ablutione peccatoris & menstruatę. Hæc est nimirum humilitas pœnitendi, q̄ dono pariter & exemplo profluens Christi toto iam prædicatur orbe: totiusq purgat crimina mundi. O Naaman Syri (non. n. vnus sed innumeri) o inquā diuites sed leprosi: supbi sed criminosi: quare tā vehementer abhorretis lauari his medicinalibus aquis? Cur vobis ita viluit noster iste Iordanis præ fluuiis Damasci? Dicitis enim si forte querētibus aliquando cō filium salutis imitanda prædicetur humilitas & paupertas Christi: Nunquid non meliores sunt fluuii Damasci. o. a. Is. vt la. in e. & mūder? Quid est? Nūquid nō meli⁹ est & ad purgationem peccatorum efficacius quotidie benefacere de abstinentia mundi: q̄ semel omnia relinq̄do pauperem fieri? Sed enim audi Naamā: fluuium Damascenū absorbebit leuiathan & non mirabitur. Nam de Iordane si habet fiduciam quod influat in os eius: spes eum frustrabitur. neq enim grāde reputat quantiscūq pręter humilitatem christianā virtutibus affluas: cū etiam pauperes ipos deuorare se posse cōfidat. Sz nihil in eis inimicus proficiet. Damascus secūdum nomen suū ciuitas sanguinis est: & aquę eius sanguine mixtę sunt, quia opera etiam bona carnalium & secularium vix a quocūq peccato pura sunt. & quō id qd̄ infectū est sanguine, sanguinē mūdabit? qua ratione leprā id qd̄ leprosum est curabit? Audi saltē Naamā domesticos tuos: humiles amicos: fideles consiliarios Naamā recedebat indignās aduersus virū dei. At illi pater inquiūt, etsi rem grādem dixisset tibi ppheta: certe facere debueras. Fidele prius verbum rationis & sapiētię plenū. Quippe suggestio est rationabilium hominis sensuum quos sibi de⁹ testes retinuit aduersus hominē ipsum. nō credere nāq pphetæ dei est iniuria: non tētare omnia pro salute, odium est suiipsius & inuidia. Quid em̄ grande esse potest in pcepto nisi sal⁹ est i pmisso? Quāto magis nō debet in grande vel difficile discedere ab Iesu qui mitis est & humilis corde: cum in eo pariter inueniat̄ & requies animę & psens medela spiritalis lepræ pignusq salutis ęternę. Tādem vix ęgreq obtinet̄ a supbo pctōre vt descendat & lauetur in Iordane. Si tū septies lauet totumq se plenius & sępius mergat: nō morat̄ effectus salutis fidē prophetico facere sermoni. Sed pro dolor quāta est huius nostri miseria temporis quia nō solū diuites sed etiā leprosi paupes ita inueniunt̄ delicati vt vix vsq ad talos salubribus intigi patiant̄ aquis. Aut si semel lauerint mox sibi plenissime videant̄ mundati. At Heliseus nō ita sentit: sed signāter exprimit septies lauare & mundaberis. Sciebat nanq humilitatem Christi: quæ nobis imitanda est: si perfecte volumus mundari: septēplicis esse virtutis.

In quibus septem humilitatem nobis a Christo exhibitam imitemur.

V ¶Prima virtus: quod cum diues esset: paup factus est. Secunda quod paupertati extremitatē adiiciēs in præsepi positus est. Tertia quod matri subdit⁹. Quarta quod serui manib⁹ inclinauit caput. Quinta quod discipulū furē & pditorem sic tulit. Sexta quod sic māsuetus ante iniquū iudicē. Septima quod pro crucifixorib⁹ tā clemēs itercessor fuit apd patrem. His vestigiis licet satis alonge gigātē sequeris: si paupertatem diligis: si inter paupes extremitatē eligis: si monasterii subdit⁹ disciplinæ: si minorē tibi pateris pesse: si falsos fratres

ęquanimiter tuleris,si mãsuetudine vincas cũ iudicaris:si charitatẽ repẽdas illis a quibus in iuste pateris.Hæc humilitas plene sine iniuria vnici baptismi baptizat:quia mortẽ Christi nõ iterat:sed mortificationẽ & sepulturã criminũ instaurat:& qđ in illo baptismo gestum ẽ specie:hic rursus implet veritate.Hęc siquidẽ humilitas cælos aperit:spiritũ adoptiõis restituit. Pater agnoscet filium:quippe in inocẽtia & puritate pueri regenerati reformatum.Vnde bñ de Naamã scriptura meminit:quia restituta ẽ caro ei⁹ sicut caro pueri paruuli: significãs vt arbitror,quia eorũ qui sic se abluũt non solum corda recuperãt inocẽtiam paruulorũ:sed etiã corpora secũdum quẽdam modum puerilem vẽdicãt sibi puritatẽ mortificatione mẽbrorũ.

Stephanus.De exemplis sanctorum.

X ¶Cõcede mihi seruo tuo vt tollam onus duorum bur.de ter.Terra sancta ẽ cõuersatio sanctorum. Burdo habet naturam asini & equi. Equus est feruens:asinus hebes.& caro nostra feruens est ad malum:hebes vero ad bonũ.Eodem modo tam caro q̃ sensualitas conuersatione sanctorum debet onerari : & exemplis informari.

Petrus Damianus.De lepra Giezi.

Y ¶Egressus est ab Heliseo Giezi leprosus quasi nix.Giezi puer Helisei si prophetarum filiis vt mentitus est argenti talenta suscipiendo cõsuluisset:nequaq̃ subeũdę lepræ sententiam pertulisset.Nam idcirco plaga percussus est quã dator amiserat:quia nõ ad hoc aliena suscepit vt in opus pietatis expenderet: sed vt suæ concupiscentiæ satisfaciens in proprii iuris peculium possideret.Et bene leprosus quasi nix dicitur. Nix enim alba sed frigida. Hypocrita namq; qui se per sanctitatis adumbratæ figmentum trãsfigurat in angelum lucis nullis inferuet ęstibus charitatis: atq; adinstar niuis simul est albus & frigidus:q; piis quidem se deseruire operibus simulat:sed viscera solidę pietatis ignorat.

Galfridus.

Quid duo stateres significent,quibus modius similæ & duo modii hordei comparantur.

7. Z ERant autem quatuor leprosi in porta Samariæ &c. Leprosi quatuor vt ęstimo omnes sumus qui quatuor vitiis:pusillanimitate:imprudentia: intemperantia:& iniustitia laboram⁹. Vel melius forsitan qui eorũdem vitiorum virus occultum per cõfessionem & satisfactionem foras eduxisse videmur.Samaria autem,custodia est de qua sanctus orat educi.Educ inquit de custodia animam meam &c.Quã pfecto custodiã:etsi necdum ad exeũdum:ad intelligendum tamẽ ali⁹ nobis interpres patefecit:pro custodia carcerẽ ponens.Hæc ergo custodia & hic carcer vita est pręsens & hoc seculum nequã:in quo velut obsessi fame perimus.Clamat autem propheta vnus: & omnis vno ore prophetia promittit.Cras in porta Samariæ modi⁹ similæ state re vno:& duo modii hordei sta. vno . Infelix q non credis & audis : videbis & non comedes. Non miremur q; laboret fame Samaria: quandoquidem super manum increduli innitiť princeps mundi.Sed videbit aliquãdo qđ nõ credit nec gustabit:sed in porta cõculcabitur, q in Samaria multum extollitur.Nos autem quæramus staterem vnum & alterum:vt die crastina quæ est vita futura, modium similę vnum & duos hordei habeamus.Grande commercium:nec tamen dabitur gratis. Non enim frustra exaudiet dñs: & omnipotens singulorum causas ituebitur.Sed cur hordeum ibi aut cur modii duo vbi abundat simila? Lauda Hierusalem dñm qui adipe frumenti & nõ hordeo satiat te.Sed si animaduertimus,hordeum cibus est iumentorũ.Viue igitur anima modio similæ:nam iumẽtũ corporis duos hordei modios quęrit.Immortalis siquidẽ anima:de medulla tritici viuet illius qđ seminatum fructificauit in terra.Corpus redactũ in cineres resurrectionem suam & suam longe inferiorem beatitudinẽ pstolať.Alioquin velut vnũ quendã modiũ habebũt corpora reproborum. Resurgẽt enim impii non ad vitam sed ad supplicia sempiterna.Si ergo nos hoies iusti: & iumẽta nr̃a sunt corpora:vtinã illi iusti simus q nõ solũ iumẽta sua sed suorũ nouerit animas iumẽtorũ. Vtinã q̃ramus staterem vnũ & alterũ dicẽtes. Sitiuit in te anima mea q̃ mul.t.ca.m.Illa vice ,ppter similam:ista ,ppter hordeũ.Multipliciter tamẽ ,ppter hordei modios duos.Stater(vt aiũt)aureos tres appẽdit.Et diciť stater q; trib⁹ solidis stet.Solidos aũt ipos aureos vocãt.Alii staterẽ aiũt quatuor scrupulos cõtinere:qđ est ponderis genus.Quęramus vtrũq; staterem:vt ex altero modiũ similæ:ex altero duos modios hordei habeam⁹.Norunt fere oẽs triplicem esse vim animę:quę rationalis:cõcupiscibilis:irascibilis sit.Corpus aũt cõstare ex quatuor elemẽtis:q̃ sunt terra,aq̃,aer,& ignis.Quibus iterim si sic vtimur vt oportet:staterẽ vnũ habem⁹& alterũ nec:confundemur in porta Samarię:sed magnifice nostra nobis cras iustitia respõdebit A prima igitur creatione sua rationalem fecit aĩam:de⁹ vt inter vitia & virtutes diuinit⁹ illuminata discerneret.Cõcupiscibilẽ:vt virtutib⁹

adhęreret. Irascibilem vt a vitiis dissideret. Infelix qui ponit lucem tenebras: rationis oculo caligante. Felix autē cui dicit. Dilexisti iustitiā & odisti iniquitatē. Habet em̄ in tribus aureis staterem: in quib⁹ modiū similę mercatur: qui veraciter discernit quid expediat: ac deinceps nihilominus plena affectione sectatur qđ expedit: qđ nō expedit insectatur. Modius autē similæ plenitudo satietatis internę: ad quā sine vlla hęsitatione pueniet animus discretus, & deuotus, & zelans. Nam & duos nihilominus hordei modios: quos prędiximus iumentū corporis obtinebit: si interim quidē in eius cōuersatione staterē habeat quatuor scrupulos continentem: grauitatē scilicet, socialitatē, tractabilitatem, atq; feruorē. Decet em̄ grauem & stabilem inueniri hominē: ne videatur inefficax illa portio quā terreni in se habeat elementi. Cęterū terrā sibi inuicē aqua cōglutinat: & in pulverem soluitur: nisi humore aliquo colligetur. Aeris aūt natura leuis & mobilis hoc pręstare debet hominibus, vt pfacile moueantur ad nutum maxime pręceptoris. Ignis semp in sublime cōtendit. Et q̄ bene ignis inuenit: qui feruore conuersationis quotidie quātū præualet ad exteriora altiora prouehitur. Hic nimirum in quatuor scrupulis stater corporeę cōuersationis duos meretur modios resurrectionis, & glorificationis: si ex terra in nobismetipsis graues ex aqua proximis sociales, ex aere prelatis tractabiles: deo autē exhibeamus nos ex igne feruētes. Alioquin si rationale nostrū suspitionibus, & credulitate cęcetur: cōcupiscibile noxiis desideriis deprauetur: irascibile zelo malæ amaritudinis inflammet: si ex terra nobis segnities vel auaritia: ex aqua autē luxuria vel immoderat⁹ hūanę laudis appetit⁹: ex aere loquacitas vel curiositas: ex igne crudelitas vel supbię fastus excreuerit: corrupti ītrinsec⁹ & extrīsec⁹ abominabiles, videbim⁹ cū incredulo illo bona dn̄i nec gustabim⁹ q; neutrū staterē habeam⁹.

De leprosis qui fugam hostium & ciborum copiam nunciauerunt.

A ¶Q; si interim pio quodam mentis excessu cū leprosis quatuor exeamus ab hac custodia inueniemus proculdubio hostes versos in fugā qui obsedisse putantur inclusos: nec iam redire licebit: nisi ad annūciandum qđ inuenim⁹ quātum tn̄ licuerit homini loqui: sicut Paulus dicebat: Siue mēte excedim⁹ deo siue. s. s. v. Arguit em̄ eos qui inuenerint hęc, cōscientia sua nec quiescere patitur: donec indicauerint aliis sicut et viri illi ad inuicē dixisse legūtur. Non recte facimus. Hęc em̄ dies boni nūcii est. Si tacuerimus & noluerim⁹ nūciare vsq; mane: sceleris arguemur. vt em̄ illuxerit matutinū: non docebit vir proximū suū: sed erunt oēs docibiles dei. Interim autē pręcipit, nec immerito: vt qui audierit: dicat veni. Et sane efficaci⁹ illius verbum: & credibilius testimoniū est, qui sibi multa ante reposuit: ac deinceps ad bonum nūcium quod euangelium sonat: nō de leuitate: sed de charitate procedit.

Stephanus. de vanitate mundi.

Iezabel depinxit oc. s. sti. Hęc est vani- 9.
tas mundi, quę depingit oculos suos: B
quia nō agnoscitur a stultis: sed a sapientibus pictura eius agnoscit. Et ornauit caput suū, & respexit p fenestrā: vt tenuiter videretur. Ecce caput ostēdit nō posteriora: & ideo placet vanitas mūdi: quia posteriora eius nō videntur: sed anteriora quę placēt. vnde Labia meretricis mel distillant. Et Boetius. Quid dicam de voluptatibus: quarū appetitus plenus est anxietate: satietas plena pœna! Sed dn̄s ostendit posteriora sua Helię existēti in petra. Duo eunuchi. Eunuchi sunt boni prelati qui se castrāt ppter reg. cę. Istis dicit: Pręcipitate eā. Mlti eunuchi sunt, qui caste viuunt: sed hoc ppter populum, vt laudent. Isti nōdum pręcipitauerūt Iezabel: adhuc cū illa sūt in fenestra. Aspersus est paries sanguine. Sanguis interius est in corpore: paries mortalitatē designat. Paries ergo aspersus est sanguine Iezabel: cū nostra mortalitas nobis demonstrat q̄ sit vana gloria mūdi Nō repererūt nisi caluariā. Ecce dn̄s voluit vt extrema Iezabel cōseruarent: qa quocūq; modo Iezabel pereat: dn̄s vult vt prę oculis habeamus extrema, quę in miseria sunt: & nō media quę in gaudio sunt. Et nota q; Iheu caluariā Iezabel pedesq; ac summitates manuum sepeliri pręcepit: quia nullas peccatorum reliquias debemus reseruare.

Drogo.

Quid per mortē Iezabel mystice designetur.
¶Aspersus est sanguine paries: & equorū vn- C
gulę: qui conculcauerant eam. Hoc de Iezabel meretrice scriptū ē: quę vestita erat decore meretricio: & pinxerat oculos suos stibio. Quę deiecta est in terrā: & tanq̄ stercus a pretereuntibus cōculcata. Decaluata est em̄ supbię vertex: nō est iam qui dignetur aspicere: nisi qui voluerit nefas eius abhorrere: vt lauet manus suas in sanguine peccatoris: & velut equus fortis, & velox meretricē proiectam confodiat vngula sua: & cōculcet: & trāseat. Propter hoc & paries adhuc sanguine⁹ relictus est: vt terreat viros sanguinū & dolosos, qui ppter auaritiā

suã lapidant humilẽ Naboth. Sed canes impu
dentissimi amatores cadauerũ carnes fornica-
rias sibi incorporant. Vnde & sanguinem eius
cõsequenter lambũt: quia sicut libidinis, ita &
vltionis participes erunt. Alii vero sunt canes
qui fiunt ex inimicis ab ipso: qui famẽ mystice
patiuntur, & circũeunt ciuitatẽ nõ Babyloniẹ
sed ecclesiẹ: & qđ mortuũ a vitiis ibidem repe
riunt comedunt & sibi cõsepeliunt.

Stephanus.

10. ¶Nũquid cor tuũ rectũ est cũ corde meo? Da-
D manũ tuã. & leuauit eũ i cur. suo. Sic debet di-
cere prelatus ad viros religiosos viuentes sub
iugo obedientiẹ: qui significãt p Ionadab. Qꝫ
si eũ diligũt ex corde, vt dent ei manũ. i. suffra
gia orationũ, & ipse leuet eos in currũ suum. i.
participes eos habeat, & consultores in dispo-
nendis negotiis curẹ pastoralis: cuncti sacerdo
tes Baal coram eis cõuocantur: & de ambitio-
ne & terrenorũ desiderio condẽnantur.

De contemptu mundi.

11. ET fecerunt p ea latrinas. Viri iusti re
E putant vt stercora quẹ amatores mũ
di ẹstimãt preciosa. Iehu deleuit Baal
sed vitulos aureos nõ deleuit. Sic m'lti auaritiã
& ãbitionẽ extinguũt: sed tñ a pciosis cõuiuiis
nõ recedũt. Vitul9 ẽm aure9 est lasciuia pciosa.

De scientia spiritali.

12. FEcit Ioas rectum cũctis dieb9 Ioiadẹ
F Sacer. Ioas iterptat memoria dñi. Io
iadas dilect9 dñi. Memoria ergo dñi
bonũ facit si sit cũ dilectione dei: aliter nõ. Hoc
est ꝙ sciẽtiã cũ dilectione ẹdificat: sine charita-
te siquidem inflat, sicut Ioas malum fecit: & ela
tus est mortuo Ioiada.

G ¶Mortuo Ioiada Ioas vniuersum argentũ qđ
potuit inuenire in thesauris dñi: misit Azaeli
regi Syriẹ. Eodẽ modo ibut9 sacris literis oẽm
sciẽtiã mãcipat regi Syriẹ. i. supbiẹ: nisi habeat
secum Ioiadã. i. dilectionẽ dñi: nisi memor sit
mandatorum dei ad faciendum ea.

H ¶Surrexerũt serui &c. Duo ꝟui sunt mũd9, &
caro. q interficient te: licet habeas mẽoriã dñi:
& multa scias: nisi caueas tibi p bona opera.

13. DOne manum super arcum. Hic est or
I do rectus: quia ex quo didicisti sacrã
scripturã manum debes ponere super
eam. hoc est in opus conuertere qđ didicisti.

De incarnatione Christi.

20. VIs vt ascẽdat vmbra. x. li. &c. Nota ꝙ
K Ezechias doluit: qa timebat ꝙ Chri-
stus de semine ei9 nõ nasceret. Vñ &
signũ qđ datũ ẽ ei significauit icarnationẽ. Pri
mus igit gradus p quẽ sol iustitiẹ descẽdit, fuit
in Adam. Secũdus in Noe. Terti9 in Abrahã.
Quartus in Aegypto. Quint9 in Moyse. Sext9
in Iosue. Septim9 in iudicib9. Octauus in pphe
tis. Nonus in regib9. Decim9 in põtificib9. Cũ
dñs illumiasset istos p fidẽ: tandẽ ad ortũ reuer
sus est. i. incarnat9 quasi in hora decima. Vñ cũ
Andreas dixisset dño: Rabbi vbi hitas? & dñs
veni & vide: ibi sic dicit. Erat aũt hora diei de-
cima. q. d. memor sis signi Ezechiẹ facti.

De duplici fraude diaboli.

¶Misit Merodab literas ad Ezechi. &c. Lite- L
ras mittit diabolus, cũ ad inanem gloriã scien
tiam hominis retorqueri facit. tunc munera
mittit cũ p auaritiã corda subuertit.

De vitiis aulicorum.

ERexit aras Baal. Erigere aras Baal, ẽ 21.
cogitare i corde suo, & disponere quo M
modo possit esse superbior.

¶Et obserua. auguria. Obseruare auguria est N
adulationib9 intẽdere. Per aues ẽm intelligunt
adulatores: q leues sunt & oĩ vento cedunt.

¶Et fecit Phytones. Phytões sũt vẽtriloq. Ma- O
gnates terrẹ phytones faciũt: qa de vẽtre & de
his q̃ ad vẽtrẽ ptinẽt loquũt, & alios loq faciũt.

De pace spiritali.

ET colligeris ad sepul. tuũ in pace. Ec- 22.
ce dñs pmisit Iosiæ sepulcrũ pacis, & P
tñ occisus est: qa tribulatio tpalis nõ
aufert pacẽ quã dat dñs. Vñ de martyrib9 dr.
Corpora sanctoꝝ in pace sepulta sunt. s. in pace
pectoris quam nõ aufert gladius.

ABstulit equos solis qui erãt in introi- 23.
tu templi. Equi solis sunt qui rapido Q
cursu feruntur ad inanem gloriam
acquirendam. tales profecto debent a dignita-
tibus ecclesiẹ amoueri.

De sumenda Eucharistia.

¶Succidit lucos. Lucos succidere: & replere os R
sib9 mortuorũ ẽ vitẹ secularis delitias extermi
nare p mẽoriã mortis. Iosias factur9 phase pur-
gauit terrã & tẽplum, & eiecit figuras idolorũ
Eodẽ modo accessuri ad sacramẽtum corporis
& sanguinis dñi purgare debent terrã. i. carnẽ
& tẽplũ. i. animã: & eiicere a corde figuras ido
lorum. i. turpes imaginationes.

Cassianus.

Qꝫ per vanã gloriã luxuria qñqꝫ reprimatur. 25.
ASCendens Nabuchodonosor rex assy- S
riorũ, filios Israel qui erant in Aegy-
pto ad suam transtulit regionem. Sẹ-
pe supueniente cenodoxia vitium fornicatio-
nis excluditur: qđ pulchre satis in hac Regũ
historia possumus annotare: vbi populum Is-
raelem a Nechao rege Aegypti captiuatũ Na

buchodonoſor, vt dictũ eſt, ad ſuã tranſtulit re
gionẽ.ſ.vt nõ eos libertati priſtinę & genitali
reſtitueret regioni: ſed ad ſuas abduceret ter-
ras longius aſportãdos: q̃ fuerant in terra ęgy
pti captiuati. licet em̃ tolerabiliꝰ ſit cenodoxię
q̃ fornicatiõis vitio deſeruire: difficiliꝰ tñ a ce-
nodoxię dñatione diſceditur. Quodãmõ em̃ lõ
giore itineris ſpatio captiuus abducꝰ: laborio-
ſiꝰ ad genitale ſolũ, & libertatẽ patrię reuertit̃.
Meritoq; p icrepationẽ ei dicit̃. Quare iuetera
tus es in terra aliena? Recte ſiqdẽ inueteratꝰ in
terra dicit̃, quiſqs a terrenis vitiis nõ nouatur.

Finitur Liber Regum. IIII.

Sequitur Liber Paralipomenon. I.

Stephanus, de vita clauſtralium.

ca. 1. T Ognationes ſcriba
rum habitantes in
labes canentes atq;
reſonantes: & in ta
bernaculis cõmo-
rantes. Cogna. ſcri.
ſunt religioſi q ſcri
bas. i. expoſitores ſã
ctarũ ſcripturarũ p
cõformitatem vitę
imitant̃. labes iterp
tat̃ exiccãs vł ſiccitas. Religioſi ãt hitare debẽt
in labes, hoc ẽ in ſiccitate, vt in eis ſiccet̃ noxiꝰ
humor cõcupiſcẽtię. Canẽtes p iocũditatẽ mẽtl
& reſonãtes p mortificationẽ carnis. Vł reſonã
tes. i. ore & ſpũ pſallentes: & in tab. cõmo. qa nõ
habẽt hic manẽtẽ ciuitatẽ: ſed futu. inqrũt.

De doctoribus eccleſię.

4. V Ognationes domus byſſum opantiũ
in domo iuramẽti. Eſt ſacra ſcriptura
domus: qa in ea quieſcere debemꝰ. Iu
ramẽti: qa auditores eiꝰ debẽt eẽ iurati ad faciẽ
dũ pręcepta eius. Vnde Iuraui & ſta. cuſ. iudi.
iuſt. t. Per byſſum ĩtelligit̃ mũditia carnis. Ope
rãtes byſſum ſunt vacãtes mũditię carnis. Co
gnatiões operãtiũ byſſum ſunt imitatores eoꝝ
q dant exẽplũ cõtinẽtię. Tales cõgruit eẽ in do
mo iuramẽti. i. in exercitio ſacrę ſcripturę.

De vita clauſtralium.

X I ſunt figuli habitãtes in plantationi-
bus, & in ſepibꝰ apud regẽ. In opibus
ſuis cõmorati ſunt. In quatuor verſat̃
religio Ciſter. Rudes ſunt informandi. Profi-
cientes exhortãdi. Delinquẽtes corripiendi. Pu
ſillanimes cõſolandi. Cũ dicit̃: Hi ſunt figuli:
Notatur ĩformatio rudium. Cũ dicitur Habi.
in plan. exhortatio pficientiũ. Cũ dicit̃ In ſepi
bus, correptio delinquentiũ. Sepes em̃ ſunt di-
ſciplina, quę claudit religionem. Apud regem
Chriſtũ morantes in operibus ſuis. ſic notatur
conſolatio puſillanimũ. Conſolari em̃ puſillani
mes opus eſt regis.

Finitur Liber Paralipomenon. I.

Sequitur Liber Paralipomenon. II.

De perfectione Sanctorum.

Rębuit Salomon rex argen- ca.
tum & aurũ quaſi lapides: & 1.
cedros quaſi ſycomoros. Rex Y
cęleſtis vult, vt illi qui ſunt
argentũ p bonã locutionẽ, &
aurum quo ad ſyncerã opera
tionẽ: ſint lapides per ſtabili-
tatem & fortitudinẽ, & vt lapides tribulationi
bus exponant̃: & pedibus conculcent̃. Pręterea
hoc exigit: vt illi qui cedri ſunt p eminentiam
vitę: ſycomori. i. ficus fatuę ſint ĩ ppria opinio
ne: licet dulcedinẽ habeant gratię: vt fatui re-
putẽtur a mũdo. Vnde Si qs vult eſſe ĩter vos
ſapiẽs, ſtultus efficiatur. Cedros quaſi ſycomo
ros prębet dominꝰ: cũ monet maiores humili-
ter obtemperare minoribus.

Vmq; cõpleſſet Salomon fundẽs pre 7.
ces ignis deſcendit de cęlo, & deuora Z
uit holo. & maieſtas dñi impleuit do
mũ. Cõpleuit Salomon noſter myſteriũ noſtrę
redemptionis: cũ dixit in cruce. Conſummatũ
eſt. Fudit pces, dicens. Pater ſerua eos. Ignis de
ſcendit: ſpiritus ſanctus ſup apoſtolos. De hoc
igne dicit̃. Ignẽ veni mittere in terrã, & qd vo.
niſi vt ar. i. accẽdat corda fideliũ. Deuoratio eſt
auida cibi ſumptio. Ignis deuorauit holo. quia
ſpiritus ſanctus cũ quadam delectatione illos
aſſumpſit & inflammauit.

De pugna diaboli.

¶ Aſcendit Seſach rex ęgypti. Seſach ſignificat A
diabolũ: q dñatur in ęgypto, in mundo, in tenę
broſis, in filiis mœroris. In Hieruſalem aſcẽdit;
qa ad hoc nitit̃, vt turbet vnitatẽ eccleſiaſticã.
Seſach interptat̃ byſſus cilicii. Diabolꝰ em̃ eos
q ſibi adhęrẽt ſp ducit de byſſo ad ciliciũ: de vo
luptate ad amaritudinẽ: de mollitie ad aſpitatẽ

Bernardus.

Q ſolum veris iudæis vera cõſolatio debeat̃. 20.
Iuda & Hieruſalẽ nolite timere &c. B
Veros alloquimur iudęos nõ lra: ſed
ſpũ: ſemẽ Abrahã: cuiꝰ multiplicatio ſi
cut pmiſſa legit̃: ſic videt̃ impleta. Sed nec illi
Hieruſalẽ dicimꝰ q̃ occidit pphetas. Vñ. n. illã
cõſolemur ſup quã dñs fleuit: q̃ data eſt in ſub
uerſionẽ? Illi dicimꝰ: quę de cælo noua deſcẽdit
Nolite timere veri cõfeſſores: q nõ ſolũ ore: ſed
toti pariter ex oĩ parte dño cõfitemini: induti

confessione sicut vestimẽto. Vera cõfessio est si omnia opera vestra opa eius sunt: & confiteant ei gemina quadam confessione: vt duplicibus vestiamini: confessione peccatorũ vestrorũ: & confessione laudis diuinę. Tunc em̃ vere iudæi eritis si oĩs vita vestra confiteatur: vos pctõres & dignos mlto maiorib⁹ pœnis: dũmodo summe bonũ: q p his leuibus & transitoriis ęterna supplicia cõdonat: quę meruistis. Quisquis em̃ ardẽter nõ desiderat pœnitẽtiã, videt opib⁹ dicere nõ indigere se pœnitẽtia, & ita suã nõ cõfitet culpã, aut nõ pdesse ei pœnitẽtiã, & sic diuinam nõ confitetur bonitatẽ. Vos autẽ estote veri iudęi: sed & Hierusalẽ vera, vt nec iam timeatis: si pacẽ nõ habetis: immo qa in hoc seculo perfectã habere nõ potestis: saltem videte eã: & cõsiderate, & desiderate eã. His dicimus Nolite timere: hos consolamur: nõ eos q viam pacis nõ curant. Nam si illis dicit Cras egrediemini: cõminatio erit ista nõ consolatio. Soli nimirũ dissolui desiderãt: & egredi cõcupiscũt qui pacem vident, & sciunt qa si terrestris domus eorũ huius habitatiõis dissoluat, qui. ędi. h. ex deo: & nõ illi, qui in insaniã versi suis cõpedibus delectant. Deniq hi tales moriẽdo nõ tam egressi dicẽdi sunt q̃ ingressi: qui nõ in libertatẽ nec in lucem vadũt: sed in carcerẽ: sed in tenebras: sed in ifernũ. Vobis aũt dicit. Nolite timere. cras egrediemini. Cras, hoc ẽ in pxio. Cras egrediemini. Vñ nisi de cõclaui hui⁹ scli? de ergastulo hui⁹ corpis? de cõpedib⁹ necessitatis, curiositatis, vanitatis, voluptatis? q̃ ẽt inuitis nobis pedes tenẽt affectiõis. Quid em̃ ẽ spũi ĩfo cũ trenis? Cur nõ spiritalia desiderat: spiritalia q̃rit: spiritalia sapit? Sed corp⁹ qđ corrũpit aggrauat aĩam &c. Necessitates multę miseri corpis detinẽt nos. Visc⁹ qdã praui desiderii & delectatiõis terrenę volare nõ patit, & citius retrahit mẽtẽ si forte aliqñ ĩ hęc leuat. Sed nolite timere: cras egrediemini de lacu miserię: & de luto fęcis. Agite diem istum in Christo: vt ambuletis sicut & ipe ambulauit. Nolite timere cras egre. & sic semp cũ dño erit. Vel qa significantius dictum est: Et dñs erit vobiscum: sic intelligamus, vt dum sumus in corpore possimus nos esse cũ dño. i. adhęrere eius voluntati sed nõ est ille nobiscũ vt cõsentiat nostrę voluntati. Vellemus enim iam liberi esse: cõcupiscimus dissolui: egredi desideram⁹: sed adhuc differt ille certa de causa.

De duplici die: tpali videlicet & ęterno.

C ¶Hodie scietis quia veniet dñs &c. Duo sunt dies q in verbis istis nobis expressius cõmẽdantur. Primus, q a primi hois creatione labit vsq ad finẽ mũdi. Dies cui sancti sępi⁹ maledixisse noscuntur. In hac die nascimur vniuersi: si tamẽ dies debet: & nõ nox potius nominari: nisi q lumẽ rationis quasi quãdã scintillulam: illa nobis insuperabilis misericordia dereliquit. Secunda vero dies erit in splendoribus sanctorũ in ppetuas ęternitates: cũ inclaruerit illud serenissimũ mane: cui est misericordia repromissa, & absorpta erit nox in victoria: cũ dimotis vmbris & tenebris splendor verę lucis sursum & deorsum: intus & exterius cũcta pariter occupabit. Sed ad nostrum diem reuertamur. Et quidẽ in hac ipsa die homini deus rationẽ prę stat: tribuit intelligẽtiã. Sed necesse est, vt exeũtem de mũdo illuminet lumie scientię suę. Sed quę est ista scientia? Profecto qa veniet dñs, etsi qñ scire nõ possumus. Hoc est illud totũ quod exigit a nobis. Paucorũ est ista scientia: qa pauci sunt qui saluãtur. Putas qa illi qui cũ malefecerint exultant & lętantur in rebus pessimis vel sciant vel cogitent: qa veniet dñs? Si dixerint: tu noli credere, qa q dicit se nosse deum, & mandata eius nõ cus. m. est. Nõ em̃ ita se oĩ impuritate polluerẽt, si dñm venturũ scirent, vel formidarent: sed vigilarẽt vtiq: & nõ sinerent perfodi conscientias suas.

Stephanus. de inani gloria.

AMasias post cędẽ Idumeorũ deos eo- 25. D
rũ statuit sibi in deos & adorauit eos.
Qui vitia mortificat ex qb⁹ orit supbia, nec ipsam supbiã eliminat: filis est Amasię q interfecit filios Seir: & adorauit deos eorum.

De duplici sabbato.

FIlii Israel seruierũt regi Babylõis do 26. E
nec celebraret terra sabbata sua. cũ-
ctis. n. dieb⁹ desolatiõis egit sabbatũ.
Est sabbatũ cęli qñ caro affligit afflictionib⁹: & sabbatizat aĩa a vitiis. Est sabbatũ terræ. s. otiũ corporis: dũmodo est in otio: de facili seruit regi Babylonis.

Hugo de Foilleto.

Quantum disciplina proficiat dissolutis.

MAnasses in carcere positus in catenis 33. F
& cõpedib⁹ deũ cognouit quẽ pri⁹ li-
ber cognoscere noluit. Tales sunt qdã claustrales: q q̃diu sui iuris sunt puerse viuũt. Dũ vero in claustro q̃si ĩ carcere tenent astricti catenis obedientię & timoris: dũ cõpedes ẽt addunt: qa vagari vel egredi foras nõ pmittũtur fit quãdoq vt deũ quẽ prius despexerãt correcti diligant: & qui fecerãt de libertate seruitutẽ faciant de necessitate virtutẽ. Quos igit puersos propria fecerat libertas, deuotos reddit per correctionẽ aliena potestas.

Finitur Paralipomenon lib. II.

Sequitur Esdrę Liber. I.
Stephanus. De psecutiōe sanctorū.

3. G Deterrētib⁹ eos p circuitū pplis. volētes ędificare tēplū dño persequunt̄ cupidi terrenorū. vñ Viri impii abominātur simplices. Bñ āt dicit Deterrētib⁹: qa psecutio tpalis nō nisi terror ē. Quasi larue qdā sūt inuidi iustorū: q cū ad seruitutē dei accedūt, psecutores cōtra se irritāt. vnde Eze. Pars meridiana a Thamar ad aquas cōtradictiōis pueniebat. Thamar interpretat̄ amara cōmutata palma. Qui voluerit eē thamar. i. sustinere amaritudinē mortificatiōis in carne: & cōmutari p cōfessionē a malo ad bona opera: & aspirare ad palmā glorię: perueniunt ad aquas contradictionis. i. multos habent cōtradictores.

De triplici genere bonorum.

H ¶Nota q Esdras filios Israel vocauit filios trāsmigratiōis: filios captiuitatis: filios puincię: & hoc ad insinuandū triplicē statū filiorꝝ. Trāsmigratiōis: quo ad pœnitētes: q trāsmigrāt de vitiis ad virtutes. Captiuitatꝭ: quo ad statū iustitię in qua captiuāt se iusti ad sustinēdā pœnā. Prouincię: quo ad gloriā ęternā ad quā tēdūt.

De die iudicii.

I ¶Nota q idem termin⁹ fuit cōsummatiōis domus dei, dedicatiōis, & iterfectiōis hostiū iudęorū. s. mēsis Adar. xii. q est finis anni. Similiter in fine seculi dom⁹ dei cōsummabitur cū absters. omnis la. ab o. s. & dedicabitur in susceptione vtriusq stolę: & hostes vere pœnitētiū interficientur per sententiam iudicii.

De prelatis.

K ¶Steterūt sacerdotes in ordīñ. suis, & leui. in vi. s. Cōsummata do. do. i. cōfirmatis fidelib⁹ in bono, stent sacer. in or. i. faciāt qđ monēt: & nō solū verbis sed opib⁹ ad bona opa iuitēt. Si hortant̄ subditos ad mortificādū carnē: ipsi silr̄ se mortificēt: nec de cruce mortificatōis descēdāt

7. L Esdras parauit cor suū vt inuestigaret legē dñi, & faceret, & doceret in Israel pceptū atq iudiciū. Esdras. i. adiutor, significat platū q debet subditos adiuuare in spūalibus & tēporalibus si opus fuerit. Felix ē platus q dicere pōt. Paratū cor meū de⁹ ad mādata custodiēda: paratū ad implēda: paratū ad bonū docēdū: patū ad bonū operādū. Ad illa tria q prelatis sunt necessaria debet prelatus parare cor suū. i. ad sciētiā, vitā & doctrinā. Vt iuestigaret. Ecce sciētia. Et faceret. Ecce vita. Et doceret. Ecce doctrina.

Hugo de Foilleto.

Qꝫ ad prędicationis instātiam fidelis quilibet a curis secularib⁹ ad se redit.

10. M Sedit oīs ppl's in platea dom⁹ dñi mœrens p pctō & pluuiis. Domus dei est domus cōfessiōis: q plateā habere phibetur qñ curis secularib⁹ iplicat̄. Sed q diu lęti p plateā discurrere cōsueuerūt, qñq in eadem platea sedētes p pctō gemūt. q in domo dei secularitati studuerāt, postmodum ad se reuersi quietę mētis desiderāt esse: nec tm̄ p pctō: sed etiā p pluuiis foris stare nequeūt: sed totis animi desideriis interius esse quęrūt. Tempus inquiunt pluuię est: & nō sustinem⁹ stare. Pluuia est catholica doctrīa. Foris em̄ stare nō sustinet quē doctrinę spūalis pluuia perurget. Surrexit em̄ Esdras sacerdos: & dixit. vos trāsgressi estis & duxistis vxores alienigēas: & nūc date cōfessionē dño deo patrū vestrorū: & separami a populis terrę & ab vxorib⁹ alienigenis. Ecce pluuia. i. correctionū doctrina. Vxores vero alienigenę sunt seculares curę: ex qb⁹ cōfessio datur: dum culpa cognoscit̄. A populo terrę & ab vx. ali. separatur qui terrena negligit: & cui curę seculares odio habentur.

Item.

N ¶Moraliter domus dei platea, recordatio pcti. Qui aūt p hāc plateā discurrere cōsueuerant nūc i ea p pctō tremētes sedēt, & q ieptę lętitię diu studuerāt pctm̄ lugēt. In hac platea Esdras sacerdos q carnes imolat. i. animus q desideria carnis i se mactat: pplm̄ icrepat: qa pceptū dñi trāsgressus fuerat. Separamini inqt a po. t. & ab vx. ali. Ppl's terrę sunt terrenarū rerū cōcupiscētię: vxores alienigenę carnis blāditię. Ab his mētē separāt qui mūdi cōcupiscētias negligūt: & blandimētis miserę carnis mēte cōtradicunt.

Sequit̄ Lib. Neemię. qui est Esdrę. II.
Quid per plateas portę aquarū & portę Effraim allegorice designetur.

8. O Equit̄ de platea quę est ante portā aquarū: in qua ppl's cōgregat̄ quasi vir vn⁹ dicētes Esdrę scribę vt afferat librū legis Moysi. Porta aqrū est admonitio scripturarū. Platea pctōꝝ mēoria. Añ portā igit̄ aqrū platea eē dr̄: qa p admonitionē scripturarū pctm̄ ad mēoriā reuocat̄. In qua ppl's quasi vir vnus colli-

git, dū in vnitate pseuerat magsis & fratrib⁹. Et sic librū legis Moysi poscit, vt p legē corrigat qđ cōtra legis pcepta gessit. Platea quę est ante portam Effraim, vltima ponit. nihil eñ pdest laborāti nisi fructus opis in fine colligat. Effraim eñ frugifer interptat. Initiū igit boni opis porta est pœnitētis. Possumus aūt hāc plateā vocare pœnitētiā. Platea est qñ adhuc in ea plāgim⁹ qđ deliquim⁹: sed i ea lutū delem⁹ dū p pœnitētiā laboramus. De platea qñq; egredimur, & ad eā qñq; reuertimur. Egredimur cū a seculari vita recedimus. Reuertimur, cū ad ea quę male gesta sunt a nobis, detergenda mētem reuocamus.

Item.

P ℂMoraliter. Porta aquarū est gfa lachrymarū. Platea vero, quę est ante portā aqrū, ē cōtritio animę p deletiōe pcti. In hac platea popul⁹ cōgregat quasi vir vn⁹. Popul⁹ cogitationū q se p diuersa sparserat, cū p cōtritionē in vnū colligit, secretū mētis itrat. Librū legis audire desiderat: vt transgressionis culpā emēdare valeat & in meditatiōe diuinę legis attētior fiat. Ad plateā vero q̄ est añ portā Effraim anim⁹ ducit qñ p fructū boni opis ad spem veniæ reuocat.

Stephanus. de discretione Dei.

2. Q Egressus sum p portā vallis nocte. Neemias cōsideratur⁹ dissipationē muri Hierusalē: egressus p portā vallis per eandē rediit. Similiter primo se debet humiliare q scrutat vitā alterius, & post scrutiniū silr. Hoc ē q deus iudicatur⁹ adulterā: primo digito scripsit in terra, & post sentētiā similiter.

Hugo de Foilleto.

Quomodo aīa de captiuitate reuersa suę Hierusalē multiplices ruinas attendat.

R ℂEgressus sum p portā vallis nocte: & āte fontē draconis, & ad portā stercoris, & cōsiderabā murū dissipatū, & portas ei⁹ cōbustas igni. Porta vallis virt⁹ ē hūilitatis. Per portā vallis Hierusalē ingredit q hūiliter ad pacē rediens mente deo recōciliat. Per portā vallis egreditur: vt destructionē ciuitatis videat, q ruinas ecclesiæ vel lapsus aīę hūiliter festinat reparare. Et ante fontē draconis. Fons ē origo fluminis, & diabolus initiū angelicę, & hūanę defluxiōis. Per fontē diabolus intelligit. vnde & deorsum fluēs interptat. Deorsum fluit q a deo & corde & opere recedit. Est autem diabolus fons draconis. i. initium elationis. Draco cęteris serpentib⁹ maior esse dicit: qa caput supbię etiā cęlum tetigisse dignoscitur. Ante fontē igitur draconis transit, qui ruinam angeli & lapsum hominis ad memoriā reducit. Et ad portā stercoris. Porta stercoris est virtus confessionis. Sicut eñ fimus per portam extra ciuitatē vehitur: sic per confessionē, peccati fœtor a mente eiicitur. Et considerabā murū Hierusalē dissi. & por. eius cō. ig. Murū Hierusalē dissipatū considerat & circūit: qui lapsus carnis & scissuras mentis diligenter attēdit. Considerat portas igne cōbustas: sensus scilicet corporis igne luxurię & flāmis iracūdię consumptas. Et transiui portam pontis. Pons ibi construit vbi de vno ad aliud transitur. Pontem facimus cū pœnitentiā agimus. In ponte ligna ponimus dum transeunti animæ carnem subiicimus. Pontem transimus quando de vitiis ad virtutes transmigramus. Si vero porta fontis legitur: sicut in quibusdā codicibus reperit: nō est mirū si portā stercoris sequatur porta fontis: vt fœtor criminis lachrymis emūdetur. Et aquęductū regis. Aquęductus est desideriū cōtēplandi. Dñi aqua: gratia. Qui ductus dicitur esse regis. i. ratiōis suo iudicio cuncta regentis. Et nō erat inqt locus iumento: cui sedebā: vt transiret. Cū ad aquæductum regis perueniret, nō erat iumento locus vt transire posset. Iumentum est hebetudo mentis: siue sensualitas carnis: quę non facile transit ad gratiā contēplationis. Et ascendi inquit p torrentē. Per torrentē forsitan Cedron. Cedron interpretatur tristis vel mœror. Aīa igit de captiuitate reducta. i. nouiter ad deū cōuersa: mœrens & tristis ascēdit p torrentem compunctionis. Hic est enim ordo conueniens, vt prius defleat quod male gesserat: & post ad gaudium diuinę contēplationis ascendat. Et considerabam murum. Iterū cōsiderat murum. murū destructum iterum considerat qui lapsus corporis & animę ruinas in mentem per recordationem sæpius retractat. Et reuersus veni ad portam vallis, & redii. Ad portam vallis per quā exierat reuertitur. Per hoc enim innuitur: vt quicquid agitur humilitatis beneficio condiatur.

Qualiter in anima duo viri assignētur moraliter.

Melchias fili⁹ Erem ędificauit in Hierusalē mediā ptē vici. Sūt in aīa qdā vici morales: diuersę videlicet virtutū species. 3. S Sicut eñ i materiali vico sūt diuersi ordines hoim: sic in vicis aię sūt diuersitates morū. Habet aūt aīa vicū timoris: habet & vicū amoris. Vic⁹ timoris descēdit ad portā vallis. i. humilitatis. Vicus amoris ducit ad portā pōtis. i. ad cōtēplationē futurę retributiōis. In vico timoris habitāt serui & mercenarii: in vico vero dilectiōis habitāt q patrū hereditatē expectāt.

Qꝛ defensiōis scuto alii sic: alii sic vtāť.

T ℭ Aedificauit Melchias filius aurificis vſq; ad domū Nathineorū, & scuta vēdētiū cōtra portam iudicialem. Sunt in morali Hierusalem vicus sacerdotum, & vicus scuta vendentiū. Vicus sacerdotū, est vicus sanctę exhortationis, quę ducit ad portā sterquilinii.i.ad portā confessionis. Sicut.n.fimus eiicitur p portā sterquilinii: sic etiā p portā cōfessiōis eiicit fœtor pcti. Est etiā vicus scuta vēdentiū. Sūt em̄ qdā qui scuta emūt, & scuta gerūt: qa in necessitate fratres defendūt. Sūt & alii q scuta faciūt, & scuta vēdūt: qa licet igeniū & ptātē iuuādi alios habeāt: ñ tñ absq; pecunia fr̄es ī necessitate iuuāt Scutū ī manu tenet q qđ ore loqť opib⁹ cōplet. Scutum cōtra hostes eleuat, q in defensiōe pauperū auxilium p posse pręstat. Scuta martyres emerūt: qa p defensiōe diuinę legis corpora sua ad supplicia tradiderunt. Scuta autē vendunt q p iustitia munera accipiūt. Sed domū scuta vēdētiū cōtra portā iudicialē esse scriptura dicit. illos em̄ q iustitiā vendunt conscientia reprehēdit: & cōtra portā iudicialem domus eorū positę sunt: quoq; mens, & cōscientia veritati cōtradicūt. Hoc autē mystice vel moraliter agitur quotiēs aliquis vir ecclesiasticus cupiditate vincitur: vel quotiēs animus laude remunerať adulatiōis. Nec mirū si in Hierusalē.i.in ecclesia, vel in aīa istud agitur. Est ecōtrario in Damasco.i.in seculo vel in sclari aīo vic⁹ rect⁹, & dom⁹ Iudę reperiať. Vñ Paul⁹ in vicū rectū & domū Iudę reperitur.

Stepha. De malorū exemplo.

4. V Si ascenderit vulpes transiliet murū eorū lapideū. Vulpes transilit murū lapideū: cū apd̄ eos q videbantur aliqñ in bono ędificati maiorem efficaciā habent mala exempla q̄ bona.

Quibus virtutum frondibus anima fidelis a vitiis obumbretur.

8. X Egredimini in montē & afferte frondes oliuę: & frondes myrti, & ramos palmarū, vt fiant tabernacula. In mōtē egredimur qñ ad mōtē misericordię precib⁹ subleuamur. Ipse est forsitan mons olиueti. Afferte inqt frō.o.i.opera misericordię. Oleos.n.gręce, misericordia diciť latine. Myrt⁹ tēperatiuę naturę diciť esse. Palma vero in altū crescit. Per oliuā igiť op⁹ misericordię. Per myrtū virt⁹ tēperantię. Per palmā spes veniæ. His itaq; frondib⁹ & his ramis in platea portæ Effraim tabernacula fiunt: qñ prędictę virtutes a pruina tētationis & calore delectatiōis animū fructificantē vndiq; defendunt.

De vtilitate lectionis.

Aedificata ciuitate fecerūt festū tubarū in initio.vii.mēsis. Per hoc innuiť q post ędificationē opus est lectione. Post consummationē boni operis necessariū est audire instructionē sacri sermonis. 8. Y

De duplici gratia.

Filii Iuda māserūt in Bersabee vſq; ad vallē Hennon. Bersabee q iterpretať pute⁹ satietatis vel pute⁹ septim⁹, significat gratiā: vallis Hennon īfernū. Bersabee fuit terminus filiorū Iuda a pte australi: vallis Hennon a pte aqlonari. Per hoc significať q inchoantibus viuere termin⁹ est hinc amor gratię: illinc timor gehennę. n. Z

Sequitur Liber Tobię.

Idem. de alacritate iustorum.

Relinquens Tobias prandium peruenit ad corpus. Nota festinantiam facti. In oīb⁹ opib⁹ tuis esto velox. Itē Flu. īpe.lę.ci.dei. Itē Andreas statim relict[re.se.ē do. Sic Maria vocata a Martha statim surrexit. Sic Ioseph exurgēs a sōno statim fecit, qđ pcepit angelus. 2. A

De auaritia.

ℭ Tobias.i.peccator fatigatus a sepultura.i.tędio bonorū operū affectus iactat se iuxta parietē.i.desideria carnis. Ex nido hirūdi. &c. Nidus hirūdinis ē cōuersatio viri iusti: q habet se ad modū nidi. qa int⁹ habet mollitiē purę cōscientię: exteri⁹ aspitatē abstinētię: & ē tenax p cōstātiā mētis. De hoc nido dr. In nidulo meo ma. Dormienti tędio affecto calida ster.inci.sup o. ei⁹.i.tpalia igne cupiditatis accēsa. Illa em̄ quę nō mouent hoīem frigida sunt nec excęcant. B

De scientia spiritali.

Sub chirographo dedit memoratū argēti pōdus. Hoc est q dn̄s iussit dari pecuniā verbi dei ad vsuram. Chirographus diciť a chir chiros qđ est manus: & graphe scriptura. Sub chirographo ergo pecuniā dare est doctrinā bonis operib⁹ cōfirmare. 1. C

Galfridus.

Qꝛ amor temporalium mentem cęcet:

ℭ Cū obdormisset Tobias &c. Seniorem Tobiā hirūdinū stercora calida cęcauerūt. hirūdines sunt q pastū nō nisi volādo capiūt. qrū nulla est nisi in spiritali meditatiōe & sacra cōtēplatiōe D

refectio.Inde est ꝙ infima cūcta pro Christo lu cra non deputant:sed arbitrantur vt stercora. His interim q̄uis ex necessitate potius q̄ amore visum impedit:sed nō tollit oīno. Quarum amor quasi stercorū calor nō modo lippitudinem gignit:sed ingerit cęcitatem.Et q̄ male sibi:q̄ male prȩuidet aliis qui nō videt.Ridiculosa res an periculosa magis speculator cęcus? Plangēdus est an ridendus doctor inscius:prȩcursor claudus:Prȩlatus negligēs:Pręco mutꝰ?

Q̄ȝ magna sit vitæ prȩsentis paupertas sed nō minor sequentis vbertas.

D ¶Memor esto fili ꝙ pauperē vitam gerimꝰ&c. Pater sanctus filium admonet: vt paupertatis prȩsentis,& futurȩ vbertatis meminerit.Sic nimirum humanus animus facilius discit & plenius quȩ sursum sunt sapere nō quȩ sup terrā dum vrgetur hinc: & expellitur tȩdio: illinc autē trahitur desiderio.Alioquin minus facile q̄libet modica deserit qui maiora nō sperat:minus vel maxima quȩuis ꝓmissio prouocat:qui tenere iam magna se reputat. Nec parū ignorantia humanis sensibus nocet: sed obliuio forte nō minꝰ. Sed nec mediocrē locū tenēt inter ea quorum nobis & scientia,& memoria vtilis est ad salutem,prȩsentis vitȩ inopia:& bonorū copia futurorū. Nobis facile ē iam scire ꝙ vitā ducimus pauperē:tñ difficile est scire q̄ pauperem.Tanta est siquidē hȩc pauptas, vt leuiter satis agnosci:sed nō leuiter valeat cōprehendi. Et magna quidē paupertas ipsa sciētię.Pauca siquidē de prȩteritis:de prȩsentibus pauciora: de futuris paucissima nouimus:nulla forsitan de ȩternis. Et quæ sola omniū miserabilior est ignorantia:nescit homo vtrū amore sit dignus an odio.Multa & multiplex est pauptas nostra sed qđ nihilo minus conuenit obliuisci:multo magis & multa bona habebimꝰ si timuerimus deū. Et vt quodā paupere modo de pauptate loq̄mur,consideranda nostrorū in hac paupere vita quā ducimus:pauperies corporū: pauperies facultatū:virtutū egestas:inopia ꝑsonarū. Egena prorsus humana corpora:& prȩ cūctis vt arbitror animantibus insufficientia sibi & pluribus egentia adminiculis.Nam & quadrupedia quȩlibet seu etiā volatilia ex humana cohabitatione cȩteris etiā sui generis fieri fragiliora,& quodāmodo pauperiora videntur.Sic & paupertas substātię mūdialis etiā ipsis quos prȩ cȩteris dicimus locupletes,inuenitur tam cōmunis:vt vix alicui sufficere videatur nedū abundare:qđ habet.Crescit cū terrena facultate cupiditas:nec est remediū aliquod paupercu lȩ cupiditatis vel cupidȩ pauptatis:nisi pauper tas alia:pauptas voluntaria. Quid aūt dicimꝰ de paupertate virtutū? vbi hodie iam antiqua illa martyrū patientia?vbi iustitia cōfessorum? vbi hodie prȩlatorū indefessa custodia lucris inhians animarū?vbi subditorū simplex obediētia sine discussione solis obtēperans nutibꝰ prȩlatorum?Sic se prȩlati suspectos: sic suspitiosos exhibent seruituti: vt facile iam sit inueniendus qui renuat, qui redarguat, qui resistat: si quis vt olim patres fecisse legimꝰ ad experimētū obediētię:aut crudele:aut iutile forte ꝓcepe rit.Quis eñ ꝑlatorū talē sese discipl'is exhibet: tales īuenerit ipe discipl'os:vt ꝓcipe audeat ꝑfi in furnū ꝓiicere filiū īnocētē: aut aquā vehere de lōginquo:vñ surculꝰ aridus donec germiet irrigetᷣ? Q̄ȝ multū errat si q̄s hodie sibi multū locuples in virtute videtᷣ:qñ & apostolo Paulo dicitᷣ:quia virtus in infirmitate ꝑficitur. Sola tamē hodie abundat in hac paupere vita iniquitas:nā charitas refrigescit.Verū iniquitatis abundantia: summa inopia est. Igitur hæc pauper vita parū habet de vita.vita q̄ppe mortalis mixtura quędā est vitȩ & mortis:sed minus habēs vitȩ,q̄ mortis.Quinetiā hanc eandē qualēcūq; pauperculā vitā nō tenemus vt manentē:sed ducimus vt euntē. Sequitur.Habebis multa bona:si timueris deū.Duo quędā in hac cōsolatione considero : ꝙ & mutauit numerū:& cōditionē prouidus pater adiecit.Cōmunis siquidē pauptas vitȩ cōmunis oībus:q̄bus ipsa est vita cōmunis.Nō sic autē illorum multitudo bonorū.vnusquisq; eñ accipiet secundum laborē suū. Habebis multa bona inquit si timueris deum. O vitam pauperem & multa bona.sed quid agimus ꝙ illa certa est: hęc aūt sub si? Ibi eñ nihil cōditionis adiiciens Memor esto inquit qm̄ pauperē vitā gerimꝰ. Hic vero. Ha.m.bo.si timuerꝭ deū.Sed q̄lis ipa cōditio?q̄ multum est hoc ad bona multa?O si rem grandem dixisset:certe facere deberemus. Quāto magis:q̄a dixit Ha.mul.bo.si ti.deum? Quis eñ nō timeat deū?Quid ni timeat maiestatē puulꝰ:iudicē reus: seruꝰ dñm:hō deū? Et nomē ipm dei terribile ē,& theos,vt aiūt,dicitᷣ a terrore.Vnde etiā ethnicꝰ ait. Primꝰ in orbe deos fecit timor. Quid ergo magnū exigimur vt timeamus deū?Multi modi timendi deū:& multa materies:& ī eo pariter & in nobis.Nō fallere eū possumꝰ:nō latere:nō iudicio cōtendere cōtra eū:nō resistere irȩ eius:cōsilio tamē necesse est frȩnare timorē:nec sic timeas deum vt effugias:sed ad eū.Vñ etiā bene filiū admonēs bonus pater adiecit. Omni tēpore consilia tua in eo ꝑmaneant.Nō eñ ꝑmanere consilia poterūt quȩcūq; in eo nō erunt.Reprobant eñ

dñs cogitationes populorũ:&.re.cõ. prin.Non eorũ approbat actiones: in qb⁹ reprobas ïuenerit cogitationes.Nõ placet opa vbi fuerũt praua cõsilia. Mutant quidē vicissitudines operũ & succedũt sibi ïuicē varii euẽtus rerũ: in qb⁹ necesse est interdum mutari cõsilia: sed in ipso mutent,nec dimoueat ab ipõ. Q̃libet ergo arrideat ꝓspera:q̃libet aduersa sequiant;oĩ tpe in ipõ cõsilia tua pmaneat. Dignũ prorsus vt oĩa faciat cũ cõsilio:q sol⁹ iter oĩa fctũs ē cũ cõsilio.

Stephanus. Vbi et qualiter sit oradũ.

3 F Perrexit Sara in supius cubiculũ dom⁹ suę.In supiori mētis nostrę debem⁹orare.Christ⁹ ĩ mõte orat: Daniel ĩ cœnaculo.Helias & Helise⁹ habēt cœnacula. Et xp̄s in cœnaculo pascha celebrat.Et trib⁹ diebus & tribus noctibus nõ mãducauit neq; bibit.Sola oratio pinguescit:quã macies corpis pascit. Sed in oratiõe psistēs cũ lachrymis depcabat dñm. Orõ deum lenit:lachryma cogit:hęc vngit:illa pũgit.Vnde.Nõ despicies pces pupilli:nec viduã si effundat loquelã cũ gemitu.Itē Quãdo orabas cũ lachrymis &c.Itē Gedeõi reuertēti a Galgalis angelus apparuit in loco flentiũ.

Isaac.

Quid designetur per nuptias filiæ Raguelis.

G ¶Tradita est Sara.vii.viris,& interfecit eos dęmoniũ.Dicēdũ quid significēt illę nuptię.vii.viroꝝ:& totiēs homicidę filię Raguelis:quã Tobias filius Tobię sine piculo ducere potuit:q dęmone fortiorē angelũ comitē,imo & ducē habuit.Tobias & Tobias,pr̃ & fili⁹,vet⁹ & nouus cęcus & vidēs,hõ & hoïs fili⁹. Sed de hoïe vel filio hoïs aliqñ scd̃m carnem, aliqñ scd̃m aĩam aliqñ scd̃m vtrũq; sermo conficit. Nũc igit Tobias aĩam significet filii hoïs:Sara vero cõmuniter carnem hoïs:Angelus aũt dux & comes Tobię,ipm̃ deũ dei verbũ, qđ aĩę quã semel suscepit,sapiēter ducatũ pstitit: fideliter comitatũ:fortiter auxiliũ:prudēter cõsiliũ.Septē vero viri morti magis q̃ mulieri cõiugati vniuersas aĩas pter dilectam Christi aĩam:q̃ carni Adam vniõe psonalis cõiugii copulatę sunt.Quæ oēs vt dixim⁹ nõ prius carni q̃ morti iũctę: ꝓpter carnē tñ mortivnitę,& ꝓpter mortē a carne sepatę.Demõ suffocãs naturalis illa originalisq; cõcupiscētia dat intelligi:q̃ domo Raguelis & cubiculo Sarę vbi fortior supuenit, eiicit:ligat fugat.Vasa ei⁹.i.naturalia q̃ captiua tenebant dirũpunt.Ducit captiua captiuitas, thalam⁹ purgat,liberat dom⁹,Sara sine piculo traducit Pater mirat mysteriũ agnoscēs. Angelo gr̃as egit:epulas parat:viciniã iuitat.Plena sunt hęc mysteriis:redũdãtia sacramētis,Angelus dum Tobias nuptias celebraret abscedit: vt verus hõ nascēdo:lugēdo: sugēdo:nõ fãdo tanq̃ sponsus Tobias appareat. Post tp̃s vero nõ vacuus neq; sine chirographo pciosi debiti redit: vt in aliquib⁹ idē ipse qui homo est,deus innotescat.

Stephanus.

5 H Vnde te habem⁹ bone iuuenis.Ex filiis Israel.i.ex videntibus deũ.s.ex angelis. Hinc argumẽtũ habemus ꝙ aliqs nõ mētit si accipit verba aliter q̃ vsus accipiat.

De contemptu temporalium.

6 I Exiuit Tobias vt lauaret pedes suos Exit cũ Tobia lauare pedes q considerat vitę psentis decursus: vt mũdent animi defect⁹.vnde Sordes ei⁹ in pedibus eius nec recor.est finis sui.Iuxta fluuiũ Tigris sedet ad lauandũ pedes,qui considerat q̃ velociter tēporalia transeant.

Idem ibidem.

K ¶Et ecce piscis immanis.Piscis iste qui vult opprimere Tobiã,significat potentes pauperũ oppressores.Quē expauescens Tobias cla.Sic pupilli oppssi a potētib⁹ clamãt ad do.Sic Petrus cũ vidisset ventũ validũ veniētem ti.& cla.do. saluũ me fac.Apphēde bran.eius.vbi piscis fortior est.hoc est ĩ statu meliori cõsidera eũ.& extrahe a fluuio ĩ siccũ.i.a gloria mũdi separa & iudica seorsum,& videbis eũ palpitantē.i.videbis ꝙ vix viuat.vñ. Vidi stultũ fir.ra.& ma.p. ei⁹ statim.Exentera hunc piscē.i.cõsidera interiora ei⁹ q̃ sint oïs spurcitię plena.Et cor ei⁹ & fel & iecur repone tibi.i.sapiētiã ei⁹ & malitiã & amorē tpaliũ cõsidera:& hęc valebũt ad medicinã.vnde Per agrũ pigri ho.trans.& c.Et infra.Quod cũ vidissem posui in corde meo &c.

L ¶Diabolus tētat in pricipio cœnę & in medio & in fine.Primę tētationi occurrendũ p bñdictionē:medię p eleemosynaꝝ largitionē:vltimę p gr̃aꝝ actionē.Itē nota: ꝙ si oēs de genere tuo morbo vno mortui essent:tu cũ timore sumeres cibũ illũ qui esset morbi illius occasio.

Guilielmus de Call.

Q̃ caro Christi baculus appelletur.

10 M Heu me fili mi:vt quid te misimus peregri.lu.o.n.ba.se.n. Bacul⁹ hic caro Iesu Christi itelligit. Sũt aũt q̃relę triũphantis ecclesiæ compatientis verbi incarnati dolorib⁹:& psentiã ipsi⁹ auide suspirantis.Hic eĩ bacul⁹ partē illã ecclesię q̃ cęcutiebat & senescebat in terris,in fine tēporũ illuminare venerat & fulcire.Vnde & cõpetēter ad hũc sēsum refert qđ sequit. Nũq̃ fuisset pecunia illa pro qua misimus filiũ nostrũ peregrinari. Pecunia eñ illa fuit primorũ parentũ culpa:quã cũ vsu

ris peccatorũ fœnerator auidus quotidie exigit:& post mortem exiget cũ fœnore tormentorum, hic est in quo ambulauerunt patres nostri aduenę & peregrini super terrã. In hoc Simeon senex inuenit Lumen ad reuela. gen. & emortui p̃ nimia senectute corporis nobile firmamentũ. Puto φ cũ spiritu venisset in tẽplũ & hunc baculũ suscepisset in manib⁹, baculũ senib⁹ familiarẽ vel obliuiõi tradidit vel abiecit.

Stephanus.

N VBi introieris in domũ tuam statim adora dñm &c. Prius iubet orare q̃ det medicinam.

De gaudio spirituali.

¶Canis p̃currens blandimẽto caudæ suæ gaudebat. Cauda finis corporis perfectionẽ significat: vel mercedem quę in fine reddetur: qua p̃cepta gaudebũt fideles. Hoc est quod dicitur. Ridebit in die nouissimo.

Ibidem.

¶Tobias data manu puero: occurrit in obuiã filio suo. Non debemus dedignari si a minoribus doceamur. Et cœpit flere prę gaudio. Sic pœnitens gaudere debet pariter & dolere.

De potentia seculari.

O ¶Venerunt Achior & Nabath gaudentes ad To. Ecce isti supra in aduersitate insultabant: modo in prosperis cõgratulant̃. Non agnoscit̃ in bonis amicus &c. Cum fueris felix, multos numerabis amicos.

De duplici statu pœnitentium.

P ¶Et per. vii. dies epulantes cũ gaudio. Hic habes de septenario gaudii, alibi de septenario luct⁹ vt in Iob. Amici Iob sederũt cũ eo in terra. vii. diebus. Item in Ezechiel. Mansi ibi septem diebus mœrens in medio eorũ. Sic nos debem⁹ esse in septenario huius vitæ in epulis & luctu vt epulemur in dño, & lugeamus p̃ peccatis.

De gratiis agendis.

Q PAter quã mercedem dabis ei? Si meipm̃ tradã tibi. s. non ero condignus proui. a. Nõ sunt cõdignę pas. hui⁹ tẽ. &c. Itẽ Micheas. Quid dignũ offeram dño &c. Itẽ. Quid retribuã dño p̃ o. q̃ re. Item Iob. Nõ poterit ei vnũ res. pro mil. Item Sapien. In paucis vexati sunt &c.

Quomodo sit orandum.

R ¶Bona est oratio cũ ieiunio & elee. Ieiuniũ & oratio sunt duę alę quib⁹ anima volat ad deũ. Oratio est contra superbiã: Eleemosyna contra auaritiam: Ieiunium contra luxuriam.

S ¶Nos sumus quasi peregrini in terra aliena tẽpore nebulę: & ideo timere debem⁹ latrones.

Finitur Liber Tobiæ.

Sequitur Liber Iudith.

Idem de Iudith.

Applicat illud Eccli. XXVI.

SIcut sol oriẽs ĩ mũ- T
do ĩ altissimis diei sic mulieris bonæ species in ornamẽtum domus eius. Sol exaltatur, non crescit nec decrescit: clar⁹ est & purus, fulgidus & calidus. Nec est idẽ fulgidum & clarũ. Vitrum quidẽ clarum est: non tñ fulgidum. Hęc omnia cõueniunt Iudith. Ipsa eñ fuit pura per continentiã: fulgida per formam: clara per prudentiam: calida per dilectionẽ dei: exaltata per fortitudinem: non creuit per elationẽ nec decreuit per pusillanimitatem: quia nec timoris habuit angulũ: nec elationis supercilium. Hæc fuit in ornamentũ domus, i. ecclesiæ.

De adulatoribus.

SAgittarii Holophernis cooperuerũt 2
faciem terrę sicut locustę. Sagit. Ho. V
id est diaboli, sunt adulatores. Lingua eñ adulatoris ad modũ locustę totũ virorem gratię depascit. vnde Iob. Nũquid suscitabit eum quasi locustas &c. Dicit Gregori⁹ Quia lingua adulatoris est locusta: quæ torpet in frigore aduersitatis: sed fallit in ęstate p̃speritatis. Item locusta est gloria mundi, quæ cito a saltu cadit.

Ibidem.

¶Descendit Holophernes in campos Damasci X
in diebus messis. Facile delitiosi vincuntur. Damascus interpretat̃ poculum sanguinis. Potare autẽ sanguinẽ est potari in delitiis carnis, ideo sanguis prohibit⁹ est in lege. Dies messis sunt dies quadragita. Tunc ei est messis bonorũ operum: tunc est etiam vindemia compunctionũ. In his diebus descendit diabolus, cũ te incitat ad edendum cum maxime ieiunare deberes, & succendit oĩa sata, i. bona opera & arbores bonas, s. cogitatiões: & vineas, cordis cõpũctiones

De sollicitudine prelatorum.

ET miserunt in omnẽ Samariã per cir- 4
cuitum, i. eorum curã egerunt quos Y
custodire debebant: & hoc per circuitum, ne vel quid eis deesset, vel alicui deditus esset hosti. Heliachim sacerdos circuiuit omnẽ

Israel.Item Leuitę p gyrū tabernaculi figēt tē=
toria. Item Dñs circūibat omnē Galileā. Item
Circui.& immo.in ta.c.Itē Iob.Nubes spargūt
lumen suum quę lustrant cuncta per circuitū.
Item Apostoli nō cessabant in tēplo,& circa do
mos docentes. Item Tobias circūibat per oēs q
erāt in captiuitate:& monita salutis dabat eis.

Ibidem.

Z ¶Pręoccupauerūt oēs vertices mōtis.i. viros
acuti īgenii.Hos poccupare deberēt plati & da
re reddit⁹ qb⁹ theologiā addiscerēt:ne cogerēt
addiscere lucratiuas sciētias. vñ Quid faciem⁹
sorori nostrę puulę:Si mur⁹ est ędif.sup eū p.si
ostiū &c.Murus est btūs:ostiū simplex aliquis.

Idem.

5 A TVnc Achior dux oīm filiorū Amon
ait &c.Ecce iste erat hostis illoꝝ:& tñ
cōmendat eos.Iusti etiā hostib⁹ sunt reuerēdi.

6 B CVm cessasset loqui Achior irati sunt
oēs magistratus &c. Qui fastu mūdi
superbiunt praeconia veritatis audi
re nō possunt.vnde Non recipit stultus verba
pru.nisi ea dix.q̄ ver.in cor.eius.

De alacritate iustorum.

C ¶Achior ducitur in Bethulia a seruis Holo.
quia sæpe serui mundi sunt occasio boni.

D ¶Quē soluētes duxerūt Bethuliā.Sed nōne ma
lū est solui a cruce:vñ oram⁹. Cōfige ti.t.c.m.
Vtrūq; debes esse:ligatus vt carnem maceres:
solutus vt cum alacritate facias. vnde Quasi
morientes:& ecce viuimus.

E ¶Intuere superbiā illorū,& respice humilitatē
nostrā.Ideo sic dicunt:quia contrariis iuxta se
positis vnūquodq; magis elucescit.

De doctrina Christiana.

F ¶Tunc Ozias fecit cœnā magnā.Añ cœnā &
post orauerūt.Sic tu cū vis refici verbo dei:pri⁹
ora vt salubriter audias, & postea orandū est
vt ad implenda quæ audieris conualescas.

De periculo prælatorum.

7 G VEnerūt p crepidinē mōtis.Crepido dr
a creperū qd est dubiū.mōs significat
eminētiā vitę.Oīs ei altitudo dubia ē & suspe
cta.vñ Deiecisti eos dū al.Et Iob.Vereb.opꝫ.m.

De studio literarum.

H ¶Pręcepit Holo.incidi aqductū. Tunc incidit
diabol⁹ aqductū cū facit īterrūpere studiū lite
rarū.Hoc est qd legit. Porro sa.f.nō inue.in is.
Itē Puteos quos fodiebāt pfiarchę obstruebant
Phylistei.Itē Iudęi denūciauerūt Aplis ne am=
pli⁹ lo.in no.Ie.Erāt aūt nō lōge a muris fōtes
dogmata pñorū:q sciētię & honestatis aliqd cō
ferūt solatiū.Ex qb⁹ furtim videbant haurire
aquā ad refocillandū potius q̄ ad potandū.No

ta furtim & refocillandum.

¶Defecerūt cisternę & collectiones aquarū.Sic I
& tibi si nō haurias quotidie aliqd vel medita
tione propria vel industria aliena:quę in scho=
lis hausisti,deficient.

De cupiditate.

¶Tūc ad Oziā cōgregati sūt oēs viri & fœmīę K
fil' vna voce dicētes.Iudicet dñs inter nos & te
&c.Hi sunt carnales q malūt florere in tpalib⁹
q̄ egere,& ideo citi⁹ lędunt.vñ in Exodo.Linū
& hordeū lęsū est:eo q hordeū esset virēs &c.

QVod facere disposui probate si ex deo 8
sit.Omnia fac cum consilio. L

De sollicitudine prælatorū.

¶Stabitis vos ad portā nocte ista.Ecce psbyte= M
ris cōmendat portam.i.sollicitā castrorū dei cu
stodiā.Vnde & ianitori pcipit vt vigilet.

¶Nolo vt scrutemini actū meū. Ecce hic phi= N
bet ne simus curiosi scire cogitationes aliorū.
Hinc sacerdotes sumāt exemplū: ne indiscrete
scrutentur sibi confitentes.

De abstinentia.

ET vnxit se myrto optimo.Mortifica= 10
tione carnis & virtutū odore: vt ver O
mes qui non moriuntur occidat.

De discretione.

¶Imposuit abrę suæ ascopam vini.i. mortifica P
tionem carnis,sed cum mensura.

De pœna reproborum.

TVnc iussit eā introire vbi erāt reposi 12
ti thesauri ei⁹.Tunc ingredit hō the= Q
saurū amatorum mūdi qñ cōsiderat
pœnā q̄ eis parata est.Ad orandū deū suum p
triduū.Hoc est triduū Iudith:triduū Moysi:
& triduū Pauli.s.contritio,cōfessio, satisfactio.

De amatoribus mundi.

¶Dixit Holo.ad vagao eunuchū &c. Hic erat R
cubiculari⁹ Holo.Oēs aūt cubicularii ei⁹.i. fa=
miliares mūdi sunt eunuchi.i. steriles. Vagao
interpretat ipsa vallis æstuans. Familiares eñ
sunt mūdi vallis.i.receptacula sordiū & ęstuā=
tes amore terrenorum.

De gaudio spirituali.

¶Magnificata ē aīa mea hodie &c.hoc dicit qa S
accedebat ad īterficiēdū Holo.Sic nos gaudere
debem⁹ accedētes ad īterficiēdū mūdū ī nobis.

De amatoribus mundi.

VT sero factū est,festinauerūt serui Ho
lo.&c.Ecce familiares mūdi qñ sero.i. 13
aduersitas venit recedūt:sed in die p T
speritatis veniūt.Ecōuerso faciunt cubicularii
Christi.vñ Anima mea desiderauit te in noc.

De contemptu mundi.

p pelle &c. Quid est em̄ pellē p pelle: nisi chlamydē p sindone: sindonē p cute: videlicet superflua pro necessariis: vel ipsa etiā necessaria huius vitæ pro eiusdē conseruatione relinquere?

Bernardus.

Quibus tentationibus vita mortaliū fatiget.

5 B IN sex tribulationibus liberaberis: & in septima nō apphēdet te malū. Prima tribulatio & occupatio grauis ipsa est necessitas huius miseri corpis qd dū modo cibū, modo somnū, modo vestes, cęteraq; similia q̄rit: freq̄nter tribulat nos & īpedit ab exercitio spirituali. Secūdo loco tribulant nos vitia cordis: vt est lęuitas cordis: suspitio impatiētię & iracūdię motus: inuidię morsus: laudis appetitus: & silia q̄ quotidie experimur in nobis. Tertia & quarta est tribulatio prosperitas & aduersitas huius mundi. Nota me hic dicere tribulationē q̄ nos īpediat ab exercitio. Vtrinq; siquidē cauēdū est a laq̄o tētationis & q̄renda arma a dextris & a sinistris. Quīta tribulatio, ignorātia nostra est. In multis em̄ oīno incertū habemꝰ qd agere debeamꝰ: ita vt quid oremꝰ: sicut oportet nescimꝰ. Sexta tribulatio est aduersariꝰ noster q tāq̄ leo rugiēs.c.q.q.de. Atq; vtinam in sex tribulationibꝰ his liberaremur, vt vel in septima nō tāgeret nos malū piculū.s. in falsis frībus. Vtinā soli īpugnarēt nos maligni spūs cū suggestioibꝰ suis, & nihil nocerēt hoīes pniciosis exēplis: persuasionibꝰ īportunis: sermonibꝰ adulationis vel detractiōis atq; aliis mille modis. Videtis certe q̄ necessariū sit vt aduersus hęc septē pericula qbus īpedimur septiformis spūs scī auxilio subleuemur. Pro his ei septē qbus ab obseruātia decalogi retardamur, in luctu pnīę septuagesima agit. vn̄ & reticet alleluia solēne: & hūanæ trāsgressionis historia a capite recensetur.

Bernardus.

Q; vsu q̄libet grauia leuigentur.

6 C QVę prius nolebat tāgere aīa mea: nūc p̄ āgustia cibi mei sunt. Quid nō īuertat cōsuetudo? Quid non assiduitate duret? Quid nō vsu cedat? Quantis q p̄ amaritudine priꝰ exhorrebāt, vsu ipō malū in dulce cōuersum est? Primū ei tibi īportabile videt aliqd: pcessu tpis si assuescas iudicabis non adeo graue: paulopost etiā delectaberis: ita paulatim in cordis duritiā itur: & ex illa in auersionē.

De quatuor militiarum generibꝰ & stipendiis earundem.

7 D MIlitia hoīs vita est sup terrā. Quatuor sunt quorū in hac vita deseruimus obsequiis: caro, mūdus, diabolus, deus. Carni militamꝰ gulę illecebris seruiēdo, luxurię stimulis obseq̄ndo. Mūdo militamꝰ auaritię ęstibus anhelādo: honoris altitudinē affectādo. Diabolo militamꝰ bonorū pfectibꝰ īuidēdo: cōtra deū supbię spū intumescēdo. Deo aūt militamus pietatis opibus hūiliter insistēdo: potestates aerias virtute spūs oppugnādo. Habēt & singuli pricipes isti donatiua ppria. Caro suis tironibꝰ elargit mometaneā voluptatē: mūdꝰ trāsitoriā sublimitatē: Diabolꝰ ppetuā captiuitatē: Deus interminabilem felicitatem.

Quātā sollicitudinē circa actionem & otium iustus gerat.

¶Si dormiero dico qn̄ cōsurgā: & rursus expectabo vesperā. hoc est: & quietꝰ neglectꝰ & occupatus perturbatę nihilominꝰ getis me arguo. E
Vides virū scm̄ inter fructū opis & somnū cōtēplationis grauiter ęstuare: & in bonis licet sēper versantē semp tn̄ quasi de malis pœnitētiā agere: & dei cū gemitu momētis singulis inq̄rere volūtatē. Vnicū qppe in huiusmodi remediū seu refugiū oratio est: & frequens gemitus ad deū: vt quid qn̄ & quatenus nos facere velit assidue demonstrare dignetur.

Quos propria cōfundit indignitas diuina donatio consolatur.

¶Quid est hō qa magnificas eū &c. Quid est F
hō? sine dubio vanitati filiis factꝰē: hō ad nihilū redactus est: hō nihil est. Quomō tā penitus nihil est hō quē magnificat deꝰ? Quomodo nihil erga quē appositū est cor diuinū? Respiremus igit, qa si nihil sumꝰ in cordibꝰ nostris: forte in corde dei pōt aliqd latere de nobis. O pater misericordiarū. O miserorū pater, q apponis erga eos cor tuū. Scio, scio, nihil est. Vbi est thesaurꝰ tuꝰ, ibi est & cor tuū. Quō nihil sumꝰ si thesaurus tuus sumꝰ? Oēs gētes quasi nō sint: sic sunt aū te. Sic qdē ante te: sed nō sic itra te. Sic in iudicio veritatis tuę: sed nō sic in affectu pietatis tuę. Nec mirū. Vocas ei ea q̄ nō sunt tāq̄ ea q̄ sunt. Et nō sūt ergo: qa q̄ nō sunt vocas: & sunt qa vocas. Licet ei nō sint q̄tū ad se: apud te tn̄ sunt: iuxta Aplm̄. Nō ex opibus sed ex vocāte. Sic sic consolaris in tua pietate quē in veritate tua hūiliasti: vt magnifice dilatet in tuis, q merito angustat in visceribꝰ suis. Sigdē vniuersę vię dñi mīa & veritas re.t.e.& tes.e. Testamentū. s. pietatis & testimonia veritatis. Lege hō iuxta teipsum: lege in corde tuo de teipso testimonium veritatis: etiā hac cōmuni luce iudicabis indignū. Lege in corde dei testamentū qd firmatum est in sanguine mediatoris: & inuenies q̄ longe spe possidere q̄ re tenere videris. Quid est homo qa magnificas eū? Magnꝰ vtiq; sed in illo: qa magnificatus ab illo. Quō em̄ nō magnꝰ apud illū cui tā magna cura est de eo

Ipsi vero cura est de nobis.Et ꝓpheta. Ego ait,
mēdicus sum & paup:dn̄s sollicitꝰ est mei. Pla
ne artificiosa cōnexio vtriusq̄ cōsiderationis:
qa velut momēto descēdens pariter & ascēdēs
se pauperē & mendicū,& deū pro se sollicitum
vidit. Angelicū istud est ascēdere & descēdere
sicut veritas ait.Ipsi tn̄ nō sic ascēdunt vel de-
scendunt sicut hoīes.Ascēdunt angeli per cō-
tēplationē:sed ꝓpter nos descēdunt ꝑ cōpassio
nē.Qꝫ aūt descendunt nō cadunt angeli sancti
diuina ꝑparatio facit:a qua hęc eis ipa volūtas
ꝑparata est & facultas.vnde nō solū administra
torios,sed etiā missos in ministeriū,Apostolus
testat̃.Quid ni mittat illis angelos ꝓ quibꝰ ipse
a patre voluit mitti?Quid ni ꝓ eis inclinet cœ
los:ꝑ quibꝰ ipse cœlorū rex inclinauit se ita vt
digito scriberet in terra? Dn̄e inclina cœlos tu
os.Parū est.Et descende. Quid vltra? vt quibꝰ
cōdescendit,faciat coascendere sibi.

Qꝫ nemo grauiori prematur sarci na q̄ seipso.

G ¶O custos ho.q.p.me cō.tibi:& f.s. mi.ip. gra.
Nullū mihi onꝰ iportabilius meipso:nulla gra
uior sarcina est.Factꝰ sum mihi talētū plūbi:&
recedit iniqtas sup illud.Sed audiā vocē solatii
Venite inquit, ad me q la. & o.es.& ego re. v.
Igit̃ felices liquet esse qui exonerati sunt, & se-
quūtur dn̄m expediti.Arctissimū eñ nos fora
mē expectat:sed quē sequimur, cōseq nolumꝰ.

Galfridus.

Qꝫ in sola dei misericordia sit lętandum.

10 H Si impius fuero vę mihi est:si iustus,nō
leuabo caput, saturatꝰ afflictione &
miseria. Quid ē q̄ dn̄s dicit. Leuate
capita vestra:ecce appropiquat redē
ptio vestra.Et beatꝰ Iob nō leuaturū se caput
dicit.Quare leuare caput nō poterat: nisi quia
adhuc redēptio lōge erat? An magis non expe
dit leuare caput,vel in pctō, vel ī iustitia,sed ī
redēptione & mīa?Oēm inquit,adipē & sangui
nē non comedetis.Et de ligno sciētię bo.& ma.
ne co.Q đ est dicere.In vestris nec pctis nec iu-
stitiis exultate.Nā velut pānus mēstruatę oēs
iustitię vestrę.Nō ergo peccator nō iustus:sed
redēptꝰa dn̄o caput leuet.Nā & liber quē acce
pit Ezechiel & comedit: carmē hēbat & lamē-
tatiōes & vę. Vę pctōri. Lamētationes iusto:q
afflictione & miseria saturatur.Carmē:q mias
dn̄i ięternū cātabit.Male leuabat caput q dice
bat.Nō sum sicut cęteri hoīm. Ille aūt peius q
dixit.Aīa habes multa bo.i.p.r. Pessime aūt le-
uant caput in vitiis q lętant̃ cū.m.f. Primis,vi
delicet exultātibꝰ in iustitia sua,dicit̃.Cū feceri
tis oīa q̄ ꝑcepta sunt vobis,dicite serui inutiles

sumꝰ.Mediis quoq; ꝑcipit̃:nō altū sape:nec spe
rare in incerto diuitiarū suarū.Nouissimis dr̃.
Nolite iniq̄ agere.& rursū. Quid gl'iaris ī mã.

Galfridus.

Quid ꝑ librū,plūbi laminā,vel silicē designet.
Quis mihi tribuat vt scribant̃ ser. m. 19
&c.Per libros antiquos sctōs ꝑceptibi I
les disciplinę cōmendat.Plūbi lamina
synagoga erat : mollis & dissoluta : grauis &
onerosa gerētibꝰ.Lamina īquā erat ampla nūe-
rositate:mollis instabilitate, murmure grauis.
Stylus ferreꝰ,spūs timoris necessariꝰ lamię plū
bi:crebrius intonans Ego dn̄s:& vltionē aīad
uersionis intētans.Silex gētilitas,ad sculpendū
difficilis:sed nō facilis ad delēdū. Cui sane scul
pturā potius q̄ picturā sermonū suorū sanctus
exoptat,vt nō vana sit simulatio,sed expssa sili
tudo.Sic in nobis hodie libri spēm tenēt q ma-
gis dociles sunt & prōpti:plūbi laminę,q in eiꝰ
natura molliti:tā graues aliis q̄ in sua cōuersa
tiōe remissi:silicis duri corde indomiti: irracta
biles:inhumani. Vel aliter.liber est ad scribēdū
aptus sedula meditatio,iuxta illud. Deꝰ sciētia
rū dn̄s est:& ipsi ꝑ.c.Lamina plūbi stylū ferreū
suscipiēs facilis obediētia ꝑceptoribꝰ nō resistēs
Grauis tn̄ in semetipsa ad custodiā disciplinæ
vt nulla curiositate raptet̃.Silex inuincibilis pa
tiētia:& pręsertim iiuriarū tolerātia. Adamas
durus,sed ꝑciosus,illā innuit fortitudinē quā
ꝑsentis vitę felicitas non emollit.

Qꝫ resurrectionis fidē Iob multis argumentis astruat.

¶Sequit̃.Scio eñ q̄ redēptor meus viuit. Dic K
mihi homo.Quomodo scis qa viuit qui ꝓ re-
dēptione tua mortuus est:si amodo grauē re-
putas molestiā corporis:iniuriā operis:contu-
meliā cuiuscūq; sermonis? Quomodo scis redē
ptorē tuū viuere,nisi idē senleris in teipo? Hoc
iustus senserat cū dicebat.Scio q̄ re.m.vi.& in
no.di.de ter.sur.s.liquet eñ q̄ ex illius resurre
ctione:suā sperabat.In nouissimo inqt,die de t.
s.s.Nihil tibi o homo incredibile promittit̃:ab
humo vnde prodieras denuo surrecturū. Ipsa
tibi fidē materia persuadet:quæ te ꝓtulit:quæ
recepit: vt credat̃ aliqñ reddituræ. Efficacior
tn̄ persuasio virtus auctoris: vt quo plasmāte
surrexeris:quo iudicāte cecideris,eo nihilomi-
nus vocante resurgas. Sed quādo veniet hora?
In nouissimo die.Christus primo dierū omniū
resurrexit:nos in nouissimo.Nā primitię Chri
stus:& cōsummatio seculi tp̄s messis. Rursum
ait,circūda.p.m. & in.c.m.vi. d.s. m. Dic mihi
bone vir:qd exuuiis talibꝰ opus habes? Nō po
tes sine pelle tā lacera, tam misera carne beari?

Repleta est ista putredine & sordibus pulueris illa exaruit. & cōtracta est. Quid facient in regno dei illa scissa hulcerib⁹,& vermib⁹ ista scaturiēs? Sed erit īquā ipsa pellis & caro ipsa: sed corruptio ista nō erit. Igiť dū castigo & redigo in seruitutem, ad illā vitā foueo & nutrio carnem meā. Nonne deo subiecta erit anima mea? Sed & caro mea requiescat in spe. Merito totū exigit qui totū saluat: & qui totum ei non exhibet: totū perdit. Totū exigit: totū recipit: totū reddit benignus exactor: fidelis debitor: redditor copiosus. Non eñ parum deesset animę si nuda & sine sua carne assisteret ei: q in hūana carne gloriā non dedignabiť exhibere diuinā. Sequiť. Quem visurus sum. e. ip. & non a. vide licet q̄tūlibet in qualitate mutatus: sed tñ ego ipse proprietate psonę & vtriusq̧ substantię veritate. Et non alius inqt. Vt quid inculcās verba multiplicas? Quia propemodū alius: sed tñ ego ipse & non alius. Interim nāq̧ quomodo videor ego ipse: dū nondū eodē statu permaneo? Tunc ego ipse factur⁹ sum videns eū q idē ipse est: filiis factus ei. Et oculi mei cōspecturi sunt. Claudamus fenestras morti: vt aliquādo pateant vitę. Caueamus puluerē terrenę cupiditatis: fumū vanę glorię & elationis: luxurię lippitudinē super oīa fugiam⁹. Vtamur magis collyrio lachrymaꝝ: quas abstergat oculis nostris manus benignissima cōditoris. Reposita est ait sctūs, hęc spes mea ī sinu meo. Vę nobis sciolis q de fōte putei nostri nō bibim⁹ aridis faucib⁹ aliis propināntes. Sanctus Iob scribi & sculpi sermones suos optabat, nō sui negligens, sed proximos diligens vt seipsum. Animaduertite & videte pauperē & inopē percussum hulcere pessimo: vnde gloriet: quas reposuerit opes & thesaurū suum vt custodiat. Siquidē cordis sinus est non corporis, in quo reposita est spes ipsius. Ac si dicat. Nemo tollet a me hoc refrigerium meū: hoc gaudiū spei meę: sed reposita est hæc spes mea in sinu meo: donec tandē ipsius exhibitio rei sinum amplificet & dilatet & superefluat q̄libet dilatatum.

Radulphus.

Quomodo a dño peccator de malo in bonum: de bono in melius conuertatur.

22 L DAbit ꝓ terra silicem: & pro silice torrentes aureos. Vere absq̧ gratia spiritus sancti nihil boni possum⁹ operari. Ipse eñ & leuat nos ab imis, & ꝓuehit ad summa, & purgat a vitiis, & virtutibus ditat. vnde & in Iob legiť. Dabo pro terra silicē, & pro silice torrētes aureos. Per terrā quippe terrena cōuersatio: per silicē boni operis fortitudo: ꝓ torrentes vero aureos doctrinę cœlestis affluētia designať. Pro terra itaq̧ silicē dat: cum carnalē & abiectam vitā bonę operationis fortitudine mutat. Pro silice quoq̧ torrentes aureos pstat: cum boni operis laborē cœlestis sapientiæ mercede remunerat.

Ricardus.

Q̧ aurum humanitatis Christi conflatum sit in vtero virginali.

AVro locus est in quo conflať. Dauid dicit. Terra dedit fructū suum. quod est, virgo Maria Christū. In hac terra 28 M
beata inuentus est lapis ille sine manibus excisus: qui creuit in montē magnū: & imple. v. su. ter. Puto q̧ in hac terra secundū Moysi sententiā nasciť aurū. Et aurum terrę illius optimū. Ibi inueniť bdellium & lapis onychin⁹. Qualē quęso dicim⁹ hāc terrā in qua facile inuenim⁹ aurū optimū si volumus, & lapidē preciosum? Sed quid dicturi sum⁹ de terra illius terrę auro tam optimo tā pciofo? Puto q̧ secundū hoc quod in beato Iob legiť: quoniā & huic auro locus est in quo conflatur. Sed quis quæso huius cōflationis locus? an forte est vterus virginē⁹? Quis huius operis cōflator auriq̧ mundator nisi spūs sctūs? Huius sane operatione in vētre virginali conflatū est aurū & decoctū ad purū natura humana purgata: & ab oī labe mūdata verbo vnita, & in vnā psonā cōiūcta. In hoc cōflatorio, & ex huiusmodi auro format⁹ est anulus: lapis pciosus īposit⁹: forma summi regis & imago īpressa & pene expressa. Aurū optimū caro Christi: Lapis pciosus aīa Christi: Figura & imago pris diuinitas Christi. Qui cū sit splēdor & figura substātię ei⁹: nihilomin⁹ tñ hūanitati nostrę est vnit⁹: vt ex duab⁹ naturis tribus q̧ substātiis esset quasi in vnū anulū iunct⁹ mediator dei & hoīm, hō Christus Iesus: & fieret dexterę excelsi ornat⁹. Huiusmodi anuli signaculo signatū ē illud edictū ī quo liberata est captiuitas Iudęorū. Hic est anulus Aman principi ablatus & clemētia regis Mardocheo cōmissus: & quē hæretica puersitas perdidit: ordo catholicorū doctorū acqsiuit. Hic anulus in manu ꝓdigi filii, sed reuersi patris clementia misericorditer reformatur.

Radulphus.

Q̧ non est munda misericordia quæ de fonte iustitiæ non procedit.

IVstitia indut⁹ sum. Beatus Iob opera 29 N
sua enarratur⁹ q̄ misericorditer indigētib⁹ impēderat, pmisit dicēs. Iustitia indut⁹ sum. Ille qppe bene agit q̄ pia sunt q scit prius seruare q̄ iusta: vt collatus in ꝓximos ri-

uus mię de iustitię fonte ducat. Nā multi pximis quasi opa mię impędunt: sed iniustitiæ facta nō deserūt. Qui si veraciter proximis misericordiā facere studerēt, sibi ipsis prius debuerant iuste viuendo misereri.

Adam de Persenia.

Cur vmbrę & calamo platus negligēs cōparet

40 O SVb vmbra dormit ī secreto calami, ī locis humētibus. Vmbra est obscura, frigida, & inanis. Talis est platus negligēs & mercenarius pastor. Obscurus est per imprudentiam: frigidus per desidiam: & per negligentiam est inanis. Subditos quidem suos vmbra operit: sed dum illis præesse & non prodesse satagit: q̄tum in se est: exemplis suis quasi ramis interpositis īpedit ne lux gratiæ ad subditos penetrare possit. Sub tali vmbra Beemoth dormit: quia in subiectorum cordibus tāto securius requiescit, q̄to per culpæ cōsensum pastorē ipsum sibi familiarius obligauit. Calamus autē sonorus est: vacuus intus & nitidus foris: natura fragilis: culmo gracilis: agilis leuitate. Quid est aūt secretum calami nisi tenebrosa consciētia monachi sub prætextu religionis? Sonorus quidē est iste calamus per frequētiam diuinæ laudis: foris nitidus de specie sanctitatis: sed vacuus est intus carens solido veritatis. Est fragilis ex infirmitate naturæ: tenuis ex necessitate paupertatis professę. Est & agilis ex incōstantis animi leuitate. In huiusmodi calamo est secretū: occultæ simulationis negotium. In quo tanto securius dormit q̄to secretius: tanto cōfidētius habitat q̄to callidius omī specie sanctitatis se pallians nullū reprehēsorē formidat. Quis em̄ reprehendat hominē habitu religiosum: corpore castum: victu sobrium: vultu maturum: orationi assiduum: ad opera obediētiæ promptum: in cunctis disciplinæ obseruantiis indefessum? Et tamen hęc omnia plerunq; sine virtute animi obseruantur: dum per illa nō intus: sed foris gloria quæritur. Loca humentia: ora detrahētium siue quid aliud impudice labiis aut lingua agentiū. Loca humētia sunt vētres se ingurgitantiū comessationibus, & ebrietatibus deseruientium, vel obscœnę partes corporum cubilibus & impudicitiis incūbētium. In his Beemoth tanto voluptuosius dormit q̄to cōsuetius sus immunda lutosę carnis volutabro se inuoluit.

Finiuntur Moralia illustrium virorū dicta super libros Beati Iob. Super Psalterium autem & Cātica canticorū duo seorsum habentur opera grandia: Alterum domini Iacobi Parez Christopolitani Episcopi: quod iam sæpicule impressimus Alterū quod iam sub prelo nostro est: Collectarium Herentalli & de Turre Cremata in Psalteriū. Et venerādi patris Thomę Cistertiensis: ac longe Reuerendi Cardinalis Domini Ioannis Halgrini de Abbatisuilla in Cantica Canticorum.

Sequuntur Moralia dicta in Parabolas Salomonis.

Adam de Persenia. De septē diebus.

INitium sapientiæ timor dn̄i. Amor perfectus: sapiētiæ plenitudo. Felix anima quā timor initiat ad sapientiam. Amor in sapientia perficit: & ad splendorē prouehit sempiternū. In ipso sane tanq̄ in veri luminis aurora finem sortitur nox criminum: & initium accipit salutis. In illo sapientiæ matutino nocti malitiæ p̄scribitur terminus: & sapientia etiam de suis vitiis vincit malitiam & expellit. O sapientiæ diem. O splendorem gratiæ: quæ ignorantiæ vel malitiæ tenebras suo eliminat matutino. Certe cum venerit amor: cum meridies efferbuerit: cū aquiloni discessum imperauerit auster: nil deincpes obscurū aut frigidum in nostræ rationis aere remanebit. Immo iam celebratur secretæ illius cōtemplationis solenne sabbatum: ad quod per ducit & dirigit præcedentiū obseruantia feriarum. Prima siquidem feria est spiritus timoris domini: qui mentem resolutis vitiorum tenebris quadam nouæ lucis iucūditate perfundit. Secunda spiritus pietatis est: qui piæ fidei fundamētum collocat & cōponit: & ad diuini cultus amorem mentem emollit. Tertia est spirit⁹ scientiæ: qui dum fluxos motus fluctiuagosq; discursus lubricæ sensualitatis sub iudicio rationis coarctat: rectęq; intentionis firmitatē ab his lubricis motibus alienam separatamq; demonstrat: quasi aquas inferiores in vnum congregat: & aridam rectæ intētionis apparere facit: quam pro suæ grauitatis pondere, aut pro spiritalium germinum fœcunditate terram vocat. De hac arida dicitur. Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Quarta: spiritus fortitudinis est: qui dum nos cōtra rebelles motus & aduer

ca. I. A

santes incursus zelo discretionis accendit:& ad executionē bonorum operum fortes & longanimes reddit:firmamentū fidei nostræ gbusdā sideribus exornat & pingit. Fides em̄ sine operibus mortua est:sicut & firmamentū nisi haberet luminaria esset obscurū. Quinta est spirit⁹ cōsilii:q dū astuta hostis cōsilia mēti denudat: & retegit:q̄si quasdā bestias & reptilia super faciē terrenitatis nostrę repētia ad cautelę nostrę circūspectionē ostēdit. In hac etiā feria.i.spirit⁹ cōsilii,discimus quomō de his in gbus a deo nobis cōsultū est nostris pximis cōsulamus. Sexta est spūs intelligētiæ:qui dū nostrę rōnis acumē inuisibiliū cognitione certum & nobile reddit quasi tūc primū & plene formatū hoīem in paradisum voluptatis īducit. Septima hinc feria .i.sabbatū spūs requietionis. Spūs sapientiæ est: per quē mēs tanto cœlestiū non mō sapore cognitionis:sed sapore dulcoris afficit:vt gcquid cœleste nō sit,ei in tædiū & amaritudinē conuertat. Verū his omissis q̄ supra nos sunt:ad q̄ nō experiēdo trāsuolauimus:ad timoris feriam cuius interim obseruātia paruitati nostræ congruit:redeamus. In hac timoris dñi feria tanq̄ in initio sapientiæ:tanq̄ in aurora diei gratiæ tanq̄ in ingressu lucis æternæ oportet satagere paruulos:vt prima cœlestis philosophiæ discere studeāt elemēta. Dis.inqt a me:quia mi.sum & hu.co. In primis igit discēda est humilitas:q̄ timoris magisterio obtinetur. Timor aūt eo ꝙ mētē humiliat eo illuminat:qa humilibus dat gratiā deus:& ītellectū dat paruulis vnctione magistra. Timor vero ea rōne humiliat:q̄ aut cōpungēdo vt stimulus:aut cōuertēdo vt malleus tumorē animi detumescere facit. Detumescit animi tumor: cū vanus & vētosus mundi amor ī cordis vesicā male collect⁹ eiicit:& vitę eius locū occupat amor volūtarię paupertatis.

Quam timor dei suis legat discipulis lectionem.

B ¶Initiū sapiētiæ timor dñi. Sub timoris magisterio tenera paruulorū initia cōuenit erudire. Castigat em̄ amico verbere aīm:ne aut de gn̄is aut sciētiæ nobilitate supbiat:ne de corporis incolumitate lasciuiat:ne de successib⁹ aut de lasciuiis īsolescat. Bon⁹ magister timor est. Vbiq̧ animū cōtinua sapiētię lectione sollicitat:ne interruptis feriis ad otia vanitatis diuertat. Deniq̧ de parsimonia in cōuiuiis legit:in cubilib⁹ de pudicitia:de fragilitate ī colloquiis:in actionibus de iustitia:in moribus de innocentia:in obsequiis de modestia:de disciplina in claustris Fili si sub eius magisterio vixeris:faciet te dei docibilem:ac per hoc immortalis sapientiæ nō ignarū. Dei agnitio immortalis est sapientia:& si dilectio cognitioni affuerit,bonū te facient & beatū. Bonū primo:postea beatū:qa ad beatitudinē gradus est bonitas:sicut fructū in naturalibus flos pcedit. Vbi se botrus in florē nō suderit:inanis est fructuū expectatio:nec illi beatitudo speranda est cui bonitas non infloret.

Galfridus.

Quātæ vtilitatis sit veram sapientiā inuenire. 3.

C Beatus homo qui inuenit sapientiā & qui af.pru. In beato Benedicto nō tā cōmendāda est gratia signorum:ꝙ.s. mortuū suscitauit:leprosum mūdauit:futura pdixit:q̄ ꝙ inuenit sapiētiā p quā sibi obtinuit sanctitatē & prudētiā ad multoꝝ salutē. Illud poti⁹ pdicādū in eo qđ nobis ē studiosius emulandū. Relaxat em̄ pedē ab ītroitu mūdi necdū sua plāgēs pcipitia:sed expauescēs ad aliena:& sanctimoniā poti⁹ illibatā seruare desiderās q̄ inflantē sciētiā obtinere. Et sapiēter recessit idoctus:cū in scholis multos dyscolos inuenisset. Q̄ꝫ multorū magister factus est & in sacris & salutaribus disciplinis:q in studiis noluit secularibus detineri. Traxit sapientiam de occultis cū in arctissimo specu se contulit.

Bernardus.

Quomodo sapientia sit quærenda.

D ¶Beatus homo qui inuenit sapientiā:& qui af. pru. Quære ergo dū inueniri potest:& dū prope est inuoca illam. Vis audire q̄ prope sit? Prope est verbum in corde tuo & in ore tuo:tantū si recto illud quęsieris corde. Erige cor. Surge de lectulo. Sic em̄ corde inuenies sapientiā:ore affues prudentia:sed affluere nō effluere cura vel euomere. Nimirū mel inuenisti si inuenisti sapientiā:tantū ne multū comedas:ne satiatus euomas illud. Sic comede vt semp esurias. Nā & ipsa dicit. Qui edūt me adhuc esuriēt. Noli reputare multum qđ habes:noli satiari:ne euomas:& hoc ipsum qđ videris habere auferatur a te:quippe qui ante tempus quærere destitisti Quæramus ergo sapientiā in corde:& sapientiam quę est ex fide:quēadmodū apostolus ait. Nō plus sapere q̄ o.sa.sed sa.ad so. Sobria sigdē sapiētia est in pœnitudine peccatorum præteritorum:in contemptu præsentium commodorum:in desiderio futuroꝝ pmiorum. Inuenisti plane sapientiam si prioris vitę peccata defleas si huius seculi desiderabilia paruipēdas:si æternam beatitudinem toto desiderio concupiscas. Sicut vero beatus homo qui inuenit sapientiā sic beatus vir vel etiam beatior qui moratur in sapientia. Forte enim ad effluentiam spectat Sane in his tribus ore affluis sapientia vel prudentia:si sit in ore confessio proprię iniquitatis sit gratiarum actio & vox laudis:sit etiam ser-

mo ædificationis. An vero etiã in opere afflue̅dum est sapientia? Et maxime. Quæramus ergo triplicem affluentiam in opere. Itaq; si vos melius nõ habetis: puto ego q̃d ad opus ptinet, copiose satis affluere sapiẽtia: quicunq; inter vos cõtinẽter: obediẽter: patiẽter cõuersat̃. Tãtũ vt fidelis obediẽtia propriã mortificet volũtatem. Humilis cõtinẽtia carnalẽ amputet pariter voluptatẽ. Hilaris patiẽtia corporalẽ & mũdialem viriliter sustineat aduersitatem.

Galfridus. de triplici fructu sapientiæ.

E ¶Primi & purissimi fructus eius. Fructus nouissimus illos manet q̃bus aliquãdo dicturus ẽ iudex. Venite benedicti &c. Medius eorũ est qui in dño moriunt̃. Primus eñ ipsius q inuenit sapientiã & in p̃senti etiã vita gustat. Lignũ vitę est apphendẽtibus eã: & qui tenuerit eã beatus. Si lignũ vitę est q̃liter apphendit̃: cũ cherubin & flãmeũ gladiũ atq; ver. collocauerit dñs ad custodiẽdã viã l. v? Nõ desperationẽ inferat: sed desideriũ magis ingerat: cõsilium suggerat hęc custodia: opus est diligẽtia: opus est prudentia. Nemo simulatorie nemo temere accedat ad lignum q̃d a cherubin custodit̃: in q̃bus est plenitudo sciẽtię. Opus est tẽperãtia: q̃a gladius imminet q superflua resecet vniuersa. Sed nec tepide accedẽdũ. Magnanimitate opus est & feruore: q̃a gladi⁹ etiã flãmeus perhibet̃. Nihilominus sectanda est iustitia vt reddamus cuiq; q̃d suũ est: quia gladius versatilis nihil dissimulat nihil itactũ ptrãsit. Et nũc si sic apphendit̃ sapiẽtia, in ea viuit̃ & ex ea. Verũtamẽ solus ille beatus qui non modo apprehenderit: sed tenuerit. Solus enim qui perseuerauerit saluus erit. Inde est q̃ in vita hoĩm cauẽda laudatio: nec eñ militiæ: sed victoriæ exhibet̃ gloria triumphalis.

Bernardus.

Q̃ vanũ sit mundi gloriæ & diuitiis inhiare.

F ¶In sinistra eius diuitię & gloria. Filii Adã genus auarũ & ambitiosum audite. Quid vobis cũ terrenis diuitiis & gloria tẽporali: q̃ nec veręnec vestræ sunt? Aurũ & argẽtũ nõne terra est rubra & alba: quã solus hoĩm error facit aut magis reputat p̃ciosã? Deniq; si vestra sunt hęc tollite ea vobiscũ. Sed homo cũ interierit nõ sumet oĩa. Verę ergo diuitiæ nõ opes sunt: sed virtutes: quas secũ cõsciẽtia portat: vt imperpetuũ diues fiat. De gloria quoq; dicit apostolus Gloria nostra hęc est testimoniũ cõsciẽtiæ n̄ræ. Hęc est vtiq; vera gloria q̃ est a spũ veritatis. Gloriã vero quã ab inuicẽ accipiũt q gloriã q̃ in solo deo ẽ nõ q̃rũt, vana est. Insipiẽs tu q mercees cõgregas in saccũ ptusum: q thesaurũ tuũ alieno in ore cõstituis: ignoras q̃ arca ista non claudit̃ nec habet seras? Q̃to melius sapiũt qui thesaurũ ipsi sibi seruãt: aliis nõ cõmittũt? Verũ nũquid semp seruabũt? Nũquid semp abscõdẽt? Veniet cũ manifesta erũt abscõdita cordis q̃ vero fuerint ostensa nõ cõparebunt. Hinc est q̃ veniente dño fatuarũ virginũ lampades extinguunt̃: & q receperũt mercedẽ suã a deo nesciuntur. Propterea vtile est abscõdere magis q̃ ostẽtare si quid habemus boni: sicut & medici cũ eleemosynã petũt, nõ p̃ciosas vestes ostẽdũt: sed seminuda mẽbra: aut hulcera si habuerint: vt citi⁹ ad misericordiã videtis anim⁹ inclinet̃.

Bernardus.

Qualiter via domino sit paranda.

¶Viæ eius vię pulchræ. Si hoc de dño dictum est: & eũ ad nos venire volumus: pulchræ faciẽdæ sunt viæ nostræ. Cauẽdũ igitur ne flagitiosi simus vel iniqui: ne vel elati. Molesta est gradiẽtibus via quę fossas habet: nec minus est illa q̃ crebris est ardua collibus. Paranda est igitur via plana & acceptabilis dño: nequa ĩ nobis sit aut dolositas vulpiũ: aut elatio volucrũ. In his quatuor nobis parãda est dño: vt nõ porci: nõ canes: nõ vulpes aut volucres: sed pudici & pacifici simplices simus & humiles. G

Hugo de Sancto Victore.

Q̃ in arbore sapientiæ tanq̃ xv. gradus xv. sunt profectus.

¶Sapientia est lignum vitæ iis qui apprehenderint eã. Iesus Christ⁹ verus deus & verus homo est: in homine præbens exemplum, in diuinitate remediũ. Ex humiliatione susceptæ infirmitatis & superbiam nostram reprimit: & illuminat cæcitatem. Ex virtute maiestatis & animas nostras cibo inuisibili pascit: & corpora obumbratiõe spiritus ab æstu vitiorũ ptegit. Idẽ ergo nobis & lignũ vitę & liber efficit̃. Lignũ quia obumbrat & pascit: liber quia increpat & erudit. Increpat elatos: illuminat cęcos. Esurientes cibat: æstuantes obumbrat. Hoc ergo lignũ .i. sapientia dei in cordibus electorũ tanq̃ in paradiso inuisibili, per timorẽ seminat̃: rigat̃ per gratiã. Per dolorẽ moritur: radicatur per fidẽ. Per deuotionẽ germinat: oritur per cõpunctionẽ. Per desideriũ crescit. Per charitatẽ roborat̃. Per fidẽ viret. Per circũspectionẽ frondet & expandit ramos. Per disciplinã floret. Per virturẽ fructificat. Per patientiam maturescit. Per mortem carpitur. Per contemplationẽ cibat. Per timorem seminatur sapiẽtia: quia timor dñi initiũ sapiẽtiæ .i. charitatis. Timor aũt dñi ipe ad nos charitatẽ adducit: q̃a dũ docet timere periculũ, facit amare p̃sidiũ. Per g̃ram rigatur. Post q̃ eñ mẽs hoĩs a delectatiõe carnali p timorem H

abſtracta fuerit:neceſſe vt ſtatim iã aliqd ſpirita
lis gaudii pręguſtare incipiat,ne ſi om̃ino a de-
lectatione aliena remanſerit : quaſi ſemen aridũ
abſq; humore ad germẽ ſapiẽtiæ cõualeſcere nõ
valeat.Per dolorem moritur . Sicut em̃ ſemina
germinare non poſſunt niſi prius in terra cõpu
treſcant & quodãmodo moriant̃: ita nos germẽ
bonũ proferre nõ poſſumus,niſi prius p ſalubrẽ
quẽdam & viuificũ dolorẽ huic mundo moria-
mur.Per fidẽ radicat ſapiẽtia:quia p fidẽ firma
tur animus,& conſtabilitur affectus . Qui autẽ
in fide hęſitat:neq; in timore,neq; in amore dei
valet eſſe perfectus: per deuotionem germinat.
Deuotio eſt feruor bonę voluntatis , quẽ mens
cohibere non valens certis manifeſtat indiciis.
Hęc diuidit̃ in tria:in zelum,& cõpaſſionem,&
beneuolentiam.Zelus eſt dum ꝓ amore iuſtitię
defenſorem ſe offert animus:calumniã verita-
tis pati non ſuſtinẽs. Cõpaſſio eſt quãdo aliorũ
miſeriis cõdolemus.Beneuolẽtia eſt quãdo prõ
pta voluntate beneficia rogata annuimus. Per
compũctionẽ oritur.Cõpunctio mentem accen-
dit:mens aũt accenſa illuminat̃:illuminata,veri
tas manifeſtat̃:& ſic ſapientia orit̃.Compunctio
igit̃ & quaſi palus acutus terrã cordis noſtri fo
dit,& quaſi ignis rubiginẽ exurit,& quaſi ſplen
dor tenebras pellit.Per deſiderium creſcit.Sicut
compunctio incendio comparatur:ita deſideriũ
ſimile eſt fumo,qui de ipſo naſcitur,qui in dire-
ctum aſcendit:& quanto magis ſurſum tollitur
tanto amplius extenuatur : tandemq; eleuatus
in ſublime ab oculis intuentium prorſus ſubdu
citur.Per charitatẽ roboratur . Charitas ſimilis
eſt vino.Vinum nãq; eos quos inebriauerit,red
dit alacres:fortes:obliuioſos:& quodãmodo in-
ſenſibiles.Sic charitas mundat mentem:cõſcien
tiam exhilarat:deinde audacẽ reddit:quãdo per
munditiam conſcientiæ fiduciam præſtat.Obli
uionem quoq; generat:quia dum cor ad ęterna
trahit:omniũ quæ tranſeunt memoriam ab ani
mo funditus euellit.Inſenſibilẽ reddit : quia dũ
mentem per internã dulcedinem medullitus re
plet,quicquid exterius amarũ infertur contẽnit
quaſi non ſentiat̃.Per ſpem nitet. Spes futurorũ
bonorum in mẽte:quaſi ſcintillatio quędam eſt
quæ nutritur in fomite:& hæc non patitur are
ſcere arborem ſapientiæ.Per circũſpectionẽ fron
deſcit & expãdit ramos.Quidã ſunt in qbus ſa
pientia in altum creſcit. Quidã vero in quibus
in latum ſe expandit.In contemplatiuis in altũ:
in actiuis in latum.Per diſciplinam floret. q̃ oĩa
p ſimilitudinẽ in bono opere inuenimus . Sicut
enim in flore fructus ꝓmittitur,ſic in bono ope
re pmiũ expectatur. Itẽ ſicut flos per ſpeciẽ ful
get:& per odorẽ demulcet:ſic & bonũ opus &
pręſentes illuminat:& abſentes accẽdit.Per vir
tutem fructificat.Fructus boni operis eſt virt⁹
occulta rectæ intentionis.Bonũ nãq; opus ſine
bona intẽtione eſt flos ſine fructu in arbore.Per
patientiã matureſcit.Inchoata virtus nõ ꝓdeſt
niſi ad finem perducatur.Per mortem carpit̃.
Quando fructus maturus eſt,tunc decerpitur
vt ad patriſfamilias menſam veniat . Et nos
cum ad modulum noſtræ perfectionis perdu-
cti fuerimus,ab hac vita per mortẽ pcidimur
vt ad æterni regis conuiuiũ trãſferamur.Iuxta
illud.Veniat dilectus meus in hortum ſuum
& co.f.po.ſ.Per contemplationem cibat. Iuxta
illud.Adimplebis me læ.cum vul.t.&c.Ecce ar
bor ſapientiæ per.xv.gradus vſq; ad ſummum
peruenit incrementum. Hic autem numerus
ex.vii.&.viii.componitur:& magnum cõtinet
ſacramentum.

Bernardus.

Quomodo caſtrum cordis muniendum ſit &
ſeruandum.

OMni cuſtodia ſerua cor tuum:quia ex 4.
ipſo vita procedit.Duob⁹ modis a cor 1
de vita ꝓcedit. Aut quia corde credit̃
ad iuſtitiam:& iuſtus ex fide viuit:& mundo
corde deus videtur.Aut quia Chriſtus vita no
ſtra qui nunc per fidem habitat in cordibus no
ſtris,erit cum apparebit,& nos cum ipſo in glo
ria:& qui nunc latet in corde tunc de corde ad
corpus procedet configurandus corpori clari-
tatis ſuæ.Vulgo dicitur:bonum caſtrũ cuſto-
dit qui corpus ſuum cuſtodit.Nos autem non
ſic:ſed vile ſterquilinium cuſtodit qui corpus
ſuum cuſtodit. Quoniam qui ſeminat in car-
ne de car.cor.& me.&c. Qui vero in ſpiritu
de ſpiritu &c.Ac ſi dicat:colendum & cuſto-
diendum magis eſt animæ caſtrum quoniã ab
ipſo vita procedit.Sed caſtrũ hoc in terra ini-
micorum ſuorũ vndiq; impugnat̃:& ideo om̃i
eſt cuſtodia obſeruãdũ.i.om̃i ex parte munien
dum,inferius,ſuperius,ante,retro,a dextris &
a ſiniſtris.Inferius impugnat cõcupiſcentia car
nis:quia caro cõcupiſcit aduerſus ſpiritũ.Supe
rius imminet iudiciũ dei. Horrendũ nãq; eſt
incidere in manus &c.Retro mortifera delecta
tio ex recordatione pteritorũ delictorũ. Ante
inſtantia tentationũ.A ſiniſtris arrogantiũ fra
trum inquietudo.A dextris obedientiũ fratrũ
feruor & deuotio:& hoc duobus modis:aut bo
nis eorũ actibus inuidẽdo:aut ſingularem eorũ
gratiã æmulando.Ergo contra carnẽ rigor vi-
gilet diſciplinæ:contra iudicium dei iudicium
cõfeſſiõis.Hoc ſit duplex.Manifeſtũ de manife
ſtis:occultũ de occultis.Et ſi noſmetipſos iudi.
&c.Contra delectationem ex memoria pctõrũ

frequentia lectionis. Contra tentationes oratio
nis instantia. Cōtra fratrū inquietudinē patien
tia & cōpassio. Aduersus obedientiū fratrū fer
uorem cōgratulatio & discretio. Cōgratulatio
expellit inuidiā: Discretio nimiam ęmulationē.

Ricardus.

Quanta diligentia bonorum operum sint ser-
uanda principia.
k ¶Omni custodia serua cor tuū: qm̄ ex ipso vita
ꝓcedit. Quod est corpus sine vita: hoc est opus
sine intentione bona. Vita igit̄ ex corde ꝓcedit
quādo per cōsiliū intentio deprauata corrigit̄.
Nā mors potius q̄ vita ex ipso ꝓcedit, qn̄ ex cō
silio bona intētio deprauat̄. Quid igit̄ iuuat bo
norū operū ꝓlē gignere: & eā ꝑ intērionis de
prauationē necare? Et quale quæso erit si libero
rū nostroꝝ interfectores cōsciētia propria nos
esse cōuincit? Alii in ipso ꝓposito ex mala inten
tione opera sua corrumpūt. Alii post exercitia
virtutū ad oblationē vanæ laudis ab intētione
pristina inanescūt. Quid illi nisi abortiuos fa-
ciūt? isti q̄si iam natos seu etiā adultos occidūt?
Nōne meli⁹ est nō gignere q̄ abortiuū facere:
satisq̄ vtili⁹ ꝓlē nō parere q̄ vel dormiēdo op-
primere vel ex cōsilio trucidare? Nōne meli⁹ ē
vt vadā absq̄ liberis: q̄ immolē filiū meū dęmo
niis? Nōne multo felicior est sterilis q̄ filiorum
suorū necatores sine mīa: & comestores viscerū
hominum & deuoratores sanguinis?

Cassianus.

Q̄ta solertia sit in via domini procedendum.
L ¶Ne declines ad dextrā neq̄ ad sinistrā. i. ne ti
bi de virtutibus blandiaris: & dextris successi-
bus extollaris: ne deflectēs ad sinistrū tramitē
vitioꝝ secūdū apostolū: gloriā tibi ex eis in tuā
cōfusionē cōquiras. Nā cui sub specie succinctę
vestis ac nitidę aduersarius cenodoxiam nō po
tuit gn̄are, ꝑ squalida & inculta ac viliore co-
natur inferre. Quē nō ꝑ honorē deiicere: hu
militate supplātat. Quē sciētiæ & locutiōis or
natu nequit extollere, grauitate taciturnitatis
elidit. Si ieiunat palā, gloria vanitatis pulsat̄. Si
illud cōtēnēdæ gl'iæ causa cōtexerit: eodē vitio
elationis obtundit̄. Ne vanę glorię cōtagio ma
culet̄: orationes prolixius sub fratrū vitat cele-
brare cōspectu: & q̄ eas latēter exerceat: nullū
q̄ habeat cōscium: nō effugit aculeos vanita
tis. Pulchre seniores naturā morbi huius in mo
dū cepe bulboꝝq̄ describūt: q̄ vno decoriata te
gmine: alio rursum inueniunt̄ indura: totiēsq̄
reperiunt̄ obtecta quotiēs fuerint expoliata. In
solitudinē quoq̄ cūctorū mortaliū cōsortia cā
glię fugiētē, ꝑsequi nō desistit: quātoq̄ vniuer
sum qs vitauerit mūdū tāto eū acri⁹ insequit̄.

Hugo de Foilleto.

Q̄ꝑpter duos, fauo mellis meretrix cōparet̄.
¶Fauus distillans labia meretricis: & nitidius M
oleo guttur eius. In fauo mellis duo sunt. i. mel
& cęra, & in facie meretricis similiter duo sunt
decor & gloria: hoc est pulchritudo oris, & dul
cedo sermonis. Cęra succendit ignem: mel ꝑbet
dulcedinē: sic pulchritudo meretricis igne libi
dinis inflāmat carnē: blandimēto vero lenocinā
tis sermonis subuertit mentē. Stillat mel ex cę-
ra dū meretrix verba sua mollit & facit dulcia.
Hāc autē dulcedinē æternę mortis amaritudo
comitat̄. Vn̄ sequit̄. Nouissima illius q̄si absin-
thiū & acuta q̄si gladius biceps. Mors æternæ
dānationis ꝑ gladiū: amaritudo vero despe-
rationis per absinthium designatur.

Cassianus.

Q̄ non solum consensus: sed contactus turpis
cogitationis inquinet mentem nostram.
¶Fili noli demorari ī loco eius: nec intēdas ocu N
lum tuū in eam. Cū ꝓteritorū memoria vitioꝝ
nostrū pulsauerit sensum: ita ab ea resiliendū
est: sicut refugit honestus & grauis si impudi-
cę ac procacis fœminæ ī publico aut colloquiis
aut amplexibus appetat̄. Qui vtiq̄ nisi se a cō
tactu eius festinus abstraxerit: & vel breuissimā
horā inhonestę cōfabulationis admiserit: etiā si
cōsensum pudēdę respuat voluptatis, infamiæ
tn̄ ac rephensionis notā cunctorū ꝓtereuntiū
iudicio nō euadit. Ita etiā & nos oportet cū fue
rimus in hmōi cogitationes pestifera recorda-
tione deducti, raptim ab earū cōtēplatiōe disce
dere: & implere illud qđ a Salomone ꝓcipit̄. Fili
inquit noli demorari in loco eius: neq̄ inten. o.
t. in eā. Ne vidētes nos angeli immūdi ac tur-
pibus cogitationib⁹ inuolutos nō possint de no
bis ꝓtereūtes dicere. Bn̄dictio dn̄i sup vos. Im-
possibile nāq̄ est mētē bonis cogitationibus im
morari: cū principale cordis ad turpes atq̄ ter
renos circuitus fuerit deuolutum.

Galfridus.

Qui sint putei & qui cisternæ.
¶Bibe aquā de cisterna tua &c. Habēt ī puteis O
venas fontiū hoīes ꝓfundi sensus qui biberint
aquā saluatoris: & facta est in eis fons aquę sa-
lientis. Habēt cisternā q licet in seipis nihil fue
niant: ab aliis tn̄ dicta studiose colligūt & con-
seruāt. Habet & cisternā & fontē putei: qui de
corde suo tāq̄ doctus scriba noua pariter ꝓfer
re nouit & vetera.

Quātis periculis obnoxius sit ꝓlatus.

Filli mi si spopōderis ꝓ amico tuo, de- 6.
fixisti apud extraneū manū tuā. Est P
sponsio obedientiæ: sed nō minor spon

ſio ꝓuidētiæ eſt. Non eñ debitū maius eſt ſe-
quēdi q̄ ꝓcedēdi: obtēperandi q̄ imperandi. Ma
gna ſpōſio diuinæ ꝓpitiationis & humanę ſalu
tis ducēdi ꝑ viā iuſtitię: & ītroducēdi ad gloriā
vitę ęternę. Magna ſpōſio medēdi aīabus: & ſer
uiendi multoꝝ moribus. Magna & metuenda
ꝓmiſſio: nec parū debere ſe æſtimet qui hoc de
bet. Grauis ſeruitus & dura neceſſitas: ꝓſertim
ſi quorūdā ex his q̄bus ſeruiēdū eſt conſideret
improbitas. Importabile onus, niſi id nos cōſo-
let q̄d dn̄s ait. Q̄d īpoſſibile eſt apd̄ hoīes poſſi
bile eſt apud deū. Nec parū deſipiet ſi q̄s ſpōde
re audeat niſi ꝓpter eū, q̄d exhiberi nequeat ni
ſi per eum. Alius enim ꝓ ſeipō: alius ꝓ amico
ſuo ſpōſionē hāc facit. Pro ſeipō ſpōdet qui ſuā
q̄rit in eccleſiaſtica ꝑlatione vel tēporalē gloriā
vel vtilitatē quālibet trāſitoriā: vel corporalem
etiā voluptatē. Et vę paſtoribus paſcētibus ſe-
metipōs. Male etiā ꝓ amicis & ꝓximis ſuis ſpō
dēt, q̄ nō timēt ſemetipōs periculis terribilibus
īmergere: vt eos valeāt ī hoc ſeculo ꝓmouere.
Dicēs ergo Si ſpopōderis ꝓ amico tuo: cōſciē
tias cōuenit ſinguloꝝ: & radicē cordis interro
gat vt diſcutiat hō ſeipm̄: & ſollicite ꝑſcrutet
q̄nā intētione ſe tali obligauerit ſpōſioni. Nec
eñ deū habet patrē, nec ſapiētiā matrē, quiſq̄s
aliā in ipſi⁹ officio habet intētionē q̄ ipſi⁹ amo
rē. Nā & Petrus a dn̄o pri⁹ de amore īterrogat
q̄ aliq̄d ei de paſcēdis ouib⁹ īponat. Et ſane ſpō
dendū nobis eſt & ꝓximis noſtris ꝓ deo: & pro
proximis deo. Vtrū q̄ tñ ad eū nobis eſt referē
dum: vtrūq̄ fundādū & iudicādū ſemp in eo.
Fidelis ſiq̄dē mediator ad hoc cōſtituit, vt hu-
manā offerat deo pœnitētiā: diuinā hoībus re
ferat gratiā. Oportet ergo ſpōſorē iſtum apud
deū fideliter & prudēter proximorū culpas di-
luere: vota & opera ſuis orōnibus cōciliare gra
tiā: īpetrare miam: volūtatē annūciare diuinā.
Et qm̄ ad deū nobis referēdus eſt ipe etiā amor
ꝓximi: eiuſdē nobis in vtraq̄ ſpōſione intuitus
habēdus amici: vt illud etiā q̄d videt propter
ꝓximū fieri: totū ſibi vēdicet amor dei. Ille eñ
amicus ſumm⁹ & vnus ſic amorē noſtrū ſibi ꝑ
cipit penit⁹ exhiberi: vt tñ velit diligi & ī ſe pa
riter & in ſuis. Magnus q̄dem amicus & verus
animi cuſtos, q̄ apud extraneū non patit defigi
aīm: etſi manū. Alioq̄n ſpōſionē hāc ſi ſpopōde
rit q̄s nō ꝓ amico ſuo: ſed ꝓ hoc ſeculo: nō ſolā
manū: ſed aīm defigit apud extraneū. Quis eñ
extraneus niſi q̄ extra eſt mūdus? & vtinā ſemp
nobis extraneus ſit: nūq̄ domeſticus: nūq̄ ami-
cus. Quis in his verbis intelligi etiā poteſt: ꝙ
idē nobis q̄ reputādus amicus eſt in ſponſione
timēdus ſit etiā velut extraneus in reddēda ali
q̄n rōne. Cauēdū eñ ne forte velut q̄dā amoris

familiaritas videat audaciā alere: facere negligē
tē, ſicut vulgo dicit: ꝙ familiaris dn̄s famulum
nutriat īprudētē. Audiēs igit Si ſpopōder. pro
amico tuo, de. apd̄ extra. m. t. hoc ſemp cogita:
ꝙ etſi fuerit amicus tibi deus in ſuſcipienda
hmōi ſpōſione: in reddēda tñ rōne inueniēdus
ſit quodāmō tāq̄ extraneus: & iudicaturus ſine
ꝑſonarū acceptione. Ad hoc etiā ꝑtinet q̄d in-
fert. Illaqueat⁹ es verbis oris tui: & captus pro-
priis ſermonib⁹. Verbis noſtris illaq̄amur, ſi for
te dū corripim⁹ alios: nō corrigim⁹ noſmetipōs
Inexcuſabilis eñ eſt ſicut ait apl's, oīs homo q̄
iudicat, ſi tñ in quo iudicat alterū, ſeipm̄ cōde-
mnat. Sermonib⁹ noſtris capimur, ſi magna di-
cimus & parua facimus. Vel forte etiā dū bo-
na loquimur: praua committimus. Audiamus
igitur conſilium ſapientiæ quod ſequitur.

Quō ꝑlatus poſſit a periculis liberari.

¶ Fac ergo fili mi q̄d dico: & temetipm̄ libera. Q
Nō glorieris ꝙ filiis tuis dicat de te: Quęcūq̄
dixerit facite: ſed tu ipe facito q̄d dico. Si eñ vt
alios liberes: bene loqueris: temetipm̄ nō liberas
niſi bñ etiā opereris. Vñ aūt liberemur, pia ma
ter in eo aperit cū ſubiūgit. Quia incidiſti ī ma
nus ꝓximi tui, videlicet ſi q̄d dico nō feceris. Si
proximum hūc intelligimus eū quē & ſæpius
ſic vocamus, grauiter ſatis hodie vt experimur
in manus proximi incidimus: non faciendo q̄d
dicimus. Inde enim vileſcit auctoritas prælato
rum: creſcit temeritas ſubditorum. Et ſi illis
non expedit iudicare eos quorum non fuerint
iudices cōſtituti: non nobis multo minus expe
dit ſic viuere inter eos, vt occaſionē demus ex
noſtris offenſionibus manifeſtis, quas non de-
buerant iudicādi. Aut ſi illos eatenus cohibue
rit timor dei vt non audeant manum mittere
in Chriſtum dn̄i: incidimus tamē in manus ꝓ
ximi: dū ꝓbemus velut opportunitatē faciendi,
materiam. ſ. iudicandi. Nec noſtrum: ſed illius
eſt meritum: ſi incidentibus nobis ipſe cōtinet
manum. Si vero nō continet, & noſtrum eſt, &
illius peccatū. Nō ergo improbe exigas: nō im
prudēter ſuadeas: vt ille tibi parcat: ſed magis
temetipm̄ libera, faciēdo videlicet quod diuina
gratia nō ꝓpria cōcupiſcētia: ſapiētia nō mali-
tia: mater ſuggerit nō nouerca. Diſcurre ſicut
olim Moyſes inter deū & populū: illi ſupplicās
illos iudicās. Suſcita inquit amicū tuū: & vtrū
q̄ ſollicita. ſuſcita vt amicus amicū: nec apud
deū ꝓſumptuoſus: nec apud proximū malitio-
ſus: ſed illinc fiducia: hinc velut q̄dā ſęuitia, ex
amore vtraq̄ pariter oriat. Bene inter ꝓximos
amicū ſuſcitat: qui velut quibuſdam ſtimu-
lis vrgens inclamat. *Surge qui dormis* &c.
Nec incongrue illico ſubinfertur. Non dederis

somnum oculis tuis:nec palpebræ tuæ dormitent. Alioquin quō suscitabis alios somnolētus? Veritamē si nō nimis videtur curiosum a somno oculoꝝ:dormitationē discernere palpebrarum:opus est nobis oculis:sed palpebris forte nō minus. Multis eñ multorum suspecti sunt oculi:& q vident plurimū oculati:plurimis inueniunt hodie odio & terrori. Quãobrē nō mō inuestigare:sed plurima dissimulare nos cõuenit:& nõnulla nescire. Qꝫ si vigilātia opus est in rebus cõsiderādis:nō minori forsitan in dissimulandis. Bene ergo vigilat:etsi palpebras quādoq; cõplodat:q nihil negligit:etsi multa dissimulat. Bene etiā clausis palpebris nō dormitat qui q̄tum expedit singula curat:etsi plura quasi nō videat. Aliter:q̄si dat somnū oculis qui videt facienda:sed negligit. Dormitat palpebris qui male sibi de ignorātia blādiens,qđ scire potuerat & debuerat:nō inquirit. Vigilat oculis qui nō negligit pensare qđ sciat. Vigilat palpebris qui cõsiderat etiā qđ ignorat. Sequit. Eruere quasi damula de manu: & quasi auis de insidiis aucupis. Sicut eñ stupis vt aiunt insipiens sese scarabeus magis ac magis cornibus intricat:sic est oīs qui ad secularia negotia aduocatus nō accelerat vt se eruat:sed moras nectit:occasiones exquirit vt se obliget amplius: & immergat. Et qđ aliud sua cõferunt cornua scarabeo? Nō eñ ceruus vt saliat & transiliat: sed scarabeus vt hæreat. Melior est damula de manu sese eruens. Eruere inquit q̄si damula de manu:& si tenere te voluerit mūdus, excutere & fugam arripe. Recurrat piscis ad aquam:ne moriat in sicco. Recurrat monachus ad disciplinā ne pericliteť in seculo. Et q̄si auis(inquit)de insidiis aucupis. Male tenemur his laqueis,si occupatione plationis nō in cœlū euolent corda nostra:sed terrenis hæreāt desideriis tanq̄ retibus aucupis.

Hugo de Sancto Victore.

Qꝫ per exteriorē hoīem hō interior dignoscat.

R ¶Homo apostata vir inutilis,graditur ore peruerso:annuit oc.terit pe.di.loquitur:prauo corde machi.dolum:& omni tempore iurgia seminat. Huic exemplo veniet perditio sua:nec habebit vltra medicinā. Qꝫ sit iste perditioni proximus ipsa sua actione satis demõstrat,qui per inquietudinis vitiū in semetipso pacem perdit: etiā pri⁹ q̄ foris inueniat obsistentē.& quo pcipitādus sit patet:si occasionē foris inuenerit:quē nullo turbante exterius:sua intus leuitas & impatientia ad furorē pcipitē rapit. Vnde in fine furoris idiciū expssit dicēs. Oīni tēpore iurgia seminat. Quia hic est ordo pditionis:vt primū hō per inquietudinē cõstātiā deserat:ac sic tandē vsq; ad impatientiā foris erūpat. Nemo igiť eos parū delinqre putet:q cõtra disciplinā ad inordinatos gestus mēbra sua inflectūt,& eorū indecenter actiones peruertūt:quia nunq̄ scriptura tam seuere istos exteriores motus in nobis reprehenderet,nisi oīs exterioris hoīs inhonesta figuratio ab interiori mētis corruptione manaret. Proinde necesse est vt vnūquodq; mēbrū in eo ad qđ creatum est officio se cõtineat neq; alterius mēbri ministeriū sua admixtione cõfundat.i.vt oculi videāt:aures audiāt:& sic de reliquis. Est eñ q̄si qđā resp.corpus humanū:in quo singulis mēbris sua officia distributa sunt.

Galfridus.

Qui sint qui cœlestes diuitias obtinebunt.

MEcum sunt diuitię & gloria:opes superbæ & iustitia. Non incõgrua sane connexio gloriæ & diuitiarum:quas vtrasq; pariter sapientia secū esse testať. Notandum tamen ꝙ hmōi gloriam & diuitias quas comitať iustitia,nō ad sinistrā ptinēt sapiētię sicut legiť de qbusdā. In sinistra illius diuitię & gloria. Nimirū cor sapiētis ĩ dextra illius. Et sane vt veritas ipsa testať:vbi est thesaurus tuus ibi est & cor tuū. Itaq; nemo cũcteť:nemo dissimulet: infirmus dicat qa fortis sum. Regnum eñ cœlorū vim patiť:& robusti diripiūt illud. Egestatē vt legimus operať manus remissa:& robusti habebūt diuitias. Fratres si tāta faciūt hoīes,tāta sustinēt ꝑ diuitiis terrenis fallacib⁹ & caducis:quid nō deberēt ꝑ cœlestibus veris pariter & æternis? Quibus equidē obtinēdis in oībus & per oīa necessariū robur mētis contra humana odia,opprobria,dāna,supplicia. Iuxta illđ. Beati eritis cū vos oderint hoīes &c. Alios eñ humana magis aut terret:aut grauat offensa. Alios verboꝝ iniuria. Alios iactura rei familiaris:illos molestia corporalis. In qbus oībus diuitias veras soli poterūt obtinere robusti:qui poterūt ꝑteritorū malorū, pſentiū,futurorum nō recordationi,nō dolori cedere,non timori. Ad hoc itaq; opus est fortitudine:sed nō sola: quia nec sola illa est virtus. Omnis autē virtus necessaria est his qui vere volūt esse robusti:vt fortitudo,prudentia,temperantia,iustitia: sine quibus nullum est robur mentis.

S

Vverricus.

Qꝫ oēs mūdi diuitias pauptas supēt christiana T

¶Mecū sunt diuitię & gloria,opes supbæ & iustitia. Bonę opes ꝑrsus diuitię salutis:in qbus superbiť vt iustitia nō deserať. Fratres supbia ista est glia exultātiū in dño:& insultantiū mūdo,ꝙ nihil habeat tam pciosum vt paupertati valeat comparari sanctorū. O q̄ pusillo aīo estis

cur non superbitis mecum in opibus istis? Superbiam istam non damnat:sed remunerat magister humilitatis:si videlicet ita magnanimis sit in cõtemptu mundi vt omnẽ gloriã eius q̃si de sublimi despicias:& nihil pendas præ amore & gloria tuæ nuditatis. Omnino diues es si in paupertate gloriaris.

Bernardus.

Qꝫ Christus.vii.columnarum sibi domum virginem præparauit.

9. V Sapientia ædificauit sibi domum &c. Cũ multis modis dicat̃ sapiẽtia: quærendum est de qua sapientia dicit̃ ꝙ ædi.si.do.Dicitur em̃ sapientia carnis q̃ inimica est deo:& sapientia huius mundi q̃ stultitia est apud deũ.Nulla talis sapientia ædificat:immo destruit quãcunq; domum inhabitat. Est alia sapientia q̃ desursum est:& ipsa est Christ⁹ dei virtus & dei sapiẽtia.Hæc sapiẽtia de sinu patris ad nos veniens ædificauit sibi domum: ipsam.s.matrẽ suã virginẽ Mariã:in qua.vii.columnas excidit.Quid est autẽ in ea.vii.colũnas excidere:nisi ipsam dignũ sibi habitaculũ fide & operibus ꝑparare? Nimirũ ternarius numerus ad fidem propter sanctã trinitatẽ:quaternarius pertinet ad mores propter quatuor principales virtutes.Qꝫ aũt in beata Maria sancta trinitas fuerit ꝑ ꝑsentiã maiestatis:vbi solus filius erat per susceptionẽ humilitatis:testat̃ nũcius cœlestis qui ait.Spũs sanctus superueniet in te &c.Ecce habes altissimũ:habes filiũ:habes spiritũ sanctũ.i.patrẽ & filiũ & spiritũ sanctũ.Neq; em̃ potest esse pater sine filio:aut sine patre fili⁹ aut sine vtroq; ꝓcedens ab vtroq; spũs sanct⁹. Manifestũ est ergo fuisse in corde virginis fidẽ sanctæ trinitatis.Vtrũ autẽ quatuor principales virtutes possederit videamus. Et primũ an fortitudinem habuerit.Quõ em̃ illi fortitudo abesse potuit,q̃ abiectis secularibus põpis:spretis voluptatib⁹ carnis:soli deo in virginitate viuere ꝓposuit? Porro ꝙ tẽperãs,prudẽs,& iusta fuit,ex angeli collocutione & ipsius respõsione luce clarius cõprobamus.Salutata em̃ ab angelo tã venerabiliter nõ se extulit quasi q̃ singulari gratiæ priuilegio benediceret̃:sed siluit & qualis esset hæc salutatio secũ cogitauit. Qua in re q̄d nisi temperãs fuit? Cũ vero de cœlestibus mysteriis ab eodẽ angelo doceret̃, diligẽter quæsiuit quõ conciperet & pareret q̃ verũ nõ cognosceret.Et in hoc prudens extitit. Iustitiæ autem ꝑfert insigne:vbi se ancillã dñi cõfitet̃: Fuit igitur beata Maria fortis in proposito:tẽperans in silentio: prudens in interrogatione: iusta in confessione.His itaq; quatuor morum columnis & tribus fidei prædictis extruxit in ea sibi domũ sapientia cœlestis:quæ adeo mentem eius repleuit vt de plenitudine mentis fœcundaretur & caro:ac virgo eadem sapiẽtiam carne tectam pareret,quam prius mente pura conceperat.Nos quoq; si,eiusdem sapientiæ fieri domus volumus necesse est vt eiusdem.vii. columnis extruamur.i.vt fide & moribus ei ꝑparemur.Et in moribus solam puto iustitiam sufficere,cæteris tamen virtutibus circũsultã Itaq; ne errore fallatur ignorantiæ sit ei ꝑuia prudentia. Sint hincinde temperantia atq; fortitudo:ne forte labat̃ vel in dexterã vel in sinistram declinando.

Quibus virtutũ studiis sedes in anima domino præparetur.

X ¶Sapientia ædif.s.do.ex co.vii.Quæ est dom⁹ sapientiæ? Vtiq; anima iusti:quæ sedes dicitur sapientiæ.Merito plane:quia iustitia & iudiciũ præparatio sedis tuæ.Iustitia virtus est q̄d suũ est vnicuiq; tribuens.Si ergo desideras in anima tua sedem parare sapiẽtię:tribue tribus vnicuiq; quod suum est.s.superiori:inferiori:æquali:& digne paras ei in iustitia sedem suam.Red de inquã reuerentiam prælato & obedientiam quarum altera cordis:altera corporis est. Nec enim sufficit exterius obtemperare maioribus nostris: nisi ex intimo cordis affectu sublimiter sentiamus de eis. Qꝫ etsi tam manifeste indigna innotuerit prælati alicuius vita vt nihil omnino dissimulationis, nihil excusationis admittat : propter eum tamen a quo est omnis potestas, eum quem talem nouimus excelsum reputare debemus:non præsentibus personæ meritis:sed ordinationi diuinæ & dignitati ipsius officii deferentes.Sic & fratribus nostris īter quos viuim⁹ ĩpõ iure fraternitatis & societatis humanę cõsilii sumus & auxilii debitores.Hęc em̃ volumus vt & ipsi nobis ĩpẽdant:Cõsiliũ quo erudiatur ignorantia nostra: auxilium quo iuuetur infirmitas nostra. Sed forte erit qui dicet:Quod ego consilium dabo fratri:cui nec vnũ verbum dicere fas est absq; licẽtia? Quod auxilium impẽdere est cum nec minimum quid agere liceat absq; obedientia? Ad quod ego.Non deerit certe quod facias:tã tummõ charitas fraterna nõ desit.Nullũ ergo cõsiliũ melius arbitror,q̃ si exemplo tuo fratrẽ tuũ docere studeas q̃ oporteat fieri,prouocans eum ad meliora,& consulens ei nõ verbo neq; lingua:sed o.& ve. An vero vtilius aut efficacius auxilium est q̃ vt ores pro eo: vt non dissimules redarguere culpas eius vt non modo nullum ei offendiculum ponas : sed & sollicitus sis quãtum præuales, tanq̃ angelus pacis de regno Dei scandala tollere:& occasiones

ſcandalorũ penitus remouere. Si te talem conſiliarium, & auxiliarium fratri exhibes, reddis ei qđ debes. Porro ſicui forte prelatus es: huic ſine dubio teneris debitor ſollicitudinis amplioris. Exigit a te & ipſe cuſtodiã & diſciplinã. Cuſtodiam: vt poſſit cauere peccatũ. Diſciplinã: vt qđ minus cauit: nõ maneat impunitũ. Q2 etſi nemini fratrum preeſſe videris: habes tñ ſub te cui cuſtodiã hanc, & diſciplinã oporteat exhiberi. Dico autẽ corpus tuũ: qđ ſine dubio regẽdum accepit ſpũs tuus. Debes ei cuſtodiam, vt non regnet in eo peccatũ: nec mẽbra eius arma fiant iniquitatis. Debes diſciplinã, vt dignos faciat pœnitentię fructus caſtigatum, & ſubditũ ſeruituti. Lõge tamẽ grauiori & periculoſiori debito tenentur aſtricti: qui ꝓ multis animab9 reddituri ſunt rationẽ. Quid ego infelix: quo me vertam: ſi tantũ theſaurũ: ſi precioſum depoſitum illud qđ ſibi Chriſtus ſanguine ꝓprio precioſius iudicauit, cõtigerit negligentius cuſtodire? Si ſtillantem in cruce dñi ſanguinẽ collegiſſem: eſſetq; repoſitus penes me in vaſe vitreo: quod & portari ſepius oporteret: quid animi habiturus eſſem in diſcrimine tanto? Et certe id ſeruandũ accepi, ꝓ quo mercator nõ inſipiens, ipſa. ſ. ſapientia ſanguinẽ illum dedit. Sed & habeo theſaurũ iſtum in vaſis fictilibus: & quibus multo plura q̃ vitreis imminere pericula videantur. Accedit ſane ad ſollicitudinis põdus, & timoris, ꝙ & meã, & proximi cõſcientiã ſeruare neceſſe ſit: neutra mihi ſatis eſt nota. In eo tñ excuſabilis videor: ſi vt prędixi debitam exhibeo pariter diſciplinã: & cuſtodiam. Q2 ſi priora quatuor nõ defuerint. i. erga prelatos reuerentia, & obedientia: cõſilium, & auxiliũ erga fratres: quo ad iuſtitiã ptinet, nõ imparatã ſedem inueniet ſapiẽtia. Et fortaſſis hę videantur ſeptẽ columnę: quas excidit in domo quã ędificauit ſibi. Septima vero quęrenda eſt. Quid vero prohibet ſicut. vi. in iuſtitia, ſeptimã intelligi in iudicio? neq; em̃ iuſtitia ſola: ſed iuſtitia ait, & iu. p̃. ſe. t. Deniq; ſi prelatis, & ęqualibus, & inferioribus reddimus qđ oportet: nihil ne accipiet deus? At ei plane quod debet retribuere nemo poteſt: ꝙ tam copioſe accumulauerit ſuper nos miſericordiã ſuam: ꝙ tam multa delinquimus ei: ꝙ tam fragiles, & nihil ſumus: ꝙ tam plenus & ſufficiens ille ſibi, & bonorum noſtrorũ nõ egens. Audiui tamen ſanctũ quẽdam dicentem. Honor regis iudicium diligit. Nihil quod in ſe eſt a nobis exigit amplius. Tantũ dicamus iniquitates noſtras: & iuſtificabit nos gratis. Diligit em̃ animã, quę in conſpectu eius, & ſine intermiſſione conſiderat, & ſine diſſimulatione diiudicat ſemetipſam. honorat quippe veritatem: qui ſe, & ſua omnia in eo ſtatu quo veritas habet, & agnoſcit veraciter, & humiliter confitetur. Audi manifeſtius a te iudiciũ exigi poſt iuſtitiam. Cum feceritis inquit hęc omnia, dicite: Serui inutiles ſumus. Hæc plane ꝙ in hoĩe eſt digna ſedis pręparatio dño maieſtatis: vt & iuſtitię mandata ſtudeat obſeruare, & ſemp indignum ſeſe & inutilem arbitretur.

Galfridus.

Q2 etiam in præſenti, dolore non careant gaudia reproborum.

Riſus dolori miſcebit, & extrema gau- 14. Y
dii luct9 occupat. Infelix mixtura eſt ſi materia lugubris fallacẽ ſibi formã induat gaudiorũ, & effectum lętitię cauſa triſtis vſurpet. Nec illius interim riſus dolore caret qui delitias cõputat eſſe ſub ſentib9, & licet foris intentus vel diſtentus poti9 parum intus ſentes ſentiat, cõpungitur tñ in cubili ſuo. Cęterum ſi in huiuſmodi pernicioſa gaudii commixtione pſtiterit: luctus ſane nõ mixtus mixti gaudii occupabit extrema: vt cum dixerit pax & ſecuritas: ſubitaneus illi ſuperueniat nunq̃ effugiendus interitus. Qđ em̃ extremũ fuerit erit æternum.

Bernardus.

Quibus de cauſis omnia fecit deus. 16.

Vniuerſa propter ſemetipſum fecit Z
dñs. Alibi dicitur quia omnia ꝑpter electos. Aliter tamẽ propter ſe: aliter propter ſuos. In eo em̃ ꝙ oĩa propter ſe, pręueniens cõmendatur origo. In eo autẽ ꝙ dicitur omnia ꝑpter ſuos, magis exprimitur fructus ſequens. Oĩa propter ſemetipſum gratuita bonitate, ꝑpter ſuos ꝓ eorũ vtilitate. vt illa efficiẽs cauſa ſit: hęc finalis. Oĩa ergo ꝑpter temetipſum feciſti deus. Vnde qui eſſe vult ſibi non deo, nihil incipit eſſe inter omnia.

Cantica ſine titulo.

De triplici ſtatu ſanctorum.

Gemma gratiſſima expectatio preſto- 17. A
lantis. Sicut cũ aliquis puerũ necdũ per ſe ambulare ſcientem, vt eum in greſſu proprio firmet, oſtendit ei pomũ vel aliquid aliud qđ ſui decore oculos eius alliciat: deſideriũ excitet: vt rei cõſpectę intentus ad eũ perueniat: Sic dñs vt a tẽporalibus nos auocet promittit ęterna: vt rerũ amorẽ labiliũ meliorũ deſiderio ſuperem9. Ait ergo. Gẽma gratiſ. expec. pſt. Ac ſi cũctis mortalib9 clamet. Q2 diu tam pdite reb9 miſeris & pereũtib9 adhęretis: & beata ac pmanẽtia, quę a puris mẽtib9 expectanẽ, negligitis? Aſpicite gẽmę ſpecioſę naturã

& rerum feliciū in ea cōsiderate figurā. Gēma pura: leuis: & lucida: puritatē, leuitatē, claritatē quā sancti prestolant, designat. Hęc etiā in hac vita habēt sancti tanq̄ gēmam gratam: habēt eam post hāc vitam vsq; ad diem iudicii tanq̄ gēmā gratiorē: habebūt illam post generalem resurrectionē tanq̄ gēmam gratissimā. In præsenti etenī vita puritas sanctorū est in emendatione vitiorū, leuitas in tranquilla cōpositione motuum, claritas in cōtemplatiōe cęlestiū gaudiorū. Porro post hanc vitam vsq; ad diem iudicii, puritas sanctorū est illud cōscientię gaudium: qđ nec pręteritorꝝ malorū memoria: nec pręsentiū molestia: nec timor futurorū in aliquo minuit aut pturbat. Leuitas autē eorum ibi est inturbabilis, & vndiq; pacata internę qetis suauitas: & omniū vitiorum ac quarūlibet impugnationum asperitate nō tam depressa q̄ penitus exclusa, in summa iocunditate serenitas. Charitas vero eorū ibi ē lucida tota: nō horaria sicut hic: sed perseuerans cōtēplatio veritatis: & semel accepta sine amittendi timore iugiter possidetur. Iam vero beata resurrectione celebrata cū immortalibus receptis corporibus Christo feliciter cœperint cōregnare, quę vel qualis sit ibi eorum futura pietas, leuitas, claritas: quis digne cogitare, qs capere, qs enarrare sufficiat?

Petrus Rauennas.

Q; iudicium sine mīa sit palatium sine rege.

21. B QVi obturat aurē suā ne audiat pauperem: & ipse clamabit ad dn̄m, & nō erit qui exaudiat eū. Quō petit misericordiā qui negauerit? Iudiciū inquit sine misericordia fi. illi q nō f. m. Proinde qđ est sine rege aula regis: hoc est sine largitate ieiunium. Aula regis fulget auro, nitet marmore, picturis splendet, grādescit spatiis, leuatur culmine, amœnatur tectis, ipso terribilis ē secreto: sed sine rege honorē nō habet: caret glīa: est vacua solitudo. Sic ieiuniū licet innocētia radiat: castitate fulget actu: pingitur moribus: micat sanctitatis incessu: toto magnificat ornatu: sed sine misericordia, gloriam nō habet: mercede caret palmā nō tenet: pdit fiduciā supplicādi: ipetrādi meritū nō capessit, attestante scriptura: quę dicit. Qui claudit aurē suam &c.

Galfridus.

Q; de omni hoste obedientia triūphabit.

C ¶Vir obediens loquitur victorias. Vere nō victoriam: sed victorias. Triplicē em̄ loquitur victoriam de mūdo: triplicē de peccato: triplicem de seipso. Scim⁹ quoniā mūdus in triplici maligno posit⁹ est: in maligno curiositatis, cupiditatis, voluptatis. Curiositas ad dignitates, & dominationes affectandas insudat. Cupiditas ad pecunias, & possessiones ampliandas anhelat. Voluptas ad ollas ęgypti, & delitias terrenas aspirat. Ecce quomō triplici victoria de mūdo triūphat obediētia. Triplici modo similiter triūphat de peccato. Triplex nāq; est funiculus peccati. Est em̄ peccatū in deū: est in proximū: & est in seipsum. In deū peccat, qui diuina iudicia detrectando diiudicat: diiudicando condemnat. In pximū delinquit qui in necessitatib⁹ ei subuenire dissimulat: cū habeat vnde possit. Ille peccat in seipsum, qui in aliquo suę carnis flagitio cōmaculat corpus suū. Tertia nunc restat de seipso: & hanc sicut cæteras triplicem esse conspicio. Tria nanq; sunt, quę ad vincendos nos nō mediocriter obsunt, natura, consuetudo, sua vniuscuiusq; vita. Vt igitur plenam quisq; de seipso capiat victoriā, vīcat necesse est naturā, vincat cōsuetudinē, vincat vitam suā. Vincat naturam nō secūdum statum illum: in quo creata est: sed secūdū istum, in quo remansit: scilicet corruptionis. Oportet eam restringere, nō extinguere, reprimere nō opprimere. Seruiat ergo ne sequiat: ancilletur ne dominetur. Alioquin qui secundum eam vixerit morietur. Vincat nihilominus consuetudinē illam scilicet quæ de corruptione nascitur: nō illam quę per rōnē introducitur, & prudentia & discretione nutritur. Graue est em̄ prauam consuetudinē abrūpere: difficile est inolitam abolere. Sed nec sic plane teipm viceris: nisi & vitam propriā odio habueris.

Cassianus.

Q; desides ac remissi virtutum gloria minime vestiantur.

VEstietur pannis dormitatio, vel vt in 23.
veteri translatiōe habet. Vestietur cō D
scissa, & pānosa oīs somniculosus. Sine dubio em̄ nō merebit illo incorruptiōis vestimēto ornari de quo Apostolus pręcipit. Induimini dominū Iesum Christum. Et iterū. Induti lorica iustitię & charitatis. Et de quo etiā ad Hierusalem dicitur. Induere vestimētis glorię tuę, quisquis somno otii vel acidię superatus nō industrię suę labore: sed inertiæ pannis operiri maluit. quos abscindēs de plenitudine scripturarum nō vestimētum glorię nec decoris, sed ignominiosum excusationis velamē: suę coaptauit ignauię. Solent em̄ dicere qui eiusmodi sunt. Operamini nō cibū qui perit: sed q permanet in vitam ęternam.

Q; septem sunt quę licet iustus cōmittat, tamen iustitiam nō amittat.

24 E SEpties cadit iustus & resurgit. Quid aliud est cadere q̄ peccare? & tñ cũ dicat septies cadere, pnũciat nihilomin⁹ iustus: nec iustitię ei⁹ p̄iudicat lapsus fragilitatis hũanę. qa multũ interest inter sancti & peccatoris hoĩs lapsum. Aliud est enim admittere mortale pctm̃: & aliud cogitatiõe q̄ pctõ nõ caret, pueniri: vel ignorãtię aut obliuiõis errore aut facilitate sermonis offendere: aut ad pũctũ a fide catholica aliqd hęsitare: aut subtili q̄dã cenodoxiæ titillatione pulsari: aut necessitate naturę aliquãtisper a summa perfectione recedere. Hęc em̃ sunt septẽ lapsuũ genera: in q̄bus vir sanctus licet nõnũq̄ cadat: tamẽ iustus esse nõ desinit. quæ q̄uis leuia videant̃ ac parua, tamẽ faciunt eũ sine pctõ esse nõ posse.

Qꝫ in vitiorum victoria nemo debeat de propriis viribus gloriari.

F ¶Cũ ceciderit inimic⁹ tu⁹ ne gaudeas. i. si suggestionẽ inimici adiuuãte dei gr̃a oĩno cõtẽpseris, penitusqꝫ extinxeris: noli inaniter gloriari. Hoc em̃ ẽ qđ subiũgit. In supplãtatiõe aũt ei⁹ noli extolli: ne videat dñs & non placeat ei: & auertat irã suã ab eo. i. ne pspiciẽs elationẽ cordis tui, ab eius impugnatione discedat: & incipias derelict⁹ ab eo rursus prima quã p dei gratiã ante supaueras, passiõe vexari. Nõ em̃ orasset ppheta dicens. Ne tra. do. bestiis. a. cõ. ti. nisi sciisset ppter inflationẽ cordis quosdã, vt humilient̃: eisdẽ rursus vitiis q̄ vicerãt tradi.

Petrus Damianus.

Qꝫ prius extirpãda sunt vitia vt virtutes postmodum inserantur.

G ¶Diligẽter exerce agrũ tuũ, vt postea ędifices domũ tuã. Incassum conat̃ ędificare fastigiũ: q in arena quę dissilit collocat fundamẽtũ. Qui virtutũ lapidib⁹ festinat atriũ sublime cõstruere: pri⁹ eũ necesse ĩhorrẽtia carnaliũ delectationũ dumeta purgare. diligẽter inq̄t exerce agrũ tuũ &c. Ille quippe bene domũ mẽtis ędificat, q prius agrũ corporis a spinis vitiorũ purgat.

Bernardus.

Qꝫ qui plus iusto delectatur propriis, alienis laudibus mordeatur.

25. H MEl inuenisti? comede qđ sufficit tibi. Noli mltũ comedere: ne forte satiat⁹ euomas illud. Põt nõ incõgrue hoc loco mellis noĩe fauor hũanę laudis ĩtelligi. Meritoqꝫ nõ ab oĩ: sed ab ĩmoderato mellis hui⁹ edulio phibemur. Est. n. cũ vtiliter hũanas laudes recipim⁹ fraternę dũtaxat charitatis ĩtuitu, & ad salutẽ eorũ q nobis ppterea facili⁹ acq̄escũt. Hac ergo pcitate seruata mellis hui⁹ moderata comestio nõ nocebit. Inuẽto aũt melle ĩmoderatius vescit̃, quisqꝫ apponẽs oĩno cor suũ fauore humanę laudis inflat̃. Vis aũt noscere qñ euomat ĩmoderat⁹ epulo mellis eduliũ, qđ vsqꝫ ad satietatẽ sumens modũ parcitatis excessit? Tũc sine dubio, cũ fauore ipõ cõtẽtus humano nõ aliũ fructũ quęrẽs: tũc inquã mlta cũ anxietate euomit qđ cũ pniciosa delectatione comedit: cũ aliũ quẽlibet laudari audiẽs cõtabescit. Mens em̃ dedita vanitati, & arrogãtia tumẽs: laudem alterius suã reputat vituperationem.

Cassianus.

Qꝫ anima quã tristitia cõsecerit, deo nec vestimentũ nec ędificiũ potest esse.

¶Sicut tinea vestimẽto, & vermis ligno, ita tristitia viri nocet cordi. Satis euidẽter ac pprie vim noxii hui⁹ ac pniciosi vitii sermo diuin⁹ expressit. Vestimẽtũ nãqꝫ tinearũ esu attactũ nulli⁹ precii vel honesti vsus poterit vlteri⁹ hr̃e cõmerciũ. Similiter lignũ vermib⁹ exaratũ nõ iã ad ornatũ vel mediocris ędificii: sꝫ ad cõbustionẽ ignis merebit̃ deputari. Ita igit̃ & aĩa q̄ edacissimis tristitię morsib⁹ deuorat̃, inutilis erit vel vestimẽto illi põtificali qđ vnguẽtum sp̃us sancti de cęlo descẽdens infudit. iuxta illud. Sicut vnguẽtũ in capite qđ descẽdit in bar. bar. Aaron. qđ descẽdit in oram vestimẽti eius. Sed nec ad structurã tẽpli illius spiritalis atqꝫ ornatum poterit ptinere: cuius Paulus sapiẽs architectus posuit fundamentũ dicens. Vos estis tẽplum dei: & sp̃us sanctus habitat in vobis. I

Bernardus.

Qꝫ propria opprimatur a gloria qui veritatẽ quęrit studio vanitatis.

¶Qui scrutator ẽ maiestatis opprimet̃ a gl̃ia. K Ita dico: nisi simplicẽ & purũ oculũ attulerit: si nõ dei: sed suã quęsierit gl̃iam. Alioq̄n sua q̄sqꝫ opprimit̃ nõ dei gl̃ia: dũ pcliuis ĩ istã: ad illã leuare ceruicẽ nõ finit: nimirũ grauẽ cupiditate.

Adam.

Qꝫ nõ tam fit amor q̄ amentia nõ redarguere quos amamus.

MEliora sunt vulnera diligẽtis: q̄ fraudulenta odiẽtis oscula. Noli irasci vera dicẽti amico: qa si veritas odiũ parit: nõ id tñ agit ĩter eos q sanctę charitatis vinculis astringunt̃. In odiũ vitiorũ sanctus amor ignescit & loq̄t: & in illos inuehit̃ magis, quos magis diligere cõprobat̃. Amicorũ pcere vitiis: adulatio est nõ dilectio: nec tã amicitiã q̄ amẽtiam sapit: nõ redarguere quos amamus. 27. L

Galfridus.

Qꝫ laus vitę pręsentis maledictio nominetur.

¶Qui de nocte assurgẽs magna voce bñdicit amico suo: maledicẽti similis erit. Nox est vita M

ista mortalis, ignorantię tenebris tetra, & culparũ obscura caligine. In ea tñ cõsurgens amico suo voce grandi benedicit q in vita sua laudare hominẽ & non parce laudare pręsumit. Itaq; similis est maledicenti: dum inutiliter vtilem somnũ excutit: & beatificans in errorẽ inducit: vel nõ recipienti misero molestus lucem ingerit quã ille nõ diligit: iuxta illđ. Et diẽ hominis nõ desideraui: tu scis.

Qꝫ prȩlatus non de intentione: sed de opere debeat iudicare.

N ¶Diligẽter agnosce vultũ pecoris tui. Sicut de occultis alieni cordis temere ẽ iudicare: sic de eis quę ĩ facie sunt nõ licet dissimlare pastori. Habet & vultus probabile quoddã voluntatis indiciũ. vnde etiã dicit obtinuisse vocabulum. Cauẽdum ergo pastori ne inueniat in iudicanda intentione cordis suspiciosus: sed nihilominus attẽdendũ ne sit in cõsiderãda exteriori cõuersatiõe remissus. Vultũ em̃ pecoris sui nõ solum agnoscere: sed diligenter iubet agnoscere: vt nõ pręsumat facilẽ sese hr̃e notitiã: sed adhibeat diligentiam. nõ em̃ semp eris priceps: sed summo pricipi reddes rationẽ. Alioqn corona inqt datur a gñatiõe in gñationẽ. Ideo em̃ vt ait apl's, plures facti sũt sacerdotes: ꝙ mor. iter. ma. nõ possent. Iesus autẽ eo ꝙ maneat in ęternũ: sempiternũ habet sacerdotiũ. Illis ergo corona datur a gñatiõe in gñationẽ: a qbus eiusdẽ coronę ratio exigit: & in illis iuenit hęc vicissitudo: qb⁹ vicaria credit dispẽsatio. Quid autẽ pro eius coronę adeptiõe ambitio humana nõ faceret si ppetua foret? Nũc autẽ habet hęc corona terminũ, & nõ habet cõcupiscẽtia modũ. Seqt. Apta sunt prata: & apparuerũt hęrbę virẽtes. En pratũ gratissime vernãs, gl'iosissime flores, cõgregatio sancta fideliũ. Apparuert hęrbę virẽtes. Appuerũt inquã & disparuert: vꝫ scĩ pr̃es, q añ nos fuerũt: sꝫ iã pterierũt, nec diu iñuẽta sũt loca eoꝝ vacua. Quicũq; em̃ decidãt, facile satis & abũdãter iueniunt q p eis illico collocent. Collecta sunt fœna de mõtib⁹. qa oĩs vi ror exaruit: & virẽtiũ hũiliata altitudo viroꝝ.

Hugo de Foilleto.

Quã diligẽtiã plati debeãt subditis adhibere.

O ¶Cõsidera diligẽter vultũ pecoꝝ tui. Vultũ pecoris sui cõsiderat, qui qd singuli subditoꝝ possint nõ ignorat. cui p cõfessionẽ corda, p circũspectionẽ opa, p expimentũ qd possint, p effect⁹ quid velint, ratio manifestat.

Qꝫ sol⁹ tior grãm custodiat quã meret.

28. P Beatus homo q semp est pauid⁹. In veritate didici nil ęque esse efficax ad gratiã pmerẽdam: retinẽdã, recuperãdã: q̃ si oĩ tẽpore corã deo inueniaris nõ altum sape sed timere. Time ergo cũ arriserit gratia: time cũ abierit, time cũ denuo reuertet: & hoc est semp pauidũ eẽ. Cũ adest, time ne nõ digne operis ex ea. Sed supbię spũs si impedire nõ pręualet actionẽ: tentat intẽtionẽ: suggerẽs & suadẽs quaten⁹ effectũ gratię arroges tibi. Qđ qdẽ genus supbię intolerabile esse nõ ambigas. Timẽdũ ẽ ergo manẽte gr̃a. Quid si recesserit? Nũ multo magis timẽdũ? Plane multo magis: qa vbi tibi deficit gr̃a: deficis tu. Audi qd dator gratię dicat. Sine me (ait) nihil potestis facere. Time ergo subtracta gratia tanq̃ mox casur⁹: Time deo tibi vt sentis irato. Time quia reliquit te custodia tua. Nec dubites in cã esse superbiam si nõ appareat: etiã si nil tibi conscius sis. Nunqd em̃ qui humilib⁹ dat gratiã: humili auferet datam? Ergo argumẽtum superbiæ priuatio gratiæ est. Qꝫq̃ tamẽ interdum subtrahitur gratia siue retrahitur nõ pro superbia quę iam est: sed quę futura est nisi subtrahatur. Habes huius rei euidens documentum de apostolo: qui stimulos carnis suę sustinebat inuitus: nõ qa extolleretur: sed ne extolleretur. Iam si gr̃a repropitiata redierit multo amplius tunc timẽdum: ne forte cõtingat recidiuũ pati: quod vtiq; deterius est.

Galfridus.

Qꝫ sapiẽti q̃diu viuit in tẽpore, sit timẽdum.

Q ¶Beat⁹ homo q semp est pauidus. Sẽp. i. oĩ tpe. Nã in illa beatitudine qs timebit? Nũc aũt interim time si vis eẽ secur⁹. Simeõ iust⁹ & ti. & spũs san. e. in e. Ne mireris ꝙ timuerit iustus: & in quo spũs scũs erat. Non em̃ erat vacuus corã latrone viator: & quõ nõ timeret? Thesaurũ magnũ habebat in vase fictili: & timoratũ fuisse miraris? Tua credo securitas: aut de inopia: aut de ignorantia est. Aut enim deest quod possit auferri, aut deesse iam putas qui possit auferre. Time igitur vel ob hoc ipsum: ꝙ te inuenis nõ timentem.

De duplici pgenie pprię volũtatis.

30. R Sanguisugæ duæ sunt filiæ. Pessima mater voluntas propria: cuius sunt duę filię nõ degeneres: iniquitas scilicet & voluptas. Hęc animã inquinat: illa cõtrahit, & quodãmodo rugat. Sed quid loquitur ad discipl'os dñs? Nisi abundauerit iustitia vr̃a plusq̃ scrib. & Pha. nõ intra. in reg. cę. Ex hoc etiam patet ꝙ nullam animã Christus sibi spõsam assumet: nisi quę nõ habuit maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi. Et fortassis ad flagitiũ macula: ruga ad facinus nõ incõgrue referatur. Nos ergo nõ putemus sufficere no-

bis,si facinorũ rugas,& flagitiorũ maculas declinamꝰ.Oportet vt nec huiuſmodi aliqd inueniat̃ in nobis:nõ ſermo,nõ habitꝰ,nõ aſpectus, nõ etiã cogitatus ipſe laſciuũ aliquid redolere videat̃,nõ ſimultas aliqua,vel radix amaritudinis occupaſſe animũ,vel in ſigno quolibet apparere.Memẽtote ſermonis illius.Ab omni ſpecie mala abſtinete vos.

De quatuor viis quæ dei ſapientiæ ſunt ignotę.

S ℂ Tria ſunt mihi difficilia, & quartũ penitus ignoro.via aquilę in cęlo,via colubri in petra, via nauis in mari,& via viri in adoleſcẽtia ſua. Verbũ ſapientię eſt hoc:ſed quid eſt qđ ſapientię dei ignoret?Horrendum nobis eſt potius q̃ quęrẽdum. Pręſertim cũ ignorare dei,reprobare ſit nõ ignorare.Ignorat eñ dñs impios:quẽ ipſi nõ norũt:iuxta illud. Ignorans ignorabit̃. Et forte de huiuſmodi ignorãtia ad ſeipſam loquebatur ſpõſa cũ diceret.Neſciui:anima mea turbata eſt propter quadrigas. Aminadab populus meus ſpontaneus.Iſtę ſunt rotæ illę volubiles quatuor affectionũ, in quibꝰ humanus voluitur animus:gaudiũ.ſ.& triſtitia:timor & deſideriũ.Ad affectionẽ lętitię ptinet via aqlæ in cęlo:cũ in pſperitatibꝰ vitę pñtis extollit̃ qs & eleuat̃:ſeu etiã cũ falſo ſibi de iuſtitia q̃ſi blãdit̃. Ad affectũ triſtitiæ ptinet via colubri ſup petrã:cũ i aduerſitatibꝰ vitę pñtis mens hũana tabeſcit ĩfecta veneno mortifero,& ſupra petrã quaſi coluber reptãs.Et q̃uis elatis ad ſapiẽtiã difficilis ſit acceſſus:nõ minꝰ forſitã grauis eſt deſpatis,& cõſternat̃ aĩo in rebꝰ aduerſis. Vnũ eis remediũ ẽ,vnũ cõſiliũ, vt exaltatũ in ligno ſerpentẽ ęneũ pia cõſideratiõe reſpiciant:& dũ eius dolores attẽdunt,qui in carne mortali deꝰ erat æternus, ſuas omnes moleſtias paruipendant. Affectus timoris via nauis eſt in mari. Nihil eñ in rebꝰ humanis terribilius,nihil periculoſius eſt, q̃ inter flatus aeris:& fluctus maris: inter auras inſtabiles, & vndas mobiles ligno fragili credere vitã ſuã:& vix duobꝰ digitis a morte diſtare. Sic fluctuant quos metus agitat:& vana ſollicitudo cõturbat,vt nullum inueniat ſpei ancora firmamentũ:nullum prorſus,aut penitus ſcopuloſum littus appareat. In huiuſmodi naui dormit atq; dormitat qui cuſtodit Iſrael:quia nõ eſt qui ſuſcitet:q inclamet:Dñe ſalua:nos perimꝰ. Iſti difficile quidẽ ad ſapientiã redeũt:dum quę ſua ſunt quęrũt potius & cogitant: q̃ quę ſapiẽtię dei. Affectio deſiderii ſicut efficacior ad ſalutẽ:ſic ad pniciẽ vehemẽtior cõprobat̃:ipſa eſt via viri in adoleſcentia poſt cõcupiſcẽtias ſuas euntis:via q̃tenebroſa:& lubrica:pauerſa & auerſa a deo:nec modo aliena a ſapientia:ſed vſquequaq; remota,& penitus ignorata. Nõnullos tamẽ diuina pietas reuocat: & ab ipſa ſicut ad neſcientem animã, & turbatam pꝑter quadrigas Aminadab dicit & clamat. Reuertere reuertere Sunamitis:re.re.vt intueamur te.Reuertere quater dicit, vt viis quatuor reuertatur, vt quæ neſciens neſciri pariter merebatur : ſciat & videat ſemetipſam:vt eam pariter intueatur & ſpõſus.Hoc eñ eſt qđ dicit: Vt intueamur te. ambo pariter tu & ipſe.Reuertere igitur a via aquilę Sunamitis.i.miſella:a via colubri ſupra pætrã:a via nauis in mari:& viri in adoleſcẽtia ſua. Ipſis forſitan viis quatuor,vitia totidem imprudentia,iniuſtitia,puſillanimitas,& intẽperantia principantur.

De eo qđ ſcriptum: Per tria mouetur terra &c.

ℂPer tria moueť terra, & quartũ ſuſtinere nõ T poteſt. Per ſeruum cũ regnauerit.Per ſtultum cũ ſaturatus fuerit cibo. Per odioſam mulierẽ cũ in matrimoniũ fuerit aſſumpta, & p ancillam cũ heres fuerit dñę.De regno ſerui alio loco idem Salomon ait. Vidi ſeruos in equis, & principes ambulantes quaſi ſeruos ſuper terram.Et ſanctus Dauid:Vidi impiũ ſuperexaltatum,& ele.ſicut ced.Li.&c. Qđ nõ ſolum diuina geritur vltione:ſed humana etiã animoſitate,& puſillanimitate. Amant cathedras: ſed latebras fouent.Extollũtur inaniter,& ignauiter ſubmittuntur.Siquidẽ tumiditas & timiditas,pondus & pondus:& vtrunq; abominabile eſt apud deum. In equis iniqui ſuperbiunt ſed ſuis prauitatibus hũiles & deiecti nõ nitũtur manibus,vt morẽtur in domibus regum: ſed vt ſerui pedibus ambulant ſuper terrã:ſola ſuis affectibus, & terrena ſectantes . Immo vero quod infelicius eſt:aſcendunt vſq; ad cælos, & deſcendunt vſq; ad abyſſum: & anima illorum in malis vtriſq; tabeſcit.Pro nefas: hodie ſues volant in cęlum,& in cœno aquilę volutãtur:inſolenter abiicitur pia ſeruitus ſacrę miniſtratiõis,& impudenter terrenę cupiditatis ſeruitꝰ indigna ſuſcipit̃.Silr̃ etiã ſtultꝰ ſatiatus cibo,& ſuppetẽtibꝰ ſibi ſubſidiis tpalibꝰ intentꝰ pariter & cõtẽtꝰ formicę pꝛuidẽtiã q̃ ſibi parat ĩ meſſe,negligit imitari.Eiuſmodi ſtultis improperat apl's dicẽs.Iã ſatiati eſtis:iam diuites facti eſtis.Odioſam ſumit in mr̃imonio mulierẽ,q nõ aliq̃n ex neceſſitate vel ex charitate fraterna:ſed ex pꝑoſito quaſi iugiter cohabitaturus,corporeã eligit voluptatẽ: nec cubile ponit in petra ſicut lepuſculus, qui ſecuritatem

magis, q̄ suauitatē: loca aspera q̄ amœna sectatur. Siquidem mulier a mollitie nomē accepit, & odiosa voluptas est habēs pœnā. Ancilla heres dñę. Sapientia huius mūdi: quę stultitia est apud deū, qñ ei quę desursum est pudica & pacifica, subripit, & subducit possessionē mentis humanę. Nimirū inter seruiles & liberales artes secularis etiā doctrina distinguēs illa corporū exercitiis: ista studiis deputat aīorū. Rectius tñ ancilla dicit̄ oīs pitia tpalis cōmodis seruiēs cū sit dña, quę illam edomat, & affligit. Ipsa est quę ad salutē ppriā & ędificationē ptinet pximorū. Ad aliqd forsitā pōt esse vtilis hęc ancilla: sed cauendū oīmodis ne fiat hæres dñę suę. Alioquin si insolens esse cœperit, & cōtēnere dñam pter cōceptū suū, ꝙ speret grāde aliqd se facturā, coerceat̄ necesse est, & duri⁹ castiget̄. Immo etiā si peperit & effectū obtinuit aliquē spei suę: illud oīmodis attēdēdū: ne fili⁹ ancillę filio liberę colludat, ne illudat: ne p eo vel cū eo etiā heres fiat. Siquidē cernere est nōnullos sapientię poti⁹ hui⁹ mūdi q̄ diuinę & spiritali deditos dare operā magis augēdis opib⁹ q̄ morib⁹ corrigēdis. Vnde etiā cū ad tria pcedētia moueṫ, id potissimū ṫra nō sustinet, ꝙ omissis studiis spiritalibus qui pastores debuerāt esse animarū studiosius aliena sectantur.

Item aliter. vnde supra.

V ¶Per tria moueṫ terra: & quartū sustinere nō potest. Per seruū cū regnauerit &c. Seruus regnauit tēpore psecutorū apud eos: quib⁹ seruilis timor pręualuit, vt negarent. Stultus satiatus est cibo apud hęreticos: q panes abscōditos sic edebāt, vt ēt eructarēt. Mulier odiosa hodie ducit̄ in mr̄imoniū, apud ābitiosos & vanę glīę deditos: qa mulier glīa viri. In his trib⁹ moueṫ terra: quia turbata est ecclesia. Cęterū tandem aliqñ hęres erit ancilla dñæ: qñ tpe Antichristi in Iudęis, qui messiam inaniter expectatum sibi iam tunc visi fuerint inuenisse, quodāmodo succedet ecclesię synagoga.

Moraliter de eodem.

X ¶Moraliter etiā mouetur terra: turbatur ecclesia: Per seruum cū regnauerit. i. hominē criminosum, & seruū peccati, cū ecclesiasticę prelationis obtinuerit dignitatē. Per stultū cū satiatus fuerit cibo. i. populum imperitū cū fastidierit verbū dei. Per mulierē odiosam cū assūpta fuerit in mr̄imoniū. videlicet cū officiales religiosarū congregationū qui pprietati renūciauerāt, velut odiosę mulieri dantes libellū repudii, occasione administrationis ei iterū copulantur. Per ancillam cū fuerit hęres dñę suę: qd claustrales tangit qui voluptatē carnis saluti pręferunt animarū, vel spiritali deuotioni obseruantias corporales.

Item aliter.

¶Potest etiā intelligi ꝙ affectiōes quatuor turbant & cōmouēt statum mentis: sed desiderium grauius reliquis tribus euertit. Timor eñ ad seruum pertinet. iuxta illud. Si ego dñs vbi est timor me⁹? Satietas stulti vana lętitia ē in reb⁹ friuolis & caducis. Mulier odiosa in mr̄imoniū ducitur ab eo q vsq ad desperationē tristitia absorbeṫ. Forte ipsa est Thamar. i. amaritudo: quā ob hoc ipsum filio suo tradere Iudas vereṫ Ipse tamē ignorans in via gignit ex ea Phares & Zaram: diuisionē & orientem: vt ex cōfessione & amaritudine tristitiæ generetur diuisio a peccato, & vitę deinceps melioris exortus. Ancilla dominę hęres efficitur cum cupiditas pręualet charitati: & eadē extincta ipsa potius p desideria noxia dominatur. Y

Quę sint quatuor minima terrę in quibus sapientia cōmoratur.

¶Quatuor sunt minima terrę, & ipsa sunt sapientiora sapientib⁹. Forsitan apud eos qui cū infirmis pximis infirmātur, & opibus student interim in hac vita: cibum sibi parat in messe prouida pariter & operosa formica. Cubile sibi lepusculus ponit in petra apud eos, qui inualidi quidē: sed eiusdem suæ inualitudinis non ignari in fructibus pœnitētiæ custodiunt vias duras. Similiter in his qui fraternitatis amatores vitam gerūt sub regulari professiōe cōmunem sine violentia voluntarie deo sacrificātes: regem locusta nō habet: & egreditur vniuersa per turmas. Nihilominus in his qui a mādatis dei intelligūt, & conātur assurgere ad cōtēplationē cęlestiū pręmiorū p obedientiā mandatorū, stellio manibus nititur, & mo. in ędibus re. Formicę dicit̄. Quidqd pōt operari man⁹ tua, cōstanter opare &c. Lepusculo dicit̄. Ingredere in petrā: abscō. in fo. hu. Et beat⁹ homo q semp est pauidus. Locustę dicit̄. Ecce q̄ bonū & q̄ io. ha. f. in v. Stellioni dicit̄. Fili cōcupisti sapientiā serua man. & dñs prę. e. tibi. Qui sectantur opera misericordiæ, non modo horrea sua exinaniunt sed seipsos: & cū infirmis infirmantur: & cū paruulis paruuli fiunt. Lepusculus plebs inualida oīa opera sua vereṫ: nec currere audet nec in terra suauiter viuentiū vbi sapientia nō inuenitur: nec in locis humētibus vbi leuiathā dormit: sed in petra ponit cubile suū. Locustæ nomen hoc loco si simpliciter intelligatur sine antiphrasi, stabilitatē in cōgregatione commēdat: & eorū arguit leuitatē qui ad negotia seu studia secularia curiose vagantur, si per anti- Z

phrasim,illos notat q pñtia & terrena amāt ac si manētem habeant in hoc seculo ciuitatem. Deniq; turbas cauet locusta:& egreditur vniuersa per turmas, vt castrorum acies ordinata. Vbi illud magis mirabile:q cum regem nō habeat,tamen sine rege in grege suo permanēs militię seruat legem. Et quidem necesse est vt pręeant alii:alii & sequātur.Et q̄ necessaria est in congregatione prelatio:tam noxia est in prelatione elatio. Sane p turmas egrediuntur qui in exterioribus obseruantiis socialiter & cōmuniter ambulant. Nam in studiis spiritalib⁹ ingrediūtur quodāmodo singulariter:prout mēsuram fidei vnicuiq; diuidit deus. A stella stellio nomen accepit: q natiua quadam pictura decoris, velut aureis guttis rutilans illustref. Sic in viris religione conspicuis ipsa quoq; exterior conuersatio tanq̄ pellicula stellionis diuersarum signis est insignita virtutum: aurea quędam pro loco & tēpore experimenta fidei pręferens, & exēpla. Nec alii pedes, alię manus stellionis:sicut in viris virtutis affect⁹ & actus idem sunt:& in nullo diuersi:ipsis nituntur:& ad deū in cęlū leuant corda cū manib⁹nō sublimitate q̄libet pspicacis īgenii vel solius studio lectionis:sed exercitatione iustitię.

Q; tripliciter a domino visitemur.

31. A Date siceram mœrentibus:& vinū his qui amaro sunt animo. Bibant & obliuiscantur egestatis suę:& dolorum nō recordentur amplius. Aperte his verbis vinū illud quod lęti.cor ho.non otio dissolutis,non diem in cachinnis,& fabulis expēdentibus: sed iis qui amaro sunt animo repromittit:siceraq; illam,quę de pomis nouis, & veteribus,quę in sponsi delitiis sponsa conseruat,conficitur non epulantibus & potantibus: sed propter angustias huius vitę mœrentibus & egestatis:ac dolore laborantibus pronūtiat esse donādam. Bibant inquit, & obli.e.s.laboris.s.magnitudinē diuina cōsolatione asserens minuendam: iuxta illud. Secūdū mul.do.m.m.c.con.t.lę.a.m. Tripliciter autē visitat suos deus. Visitat autē aliquādo ad excitationē:aliqñ ad consolationem: aliquādo ad premiū. Ad excitationē dormientes: ad consolationē laborantes:pro pręmio ad cęlestia suspirātes. Prima ergo visitatio ad sanctitatē prouocat. Secūda sanctitatem cōseruat. Tertia remunerat. Prima terret cōtēnentē,vel allicit timentē. Secūda fouet & promouet annitentē. Tertia amplectit̄ venientem. Prima est quasi stimulus deuium corrigēs. Secūda quasi baculus debilem sustētās. Tertia lectulus quietum suscipiēs. Quod igitur poterit esse maius diuinę miserationis indiciū: q̄ vt illa suauitas illa iucunditas,illa mira serenitas in qua nihil inquinatum incurrit: animę inquinatę adhuc gratiam suę visitatiōis impēdat: nec solum terrore cōcutiat: sed omnia mentis claustra seris vitiorum obserata sua penetrabilitate perscindens fœdis adhuc labiis quoddā suę dulcedinis imprimat osculum: ac ineffabili suauitate sua blandiatur auertenti: cunctantem alliciat: animet desperantem? O dulcis dñe quid retri. ti.pro o.quę retri.mihi.

Balduinus.

Q; carnis pulchritudo sit turpitudinis velamentum.

¶Fallax gratia & vana est pulchritudo. Quid est vana pulchritudo, nisi plchra vanitas? Aut quid est fallax gra:nisi grata fallacia? Cernentibus em̄ gratiose placet: sed spectantes fallit, & intuentiū oculis quasi quibusdā pręstigiis illudit. Nā si interioris oculis acumine hūani corporis intima penetrent:qd est pulchritudo carnis: nisi velamētū turpitudinis? nisi pretextus quidam latentis ignominię,& confusionis? Sub gloria em̄ carnis latent occulta dedecoris:quę pudor est nominare: sed & ipsi homini horror est etiam cogitare. B

Finitur Liber Prouerbiorum.

Sequitur Ecclesiastes.

Hugo de sancto Victo.

De triplici genere vanitatis.

Vanitas vanitatū dixit Ecclesiastes. Vani.vani. & oīa vanitas. Cū pondere pronunciandū est: q de se tanq̄ de alio loquitur. Dixit Ecclesiastes.q.d. Qd̄ tantus ac talis dixit:vanum esse nō potuit etiā si de vanitate dixit. Vbi autē putatis mens illius erat cū hęc diceret? Supra hominē erat. Aliter em̄ oēm hominē mendacē esse nō videret. Sunt autē tria genera vanitatū,mutabilitatis,cupiditatis,mortalitatis. Prima duobus modis in rebus consideratur:siue qa inanes sunt:siue quia transitorię:inanes qa ostendunt qd̄ nō habent: transitorię qa nō pmanent. Secūda in tribus cōstat:in cōcupiscentia.s.oculorū:in cōcu.carnis: in supbia vitę. Tertia in duob⁹. In pœna.s.qua: atterit per defectum: & in pœna quę p mortē dissoluit:& in putredinē ire cōpellit. ca. 1. C

Galfridus.

Q; p hoc capitulum Oritur sol &c. multa de dño saluatore mystice designentur.

D ¶Oritur sol & occidit &c. Verus sol iustitiæ dñs Iesus Christ⁹ q in nocte natiuitatis suę ortus est, & in passione occidit, in die ascẽsiõis reuersus est in locũ suũ. Huius solis q solus lucet vere in se pariter & i suis, iocũdus ort⁹, occasus lugubris, festiuus vero p oĩa redit⁹ ad locũ suũ. Ibi renascẽs gyrat p meridiẽ: & reflectit ad aqlonẽ. Renascet sol qñ iterũ appebit expectãtib⁹ se in salutẽ. Nec pegre, sicut olim diuersorii locũ nõ habẽs. Nõ reclinabit in presepiũ vbi loc⁹ nõ su⁹ ẽ: sed iumẽtorũ. Nõ pẽdebit in ligno vbi locus latronũ. Nõ iacebit in tumulo vbi locus mortuoꝝ. Ibi inquit renascens gyrat p meridiẽ electos oẽs a dextris positos pleno & perpetuo feruore dilectionis suę: & lumĩe cognitiõis illustrãs. Illic em̃ etiã nũc q̃dã spei p̃sumptiõe pascit: & cubat. Illic suos facit recũbere, & trãsiẽs ipse ministrat. Sed reflectit etiã ad aquilonẽ: ita vt a sua deiiciat presumptiõe superbũ, & cũ oĩbus q sũt ex parte ei⁹ suppliciis tradat ęternis. Sic sapiens verbis innotescit paucis dñicę incarnationis mysteriũ: passiõis occasum: ascẽsionis triũphũ, secũdum etiã saluatoris aduẽtũ & electorũ gloriã & iudiciũ reproborum.

Moraliter, vnde supra.

E ¶Sed & nobis singulis orit sol & occidit: & ad locũ suũ reuertit. Oritur sol cũ suã infundẽdo nobis gratiã dixerit dñs de tenebris lucẽ splendescere. Occidit cum accidit illud de psalmo. Auertisti fa.t.a me & factus sum cõ. Oritur timentibus deũ: & occidit negligentib⁹ & perniciose securis: sed ad locũ suũ reuertit post occasum: qm̃ nouit dñs q sunt eius nec eos derelinquit. Timeat cui sol occidit: sed mlto magis ad quẽ nõ reuertit cũ occiderit. Gyrat p meridiẽ crebrius inspirando feruorẽ dilectionis cũ lumine cognitionis. Reflectit ad aquilonẽ: ad humilitatis custodiã immittendo timorem.

Item aliter.

F ¶Aliter p solem feruor tribulationis intelligit sicut patet in parabola seminantis. Sol iste quotiens sup nos oritur: meminisse debemus quia etiam occidit, & q̃libet vehemẽs tribulatio celeri disparebit occasu. Reuertet tñ ad locũ suũ, vt conscientiã vrat iniqui, & ibi grauius maligne tur: vbi sumpsit originẽ malignandi. Vnde sanctorũ quidã miserũ esse definit nõ qui iniuriã patitur: sed q facit. Vbi etiã quotiẽscũq; renascens gyret p meridiem: vt filios lucis affligat. Ne timueris: ne ęmuleris in malignantibus: ad aquilonẽ sine dubio reflectetur, & vnde panditur omne malum: illud etiã omnes maliciæ suę vires: omnẽ virus, & oẽm impetũ retorquebit. Iustius hoc veneno nihil est; q̃d in suũ grassatur auctorẽ: nec qui bibit moritur: sed q ppinat, sicut de sctõ Sabino põtifice in dialogo legitur: nam bibente eo nec ignorãte poculum toxicatũ: archidiaconus longe positus corruit qui fecerat propinari. Ibunt prorsus impii in flammã ignis quã succẽderunt, & vnde oritur illuc reflexa stabit iniquitas.

Ricardus.

Q̃ꝫ ex defectu gratię nostra plenius infirmitas cognoscatur.

¶Oritur sol & occidit & ad locũ suũ re. Ibiq; renascens gy. p me. & flectit ad aquilonẽ. Sol oritur quãdo veritatis intelligẽtia cordi inspirat. Idemq; occidit cũ intelligentię radius obscuratur. Sed post occasum ad locũ suũ re. vt iterũ renascatur. Solis huiusmodi locus ipse est animus. Quid est ergo solem ad locũ suum redire nisi mẽtis intuitũ ad sui cõsiderationẽ reflectere? Post occasum ergo sol ad locũ suũ reuertit: quia p subtractionẽ gratię ad defectus sui considerationẽ mentis oculus reuerberat. Per hoc em̃ ꝙ diuina gratia se ad tẽpus subtrahit, cogitur cognoscere homo ꝙ nihil p se possit. Oritur ergo sol & occidit, & ad locũ suũ reuer. Intelligẽtię sol post ortum suum, & sublimis cõtẽplationis ascensum: iterũ ad locũ suũ reuertitur, & ad sui circũspectionẽ cordis oculus reuocat: vt ad altiora iterum subleuet. Cor em̃ q̃d ad sui considerationẽ obdormit, cito contẽplationis gratiã quã accepit amittit. G

Q̃ꝫ omnis delectatio carnis in amaritudinẽ terminetur.

¶Omnia flumina intrant in mare: & mare nõ redundat. Scimus quia flumina dulcem faciũt aquã: sicut maria amarã. Quid igitur est flumina intrare in mare: nisi omnẽ delectationẽ carnalem terminari in amaritudine? Omne ergo flumen mare intrat: quia extrema gaudii luctus occupat. Omnis aqua dulcis in mare decidens in amarã vertitur: qm̃quidẽ risus dolore miscebitur. Omnia flumina in mare feruntur, & omnis dulcis aqua in amarã mutatur: qa oẽ oblectamẽtũ, vt dictũ est, in fastidiũ vertitur, & omnis delectatio carnis in amaritudine terminatur. Sed flumina in mare intrãt: & mare nõ redũdat: qa in oĩ afflictiõe nostra: qa in oĩ pcussione sua diuina ęquitas modũ seruat: qa in oĩ eo ꝙ nos ad vltionẽ vel ad correctionẽ pcutit metas iustitię nõ excedit. Mare ergo nõ redundat: quia malitię nostrę meritũ miserię nostræ quãtitas nõ exuperat. H

Galfridus.

Q̃ꝫ nouę gratiæ materia sit exhibita iugiter actio gratiarum.

I ¶Omnia flumina intrant in mare: & mare nõ redundat. Vis nosse cur ita? Ad locum vnde exeunt flu. reuert. vt iter. A simili. In duob⁹ omne studiũ nostrum omnis nostra cõsistere debet intentio: vt postulanda gratia: & gratia referenda. Sed quid opus est vt omnis nostra gloriatio & gratiarũ actio in deum transeat: quia solus omni gloria plenus: solus sibi sufficiens bonoꝝ nostrorum omnino non eget? Sic glorificatur ab hominibus deus: quomodo in mare influunt aquæ: quibus tñ non abundat. Et quid erit si in mare nõ influant? aut fontes siccari necesse est: aut diluuio redundãte vniuersa deleri.

Qꝫ licet expleatur carnis concupiscẽtia, nec tẽporali caret amaritudine nec ęterna.

K ¶Ad locum vnde exeũt flumina reuertunt vt iter. flu. Qđ est dicere. Concupiscẽtiam ex qua oriunt voluptates, non sanãt vel satiãt sed irritant. Experta siquidem carnalis voluptas vrget aĩm stimulo grauiori: & ad locũ vnde iam semel prodiit iterũ proditura reuertit: dum expleta cõcupiscẽtia nõ cõpescit. Hęc carnalis illecebrę gemina pernicies: videlicet ꝙ in perpetua amaritudie finiat: & iterum quoq; magis irritet animũ ꝗ delectet: amplius habens anxietatis in cõcupiscẽtia ꝗ ĩ experiẽtia voluptatis.

Hugo de sancto Victore.

Qꝫ cordi humano nullum bonum sufficit pręter summum.

L ¶Non saturat oculus visu: nec impletur auris auditu. Mirum est: cor humanũ toti mũdo nõ sufficit nec illi totus mundus. Ipsum mundo non sufficit quia cũctę res difficiles non valet eas homo ser. ex. Mundus illi non sufficit qa nõ saturat oculus visu &c. Ergo sciẽtia succũbit affectus transcẽdit. Tẽdit se sciẽtia quãtũ põt: & totũ cape nõ põt. Amor vero totũ haurit & adhuc saturari nõ põt. Quare hoc? quia sciẽtię charitas supeminet: nec cordi hũano quicq̃ sufficit donec ad deũ pueniat & ĩ illo feliciter requiescat. Magna igitur hominis felicitas cui nullũ bonum sufficeret præter summum.

Qꝫ labor exterior hominem sępe reuocat ad quietem.

M ¶Hanc occupationem pessimam dedit deus filiis hominũ vt distendant in ea. Occupatio est distractio & illigatio mẽtiũ: quę auertit & dissipat & illaqueat aĩas ne quæ salutis sunt cogitare præualeant. Vt distẽdant in ea. i. vt se tendant & distendãt: laborẽt & deficiant & reuertant & sanet eos. Si enim in occupatiõe sua nõ laborarẽt: dulcis fieret nimis ipsa occupatio & nollent illã deserere & ad veritatẽ redire. Agamus ergo gratias tantę pietati: quæ nos in nostra auersione laborare facit: quia sepiuit spinis viam nostrã: quia ĩ cibum absinthiũ & fel ĩ poculum dedit vt reuertamur & conuertamur ad ipsum virũ & spõsum animę nostrę. Item vt distendant in ea. Quid est distendant? Exteri⁹ intumescãt: interi⁹ inanes fiant. Nam qđ distẽditur foris quidẽ maius apparet: sed intus soliditatem amittit. Sic mens humana dum ad inquirẽda quæ extra ipsam sunt tendit: ne semet ipsam cõsideret ipsa inquisitione plurimum ꝑpeditur. O distẽsio perniciosa quo trahis aĩm? quantum promittis & quãtum tollis? Promittis homini totum quod ipse non est: & tollis totum quod ipse est.

Quę sit differentia inter spiritalẽ lętitiam & carnalem.

Risum reputaui errorem: & gaudio 2. N
dixi: quid frustra deciperis? Spiritale gaudium nequaq̃ animũ dissoluit ad risum: sed ea tm̃ lętitia quę a carnis blandimento cõcipit: etiã p carnis motũ facile appetit. Lubrica em̃ mẽs semẽ puersum qđ primum sine molestia cõcipit, quasi parturiens postmodum sine pudicitia effundit. Notãdũ aũt ꝙ gaudiũ tm̃ arguit: risus vero reprobat omino, quia risus omni modo malus est: gaudium nõ semper malum est: & idcirco illum reprobat: hoc castigat. Propterea ĩquit, Risũ re. er. & ga. d. Quid frustra deciperis? Frustra decipit quia ipsę delectationes mundi a consideratione futurorum cor auertere possunt: sed a pressura supuenientium liberare non possunt.

Qꝫ contemplationis otium debeat actio præuenire.

Tempus spargẽdi lapides & tẽpus col- 3 O
ligẽdi. Si p lapides fortia virtutũ opera accipim⁹, dispsio lapidũ est m̃ltiplicatio bonoꝝ operũ. Lapides enĩ spargere ẽ fortium exempla operum in multorum notitiam longe lateq; efferre. Colligere vero est post laboris studium: bonorum operũ percipere fructum. Tempus itaq; spargendi lapides & tempus colligendi: quia pri⁹ debeat se homo in actiuę vitę studiis exercere vt possit postmodũ fructum sui operis in gustu contemplationis percipere.

Qꝫ electis interdum gratia dispensatorie subtrahatur.

¶Tempus amplexandi, & tẽpus longe fieri ab P
amplex. Sunt quidam amplexus sapiẽtiæ & interni amoris delectabiles nexus: cum mens introrsum admissa suę dilectionis gaudium apprehendit: & quasi quibusdã desideriorũ astrin

gēs brachiis fœdus init cū dilecto: & pascit pa ctum ppetis mansionis. Sed qa cito relabit̄, ad iungit̄ tempus lon.ſi.ab amp.fugit em̄ dilect⁹ ſed non fugit vt effugiat:ſed abſcōdit ſe tm̄ & celat in irritationem dilectionis:vt quærat̄ in deſiderio & non inueniat̄ quoaduſq; ardentiſ ſime diligat̄. Hinc eſt ꝙ ſubdit̄ Tempus acqrē di & tempus pdendi. Qñ em̄ dilectus pſens eſt ſucceſſus omniū multiplicat̄ virtutū: & reple tur domus īterior oīmoda vbertate. Tunc ſte rilia faciūt fructū:et q̄ emarcuerāt impinguāt̄ fœcunditate. Patrata ſunt oīa: ſancti afflagrāt affectus: diuitias ſuas anima ipſa mirat̄ quas poſſidet. Sed ne forte ſucceſſus continuus ali quatenus cor humanū p elationem pcipitet: ſe quit̄ tempus pdēdi. Vt dum ab eo ad tempus ſalubri diſpenſatione ſucceſſus virtutū tollit̄ melius p humilitatem in virtute ſolidetur.

Qui de certamine trepidat:ſpe victo riȩ confortetur.

Q ℂTempus belli & tēpus pacis. Vt ſimul agno ſcat hō ꝙ ſine pugna nemo ad victoriā puenit Et qui legitime certat, poſt adeptam victoriam in pace requieſcit. Idcirco em̄ poſt tēpus belli tempus pacis ponit̄:vt q de cōcertationis fran gi poterat:de pacis dono conſoletur.

Bernardus.

In qbus iumēto ſimilis habeat̄ homo.

R ℂVnus interitus hoīs & iumētoꝝ. Hō em̄ per peccatū cōparatus eſt iumentis i.&.ſ.f.eſt illis. Igit̄ qdni ſimiliter exeat qui ſimiliter vixit? Mo re beſtiali incubuit terrenis:morte beſtiali ex cedet terris. Quid etiam mirum ſi ſimilem ſor timur exitū qui ſimilē habuim⁹ introitū? Vnde enim hominibus niſi de ſimilitudine beſtiali il le intemperans ardor in coitu:tam immodera tus dolor in partu? Ita homo & conceptu & or tu:in vita & morte comparatus eſt iumentis ī ſipientibus & ſimilis factus eſt illis.

Qꝫ nec ipſa iuſtitia ſit vltra q̄ ſatis eſt appetenda.

7 S NOli nimiū eē iuſt⁹. Hoc dicit̄:nō ꝙ iu ſtitia bona non ſit: ſed quia dum ad huc infirmi ſumus oportet ipſam no bis bonā gratiā temperari:ne forte elatiōis aut indiſcretionis vitiū incurramus. Sicut em̄ ſol iſte corporeus licet ſit bonus & valde neceſſari us:tñ & feruor ei⁹ ſi tēperat⁹ nō fuerit, īfirmo capiti:& ſplēdor infirmis oculis nocet:nec ē ſo lis culpa ſed infirmitatis:ſic ſol iuſtitiȩ ē. Quid eſt em̄ ꝙ inceſſanter orātes & ſupplicantes non poſſum⁹ ad eā quā deſideram⁹ abūdātiā gr̄ę p uenire? Nūquid auarus aut inops fact⁹ eſt de⁹: īpotens aut īexorabilis? Abſit hoc. Sed ipe cog. ſig. noſtrū. Nō tñ ppter hoc a petitiōe eſt ceſſā dū:qa etſi nō dat ad ſatietatē:dat ad ſuſtētatio nē. Etſi cauet nobis a feruore nimio: tñ fouet nos tanq̄ mater calore ſuo. Noli nimiū eſſe iu ſtus. Eſto ꝙ poſſis eſſe fortaſſis nimiū iuſt⁹:poſ ſis & nimiū ſapiēs:ſed plane bonus vltra modū eſſe non potes:aut vltra q̄ opottet.

Quomodo ſit ſpiritalis faciēda minu tio vt animȩ ſanitas conſeruetur.

ℂNoli nimiū eſſe iuſt⁹. Minuēdi ſanguinis du plex eſt cura. Interdū qualitas: īterdū quātitas obeſt:nec minus pernicioſa immoderata abūdā tia q̄ corruptio. Liber meus eſt iſte. Sanguis aīȩ meȩ voluntas eſt. Naturȩ ſiqdē cognat⁹ p̄ cȩte ris humorib⁹ ſanguis dicitur: & animæ vita in voluntate eſt. Minuat̄ ergo praua volūtas: q̄ morbi cauſa ē ſpiritalis. Minuat̄ inquā dum penitus exhauriri exiccariq; nō pōt. Scindat̄ & apiat̄ vena ferro cōpūctionis:vt pcī etſi nō oīs ſenſus certe cōſenſus effluat & abiiciat̄. An ve ro dubitas inueniri & in aīa ſanguinis inutilē inutilis abūdātiā? Audi ſapiētē medicū: qui & ipſum docet iuſtitiȩ ſanguinē minuendū. Noli ingt nimis eſſe iuſtus. Simile eſt illud apoſtoli. Nō plus ſape q̄ oportet ſa. ſed ſa. ad ſo. Cui pu tas venȩ pcēdū ſi & iuſtitia & ſapiētia eget mi nutione? Quis em̄ ſanguis vtilior? Illud tñ me mēto:nec nimis iuſtū, iuſtū nec ebriā (vt ita lo quar) ſapiētiā oportere ſapiētiā nominari. Sic ī ſanguine corporis vbi excreuerit nō iā nutri mentū affert corpori ſed detrimētū. Quāobrē ſi peccare delectat adhuc ſanguis vitioſus ē:& minuere feſtinato. Si vis agere pœnitētiā puni re mēbra oportet:corpus affligere: iudicare te metipſum. Iuſtū id qdē:ſed nec id nimis. Alio quin reprimēdus eſt feruor immoderat⁹:ne no ceat vnitati:ſeruiat indiſcretioni.

Caſſianus ex alia tranſlatione.

Qꝫ peccator niſi fuerit cōfeſſus nō ſanatur.

SI momorderit ſerpēs nō in ſibilo: nō eſt abundātia incātatori. i. ſi p cōfeſſio nē ſuggeſtio ſiue cogitatio diabolica in cātatori cuiq̄ ſpūali. ſ. viro q carmib⁹ ſcriptu rarum mederi protin⁹ vulneri & extrahere de corde cōſueuit noxia venena ſerpētꝭ patefacta nō fūerit:ſuccurrere piclitāti pituro nō poterit. V

Qꝫ ſicut nemo repēte ſit ſummus:ſic nec turpiſſimus quidem.

ℂIn pigritiis humiliabit̄ cōtignatio. Lapſus qſ piā nequaq̄ ſubitanea ruina corruiſſe credēd⁹ eſt:ſed aut prauæ inſtitutiōis decept⁹ exordio aut p lōgā mētis incuriā paulatim virtute ai decidēte:& p hoc ſenſim vitiis increſcētib⁹ ca ſu miſerabili cōcidiſſe. Añ cōtritionē em̄ prȩce X

dit iniuria:& añ ruinā mala cogitatio. Queād modū dom⁹ nunq̄ subitaneo ad ruinā ꝓcūbit ī pulsu:nisi aut antiq̄ vitio fundamēti:aut lōga ihabitātiū desidia stillicidiis primū puissimis penetrātib⁹ corrupta sensim fuerit munimēta tectorū. Quib⁹ ꝑ vetustā negligentiā in maiorem modum patefactis atq̄ collapsis,priuatim post hęc īfluet pluuiarū tempestas. In pigritiis em̄ humiliabit cōtignatio:& ī segnitie manuū stillabit domus. Qđ animę spiritaliter euenire idē Salomō aliis verbis ita designat dicēs. Stillicidia inquiens eiicient hominem in die hyemali de domo sua. Eleganter ergo mētis incuriā domui cōparauit tectoq̄ neglecto:ꝑ quā primo quidē velut minutissima qdā penetrāt ad animam stillicidia passionum. Quę si velut parua & leuia negligant,corrumpūt tigna virtutū: & post hęc influūt imbre largissimo vitioꝝ:ꝑ q̄ in die hyemali.i.in tpe tētatiōis ingruēte īpugnatiōe diaboli expellit mens de habitatiōe virtutum.

Bernardus.

Q: perpetuo possessura sit anima quicquid in exitu sortietur.

B. Y Siue ad austrū siue ad aquilonē ceciderit lignū,in quocūq̄ loco ceciderit ibi erit. Austri calor & lenitas in scriptura sacra bonā solet habere significationem. Ab Aquilone vero pandit oē malū. Porro hoīes sicut arbores ambulātes vidit aliqs. Excidit ergo arbor in morte:& quacūq̄ ceciderit ibi erit: quia vbi te deus inuenerit ibi te iudicabit. Videat quo casura sit anteq̄ cadat: qa postq̄ ceciderit iam nō adiiciet vt resurgat:sed neq̄ vt se vertat. Qua pte casura sit arbor si scire volueris ramos ei⁹ attēde. Vñ maior ē eoꝝ copia: & pōderosior:inde casurā nō dubites:si tñ fuerit tūc excisa. Rami nostri desideria nr̄a sūt qb⁹ ad austrū extendimur si spiritalia fuerint:si carnalia,ad Aqlonē. Quę vero ꝑpōderēt mediū corpus indicat. Ea nēpe ꝑpōderāt q̄ secum attraxerunt corpus. Sic em̄ corpus nostrū est iter spiritū cui seruire debet,& carnalia desideria q̄ militāt aduersus aīam vel ptātes aerias:ac si iumētū cōstituas iter raptorē & rusticū. Quicqd ille minet,qcqd intētet:si iumentū nō duxerit: vincit inermis agricola latronē loricatū. Sic q̄tūcunq̄ sęuiat malignus: quantūcunq̄ praua desideria crucient:si vas suū vēdicat sibi aīa:vicisse credenda est.

Galfridus.

Q: sollicite cuiq̄ mortaliū finis sui qualitas sit pensanda.

Z ¶Siue ad austrū siue ad aquilonem lignū ceciderit ibi erit. Prouideat igit̄ sibi anteq̄ cadat. Postq̄ enim ceciderit non adiiciet vt resurgat. Sed nec ad oriētē vel occidētē cadere pōt: sed siue ad austrū siue ad aquilonē. Stat qdē ī oriēte qui proficit:& in occidēte q deficit. Et interdū apparet clarior q̄ declinat & lucidior vespa q̄ aurora:cū sit a plenitudine meridiani luminis illa remotior q̄ iā recedit & elōgat:q̄ q̄ accedit etsi ꝓcul posita videat. Nec facile ē discernere inter mane & vesperā,iter crepusculū & aurorā. Vel magis facile ē decipi inter ista si quis incremētū nesciat aut defectū. Nā inter aquilonē & austrū:inter meridianā.s.claritatē & profundam medię noctis caliginē,nemo vidēs ambigere pōt. Quis aūt aqlo vel qs auster nisi plenitudo lucis & caligo ꝓfundissima tenebrarū? Felix arbor q̄ ad illū ceciderit austrū. erit enim in illo meridie totius boni satietas indeficiens quā nec oculus vidit nec auris audiuit. Plena erit felicitas:q̄ nihil nos mediocriter iam delectet:nihil modice placeat:nihil parū amet. Plena erit,qa corpis simul & aīę ineffabilis erit & diuina qdā voluptas:incogitabilis & incōphēsibilis felicitas. Cōtinua erit dupliciter,quasi loco simul & tpe,nullā vel in reb⁹ intercapedinē vel in momētis vicissitudinē delectationis iueniēs. Erit cōtinua,q̄ in omnibus oīno reb⁹ electi oēs plenissime collætent in deo:ī pximis oībus:in seipsis & in oībus creaturis. Erit aūt qđ pfectissimū est etiā sempiterna: sicut vicissitudinis nescia sic etiā finis ignara. Porro infelicitas miseroꝝ quoꝝ ceciderit sors ad aquilonē nihilominus eregione & vehemēs erit & continua & ęterna: qđ e cōtrariis q̄ pdiximus facile quiuis intelligat. Iā q desiderat pscire quo cadat:vbi iterim stet cōsiderare nō negligat. Siqdē & austrū oriēs:& occidēs vergit ad aquilonē:vt pinde quaná pte casurus facile qsq̄ coniiciat si studuerit cōsiderare quo tēdat. Verūtñ in his oībus fides poti⁹ est consulenda q̄ facies.

Q: necessaria sit memoria creatoris.

Memēto creatoris tui. Inter oīa Salomonis verba & multiplices ei⁹ parabolas vt qbusdā videt nihil obscurius his q̄ ppe finē libri ecclesiastes porat ad mēoriā excitās creatoris. In qb⁹ admonitū cōuenit esse lectorē:q̄ ab eo loco vbi ait:Memento creatoris tui:vsq̄ ad illū,Spūs redeat ad dn̄m q dedit illū:tota pēdet oro.& hoc solū cōcionator noster intendit vt q̄ sit necessaria creatoris memoria īsinuet: dū seqt̄ q̄ grauia mala pturiat ei⁹ obliuio. Memēto igit̄ creatoris tui. Dū videre adhuc nō licet vel memoriā ei⁹ amplectere si pn̄tiā ei⁹ cōcupiscis. Memēto cre.t. Nihil vtilius. Ea nēpe mēoria tollit extollētiam,& sub eo hu A

miliat:tollit diffidẽtiã,& aduersus inimicũ eri
git & cõfortat.Memẽ.cre.t. Parũ est hoc. Ego
ampliꝰ aliqd addo.Memẽto redẽptoris tui.Ni
hil ei ꝓfuit creari nisi redimi ꝓfuisset.Salomõ
suæ gñationis hoĩbus qđ erat notũ ꝑ tpe loq-
baꝛ.Nobis clamat apl'us.Empti estis ꝑcio mag.
&c.Nõ mediocriter ꝑiculosa est bñficii huius
obliuio:odibilis foret oĩbus bonis si quis hoĩm
hoĩ inueniret ingratꝰ,ꝑ cuius operã videretur
auditũ recepisse vel visum. ampliꝰ tñ si ipsius
mẽorię ĩtellectũ. In diebꝰ iuuẽtutis tuę.Quos
forte arbitraris plurimos:sed finient breui. In
diebꝰ ingt iu.t. Velut copiosa quadã luce ꝓspi
tatis & fortitudinis iuuenilis:qñ qđ iuuat &
delectat habes,añq̃ veniat qđ affligat.Vñ sub
dit.Anteq̃ veniat tẽpus afflictionis.Quicunq̧
affligit imputet sibi:qa forte aliter meminisse
noluit creatoris.Memoriã dei velut a cõtrario
nobis cõmẽdat, dũ copiose insinuat qd ꝑicu
li ex obliuione dei & beneficiorum eiꝰ ingrati-
tudine ꝓueniat.Sibi em̃ relinquit q illiꝰ non re
cordaꝛ.Est ergo sensus.Anteq̃ veniat tp̃s affli
ctionis pręsentis seculi:vt ꝑ tẽtationẽ eas ĩ ꝑdi
tionẽ.Notãdũ etiã est hoc qđ dicit.In diebꝰ iu.
t.id est in tpe discretionis & ĩtelligibilis ętatis.
Nã in pueritia velut in hasta lr̃ę Pythagoricę ĩ
differẽter viuebas.A iuuẽtute vero necesse est
vt vel ad dextram memor dei,vel ĩmemor eiꝰ
trãseas ad sinistrã.Sequit.Et appropiquẽt anni
de qbꝰ dicas,nõ mihi placẽt.Acsi dicat. Memẽ
to cre.t.añq̃ hæc & hęc veniãt.qa si memor eiꝰ
nõ fueris:hęc sequẽt.Põt idẽ qđ ꝑ tp̃s afflictio
nis,etiã ꝑ ãnos istos ĩtelligi:vt qđ noluisti priꝰ
timere:fatearis tibi postmodũ iã nõ placere. Et
possunt ĩtelligi anni multi, multitudo tẽtatio
nũ. Vel aliter.Sicut pietas ꝓmissionẽ habet vi
tę q̃ nũc est,& futurę:sic impietas deũ nõ colẽs
nec memorãs interim affligit:postmodũ & da
mnaꝛ:qa nõ est nũc pax ĩpiis:sed in posterũ mi
nus.De impatiẽtia & rancore aĩ dãnatoꝝ mi-
nus dicit & plus significat:cũ nullũ eis tormẽ
tũ sit grauiꝰ q̃ cõtra stimulũ calcitrare. Possẽt
etiã dãnationẽ euadere si possẽt iustitię cõcor
dari:& ĩ ip̃a sibi vltiõe vt iustũ fuerat cõplace-
re.Seqt.Añq̃ tenebrascat sol.ĩ te.s.vel tibi.& lu
mẽ & luna & stellę.Sol spiritalis ĩtelligẽtia vel
doctrina euãgelica põt ĩtelligi.Lumẽ.i.rõ hũa-
na vel ꝓpria experiẽtia.Solet em̃ hoc primũ eẽ
& grauissimũ in tẽtatiõibꝰ nostris:ꝙ vniuersa
subtrahit cognitio veritatis.Ea aũt quadripti-
ta est:in ĩtelligẽtia spiritali & hũana rõne & fi
de & exẽplis sanctoꝝ. Vel aliter:ĩ euãgelica do
ctrina & experiẽtia nr̃a:& lege Moysi & verbis
doctorũ.Intelligit ergo luna fides vel lex Mo-
saica.Stellę vero sctõrũ exẽpla vel doctoꝝ scri-
pta.Seqt.Et reuertant nubes post pluuiã. Qđ
nubes ad pluuiã,hoc culpa ad pœnitẽtiã. Ali-
ter.Post pluuiã succedit serenitas:cum post la
chrymas orõnis sequit trãqllitas mẽtis.Nubes
vero post pluuiã reuertitur:quotiẽs post orõnẽ
cogitatiões nostrę priori caligine iterũ cõfun-
dunt. Aliter.Dũ pctã nr̃a inter nos & deũ sepa
rant,ip̃a est nubes q̃ opponit ne trãseat orõ.De
buerãt aũt cessare cũ in lachrymarum imbrẽ
soluunt:sed ad ĩmemorẽ creatoris iterũ reuer
tunt.Qñ cõmouebũt custodes domꝰ. ne sicut
solebãt ĩdigna q̃q̧ arceãt ab ĩgressu. Ad hoc ei
fuerãt cõstituti: vt cõsiderãs qs cõsiderantẽ se
deũ,timeat incõgrua cogitare:gehẽnã timens
prauis affectionibꝰ locũ dare:cęlũ desiderãs in-
dignũ recipe aliqd in intẽtiõe.Habet em̃ domꝰ
nr̃a q̃ est mẽs nr̃a,vestibulũ cogitatiõis:palatiũ
affectionis:thalamũ intẽtiõis:& ad singula opꝰ
est custodibꝰ & ostiariis.Obseruet igit fores ve
stibuli intuitꝰ & reuerẽtia inspectoris occulti.
Ianuam palatii,timor inferni.Ostiũ thalami,de
sideriũ regni.Et nutabũt viri fortissimi.a prio
ri.s.cõstãtia.Quia nemo repẽte fit turpissimus
Cauẽda sane cõmotio & nutatio: q̃ ruinæ q̃dã
origo & ꝑditionis accessio est.Nutabũt ingt vi
ri fortes.i.custodes ipsi,vel hoĩes q custodes ta-
les añ habere meruerãt vt vix auderet tẽtator
accedere.Et otiosę erũt molẽtes imminuto nu
mero.molẽtes.i.cogitatiões timoris & spei:qbꝰ
tãq̃ aĩę dẽtibꝰ debet cibꝰ cõmoli,vt vtiliter pos
sit in cõsciẽtię stomacho digeri. Vbi altera mo
la subtrahit,altera frustra relinquit. Vñ etiam
ꝓhibet lex nequa earũ ꝑ pignore auferaꝛ.Pro
dessent em̃ hmõi cogitatiões si plures eẽnt:sed
qa rarę iõ etiã otiosę.Cõtingit aũt hoc iis q nõ
meminerint creatoris:vt ex aliqua occasiõe in
terdũ qdẽ sed inefficaciter cogitẽt q̃ priꝰ sole-
bãt cogitare vtiliter dũ frequẽter. Et tenebra-
scẽt vidẽtes ꝑ foramina. In cõsideratione sui.s.
Vbi em̃ affectiones lãguerit,etiã a cogitatione
aĩus tenebrascit. Vid.ꝑ fo.i.curiose iã nũc negle
ctis ꝓpriis aliena scrutãtes. Vel priꝰ subtiliter
spiritalia intuentes. Et claudẽt ostia in plateis.
Vbi nihil occultũ.Latere em̃ cupiẽt:& inaniter
posse sꝑabũt in euidẽti, in publico:vbi oẽs faci
le dep̃hẽdũt. In humilitate vocis molẽtis.i.ma
lo studio aliena bona cõterẽtis & cõminuẽtis.
Quasi em̃ plãgẽdo neqter humiliati loquẽtur
submissa voce detrahẽdo.Et cõsurgẽt ad vocẽ
volucris.Inaniter.s.gloriãtes ĩ testimonio famę
nõ ꝓprię cõsciẽtię.& miseri q nõ cogitãt q̃ vo
lucris & volatilis sit.Cõsurgẽt inquã.i.eleuabũ
tur,ab humilitate.s.quã antea simulabãt. Qui
em̃ occulte detrahũt,vt opportunitatẽ sibi ĩue
nisse vident exultãt:exaltãt vocẽ:& priꝰ demis
sum cõtinuo leuãt caput. Vox ẽ volucris blã-
da:sed nequam:adulatio q̃dã trãsitorię ꝓspita

tis,& fallacia diuitiarũ.de qb⁹ sapiẽs ait:qa faciẽt sibi pẽnas & auolabũt.Quia vero ad vocẽ volucri hui⁹ cõsurgũt,ad carmẽ cęleste ĩfelicit obsurdescũt.Et hoc est qđ seqt. Et obsurdescẽt oẽs filię carminis.Obsurde.inquã sicut aspides q̃ alterã aurẽ infigũt terrę:alterã obturãt cauda:dũ hinc quidẽ obediũt carni:inde peccãt in spe:& sibi tñ de cõfessione vltima blãdiunt. Fi.car.id est deuotę affectiones: q̃ prius oriebant ex carmine promissę iocunditatis. Hoc carmẽ apud Iezechielem legitur scriptum:cum lamẽtationibus huius vitę quę bonis & malis inueniuntur esse communes.Vnde etiã vita ipsa a fletu incipit:& cum illo væ maledictionis ęternæ. Ab his siquidem lamentationibus alius ad carmen transit:alius ad vę,id est ali⁹ ab hac vita ad veram lætitiam:alius ad ꝑpetuam maledictionem. Excelsa quoq; timebunt. Quasi dicat.Nec in ipsa elatione sua qua renuũt hũiliari sub timore dei,poterũt esse securi.Et formidabũt in via.Quãlibet em̃ elongent a via vitę,nõ carebũt sollicitudine & timore. Florebit amygdalus.Amygdalus nux lõga est: q̃ ẽ spes ęternitatis:qua nihil lõgi⁹.Florebit ĩ specie pietatis:nõ fructificabit in virtute:qa sola exinde impin.lo.eosdẽ flores deuorãs,ꝑpria.s. vanitas vel aliena loquacitas. Hyemalis q̃dã ꝑpropera gloria tp̃is hui⁹ in florib⁹ amygdali arguit:ꝙ florere appetat ante tp̃s.Siquidẽ arbor illa hyeme floret. Impinguabit locusta.impinguatum cor cõtẽplationis saltus dare nõ poterit.Vnde Incrassatus est dilectus.Locusta leuitas est vanę glię:vel detractores aut adulatores ore nocẽtes nec loco stãtes: qa qui verũ dicit nõ laborat.Dissipabit capparis.Hebræus habet verbũ ambiguũ:qđ & cap.amor interp̃tat. Capparis spleneticos curat vt aiũt purgãdo melãcholiã sicut charitas fraterna malitiã. Est ergo sens⁹. Cappa.dissipa.i.frña charitas dissoluet.q̃ p cappa.designat:qa herba vł arbuscula est calidissima & in parietib⁹ orit: p q̃s fraterna vnanimitas intelligit. Q̃m ibit hõ in domũ ęternitatis suę.Oblit⁹ em̃ se esse in tabernaculo errãdo tẽdit in domũ seculi huius:quã amãdo quasi fingit ęternã.Suã dicit nõ vere sed quã sibi ipse fecit. Misera domus rea cõsciẽtia:cui⁹ fundamẽtũ obstinatio.tectũ simulatio.Paries ãterior negligẽtia.Posterior impœnitẽtia. Dexter paries ingratitudo bñficioꝝ.Sinister ĩpatiẽtia tribulationũ.Vtriq; em̃ aduersus eũ q salutẽ nostrã in rebus q̃rit vtrisq;, velut obiectis parietibus claudimur:si ingrati ad beneficia,duri ad flagella fuerimus.Et circũibunt in platea.i.in via lata & ampla.quid ergo facerẽt in angusta?circũibunt exquirentes & vix inuenientes vnde plangant:vnde murmurent:vnde causent. Occasiones em̃ murmurationis exq̃runt: nũc verba nũc facta nunc suspitiones ꝑprias sectãtes. Plangentes anteq̃ rumpatur funis argenteus. Plan.ꝙ nõ oĩa ad votũ prorsus occurrãt.Non timentes sicut debuerãt, ne via lata in ꝓfundum demergat inferni: sed causantes ꝙ sibi adhuc videat angusta.Et maior est nũc planctus in platea q̃ olim fuerit in via arcta.Funis.i.sermo diuinus:qui opera nostra coercere solebat. Rumpitur hic funis cum iam stultus non corrigit verbis. Meminisse expedit creatoris:ã q̃ immemores eius om̃ino dissoluti inueniamur nec fune ligati nec vitta redimitti. Funis iste argenteus dicit:qa p argentũ diuina eloquia figurant.Et recurrat vitta aurea.i.diuina sapientia subtilis & ampla:q̃ per aurũ sępissime designat.Nõ aũt quo recurrat dicit:quia nescim⁹ vnde veniat aut quo vadat. Accurrit em̃ cęlitus illapsa:peccatis exigentib⁹subtracta dispet. Clauis affigit qui timore vrget.Vitta ligatur qui promissione tenet. Visco cõglutinat q charitate deo vnit.Et conterat hydria sup fontem Hydria.i.prompta q̃dam & facilis intelligẽtia sup scripturam planam & euidentem. Et confringat rota sup cisternam.i.artificiosa & quasi circũiens meditatio sup scripturã aptã atq; profundam.Errat qui ad fontem applicat rotam:nec minus qui hydriam exhibet ad cisternam. Perdit em̃ plana qui ea tanq̃ profunda rimatur:& ab abditis vacuus redit qui solam intuens superficiem penetrare interna nõ nouit. Fons incarnatio Christi est:qñ veritas de terra orta est.Sup hũc hydria cõfringit cũ mens nr̃a nõ in memoria humanitatis Christi afficitur. Cisterna est ꝓfundior & secretior sapiẽtia desursum collecta:sicut cęlestis pluuia colligit in cisterna.Qui haurire non põt nec de fonte nec de cisterna:iã neq; in pinguedine terræ nec in ro.cę.de.e.bñd.sua:sed cęlũ ei æneũ ẽ: & terra ferrea est: cui videlicet nec in humanitate nec ĩ diuinitate Christi est deuotio vlla.Et reuertat puluis in terrã suã vnde erat.Puluis hũore carẽs qñq; haurire iã nec de fonte põt nec de cisterna.Perniciosæ em̃ iterũ terrę ĩcipit adhęrere q priuat⁹ humore gr̃ę tanq̃ puluis sibiipsi desiit cohęrere.Et sp̃us redeat ad dñm q dedit illũ.Sp̃us.i.gr̃a pri⁹ accepta: q̃ in suã ꝑniciẽ immemor largitoris ei⁹ abutit.Hoc redire ĩnotescere est.Vñ em̃ filatorie pri⁹ auertit: illuc tandẽ ĩpudẽtię aĩositate reuertit.Sicut de pace oblata dr̃ ꝙ nõ recepta ad eum q obtulit reuertat Sic in vanũ accepta gratia q̃ ĩdigno tribuit: & ab eo quasi repellitur:ad largitorẽ suũ reuertit Et si nõ ꝓficit ad salutem eius cui tribuitur,ad

ipsius q contulit gloriá nõ iniuste referť:vt in oíbus donis & iudiciis suis ipse glorificeť.Hic spũs dať gratis:vt merito subtrahiť igratis.qd si metuis:meměto(vt expedit)creatoris.

Qꝫ vana gloria amygdali flore pascitur & non fructu.

B ℭFlorebit amygdalus:impiguabitur locusta. Amygdalus est nux longa.cui us specie] simul & noie intelligiť spes ęterna. Nõ em̃ defacili i nuce sicut in pomo ptingiť ad saporẽ.Qꝫ si in nuce spei q̃dam similitudo:ęternitatem innuit lõgitudo.Hmõi arbor frondet in sermone:floret in spe:fructificat i ope & veritate.Itaqꝫ fructus eius locusta nõ nouit : sed impinguať vbi illa floruerit. Delectať siqdẽ & foueť quadã specie pietatis:sed ad fructũ ei⁹ nõ puenit.Nec i-merito vbi decẽ plagis opposita.x.pcepta traduntť,falsus testis locusta vocatur:nõ modo ꝙ ore noceat sicut illa: sꝫ ꝙ nullaten⁹ loco stet vt locusta.Sıqdẽ a cõtrario eiusmodi obtinuit nomen: ꝙ minime certã in loco vno hincinde saliẽs habeat stationẽ. Sic nimirũ falsus testis circũit & tergiuersat,certũ nõ hñs fundamẽtum veritatis cui innitať.Et quid tam falsum ẽ,qd tam fallax q̃ gloria vana?

Petrus Lombardus.Mystice de proprietate amygdali.

C ℭFlorebit amygdalus: impiguabiť locusta:dissipabiť capparis &c.Amygdal⁹ ista Christus ẽ. Amygdalus ei tria habet:corticẽ,testã, & nucleũ:& Christ⁹ in trib⁹ cõsistit substãtiis. In eo qppe est cortex carnis:testa mẽtis:nucleus deitatis.Cortex amaritudinẽ habet: testa fortitudinẽ:nucle⁹ dulcedinẽ.Sed qñ floruit hęc amygdalus?In resurrectione:q̃ siccata & mortua visa est in passiõe & morte.Florẽte aũt hac amygdalo impinguata est locusta.i.populus gẽtilis,& dissipata capparis.i.ppl'us Iudęoꝝ.Per locustã nõ imerito ppl'us gẽtiũ designať.Locusta em̃ saltu moueť:nec nisi saliẽdo ambulat:& inordiate ferť.Hęc est gẽtilitas:q̃ olim nõ pedetẽtim:sed quasi saltu raptabatur p vitia.Et audi Paulũ de huius locustę saltib⁹ disputãtẽ. Qui mutauerunt ingt g.incor.dei in silitudinẽ cor. hois.Pessimus hic salt⁹. Sed audi & alios salt⁹ imo pcipitia q̃dã. Seqť. In silitud.vol.& q̃dru. & serpẽtiũ.Sic saliebat locusta hęc donec venit saliẽs i mõtib⁹ & trãsiliẽs colles:vt post locustã salire faceret.Hęc itaqꝫ locusta cũ prius eẽt tenuis & macilẽta:squalida & infœcũda,florente amygdalo ipinguata est.i.resurgẽte dño deuotione fidei repleta & pinguedie charitatis.Sed impinguata locusta,dissipata est cappar]: quia dum sterilis peperit plurimos,q̃ mult.habe.fi. infir.est.Capparis petrę inhęrere dť,& renibus valere.Sic quõdã synagoga Christo inhęrebat.

Finitur Ecclesiastes.

Sequuntur Cantica Canticorum.

Bernardus.

Qꝫ spiritalis ardor desiderii exteriorẽ hominẽ decoloret.

Igra sũ sed formo 1. sa fi.Hie.s.t.c.s.p.s. D Nolite me cõsiderare ꝙ fusca sũ:qa deco.me sol.Acsi manifeste spiritalis qspiã dicat teneras & ifirmas mentes exhortãs. Quid laboriosã q̃qꝫ & hũilia cõuersatiõis nostrę tã sedulę nũeratis?Saga cilicina sunt, & pelles arietũ rubricatę:qb⁹ iterior ille splẽdor & interna tegať gloria:& illęsa pulueris & ibris iiuria cõserueť.Neqꝫ em̃ tristitiæ aut necessitatis ẽ exterior iste neglect⁹ & nigredo forisseca:sed occulti splẽdoris & exultatiõis ęternę.Decolorauit me sol.i.lux iterior exterioris ipatiẽs.Nimirũ ignis est:& inania folia non admittit.Aliogn aut exuri folia,aut si pualuerint,ignem extingui necesse est.Spiritũ ait apostolus,nolite extinguere.

Qꝫ hœdos pascat qui exteriorib⁹ sensibus est intentus.

ℭPasce hœdos tuos.Hœdos q pctm̃ significãt recte oculos aureſqꝫ appellauerĩ.qm̃ sicut mors p pctm̃ in orbẽ,sic p has fenestras itrat ad mentẽ.In his pascẽdis se occupat curiosus,dũ scire nõ curat qualẽ se relinquat int⁹. Hõ si te vigilãter attẽdas,mirũ est si ad aliud vnq̃ intẽdas.

Balduinus.

Quomodo charitas tripliciter ordinetur.

INtroduxit me rex in cellã vinariam 2. Ordinauit i me charitatẽ.Cella vina E ria est cella cordis.Vbi ẽ vnũ cõpunctiõis & vinũ amoris.Cella inquã cordis,sed iorũ q cõuertunť ad cor.Ordinauit i me charit. Charitas ordinať ęstimatiõe,ęmulatione,& electione.Aestimatiõe qdẽ,cũ vero iudicio mẽtis oĩb⁹ melior,dignior,pciosior ęstimať.Parũ ẽ ãt sic sentire de ipsa:& sola ęstimatiõe oĩb⁹eã pferre:nisi & affectiõe oĩb⁹pponať:vt añ oĩa & sup oĩa desidereť.Sed & hoc parũ est:nisi & electiõe ordineť : quaten⁹ sic q̃rať vt habeať & teneať. Aestimatio igiť in iudicio rõnis est:ęmulatio i desiderio volũtatis:electio i cõsilio discretiõis.

Gillebertus.

Qui sint q ambire debeāt lectulū Salomonis.

3 F LEctulū Salomonis ambiunt.lx.fortes ex fortib⁹ Is.om.te.gla.& ad bella doctiss. Vide quō amplę delitię arcta cī gūt custodia. Fortes sūt qui progāt & iustitia operis & notitia legis. Nō est de fortib⁹ Israel qui cū vulnerat̄ nō dolet:cū verberat̄ nō sentit stupidus manēs ad oēs stimulos ancipitis gladii verbi penetrabilis: & gloriat̄ si cōtra sapiētię stimulos calcitret. Nō talis Maria:cuius animam acsi mollem materiā gladius ptransiuit. Me vtinā facile obtineat verbū validum:in me opet̄ ei⁹ efficacia: & aīam meā hic penetret gladius:vt & ipa quasi in gladiū cōuertat̄ contra spiritales pugnatura neqtias. Quid mittis manū ad fortia qui ex fortissimis nō es? Custodiā vt qd suscipis q desidiam nō excutis? Quid lectulū ambis q gladium nō habes? Aut si habes gladiū verbi:hēs eū ī vagina nō habes ī līgua. Nō tenes manib⁹ linguę verbi dei versatilem gladiū. Volubilis est sermo:spūs flāmeus ē: sed nescio quomodo extra naturā suā ī manu tua hebetat̄:restringit̄:& pigrescit. Quid igit̄ tibi vsurpas officium cuius vsum non habes? Vniuscuiusq; ensis sup fe.s. Vt seipsum primo corripiat:custodiat semetipm. Vniuscuiusq; ensis sup fe.s. Vt vbi est tentatiōis occasio,ibi maior verbi pccupatio fiat: cōmonitio crebrior. Propter timores nocturnos.pter lapsus subitos: pccupatos casus. Sup femur. nō pter femur s; pter ti.nocturnos. Forte qa nō ē col. aduersus carnē & sanguinē,q signat̄ in femore:sed aduersus mundi rec.tenebrarū harū: iō pter ti.noct.cōtra spiritales neqtias. Quāto felicioré sortita ē luctā q̄ Salomonis cōtinet̄ ī lectulo. Amplectere igit̄ verbū qcūq; ī lectulo cōtineris. Vtere eo sicut ī lectulo nō sicut ī bello. In lectulo locus est nō ensib⁹,sed amplexib⁹ strictis. Noli fortis esse ne tibi foris esse contingat. Quid tibi cū cōflictu cui totū de affectu cōstare debet? Quę spōsa est,nō disputātis & confligentis sectatur negotiū sed otiū amplexantis.

Gillebertus.

Q; nō debeat christian⁹ nisi ī cruce dñi gl'iari.

G ¶Ascensum fecit purpureum. Vere ascensus purpureus quem Christi signauit cruor:& passionis ei⁹ colorauit fides. Et vide q̄ cōgruo modo sibi cōcinūt colūnę argenteę,& ascensus purpureus. In illis sapis fideliter: in isto sentis humiliter. In illis meditatio: in isto imitatio. Non enim in sermone tm̄ est regnum dei sed in virtute. Quid tu istic dices qui humiliationem seruitutē reputas? Seruus nō est quē regalis purpura nobilitat. Humilitas suscepta pro Christo regiam pfert dignitatem. Hic tu pedē libenter pone:vt pes tuus intinguatur in sanguie Christi. Euacuaris a gloria Christi,si alia re nobilitari præsumas. Nam si compateris,& cōregnas.

Bernardus.

Q; qui Christum videre cōtemnit in exilio securus,in iudicio non videbit.

¶Egredimini filię Siō &c. Animę seculares debiles,delicatæ,filię & nō filii,in quibus nihil est fortitudinis: nihil virilis animi:egredimini de sensu carnis ad intellectū mentis: de seruitute carnalis cōcupiscētiæ ad libertatē spūalis itelligētię. Et videte regē Salomonē. Aliogn nō erit vobis tutū videre Ecclesiastē. Idē enim q Salomon,i.pacificus in exilio est,ecclesiastes,i.cōcionator erit in iudicio: Idida.i.dilectus dñi in regno. In exilio māsuetus & amabilis: in iudicio iustus & terribilis:in regno gloriosus & admirabilis. Vbiq; rex est. Licet enim regnum eius non sit de hoc mundo:tamen rex est etiā ī hoc mūdo. Interrogat⁹ siquidē,ergo rex es tu? Ego inquit in hoc nat⁹ sum & in hoc veni in mundum. Hic ergo rector est morum: in iudicio discretor meritoꝝ:in regno distributor pmiorum. Egredimini proinde filiæ Sion:& videte eum ī diademate quo coronauit eū mater sua in corona pauptatis:in corona mīę. Siqdē coronat⁹ est & a nouerca sua corona spinea: a mre corona misericordiæ:coronādus a familia sua corona iustitię. coronat ei eū & pr̄ corona gl'ię.

Q; humiliati capitis membra debeant conformari.

¶Egredimini fi.Si.& vi.r.sa.in dia.quo coro.e. I mater sua. O regē. O diadema. Mater synagoga,nō matrem se exhibēs sed nouercā,regē nostrum corona spinea coronauit. Pudeat sectari gloriā mēbra qb⁹caput suū tā īgloriū exhibet̄: peccatoꝝ.s.nroꝝ circūdatū spinis. Pudeat sub spinato capite mēbrū fieri delicatum: qd̄ amictū iterim purpura nō tā honori sit q̄ irrisiōis.

Q; monachi dentibus & tonsis ouiū gregibus comparantur.

4 K DEntes tui sicut grex tonsarū &c. Nō sunt hi dētes de qb⁹ dicit̄. De⁹cōteret dētes eoꝝ. Sūt em̄ dētes ecclesię:cuius decorē dñs cōcupiuit. Quę cū tota sit pulchra pulchrior tñ appet ī dētib⁹. Dētes cādidi sunt & fortes: carne carēt & corio. Nihil intra se pati possunt. Nō est dolor sicut dolor eoꝝ. Clausi sūt labiis ne videāt̄. Indecēs est cū videt̄ nisi ridēdo. Toti corpi masticāt cibū:nullū īn trahūt saporē.ñ facile cōsumūt̄. Per ordinē positi sūt. Supiores alii & alii īferiores:& cū īferiores moueāt̄:supiores nūq̄. Dētes isti sūt hoīes mōastícę

professionis:qui de toto ecclesiæ corpore qđ cādidum est,cādidiores videnť:qui.s.cogitationū sicut actionum peccata deplorāt.Fortes sunt q bus tribulatio pro solatio: contumelia pro gloria:inopia ꝑ abundātia ducit. Hi carnem non habēt:quia ī carne carnis obliti sunt. Corio carent:quia nitorē & distensionem mundanarū sollicitudinū nō habētes ī pace in idipsum dormiunt & requiescunt.Nihil morari intra se patiuntur:quia nec modicū quidē offendiculum tolerabile reputant aut inter se aut in conscijs singulorum.Non est dolor sicut dolor eoꝝ:qa nihil tam horrēdum & horribile est sicut murmur & dissensio in cōgregatione. Clausi sunt labijs ne videanť.& nos materialib⁹ vallis circūcingimur:ne seculariū oculis & accessui pateamus.Indecens est si appareāt nisi ad risum: quia nihil turpi⁹ q̄ monachus ꝑ vrbes & castella discurrens:nisi cum illa cogit q̄ operit mulpec.Charitas eīn risus est:quia hilaris:lęta:non tñ dissoluta.Dentes toti corpori cibum masticāt:quia ꝑ toto corpore ecclesiæ viuis.s.& defunctis orare sunt cōstituti.Nullum inde saporem habere debent:nullam sibi gloriā assignare.Nō facile cōsumunť:quia quāto annosiores tāto feruentiores & eo rapidius currunt: quo vicini⁹ ꝓpīquāt ad palmā.Per ordinē positi sūt: quibus scilicet cibus & potus:vigilare & dormire:laborare & quiescere:& cętera oīa in pondere & numero & mēsura cōstituuntur . Alij superiores:alij inferiores:quia alij prælati : alij subditi: & sic superiores inferioribus iungunť vt ab inuicē non discordēt. Cum inferiores sæpe moueantur:supiores nunq̄ moueri debent: quia etsi subditi turbenť:cōstātia prælatoꝝ immobilis pseueret . Sicut grex tonsarū inqt &c. Bene monachi tōsis ouibus comparanť. Bene eīn tonsi,& vt dicitur presse tonsi,quibus nec corda nec corpora nec mundanum aliquid in proprietate relictum est. Lauacrū baptism⁹ est de quo ascēdit qui ad celsitudinē vitæ pfectioris assurgit.Descendit autem qui se vitæ mancipat inhonestę.Omnes gemellis fœtibus:quia verbo pariunt & exemplo.Et sterilis non est in eis:quia nullus est infœcundus.

Gillebertus.

Qꝫ feruens oratio deum liget:vulneret:& incendat.

L ¶Sicut vitta coccinea labia tua. Nimirū ea labia ligant & rutilant quæ de tali ventris fructu loquuntur.Concepta ī corde charitas qua si ignis flāmigerās coccineo colore labia īficit per quæ erumpit.Calor de excelso missus ī corde,germanū labijs præstat colorem. Quid eīn aliud sibi vult ꝙ coccinea dicuntur: nisi ꝙ in hoc flāmea demōstrātur:eo ꝙ coccus igneo rubet colore!Labia hęc iā nō altaris carbone purgari indigēt:& exteriori igne aduri. Ipsa enim de interiori ignis flāma iam flāmea sunt:& cōceptum visceribus de excelso ignem alijs seminār.Salutarem vtiꝗ disseminār scientiā:legem igneā quā dñs venit mittere in terram.Bñ coccinea labia:quæ hunc ignem non solum in terram sed etiam in cælum mittunt.Deniꝗ & ipsum cęli dominū succēdūt.Ideo coccinea labia commendat:ꝙ ibi coccinea sunt:ꝙ ibi calentia videnť:ꝙ illa flammea sentit:& in mutuā amplius charitatē succēdūt.Mira res.Ignis ipse ē: et nostris tñ inardescit scintillis. Quid ni! Et gladius est verbum dei:& tñ vulnerať. Vulnerasti inquit cor meum soror mea sponsa vulnerasti cor meū m.v.o.t. Vulnerať oculo:labio ī flāmatur etiā & ligať.Ideo vittæ cōparať. Sed charitas vulnus est:vitra coccus. Vides q̄ acuta,q̄ tenax, q̄ ignea est charitas! Talibus inhęrendo vtere labijs:tenaci velut vitta vīculo memorię cordi tuo dilectum astringe:agglutina: succende illum succenso affectu.

Qꝫ sit vmbra triplex:fraus:fides: mysteriumꝗ.

M ¶Donec aspiret dies & inclinenť vmbræ.Plures hic vmbrę sunt. Vmbra fallacię:vmbra refrigerij:vmbra figuræ . In prima serpens dormit.In secunda sponsa quiescit.In tertia sponsus delitescit.De prima dicitur.In vmbra dormit.De secūda.Sub vmbra illius quem desideria se.De tertia.Quia sapiētia ī mysterio abscōditur.Omnes istę reclinabūtur vmbræ cū aspirauerit dies. Vmbrę fraudis:fidei:& mysterij. Qui pascuntur ī lilijs. Qui inter lilia pascitur inter illa reficitur:illa esurit. Beati eīn qui esuriūt & sitiunt lilia iustitiæ:lilia castitatis : oīm lilia gratiarum.Si esurire beatum: multo magis inter illa pasci: & ipa virtutum esuries pascit:& delectat auiditas:odor cibat sed nōdum satiat.Satiabor cum appa.g.t.Totum qđ inde haurimus in odore est. Occultatur forma:sed famā audimus.Tenuis quidem in fama,in fumo,in odore cib⁹.Dulcis sed tenuis. Infelix plane qui inter quędā lilia positus inter lilia sanctæ congregationis vbi varię vndiꝗ virtutes redolent:nihil tñ suaue : nihil liliorum simile nouit odorari.

Hugo de sancto Victore.

Quibus profectib⁹ aīa visitationē dñi mereať.

N ¶Vadā ad montem Myrrhę & co.li.& lo.spō. meę.Nota ꝙ non semper domi est sponsus iste Cauet enim ne forte vilescat amor su⁹. Et qa

citius in tædium veniret si semper pſens esset: ideo aliquãdo se subtrahit: aliquãdo ad tẽpus recedit: vt dũ quærit absens, strictius teneat præsens. Tunc forte aberat quãdo hęc dicebat. Sed ne mora longior obliuionem gigneret, redire disponebat: & ait. Ibo mi. &c. Secum loquit quid facturus est: quia ad dicendũ dulce est: qa ad faciẽdũ dulce est: & nescio quo pacto: quod multum cupimus: nunq̃ loqui fastidimus. Ibo inqt mihi. Sibi vadit: qa singularis amor participem secreti nõ recipit. Ad montẽ Myrrhæ & colles li. Myrrha mortificationem carnis significat: Libanus qui interpretat decandidatio, mundítiam cordis. Hæc est via per quam sponsus ad spõsam venit: Mons Myrrhę & col. li. Quia primum per abstinentiã concupiscentia carnis occidit. Deinde per mundítiã cordis ignorantia mentis abstergit. Postremo quasi tertia die ad colloquiũ sponsæ veniens desiderio suo animam accendit. Ideo conuenienter dicit mons Myrrhę & col. li. nõ mõtes. qa in afflictiõe debemus eẽ cõstãtes: & ĩ successu virtutũ humiles.

Gillebertus.

Qꝫ intentione pura cor domini vulneretur.

O ¶ Vulnerasti cor meum in vno oculorũ tuoꝝ: & in vno crine colli tui. Cor durum, & male durum, in quo verba ista vulnera non generãt. Cordis vulnus vehementiam designat amoris. O vere dulce cor: quod nostris mouetur affectibus: tangitur amore. Nonne beatam animã reputatis quæ ipsum cor domini nostri Iesu Christi piis affectibus transfigit & penetrat? Acutus & efficax & vere violentus affectus ille est, qui tuum Iesu bone meretur & mouet affectum. Magna est & violenta vis charitatis: ipsum affectum dei attingens & penetrans: & velut sagitta iecur eius transfigens. Quid mirum si regnum cœlorum vim patitur? Ipse dominus violenti amoris vulnus sustinet. Sed vide quibus iaculis vulneretur. Vulnerasti inqt cor meum in v. oc. t. & in v. cri. col. t. Ne parcas sponsa talibus sponsum appetere telis. Aspectibus piis quasi spiculis vtere. Noli in hoc negotio remissius agere. Noli contenta esse dilectũ vulnerare semel: sed concide illum vulnere super vulnus. Bonũ vulnus de quo virtus egreditur. Tetigit mulier fimbriã: & virtutem de se sensit Christus exire. Qꝫto magis cũ cor eius non leuiter tangit: sed vulnerat: gratiã de se emanare sentit? Vulnus illud nõ est sine sensu: ideo puri aspectus in illum spicula vibra. Reputa illum quasi signum ad tales sagittas. Tales fauorabiliter excipit: quia tales iacit. Respexit Petrum: & cor eius percussit: & compunxit ad pœnitentiam. Vulnerati cordis lachrymæ dãt signa. Talia in me vtinam multiplicet vulnera a planta pedis vsq; ad verticem: vt non sit in me sanitas. In vno cr. c. t. In intentione pura. cui crini vt dignum est respondeat cogitatus.

Balduinus.

Qualiter & qbus iaculis deus ab aĩa vulneret.

¶ Vulnerasti cor m. soror m. spon. vul. cor m. P
in vno oc. t. & in v. cri. colli tui. Cum sororem nominat, communionem indicat & naturæ & gratiæ. Hoc est eñ cõmercium amoris. Accepit naturam: & cõmunicauit gratiam. Cũ spõsam nominat: indicat fidem dispensationis, & sacramentum indissolubilis coniunctionis. Sed quæ soror dicit & sponsa, cur vulnerasse dicit cor fratris & spõsi? An & amor sua vulnera habet? habet vtiq;. Facilis eñ & prõptus vulnus tam suaue q̃ salubre & sufferre pariter & inferre. Attendamus igit quõ sponsus cor suum a sorore & sponsa vulneratũ dicit: nec semel dicit: sed secũdo ingeminat vulnus &c. Nempe propter nimiam charitatem qua nos dilexit: cum essemus mortui peccatis, vitã nobis desiderauit & sibi mortẽ. Hinc eius vulnera in cruce suspensi. Hinc peccatorũ nostrorũ vulnera sunt sanata. Hinc nobis salus est ministrata.

De gemino vulnere charitatis.

¶ Desiderium ergo nostrę salutis, & pro nostra salute desiderium proprię mortis, duo vulnera Q
sunt. Alterũ amoris: alterũ doloris: immo vtrũ q; amoris. Vtrunq; eñ desiderium de amore processit: quo pꝫuenta est sponsa vt sic diligentẽ pdilecta diligeret: & in oñi puritate sancti amoris sanctiq; timoris immaculatã se illi cõseruaret. Sed quid sibi vult q in tota pulchritudine sponsæ q̃ tota pulchra dicit: nõ vulnerat sponsus nisi in vno oc. & vn. cri. colli? Sed sciendum q ante oĩa illi placẽt. Et q̃ sunt illa? Puritas sancti amoris, & puritas sancti timoris. Hec ĩ vno oc. illa in vno cri. colli intelligitur.

De vno oculo sponsæ.

¶ Iste autem oculus non est: sed vnus oculorũ R
est. Vere vnus: quia vni intentus vnum amat: vnum curat: vni adhæret. Sed quo magis hæret q̃ oculo? Nam vbi amor, ibi oculus. Oculus autem quia potest videre & videri: illex & index solet esse amoris. Nam sua pulchritudine amorem prouocat: & secreta significatione nũciat. Pulchritudine dico fideli & vera, non fucata vel ficta.

De vno crine colli.

¶ Nunc autem quomodo vnus crinis compo- S
natur videamus. In vertice vbi summitas capitis est, capilli in diuersa se vertũt: & alii ad frontem descendunt: alii ad occiduam capitis par-

rem. Alii hinc inde ad aures & tempora. Et in mulieribus (quæ comam nutrire solent) capilli compti & ad pulchram æqualitatem depexi: a vertice vsq; ad frontem discriminatur: & hinc inde ad collum & humeros reducuntur vbi in vnum crinē colliguntur. Et quia cætera nota sunt mysterium videamus. Sponsa quoq; Christi vt oculis ei⁹ placeat curā capillorū suorū nō negligit. Religio em̄ Nazareorum & fortitudo Sampsonis in capillis est. Subtiles igitur cogitatiōes sanctarū cogitationū & affectionū de vertice mentis: hoc est de cogitatione dei in quatuor partes diuiduntur & pectine discretionis discriminant: & aliæ sunt de bonis æternis quę ad frontē descendūt: alię de malis quæ retro respiciunt: aliæ de bonis vel malis tēporalibus q̄ ad dextram vel ad sinistram hincinde se diuidunt. Hi capilli oculis sponsi placere probant: quia dicit. Auferte malum co.v.ab o.m. Oēs autē capilli sponsæ ad collum vbi est iugū obedientiæ reducunt & in vnum crinē nodo timoris constringunt: quia in oībus semper obediētia in timore dei cogitāda est: sicut scriptū est. Q̄ pcepit deus hoc co.s. Vnus itaq; crinis in collo: vnitas est cordiū cogitationū in iugo obedientiæ: quas timor dei in vnum colligit. & idissolubiliter cōstringit. Hic timor, qd̄ sparsum est colligit: qd̄ dissipatū est vnit: qd̄ malū est expellit & excludit: q̄ bona sunt & nutrita custodit. Hoc deniq; cor mūdū & immaculatū facit & oīi custodia custodire satagit. Prima custodia est ne qd mali in opus exeat. Secunda ne malus sermo de ore pcedat. Tertia ne qd mali in corde remaneat: vnde aspect⁹ spōsi offendi debeat. Hinc cor spōsi vulneratur. Hinc sponsa laudat: quia mulier timēs deū ipsa laudabitur.

De tribus emissionibus sponsæ.

T ¶Emissiones tuæ paradisus. Vox est cœlestis Hierusalem congaudentis huic q̄ peregrinat in terris. Sunt autem tres emissiones. Prima cōiugatorū pœnitentium in mundo. Secūda cōuersorum continentium in claustro. Tertia prælatorū prædicantium & orantiū p populo.

De prima emissione.

V ¶De prima emissione dicunt angeli quibus est gaudium super v.pec.pœ.a. Quæ est ista quæ ascendit per desertū sicut virgula fumi ex aro. myrrha & thu. & v.p.pig. Ascendere autē dicitur anima pœnitens per desertum. s. terram inuiam & inaquosam peccatorum suorū recordando. Ascendit sicut virgula fumi eadem peccata humiliter confitendo. Quę confessio recte fieri sicut virgula fumi dicit: quia per plures peccatorū species tāq̄ fumus de thuribulo p plura foramina deriuat. fumus cum nunq̄ habeat splendorem: nōnunq̄ tamē habet odorem. Q̄ autē fumus cōfessiōis habeat odorē quēdā pietatis innuitur cū subiungit. Ex aromatibus myr. & thu. Cōfessionē em̄ semp debet comitari myrrha & thus. i. mortificatio carnis & oratio cordis. Alterū em̄ sine altero aut parū valet aut nihil. Nā si quis carnē mortificet & orare dissimulet: superbus est & dicit ei. Nunquid manducabo carnē thau. &c. Item si orauerit & carnē mortificare neglexerit, audiet. Quid vocatis me dñe dñe &c. Et illd̄. Qui auertit aurē suā ne au.le.&c. Vtriq; ergo alteri suffragat dum cōstat q̄ alterū sine altero reprobat. Sequitur. Et vniuersi pulueris pigmētarii. Post recordationē & cōfessionē peccatorū, post mortificationē & orationē exhibēdus est fructus eleemosynarū. Quæ bene puluis dicunt: quia de terrena substantia fiunt. Pigmētarius vero: quia suauissimum odorē emittūt. Hinc est q̄ ab angelo Cornelio dicit. Orones tuę & eleemosynę tuæ ascenderunt in memoriā in conspectu dñi Nisi em̄ suaue aliquid redolerent ascendere in conspectu dñi non valerent. Vel vniuersi pul. pig. dicit quia non solum magna: sed minima quęq; conterenda sunt per confessionem, diluēda per compunctionem.

De Secunda.

¶Secunda emissio est vita cōtinentiū in claustro vel eremo. In hac nulla fit mentio deserti: vel fumi: vel pœnitētiæ: sed lucis: splendoris atq; virtutis. In huius laude angelica voce cantatur. Quæ est ista q̄ asc. sicut auro. cōsur. p. vt lu. elec. vt sol. &c. In qbus verbis triplex ei⁹ virtus ostēdit, humilitas, castitas, charitas. Aurora qppe finis est noctis & initiū lucis. Nox autē vitam peccatoris: lux significat vitam iusti. Aurora ergo quæ fugat tenebras & lucē nunciat: merito humilitatē designat: quę sicut illa diem & noctē: ita ipsa diuidit iustū & peccatorē. Nā ab humilitate iustus quisq; incipit & inde pficit. Vnde etiā aurora cōsurgēs dicit: quia virtutū structura surgēs ab humilitate tāq̄ pprio fundamēto erigit. Qd̄ autē sequit. Pulchra vt luna: castitatē demōstrat. Luna dicit splendorē suū nō a se habere: sed a sole attrahere: q̄toq; solis cōspectui magis cernēda opponit: tanto maiore sui pte ab eiusdē solis lumine illustrat. Similiter cōgregatio sancta siue quęq; fidelis aīa si veri solis obtutibus offerat intuēda: sine dubio ex visiōe illius admittit ptinus in se decus qddā pulchritudinis & venustatē castitatis. vñ fit vt ex lumine ei⁹ crescēs & pficiēs etiā ad pfectionē puehat vt de illa sequat qd̄ dicit: electa vt sol. Quare vt sol? An ideo qui iusti fulgebūt

X

vt sol in regno p.e. Sed vnde sicut sol fulgebūt nisi de splēdore vestis nuptialis? Hac veste.i. virtute charitatis qsqs indut⁹ fuerit: eaqꝫ ī se recte ordinauerit, erit ꝓculdubio terribilis hostibus suis vt castroꝝ acies ordinata. Nā de cæteris q dē virtutibus q̄tascūqꝫ sine charitate habuerit nō curāt dęmones. Pōt etiā ī eo qđ dicit electa vt sol: pseuerātia ītelligi q̄ tm̄ electoꝝ est. In eo qđ sequit, terribilis vt castrorū acies ordinata: discretio mater virtutū per quā terrent & fugant dæmones: acqrunt & cōseruant virtutes.

De tertia.

Y ¶Tertia emissio cōuenit sanctis ꝑdicatoribus de quorū vita & doctrina vox illa sub admiratione profert. Quæ est ista q̄ ascēdit de deserto de.af.in.s.d.s. in prima emissione dictū fuerat ꝑ desertū: In hac dicit de deserto, qa ibi pœnitentes cōpungūt spinæ per quas incedunt. Hic vero doctores quicqd de seculo subripere potest sublimi mēte calcauerūt. Sed quęrendū est quę sunt illæ delitiæ qbus affluere dicunt. Et quis ille dilectus, aut cur sup eū inniti dicunt. Neqꝫ em̄ parui æstimādæ sunt q̄ a supnis ciuibus delitiæ nominant. Siquidem hmōi deliciæ mētis sunt non ventris: animi, nō corporis: spūs, non carnis: rōnis, nō sensualitatis. Quas vt breuiter aliquo modo describā: ipsæ sunt abundās infusio gratiæ spiritalis. Affluere hmōi delitiis est verbo & doctrinæ insistere: opus spirituale instanter exercere. Sed necesse est vt in his oībus nō suā: sed auctoris q̄rat gloriā. Ipse est em̄ dilectus eius sup quē innitendum est: vt videlicet ipsius gratiæ & auxilio ascribat opus eius, per quē oīa & ad quē oīa referunt. Cur aūt sup eū inniti debeat ipse dilectus docet. Sine me, inqt, nihil potestis facere. Acsi dicat. Si deliciis vultis affluere mihi innitimini. Beatus ergo Paulus affluit delitiis cū dicit. Gratia dei in me vacua nō fuit. & illud: abūdātius inqt oībus laboraui Magnæ delitiæ. Sed ne illas amittat innititur super dilectū. Nō autē ego inqt: sed gratia dei mecū. Rursum affluēs: oīa possum ait. Et innititur: dicēs. in eo qui me cōfortat. Hęc de tribus emissionibus in significatione triū gn̄m hoīm dicta sunt. In qbus pria emissio est pœnitētia. Secūda iustitia. Tertia doctrina. Primo em̄ pœnitendo cōuertunt. Secūdo bene viuēdo iustitiā exercēt. Tertio si bene ꝑfecerint ipsam iustitiā quā vita tenēt verbo docēt. Sed qm̄ virtutibus insidiant vitia: & ita iuxta sunt posita, vt qui ab illis declinauerit, istoꝝ laqueos īcurrat: oportet vt sit pœnitētia sine pudore ne. s. erubescat cōfiteri peccata. Caueat iustitia simulatiōnē: eliminet ꝓlatio elatiōnē. vbi em̄ magnitudo gratiarū: ibi magnitudo discriminis est.

Gillebertus.

Qꝫ a sponsa sponsus inuitatus eam ad amoris studia reinuitet.

VEniat dilectus meus ī hortū suū. Verus amor nō tantū blandit & applaudit dilecto ꝓsenti: sed etiā in absentem inardescunt vota ipsius. Falsus vero & simulatorius absentē obliuiscit, ꝓsenti blandit. Nō sic sponsa nō sic: sed absentē desiderat: ꝓsente lętatur. Nota tamē ꝙ non nisi post multa ꝑconia & descriptionē pulchritudinis eius dilectū inuitare ꝑsumit. Temerarię siquidem ꝑsumptionis est prius q̄ aptus sis ad cōtemplationis vsum inuitare dilectū. Tu illū ad delitiandū tecū sollicitas: qui forte adhuc sordes delictis. Hortus tuus sentibus horret & sterilescit: & illuc Iesum inuitas? Inuita illū nō vt delectet: sed vt deleat qđ plantauit dextera tua. Inuita eū vt purget prio & postea plātet: & tēpore cōgruo de plātatione comedat dextræ suæ. Veni in hortum meū soror mea sponsa. Vehemēs amator est dominus ad vnā inuitationis vocē aduolat libens in hortulū sponsæ. Quasi ꝑuolat & ꝑuenit immaturate veni inquiēs. Accipiatur hoc verbū imperatiue: sic apte cohærebit qđ dicit veni. Nō est piger, non est parcus retributor: sed incōtinēti spōsam reinuitat. Veni in hortū meū soror m.sp. Durus ē affectus quē nō pmonent īuitatiōes & reinuitatiōes istę tā dulces. Quid hac vicissitudine grati⁹? Quid mirabilius isto cōmercio? O admirabile cōmerciū: dilectus dei patris: gloria cœli: angelorum delitiæ: ad hortulos nostros inuitari se permittit & ad suos reinuitare nos ꝑmittit. Z

Bernardus.

Qꝫ tres sint status electorum. A

¶Comedite amici & bibite & inebriamini charissimi. Tres sunt status electorum. Primus laboriosus: sed fructuosus. Secūdus ociosus: sed minime fastidiosus. Tertius gloriosus. Laborantes vocat deus ad cibū: iam posito corpore quiescentes ad potū inuitat: resumētes corpora vt inebrietur impellit. Quos & vocat charissimos .i. charitate plenissimos. Nā & in cæteris quos amicos appellat differētia ē vt hi q in carne grauati adhuc gemunt chari habeantur per charitatem quā habēt, qui vero iam soluti carnis cōpede sunt eo sint chariores: quo & promptiores & expeditiores facti sunt ad amandū. Porro pręvtrisqꝫ merito noiant & sunt charissimi q recepta iam stola secūda in corporibus cū glīa resumptis tāto in dei ferunt amorē liberiores & alacriores: q̄to de proprio nil iam residuū est qđ eos aliquatenus sollicitet vel retardet. Qđ neutrū reliquorū statuū sibi vēdicat, cū ī priori

corpus cũ labore portet: in secũdo nõ sine aliq̃ proprietate desiderii expectet. Primo igit̃ fidelis aĩa comedit panẽ suũ: sed in sudore dũ per di lectionẽ operat̃. Ipm em̃ opus cibus est. Carne vero exuta iã pane doloris nõ cibat̃: sed vinum amoris tãq̃ post cibũ haurire permittit̃. Non purũ tñ: sed sicut spõsa dicit in cãticis. Bibi v. m. cũ lac. m. Vino em̃ diuini amoris miscet etiã tũc dulcedinẽ naturalis affectionis qua corpus suũ resumere glorificatũ desiderat. Ceterũ hoc adepto qđ solũ deerat qd iã ipedit a seipsa qu o dãmõ abire & ire totã ĩ deũ? Merito iã charissimi qui charitate inebriant̃: merito inebriati, q ad nuptias agni introduci merentur.

Arilredus de triplici somno.

B ¶ Adiuro vos filiæ Hierusalẽ ne suscitetis dilectã quoaduſq; ipa velit. Est somnus cõtumeliosus, iniquitas: & est somnus miserãdus: infirmitas. Et est somnus gloriosus, charitas. Cõtumeliose dormiẽti ait Paulus. Surge qui dor. Dormiẽti in infirmitate vel pigritia dicit sermo diuinus. Vsquequo piger dormis? Ait spõsæ dormiẽti inter medios cleros q̃ de amplexibus spõsi gloriat̃: Lęua eius inquiens sub capite meo & dextera eius amp. me. Inter vbera spõsi, in sinu spõsi, super pectus spõsi, suauiter reqescit. Ecce sponsi somnus iste beatissimus cõfirmat̃ dicentis. Adiuro vos filiæ Hierusalẽ ne susci. di. quo aduſq; ip. ve. Rogo qñ volet. Quãdo his carere amplexibus: ab his auelli vberibus, insuper sinu vel pectore volet separi? Certe qñ charitas ipsa q̃ eã hoc cœlesti somno sopiuit excitare voluerit ad ostium stãs & pulsans. Aperi mihi soror mea, spõsa mea. Audiẽs deinde illa caput amici plenũ rore & cincinnos ei⁹ guttis noctiũ euigilat, surgit, aperit ostiũ: relictisq; delitiis quibus fruebat̃ ad capillos eius, i. illos q fide illi adhærẽt q ex nocte ignorãtię aliqd aquilonaris frigoris cõtraxerũt erudiẽdos, charitate suggerente ptransit. Hinc beatissimus Paulus optabat anathema a Christo esse p̄ fratrib⁹: salutẽ multoꝝ propriis licet summis præponens delitiis.

Gillebertus.

Quãta sit feruentis violentia charitatis.

C ¶ Filiæ Hierusalẽ nũciate dilecto qa amore langueo. Vos nũciate qbus patet ad dilectũ familiaris accessus. Vos nũciate qui estis exptæ q̃ta sit amatorii virt⁹ amoris: qa amore lãgueo Nõ lãguet amor: sed lãguet amãs. Vbi viget amor viget lãguor si absit qđ amat̃. Quid est lãguor nisi affectio q̃dã de absente dilecto amãtẽ cõficiẽs? Amor vehemẽs patiẽtis simul afficit & carnẽ & mẽtẽ. Illius lasciuiã extinguit: hui⁹ lętitiã pstringit. Lãguet caro dum eius lãguidior & remissior motus efficit̃ lãguet animus dũ æstuãtis voti nimietate cõficit̃. Sic em̃ in cõsumpta materia & iam deficiẽte languidiora reddunt̃ ignis incẽdia: & deus noster ignis cõsumẽs est. O potẽs & p̄potẽs passio charitatis si nõ tẽperet̃ & nõ tollat̃. Iure potẽs aĩm quem possedit sui ipsius efficit impotẽ. Cũ semel fuerit accẽsa in mente: attingit a fine vsq; ad finẽ fortiter: facit ad qđ venit & prosperat̃ & crescit nec deficit: donec deficientẽ reddiderit animã: & aliquãdo quidem intẽsioribus votis exęstuat hora orationis maxime. Tũc quidẽ languet amans: qa spiritus vehemẽs ptransit in illo & nõ subsistit. In exitu horę illi⁹ dicere põt: filię Hierusalẽ nũciate dilecto: quia amore liquesco. Ante hãc horã languor est: sed in exitu eius in liquefactionem vertit̃ languor. Ideo tu cũ oras nõ sinas animũ fluitare: nõ declinare ad alia vt cũ felici fuerit hac passione tactus ad illam se stringat, donec plenius inficiatur & percurrat̃ & cõsumat̃. Nõ em̃ definet quouſq; totum percurrat & ebibat hoĩs spiritũ: Sicut vir desideriorum, i. orationũ elanguit Daniel ex visione cœlesti vt nihil virium remaneret in ipso.

Balduinus.

Q̃ʒ inique agat contra dominum qui tam vehementer amantem non diligit.

Pone me sicut signaculum super cor tuum. Acsi diceret. Ama me sicut ego te. Habe me in mẽte tua, in memoria, in desiderio, in suspirio, in gemitu & singultu tuo. Memento o homo qualem te fecerim: quali dignitate te nobilitauerim: quomodo sub pedibus tuis omnia subiecerim. Memento non solum q̃ta tibi fecerim: sed q̃ dura, q̃ indigna pro te ptulerim. & vide si non inique agis contra me si non amas me. Quis enim te sic amat sicut ego? Quis a te sic amari desiderat vt ego? Quis defẽsor vitæ tuę periculum duelli subiit nisi ego? Vt ergo vicissitudinẽ amoris mihi rependas exere brachia: vires exerce. Pone me vt. s. s. c. t. Pugna pro me sicut ego p̄ te. Ne mihi simulatione adulatoria blandiaris: vt dicas dñe amo te. Si amas ostẽde qa amas. Ama nõ verbo & lingua: sed opere & veritate. Tuũ periculũ vertit̃: pugna est de aĩa tua: de salute tua nec vinci poteris nisi ex te: nec vincere nisi per me. Proinde pone me vt signaculũ supet cor tuũ & sic tibi victoria cedet. Pone me igitur vt signaculum super cor tuum: vt me tota virtute diligas: super brachium tuum, vt quæ mihi placita sunt tota dilectione perficias. Pone me super cor tuũ, super omne qđ cogitas: qđ amas qđ tibi cordi est, vt om̃e qđ charũ est postponas & me semp supponas: & me semp plus diligas non solũ q̃ qđ extra te est: sed plusq̃ qcqd intra

8. D

te est. Quoniam autem probatio dilectionis est exhibitio operis: Pone me super brachium tuũ vt de me solo confidas vt sic te exerceas operã do pro me vt opereris ex me.

Sequitur.

E ¶ Quia fortis est vt mors dilectio, dura quasi inferus æmulatio. Si tibi durũ videtur hoc qd causari potes cõtra me! Et ego custodiui vias duras. Si me velis æmulari: scito quia dura est sicut inferus æmulatio. Oportet te bibere calicem quem ego bibi. Ego mortẽ gustaui: ego ad inferna descendi: sed solutis doloribus inferni resurrexi. Si tu per æmulationis studiũ volens me imitari te senseris grauari & quasi in inferno cruciari: hoc est qđ a te exigo: hoc est qđ desidero: hoc est qđ consulo: vt ad modicum crucieris quasi in inferno: ne sine fine crucieris in eo. Aemulatio eñ quasi inferus est: similis loco pœnali. Sed hęc est via quę ducit ad introitum regni.

Vverricus.

Qꝫ sancti angeli nos psallentes vacuos dimittant si vacui dimittantur.

F ¶ Quæ habitas in hortis amici auscultant. Fac me audire vo. t. Cuius vocẽ in ecclesia deceat audiri hic aperte mõstrat. Illi eñ hic dicit qui habitat in hortis non qui habitat in sepulchris Corpora autẽ peccatorũ quid sunt nisi sepulchra mortuorũ! Qui ergo subditi sunt corporibus suis nõ in hortis habitãt: sed in sepulchris deumqꝫ exasperãt donec educit vinctos in forti. forti voce inclamet. Lazare veni foras. Illorũ igitur vox debet audiri: qui in hortis habitant qui in le. do. me. die ac noc. qui quot libros legunt tot hortos perambulant: quot sententias eligunt tot poma carpunt. Dupliciter tamẽ potest intelligi qđ a sponso dicitur. Quæ habitas in hortis a. a. f. me. au. vo. tu. Vel ꝙ deuotum amatorem inuitet ad psallendum vel orandũ vel ꝙ sanctum prædicatorẽ excitet ad loquendum. Quod vt magis persuadeat amicos audire memorat angelos. f. orantem vel psallentẽ fidelẽ vel ꝑdicãtẽ. Vbi primo intueamur qua disciplina cordis & corporis nos oporteat in cõspectu angelorum psallere vel orare ne vacui dimissi nos vacuos dimittant, qui venerant amici. Quinimmo sponsus ipse qui stat ad ostium & pulsat si nulla ei deuotio digna deintus respondens aperiat: recedet conquerens & dicens. Attendi & auscultaui: nemo quod bonum est loquitur &c.

Finiuntur Cantica Canticorum.
Sequitur liber Sapientiæ.

Galfridus.

Qꝫ simplici animo dominus sit quærendus.

Diligite iustitiã qui iudicatis terram. ca. 1.
Multi terrenã vituperant conuersationem. G
Multi causantur & arguunt ꝙ terra data sit in man⁹ impii: ꝙ mũdus positus sit in maligno: sed eadẽ agunt ipsi qui iudicant: nec iustitia placet eis per quã terra iudicatur ab eis. Sentite de dño in bonitate: vt q̃tũ terra vituperatur tantũ cœli & terræ domin⁹ cõmendetur. Et sicut sentitis quia bonũ nõ est hic esse: sic sentiatis intimo cordis affectu: quia bonum est esse cum domino: quia bonus dñs sperãtibus in eum: animæ quęrẽti illum. Et in simplicitate cordis quęrite illum. Est eñ velut quædã plica & duplicitas cordis: si nõ quæris bonitatẽ quã credis, si non appetis quod cognoscis: si nõ desideras qđ cõsideras q̃ sit desiderãdum. Nec frustra quæritur: sed inuenitur ab iis qui toto corde requirũt & qui nõ tẽtãt illũ sicut quis tẽtãs vadũ paratus est retrahere pedem. Nõ tẽtat qui nõ sibi aliã cõseruat cõsolationẽ si cõtigerit nõ inuenire diuinã: sicut Saul & Cain fecisse legunt: quorũ alter eiectus a facie dñi optauit ne occideret: alter sese audiens reprobari a dño vel corã pp̃lo petiit honorari. Apparet aũt eis qui fidẽ habẽt i illũ. Fides aũt substãtia superãdarũ rerũ argumẽtũ nõ apparentiũ ab ap̃lo definit. Attamẽ apparebũt aliqñ q̃ nũc interim nõ apparẽt. Apparebit dñs iis q in eum credunt cum non apparet.

Qꝫ tam fictionem q̃ negligentiam spiritus sanctus aspernatur.

¶ In maliuolam aĩam nõ introibit sapiẽtia &c. H
Maliuola aĩa est q̃ in corde odiũ retinet & rancorem. Corpus autẽ subditũ peccatis est qđ cõtra ap̃lm fornicationi nõ dño & passionib⁹ desiderii seruit & illecebris voluptatũ. Fictio disciplinę hypocritarum arguit vanitatem. Quis possit etiã sic distingui: ꝙ sanctus disciplinæ spiritus fugiat fictum. Et merito nomẽ ponitur disciplinæ. Quis eñ tã disciplinatus apparet q̃ hypocrita tristis! attamẽ sp̃us amator disciplinę & ordinator & dator odit & aspernat: fugit & execrat eiusmodi disciplinã. Cogitatio autẽ sine intellectu, carnalis est & secularis. Sola aĩo versans visibilia & caduca. Intellectus enim est de spiritualibus & inuisibilibus. Quæ vero sine

intellectu est cogitatio solū iam exteriorē sequitur sensum & in sola corporearū rerū imaginatione versat̄. Intelligere intus legere est. Nō aūt intus legit q̄ circa exteriora vagat̄. Secūdū vulgare nostrū. Intelligere ītro tēdere sonat. Et nō tendit intro: sed foras: q̄ nō solū terrena agere: sed & cogitare assidue delectat̄. Potes autē si libet & vacat diligētius ītueri virtutes quatuor iisdē vitiis inuenire cōtrarias. Dico aūt magnanimitatē, tēperātiā, iustitiā & prudētiā. Quātū ī diuinis & secularib⁹ literis authētica satis & oībus nota distinctio. Sicut em̄ in finib⁹ magnanimitatis patiētia locū obtinet singularē: sic impatientia mater odii & rācoris ex quadā animi imbecillitate pcedit. Nā etsi videt̄ velut quādā pferre molē dū ex ira anim⁹ turget: nō est illa animi magnitudo: sed tumor. Deniq̄ sicut scādalizare prauoꝝ est hoīm sic scādalizari pat uuolorū, veritate dicente. Qui scandalizauerit vnū de pusillis istis &c. In reliqs autē reb⁹ euidens est q̄ tēperantia restringat corporis pctā: coerceat voluptates: q̄ fictionē hypocrisis iustitia cōdēnet: q̄ prudētia cogitationibus tribuat ītellectū. Sequit̄. Et corripiet̄ a supueniēte iniqtate. Si de aīa dicit̄ quā spūs fugit: terribilis hęc corruptio q̄ sic corripit vt nō corrigat: sed corrūpat. Sed est pctm̄ causa peccati & est pctm̄ poena peccati: cū sit nihilominus vtrūq̄ pctm̄. Atq̄ ea maxime causa in oībus nos vel leuissimis debet vehemēter terrere pctīs ne forte si minus illa ad dānationē sufficere videant̄, eorū tñ neglectū iustissime indignāte deo grauiora sequant̄. Recedēte em̄ spū quidni iniqtas supueniat? Abscedēte dño qdni irruat hostis? Immo vero alios septē nequiores se cōuocabit qui videbant̄ exisse vt quā inuenerit male vacuam domū faciāt peius plenā. Sic ergo nō īpune feret q̄ talē se exhibuit in quo sapiētię spūs nō maneret. Sequit̄. Benignus est em̄ spūs sapiētiæ & nō liberabit maledictū a labiis suis. O benignitas. Nūq̄ est cuiq̄ violēt⁹, neminē saluet inuitū.

Bernardus.

Q̄ ad sacram lectionem non debeat accedere cor impurum.

I ¶Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictū qd̄ est vita incōtinēs. Ante carnē em̄ disciplinę studiis edomitā & mācipatā spiritui. Ante sprētā & obiectā seculi pompā & sarcinā indigne ab impuris lectio sancta psumit̄. Quomodo nempe lux incassum circūfundit oculos cæcos vel clausos: ita ahomo aīalis nō percipit ea quę sunt .s. dei. Nec em̄ est spiritui sancto pars cū mūdi vanitate: cū veritatis sit spiritus aut cum sapiētia carnis quæ stultitia est apud deum.

Galfridus.

Q̄ castitas cum charitate sit aīæ pulchritudo. 4.

O q̄ pulchra est casta generatio cū charitate. Castitas & charitas faciūt hāc K pulchritudinē. Sine altera enim corpus in putredinem defluit: Sine altera vero animus extinguibilē sibi flammā de ardore suę obstinationis accendit. Qd̄ ne cōtingat dñs discipulos admonens ait. Habete sal in vobis & pacem habete inter vos. Sal castitatis: ne corpora libidine corrumpant̄. Pacē charitatis ne corda dissensione scindant̄. Alioquin & illa cū putruerint: vermem generant qui nō morietur & ista si in deum vel in seinuicē collident̄ ignē emittunt, qui nullatenus extinguetur.

Bernardus.

Q̄ vir iustus tantū meruit in tempore q̄tum voluit cucurrisse.

¶Cōsummatus in breui expleuit tēpora multa L Bene multa q̄a vniuersa cōplectit̄. Quō em̄ nō expleuit oīa tēpora q̄ transiit ad æternitatem? Q̄ta sane tēpora: nō longęuitate: hoc est nō annorū serie vel dierū numero: sed mētis deuotione & inextinguibili semp pficiēdi desiderio percurrere potuit, tāta sibi ī meritis nō immerito vēdicauit. Retinet q̄ppe virtute qd̄ amisit in tpe. Porro vera virt⁹ finē nescit: tpe nō claudit̄.

Galfridus.

Q̄ periculosius sit semel q̄ sæpius iudicari.

Durissimū iudiciū his qui psunt, fiet. 6. Iudicāt quotidie in ecclesia dei prelati M subditos: semel veniet dñs iudicare plátos. Quotidianū monachis suis abbates videntur exhibere iudiciū. Sed nunqd melior est abbatū cōditio qui vident̄ expectare nouissimū. Et q̄ miseri sunt qui glorianī q̄ humanum videant̄ euasisse q̄ trepidi veniāt ad diuinū. Q̄ terribile illud capitulū qd̄ semel erit: & nihil deinceps supererit corrigendum?

Bernardus.

Q̄ spiritus domini multipliciter operetur.

Spiritus domini multiplex. Vere multiplex: quia multiplex filiis hominū 7. N inspiratur. Siquidē cōceditur eis ad vsum: ad miraculum: ad salutem: ad auxilium: ad solatium: ad feruorem. Ad vsum vitæ bonis & malis, dignis pariter & indignis: communia bona abundantissime tribuens ita vt videatur hic discretionis limitem non tenere. Ad miraculū in signis, prodigiis, & variis virtutibus. Sed quia nōnullis hanc quoq̄ gratiā sine propria vtilitate largit̄, infundītur ad salutem cum in toto corde nostro reuertimur ad dominum deum nostrum. Ad auxiliū vero datur: cum in omni collocatione adiuuat infirmitatem nostrā. Nam cū testimoniū perhibet

ſpiritui noſtro ꝙ filii dei ſumus: ea inſpiratio eſt
ad cõſolationẽ. Dat̃ etiã ad feruorẽ: cũ in cordi
bus ꝑfectoꝝ vehemẽtius validũ ignẽ charitatiſ
accẽdit: vt nõ ſolũ in ſpe filioꝝ dei: ſed etiam in
tribulationib⁹ glient̃: cõtumeliã reputãtes glo
riã: opprobriũ gaudiũ: deſpationẽ exaltationẽ.

Quomodo ſapientia vincit malitiã.

S. Apientia vincit malitiã: dũ Sathanã
O conterit dei virtus & ſapiẽtia Chri-
ſtus. Attingit ergo a fine vſq; ad finẽ
fortiter: & diſponit oĩa ſuauiter: in
cœlo quidem deiiciendo ſuperbum: in mundo
ſuperãdo malignũ: in inferno ſpoliãdo auarum
Et diſponit oĩa ſuauiter: in cœlo ſtãtes angelos
cõfirmando. In mũdo venundatos redimendo.
In inferno captiuos liberando.

Q̃ charitas omnia complectatur.

P ❡Sapiẽtia vincit malitiã: cum nec inimiciſſimo
hoĩ negari quãtulũcunq; affectũ charitas am-
bitioſa ꝑmittit. Attingit a fine vſq; ad finẽ for-
titer in inſtituẽdis & cõtinẽdis rebus: diſponit
oĩa ſuauiter in ordinãdis & beandis affectibus.

De cõflictu vitiorũ pariter & virtutũ.

Q ❡Sapiẽtia vincit malitiam. Attingit ergo a fine
vſq; ad finẽ &c. In cœlo deiiciẽdo ſupbũ: in mũ
do ſupando malignũ: in ĩferno ſpoliãdo auarũ.
Diſponit omnia ſuauiter: in cœlo ſtantes ange
los confirmando: in mundo diſtractos redimen
do: in inferno liberando captiuos. Vel aliter.
Conſtringit timor contra negligentiam. Qui
enim timet deum nihil negligit. Si autẽ negli-
gẽtia prævaluerit: parit curioſitatem. Qui eñ
in ſeipſo non quieſcit: foras cogit̃ euagari. Hęc
ergo hoĩem a corde ſuo eiicit: cõtra quam pu-
gnat pietas. ❡Eſt eñ pietas cultus dei: & in cor
de colit̃ q in corde credit̃ habitare. Curioſitas
ſi ſuperet parit experiẽtiã mali. Dũ eñ euagat̃
ꝑ multa, facile inuenit anim⁹ vbi adhæreat: vbi
noxiam experiat̃ dulcedinẽ. Cõtra hãc pugnat
ſcientia docẽs quid tutum ſit experiri: quid nõ.
Si vero ꝑualeat experiẽtia: gñat cõcupiſcẽtiam
vt tranſeat in affectũ cordis. Tranſit autem in
affectũ cordis qui legem ſpreuit: tranſiliit hone
ſtatem: nec ratione regit̃: nec inhibet̃ pudore.
Timorem autem dñi penitus dereliquit: & eſt
apud eum pro lege voluptas. Solo vehit̃ appe-
titu. Sequit̃ cõcupiſcẽtiã ſolam. Aduerſus hãc
cõcupiſcẽtiã cõgreditur fortitudo: quia nulla
iam niſi in manu forti liberatio eſt. Caſtigandũ
ergo corpus: extenuanda adeps de qua prodit
iniquitas: & peccandi occaſiones auferendæ.
Alioquin ſi cõcupiſcentia extincta non fuerit:
naſcitur de ea cõſuetudo: vt ſæpe ſine æſtu de
ſiderii ad rem illicitã protrahatur. Ex hoc iam
melius eſt ingenium q̃ vires. Et opus eſt ſpiri-
tus conſilii: ne forte dum ꝑſequimur cõcupiſcẽ
tiam, ſubſtãtiã deſtruamus. Cõſuetudo ſi victa
nõ fuerit: parit cõtemptum. Aduerſum iſtum
ꝓcedat neceſſe eſt ſpiritus intelligentiæ illumi
nans tenebras noſtras & lucẽ oſtendẽs miſera-
tionũ dei. Intelligẽtia eñ eſt de inuiſibilibus &
abditis: quæ nec experientia cognoſcit nec ra-
tio cõprehendit: quale eſt Vbi abundauit pec-
catum ſuperabundauit & gratia. Q̃ ſi nõ præ
ualuerit intelligentia reducere animũ ad ſpem
contemptus deiicit in malitiam. Qui eñ deſpe
rat de venia: quã poteſt conſolationem quærit
deinceps in hac vita. Iam non eſt liberari niſi
contra malitiam cõgrediatur ſapientia: vt cla- T
uus clauum expellat: & dulcedinẽ pernicioſam
amaram reddat dulcedo ſpiritualis immiſſa.
Sic ſapientia vincit malitiam. Attingit ergo a
fine vſq; ad finẽ: a timore ad ſapientiam forti-
ter eradicans vitia ſingula: & diſponit omnia
ſuauiter: ſingulas inſerendo virtutes. Expellit
enim negligentiã & timorem immittit: expellit
curioſitatẽ & immittit pietatẽ & ſic de aliis. &
tandem expulſa malitia ſapientia regnat. Er-
go quod negligẽtia obdormire fecit: cõcupiſcẽ
tia peius excitauit: attraxit experientia: tenuit
cõcupiſcentia: ligauit conſuetudo: cõtemptus
truſit in carcerem: malitia iugulauit. Econtra
iuuãte ſapiẽtia timor excitat: demulcet pietas:
ſciẽtia dũ ſuggerit quid & quomodo factũ ſit
apponit dolorẽ: fortitudo erigit: cõſilium ſol-
uit: intellectus de tenebris educit in lucẽ: ſapiẽ
tia cibat & ſalutaribus reficit alimentis.

Quõ debeat homo imitari ſapiẽtiam.

❡Sapientia attingit a fine vſq; ad finem forti- R
ter: & diſponit omnia ſuauiter. Attingit a fine
vſq; ad finem fortiter: hoc eſt a ſummo cœlo
vſq; ad inferiores partes terræ: a maximo ange
lo vſq; ad minimum vermiculũ. Attingit autẽ
fortiter non quidem mobili diſcurſione vel lo-
cali diffuſione vel ſubiectæ creaturæ tantum
officiali adminiſtratione: ſed ſubſtantiali qua-
dam & vbiq; præſenti fortitudine: quia vni-
uerſa potẽtiſſime mouet: ordinat: adminiſtrat.
Nec aliqua in his laborat difficultate: ſed diſpo
nit oĩa ſuauiter placida volũtate. Vel attingit
a fine vſq; ad finẽ fortiter: hoc eſt ab ortu crea-
turæ vſq; ad finem deſtinatũ a creatore: ſiue in
quẽ vrget natura: ſiue quẽ accelerat cura: ſiue
quem cõcedit gratia. Attingit fortiter dum nil
horum euenit: quod non prout vult potenti
ordinat prouidentia. Sic & homo imitetur ſa-
pientiam vt & vitiis reſiſtat fortiter.

Qꝫ primos parentes corporis corruptio non grauabat.

9. S Corpus qđ corrumpit̄ aggrauat animã. Nõ dicit corpus simpliciter: sed corpus qđ corrumpit̄: vt immunẽ ab hoc grauamine primi parẽtis aĩam noueris extitisse, donec corpus adhuc gereret ĩcorruptũ. Nimirum in libertate posuit eũ deus: vt inter summa & infima versans, & in illa excederet sine difficultate, & ad hæc sine illecebra aut necessitate descenderet. Illa penetrans naturali viuacitate & puritate mẽtis: hæc auctoritate diiudicans præsidentis.

Qꝫ Christus in nobis illuminat intellectum: spiritus sanctus purgat affectum.

T ¶Corpus qđ corrumpitur aggrauat animam & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Per sensum hic arbitror intellectũ designari: qui tunc vere deprimitur cum multa cogitat: cum non colligit se circa illam vnã & vnicam cogitationem, quæ concipitur de ciuitate illa cuius participatio eius in idipsum. Huiusmodi intellectũ oportet deprimi & distrahi per multa multis & multiplicibus modis. Animã vero existimo dici affectiones quæ corrupto corpore diuersis passionibus afficiuntur: quæ mitigari nunq̃ possunt ne dicam sanari: donec voluntas vnum quærat & tendat ad vnum. Duo ergo sunt quæ nobis purganda sunt: intellectus vt nouerit: affectus vt velit. Christus intellectum illuminat: spiritus sanctꝰ affectum purgat. Venit eñ filius dei: & tot & tanta mirabilia in mundo operatus est, vt merito intellectum nostrũ ab om̃ibus mundanis rebus euocauerit: vt semper cogitemus & nũq̃ cogitare sufficiamus: quia mirabilia fecit. Quis eñ cogitare sufficiat qualiter rerũ dñs p̃uenerit nos: venerit ad nos: subuenerit nobis: & singularis illa maiestas voluerit mori vt viueremus: seruire vt regnaremus: exulare vt repatriaremus: & vsq; ad seruilissima inclinari vt cõstitueret nos super om̃ia opera sua? Talem se obtulit apostolis apostolorũ dñs. Et quia discipuli carnales erãt: & deus spiritus est: nec bene cõuenit spiritui & carni: vmbra corporis sui tẽperauit se eis: vt omnẽ cogitatum eorum ab humanis rebus ad carnem suã adunaret: & sic de carne transferret ad spiritũ. Non tibi videt̄ eis intellectũ illuminasse, cum aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas? Sed illi sanctissimæ carni assuefacti verbum de discessu eius audire non poterant: quia intellectus humiliatus erat: sed nondũ purgatus affectus. Eleuatus igit̄ in cœlũ spiritũ sanctũ misit: qui affectum illorum.i. voluntatem mundauit: immo potius alterauit: vt iam magis velint dominũ ascendisse, q̃ prius detinuisse voluerant. Sic ergo eorũ intelligentia illuminata per Christũ, & voluntas emũdata est per spiritũ: vt sicut bonũ nouerint sic & velint: qđ non solum perfecta religio vel religiosa perfectio est.

Quomodo iustus per vias rectas a domino deducatur.

Iustum deduxit dñs per vias rectas 10. V & ostẽdit illi regnum dei. Est iustus qui in principio sermonis accusator est sui. Et est iustus qui ex fide viuit Et est iustus qui absq; terrore est. Et primus bonus: quia accedit ad viã. Secundus melior: quia currit per viã. Tertius optimus: quia iã appropinquat ad finẽ viæ. Hic tamẽ accipiamus primum, quẽ fortassis velocius inueniemus. Hũc deduxit dñs & non alius: quia ipsius est de via iniquitatis ad viam veritatis reducere, & deducere per eã. Per vias inquit rectas. Viæ eñ dñi viæ rectę: viæ pulchrę, plenæ, & planæ. Rectę sine errore: quia ducũt ad vitã. Pulchræ sine sorde: quia docent munditiam. Plenæ multitudine: quia iam totus mundus intrat Christi sagenam. Planę sine difficultate: quia donãt suauitatem. Et ostendit illi regnũ dei. Regnũ dei cõceditur, promittit̄, ostenditur, percipitur. Conceditur in p̃destinatione. Promittitur in vocatione. Ostenditur in iustificatione. Percipitur in glorificatione. Et dedit illi scientiam sanctorum. Scientia sanctorum est hic temporaliter cruciari, & delectari in æternum. Et in contrarium sciẽtia malorũ relabit̄. Alia est sciẽtia mũdi: q̃ docet vanitatẽ: alia scientia carnis: q̃ docet voluntatẽ. Illa tanq̃ pater: ista tanq̃ mater nobis est. Sicut eñ mater filio suo semper optat quietẽ: sic caro incrassata nec minimis saltẽ digitis patit̄ se cõtingi. Et sicut pater vult filium suũ huc illucq; discurrere: vt addiscat aliquid vnde magnificet̄: sic & mũdus vult hominem multis laboribus intricari: vt habeat vnde superbiat, vnde infletur. Honestauit illũ in laboribus. Nõne & nos in ipsis laboribus nostris honestamur: cũ om̃ia quę facimus ad vnitatis vinculũ adunamus? Nõne & hæc vilitas, hæc deformitas, hæc semicincia honorant̄ a principibus terræ? Væ nobis si exultauerimus nisi in Christo & pro Christo. Væ nobis si vendibilem obtulerimus paupertatẽ. Et cõpleuit labores illius. Vel hic in p̃seuerãtia: vt vsq; ad finẽ iustitiã nõ relinquat. Vel illic in gloria: vt gaudeat in æternũ. Felix vtraq; cõpletio: cũ & hic morit̄ iustus plenus dierũ: & illic oritur in longitudinem dierum. Vtrobiq; plenus: hic videlicet gratia: illic gloria.

Serlo.

Q. tribus modis iusti spolia diripiũt impiorũ.

X Iusti tulerunt spolia impiorũ: & decantauerunt nomen sanctũ tuum dñe. Videndum est quomodo iusti sine culpa tulerũt spolia impiorum. In euangelio legit. Regnum cœlorũ vim patitur: & violenti diripiunt illud. Regnũ cœlorum locus est iustorũ. Quomodo autẽ non sunt violenti, de quibus dicit: quia tulerũt spolia impiorum? Quod quia mystice dictũ sit, ipsa rerum experiẽtia docet: cum versa vice iustos magis ab impiis, q̃ impios a iustis spoliari videamus. Impii vero & dęmones & homines intelligunt: & vtriq; a iustis similiter spoliãtur. Ipsi quippe angelo qui primus cõditus est, per prophetam dicit. Omnis lapis preciosus operimentũ tuũ &c. Quod operimentũ tunc perdidit, cum per superbiã deiectus sanctorũ angelorum societatẽ amisit. Sed hæc spolia iusti tollunt, cũ per pœnitentiã semetipsos cruciantes & crudeles sibimet existentes consortiũ angelorum, quod illi per superbiam amiserunt: isti p pœnitentiã assequunt. Sed & cum aliquẽ verbis & exemplis de peccato ad iustitiã conuerti faciunt: quasi spolia sua dęmonibus impiis tollunt. Sed & hominibus impiis spolia auferunt, quãdo mala opera quasi vestimẽta sordida abiicere compellunt. Q; aũt hoc faciunt, non humanę virtuti: sed diuinę pietati ascribunt. Et hoc est qđ dicit. Et decantauerunt nomen sanctum tuum dñe. Et victricẽ manum tuam laudauerunt pariter dñe deus noster.

Adam de Perse.

Q; deus quęrit a creatura, quod contulit creaturæ.

Y Omnia in pondere & mẽsura & numero dispoſuisti dñe. Si mediatori vis amicitias iũgere: si digne vis mysterio mediatricis assistere: vide ne discedas a medio: vide ne quid nimis: ne quid facias sine modo. In oculis hominum piis conformare moribus conuiuentiũ: sed in conscientia corã deo si potes alios transgredere diligendo. Hoc solum est in quo moderator seculorũ nostra delectat immoderantia: cũ nostri amoris affectio in ipsum sine modo intendit & mẽsura. Ipse auctor oĩm: omnia in pondere & numero & mensura condidit: & qđ creaturis contulisse cognoscit, hoc requirit. Habe ergo pondus, serua numerũ: mẽsuram tene, & diuidi nõ poteris ab auctore. Falsitas non habet pondus, vnde fertur & euolat in incertum. Pondus nescit leuitas: cor nõ sinit esse stabile neq; firmum. Numerum non seruat singularitas: cum sit numerus collectio vnitatum. Vbi regnat diuersitas nõ est collectio, sed diuisio vnionũ. Modũ ignorat superfluitas: & nihil ab ea admittitur mensuratũ. Beatus igit quem ponderis grauitas reddit stabilem: ratio numeri socialem: moderantia mensurę frugalẽ Stabilem in fide: socialẽ in charitate: frugalem in conuersatione.

Galfridus.

De tribus verbis, & tribus silentiis.

Dum quietum silentium continerent omnia &c. Opportune in silentio & quiete quod nocturnis horis potissimum conuenit, sermo viuus & efficax exponitur. Ipsum tñ silentium in quo venit Verbum caro factum: non reuerentię sed negligẽtię fuit. Nocturnis aũt horis exorta est lux in tenebris. Venit autem durus bellator contra fortem armatũ: qui in pace atriũ possidebat. Q; si mediũ silentium: sicut habet translatio altera, medio noctis itineri copulamus: tria nobis verba, & tria erunt consideranda silentia. Primo igitur ad primos patres locut⁹ est deus per voces angelorum: sed siluit verbum istud, & factum est silentium primũ. Rursus locutus est populo. s. per scripturã legis & prophetarum. Cum aũt nec illud iam verbum audiret, factum est silentium secũdũ: qđ hic medium dicit: in quo venit sermo omnipotẽs, verbum. s. incarnatũ. Tertium vero silentium erit, cũ & huiusmodi cessauerit tempore Antichristi. Huiusmodi sane propter electos necesse est breuiari dies, sicut Ioannes ait. Factum est silentiũ in cœlo quasi media hora. Vnde etiam de tẽpore priorum verborum seruati sunt duo, Enoch. s. & Helias: q in tertio illo silentio debeant subuenire. Nobis quoq; loquitur deus & prouocat ad virtutem per humanę priuilegium rationis, vt erubescat viuere pecus quẽ deus hominem fecit. Per sacramentũ fidei: vt christianus gentiliter viuere timeat. Postremo p votũ religionis, vt non seculariter agat monachus: vel conuersus. Si primum vel secundũ non exaudit, in medio iam silentio verbum tertium venit. Si & illud contemnitur, tẽpus est Antichristi. Sẽper autẽ silentium verbi dei comitatur nox: quia mandatũ lucerna est, & lex lux, & lucerna pedibus verbũ dei. Nec immerito propter triplicẽ hũc sermonem ter in die natiuitatis dñi missarum solennia celebrantur: quarũ tertia solẽnior est duabus. Tertio siquidẽ omnipotẽs sermo de cœlo in terram a regalibus sedibus in præsepium venit.

Hugo de sancto Victo.

De triplici silentio.

& ¶Dum medium silētium teneret omnia. Tria sunt silentia. Primum largitoris. Secundū desperatio curationis. Tertiū adeptio sanitatis. Primum ante legem, quando homo non agnouit morbum suū: vnde nec quęrebat remediū. Sed subintrauit lex: quę ostendit languidis vulnera sua: & statim ruptum est silētiū: quia cœperunt ęgri salutem quærere. Sed considerans homo neminem per legem posse iustificari, quasi diuturnis clamoribus fatigatus, & iam desperans siluit: & secutum est secundū silētium. Tunc ergo omnipotens verbū dei patris in carnē veniens rupit silētium: locutum est pacem: dedit gratiam: proposuit veniam: promisit misericordiam, & cœperūt ægri currere ad medicum: pura fide cordis, & vera confessione oris: flagitantes remedium. Et hoc in hac vita agitur: vt homo per dei gratiam recipiat sanitatē. Sed cum plenam sanitatem receperit: tunc tertium illud beatū, & sine fine silētium subsequetur. Inter primum & mediū silentium multa verba sonuerunt, scilicet legis mandata. Inter medium & vltimū sonat vnum verbum, id est gratia dei. Bene omnia. i. non solum illa quę in petitione desperabant: sed & quæ in promissione defecerāt. Et nox in suo cursu medium iter perageret. Pręsēs vita nox est: vita futura dies. Nox ista habet vesperam: illa dies aurorā. Vespera præsentis noctis fuit inclinatio vni⁹ diei. Aurora illius diei, inclinatio præsentis seculi. Vespera huius noctis fuit ex quo Adam peccauit. Aurora sequentis diei a resurrectione Christi vsq; in finē seculi. Videamus quo nox ista currat. Per mortalitatem currit in mortē: per mortem in damnationem. Igitur vita mortalis deorsum currit. i. in infernum. Vita immortalis sursum, id est in cœlum. Iter mediū stadium vitæ præsentis quod nascendo intramus: viuendo percurrimus: moriēdo eximus. Quando ergo nox mediū iter in suo cursu habuit, nisi quando mors omnes in stadio vitę p̄sentis repperit: secum ad inferos traxit? Vide ergo ordinatissimum diuinæ dispēsationis cōsiliū. Quando omnis recuperandę salutis spes perierat: & mors omnia secum deorsum rapiebat: peccatum ad summū venerat: tunc omnipotēs sermo mittitur liberandis: vt amplius diuinæ munus gratiæ commēdetur. Venit inquit. Quis? Vnde? Quo? Sermo altissimi vnic⁹ patris rex filius regis. De consensu patris ad tolerantiam passionis: de ęqualitate maiestatis ad patibulum crucis: de sede regali ad officinā peccati: de lumine cœli ad tenebras īferni. Sed nū quid ideo regnum perdidit? immo eos qui seruierant peccatis liberans, vsq; ad conregnandum sibi sublimauit. Et ideo fortassis a regalibus sedibus venit.

Finitus est Liber Sapientię. Sequitur Ecclesiasticus.

Galfridus.

Q̄ qui nouissima sollicite præuiderit, sapienter media gubernabit.

Imenti dominū bene erit in extremis &c. Non desipiunt qui nouissima prima, & prima nouissima faciunt, solliciti maxime de extremis: ne extrema gaudiis luctus occupet. Qui nauem regit non in prora residet: sed in puppi. Sic noster etiā nauis gubernator anim⁹: nostrę cōuersationis arbiter p̄spere cuncta dirigit, si fuerit intentus extremis. Nam ea memorans non peccabit. ca. 1 A

Q̄ peccatum timor hominis reprimit: dei celat.

¶Timor dn̄i expellit peccatū. Nam qui timet hoīem cito cadit. Humanus etenī timor ad horam fortassis exterius peccatū coercet & reprimit: sed eo ipso interius imprimit potius q̄ expellit, & occasione sumpta vehemētius mox ebullit qđ inclusum fuerat non extinctum: vberius pullulat qđ p̄cisum supficie tenus nō radicitus amputatū. Verūtn̄ etsi nulla videret vtilitas timendi deū: vnde nobis securitas non timendi? Quis enī scit si dignus est amore an odio? Timeam⁹ itaq;: quia in multis offendim⁹ & qualiter dn̄s ea reputet, q̄ti ęstimet, qualiter iudicet, ignoramus. B

Balduinus.

Humilitas in dignitate fit dignitas dignitatis.

QVanto magn⁹ es humilia te in oīb⁹, ac si diceret. Secundū magnitudinem dignitatis ęqua fit mensura humilitatis. Humilitas in honore: honor ē ipsi⁹ honoris & dignitas dignitatis. Oīs dignitas ipso dignitatis noīe digna est si humilia dedigneē. Humilitas aūt sine honore ipā sibi sufficit ad honorē. Honor vero sine humilitate sese p̄ducit ad confusionē. Itē q̄to magnus es &c. Si egregius es: esto tn̄ de grege. Si oībus pręes, nō dedigneris subesse. Considera teipm̄ & magistrum tuū: & in quo opere se confiteaē magistrū. Considera quid fecerit: quid dixerit. Nō veni inquit, mi- 3 C

nistrari sed ministrare. Ecce quid dixit: & quid fecit. Humiliauit se vsq; ad pedes discipulorū suorū. Quis hoc fecit? Is cuius est terra scabellū pedum eius.

Bernardus.

De duplici confusione.

4 D Est confusio adducens peccatū: & est cōfusio adducēs gloriā & gratiā. Bonus pudor quo peccasse aut certe peccare cōfūderis, & oīs licet humanus arbiter forte absit: diuinū tñ q̄ humanum tanto verecūdius reuereris aspectū, q̄to verius deū q̄ hoīem cogitas puriorē. Tantoq; eū grauius offendi a peccāte, q̄to cōstat longius ab illo esse oē pctm̄. Huiuscemodi pudor fugat opprobriū: parat gloriā: dū aut peccatū oīno non admittit, aut admissum pœnitēdo punit, & cōfitēdo expellit. Q; si qs cōfiteri cōfūdit: id quoq; vnde cōpungit: talis pudor pctm̄ adducit & gloriā de cōcupiscētia perdit, qñ malū qd ex pfundo cordis cōpunctio conat expellere, pudor inept⁹ obstruso labiorū ostio nō pmittit exire.

Radulphus.

Q; firma q̄ libera debeat esse iustitia plātorū.

7 E Noli querere fieri iudex nisi valeas virtute irrūpere iniqtates: ne forte extimescas faciē potentis, & ponas scandalum in agilitate tua. Tanq̄ diceret ne velis suscipere regimē populi, nisi tantę sis cōstantię vt nō reuerearis personā potentis: sed cum omni fiducia arguas delinquentes: ne forte scandalizes tibi commissos si te agilē viderint, & ad nutum humanum flexibilem. vbi & apte subiungitur. Non pecces in multitudine ciuitatis nec te immittas in populum neq; alliges duplicia peccata. vt scilicet non tantū pro se sed pro subditis cogatur reddere rationem. Neq; enim in vno erit immunis. i. in aliquo horum, quia & suorū & alienorū luet supplicia delictorū. Quicunq; ergo locū iam tenet, caueat necesse est ne adulando potestatibus peccatis se contaminet alienis & dum humanam declinat offensam diuinam incurrat vindictam.

Vuetricus.

Q; pauci sunt q dāna pditi tpis magnipēdant.

F ¶De negligētia tua purga te cū paucis. Oīno si de negligētia nos purgarem⁹, de paucis essem⁹ Nunc aūt qm̄ non modo minima, sed & maxima negligimus: Longe a paucis de terra diuisi sumus: & de nobis dicit ille qui paucitatē sanctorū multitudini pfert negligentiū, inter multos erant mecū. Et qd hodie tā propriū simul & cōmune his quos religiones fouet vmbra sicut negligentia? vt de meipso loquar quotiens derident h. s. m. Quotiēs dormitauit aīa m. p. t? Diemq; fere totū acsi reuocabile tēpus esset in inertia cōsumo? Illud aūt miserrimū est qd hodie non putat iactura sed lucrū. si dies q̄ nobis ad purgationē dati sunt elabant nobis dormiēdo, ptereant & pereant negligendo. Gentilis vt aiunt cū sederet ad mēsam venissetq; in mentē nihil strenuū aut memorabile se egisse illo die cū gemitu graui & dolore mēsam reppulit exclamans. O amici diē perdidi. Nos hodie dicere videmur diē lucrifeci: si fine opere totus per inertiā possit elabi. Sic nullus fere est q tpi preciū ponat q cogitet apud se q̄tū ad cōparandā ęternitatē valeat dies vna. Putasne est aliqs in nobis qui quotidianā dierū suorū a semetipso rationem exigat? qui cuiusq; diei dispendia vel emolumenta sibi diligēter describat? vt si dephenderit se hodie negligēter egisse vindicet in semetipsum, de cętero cautius agat? Beatus ille seruus quē cum venerit dies extremus inuenerit ita facientem.

Bernardus.

Q; iugis mortis memoria faciat timoratum.

¶Fili memorare nouissima tua & ięter. nō p. G

Nimirū hęc maxime recordatio facit timoratum, timor expellit peccatū, & negligentiā nō admittit.

Q̄ta sit hominis pudoris doloris timorisq; materia.

¶Fili memorare no. t. &c. Recole primordia, at H

tende media: nouissima memorare. Cogita vnde veneris & erubesce. Vbi sis & ingemisce. Quo vadas & cōtremisce. Agnosce primordia tua & erubesce comparatum te esse iumentis insipientibus &c. Memorare nouissima tua & time ne abeas etiam post iumenta. Pro consortio angelorū sortitus es consortium iumentorum. Erubesce, vis nosse quo deuenisti? In locū vtiq; afflictionis vbi dolor & labor & afflictio spiritus. Nemo in hoc seculo neq̄ quod vult habere potest. Quādoquidē nec iustus iustitia satiatur: nec voluptuosus voluptate, nec curiosus curiositate, nec inani gloria ābitiosus. Ecce vnde doleas q; in exilio posit⁹ es, in deserto moraris, in tenebris ambulas, & in lubrico & in su. vul. t. vesceris p. t. An non in ama. morat oculus tuus: quotiēs ista consideras & deploras pariter cū ppheta dicens. Heu me, quia incolatus me⁹ plongatus est &c. Habes prima, habes media: sed q̄ sūt nouissima ipa sunt mors, iudiciū, & gehēna. Quid horribilius morte? qd iudicio terribili⁹? qd gehēna pōt intolerabili⁹ cogitari? quid vltra metuet q ad ista securus est? O homo si pudorē perdideras ad nobiles pertinētē,

si dolorem nō sentiebas qđ est etiā carnalium vel timorē non omittas qđ est etiam iumentorum. Oneramus asinū: laboribus fatigamus & non curat, quia asinus est. At si in ignē impellere: si pcipitare velis in foueam, cauet q̄tum pōt vitam diligens, timens mortē. An non ergo iustum est vt q ista nō timet, audiat istud verbū increpatorium: Abi post vestigia gregum &c. Time homo qui in morte separandus es a bonis omnibus huius corporis: cū dulce carnis & animę cōnubium amaro sit separandū diuortio. Time quia in terribili iudicio pręseruādus es illi in cuius manus durū est incidere: & eo examinante quem nihil latet: si quidem inuenta fuerit in te iniquitas: tollendus es ne videas gloriā dei. Time quia in gehēna cū diabolo & angelis eius ęternis es suppliciis cruciādus. Et hic est timor qui initium dicit̄ sapientiæ, non dolor vel pudor. Vnde nō primordia non media iuberis, sed nouissima memorari. Validior em̄ est ad resistendū peccatum timor q̄ pudor vel dolor, quia & dolor potest de qualibet huius mūdi consolatione: & pudor de multitudine cōsolari. At timor nō ita. Nam in morte nihil omnino de bonis huius seculi feret secū. In iudicio nec fugere poterit nec resistere. In gehēna vero sicut nulla redēptio: sic nulla consolatio poterit inueniri.

Q homo donec Christus in eo vixerit non laudetur.

l NE laudes hominē in vita sua. An forsitan non est homo laudādus in vita sua: quę tentatio est super terram: nec ideo tn̄ laudādus nō est cū mortu⁹ pctō viuit deo? Vana quidem laus & seductoria qua laudat̄ peccator in desideriis animę suę: sed multū cōmendāda illius vita q dicere pōt. Viuo ego iam nō ego: viuit vero in me Christus. Cū ergo laudatur homo in quo iā viuit non ipe: sed Christus: nō in sua laudat̄, sed in Christi vita. Ac per hoc nō laudat̄ contra sententiā quę phibet hominē laudari in vita sua. Cur vtiq̄ humanis laudibus dignus nō erit quē sui nominis quoq̄ deus laude dignat̄, dicente Dauid Pauper & inops lau. no. t. Laudat̄ Iob quia patienter sua amisit: dū adhuc viueret in corpore laudatur.

Vverricus.

Q a sapiētia tria soleant auertere cor hoīm.

14 K BEatus homo q in sapiētia morabitur & qui in iustitia meditabit̄ &c. Prorsus hęc est beatitudo: hęc sapientia: si moreris in sapiētia vt perseuerāter eam teneas Non em̄ qui statim inuenerit: sed qui tenuerit eā beat⁹ est. Sed nō ibi quieuit immo addidit: & qui affluit prudēter: vt scilicet in ea demoreris & contubernio atq̄ cōuictu ipsi⁹ delecteris nec discedas a magisterio ipsius donec meditādo iustitiā: cogitando circūspectionē dei affluere prudentia possis. Verū alios repellit a sapiētia quam inuenerāt superbia cordis. sicut de pphetis testatur Apostolus. Alios sicut in Salomone patet abstrahit illecebra carnis. Alii in leuitate & incōstantia mētis leui perturbatione offensi eā relinquūt q. s. ad tēpus credunt, & in tēp. re. Quare aūt recedunt? quia radices nō habēt quib⁹ teneant̄. Quomodo aūt radicari poterunt nisi morent̄? Sic iustus plantatus in domo dn̄i nec radicari nec fundari in charitate poterit nisi mora & stabilitate loci. Si autē radicatus non fuerit: nec florē: nec fructū qui maneat afferre poterit. Et si florere visus fuerit alicui⁹ spei initio diceret̄ de illo. Ante messem totus effloruit & immatura perfectio germinauit. Et sicut alias dicit̄. Si fecerit fructum alieni comedent eū. Si ergo vis in sapientia morari: stude in iustitia meditari. In iustitia aūt mediitaris: si in silentio tuo qđ est cult⁹ iustitię non malicias quas malign⁹ immittit: aut phātasias quas cor tuū parturit: aut inanes philosophias seu fallaces theorias q̄ sunt velut ęgri somnia admittere patiaris. Si aūt quasi violētę irruūt cogitationes noxię, pone tibi virilē & fidelē custodiam: quę omni custodia seruet cor tuum. Dico aūt timorē dei qui nihil negligit, qui nullum in discursum intrare pmittit: sępius interrogans etiā angelū lucis, noster es an aduersariorū? Vndiq̄ em̄ sibi circūspicit tanq̄ oī hora cogitans circūspectiones dei: quē sine intermissione intueri ac iuducare corda filiorū hominū attendit. Pulchre autē dictum est in sem. cogi. quia prorsus sine sensu est, & a corde excessit qui timorem dei cogitare negligit: qui pōdus tantę maiestatis ac iudicii sibi imminentis vel incūbentis non sentit. Signāter quoq̄ circūspicere dicit̄ deus qui oīa tam pręterita q̄ futura habet præsentia.

Bernardus.

De multiplici aquarum vsu.

AQua sapiētię salutaris potabit illum. Multiplex est aquarū vtilitas. Est em̄ vtilis aqua ad lauādū ad potandū: ad 15 L cibos coquēdos. Sic aqua sapiētię salutaris quæ haurit̄ de riuulis scripturarū. Etem̄ sermo diuinus nō modo potat aīam sitientē, sed lauat, dicēte dn̄o. Et vos mūdi estis propter ser. quē lo. s. vo. Sed & crudos carnis cogitat⁹ igne sancti spiritus accēdēte coquit diuinū eloquiū, ac

vertit in sensus spiritales cibos mentis.

Galfridus.

Qꝫ etiã in debili corpore diuinis sit laudibus insistendum.

M ¶Nõ est speciosa laus in ore peccatoris. In pœnitentis autẽ ore minus iucunda adhuc. Attamen nemo interim negligat pensum reddere seruitutis: nemo opus dei faciat negligẽter. Sed doleo caput doleo pectus: deficit corpus q̃tum libet mihi baculũ applices: non est vox neq; sensus. Periculosa medela, medicum nunc inuocare. Enimvero non est opus sanis medicus: sed malehabentibus. Debueras & continuo moriturus auxiliũ flagitare diuinũ. Debueras etiã statĩ expiraturꝰ sacrificio laudis honorare deũ quoniam illic iter quo ostẽdat tibi salutare suum. Sed omisisti iam multo tempore opus dei nunquid profuit tibi? Adhuc, vt video, nihilominus forte etiam amplius doles aut dolere te putas. Expergiscere: exercere in laudibus creatoris. multis affuit in eius opere desperata etiã valitudo. Sed & modicum si oportet in eiusmodi interim exercitio corpus affligi. Vigiliis & labore vbi putas melius posset insumi, q̃d in quolibet etiã ocyo nec tardius forsitan oportuerat mori? Nã & in omni interim fatigatione satis nos debet beata illa expectatio consolari: q̄ in summa iocunditate animi simul & corporis psalmos nostros cantabimus cunctis diebus vitę nostrę in domo domini.

Radulphus.

Qꝫ vehemẽs increpatio ramos mali operis nõ radicem amputet voluntatis.

20 N QVam bonũ est correptum manifestare pœnitentiam? Sic em̃ effugies voluntarium peccatũ. Hoc fit cum peccator corripientis se mansuetudine comperta eius piam indignationẽ gratãter amplectit, & increpantem diligens aduersus reatum suum in iracundiam suscitatur. Sic em̃ (inquit) effu. vo. pec. Ergo si violenta & contumeliosa adhibeatur increpatio: licet ad tẽpus propter timorem praui operis fiat intermissio, volũtatis tñ prauę mutatio non sequetur.

Qꝫ magna sit peccatoris angustia dum nouis vetera vult mutare.

27 O SIcut in medio compaginis lapidũ paxillus figitur: Sic inter mediũ venditionis & emptionis angustiabit peccatis. Cum em̃ homo carnis illecebris assuetus prauę cõsuetudini suę reniti cœperit & agrũ supernę hereditatis suarum voluptatũ continentia comparare voluerit, magnas patitur angustias: dum hinc caro compellit vt ex more sibi obsequat: hinc spiritꝰ repellit vt magis cœpta perficiens brauiũ sancti certaminis fideli perseuerantia consequat. Magnę igit sunt ibi angustię sicut diximꝰ, sed laboris huiꝰ cõsolatio subinfertur cũ dicit. Contereŧ cũ delinquẽte delictum. Hoc em̃ maxime in cõtritione sua debet hoiem releuare: q̃d dũ ipse conterit & aculeus carnis retundit, & quẽ ex carne traxerat reatꝰ aboletur. Quia tñ periculũ est ne fatigatus deficiat: nisi inquit, in timore dei tenueris te cõstanter: cito subuertetur domus tua.

Qꝫ quidã ad correctionẽ sic accedãt vt nõ inde correctio sed corruptio subseq̃t

COncupiscẽtia spadonis deuirginauit 20
iuuẽculã: ita & q facit p vim iudiciũ. P
Spado ad coitũ nõ spe trahit posteritatis. Scit ei se gignere nõ posse: sed ardore cõcupiscẽtię istigat. Corrũpere itaq; põt virginẽ, ipregnare nõ potest. In hũc modũ & q ad proximi increpationẽ non vtilitatis alicuius consideratione ducit, sed furoris sui impetu raptat dum sine mensura culpas vindicat: lędit non subuenit, & cui semẽ melioris propositi infundere debuit: grauius corrumpit.

Galfridus.

Qꝫ peccati occasio etiã longe posita sit vitãda.

QVasi a facie colubri fuge pctã. Puto 21
nõ q̃ret de colubro & peccato qui Q
primã p̄uaricationẽ itroisse meminit per serpentẽ. Lubrica res est, pectore & ventre gradit, plena veneno mortifero. Anima ei q̃ peccauerit ipsa morieŧ. Noli ergo sustinere donec mordearis: mox vt videris fuge: fuge a facie eius: ne expectaueris morsum eiꝰ. Non dicas quid mihi nocet si proximus est coluber tñ & me non mordeat non occidat? Immo vero quod de colubro non diceres, minus dixeris de peccato. Nec accedẽtis lenocinia feras, sed vt fugeres a facie colubri etiam longiꝰ positi sic multo magis a peccati. Et faceres hoc si tibi charior foret animę vita q̃ corporis.

Item.

¶Quasi a facie colubri f.p. Ac si dicat: non sis R
contentus non incurrere morsum, fuge etiã tactum. Immo etiã non sufficiat tactum euadere sed etiã & accessum. Parum est serpentem non sentire contiguum: periculosum est vel habere vicinum.

Bernardus.

Qꝫ puersi vnde debuerãt ipinguari lapidant.

DE stercoribus boũ lapidatꝰ est piger. 22
Arguere & icrepare interdũ necesse S
est. Et qs ignorat fimũ esse verbũ icrepatoriũ, verbũ amaricatoriũ, verbũ iproperii?

& q̄ si nō excusat necessitas: ipsum etiā minus deceat proferentē. Sed hoc fimo etsi quosdā impinguari, tñ & alios plane & lapidari & indurari videmus. An non impinguatur qui increpatus benigne accipit, mansuete respondet, libenter emendare conat? Hæc plane salubris & fœcūda impinguatio est. Ex ea ergo pinguedine quā generat oleum peccatoris abundantius pullulant spinę & tribuli. Quid autē faciemus tibi o piger: qui ad hanc misericordiā irritaris magis & exasperaris? Nōne bonus fimus spargitur ī agrū tuū: vnde ergo lapides habet? Sed tu inimice homo: qm̄ qui diligit iniqtatē odit a.s. Tu inq̄ hoc facis qui desidiā tuam non excutere sed excusare pergens fimum tibi peruertis in lapides, & vnde impinguari debueras lapidaris.

Q̄z decor temporalium non ornet hominem, sed induret.

T ¶De stercore boū la.p. Vę misero qui dū stercoratur putatur ornari. Bos erat Paulus qui omnia mūdana arbitrat vt stercora vt Christū lucrifaceret. His vero stercoribus lapidatur piger qui ea amplexat, & Christū lucrifacere negligens corde vacuo & deserto foras cogitur euagari. Sicut em̄ exercitii spūalis & curę cordis contemptus exteriorum: sic eorundē sollicitudo certum signum est mentis incultę.

Galfridus.

Sub quibus testibus peccet homo.

23 V PArietes cooperiunt me: & sunt vndiq̄. Quis me videt? videt iudex qui scrutat Hierusalē in lucernis. Videt aduersari⁹ qui flagitia suggerit & instigat. Videt cœlestiū testiū multitudo: execrans & indignabunda recedēs. Vide ipse quid facias: qa secundū vulgare prouerbiū: si fuerit qui faciat: erit qui dicat. & secundū poetam, Vt serui taceant iumenta loquentur.

Balduinus.

Q̄z populus dei tribus nominibus designetur.

24 X IN Iacob inhabita in populo.s.quē dilexi. Iacob em̄ dilexi: Esau odio habui. Ac si diceret ei. Inter bonos sit conuersatio tua, & cū iustis sit habitatio tua. Inter malos ei nō est requies: sicut scriptū est. Migrauit Iuda propter afflictionē &c. Et de quibusdā scriptum est. Cōmixti sunt inter gētes & di.o. eorum &c. Ergo malorum societas fugienda est anima semp, sed nō semper corpore. Lima em̄ pernecessaria est in officina fabrorū eradens rubiginē ferri vt elimatū splendeat ¶Seqt. In Israel hereditare: hoc ē stude: satage vt hereditaris in Israel nō in Aegypto. Non inter gentes quæ ignorant deū: sed in populo Israel. Sola ergo hereditas Israel requiem quęrētibus est q̄renda & perseueranter. Nam qui pseuerauerit vsq̄ in finem hic saluus erit. Vnde & additur. In electis m. mit. ra. charitatis scilicet dei & proximi. Populus ergo iustorum tribus modis & quasi tribus nominibus significatur: in Iacob, in Israel, in electis m. Iacob em̄ est secundū simplicem prudentiā in qua simpliciter ambulat: & omnia maligni supplantat molimina, ne supplantatus ius suum perdat. Israel vero est cū tam fortis est vt deū sustineat, vel tam beatus vt videat. Electus autem est: quia cum nondū diligeret, prior est dilectus. Dilect⁹ autem est & electus ad requiem a deo sibi præparatam quæ in tempore suo ei dabitur: & triplici felicitate consummabit, hoc est cōmunione beatissimæ societatis, visione ipsius diuinæ maiestatis: stabilitate īterminabilis ęternitatis.

Adam de Persen.

De laude virginis matris.

¶Quasi oliua speciosa in campis. Si virginem nostram oliuam dixerimus: erit oleum partus eius. Virgo sane nostra est oliua speciosa in cāpis: quia gratia eius & misericordia oībus est cōmunis. In campis posita florem cāpi protulit: ex cui⁹ amœnitate pulcherrima campestria sibi humanę turpitudinis nuditas procurauit. Campestria sunt perizomata velamenta turpitudinis quę de flore isto sibi consuunt quicūq̄ per fidem & amorem virginei partus criminū verecunda deponunt. Est etiam spe. in campis quia ecclesiarum pulchritudo specialis. Speciosa quippe facta est & suauis: ex qua spe. for. prę fi. ho. nascit sanctæ suauitas vnctionis. Christi ecclię cāpi cōgrue dici possunt, quos disciplinę cœlestis aratrum colit: doctrina euāgelii serit: iustitiæ executio fertiles reddit. In his campis est oliua fructifera mater misericordiæ virgo Maria. De oliua profluit pinguedo olei: fundit gratiæ plenitudinem: misericordiæ vnctionem profert mater Christi. Q̄z iucundum, q̄ suaue est illi cohęrere? q̄ salutiferū intra puerperę diuersorium remorari? Si infirmus es, de diuersorio illo abundanter profluit oleum infirmorū. Si sanus es & de testimonio cōscientię arridet tibi iustitiæ sanitas: oleum lætitiæ suscipis ex Maria. Species morū, operum decor, meritorū glīa, totū de gratia Marię suscipit cū amat. Cū em̄ plena sit gratię & tota misericordię delitiis afflués nihil gratię oīno accipim⁹, qđ nō nobis cōferat part⁹ ei⁹. Nostra est virgo, nostra sunt virginis viscera: nr̄ est virginis part⁹: nr̄a sūt q̄ penes illā de cœlestib⁹ actitāt. Periculosū ē ergo

ad punctum ab illa discedere apud quā nostrę suauitatis delitię reponunt. Diuitię salutis sapientia & scientia penes virginem nostris vsibus reseruantur. In partu nimirū virginis thesauri sapientię & sciētię ad locupletationē pauperum absconduntur. Propter miseriam inopum & ge. pau. venit de corde patris Christ9 in cor virginis, & in virginis vtero pauperū gazophilatiū collocauit. Inde pauperes spiritu locupletati sunt quos mundi superbia vanitate & mēdacio non ditauit Filii ho. vsq; gra. cor. a corde virginis elongatis. Vt quid di. va. & q̄. men. cū ītra nostrę virginis vterū mirificauit dn̄s sanctum suū. Cur nō properatis ad oleū. Vestrū est quod hic agitur. Nulla eī ratione diues omniū deus pauper fieret: nisi vt se pauperibus coaptaret. Nulla ratione oliuam fructiferā in campis poneret, nisi vt misericordiā virginis cōmunē oībus exhiberet. Hinc est q̄ non regibus in palatiis, nō diuitibus in vrbib9 suis mysterii huius ratio primo innotuit: sed pastorib9 q in cāpis erant: q supra gregū suorū custodiā vigilabant. O saluantis benignitas: o nascentis miseratio: O puritas & pietas pariētis. O vtinā essem ego de paruulis quibus hæc reuelata & acta sunt vt philosophari interim de aliis non liberet. Quid dulcius q̄ verbi interesse cunabulis? q̄ in diuersorio Christi feriatū & liberū esse & infantiæ colludere tā felici. Ignoscite quæso ignoscite puero si hubera de cœlo plena nō deserit: si sacrosanctū pectoris virginalis sacrariū nō dimittit ad īcōtamīata vestigia virginis: piscina posita est pietatis vbi pueri balneantur. Nostis ætatē huiusmodi frequentiori lauacro indigere. facillime sordes contrahit: & opus est vt materna sollicitudine consuetiori balneo diluant. Proīde a cōtubernio sacrę virginis lōge procedere tutū non arbitror. Quis eī mihi p̄uideret in talib9 si indulgētissimę matris misericordiā elongarē? Tenebo illā: non discedā ab illa: quia si misericordię eius sollicitudo desuerit: facile fecero abortiuum.

Vuerricus.

Q; cōuenienter vitis odor virgineo partui cōparetur.

Z ¶Ego quasi vitis fructificaui suauitatē odoris Hęc verba & Christo & ipsius matri cōueniūt Sed quia prim9 patet intellectus, quō beatę virgini cōueniant videam9. Respōdeat ergo Maria blasphemiis tā pro se q̄ pro filio: cunctasq; hęreses solo interimat verbo, & dicat. Ego quasi vitis &c. Acsi aperte dicat. Partus quidē me9 non habet exemplū in sexu mulierū: sed habet similitudinē iu naturis rerū. Quęris quomodo virginitas genuit saluatorem? Sicut flos vitis odorē. Si corruptū inueneris florē pro eo q̄ dedit odorē: violatū crede pudorē, quia edidit saluatorem. Quid potes calūniari in proprietate similitudinis? Quid eī est aliud virginitas q̄ flos inuiolati corporis? Quid aliud est flos virginitatis q̄ suauitas odoris? Tu tñ caue ne bono moriaris odore. Glorieī ergo Maria & dicat Ego quasi vitis &c. Pulchre quasi vitis. Nam botrus cyperi dilectus suus illi de quo nō solū torcular passionis rubrū mustū expressit præciosi sanguinis quo calix p̄clarus inebriat: Sed & quotidie deuotio sancta sibi vinū exprimit quod lęti. cor hoīs & inebriat voluptate gaudii & amoris. Et flo. me. fruc. ho. & ho. Prorsus IEsus est suauitas odoris inuitans: honestans: sanctificans: honor glorificās. Suauitas odoris qua velut ad viam adducimur: honestas per quam deducimur: honor ad quē perducimur. Pulchre autē honestas dicit̄ quasi honoris status. Neq; enim honor ille summę dignitatis & glorię statim: tunc in nobis habere posset, nisi nunc honestas vitę & morū sedem ei p̄pararet Est ergo Iesus primo suauitas odoris iis quos vocat. Deinde honestas iis quos iustificat. Demum honor illis quos magnificat. Bene autem nō ait flos sed flores: quia cum virgo sancta est flos virginitatis in ea multiformis est. In Maria tamē gratia singularis præ omnibus multipliciter floruit, quæ tota pulchra intus & foris, tota vernabat quadam florenria & venustate pudoris.

De triplici forma in Christo.

¶Ego mater pulchrę dilectionis & timo. & agni. & sanctę spei. Vere matri notus erat filius quem tam pulchre & commode his virtutum describit nominibus. Verum alia est in Christo forma corporalis: alia moralis: alia ītellectualis. A
In corporali frater est: in morali magister: in intellectuali deus noster est. Corporalem suscepit vt impleret sacramentum: moralem exhibuit vt præberet exemplum: intellectualem seu diuinam reuelabit ad præmium. Hunc commendans nobis beata virgo Maria sic ait. Ego mater pul. di. &c. Ergo ne iste est filius tuus o virgo virginum? Ergo ne talis est dilectus tuus o pulcherrima mulierum? Plane talis est dilectus meus: & ipse est fi. me. o fi. Ie. Dilectus meus est pulchra dilectio in seipso: dilectus meus est pulcher timor spes & agnitio in illo qui natus est ex ipso. Ipse eī est non solum quem diligimus timem9, agnoscim9, & in quē speram9: sed etiā hęc omnia operat̄ in nobis, atq; his virtutibus veluti quibusdā membris & partibus in nobis

perficitur & formatur. Tunc em̄ perfecte pro modulo huius vitę Christus in te reformatus est: si veritatem quę ipse est agnouisti: & agnitā glorificasti: timore. s. & spe, & ne spes cōfundat charitas sit diffusa in corde. Sed quia nō est talis positio nominū, ipsam etiā videamus: & ex ipsa aliquid ędificationis trahamus. Sicut enim de agnitione timor nascitur, quē ne in desperationē concidat, spes consolatur adiuncta: ipsiq; spei ne confundat, charitas suffragatur: ita versa vice dilectio parit castū timorem, timorq; cū dilectione illuminat agnitionem, secundū illud Qui timetis dn̄m: diligite illū: & illuminabūtur corda vestra. Quāto aūt verius illuminato corde deus agnoscitur: tāto fiducialius in eum speratur. Vnde est illud. Sperēt in te qui nouerunt nomen tuū dn̄e. Pulchre autē & proprie dicta est pulchra dilectio: cū charitas deus sit, ac p̄ hoc sūma pulchritudo sit: quia virtus ista fere tota pulchritudo ecclesię. Sed & sanctorū dilectio ab amore hominū fuerat distinguenda siue turpi, siue officiali, siue etiā naturali.

Galfridus.

Qꝫ indignus sit sapientia, qui eam concupiscere, pœnam putat.

B ¶Transite ad me omnes qui concupiscitis me. Gratia sapientię dei, quę summā meriti nostri cōstituit in concupiscentia sua. Sicut em̄ mādatum primū & maximū vt diligamus deum: sic p̄cipuum meritū animę, concupiscentia sapientię est. Quid graue nobis imponitur: vt diligamus deū? Quid molestū exigimur: vt sapientiam exigere debeamus? Quid em̄ deo amabilius? Quid sapiētia concupiscibilius? Nullus videbit nobis intolerabilior ad sapientiā trāsitus si aduertimus q̄ optabilis sit accessus. Impossibile est nō transire quocūq; sit transeundum: imus & sine intermissione trāsimus. Bonus est deus (aiūt seculares) qui in p̄ximo iuuat. Vę miseris qui sustinentiam perdiderint. Trāseamus ad sapientiā omnia transiliendo & despiciendo. Ad centuplum pertinet, spiritus meus super mel dulcis: ad vitam ęternam, super mel & fauum. Hic gratia spiritalis: ibi perēnis gloria cōmendatur. Gratiā em̄ & gloriam dabit dn̄s. Spiritus meus sup̄ mel dulcis: deuotio. s. spiritalis super omnē delectationem gaudii secularis. Et hęreditas mea super mel & fauum. Beatitudo perennis super omnē materiam cuiuscunq; delectationis terrenę & temporalis.

Bernardus.

Qꝫ quicquid amarum videtur vnctio spiritus dulce facit.

C ¶Spiritus meus super mel dulcis. Molestus est quandoq; nobis pœnitentię labor: corporis afflictio grauis: abstinētia onerosa. In vigiliis dormitat anima nostra præ tędio: non ob aliud sane q̄ propter inopiā spiritus. Ille em̄ si adesset, laborem & pœnitentiā nostram faceret non solum non molestam: sed etiam desiderabilem & delectabilē esse. Adeo em̄ dulcis est: vt ne ipsa quidem dulcedini eius præualere queat amarissima licet, mortis amaritudo. Quid igit̄ non temperat illa dulcedo quæ mortem quoq; facit esse dulcissimam? Quę resistere possit asperitas vnctioni, q̄ mortē facit esse suauissimam?

Qꝫ qui nō delectatur præsentibus futurorum memoria consolatur.

¶Memoria mea in generatione seculorum. Qꝫ D
diu stare præsens cernitur seculū: in quo generatio aduenit, & generatio pręterit: non deerit electis consolatio dei memoria, quibus nondū de præsentia plena refectio indulgetur. Memoria ergo in generatione seculorū: præsentia in regno cœlorum. Sed q̄ generatio ex dei capit recordatione solamen? illa scilicet quæ dicere potest. Renuit consolari anima mea. Iustū quippe est: vt quos præsentia non delectant: p̄sto eis sit memoria futurorum.

Qꝫ paupertas voluntaria genus martyrii iudicetur.

BEatus vir qui post aurum non abiit: 31
nec sperauit in pecunia & thesauris. E
Quis est hic, & laudabimus eū? fecit em̄ mirabilia in vita sua. Vere martyrii genus est voluntaria paupertas. Quid em̄ mirabilius aut quod martyrium grauius: q̄ inter epulas esurire: inter vestes multas & preciosas algere: paupertate premi inter diuitias quas offert mundus: quas ostentat malignus: quas desiderat noster ipse appetitus? An non merito coronabitur qui sic certauerit: mundū abiiciens promittentem: irridens inimicum tentantē: & quod gloriosius est de seipso triumphās & crucifigens concupiscentiam prurientem?

Qꝫ non debes a subiectis exigere quod prælatis nolueris exhibere.

PRincipem seu rectorem te constituerunt: noli extolli: sed esto in illis tanq̄ 32
vnus ex illis. F
Quomodo est tanq̄ vnus ex illis, manens inter humiles superbus, inter subditos rebellis: immitis inter mansuetos? Vt te putemus tanq̄ vnum ex illis, videamus tam exhibere paratum q̄ exigere obedientiam: videamus tā libenter p̄positis obtemperare subiectum, q̄ imperare subiectis. Qꝫ si semper vis obedientes habere: & nunq̄ esse: probas te non esse tanq̄ vnum ex illis: dum vnus esse

tenuis ex obedietib9. A quibus si te supbiendo segregas reputari inter illos te noueris: de quibus scriptum est: ꝙ alligant onera grauia &c.

Galfridus.

Vtilis expositio super hoc quod sequitur.

G ℭAnte grandinem preibit coruscatio: & ante verecūdiam praeibit gratia &c. Sapiēs his verbis a visibilibus ad inuisibilia: & ad moralia a naturalibus sumit exhortandi materiam. Vbi etiam qualitas nobis est attendenda prouinciȩ in qua scripsit. Nam in ea potissimum coruscationes & tonitrua grando sequitur: sicut legimus signū fore de cælo: ęstiuo tempore mugire tonitrua. Admonet ergo sapiens ꝙ vidēs qs ꝙ praecedat coruscatio multum quidem lucida sed breuissima: grandinem frigidam: molestam atqꝫ diuturniorem: consideret qđ praeat transitoria claritas perpetuam confusionem & horrore ęternæ damnationis lux impiorū breuis. Et bene ait. Nō veniet vel aderit sed praeibit & anteq̄ veniet illico praeteribit. Exponens deniqꝫ qđ dixerat subdit qđ intendebat exinde commendandū. Et ante vere. prȩi. gratia. O si illam ęstimare possemus verecundiam futurȩ reprobationis, qua conuicti in iudicio impii maxime qui pietatis speciē habuerunt erubescēt. Inde enim sibi interim blandiuntur quicunqꝫ peccant in spe ꝙ videatur longe vltio a peccatoribus: a quibus magis longe est salus. Quāobrem si sapis non qualis interim veniat: sed qd praeat aestimabis q̄libet grata prosperitas parum transiens sed confusionem quae non similiter transeat post se trahens. Et dominus q dem reliquit post se benedictionem. Mundus autē scorpius est & cauda pungit, cum iebriatus fueris ponēs qđ deterius est. Sequitur eīn. Et pro verecūdia accedet tibi bona gratia. Pro confusione videlicet praesenti quā vel sibi ipse ingerit vel ab altero ęquanimiter tolerat: quisquis vere interim poenitet bona gratia ei accedet non subito irruens & illico transiens: substantia eīn festinata minuetur. Signanter autē dictū est Accedet nō tribuet, vel aliquid simile, vt intelligas ꝙ in ipsa tribulatione solatium capere debeas de ipsius gratiȩ accessione: & sic necdum sentiendo praesentem: iam tn̄ accedentem praesentiendo. Vnde illud. Expectatio iustorum lętitia. Et bene ęterna ꝓmissio bona gratia dicitur. Bona gratia quae ꝑ eo maxime grata erit: quia omnino gratuita apparebit. Igitur si tibi teipsum debes parare regno qđ paratū est ab origine mundi: sic accedere ad bonā gratiam quae accedit: accede ergo ad accedētem. Accede vt illumineris & hora surgendi ne te trices sicut illico subinfertur. Hora surgendi est dum bona gratia accedit. Et bene omnis ꝑsens vita non tempus dicitur esse: sed hora. Tu ergo dū hora est ne te curis aliis īplices vel intrices. Inde enim dolosos homines tricatores ꝙ in modum tricȩ implicitȩ: & sicut in libro Iob legitur eorum sunt semitȩ inuolutȩ. Sequitur. Prȩcurre autem prior in domum tuam. Domus nostra mens est nostra velut piscina cogitationū velut aquarum collectio. Bene ergo sapiēs admonet in domum suam & intra semet ipsum priorem praecurrere & dum expedit interim poenitere. Priusq̄ inuitum in hac domo obseratis ostiis & fenestris colligat & recludat qđ minatur ꝙ arguat eum & statuat cōtra faciem suam. Prȩcurre ait in domum tuam: anteq̄ iudex in lucernis scrutaturus inueniat. Scrutare ipse conscientiam tuam: in confessione faciē eius prȩueniens. Prȩcurre prior in domum tuā ne vacuam illam inueniat & cū. vii. nequioribus se qui exiit spiritus malignus introeat. In ipsa deniqꝫ domo tua quidnam agere debeas subinfertur. Et illic, inquit, auocare vt. s. audias quid loquatur dominus deus: illic auocare a curis. Felix zacheus qui domino vocante festinus descendit & praecurrēs in domū suam suscepit eum gaudens. Auocare ait. Expellitur quis dum flagellis vrgetur. Vnde cū occideret eos quaerebāt eum. Extrahitur q beneficiis quasi ligatur & cum benefecerit ei, domino confitetur. Auocatur autem qui sciens verbum bonum esse super datum optimū sola voce monentis vel promittentis auellit. Sequitur. Et illic lude. Et quomodo inquies ludam? Sicut Dauid ante arcam. Lude illic ī domo cōsciētiȩ, intus non foris semp gaudens, & tamen tanq̄ tristis secretum habens gaudium in testimonio cōscientiȩ tuȩ, foris tn̄ nihilominus grauitatem exhibens disciplinȩ. Et signanter ait: Tuas conceptiones age vt attēdas qđ tibi congruit ne maiora praesumas. Inde enim quidam verbis abortiua faciūt vel etiā mōstra pariunt ꝙ suis conceptionibus non attendūt. Cauendum tibi ne easdem conceptiones agas in delictis aut in verbo aut in corde. t. delicto consentias vel etiam supbias de operibus tuis bonis: sicut qui dicunt manus nostra excelsa. Si quidem perniciosa est conceptio vbi fuerint opera bona sed verbum superbum siue cordis siue oris: vt insipienter de bonis actibus glorieris. Peior tamen vbi & opera mala fuerit & verbum supbum, videlicet si peccata ꝑdicaueris. Vicinior forte saluti in delictis & verbo humili: si peccata confitearis. Optima autem in bonis actibus & verbo humili secūdum monita

saluatoris. Cum fe. inquit omnia quæ pręc. vo. &c. Delictum est quæ præcipiuntur non facere: quod plerunqꝫ ex pusillanimitate cõtingit. Verbum autem superbum præsumere quę ꝓhibentur & hoc grauius: sed ab altero in alterum labitur & paulatim decidit. Iam vero capitulum idẽ congruo fine concludens: sup his omnibus ait: benedic dominum. Ad hunc em̃ finem oportet cuncta referri: vt auctor omniũ debeat super his omnibus sine fine laudari. Ita ꝙ nec de malis vllo mõ nec de bonis in te glorieris: vt neqꝫ in delictis neqꝫ in bonis sit verbũ superbum: sed opponatur ei in om̃ibus his gratiarum actio & vox laudis. Benedic dominum non modo tuum sed vniuersitatis qui fecit te vt nil magnum reputes si benedicis ei qui fecit te, si factis dicta rependis.

Item aliter vnde supra.

H ℭAnte grandi præi. co. &c. Cum in bonum omnia cooperentur electis etiam quæ videntur esse non bona: nulli mirum videri debet si non semper interpretant̃ in malum quæ videntur esse molesta. Grauis equidem grando sed tamẽ non inutilis est pręsertim si intẽpestiua nõ fuerit. Sic est spiritus timoris vtiliter affligens & salubriter grãdinans vt ipsius percussiõe mẽs timorata frigescat. Nam & dominus ait. Vtinã te. cali. aut fri. inue. Huiusmodi grãdo sensu grauis interim sed vtilis est effectu, dum terram cordis constringit & noxia perimit germina, vt vberiores bonorũ proferat operum fructus. Et ipsam tamen eiusmodi grandinem pręeat necesse est gratię coruscatio. Alioqn nec dolere nec erubescere poterit anima semetipsam nisi prius illuminata per gratiam. Siquidẽ nec caueri nec horreri vitia possunt nisi cognita. Quotiẽs ergo dolere hominem & confundi super peccatis suis ac insolito quodam videris timore rigescere, quem lętari cum male fecisset hactenus noueras: diuinam illi coruscationem nõ dubites affuisse & præisse gratiam eiusmodi confusionem. Quia vero sola in nobis remunerat sua munera deus, pro eadem etiam verecũdia rursus accedet gratia melior & iucundior q̃ præcessit: vt quem prius inuenerat dominus timore frigidum ex illa gratia præeunte: inueniat etiã amore calidũ ex gr͞a accedente. Non enim inuenit vel frigidum vel calidũ nisi quem ipse facit. Sic ante grandinem horribilis huius timoris pręibit coruscatio. i. diuinę illuminatio veritatis. Exponens ergo qđ de coruscatione & grandine dixerat: ante verecũdiam ait præibit gratia. Magna est erubescentia animæ poenitentis: quia conuersa & compuncta velut in sceleribus suis deprehensa per coruscationem: in quibus hactenus per dissimulationem latuit, confunditur & erubescit. Alioquin vę ei si erubescere noluerit & nescierit, si non fuerit confusione confũsa vt merito cesset ei deus irasci & coruscationes immittere quibus terreri posset & corrigi. Notandum vero ꝙ verecundiam hanc gratia præit. Visitatio. s. veritatis imissa gratis vt sibi imputet homo. vnde erubescit: non autem sibi tribuat ꝙ erubescit: nec desperet ꝙ sic verecundatur. Siquidem nõ modo humiliare voluit sed ad poenitentiam poenitentes animare qui ait. Et ante vere. pręibit gratia. Quomodo em̃ de ipsi⁹ gratia despare aĩa q̃libet verecũda debebit, quã & prius q̃ verecundaret̃ accepit. Et miro dei munere: miro ope q̃to magis obstupescit ad gratiam: tanto amplius erubescit ad culpã: & quo verecundia grauior eo gratia certior, immo & dulcior est. ℭSequit̃. Et pro verecundia accedet tibi bona gratia. Est verecundia adducens peccatum & est verecũdia adducens gratiam & gloriam. Et quæ magis adducere gratiã credenda est q̃ quæ ex præeunte gratia orta est? Merito suæ respondet origini: & pro ea accedit gratia quã præcedit. Sic enim vere gratia quæ pro verecundia redditur: quia ex gratia etiã verecũdia oritur. Itaqꝫ & pro præeũte gratia quæ succedit accedet vt gratia pro gratia non minus gratuita sit q̃ prima. Et bona quidem verecundia sed grauis magis grata. Hęc autem non modo bona sed etiã grata est & bona. s. iucunda. Iam vero ad gratiam ipsam prouocat cum subiungit. Et hora surgendi ne trices. Horam hanc ipse nouit qui cum voluerit clamat: Lazare veni foras. Q. si te grãdinãs timor afflixit: si prostrauit coruscatio: & illico iacuisti infirmatus salubriter & cõfusus ac mẽte deiectus: si teipsum quasi tricando & miseriam propriam sedule cogitando iterum atqꝫ iterum reuoluisti: multo magis accedente bona gratia & euocante te ex hoc lectulo: ex hoc tumulo tuo incunctanter prodire teipsum deserens & ad deum surgere debes: & ad ĩtuitum bonitatis eius aciẽ mentis dirigere. Aut tricare vulgo dicim⁹ decipe & est sensus. Ne te trices: ne teipsum decipias & defraudes particula boni doni cũ venerit hora surgendi & summa magis q̃ infima meditandi. ℭSequit̃. Præcurre prior in domum tuã. A præsenti tabernaculo priusq̃ cogaris exi: pri⁹q̃ te ei⁹ ruina eiiciat siue opprimat & te mũdus expuat. Nec q̃ras locum in diuersorio sed ad domum æternam quã si nescis: ĩ cęlis habes. & beatam illam mansionem non segniter & cunctãter accede.

Et illic ait,auocare videlicet ab hoc seculo pariter & a teipso ab omnibus curis & cogitationibus aliis.Et illic lude iucūdus in his quę aduocans loquitur tibi dominus de⁹ tuus.Et vt quidam ait:lude troco:cuius pars inferior quadam angustia in latitudinem rotunditatis superioris excrescit.Vnde quasi troco ludere est: delectabiliter mēte voluere, qualiter pręsentis tribulationis angustia surgit in ppetuā abundantiā felicitatis ęternę.Et illic age conceptiones tuas:vt non modo exultes interim cogitādo & præuolando,sed æterna gaudia concipias desiderio:quę tandem parere possis ī regno. Illic ergo & gaudia tua & studia vigeāt & nō in delictis: non in verbo aspero: ne scilicet aut exultes aut confidas in iniquitate:qđ est ludere & agere conceptiones in delictis vel in tuorum præsumptiōe & iactantia meritorum qđ est in verbo superbo.Bonum est enim bona habere merita:Sed habita dei dona credere & in sola gaudere & confidere misericordia saluatoris.Vnde subinfertur.Et super his omnib⁹ benedic deum qui fecit te.Super coruscatione & grandine &c.Vel quia plurimi codices non sū per his sed in his omnibus,habēt:Benedic dominum in his omnibus vt benedicas in omni vita tua & in his perseuerans glorifices nomē eius.Siquidem vera est & idonea benedictio digna operatio & disciplinata cōuersatio:ex qua per multorum ora abūdat gratiarum actio & diuina laudatio.

Cassianus.De virtute discretionis.

I Oīa fac cū consilio &c.aut:Sine cōsilio nihil facias.Discretio nō solum lucerna corporis nostri sed etiam sol ab apostolo nuncupatur,secūdum illud.sol nō occidat super.i.v.Hęc etiam vitæ nostræ gubernatio dicit.Iuxta illud.Quibus non est gubernatio cadūt vt folia.Hæc cōsilium rectissime nominatur sine quo agere oīno nihil scripturę auctoritate pmittimur : ita vt ne ipsum quidem spirituale vinum qđ lętificet cor hominis sine illius moderatione finamur percipere.Secundum illud.Omnia fac cū consilio.Cum consilio vinum bibe. Et iterum. Sicut ciuitas muris diruta & non circundata: Sic est vir qui sine consilio aliquid agit.Cuius priuatio q̄ perniciosa sit monacho huiusmodi testimonii exemplum ac figura declarat: dirutę eum ac sine muris comparans ciuitati . Denicp hæc est solidus cibus qui nisi tantū a perfectis & robustis potest sumi:secundum illud. Perfectorum autem est solidus cibus &c.Verū vera discretio non nisi vera humilitate cōquiritur.Cuius humilitatis hęc erit prima probatio:si vniuersa nō solum quæ agenda sunt:sed etiam quæ cogitantur seniorum reseruentur examini vt nil suo quis iudicio credens illorū per omnia definitionibus acquiescat.Tam diu namq̧ suggestiones noxię dominantur in nobis:q̄ diu celantur in corde.Omni igitur conatu debet discretionis bonum virtute humilitatis acquiri q̄ non solum istud obtineamus:sed etiam ab omni nimietate cōseruemur illęsi.Vetus nāq̧ sententia est.Omnes nimietates ęquales sunt. Ad vnum nanq̧ finem nimietas ieiunii ac voracitas peruenit:eodemq̧ dispēdio vigiliarum immoderata cōtinuatio monachum quo somni grauissimi torpor inuoluit.Vel immo perniciosius continentia immoderata q̄ sacietas remissa supplantat. Ab hac namq̧ intercedente salutari compunctione ad mensuram districtionis conscendi potest:ab illa nō potest. Quapropter secundum apostolum : Per arma iustitiæ quæ a dextris sunt & a sinistris recto moderamine transeundum.Quicquid igiť gerendum nostra cogitatio suggesserit omi scrupulo retractantes atq̧ in nostri pectoris trutina collocantes ęquilibratione iustissima perpēdam⁹.An plenum sit honestate communi. An timore dei sit graue . An humana sustentatione:aut aliqua nouitatis præsumptiōe sit leue. An meriti eius pondus inanis cœnodoxię nō imminuerit vel arroserit gloria. et sic ea protinus ad examē publicum trutinantes,id est ad prophetarum & apostolorum actus ac testimonia conferentes vel tanq̄ imperfecta nec illorū ponderi consonantia omni diligētia refutem⁹.

Galfridus.

Q; sic sit studendum vt defectus modis omnibus declinetur.

VNus ædificans & vnus destruens. 34. Quid est nisi labor? Ac si dicat. Pro K ficere in aliquibus: et in aliis rursum deficere quis profectus? Sic est omis cui crescit benignitas erga proximum, sed non similiter charitas erga deum.Cum augetur erga præpositos reuerentia,& non similiter erga subditos disciplina.Qui circūspectior solito ī sermone,sed remissior īuenitur in opere.Qui magis obediens minus patiens.qui grauiori abstinentia castigat & in seruitutē redigit corpus suū sed minori custodia seruat cor suum.

Bernardus.

Q; orationem tepor:timor & temeritas soleāt impedire.

ORatio iusti penetrat cęlos.Aliter.Ora 35. tio humiliant[se nubes penetrabit:& L donec ppinquet non consolabitur:&

non discedet donec altissim⁹ aspiciat. Tria sunt q̄ orōnis efficaciā soleāt impedire. Interdū em̄ grauiter impedit oro a pusillanimitate spūs & timore imoderato. Cum.s.sic cogitat homo ꝓpriam indignitatem vt nō cōsideret dñi pieta tē. Sz cū ad me turbata fuerit aīa mea memor sum multitudinis mīę tuę & respiro ī ea. Et cū introiero in potentias meas nolo memorari iu stitię tuę soli⁹. Verū sicut piculū ē si fuerit ora tio nimis timida. sic cōtra piculū est si forte fue rit temeraria. Temeritatē em̄ dico quando is ī cuius conscieṫia pc̄m̄ adhuc vt vitiū aliquod regnat: ambulat in magnis & mirabilib⁹ sup se minus sollicitus p periculo aīæ suæ. Tertiū periculū est si sit oratio tepida & nō ex viua af fectione procedens. Timida qdē oro cælum nō penetrat. qa restringit aīm timor imoderatus vt omnino non dico ascēdere, sed nec ꝓcedere queat. Tepida vero ī ascēsu languescit & defi cit in eo ꝙ non habeat vigorē. Nam temeraria ascendit: sed resilit quia resistit ei. Nec tm̄ non obtinet gratiā sed meret offensam. Quæ vero fidelis & humilis & feruēs oratio fuerit: cęlum sine dubio penetrabit vnde certum ē ꝙ vacua redire non potest.

Galfridus.

Quātis calamitatib⁹ vniuersitas humani gene ris opprimatur.

40 L GRaue iugū sup oēs filios Adam &c. Quē nōhūiliat cōcept⁹ ipur⁹ & lugu bris ort⁹: aut vñ ei gaudiū ī vita sua q̄ icipit a mœrore? Vtinā q̄s sic pocupāt cul pa & pœna: cito anticipet mīa tua dñe. Quid putam⁹ q ex vtriusꝙ parētū corruptiōe cōcipit & in dolore pturiētū ꝓducit, ad qd ipse nascit? Vt ad volādū auis: sic hō nascit ad laborē. Ne mo glorieť: nemo sese extollat: nemo sibi cōpla ceat in seipso. On⁹ hoc sup oēs filios Adā dicit. Nullus excipit. Nō psona hoīs sed nec tpis ho ra. Quid em̄ est? Iugū em̄ & graue iugum. Su per quos? Super pauperes super ignobiles super seculi cōtēptores vel ab eo forte cōtēptos. Parū est: super omnes inquit filios Adam a die ex. de vtero ma. e. vsꝙ in di. se. in ma. o. O qualis ma ter: qualis ille vterus terræ tumulus sepultu rę: & tamen paritura est ipsa, quos cōcipit red ditura. Dura omnino cōditio q̄nquidē non est nobis excutere a ceruicibus graue iugū donec ingrediamur sepulchrū: nec euadere vitæ hu ius laborē nisi p mortis horrorē. Ecce em̄ ex il lo interim graui iugo imminet hoīm fames & sitis & ardor febriū & dolor viscerum & mul tiplicium ęgritudinū vel molestus timor vel me ticulosa molestia. Inde homo insipienter extolli tur: impatienter atteritur & aduersitatis indi gnatione crepat cū itumuerit psumptiōe aīosi tatis. Inde succēdit ira: tabescit inuidia: ebrieta te mergit: crapula suffocat: inquinat luxuria: auaritia stimulat. Inde etiā iani sollicitudie & varia suspitione laborat. Inde eū voluptas illi cit: curiositas agit: timor contrahit: mœror cō sumit. Vnde ergo hęc vita: vnde hęc via diligi tur ī qua etiā q̄squis ille est qui cautissime gra dit sepissime labit. lędit, impingit, offendit, cor ruit & quassat? Nā & sicui forte ad votū succe dere interim vniuersa videnť delicias compu tat esse sub sentibus. Misera proinde vita q̄ sic pdit, sic pcedit, sic orit, & sic progreditur.

Qz menti temporalibus deditę mor tis memoria sit amara.

OMors q̄ amara ē memoria tua hoī pa cē hñti in substātiis suis. Amara est: sed salubrꝰ si dulcedinē noxię delecta tionis excluserit. Vtili⁹ absynthiū q̄ mellitū to xicū: seu mel toxicatum. Cui tm̄ spiritaliter est hęc memoria mortis amara? hoī pacē habēti in substātiis suis. Substantias dicit opes terrenas quas substare oportuit hoī, & non ipm hoiem eis instare. Sup eas est q psidet & dispēsat. In eis est: q delectat & amādo inhęret. Sub eis: qui an xia sollicitudine pmit & laborat. Vę substātiis talib⁹ immo vę ei qui initit harūdineo baculo vt confract⁹ manū pforet incūbētis. Pacē, ingt, habēti in substātia. s. & sufficientiā sese habere reputanti in eis. Viro ait quieto & cuius vię ī omnibus sunt directę. Et quis ille est? Nemo in veritate sed sua ęstimatiōe nōnulli. Viro geto Quilibet negligēs & piger sapiētior sibi videt septē spūalibus siue oībus viris pferentib⁹ in eū sentētias repḣēsionis. Et adhuc valenti cape ci bum videlicet in spe peccādi. Qz si interim dis simulet cibum sumere spiritalem & mētem su am reficere verbo dei, adhuc sese id posse præ sumat & quando volet accepturū nesciens: qd magis spiritus vbi vult spirat & non potest ho mo a semetipso accipere quicq̄. Vel quia mors ex morsu pomi ꝓhibiti supuenit: amara est me moria eius adhuc valenti accipere cibū: nō re cipere pmissum: sed accipe vetitū: videlicet ad huc diuinū præuaricari mandatum. 41 M

Bernardus. Cur apostoli viri nunc no minentur.

ILli viri misericordiæ sunt: quorū pie tates non defuerunt. Plane viri mise ricordiæ: siue quia misericordiam cō secuti: siue quia misericordia pleni, seu qa mise ricorditer a deo nobis donati. Et vide quā mi sericordiā consecuti sunt? Paulus de se ait. Qui 44 N

fui blasphemus & persecutor iniuriosus:sed mi
sericordiam consecutus sum. Verũ apud bea-
tum Petrũ aliđ habeo:eo carius quo rariꝰ. Nã
peccauit Paulus sed ignorans. Petrꝰ vero cum
cecidit apertos habebat oculos:& tñ post tam
grauem lapsum ad tantã rediit eminentiã san
ctitatis. Potes tamen non inconuenienter acci
pere viros miæ.i.misericordia plenos : siue vi-
ros mię datos ecclesiæ vniuersæ. Scimus enim
ꝙ viri isti nec sibi vixere nec sibi mortui sunt:
sed ei q pro ipsis mortuꝰ est. magis autẽ nobis
omnibus propter illum. Pro nobis facit eorum
vita:eorum doctrina:etiam & mors ipsa. Etem
in conuersatione continentiam: in prędicatiõe
sapientiam: in passione sua patientiam cõtule
runt. Quartum vero vsq; conferre non cessant
qđ est suarum fructus orationum.

Sequitur. Quę sunt quę iustitiam so-
leant interimere.

O ¶Quorum iustitiæ obliuionem nõ acceperũt.
Vis vt nec tua accipiat obliuionem? a triplici
caue periculo:& florebit inæternũ ante dñm.
Legis,quia tepidꝰ es incipiã te euomere ex ore
m. si auerterit se iustus a iustitia sua &c. oĩum
iustitiarum suarum nõ recordabor. Legis,qui
busdã dicendum est in iudicio,non noui vos:
illis sine dubio qui mercedem suam receperũt.
Ergo omnis iustitia tepida,omnis transitoria,
omnis vendita,erit in obliuione corã deo. ¶Se
quitur. Cum semine eorum ꝑmanẽt bona. Ma
nent enim in nobis vsq; hodie apostolorum ve
stigia:& eorum religio,quia ex deo est,dissolui
non potest. Vestes Israelitici populi .xl. annis in
deserto perseuerauerunt integrę:multo magis
vestes apostolorum super iumentũ Christi ap-
positę. Cum semine inquit eoꝝ. Quod est semẽ
eorum? quia mox addit hęreditas sancta nepo-
tes eorum:iidem profecto & semen sunt & ne-
potes. Meministis legalis mandati. Vt suscitet
super semen fratris sui sine semine defuncti.
Quis sine semine? Singulariter ait sum ego do
nec tran. Ideoq; resurgens. Vade inquit:dic fra
tribus meis. Acsi dicat fratres sunt: faciant qđ
fratres. Ergo per euangelium ipsi nos genue-
runt non tamen sibi sed Christo: quia ꝑ euan-
gelium Christi. Itaq; semen apostolorum sumꝰ
per prædicationem:sed per adoptionem & hę
reditatem semẽ Christi & apostolorũ nepotes.

Qꝫ homo fide deo placeat: homini-
bus lenitate.

45. P IN fide & lenitate ipsius sanctum fe
cit illum. Fide calcatur mũdꝰ Ioãne
dicente. Hæc est victoria quæ vin.
mun. si. n. Nã in spiritu lenitatis du
ra quęlibet & aduersa ęquo animo tolerantur.
Qui sic sequitur Christũ: hinc fide calcat ma-
ria ne capiatur illecebris:inde in patientia pos-
sidet animã suam ne molestiis frangatur.

Item. Q

¶In fide & lenitate &c. Nunq̃ hominibus sine
lenitate:non plusq̃ deo sine fide placere possu-
mus. Merito ergo in his oportet nos esse patos
quibus & deo conueniamus cuius imaginem
visuri sumus:& nobis inuicem vt in nobis eã
pariter videamus. Ante omnia tamen fides q̃-
renda est vt committat homo se deo:credat se
ei:iactet in eo cogitatum suum. Nam sibi ipsi
fidere:non fidei sed perfidię est. Is vero fidelis ẽ
qui nec sibi credit nec in se sperat,factꝰ sibi tã-
q̃ vas perditum. Porro id quidem facit sola hu
militas cordis:vt non sibi fidelis anima innita
tur. Vt autẽ perfecta sit sanctificatio:etiã man
suetudinẽ & socialis vitę gratiam a sancto san
ctorũ discamus oportet.

Finitur Liber Ecclesiasticus.
Sequitur Esaias Propheta.
Galfridus.

Quãtis incõmodis peccatoris aĩus sit obsessus. ca. 1.

OMne caput langui R
dũ,& oẽe cor mœ
rens. Caput lãgui-
dũ est elatio sine sa
nitate. Cor mœrẽs:
cogitatio sine cõso
latione. Ideo quidã
in corde suo mane
re nequeũt:ideo fo-
ris vagi & ꝓfugi se
se fugiũt:qa intꝰ in
semetipsis cor mœrens inueniũt quotiẽs ad se
veniunt. ¶Sequitur. A planta pedis: actione.s.
terrena quæ non est discreta vt plãta vituli:vs
q; ad verticem elationis non est sanitas. Vulnꝰ
quippe & liuor notę & plaga tumens impudẽ
tiæ,insolentiæ,impœnitentiæ:non est circũli-
gata nec curata medicamine:neq; fota oleo. In
de est enim ex tumore ipso ꝙ disciplinę ligami
na,ꝙ pœnitentiæ medicamina, ꝙ etiã monita
leniora & velut quædam olei fomenta non re
cipit. Vnde etiam in eodẽ propheta. Scio,inqt,
ꝙ durus sis,neruus ferreus ceruix tua & frõs
tua ænea est. Flexibilis eñ debuit esse neruus
sed superbię vitio neruus ferreus & ęneus: in-
flexibilis fit mens humana. Qꝫ q̄ peccatorum
suorum funibus quisq; cõstringit: Vę ei qui li-
gatus fuerit neruo tali. Nõ enim facile poterit
neruus ferreus solui. Frõs ęrea impudẽtia est.

Licet enim valde teratur: difficile est vt extera tur. Illorum ergo frons ærea est qui cõfusione non sunt confusi & erubescere nescierunt.

Ricardus. De tribus incõmodis generis humani.

S ℭOmne caput languidum & omne cor mœrens &c. Caput est liberum arbitriũ. Cor consilium. Pes carnale desiderium. Caput ergo languet: quia liberum arbitrium ad oẽ bonum torpet. Cor mœret, quia malũ quod patitur cõsiliũ sicut nec ignorare sic nec dissimulare valet. Pes, cum in toto corpore, quia concupiscentiæ malum vndiq;. Consideremus itaq; si placet tria ista quę posuit: languorem: mœrorẽ sanitatisq; priuationem. Languor est infirmitas pseuerãs: totũ corpus eneruãs. Mœror ẽ dolor intus seuiens acri⁹ & per lachrymas foras erũpens. Infirmitas autem priuatio sanitatis. Est etiam mœror lachrymarum effusio: visusq; hebetatio vnde & omne cor mœret quia ad oẽ consiliũ rationis acumen hebet. Ecce triplex vitium. Fastidium boni. Desideriũ mali. Vtriusq; ambiguitas discernendi.

De tribus peccati generibus.

T ℭVulnus & liuor & plaga tumens &c. Possumus per vulnus intelligere mortuũ extra domum. Per liuorem mortuum intra domũ. Per plagam tumentem mortuum iam putrescentem intra tumulum. Per vulnus: peccatum actiõis per liuorem autem intelligimus peccatũ cogitationis, per plagam tumentem, peccatũ consuetudinis. Et notandũ, quia sicut nil aliud est plaga tumens q̃ vulnus in tumorẽversum: sic peccatum consuetudinis nil aliud est q̃ actionis malum in consuetudinem ductum. Peccatum ergo per actionem manifestum quid aliud est q̃ vulnus apertum vel cadauer elatum Et quid aliud est peccatum adhuc in cogitatione latens nisi liuor sub pelle putrescens vel cadauer dom⁹ suę latebras necdum deserẽs? Vel quid aliud est consuetudo mala & iam per infamiam putrida: q̃ plaga ex putredine iã timuda, vel fœtẽtis cadaueris membra iam tabida?

Item aliter de eodem.

V ℭVel p vuln⁹ qđ est sine tumore: sed & nihilo minus sine omni curatione possumus ĩtelligere peccatum qđ accusamus nec tñ deserimus. Per liuorem, peccatũ qđ per hypocrisim tegimus. Per plagam tumẽtem, peccatũ qđ p contumaciam defendimus. Trib⁹ itaq; modis peccati contritio aperitur: trib⁹ modis obducit̃: tribus modis inflatur. Aperitur homini in seipso per cognitionem. Proximo per actionem. Deo p cõfessionẽ. Hoc de vulnere apto & crimine manifesto. Item ad liuoris similitudinẽ peccati cõtritio nobis abscondit̃ per errorem. Deo per taciturnitatem. Proximo per simulationẽ. Insuper peccati macula in modum plagę tumentis tripliciter intumescit. In seipso per malitiam: coram proximo per impudentiam: contra deũ per contumaciam.

Item aliter de eodem.

ℭItem per vulnus tristitiam. Per liuorem inuidiam. Per plagam tumẽtem iracundiam possumus accipere. Quis eñ nesciat quomodo tristitia soleat seipsam totam ĩ verbis producere & per querimoniã effluere: & iuxta vulneris modum quasi quoddã sanguinis profluuiũ & plãctu & gemitu effundere? Inuidentię autem malum sub silentio se abscondit: quia liuida mens ne contẽptui pateat suum manifestare vitium erubescit. Solet tamen hoc malum semper seipsum certis indiciis prodere sed iuitum, eo q̧ habere soleat toruum respectum, amarũ respõsum, pallidum vultum: & iuxta liuoris similitudinem exterius euidẽter appareat q̃uis sub dissimulationis pelle latens per verbum nõ erũpat. Ita vero ad illatam iniuriam de indignatione intumescens & plagę tumentis more per minas & contumelias foras erumpẽs dum pudore aut timore sępe ex magna parte coerceat̃ sæuit latius iterius per votum q̃ exterius per verbum. Ecce quãta similitudo tristitiæ cum vulnere: inuidiæ cum liuore: iracundiæ cũ plaga tumente. X

De triplici remedio trium generaliũ incommodorum.

ℭVulnus & liuor & plaga tumẽs nõ est circũ. n. c. m. n. f. o. Ecce triplex malum tibi subiungitur triplex remedium: in ligamentis: curamentis & fomentis. Ligamenta autem intelligim⁹ in mandatis: curamenta in minis: in promissis fomenta. Cõgrua satis similitudo vinculorũ & mãdatorum. Vinculis siquidem coarctamur: & mandatis vtiq; duris a nostris voluptatib⁹ coercemur. Vincula attrahẽtia pceptiones: retinẽtia phibitiões, admonitiones astringentia. Pręceptio est eoꝝ q̃ fieri oportet. Prohibitio eorum q̃ fieri nõ licet. Admonitio est eoꝝ q̃ qdẽ expedit fieri cum tñ sine culpa possint pteriri. Itẽ triplex curatiõis gen⁹ in diuinis. s. cõminationibus. Cõminatio correctionis reprobatiõis dãnationis. De primo dictũ ẽ. Quẽ diligit de⁹ corripit, flagellat aũt oẽm filiũ quẽ re. De secũdo, ergo cui vult miseretur & q. v. i. De tertio. tũc dicet illis qui a sinistris eius erunt. Ite maledicti in ignẽ æternum. Item triplex olei gen⁹. Y

in diuinis promissionibus.Prima olei species ē promissio venię.Secūda ꝓmissio gratię.Tertia promissio gloriæ.Primum olei genus fouet salubrius.Secundum ardet clarius,Tertium sapit dulcius.

Galfridus.vnde supra.

Z ¶Vulnus & liuor & plaga tumens &c.Vuln⁹ est cum intus lęditur consciētia. liuor est cum etiam foris decoloratur vita.Plaga tumens cū additur impudentia.Vulnus & liuor est cum minus prouidentur bona coram deo & hominibus.Plaga tumens cum nec timor dei de vulnere nec erubescentia sequuntur de liuore. Vulnus est sine liuore nōnūq̄ vt dū minus caste geritur tamen caute. Vulnus & liuor sine tumore: cum cœperint qui excesserunt non altum sapere sed erubescere,sed timere. Nihil autem sic repellit samaritanum illum clementissimū quomodo tumor iste,ne vuln⁹ alliget, ne vinū in fundat & oleum.vnde signanter de eadem plaga subiungitur.Non est circūligata nec curata me.nec.fo.oleo,nō est circūligata ꝙ nemo sit qui coerceat. Non curata medicamine.Nemo quippe ē qui arguat.Neq; fota oleo. Nemo eñ qui vel leni admonitione eos conuenire pręsumat q̄q̄ foueri forte videbitur oleo quodam reprobo.oleo peccatoris.fouent enim vitia qui vitiis fauent.Siqdē ad perniciē nō ad salutem plaga hęc fouetur,cum laudatur peccator in desideriis animę suæ.

Bernardus.

Q; Christus fructus sit seminis patribus repromissi.

A ¶Nisi dominus exercituū reliquisset nobis semē quasi Sodoma fuissem⁹:& quasi Gomorræ similes essemus.videtur mihi quasi quoddam semen fuisse diuinę cognitionis tanq̄ e cęlo iactatum in terras:allocutiones & promissiones factę cęlitus ad pres.s.Abraham Isaac & Iacob. Floruit autē hoc semē ī mirabilibus q̄ ostensa sūt ī exitu Israel de ęgypto ī figuris & ęnigmatatib⁹ per totum iter in deserto vsq; ad terrā promissionis:& deinceps in visionibus & vaticiniis prophetarum. In ordinatione quoq; regni sacerdotii & vsq; ad Christum. Christ⁹ autem seminis huius & horum florum fructus esse intelligitur.Sed prodeunte fructu flos decidit.quia veritate apparente in carne,figura ptransiit.Christo enim nascente om̄ia transierūt q̄ in figura contingebant eis.

Odo Tusculanus.

Q; se Christus vt nos meteret,seminauit.

B ¶Nisi dominus reliquisset nobis semē sicut Sodoma essemus &c. Hoc est semen quod rorantibus cęlis ī terram vteri virginalis nubes pluerunt.Hoc semen infidelitate iudęorum mortificatum,fide populorum multiplicatum est. Hoc semen egressum de cælo cum fructu suo recurrit in cęlum. Iuxta illud:Cum exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipsum.Hoc semen est verbum dei,quod nisi dominus virtutum nobis reliquisset,a dei nostri laudibus ora nostra penitus clauderētur.& spinis peccatorum & opum asperitate essem⁹ reprobandi. Sodoma enim muta:Gomorra aspera interpretatur.Iniuriosus est autem suo factori qui ab eius laudib⁹ obmutescit. Iniuriosus proximo: qui spinosus peccatis:nō est ei sociabilis in moribus.De quibus ait Apostolus. Sine affectione absq; fœdere,sine misericordia.

Bernadus.

Q; humilitatis licet zeli boni nigredo,conscientię det candorem.

¶Si fuerit peccata vestra vt coccinū quasi nix dealbabuntur &c.felix nigredo quæ mentis cādorem parit.lumen sciētię.conscientię puritatem. Audi quid per prophetam deus promittat istiusmodi nigris,quos aut humilitas patiētiæ aut charitatis zelus tāq̄ solis ęst⁹ decolorasse videtur.Si fuerint peccata vestra vt coccinum ait.q.n.d.Non est contēnenda in sanctis extera ista nigredo quę candorem operatur internam,& sedem præparat sapientiæ. Candor est enim vitę ęternę sapiētia vt sapiens definit & cādidam oportet esse aīam in qua ipsa sedē elegerit.Q; si anima iusti sedes est sapientiæ: haud dubie dixerim animam iusti esse candidam.Et fortassis iustitia ipsa candor est. C

Galfridus.

Q; deus mons in se,vallis hominibus sit effectus.

IN die illa erit mons domus domini p̄paratus in vertice montium & fluent ad eum omnes gentes &c.Sed quomodo fluent ad montem? Non eñ solent sursum vergere fluida sed deorsum.Inter medium mōtium pertransibunt aquę ait sanct⁹Dauid.Sed mons iste præparatus in vertice montiū:Oīb⁹ quoq; vallib⁹ humilior erat.Alioquin quomodo ascendentes angeli & descendentes super filium hominis viderentur? Erat quidem mons præparatus in vertice montium. Iuxta illud. Qui de cęlo venit super oēs est:sed nihilomin⁹ oportebat humilitatis doctorem docendis oībus humiliorem esse. Si igitur in hāc vallem descendis:nihilominus conscendis in montem qm̄ q se humiliat exaltabit. Deniq; baptizat⁹ ē in Iordane cui⁹ nomē interptat descēsus eorū. 2 D

Descēdit vt exaltemur. Inde est ꝙ Iordanis in quo baptizat⁹ est, descēsus eoꝝ nō ei⁹ interpretatur. Fratres, christianam humilitatem & veram conuenit esse & deuotam. Nec simulata nec ideuota: nec tristis humilitas habet gratiā apud deum. Siquidem de⁹ est veritas: & quod verum non est nihil est coram eo. Sed nec complacere ei potest in nobis, super eo quod nō placet etiam nobis. Non est descensus eorum: Nō est humilitas eorum qui simulant qđ non habent: & pellem subinduunt alienam.

Bernardus.

Qꝫ quæ sanari vult anima in Christi vulneribus abscondatur.

E ¶Ingredere in petrā & abscondere in fossa humo, a facie timoris domini & a gloria maiestatis eius. Infirmę adhuc & inerti aię quæ iuxta quod in euangelio quidam de semetipso confitetur: Fodere nō valet & mendicare erubescit: fossa ostenditur humus vbi lateat: donec cōualescat & proficiat vt possit & ipsa per se sibi cauare foramina in petra per quę intret ad īteriora verbi: animi vtiq; vigore & puritate. et si intellexerimus fossam humum illam quæ ait. foderunt manus meas & pedes meos, nō erit ambigendum de sanitate citius adipiscenda animę vulneratę quæ in ea demorabatur. Quid etiam tam efficax ad curanda consciētię vulnera: nec non ad purgandam mentis aciē q̄ Christi vulnerum sedula meditatio?

Qꝫ qui Christum nunc viderit humilem: postmodum videat & sublimem.

6. F Vidi dominum sedētem super solium excelsum: & plena erat domus a maiestate eius &c. Magnum spectaculum. Et beati oculi qui viderunt. Hoc quippe contemplari sanctorum omnium vnicum semper desiderium fuit. Ipse est deus in quē desiderant angeli prospicere: quem videre vita æterna est. Sed aliam audio eiusdem prophetæ & eiusdem domini lōge dissimilem visionem. Vidimus enim & nō erat ei similis neq; de. & re. e. t. le. &c. Nō sine causa ibi vidimus, Scriptum est. Hic vidi. vt scilicet ītelligas illam esse communem: hanc vero excellentiæ singularis. Tu quoq; si desideras videre sublimē: humilē pri⁹ Iesum videre curato. Intuere prius exaltatum in deserto serpentem si videre desideras in solio residentem. Ista te humiliet visio: vt illa exaltet humiliatum. Reprimat & sanet ista tumorem tuum, vt illa repleat & satiet desideriū tuum. Exinanitum vides, nō sit ociosa visio: quia exaltatum ociose videre nisi poteris. Similis eris illi cum videris eū sicuti est. Esto & nunc similis ei videns eum sicut pro te factus est. Si enim ne in humilitate quidem similitudinem eius abnuis, certa tibi sublimitatis quoq; similitudo debetur. Nunq̄ ille socium tribulatiōis a communione glorię patietur arceri. Quia ergo si compatimur & cōregnabim⁹: sit interim meditatio nostra Christus: & hic crucifixus. Ipsum amplectamur brachiis quibusdā vicarię dilectionis. Ipsum sequamur studio pię conuersationis. Opportune siquidē visione prima tanq̄ hyemali adhuc in tempore nō super solium: sed in inferiori atq; humiliori habitatione videtur. Duplicem quidē solet habere magna domus quęlibet māsionem, ęstiualē supi⁹, inferius hyemalē. Igitur dū ipsa etiā discipulorum corda brumali adhuc glacie stringerētur & Petrus quoq; nō minus gelido corde q̄ corpore calefaceret se ad prunas: tempus omnino nō erat habitandi in solio. At vbi cātabitur canticum nouum. Hyems abiit & recessit: Flores apparuerunt in terra nostra: opportune tūc iam ascendetur in solium: & habitabit domin⁹ in excelso. Puta ergo Esaiā cū hoc loqueretur illius gloriā temporis oculo pręuidisse prophetico. Vidi inquit dominū sedentē sup soliū excelsum &c. Sed quale est soliū istud? Neq; enim altissimus in manifestis & manufactis inhabitat. Nulla omnino materia corporalis apta tāto solio tāto habitatore videtur. Viuis est construēda lapidibus fabrica spiritalis quā vera & ęterna vita sua inhabitatiōe dignet. Qđ si minus tanto sufficit ędificio angelica creatura ꝑ uaricatorum minorata ꝑcipitio, suscitet de terra inopem & de puluere erigat pauperem v. s. p. e. s. g. t. Et ꝑpterea fortassis ipse qui vidit non modo excelsum soliū, sed eleuatum quoq; describit: vt & angelorum stabilis celsitudo: & hominū misericors eleuatio designetur.

Qꝫ post resurrectionem terra nostri corporis sit replenda.

¶Plena erat omnis terra maiestate e. Replebitur maiestate domini omnis terra: quādo iam iam voluntatis eius trangressio vlla non erit: magis autem, quādo creatura ipsa liberabitur a seruitute corruptionis. Erit enim cęlū nouū & terra noua: vt quoquouersum verteris oculos in ipsa tibi rerum facie diuina videatur resplendere maiestas. Sed est tibi altera q̄dam terra propinquior: & super hac amplior iustior ꝗ sollicitudo. Nemo quippe carnē suam odio habuit. Consolare ergo eam, vt & ipsa requiescat in spe: audiens nimirum quia replebitur maiestate domini omnis terra. Replebitur ergo maiestate domni omnis terra: quando prorsus de- G

medio fiet & peccati omnis sensus & debitum mortis.Replebit inquã omnis terra nostra dñi maiestate qñ resurrectionis gloria vestiet: induet imortalitatis stolam.Configurabit corpore claritatis Christi.Iam vero quid in ipsa visione ppheticа sequatur attende.

Qz humiliare se debeat qui vult a domino sublimari.

H ¶Et ea,inquit,quæ sub ipso erant.r.tem.Propterea humiliare sub potenti manu dei.vt.t.e. in tẽpore visitationis,vide vt sub ipso inueniaris.Alioquin nõ poteris esse cũ ipso.Quid em? putas indifferẽter admittet hoíes in illud tãtę beatitudinis tẽplum?qui ne angelos quidem ipsos indifferenter reliquit in eo?An nõ discernat inter glebas q discreuit inter stellas?Qualẽ vero putas necesse est hominẽ inueniri:qui repudiati locũ angeli sortiatur. Plane immunẽ ab omni iniquitate: sed ab ea maxime: quę in ipso quoq angelo inuẽta est ad odium sempiternũ.Sola deo placet humilitas siue in angelo siue in hoíe. & qui sedit in throno solos elegit subditos,e quibus repleat tẽplum. Bene ergo propheta cũ dixisset,vidisse se dñm sup solium excelsum: et e.ne forte aut excelsum intelligeres de eo dictũ est,qui ait.Ascendã sup altitudinẽ.nu.aut eleuatũ referres ad eos hoíes qui in supbiam erigunt: Addit.& quę sub ipo erãt re.tẽ.vt manifeste intelligas nõ eam altitudinẽ cõmendari, quę extollitur aduersus eũ:sed eos in tẽplo siue in solio fore qui sub eo sunt.Alios quidẽ excelsos stabilitate solida,alios ex imo leuatos miseratiõe diuina.Ab initio siqdẽ creaturę elegit angelos deus:in quibus beati tẽpli illius plenitudo cõstaret:sed in eis fuit qui diceret.Ponam sedem meã ad aquilonem,& populum qui sibi crederet:habuit.Miser ipse qui sine deo esse maluit q̃ sub deo. miseri & illi qui videntes furẽ cucurrerũt cũ eo. Exierũt infelices,& vacuus relictus est locus quẽ accipiat alter: infelix de quo clamabitur. Tollatur impi⁹ ne videat gloriam dei.Vt quid em̃ hanc lucẽ tẽporalem miser vidit qui gloriã illam nõ merebitur intueri? Vtinam nunq̃ nihil vidisset oculus meus si illa (quod deus auertat) frustrandus est visione.

Qz lux eius stare non poterit cuius splendor nõ prodierit ex ardore.

I ¶Sequit In visione ppheticа. Seraphim stabãt sup illud.Seraphin nomen est supernorũ spirituum ordinis vnius de nouẽ summi atq supremi. Verũ hoc loco (vt arbitror) nõ in ea ponitur significatione. Presertim cũ innumera illa sint agmia.Hic duo tm̃ seraphim describebãt. Et ego qdẽ si licet in hac parte vnicuiq abundare in sensu suo: in duobus Seraphim duplicẽ intelligi puto creaturã rõnalẽ,angelicã.s.& humanã: nec mireris hominẽ Seraphin factũ: memẽto qa creator & dñs Seraphin factus est homo.Ad cõtumeliã tuã:o supbe qui creatus inter angelos: inter angelos stare nõ meruisti: ecce rex noster nouos in terra angelos fabricaturus aduenit.Atq vt tabescas amplius & liuore pprio torquearis:nõ qualescũq nec inferioris alicuius ordinis: angelos sed Seraphim. Audi qd ipse loquat. Ignẽ,inqt,veni mittere in terrã.&.q.v.nisi.v.a.vult ergo. Seraphim fabricari:vt ibi stent, vñ tu corruisti Seraphim inqt,stabãt sup illđ.Vt qd tu q mane oriebaris lucifer in veritate nõ stetisti: nisi qa Seraphin nõ fuisti?Seraphin quippe ardens siue incẽdẽs interpretatur.Tu vero habuisti miser lucẽ:sed ardorẽ nõ habuisti.Bonũ erat tibi si ignifer magis esses q̃ lucifer: nec tam immoderato appetitu lucẽdi: vt eras frigidus ipse frigidãq eligeres regionẽ.Ioannes Baptista erat lucerna ardens & lucens: & voluerũt iudei ad horã exultare in lumine eius: sed non ipse. Quid ergo? Ipsum audi.Amicus,inquit sponsi stat:& gau.g.p.u.s.Stat Ioãnes neq em̃ arũdo est vẽto agitata.Stat qa amicus, stat quia ardens.& Seraphim stare describunt.Vere amic⁹ spõsi q pcedentis de thalamo suo non ęmulat gloriã: sed patat viam:sed prędicat gratiã.Vt ipse de plenitudine eius accipere mereat.Lucet ergo Ioannes tanto clarius q̃to amplius feruet: tanto verius q̃to min⁹ appetit lucẽ.Fidelis lucifer q solis iustitię nõ vsurpare venerit:sed prenũciare splendorẽ.Nõ sum ego,inquit,Christus: venit fortior post me.Et illud.Ego baptizo vos aqua ille baptizabit vos in spũ sancto, & igne. Ac si manifeste lucifer dicere videat. Quid admiramini intuẽtes splendorẽ meũ?Nõ sum ego sol: longe alium videbitis eũ. In eius cõparatiõe tenebrę sum:& nõ lux.Ego tãq syd⁹ antelucanũ matutino vos rore perfundo:ille emittet in feruore radios suos:soluet glacies:paludes siccabit:algentes calefaciet: pauperibus erit p vestimẽto:nec dissonat a verbo iudicis vox pcursoris:sed manifeste ignẽ a Ioanne pmissum Christus exhibet dicẽs.Ignem veni mittere in terrã &c.Dicas fortassis in igne vt feruorẽ sic & splẽdorẽ esse.Nõ cõtendo, licet feruor ei substãtialior esse videat.Ipm audiam⁹:qd magis in igne cõmẽdet.Ignem ait veni mit.in ter.& q.v.n.v.a.Cognouisti certe quid velit.Quid lucere festinas? Perniciosus est iste appetitus lucendi: feruere em̃ multo melius.Deniq si tam vehementer splendere desideras: qđ videri vis,esse

curato:& primũ quere feruorem.nec dubium quin splendor adiiciatur tibi. Alioquin incassum laboras:quia vanus splendor absq; feruore.mutuata,aut magis certe simulata lux est: quę nõ ab igne procedit.Q; autẽ mutuatũ est ad modicũ poterį vsurpare.Erit maior cõfusio, qđ nõ erat tuũ:tuum voluisse videri.Luna(vt aiunt)habet absq; feruore splẽdorẽ: sed & ipm mutuatur a sole.Ideoq; tam frequenter:immo semp mutatur:nec vnq̃ in eodẽ statu pmanet. Sic profecto sic stultus,vt luna mutať.sa.p.u. s.ille inq̃ stultus qui in decore suo perdidit sapiẽtiã.i.qui refriguit in splẽdore. Cecidit ergo lucifer tãq̃ fulgur e cęlo:Seraphim vero stabãt sup illud. Stabant plane Seraphim : quia charitas nunq̃ excidit.

Quę sunt alę Seraphim:quis volatus.

K ¶Cũ dixisset ppheta. Seraphim stabant,adiunxit.Sex alę vni:& sex alę alteri.Quid sibi volũt alę istę? Credo sicut in statione ĩmutabilitatẽ: sic in volatu alacritatẽ promitti:ne insensibilis quędam & quasi lapidea stabilitas existimeť. Sed dicas si alas habere necesse est:quare tam multas? Audi quod sequitur: duabus alis velabant caput:duabus pedes: & duab⁹ volabant. In quibus verbis videre mihi videor q; de statione dictum est:volatu manifestius explicari. Quo eñ Seraphim volabant nisi in eũ: cuius ardent amore? Vide flammã quasi volantẽ: & stantem simul nec miraberis Seraphim stantes volare:stare volantes:sed quia dixim⁹ quo volant: ipsas quoq; quibus volant alas videam⁹. Ego opinor nõ incõgrue pẽnas istas agnitionẽ & deuotionẽ intelligi posse:quibus in eum qui supra ipsos est rapiuntur. Leuat quippe cognitionis ala: sed sola non sufficit.Ruit citius qui vna tm̃ ala volare cõtẽdit:& quo magis attollitur peius colliditur.Experti sunt philosophi gentiũ qui cũ cognouissent deũ,nõ sicut deũ glorifi.sed exarserũt in cõcupiscentiis suis.Traditiq; in reprobum sensum vsq; in ipsas passiones ignominię irruerũt. Sed & zelus absq; sciẽtia quo vehemẽtius irruit eo corruit grauius impingens nimirũ atq; resiliens. vbi vero intelligentiã charitas:agnitionẽ deuotio comitatur volet secure quicũq; huiusmodi est: volet sine fine:qa volat in æternitatẽ. De capitis & pedũ velatione extat a patrib⁹ pbata sñia:dei caput pedesq; velari: eo q; lateat qd ante mũdũ fuerit:qdve futurũ post cõsummationẽ.

Aliter de sex alis.

L ¶Vt eñ testať interpres noster in hebręo verbũ est cõe qđ interpretari possit eius & suã,vt Seraphim iuxta hebręi sermonis ambiguitatẽ: vel facie pedesq; dei,vel suã opire faciẽ pedesq; dicanť. Qđ si de ipsis: licet accipe sic pinganť: vt operto capite & pedibus solum appareat corpus mediũ:sed & ipsum nõ penitus pter alas quib⁹ volare phibẽtur. Cõsidero siquidẽ quasi quoddã corpus caput & pedes meos in verbis apostoli qbus ait.Quos pręsciuit & prędestinauit.c.f.i.f.s.qa quos pstedinauit hos & vocauit: quos autẽ vocauit hos et iustificauit:& quos iustificauit,hos & magnificauit.Ita initiũ meũ solius gratię est: & nõ habeo qd mihi in prędestinatione attribuã.Non sic sane ab ope iustificationis alienus sum:operatur:& illud gratia: sed mecũ.Vides ne queadmodũ Seraphim ĩ medio appareat aliquatenus? Porro cõsummatio soli⁹ gratię. Velat igitur Seraphim caput suũ duab⁹ pẽnis si & veraciter cognouerit & humiliter fateatur:qa misericordia eũ sola pręuenerit.Velat & pedes alis ęque duabus si misericordiæ: quę subsecutura est nec ignarus extiterit nec ingratus.

Quid sit domini fieri voluntatem.

¶Vidi dñm sedentem sup solium excelsum.Sedere pręsidentis,dominãtis & regnãtis est. Maxime autẽ sedere sup soliũ dñationẽ notat.Sed nũqd ipm soliũ q̃libet excelsum & eleuatũ sub ipso nõ erat? Et quomõ illud replebat tẽplum? Disce ex his quę audis:soliũ nõ machinã imaginari corporeã:sed angelicã intelligere creaturam. Si eñ sedes sapientię aĩa iusti: q̃ dignior sedes angeli sancti? Hoc solium glorię eius excelsum p naturã:sed multo magis p gratiã eleuatum.Igitur agmina sunt angelorũ in qbus sedet deus: & quę sub ipo sunt tẽplum replẽt: licet oĩs terra ipsius plena sit maiestate.Vbiq; eñ regnat,vbiq; impat, vbiq; maiestas ei⁹: sed gřa forte nõ ita:nõ sicut potestas sic & volũtas ei⁹ bona & beneplacẽs & pfecta.Fit eñ volũtas eius de oĩbus,fit p oẽs,nõ in oĩbus tamen. M

Quid sit stare Dei:Angeli:& hoĩs.

¶Sequiť Seraphim stabãt sup illud, aliter dñi, aliter angeli,aliter hoĩs intelligi cõuenit stationẽ. Stat Christus p patre zelans,patris gloriã quęrens:& tanq̃ fidelis vnigenitus zelo patris adiuuans & adoptiuos.sic illũ stantẽ Stephan⁹ vidit quẽ habuit adiutorẽ.Sane angelica statio ministratio ẽ,dicẽte ppheta,milia miliũ mistrabant ei & c̃.nam hoĩs stare psistere est in vigore animi:& obseruatione ppositi. Sic Moyses stetit in cõfractione in cõspectu dñi,vt auerteret irã eius.Sic stetit Phinees & placauit.Sed qd sibi vult q; nõ vnũ,nõ plurimos stãtes se vidisse ppheta phibet:sed duos? Hoc constat ex eo qđ adiunxit sex alę vni,& sex alę alteri, & bñ duo N

stabāt. Vę em̄ soli: q̄a si c.n.h.sublevantē. Vę tibi superbię spiritus solitarie, pręsumptiōis amator: nō stetisti in veritate expulsus es, pes superbię stare nō potuit.

Item aliter de pręmissis.

O ¶Sex alę vni, & sex alę alteri. Ad q̄d multiplicitas ista pēnarum? Duabus inq̄t, velabāt caput eius & duab⁹ pedes &.d.vo. Grāde mysteriū dico q̄d sentio, nō affirmans tñ: sed coniectans. Quid em̄ existimare nos vetat deiecto lucifero ad puigiles excubias Seraphim cōstitutos, sicut eiecto hoīe Cherubin ad custodiā posuit deus Nec incōgrue Cherubin flāmeus gladius tradit: vt a ligno vitę incisio pariter & incēsio qb⁹ nihil carni terribilius manū phibeant corpalē. Porro Seraphim tātū alas accipiūt q̄rū velamīe arceant oculū spiritualē. Velat igit caput velātur & pedes vt nec alta dei nec pfunda eius iniqu⁹ ille valeat cōtēplari: mediū tñ aliquid eidem ipio videndū: sed ad īuidendū relinq̄tur & velantur alis q̄ sic illū arceant vt istos sustineant: & sustollant. Quęrendū tñ est: q̄bus alis volare dicant? Alas istas naturę & gr̄ę dicim⁹ p̄sertim cū pri⁹ in his ipsis: & solii celsitudo & eleuatio a nobis fuerit assignata. Viuaci siq̄dē itellectu p naturā, & feruēti affectu p gr̄am stare p misteriū & volare, s̄ p studiū phibent: nec scrutatores sūt maiestatis vt opprimant a gl'ia, q̄ nō min⁹ diligāt q̄ intelligāt. Supb⁹ ille lucifer alteri tm̄ innixus alę casum facere potuit nō volatū. Sustulit eū naturę viuacitas: sed defectus gr̄ę mox deiecit. Ipsi ergo interpositū est velamē q̄d nulla naturę iā viuacitate ptrāseat vt eius qui sup soliū sedet caput, aut pedes valeat ītueri. Sed q̄s nobis reuelabit hoc caput & hos pedes: nisi sp̄us q̄ nouit oīa & scrutat ēt alta dei? Ego em̄ opinor ipa eē quę hoc loco capitis noīe designant. Secūdū hoc caput ei⁹ maiestas, ei⁹ potestas, ei⁹ sempiterna virt⁹ atq̄ diuinitas. Caput ei⁹ secūdū illud ppheticū, iustitia ei⁹ sicut mōtes dei. nā q̄d sequit. Iudicia tua abyssus multa. nō incōgrue videbit pedū posse appellatiōe signari. Sūt em̄ velut q̄dā pedes eius inuestigabiles vię ei⁹, inscrutabilia iudicia ei⁹, pfundū sapiētię, & irrephēsibilis q̄dā ei⁹ & icōprehēsibil' dispositio ei⁹. Ad hos pedes ipm̄ icarnatiōis dn̄i cę mysteriū spāliter noscit ptinere: & oīs opatio n̄rę salutis. Quib⁹ vero putam⁹ alis hoc caput Seraphim velāt? vt nulla suę subtilitate naturę nequā oculus p̄ illā q̄at irrūpere veri lumis claritatē? Duab⁹ ni fallor alis suę: videlicet ipsorū gl'ię & felicitatis. quęris quēadmodum? Audi. Quotiēs enim sursum dirigit aciem in angelicam statim felicitatē, & gloriā malignus offendit, & effundit oculum pessimus humor liuor ppri⁹: vt penetrare vltra nō possit. Quis em̄ tā grauis pruritus oculi q̄ inuidia ē? Sed & pedes dn̄i duab⁹ ęq̄ alis Seraphim velant: prudētia. s. & felicitate. Cū em̄ fideles ministri sint & prudentes: sic diuina negocia gerūt, & saluti puidēt electorū: vt malign⁹ ille depręhēdere oīno nō possit. Ex hoc pedū velamento factū reor, vt nesciēs dn̄m gl'ię fecerit crucifigi. Ex hoc quotidie fieri: vt salutis nostrę negotiis: ignorās seruiat & inuit⁹. Sic itaq̄ Seraphim duab⁹ (vt dictū est) alis caput dn̄i velant: ipsa. s. sua admiratione in qua delectant feliciter, ac veneratiōe in qua sublimiter gl'iant. Duab⁹ pedes fidelitate atq̄ prudētia. Duab⁹ autē volant, naturę vt diximus pspicacia: & efficacia gratię. Sane mediā quasi quādā lōgitudinē nudam visibilēq̄ relinquunt lōganimitatē. s. & benignitatē dei, hoīes ad pœnitētiā inuitantis. Cęterū nequissimus ille ex hac visiōe, & in p̄senti torquet acrius: & grauius cruciabitur in futuro.

Item aliter vt supra. Galfridus.

¶In anno quo mortu⁹ est rex Ozias vidi dn̄m sedentē sup soliū excelsum. Mors Ozię interit⁹ P est synagogę. Ozias em̄ iste violauit tēplū, sacerdotiū vsurpauit: nec īmerito p p̄sumptiōe frōtasa in fronte pcussus a lepra. Descēdit dn̄s aliq̄n plebē suā visitās, sed nō sedit, dignū siq̄dē in ea suę maiestatis soliū nō inuenit. In ecclesia solio sedet, & sedebit dn̄s i ętернū. Etsi q̄n forte concutit soliū hoc nunq̄ deiicitur: solidū est & pmanebit in finē. Nō videt, nō cōsiderat sedētē in solio q̄ impingit in soliū: sed nec ille q̄ timet ne soliū cadat. Boues calcitrāt, iclinari arca videt. Attñ cōtine, retrahe manū, ora ne pcutiar[is] sup temeritate. Cęterū q̄d ipulsor merebit, si sic m'tabit temerari⁹ sustērator? Sessurū ergo (ni fallor) & regnaturū in eccl'ia, cū hęc diceret ppheta puidit, cui synagoga nec cōgruam sedē nec regiū exhibebat honorē. Q̄ autē hoc soliū excelsum d'r ad actionē spectat: q̄ eleuatū ad cōtēplationē. Q̄uis & alit possit itelligi soliū hoc excelsum i his q̄ innocētiā seruauerūt, eleuatū in his q̄ p pœnitētiā redieīt. In vtrisq̄. n. dn̄s regnat, & vnū soliū facit ex vtrisq̄. Gl'ificat p innocētiū sanctitatē: sed nec aspnat pœnitētiū satisfactionē. Cęterū quomodolibet excelsum sit, & eleuatum, opus est vt in oībus & per omnia inueniat subditum deo. Siquidē quę sub ipso erāt replebāt tēplum. ¶Seq̄tur Seraphim stabant sup illud. Quot putas Seraphim stabant? vt liquet ex sequētibus duo. addit em̄. Sex alę vni, & sex alę alteri. Quid p duo Seraphim: itelligim⁹ nisi monasticę pfectiōis viros, ecclesięq̄

prelatos? Et sane nõ minus a prelatis q̄ a ceteris religiosam vitam professis operũ perfectio queritur, vt sex alis alter sicut alter Seraphim subleuetur. Nam eiusmodi numerũ ad plenitudinem operũ nouimus pertinere. Sed quonã modo duabus faciem domini velant, duab9 pedes, duabus volant? ad quid em̃ velant faciem domini, vt nõ videant? Sed nihil tam cupiunt q̄ videre faciem eius, an aliis velant? Sed nõ valet videri q voluit inuidere. Quid ergo? videri timent, & ob hoc velant faciem domini? Sed oĩa nuda sunt: & aperta oculis eius. Audi quid sanctus Dauid dicat. Auerte faciem tuam a peccatis meis. Item Caligabant oculi Ysaac, vt subriperet Iacob benedictionẽ. Oculi autẽ hui9 patris caligare non possunt, an velari possint tu videris. Audi eum dicentem per pphetam: Si impius egerit pœnitentiã ab oĩbus peccatis suis: oĩm iniquitatũ eius nõ recordabor. Itaq; si sic accipe placet q duo Seraphim duab9 alis velabãt faciem domini: ale ipse, ni fallor, nõ incõgrue itelligi possunt satisfactio pœnitẽtie & correctio iustitie, vtrũq; em̃ pariter ad idulgẽtiã est necessariũ. Qđ si aliter faciẽ velare itelligunt: quasi ne videant: ale ipse, quib9 faciẽ sibi velant timor & pudor possunt nõ incõuenienter intelligi. Et metuũt em̃, & erubescũt ad vultum glorie magni dei. An magis velant faciem dum sibi velatam esse cognoscunt, & non valent vt optant videre, interim reuelatam? Sed quibus alis volant? vt arbitror fide & reuerentia. Fideliter em̃ & reuerenter p speculũ & in enigmate eũ interim intuentur. Pedes dñi aduentus eius. Pedes similes auricalco: sicut habes in Apocalipsi. Velut in camino ardẽti aurum erat: sed simile auricalco: cum dei sapientia Christus est inter homines cõuersatus. Caminus ardens tẽtatio tribulationis: hos pedes velabat Apostol9 cũ dicebat: mihi absit gliari: nisi in cruce dñi nostri Iesu Christi &c. Velant igitur Seraphim pedes dñi duab9 alis si tegũt iniuriam crucis pietate deuotionis & imitatione dominice passionis. Duabus autẽ alis volandum est cogitatione: & auiditate. Timeo ne in nobis hodie plura sint reptilia q̄ volatilia dum per eos qui curam debent gerere spiritualem: terrena potius predia, & edificia dilatantur: q̄ exercitia spiritalia augeantur, vt frugum iustitiæ incrementa succrescant. Clamare autẽ debẽt Seraphim: alter ad alterũ. Sanctus sctũs sanctus dñs de9 sabaoth. vt nõ mõ seinuicẽ cohortentur: sed in seinuicem dominũ glorificent: & superiores inuicem arbitrentur. Si em̃ sanctus pater, etiam eos qui patres vocantur pre se ferre conuenit sanctitatem. Si sanctus filius, non sunt conformes imagini filii qui noluerunt dare operam sanctitati: si deniq; sanctus spiritussanctus, sanctos necesse est inuenire eos maxime: qui spiritualium gregum inueniuntur esse pastores.

Hugo de sancto Victo.

De duabus piscinis.

Vade, inquit dominus ad Esaiam, in ocursum &c. Et de inferiori piscina postea sic ait. Congregastis aquas piscinæ inferioris, & domos Hierusalem numerastis. Hierusalem est anima due nature anime sunt duæ piscine. Superior est ratio per quam cælestia comprehendit, inferior sensualitas per quã affectat terrena. Superior aquęductum habet in agro fullonis. Fullo est Christus qui pãnos suos calcat: quia electos suos per tribulationẽ emundat, vt eos super niuem dealbatos sibi faciat vestimentũ. Cumbus fullonis, ista conuallis est lachrymarũ: in quã ad cõculcãdum proiecti sumus: sed dum calcamur vnimur & mundamur: quia pressura tribulationis: & culpam abluit: & charitatẽ accendit. Igitur fullo iste agrum habet vbi flores inueniuntur optimi ad colorãdos pãnos. Ager est sacra scriptura vbi pascuntur animalia dei: in qua inueniũtur diuersarũ precepta virtutũ quasi flores qdã ad aĩas colorãdas: & cardi quoq; ad depectenda superflua. Bene ergo p agrũ fullonis transit aquęductus piscine superioris quia per studium diuine lectionis aperitur via cordi nostro vsq; ad contẽplandum lumen diuinitatis, vt illinc quasi de fonte spiritualium donorum descendant p radium contẽplationis ad irrigãdum sinum nostre mẽtis. Piscina inferior ẽ sensualitas. hec habet quinq; aquęductus, quinq; corporis sensus: per quos huius mundi oblectamenta influunt. Sed iam verba que supra posuimus differamus. Congregastis, inquit, aquas piscinæ inferioris. Non est vitium aquas piscine inferioris bibere: sed est vitium cõgregare: qa licet nobis vti bonis transitoriis ad necessitatem: sed non diligere ad superfluitatẽ. Domus Hierusalem numerare, est cõsiderata multitudine hominũ timere defectũ rerũ, & nõ confidere in magnificẽtia largitoris. Vñ & postmodũ subiũxit. Aq̃s piscine veteris collegistis, & nõ respexistis ad eum qui fecit eam: quasi diceret. Temporalia bona que transeunt & veterascunt auare collegistis: & datorem earum æternum respicere non vultis: sed animas ad perpetuam vitam creatas tẽporaliter deficere timetis.

Ricardus.

Q; de vera dilectione & mansuetudine grata mentis refectio preparetur.

R ¶ In illa die nutriet homo vaccam boum, & duas oues,& pre vbertate lactis comedet butyrum.Labor paruus:sed fructus est modicus.in lacte itelligite cordis dulcedinē.In butyro aūt cordis exultationē:& butyrum quidē pinguedo est lactis: & verum gaudium impinguatio est cordis. Sed forte queritur cuiusmodi nutritura sit:de qua talis fruct⁹ sperari possit? Absq; dubio vbi nō est vera dilectio nō potest esse vera dulcedo:quæ etiā sine perfecta mansuetudine nō pōt esse perfecta. Dilectio in boue:in oue mansuetudo notatur. Et ouis quidem animal pacificum, & admodum mansuetum: vacca autem pre ceteris pene domesticis aīalibus erga fœtum suum miro affectu ducitur. In tm̄ vt fœtu amisso sepe lac suū subtrahere videatur.Solent autem prudentiores fœmine mortui fœtus pellem fœno repletam matri ostendere:& ex solo veri fœtus simulachro ad lactis sui effusionem ipsam plurimum animare. Sic certe sic, vera charitas pro sola specie simulati amoris veram beniuolentiā rependit: & vere benignitatis impendit dulcedinem.Ecce lac quod quesiuimus,& quale omnino querere debem⁹? Lac benignitatis, de vacca charitatis,de tali boue lac tale.Habet aūt & carnalis dilectio dulcedinem suam, sed fœdam, sed sordidam: nam & capra quidem lac habet:sed fœtet. Stude ergo seruare pacem & trāquillitatē cordis sub tpe proprie tribulationis: satage exuberare iocunditate,& serenitate cordis in affluentia aliene commoditatis.Et hoc affluere copia non tam ouini q̄ bouini lactis.Dulcedo cordis ex alienis infusa successib⁹ facit lac bouinū:dulcedo cordis inter pressuras ꝓprias custodita facit lac sed ouinū.Butyrū aūt vaccinū facit de proximi sui iocunditate lætari: ouinum vero de tribulatione propria gloriari.In illa,inquit, die &c. Sed que est hæc vacca sola secundum prophete sententiam nutrienda? An forte in eo quod vaccam dicit fœtum illius subintelligi voluit: eo ꝙ vacca dici non possit quæ fœtum nunq̄ habuit. Et forte secundum hoc in vacca, & in vitulo intelligenda est gemina dilectio. Ecce vacca diu quesita, & tandem aliquādo inuenta:hanc diligenter nutrite:& sollicite custodite. Sed quid sibi volunt oues due vel quomodo eas poterimus inuenire? De oue certum est ꝙ nec ledere nouit nec rebellare. Cornua gerit,& neminem concutit:dentes habet,& neminē mordet,neminē impugnat,nemini repugnat.Sic se habet mansuetudo vera tm̄ cū tranqllitate perfecta. Q; neminē impugnat, est īnocētie:ꝙ nemini repugnat,patiētie.In his duabus virtutibus mansuetudo pfecta cōsistit Hæc sunt due ille oues quas propheta habere nos voluit,& nutrire.In illa inquit die nutriet homo vaccam boum.Dies hæc tempus est gratiæ:tēpus redemptionis nostre.Sub huius diei tempore possumus pinguia satis & vberrima pascua in Christi dictis, & operibus inuenire. In quibus valeamus predicta animalia copiose nutrire.

Galfridus.

Q; relicta Christi humilitate ad diuitias & honores aspiret Christianus.

PRo eo quod abiecit ppl's iste aquas syloe,que fluunt cum silentio &c. Abiecit populus iste aquas syloe:ille inquā populus qui suscipit,vel suscipere cōpromisit. Ex magna siquidem parte sui qđ manifestum: & miserrimū est : populus hodie Christianus recessisse videtur ab eius imitatione: cuius sperat passione saluari. Dicitur autem ꝙ aque syloe cum silentio vadant ꝙ fideles animos saluatoris exempla q̄ humana quelibet verba affectuosius moueant,& promoueant efficacius. Quinetiam ad eos vadunt aque syloe in silentio: quos de omnibus decet vnctio potius q̄ eruditio.Hoc silentium est cultus iustitie,fortitudo sanctorum Esaia dicente:In silentio, & in spe erit fortitudo vestra.Nempe silientium hoc tranquillitas mentis est, pax & serenitas conscientiæ: in tribulationibus equanimitas patientiæ. In periculis fiduciæ certitudo. In pace vadunt aque syloe: quando in pace vocat nos deus: & in pace est locus eius: cuius nec turbulēta:nec tumultuosa doctrina.Quid est autem ꝙ abiiciens aquas syloe populus stultus & insipiens Rasim, & filium Romeliæ dicitur assumpsisse? Sicut phibuere maiores,Rasim interpretatur excelsus . Similiter autem Romelias excelsum sonat: nō simpliciter tamē sed cum additamēto.Nam excelsus domini dicitur interpretari.Esto igitur vt de elatione calūniemur excelsum:de eccelso domini qđ dicemus? Nunqđ nō bonum nō est vel excellere vel cōculcari:vel inopiam pati,vel abūdare:vel humiliari,vel gloriari tm̄ in domino? Tibi domine derelictus est paup, & humiles tuos pauperes tuos te audire didici non sublimes. Scio tm̄ ꝙ potentes quoq; non abiicis cum tu ipse scis potens. Videtur sane in his duobus duplex

elatio reprehendi. In altero quasi simplex &
euidens in gloria seculari. In altero quodámo-
do palliata, vel fucata nois vmbra dñici, sancti
tatis presumptione, vel ambitione ecclesiastice
dignitatis. Nam & in filio iam euidenter ar
guit. Siquidē facete filius Romelię transcen-
sus dicitur, vel transgressus. non bona igitur
nec vere dñi est celsitudo, vbi fuerit orta trans
gressio. Alioquin si qs improbe velit adherere
verbo, & excelsum dñi contēderit esse vas soli-
dum qđ nullatenus debeat incrustari: sed ꝓba
tis licet annuere. Neqȝ em̄ Romeliā ipsum: sed
filiū plane degenerē reiectorē aquarū syloe ppl's
assumpsisse culpatur. Sit excelsus dñi sanctorū
apl'orū chorus: senatus quoqȝ venerabiliū sacer
dotū, qui sublimes nō minus merito q̄ officio,
& virtute magis q̄ dignitate cōspicui vel vi-
dentur esse: & nūc vel olim fuisse legunt. Atqȝ
vtinā patris huius terminos nemo transgre-
deretur eorū qui sapiētiū, & nobiliū sese filios
gloriātur. Terminos ipos vultis audire? Victū
& vestitū habētes (ait vn⁹ ꝓ oib⁹) his cōtenti
sumus. Quid ergo dicemus? Tam pauci hodie
victum & vestitū habēt q̄ pauci contēti sunt
his quę habēt. Quęnā fuit hęc antiquorū prin
cipū inhumanitas: quos cōmendant historio-
graphi pietate deuotos: & liberalitate magnifi
cos extitisse, ꝙ ministris ecclesię ne ad victum
quidem & vestitū subsidia necessaria prouide
rūt? Quę tenacia vel ipsorū hodie qui substan
tiam mūdi habēt, ꝙ viscera sua claudunt non
dico a fratribus: sed a patribus suis quos vidēt
victum & vestitum nō habere: nec terrena me
tunt ab eis stipendia, qui nō cessant cęlestia se-
minare? An habēt & cōtēti sunt his quę habēt?
Quid ergo deinceps tātę exactiōes, artificiosę
munerū emūctiōes, pauperꝫ oppressiōes, diuitū
adulatiōes, in negociis circūuētiōes, in iudiciis
subuersiones, meditationes in pecuniis sibi vo-
lunt? An potius victū & vestitū queri tm̄ & cū
tanta bona habeant? Si in tātis dapibus victu
& vestitu, in tantis opibus carēt, putas qñ sunt
habituri? Sine causa laborant paternos trans-
gressi terminos, nūq̄ sunt inuēturi, quib⁹ va
leant esse contēti. Nam qui volunt diuites fie-
ri incidunt in tētationes & in laqueos diabo-
li. Qui volunt ait, nō qui fiunt: nam velle ad-
iacet: perficere autē nō inueniunt. Rarus ho-
die est qui dominicum illud verbum opere
prędicet: quia beatius est magis dare q̄ accipe-
re. Ceterum qualis erit Rasin si talis est filius
Romelię. Si minus illos q ecclesiastica fiunt di
gnitate sublimes: dum iudicii timor reprimit,
cui⁹ etiā sunt pręcones, diuinę reuerentia maie
statis cuius obtinent vices, sanctorum patrum
memoria ex quorum sibi meritis auctoritatis
priuilegia vendicāt. Ipsa deniqȝ plena gratię &
sanctitatis officia quę frequentant: quid illi fa-
ciant quorum sublimitas est & potestas tota
de seculo non de cælo? Qꝫ difficile per fora-
men acus camelus intrabit? Qꝫ rari hodie di-
uitum quod iustum & equū est seruis præ-
stant q̄uis scientes in cælo dominum se habere.
Si super homines positi quomodo videtur obli
ti ꝙ ipsi sint homines. Reuocans nos ab assum
ptione huius filii Romelię veritas ait. Quę di
cunt facite &c. A quo ēt q̄uis aliter reuocabat
ad aquas syloe: quibus dicebat nescitis quid
petatis. Potestis bibere calicem quem ego bi-
bitur⁹ sum? Sed vęh miseris q vanitatib⁹ occu
patos, & inani glorię deditos beatificant, feli-
ces existimant, ęmulantur. Ipse est populus sy
loiticas aquas abiiciens: & assumens Rasin, &
filium Romelię.

Qꝫ eum quem Christus reliquerit
diabolus occupabit.

¶Propter hoc, inquit, adducet dominus super T
eos aquas fluminis fortes: & multas, regē As-
syriorū, & omnē gloriam eius &c. Assyrii diri
gentes interpretātur. Quid vero dirigentes:
nisi ignita iacula tentationum & emissionum,
quę fiunt per angelos malos? Heu q̄ grauiter
ēt rectos corde fatigant. Misera plane cōmuta
tio ad perditionis auctorem spreto saluatore
conuerti. Non enim dubium, ꝓ regem Assyrio-
rum principem dæmoniorum intelligi. Per
aquas fluminis nihil aliud q̄ superbię vitium
existimo designari. Cui⁹ aquę fortes & multæ,
cogitationes sunt multiplices, & violentę. Nec
aliud est deducere flumen istud q̄ regem As-
syriorum, ꝙ vbicūqȝ superbia pręualet ille re-
gnet. Et notādum ꝙ nō veniat: nisi adductus
nec tentare valeat: nedum pręualeat tentando
nisi domino iudicante permissus. Ad hoc flu-
men noxia omnia pertinere noscuntur: ꝙ in-
itium sit oīs peccati superbia. Quam euiden-
tius exprimens ait regem Assyriorum & oēm
gloriam eius. Infelix anima super quam gloria
tur q de sola pditiōe lętatur. Ascēdet (ait) sup
omnes riuos eius: & fluet super omnes ripas
eius. Riuos dicit internos animi cogitatus: ri-
pas autē exteriores humani corporis artus. Ni
hil obstat intelligi quibus iidem riui donec su
pereffluant cōtinētur. Itaqȝ riuos ingreditur:
dum occultis cogitationibus per suggestionē
iniquitatis illabitur. Super riuos ascendit quo-
tiens pręualet, & dominatur: necdum tamē su

per ripas fluit: donec concepta iniquitas per aperta preuaricationis opera demonstratur. super vniuersas ripas fluit: quãdo nec deũ timet peccator: nec hominẽ reueretur. Et ibit, inquit, per Iudam inundans & transiens. Prochdolor nõ per egyptum: vel p Samariã tm̃. Iudas confitens dicitur. Sed verbis confitetur: factis autẽ negat. vt rex Assyriorum inundet, & transeat. inundat em̃, nequitias alias atq; alias suggerens. transit, nullum in his quę suggerit inueniens obiicem: nullam contradictionem. Q2 facile illi transitus negaretur: si ascenderet quis ex aduerso & se murum opponeret. In suspirio vno, in vno gemitu si ex corde pcederet: trãsitus negaretur: in vna eleuatione oculorum ad cęlum, ille tam impetuosus poterat aduersarius coerceri. Ille enim mendax est qui nos impetit. incuruatur vt transeat qui inundat: & transit: dum suggerendo obtinet quod intendit. Sequitur. Et inundans vsq; ad collum veniet: nimirum guttur in collo est & ex gutture vox procedit: venit prorsus vsq; ad collum: nec multũ iam superest: vt ipsam etiã Iudas vocem suę confessionis amittat: & emittat potius vocẽ blasphemiæ: & infidelitatis. Aliter etiã vsq; ad collum venit: quotiẽs pœnitẽtię, & confessionis remediũ prę ripit peccatori: Atq; vtinam, aut paucos occuparet ista pernicies, quę sic detinet occupatos: sed non est ita. Sequitur em̃. Et erit extensio alarũ eius in latitudine terrę tuę. O Emmanuel. Alas habẽt electi ad cõteplationẽ: reprobi ad electionẽ: maxime tamen ille omniũ reproborum caput rex Assyriorum: qui sibi visus est ascẽsurus super altitudinẽ nubium: sed tanq̃ fulgur de cęlo cecidit: sicut postmodum eius discipulus Simon Magus ex alto corruit: sicq; confractus est vt amitteret plantas qui pennas assumpserat, & volare incipiens: nec iam ambulare posset. Eiusmodi sunt pennæ strutionis. vel sicut de mulieribus legitur: quę sedentem in amphora impietatem leuant: sicut alę milui. Adhuc tamen extendit alas suas rex Assyriorũ infelices pullos ad volandũ prouocãs: prouocans ad ruinam: cuius alę geminę quędã sunt species vanitatis, appetitus laudis, & elatio cordis. Alarum extensio, ostentatio, vel suggestio vanitatum. Quẽadmodum autem latitudinẽ terræ impleat, quis nõ videat? Nempe terrena sapiũt quos lata via ducit ad mortem. Et quod valde plangendũ est terra ista: o Emmanuel tua est: tua inq̃ professione Christianę religiõis: cuius latitudo populi est multitudo. Tu dñe huius conditor es & redẽptor: quare data est in manus ipii? Visus in terra Emmanuel dici & esse dignaris. Sed quid prodest terrę tanta indignatio? immo q̃plurimũ videtur obesse q̃plurimis. Vę terrę a cymbalo alarum istarum, quę tanq̃ cymbalum ipsis alis tunditur, & pulsatur. Væ multitudini vocatorũ populo durę ceruicis: q abiecit aquas syloe: cõmunionẽ Emmanuelis: & consortium aspernatur: & in vacuum accipit gratiã saluatoris.

Bernardus.

Q2 facile donet paruulus nobis natus.

Paruulus natus est nobis, & filius da- 9.
tus est nobis. Quis nesciat q puer le- V
uiter placari põt, & facile donat. Pau
peres sumus: parum dare possumus: tamẽ reconciliari possumus pro paruo illo si volum[9]. Totum qđ dare possum miserũ istud corpus est. Illud si dedero satis est. Si quo minus: addo corpus ipsius: nam illud de meo est: & meum est. De te dñe suppleo, quod min[9] habeo in me O dulcissima reconciliatio, satisfactio suauissima, facilis, sed perutilis: parua, sed nõ paruipẽdẽda. etem̃ q̃ facilis modo: tã difficilis postea. & sicut modo nemo est q reconciliari nõ possit: ita post paululũ nemo erit q possit. Qm̃ sicut benignitas apparuit vltra omnem spem: vltra omnẽ ęstimationem: similem expectare iudicii districtionem.

Vverricus.

Q2 ideo verbum patris vnitũ sit carni vt beatitudo miseriam absorberet.

¶Puer nat[9] est nobis &c. Puer antiquus dierũ. X
Puer forma corpis, & ętate. antiquus dierũ incõprehensibili. s. ęternitate. Q2q̃ & in ipsa sua dierum antiquitate, & si puer nõ sit: nouus tñ semp sit: imo nõ tam nouus sit q̃ ipsa nouitas in se semp manẽs: & innouãs oĩa. A quo quęq; res prout recedit inueterat: prout reaccedit renouat. Et nouo quodã mõ. vnde antiqu[9] indẽ nouus: qm̃quidem ęternitatis ipsius sine initio nascendi: ipsa est & antiqua nouitas, & noua antiquitas ipsius. alia tamen est nouitas hui[9] tẽporalis natiuitatis: quia puer natus est nobis innouãdis: q ab ęterno de[9] nat[9] est angelis beatificandis. Illa qdẽ nouitas amplioris est glorię: sed ista pfusioris misericordię. Ista siqdẽ p me: q a mĩa indigebã: qm̃ miseria circũdatus erã: & miseria quã expiare nõ poteram. Ostẽde nobis domine misericordiã tuã nostra indutam miseria, & nouo miserandi genere de ipsa miseria, miserorũ operantẽ remedia. Ad hoc siquidem ars misericordię beatitudinẽ dei, & miseriã hominis in vnitatẽ mediatoris tẽperauit. vt operantes sacramento vnitatis p virtutẽ resurrectionis beatitudo miseriã absorberet: mortẽq;

vita deglutiat: & totus homo glorificatus in diuinę cõsortiũ naturę transeat.

Ailredus.

Q Christus crucis imperio secularium superbiam subiugauit.

10. Y SVscitabit dñs sup eum Regẽ, scilicet assyriorũ flagellum iuxta plagam madian in petra Oreb: & virgam eius super mare, & leuabit eã in via ęgypt. Flagellato siqdem diabolo & pcusso q rex est sup oẽs filios supbię: leuauit dñs virgã suã sup mare: & leuauit eã in via ęgypti. Mare seculũ virga crux, via ęgypti: via illa lata: & spatiosa, quæ ducit ad mortẽ. Gratias tibi dñe Iesu: quia exaltasti virgã tuã sup mare: prosternẽs cruci tuę supbiã seculi: principatus & potestates ei subiiciẽs Vere, crux tua pmit fluctus seculi dñe, psecutionũ sedat tẽpestates, & mitigat tẽtationũ pcellas. leuasti etiã eã in via ęgypti, vt obstructa via lata quę ducit ad mortẽ: illam arctam & angustam ostendat quę ducit ad vitã. An nescitis? An nõ sentitis? Feruet in carne aliqñ æstus cõcupiscentię, in mente ira deseuit indignationis & amaritudinis iamiãq; poorũpit: & instar maris qđ vehemẽs exagitat vẽtus oĩa iteriora hoĩs cõturbantur. Sed leuãte supra hoc mare crucẽ suã Iesu: sedanť oĩa, oĩa conquiescunt.

Gilbertus.

Q p gratiã tã iniquitas, q̃ infirmitas auferať.

Z ¶Cõputrescet iugum a facie olei, cõputrescet graue iugũ filiorũ Adã a facie olei. Ex quo cœpim⁹ alio noĩe vocari & inuocatũ ẽ sup nos nomen secũdi Adam: cuius vt oleum effusio est nomẽ eius. Vis audire iugũ hoc graue & dirũpi & putrescere? Qui ppitiať oĩbus iniquitatibus tuis q.s.o.i.t. Iniquitas tota & semel remittitur: diruptũ ẽ iugũ. Infirmitas adhuc sanať. Iugum cõputrescit. deniq; qđ cõputrescit lente deficit: nõ deficit semel. Propositũ voluntatis pręcidi quidẽ põt & quasi dirũpi: sed inueterata passio nõ tam deciditur q̃ dedisciť. Et qñ operãdę salutis impossibilitas aufertur per gratiã: tũc quasi dirũpiť captiuitatis iugũ: sed quę residet adhuc boni difficultas dum paulatim seruatur eius videtur iugum cõputrescere. Computrescet, inquit, vt q̃uis nõ semel totum. tamen putredine quãdoq; conficiendum docet intelligi.

Bernardus.

Q Christus veram de primis parentibus carnem traxit.

11. A EGredietur virga de radice Iesse. Ex oĩbus quę saluandis fuerãt populis necessaria: nihil penit⁹ defuit saluatori. Sed illud diligenter attende q̃ florẽ hunc de radice nõ de virga dixerit ascensurum. etenĩ si noua Christi caro in virgine creata esset ex nihilo, qđ existimauere nõnulli: nõ de radice flos sed forte de virga poterat ascendisse. Nunc autem q prodiit de radice sine dubio cõmuni ab origine cõmunẽ probatur habuisse materiam Nam q̃ super eũ spiritus requieuit: nihil in eo contradictionis fuisse declarat. In nobis enim quia nõ omnino superior est spiritus nõ requiescit: carne nimirum aduersus spiritũ, & spiritu aduersus carnem concupiscente.

De septem donis spiritussancti.

De spiritu timoris.

¶Requiescet sup eũ spiritus dñi. Prima gratia est timor dñi: qui hanc habet gratiam: omnẽ odit iniquitatem. Sine hac gratia gratiarũ prima quę totius religionis exordium est: nullum bonũ pullulare vel manare põt. Sicut.n. securitas vel desidia causa & mr̃ est oĩm delictorũ: Sic timor dñi radix & custos est omniũ bonorum. Oĩe vero virtutũ ędificiũ: illico vergit in pręcipitiũ: si huius gratię amiserit pręsidiũ. Et qd plura? Cõnexa sunt timor & religio, nõ manere potest alterũ sine altero. Iste ergo diuinus timor qui eũ quẽ perfectum imbuet paupertati subiicit: & a malo diuidit: Ita est primus in ordine gratiarũ sicut paupertas in serie btitudinis. B

De spiritu pietatis.

¶Secũdũ charisma est spũs pietatis illi secũdę btitudini similes, de quo dñs ait Beati mites. &c. Et illud Discite a me, qa mitis sum &c. Vñ beatus Gregorius Qui virtutes sine humilitate cõgregat, est quasi qui in vẽtũ puluerẽ portat. Sicut enĩ puluis validi venti flatu dispgiť: sic oẽ bonũ sine humilitate inanis glorię vento rapitur. Multo etiã meli⁹ est peccatorẽ esse humilẽ: q̃ iustum arrogantem. C

De spiritu sapientię.

¶Tertiũ donũ est spũs sciẽtię, de quo Salomon. Qui addit sciẽtiã addit & laborẽ. vera nãq; sciẽtia est nos mortales esse, & caducos & fragiles & in hoc exilio in hoc ergastulo in hac peregrinatione dolendũ & legendũ esse. Vnde diciť in tertia btitudine huic tertio dono congruenti: Beati q lugent qm̃ ipsi consolabuntur. D

De spiritu fortitudinis.

¶Quarta gratia est spiritus fortitudinis quartę beatitudini similis: qua dicitur Beati qui esuriũt & sitiũt iustitiam. Qui enim iustitiam esurit & sitit cõtra omnia aduersa fortis insuperabilis & imperterritus existit. E

De spiritu consilii.

F ¶Quintum donum est spiritus cõsilii qui aliis facit compati & misereri, competens quintæ beatitudini qua dicit. Beati misericordes. Hãc principaliter trifariam exercemus: vel qñ sex eius quę in euangelio legimus opera implem⁹: vel quando delinquentes corrigere, & ad bonũ reducere studemus: vel quando iniurias nobis illatas facile indulgemus.

De spiritu intelligentię.

G ¶Sexta gratia est spiritus intelligentiæ sextæ beatitudini congruens qua dicit. Beati mundo corde &c. Nisi em̃ mẽtis intuitus diligẽter purificatus fuerit, mystica ac diuina liquide intelligere nequit. Qui vero vult sincerum ac lucidum intellectum habere prauarum cogitationum phantasias, ac nebulas studeat effugare: omniq; diligentia cor seruare.

De spiritu sapientiæ.

H ¶Septimum donum est spiritus sapientiæ scilicet quidã internus sapor ac suauissimus gustus. hoc diuinę sapientię interno gustu superna prægustamus: cõteplantes q̃ amœnum sit cœlicolis interesse vbi nil poterit quod displiceat esse, nil qd̃ placeat abesse. Hęc septima gratia septimę beatitudini congruit, de qua dñs ait. Beati pacifici. Qui em̃ mentem pacificam & serenam habent: de supernis dulcius sapiunt & subtilius vident. Hæ septem gratiæ septem sunt mulieres virum vnum apprehendentes, septem spiritus super florem requiescentes, septem in candelabro lucernę fulgentes, septẽ in lapide oculi, septem spiritus ante thronũ dei.

Adam de Perseñ.

Q; linguæ volubilitas, lege silentii debeat refrenari.

I ¶Desiccabit linguam maris Aegypti. Bonum prestolari salutare dei cum silẽtio. Salutare dei mysterium est: & gratia verbi incarnati: cui audiendi aurem non accommodant qui linguam Aegypti non desiccant, id est qui loquacitatis superfluæ fluxum nõ cohibẽt & linguã a multiloquio non castigant. Qui dimittit aquam, vt dicit scriptura, caput est iurgiorũ. Dimittere aquas est linguã maris Aegypti non tenere. i. linguæ fluxum amaricantis minime cohibere. Quid em̃ tã tumidũ, & tam instabile q̃ mare? Quid tã amarũ q̃ iurgiũ? Et quid mare Aegyptium nisi cor amaricãs & tenebrosum? Aegyptus em̃ tenebrę interpretatur. Aquas ing̃ maris Aegyptii dimittit qui per linguę mysteriũ cordis amaritudinẽ & tumidam vanitatem effundit. Nonne tibi videtur iurgiũ esse contra verbi incarnati mysteriũ? contra regulę pręceptum? contra cõsciẽtię testimonium? loquentẽ excedere terminos & silentii frangere votum? Certe verbum deus quandã silentii legem indixit: cum de omni verbo ocioso in die iudicii rationem reddendã cõminatus est, & prędixit. Silentiũ em̃ est non omnino nõ loqui: sed ponere custodiam ori tuo, & ostiũ circunstantię habere in labiis tuis. Vt quomodo & qñ oporteat vbi & q̃tũ debeas: qd & vnde cõueniat eloquaris. Est em̃ tẽpus tacendi, & tẽpus loquendi. Sit itaq; vox dñi super aquas vt aquę siloę & fluãt cũ silentio, vt verbis tuis verbũ deus prę sideat & linguę pręcipitis volubilitas lege silentii refrenetur.

Bernardus.

De quinq; fontibus saluatoris.

Aurietis aquas in gaudio de fontib⁹ saluatoris. Fõs est nobis Christus de⁹ qui nũq̃ poterit exhauriri. Multiplex est aquarũ vsus, sordes abluũt. vnde illud. Qui dilexit nos & lauit nos a pc̃tis. n. in. s. s. Sitim extinguit. Vnde aqua sapientiæ. s. p. i. Terti⁹ vsus aquarum est irrigatio quam maxime necessariam habent nouellę plantationes, alioquin aut minus proficient, aut ex toto peribunt pręnimia siccitate. Quærat ergo deuotionis aquas quisquis seminauerit bonorũ operũ semina, vt feruore deuotionis & dulcedine spirituali condiant. Putas inueniri poterit quart⁹ fons vt paradisum recuperem⁹ quatuor fontiũ irrigatione amœnissimũ? Nã si paradisum denuo nobis reddẽdum non speram⁹, quomodo regnũ cœlorum sperabimus? Si terrena, inquit, dixi vobis &c. nunc autem vt exhibitione præsentium firma sit expectatio futurorum, paradisum habemus multo meliorem & longe delectabiliorẽ q̃ primi parentes habuerunt. & paradisus noster Christus dñs est, in quo tres fontes inuenimus: quartum quęramus. Habem⁹ de fonte misericordiæ ad diluendas culpas aquas remissionis, de fonte sapientiæ ad potandam sitim nostram aquas discretionis, de fonte gratiæ ad irrigãdas bonorũ operũ plãtas: aquas deuotiõis. Quęramus ergo ad decoquendos cibos aquas feruentes, aquas ęmulationis: hę nimirum cõdiũt & decoqũt affectiones nostras, & ebulliũt de fonte charitatis. Siquidẽ ex dulcedine deuotionis diligens iustitiam ex feruore ęmulationis odio habet iniquitatem. Et forte de fontibus istis prædixit Esaias. Haurietis aquas in gaudio de fontibus. s. Hãc autem promissionẽ præsentis vitæ esse non futuræ: patet ex eo qd̃ sequitur. Dicetis in illa die. Cõfitemini dño & inuocate nomen eius. Inuocatio quippe pręsentis tẽporis est sicut scriptum est. Inuoca me in 12 K

die tribulationis. Ex his quatuor fontibus tres proprie conuenire videntur tribus ecclesię ordinibus, singuli singulis. Nam prim⁹ omnibus cōmunis est. In multis em̄ offendimus omnes, & necessariū habem⁹ fontem misericordiæ ad diluendas offensionū sordes. De cętero Iob maxime fontem sapientię quęrat: quando ipse magis inter medios laqueos ambulat. Ita vt magnum videamur si a malo declinet. Danieli vero currendum est ad fontem gratię cui pœnitentię opera & labores abstinentiæ devotionis aqua necesse est impinguare. Oportet em̄ vt in hilaritate omnia faciamus: quoniā hilarem datorem diligit deus. Fōs vero ęmulationis Noe conuenit specialius: quia maxime prælatos decet hic zelus. Quatuor istos fontes adhuc in carne viuens nobis in semetipso Christus exhibet: quintum q̄ est fons vitę post hoc seculum repromittens. Forte etiā propter hos quatuor fontes, quatuor in locis vulnerat⁹ est adhuc viuēs in cruce. Propter quintū quū iam tradidisset spiritum transforatur in latere.

Q[uod] Christus in se nobis quatuor fontium reparet paradisum.

L ¶Haurietis aquas in gaudio de fontib⁹.s. Pro paradiso quem perdidimus restitut⁹ est nobis Christus saluator. Sicut ergo de vno fonte paradisi deriuantur quatuor flumina ad irrigandum paradisum: ita de pectoris eius arcano procedunt quatuor fontes ex quibus hauriuntur quatuor aquarū genera, vnde tota irrigaf ecclesia. Sunt aūt quatuor fōtes, veritas, sapientia, virt⁹ & charitas. Ex his fontib⁹ hauriuntur aq̄: ex singulis singulę. De fonte veritatis sumūtur aq̄ iudiciorū: de fonte sapiētię aq̄ cōsiliorū de fonte virtutis aq̄ p̄sidiorū: de fonte charitatis aquæ desideriorū. In aquis iudiciorū cognoscimus quid liceat, quid non: in aquis consiliorum discernimus, quid expediat, quid non. Sed quia electis recte per hęc gradientibus non desunt tentationes: tentantur autem duobus modis, Aut em̄ blandimentis seducuntur aut terroribus concutiuntur, Idcirco armandi sunt cōtra terrores præsidiis diuinæ virtutis: contra blandimenta desideriis supnæ charitatis. Quid enim prodest nosse, quid liceat, & expediat, si posse perfici non contingat? Ideoq̄ post aquas iudiciorum & consiliorum quęrēdo sunt aquæ præsidiorum. Rursum posse quid valeat si horum omnium non sit finis charitas? Recte itaq̄ post iudicia, post consilia, post præsidia, hauriūtur de fontibus charitatis desideria: vt quicq̄d sapim⁹ aut loquimur, quicquid operamur aut patimur: æternę vitæ finis concludat.

Ailredus.

Q[uod] tripliciter sub onere seculi laboramus.

Onus Babylonis. Babylon significat B mundū, cui⁹ amor cupiditas est q̄ re M uera on⁹ est graue multos p̄mens, & ad inferiora incuruans. Tripliciter aūt miseros onerat, labore, timore, dolore. Cū labore siquidem peruenit homo ad id quod eripit: cum timore possidet: cum dolore amittit.

Q[uod] crux Christi super mūdum tripliciter exaltetur.

¶Super montem caliginosum leuate signum. N Mons iste Babylonē significat, id est mūdum. Mons propter superbiam: caliginosus propter errorem. Super hunc montem dominus signū eleuauit: cum per crucem suam de mundi superbia triūphauit. Q[uo]d em̄ alicui rei superponitur: aut pręmit, aut claudit, aut supereminet. Supposita sunt duo cherubim archę testamēti vt altius eminerent. Superpositus est lapis puteo vt clauderet. Superponitur torculari prelum vt premat. Super montem igitur caliginosum vexillum crucis extollitur: vt sua virtute mundi huius potentiam premat: superbis redēptionis nostrę mysteria claudat: apud mites vero & humiles omni mundanę gloriæ superemineat.

Q[uod] tam vocem q̄ manum tripliciter eleuemus.

¶Exaltate vocem. Vocem exaltat qui spiritualia prædicat: qui loquitur diuina, qui cœlestia repromittit. Exaltate vocē, leuate manum. O Leuantur manus in oratione, leuanf in bona operatione, leuantur in miraculorum exhibitione. Incumbit quippe prędicatoribus vt pro ipsis q̄bus prędicant orent. Primum vt audiāt, deinde vt credāt. Postremo vt in ipā fide ac bonis operibus perseuerent. Incūbit nihilominus illis vt iis quæ docent nō contraria faciant: vt mens, vox, manusq̄ concordent: intentione, sermone, actione.

Q[uod] angeli crucis memoriam frequenter imprimant menti nostrę.

¶Super montē caliginosum leuate signū. Ad P angelos credo vox ista dirigif quos dn̄s animarum nostrarū iussit esse custodes: vt cordibus eorū quos adhuc mūdus delectat vel tentat recordationē crucis imponāt: & singulis vitiis q̄ animā vel vastant vel impugnant: singulas crucis virtutes opponāt. Hi sunt administratorii spirit⁹ in ministeriū missi propter nos: qui iter sunt psallētibus, assistunt orantibus, legētibus & meditātibus assunt. Isti se spiritib⁹ immūdis opponūt: illecebras mūdi suadētibus exemplū

dñicę passionis obiiciunt: mentem ira inflāmare volentibus dñicę patientię bonitatem opponũt elationẽ illis immittẽtibus: humilitatẽ humilis Iesu nobis suggerunt imitandam.

Qz tria remedia tribus peccatorũ generibus opponantur.

Q ¶Pręterea contra tria peccatorũ genera quib⁹ peccam⁹ cogitatione.s.locutione, & opere: tria hęc a nobisipsis auctoritate ꝓphetica exigunt. Super montẽ caliginosum leuate signũ, exaltate vocem, leuate manũ. Cor quippe nostrũ cũ per naturã sublime sit: & per profunditatẽ inscrutabile: mons caliginosus dici potest: qđ necesse est crucis semper memoria muniamus ne cogitatione peccem⁹. Iubemurꝙ exaltare vocẽ ne peccemus sermone, necessariũ sane pręceptũ ꝑsertim hoc tẽpore quo fere omniũ lingua tota die circa infima vel noxia ꝗꝙ versat: & rar⁹ sit qvocem in sublime sustollat. Eya fratres pudet dicere quomodo cõuenientibus multis in vnũ detractiones vndiꝙ sonent & ferueant iudicia, leuis vtilibusꝙ ꝑtermissis & vana & ludicra in medium proferunt. Contra hæc eñ iubet nos propheta exaltare vocẽ: vt sermo noster de cœlestibus sit, qui vel dei timorẽ incutiat vel amorem infundat, vel augeat scientiã vel mores cõponat. Iubemur & manus leuare vt thesaurizemus in cœlum vbi nec erugo nec ti.de, vt videlicet oĩa opera nostra transmittamus ad cœlũ.

De triplici ordine prędicatorum.

R ¶Ego mãdaui sanctificatis meis & vocaui fortes meos in ira mea, exultantes in gloria. Tres hic prędicatorũ ordines exprimuntur. Quorũ primum sanctificatos appellat. Secundũ fortes in ira sua. Tertiũ exultantes in gloria sua. Notatur & triplex ecclesię status, electionis, persecutionis & pacis. & sanctificatio ad electionem, ira ad persecutionẽ, gloria refert ad pacem. Primũ itaꝙ electi sunt Apostoli & discipuli Christi quos ꝑfecto sanctificatos appellat, pro quib⁹ specialiter illam orationẽ effudit: qua dicitur. Pater sanctifica eos in veritate. Optime autem dicit. Ego mandaui.i. præcepi sanctificatis meis vt eos hic intelligas designari: qui ab ipso eius ore mellifluo prædicandi ministerium suscepe runt. Secundus ordo martyrũ est, de quibus dicitur. Vocaui fortes meos in ira mea. Ira dei multis modis intelligit in scripturis. Dicit eñ iratus deus aliquando cũ affligit: aliquando cũ parcit: aliquãdo cum hominũ resistit desideriis aliquando cũ fauet. Hic autẽ dicit ira dei siue qua electi puniti sunt vt coronarent: siue qua permissi sęuire tyranni vt amplius punirẽtur. In hac eñ martyres fortes inuenti sunt q ignẽ ferrum bestiasꝙ perpessi fiducialiter proclamabant. Quis separabit nos a charitate Christi? Terti⁹ ordo est doctoꝝ exultãtiũ i gloria Christi. Iam eñ posita erat ecclesia in superbiã seculorum: sed & nos fratres sanctificemur in gloria eius. Hoc autem vere facimus si castitas expellat luxuriã, fortitudo tentationes euincat, humilitas vanitatem excludat. Habemus prætera sanctificationem ex fide & sacramentis Christi: fortitudinẽ ex charitate Christi: exultationẽ in spe promissorum Christi.

Qz debeamus semper nostra nouissima memorari.

¶Vlulate, quia prope est dies domini, vlulatũ peccatorib⁹ ꝓpheta indicit, quos in pœna vel in pœnitẽtia vlulaturos ꝓuidit. Vlulat⁹ qppe vehementẽ luctũ qui cũ clamore fit cõueniẽter significat: quẽ nimirũ illata miseris extorquent supplicia. Vel a cordibus electorũ amara elicit pœnitentia. Diem autem dñi diem appellat iudicii, in quo dñs in potentia & maiestate apparẽs, reddet vnicuiꝙ iuxta opera sua. Hic sane dies vnicuiꝙ tũc ĩcipit quãdo egressus de corpore vel futurę beatitudinis primitias recepit in requie: vel initia dãnationis in aĩa quam est in corpore recepturus. Hęc vtiꝙ dies tanq̃ vastitas a dño veniet: a dño sane. Vere eñ dñe numerus mensiũ nostrorum apud te est: & constituisti terminos nostros q pręteriri non poterũt. Quid eñ dies illa non deuastat? Nudus egressus sum de vtero matris meę ait quidã sanct⁹, & nud⁹ reuertar illuc. Vbi ergo diuitię, vbi lętitię, vbi pulchritudo corpis, vbi fortitudo? Omnia certe morienti vastant. Felix mens a qua diei, huius recordatio non recedit. S

Quãta mala in extremo iudicio tã corpora q̃ mentes occupent reproborum.

¶Propter hoc oẽs manus dissoluentur, & omẽ cor hoĩs tabescet & contereť. In manib⁹ intelligit opatio. Oportet ergo nos opari donec dies est. Veniet eñ nox in qua nemo potest operari. Aut eñ in bonis operib⁹ requiescet: aut in malis puniet. Die itaꝙ illa dñi oẽs manus dissoluẽtur: qñ alii ligatis manibus & pedibus mittuntur in tenebras exteriores. Alii post opera sex dierũ excipiunt a sabbato.i. requie admissi ad delitias interiores. Proinde cauendũ est malum opus. Quotiẽs eñ peccas, materias pœnarum quib⁹ torquearis pręmittis ad inferos. Tu igit ignẽ accendis quo ardeas: tu fœtorem suscitas, q̃ crucieris: tu vermes viuificas q te cõsumãt: tu tenebras paras q te excęcent. Tunc manus tuę dissoluent, vt nec aptę sint ad operandum nec validę ad resistendũ, sed dissolutę ad patiẽ- T

dū. Tunc & omne cor hominis, id est secūdum hominem viuentis tabescet profluente vndiq; ex conscientiæ latebris sanie immunditiarū & sordibus vitiorum, ex quib⁹ & vermis procreatur qui non moritur & accenditur ignis q nō extinguitur. Et contereretur vt nec in spem veniæ aliquando respiret. Sequitur. Tortiones & dolores tenebunt eos videlicet quorum man⁹ fuerint dissolutę, & quorum fuerit cor tabidū & contritum. Tortiones ventris sunt dolores membrorum. Omnia autem flagitia ex ventre sumunt originem: & per cætera mēbra facinora perpetrantur. Anxietatem igit̄ mentis quæ imminente iam morte ex flagitiorū recordatione procedit, per tortiones intellige. Illam vero quā facinora memorata parturiēt, per dolores. Quæ enim flagitiosis tūc erit tristitia cum viderint se vilissimę ac breuissimę voluptatis putredine æterna supplicia meruisse! Quæ ēt tūc facinorosis anxietas, quorum crudelitati crudelissima tormenta reddentur! Felices proinde q bus ventris delitię, has tortiones non parant: quorum membra hic circunciduntur, vt hos tunc dolores non sentiant.

Q; multa in extremo examine quę nunc homines approbant veritas reprobabit.

V ¶Facies combustę vultus eorum non transeūt in vētum: Peccata nostra, nec obliuioni traduntur: sed velimus nolimus in cōscientia nostra exarantur. Dicit enim Apostolus quosdam cauteriatam habere conscientiā. i. iniquitatis flamma combustam. Quę quidē combustio plerūq; a nobis absconditur dumviuimus. Sed nec nos nec ipsos q aderunt spiritus poterit latere quādo morimur. Merito igitur ait. Facies combustę vultus eorum. Dissolutis quippe manibus & corde cōtrito īter tortiōes & dolores quos morte imīnēte sustinēt pctōres q̄cūq; nō fuerit pn̄ię medicamento, aut vnguento cōtritionis sanata: erūpēt in mediū & multa quę nunc videntur sanissima: tunc apparebunt adusta.

Q; futurę calamitatis magnitudo quadrupliciter designetur.

X ¶Ecce dies dn̄i venit crudelis & indignationis plenus, & irę furorisq;. Quatuor futurę calamitatis indicia hic notant̄, crudelitas scilicet, indignatio, ira, furorq;. Crudelitas est quando pœna modū excedit. Indignatio q̄n personę alicuius qui fecit iniuriā, certa aliqua nota & vilitas īnotescit. Ira in voce solet apparere vel vultu. Furor ī actu. Dies itaq; iudicii crudelis erit quia in ea maxime crudelitatis species apparebit: quando elemēta ignis calore soluent̄: & in conspectu dn̄i ignis exardescet: & in circuitu eius tempestas valida. Plenus erit indignationis, quando diuina maiestas & hominis innotescet infirmitas: manifestumq; omnibus erit quomodo aduersus tantam potestatem: tanta sçuierit īfirmitas vt nullum lateat q̄tū debeat indignari rex glorię qui tantam sit passus iniuriam a vilissimo puluere. Eritq; plenus irę quādo vox illa terribilis audietur. Discedite a me maledicti in ignem ęternum: q. prę. e. d. & an. e. Quam profecto sententiā iudicis furor sequit̄ tribulantis: quādo euntibus illis in cōbustionē ęternā nulla erit effugiendi facultas, nulla spes deinceps euadendi.

Guilielmus.

Q; facile cōtēnit oīa qui se cogitat moriturū. Y
¶Non ponet in ea tentoria Arabs. Arabs occidens interpretatur. In carnaliū delitiarū consideratione mentis affectū non figit: quisquis se tanq̄ in occidente constitutū agnoscit, nec corpus suum casso labore reuocare studebit ad ortū: qđ quotidie declinare cōspicit ad occasum.

Ailredus.

Q; terra hominum tripliciter habitetur.

ET requiescere eos faciet super humū suam. Beatitudo magna promittit̄. Humus nostra, caro nostra est: multi sunt sub ea, multi in ea, pauci sup eā. Sub ea sunt quib⁹ carnis concupiscētia dn̄atur In ea sunt q semp quę carnis sunt meditant̄ & agūt. Sup eā sunt a quib⁹ ipa ne insolescat laborib⁹, vigiliis atq; ieiuniis, castigatur. Prim⁹ carnalis est. Secundus animalis. Tertius spūalis. 14. Z

Q; ab antichristo sancti tripliciter succidentur.

¶Ex quo dormisti non ascendit qui succidat nos. Mortuo antichristo nō erit qui cedros ab ietesve succidat. Non ascendit. Ascensus superbiam vel potentiam vel prudentiam exprimit. vt intelligas nullum post eum tanta superbia erigi vel exaltari potentia, vel callere prudentia: vt in paradiso dei in ecclesia scilicet quoslibet ꝑfectos quasi cedros & abietes a fidei fundamento succidet: siuē per superbiam sçuiendo, siue per potentiā opprimendo, siue per prudentiam seducendo. A

Q; dormiens diabolus ad nostri perniciem facile suscitetur.

¶Vel sic in psona diaboli. Ex quo dormisti nō ascēdit q succidat nos. Ad regē Babylonis pricipē. s. tenebrarū vox ista dirigit̄. Obdormisti o Sathana nō īteristi. nulla ergo securitas. Facile ei excitat̄ q dormit. pax est & requies, sed perfectis: verū nec ipsis cōtinua potest esse aut plena donec nouissima inimica destruatur mors. B

Qꝫ præcipue tria pœnarum genera antichristo sint parata.

C ¶Subter te sternetur tinea & putredo,& operimentũ tuum erunt vermes. Pœna æterna q̃ totã vel diaboli vel antichristi substantiã occupabit satis manifeste describit. A parte inferiori tinea demolietur: a pte superiori vermes corrodent: putredo intus cõsumet. Vel moraliter Tinea quę sic occulte,& quasi insensibiliter cõsumit: diaboli est suggestio. Putredo q̃ horrorẽ & fœtorẽ generat imunda delectatio: vermes q manifeste corrũpunt: cõsensio. Ex his aũt oĩb9 materia nascit̃ suppliciorum siue intus in conscientia siue exterius in pœna.

Qꝫ quidã per mentis superbiã etiã perfectis se iudicent preferendos.

D ¶Quomodo cecidisti de cœlo Lucifer, q mane oriebaris! Cauete superbiã fratres, cauete. Qꝫ multi ei(qđ dolẽs dico) si forte se vident in luce sapiẽtię profecisse: verbo etiã & exẽplo aliis profuisse: vt merito luciferi noĩe digni habeantur, ita vt mane, i. in initio suę cõuersationis cęteris eiusdẽ vitę cõsortibus clariores habeant̃, occulta primũ interius elatione tumescunt: p̃latos suos despiciunt,& nunc eos simplicitatis & insciẽtię arguunt, nunc q̧ in tẽporalibus occupant̃ derident & detrahunt. Inferiores se cũctos aspiciunt, oẽs deniq̧ p̃latione iudicant indignos. Tũc & quisquis talis est dicit in corde suo: ascendam in cœlum. i. cum mea conuersatio sit in cœlis semp: dignus sum qui in cœlestibus. i. spiritualib9 p̃sim. Vt qd perditio hæc! Perditio inqt tãtę sapiẽtię, tãtę virtutis & eloquentię q̃ ita pdessent: sed quia in inferioribus sedeo prodesse non possunt. Supra sidera igit̃ dei ego istar luciferi cęteris exaltabo sedẽ meã: in monte testamenti sedens similitudinẽ mihi de aliis proficiendo acquirã. Cum eñ testamẽtum sacra appellat̃ scriptura, mons testamenti non incongrue charitas dici potest: quæ omnibus excellentior virtutibus in se totam legem continet & prophetas. Nihil ergo magis arrogans ambitiosus q̃ in charitate pręesse se pollicetur. Vbiq̧ contra prelatum suum in angulis susurrans,& maxime eum duritię & inhumanitatis accusans. Describit & ante fratrum quasi depingit oculos qualis debeat eẽ abbas, q̃ modestus, q̃ pius, q̃ amans subditos, q̃ eorũ cõpatiens laborib9, infirmitatibus condescẽdens. Tunc ita charitate ordinandum esse refectorium, de infirmitorio tã misericorditer disponendum, scripturarum auctoritate confirmat: vt audientes in cordibus suis respondeant, o si iste esset abbas! Qualis abbas iste! q̃ sapiens, q̃ eloquens, q̃ misericors, q̃ humanus! Et ille hoc aduertens. Quis inquit, similis mihi in nubibus cœli! Talis aliquando cum sui fuerit cõpos voti & ad prælationem quã ambierat aut propria machinatione aut aliorum factione p̱motus, dei gratia spoliat9, de virtutibus fictis ad vitia manifesta prolabitur,& sic exosus omnibus proiicitur vt mereatur audire. Quomodo cecidisti de cœlo qui m.o. Et qa tales ad corpus illi9 nephãdi capitis certũ est pertinere quali pœna digni habeantur propheticus sermo non tacet.

Qꝫ ad ruinam proximi mens humana dupliciter inclinetur.

¶Sequitur. Verũtamen in infernũ detraheris in profũdum laci. Digna retributio vt qui cœlum voluit elatus conscẽdere in infernum trahat̃ inuitus: nec ad quamlibet partem inferni sed q cœli summa petebat ad ima descẽdat inferni, hoc est quod ait in profundum laci. Hoc etiã de mẽbris diaboli dici potest: q̧ post huius mũdi gloriam impiumq̧ dominatũ sint ad inferos detrahenda. Qui te viderunt ad te inclinabunt̃ teq̧ prospiciẽt. Vere fratres q viderit oculis cordis diligẽterq̧ cõsiderauerit ex quãta pfectione & gloria corruerit diabolus & angeli eius: ex quanta sanctitate in baratrũ quotidie turpitudinis corruant superbi: mirũ est si non inclinatur, si nõ humiliatur, si nõ timet, si nõ ante oculos & pristinam gloriam & sanctitatem & pręsentem infelicitatẽ obiicit, vt hanc vel illas videns inclinetur humilitate atq̧ prospiciat iugi recordatione. Sane qđ dicit, Ad te inclinabuntur, ipsos maxime respicit qui post lucis opera, post bona bonę conuersationis initia de consortio sanctorũ quasi de cœlo cadentes ad tenebrarũ opera conuertuntur: ad quos boni quadã cõpassione inclinant̃, eorũ lugẽtes perditionem quorũ approbauerant sanctitatẽ. E

Qꝫ hominum tria genera dicũtur tripliciter obdormire.

¶Omnes reges gentium dormierũt in gloria: vnusquisq̧ in domo sua. Tu autem proiectus es de sepulchro tuo sicut stirps inutilis pollutus & obuolutus cum his qui interfecti sunt gladio. Audite hęc reges terræ qui concussi a sathana non potuistis subuerti. Somnus sane gloriosus quo reges post victoriã sopiunt̃: quia beati qui in dño moriunt̃. Vere magnum est obdormire in gloria. Alii eñ obdormiũt in cõtumelia, alii in misericordia, alii in gloria. In cõtumelia, in peccatis perseuerãtes. In misericordia, pœnitentes. In gloria, martyres & innocentes. Vnusquisq̧ in domo sua. Hęc sunt illa ęter F

na tabernacula: in quibus pfecti recipiunt imperfectos: illos scilicet qui de mammona iniquitatis sibi faciunt amicos. Hę sunt in domo beatissimę mansionis: pro varietate virtutum differentię habitationum. Quod autẽ alia translatio habet: Vir in domo sua: his verbis illud arbitror designari: ꝙ qsq; in conscientia sua spreta aliorum ęstimatione lętatur gloriã in semet ipso habens & non in altero. Regibus itaq; sic dormiẽtib⁹ quid erit de eo a quo cõcussi sunt? Quid erit?

Qꝫ tam antichristo q̃ eius mẽbris eorum corpora sint sepulchra.

G ¶ Tu autem inquit, proiectus es de sepulchro tuo sicut stirps inutilis. Ipsi⁹ antichristi oĩmq; reproborum sepulchra eorum sunt corpora: in quib⁹ anima illorum putredine vitiorum corrumpitur: & omnium immunditiarũ sanie foedatur. de quib⁹ sepulchris tunc eiiciuntur: quãdo animæ extractę a corporibus proiiciuntur in tenebras exteriores. Proiiciuntur autẽ quasi stirps inutilis, cui nil aliud debetur q̃ ignis pollutus & obuolutus. Pollutus propter peccati contaminationem. Obuolutus propter irrecuperabilem vitę emendationem. Suis quippe peccatis dicitur obuolutus qui in sceleribus vitam finiens nulla spe euadendi consolatur. Sed & ille omnium iniquorum prĩceps proiicietur de sepulchro suo quasi stirps inutilis. Sepulchrum eius omnes reprobi sunt. A quo tũc ꝓiicietur: quando ipse quoq; mittetur in ignem æternum. Sequitur. Pollutus & obuolutus cũ his qui interfecti sunt gladio: & descenderunt vsq; ad profundum laci. Diabolus igitur pollutus dici potest sanguine scilicet multorũ quos gladio iniquitatis occidit. Obuolutus malitia & desperatione: vt reparari non possit. Cuius sicut q̃ cæterorum maior est malitia: ita intolerabilior erit & poena. Licet eñ cum cęteris perditis ad profunda laci, id est ad profunda descẽdat inferni: in ipso tamen profundo acriora expendet supplicia, qui non alieno suggestu peccauit, & aliis peccata suggessit. Vnde & sequit. Quasi cadauer putridum non habebis consortium: neq; cum eis in sepultura. Antichristus eñ vel princeps eius diabolus sicut nullus est quem non superet in malitia: ita nullus est cũ quo consortium habeat in sepultura.

Qꝫ ad virtutum verticem conscẽdentes duobus oneribus a dæmoniis soleant onerari.

H ¶ Onus Phylistiim. Phylistiim qui ĩterpretant̃ potione cadentes: illos significant qui superbia inebriati ceciderunt ab habitatione coelesti. Isti miseros onerãt nũc tentatione nũc afflictione. Phylistiim etiã supbi qq; intelligi possunt: q cõfidunt in virtute sua: & in multitudine gratiarum spiritualium gloriãtur. Hi sunt qui cum Loth egressi de Sodomis & mõtem conscendẽtes virtutum inebriantur a duabus sororibus supbia & vana gloria, & sic ĩsensibiliter ad turpiora illecti, etiã in abominationes pessimas delabunt̃: vt merito dicãtur Phylistiim, id est potione cadẽtes. In anno autem quo mortuus est rex Achaꝫ factum est onus istud. Quandiu enim in te vitia viuunt quorum intentor est Achaꝫ: & colluctatio tibi grauis est cum carne & sanguie, crebraq; tibi licet optime pugnãti vulnera infliguntur: non audet belua illa caput erigere, non audet aduersus timidum & pauidum in procĩctu positum & quotidie mori formidantẽ aut exitialem inire conflictũ. At si mortuo Achaꝫ quieuerint incentiua libidinum, & auaritię ęstum, iræ impetum, horrorẽ tristitiæ, voracitatem gulæ, liberalitas trãquillitas lætitia spiritalis sobrietasq; suppresserint: mox virulentum caput coluber erigit tortuosus: ac veneni sui infusione animam inflans, primo virtutibus reddit inanem: deinde sub ipso tumore vitiorum putredinem generans in ea, quæ se euasisse gloriabatur, vitia prosternit.

Qꝫ dei contẽptum superbia soleat generare.

¶ De radice colubri egredietur regulus, id est de superbia dei contemptus. Regulus rex serpentum est: & dei contemptus omnium potentissimus vitiorum. Quę tunc magis damnabilia iudicantur quando non ex ignorantia vel infirmitate sed potius ex contemptu generantur. Nascitur autem contemptus ex superbia: quia nisi prius mens humana tumuerit, ad sui creatoris iniuriam non erumpit. Et semen eius absorbens volucrem. Si enim contemptus desperatio est: q̃ confessionẽ excludit, irridet poenitẽtiam, satisfactionem abiurat: Impius enim cum venerit in profundum. m. c. Per volucrem animal pennatum & celeri volatu superiora petentem: spes significatur: per quam æterna temporalibus prępõnentes, mente in coelestib⁹ habitamus. Sed hanc volucrem absorbet desperatio: quando auulsis pennis quibus ad coelestia peruolat̃, anima declinat ad infima: vt contemnens pñtia futura amplectatur: nihilq; vltra desideret cum nihil sit vltra qđ speret.

Qꝫ ad curam corporis redire cogatur q̃libet spiritalis.

K ONus Moab:Moab qui interpretat̃ de patre naturalẽ illam exprimit necessitatem quam semper pater generatione transfundit in filium,sicut sunt omnia quæ ad corporis pertinent curam.Verum quale est onus quo cogimur post solis splendorem ad carnis huius curam quasi ad fœtidum cadauer redire:& post spiritales cibos mẽtis procurare onera ventris? Taceo de illis quorũ deus venter est:qui sic isto onere prægrauantur,vt ipsam iustitiã ac diuinam doctrinam venalem habeãt,dantes queq; preciosa pro cibo: verum de illis quid dicam qui in ipsa sacra professione contristantur si cibus vilior,si potus minus sapidus apponatur,si præparetur tardius si negligentius accuretur? Hi sunt qui hoc onus iugiter portant.qui ad ollas carniũ quas comederant in Aegypto suspirant.

Qꝫ in triplici genere mansionum habitant Moabitę.

L ¶In triuiis eius accincti sunt sacco:super tecta eius:& in plateis eius omnis vlulatus descẽdit in fletum.De Moabitis alii sunt in triuiis, alii in plateis,alii super tecta. Qui in triuio est potest diuertere hac & illac ne ab omnibꝰ videatur.Platea oculis omnium patet : nec aliquid in ea potest esse celatũ. Moris est in terra Hierosolymitana vt tecta domorũ non in sublime erigantur,sed sternantur in latum: vt qui voluerint populo aliquid denunciare vel prędicare super tecta cõscendant.Itaq; in triuiis Moab sunt qui occulte peccant, in plateis qui se manifeste sceleribus fœdant,super tecta qui nõ solum peccant,sed etiã & peccata sua excusant & p̃dicãt.Qui ergo occulte peccat:simplex sufficit ei cordis corporisq; contritio,quæ per saccum cõgrue figuratur. At qui manifeste flagitia queq; committit eget vlulatu, vt eius vera non lateat conuersio,cuius non latuit scelerum magnitudo.Porro qui peccatum suum sicut sodoma superbia tumens prædicat:necesse est vt in fletum descendat : vt sicut peccans in montem cõscenderat elationis:ita humiliatus descendat ad vallem plorationis.

De triplici modo peccandi.

M ¶Potest & triuiũ appellari triplex ille modus peccandi:cogitationis,locutionis,& operis.Sed & tripertita vis animę per quam fit omne peccatum:memoria scilicet voluntas & ratio: triuium potest nõ incongrue dici. Igitur qui triplici concupiscentię cedit̃,qui cogitatione sermone opereq; delinquit: cuius memoriã cogitatio fœdat, volũtate etiã delectatio maculat, rationem peccati consensus eneruat:iste in triuiis Moab misera sorte versat̃.Saccus luctus indiciũ est.Iste est luctus de quo dicit̃. Væ vobis qui ridetis nunc:quia plorabitis & flebitis vos. Quia itaq; in triuiis Moab lętant̃ cũ male fecerint & exultant in rebus pessimis,accingentur sacco.i.luctu miserabili contabescent.Per tecta etiam, si placet, intellige potentiam vel excellentiam mundi.In plateis vero in quibꝰ ludi & spectacula exhibent̃ libertatem peccãdi. Eis ita ꝙ qui in seculi huius sublimitate gloriant̃ vel nullo disciplinę freno coerciti præcipites in vitia feruntur,sanctus Esaias descensum fletũq; ꝓphetat: vt scilicet pro potẽtia in qua se super cęteros quasi super tecta positi extollũt:& nullo prohibẽte quasi in plateis positi peccãt, sciãt se cum vlulatu ad inferos descensuros,proiiciẽdosq; in tenebras exteriores vbi erit fletus &c.

Qꝫ ad vocem pœnitentis a domino misericorditer respondetur.

N ¶Cor meũ ad Moab clamabit. Gratias tibi Iesu bone. Vere miserationes tuę sup omnia opera tua. Cum propter deũ cor hoĩs conteritur, mox cor dei ad ipm conuertit̃.Per cor dei affectus pietatis & cõpassionis eius exprimit̃. Cor meũ ad Moab clamabit. Moab vlulat ĩ pœnitẽtia:Christus clamat in misericordia.Moab vlulat confitendo:Christus clamat remittẽdo.Respondet itaq; clamor vlulatui,affectus affectui misericordia misero, medicus ęgro,laborãti & dolenti cõpassio.Clamas enim dñe intus in aĩa mea:qñ desperatũ in spẽ erigis:qui animo iã se corporeis caloribus inclinãti rorẽ refrigerii salutaris infundis. Sic quotiẽs in his & ꝓ his aĩa mea vlulat sibi,totiens cor dei clamat cõpatiẽdo mihi. Sed o dñe ꝗdiu aduersum me istarũ passionũ tentatio molesta desęuiet?

Audi quod sequitur.

O ¶Vectes eius vsq; ad Segor vitulam conternantem.Segor interpretatur parua:humilitatem vtiq; significans quę de diuite pauperem, de inflato gracilem,de magno paruum, de superbo humilẽ facit. Quæ congrue vitula dicitur:qđ genus animalis lactis abundat:ꝙ deus superbis resistit,humilibꝰ aũt dat gratiã.Dicit̃ autem vitula conternans.i.tertium agẽs annũ Quæ ætas in bobus & apta iugo & ad fœtum habilis inuenitur.

De triplici humilitate.

P ¶Per vitulã igitur trina humilitatis perfectio designat̃.In tribus eñ perfecta cõsistit humilitas,vt.s.seipm homo contẽnens subdat se maiori propter deum. Deinde æquali: tertio minori & omnibus inferiorem ac viliorem se iudicãs subditus sit omni creaturę propter deum. Ve

ctes fortitudinē roburq̄ significant quod vitiis peccandi tribuit consuetudo. Vectes igiť Moab.i.robur carnalium passionū: vsq̄ ad segor vitulam conternantem perueniunt: quia vbi perfecta humilitas fuerit, tota illius vis seruorq̄ quiescit.

Qꝫ salutaris mœror fenestram habeat ostium & foramen.

Q ¶Post ascensum Luith flens ascendet, & in via Oronaym clamorem contritionis leuabunt. Luith interpretatur genę. Oronaym foramen mœroris. Per Luith igitur.i.genarum lachrymas flens ascendit: donec ad foramen mœroris perueniens: leuet contritionis clamorē. Notandum autē ꝙ ait in via Oronaym, id est foraminis mœroris. Quale hoc foramē? Quis cognouit? Habet eñ mœror salutaris ostiū suū, habet fenestram, habet & foramen. Per ostium frequens est in quamlibet domū ingressus. Per fenestram patens aspectus. Foramen nihil corpulentum admittit: luci soli & aeri peruiū prębens oculo explorandi libertatem: sed perscrutandi adimēs facultatem. Per ostiū igitur fidē: per fenestram spem. Per fidem secreta dei & rimamur: per spem adoramus. Per speciem tangimus: fides docet omnia: spes promittit futura: species exhibet promissa.

Quod non sint hypocritarum lachrymæ fructuosæ.

R ¶Aquę nemrim desertę erūt. Nemrim pardus interpretatur. Est eñ pardus animal maculosum & variū: q̄d vitę & moribus congruit hypocritarū qui foris candidi, int⁹ sunt obscuri: In quorum veste vilitas, sed in mēte cupiditas. Et vt breuiter dictum sit, qui aliud agunt & aliud simulant, in omnibus operibus suis ventum pascentes. Exitus aquarum deduxerunt oculi eorum. Sed aquæ istę desertę erunt: quādo veniens ille qui illuminabit abscondita tenebrarum & manifestabit consilia cordiū, lachrymas steriles & infructuosas ob hominum tm̄ oculos exortas: omni gratia & remuneratione ostendet esse priuatas.

De triplici ariditate.

S ¶Quia aruit herba, defecit gramen: viror oīs interiit. Quasi herba initiū est bonę cōuersationis: quasi gramen fructus boni operis: quasi viror puritas intentionis. Sed in hypocritis aret herba quando bonę conuersationis principiū vanitate corrumpitur: deficit gramē, quando in laudibus operę non perseueratur. Omnis viror interit quando intentionis puritas ardente cupiditate deseritur. ¶Secundū magnitudinē operis & visitatio eorum, dura valde in hypocritas profertur sentētia: vt scilicet secundum magnitudinē scelerū metiatur magnitudo pœnarum. Circuibit clamor terminū Moab. Hic est clamor de quo superius ait. Cor meum ad Moab clamabit. Clamor iste circuit terminum Moab: quando vox dei loquentis in nobis fines vitiorum discutit: & ipsorum vitiorum horrorem nobis infundit.

Qꝫ lachrymæ non purgant sed inquinant quę pro tēporalibus effundūtur.

T ¶Aquæ dybō repletę sunt sanguine. Aquę dybon quæ interpretanť fluxus, eorū lachrymas significāt qui pro fluxu rerum temporalium aut rident si habeant, aut plorant si amittant. Ideo aquæ dybon repletę sunt sanguine: quia ii qui pro temporalibus ridēt, malo suo rident & qui ꝓ iis plorāt malo suo plorant. Nihil eñ purgationis huiusmodi afferūt lachrymę: sed insuper abundantiori eos peccati sanguine fœdāt: ideo sequitur. Ponam super dybon addita tamenta. Addit quippe dominus dolores doloribus eorū: vt de lachrymis ad lachrymas trāseant: ingrediantur q̄ terrā duabus viis: & contritione duplici conterantur. Qꝫ misera sors eorum qui nati de muliere breui viuunt tempore: & hic replenť miseriis multis: & post hāc vitam pœnis traduntur perpetuis!

Qꝫ Christus quasi de petra deserti ad nos venerit: de duritia Iudæorum.

Emitte agnum domine dominatorē 16
terrę de.p.d.ad.m.f.f. Petram deser- V
ti: vt existimo speluncam illam appellant: quæ in locis desertis natura vel arte excisa in petra Loth excepit de sodomis fugientem. De hac petra deserti in magna admiratione agnum dicit ꝓcessurum: quia in ea genitus est Moab: de cuius semine nata est Ruth, cuius filius Obeth, cuius filius Iesse, cuius filius Dauid, de cuius genere nat⁹ est Christus. Montem Sion qui erat in Hierusalem ad literam dicit: vel montem filiæ Sion templum vel excellentiam vocat. Allegorice petra deserti dicitur synagoga: eo ꝙ quadraginta annis eremi habitatrix effecta bibebat de spiritali cō sequēte eos petra: multisq̄ in infidelitate pereūtibus in perfectioribus fidei firmitatem seruauit. Vel certe de petra deserti ad montem filię Sion agnus emittitur, cum de vmbra legis ad veritatem transiit euangelii.

Qꝫ eos qui Christo voluerint copulari oporteat quęrere quæ sursum sunt, non quæ super terram.

X ¶Sicut auis fugiēs & pulli de nido volātes: sic filiæ erunt Moab in transcensu Amon. Amon

interpretatur illuminatio eorum. Vt igitur filiæ Moab agno illi qui emissus de petra deserti peccata abstulit mūdi salutaribus nuptiis copulentur: necesse est de inferioribus ad superiora conscendant,& relictis erroris & ignorantiæ tenebris salutari nomine perfundantur: dicantq; cum propheta. Signatum est super nos lumen vultus tui domine. Sic autē ascendentes aui fugienti pullisq; de nido volantibus comparantur: quia frustra iacitur rete ante oculos pēnatorum. Igitur anima Moabiticis vitiis implicita de tenebris in lucem: quasi in trāscensu Arnon progrediens: aui comparat fugiēti pullisq; de nido volantibus: vt in ea hic intelligat fuga quæ abrenunciantium spectat conuersionem: & volatus ad perfectorum pertinet cōtemplationem.

De triplici modo & triplici genere auium.

Y ¶Est autē nidus concupiscētiæ & est nidus torporis & inertię: est & nidus disciplinę. Sūt vero volucres quæ volare nitunt nec volant: & dū pennis velle videntur anniti mox carnis pondere pressę ad infima delabuntur. Tales fuere coturnices: quæ vno tantū cubito a terra suspensæ: sed mox instar lapidis ad terrā deiectę Israelitarum gulæ desiderata satietate satisfecerūt. Hæc sunt vitia carnis voluptatesq; corporeæ quæ in vanam quandā lætitiam animam extollunt: sed expleta libidine conscientiam in ima detrudunt. Hæc in nido concupiscētiæ nutriūtur: sed volatum cœlestem nullatenus sortiuntur. Sunt & aliæ aues quas nidi suauitas intantum delectat vt vix etiā parentū morsibus expellantur. Tales sunt animæ pigræ & inertes q̄ infelici quadam quiete adeo dissoluuntur: vt ad nulla virtutum opera vel correptæ quidem nullatenus accingantur. non sic columba: nec sic pelicanus: nec sic anima quæ se ad nidum contulit disciplinæ: vt in eo sub patre spirituali a matre gratia cibis salutaribus pasta plumesceret: & sic alis innocentiæ & simplicitatis elata de tenebris vitiorum ad splendorem virtutū conscenderet: de publico ad solitudinem: per solitudinem ad scientiam: per scientiam ad sapientiam.

Qz animus tener & parum tenax recti ab his quæ nocere poterant abscondātur.

Z ¶Fugientes abscōde & vagos ne prodas. Habitabunt apud te profugi mei Moab: esto latibulum eorum a facie vastatoris Moab iam cōuersum: iam purgatum a vitiis: iam virtutibus adornatum sermo diuinus alloquit: vt sicut ipm fugientes abscondat & qd sibi factum est alii promptus exhibeat & benignus. Fugiētes igit fornicationem necesse est vt abscondantur. Et qui vagi & istabiles sunt corde adhuc & ad vitia proni cauēdum est ne malis doctoribus vel viciorum incentoribus prodantur. Cōsiderare igit & diligenter explorare oportet singulorū a seculo fugientium qualitatem atq; naturam qd magis possit obesse vni q̄ alteri: quo insuper spiritu qs tentet, quo agitet affectu: sicq; puidere vt siue a vitiis siue a dæmonib9 siue a sua ipsius vel natura, vel corruptione, vel affectu, vel consuetudine siue ab alicuius hominis societate, vel suggestione, vel exemplo impugnet congruum singulis latibulū pbeatur. Alii abscōdēdi sunt ab oīni exteriori occupatione: alii a quorūdam familiaritate & cohabitatione: alii sub vmbraculo silentii ab ira & indignatione vtiliter abscondunt: alii sub victus parcitate & paupertate a naturalibus incentiuis salubriter protegūtur: alii sub laborum & vigiliarū vmbra a cordis peruagatione & spiritus instabilitate absconduntur: alii psalmis & orationibus meditatione & lectione a spirituum immūdorum insidiis defendunt. Ait ergo Esto latibulum eorum a facie vastatoris. i. singula virtutū exercitia singulis vitiis qbus subditi impugnātur appone.

Qz in ecclesia Christi diuersitas graduum diuersitatem non facit animorum.

¶Super hoc venter meus ad Moab quasi cithara sonabit. Super hoc qd dixi. Ipse Moab vēter meus q.c.s. Venter Christi ecclesia est. In vētre enim viscera continentur. Ibi cor vitalem motū vniuerso corpori præstās. Ibi hepar calorē corporis nutriens & vitalem sanguinem per oīa corporis membra diffundēs. Ibi cætera intestina singula singulis officiis ad nutrimentū corporis deputata. Ita in ecclesia dominus ordinauit alios quidem apostolos: alios autem prophetas, quosdam autem pastores & doctores in opus ministerii in ædificationem corporis Christi. In cithara quoq; cū multę sint chordę & vnaquæq; proprium habeat sonū: ita tamen omnes certis proportionibus & numerorū rationibus disponuntur vt in vnam concordiam omnes cōueniant: & pulchetrimus sonus vnus fiat de oībus. Ita ergo cū in ecclesia Christi diuersi gradus & diuersi sint ordines, diuersa in super habeāt dona virtutum: omnia tamen in vna charitate fundantur, per quam vnum pulcherrimum sonum disputando componunt. A

De quatuor chordis citharæ spiritualis.

¶Verū valde felix est anima in qua instar chordarum citharæ omnia sunt composita & ordi B

nata vbi virtutes virtutibus cōueniunt:& exte
rioribus interiora reſpondēt.Sunt autē virtu-
tes quaſi chordæ ſpiritales quæ inter duo li-
gna ſuperius.ſ.& inferius extenſę crucis myſte
rium ꝓfigurant.Prima omnium chorda tempe
rantia eſt:ꝑ quā homo mortificans membra
ſua q̄ ſunt.ſ.ſuper terrā oīa Chriſto cōfigit
Hęc chorda ꝓfundo crucis īfixa eſt:vt inchoās
a timore grauē ſonum cōpunctionis & cōfeſſio
nis emittat. Secunda,iuſtitia a parte ſuperiori
crucem tangit vt reddēs vnicuiq; qđ ſuum eſt
in acutiſſimam vocem charitatis erumpat. At
chorda prudētię quaſi ī trāſuerſo ligno crucis
inter alias duas cōſiſtens vnius ſubtilitatem &
alterius grauitatē diſcretionis ſuaui ſono cōtē
perat.Porro chorda quarta fortitudo,longitu
dinem crucis amplectit̄,cæteris ſubſiſtēdi præ-
ſtans virtutē & gratū patientiæ ſonū emittēs.
Verum ſingulas has plures e latere chordæ
comitant̄ virtutū:& in multarū chordarū di-
uerſitatibꝰ certis ſpiritaliū numerorū rōnibus
vnam harmoniā cōponunt.Moab igit̄ natura
lem corruptionē q̄ in mēbris noſtris eſt vel eos
qui ſecundū eā viuunt ſignificat. Tūc proinde
ad Moab vēter ꝓphetę inſtar citharæ ſonat:qñ
aliqs ꝑfectꝰ lubrico cuilibet virtutum ſuadet
cōcordiā & diſcordiā vitiorū:opponēs frugali
tatem luxuriæ,patientiā iræ,cupiditati chari-
tatē.Sed vnuſquiſq; cū hęc in ſe perſenſerit,tā-
gat citharam & ſtimulos paſſionū memoria do
minicę paſſionis obtundat,& lateritiū murum
vitiorū qui vſu cōſuetudinis obduruit:crucis
virtute proſternat.Hinc ꝓfecto vox iſta conue
nienter aptatur vēter meus ad Moab q.c.ſo.&
viſcera mea ad murū cocti lateris.Hæc eſt ci-
thara Dauid cuius ſacratiſſimus ſonus fugat
dæmones:iram mitigat:extinguit libidinem.

Quanta miracula in clauſtris lin-
gua ſoleat ꝑpetrare.

21. ONus duma,Duma interpretatur ſilen
C tium.Scitis fratres q̄ multos ſilentiū
onerat & grauat quies.Ita vt tacenti-
bus & quieſcētibus oīa oneri ſint. Caput do-
leat,vēter rugiat:caligēt oculi:renes pene ſoluā
tur exeuntibus:& huc illucq; vagātibus & lo-
quētibus iocunda ſint oīa. Tradant̄ obliuioni
dolores:ſingulis mēbris ſua reddant̄ officia.O
q̄ta eſt virtus linguę quę cœlos ſerenat, caput
alleuiat,cōſolidat renes,genua diſſoluta corro-
borat.Hæc infirmum in laboribus infatigabilē
reddit:patientem in ieiuniis:paratū ad iter:ad
obedientiam prōptū.Itaq; ſi videris monachū
in clauſtro reſidentē:huc illucq; circumſpicere,
oſcitare crebrius,manus ac pedes extēdere,nūc
librū ponere,nūc reſumere,Poſtremo quaſi qui
buſdam ſtimulis agitatū de loco ad locum,de
auditorio in auditorium curſitare,ſub onere
duma eum ſuſpirare non dubites.

Bernardus.

Q; ira dei corrigēs miſericordia dei ſit cēſenda
MIſereamur impio & non diſcet facere 26.
iuſtitiā.Tūc magis iraſcit̄ deus cū nō D
iraſcitur:nec erit amore eius dignus
qui eius indignus caſtigatione cenſet̄. Miſeri-
cordiā hāc ego nolo.Super omnē irā miſeratio
iſta ſepiens mihi vias iuſtitiæ. Volo iraſcaris
mihi pater miſericordiarū:ſed illa ira qua cor-
rigis deuium:nō qua extrudis de via.

Ricardus. De his qui pœnitere diſſi
mulāt ſpatium pœnitentiæ poſtulantes.

MAnda remanda &c. Taceo de illis qui 28.
foris ſunt q ſpūalem dilectionē nec dū E
ſcire potuerūt:qui dñi mādata ex do
ctorū quotidie dictis vel factis audiunt:nec tñ
acquieſcūt,quotidie peccātes,quotidie pœnitē
tiæ tēpora dari ſibi poſtulātes.Ex qbus dū qdā
verba vitæ libēter audiūt qd aliud q̄ ſtudiū:q̄
manda remāda dicunt?Et dū quotidie pecca-
ta peccatis accumulant qd aliud q̄ expecta re-
expecta per deſideriū clamāt:quotidie ſpatium
pœnitētiæ poſtulātes & reſipiſcēdi quotidie tē
pus ꝓponētes:quotidie ꝓlongātes?Certe ad ſa
tiandū deſideriū ſuū totū huius vitæ ſpatium
carnali mēti videt̄ ꝑmodicū.Et de eiuſmodi
aīa quę mō in vno vitio:mō in altero multa tē
pora expendit, totūq; tamē velut momētaneū
reputat,qd quęſo aliud in diuinæ patiētię aure
q̄ modicū ibi,modicū ibi reſonat?

Quanti periculi ſit ſi in ſacra pagi-
na minus ſanctitati q̄ ſcientiæ ſtudeatur.

¶Manda remanda &c.Quid de nobis obſecro F
dicturi ſumus qui habitū religionis ſuſcepimꝰ:
qui ſpiritualibus exercitiis mācipati ſumus : q
nil aliud iniuncti officii habemus,niſi legere,
pſallere,& ornare,meditari,& cōtemplari,vaca
re,& videre qm̄ ſuauis ē dñs?Nūqd nā nos nō
pudebit eadē dicere,& dilectū noſtrū in huiuſ-
modi ſermonibus fatigare?Māda remanda ex-
re,modicū ibi,mo.ibi.Quotidie ni fallor vos q
lectioni vel meditatiōi īſiſtitis,eiꝰ nūcios ſuſci
pitis:mandata cognoſcitis.Quotiēs ex abditis
ſcripturarū receſſibꝰ nouos ītellectus eruimus
qd aliud q̄ quoſdā dilecti nři nūcios ſuſcipimꝰ?
Sępe nāq; fit vt vna eadēq; ſcriptura dū multi
pliciter exponit̄,multa nobis ī vnū loquat̄.Mo-
raliter docēs qd dilectꝰ noſter nos facere velit.
Allegorice admonēs qd ꝓ nobis per ſemetipm̄
fecerit:anagogice proponēs qd adhuc de nobis
facere diſponit.Et q̄ multi ſunt qui hmōi nun
cios quotidie accipiūt:de tēpore tamē priſtino

vel negligentia parum aut nihil corrigere volunt. Sciunt sane vnde possunt gloriari:non autẽ ædificari. Scientiam quidẽ nõ sanctitatem affectant. Et nõ tam sancti q̃ scioli esse desiderant. Dũ igitur quotidianis nisibus nouos sensus queritant:quid aliud q̃ mãda remanda per studium clamant? Verum q̃to magis taliũ copia nũtiorum abundat:tanto sane acerbius tanto molestius propria nos cõscientia accusat & cruciat. Hinc fit sepe vt vitã nostram corrigere disponamus:semper tamẽ differamus:& dum fieri in futuro proponimus:fit vt illud futurũ semper sit futurũ. Et ĩ his oĩbus dilecto nostro cãtamus cãticum odiosum:expecta reexpecta.

Galfridus.

Q̃ timenda sit pœna vehemens & æterna.

33. G Quis habitabit ex vobis cũ igne deuorante &c. Minus timendus esset si vel rationabilis esset:vel terminabilis cruciatus. Nũc autẽ penitus misera habitatio vbi dolore acerrimus ignis deuorãtis:& nullus est terminus in ardoribus sempiternis. Nã humana omis interim afflictio:aut leuis:aut breuis aut vtrunq; pariter iuxta illud. Momentaneũ hoc & leue tribulatiõis nostrę &c. alioquin aut tolerabilis est si diuturna:aut si qua forte intolerabilis fuerit:cito trãsit. Misera habitatio vbi nulla est consolatio:vel de pœna minori vel de fine supplicii. Siquidẽ nec lentus erit deuorans ignis:nec in sempiternis ardoribus vllus finis.

Vverricus.

Q̃ pollutos admittat disciplinæ semita non transmittat.

35. H Erit ibi semita & via &c. Et erit ibi.i. in antiquis cubilibus draconũ:in terra vtiq; deserta & inuia, semita & via sicut hodie cernere est:quia in feris & incultis hoĩbus qui sine lege viuebant:in ipsis inuenit̃ ordo vitę & disciplina. Et hęc via inquit sancta vocabit̃:quia nimirũ sanctificatio peccatorũ est perditorũq; salus. Quãta vero virtute ac reuerẽtia sanctitatis p̃mineat:inde p̃bat p̃pheta:q̃a non transibit inq̃t pollutus per eã. O mi Esaia Ibunt igit̃ polluti per aliã viã. Immo poti⁹ hac oẽs:hac veniant:hac incedãt. Immũdis eñ p̃cipue Christus hanc viã strauit qui venit quęrere & saluũ facere q̃d perierat ĩ viis seculi. Quid igit̃? Trãsibit pollut⁹ per viã sanctã? Absit. Veniat q̃tumlibet pollut⁹ ad eã:nõ tamẽ trãsibit pollutus per eã:quia cũ trãsierit iã pollutus nõ erit. admittit quidẽ via sancta pollutũ:sed statim abluit admissum:q̃a diluit oẽe cõmissum tanq̃ vere baptismus alter pœnitẽtiũ. Hic plane hic baptizat nõ Ioannes:sed baptizat Iesus baptismo pœnitẽtiæ. Hic patet fons dom⁹ David in ablutionẽ pecoris & mẽstrui. Propterea ei via hęc pollutũ admittit:sed pollutũ nõ trãsmittit:q̃a via arcta est:& q̃si foramẽ illud angustum est:quo serpẽs innouãdus cũ exuuiis suæ vetustatis venire põt:sed cũ ipsis trãsire nõ põt sed nouũ suaq; nuditate vestitũ melius trãsit⁹ angustia extricãs oẽm quẽ attulerat vetustatis squalorẽ. Bene ergo prudẽtiã serpentis imitari rogamur:q nec aliter ĩnouari possum⁹ nisi per angustũ coarctemur. Sane q̃ illi⁹ antiqui serpẽtis insidias euadamus:si per hãc arctã viã hui⁹ noui serpẽtis exẽplũ sequamur:Esaias p̃mittit qui de eadẽ via subdit. Nõ erit ibi leo,& mala bestia nõ ascẽdet per eã. Nec inueniet̃ ibi. Securi ergo simus si de hac via nõ exorbitam⁹. Põt leo ille q circuit quẽrẽs quẽ deuoret iuxta iter scãdalũ ponere:laqueũ abscõdere:viatores rugitu terrere:sed persistẽtes in via lædere nõ potest. quippe cui via ipsa terror & supplicium fortitudo simplicis via dñi:& pauor his q operant̃ malũ. Q̃ si nimis arctã viã causaris:p̃spice finẽ quo te via ducit. Si eñ oĩs cõsummationis videris finẽ:cõtinuo dices. Latũ mandatum tuũ nimis. Si minus videre potes, crede videnti Esaię qui oculus tui corporis est:ipse vtrũq; videbat cũ id q̃d sequit̃ dicebat. Et ambulabunt hãc viã qui liberati fuerint & redempti a dño & veniẽt in Sion cũ laude,& lætitia sempiterna super capita eorũ. Gaudiũ & lætitiã obtinebũt:fugiet dolor & gemit⁹. Qui satis hũc finẽ cogitat puto q̃a nõ solũ viã dilatat sibi:sed etiã pẽnas:vt iã nõ ambulet:sed volet:assumit sibi.

Galfridus.

Quanta sit efficacia lachrymarum.

Conuertit se Ezechias ad parietẽ & fle- 38. I
uit fletu. Secundum literã vel ad templũ cõuersus est cui domus regia iungebat̃. Vnde etiam velut desiderãs audiuit die tertia se illuc ascẽsurum:vel secretũ petiit quale potuit oraturus vt qui videt in abscondito videret lachrymam eius. Mystice vero hic est paries medius inimicitiarum quem solueret venit in semetipso qui peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum. Siquidem peccata nostra separãt inter nos & deum. Dicebat ergo. Obsecro dñe memẽto quęso quõ ambulauerim corã te ĩ veritate & in corde p̃fecto &c. Ac si dicat:non accipiat obliuionẽ apud te iustitia mea:iniq̃tatũ aũt mearũ ne memineris. Ego ad parietẽ verti faciem:tu a lite. Miseratus dñs sic orãtẽ:p suũ ei p̃phetã cõsolatiõis verba mãdauit. Audiui inq̃t orationẽ tuã:vidi lachrymã tuã. Vides q̃ sit efficax res oratio:q̃ festinus & fidelis legatus lachryma supplicãtis. A maxilla ascẽdit in cœlum & altissimus nõ despiciet eã.

Quid non poterit qui propheticũ sic mutauit oraculum, diuinã flexit sub om̃i celeritate sen- tẽtiam? Necdũ quippe in mediũ atrii ꝓcesserat Esaias & iam Ezechię oratio penetrauerat cœ los. Conuertamur nos igitur ad parietẽ: Plore- mus corã dño q fecit nos. Et si merita forte nõ suppetunt illius offerenda memoriæ: instemus lachrymis & tãto magis ꝓcibus insistamus. De niꝗ si diligẽter aduertimus: nec illi dictũ est. Audiui perfectionẽ tuã. Memoratus sum iusti tiæ tuæ: sed orationẽ tuã audiui &c. Q; si ille statim auditus est qm̃ iustus erat: & tu tamẽ si ꝑseueraueris audieris. Nõ est illa diuina senten tia quã legisti. Peccatores deus nõ audit. Immo vero sicut ipse testat̃ peccatores vocare venit. Et tu illũ metuis inuocare? Vt qd vocat nisi vt audiat̃? Audiui inqt orõnẽ tuã & vidi lachry- mas tuas. vtilis res gratia lachrymarũ qñ & la chrymã videt deus & se eã vidisse cõmemorat. Infelix ego cui terra dat̃ australis & arẽs, & neu trum datur irriguũ postulãti. Forte quia non sedeo super asinũ meum, nec duritiã siue stoli- ditatẽ meam sedula meditatione coerceo. Quis dabit capiti meo aquas, & oculis meis fontem lachrymarũ? Alioquin timeo ne nõ adiiciat mi hi dominus quindecim annos cuius nec oratio nem audierit nec lachrymã viderit. Puto em̃ p annos quindecim non incõuenienter intelligi vitã illam beatã quæ sola est intelligibilis ætas & nõ iã tẽpus: sed æternitas. Puerilis est iterim vita nr̃a & vt paruuli agimus: vt paruuli sapi mus quotquot sumus. Illa vero ætas beata & æterna ipsa est dies tertia qua ascensuri sumus in templum domini sicut dictum est Ezechiæ.

Qui sint tres dies post quos in templum domini conscendemus.

k ¶Prima em̃ in hac vita dies laboris. Secunda post mortẽ dies requiei. Tertia post resurrectio nem dies est felicitatis. Vnde & Osee ꝓpheta ꝓmissum cõicans Ezechię viuificabit nos inqt post duos dies. In die tertia suscitabit nos & vi. in cõspectu eius. haud dubiũ quin in tẽplo ei⁹ vbi oẽs dicẽt gloriã. Et magna qdẽ ꝓmissio: sed nõ minus est signũ. Siquidẽ reuersus est sol de cẽ lineis p gradus quos descẽderat sicut legit̃ i Esaia. Et qdẽ qđ ad literã ꝑtinet magnũ id fuit & singulare: qđ ad spiritũ lõge amplius vbi de sole ipso vt arbitror nemo iã dubitat. Neꝗ em̃ est qui se abscondat a calore eius.

De decem lineis per quas sol legitur descendisse.

l ¶Quærẽdę igit̃ lineæ istæ. x. per quas descẽde rit & ascẽderit. Nã qui descẽdit ipẽ est & q ascẽ dit. Et fortassis ordines. x. creaturæ rationalis liceat suspicari linearũ nomine designari, nouẽ scilicet angelorũ, hominũ vnum. Quẽadmodũ autẽ per easdem lineas descenderit vel redierit diligentioris eget inquisitionis. Nã ꝙ descende rit & ascẽderit om̃ibus iam fidelibus est mani- festum. Vsq adeo siquidẽ semetipsum exinani uit: vt non modo minoratus ab angelis: sed op probrium hominum & plębis abiectio videret̃. An non infra homines visus est descendisse cũ ad inferos vsꝗ peruenit? Vnde etiam vt quidã ait, Mirum nõ erat apud superos tenebras esse cum sol descendisset ad inferos. Cæterum re- diit & ascendit vnde descenderat. Neꝗ inter homines vel in vno quolibet angelorũ ordine stetit. Sic decem lineis creuit vmbra dum in- clinatus est sol, neꝗ aliquid magnũ id foret nisi rediret per eosdem gradus, & decresceret ma- gis vmbra q̃ cresceret. Alioquin quid nobis ꝓ- desset si remaneret filius hominis in corde ter ræ? Loquebatur aliquando beatus Bernardus iocunda quadam deuotione super his decem diebus quibus post ascensionem domini pro- missum paraclitum orantes discipuli præstola bantur: dicebatꝗ videri posse: velut detentum ab ordinib⁹ singulis angelorũ per dies singu- los saluatorẽ ad patrẽ die decimo ꝑuenisse: & humano quodã more inducebat singulos ordi nes solennibus eum processionibus & trium- phalibus cãticis occupãtes. Et cum vellet trãsi re eos causantes ꝙ apud homines tantam fe- cerit moram, non modo passurus: sed etiam suscitatus. Ad eos autem nec declinare vellet. Quin etiã iuxta illud de euangelio cogẽtes illũ & dicentes Mane nobiscũ dñe quoniã aduespe rascit & m. e. i. d. Itaꝗ dieb⁹ nouẽ detẽtus deci- mo tãdẽ super oẽs choros angelorũ collocatus: sine vlla deinceps mora promissum spiritum in filios adoptionis effudit. Quod quidem an possit huic signo redeuntis per decem lineas so lis aptari: vos iudicate. Illud tamẽ om̃ibus mo dis constat quoniam signum est nostræ salutis ascensio saluatoris. Sed quærẽdum videtur cũ cõstet duodecim horis diurnum solis cursum constare: cur decẽ tantũ lineas in eodem signo descendisse vel ascẽdisse dicat̃. Forte em̃ pręter has decẽ duę quędã sunt lineæ quarũ in altera semper stetit: ad alterã nõ ꝑuenit. Prima siqui dem cõgrue diuinitas intelligit̃: initiũ diei fons luminis & toti⁹ deinceps claritatis origo. Hãc igit̃ nunq̃ trãsiit, nunq̃ ab ea descẽdit Christus deus noster. Hæc quidem prima linea rõnalis substantiæ nõ creaturæ: sed creatricis. Ex qua deinceps ꝓdiere quas diximus lineæ decẽ per quas sol descẽdẽs trãsiit & ascẽdit. Nã earũ no uissima spiritibus forte malignis cõgrue depu

tatur: in quibus velut crepusculū quoddā diei imitat & noctis perspicax sensus: sed malitiosus affectus nec oīmodo luce carēs intelligētia: sed voluntas nimirum tenebrosa. Cæterum nā ad eiusmodi lineā sol peruenit. Nunq̄ em̄ & nusq̄ vt ego arbitror, vel corporeus sol in crepusculo noctis apparuit: ne modo malignis spiritibus spiritalis sol illuxit: sed ne hoībus in eorū sorte dānatis. Nec miremur ꝙ linea dicit̄ in spiritib⁹ quoq; malignis. Licet em̄ nimia prauitas inueniat̄ in eis: peruersitas nimia, nimia fortitudo, oīs tamē eorū tā est iusta potestas q̄ iniusta voluntas. Sic ad lineā æquitatis prauitas dirigit̄ vel inuita, vt nemini vnq̄ nocere iniuste possint: cū oībus velint. Et in ipsa demū iustissima vltione qua pereūt qui redire aliq̄n noluerint: quodammodo ordinetur inordinata voluntas.

Item vt supra.

M ¶Reuersus est sol decem lineis &c. Quia duodecim horas constat esse diei: duas qdē nouissimas in cæteris creaturis licet intelligere: vnam in irrationabilibus, in insensibilibus alterā. Cæterū & si illas etiā velut quadam luce perfudit qui sua p̄ hæc īuisiblia patefecit: nō tamē ad eas vsq; descēdit. Illuminat angelos: illuminat hoīes cętera quidē oīa velut tenuiter attingēs, & sua uiter vniuersa disponēs. Vtinā ab eis quas nō attingit: per eas quas trāsiit lineas nos reducat. In vndecimā em̄ lapsus est lineā qui post cōcupiscentias suas vadit: quē nō ratio regit humana: sed trahit impetus & appetitus quodāmodo bestialis. Porro in duodecimam venit qui sine affectione, absq; fœdere, absq; misericordia est: obstinati animi & duri cordis apud quē nec verba prosunt, nec verbera, nec beneficia, nec flagella. Reducit autem ab his in hoīem cū ipsius beneficio de insensibilitate obstinationis, & violentia propriæ affectionis reuocamur ad arbitriū rationis. Cæterū nouē lineas quę sequunt̄ sic distinguere possumus: vt in trib⁹, cordis intentio: in tribus, locutio dirigatur. de q̄bus idē loquit̄ Ezechias. Memento quęso quō ambulauerim corā te in veritate &c. & qd̄ beneplacitum. f. i. o. t. f. Angeli nobis, vt legimus minima, archāgeli maiora annūciant. nec īmerito forte videnī minora dici mandata legis: maiora autē cōsilia perfectiōis. Deniq; paruulus est qui sola studet interim obseruare mādata. Angeli eorū semper vidēt faciē patris: maior dicēdus est qui cōsiliis perfectionis obtēperat. Qd̄ si illa angeli hæc archangeli suggerūt: per easdem cōscendimus lineas, si suo ordine exequi vtraq; satagimus. Per virtutes etiā miracula fiunt. Sed nolo vos talia æmulari. Securius & fortassis vtili⁹ sibi humilitas tua miraculis illustrat̄: si lucet lux tua corā hominibus vt videant o. t. b. verbi gratia. Præceptum est qd̄ lex dicit. Nō furtum facies. Consilium est qd̄ Ioannes ait. Qui habet duas tunicas det non habenti. Miraculum vero est qd̄ Martinus etiā; vnā chlamydem scidit & dedit egeno. Item præceptū est. Fugite fornicationē. Consilium est qui non nubit melius facit. Miraculū ꝙ nostri tēporis virgo nobilis nasum sibi præ nimio castitatis amore: ne nubere cogeretur abscidit. Cæterum ad exequēda mādata, consilia vel magnalia dei, necessaria fortitudo. Iam vero potestates malignos spiritus coercere principatus & bonis operibus facienda disponere. Dominationes obedientibus cęteris mira quadā potentia p̄eminere credunt̄. Horū igitur triū ordinum imitatio quædā nobis in cordis perfectiōne quærenda est. Huius autem primus est gradus noxios vitiorū affectus tan q̄ spiritus coercere malignos. Secundus, in bonis etiam affectionibus discernere & præferre cæteris meliores. Tertius gradus qui est summa interim perfectio cordis vt mihi videtur suo ipsius animo dominari: vt libere iam perfectus quisq; etiā qd̄ laudabiliter & vehemēter cupit quotiens necessitas exegerit deserat vel omittat & inueniatur quodammodo & ipse spiritus prophetarū subditus esse prophetis. Nec mihi errare videbit̄ si qs etiā tria hæc iustitiæ tribuenda decreuerit. Deniq; thronos aiunt dici per quos diuina iudicia exercētur: cherubim quoq; scientiæ plenitudinem designant: seraphim ardentes vel incendentes sunt. Beatus sane qui sermones suos disponit in iudicio ne offendat in verbo, ne quid dicat qd̄ noceat proximo, qd̄ displiceat deo. Et quidem iustus qui in principio sermonis accusator & iudex est sui. Et vt breuiter tria ista complectar: vtilis sermo est fideliter & veraciter iudicare seipsum: vel etiam alios de excessu sapienter instruere de processu, accendere de ingressu felicitatis æternæ. In quibus vtiq; tribus prudentia maxime necessaria est: per quam lingua erudiatur vt discrete, diserte, deuote loquatur: ad vitia deuitanda cum thronis, ad opera instituenda cum Cherubin, ad inflammāda corda cum Seraphin.

Bernardus.

Qui sunt qui consolationem domini mereant̄. 40

Consolamini consolamini popule me⁹ N dicit dominus deus vester. Non tm̄ semel dicit cōsolamini: sed secūdo vt certi simus ꝙ tā corpus q̄ aīam sit saluaturus qui neutrū suscipere est dedignat⁹. Sed in q̄bus putas? Plane in pplo suo. Ipse em̄ saluū faciet nō quoscunq;: sed pplm suū a pec. e. Et postmodū

non oĩe corpus: sed corpus humilitatis confi-gurabit corpori claritatis suę. Vis nosse populũ eius? Tibi derelictus est pauper ait hõ secundũ cor dei. Sed & ipse in euangelio. Vę vobis diui tes qui habetis hic cõsolationẽ vestrã. Quid eñ cõsolet eos qui suã habẽt cõsolationẽ? Nõ cõso latur Christi infantia garrulos, nõ consolantur Christi lachrymæ cachinãtes: nõ cõsolanť pãni eius ambulãtes in stolis: nõ cõsolanť stabulũ & psepe amãtes primas cathedras in synagogis. Cæterũ angeli nõ alios cõsolanť: Vigilantibus pastorib[9] & custodiẽtibus vigilias noctis. s.g.s. euãgelizatur gaudiũ nouæ lucis, & eis natus dicit esse saluator. Pauperib[9] atq laborãtib[9] nõ vobis diuites q vestrã haber cõsolationẽ: & nec diuitũ ĩter ipas noctis vigilias dies sanctificat[9] & nox in diem mutata est. Dicẽte angelo. Quia nat[9] ẽ vobis hodie saluator: vtiq in hac nocte.

Guilielmus de Call. Qȝ Christus vnicuiq iuxta meritorũ suorũ tribuat qlitatẽ.

O ¶Qui mẽsus est pugillo aquas & cœlũ palmo põderauit. In pugillo digiti cõtrahunť. In palmo extendunť. Pugillũ facit qui petẽti pauperi manũ claudit. Palmũ qui porrigit. Bene ergo aqs pugillo metiť: cœlos vero ponderat palmo dñs. Quia secularibus q velut aquę defluũt in mare gehennę secũdũ manuũ cõtractionẽ: Viris vero cœlestibus secũdũ digitorũ extensionẽ retribuet, vt & isti pugillo mẽsurenť, & isti palmo põderenť. Scimus etiã quia saluator noster palmũ fecit in cruce: digitos extẽdit. Dñs igiť cœlos palmo põderat: qa pondus vitę cœlestis ex imitatione suæ passiõis pẽsat. Scimus etiã q manus in pugillũ colligiť vt aliqd feriať. Aquę ergo pugilli mẽsurã expectãt: qa carnalis cõcupiscẽtię fluxus extremæ pcussionis vindictã cõtra se puocat. Hinc dñs per pphetã: Super manus meas depinxi muros tuos Sion. Muri Sion sunt q alios custodia muniũt spiritali. Muri ita q isti sup man[9] dñi sunt dipicti qa platos ecclesię man[9] saluatoris vulnerib[9] cõfossę aut cõmẽdãt: aut cõdẽnãt. Hinc est q rõnale mẽsurã palmi habuit: q summi põtificis pectus ornauit. Cũ eñ sacerdos meditatiõe dñicę passiõis beneficiũ secũdũ vires suas metiť: in eius pectore rõnale iudicii mnsuram palmi habere reperitur.

Galfridus. Quæ gratiæ significẽtur per arbores ecclesiæ solitudini repromissas.

41. P Dabo in solitudinẽ cedrũ & spinã &c. Horrẽdũ desertũ & vasta solitudo: cũ notus tm̃ in Iudęa erat deus. In cæteris autẽ nationibus nõ erat deũ intelligens aut requirẽs, misera solitudo vbi regnabãt vitia, colebanť idola, dæmonia adorabanť. Et nũc miseratione dexterę excelsi mĩa dñi plena est terra, idola corruerũt, princeps mũdi eiect[9] est. Quid retribuimus dño q in tẽpus acceptabile & dies salutis sua nos miseratione seruauit? Quãti prę cesserũt pterierũt & perierũt: qa sine deo fuerũt? Quid meruim[9] nos ne cum ipsis eo tẽpore nasceremur? Dabo inqt in solitudinẽ cedrũ sublimẽ in platis eccl'iæ. Eccl'iæ vitã supeminẽs huius arbor altitudo cõmẽdat: vt nõ sit sicut populus sic sacerdos sed deorsũ gregib[9] ĩclinat q sursum sũt qrẽtis appareat forma pastoris. Nihilomin[9] etiã fortis cedrus & ĩputribilis eosdẽ platos admonet: de tolerãtia tribulationũ & pseuerantia puritatis. Quid etiã de cedri huius odore loquamur? Magnũ aliqd & eximiũ pfert: delectat hoĩes: serpentes fugat. Sic apostolus Paulus & ei[9] similes Christi bonus ordor erãt. Odor opinio est: odor testimoniũ bonũ. Odor pcipuus & immẽsus notoria sanctitas & ĩsignis fama virtutis. Pingit cedrũ lingua mea quã vita nõ exprimit: & quã opere nõ exhibeo cõmẽdo ore psonã. Sed cũ hmõi cedro opus ẽ spina & myrtho & lino oliuæ, opus ẽ abiete vlmo & buxo simul. In qbus oĩbus attẽdẽdum q cũ oẽs vel plures ex eisdẽ arborib[9] p diuersas regiões in locis ĩuenianť ĩcultis tãto mag mysticũ sensum reqrit: quãto minus iuxta literã digna videť eẽ pmissio. Itaq cũ cedro opus ẽ spina vel ipsam cedrũ necesse est etiã spinã esse. Dico aũt vt peccata delinquentiũ nõ dissimulet: sed pungere magis studeat q palpare. Verũtamen nõ modo durũ magistri: sed patris pium ostendat affectũ vt cum spina myrthũ exhibeat. Siquidẽ lenis huius natura virgulti tẽperatiua & releuandis apta doloribus. Propter qd inter myrtheta pphetæ apparuit olim q vẽturus erat ad medendũ cõtritis corde & captiuis indulgentiã pstiturus. Est & oliua fructifera qui fuerit efficax in doctrina minister sciẽtię salutaris. Facile est ipsis quatuor totidẽ spiritus assignare virtutis: vt magnanimitas cedro: spinę iustitia: tẽperãtia myrtho: ligno oliuę prudẽtia tribuať Sed & facies quatuor aĩaliũ eisdẽ nihilominus congruum: aquilæ leonis bouis & hominis. Excellit in auibus aquila celsiore volatu: sicut inter arbores celsitudine cedrus. Leonina facies & humana spinæ & myrtho cõuenienter aptanť. Sicut eñ leo cruẽtus ẽ spina cruẽtãs, sic humanus dicit misericors & moderat[9] & mit. Exuit hominem qui humanitatem non exhibet & naturæ iniuriosus existit: ad instar bouis arantis cõsciẽtię terrã aperit pdicator strenuus & fidelis. Secunda promissio illos respicit quos in tribus saluandis dominus voluit nomine Danielis intelligi. Ait eñ. Ponam in deserto abietem

& vlmũ & buxum. Ad ꝑcedẽtia referẽdum vt nouerimus ordinẽ ipsum qui in his tribus nouissimis cõmendat̃ esse ſupparẽ fore: qui in primis fuerat ante ꝓmissus. Cõmunis eñ & illi apostolica ꝓfessio est: & si nõ ꝑlatio vel ꝑdicatio. Et fortasse ꝑpter hoc in vigintiquatuor senioribus duplicat⁹ est numerus apłorũ: ꝙ eoꝝ ꝓfessio Noe & Danieli pariter sit cõis. Ponã in deserto abietẽ & vlmũ. Abies ẽ q reñunciat mũdo q̃ sursum sunt quærẽs & sapiẽs: nõ est abies qui nõ ꝓficit. Minus autem qui respicit retro. Abies est mens deuota deo. Vlmus qui proxĩo officiosus existit. Vlmũ eñ se exhibet qui sterilem & infructuosum se reputat. Et fructibus alienis opitulãdo cõmunicãs perinde suos facit: efficaci⁹ sibi ꝓstãs dñ videt̃ q̃rere magis qđ vtile plurib⁹ q̃ qđ sibi. Buxus arbustũ magis q̃ arbor nõ sicut arũdo vento agitata est in locis humẽtibus vbi leuiatã dormit: sed in petrosis oritur in aridis & inaquosis, vbi ille q̃tumlibet quęrẽs nõ inuenit requiẽ. Attamen viret foliis nec hyeme nec æstate marcescẽs: ꝙ in viris verę religionis humilitas & patientia diligat hilaritatem vt nõ fiant sicut hypocritæ tristes. Insuper & lignũ eius cæteris solidius pœne osseã obtinet firmitatẽ: virtutẽ eius nõ abnegãs cui⁹ ꝓfert speciẽ pietatis. Libet huic ꝓmissioni beati malachię cõferre versiculos & tribus bona quatuor coaptare q̃ ex bono thesauro ꝓferens studuit cõmẽdare vir bonus vt cõueniãt duo primis ęque duob⁹, vltima referant̃ ad buxũ. Spnere mũdũ, spernere nullũ, spernere sese, spernere se sperni quatuor hæc bona sunt. Abies velut ex alto deorsum aspiciẽs: despicit mũdũ & terrena non reputãs aspernat̃. Nullũ despicit vlmus onera aliena suscipiẽs & sustẽtãs. Buxus ĩ magnis nõ ambulans difficile frangit̃ vel secatur, hmilitatis & patiẽtię typum gerẽs. Et quõ seipm̃ spernit humilis sic patiẽs spernit se sperni. Eisdẽ tribus illa etiã tria cõueniũt super quibus nos erudiens apparuit gratia saluatoris vt sobrie, iuste, pieq; viuamus. Ad buxũ sobrietas pertinet ꝙ non in terra suauiter viuentiũ vbi nec sapientia inuenit̃: sed in locis scopulosis & aridis oriat̃. Ad vlmũ iustitia ꝙ exhibeat cuiq; qđ suũ est, Insuper & seipsam. Ad abietẽ pietas cultus dei: ꝙ ei vacet, ei soli placere cõtendat. ¶ Sequit̃. Vt videãt & sciãt & ĩtelligãt pariter & recogitẽt. Quasi diceret. Ad hoc dabo ꝑlatos subditis: ad hoc ponã ĩ ecclesia viros in religiõe ꝑfectos vt nõ mõ sibiipsis: sed & aliis vita eorũ ꝓsit ad verã vitã, & videtes sciant q̃ certa sunt & manifesta recogitẽt ruminãdo & deliberãdo q̃ dubia, intelligãt q̃ occulta. Sciant reprobare malum & eligere bonũ: quã sciẽtiã tollit amor peccati dum ꝑiudicium voluptatis arbitrium volũtatis excecat. Terribilis qdẽ secũdũ volũtatis examen. Aug. ait nullũ esse tã veniale pctm̃ vt nõ fiat criminale dum placet. qđ de eo tamẽ intelligẽdũ est placito in quo animi obdurati & impœnitẽtis obstinatio desperata cõsistit. Cæterũ iuxta nostrã reputationẽ nihil est tã criminale vt nõ fiat veniale dũ displicet. Sic igit̃ ex visione videlicet ex cognitione cedri & cæterorũ ꝓficiũt ad scientiã qui videt & ex eoꝝ cõparatione sibi displicent & vilescũt. Hæc scientia timori & pietati succedit: qa tũc primũ salubriter qsq; cõpũgit̃ cũ a diuinis iudiciis expauescẽs pietatis cõsolatione respirat. Recogitare cõsilii est: & dicunt̃ aĩalia mũda quę ruminãt. Et queadmodũ necessaria ẽ fortitudo vt cognoscens iniquitatẽ suã & pœnitẽs qui firmũ gerat propositum opera deinceps meliora sectãdi: sic fortitudini opus consilio vt recogitãdo deliberet, qd liceat, qd expediat, & ĩter ipsa qd maius aut minus. Intellectus ad occulta iudicia pertinet vt nõ secũdũ faciẽ: sed iustũ iudiciũ iudicemus. Qui necessarius est maxĩe ꝑpter spinã, vlmũ & buxũ. Nã cedrus myrthus, oliua, secũdũ faciem acceptant̃: abies abiit & recessit surrexit nõ est hic: cõmendet̃ an vitupereẗ ignorat. Succedit huic intellectui sapientia vel magis accedit q̃ in spũalium charismatũ donis summa est & suprema. Siquidẽ sapiẽtia trahit̃ de occultis. Ipsa est q̃ adipe frumẽti satiat intelligẽtẽ, vt nõ modo illustret̃ lumine veritatis: sed eiusdẽ etiã sapore fruatur & delectetur in ea.

Ailredus. Q꞉ sancti ꝑdicatores quatuor modis exaltant vocem suam.

QVã pulchri sup mõtes pedes annũciãtis & ꝑdicãtis pacẽ &c. Sancti apostoli 52.
viriq; apostolici quos ad debellãdum Q
atriũ fortis Christ⁹ misit ĩ mũdũ vocẽ suã quadrifarie exaltarũt: regni dei ꝑdicatione: bonorũ cœlestiũ ꝓmissione: cõtẽptu ꝓsentiũ: intẽtione futuroꝝ. Inde est ꝙ de ipsis cũ admiratione ꝓpheta exclamat. O q̃ pulchri sup mõtes virtutũ pedes. i. affectiões euãgelizãtiũ pacẽ hoĩbus bonę volũtatis, ꝑpter bona cœlestia terrena spnẽtib⁹. Pulchri sane pedes qb⁹ nec saltẽ puluis adheret: sed velut posita ĩ peluim aqua ab ipso Christo abluit̃: aut ĩ ipsos ꝑpter quos cõtrahit̃ ipo dño iubẽte excutit̃. Quicqd eñ ꝑdicatores vel ꝑlati ex occasiõe officii sui terrenarum affectionũ pulueris cõtrahũt: vel ab ipsa charitate ꝑ q̃ cõtrahit̃ Christo operãte diluit̃, scđm illud Charitas operit multitudinẽ peccatorum: vel in ipsos pro quibus laborant si fuerint ingrati vel inobedientes excutitur vt totum nec ꝑdicatori: sed ipsiis potius imputetur.

Gillebertus.

Q; pacē nobis peperit afflictio carnis Christi.

53. R Disciplina pacis nostræ super eū. Disciplinam debitę nobis pœnæ Christus sustinuit: vt nobis iustitiæ pacem refunderet. Ipse punitus, tu repropitiatus. Et tu punitus: sed pœna tua pacem tibi parturire nō potuit. Hostia immunda contaminatos mundare nō poterat, nō modo alios: sed ne seipsam quidem. Et pœna igitur erat & pax non erat. O misera & grauis disciplina super filios Adā conterens & non protegens: puniens & nō purgans: consumens & non concilians. Consumit sed carnis substantiam non culpam. Quid illi & paci? Quando pacem conferet cui est cū peccato cōmercium? Quando conferet gratiā qui non aufert culpam? Iustitia enim & pax osculatæ sunt. Disciplina ergo pacis nostræ super eū qui nobis attulit fructus pacatos iustitiæ.

Serlo.

Quomodo sancta ecclesia in terris a domino construatur.

54. S Ecce ego sternam per ordines lapides tuos & fundabo te in saphiris: ponam iaspidem propugnacula tua & portas tuas in lapides sculptos & omēs terminos tuos in lapides desiderabiles. Lapides in Hierusalem dominus sternit, cum fideles quosq; in aptis officiis in ecclesia disponit. Fundat in saphiris qui sunt aerei coloris cum iustos vitam cœlestem ducentes sustentamentum aliorum constituit. Iaspidē ponit ꝓpugnacula q est viridis coloris: quia illi qui in fidei viriditate persistūt & nulla persecutione fuscanť: sunt aliorum in sancta ecclesia defensores. Lapides sculpti portę dicuntur: quia illi qui qđ prædicant verbis, factis ostendunt vere sunt aliorum introductores ad vitam. Hi vere sculpti sunt qui qđ verbis annunciant, in seipsis per bonā operationē demonstrant. Ii lapides desiderabiles termini ponunť ecclesiæ, qa in omi tēpore vel loco placēt ei iusti ī officiis ecclesię fideliter laborātes.

Galfridus.

Q; vehemens desiderium gratiam promereť.

55. T Omnes sitientes venite ad aquas. Et q non habetis argentū properate emite & comedite: quasi diceret. Qui nō habetis precium: precium date. Offerte meritum qui meritum non habetis. Immo qui de merito non præsumitis, desiderium exhibete. Credite domino si mihi non creditis. Optimū huius poculi precium, sitis: magnū huius gratię meritum: feruens desiderium cordis. Benignus spiritus sapientiæ inuitū non coget: voluntarium non fraudabit.

Bernardus.

Q; nummo voluntatis propriæ dona gratiæ sint emenda.

Venite emite absq; argento & absq; vlla cōmutatione vinum & lac. Nō ignoratis quid lactis dulcedo: qd vini designet austeritas. Quid est autem emere absq; argento & absq; vlla cōmutatione? Nō talis est emptio apud amatores hui⁹ seculi: sed apud auctorē seculi alia esse nō potest. Propheta dixit domino: deus meus es tu quoniam bonorum meorū non eges. Quam igitur ei conmutationem dabit homo pro aīa sua: qui nullius eget: & cuius sunt vniuersa? Gratia gratis datur: etiā cū emitur gratis emitur: quia qđ dať ꝑ ea nobis melius retineť. Nūmo igitur propriæ voluntatis emenda sunt omnia: quam dimittētes nihil amittimus: & lucramur plurimum cōmutantes illam in melius, vt cōmunis fiat quę propria fuit. Porro cōmunis volūtas charitas est. Emimus ergo absq; cōmutatiōe recipiētes qđ nō habuimus & qđ habuimus melius retinētes. Quando vero cōpatietur fratri qui in propria voluntate nescit compati nisi sibi? aut quando amans seipsum: diliget iustitiam, & odio habebit iniquitatem? Simulare quidem potest ante oculos hominū etiā & semetipm̄ seducere vt cū priuato amore vel odio ducitur: cōpassionis affectum aut zelum putet esse iustitiæ. V

Galfridus.

Vbi & qualiter dominus sit quærendus.

Quærite dominum dum inueniri potest: inuocate eum dum prope est. Inquirendo deum considerandum est quomodo sit quærendus: qua causa vbi & quando. Tribus modis quærēdus est. In corde in opere in sermone. In corde per pœnitentiam delictorum: per contemptū mundanorum: per desiderium supernorum. In opere misericordiam exhibendo indigenti: humilem obedientiam ꝓsidenti: firmam patientiā disciplinæ cœlesti. In sermone per confessionem peccati: per laudationem dei: per ædificationē proximi. Qua causa sit quærendus deus satis apparet: cum sine eius auxilio nec a malo abstinere nec in bono perseuerare: nec ad ipsum possimus peruenire. X

Gillebertus.

Q; in sermone diuino & scientiam & feruorē quærere debeamus.

Verbum quod egredietur de ore meo non reuertetur ad me vacuum: sed faciet quæcūq; velim & prosperabiť in iis ad quæ misi illud. Ad quæ? habes in euangelio. Ignē veni mittere in terrā & q. v. n. vt ar. Semē est verbū dei: & in eo (sicut apud Iob legis) & lux æstus spargiť Y

uper terrã. Sed nescio quo pacto lux amplius germiauit. Et dilexerũt homines magis lucẽ q̃ feruorẽ: nisi id quod ipsi magis sibi de luce placent, q idipsum quod lucet nõ amplectunt. An nõ tibi videtur didicisse naturã ignis nõ succẽdens. Cũ audis aliquẽ quasi gloriantẽ & dicentem, non me illę scripturæ sacrę sermo ędificat quid aliud tibi videtur dicere q̃ pdidit in me efficaciam verbũ ignitũ? Sterilitatem suã imputat verbo qđ q̃tum in se est crescit: & fructificat. Q̃ gloriosa frater iactãtia q nõ te sermo diuinus ędificat q ista loqueris? Forsitan euersa & euulsa nõdum sunt vetera: ideo noua superędificari nõ valent, nõ germinare, nõ gigni. Felix in quo amoris mũdani desiccatus est humor & viror deficit. In eo facile igniti verbi vis operat. verbũ dei, & lucet & ardet neutra in te virtute priuetur: sed geminam de isto semine concipe fœtum. Sterilis reputatur vterus qui istis fœtibus nõ grauidatur.

Bernardus.

Q̃ peccatorẽ deceat dñm humiliter depcari.

58. Z Clama ne cesses, quasi tuba extolle vocem tuã. Quasi tuba, inquit, qa in spiritu vehementi increpãdi sunt temerarii. Me etẽ ait quęrũt q seipsos nõdũ nouerunt: nec tamẽ hoc dico vt peccatoribus auferam orandi fiduciã: sed volo eos orare tanq̃ gẽtem q̃ peccatũ fecerit nõ iustitiã. Orent ergo p indulgentia peccatorũ suorũ in aĩo cõtrito, & spũ humilitatis. Temeritatẽ eẽ dico qñ is in cui⁹ cõscientia pctm̃ adhuc aut vitiũ aliqđ regnat: ambulat in magnis: & in mi.s.s.minus sollicitus p periculo animę suę.

Stepha. De duritia cordis humani.

& 59. Palpauimus sicut cęci parietẽ & quasi absq; oculis attrectauimus. Cęcus cũ palpat parietẽ eũ qdẽ tãgit: sed qualis vel quãt⁹ sit paries nõ dephẽdit. Igit sicut cęc⁹ parietẽ palpat q mortalitatẽ ac infirmitatẽ suã attẽdit & cognoscit: & inde nõ humiliatur.

Galfridus.

Q̃ de⁹ & virtutes & virtutũ pmia largiatur.

p 61. Pro ęre afferã argẽtũ & p ferro aurũ & p lignis ęs, & p lapidib⁹ ferrũ. Aes patiẽtia, ferrũ pseuerãtia annimi ẽ, & labor iprob⁹ vicẽs oĩa: sicut oĩa ferrũ domat. hęc igit in oĩ actiõe viriliter agit. Illa in tribulatiõe pcussione nõ deficit. Lignũ fragilis & carnalis affect⁹. Lapis est anim⁹ obdurat⁹. Argẽtũ & aurũ diuitię salutares, quas pmisit de⁹ diligẽtib⁹ se. Nõ ergo daret dñs p ęre argentũ, & p ferro aurũ: nisi ante dedisset p lignis ęs & pro lapidibus ferrũ. Nõ redderet pręmia p virtutib⁹, nisi virtutes ante p vitiis statuisset.

Bernardus.

Q̃ mltiplicẽ cęlestis medic⁹ attulit disciplinã.

Spiritus dñi sup me eo q vnxerit me. 61.
Veniebat vt audis vngere cõtritiões A
nfas ac lenire dolores. lõq venit vnct⁹ venit mãsuet⁹, & mitis, & multę.m.o.t.se. Sciebat se ad infirmos descendere: exhibuitq; qualem oportuit. Sed qm̃ multę erãt infirmitates multa quoq; puidus medicus medicamẽta curauit afferre, attulit spm̃ sapientię & intellect⁹ spm̃ cõsilii & fortitudinis, spm̃ scientię & pietatis, & spm̃ timoris dñi. Vides quot phialas plenas odoramẽtis cęlestis medicus prępárauit: ad sananda vulnera miseri qui incidit in latrones Spũs aũt vitę erat in phialis. Ex his pfecto ifudit oleũ meis vulnerib⁹ infudit & vinũ: sed minus q̃ olei. Sic nẽpe cõgruebat meis infirmitatibus vt miam supexaltaret iudiciũ queadmodũ vino oleũ superfert effusum. attulit pinde quinq; cados olei vini nõ nisi duos. Vinũ siqdẽ timor tm̃ & fortitudo fuere: reliqua quinq; oleum ppria suauitate designant. In spũ fortitudinis tanq̃ potẽs crapulatus a vino descẽdit ad inferos cõtriuit portas ęreas: & vectes ferreos cõfregit: alligauit fortẽ, & vasa captiuitatis eripuit. Descẽdit nihilomin⁹ i spũ timoris: sed timẽdus nõ timidus. O sapiẽtia quãta arte medendi in vino & oleo animę meę sanitatem restauras fortiter suauis & suauiter fortis: fortis pro me, suauis mihi.

Petrus Rauennas.

Q̃ crucis iniurias Christus ad nostra nititur merita detorquere.

Expandi manus meas tota die ad po- 65.
pulũ incredulum nõ credentẽ: sed cõ B
tradicẽtẽ mihi. Vide misericordiã saluatoris, rogat de⁹: qa nõ tã vult esse dñs q̃ pr: rogat p misericordiã ne vindicet p rigorẽ. Tota die, inqt, expãdi man⁹: nõne q man⁹ expãdit ipso habitu rogat? Expãdi man⁹ meas: distẽdit mẽbra: dilatat viscera: pectus porrigit: offert sinus: gremiũ pandit: vt patrẽ se tãtę obsecrationis demõstret affectu. Audi & alit rogãtẽ deũ. Popule me⁹ qd feci tibi aut quid cõtristaui te. Nõne dicit? Si diuinitas ignota est: vel caro sit nota? Videte videte in me corp⁹ vestrũ, mẽbra viscera vfa, ossa vfa, vestrũ sanguinẽ. Et si qđ ẽ dei timetis? quare vel qđ vestrũ est nõ amatis? Si deũ fugitis quare nõ recurritis ad parẽtẽ? Sed forte vos passionis meę quã fec stis magnitudo cõfundit. Nolite timere, crux hęc, nõ me⁹ sed mortis acule⁹. Claui isti nõ infigũt mihi dolorẽ: sed vestri mihi alti⁹ infigũt charitatẽ. Vul

nera hęc nō educūt gemit⁹ meos:ſʒ magis vos meis viſcerib⁹ introducūt. Extēſio corporis mei vobis dilataꝛ in gremiū:nō meā creſcit in pœnam. Sanguis meus nō mihi deperit:ſed vobis derogaꝛ in precium. Venite ergo redite,& vel ſic probate patrē quē videtis pro malis bona, pro iniuriis amorē,pro vulneribus tantis tantā rependere charitatem.

Cantica ſine titulo.

Qꝫ deus electos ſuos contēplationis vberibus conſoletur.

66 C Sicut mater cōſolatur filios ſuos &c. Sicut eñ puerū deſiderio materni lactis affectū ipſa mámarū ingeſtiōe gēitrix cōſolaꝛ:ita de⁹ electorū corda deſiderio ſuę beatę viſionis fatigata ineffabili contēplatiōis ſuę manifeſtatione ſolatur.

Finitur Eſaias propheta.

Sequitur Hieremias.

Bernardus.

Qꝫ prelati non gloriam vel ocium ſectari debeant,ſed laborem.

ca. 1. D Vt euellas & deſtruas,& diſpdas & diſſipes &c. Quid hoꝝ faſtū ſonat? Ruſticāi magis ſudoris ſchemate q̄dā labor ſpiritalis expſſus ē. Dice prelate exēplo pphetico pſidere nō tā ad imperitādū,q̄ ad factitandū qđ tēpus reqrit. Diſce ſarculo tibi opus eſſe nō ſceptro:vt opus facias pphetę. Et qdē nō ille regnatur⁹ aſcēdit:ſed exſtirpaturus. Putas ne & tu iuenias aliqd elaborādū in agro dñi tui? Et plurimū nō plane totū quiuere emūdare pphetę. Quādo ergo libet gloriari vbi ociari nō licet.

Petrus Damianus.

Qꝫ duplici culpę ſubiaceat qui linguę impetū non refrenat.

2. E Duo mala fecit populus meus,me dereliquerūt fontē aquę viuę & foderunt ſibi ciſternas diſſipatas,q̄ cōtinere nō valent aquas. Ocioſis verbis aſſuetus duplici culpę videꝛ obnoxius:qui & diuinas laudes ad quas ex iure teneꝛ abiicit & ſupfluę loquacitati aqua phibetur inſiſtit:ſicut de qbuſdā dicitur:duo mala fecit populus me⁹. Qui nimirū derelicto fonte aquę viuę:hoc ē poſtpoſito verbo vitę ora ſua ciſternas faciūt:ex qbus nō noui:ſed veteris hoīs verba preferūt:queadmodū non recentem de fonte: ſed ſentinoſam potius aquā preferūt. Et quia labia ſua moderata neſciunt diſcretione reprimere,ciſternę diſſipatę aquas nequeunt continere.

Caſſianus.

Quomodo vicia debeant extirpari.

Nouate vobis nouale, & nolite ſerere ſup ſpinas. Facilius cuiuſlibet arboris noxia latitudo ac pceritas exareſcit:ſi antea radices eius qbus initur vel nudatę fuerūt vel abſciſę. Et infeſtantes humores aquarū cōtinuo ſiccabunꝛ cū generator earum fons ac pfluentes venę ſolerti induſtria fuerūt obturatę. Quāobrem vt acidia vincaꝛ ante ſuperanda eſt triſtitia. vt triſtitia ppellatur: ira prius eſt extrudenda,vt extinguaꝛ ira,philargyria calcāda eſt,vt euellaꝛ philargyria fornicatio expellēda eſt,vt fornicatio ſubruaꝛ,gaſtrimargię eſt vitiū caſtigandū.inanis vero gloria atqꝫ ſuperbia aliter nos impugnant:& aliter expugnanꝛ. Sola eñ humilitas preualet iis duabus. 4. F

Bernardus.

Qꝫ ſcientię cibus conſcientię grauet ſtomachū niſi charitatis ignibus decoquatur.

¶Ventrē meū doleo,ventrē meū doleo. Sicut G
cib⁹ indigeſtus & q bonā nō habet decoctionē malos gñat hūores & corrūpit corp⁹nō nutrit ita & mltta ſcia igeſta ſtomacho aię quę eſt memoria:ſi decocta igne charitatꝭ nō fuerit: & ſic p quoſdā artus animę mores.ſ.atqꝫ actus trāſfuſa,atqꝫ digeſta quatin⁹ ipſa de bonis quę nouerit vita atteſtante & moribus bona efficiaꝛ: nōne illa ſcientia reputabiꝛ in peccatū tanq̄ cibus cōuerſus in prauos noxioſqꝫ humores? An nō malus humor peccatū? An nō mali humores praui mores? An nō iflatiōes & tortiōes in conſcientia ſuſtinebit q hmōi eſt ſciens.ſ.bonū & nō faciens? Et forte in pſona talis aię ppheta plangit dicēs. Ventrē meū doleo vētrē meū doleo:niſi qđ ipſa geminatio geminū videꝛ innuere ſenſū. Puto eñ qꝫ & in ſua pſona potuit hoc dixiſſe ppheta:qđ videlicet ſcientia plenus & ęſtuans charitate, & oīno effundere cupiēs nō inueniret q curaret audire. Et ſic quaſi oneri ſua ſibi ſcientia erat:quā cōmunicare nō poterat. Plāgit itaqꝫ pius eccleſię doctor tā illos qui ſcire cōtēnunt quomodo ſit viuendum q̄ illos qui ſcientes male nihilominus viuunt.

Galfridus.

Qꝫ aquā ciſterna faciat frigidam cum mens in malitia perſeuerat.

Sicut frigidā facit ciſterna aquā ſic frigidā fecit malitiā ſuā. Hoc diciꝛ de aīa 6. H
in malitię ſtudiis obſtinata:vbi eñ in pectore pctōris efferbuit pœnitētię zel⁹:nō cul

pa frigeſcit:ſed tãq̃ bulliẽs aq̃ cõſumit. Frigidã
facit ciſterna aquã quotiẽs in q̃dã īſenſibilitate
perpetratã cõſeruat mens obſtinata malitiam.

Bernardus.

Q; p menſura charitatis ęſtimet aię latitudo.
l ¶Et inhabitabo in eis & deambl'abo in illis. O
quãta illi aię latitudo, quãta & meritorũ pro-
gatiua, quę diuinã in ſe pręſentiã & digna in-
uenit ſuſcipe, & ſuſcipiẽs capere! Quid illa cui
& ſpatia ſuppetũt deãbulatoria ad opus maie
ſtatis! Nõ eſt pfecto intricata forẽſibꝰ cauſis cu
risve ſecularibꝰ, nec vẽtri & luxurię dedita: ſed
nec curioſa ſpectãdi: ſeu cupida oĩno dominãdi
vel etiã timida dñatu. Oportet nãq; prio his oĩ
bus vacuã eſſe aĩam, vt cęlũ fiat atq; habitatio
dei. Sed & odio ſiue inuidię aut rãcori minime
prorſus indulgẽdũ. Deĩde neceſſe eſt eã creſce-
re ac dilatari, vt capax ſit dei. Porro latitudo
eius dilectio eius. Sicut ait apl's: Dilatamini in
charitate. nã etſi aĩa minime cũ ſit ſpũs corpo-
reã recipit quãtitatẽ: tñ cõfert illi gr̃a qđ nega
tũ eſt a natura. Creſcit qdẽ & extẽdit: ſed ſpiri
taliter. Creſcit nõ in ſubſtantia: ſed in virtute.
Creſcit & in gl'ia. Ergo quãtitas cuiuſq; aię ęſti
met de mẽſura charitatis quã habet: vt q̃ mul
tũ habet charitatis magna ſit, q̃ parũ parua: q̃
vero nihil, nihil: dicẽte apl'o Paulo. Si charitatẽ
nõ habuero nihil ſum. Q; ſi quãtulãcũq; habe
re cœpit, vt ſaltem diligẽtẽ ſe diligere curet ac
ſalutare vel fratres ſuos, & eos q ſe ſalutant: iã
nõ nihil qdẽ illam aĩam dixerim, q̃ in rõne da-
ti & accepti ſocialẽ ſaltẽ retinet charitatem.

Galfridus.

Q; qui in tẽplo male vixerit de templi nõ de-
beat confidere ſanctitate.

7. k NOlite confidere in verbis mẽdacii &c.
Quę ſunt iſta verba mẽdacii in quibꝰ
nos pph'a cõfidere phibet! Tẽplũ dñi. t.
d. tẽpłu dñi eſt. Primũ qdẽ nõ vident verba ſed
verbũ vnũ tertio repetitũ. Et ſi pꝑter repetitio
nẽ verba dicũt, quõ verba mẽdacii! nõne em̃ tẽ
plũ dñi ẽ eccl'ia Chriſti! tẽplũ dñi illđ ẽt qđ Sa
lomon ędificauit ſuo tpe fuit! An iõ verba mẽ
dacii erãt qa fecerãt illud ſpeluncã latronũ! Ti
meamus & nos & cogitemꝰ quõ nos oporteat
conuerſari in domo dei. Væ nobis ſi et nobis
pꝑter mala nr̃a opa relinquat domꝰ nr̃a deſer
ta. Pauẽs ſc̃tũs Iacob q̃ terribilis eſt, inqt, locus
iſte &c. Vane & pniciose cõfidit in verba mẽda
cii q ſic dicit, tẽplũ dñi, tẽplũ dñi ẽ. acſi ob ipſiꝰ
gratiã tẽpli ſua prauitas vel nõ appeat deo vel
diſpliceat vel ab eo puniri nõ debeat: cuiꝰ ocl'is
cũ oĩa nuda ſint & apta qđ in tẽplo ſuo in ſan
ctuario ſuo cõmittit ignorabit! nõ eſt ipſe q ſuę
domus vitia vltimus ſciat: neq; illũ ſi fuerit in
ſacerdote latebit q in angelis repit prauitatẽ.
an forte videat & negligit! Immo vero grauiꝰ
illi diſpliceat neceſſe eſt ſuorũ negligẽtia mini
ſtrorũ. Et quõ inquies curare credẽdus eſt qđ
tãdiu tolerat, & diſſimulat! O ſi ſcires q̃ longa
eſt vltio, breuis tibi diſſimulatio videret. Diſſi
mulat ad pnĩam: tu vero tibi potiꝰ irã theſau-
rizas. Aut forte ſcđm multitudinẽ irę ſuę non
q̃ret, & tibi pcet q peccãtibꝰ angelis nõ pepcit!

Q; difficile morbus inuidię reme
dium conſequatur.

ECce ego mittã ſerpẽtes regulos qbus 8.
nõ eſt ĩcãtatio, & mordebũt vos. Sciẽ L
dũ eſt inuidię morbũ difficiliꝰ ad me-
delam q̃ cętera vitia peruenire: nam eũ quem
ſemel veneni ſui peſte corruperit pene dixerim
carere remedio. Ipſa nãq; eſt lues de qua figu-
raliter dicitur p prophetã. Ecce ego mittã ſer-
pẽtes regulos &c. Recte igit mortiferis baſiliſci
venenis morbꝰ inuidię cõparat: qua primus il
le oĩm venenoꝝ auctor & princeps & periit, &
pemit. nã añ ſui q̃ eiꝰ cui ĩuiderat ĩteremptor:
priuſq̃ in hoĩem mortis virus infunderet ipſa
ſe pdidit. inuidia em̃ diaboli mors ĩtroiuit ĩ or
bẽ terrarũ. Imitant autẽ eũ q ſunt ex pte eiꝰ. Si
cut em̃ ille q primꝰ eiuſdẽ mali peſte corruptꝰ
eſt nec medelã pœnitẽtię, nec fomẽtũ vllius cu
ratiõis admiſit: ita & ii q iiſdem ſe pcutiendos
morſibus tradiderũt, oẽm opẽ ſancti incãtato-
ris excludunt: qa cũ vtiq; nõ culpa eorũ qbꝰ in
uident: ſed pſpitate crucient: erubeſcũt ipſam
pdere veritatẽ extrinſecus quaſdã ſibi ſupfluas
& ineptas cauſas offẽſiõis inqrũt: q̃rũ qa oĩmo
do falſę ſunt vana curatio eſt: cũ illud mortife
rũ virꝰ qđ nõ vult pdere lateat in medullis. de
quibꝰ ille ſapientiſſimus cõpetẽter expreſſit. Si
momorderit ſerpẽs nõ in ſibilo nõ eſt abũdãtia
incãtori. Iſti em̃ ſunt taciti morſus qbꝰ ſolis ſa
piẽtiũ medicina nõ ſubuenit: nã vſqueadeo in
curabilis eſt iſta pnicies, vt blandimẽtis exaſpe-
ret, inflet obſequiis, muneribꝰ irritet: qa vt idẽ
Salomon ait, nihil ſuſtinebit zelus. Quãto em̃
ampliꝰ aut humilitatis ſubiectione, aut virtu-
te patiẽtię, aut munificẽtię laude pfecerit: tãto
ille maioribꝰ ſtimulis incitat: qui nõ niſi ruinã
aut mortẽ eiꝰ: cui ĩuidet, cõcupiſcit. Quis aũt
eſt q ſe vt ſatiſfaciat ĩuidenti a bonis corruere
aut a proſperis alienari, aut calamitate aliqua
velit inuolui! Quapropter ne totũ quicqd in
nobis ĩuidum eſt: vno tãto huius mali morſu
baſiliſcus interimat diuinũ, cui nihil impoſſibi
le eſt imploremus iugiter auxiliũ. Cętera etem̃
venena ſerpẽtiũ. i. carnalia pc̃tã: qbus vt cito in
uoluitur: ita facile expurgat hũana fragilitas:
habẽt aliqua vulnerũ ſuorũ veſtigia: qbꝰ q̃uis

terrenum corpus perniciosissime cõtumescat: tamẽ si theriacę remedium aut ipsam salutariũ verborum medelam aliquis peritissimus diuinorum carminũ incantator admouerit: ad ppetuam animę mortẽ pernicies virulenta nõ peruenit. Inuidię autẽ quasi a regulo serpẽte effusum virus ipsam vitã religiõis ac fidei priusq̃ vulnus in corpore sentiatur excludit. Hos aũt serpẽtes deus mittere dicit: nõ quia sit auctor inuidię: sed quia tales in reprobum sensum tradi iusto dei iudicio promerentur.

Bernardus.

Q3 detractor q̃tum in se ẽ perimat charitatẽ.

9. M Ntrauit (al's ascẽdit) mors p fenestras nostras. Tunc mors per fenestras nostras ingreditur: cũ prurientibus auribus, & oribus letale poculũ detractionis inuicẽ nobis ministrare cõtendimꝰ. Nõ veniat anima mea in consilio detrahentiũ: quoniã deus odit eos, dicente apostolo. Detractores deo odibiles. Nec mirũ cũ id pręcipue vitiũ charitatẽ q̃ deꝰ est, cęteris acrius impugnare, & pseq cognoscatur. Oĩs eñ qui detrahit primũ, qdem seipsum prodit vacuũ charitate: deinde qd aliud intendit: nisi vt is cui detrahit veniat in odium vel contẽptũ ipsis apud quos detrahitur. Ferit ergo charitatẽ in oĩbus qui audiũt lingua maledica: & q̃tum est in se necat funditus & extinguit: nõ solum autem si in absentibus vniuersis ad quos volãs verbum forte per eos qui pręsentes sunt venire contigerit.

Cassianus.

Q3 dęmones a nobis superati contritione duplici conterantur.

17. N Ndue sup eos iram furoris & duplici cõtritiõe cõtere eos. Nulli dubiũ est cũ dęmones a nobis fuerint superati, eos cõtritione duplici cõterendos. Primũ q hoĩbus expetentibꝰ sanctitatẽ illi eã possidentes amiserũt: causaq; extiterũt pditiõis hũanę. deinde q spũales substãtiæ fuerint a carnalibus terrenisq; deuictę. Vnde & in eos torquet: illa cõfusio quę nos manebat si ab ipsis fuissemꝰ elisi, secũdũ illud Caput circuitꝰ eorũ, labor labiorũ ipsorũ operiet eos. Et cõuertetur dolor eiꝰ in caput eius. Sicut igit & nos qñq; elidunt, & ipsi similiter elidunt: nec victi sine cõfusione recedunt. Has igitur ruinas hostium suas victorias intuens vnusquisq; sanctorũ: cũ exultatiõe pclamat. Persequar inimicos meos & cõ. eos donec deficiant.

Bernardus.

Q3 Iesus vir etiam in vtero matris fuerit.

Ouum creauit dñs sup terrã. Fœmi- 31.
na circũdabit virũ. Quę est hęc fœmi O
na? Quis vero iste vir? aut si vir quomodo a fœmina circũdatus? aut si a fœmina circũdari potest quõ vir? Et vt apertius dicam quomõ simul potest & vir eẽ in vtero matris? Hoc est eñ a fœmina circũdari. Si dixisset fœmina circũdabit infantẽ vel puulũ: nec nouum videretur nec mirũ. Nũc vero quia nil tale posuit: s3 dixit virũ: verto me ad cõceptũ partũq; virginalem. Si forte inter plurima noua ac mira quę ibi inspicit qui diligenter inquirit, etiã hanc quã de ppheta contuli reperiã nouitatẽ. Ibi agnoscitur lõgitudo breuis, latitudo angusta, altitudo subdita, pfunditas plana. Nunqd nõ facile est inter hęc agnoscere fœminã virũ circundantẽ: cum Mariã videas Iesum suo vtero circũplectentem. Virum autem dixerim Iesum fuisse nõ solum cũ iam diceret, Vir propheta potens in ope & sermone: sed etiã cũ tenera adhuc infantis mẽbra dei mater blando vel foueret in gremio, vel duraret ĩ vtero. Vir igitur erat Iesus necdum etiã natus: sed sapientia nõ ętate, animi vigore nõ corporis, maturitate sensuũ, nõ corpulentia mẽbrorũ, neq; eñ minus habuit sapiẽtię vel potius nõ minꝰ fuit sapientia Iesus cõceptus q̃ natus: paruus q̃ magnus. Siue ergo latens in vtero, siue vagiens in pręsepio, siue iam grandisculus interrogans doctores in tẽplo, siue iam pfectę ętatis docens in populo ęque plenus fuit spũ sancto.

Balduinus.

Q3 per filios Ionadab triplicis ebrietatis abstinentiam doceamur.

Ręcepit Ionadab filiis suis vt nõ bibe- 35.
rent vinum. Et illi quidem voto pa- P
tris sui obedierũt. Propter hoc, hęc dicit dñs. Non deficiet de stirpe Ionadab cunctis diebus stans in conspectu meo. Vnde & in his diebꝰ nostris sũt filii Ionadab imitatores Christi stantes in conspectu dñi. Christus eñ verus est Ionadab in omni obedientia spontaneus, & deuotus. Abstinẽtia nazaręorũ, & filiorũ Ionadab sacramentũ fuit, & exẽplum, & signũ. Illis siquidem fuit sacramentum ad sanctificationẽ nobis exẽplum ad imitationẽ: & signũ ad eruditionem. In hoc eñ ad triplicem abstinẽtiam spiritualiter informamur. Tria siquidem sunt, quę mẽtes hoĩem ebriosa obliuiõe & obliuiosa ebrietate ab amore dei alienant: amor aĩę: amor carnis: amor mũdi. Hoc ẽ amor pprię volũtatis carnal' voluptatis mũdanę vanitat[amor mũdi vanꝰ ẽ: amor voluptatis dulcis: amor pprię voluntatis ptinax. Vix. n. aĩa qcq̃ plus amare põt q̃ ppriã voluntatẽ ppriãve sentẽtiã. Propterea

cũ a ꝓpria volũtate retrahit̃,quasi a se auulsa, quasi inflicto vulnere saucia cruentat̃. Amor propriꝫ voluntatis vinũ est mentẽ inebrians & oẽs sensus eius ꝑturbãs: vtputa,auditũ ne audiat obedientiã:oculos discretiõis ne videãt veritatẽ:cęterosq̃ sensus suis officiis destituit in medio eorũ miscens spiritũ vertiginis. Vinum ꝓpriꝫ voluntatis eliquatũ est: & expressum in torculari inobedientię, de vua acerrima quã comederũt patres nr̃i: & dẽtes filiorꝫ obstupescunt. Adã pater inobediẽtię vinũ hoc miscuit & poculũ mortꝭ filiis ꝓpinauit:q̃si diceret. Bibite ex hoc oẽs.& adhuc qdẽ bibũt ex eo oẽs pc̄tõres terrę Christꝰ ecõtra q̃ nõ venit facere volũtatẽ suã:sed pr̃is calicẽ obediẽtię vsq̃ ad mortẽ ꝓpinauit nobis dicẽs Bibite ex hoc oẽs,Iudæi increduli& inobedientes dño in cruce pẽdenti & eorꝫ sitienti salutẽ obtulerũt vinũ quale fuit in reprobis moribꝰ eorũ:& cũ gustasset noluit bibere abstinẽs a vino tanq̃ nazaręꝰ. Bonũ est ergo homini nõ bibere hoc vinũ. Norunt hoc illi q̃ omnẽ voluntatẽ suã suspectam habent: q̃ se sibi nõ credũt:sed alieno arbitrio sese regẽdos cõmittũt:qui semp trepidant a se & quasi per se aliqd velle,& ꝓpterea vinculis obedientię sese ligant,& voluntatẽ suam in necessitatẽ cõuertunt, & libertatem in seruitutẽ redigũt sed hęc oĩa ꝓpter Christũ:vt in Christo sit seruitus libera: & necessitas voluntaria.

Sequuntur Threni eiusdem. Hugo de sancto Victo.

Q̃ prelatos subditi tripliciter alloquentur.

2. Q MAtribus suis dixerũt.vbi est triticũ & vinũ? Sciendum q̃ tribus modis vita subditorũ prælatis loquit̃. per miseriã ꝑ desiderium, per obedientiam. Petũt quãdo indigẽt: quãdo desiderant,quãdo audire parati sunt. Vbi est inquiunt triticũ,& vinũ.Nõ petunt hordeũ & aquã:sed triticũ & vinũ? Per hordeum lex,per triticũ Christus intelligitur. Sed quare triticũ dicatur eam per dei gratiã & legendo discimus:& edendo sentimꝰ. Quatuor autem modis Christũ comedimus. Christum comedimꝰ quãdo corporaliter sacramentũ corporis & sanguinis eius sumẽdo animas nostras sp̃ualiter saginamꝰ q̃n credẽdo diligimꝰ:q̃n illius opa imitamur:q̃n audiẽdo verbũ dei in nouę vitę cõuersationẽ transimus.

Quõ peccata debeant deplorari.

R ¶Deduc quasi torrentẽ lachrymas ꝑ diem & noctem, & nõ taceat pupilla oculi tui. Quasi dicat,qui te multũ peccasse consideras: necesse est vt nec in magnitudine:nec in diuturnitate doloris tibi parcas. Vel ita. Deduc quasi torrentẽ la.&c. Torrens cũ magno impetu decurrit: sed quo vehemẽtius defluit: tanto citius pertransit. Recte ergo cõpunctionis feruor torrẽti cõparat̃:qa q̃to maior vis doloris in cõpũctione fuerit:tãto citius diuina cõsolatione superueniente pertransit. Sed quia inchoare bonũ parũ prodest:nisi perseueranter teneatur: recte subiungitur ꝑ diem & noctem. Verũ aliter peccator:aliter iustus plorat:ille nãq̃ ex recordatiõe peccatorũ deorsum lachrymas ducit:iste ꝑ desiderio supnę patrię:ex intimis suspiria trahit. Neq̃ taceat pupilla oculi. Verbũ misericordię est istud. Pupilla inquit,nõ solum marginẽ oculorũ,sed ipsum visionis radium ꝓcella lachrymarũ irrũpens obtenebret: vt dum id etiã qd̃ tenerũ est affligit̃ citius ad misericordiã pietas iudicis moueatur.

Quomodo confessio,quomodo pœnitentia sit agenda.

S ¶Cõsurge:lauda in nocte in principio vigiliarũ tuarũ &c. Consurge:lauda. Q̃ pulcher ordo! Primũ transacta mala fletibus tergere:post ea ad bona agenda consurgere: deinde laudare.nõ est em̃ speciosa laus in ore peccatoris:neq̃ põt veraciter bona agere q̃ prius nõ studuerit mala p̃terita efficaciter emẽdare. Lauda,inq̃t, in nocte ĩ pricipio. Pc̄tõr sub flagello positꝰ gratũ deo sacrificiũ imolat:si & de sua iniq̃tate se arguit:& de sua tribulatiõe deũ laudat. Vñ cũ dixisset in nocte:hoc est in tribulatione:statim adiunxit in pricipio. Primũ em̃ pc̄tõr euigilat: q̃n mala sua agnoscere incipit. Secũdo q̃n agnita pœnitẽdo corrigit. Tertio q̃n ad bona agẽda se cõuertit. Quarto q̃n bona opa sua custodit. Seq̃t̃. Effũde sicut aquã cor.t.a.c.d.d.t. Cæteri liquores cũ effũdunt̃,vel quadã piguedine sup linita: vel sapore ĩfecta vasa relinquũt. Sola aq̃ sic effũdit̃: vt mũditia vasis nullis eiꝰ reliquiis maculet̃. Qui ergo peccata sua cõfitẽtes aliq̃ vel negligẽtię vel erubescẽtię causa effundere timent:q̃si in vasa cordis spissi liquoris reliq̃as retinẽt: q̃ vero pc̄m̃ oĩno: sed nõ peccãdi affectũ eiiciũt:in vase saporẽ noxiũ adhuc seruãt.

Galfridus.

Quare nox dicitur vita presens.

T ¶Consurge in nocte &c. Nox in scripturis sacris presentis tẽporis aduersitatem significare solet. Ponit̃ etiã ꝑ tenebris & nigredine pc̄tõrũ q̃a vt ait btũs Gregoriꝰ vita peccatoris nox est. Ponit̃ ẽt ꝑ ignorãtia. Ambl'ate dũ lucẽ habetis ne tenebrę.i.nox ignorãtię vos cõphẽdãt. Si ergo horꝫ triũ q̃dlibet ĩ nocte cõgrue ĩtelligit̃ mĺto cõgruẽtiꝰ vita pñs q̃ tria ista cõplectit̃. Mltã

siquidē aduersitatē habet: qa nō solū corpaliū necessitatū exteri⁹: sʒ spūaliū tētationū interi⁹ freqūēs nos pturbat incursus. Habet & pctī ni gredinē: nā qlibet iuste: qlibet sobrie & pie viuē tes tñ dū in carne corruptibili sūt oēs peccāt & egēt misericordia dei. Quātā autē boni habeāt ignorātiā facile ē agnoscere. Nā licet cognitio nē dei: & secretorū cęlestiū qs accepit corpe tñ qđ corrūpit aggrauat⁹ obscure adhuc: & sub qbusdā figur[cęlestia cōtēplat. qa igit hęc tria cōtinet vita pñs, recte nox vocat: queadmodū ob plenitudinē lucis & pfectā cognitionē dei, itēq; purissimā sctitatē futura vita dies dñi dr. hanc diē iacēdo nōnulli expectantes cōsurgere in nocte cōtēnūt. Cū aūt dies illucescere, & sol splēdidissim⁹ Christ⁹ Iesus in scđo aduētu suo vniuersū orbē irradiare cœpit: tūc prīo sed iā sero surgere volent. Nos aūt ipleam⁹ qđ ait scri ptura. Cōsurge in nocte. In hac nocte dormiūt q spūalia nō attēdūt. Vigilant sed nō surgūt q ad bona q̄ intelligūt corda nō erigūt. Vigilādū est ergo cogitatiōe: sed auiditate surgēdū. nec solūmodo surgēdū est: sed etiā cōsurgendum.

Cū quibus nobis sit in oratiōe surgēdū.

V ℭSurgēdū eñ est nobiscū cū deo cū pximo. no biscū debem⁹ surgere. i. ab ociosis & noxiis cogi tationib⁹ mētē restrīgere: & sic ad deū cor inte grū leuare: nā nisi toto & pfecto & integro cor de nequaq̄ cōsurgim⁹. Cū pximo etiā cōsurgē dū est nobis, vt erga aliquē zelū & inuidiā nō habētes solliciti sim⁹ seruare vnitatē. s. in vicu lo pacis. Hic apl's, leuātes, ingt, puras man⁹ sine ira & disceptatiōe. Et dñs: Si duo ex vobis con senserint sup terrā de oī re quā petierit fiet eis nisi autē cōsenserint nō ipetrabūt, nisi cōuene rint nō cōsurgēt. Surgere aūt cū deo q̄ sit ne cessariū nullus ignorat: nā licet ad opus bonū totis virib⁹ enitamur: tñ nihil facere possum⁹ sine ipso. si soli attētemus congredi cū diabolo facile nos deiicit: facile nos expugnat. Nō timet nos solos surgentes cōtra se: nisi dño cōsurgē te iuuemur. Surgam⁹ igit cū deo: nā si soli sur gim⁹ nihil pficim⁹. Si sol⁹ surgit ipe, nihil mere mur. Idcirco nō dicit surge: sʒ cōsurge i nocte. vt vʒ nobiscū p itētionē: cū pximo p cōcordiā cū deo p cooperationē gratię cōsurgamus.

Quo tēpore sit surgendum.

X ℭSequit. In pricipio vigiliarū tuarū. nōnulli in fine, alii nec in fine, qdā in medio, pauci vero in pricipio surgūt: i fine cōsurgūt q terrena toto corde scrutant: nec tñ regnū dei oīno cōtēnūt: sed ęternis caduca mūdanis cęlestia anteponūt a pñti psperitate cupiūt trāsire ad regnū: sʒ illđ, aut sine rerū suarū dispēdio, aut nullo mercari incōmodo volūt. Sūt aūt q nec etiā in fine vigi liarū suarꝫ cōsurgūt: q post oīm voluptatū sua rū affluentiā, de cęlestib⁹ vel audire sermonē, vel meditari fastidiūt. In medio autē vigiliarū cōsurgūt: q nunc cęlestia terrenis pręferūt: nec terrena cęlestib⁹. In pricipio vero quorꝫ vna sol licitudo est bonis opib⁹ & oī spirituali desiderio cęlestia appetere. Nō surgere i fine pessimū est. Surgere in fine minus malū. Surgere in medio insufficiēs bonū. Surgere in pricipio ē optimū. Sequit. Et effunde sicut aquā cor tuum: a. c. d. dei tui. Nō magnipēdit aliqs aquā effundere. Effudit aquā Dauid qui cōcupierat eā, & liba uit eā dño: hoc quoq; faciendū est nobis: vt cū nimiū aliqd affectam⁹, etsi parū dñi pceptis ob uiat prauę volūtati nostrę effectū denegem⁹ & ipam cōcupiscētiā effundam⁹ nō magnipēden tes nřas frāgere volūtates pter amorē dei & odium pprię volūtatis. Nō eñ debes ęstimare cōcupitę rei materiā: sed pseq cōcupiscētiā. Ef fundere etiā debem⁹ corda nřa pia cōfessiōe añ deū sicut aquā: vt queadmodū cū aq̄ effundit nihil ibi occultū relinquit: ita in corde nřo nil relinquamus abscōditū: sed oīa i cōfessiōe dño reuelem⁹. Sed cū oīa nuda sint & apta oclis ei⁹ quō ei valeo reuelare cōsciētiā meā! Sed reuela ei viā tuā ne videar[velle celare. Effūde añ eū cor tuū, vt videas qa videt te. Mūda cor tuū cō fitendo ei, vt mūdato corde videntē te videas. Sola autē cōfessio nō sufficit: sed ad bonū op⁹ assurgendum est: vnde & subditur.

Quomodo manus debeant eleuari.

LEua ad eū man⁹ tuas. Cui⁹ eleuatiōis triplex ē cā. debem⁹ qppe man⁹ leuare ad opandū, ad accipiēdū, ad offerēdū. Ad operādū vtrāq; manū leuem⁹: dexterā opa bona faciēdo: sinistrā aspera fortiter sustinēdo. Qui. n. bona agit: sed mala ppeti negligit: dex trā leuat nō sinistrā. Qui autē & bñ operat, & fortiter aduersa sustiet: vtraq; manu vtit ad sa lutē, vtrāq; leuat. Leuādę sunt ēt ābę man⁹ ad accipiēdū dexta & sinistra. dexta ad accipiēda spūalia, vt pote itelligētiā scripturarū: reuela tionē mysteriorꝫ, timorē vel amorē dei & filia. Sinistra ad accipiēda victui necessaria sanitatē corporis mēbrorū valitudinē, & cętera ad cor pus ptinētia. Qui spūalia petit a deo: sed aliūde carnalia: dexterā ad accipiendum leuat nō sini strā. Ad offerēdū quoq; manus leuādę sunt: vt nō solum spūalia: sed & carnalia: quę accipim⁹ gratias p eis agēdo dño offeram⁹. His ergo tri bus modis manus leuātes ad ipsum misericor diam ipsius pmerebimur. Lęua, inquit, ad eū man⁹ tuas & in t. Nō psumas de merito & mi serebit tibi gratis. nō eñ meritū habem⁹ nō pre ciū, qb⁹ dei mīam cōparem⁹. Sed cū viderit nos

in cõsurgẽdo in prĩcipio vigiliarũ sollicitos: in cordis effusione humiles, in manuũ eleuatione fideles miserebitur nostri deus noster.

Bernardus.

Q; q in ętate tenera senẽ induit p eo q quieuit a viciis, iudex cũ dño residebit.

3. Z Bonũ ẽ viro cũ portauerit iugũ ab adolescẽtia sua &c. sedebit solitarius &c. Nõ dixit sedet, sed sedebit solitari⁹ cũ habuerit honorẽ singularitatis illius. videlicet iudiciarię potestatis insigne: qđ sancti in terra sua possidebunt, cũ lętitia sempiterna erit eis. Sed quare hoc? Quia leuauit supra se: id est cũ adolescẽs esset, & ętatis adhuc lubricę sentiret ardores senẽ induit relinquẽs qđ erat assumensq; qđ nõ erat. leuauit se supra se: q nõ respicit ad se: sed ad illũ q est supra se. Sedebit.n. & tacebit, & mouebit a strepitu diabolicarũ tẽtationũ a strepitu carnaliũ desiderioꝝ a strepitu mũdi. Felix aĩa quę linguas istas nõ exaudit audiat licet. Illa multo felicior (si tamen aliqua est) cui penitus nõ loquuntur.

Galfridus.

Quãta sollicitudine actus nostri & studia sint scrutanda.

A ¶Scrutemur vias nr̃as & reuertamur ad dñm: Leuem⁹ corda nostra cũ manib⁹ ad deũ in cęlo. Vię nr̃ę, exterior qdẽ in exercitiis operũ: iterior autẽ cõstat in studiis aĩorũ. Scrutemur in illis qd agim⁹, in istis qd intẽdam⁹. Videat qsq; qd faciat: & cur faciat: qliter viuat & ad qd tẽdat. Vidẽti aũt qd faciat, ẽt qd nõ faciat parit attẽdendũ. Nõ est eñ q multũ gaudeat q se ĩuenit in his quę facit faciendis non facienda miscere aut in his quę nõ facit simul etiam cũ omittendis omittere faciẽda. Et prima quidẽ operũ cõsideratio circa licitũ. Scđa circa id qđ expedit vel nõ expedit exercẽda. Stricta eñ est & imperfecta iustitia: tm̃ qd liceat intueri: nec facile stabit in ea si qs ea velit esse cõtẽtus. Amplior aũt & abũdãtior iustitia qcqd nõ expedit p illicito reputare: & salutarib⁹ qbuscũq; velle pere cõsiliis nihilomin⁹ q̃ pcept[. Hic spatiosus ad manẽdũ loc⁹: hic firma statio, mãsio tuta, q nõ facile pereat q nõ modo periculum declinat: sed etiã & elõgat. facile eñ cauet piuriũ q nõ iurat oĩno, mẽdaciũ q tã q̃ iustitię cultui studet silẽtio. Ebrietatẽ q vinũ nescit: crapulã q ieiunat. Iã vero in studiis ipsis & secreta cordis intẽtiõe cõsiderãdũ cuiq; est diligẽter, q̃nã affectio psideat eius opib⁹: vtrũ videlicet precipuũ sibi in intẽtiõe vẽdicet locũ timor pœnę an desideriũ glorię an odium culpę, an amor iustitię. Cęterũ si qđ absit potestatis alicui⁹ vel honoris ambitio si fauor human⁹, vel turpis gr̃a lucri, si terrenę cuiuspiã necessitatis vel molestię metus: si humanę verecũdię timor, si carnalis q̃libet cõcupiscentia, si secularis curiositas: si deniq; perniciosior oĩbus totius peccati fomes voluntas ppria dñat: & nõ qdẽ regit, aut dirigit studia: s; subruit: aut subuertit ne id qdẽ dissimulandũ est, & palpãdũ. Scrutaber[hęc si nõ desipis: scrutaber[& dolebis. alioqn quõ leuas qđ vbi iaceat nõ requiris. Et sane scrutãda cuiq; sua impfectio, vt pficiat: sed multomagis sua iniquitas, vt resurgat. Ecce eñ in his quatuor quas pręlibauimus causis? etsi aliis alię prȩualent nulla tamẽ earũ est culpabilis: nulla salubris. Scrutemur itaq; & videam⁹ vias nostras ne forte cũ videantur nobis vel aliis hoĩbus bonę, finis earũ in profundũ demergat inferni. Amemus eũ & magis amare conemur p quẽ iam recepim⁹ qđ habemus: & adhuc ampliora speram⁹. Q; etsi vias nostras & cogitatiões inuenerimus lõge positas a cogitationibus eius & viis: sicut eñ exaltant cęli a terra sic exaltatę sũt vię ei⁹ a viis nostris: & cogitatiões ei⁹ a nostris, nõ frãgamur aĩo nec despem⁹: sed iterũ: iterũq; reuertamur ad dñm: & q̃tũ possum⁹ p ipsi⁹ auxiliũ leuem⁹ corda nostra cũ manib⁹ ad deũ in cęlũ.

Hugo de Foilleto.

Q; quidam quũ spiritu cœperint, carne postmodum consummantur.

4. B Qui nutriebãtur in croceis amplexati sunt stercora. Crocus in oriẽte nascit, colorat & saporat. In croceis ergo nutriuntur q initio cõuersionis suę interius sapore virtutũ reficiunt: exteri⁹ vero boni opis exẽplo colorant. Sed ii q sic in croceis nutriunt amplexant stercora: dũ post sobrietatis & cõtinentię vitam reuocat eos vẽtris cura.

Gillebertus.

Q; frequentare secularia, propositum sanctitatis & habitum decolorat.

C ¶Candidiores nazarei ei⁹ niue nitidiores lacteru. e. ãtiquo Saphiro pulchriores. Denigrata ẽ sup carbones facies eoꝝ. Magna certe collaudatio: sed misera cõmutatio. Cãdor niuis, lactis nitor, eboris rubor, plchritudo saphiri: & puritas carbonis obducit nigredine. Denigrata est sup carbones facies eoꝝ: & nõ sũt cogniti ĩ plateis. Nõ sũt vtiq; p nazareis cogniti iã in plateis. Silebo de aliis: ordinis nr̃i cernite viros q̃ admirabile erat nomen eoꝝ in vniuersa terra, in initiis quando vix erãt in plateis statim cogniti pro sanctitatis signo erãt in eis. Nunc autem nullo religionis discrimine, nullo priuilegio cõuersationis, aut nullo, aut pertenui destincti

& signati sunt a cęteris. Ideo non sunt cogniti quasi nazarei. In plateis. frequētia plateaꝝ decolorat nazareos & peregrinā speciē inducit.

Balduinus. De proprietate lactis.

D ¶Nitidiores lacte. Oleū lac adeps pinguedinē habent & nitorē. Hæc est misericordia, de qua dn̄s ait. Misericordiā volo, & nō sacrificiū. Nitorē & dulcedinē lactis ii habēt: q necessitatib⁹ indigētiū misericordit subueniūt, vt potenē a lacte eorū, & satientur. a. u. c. eorū. Oleum vero qui animas ꝓximorū perfectius deo zelant, q p alienis peccatis dolent: & lugent, & in visceribus charitatis & intima medulla pietatis, ꝓximos suos qui ignorant & errant deo cui in spiritu sancto seruiūt lachrymosis suspiriis cōmēdant. maior est autē zelus animarū q̄ pius affectus circa passiones corporū. Ille nitor lactis est hic olei, quod omnibus liquoribus superfertur. ille quasi exterior pinguedo est in sacrificio: hic est adeps interior.

De ebore.

E ¶Rubicūdiores ebore antiquo. Rubor in facie caloris aut pudoris indiciū ꝓferre solet. Rubicūdi sūt nazarei, calore deuotiōis feruidi, & honestatis reuerētia pudibūdi: delicati sūt sensus eorū: ad oēm turpitudinē erubescūt. Pudet ihonesta videre. Pudet nō de se solū: sꝫ de aliis turpia audire. Pudet turpia dicere, pudet & cogitare. Ebur autē antiquū fortitudo iustoꝝ est, qualis fuit in antiquis iustis sub lege: & nūc est in his q eorū imitatores inueniunē. Vere ebori ꝓferūtur antiquo, nā pfectio euāgelii: legis impfectioni prefert: lex em̄ neminē ad pfectū adduxit.

De saphiro & q̄tuor gradib⁹ pfectiōis.

F ¶Saphiro pulchriores. Ordine pulcherrimo perfectionis pulchritudo cōmēdatur. Primus grad⁹ pfectiōis est ab oī corruptiōe vitia p̄ntis immaculatū se custodire: quātū pmittit humana fragilitas. Secūd⁹ curā ꝓximi oīno nō negligere quātū suppetit hūana facultas. Terti⁹, ī calore sanctę deuotiōis & cū rubore sc̄i pudoris dura & īdigna fortiter tolerare: q̄tū finit hūana īfirmitas. Quart⁹, ē in bonis agēdis, & ī malis pferēdis semp oculū intētiōis ad deū dirigere: & ad ei⁹ gloriā cūcta referre q̄tū p̄ualet humana possibilitas. In corde ergo nazareorū, sic est puritas intētiōis, vt in decoro vultu oclorū pulchritudo: quorū rara pulchritudo pulchritudinis: & decor est ipsius decoris: & pręcipua pulchritudo boni opis, ipa ē puritas intētiōis. Hęc est aūt pulchritudo Saphiri. Saphir⁹ nāq; cęli habet colorē, puri & sereni cęli speciē imitatur, nō tn̄ assequit: nam a superiore superaē. Pulchrior quippe est puritas cęli q̄ Saphiri: sic pia rectaq; intentio cū spe cęlestiū & desiderio, in aliis habet puritatē puri cęli, in aliis purissimi. Sūt em̄ q purissime deū diligūt nō cū cęteris, sed p̄ cęteris: alii vero p̄ cęteris: sed tn̄ cū cęteris. In his amor solus est in illis summus est. Sūmus amor alterū non excludit amorē, solus amor alteri⁹ amoris consortiū nō admittit.

Quid sit vere viuere in vmbra dei.

¶Spiritus ante faciē nostrā, vel sic. Spirit⁹ oris nostri Christus dn̄s captus est in peccatis nostris. Cui diximus. In vmbra tua viuem⁹ in gētibus. Quia scilicet nūc videmus per speculū in ęnigmate: at istud sane donec viuim⁹ inter gētes: nam iter angelos aliter: qn̄ iam indifferēti felicitate cū ipsis videbimus eū etiā nos, sicuti est. Hoc est in forma dei, & nō in vmbra. Spiritus ante faciē nostrā &c. vmbra eius caro eius vmbra eius fides. In vmbra, in gentibus, in luce cū angelis. In vmbra sumus q̄diu per fidem ambulamus, & nō per speciem.

Finiuntur Hieremię Threni.

Sequitur Baruch propheta.

Cantica sine titulo.

Quanta mala parere consueuit obliuio dei.

Quid est Israel ꝙ in terra inimicorū es? Inueterasti in terra aliena cōmorat⁹ es cū mortuis, deputatus es cū iis q in inferno sūt. Terra nr̄a est memoria creatoris nostri, in qua dignis morib⁹ cōuersando semia fidei, & sanctitatis sollicite seminamus: & ex ea fructū cōtēplatiōis diuinę, & ęternę btitudinis metim⁹: aliena vero terra quę & īimicorū dicit obliuio dei ē, q̄ diuia postponētes mādata ab illa supnę pacis regiōe captiuos abducit, & ęternorū bonoꝝ pœnurię miserabilr̄ supponit. In hac terra tepid⁹ Israel dānabili vetustate vilescit, cū hō ad dei cōtēplationē cōdit⁹ bonū ad qd̄ creatus est q̄rere negligit: & terrena in quę merito suę trāsgressiōis piectus est, infideliter amplectiē & diligit. Cū mortuis cōmoraē, cū praua cōsuetudine pc̄is qbus mors ęterna debeē īuoluiē. Cū iis q in inferno sunt deputaē cū ex abūdantia malorū mortifera desperatiōe deprimiē. Et q̄ taliū malorū causa? Dereliqsti, inquit, fontē sapiētiæ: in fontes solent inspicientes suos vultus agnoscere. Quod autē exterior homo in fonte: hoc agit interior in veritatis contēplatione.

Finitur Baruch propheta. ca. I. G

Sequitur Iezechiel Propheta.

Galfridus.

Qualis prælatus esse debeat:cui plebem subditam oporteat conformari.

ca. 1. H Similitudo quatuor animalium.In specie horum aïalium quæ prophetæ apparuisse legunt̃:solos pastores & prædicatores ecclesiæ credimus designari.In qbus simul apparuit facies leonis bouis & hoïs & aquilę,vt ex his quatuor commendaretur q̃les eosdem deceat inueniri. Oportet em̃ vt omnis q præest populo dei,leonẽ se exhibeat terribiliter confligendo delicta,bouẽ strẽnue tractãdo terrena,hominem benigne hominibus compatiẽdo,aquilam sublimiter euolando, & subtiliter cõtemplando diuina.Si enim singula congrue dispensarent̃ in eis q̃ vident̃ in ecclesia gerere principatũ:vna et q̃tuor habẽs facies sup terrã rota iuxta hæc aïalia apperet:nec tã facile sctã ecclia sciderct̃.licet ei singulis ecclesiis singuli videantur præesse pastores,& animalia sancta trahere quodammodo rotas plures:esse tñ debet aspectus earum & opera velut si sit rota in medio rotę:vt oẽs siml' ecclesias vniꝰcatholicę inueniatur ambitꝰcontineri.Sit ergo aspectus velut si sit rota in medio rotę ad fugiẽdam dissimulationem,sint & opera ad euitãdam simulationem.Quidam em̃ dissimulãt qđ sentiunt & nõ habent aspectũ : quidã forte simulant qđ non sunt,sed opera non inueniuntur in eis.Cęterum cum euntibus animalibus irent & rotę & cum stantibus starent,& cũ eleuatis a terra pariter leuarent̃:si spiritus vitæ esset in rotis alioquin q̃libet in virtute proficiant pastores q̃libet perseuerent,q̃libet quærãt quæ sursum sunt:nunq̃ eos plebes eorum industria præualente nisi spiritu trahente,sequent̃.Nũc aũt qđ miserandum est & dolendum pluribus in locis,cũ retrocedentibus animalibus reuertũtur simul & rotæ,& cũ cadentibus cadunt & cum incuruatis ad terrã pariter incuruantur.

Item aliter vnde supra.

I ¶Euntibus animalibus ibant simul & rotę eorum &c.Bñ dicit eũtibꝰ magis q̃ loquẽtibꝰ. Licet em̃ loqui & prædicare platis icũbat:ire tñ magis est necessariũ.Eundũ est em̃ tam prælatis q̃ subditis pariter post obediẽtiam. Standũ vero & resistendum est ne post cõcupiscẽtiam abeatur.Credimus em̃ ꝙ sicut aïalia sancta pastores,sic intelligi possunt rotę congregationes quæ vtinã sicut decet & expedit inueniant̃ volubiles.

Radulphus.

Qꝫ in spectaculi virtute virtus hominis non virtutis nomine sit censenda.

K ¶Dum fieret vox super firmamẽtum stabant aïalia & sub a.s.ad vocẽ desuper veniẽtem alas deponere est:cognita supna potẽtia virtutes ꝓprias humiliare & cõsideratione creatoris nil aliud de se q̃ abiecta sentire.

Qꝫ qui mentem in vnũ colligit sursum diuinitus rapiatur.

ca. 8. L Emissa similitudo manus apprehendit me in cincino capitis mei: & leuauit me spiritꝰ. Quid per cincinũ i quo capillorum multitudo cõglobatur , nisi cogitationũ adunatio designat̃ nfarũ? Propheta igit̃ per cincinum apprehẽsus & eleuatus est:qa qs quis multitudinem corporeorum phãtasmatum a se abiicere & mentem suam constringere non negligit: manu superni adiutorii ad altiora conscendit.

Galfridus.De sex viris qui interius vasa gestabant.

9. M Appropinquauerũt visitationes vrbis: & vnusquisq; vas interfectiõis habet in manu sua.Et deinde de sex viris: Vnicuiusq; aũt interitꝰ in manu eiꝰ.Licet em̃ angeli fuerint qui prophetæ apparuerunt,ipsa tñ verba hoc videt̃ inuere:ꝙ hoïes ipsi singuli quiq; sese interimũt. Iuxta illud.Qđ est dicere.Tu tua pditio:sed salus i me est.Possunt tñ sex intelligi vitia vt medius septimus virtutis speciem gerat. Sic enim habes Ecce.vi.viri veniebant de via portę superioris quę respicit ad aquilonẽ. Vtinam hæc nobis via spinis & maceria sepiat̃.Forte em̃ a porta supiori poterat aliqd boni eẽ nisi ad aquilonẽ respiceret,vñ pãditur omne malum.Vę eis qui ad aquilonem respiciũt ad quos iimicꝰ sibi viã facit, ad quos libere venit & de quorum cordibus verbũ rapit.Vęh quibus ille est porta qui per eũ nõ nisi ad mortem ĩtrant:porta superior: nam ĩferior forsitan homo malus suggerens mala.

Qꝫ in plerisq; religiosis vanitas interiora corrumpit.

17. N Aquila grandis magnarum alarũ & lõgo membrorum ductu &c.Aquila hæc vana gloria est:grandis sua ęstimatione non veritate.Magnarum alarum scilicet cogitationum quibus ambulat vel magis euolat in magnis & mirabilibus super se.Lon-

go membrorum ductu describit dū terrenis fa
cultatibus dilatat̄,& longitudinem sibi ꝑmit-
tit dierū. Plena plumis & varietate.i.vanitate
& mutabilitate. Liban9 cādidatio vl' dealbatio
dr̄.sicut olim quidā lauantes vestimēta sua vi-
dit in spiritu quoꝝ facies postmodum in cister
tiensi cœnobio inter eius initia recognouit.ad
huius libanū accedit aquila vt tollat medullā
cedri,& summitatē frondium eius euellat. Dū
subducit īterdū robur aīę ignorātis,& exterio
ris etiā conuersationis & honestatis excellen-
tiora dispergit:sola ei de specie pietatis infima
& abiecta relinquens.

Hugo de Sancto Victore.secundū
aliam literam. Q; pœnitētia nō sit in vice cri-
minum differenda.

B. Vacūq; hora peccator īgemuerit sal
O uus erit:nō dixit biduo aut biennio
ante mortem si īgemuerit: sed quacū
q; hora īgemuerit. Noli ergo ponere tēpus mi
sericordię dei ne forte iudiciū tuū tibi aduerse
tur. Noli ponere legē q̄ tibi non expedit. Pecca
tor es,ama misericordiā:qa si nō amas nō me-
reris. Nec tñ sub hac spe tibi secure peccandū
est. Nam q̄uis ī fine si vere pœnitueris tibi ve
nia promittit̄:tñ ꝙ in fine vere pœnitebis non
promittitur. Valde siquidē difficile vt vera sit
pœnitentia quæ tam sera venit. Quando enim
cruciatus membra ligat & dolor sensum oppri
mit:vix homo aliquid cogitare potest. Ergo si
vis esse securus age pœnitentiam dū sanus es:
dum mens sibi vacare pōt exerce illam in opere
suo. Valde suspecta debet esse pœnitentia quæ
coacta esse videt̄. Facile est vt homo se qđ pos-
se non dat̄, velle putet.

Damianus. Qua cautela nostro de-
beamus corpori prouidere.

P ¶Proiecisti me post corpus vestrum. Deū post
corpus suum proiicit qui ꝑ vitę huius necessa
riis vel incommodis a propositi rectitudine vl'
dignitate naturę suę in honorem vel amorem
corporis sui finit in aliquo aliqñ degñare spūm
suū. Ideoq; durius qdē tractandum corpus ne
rebellet:ne insolescat:sic tñ vt seruire sufficiat
quia ad seruiendum spiritui datū est.debem9
ergo habere corp9 nr̄m sicut ęgrū nobis cōmē
datū:cui etiā ml'tū volēti īutilia sunt negāda:
vtilia vero īgerēda ēt nolēti:sicq; de eo agere,
sicut de nō nr̄o:sed ei9 a quo ꝑcio magno em-
pti sum9:vt glorificem9 eū in corpore nostro.

Galfridus. Cur sancti ossib9:lignis re-
probi comparentur.

37. Ssa arida audite verbū dñi. Ossa nos
Q oportet eē nō ligna: & ossa qdē arida
q̄ nec noxio humore putrescāt: nec lē
ta teneritudine in fragmenta dissoluant̄. Sunt
eñ qdā ligna nō ossa, & alii ligna humida,alii
ligna arida,Sūt qdā ossa humida,qdā arida. Li
gna sunt & non ossa in quibus nihil est solidū
nihil firmū. Ligna humida sūt quos ꝑ̄sentis vi
tę ꝓsperitas irrigat,& foliis ac floribus trāsito-
riæ felicitatis exornat. Et ii subito flatu cu-
iuslibet tribulationis arescunt. Ligna vero ari-
da sunt quos nec temporalis prosperitatis hu-
mor irrigat,nec spiritalis gratiæ dulcedo con-
fortat:qui tanto dignius perpetuis ignibus re
seruantur,q̄to diutius a bonorum operum fa
cultate & spiritualiter & temporaliter arue-
rūt. Cæterum ossa humida sunt qui rebus qui
dē terrenis abūdāt sed contra noxias & illicitas
voluptates firmi nihilomin9 & stabiles perseue
rāt. Ossa vero arida sunt:viri religiosi q carne
pariter & cute deposita nihil carnale sapiūt. Ni
hil de claritate trāsitoria q̄rūt:ita qdē humore
ꝑ̄sentium voluptatū vacui: vt maneant semꝑ
internę virtutis firmitate robusti. Os humidū
erat Iob qñ erat ei familia celebris & substātia
ml'ta nimis. Quia vero ī tāta bonorū affluētia
nunq̄ nō respexit datorē cōseruatorēq; bonoꝝ:
nil ei prosperitatis humor nocuit quo min9 eū
in fortitudie sua timoris dñi soliditas retinue
rit. Deniq; orbat9 pignorib9,reb9 spoliatus,car
ne pariter & cute nudatus:aridum os efficitur
tantoq; fortius in immensa illa tribulatione ꝑ-
stitit q̄to in eo duri9 affluentiæ prioris humo
rem ęst9 tentationis excoxit. Talia sunt ossa ari
da vel quondā ossibus ꝑ̄signata quæ Iezechiel
in campo vidit & ad ea viuificanda a quatuor
ventis spiritum euocauit. Ossa enim arida in
campo sunt viri religiosi in mūdo:qui igne di-
uino vehementer afflati dum præsentibus so-
latiis consolari renuunt ad ęternam dulcedinē
feruentius inardescunt. Vt aūt hęc ossa viuifi
cētur, prius singula ad iūcturas suas accedūt,
deniq; ligantur neruis,carnem suscipiūt,cutis
velamine vestiunt̄. Accesserūt ait propheta os-
sa ad ossa &c.ad se inuicē ossa decampo acce-
dunt:cum viri religiosi de diuersis mundi par
tibus congregant̄. Accedit post cōiūctionē os-
sium tenax ligatura neruorum:si postq̄ viri re
ligiosi simul habitare conueniunt, obedientiæ
quoq; ac stabilitatis professione ligantur vt ꝓ-
positum teneāt,vt ꝓpositis pareant,vt in susce
pti ordinis disciplina iugi firmitate ꝑsistāt. Sed
qm̄ expedit vt seruitio cōditoris spōtane9 quis
intendat potius q̄ coact9,nec velut ex tristitia
aut necessitate obediat,non solum neruis astrin
gimur:sed & carne vestimur. Illa scilicet de q̄
dicit̄. Auferam a vobis cor lapideum &c.vt q̄s
in dei seruitio neruus obedientiæ retinet,affli
ctionis etiam volūtarię caro desuper induta cō

firmet. Postremo necesse ē vt supextēdat̄ & cu tis honestas videlicet religiosę conuersatiōis: i qua & ędificet̄ ꝓximus & deus glorificetur.

Qualiter a quatuor ventis spiritus sanctorum mentibus infundatur.

R ¶Quiavero tota ista cōpositio nihil adiuuat ni si de⁹ nobis virtutē gratię spiritalis infundat, qñquidē caro non ꝓdest qcq̄ sed spūs est q viui ficat, desiderandus est spūs, & a quatuor vētis iuxta mysterium propheticū euocandus. Porro ex quatuor ventis a quibus spiritus est vocandus, duo tātū ponunt̄ in cantico, vbi dicit̄. Surge aquilo & veni auster &c. Significat em̄ aquilo timorem iudiciorū: auster vero desiderium pmiorū: vt ille a malo reuocet, iste ad bonum inuitet. Vnde ēt aquilo quasi cū turbine surgit, auster flatu suauissimo venit. Vehemēter em̄ iudicii timore cōcutimur: sicut desiderio regni suauiter delectamur. Et qa nō solū ex timore pœnę & auiditate glorię gratiā spiritalem accipimus: sed in ea etiam tā ex memoria beneficiorum dei: q̄ ex peccatoꝝ nostrorū recordatione proficimus: superest vt non solū ab aquilone & austro sed etiam ab oriente & occidente salutarem spūm expectemus. Tūc em̄ ab oriēte spūs venit cū ex diuinoꝝ bn̄ficiorū memoria, ad charitatē dei irreuocabiliter animamur. Tunc ab occidente si peccatorum nostrorum recordatiōe salubriter compūgamur. Recte aūt p occidētē peccata nostra, p oriētem beneficia diuina signantur, qa & nos peccādo de statu rectitudinis cadim⁹: & de⁹ quotiens nos in benedictionibus præuenit: velut sol iustitiæ iucūdum nobis radiū suę dignationis ostēdit. Sic igit̄ ex omni parte possum⁹ proficere: si vndiq; nouerim⁹ spiritum attrahere & gratiam eius exquirere. Qꝫ aūt recepto spiritu super pedes suos ossa rediuiua steterūt: id significare videt̄: q̄ viri sancti recepta spiritali viuaci quadam hilaritate ad laudes cōditoris exiliūt, & a timore iudicii ad spem gratię cęlestꝭ assurgūt.

Qꝫ in nobis virtutū profectus domini bonitas operetur.

47 S ET ecce aquæ egrediebātur a latere tēpli dextro. Aqua ista mł'titudo dulcedinis domini est: quæ a latere dextro emittit̄: & ad filios dextrę mittitur. Ea aūt vsq; ad talos peruenit: dū nos afficit & īstruit vt gressus rectos faciamus pedibus nostris. Procedit vsq; ad genua cū ad tolerantiam tribulatiōis & viriliter stādum pro iustitia debilia genua roborauerit. Pertingit etiā vsq; ad renes, si carnalis fomitē voluptatis vel ex maxima iam parte refrigerat: vel etiam prorsus extiguit. Nimirum aqua ista vnicuiq; crescit secūdū q̄ mentiri ipse voluit q emittit. Pr̄a aquæ hui⁹ egressio per fidem sacramentorum. Secunda p obedientiam mandatorum, tertia per tolerantiam tribulationū. quarta p mortificatiōnē agit̄ voluptatū. Quia em̄ mortua est sine opib⁹ fides: tunc primū prima eius mēsura complet̄ cum ad talos aq̄ puenerit. Et quia sine patiētiæ virtute infirma titubat actio: & qui genu flexerit vt aquam hauriat ad numerum trecentorum & sacramentum Tau sub Gedeone non ꝑuenit: tunc plenum erit & solidū opus nostrum cum ad genua aqua peruenerit. Quia vero vt ꝑficiat̄ in nobis etiā contra voluptatum illecebras eadem nobis est exercenda fortitudo, necesse est vt ad renes aqua pueniat. Postremo quia supereffluentem mensuram lętitiæ spiritalis sola obtinet mortificatio perfecta carnalis voluptatis: post quartum tādem millenarium in immensum aqua consurgit. In q̄bus etiā quatuor millenariis, virtutū totidem spirit⁹ intelligere licet. Primus ad prudētiam fidei. Secundus ad iustitiam actionis. Terti⁹ ad magnanimitatis constantiam. Quartus ad tēperantiam pertinet castitatis. Et quia solus est deus q in his omibus nouit singulorū vires & mensuras omniū comprehendit: recte de eo ꝓpheta ait. Mensus est mille cubitos: & traduxit me p aquam vsq; ad talos. Item mensus est mille alios & traduxit me vsq; ad genua. Rursus mēsus est mille & traduxit me vsq; ad renes. Iterū mensus alios mille & torrentem nō potui ꝑtransire qm̄ inundauerūt aquę torrētis &c. Nimirum ipse torrēs voluptatis ē torrens inundans gloriæ.

Qꝫ superbia sterilis humilitas sit fœcunda.

¶Aquæ istę quę egrediunt̄ ad tumulos sabuli orientalis descendūt ad plana deserti. Infelix synagoga comparata qdē orienti quia salus ex Iudæis est: sed tumida sił & sterilis tanq̄ tumulis sabuli plena. Nempe ad eam egressa est doctrina Christi: sed conuersa ad gentes ad deserti plana descendit. Caueamus sabuleos tumulos: quia sterilis semper elatio est & frumento valles abundant. Poterit ēt arbor sterilis succēsionem euadere, declinare securim, si fuerit circūfossa & mittātur stercora subter eam. Et vere tales nobis species, talia pigmenta nunq̄ desunt. Multum vero mł'tos impinguat ad gratiam, ad gloriam ꝓuehit suorum memoria & confusio peccatorum.

Finitur Iezechiel propheta.

Sequitur Daniel itidē propheta.
Richard9. De mysterio statuę aureæ.

ca. 2. V

TU Rex videbas, & ecce q̄si statua vna grādis. Ecce vt videre potes imago illa q̄ p visionē cernit̄ varia ꝑmutatione semp ī deteriora ducitur: & q̄ in sūmo a ꝓciosissima materia incepit, per multiplicia detrimenta decurrens tādem ī vilissimā materiam definit. Qđ enim inchoatur ex auro, ad vltimum consūmat̄ in luto. Vt igit̄ breuiter cōstrigā qd super his iuxta generalē quandam consideratione sentiā, vnūquēq; oportere puto iuxta ꝓpositā ostēsę visiōis formulā, apud semetipm̄ a propria ęstimatione decrescere/& a sui confidētia magis magisq; si regnum cęlorum ī semetipso ędificari exoptat: illud vtiq; regnum quod nūq̄ possit finiri. Omnis homo naturaliter seipsū amat & approbat: & sane ī quātū diligit intantum & magnipendit. Et quia modus dilectionis est sine modo, fine mēsura est ęstimatiōis ꝓprię magnitudo. O q̄ rarū vt hō inueniri possit q cōtra apostoli sniam nō se putat aliquid esse cum nihil sit. Sed nunquid saltē aliqd paruum! Immo vero & valde magnum vt singulariter loquar pene plusq̄ aurū: cum sit veraciter vile lutū. Reuera magna ꝑuersitas de seipso ꝓsumere & de pietate domini desperare. Si em̄ multū de tua virtute confidis, ibi te in altum erigis & quasi adinstar montis intumescis, vbi te submittere & vallē facere debuisses. Bonū ē ergo dicere huic monti tollere & mittere ī mare. Propter hmōi cōturbabit̄ terra & transferēt̄ mōtes ī cor maris. Ecōtrario si de dñi ꝓtectione diffidis: ibi proculdubio satis praue & puerse vallem efficis, vbi montem excelsum habere debueras. Vbi igit̄ sunt praua ī directa & aspa in vias planas: eiusmodi omnis vallis implebit̄ & omnis mons & collis humiliabitur. Et tunc temporis eleuabitur mōs dom9 domini supra verticem montium. O quanta mentis altitudo & firmitas in sola dei pietate confidere, & in eiusmodi confidentia fixum manere. Hic est ille mons qui post statuę deiectionem proprięq; confidentiæ exterminationem: ex modico in īmensum crescit: vt inæternum moueri nō possit. Qui cōfidit, igt, in dño sicut mōs Sion &c. Hic igitur mons quem oportet vniuersam terrę superficiem implere: ita vt nil audeat homo de sua industria nil omnino nisi de domini virtute præsumere. In hoc eminenti metropolim & sedē ipii debet habere regnū charitat[qđ iuxta Danielis sententiam non dissipabitur inæternū. Ecce qd tibi statuę hmōi erectio ꝓponat vel deiectio. Quid est statua nisi effigies humana! Quid ē itaq; statuam hoc est siītudinē humanam per visionem cernere nisi hūc vitę modum vel ordinem quasi per speculū & in ænigmate oculo contemplationis aspicere! Tu rex inquit videbas, & ecce statua vna grandis. Si modum vl' qualitatem humanæ vitæ perscrutari velis, si ad dignitatem conditionis, si ad facilitatem corruptionis, si ad difficultatem reparationis, ad quodlibet horum te verteris: videbis te in singulis deficere & nihil horum ad plenum posse comprehendere. Et statua q̄ grādis sublimis terribilis describitur, ad triplicem considerationem merito adaptat̄. Attēde ergo magnitudinem statuæ in consideratione culpę originalis scilicet & actualis. Altitudinē in consideratione gratiæ, iustificātis scilicet cōsirmantis & glorificantis. Terrorem in consideratione poenę secundum iudiciū. s. corruptionis reprobationis & damnationis. Qđ aūt dicitur stabat cōtra te, nō mlta egit expositiōe. Tūc ꝓculdubio cōtra vnūquēlibet hmōi statua erigit̄ quando speculantis animi foeditas, infirmitas, calamitas oculis eius ingeritur: & qualis sit vl' esse possit ei per reuelationē ostenditur, vt eius impudentia cōfundatur, humiliet̄ superbia, duritia conteratur. Hæc statua caput habet aureum, & finem testeum. Prima pars aurea, secūda argētea, tertia ęrea, quarta ferrea, quinta testea. In auro intelligitur charitas, in argēto veritas, in ære simultas, in ferro crudelitas, in testa fictili fragilitas. Testa enim facile frāgitur, & per eam recte impatientiæ fragilitas designatur. Ferrum qđ cætera omnia metalla comminuit & domat, crudelitatis violētiam designat quæ resistētia quæq; premit vt opprimat. Aes autem argentum imitatur in sono: sed multū dissonat in ꝓcio. Sic & simulatio suauem adulatiōis tinnitum habet in sermone, & dulciter resultat in opere, sed per cōsilium & desideriū vere pallet in corde. Argentum quoq; quo frequentiori vsu atteritur, eo vtiq; clarius redditur: Sic veritas quo magis discutitur, eo meli9 cōmēdat̄. Charitat[claritatē auri fulgor exprimit: quæ cælestis desiderii igne flammescit. Et sicut aurū cęteris metallis præfert̄, sic charitas virtutes cęteras supgreditur. O quātū est īter testam & aurum, inter finem statuę & principium. Ex auro incipit: in testam desinit. Puto qa nemo repente fit turpissimus. Sed qui mini

ma negligũt paulatim defluunt.O cõfusibiles operarios:qui initio cõuersiõis suę opus suũ inchoãt ex auro, & tandẽ consummant ex luto. Q̃z multos videmus in initio suę cõuersiõis spe gaudẽtes:spiritu feruẽtes i.t.p.sollicitos in ope: studiosos ĩ lectiõe: deuotos ĩ oratiõe.Quid isti videnť tibi nisi in auro opari & in charitate ĩitiari?Sed cum paulatim a pristino desiderio tepescũt:nec tñ inchoata deserũt:caput aureum in argẽteũ pectus cõuertunt.Aliud est em̃ bonum sequi ex desiderio,atq; aliud ex solo cõsilio. Studeat tñ in argẽto operari:cui forte deest copia auri. Si non potes bona agere ex dilectione, age tamen saltem ex veritate,& veritas liberabit te.Vide tamẽ quomodo sermo diuinus illum arguat:qui opus aureum in argẽteum cõmutarat.Scio inquit opera tua & laborem & patientiam tuam.Ecce opus bonum ecce brachia ecce corpus argẽteum.Sed vide qđ sequitur.Sed habeo inquit aduersum te q̃ charitatẽ dereliqueris.Arguitur ergo qui bonum opus agit:q̃ charitatem primam reliquit:& aureum caput in pectus argenteũ deflexit. Quicũq; huiusmodi te esse perpendis memor esto vnde excideris: & age pœnitentiam & prima opera fac:alioquin time qđ loquitur.Sin autẽ inquit venio tibi & mo.c.t.d.l.s.nisi pœnitẽtiã egeris. Time ergo nisi ad priora bona redeas, ne adhuc in deteriora cadas.Non enim potest homo in eodem fixus diutiꝰ stare. Quid enim per candelabrum gestatoriũ luminis nisi opus bonum opus veritatis? Huiusmodi cãdelabrũ stat in loco suo:quãdo opus bonum surgit ex proposito bono.de loco autem suo transfertur quando bona boni operis intentio in malam cõmutatur.Notandum vero q̃ lumen extinguere non minatur sed mouere candelabrum:quãdo non cessant opera : sed intentio deprauatur Sic igitur opus argenteum in ęreum trãsit & est quidem frequens hoc malũ inter filios hominum.Sæpe em̃ qđ priꝰ quis ex veritate agebat:ad laudes hominum resolutus ex vanitate postmodum operatur.Talis igitur ęris more suauiter tinniuit extrinsecus:sed voluntatis deprauatione pallescit intrinsecus. Hũc etiam dominꝰ increpat cum ait.Scio opera tua q̃a nomen habes: q̃ viuas,& mort. es.Nec te quicunq̃ huiusmodi es latere existimes. Immo audi quid tibi per ꝓphetam dicatur. Denuda turpitudinem tuã r.c.t.f.& tũc reuelabiť ignominia tua & videbiť opprobrium tuũ.Denudata aũt turpitudine tua,cũ iam cœperint vẽter & femora ærea apparere : incipies mox adulatoribus tuis immo irrisoribus tuis sordescere & de die in diem magis magisq; vilescere.Iã tunc vel irasci incipies,indignari, & crudeliter persequi quibus antea multum fauere studuisti. Et q̃ blandus eras prius:tam eris postmodum asper & durus.Sic ęs tuum mutabitur in ferrũ: diceturq; tibi. Quomodo conuersus es in amaritudinem vitis? Hoc autem est in istis prę oĩbus mirabile q̃ sicut ꝓpti & audaces ad mala inferenda sic sunt pusillanimes supra modum impatientes ad toleranda illata:vt recte mirari possis:quonãm õ cõuenire possit ferrũ cũ testa,tanta crudelitas cum tãta impatiẽtia.Ecce statua in qualẽ finem desinit:quę post caput aureum fictiles plantas accepit. Filii Sion inclyti & amicti auro primo quomodo re. i.v.t.op.in.fi. Quomodo obest au.m.c.opus. Quin est auro tractabilius quid testa fragiliꝰ? Quomodo se charitas attrectare quõ attentare permittet?quæ oĩa suffert:oĩa spat:oĩa sustinet.Quid aũt voluptate contẽptibiliꝰ?qd delicata mẽte deteriꝰ?q̃ semp & in prospis p concupiscentiam resoluiť:& in aduersis p impatiẽtiã frangiť?Vę illis ait scriptura q pdiderunt sustinentiã q dereliquerũt vias rectas q diuerterũt in vias prauas.Vt igiť ea q̃ diffusius diximus ad compendiũ reuocemus:In capite aureo intelligiť deuotio.In mẽbris argenteis discretio. In æreis simulatio.In ferreis:ĩdignatio:ĩ testeis dissolutio.Itẽ p caput intelligiť intẽtio,p pectꝰ deliberatio,p brachiũ exercitatio,p ventrẽ compassio,p femur humilitas,p tibiam seueritas.

Item aliter vnde supra.

¶Si quis autem quod de statua dicitur in ma X lum velit accipere,eius assertioni facile cedo: sic tamen vt hic sensus minime condemnetur. Secundum hãc itaq; acceptionem, per aurum potest intelligi arrogantia,per argentum iactãtia,per ęs pertinacia,per ferrum sęuitia,per testã impatientia. Aurum siquidem omnia metalla pcii sui dignitate præcedit: & supba mẽs cæteros omnes in sui cõparatione despicit.Argentum suauem & admodum dulcem sonum habet,& iactantia in suæ laudis præconio blãdã iucũdãq; se exhibet.Aes eo q̃ valde durabile existat pertinaciam figurat,quę suo proposito vix vel nunq̃ deflecti q̃at.Ferrũ eo q̃ cętera metalla domare soleat:sęuitiam satis conueniẽter designat quæ cæteros premere solet.Per testam autem quæ facile frangitur recte impatiẽtia designatur.Aureum itaq; caput sibi fabricat:qui sibi arrogat sanctitatem.Pectus argenteum & brachia argentea circũferre videtur: qui de cõsilii & operis sui rectitudine gloriatur.Quasi ventrem & fœmora habet ærea qui in his etiam pertinax permanet quæ propter vilitatem despicere vel propter inhonesta

erubescere deberet. Tibias ferreas habere se ostē dit, qui contra superiores per audaciam se erigit, & inferiores per seuitiā premit. Testeis plātis nititur qui terrenorum amori immoderatius incumbens ad impatientiam effrenat. Vę igitur talib⁹. Quid em̄ his iā poterit fieri: vel q̄ iam spes vlterius haberi q̄ ppter arrogantiam nullo modo possunt a suo tumore deiici: nec propter pertinaciam de suo errore cōuinci: nec propter ferri duritiā de suo torpore redargui? Sed nec horum tn̄ ferream seu lapideam duritiam despice. Potens est enim deus de lapid. ist. f. f. a. Vide em̄ qd̄ sequit. Videbas iquit donec abscissus ē lapis. s. m. &c. Ecce lapis sine manib⁹ abscīdit: vn̄ ferri duritia conterat. Et quidē recte. Quę em̄ manus talē lapidē incidere seu ēt abscīdere posset qui ferrū conterere vel comminuere præualeret? Sed qd̄ non potest humana industria fit in voluntate diuina. Sed quid est q̄ sine manibus voluit hoc perficere? An forte ī huiusmodi ferreis & obduratis mentibus melius operatur inspiratione q̄ percussione: corrigiturq̄ sæpe interna illustratione, quem non possunt flagella corrigere? Percussi inquit vos & non doluistis: renuistis recipere disciplinam. Sed cum multo sit leuius apud nos dicere q̄ facere sępe tn̄ ī his etiam mentibus in quibus videtur pcutientis man⁹ defecisse: operatur q̄dā miro & incōphensibili mō īterno suo verbo vl̄ sibilo. Lapis itaq̄ sine manib⁹ absciss⁹ timor dn̄i diuinitus inspiratus. In ictu huius lapidis statua deiicitur & opus destruitur mōstruosum. Sicut per tumorem mēs deiicit a proposito bono: sic sane per timorē excutit a proposito malo. Sicut em̄ initium om̄is peccati supbia, sic īitiū oīs sapiētię timor dn̄i. Percussit, inquit, statuam in pedibus eius ferreis & fictilibus & cōminuit eos. In inferioribus & deterioribus suis vtiq̄ statua cōcutitur: qn̄ mens elata atq̄ puersa per spiritum timoris domini ad iniquitatis, & infirmitatis suæ considerationē reuerberat. Tunc contrita sunt inqt pariter ferrum testa ęs argentum: & aurum. Vidisti superius qbus gradib⁹ bonitas defecit: creuit peruersitas. Vide nunc quomodo gradatim proficiat toti⁹ bonitatis fundamentum humilitas. Prius erubescimus vera mala: postea ficta bona. Nouissime etiā vera bona cū sint impfecta & inconsummata. ¶ Sequit. Et redacta quasi in fauillā ęstiuę areę &c. Quid p ęstiuū tēpus nisi feruorē spūs: Et qd p aream nisi prudētiā spūs intelligimus? Quid itaq̄ area nisi spiritalis itelligētia? In hac area veritatis grana a figurarum paleis: virtutis annona a vitiorum aristis: æterna bona a falsis transitoriis vehementis discussionis trituratione eiiciuntur. Veruntamen paleas excutere nō sufficiat nobis: sed studeam⁹ etiā earū tumulū igne supposito vertere ī fauillā: & transeuntium nitorem mutare in nigredinem & affectum nostrum in eorum contemptū vel odium transformare. In hac area desudat: qsq̄s spiritalis esse desiderat. Spiritalis enim iudicat omnia &c. Quæ rapta sunt a vēto, nullusq̄ locus inuentus est in eis. Raptis a vento nullus locus eis inuenitur: quia post diu quæsitā vix q̄ impetratam veniā cōtra similes tentationes mens non solū cautior sed & robustior iuenit. Nullus igitur locus eis potest inueniri: cū ad similē corruptelā nec sensus decipi nec affect⁹ potest corrumpi. Sed quid est q̄ lapis ī quo statua percutitur non crescit in rupem sed mutatur ī montē? Sed scim⁹ qa perfecta charitas foras mittit timorem, nescit em̄ perfectio augere formidinem sed mutat & magnificat in cōfidētiæ montem. Qui confidunt in domino sicut mons Sion. &c. Hoc somnium Nabuchodonozor vidit, sed Daniel exposuit: quia profecto alia est gratia per quā cognoscimus iudicia diuina: atq̄ alia per quā diiudicam⁹ merita propria vel aliena. Felix aūt cui vtrāq̄ habere cōtigit: & cui eo adhuc tpe visio hęc ostēdit eiusq̄ interp̄tatio reuelatur: dū adhuc rex est & passionibus suis dominari potest. Tu iquit rex regum es &c. Rex regum est rationabilis consensus qui oībus cordis corporisq̄ motibus pręsidet: & in traditionis suæ iura accepta tamen diuinitus potestate coercet.

Qualiter a diabolo i nobis multiplex puritas impugnetur.

FEcit rex Nabuchodonozor statuā auream & præcepit vt quicū q̄ nō adoraret eam statim mitteret in fornacē ignis ardentis. Tres aūt pueri qui statuę flectere genua noluerūt: eius impio in ignem mittūtur. Puer a puritate dicit: & qui pur⁹ est puer merito nūcupatur. Est autem alia puritas mētis alia puritas oris & alia actiōis. In corde simplicitas: in ore veritas: in opere synceritas. Hos igitur tres pueros habere credimur cum sanctum est qd̄ meditamur: verum qd̄ loquimur: iustum qd̄ operamur. O felix nimium & deo nostro grata, horū triū puerorū sancta ętas: p̄pter vnam puritatis concordiam in voluntate sermone pariter & actione. Videt hoc rex Babyloni⁹ & inuidet & equidē ad adorādā statuā suam auream compellit: sed detrectātibus adorare, fornacis incendium præcepit præparare. Facile em̄ eorum sanctitatem deridet & despicit si eos ex sua sanctitate in superbiam erigere

possit. Quid enim est statuam auream adorare nisi superbiæ & vanæ gloriæ in talibus studiis deseruire? Tūc em̄ eos in regno suo libēter patit̄: cū elationi militare eorū studia intuet̄. Sed cū hoc videt despici, iubet icēdiū pparari. Quos em̄ p gloriā elatiōis superare nō pōt: arbitrat̄ se posse per flāmam libidinis. Rex Babyloniȩ est ille qui est rex sup oēs filios supbiȩ. Ministri qui ad tale opus dirigunt̄, fornicationis spūs appellant̄. ab his fornax accendit: qn̄ caro nostra ardore libidinis inflammat̄. Accēsa fornace pueros ligāt: & i ignē piiciūt. Pueri extra fornacē inueniunt̄: qa studiis spiritalib9 & cælestiū contemplationi intenti: pene in carne se esse obliuiscunt̄. Esse em̄ pueros est quodāmō extra carnē esse, nil corde nil lingua nil manu carnali tractare. Sed tūc quasi ligant̄: qn̄ tentationibus violētis dephēsi a suis studiis ppediūtur. Tūc velut intra fornacē sunt qn̄ carnis stimulo fatigati nil altū cogitare plāgere & flere possunt. His angelus dei i adiutoriū venit, qa diuina ptectio fideles suos nunq̄ in certamine derelinqt. Ab his flāma excutit̄: qn̄ diuina virtute ardor libidinis extinguit̄. Mediū fornacis angelus q̄si ventū roris flātē efficit: & puerorꝫ linguā in laudē creatoris resoluit. Mediū fornacis est intimū cordis. Flāte ergo spū sancto rore cȩlesti pfundit̄: & ex diuina inspiratiōe cōsciētia tota refrigerat̄. Pueris liberatis chaldȩos flāma succēdit: qa cū bonis pualere nō possunt: insidiantes malignos inuidiȩ flāma cōsumit.

Serlo. Qt aureā statuā adorare est voluptatibus carnis adhȩrere.

Z ℂFecit Nabuchodonozor rex Babylōiȩ statuā aureā: & iuxta fornacē. Nabuchodonozor diabolū designat q rex est Babylonis, i. omniū confusione malitiȩ degētiū. Facit hic rex pessimus statuā quā suis pponit adorādā de plurib9 metallis: de operibus, s. carnis & desideriis hui9 mūdi: q̄ auri claritas nō incōueniēter designat. Parat similiter & fornacē: vt quos p deceptionem nō pōt attrahere: p tribulatiōes destruat & dolores. Porro istrumēta musica illi9 suggestiōes sunt qb9 ad vanitatē reprobos allicit & incautos. Prȩcipit igit̄ vt auditis musicis instrumentis adorēt statuā: qa p suggestiones suas corda terrenorꝫ nitit̄ iclinare: vt relicto legitimo dei cultu opa carnis & desideria hui9 mūdi venerādo sequant̄. Qđ em̄ qsqꝫ plus diligit & honorat hoc illi de9 est: sicut aurū auaris, libido luxuriosis. Faciūt ei qdā deos phātasmata & vanas imaginationes in cordib9 suis: & sic tēplū dȩmonū efficiunt̄. Sequunt̄ igit̄ deo contēpto Babylonii opa carnis: & i his statuā venerant̄ ne sentiāt ęstū ignis, idē fornacē sequūt̄, i. desideria mūdi ne pœnuriā patiāt̄. Filii āt Hebreorum exēplo Moysi magl eligūt affligi cū pplo dei: q̄ tēporalis pcti habere iucūditatē. Isti contēnētes statuā in fornacē mittūt̄. Quicūqꝫ em̄ volūt pie viuere in Christo: necesse est vt ab impiis multa patiant̄. In hoc igne tm̄ vicula eorꝫ cōburunt̄, nō corpora: qa si quæ sunt in eis maculȩ abluunt̄: & eorꝫ aiȩ expurgant̄. Idē ignis fornacis comburit Babylonios, nā sicut sub eodē igne aurū rutilat palea fumat: & sub eadē tribula stipulȩ cōminuunt̄ & frumēta purgātur: Ita eadē vis tribulationis bonos purgat & viuificat: malos damnat & deuastat. In eadem siquidem tribulatione mali deū detestantur & blasphemant: boni deprecantur & laudant. Sic pari motu exagitatū horribiliter exhalat cœnum: & suauiter fragrat vnguētum.

Richardus. Quid dom9: quid palatiū spiritaliter designent.

EGo Nabuchodonozor quietus erā in domo mea & florens in palatio meo. 4. &

Quid p domū intelligimus nisi consciētiā, & qd p palatium nisi cōsciētiȩ securitatem, securitatisqꝫ fiduciā? Nā & palatiū dom9 est: nō quȩlibet tn̄ domus palatiū dici pōt. Palatium nāqꝫ est dom9 quædam fortis sublimis atqꝫ regalis. In domo itaqꝫ sua qetus sedet: quē sua cōscientia non remordet. In flore fruct9 speratur: & per florem certa bonorum futurorū expectatio figuratur. Flos est ichoatio fructuū futurorum: et per florem innouatio notat̄ profectuum. In flore ergo figuratur vel certa præmiorū expectatio, vl' noua pmotio meritorꝫ. In palatio itaqꝫ suo floret: q sub bonȩ conscientiæ testimonio coronā gloriȩ secur9 expectat. In palatio etiā sedet et floret q inter magna opa sua q̄ libēter facit adhuc maiora et meliora in corde pponit. Sōniū inquit vidi qđ pterruit me: et cogitatiōes in stratu meo et visiōes capitis mei cōturbauerūt me. Sōniū videre est in diuinæ cōtemplatiōis arcana, mēte trāsire. Hmōi somnio rū alia deterrēt, alia demulcēt. Demulcet sane nec mirū ȩternorū cōtēplatio gaudiorꝫ: terret vero iudiciorꝫ speculatio diuinorꝫ. Cogitatiōes meȩ, inqt, in stratu meo. Quid hic intelligit̄ p stratū nisi intimȩ qetis ociū? Visio vero capitis illuminatio sensus itellectualis. Cogitatiōes itaqꝫ suȩ in stratu suo & visiones capitis sui nonnūq̄ pterrēt: cū ex eo qđ secū post diuinæ reuelatiōis arcanū meditationis suȩ ocio negocioso p tractat ad salubrē sollicitudinē vtileqꝫ formidinē euigilat. Visio inqt capitis mei i cubili meo.

De mystica arbore.

A ℂVidebam:& ecce arbor in medio terrę & altitudo eius nimia. Visio capitis in cubili percipit qñ in secreto ocio mens humana aspiratione subleuatur diuina. ℂ Videbã: & ecce arbor &c. Quid intelligim⁹ p magnitudinem arboris nisi immersum robur virtutum! Nonne magna illa arbor fuit quæ plenitudiné gratię & fortitudinis accepit! Stephanus, inquit, plenus gratia & fortitudine. Ecce arbor magna, arbor robusta, arbor procera. magna ad bona agẽda: fortis ad mala toleranda: procera ad sublimia cõtemplanda. Sed vide quisquis hæc audis vel legis si forte altitudo tua est magna. Vide iquã & diligenter attende ne sit forte & nimia. Hoc fortassis in hac discripta arbore, reprehẽsibile fuit & causa succisionis extitit, ꝙ altitudo eius nimia fuit. Sequit. Et aspectus illius erat vsq; ad terminos vniuersa terrę. Aspectus eiusmodi arboris vsq; ad terminos vniuersę terrę porrigit: qñ noĩs ei⁹ dignitatẽq eiusmodi est moꝶ silitudine ppinq, & moꝶ dissilitudie lõginq pariter reuerẽt. Auctoritasq; ei⁹ tã a malis q̃ a bonis timet. Folia eius pulcherria & fructus eius nimi⁹ & esca vniuersoꝶ erat ĩ ea. In foliis verba, in fructu scientia, in esca doctrina. Foliis fructus vestitur & verbis compositis sciẽtia adornatur. Os enim sapientis ornat scientiam. Fructus bonus sapit & pascit, & scientia spiritalis spiritalẽ esuriem per sacram admonitionẽ suauiter reficit. Esca vniuersorum est plena eruditio omniũ: discreta admonitio singulorum, & fructus eius inqt nimi⁹. Vbiq; nimietas noxia est. Fructum nimiũ arguit qui dicit. In supuacuis rebus noli scrutari multipliciter. ℂSequitur. Subter eã habitabãt aĩalia & bestię: et ĩ ramis eius cõuersabantur volucres cæli: et ex ea vescebatur omnis caro. Per animalia & bestias homines intellige animales mentes carnales & penitus seculares. Per volucres accipe spiritales studiorum bonorũ & sanctoꝶ desiderioꝶ alis ad cælestia volantes. Per animalia intelligimus mẽtes, voluptati deditas. per bestias iracundas de quibus recte dicitur. Subter eã habitabant animalia &c. Eo ꝙ huiusmodi mẽtes p concupiscẽtiam vel iracũdiã dissolutę: iustę qdẽ ꝑmi debeãt rigore disciplinę. Recte ĩ ramis & quasi sublimiorib⁹, cõuersabant volucres cęli, ꝙ spiritales viri & cælestibus desideriis succensi, merito debeant et in auctoritatem erigi, & digno honore sublimari. Subter eam ĩquit habitabãt &c. Ergo ĩ imis bestias coercebat: spiritales vero subleuabat in alta.

Qꝫ asini loco volatilium hodie ridicule statuuntur.

ℂDiscãt ꝑlati nři, discãt hic qd facere debeãt. B Discãt ĩquã indisciplinatos ꝑmere mores: honorare & attollere bonos. Quid q̃so hoc genus mõstri est ꝙ nostri tẽporis arbores vrsos & leones portant ĩ ramis: Volucres vero cęli & quęlibet animalia pẽnata contra conditionis iura premunt in ramis! Quid quęso est ꝙ facitis qui eiusmodi bruta & bestialia corda in sublime attollitis & velut in aere suspenditis! Si vere eos diligitis cur eis non parcitis! Nã dũ eos ad alta suspenditis: eis ruinã vtiq; præparatis. Cõuersent volucres cæli in ramis: locũq; teneant in summis, quos penna subleuat sanctitatis. Bestię in imis resideant & qui pronos vultus habẽt per appetitũ carnis, districtionẽ sentiãt pię seueritatis & iustę hũiliationis. Audiamus quid adhuc de hac arbore dicat & qd q̃s ꝙ timere debeat, discat & ingemiscat. Et ecce inquit vigil & sanctus de cælo descendit & clamauit fortiter & ait.

Qualiter arbor spiritualiter succidat.

ℂSuccidite arborem & ꝑcidite ramos ei⁹ &c. C Alia sunt quæ boni angeli per seipsos faciunt, alia q̃ fieri permittunt. vt nulla omino sine eorum dispositione & sapientia fiant. Bona itaq; fiunt eorum cooperatione, mala autem eorum ꝑmissione. Qm̃ ergo rectitudinis statum subuertere malum esse cognouit, bon⁹ angelus ꝑcidere arborem noluit. Verũtamen ꝙ hoc vnius meritum vel vniuersitatis bonum exigere cognouit: fieri ꝑmisit. Qđ aũt dicit: præcidite permissionem intelligite: non autem ꝑceptionem. Neq; eñ hoc est malignis spiritibus obedientia iniũcta: sed licentia indulta. Hoc siquidem eos tandẽ aliqñ facere ꝑmisit: qđ eos diu desiderasse minime ignorauit. Hic ẽ ꝙ a Iudęa dño dicit. Qñ facis fac citius. Vñ patet ꝙ sine dei ꝑmissiõe nil ĩ nřa sectatiõe ꝑsumũt: q nõ nisi permissi hanc arborem succidunt. Arbori itaq; succidit qñ constantię virtus tentationibus paulatim attenuatur: tandẽq; fundit⁹ tollitur. Succisa arbore ꝑcidunt & rami, quia virtute animi deficiẽte paulatim bona opera subtrahuntur. Arbor succidit & ramus præcidit: quãdo animi virt⁹ in occulto, & virtutis opus deficit ĩ aperto. Succisa igitur arbore ramisq; ꝑcisis, folia excutiunt fructusq; dispgit: qa deficiẽte virtutũ ꝑposito virtutũq; exercitio, pri⁹ gřa bñ loquẽdi tollit, tãdẽ & gratia recte intelligendi subtrahit. & merito. Pilus eñ scandalizat q̃ ędificat audiẽtes castigatio prædicatoris peruersi. ℂSequitur. Fugiãt bestiæ quæ subter eã sunt, & volucres de ramis ei⁹. Bestiæ siqdẽ quæ prius subter eam erant fugiunt: quando

subiecti ipsius eius obedientiæ detractāt: & car
nales quiq; magisteriū ei⁹ cōtēnunt. Volucres
cœli de ramis ei⁹ fugere: est spiritales quosq; vi
ros vitę illius horrere infamiā, cōsortia declina
re. Verūtamē germē radicū eius in terra finite.
Tūc arbor quasi radicit⁹ auellit̃: qñ post pꝑpe
trata mala etiā in desperationē p̃cipitat̃. Quasi
ei radices suas arbor amittit: qñ oēm correptio
nē perdit, & in desperationē cadit. Quid itaq;
aliud est hm̄oi arboris germē radicū post ruinā
remanere: nisi post lapsum pœnitētiæ ꝓpositū
retinere & pœnitētiæ fructū de diuina pietate
sperare? Et alliget̃ vinculo ferreo & ęreo in hęr
bis q̄ foris sūt: & rore cœli tinguat̃: & cū feris
pars eius in hærba terræ. Cor eius ab humano
cōmutet̃ & cor feræ detur ei, & septem tēpora
mutentur super eum. Quid autē intelligit̃ re-
ctius in vinculo ferreo & ęreo q̄ puersitatis in-
domabilis cōsuetudo? In ferro audacia. In hær-
bis terrę bona īfima, bona terrena. Quasi ergo
vinculo ferreo in hęrba terræ mens deprauata
alligat̃: qñ in carnaliū voluptatū amore ex pra
ua cōsuetudine obdurat̃. Et rore cœli tingua
tur. Quid intelligimus p rorē cœli nisi subtiles
& vix intelligibiles suggestiones diaboli? Rore
itaq; cœli mēs deprauata itinguit̃: qñ p sugge
stiones diaboli diuersis erroribus imbuit̃. Qui
igit̃ in hęrbis terrę foris alligat̃ oportet vt rore
tinguat̃. Nā post deprauationē morū etiā sens⁹
deprauat̃ & multis erroribus facile implicatur
Hinc est q; in euersione Hierusalem rex prius
filios, postea oculos amisit.

De triplici inquietudine cordis.

7. D Idebā ī visione mea nocte, & ecce qua
tuor vēti cœli pugnabāt in mari ma
gno &c. Videam⁹ nūc qd sit hoc ma
re magnū in quo Daniel vidit hāc q̄cūq; sit pu
gnā vētorū. Quis aūt nescit mare q̄ sit instabi-
le & īquietū qd̄ semp mouet̃ ad oēm flatū im-
pulsumq; vētoꝝ? Recte itaq; ī eo cordis muta-
bilitas & incōstātia figurat̃, eoq; vere sit similis
fluctui maris qui a vento mouet̃ & circūfert̃.
Est aūt hoc malū triplex. Est em̄ mutabilitas p
positi ꝓmissi & voti. Propositū est qd̄ qsq; sta-
tuit apd̄ semetip̄m. Promissum qd̄ apd̄ pximū
Votū qd̄ apd̄ deū. De primo dicit̃. Vult & nō
vult piger. De secundo: nubes & vētus & plu-
uię nō sequētes, vir gloriosus & ꝓmissa non cō
plēs. De tertio: si qd vouisti deo ne moreris red
dere. Displicet em̄ deo īfidelis & stulta ꝓmissio
Stulta ꝓmissio est q̄ fit de eo qd̄ fieri non licet
vel qd̄ deus facere ꝓhibet. Infidelis promissio
est quā pœnitētia sequit̃ vel cordis duplicitas
comitat̃. Nec tamē qui tali voto se obligāt pro
libitu eiusmodi vinculū abrumpere debēt: sed
ad arbitrium eorum absoluendi sunt qui pote
statē ligādi atq; soluēdi acceperūt & habent. In
mutabilitate ꝓpositi notat̃ vitiū incōstātis ani
mi. In mutabilitate ꝓmissi scandalū proximi. In
mutabilitate voti cōtemptus & iniuria dei.

Quæ sit pugna ventorum.

¶Quæ est autē ista pugna ventorū nisi fortis E
īpulsus & vehemētia tētationū? Diuersitas ve-
ro ventorū cœli cōtrarii sunt affectus animi.
Aliter em̄ spirat cōcupiscētia & aliter flat ira-
cundia. Aliter autē & aliter cōfidētia vel diffi
dentia. Sæpe inter fortes concupiscentiæ æstus
violētosq; impulsus anim⁹ ad semetip̄m redit
atq; acriter rephendit: sibi irascit̃: sibi indignat̃
& cōcupiscentiæ flatibus iracundia ex aduerso
flando reluctat̃ fortiter & resistit. Sed cū post
momētaneā quietē violētior surgit & solito va
lidius impellit mētis statū, pene euertit: intātū
vt iamiam deficiat & in diffidētiā cadat. Flāte
itaq; diffidentiæ vēto miserabilius q̄ prius ani
mum periclitari contingit. Timendū nāq; val
de ne ventus iste vehemens repente irruat e re
gione deserti, & cōcutiēs cōsciētiæ domū, totū
mentis statum euertat. Sed deo aspirante vires
resumit confidentiæ ventus: & ad diuinam
misericordiā recurrens animus iactat in domi
no curā suam & sic in se mentis reparat cōstan
tiam. Ecce pugna ventorū quā in nobis verius
experimur & sæpius q̄ legamus in libris.

De pugna quatuor bestiarum.

¶Quatuor inquit bestiæ ascēdebāt de mari di F
uersæ inter se. Quid quęso est bestias post vēto
rum pugnā de mari ascēdere nisi bestiales mo
tus & irrationabiles impetus post tentationū
violentiā de cordis instabilitate exurgere & p
rumpere in apertū? Quasi bestialem em̄ formā
sibi īduit qui bestialiter viuit. Quid nisi bestiæ
sunt quęlibet vitia vel quęlibet praua deside-
ria? Eiusmodi bestiæ mores lacerāt, virtutes iu
gulant, animas suffocant.

De Prima bestia.

¶Prima bestia quasi Leæna: & alas habebat̃ vt G
aquilę. In descriptione primæ bestiæ intelligi-
mus vitiū insolentiæ. Insolitū quasi nō solitum
dicimus vel cōtra solitū, & inde insolētia dictū
putamus. Recte ergo insolentia dicitur quādo
passim & temere præter solitum pręsumitur.
Prima inquit bestia quasi Lęna. Dicitur leo tā
tæ feritatis esse vt prouocatus nec mortem ti-
meat nec periculo mortis a furoris sui impe-
tu se retardet. Leo inquit fortissim⁹ bestiarum
ad nullius pec. oc. Vides in leone q̄ stulta auda
cia & q̄ audax stultitia. Nonne leoninæ vide
tur audaciæ ad faciendum sibi nomen ambula
re in magnis & mirabilibus super se? Omnia

vltra vires psumere:contempto maiorum præcepto ieiunia,vigilias,& huiusmodi obseruantias vltra modum extendere,& nec saluti parcere,nec animæ mortē in debitę obedientię contēptu horrere? Nota ꝙ nō leoni:sed leenæ assimilatur:quia hic sexus impetus sui vehemētia proteruior & pertinacior inuenit. Vide ergo ꝗ bestiale & vere leenę simile sit nulli⁹ cōsilio,nullius acquiescere pcepto:sed in temeritatis suæ audacia pertinaciter perdurare.

De duabus alis primæ bestiæ.

H ¶Vultis & hoc breuiter audire quid sentiā de hmōi bestiæ alis? Videtur mihi vna esse præcipitationis:altera præsumptionis. Ecce alæ duæ & ambæ aquilinæ. Quis hoc de aquila nesciat ꝙ cæteris pene omnibus auibus celerius vel celsius volare soleat? In præcipitatione attende celeritatem volatus. In præsumptione volatus celsitudinem. Dicitur autem aquila rex auiū & leo bestiarū. Nunquid nō ergo ille videtur aliquid habere leenæ & aliquid aquilæ,qui prę sumit tam in actiua ꝗ in contemplatiua vita præcedere cunctos:& in vtraqꝫ singularem & summum locum tenere? In terra est leena. In cœlo est aquila. Qui se pręsumit cęteris omnibus incedere fortius, volare sublimius : incedere per actionem,volare per contemplationem.

De auulsione alarum.

I ¶Aspiciebā donec auulsæ sunt alæ eius,& sublata est de terra. Prius alæ auelluntur,postea & ipsius bestiæ corpus de terra subleuatur. Prius contemplatiuæ postmodum actiuæ etiam vitæ gratia amittitur. Quid enim est alas suas perdere, nisi sublimes contemplandi volatus amittere? Cum enim post multos ieiuniorum & vigiliarum excessus ceperit corpus tabescere,caput dolere,velis nolis oportet alas deponere,ad terrā redire,& carnis curā agere. Et melius est vt sponte deponanť ꝗ inuito auellanť. Quid est alas auelli,nisi amittere cū dolore ingenti & sine vlla spe recuperādi? Sic itaqꝫ post alarum auulsionē & terræ inhabitatio denegať ꝗa post substractā cōtēplationis gratiā etiā bene operādi gratia animo superbiēti subtrahiť. Sed vbi quæso de cætero erit hæc bestia de cœlo amissis alis deiecta & sublata de terra? An forte iterū in mare descēdet qui de mari ascendit? Sic vtiqꝫ sic sæpe qđ ex cordis psumitur leuitate post multam mētis fluctuationē in amaritudinem terminať. Sic de terra in mare trāsitur,sic montes in cor maris transferunť. Quid eñ est montes in cor maris transire nisi de magni conaminis culmine in nimiā cordis malitiam cadere? Et supra pedes quasi homo stetit,

Et vtinam vel sero desinat se angelum credere & tandē aliquādo desinat supra hominē pręsumere. Iam nō volat vt angelus,nec ambulat vt homo:sed stat vt nunꝗ requiescat. Assidue ergo stat quia sine intermissione laborat. Pedes sine incessu fatigat:sine fructu laborat. Supra pedes stetit vt homo. Grāde spectaculū:sed fœdum miraculū videre quadrupedē bestiam,leoninam deniqꝫ formam se supra duos pedes contra cœlū erigere:& cōtra naturam erectam stare. Quæ est ista erectio mōstruosa,nisi enormis quædā & nimis detestāda superbia? Cōtra cœlū se erigit qui diuina iudicia rephēdit. Et cor eius datum est ei: Cuius eius? Non leenæ sed hominis.i.carnaliter sapientis. vel tunc veraciter cor hominis accipit:quādo per multā experientiā errorē suū intelligit,& tamē suum defectum ꝗ aliorum profectū plenius recognoscit.

De secunda bestia.

¶Et ecce bestia alia similis vrso in parte stetit & tres ordines &c. In hac secunda bestia recte intelligiť inuidētia. Est eñ vrsus vt omnes nouimus animal deforme,& qđ in locis remotis & abditis soleat habitare,& in hoc ipso formā gerit inuidię. Nā & ipsa quidem vtpote fœditatem suā erubescēs semper studet latere. Est eñ vrsus aīal malitiosum,& sęuū,& forte est eiusmodi inuidiæ vitium. Inuidia est odium alienę felicitatis. Est autem vrsus animal plurimū inquietum:ita vt ad stipitem ligatus nunꝗ pene desinat vel in circuitum pergere,vel pedibus fixis caput nunc in hanc nūc in illā partē iactare:& in hoc habet formam non modo inuidiæ, sed inuidentiæ:quæ animū nullo pene momento finit requiescere. Diciť eñ de hac bestia ꝙ in parte stetit. Nemo eñ repente fit turpissimus: sicut e cōtrario nemo repēte fit summ⁹. Quasi adhuc itaqꝫ ī parte cōsistit:quādo ad aliqua bona agenda antiqua adhuc consuetudo trahit. K

De tribus ordinibus dentium.

¶Et tres ordines erant in ore eius & in dentibus eius. Ipsa scriptura denunciat quomō tres ordines erāt in ore eius.i.in dētibus eius. Quid autem in dentibus rectius intelligimus ꝗ malitiæ & inuidentiæ morsus? Est autem propriū inuidentiæ alienam vitam rodere & obtrectationum morsibus lacerare:qđ tribus modis tā ꝗ in ore tres habens ordines exequitur. Solet enim liuida mens semper manifesta mala multiplicius exaggerare. Dubia quęqꝫ in deteriorē partem vertere. Aperta autem bona quia negare non potest,arte qua pręualet offuscare,& de eis aliquid minuere. Primū est obloquutionis. secundum derogationis:tertium detractionis L

Obloquutio est malæ opinionis disseminatio. Derogatio bonæ opinionis euacuatio. Detractio bonæ opinionis attenuatio. Sequitur. Surge comede carnes plurimas. Quid est carnes comedere nisi aliena infirma dente maledico lacerare? Sed quod dicitur. Surge comede. Quid quæso erit. Præceptio, an permissio, suggestio, an instigatio? Sed si a bonis angelis dictum putamus permissionem tantum intelligere debemus. Si autem a malis tam suggestionem q̃ instigationem vera ratione intelligere compellimur.

De Tertia bestia.

M ¶Post hæc inquit aspiciebam & ecce altera quasi pardus & habebat alas auis quatuor super se, & quatuor capita erant super bestiam, & potestas data est ei. Certe cum volucres volant seipsas supra semetipsas leuant, & per inane suspendunt. In pardo autem hypocritarũ fraudulentia figuratur qui per totum corpus maculis quibusdam respergitur. Nam hypocritæ quidẽ sanctitatẽ p̃tendũt: sed peruersum est qđ diligunt. Nõne igitur eiusmodi mentis seipsas supra semetipsas attollũt & p inane suspendũt cũ propter ambitionẽ & inanẽ gloriã duræ distractionis obseruantias pene vltra humanæ possibilitatis mẽsuram extendunt? Et qd aliud est multa capita habere q̃ nil simpliciter agere? Omne enim qđ hypocrita agit vel agendo intendit, ambitioni deseruit.

De quatuor capitibus bestiæ tertiæ & quatuor alis.

N ¶Prima itaq; species huius mali est affectatio libertatis. Secunda affectatio dignitatis. Tertia auctoritatis. Quarta potestatis. Prio vt subesse refugiat. Secũdo vt de gradu in gradũ ad maiora conscendat. Tertio vt vir magni cõsilii appareat. Quarto vt in domo dei summum locum & honorem obtineat.

De quatuor alis.

O ¶De alis vero vt breuiter exprimam qđ sentio Vna dicat simulationis. Alia dissimulationis. Tertia ostentationis. Quarta excusationis. Simulatio est de occultis bonis. Dissimulatio de occultis malis. Ostẽtatio de bonis manifest{. Excusatio de manifestis malis. Ostentatio & simulatio a dextris existunt & his duabus volãt dũ se proximis cõmendantes gloriam suam circũquaq; dilatant. Excusatio & dissimulatio remanent a sinistris: quia in his duabus corpus suũ velant & fœditatem occultant. Et potestas data est ei. Et absq; dubio miro dei occultoq; iudicio, maiora sunt pene q̃ hypocritæ facere possunt, & faciunt districtioris vitæ obseruantias custodiunt q̃ qui propter deum se affligunt. Et cum constet ꝙ omnis caro fœnum & omis gloria eius quasi flos agri: plus tamen laborant sępe sectatores vanitatis p vana gloria & trãsitoria q̃ veri æmulatores iustitiæ pro vera gloria & æterna.

De Quarta bestia.

¶Nunc de quarta bestia breuiter perstringamus. Post hoc inquit aspiciebam in visione noctis. Et ecce bestia quarta terribilis atq; mirabilis & fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos, comedens atq; comminuens & reliqua pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat cæteris bestiis quas videram ante eam, & habebat cornua decem. Vide quod genus monstri in vitiis sit: cui nullum inter alia comparabile inuenitur. Scimus autem ꝙ mens quæ inuidia & impudentia corrupta fuerit: de cætero nulli omnino nec sibi nec alios parcit. Nam inuidia tollit huiusmodi amorem & cõpassionem proximi. Impudẽtia vero moderantiam & circũspectionem sui. Et sæpe qui eiusmodi sunt multos labores & dolores patiuntur: immo libenter tolerant vt alios affligant, & malunt ipsi miseriam sustinere q̃ aliis nõ inferre. Vide ergo q̃ sit mirabile q̃ve horribile hominem humanitatis oblitum, hominem exuere & cor induere beluinum. Fortis etiam nimis est qui ob mala proximis inferẽda tam patiens est ad ipsa etiã toleranda. Dẽtes autem & vngues ferreos habere dicitur: qui ad omnẽ crudelitatem verbis & operibus in proximos effrenatur. Deniq; oĩa cõminuit & conculcat qui nõ solum aliorum infirma: sed & fortia carpit & damnat: & pro posse adnihilat. Omnia itaq; per diffamationem lacerat, & qđ infamare non potest, per despectum calcat. Vt autem cætera taceam in hoc maxime videtur hæc bestia cæteris dissimilis esse: ꝙ in hoc nouissimo statu nescit mẽs improba erubescere.

Qꝫ per dei gratiam qui modo bestia fuerat in hominem reuertatur.

¶Aspiciebam donec throni positi sunt. Et antiquus dierum sedit. Vbi abundauit iniquitas superabundauit & gratia. Ex hoc loco facile est aduertere quoniã nulla nostra malitia diuinã misericordiam vincere potest. Quid enim est ꝙ post succedentes sibi bestias posito throno antiquus dierum sedit, nisi ꝙ post multa vitiorum detrimenta ille qui est ante omnia tẽpora æternus per visitantem gratiã cor lubricũ infirma propositi stabilitate figit, & sibi mansionem constituit? Et quid est ꝙ bestiarum potestas aufertur nisi ꝙ per visitantẽ gratiam vi- Q

tiorum sopita tyrãnide regnũ peccat destruit.

Galfridus.

Quomodo intelligitur Belis destructio.

4. R TVlit Daniel picem & adipem & pilos & coxit pariter fecitq; massas & dedit in os drachonis:& diruptus est dracho.In passione Christi diruptus est dracho magnus qui inter pilos picem: & adipem deuorauit ignarus.Siquidem inter peccatores occisus est qui peccatum non fecit: inter eos qui insensibiles & sine spiritu vitæ voluptatibus dediti sola radicantur in carne,& eos qui tenaci malitia tetri ex procera arbore prodeũt: ꝙ crudelitas oriatur ex animositate superbiæ si solos tales vorasset minime crepuisset.Sed cũ pice & pilis adeps coquitur & eorum peccata expiat:quibus dignanter gratia Dei sese communicat.Si propter admixtum ipse dracho crepuerat vt ipsi etiam exeant qui fœdi prius & fluxi extiterãt.Qđ si de solius Christi psona id intelligimus ex qua dictum legimus:ero mors tua o mors:in pilis caro siue concupiscentia licet orta de carne. In pice similitudo culpæ significatur,diuinitas in adipe. Sed quid dicim⁹ ꝙ ante drachonem istum sanctus Daniel etiã Bel destruxit? Vtinam ante mortem nostram domine destruas vetustatem. Hoc enim interpretatur Bel. Daniel iudicium dei est in quo princeps mũdi huius eiicit & veritate cognita a vanitate liberamur.Rex Cyrus qui hęres interpretatur,humana ratio:quoniã hæreditario iure configit interiores animi motus & exteriores tegit corporis sensus. Huius regis conuiua Daniel præ cęteris honoratur amicis,cum cœperit mens humana inquantũ iam cõperit iustum approbare iudiciũ & acceptam habere notitiam veritatis.sed ex magna parte quos regere & coercere debuerat confusos adhuc affectus vanitatẽ vetustatis adorãs: idolũ ĩtus luteũ,foris æreũ nr̃a est vanitas ad prioris hoĩs ptinẽs vetustatẽ. Lutũ luxuria est. Aes loquacitatẽ vel auaritiã notat:quarũ vtraq; se ctantur foris:quos interius libido corrumpit. Nec comedit idolũ hoc quia nescit vtralibet cõcupiscentia refici:q̃uis videat suis quibusdam epulis ad esuriẽ potius prouocari.Templũ huius idoli sua cuiusq; cõcupiscentia peccatoris in quo vt occultum deprehendamus introitũ: & appareãt nobis ĩpressa vestigia:crebra mortis meditatio cineris aspersio est.

Finitur prophetia Danielis.

Sequitur Osee.

Stephanus.de pœnitentia.

ET abiit & accepit Gomer filiã Debelaim.Gomer cõsũmata, Debe. voluptas.Et sępe dñs illã aĩam q̃ in voluptatibus est cõsummata carnalib⁹:ad pœnitẽtiam vocat. Nõne dñs assumẽs Magdalenã assumpsit Gomer filiã Debe.Multi veniũt in Baby. & ibi curant.Vbi abũda.de.s.gra.Eruisti a.m. ex ĩferno inse.De execratiõe & me.an in cõser. Dixit dñs ex B.& m.c.s.fi.bu.Nõne vulgariter dicit ꝙ castra munitissima nõ fiũt ĩ locis amœnis:sed asperis & horribilibus.Alia interptatõe Debelaim dicit palata,& ẽ massa ficuũ siue caricarũ.Hanc massam Esaias hulceri Ezechię iubet apponi.Secũdũ hoc filia Debe.est filia peccati.Per ficus eñ pctã intelligunt.Vñ primi parẽtes post pctm̃ de foliis ficus fecerunt sibi perizomata.Qđ adhuc faciũt qcũq; pctm̃ per circũstãtias sicut folia fructus tegũt.Pctã qdẽ sicut ficus dulcia vident delinquẽtibus.Apponenda est ergo massa ficuũ vulneri vt pctm̃ curet recordatione peccati.Sic verus Dauid caput Golię pprio illi⁹ amputauit ense.Sic Iudich caput Holofernis.Sic Hester Amã:pprio patibulo iubet suspendi.Sic infructuosa ficulnea stercorũ appositiõe pinguescit. Sic Lazarus aperto suscitat⁹ est monumẽto vt locũ in quo iã quatriduanus iacebat agnosceret.Itẽ Iudas misit Thamar hœdũ:& Isaac libenter hœdũ comedit.de capra fœtida nascitur hœdus sapidus. ca. 1. S

De humilitate.

¶Voca nomen eius Iezrael.Iezrael semen Dei. T
Quia bonũ opus qđ plat⁹ vel per eũ cõuersus facit:nõ sibi sed deo debet attribuere:qa semen dei est,non hoĩs.Et bene bonũ opus semẽ dicit qa q̃tũcũq; aliqs sit perfectus:semp debet semẽ dei in terrã liberi arbitrii iacere & tanq̃ de nouo inchoare.Vñ & dixi.Nũc cœpi.Item:Tota die cõtristatus ingrediebar.Itẽ cũ cõsummauerit homo tũc incipiet.Et apostolus.Posteriorũ oblitus in anteriora me extendi.

De ambitione.

AVferat fornicatines a facie sua & adulterium a.de m.n.s.Per for.vitia sub ditorum.Per adulte.prælatorum.Per hoc notatur ꝙ sicut adulter.grauius est q̃ fornicatio.Ita peccatum prælati grauius est q̃ subditi.adulte.est in medio vberum cõscientia vertitur in ambitionem & lucrum. 2. V

De passione Christi.

X ¶Agricolæ nolentes segetes suas a viatoribus côculcari caput viæ spinis claudunt. Sic Iudæi ne locum & gentem amitterent caput Christi spinis confixerunt.

Cantica sine titulo. Quõ sancta anima a domino per vias iustitiæ deducatur.

Ecce ego lactabo eam & ducam eam in solitudinẽ & dabo ei vinitores eius ex eodem loco: vallem Acbor
2.
Y ad aperiendam spem. Lactat dominus animam quando suę bonitatis gratiã eius inspirat affectibus. Et eam in præsenti & peccatorum venia releuandam & virtutum gratia confirmandam & in futuro beatitudinis æternæ gloria sublimandam misericorditer pollicetur. Item lactat eam cum suauitatis æternæ refectam dulcedine ad appetenda summa regni cœlestis gaudia vehementius accendit. In solitudinem ducit cum suauitatis intimæ iocunditate gustata tumultus omnis vitæ mortalis ne degustatis priuetur bonis: ei suggerit deuitare: & quieti mẽtis toto desiderio interna aspiratione hortatur intendere. Ibi loquitur ad cor eius cum eam a vitiorum opprobriis liberatã de secretis cœlestium gaudiorum per contemplationis intimæ gratiam & licentius instruit & ĩfundit vberius. Dat ei vinitores eius ex eodẽ loco, i. ex ipo mẽtis trãquillo statu discretioni militãtes cogitatiões producit: q̃ vinitorũ more qcqd in corde lingua & opere superfluũ pullulat amputare: & qđ ad ædificationem proficiat plãtare satagant & nutrire. Et quoniã q apponit sci. & do. dat ei vallẽ Achor qđ interp̃tatur côturbatio ad aperiẽdã spẽ, cũ eã ad hoc excitat vt in humilitatis exercitio sanctis semper laboribus insistat & omnẽ a se nociuæ securitatis torporem abiiciat.

Galfridus.

Quæ sunt iudicia aĩæ quæ a dño desponsat.

Z ¶Despõsaui te m. in iudicio & iustitia &c. Animas sibi singulorũ Christus desponsat: cũ sua illas dignatione Christus p̃ueniens benedictione subarrat. Præcipua siquidẽ eius munera & certissima q̃dã despõsationis eius iudicia sunt hæc de qbus etiã Iudęos ĩcrepãs veritas ait. Reliquistis q̃ grauiora sunt legis iudicium & misericordiã & fidẽ. In iudicio & iustitia nosipsos arguere & castigare: in misericordia & miserationibus p̃ximis subuenire: in fide cũ deo sollicite ambulare debem⁹. Sane tria hæc grauiora legis auctoritate nõ pondere videlicet potiora & p̃ciosiora sũt & vere bona. In qbus q̃cũq; sese inuenerit aĩa se deo placitam & ab eo nouerit desponsatam.

Item Stephanus de pœnitentia.

¶Et sponsabo te. Ter dicit spõsabo ad notandũ A
triplex dilectionis testimonium, s. cordis, oris, & operis. Vñ ter quęsitũ est a Petro: An diligeret dñm. Ter etiã dicit spõsabo qa tripliciter despõsatur aĩa peccatrix Christo, s. p côtritionẽ confessionẽ, & satisfactionem. Hiero. Nota misericordiã dei: meretrix diu fornicata ad virum reuertitur, nec recôciliari viro: sed sponsari dicit & vide distantiã inter dei & hoĩm côiugia. Homines de virgine non virginẽ faciunt: sed deus meretricibus iunctus virgines reddit.

De malitia mundi.

¶Maledictio & mẽdaciũ & homicidiũ & furtũ B
& adulteriũ inũdauerũt. Signãter dicit inũdauerũt: vt notet pc̃õrũ abũdantiã. Tũc fluuius inũdare dicit: tũ aluei sui ripas excedit & vicina loca occupat. Similiter cũ pc̃m̃ publice p̃petrat & alios corrũpit tũc dicit inundare. Item fluuius in mare fluit, & pc̃m̃ in inferni amaritudinẽ. Dicit etiã pc̃m̃ inũdare vt p̃ hoc notet eorũ origo, s. q; ex aquis tẽporaliũ p̃ueniũt. In cuius rei significatione aquæ Aegypti conuersæ sunt in sanguinẽ: qđ fit quotiẽs ad vsum peccandi tẽporalia conuertunt, & sanguis sanguinem tetigit & vnum peccatum aliud attraxit.

De adulatione.

¶Et ad iniquitatẽ subleuauit aĩas eorũ Glossa, quia nõ solũ nõ corrigunt: sed & laudãt & im- C
punitatẽ promittũt: vnde illi ad peccãdũ subleuant. Signãter ait subleuant. qui eñ aliquẽ subleuat efficit vector eius. Et sicut homo qui vehit facili⁹ & cũ minori labore trãsit viã q̃ si incederet pedes: sic facilius peccat qui adulatiõis vehiculo inducit ad peccandũ. Item qui reum iudici ostẽdit nõne idẽ facit: acsi dicat vt in eũ aĩaduertat? Similiter qui adulando pc̃õrem subleuat, idẽ est acsi deo dicat vt in eũ animaduertat: cui⁹ etiã dãnatiõis participẽ se ostẽdit.

De luxuria.

¶Fornicatio & vinũ & ebrietas aufert cor. Ve- D
re fornicatio aufert cor etsi quędã alia peccata sint maiora. Vnde ille in euangelio q se vxorẽ duxisse dixit non se excusauit. Certe vxor & amor vinum moderabile suadẽt. Illa pudore caret liber amorq; metu. Deniq; ĩ Cãtilena dicit. Domine deus quis meum cor furatus est?

De cupiditate.

Facti estis sicut rete expansum super 5.
Thabor. Thabor interpretatur ve- E
niens lumen. Hoc lumen est sacramentũ dominici corporis & sanguinis qđ quotidie ad nos venit. Rete igitur super Thabor expandit qui mysteriũ nostrę redemptionis cõuertit in ministeriũ suæ cupiditatis celebrãdo missas obolarias. Et cũ Iudas Christũ mortalẽ

& passibilem triginta argenteis vendiderit: nostri sacerdotes iã sedentem ad dexteram patris pro vno obolo vendunt.

De pœnitentia.

F ¶Ego quasi tinea Effraim & quasi putredo domui Iuda. Tria sunt principalia propter quæ comeditur a tinea vestimentũ. Vel quia vetus est: vel quia in vsum non assumitur: vel in tali loco ponitur ꝙ solis radiis nõ exponitꝰ. Vestimẽtum nostrũ est corpus nostrũ. Hoc vestimentũ vetus est cum inueteratum est in peccatis. In vsum nõ assumitꝰ: cum ieiuniis nõ affligitꝰ nec dei seruitio mãcipatur. Radiis solis nõ exponitꝰ cum per cõfessionem veri solis radiis nõ patet. Itẽ mala ligna putrida vocantꝰ. Putridũ lignũ lucet in nocte: sed non solidũ siue sanũ. Nox est vita præsens in qua lucẽt mali siue florẽt & boni vix apparent. Sed sicut putredo lignũ putridum cõsumit: sic eos dñs in pœna consumet. Vel potest accipi ĩ bono. Dñs em̃ nobis est vermiculus: vel putredo: cum virorem temporalium vel amorẽ in nobis depascit. Tinea etiam & putredo nobis est: cum facit nos considerare ꝙ putredo cõsumet corpora nostra. Vnde, qui quasi putredo consumendus sum & quasi vestimentũ qđ comeditꝰ a tinea.

Cantica sine titulo.

Quõ deus sit homini tinea & putredo.

G ¶Ego quasi tinea Effraim & sicut putredo domui Iuda. Tinea de veste nascitꝰ, & eandẽ vestẽ de q̃ nascitꝰ dissipat & corrumpit. Effraim vero fructificatio interpretatꝰ. Sũt itaq; q bonis fructificantes operibus: sed per ostensam religionẽ secularia magis commoda cõsequi q̃ diuinam adipisci gratiã cupientes. Quibus plerũq; contingit vt hac occasione qđ cupiunt assequantꝰ & ad exteriora prouecti dũ multiplicibus curis desiderãter inseruiunt: bona quæ non recta intentione inchoauerant derelinquũt. Dũ igitꝰ suscepta cura quæ eis ex occasione exstensæ religionis imponitꝰ: eiusdẽ religionis studia dissipat quasi tinea vestem de qua nascitur lacerat & cõsumit. Cũ autẽ ad hoc peruenerint vt etiã diuina cœperint fastidire & ad fabulas se conuertẽtes auditũ a veritate auerterĩt & sicut solẽt hoĩes ab ĩtroitu putredinis auferre faciẽ sic illi a spiritalibꝰ intẽtionẽ amouerĩt: tũc eis dñs putredo & tinea non immerito fieri ꝑdicatur. Qđ quia dñs iusto iudicio fieri ꝑmittit: ipse facere dicitꝰ qđ eius permissione perficitur.

Galfridus

6. H Venite & reuertamur ad dñm. De sanctis aĩalibus dictũ est: ꝙ ibãt & nõ reuertebãtur. Hic autem dicitꝰ: Venite & reuertamur ad dñm. Sed cũ dicitꝰ. Ibãt & nõ reuer. Ibi cõmẽdatꝰ ꝑseuerãtia: nõ ĩpœnitẽtia denotatꝰ. Ibãt em̃ & reuer. ad dñm, ibãt & nõ reuertebantꝰ a dño. Bonum est enim semper ad eum vel eundo vel redeundo accedere. Nam ab eo recedere nunq̃ bonum. Venite & reuertamur ad dñm. Si diceret: Ite, lapideũ signũ miliariũ videretꝰ qđ nõ mouetꝰ, & viã docet. Herodianũ est verbũ. Ite & iterrogate diligẽter de puero. Si vero diceret Reuertamur, venite, & nõ diceret reuertamur: in veniẽdo se sociũ exhibere videretꝰ: sed in reuertendo nõ ita. Nũc vero ait. Venite & reuertamur ad dñm. Simul inquã reuertamur, & ipe similiter opus habeo. Dñs vniuersorum est verus dominator & durus domitor eorum qui auertuntꝰ & nõ reuertuntur ad eũ.

Idem.

¶Ipse cepit & sanabit nos. Quare ĩcipit dñs & nõ cõtinuo sanat? Subest em̃ ei cũ voluerit posse: sed cooperatorẽ expetit & expectat vt cooperetꝰ qsq; ei in suã & ꝓximi sanitatẽ: & hoc ipm solius dignationis. Opus eius est ꝙ operamur. Opus eiꝰ est vt cooperemur ei. Percutiet & curabit nos. Nõ nos ꝑcussio terreat quã curatio comitatꝰ. Curat em̃ a culpa dũ ꝑcutit. Viuificabit nos post duos dies. Nõ cõmuni vita fidei fine q̃ nec venire ad eũ nec reuerti valemus: sed superiori qdã & feliciori q̃ specialiꝰ ei ex quo viuimus inhæremus. Sicut em̃ vita corporis est aĩa: Ita aię deus. Et qdẽ sine eo nec sobrie viuitꝰ ad salutẽ: nec iuste exequitꝰ qs qđ iustũ est: licet sobrietas potius nobisipsis: ꝓximis vero iustitia debeatꝰ. Tertia pietas est cultꝰ dei ex quo verius viuit q duobꝰ illis cõpositis meruit iã accedere & diuino sese studuerit cultui mãcipare. Spiritalis em̃ cultura ĩ sollicita circũspectiõe, sedula meditatione, fideli deuotione, cõsistit. Et quasi tũc primũ viuificat nos & suscitat deus qñ iã efficit vt nõ mõ in nobismetipsis & erga proximos: sed in cõspectu eius viuamus. In eius videlicet cõtẽplatione sub ipsius examine, sub eiꝰ testimonio, sub eiꝰ desiderio & amore. Aliter etiã licet duos dies intelligere vt ad creationẽ & redẽptionẽ hoĩm referantꝰ. Quibꝰ succedit tertia ꝑ spũm adoptionis viuificãs eos q pctã mortalia cõuersione sua in seculi renũciatione præueniunt, suscitãs eos q secũdam tenuerũt tabulã post naufragiũ. Quia em̃ dies a diuisione nomẽ accepit. In prima die per priuilegiũ creationis discernuntꝰ rõnales a cæteris creaturis. In secũda fideles ab infidelibus, per ꝑciũ redẽptionis ꝑ spiritũ adoptionis. In tertia ab aĩalibus spiritales. Et viuemus in conspectu eius intuentes non quę videntur sicut Moyses qui inuisibilem sustinuit tanq̃ videns. Sciemus sequemurq;

in eius cultu & conspectu sciendi & sequendi cōspiciemus affectū. Sūt quidā qui zelū habēt sed nō scientiā:q gestiūt sequi:sed nesciūt. Alii sine zelo scientiā norūt sed nolūt,& seipsos iudicāt in eo qđ ꝓbāt. Nesciuit mulier in ꝑuaricatione seducta:sciuit Adam sed sequi noluit.

Stephanus.de mysterio trium dierum.

k ¶Venite & reuertamur ad dñm &c.Nō dicit ite sicut faciūt magistri nostri & plati bene docēdo & male viuēdo.Ipse cepit nos.in verbo capiēdi q̄si coactio notat.Capit em̄ p gratiā deus hoīem fugientē p pctm̄.Vnde.Nemo venit ad me nisi pater meus traxerit eū.Item Trahe me post te.Itē Cū exaltatus fuero a terra oīa tra.ad meip.Itē sup illū locū semē Abrahę apphēdit dicit glo.Apphēdit nos tāq̄ seruos fugitiuos.Propter illā fugā designādā sic dispositum erat tabernaculū & etiā tēplū ꝙ sancta sanctorū erāt ad occidētē.Nūc vero apphēso fugitiuo caput ecclesię est ad orientē.Propter idē habuit Christus in passione faciē ad occidētem. Viuificabit nos post duos dies &c.Primus istorū dierū est stat⁹ pœnitētię:secūdus pfectionis siue iustitię: tertius gloriæ.Hos tres dies designauit dñs in euangelio cū ait.Ecce ego hodie & cras dæmo. eii.& sani.pesi.& tertia die cōsum. Dæmonia eiiciūtur in statu pœnitētię:sanitates pficiunt in statu iustitię:cōsummatio fit in statu glorię. Et nota ꝙ hic & in euāgelio duo primi dies cōiungunt ad notandū ꝙ q̄tumcūq; in p̄senti iustus sit aliqs:tamē idiget pœnitētia. Ad idē est ꝙ filii Israel pasti sunt cibo duplici.s.farina conspersa quā tulerāt de Aegypto,& māna anteq̄ intrarēt terrā ꝓmissionis.In figura istorū dierū ciuitas Hierosolymitana trinomia fuit. Est enim dicta Ihebet.i.cōculcata qđ fit p pœnitentiam.Et salem.i.pax quod fit in statu iustitię. & vltimo Hierusalē.i.visio pacis qđ fiet in gloria Isti sunt tres dies.Pascha.s.in quo comedebant grana manibus confricata.Pentecoste, quando comedebāt panes nouarū frugū. Scenophegia in quo comedebat de oībus frugibus iam tunc oībus collectis.Scenophegia interpretat fixio tabernaculoꝝ.Hęc est status glorię in quo corpora nostra immobilia erunt & immutabilia. Itē cum dicitur:Amauit eum domin⁹:sic notatur status pœnitentiū.cum dicitur,Et ornauerūt eum,status iustorū.Et cū subiūgit,Stola glorię in.e.status beatorum.Hoc est ꝙ thamar interp̄tatur amaritudo,cōmutata palma. Hoc est ꝙ Petrus traxit rete plenum.cliii.piscibus.Ternarius ad incipientes,qui fidem habent trinitatis. Quinquagenarius ad proficientes siue iustos. Centenarius ad perfectos.Istos tres dies breuiter Esaias designat.Si reuertamini & quiescatis,salui eritis.Et in psalmo.Cum auerterit dominus captiuitatem Sion per pœnitentiam exultabit Iacob in statu iustitiæ & lætabit Israel in statu gloriæ.Debet em̄ homo esse nux cuius cortex amarus, testa solida,& nucleus dulcis. Per amarum cor,pœnitētia:per testam solidā, iustitia:per dulcem nucleum,dulcedo gloriæ. Vel prædicti dies possunt omnes accipi de pręsenti vt primus sit contritio:secundus cōfessio tertius satisfactio. Vnde Moyses. Ibimus viam trium dierum in so.vel cogitatio,locutio,operatio.Hoc est triduum Sauli:triduū quo parētes inuenerūt Christum:triduum lonę:triduū Christi in sepulchro.

Bernardus.

¶Viuificabit nos post duos dies i.d.t.s.n. Decet vt queadmodū caput pcessit,sequātur mēbra.In patibulo.vi.feria redemit hoīem ipsa die qua fecerat hoīem in initio.Sequente die sabbatizauit in monumento consummato opere qđ susceperat.Tertia vero,quę prima dierum est, primitiæ dormientium nouus homo apparuit mortis victor.Ita & nos quicunq; sequimur caput nostrum tota hac die, quia plasmati & redempti sumus,nō cessemus agere pœnitentiā non cessemus tollere crucem nostram:perseuerantes in ea sicut ipse perseuerauit, donec dicat spiritus vt requiescamus a laboribus nostris.Persistamus in cruce,moriamur in cruce, deponamur aliorum manibus non nostra leuitate.Caput nostrum deposuere viri iusti. Nos vero dignatione sua deponant angeli sancti: vt consummata viriliter die crucis,secunda, quę post mortem est,quiescamus suauiter,dormiamus feliciter in sepulchris:expectātes beatam spem & aduentum gloriæ magni dei. L

Stephanus.de exemplo malorum.

Reuelata est iniquitas Effraim & malitia Samariæ quia operati sunt mendacium.Hic manifeste habetur ꝙ peccata principum & prælatorum,salutem impediunt subditorum.Nota ꝙ ait reue.quia non sufficit eis peccare latenter:immo iniquitates suas reuelant vt alios corrumpant. Vnde Esa. Super montem excelsum & sublimem posuisti cubile tuum:& illuc ascendisti vt immolares hostias. Operati sunt mendacium:id est terrena sequuntur: in quibus nihil est nisi mendacium.Promittunt enim felicitatem quam conferre non valent. Vnde Hiere. Vere mendaces erant colles:& multitudo montium fuit mendax.Colles sunt minores dignitates: montes maiores. 7. M

De tentationibus diaboli.

N ¶Omẽs adulterãtes q̄si clibanus succẽsus a coquẽte. Cor malũ merito dicit clibanus a coquẽte succẽsus. Sicut eñ accedens clibanũ intus nõ intrat: sed exterius ignẽ facit & ministrat: nec ignis exit de clibano: sed gyratur iterius, & clibanum ad coquendũ panem calefacit: sic diabolus per suggestionẽ cor hoĩs accẽdit: ita ꝙ substãtialiter ĩ cor hoĩs nõ ĩtrat. Hoc eñ facere nõ potest. Vnde ꝙ dicit ĩtrasse in cor Iudę, intelligendũ est per suggestionem nõ per essentiã. Ille ignis nõ procedit exterius quousq; succensum sit cor ad coquendũ panẽ impietatis & totum cor sit exustũ. Vnde Hiere. Pellis nostra exusta est quasi clibanus. Panis impietatis est ipse homo: qui primo frãgit in farinã per diuersos circuitus & curas hui⁹ mũdi. Deinde farina aqua conspergit & fermento fermentat. Aqua & fermentũ duę sunt filiæ Loth. i. declinãtis: q̄ ipm inebriant. s. cõcupiscẽtia & superbia. hoc est qđ dicitur. Pectore & ventre repes.

De ambitione.

8\. O Vnera dederũt amatorib⁹ suis. i. adulatoribus & etiã spiritibus malignis. Sed etiã cũ mercede cõduxerũt nationes. i. causa ꝓmotionis prece vel precio sibi fauorem laicorum acquirunt.

De obstinatione malorum.

P ¶Iudas multiplicauit vrbes munitas. i. seipsum in malitia muniuit & confirmauit. In ciuitate malorum murus est quadratus: cuius vnum latus ẽ mala spes siue malus amor: aliud est malus timor. Tertiũ est malũ gaudiũ. Quartũ est malus dolor. Iste murus ædificatus est magnis lapidibus q̄dris & q̄busdã minutis cæmẽto cõiũctis. Lapides minores & maiores sũt minora & maiora pctã. Cęmẽtũ aũt calceũ fit de lapidibus in clibano coctis & in puluerẽ redactis admixta aqua. Lapis durus ĩ clibano coctus & tãdẽ in puluerẽ redactus cor est humanũ qđ ĩ clibano curarũ mũdi decoctũ in puluerẽ cupiditatis redigit. cui aqua cõcupiscẽtię admixta fit cęmẽtũ: qđ est tenacius si admisceat harena. qđ valde mirabile videt. Harena q̄dem sterilis est & arida & ideo dissoluta. Et tñ cęmẽtũ calceũ tenacius facit & durabilius. Quid per harenam nisi tẽporalis abũdantia? Quæ licet in se arida sit sterilis & dissoluta, tamẽ cęmẽtũ ex cupiditate & luxuria factum tenacius reddit.

9\. Q Vid facietis in die solen. Hęc solẽnitas est dies iudicii: q̄a tũc solẽnizabũt sancti. Et nota ꝙ duplex festũ solet dici solennitas. Modo quidẽ simplex festũ est. s. in stola aĩæ. Sed tũc erit duplex festũ: quia boni recipient duplicẽ stolam. s. aĩæ & corporis. Et mali operient diploide confusionis.

¶Profunde peccauerũt sicut in diebus Gabaa. R Nota sicut per nullũ factum antiquorũ expressius potuit Esaias notare pugnã & victoriam Christi cõtra diabolũ q̄ per factũ Gedeonis cũ dixit: Iugũ oneris eius & virgã humeri eius & sceptrum exactoris eius superasti sicut in die madian: sic p nullũ factũ flagitiosorũ antiquoꝝ expssius potuit Osee magnitudinẽ peccati q̄ p factũ Beniamitarũ violẽter opprimẽtiũ vxorẽ leuitę: & per factum eorũ qui in ira petierũt regẽ. s. Saulẽ in Gabaa inũctũ. In his duob⁹ notat abominabilis luxuria atq; superbia.

De perfectione bonorum.

¶Quasi vuas in deserto inueni Israel: & quasi S prima poma ficulneę. Ex vuis vinum elicit per pressurã: & religiosi per p̄ssuras tẽtationũ tãq̄ vinũ ab acino eliquatũ ĩ cellario dñi reponunt. Et sicut vuę in deserto nõ crescũt: sed illuc aliũde afferunt: sic viri pfecti nõ sũt de hoc mũdo Et q̄si prima poma ficul. Quę gratius & auidi⁹ sumunt. Serotina eñ poma non ita sunt grata sicut prima. Hæc eñ primos radios solis plene suscipiũt: vnde & citi⁹ matura sunt. Tales fuerũt apostoli & primitiui fideles qui æstũ psecutiõis plene susceperũt, & ideo pmaturi siue prima poma fuerũt. Tales sunt hodie etiã cõtẽplatiui, & ideo gratiores. Nota ꝙ per vuã cui⁹ sapor pũgitiuus est, amaritudo siue punctio habita de peccatis in carnis maceratione signat. Per poma vero ficulneæ quoꝝ sapor dulcis, interna dulcedo animiq; iocunditas designatur.

De inani gloria.

¶Effraim ad interfectores adducet filios suos. T Quidã nõ adducũt: sed interfectorẽ expectãt. Ad ĩterfectorẽ adducũt filios suos: q occasionẽ peccãdi nõ expectãt sed q̄rũt. Interfectorẽ expectãt qui occasionẽ peccãdi nõ quęrũt: sed cũ se obtulerit suscipiũt. Aliter. ad ĩterfect. fi. ad. qui bona q̄ faciũt mũdo ostendũt. Vñ Ezech. quia thesauros suos ostẽdit Babyloniis ipsos amisit. Certe qui bona q̄ agit mũdo ostẽdit similis est simiæ: quæ fœtum suum vrso ostendit: quem ille protinus deuorauit.

Bernardus.

Qꝫ præpropere studet scientię qui conscientiã non purgauit. Secundum aliam literam.

S Eminate vobis ad iustitiã: metite spẽ 10. vitæ: & il. vobis lumen scientiæ. Vltimã posuit sciẽtiã tãq̄ picturã q̄ statũ V habere nequeat sup inane. Et ideo illa duo pmisit & subiecit illi tãq̄ si solidũ aliq̄d picturę substerneret. Securus iam intendã scientiæ: si vitæ prius per beneficium spei securitatem accepero Tu ergo seminasti tibi ad iustitiam, si ex vera iustitia, notitia tui euigilasti timere deum,

temetipsum hũiliasti,fudisti lachrymas,eleemosynas profudisti,cæterisq; pietatis actionibus mancipasti, si ieiuniis & vigiliis afflixisti corpus,si pectus tonsionibus,cœlos clamoribus fatigasti:hoc seminare ad iustitiã ē. Semina sunt bona opa:bona studia: semina lachrymæ sunt. Ibant inquit,flẽtes mit.se.sua. Sed veniẽt cum exultatione portantes manipulos suos.Merito cũ exultatione,cũ reportant manipulos glorię At istud inquã in resurrectione in nouissimo die:& est nimis longa expectatio. Noli animo frangi,noli deficere a pusillanimitate spiritus. Habes interim de primitiis spiritus:qđ ad pręsens in exultatione metas.Metite ait spem vitę Non te modo mittit ad diẽ nouissimũ quãdo res iam erit in re & nõ in spe:sed de pręsenti loquit.Prorsus magna lętitia & exultatio multa nimis cũ vita venerit. Sed nunqđ tantę lętitiæ spes erit sine lętitia?Spe gaudẽtes ait Apostol9. Quisquis itaq; post amara & lachrymosa conuersionis suę primordia respirasse in spem atq; in quoddã serenũ supnę cõsolationis,pẽnis gřę subleuatũ se euolasse lætat:is profecto iam metit suarũ recipiẽs fructum temporaneũ lachrymarum.Felix qui tantũ iam messuit,habens interim fructũ sanctificationẽ, finem vero vitam æternam.

Stephanus,de passione.

10 X EGo quasi nutrix Effraim.Sicut nutrix frangit linguam suã vt contemperet se puero balbutiẽti:sic Christ9 condescẽdit nostrę infirmitati vt cõtemperaret se nobis.Pręterea paruula re allicit paruulũ ad se amplexandã:sic Christ9 paruula re.s.temporalib9 allicit nos ad suũ amorem. Et hoc est.Ego quasi nutrix Effraim por.e.in bra. m.in cruce distẽtis.Ibi eñ extẽdit dñs brachia sua ad amplectendũ nos & portandũ. Et sicut nutrix ad alliciendũ paruulum plene extendit brachia:& q̃tum potest: cũ tamẽ paruula extẽsiõe possit eũ colligere & ãplecti: sic & Christ9 fecit.In funiculis Adã trahã eos &c.Duob9modis trahit nos:cõminando.s.& pmittẽdo. Aliter.In fun.&c.Duo pcipue retrahũt hominẽ a pctõ,mẽoria passionis dñi,& cõsideratio finis.

Vverricus.

Q; qui nondũ capit cœlestia,suspendatur interim a terrenis.

Y ¶Pendebit populus ad reditũ meum.Pulchre omnino & proprie pẽdebit tanq̃ inter cœlũ & terram, vt licet adhuc apprehendere cœlestia non valeat:non velit tamẽ tangere terrenã. Et si aliquando tangit,non nisi summis articulis.i. extremis partibus animę propter necessitatem corruptionis nostrę cui seruire cogimur q̃diu vanitati creatura subiecta est nõ volẽs. Vulgo dicitur:male expectat qui pendet.Ego autẽ dico:feliciter expectat qui sic pendet.Quãobrem elegit hoc suspendiũ anima mea: & in ipso suspendio mortem ossa mea vt perseueranter in cruce istã pendere merear donec immoriar.

Stephanus.

De duritia cordis humani.

¶Quasi leo rugiet.Mirum est q; leonẽ rugiente animalia irrationabilia figũt gressus suos & vltra non audent pcedere.Ex Christo vero leone per cõminationẽ rugiente non est in nobis q rationales sumus, qui gressus suos figat & dicat.Cogitaui vias meas &c. Z

De memoria incarnationis.

ADducet dñs ventum vrentem.i. pater filium peccata tollentem,& ad sui amorem accendentẽ.Merito dei filius dicit ventus vrens: qa nihil est qđ adeo debeat in nobis nociua vrere sicut memoria ĩcarnationis. Vnde Proba me dñe & t.m. &c. Nihil est etiam qđ tantũ debeat ad amorem accendere: q̃ humilitas incarnationis. vñ cũ dixisset psal. In sole posuit tabernaculum.s.subiunxit:nõ est qui se abscondat a calore eius.i.cõsideratio quomodo in sole.i. in ęstu persecutionis posuit tabernaculum suum, quis est qui se neget amori eius?Inde est q; cũ ventum est ad illum locum symboli:& homo factus est:flectimus genua,qa illud specialiter nos prouocat ad amorem. 13 A

Finitur Osee.

Sequitur Iohel.

Galfridus.

Q; per quatuor pestes,quatuor vitia designẽtur.

REsiduũ erucę comedit locusta &c. Eruca toto corpore repens luxuria est. Sed huius quoq; residuum q̃tulũcũq; fuerit:locustam sane non effugit.Sed q̃tum hoc erucę residuum inuenitur? vbiq; serpit,vbiq; sęuit,vbiq; lenocinat.Non vrbanos ciues,nõ barbaras pręterit nationes,non muratas vrbes,nõ altas rupes,non tuguria pauperum, nõ castra militum,non mercatorũ nundinas,non ptoria iudicum,non palatia regum, non oẽs forsitan cathedras magistrorũ:sed nec huius qdem re- ca. 1 B

siduum omne saluabit. Et ait locusta: iam salio impatiēter portionem q̄ me contingit expectās Et interdū cū eruca incipit cōuiuari, sed multo magis vbi forte pigrior illa defecerit, alacrior ista consurgit. Quę est em̄ locusta nisi vana gloria? Dedignat̄ pedibus ambulare, & quibus volare possit pennas non habet: inanes salt⁹ velociter occasura sectat̄. Sic vbi floret amygdal⁹ ibi etiā locusta pit̄er īpīguat̄. Et notādū φ eruce locusta cōuescitur cum turpiter sordet quis & inaniter gloriat̄. Residuū eius comedit quotiens is qui luxuriā fugit, vanam gloriam non euadit. Cæterum quid putamus, & illa aliqd deserit? Siquidem & brucus esurit. nimirū magnus ei venter est in paruo corpore. vel magis sol⁹ ei vēter est in toto corpore. Et vt arbitror gastrimargiā indicat. Frequēter eī hoīes quos ab elatione & ambitiōe desperatio retrahit, gulæ vitium tāq̄ sibi relictos occupat & assumit aliogn ne huius quidē residuū oē saluabit. Erugo adest & tanq̄ auidior & insatiabilior omniū residua omnia p̄stolatur. Si quis em̄ gastrimargiam fortassis euasit: frequenter huic auaritia dn̄atur: nisi φ interdū etiam velut impatiens & multū improba non expectat vt residuū bruci comedat, sed ipsa rapit & sibi tollit ac deuorat. Nonnullos em̄ videmus prę amore pecunię: vt minus appetant satisfacere gulæ. Nō inconuenienter auari aīam erugo comedere dicitur, quę terrenis incubat vel metallis vel frugibus. In ipsis deniq̄ rebus tota versat̄ quas erugo & tinea demolit̄. Igitur erucę residuū a locusta subsiliente peruadit̄ cum pudicitię bono non bene fatua virgo extollit̄. Residuum locustę bruc⁹ comedit: cū velut de magnis & mirabilibus sup se iam desperās miser totū se gastrimargię vitio tradit. Residuū bruci erugo cōsumit: cū insipiēter alteri quis reponit quod sibi negter substrahit. siquidē cui cōgreget nescit.

Petrus Lombardus.

De quatuor ducibus aduersarię potestatis.

C ❡Residuum erucę comedit brucus &c. Quatuor sunt duces in exercitu diaboli: qui p̄ has pestes quatuor designant̄, luxuria, vana gloria, gastrimargia, iracundia. Multi per hos principes de pusillo grege dn̄i pręcidunt̄, & alii quidē trahunt̄ inuiti, alii trahunt̄ illecti, alii abeūt seducti, alii recedunt spontanei. Habent & duces isti satellites suos. Prim⁹ itaq̄ est negligētia Secūdus curiositas. Terti⁹ carnis cōcupiscētia. Quartus cōsensus. Quintus cōsuetudo. Sext⁹ cōtemptus. Septimus malitia: cum iam datus in reprobum sensum, non solū iam facit iniqtatem sed & diligit. Ex primo vitio fit piger ad bonum & negligens conscientię proprię. Itaq̄ negligentia tardat, curiositas impedit, concupiscentia ligat, consensus stringit, consuetudo trahit, contēptus p̄cipitat: malitia incarcerat carcere desperationis. Sed habet rex noster duces in exercitu suo: habet & milites: quorū arma potentia dei. Cōtra ergo quatuor illa vitia virtutes ęque quatuor opponunt̄, Iustitia, Fortitudo, Prudētia, Tēperantia. Illis qui inuiti trahuntur, necessaria fortitudo, illectis tēperantia seductis prudentia, iustitia spontaneis. Sequuntur aūt duces istos septē gratię spūs sancti quarum virtute & industria aduersę partis fortitudo conteritur.

Stephanus. de vitio gulæ.

❡Vlulate oēs qui bibitis vinum in dulcedine quoniā periit ab ore vestro. In dulcedine. i. ad delectandum, nō ad satisfaciendū naturæ. Qm̄ periit ab ore vestro. Postq̄ eī transiit iudicium palati nō melius sapit optimū q̄ mediocre vel vile. Et nota φ signatius dixit. Periit q̄ dixisset perit vel peribit: quia adeo est instantanea delectatio gulę, vt potius dicēda sit pręterita q̄ futura vel duratura, licet sit in præsenti. D

De pœnitentia.

❡Accingite vos ad pugnam, & plangite sacerdotes: vlulate ministri altaris. Nota cū minores inuitant̄ ad planctū, pręlati inuitant̄ ad vlulatum: per quod grauius esse notat̄ eorū peccatū. Ingredimini in pœnitētiā cubate in sacco. i. in cilicio. Per hoc φ dicit cubate, notat̄ φ hilariter sit āplexāda pœnitētia tāq̄ refectio grata vt dicat pœnitens. Cibabis me pane lachrymarum &c. Per ciliciū autē bene pœnitentia designatur. Fit eī de pilis caprarū, & designat pctī circūstantias: quia sicut capra tegit̄ pilis, sic peccatum circunstantiis. Ex capra. i. ex voluntate peccandi nascit̄ hœdus sapidus qui postea fit hircus fœtidus, quia primo dulce & sapidū videt̄ peccatum in p̄gustatione: sed postea fœtor est in consuetudine. Istos pilos caprarum pœnitens tondere debet: quia nō solū peccati substātiā confiteri debet, sed etiā circūstantias peccati. Ex pilis istis debet sacerdos cilicium texere: quia secundum peccati circunstantias pœnitētiam debet iniungere. B

Bernardus.

Q̄ paruulū Christū nō nisi paruul⁹ app̄hēdit

Conuertimini ad me ī toto corde vr̄o &c. Quid sibi vult φ pręcipit dn̄s vt cōuertamur ad eū? Vbiq̄ eī est, oīa replet, & complectit̄ vniuersa. Qua me vertā vt conuertar ad te dn̄e deus? Consilium istud est secretū est quod solis credat̄ amicis. Mysteriū 2 F

regni dei Apostolis reuelatur in aure. Nisi cōuersi fueritis inquit &c. Agnosco plane qua velit vt cōuertamur. Ad paruulū cōuerti necesse est. Ad hoc siquidē puulus dat⁹ est nobis. Quid tu īflaris o hō? qd extolleris? Sublimis qdē dn̄s sed nō ita pponit tibi. Laudabilis magnitudo illi⁹, nō etiā imitabilis. Eleuata est magnificētia ei⁹, & nō poteris ad eā, nec si te ruperis apphēdes. Excelsus qdē dn̄s, sed humilia respicit: humiliare & apprehēdisti. Hęc plane est lex pietatis. Si forte sublimitatis esset via pposita, & illic iter quo ostēderet salutare dei: quanta facerēt hoīes vt exaltarent? q̄ crudeliter inuicē sternerēt? inuicē cōculcarēt? q̄ ipudēter reperēt manibus & pedibus conarētur in altum vt imponerent sese hoīes sup capita aliena? Et certe qui contendit supgredi proximos multas inueniet difficultates: multos habebit ęmulos: multos patiet cōtraditores, ascēdētes equidē ex aduerso. Nihil vero facili⁹ est volēti q̄ hūiliare seipm Hoc verbū est quod omnino nos reddit īexcusabiles: vt ne tenue nobis velamen prętēdere liceat. Sed iam ad hunc paruulum quonāmodo conuerti necesse sit videamus.

Quomodo sit ad Christū cōuertendū.

G ¶Conuertimini inquit ad me in toto corde vestro. Si dixisset cōuertimini, nihil addēs eēt nobis forsitan libere rīdere: factū ē: iā alid ppone mandatū. Nūc aūt spiritualis vt audio cōuersionis nos admonet q̄ non vna die perficit: vtinam vel in oī vita quā degimus in hoc corpe valeat cōsummari. Corporis nāq̧ conuersio si sola fuerit erit nulla. Forma siquidē cōuersiōis est hęc: nō veritas vacuā virtute gerens speciē īpietatis. Miser homo q tot⁹ pgēs in ea q̄ foris sunt: ignarus est suorū interiorū. Exteriorē qppe superficiē intuens salua sibi oīa suspicat non sentiēs vermē occultū q interiora corrodit. manet tonsura: vestis necdū mutata est. Ieiuniorū regula custodit, statutis psallit horis, sed cor lōge est a me dicit dn̄s. Attēde sollerter quid diligas qd metuas, vñ gaudeas, aut contristeris, & sub habitu religiōis aīm secularē: sub pānis cōuersiōis īueniēs cor puersum. Totū ei cor ī his q̄tuor affectionib⁹ est: & de eis accipiēdū puto qd dicit vt in toto corde cōuertamur ad dn̄m. Conuertat pinde amor tuus, vt nihil oīno diligas nisi ipm aut ppter ipm. Conuertat etiā ad ipm timor tuus: qa puersus est timor oīs quo metuis aliqd pter eū aut ppter eū. Sic et gaudiū tuū & tristitia eq̄ cōuertant ad ipm: vt nō nisi secundū eū doleas aut lęteris. Si em̄ p tuo siue pximi peccato doles bene facis, & hęc tibi tristitia est ad salutē. Si gaudeas ad mūera gratię, hoc gaudiū sanctū est & securū gaudiū in spiritu sancto. Debes & in dilectione Christi fraternis cōgaudere psperitatib⁹, aduersitatib⁹ cōdolere. Verū nec ipsa corporalis cōuersio paruipēdēda est, qa spiritualis adminiculū noscitur esse nō paruū. Inde est q̧ in loco hoc cum dn̄s dixisset in toto corde, addit ptinus in ieiunio qd vtiq̧ corporis est. Volo tn̄ admonitos vos esse obseruandū illud, non escis tm̄: sed ab oīb⁹ illecebris carnis, & vniuersa corporis voluptate īmo vero ieiunādū est longe a vitiis q̄ ab escis sed est panis a quo vos ieiunare nolo. Panē dico lachrymarum. Sequit em̄ in ieiuniis & fletu & planctu. Exigit em̄ a nobis planctū cōuersatiōis pteritę pnīa. Exigit fletū desideriū futurę btitudinis. Parū ei placet hui⁹ vitę nouitas q necdū vetera plangit: necdū plāgit admissa pctā, necdū plāgit tēpus amissum. Si non plangis plane nō sentis aīę vulnera, cōscientię lęsionē: sed nec futura satis gaudia cōcupiscis si nō quotidie postulas eas cū lachrymis. Minus tibi nota sunt si non renuit cōsolari aīa tua donec veniant. Sequit. Et scindite corda vestra & nō vestimēta vestra. qbus verbis manifeste prior ille populus Iudæorū & duritia cordis & vanæ supstitionis arguit. Crebra siqdē apud eos scissio vestiū, sed non cordiū esse solebat. Quando em̄ scinderent corda lapidea q̄ nō poterāt nec circūcidi. Scindite inquit corda vestra. Quis in nobis est cuius volūtas circa vnū aliquid solet obstinatior inueniri? Scīdat cor gladio spūs qd est verbū dei: & in multas festinet minutias disptiri: alioqn nō ē cōuerti ad dn̄m ī toto corde, nisi scisso corde. Donec em̄ vnā illā accipias in Hierusalē cuius est participatio in idipm, multa tibi interim pcipiunt. Et si in vno offēderis factus es oīm reus. Spiritus em̄ dn̄i multiplex ait Sapiens, nec potes sequi multiplicē sine multiplici scissione. Scindam⁹ itaq̧ corda nostra q̄tinus integra vestimēta seruemus. Vestes em̄ nostrę virtutes sunt. Bona vestis charitas. Bona vestis obedientia est. Beatus qui custodit vestimēta hęc vt nō ambulet nudus. Nec modo seruat integrā vestem scissio cordis, sed & talarem facit & polymitā. Hinc nempe virtutum perseuerantia: hic conuersationis pulchrę discolor vnitas. Hinc illa gloria filiæ regis in fimbriis aureis. Pōt tn̄ & aliter hæc scissio cordis telligi: vt si prauum fuerit scindat ad cōfessionem: si durū ad compassionē. Quid ni scindat hulcus vt sanies effluat? Quid ni scindat cor vt visceribus affluat pietatis? Vtilis prorsus vtraq̧ scissio vt nec peccati lateat virus in corde, nec indigēti proximo claudam⁹ viscera misericordię: vt misericordiam consequamur.

Stephanus, de prelatis.

H ¶Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinē. Sol prælati, luna principes. Hi sunt duo luminaria magna: quorum vnum præest diei alterum nocti. Sed cum sol iste sæpe passus sit eclipsim per vmbram terrę obnubilātem, & solis splendorē lunæ auferentē: modo ad hoc deuenit res q͂ sol conuersus est in tenebras peccatorum: & luna in sanguinē rapinę.

De cupiditate claustraliū.

3 I Filios Iuda & filios Hierusalem vēdidistis filiis græcorū vt lōge faceretis eos de finibus suis. Filii Iuda & Hierusalē sunt viri religiosi qui filiis græcorū vēduntur cum causas & lucra mundi sectant̄, & ita longe fiunt de finibus suis.

Finitur Iohel propheta.

Sequitur Amos propheta.

Cantica sine titulo.

Q; iuxta mores hominum diuinę similitudinis variatio comparetur.

ca. 2 K Ecce ego stridebo sup vos sicut plaustrum onustū fœno, diuersis in locis rebus diuersis se spirit⁹ assimilat. in nuptialibus vero mysteriis nō se flori similē, sed ipm̄ se florem esse demonstrat. Ego sum inquit flos campi. Quia em̄ in flore pulchra suauia lęta monstrantur: se florē non immerito nominauit, q̄ summa pulchritudo, summa suauitas, summa lætitia est. In carnali vero & duro populo se plaustro assimilat, tineę & putredini comparat nō suam vilitatem quę omnino nulla est pronuncians, sed illorum indignitatē declarans. Quorū vno pœnitētibus consulit, altero negligētes terrori adiicit. Plaustrū nāq; onustum fœno in trāsitu suo portat & stridet. Cū igitur pœnitentes fœnum carnalium delectationum per quas in se peccata cumulabant (omnis em̄ caro fœnum) ad memoriam reuocāt & lōganimē patientiam dei qua eos in tantis malis diu tolerauit mirant̄, & laudant: in eorū cordibus deus quasi plaustū onustū fœno incedit. Cū vero terrorē tremendi iudicii eius quo impœnitentes condēnandi sunt cogitant: et vt damnationem euadant districta se semper castigant pœnitentia: in eis deus non solū onust⁹ sed stridens etiam transit: onustus per sustentationē misericordię: stridēs p seueritatē iustitię.

Stephanus, de periculo p̄latorum.

Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura aut extremū auriculę &c. 3 L Summa est q͂ sicut de ore leonis modicissima pars eruit̄ & maxima cōsumitur: sic cū multi sint p̄lati maior pars peribit & cōsumet̄ a leone. s. a diabolo. Et paruę reliquię saluę fient per illū pastorē q̄ dicit. Ego sum pastor bonus. Duo crura duplex cōtinētia mētis & corporis. Extremū auriculę obediētia pseuerans: quia vt dicit legisperitus, nō intelligit̄ iurisdictioni parere q̄ qđ extremū est in iurisdictione nō facit. ¶Percutiam domū hyemalem. i. illos p̄latos q̄ docent & non faciunt. Sicut aquilo vent⁹ hyemalis sonor⁹ est & asper & stridet, sed nō pluit M cum domo ęstiuali. i. cū illis pręlatis qui faciūt & non docent, immo sunt muti, qđ non sufficit in pręlatis, immo bifores debent esse valuę. scilicet vt bene viuant & bene doceant: quia vt ait Hiero. Innocens & absq; verbo conuersatio q̄tum pdest exemplo: tantū nocet silentio.

De ternario vitiorum.

Percussi vos in vento vrente &c. Hæc tria ponunt̄. s. ventus vrens, aurugo, eruca. Vētus ille vrēs asper & sicc⁹ est 4 N superbia: Aurugo ad literā dicit̄ quasi aure rubigo q̄ apud Iohelē dicit̄ erugo, sed hoc nomē duas habet significatiōes: quia dicit̄ erugo quasi ęris rubigo, scilicet cuiusq; metalli vitiū. Itē dicit̄ aurugo, q̄si aeris rubigo: & sic accipit̄ hic in Amos, & est segetū vitium ex aura siue ex aere pueniens stringens culmū & sic impediēs ne humor pueniat ad granū. Aurugo hęc auaritia est stringens cor auari & impediens ne humor cōpassionis perueniat ad pauperes q̄ sunt grana electa. Hęc aūt prouenit ex aura fortunę q̄ modo flat leniter: modo penit⁹ cessat. diuitiæ em̄ modo veniūt modo recedunt, vel ex aere. i. ex tēporaliū vacuitate. vnde bene hoc vitiū vacuo insidet culmo. Eruca vermis quasi immobilis olera virentia depascēs est luxuria q̄ virorem temporaliū & ipsius hoīs vigorē depascit.

De compunctione.

¶Facti estis q̄si torris rapt⁹ ab incēdio. In bono O sic Raptus ab īcēdio torris fumat. Siliter q̄ aq̄ spūs sancti irrigati de incēdio vitiorū rapiunt̄ fumant p lachrymosam cōpunctionē. Fum⁹ ei post incendiū remanens. i. memoria pc̄i prouocat lachrymas. Itē torris in parte de incēdio rapt⁹ cōsumpt⁹ est, & in pte manet īteger. Siliter peccator de incēdio peccatorū erept⁹ in parte est cōsumptus: q̄a tp̄s qđ in peccato cōsumpsit amisit: sed in parte manet īteger quia tēpus satisfaciendi deus illi reseruauit. Vel sic in malo. Nō formidet cor tuū a duabus caudis titionū

Nota φ titio quãto est viridior vel ꝑpter lutũ in quo diu iacuit pinguior immo sordidior: tã to peiorem ex se fumũ emittit. Sic qui diutius & feruentius in amore seculi virent, vel in cœno luxuriȩ iacent, peiorem & magis amarũ in fine fumum emittunt.

P ℂQuapropter hoc faciã tibi Israel. Non determinat q sunt illa q̃ cõminatur. Infligit em̃ de⁹ pœnã tẽporalẽ, & cõminatˀ ȩternã, licet non determinet. Quod facit vt sic suspensi in incertitudine cõminationis credãt q̃cunq; deteriora sibi infligi. vel ideo cõminatio nõ determinatˀ: quia scd̃m qd̃ hõ hic se finaliter habet fiet ei.

De fuga seculi.

5
Q In oĩbus plateis erit plãctus: & in cũctis q̃ foris sunt dicetˀ vȩ vȩ. In omni plaga, quia in oĩ siue ꝑ oĩ latitudine vitæ secularis punietˀ homo & in c. q. fo. c. di. vȩ vȩ ꝑper peccatũ scilicet & delictũ. id ẽ ꝑpter ꝑpetrationẽ mali & omissionẽ boni. Istud duplex vȩ est biuiũ in quo sedit Thamar in quo religatus erat asinus qui ad Hierusalẽ adductus est. Vel duplex vȩ dicitˀ ꝑpter diploidem cõfusionis, quia induentur in corpore & in aĩa q foris sunt. Malũ ergo foris eẽ. Caim vt fratrẽ occideret foras est egressus. Dina foras egressa corrupta est. Esau foras egressus benedictionẽ amisit, & Iacob domi manẽs benedict⁹ est. Hebrei in domibus suis manẽtes non sunt tacti ab angelo exterminatore. Et discipulis intus congregatis apparuit Iesus.

De die iudicii.

R ℂReuelabit quasi aqua ad iudiciũ. Bene iudiciũ aquȩ cõparatˀ: quia sicut aqua sordes abluit & decliuiũ sequitˀ, & in vno subsistit, sic iudiciũ sordes in electis purgabit, & ab eis descendens ad reprobos pueniet, morabitˀq; in eis.

De hypocrisi.

S ℂMigrare vos faciã trãs Damascũ. Damascus ĩterpretatˀ bibẽs sanguinẽ vel sanguis cilicii. Et significat eos q sudore cilicii. i. pœnitẽtiȩ afflicti & macerati sanguinẽ dñi bibunt. Et sic Damascus in bono accipitˀ: sed dñs malos qbus hic cõminatˀ nõ faciet in Damascũ migrare. & pœna eorũ in ĩfinitũ excedet pœnã quã ꝑ xp̃o hic patiũtˀ sancti. Vel sic in malo. s. vt noĩe sanguinis pœna ĩtelligatˀ, vt in Sophonia. Effundetˀ sicut humus sanguis eorũ, & corpora sicut stercora eorũ: malos ergo faciet dñs transire in Damascũ. i. in potũ sanguinis vt. s. bibant pœnã ȩternam. Sed hypocritas faciet migrare trans Damascũ. i. graui⁹ aliis puniet eos. Et bene pœna ȩterna sanguis cilicii dicitˀ. Sicut em̃ ciliciũ fit de pilis caprarũ animaliũ fœtidorum: sic pœna ȩterna de circũstantiis peccatorum.

De vanitate temporalium.

6
T Trãsite in calãne & videte si latior &c. Sũma hęc est. Viris ecclesiasticis dicitˀ vt cõsiderent si seculares habeant ampliores diuitias & possessiones q̃ habeãt ipsi. & descẽdite in geth palestinorũ. Bene ista iungũtˀ Geth eĩ ĩterpretatˀ torcular, & significat doloris tonsionẽ quã habẽt amatores mundi. Palestini vero interpretanˀ potiõe cadẽtes. Potione. s. secularis felicitatis q bene cũ geth iungitˀ, quia oĩs tpalis felicitas amaritudine & dolore est respsa vñ filii Israel voluerũt reuerti ĩ ȩgyptũ ad pepones & allia. Pepones vt dicit Grego. dulces sunt. Allia vero ꝓuocant lachrymas. In ȩgypto eĩ. i. in mũdo nõ est dulcedo sine amaritudine.

De adulatione.

ℂTollet eũ propinquus suus & cõburet eũ vt efferat ossa de domo. Hęc ẽ sũma φ qdã carnes mortuoꝝ cõburũt & efferũt ossa. Carnes fœtidas in domo adulatores cõburũt: cũ vitia eorũ quib⁹ adulanˀ tegunt & abscõdunt. Ossa efferunt cũ opera q̃ fortia esse videnˀ ꝑdicant & extollunt: velut si ꝑlatus vel princeps pauperem spoliat, adulator illđ vl' oĩno tacet vel crimẽ eẽ negat, & causa iustitiȩ factũ esse affirmat. Si vero ad ecclesiã pergat vel pauperibus aliqd tribuat: illud satagit prædicare & efferre. V

De perfectione.

ℂNunqd currere queũt in petris equi: aut arari potest in bubalis? Petrȩ istȩ viri sunt sancti & maxime claustrales: de quib⁹ zach. lapides sancti eleuabunˀ. Item dñs Ezechieli ait, vt adamãtem & silicẽ posui te. Vnde sciendũ est φ viri sancti interdũ lapides interdũ vermes dicunˀ. Vnde Noli timere vermis Iacob. Vermes qdẽ molles sunt, lapides vero duri. Sic qui sanctis vult cõiungi inuenit eos molles: sed q eos vult impugnare inuenit eos duros & fortes. In his petris equi. i. dęmones currere nõ possunt: nec in his bubalis terrenorũ curiositas exerceri. Sicut em̃ bubalus circulũ habet in naribus quo regitˀ, sic claustrales odorẽ vitȩ ȩternæ: quo in huius vitȩ pręsentis exilio reguntur. X

De pœna reproborum.

In oĩ loco ꝓiicietˀ silentiũ. hoc ẽ qđ dicitˀ. ꝓii ĩ tenebris cõticescẽt. Itẽ. amice quõ huc ĩtrasti nõ habẽs vestẽ nuptialẽ? At ille obm. Nõ em̃ dãnatis dabitur remedium colloquii quo possint alleuiare supplicium. 8 Y

Finitur Amos propheta.

Sequitur Ionas.

De vtilitate tribulationis.

ca. 1 Z M Isit dñs ventũ magnũ in mare &c. Ecce Ionã fugitiuũ tenuit mare, & ad deũ reduxit. Quod fit q̃tidie dũ illi q adeo recesserant p p̃ssuras & tribulationes ad ipsum reuertuntur.

De negligentia prȩlatorum.

A ¶Ionas descendit ad interiora nauis & dormiuit somno graui. Attẽde ꝙ cęteris periclitantibus & multũ timentibus Ionas dormiebat: qa sępe q a bono statu cadunt cum vanis huius seculi curis inuoluunť longe peiores fiunt q̃ illi qui semp fuerant mali. Et accessit ad eũ gubernator & dixit ei. Quid tu sopore deprimeris? Quid est hoc nisi ꝙ ille q caput fuerat malorũ qñꝙ malũ redarguit p̃latũ: tãq̃ peiorẽ se? hoc est ꝙ asina subiugale aĩal alloquuta est Balaã. Itẽ Naũ Niniue quasi piscinę aquarꝫ aq̃ ei⁹. Ipsi vero fugerũt, state state & nõ est q reuertať. Ecce Niniuitę, i. mũdani, Israelitis, i. p̃latis dicunt state vita, state doctrina, & non est q reuertať.

Contra inanem gloriam.

3 B E T p̃dicauit in ea iuxta verbum dñi, i. eo modo quo præcepit dñs. Si em̃ des eleemosynã non vt reficias viscera indigentis, sed vt careas tedio interpellantis: facis quidẽ quod dñs p̃cipit, sed non sicut dñs prȩcipit. Et ideo rem & meritum perdis.

C ¶Adhuc.xl.dies, i. adhuc est locus pœnitentię & niniue subuerteť, i. peccatũ orieť. Vnde & significãter ait: subuertetur, i. subter verteť, s. qđ deorsum est fiet superi⁹ & econuerso. Propter qđ dicitur Vniuersum stratũ eius ver. in in. e. Itẽ mulier quęrens dragmã domum euertit.

D ¶Surrexit rex de solio suo. Nota ordinẽ pœnitentię atꝙ progressum. Primo surrexit rex per compunctionẽ: deinde abiecit vestimentũ per confessionẽ: postea indutus est sacco & sedit in cinere per humilem satisfactionem.

De vsu temporalium.

4 E P Arauit dñs deus hederam. Hedera q̃ non sine adminiculo surgit in altum & si caret adminiculo serpit in terrã: est viror tẽporaliũ cui⁹ admiculũ est virt⁹, qua subtracta, viror tẽporaliũ serpit in terrã, quia terrena appetere facit, & ascendit super caput Ionę vt esset super caput eius vmbra non verum corpus, sed in futuro erit super caput Ionę solidum corpus. Laborauerat em̃ prædicando & iam solatiũ tẽporalium erat ei necessariũ

Et lætatus est Ionas super hedera lætitia magna: & quia magna, ideo dolet de eius amissione. Quod em̃ cum amore possidetur, cũ dolore amittitur. Et parauit deus vermem, i. ablationem temporalium, vel vermem Christũ qui depascit virorem hederę. Considerata em̃ Christi paupertate, omnia tẽporalia vilescunt. Et ita percussa est hedera & exaruit.

Finitur Ionas.

Sequitur Micheas.

De doctrina christiana. ca. 1

V Erbum dñi quod factũ est ad Micheã morasthiten. F Micheas humilis, morasthites hȩres. Recte igitur verbum domini factum est ad Micheam morasthiten: quia humilib⁹ & cohȩredib⁹ Christi proponendũ est verbum vitæ. Et valles abundabunt frumento. Item declaratio sermonum tuorum illuminat: & intellectum dat paruulis, i. humilibus. Item si quis nõ sus. reg. dei sicut puer nõ intrabit in illud. Regnum dei ibidem dicit sacra pagina quã si quis non susceperit sicut puer, i. humilis non intrabit in illud, i. in ei⁹ intelligẽtiã.

Contra prȩlatos.

¶Quod scelus Iacob, i. coniugatorum & laicorum G luctantiũ & laborãtium. Nonne Samaria id est p̃lati custodes aliorũ. Et quæ excelsa, i. superbia Iudę, i. cõfitentis eccl'ię. Nõne Hierusalẽ, i. literati qui per scientiã sunt visio pacis, sed operibus carent.

¶Ponã Samariã in aceruũ lapidum in agro, i. H p̃latos duros & inutiles nec solidatos glutino charitatis.

De perfectione.

¶Decaluare & tõdere. hoc est o tu claustralis I decaluare, i. oĩa tp̃alia p Christo relinque vt sis filius chorę, i. Christi in caluaria crucifixi q nihil p̃priũ habuit in terris, vnde Vulpes foueas habent &c. Et tõdere hoc est, tu quilibet homo tondere, i. tẽporalia tibi imminue si nõ vis penitus decaluari. Alterutrum enim fieri oportet, aut caluitium scilicet omnia relinquendo, aut tonsurã partẽ diminuendo, hoc est ꝙ Iosue iussus est equos hostiũ subneruare. Decaluare dico sup filios delitiarum tuarum. Filii delitiarum sunt qui voluptatibus gaudẽt: vel sensualitatis motus illiciti p q̄bus reprimẽdis debes decaluari, vnde bene sequitur, dilata caluitium

sicut faciũt boni claustrales qui omnia p̄ Christo relinquũt,quod & ostendit tonsura capitis quæ maior est in illis q̃ in clericis, & in clericis maior q̃ in laicis.Dilata caluitiũ.Non quocunq; modo:sed sicut aquila,designando mentis intuitum in verum solem non habendo respect⁹ ad ambitionem,vel fauorem popularẽ. Et merito hoc facere debes, quoniam captiui ducti sunt ex te:quia non solum de actiuis quidam a diabolo captiuant̃,sed etiam de cõtemplatiuis.

De perfectione claustralium.

4 ET tu turris gregis nebulosa filię Siõ
K vsq; ad te veniet: & veniet potestas prima regum filię Hierusalẽ. Ad literã turris gregis est tẽplum siue locus templi,propter multitudinem ouium quę ibi immolabant̃ & propter eminentiã templi, vel turris gregis dicitur locus iuxta Bethleẽ, in quo cecinerũt angeli.Gloria in excelsis deo. Mystice turris dicitur claustralis conuersatio propter virtutũ fortitudinẽ & eminentiã sanctitatis.Cõuersatio vero actiuorũ villa dici potest quã hostes inuisibiles tãq̃ nõ munitã de facili expugnant.Gregis dicit̃ p̄pter simplices q̄bus sicut turris p̄sunt maiores.Hæc turris nebulosa dicitur:quia sicut nebula solem obscurare videtur,sed ea diffusa sol gratius lucet, sic vita claustralis quę quasi sol ariditate cibi & asperitate habitus apud seculares obscurari videtur.vnde & eam contemnunt,tandẽ hæc nebula in morte corporali discussa grauior apparebit,Et hæc turris est filię Sion,id est speculationis.Vsq; ad te specialiter veniet, licet ad omnes veniat Christus ad illos tñ specialiter venire dicitur qui eum spiritalius imitantur nudi nudũ sequentes.Et notandũ q̄ hoc verbum veniet geminat̃, ad signandum geminos Christi aduentus.In secundo autem potestas ponit̃. non in primo:quia in primo pauper & humilis apparuit.in secundo magn⁹ & terribilis apparebit.Et hæc potestas est regũ filiæ Hierusalẽ.

De paupertate.

5 IN virga percutient maxillã iudicis
L Israel.Pauperes dicũtur maxilla Christi:q̄a sicut in maxilla cognoscit̃ qualis sit homo: sic in pauperib⁹ q specialius q̃ alii Christum imitantur apparet qualis fuit Christus.Hos in virga potentes percutiunt dũ imperiis & auctoritate premunt.

De vtilitate persecutionis.

M ❡Et tu Bethleem &c.Bethleem domus panis dicitur,quę prius dicta effrata quod sonat furorem vidit.Si ergo vis esse Bethleem.i. dom⁹ panis qui de cœlo descendit, & vis habere illũ panẽ,oportet vt sis prius effrata.i. videris furorem persecutorũ. Oẽs eñ qui pie volũt viuere p̄secutionẽ patient̃.Prius est eñ esse bennoni.i. filiũ doloris q̃ beniamin.i.filiũ dexterę.

De vsu temporaliũ.

❡Auferam equos tuos de medio tui.i.abũdã N
tiam tẽporaliũ de corde tuo: nõ dicit de stabulo sed de animo.q̄a si equi sunt in stabulo ad necessitatẽ nunq̃ debent esse in animo p̄ amorem vel superfluitatẽ.vnde diuitiæ si af.no.c.a.

Bernardus.

Quęrimonia saluatoris de populo Christiano: sed Esaię quinto vident̃ hęc congruere.

❡Popule meus quid debui tibi facere & non fe O
ci? Quid causę q̄ inimico meo vsq; libet magis seruire q̃ mihi? neq; ille creauit vos aut pascit aut tp̄a vestra disponit,Si parua hęc vident̃ ingratis nõ ille, sed ego redemi vos. Sed q̃ p̄cio? non argẽto vel auro,non sole vel luna,nõ saltẽ aliquo angelorũ,sed cruore proprio. Cęterũ si neq; tã multiplici iure debitũ a vobis ẽ dicere famulatũ,omissis oĩbus his mecũ saltẽ ex diurno denario conuenite. nihil vobis ille nocuerit nihil ip̄e videat̃ p̄fuisse,illi obtẽperate q plurima vobis & potiora pollicet̃,apud quẽ certior copiosiorq; remuneratio est:vt illud quoq; benignissima miseratione dissimulẽ q̄ bonorũ vestrorũ nõ egẽs vobis tantũmodo velim esse cõsultum:ne p̄sentia suscipere detractetis q̃ nunc offero dona gratię,futuris glorię munerib⁹ eadem augenda promittens.

Hugo.

Q̄ʒ homines a deo ingratitudinis arguantur.

POpule meus memẽto q̄so quid cogita 6
uerit Balach rex Moab, & q̄d r̄nderit P
ei Balaã fili⁹ Beor de Sechim vsq; Galgalim,vt cognosceres iustitiã dñi.Scimus inq̄t ap̄ls q̄m diligentib⁹ deũ o.co.in b.&c. Propheta ergo iniquus maledicere volens pp̄lo dei ad benedicendũ licet inuit⁹ cõpellit, q̄a mala q̃ reprobi bonis inferunt illorũ saluti dño disponẽte cooperant̃.Dicit ergo Popule me⁹ &c. Erubesce miser homo.Tu nunq̃ obliuisci debueras q̄ tãtũ dilect⁹ es a deo vt tibi maledictionẽ inimicorum tuorum non tantũmodo nocere nõ permitteret:sed eam quoq; tibi in benedictionẽ cõmutaret. Verum q te horũ reminisci rogat, ingratũ & immemorẽ bñficiorũ eẽ demõstrat. Balach interpretat̃ elidens, ipse est Sathanas. Moab ex patre illorũ.s.reproborũ. Balaam populus vanus,Beor in pelle, Sechim spina,Galgalim voluptabrũ.i.cura &voluptas.vt cognosceres iustitiã dñi,acsi diceret.Ideo aduersarii isti cõtra te ex p̄te relaxati sunt vt agnosceres

periculum. Ideo prohibiti sunt vt intelligeres vnum esse tibi præsidium. Tantis ergo beneficiis acceptis nil aliud restat nisi vt ptectori tuo incessanter gratias agas.

Qz diuinę trinitati triplex ab homine sacrificium debeatur.

Q ¶Indicabo tibi o homo quid sit bonũ, & quid deus quęrat a te. Vtiq; facere iudiciũ & diligere misericordiam & sollicitũ ambulare cũ deo tuo. Tria hęc sunt q̃ offerre debes: quia de⁹ trinitas est: & non nisi trino sacrificio placari põt. Offer ergo iudicium filio iudici, misericordiã spiritui sancto charitati, sollicitudinẽ paternitati. Nunc ausculta quale sit iudiciũ quod facere iuberis. Primum est de teipso. Secundũ inter te & proximũ. Tertium de proximo tuo. In iudicio de teipso debes esse districtus: de te & pximo iustus: de pximo pius. Teipsum sic iudicare debes. Considera si facis oĩa quæ facere debes: quod si ita est gaude, sinautẽ time. Inter te autem & proximum sic. vide quid illi facis, & quid ille tibi. Si ille tibi bonum & tu illi bonum reddis: malus non es. Si ille tibi malũ, & tu illi malũ: bon⁹ nõ es. Si ille tibi malũ, & tu illi bonum: bonus es. De proximo vero sic. vide quid ille facit. Si certum bonũ paruum, magnũ existima, magnũ maius iudica: si dubium bonum, verũ puta. Si certũ malum est, magnũ paruũ, paruũ min⁹ iudica. Si dubiũ malum est, bonũ puta: hoc est iudicium verũ bonum deo placitum. Sequitur: diligere misericordiã. Nõ solũ facere sed diligere, quia magis facit qui affectu pietatis compatitur: q̃ qui ex debito perceptionis miseretur. Oportet ergo te primum facere iudicium: vt quod recte discernis, opere compleas. Deinde diligere misericordiã vt bonum quod agis non ex timore facias sed amore. Postremo sollicitũ incedere ne vel bonum quod necdũ habes non merearis accipere, vel bonum quod habes amittas.

Stephanus. de inani gloria.

R ¶Tu calcabis oliuam, & oleo non vngeris. i. tu venaberis gloriam humanã, de qua dicit, oleũ adulationis: & tñ eam minime assequeris.

Cassianus.

Cur & silenter & breuiter sit orandum.

7 S AB ea quæ dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui. Cũ ad orationẽ stamus cũ sũmo nobis est orandũ silẽtio nõ solũ ne fratres astãtes nostris susurris vł clamoribus aduocem⁹, & orantiũ sensib⁹ obstrepamus, sed vt ipsos quoq; inimicos nostros q oratibus nobis maxime insidianť, lateat nostrę petionis intentio. Ita eñ pręceptum illud implebimus: Ab ea q̃ dormit in sinu tuo c. c. o. t. Ob qđ frequenter quidẽ sed breuiter est orãdũ: ne immorantib⁹ nobis inserere aliqd nostro cordi insidiator valeat inimicus.

Finitur Micheas propheta.

Sequitur Naum propheta.

Stephanus. de ira dei.

VLciscens dñs & habens furorem, vlciscens dñs. Bene dicit bis vlciscens dñs Primo propter pœnam præsentẽ. Secũdo propter pœnam futurã. vel bis propter pœnam corporis & pœnã animæ. ca. T
Habẽs furorem. Istud signanter dictũ est: quia qui furorẽ non cohibet: immo cum impetu furoris agitur: potius potest dici ꝙ habeat eum furor q̃ ipse furorẽ. vnde super illud Iob. Cum apprehenderit eũ. s. gladius non poterit ei resistere neq; hasta neq; thorax. Dicit qui p abrupta furoris gradit nõ apprehẽdere gladiũ, sed a gladio apprehẽdi: sed qa talis impetus in deũ non cadit recte dicit habens furorem. Licet eñ sit iratus: nulla tñ ira dominabitur ei. Verũtñ graue est cũ pro peccatis hominũ ille qui misericordia est irasci cogit. vnde Esaias. Sicut in valle q̃ est in Gabaon irascetur vt faciat opus suum. Alienũ est opus eius. Quasi alienum est hoc opus ab eo cui propriũ misereri est semper & parcere.

De memoria peccatorum.

¶Et inundans non faciet innocentẽ. i. q̃uis inundat tñ illum quẽ inundat nocentẽ ostendit esse sibi vt peccatorũ suorũ iugiter recordet. hoc est ꝙ Iudas postq̃ grauidam fecit Thamar misit ei hœdum. i. exprobratio peccati. vel sic. Mundans abluendo culpam, non faciet innocẽtem liberando a pœna. V

De humilitate.

ET facies omnium sicut nigredo ollæ. Olla exterius ignis ardore nigrescit: sed interius ciborũ coctiõe pinguescit Sic qui cibos spirituales in se decoquunt q̃to magis in virtutibus crescũt tãto plus in oculis carnalium vilescunt. 3 X

De amore temporalium.

PLures fecisti negociationes tuas q̃ stellę sint cœli. Sicut stellas negocia multiplicat qui plus cumulandis diuitiis 3 Y

q̄ bonis operibus multiplicandis inuigilat. Illę etiam sunt negociationes mercatorum Babylonis qui ob vilissimam voluptatem & momētaneā p̄ciosissimas aię suę dotes exponunt.

Finitur Naum. Sequitur Abachuc.

Idem in libro de contemptu mūdi.

ca. 1. Z ONus qđ vidit Abachuc ꝓpheta. Abachuc ĩterpretatur amplexus siue amplexatio: qa quasi disceptando luctatur cum dño. Vel quia diligēs dñm & ab eo dilect⁹. Et tu si fuer[is] Abachuc & cū angelo magni cōsilii luctari volueris & anima tua cum sapiētia colluctetur, multa videbis onera contra Babylonem & Chaldęos. i. contra mūdum & mūdi amatores: quia qđ mundus delicias, tu onus graue reputabis. Et bene Abachuc ꝓpheta dicitur qđ sonat videns. Non est enim videns q̄ terrena amplectitur sed qui deum.

Idem ibidem.

A ¶Ex semetipso iudicium & onus eius egredietur. Quia sicut iudicant alios iudicio terribili sic & ipsi iudicabuntur. O hō si inimicus odio esset habēdus nemo magis tibi inimic⁹ teipso. Hō tibi subtrahit terram, tu tibi cęlum. tu ipse thesaurizas tibi iram in die irę.

De voluptate carnis.

B ¶Totum in hamo subleuabis. In hamo esca voluptatis desiderabilis ostenditur: sed vncus tenax latet qui cum esca comeditur. Sic in cōcupiscentia carnis ostendit diabolus escam voluptatis sed latet aculeus peccati: vel si videatur propter voluptatem amplectendam paruipendit. Sic in quibusdam regionibus caupones nolunt alicui bonum vinum vēdere nisi emat & de corrupto.

De imitatione Christi.

3. C DOmine audiui auditum tuum & timui. Dñe au. aure interiori. Auditum tuū qui est de te & a te. Auditū. s. incarnationis & passionis. Et timui præ magnitudine operis & admiratione. Sed nonne deberet exultare ꝓpheta & quilibet nostrū consolari audita incarnatione Christi? Certe si bñ agimus ĩcarnatio nobis est solatium atq; remediū Si vero male, valde nobis est timendum. Quia cui plus committitur plus ab eo exigitur. Nobis autem commissa est villicatio magna, scilicet beneficium incarnationis. Et ideo reddituris villicatiōis rationem timere necesse est. Nā qui eā nobis tradidit dicit. Nonne oportuit pecuniā meā dari ad vsurā: & c. ve. cū vs. ex. illā? Pecunia ista ē imitatio hūilitatis Christi. Vsura vero est qđ supexcrescit incedēdo p semitas consiliorum. Sed quomō vsuram persoluemus cum ad sortem non perueniamus? Merito ergo timendum est.

De triplici anno.

¶In medio annorum viuifica illud. Triplex est D annus: culpę, gratiæ, & gloriæ. De primo: anni nostri sicut a. me. de secundo. Benedices coronę anni benignitatis tuæ. De tertio. Annus retributionis meę venit. In medio annorū istoꝝ scilicet ĩ anno gratię venit Christus. Ante faciem ei⁹ ibit mors. i. diabolus: sicut ĩ triumphis victi ire solent ante victorem.

De pœnitentia.

¶Incuruati sunt colles mūdi. Cū aliqd ĩcuruat̄ E medium conculcat̄. Et extrema versus conculcantem incuruantur. Similiter cum dominus per gratiam vitam peccatoris conculcat: peccator sua extrema scilicet principium & finē considerat. i. ad deum incuruatur & humiliatur.

Galfridus.

Qꝫ ab eo qui æterna diligenter inspexerit, facile bona vel mala temporalia cōtemnantur.

¶Incuruati sunt colles mūdi ab itinerib⁹ ęter- F nitatis eius. Sunt colles mundi sicut & mōtes dei. Sed isti non commouebuntur in sæculum sęculi, illos necesse est ab æternitatis intinerib⁹ ĩcuruari. Qui sunt colles mūdi? nisi tumor glorię & cumulus miserię temporalis? Et certe huiusmodi colles quantulūcūq; videant̄ stabiles & sublimes: incuruent̄ tñ necesse est & in nihilum redigantur, si æternæ glorię & perpetuæ poenę tēporalis felicitas & aduersitas comparētur. Hoc em̄ saliēs in montibus veritas indicat ꝙ nō sūt cō. p. hui⁹. t. ad. f. gl. Et vę eis quos voluptas breuis addixerit cruciatib⁹ sempiternis Sic nimirū incuruat colles mūdi ab itineribus ęternitat[is] & eosdē trāsilit dū salit ĩ mōtib⁹: qa cū ęterna nobis vl' bona vl' mala ꝓponit q̄ sint cōtemnenda tā prospera q̄ aduersa vitę p̄sentis ostendit. Siquidem huiusmodi nobis saltus & vt ita dicam transsultus commendans beatus Gregorius papa ait. Si bonum diligitur mens in bonis melioribus. i. cælestibus delectet̄. Si malū metuit̄ mala omnino æterna proponant̄. vt dū illic esse cōspicit & ampli⁹ qđ diligat & amplius qđ ptimescat, hic omnino non hæreat.

Stephanus de vanitate mundi.

¶Veniētib⁹ vt turbo ad dispgendū m. Reuera G vt turbo qa supbi hui⁹ mūdi cū impetu oppri-

munt sed cito transeūt. Vñ in ꝓuerbio. Quasi tēpestas non erit impius. Iust⁹ aūt quasi funda mētū sempiternū. Optima cōparatio. Fūdamē tū em̄ imobile est & firmū. Vñ Esaias. Et erit vir sicut q abscondit a vento. Et sicut riui aq̄rum in siti. Et sicut vmbra petrę ꝓminētis. Ecce triplex remedium cōtra ternariū infelicē.s. Abscōsio a vento contra turbinem supbię, riui aquarū cōtra sitim auaritię. Vmbra petrę cōtra ęstū luxurię. Itē remediū designat cū dicit. Sup oēm gloriam ꝓtectio & tabernaculū erit i vmbraculum diei ab ęstu cupiditatis, & in securitatē & abscōsionē a turbine supbię & a pluuia luxuriæ. Cū ergo sit fundamētū ita imobile & munitū cur metuat turbinē. Turbo em̄ nō nisi puluerē & paleas rapit. ¶ Abscidet de ouili pecus.i.de ecclesia fatuus. Tales aūt q non sunt in ecclesia merito etsi numero sint dicunt pecora campi. Bene aūt stolidi oues dicunt quarū hęc est natura vt vidētes domū ardere i ignē se ꝓcipitēt nec exire volunt etsi possint.

Finit Abachuc. Sequit Sophonias.

Stephanus, de prælatis.

ca. 1. H ET nomina æditruorū cum sacerdotibus disperdam. Aeditui sunt custodes templi.s.sacerdotes. Aeditui ergo cum sacerdotibus.i.ędituí & sacerdotes sunt q episcopi esse volunt: et simul regibus deseruire. Et attende qd̄ ait dispdā noīa ędituoꝝ. Quasi dicat, iō dico noīa quia nō iuenio rem nominū. Vel ideo dicit se disperdere eoꝝ noīa qa nihil est ꝙ magis tales appetant: q̄ sua noīa celebrari.

De pœna reproborum.

I ¶ Et erit in die hostię.i. ꝑditionis malorum q̄ dicit hostia qa deo placebit & omnibus electis visitabo in malo specialiter sup pricipes & sup filios regis. Attende ꝙ dn̄s non est contentus comminatione generali ꝑmissa: sed specialiter nobilibus huius seculi cōminat qd̄ non solum hic ꝫ i plurib⁹ locis scriptura hęc obseruat. Et sup oēs qui induti sūt veste pegrina. Hoc ad literā cōtra illos q vestes variāt & icidūt cōtra illos ēt q n̄ sūt cōtēti cōi mō peccare: ꝫ faciūt ad iuētiōes i pctīs. Vñ Esaias. Mltiplicasti pigmēta tua.i.voluptates misisti legatos tuos ꝓcul.

De ambitione.

K ¶ Et visitabo sup omnē q arroganter ingredit limē. Hebręū habet trāsilierūt limen, qd̄ faciūt qui confessione neglecta quæ est limen intrādi ad deum: dignitatem ecclesiasticā vel ordines assumūt imitantes sacerdotes dagon qui limē templi calcare nolebant sed transiebant. Vnde limen est sensualitas quā qui non calcauerit cōculcabitur inæternum.

De pœna reproborum.

¶ Vox clamoris a porta piscium & vlulatus a secunda: & cōtritio magna a collib⁹. Quia dicitur in textu a secunda porta: Et secundū dicit respectu primi. Intelligitur porta pisciū, porta prima. Porta prima est visus. Secūda auditus. damnati qdē clamabūt in iudicio a prima porta: qn̄ omnia scelera prę oculis videbūt. Et vlulabūt a secunda: illam terribilē audiētes sententiā. Ite maledicti &c. Bene aūt visus porta pisciū dicitur quia per pisces curiosi signantur. Curiositatis autē oculi sunt ministri. Vel sicut habes i glossa. Prima porta est baptismus. scd̄a pœnitentia. Vnde a prima porta clamabūt infideles: quia nunq̄ receperūt baptismū. A scd̄a vero vlulabunt mali christiani. Illi itaq; clamabunt & isti vlulabūt: qa pro eodē genere peccati grauius punientur. Hinc Petrus. Melius est viā veritatis non agnoscere &c. Itē Esaias. Vlula porta: clama ciuitas. Vel prima porta ē egressus de sepulchro. Scd̄a vero ingressus in infernum. clamor ergo erit a porta prima cū dicet. O vos mortui qui iacetis in sepulcris &c. Vlulatus aūt erit a scd̄a cū dicet. Ite maledicti &c. Et cōtritio nō qualiscūq; immo magna erit a collibus.i.a potentibus huius sęculi & supbis. L

De obstinatione malorum.

¶ Vlulate habitatores pilę. Pila est vas in quo tūdunt grana vt suis folliculis exuāt. Pilla ista est mūdus. Grana tā boni q̄ mali. Pilū psecutio quā faciūt mali. In hac pila boni exuūt folliculū vetustatis & puriores reddunt: mali vero quāto āpli⁹ tūdunt tāto ampli⁹ indurant. Vñ in ꝓuerbio. Si cōtuderis impiū in pila quasi tip.de sup.feri.peri.non aufe.ab eo stultitia sua. iuitātur ergo ad vlulatū habitatores pilæ.i.q i mūdo multipliciter atterunt & ipsum nihilominus amplectuntur. M

Bernardus.

Qꝫ tremēda in futuro iudicio subtilitas sit iudicantis.

¶ Scrutabor Hierusalem in lucernis. Valde timendum est scrutinium iudicis. Acuto visu ē, nil inscrutatū relinquet oculus eius. Scrutabor inquit Hierusalem. Quid tutum in Babylone si in Hierusalem manet scrutinium? Puto hoc loco prophetā Hierusalē noie designasse illos qui in hoc seculo vitam ducūt religiosam, mo N

res supnę illius Hierusalē cōuersatiōe honesta & ordinata pro viribus imitātes. Et nō veluti hi qui de Babylone sunt: vitā ī turbatiōe vitiorū scelerūq; cōfusiōe vastātes. Deniq; illorꝝ peccata manifesta sunt p̄cedētia ad iudiciū: & nō egēt scrutinio sed supplicio. Mea aūt, q videor esse monach⁹ & Hierosolymita, pctā aut certe occulta sūt noīe & hītu monachi adumbrata. Et idcirco erit subtili ea īuestigari discussiōe: & q̄si admotis lucernis de tenebris ī lucē p̄di.

De pœna reproborum.

O ¶Et erit fortitudo eorꝝ in direptionē. Mltiplex est fortitudo malorꝝ. Nā aliter diripi nō posset Quidam eñ fortes sunt ad luxuriā: qdā ad rapinā: & sic de aliis vitiis. Sed in iudicio spiritus luxurię diripiet partē suā: & spūs auaritię suā. Et sic de cęteris spiritib⁹ malis: quorꝝ qsq; ostē

P det quid lucratus fuerit ī hoīe. ¶Dies irę, dies illa &c. Si recte cōputes vndeci grōs ī hac enumeratione inuenies p quos trāsgressio siue pœna trāsgressiōi debita designat. Vndenari⁹ eñ nūerus est trāsgressionis: quia excedit denariū nec puenit ad duodenariū. Hinc ē q psalm⁹ ille q pricipaliter de trāsgressiōib⁹ agit vndecim⁹ est. Saluū me fac de⁹ qm̄ de. s. Silr Apl's dicit Cert⁹ sū qa neq; mors, neq; vita &c. Vndecim enūerauit, dās p hęc intelligi q nulla trāsgressio pōt ecclesiā sepāre a charitate dei. Propter hoc etiā in tabernaculo vndeci saga fuerunt: q designāt pœnitētiā trāsgressiones delētē. Itē in vndenario fuerūt apostoli tēpore passionis: qñ defecerunt a fide. Item persequutores ecclesiæ comparantur sic. Cogitauerunt vnanimiter simul aduersum te, disposuerūt ta. idu. &c.

Galfridus. Qr per quatuor ciuitatū nomina quatuor vitia designentur.

2 Q Quęrite dñm oēs māsueti terrę &c. Et post pauca gaza destructa erit &c. Gaza interp̄tat fortitudo eorꝝ: pp p̄priā fortitudinē supborꝝ. vñ pphā, q cōfidūt ī dño mutabūt fortitudinem vt in sua vꝫ destruāt Aschalō, ignis est homicida. Azot⁹, ignis gñationis. Nec dubium per hęc nomina crudelitatem & libidinem designari. Aschalō sicut aiūt eradicata interp̄tat: & curiositas nunq̄ fixa vel stabilis: vaga semp & profuga sup terrā circūq; vagat. Diuertamur ergo ab his q̄tuor ciuitatibus perituris. Reuertamur a superbia, a malitia, a luxuria, a curiositate: vt non supra, non cōtra, nō infra, non extra nos ambulemus sed ītra nos, vbi est regnū dei. Feliciter eñ reuertit & conuertit qui secum, & in se vertitur. In nobis videt veritas tanq̄ in imagine sua: in nobis sapientia tanq̄ in sede sua: in nobis Christus tanq̄ in domo sua.

Stephanus. de duritia cordis hūani.

VE prouocatrix ciuitas redempta. Sermo ppheticus cōtra ecclesiam dirigitur q̄ deū misereri volētē sibi in amaritudinē cōuertit: & prouocat ad puniēdum: quātū ad quosdā q in ea sunt numero nō merito. Redēpta sanguine Christi. O puersitas: prouocatrix & redēpta. Quid eñ tā arguit maliciam nostrā q̄ redēptiōis nostrę modus & causa? Vnde cū Esaias de bñficio redēptionis hūanæ agens dixisset: Rorate cæli desup &c. vsq; Ego dominus creaui eū, mox subiūxit. Vę qui cōtradicit factori suo testa de saniis terrę. Nūquid dicit lutū figulo: qd facis? dicēs. Itē corp⁹ meū deli. per &c. vsq; Et scio qm̄ nō cōfundar: subiunxit, dicens. Iuxta est qui iustificat me: qs contradicet mihi? Stemus simul. Quis est aduersarius me⁹? Accedat ad me. Accedat inquā & videat ppter se multatū morte, turpatū cruce, sputis illitū, plagis liuidū, spinis coronatū, lancea perforatū: & esse aduersarius erubescat. Hinc dominus per Zacha. Sibilabo eis & congregabo eos quia redemi eos. Quasi solo sibilo opus est: non prædicationis turba. Ait igitur: Vę tibi &c. deinde ex indignatione mutat personam, dicens. Colūba nō audiuit vocē dei sui. 3 R

Finitur Sophonias. Sequitur Aggęus.

Petrus Lombardus.

Quæ sint tres viæ quib⁹ itur ad mortem: quę sint quibus reditur ad vitam.

POnite corda vestra sup vias vr̄as. Ascēdite in mōtē. Portate lignū & ędificate domum: & acceptabilis mihi erit dicit domin⁹. Notādum valde qđ dicit. Ponite corda vestra. Et nō dicit videte aut cōsiderate. Vt sciat vnusquisq; quanta cura & sollicitudine ambulare debeat vias cordis. Tres sunt viæ quibus itur ad mortem. Tres quibus reditur ad vitā. Prima via mortis est a dei voluntate q̄ omniū causa est & magistra recedere. Et hoc fit duobus modis. Pede & manu. Pes superbię est affectus, vel motus ex ipso ortus. Manus peccatoris, suggestio praui suasoris. Pede a deo recessit angelus, manu homo primus. Secunda est curam carnis facere in desideriis. Tertia non esse suis contentum, sed more fluentis aquæ ad oīa effluere. Ecce triplex via mortis. His tribus dietis infelix homo ad illa: magistra om̄ium volū ca. 1. S

tate recedit.Prima dieta facit remotũ:secũda re
motiorẽ:tertia remotissimum.Prima est ꝓprię
voluntatis vsurpatio. Secunda carnalium vo-
luptatum abusio.Tertia cęca & excęcans terre
norum ambitio.Prima vero via redeũdi ad do
minum, est terrena abdicare:et velut stercora
iudicare.Secunda carnis desideria mortificare.
Tertia diuinę voluntati nostrã subiicere. Pri͂a
via est abdicatio temporalium.Secunda morti
ficatio carnalium. Tertia impletio spiritualiũ
.i.obedientia.Obedientia vero in tribus consi-
stit,in humilitate cordis,in patientia opis,in ꝑ
seuerantia bonitatis.

Stephanus.de vanitate mundi.

T ℭComedistis & nõ estis satiati.Mũdi delitię nõ
satiant:quia oĩs voluptas hmõi famẽ sui patit.
Nec implet hominem sed exhaurit. Aquã eñ
putei Samarię qui biberit sitiet iterum.Ecõtra
inebriantur cõuiuæ Ioseph.

Idem ibidem.

2. V Quis est in vobis derelictus qui vi-
derit domum istam in gloria sua?
Et nunc qualẽ vos videtis eam?Sic
& tu si consideres feruorem eccle-
się primitiuę & tẽporẽ pñsentis,exclamabis ge-
mens.Et nũc qualẽ videtis vos eã? Hinc est ꝙ
ecclesia dicit:vt castroꝝ acies ordinata: quorũ
talis ẽ dispositio: vt sarcinę & pedites & qꝗ vi
lia ĩ medio:ĩ frõte & ĩ fine fortiores qꝗ ponãt.

Idem in eodem.

X ℭAdhuc vnũ modicũ & ego cõmouebo nõ so
lum cæ.sed & ter.id est aerẽ & terrã:qa quãtũ
ascendit curiositas hominũ in altũ:tm̃ ascẽdit
ignis iudicii.Quid ergo fiet de curiosis si pro-
pter eos vident elemẽta puniri? Sciẽdũ vero ꝙ
aqua & aer penitus consumentur:cælum vero
& terra in melius mutabuntur.

Finitur Aggeus.Sequitur Zacharias.

Idem Stephanus.

De quatuor affectionibus

ca. 1. Y Leuaui oculos me-
os & vidi & ecce q̃
tuor cornua &c.
Quatuor hęc cor-
nua quatuor sunt
affectiones.hęc sũt
cornua quæ venti
lauerunt Iudam.i.
clerum & Israel.i.
laicos: & Hierusa-
lẽ.i.cõtẽplatiuos.

Z ℭEt ostẽdit mihi dñs quatuor fabros:qui sunt
quatuor euãgelistæ q merito quatuor cornua
deiicere dicunt:quia quatuor habẽt facies qua
rũ q̃libet deiicit vnũ cornu. Facies hoĩs.i.mẽo
ria ĩcarnatiõis & natiuitatis deiicit amorem tẽ
poraliũ.Facies vituli.i.memoria resurrectiõis,
deiicit amorẽ mũdanũ. Nolite timere eos q oc
cidũt corp⁹ &c. Quia capill⁹ de capite vr̃o nõ
ꝑibit.Facies aqlę elidit spem falsã dũ erigit ve-
rã:qa est eleuat⁹ nubib⁹& spem fecit credẽtib⁹.

De Humilitate.

Nunquid non iste est torris erutus de 3
igne?Merito sacerdos vel qlibet Chri A
stianus torris dicit erutus de igne:qa
torris in parte combustus est in parte nõ:& ꝓ
pterea fumat & fœtet,sic quilibet christianus
debet esse torris reputatiõe sua.s.vt igne pc̃ti
credat se esse cõsumptũ:& sic fumat fumo cõ-
pũctionis et fœtet sibi p exprobrationem pc̃ti.

De vanitate mundi.

Quis eñ despexit dies paruos.i.breuẽ 4
seculi voluptatẽ?qsi dicat,rarus. Dies B
nostri sicut ara.me. Cũ eñ numerus
annorũ nostroꝝ octogenariũ vix excedat : nos
tñ sicut aranea meditamur:q̃vt muscas capiat
euiscerat semetipsam.

De Auaritia.

Haec est amphora egrediẽs.Sicut am 5
phora os patulum habet & duas an C
sas:sic auaritia nõ explet. Ansæ vero
eius sunt sua retinere,rape aliena.Est bona am
phora pœnę scilicet vel pœnitentia. De qua in
euangelio.Ecce introeũtibus vobis in ciuitatẽ
occurret hõ amphorã aquæ portãs.Amphora
aquę est pœnitẽtia lachrymosa.Vñ bñ ĩ domo
portãtis hãc amphorã sibi iubet dñs pascha pa
rari:quia secura mẽs quasi iuge conuiuium.
ℭVidi,& ecce duę mulieres egrediẽtes,& spũs D
in alis earũ.Duę istę mulieres iuxta Gregoriũ
sunt supbia & vana gloria. Possunt tñ cõgrue
dici,supbia & luxuria,vt illũ Ioãnis ĩ canonica
ternariũ habeamus. Et merito dicunt portare
auaritiã:qa oẽs auari ideo cõgregãt,vt habeãt
vnde pascãt luxuriã suã : qa nõ habet vñ suũ
pauptas pascat amorẽ:vel vt cęteris dñentur.
Quę bene dicunt alatę qa veloces sunt ad effũ
dendũ sanguinẽ. Et alę istę sunt dignitatis in
flatio & honoris elatio. Hę sũt alę supbię:alę lũ
xurię,sunt gula & incontinentia.

Cantica sine titulo.Quomodo deo mi
litet spiritus electorum.

In prima quadriga eq rufi.In scda ni 6
gri. In tertia albi. In quarta varii & E
fortes.Equi isti quoslibet sanctos de-
signant q Christũ in corpore suo circumferũt.
& honorant.Siquidem vnusquisq; electus cor
pus suum diuino mancipat officio. Aut hono
re virginitatis candidum:Aut triumpho mar
tyrii rubicundum:Aut humilitatis exercitio

nigrũ aut diuersarũ virtutũ varietate decorũ.
Sed iam interioris equitatis gratiã videamus.
Eques itaq; dei animus est deuote supius intẽ
tus obsequiis qui castra virtutũ sollicitis plu-
strat excubiis vt vitiorũ ab eis retũdat impetꝰ,
accessus ꝓpellat. Quod vt efficacius exerceat
facilius expleat, equũ cęlestis desiderii ascẽdit
& hostiles cuneos intrepidus adire contendit.
Sed ne tale desiderium indiscrete feruens cum
periculo sessoris discurrat: considerans qa dñs
mansuetos in iudicio dirigit: sellam ei mansue
tudinis imponit. In qua vt securus sedeat stri-
uilia ei a dextris inserit & sinistris: humilitatẽ
conseruans in prosperis, fiduciam in aduersis:
Calcaribꝰ etiam. s. timoris & amoris diuini. Pe
des affectionũ suarũ ęques iste exercitꝰ satagit
communire. Tunc demũ arma apostolicę tradi
tiõis assumit, in oĩbꝰ gerẽs scutũ fidei & galeã,
spem salutl, ĩdui festinãs lorica iustitię & gladiũ
spũs qđ ẽ verbũ dei exercitũ, in manibꝰ tenẽs.

Stephanus. de timore domini.

8 F VNusquisq; malũ cõtra amicũ. i. proxi
mum suum nõ cogitetis: nedum fa-
ciatis. Vñ in ecclesiastico. Memento
nouissimorũ: et desine inimicari. Certe si dñs
& seruus in eodẽ carcere positi idẽ expectarent
iudiciũ: dñs caueret diligenter ne opprimeret
ibi seruũ. Et nos ĩ eodem sumus ergastulo colli
gati. s. in mundo vel in corpore mortis huius.
9. G EXulta satis filia Siõ &c. Satis dicit ꝓ
pter quosdã qui nõ exultãt sed despe
rãt: & alios q nimis exultãt: nimiũ de
venia ꝑsumẽtes. Illi satis exultãt q de dei mia
cum operum satisfactione præsumunt.

De imitatione sanctorum.

11. H PRoiice eos ad statuariũ. Statuariꝰ iste
fusor videlicet statuarũ ẽ dñs pater.
Statua est exẽplũ qđ fit ad memoriã
alicuius rei. Vnde deꝰ pater fudit in te statuã
Petri vel Pauli cũ menti tuę imprimit memo-
riam & imitationẽ alicuius eorũ. Qđ autẽ sta
tua accipiať ꝓ mẽoria alicuius rei ostẽdit vxor
Loth q̃ versa est in statuam salis vt nos condi-
ret. Item in libro Regum legitur ꝙ Salomõ fe
cit in templo duo cherubin ope statuario quia
plenitudo verę scientiæ est sanctorum imitari
exẽpla. Vnde in Leuitico præcipiť vt corpꝰ vi
tuli atq; omne holocaustũ super struẽ lignorũ
comburatur. Itẽ in Iosue. Cum videritis arcam
domini transeuntem & sacerdotes leuiticę stir
pis eã portãtes: cõsurgite & sequimini ꝑcæden
tes. Ait itaq; Christus. Proiice argẽteos quibꝰ
uenditus sum. i. passionis meę memoriã ad sta-
tuarium. i. ad patrem meum vt ipse imprimat
eam tibi & faciat imitari non solum substantiã
sed etiam ꝑludia passionis, decorum precium
quo appreciatus sum ab eis scilicet Iudęis vel
ab eis qui passionem meam paruipendentes in
lucrum temporale conuertunt eam, vt cupidi
sacerdotes. Et proieci illos in domum domini
. i. in cor meum ad statuarium vt inde statuam
fundat, Christi passionẽ imprimens mẽti meę.

De Prelatis.

❡Sume tibi vasa pastoris stulti. s. peram & ba- I
culum fistulam & sibilum. Vasa ista prudentis
pastoris sunt cum vsum eorum habet & in eis
se exercet. Sed tunc dicuntur esse stulti pasto-
ris: cum quis dignitatem habet sed dignitatis
officium non exercet. Vsum istorum vasorum
exponit apostolus in epistola ad Thessal. prima
dicens. Rogamus vos fratres corripite inquie.
consola. pusill. susci. infirmum. Patientes esto-
te ad omnes. Corripite, inquit, Ecce vsus peræ
id est sacræ scripturæ. Vnde Dauid sumpsit
lapidem quo prostrauit Goliam. Conso. pusil.
ecce sibylus. Susci. infirmum, ecce baculus. Pa-
tientes estote ad omnes, Ecce fistula qua labo-
res releuantur.

Radulphus.

Q; planctus sanctorum quatuor gradibus di
stinguatur.

INdie illa planctus erit magnus ĩ Hie 12.
rusalem sicut planctus Adramon in K
campo Magedon. Hierusalẽ designat
ecclesiã. Adramõ iuxta. LXX. malogranatũ in
terpretatur, vel vt expressius dicamus ortꝰ ma
lorum granatorum. Roon quippe gręce posue
runt quod signat nõ vnam arborem malorum
granatorum. i. mali punici sed locũ his arbori
bus cõsitum. Magedon quoq; pomorũ eius in-
terpretatur. Quis aũt est ortus malorum gra-
natorum nisi ecclesia cui sponsus in canticis lo
quitur dicens. Ortus conclusus soror mea. s. or
tus conclusus. Emissiones tuę para. ma. punico
rum. Hæc aũt ciuitas, hic ortus in campo ma-
gedõ situs est. videlicet in campo fructifero in
loco pomorũ eius: quia totũ occupans orbem
locũ prius sterilem fertilẽ reddidit & iocundũ.
Iuxta hanc vrbem Iosias rex qui interptať dñi
salus occisus est: quia Christus dominus dum
nobis ꝑ compassionẽ iunctus est in carne mor-
tali qua nobis conformatus est mortem susce
pit & moriens viuentibus causa salutis fuit
Sicut ergo ciuitas ad Adramon Iosuæ mortẽ
plãxit sic & nos regis nostri: nõ qđ doleamꝰ qa
mortuus est immo gratias agamus ꝙ pro
nobis mori dignatus est: sed in cõtemplatione
crucis in lachrymas soluimur: dũ ꝑpendimus

q̄tum fuerit pondus captiuitatis nostrę quæ sine tanto precio solui non potuit. Et charitate illius compungimur admirantes quę vicerit eũ clementia vt nostra crimina ferret tantus,& nr̃ę mortis ignominiam sustineret.nõ est tamen vn⁹ oĩm plāctus:quia diuersis affectib⁹ agimur singuli. Et dissimilis est nobis gemēdi materia dumquidam timore cõpũgunť,quidā amore. Vnde & ibi subiungiť.Et plāget terra familię & familia seorsum. Familię domus Dauid seorsum,& mulieres eoꝝ seorsum.Familię domus Nathan seorsũ.& mulieres eorum seorsum.Familię domus seorsum:& mulieres eoꝝ seorsũ. Familię do.le.s.& m.e.s.Fami.semei.s.& in.Oĩes familię,reliquæ fa.& fa.s.& m.e.s.Per Dauid igiť qui post adulteriũ & homicidium digna satisfactione veniā meruit: eorũ designātur lachrymę q reatus sui magnitudinē ꝑpendētes timore cõpũcti graui mœrore torquenť. Nathan vero ꝓpheta cui⁹ alloquutiõe Dauid pctm̃ suũ agnouit & planxit: vtiq; eos figurat qui de ꝓximorum salute sollicitti eorum pecca ta lachrymis ꝓsequunť nũc orando ꝓ ipsis, & nunc agēdo pro illis a peccati voragine reuocare nituntur.Iam vero trib⁹ Leui q interp̄tať assumptus,tribus sacerdotalis & sancta nonne euidēter illorum typũ gerit qui iā p spũm sanctificati & in amorē virtutũ assũmpti amplius plangunt ꝙ bonis perēnibus desunt:q̄ plangebāt pri⁹ qñ adhuc ęterna supplicia mẽorabāt. Quia vero charitas sanctoꝝ sicut proximorũ peccata deplorat,sic & bona perēnia proximis exoptat? Sequitur tribus Semei qui interp̄tať auditio mea.Lxx.namq; p semei vt sensum ꝓpheticum aperirēt Simeõ posuerunt. Qui igiť p semei ipi & p Simeon recte itelligunť:qa qui deum audiũt p̄cipientem vt benigni proximis existant ipsi quoq; petentes a dño exaudiũtur vt qđ aliis ipēdũt citius assequanť.Date eñ,iquit,& dabitur vobis.dilectio eñ fraterna ipa est quæ diuinam singulariter meretur exauditionem,iuxta qđ dñs ipe promittit dicens. Si duo ex vobis consen.&c.Omnes ergo hę familiæ plangere ꝓhibenť & seorsum tamen & seorsum, qm̃ aliis atq; aliis affectib⁹ in lachrymas resoluũt. Quia vero spiritaliũ virorũ affectionibus aliquid simile hñt ēt ꝑturbationes carnalium sicut sanctoꝝ lachrymæ quibusdā ab inuicem gradibus distinguunť:sic carnaliũ flet⁹ a spiritalis dignitate cõpunctionis lõgius separ tur.Iusti nāq; vel sua vel aliena deflent peccata:sed mundi amatores vulnus qdē peccati nõ sentiũt tpalia tñ flagella q̄ pro peccatis suis deo iudicāte patiuntur vel sibi vel aliis ꝑtimescũt. Vnde dicitur & mulieres eorum seorsum.

Stephanus.de imitatione Christi.

A Turre Ananehel ędificabiť Hierusalem vsq; ad torcularia regis.Ananehel iterp̄tať gratissim⁹ dño & designat claustrales. A turre Ana.ædificať &c.cũ vita claustral' agiť ad imitationē passiõis Christi.Et bene iungiť turris cũ torculari:qa semp iuxta p̄dictā turrī debet eē torcular pœnitētię. 14. L

De Pœnitentia.

¶Et erũt lebetes in domo dñi quasi fialę corā altari.Isti lebetes sunt peccatores:qa sicut lebetes vrunť exteri⁹ & carnes vrũt interi⁹:sic peccatores vrunť exterius suggestione diaboli & interius vrunt & decoquunt malas cogitationes quas conanť in actũ ꝓducere,& ita sunt interi⁹ quasi cliban⁹ accēsus.Hic est lebes de quo Moab:lebes seu olla spei meę.Peccatores ei ꝑ sequendo fideles quodāmodo licet nõ intēdāt dñm reficiũt purgādo amicos ei⁹.Fiala i domo dñi multos potās est larga p̄dicatio siue paulus plucidus larga p̄dicatione siue eminentia vitę,lebes ergo factus est fiala in domo dñi:qñ Saulus factus est Paulus.Hic est ꝙ de Magdalena caniť.Post fluxa vitę scādala de lebete fit fiala. Et sumēt ex eis.s.lebetib⁹ & coquēt i eis. Multi sunt q ex istis lebetib⁹ sumũt sed pauci coquunt i eis. Nā ex Magdalena q̄ p̄dicto mõ lebes fuit sumũt q ei⁹lachrymas legũt:sed solũ ea coquũt q ad ei⁹ imitationē pœnitētiā agũt. M

Finitur Zacharias.

Sequitur Malachias.

Stephanus.dePrelatis.

ONus verbi dñi ad Israel in manu Malachiæ. Malachias angel⁹ dñi dicit:& significat prælatos. On⁹ ergo verbi domini ad Israel i manu Malachię ē correctio ad laicos quę debet esse i opatione sacerdotis.Meli⁹ enim instruunt exempla q̄ verba. Vnde volabunt in humeros phylistiim & pręsi.o. ca. I. N

De his quę retrahũt hoiem a peccato.

¶Si ego dominus vbi est timor meus? Tria sunt quæ præcipue retrahũt a peccato. Amor pudor & timor:quæ notauit dominus in euāgelio Ioannis vbi ait. Cum venerit paraclitus ille arguet mũdũ de pctõ de iustitia & de iudicio.De peccato qa non crediderũt in me. De iustitia, quia ad patrem vado. De iudicio O

quia priceps mūdi huiꝰ iā iudicatꝰ est. De peccato nos arguit primꝰ aduētus Christi. Amor eñ quē tunc nobis exhibuit nos debet retrahere a pctō. De iustitia nos arguit vita & exempla iustorum. Cū enim legimus quot & quanta passi sunt ꝑ Christo: pudor nobis esse debet ꝙ tā degeneres sumus. De iudicio vero nos arguit vltimus Christi aduentus incutiendo timorem, hinc est ꝙ ad accēdēdū Christi amorē & icutiēdū timorē sępe fit mētio de duplici eiꝰ aduētu: sicut & hic patrē se vocat & dominū.

Bernardus. Qꝫ sacrilegium sit sacerdotem nugis & scurilibus occupari.

2 P SAbia sacerdotis custodiunt sciētiā & legē requirā de ore eiꝰ. Legē inquā nō nugas ꝓfectū vł' fabulas. Itē seculares nugę, nugæ sunt: i ore vero sacerdotis blasphemię iterdū tñ si icidāt ferēdę fortassis: referēdę nunq̄. Magis interueniendū caute & prudēter nugacitari. Prorūpendū sane in seriū quid qd nō modo vtiliter sed & libēter audit. Consecratum est os euāgelio: talibus aperire illicitum: assuescere sacrilegū est. Verbū scurrile qd faceti vrbanive noīe colorāt, nō sufficit peregrinari ab ore procul & ab aure relegādū est. Foede ad cachinos mouet sacerdos: fœdiꝰ mouet. Porro detrahere aut detrahētē audire vtrū horū damnabilius sit non facile dixerim.

Vverricus. Qꝫ si diuinus ignis plene in nobis arserit: quid i nobis puniat ignis purgatorius non habebit.

3 Q IPse autem sedebit quasi ignis conflās & emundans ar.p.f.le. Satius est atq; suauius fonte purgari q̄ igne. Verū qui fonte mō purgati nō fuerint, igne hñt purgari. Si tñ purgari meruerūt qñ.s. iudex ipe q̄si ignis cōflans sedebit &c. Nūc Christus aqua diluens, tūc ignis cōsumens. Modo fons patēs in ablutionē peccatoris & mēstruatę: tunc flāma sęuiēs & ignis vorās vsq; ad medullas aię. De ardore siquidē irati foris ille purgatorius ignis exardescat in conspectu eius & inflā. &c. Ascēdit, inqt, fumus in ira eius & ignis a facie eiꝰ exardescit. Inde cadēt sup eos carbones pœnaliter purgatorii: quibꝰ modo nō adhibētur carbones salubriter desolatorii: qualē illū fuisse reor q de altari sublatus ꝓphetę labia emūdauit. Si igit ignis ille quē dñs noster Iesus misit in terrā vehemēter sicut est volūtas mittentis in nobis arserit: ignis ille purgatorius q in iudicio filios purgabit Leui nō ligna ñ fœnū nō stipulā cōsumēda repiet i nobis. Vterq; qdē ignis purgatoriꝰ: sed satis differēti mō. iste siqdē vngendo purificat ille vrēdo. hic refrigeriū roris ille spiritus iudicii & spiritus ardoris.

Finitur Malachias propheta.

Sequitur Maccabęorū Lib. I.

Stephanus. ca. 1.

VOcauit Alexander nobiles q secū erāt nutriti, & diuisit illis regnū. Sic faciūt mali diuites cū moriūt: opes sub testamēto diuitibus relinquunt nō paupibꝰ. Itē Roboā acqeuit cōsilio iuuenum & nobiliū, & ideo diuisum est regnum eius. R

Hugo de Foill. Quō virtutum vasis fidelem animam diabolus deprædetur.

¶Antiochus illustris filius Antiochi regis qui fuerat Romę obses ascēdit Hierosolymā i multitudine graui &c. S Ascendit in Hierusalē rex Antiochus qñ in ecclesia dñat diabolus, vel in aīa carnalis appetitꝰ. Ascēdit aūt in multitudine graui in abūdātia delictoꝝ, in grauitate cuiuslibet criminalis peccati. Intrat in sctificationē cū supbia qñ sanctificata p cōfessionē elationis spūs apit sibi corda. Accepit altare aureum & cādelabrū luminis.i. puritatē orōnis & lucē diuię cōtēplatiōis. Accepit vniuersa sanctificatiōis vasa. diuersa videlicet virtutū gñа. Et oīa cōminuit qñ diuersas virtutū species in nihilū redigit. Et accepit thesauros occultos quos inuenit & sublatis oībꝰ abiit in terrā suā. Thesaurus est sapiētię itellectus occultus diabolo: sed notꝰ deo. Quē tūc diabolus inuenit qñ p iactātię spūm cęteris manifestū reddit. Sublatis oībus in terrā suā Antiochus abiit, quotiēs diabolus sublatis virtutibus ad terrena desideria mentes fidelium reducit.

Contra clericos. Stephanus.

¶Fecerūt sibi ꝓputia. Pelliculas sibi aptabāt ne viderent circūcisi. sic faciūt clerici cū sibi aptāt fallacias militares. T Vt regnaret sup duo regna .s. Syriæ & ęgypti, Antiochꝰ regnat sup Syriā cū diabolus repit i pectore quo ad supbiā: Sup ægyptū, qñ in ventre quo ad luxuriam.

De tributo diaboli.

¶Post tres ānos misit Antiochꝰ pricipes tributoꝝ. V qa cōpletis cogitatiōe mala & loquutione cū supaddit opꝰ malū pfectū obtinet diabolus i hoīe dñatū & tributū exigit peccatorum.

Hugo de Foill. Quō in aīa destructis virtutibus diaboli munitio construatur.

X ℭPost duos aũt annos misit principem tributorũ in ciuitates Iuda. Cupiditas tributa recipit quia & in ecclesia & in qualibet anima exactiones cõplures agit. cũ magna turba venit Hierusalẽ vt cõturbet simpliciũ pacẽ. Sup ciuitatẽ irruit. & pplm simpliciũ cogitationũ ex Israel pdit. Et accipit spolia ciuitatis qñ mẽtẽ virtutũ spoliat indumentis: & eam igni succẽdit dũ concupiscentię flãmis comburit. Interi⁹ destruit domos & in circuitu eius muros. i. int⁹ conscientias & in circuitu opationes perfectas. & captiuas duxerunt mulieres, imperfectas scilicet mẽtis affectiones: & natos. i. act⁹ iperfectos. Pectora eorũ possidẽt cum diabol⁹ vl' carnis appetitus in potestate sua irrationabiles animi motus retinet. Et quę filii Israel custodire consueuerant antiocheni mactãt & mãducant. Ciuitatem Dauid ędificant, dũ mentẽ cuiuslibet manu fortis. i. bene operantis in ptẽ contrariã mutant. Muro magno & turrib⁹ firmis muniunt dũ peruersa opa & eorũ defensiones in circuitu ponunt. Et facta est illis in arcẽ. i. in summã puersę mẽtis elationẽ. Et posuerũt in gẽtẽ peccatorũ viros iniquos in aĩa. s. gentẽ vitiorũ. In ecclesia vero hæreticos graues christianæ fidei inimicos. Et posuerũt cũ illis arma & escas Arma defensionis verba. Escę delectationes terrenę. Huiusmodi cibis arcem muniũt qui terrenis delectationibus mentem pascunt.

Stephanus. De discretione.

Y ℭIussit filios relinqre incircũcisos. Oĩa opa hominũ vult diabolus esse incircũcisa. i. discretione carẽtia vt sic ea in sortẽ suã valeat vẽdicare.

De periculo prelatorum.

2. Z PRinceps es & clarissimus in ciuitate. Fac ergo prior iussũ regis. Gyro falco bonus primam gruem nitit̃ apphẽdere. sic pastores diabolus primo nitit̃ circũuenire. Vnde totũ pondus plii versum est i Saulẽ. Rex Syrię pcepit seruis suis dicẽs. Nõ pugnabitis cõtra maiorem vel minorem quẽpiam: sed contra regem Israel solum.

Contra ociositatem.

A ℭEt statuẽtes aduersus eos bellũ in sabbato. In festis pcipue diabolus fideles decipe machinat̃: & occasione festi facit eos oberrare a rectitudine. Vñ sol. v. odi. a. m. Et nõ respõderũt illis. Cũ diabolus surgit p tẽtationes tentati debẽt illis respõdere. Hoc est cõtra insultus eorũ multiplicare remedia: fundere deuotas orationes: & se mortificare. Simeon frater noster vir consilii ẽ. ipsum audite. semper in omnibus operibus nostris auditus mœroris sit cõsiliarius noster.

De confessione.

SVrrexit Iudas pro Matathia. Mata- 3
thias donũ dei. Mortua siqdẽ gr̃a dei B
p pctm̃ in hoĩe: nõ est aliud remediũ nisi bellatrix cõfessio. Cognouit Iudas & exiuit obuiã Apollonio. Apolloni⁹ miraculũ siue mirabilis dr̃: & significat mũdũ. Nã mũdani casus viro iusto sunt in miraculũ & stuporẽ. Vñ Babylon di. m. posita est mihi in mi. Itẽ mũd⁹ mirabilis ẽ q quasi pstigiator phãtasmata mouet Iudas ergo prio exiuit cõtra Apolloniũ: qa cõfitẽs primo pugnat cõtra mũdũ. Et reuera non est vere Iudas nisi occurrat Apollonio: non est vere Iudith nisi ãputet caput Holofernis. Ille occidit Apolloniũ q põt dicere, mihi mũd⁹ cru. est & ego mundo. Gladi⁹ Apollonii miseria vl' psperitas est mũdi. Iudas pugnat cum gladio Apollonii cum cõfitens attẽdit quãta sit miseria mũdi, q̃ breuis voluptas: & p talẽ cõsiderationẽ cauet sibi. Et cõgregauit argẽtũ multũ. Argẽtũ sine auro habet diabolus qa eloquẽtiã sine sapiẽtia, amat in ministris suis. Vñ ossa ei⁹ sicut fistulę ęris. i. illi q sonitũ tm̃ hñt: & sensũ bene viuendi non retinent.

Hugo de Foill. Quomodo inter cõfessionem & luxuriam bellum fiat.

ℭRex Antiochus volẽs ire in Persidẽ reliqt Ly C
siam hominẽ nobilẽ de gñe regali sup negocia regia, & mandauit ei de omnibus quę volebat & de habitantib⁹ Iudęã & Hierusalẽ: vt mitteret ad eos exercitũ ad euertẽdã virtutẽ Israel & reliqas Hierusalẽ &c. Lysias ab Antiocho ad destruendam Iudęam & Hierusalẽ mittit̃: quãdo spũs luxuriæ ad subuertẽdã cõfessiõis pacẽ a diabolo destinat̃. Lysias enim generans interpt̃at̃: luxuria siquidem plures filios gñat qa diuersos motus carnis ex se creat. Et venerũt in Iudęã & castra posuerũt in Bethoron. Veniunt in Iudęã dũ ingrediũt̃ cõfessionis terrã. Et i Bethoron castra ponũt: qñ p irã, terrã cõfessionis inuadũt. Bethorõ em̃ domus iræ interpt̃atur. Est aũt Bethoron supior & inferior. Supior ira platorũ. inferior ira subditorũ. Quamcũq3 istarum alienigenę obtineãt terrã cõfessionis turbant. Et occurrit illis Iudas cum decem milibus viris. Iudas exercituĩ Lysię cum decem milibus viris occurrit: quando vera confessio fulta decem præceptis legis diuersis luxuriæ motibus viriliter resistit. Et commiserunt & ceciderunt de exercitu Lysiæ quinq3 millia. Cum exercitu Lysiæ Iudas committit dũ mens totis virib⁹ luxurię cõtradicit. Et sic de exercitu Lysiæ qnq3 millia corruũt: dũ qnq3 sens⁹ corpis in ore gladii cõfessiõi succũbũt. Vidẽs aũt Lysias

fugam suorum & iudæorum audaciam, abiit Antiochiã. Antiochiam Lysias abiit, quia luxuria diuitiarum abundantiam quærit. Antiochia eñ paupertatis silentiũ interpretat̃. Ibi paupertas silere dicitur vbi diuitię dominantur.

Stephanus.

4. D Venit Gorgias in castra nocte & nemi nem inuenit. Et quęrebat eos in monte. Quãdo diabobus nemĩnẽ inuenit in lectis de sociis Iudę quęrit eos in mõte: quia cũ nõ potest per luxuriã confitentes deiicere, vult dominari per elationem.

¶Contritę sunt gentes & fugerũt in cãpum. i. in latam & spatiosam viam. Per viam horti fugit Sedechias & captus, excęcatus est.

Hugo de Foilleto.

Quomodo sanctuarii distinctio multiformis p confessionẽ & pœnitẽtiã restauretur.

E ¶Ecce cõtriti sunt inimici nostri. Ascendamus nunc mundare, & renouare sancta. Et ascenderunt in montẽ Sion: & viderunt sanctificationem desertã &c. Iudas fugato Lysia. i. destructa luxuria, & cõtritis hostibus luxuriæ. s. operib⁹: in montẽ Sion ascẽdit, dũ cõfessio p gradus virtutũ sublimia q̃rit. Ascẽdit mundare sancta & renouare. Cor mũdũ (inquit) crea in me deus &c. A vitiis mũda virtutibus innoua. Et viderũt sancti desertã san. Sanctificationẽ desertã conspicit qui sanctitatẽ mentis a deo derelictã esse cognoscit. Tẽplum eñ sicut in eodẽ libro dicitur, luxuria & cõmessationibus erat plenũ: & scortantiũ cũ meretricibus, sacratisq; ędibus mulieres se vltro ingerebant. Tẽplum luxuria plenum esse dicitur, dum luxurię cogitationibus voluptuosis animus delectatur. Cõmessationes vero in eo fiunt: dum vitia carnis inuicẽ diuersis delectationũ ferculis mentẽ pascũt. Scortantes cũ meretricibus in eo habitant, dũ vitia carnis cogitationibus animi concordant. Sacratis ędib⁹ vltro se mulieres ingerũt: dum mollities & blandimenta carnis in secreto mentis sese licẽter abscondunt. Altare pphanatũ & plenũ illicitis esse legitur, dum mens ea desiderat, quę lege diuina phibentur. Portę cõbustæ iacent, dum sensuum aditus ardenti desiderio succensi ineuntib⁹ vitiis oĩno patent. Virgulta vero in atriis nata sunt illicita desideria: qa sicut virgulta nullo colente crescũt, Sic in aĩo vitia sponte surgere nõ desistunt. Pastophoria diruta, sunt mentis secreta ab alienigenis. i. a spiritibus immundis destructa. Pastophoria siquidem sunt cellulę in intimis gazophylaciorum factę.

Quę virtutes per filios Matathię signentur.

F ¶Postq̃ igit̃ Iudas missum ab Antiocho fugauit Lysiam. i. confessio luxuriã: dixit ad fratres suos. Ecce contriti sunt inimici nostri &c. Fratres Iudę quatuor dicunt̃. Simon, Ionathas, Ioannã, & Eleazar⁹. hi quinq; sunt filii Matathię. Matathias interpretat̃ donũ dei. Iudas cõfitẽs Simon obediens: Ionathas colũba dans. Ioannã gratia Eleazarus auxiliũ dei interpretat̃. Ii autem filii Matathię sunt, quia ex dono dei hæc omnia procedunt: Iudas igitur mũdat, Simon ædificat, Ionathas renouat, Ioannã ornat, Eleazarus protegit & conseruat. Iudas tẽplum mũdat: quia confessio mentem a vitiis purgat. Simon ædificat: quia ad hęc obedientia laborat, vt ędificiũ boni operis: in alterum crescat. Ionathas sancta renouare nõ desinit: quia columbina simplicitas ędificat qđ calliditas antiqui hostis quotidie destruit, & in primo hoĩe destruxit. Ioannã faciem templi coronis aureis ornat: quia notitiã victoriosę mentis gr̃a moribus cõmendat. Sed hęc oĩa nihil proficiunt, nisi quando per Eleazarũ. i. auxiliante deo: & ordinante fiunt. Si eñ qđ agis nõ deo, sed tibi ascribis, nõ ędificas: sed subuertis.

Qȝ mirum sit vt virtutum populus ciuitatẽ possideat: arcem teneant inimici.

G ¶Ordinauit Iudas viros vt pugnarent aduersus eos, q erant in arce, donec mundarent sancta. Per arcem possumus intelligere mentis rationem, quã totiens alienigenę possident: quotiens menti vitia dominantur, vt eã a virtutibus alienent. Mirum est tamẽ q filii Israel Hierusalem obtinẽt: alienigenę vero dominant̃ in arce. Et nisi apostolus nodum quęstionis soluerct, dubitaret forte aliquis qualiter hoc fieri posset. Video (ait apostolus) aliã legẽ in mẽbris meis repugnãtẽ legi mentis meę &c. Ecce alia lex in mẽbris, & alia ẽ lex mentis. Caro eñ cõcupiscit aduersus spm̃, & spũs aduersus carnẽ. Sic aliq̃n alienigenę dñantur in arce. Et etiã multi de pplo q aduersant̃ Iudę: manẽt in ciuitate. Multa eñ cũ ipsa cõfessione in mẽte sunt quę nocent: & tamẽ expelli nõ possunt. Multa etiã ex mala consuetudine pcedunt quę rationi nõ obediunt: sed quadam assiduitate mentem vincunt.

Quas virtutes ad capiendam arcem ordinet confessio.

H ¶Ordinauit igit̃ Iudas viros &c. Viri sunt viriles affectus animi q aduersus eos qui sunt in arce pugnãt, quãdo virtutes vitiis viriliter repugnant. Iudas ad pugnandum viros ordinat dum vera confessio suis in locis virtutes ordi-

nate locat. Ponit igit in primo loco timorẽ pœnę, in secundo dolorẽ culpæ, in tertio laborem pœnitẽtię. Sed ne desperet adiungit spem venię timori, consolationẽ dolori, retributionẽ labori. Adiungit et ieiuniũ cõpunctioni, vigilias orationi, lectionem meditationi, & sic in circuitu Iudas arcem obsidet, donec a vitiis mentem confessio purget.

Qui sacerdotes in templo domini debeant ministrare.

K ¶Et elegit Iudas sacerdotes sine macula, voluntatẽ in lege dei habentes: & mũdauerunt sancta: & ędificauerũt domũ intrinsecus &c. Sacerdotes sine macula Iudas elegit quãdo virtutes quę in ara pectoris deo ministrant immaculatas reddit. Qui in lege dei voluntatẽ habẽt, qa aliter medullatũ sacrificiũ nõ offerent. Et mundauerunt sancta. i. deuotionẽ ab omni malitiæ culpa. Et ędificauerũt domũ intrinsecus, ipsam videlicet cõscientiã diuersis qualitatibus morum. Et sanctificauerũt ędem & atria: intus mẽtem & exterius opera. Et fecerũt vasa noua sancta. Vasa noua sancta faciunt q in nouitate cõuersationis iuxta pręceptum noui hominis. i. Christi corda sua cõponunt.

L ¶Et intulerũt cãdelabrũ & altare incensorũ: & mensam in tẽplum. Per candelabrũ possum⁹ accipere verbũ dei, ꝑ lumen candelabri doctrinam verbi. Per altare incensorũ, deuotionẽ orationũ. Per mẽsam diuinę scripturę memoriã. Sicut eñ aliquis in iis quę ponunt in mensa reficitur: sic animus iis quę ad memoriã reducit quasi diuersis ferculis saginat. Et obtulerũt sacrificiũ sup altare holocaustorũ nouũ. Sup altare holo. sacrificãt dum in cõtritione cordis carnis desideria mactant.

Stephanus. de confessione.

5. M Venit Iudas tribus ordinibus post eos Et exclamauerũt turbis, & clamauerunt in oratione. Cũ inimici adducũt prędam Iudas sequit: qa cõfessio animas captiuas a potestate diaboli liberat & trib⁹ ordinib⁹ venit: quia peccata tripliciter insequit. In ptimo ordine milites sunt oĩa q̃ ad cõtritionẽ ptinẽt. s. singult⁹, gemit⁹, lachrymę, suspiria, desideria. In secũdo q̃ cõfessionẽ circũstant loc⁹ tp̃s qualitas peccati & alię circũstantię. In tertio q̃ exiguntur ad satisfactionẽ. s. ieiunium eleemosyna peregrinatio & his similia.

Idem de eadem.

N ¶Si transierit ad nos prior nõ poterimus sustinere eũ: qa potẽs poterit aduersum nos. Si diabolus pcipit ꝙ prelatus nõ timeat iacturã tẽporalem q stat cõstanter ꝑ defensione ecclesię tũc scit ꝙ nõ poterit pręualere aduersus eũ. Si vero senserit prelatũ pusillanimẽ: tũc securus est ꝙ eũ tẽtationib⁹ suis deiicere poterit. Cõcluserũt se q erãt in ciuitate & obstruxerũt portas lapidib⁹. Similit q adhęrẽt mũdanis delitiis & cõfidũt de affluẽtia tpali tãq̃ de munitiõe: portas auriũ obturãt obstinatiõe pcĩ ne p̃dicatores audiant. Tales eñ sunt q nolunt confiteri: quia sequelam cõfessionis eliminat mundi.

De perseuerantia.

¶Pręcepit Iudas vt applicarẽt vnusq́sq; in loco in quo erat. Oẽs insultus debemus facere in effron qđ interpretatur puluis mœroris in vanitatẽ, videlicet mũdi. Applicare se ad muros effron secũdum locũ stationis suę est vnũquẽq; manere in ea vocatiõe: in qua vocat⁹ est. Vnusquisq; in loco suo effron impetit. Vnde vię factę sunt per mare rubrum: quia per diuersas vias exitur a seculo. O

Hugo de Foilleto.

Quomodo superbia sui opprimat oppressorẽ.

Iuit Eleazarus sub pedes elephãtis & supposuit se ei & occidit eũ: & cadens in terrã oppressit eũ. Eleazar⁹ elephãtem occidit: & ab elephãte est occisus. Cecidit eñ elephas sup eleazarum, & mole sui corporis oppressit eũ. Per eleazarũ illi q mũdi fastus tripudiant. Per elephantẽ supbia mũdi designatur. Dũ eñ vestis aspitatẽ, vilitatẽ cibi libẽter patimur, dũ labore callosa squalet man⁹ & frigore cutis riget & sole nigrescit tũc eleazarus elephãtẽ occidit. Cũ vero in hmõi fauorẽ quęrimus: tunc eleazarũ cadẽs opprimit elephas. Et pulchre ꝑ elephantẽ figurat supbia. vtriusꝙ eñ natura similẽ habet cõpositionẽ. Elephãtis natura talis esse dicit vt ossa illius iuncturis careant: & ideo flectere mẽbra sua nequeat: sed semp stet. Et si aliqñ quietẽ corpori suo velit inferre: stãdo latus suũ inclinat ad arborem & sic somno vtit, & quiete: sed hoĩes regiõis illius in q̃ habitãt hmõi bestię: in die solent arborẽ succidere: vt cũ nocte venerit cadat vterq; & elephas occidat. Vtrũq; fit succidit arbor & occidit bestia. Cũcta ista supbię cõueniũt & talis ẽ ei⁹ cõpositio: mẽbra. n. supbię iflexibilia sũt. Cũ eñ aliqs supb⁹ loqt, si iponas ei silentiũ nõ acqescit: sed vt ait Salomon totũ spm̃ suũ pfert si cõfabulationib⁹ aurẽ prębuit & rephẽdas negligit. Si aliqd operat, & cõtradicis nõ cessat. Et sic flecti nequeũt art⁹ supbię. Stat semp sed male ad ppriã voluntatẽ quasi ad arborẽ lat⁹ iclinat supbus, vt quietẽ recipiat. Qđ eñ ꝑ dispositionẽ pprię volũtatis facimus hoc qeto suscipimus aĩo. Si autẽ aliter ordinet ꝑ labore repu

tat. Succidatur ergo arbor ppriȩ volūtatis, vt cadat & occidat bestia superbiȩ. Cauendum tamen ne occisa occisus reoccidat.

Stephanus, de misericordia Dei.

7. Q Olite mihi ostēdere facies eorū. Verba sunt Demetrii q vehemēter inectēs vel nimiū psequēs interpᵱtat. Hic ē diabolus q sibi ꝓhibet facies pctōrū ostēdi: qa crudelis est, & nescit misereri. Ecōtra dn̄s in cōspectu suo peccatores apparare desiderat: qa semp paratus est eis misericordiā impartire.

8. R ET cœperūt eū viuū. Anthiochū. s. magnū regē Asiȩ. Antiochus pauptatis silentiū dicit. Hic est fomes pctī q sȩpe facit silere a laude dei. Hic viuus pōt capi qa primi motꝰ nō possūt ex toto pimi: sed cōphēdi. Porro eis tributū abstinentiȩ debemꝰ īponere: & toti seqlȩ ipsorū. Ratiōe em̄ primorū motuū homo se mortificat & affligit.

9. S POst obitū iudȩ emerserūt viri iniq in oibꝰ finibꝰ Israel. Sicut post morrē Gedeon filii Israel fornicati sunt cū baal. Itē mortuo Iuda ipii surgūt: qa mortua cōfessione in hoīe mali metus oriunt in mente.

10. T IOnathas habitauit in hierusalē & cœpit ȩdificare & innouare ciuitatem. Quicqd familiaritatis habuit cū Demetrio retulit ad ȩdificationē sc̄tē ciuitat. Silr prȩlati gratiā quā adepti sunt debēt cōuertere ad ȩdificationē ecclie. Vnde Neemias factꝰ pincerna regis ex palluit corā rege: & ȩdificādi ciuitatem licentiam impetrauit.

V ℂAudiuimꝰ de te ꝙ vir sis potēs viribꝰ, & aptꝰ vt amicꝰ regis voceris. Felix quē dn̄s dignat in amicitiā recipere. Misi tibi purpurā: imitationē passiōis meȩ. Paulꝰ, stigmata Iesu Christi porto. Et coronā aureā: spem imarcessibilis gl'iȩ: vt quȩ nr̄a sunt sentias iuxta illud. Hoc sentite in vobis qd & in Christo Iesu.

12. X IOnathas nō dedit eis spatiū vt intrarēt in terrā suā. Simile est in Iudith: Timētes Holofernē poccupauerūt angusta mōtiū. Sp̄s maligni regionē nostrā itrāt: qn̄ tētatiōes in nobis oriunt. Quidā expectant donec tētatio vēiat & tūc reprimūt: s; nos cū Ionatha orones tētationū, vt possumꝰ recēseamꝰ.

De virtute incarnationis Christi.

A ℂCecidit murus q erat sup torrētē ad ortū solis. Murꝰ sup torrētē est munitio sita in delitiis sc̄li. Murꝰ iste cadit ad ortū. i. ad respectū dn̄icȩ natiuitatis: qa si attēdamꝰ paupculā natiuitatē dn̄i nō lȩtabimur de munitiōe sclari. Galfri.

13. B ET ȩdificauit Simō sup sepulchrū pr̄is & matris suȩ ȩdificiū altū visu. &c. Simon Christū significat cuiꝰ pater secundum carnē fuit beata illa ꝓgenies de qua ipse natus est p successiōes mariū eadēꝗ mater secūdum prosapiā fœminarum.

Qꝫ per structuram sepulchri sensus historicus designetur.

ℂSed qd dicimꝰ esse sepulchrū pr̄is & mr̄is & fratris Simonis? Mihi qdem videt saluo meliori intellectu sepulchrū hoc esse textū simplicē litteralis historiȩ vbi gesta priorū veluti ossa mortuorū cōdita delitescūt: aliqua vero de illis ad euidētiorē itelligētiā ꝓferēda vident in mediū. C

Primꝰ parēs soporatꝰ a deo costa in mulierē formata diuinitꝰ euigilat: rogo q̄ cā extitit vt imiteret dn̄s soporē i adā? Quasi vero id facere nō posset vigilāte Adā, & mīme sentiēte. Quid dicemꝰ de Noe iebriato nudato atꝗ irriso? Quid de simulata īsania Dauid? qd de saltatiōe ipsiꝰ an̄ arcā dn̄i? Quid in his q̄so atꝗ hmōi viuidū qd forte qd deniꝗ hn̄s sp̄m vitȩ: imo si sola superficies literȩ attēdat qd nō exāgue qd nō ridiculum qd nō deniꝗ mortuū videat? Hȩc & hmōi textꝰ p̄mit historiȩ: quasi mortuos fabrica sepl'turȩ. Supstructū est postmodū ȩdificiū euangelicȩ pfectiōis sublimitas aplicȩ cōuersatiōis reuera altū visu. Vn̄ vnꝰ ꝓoibꝰ nr̄a, ingt. cōuersatio in cȩlis ē. Patet q̄tū fuerit hoc ȩdificiū altū visu nec ociosu; qd subdit lapide polito retro & āte, reuera lapides sc̄ti eleuant sup trā eiꝰ sup sepulchrū illud, vis nosse aptiꝰ qd sint lapides isti? Vos ingt, tanq̄ la. vi. s. m. d. semp. Itē supȩdificati sup fū. a. & p. Apl'i ipsi lapides erāt huiꝰ ȩdificii & pciosissimi qdē m'ltimodis tribulationū malleis fuere ppoliti & nitidi. Vn̄ & vox illarū est p multas tri. o. n. in. m. regno dei. Itē alibi, nullā requiē habuit caro nostra. Polit āte polit & retro lapis iusti vel meliꝰ lapis iustus. An̄ qdē, cū prȩtēdit qdē oculis disciplinȩ formā & virtutis exēplū. Sed ne sepulchrū appeat dealbatū: politū eē curat a retro, idꝗ prȩcipue quo humanꝰ nō penetrat visus verū ille oculꝰ q scrutat corda & renes. Qd̄ vtiꝗ fit cū abdicamꝰ occulta dedecoris, habētes fidē & bonā cōsciētiā. Quā qdē repellētes: etsi iustificēt se corā hoībꝰ circa fidē naufragant soli. s. fidei fundamēto sine opibꝰ initētes. Si qs inuētus fuerit disciplinatus, in opere cōtritus, & mūdus corde, dignꝰ est hoc ȩdificio. Politus em̄ est ante & retro. Et statuit inquit. vii. piramides: vnā cōtra vnam.

Qꝫ per septem piramides septiformis gratia designetur.

ℂSeptē piramides sunt septē sp̄ialia dona. Qd̄ vero dicit vnā cōtra vnā germanā quādā societatē & cōcordiā iparū gr̄arū designat nō discrepantiā aliquā vel oppositā habētē qualitatē id autē cuiusmodi sit opepreciū est demonstrate. D

Hęc dona de qb⁹ loqmur & de qb⁹ vtinã digne eloquamur cõbinatũ nominat Esaias. Spũs sapientię & intellectus spũs cõsilii & fortitudinis spũs sciẽtię & pietatis, iungunẽ sibi sapiẽtia & intellect⁹, vtpote naturali quadam cognatiõe vicini. Nãq; sine altero nõ est satis alterũ possidere, qñqdẽ & sapiẽtia sine ĩtellectũ cęca est. Et nihilomin⁹ si nõ affuerit sapiẽtia insipidus est ĩmo vt magis ꝓpriæ loquar ĩsipiẽs intellectus. Vt ergo cooperent̃ sibiĩuicẽ ad salutẽ nectant̃ mutuo fœdere charitatis, quatinus & sapiẽtiã intellect⁹ illustret, & sapiẽtia ĩtellectũ cõdiat & dulcoret. Spũs quoq; cõsilii spũi fortitudinis sociat̃: eo ꝙ & cõsiliũ inefficax sit nisi fortitudine roboret̃, & fortitudo nisi regat̃ cõsilio: suo plarũq; ĩpetu cõquasset̃ Itaq; se iuuent alterutrũ: ne ve fortitudo ruat: dũ ruit ĩcomitata cõsilio ne ve sit ĩbecille cõsiliũ fortitudĩe destitutũ. iã vero vidẽdũ ẽ queãdmodũ sciã & pietas seinuicẽ cõsalutẽt. Pietatẽ sane hic arbitror illã dici q̃ gręce theosebia dicit̃. i. dei cult⁹. Hęc ne fatuo errore ducat̃ comitatu ꝓculdubio eget sciẽtię. Vnde ad Samaritanã dñs, vos ingt adorat[qđ nescitis, nos adoram⁹ qđ scimus. Sed & scientia dãnabilis est sine pietate: qa scienti bonũ & nõ facienti pctm̃ est illi. Docet proinde scientia, vt pietas nõ sit erronea. Pietas agit vt nõ sit scientia inutilis vel dãnosa. Hoc itaq; modo cõstitutę sunt pyramides vna cõtra vnã: dum suas sibi efficientias. in pace in idipsum spirit⁹ sancti dona cõicauerit. At vero spũs timoris vallat̃ vndiq; in medio cõstitutus: qppe cõis oĩbus & necessari⁹ nãq; sicut Initiũ sapientię timor dñi sic plenitudo sapiẽtię timere deũ hinc est illud nisi in timore domini, tenueris te instanter cito subuertet̃ dom⁹ tua. Deniq; de timore dicit̃ ꝙ de nullo aliorũ dictum facile reperitur. Beatus vir q timet dñm. vel q intelligit. Septẽ ergo pyramides super ędificiũ & sepulchrũ statuunt̃ a Simone vna cõtra vnã: qa spiritalis intellectus ab ipso erigit̃ in cõcordia charitatis sup historias noui ac veteris testamẽti. Quę nimirũ scripturę sacrę palã est q̃to suscipiant̃ honore quo cõplectant̃ amore qua reuerẽtia qua diligẽtia ꝑtractent̃ a successorib⁹ aplorũ sctis doctorib⁹. Hę sunt illę magnę colũnę quę circũpositę dicunt̃ a Simone iuxta illđ. Circũdate sion & cõ. Sup istas etiã arma Simon circũposuit ad mẽoriã ęternã. Arma doctorũ q̃ sunt ostẽdit Paul⁹ ipse bellator armis iclyt⁹. Arma ingt militię. n. ñ. c. sed sp. d. Itẽ alii p spm̃ datur sermo sapiẽtię De his armis loquit̃ spõsus ĩ laudẽ spõsę: nasus tu⁹ sicut turris Libani. Mille clypei pẽdẽt ex ea nasus eccl'ię, eminẽtes spiritales viri in facię ecclesię q occultorũ veluti remotorũ cognitionẽ cõtẽplando quasi odorãdo trahũt dũ attrahũt spm̃ vñ totũ corp⁹ vegetat̃ & viuit. Hii sicut turris libani recipiũt & defensant eos q fugiũt a facie arc⁹. Ex illa depẽdẽt mille clypei vniuersa testimonia scripturarũ. Oẽs arc⁹ fortis. i. exẽpla sanctorũ. Sunt in ecclesia diuersę cõditiões multę linguę varię ꝓfessiões: quibus filia regis decora varietate circũdatur. His quasi nauib⁹ vitę ꝓcellosum huius pelagus transmeatur: & vnus terrę portus oĩbus aperitur. Hę sunt naues quę iuxta colũnas positę a Simone referuntur. Sculptę tñ esse mẽorant̃ nec mõ petra fide verũ ipse petrinę fuisse credunt̃: quippe qbus viuere Christus est & mori lucrum. Petra em̃ Christ⁹. Nõ tãgunt̃ fluctib⁹ in alto, nõ sunt ẽt remote. Nec vẽtorũ turbine cõcutiunt̃, imaculatos se custodiunt ab hoc seculo sancti nec ad eos spumea iniqui ęquoris amaritudo ptingit Insultus neq̃ spirituũ q̃si circũstrepẽtiũ flabra ventorũ constanter frangunt: & prudenter elidunt. O quot credẽtium millia quot cateruas aĩarũ sanctarũ naues istę portauerũt ad portũ salutis ęternę. Sunt autẽ iuxta colũnas a qbus nimirũ accipiũt tutamen spei robur fiducię fidei munimentũ. Videntur ab hoĩbus nauigantib⁹ mare, quę in mari nõ sunt: & alii qdẽ sunt odor mortis ĩ mor. a. b. vi. m. vi. Hoc ẽ seplchrũ qđ fecit Simon in Modin vsq; in hodiernũ diẽ Sepulchrũ dicit aperte totã illã fabricã supiectã eo ꝙ tota facta sit ornãdi gratia, Modin interpretat̃ iudiciũ p qđ cõgrue designat̃ eos fore idoneos ad arcana cõtẽplationis q iudicare nouerit inter diẽ & noctẽ inter pollutũ & mũdum, Absoluimus vt potuim⁹ allegoriarũ mysteria: nunc stylum ad moralia cõuertamus.

Moraliter vnde supra.

E

¶Attẽdẽdũ igit̃ nomẽ & opus & officiũ Simonis Maccabęi. Si obediẽs in simplicitate cordis tui prelato tuo fueris Simon eris: si p obediẽtię fortissima atq; pclara arma nõ cesseris carni, vt obedias cõcupiscẽtiis eius nec spiritalib⁹ neqtiis Maccabęus es q pugnãs ĩterpretat̃. Sed & opus Simonis exercebis si a te primo dehinc a fratrib⁹ tuis iugũ gẽtiũ, iugũ dęmonũ, iugũ vitiorum potẽter excusseris, & eduxeris te & quos potueris ĩ libertatẽ filiorũ dei dux nihilomin⁹ fies piorũ affectuũ ideq; sacerdos mactator carnaliũ desideriorũ. Attẽde tñ vigilantissime, neqñ genere tuũ facias carnis affectũ tradẽdo illi filiã tuã in cõiugiũ. i. cogitationẽ tuam. Occidet em̃ te inebriatũ vino luxurię: qa mors iuxta introitũ delectatiõis posita est. Fac itaq; ędificiũ sup sepulchrũ prĩs ac matris fratrũq; tuorũ & statuę septem pyramides super illud.

Quid superbis terra & cinis? Quid eleuaris fili putredinis? quē putredo genuit putredo pepe- rit mox futurus ipse putredo. Vnde tibi ceruicis erectio? Vnde extollentia oculorū? Ii sunt pater & mater Simonis. Quinimo & Cæsaris & Platonis diuitis ęque & paupis. Qui vero sunt fratres. Fratres quatuor, quatuor hūores corporis eodem patre, & eadem matre progeniti Horū vnum sepulchrū est cōtinentię virtus, p qđ mortificanda sunt mēbra .n. quę sunt super terrā. Sup sepulchrū hoc ędificiū est faciendum id est diuersarū virtutum: seu lapidum multorum exercitiū apponendū. nō em̄ sufficit declinare a malo per mortificationē mēbrorum: sed studendum virtutibus, & iustitię operibus insistendum. Hoc autē de lapide polito singulari posito p plurali. Qui sunt hi lapides? Monstrat Apostolus, monens & instruens nos ædificare debere super fundamentū aurum argentū lapidem preciosum. Porro lapides politi lapides preciosi, & tali fundamento digni, sunt honesti mores preciosęq; virtutes. Politi & nitidi retro & ante: anteriorē partem dico vbi iusti faciem habēt ante iudicem, quē formidant: ante dñm, quē semper adorant: retro vero sunt ea quę foris sunt, quibus tergū obuertūt. Videndum sane ne forte aliquid nobis īnuat requirē dum ordo ipse verborū. Videt̄ nāq; prępostere positum: cū dicit̄ retro & ante. Monemur autē p hoc mūdare prius qđ intus est calicis & parapsidis, vt fiat & id qđ foris est mūdum. retro em̄ sunt quę nō vident̄: ante vero quę patent. Primo itaq; mutādus est anim⁹, mūdādus affectus: quatenus ex simplici oculo cordis lucidū prodeat corpus opis. Poliendi igit̄ sunt lapides intus, poliendi sunt ante, vt in occulto fulgeāt ad meritū: & foris luceant ad exēplū. Hoc est q; sup hoc ædificiū. vii. pyramides statuuntur quaten⁹ admoneamur spiritali deuotiōe nō tēporali retributiōe, & mala declināda eē & bōa opa faciēda. Septiformis ē em̄ spūs q nos septēplici gr̄arū suarū collustratiōe viuificat: nā per spm̄ sapientię nostrā illumiat cęcitatē. Per spm̄ intellectus nostrā acuit hebetudinem. Per spm̄ cōsilii nostram informat & instruit dubietatē. Per spm̄ fortitudinis adiuuat infirmitatē. Per spiritū sciētię erudit ignorātiā. Per spm̄ pietatis delet iniqtatē nostrā. Per spm̄ timoris refrenat & cohibet cupiditatē nostrā. Pyramides ab igne dicunt̄ & spirit⁹ sanctus ignis est. Sup ędificium sepulchri septē pyramides statuunt̄: qa spūs septiformis bonis nostris morib⁹: & actionib⁹ vt actor inspirator & conditor supfertur. Quēadmodū autē vna sit contra vnā, satis est superius explanatū. Et iis circūposuit colūnas magnas. Gratia salui facti estis, ait Apostolus Nos vero nō erimus ociosi si sapimus: ne tātę gratię īueniamur ingrati. Magnę columnę aīę sunt potentię naturales: quib⁹ omnis illa spiritalis fabrica sustentatur. Hę sunt autē ingeniū memoria ratio voluntas & cęterę animę dotes in quibus liberū quoq; arbitrium numeratur. Colūnas magnas circa pyramides ponimus cū operantē in nobis spiritū dei totis virib⁹ adiuuam⁹. Quia vero in expeditiōe versamur inermes ī acie stare nō possum⁹. Colūnas has sicut spiritales sunt: ita spiritalib⁹ armis opz adornari. Septem ni fallor armorū genera repperi in scripturis, quib⁹ iusti depugnāt necessaria militibus Christi. Horū quinq; in Apostolo sunt vbi monet assumere armaturā dei: scilicet loricā iustitię, scutū fidei, galeā salutis, gladiū spūs qđ est verbū dei. Et cal. inqt pe. in prin. & pri. Oportet & nos armatos hr̄e pedes vt ambulare & calcare possimus illesi sup serpētē & scorpionē. Calciamēta in pedib⁹ sunt sacramēta incarnatiōis Christi in fide, & ī affectib⁹ nostris restāt duo genera armorū quorū alterū in Iob inuenio, alterū in Dauid. Iob gloria mea semp innouabit̄, & arc⁹ in manu dextera instaurabit̄ Dauid quoq; nō spat in arcu suo nec saluari se asserit gladio suo. Fundā quoq; legit̄ habuisse puer Dauid ex q̄ emisso lapide philisteū pcussit In arcu duo sūt lignū & neru⁹. Lignū nouū est testamētū in q̄ lignū crucis dñicę pdicat̄. Neruus q de carne extrahit̄ ver⁹ ē: qđ aialiū sacrificiis occupat̄. Ex his duob⁹ quasi arcus cōficit̄ cū assertiōes nr̄as vtriusq; testiōniis cōim⁹: & fortes sn̄ias q̄si sagittarū missilia iaculamur. Fūda vero q̄ in gyrū circūacta lapides mittit, hūanę ratiocinationis argumēta designat: quę nō sine rotatu quodam: crepituq; verborū pōderosas iacit sn̄ias. Septē ergo gn̄a spiritaliū armorū sunt sicut ęque totidē vitia spiritaliū neqtiarū: q̄ tn̄ p satellites suos nos ifestare nō desinunt: nā & heretici cōtra quos arcu & funda pugnādū est, & gladio spūs, maxie typo supbię cōtra nos cōcitant̄. Hinc memoria nob̄ ęterna cōgrit̄: qa si mēores fuerim⁹ nois dñi mēor erit & ipe nois nr̄i, qa noia nr̄a scripta sunt in cęlis. Inuit. hic scriptura cōposita dicit arma sup colūnas ad mēoriā ęternā. Verū ii q marię pfessi sunt ociū & marthę negocia declinant̄ saltē obedientia cōpellēte qñq; cōtēplatiōis secreta deserere & exteriorib⁹ cōgūt̄ itēdere. Actiōes itaq; qb⁹ vel ad horā religiosi itēdūt ipę sūt naues q iuxta colūnas positę sūt: neq;.n. scī viri in vita sua piiciūt intima sua: sed tūc pcipue iuxta se sūt cū remoti vidēt̄ a se, iuxta colūnas ergo naues qm̄ cū trena dispēsant cęlestia nō omittūt. Bn̄ aūt naues istę sculptę dn̄r. res.n. scripta ei⁹ rei veritatē nō gestat cui⁹ imaginē repn̄tat. inde est q; is q nō accepit īvano aīam suā: siqñ foras exit nō tā occupat⁹ ē q̄ videt̄ extiorib⁹ curl.

Cęterū si quispiā petulans negociis secularib⁹ ac si amaris fluctibus se multiplicauerit corde & aīo, iam nō sculpta nauis: sed vera ē, nec sup petrā stat: sed iactat̃ in aqs. Videre est nōnullos hodie q̄ diuinā militiā habitu ꝓfitent̃: & se nō erubescūt monachos dici: nihil magis abhorrere q̄ claustrū, nihil ęque vt monachū detestari, pulsare palatia, circuire forū, exercere lites, lucris incūbere. Et sub ꝑtextu monasticę vtilitatis, gyrare vrbes, municipia frequētare: idq̄ sui putāt officii, reuerētiā exigūt monacho quē foris gerūt: sed interi⁹ abiecerūt. Pro nepotib⁹ ꝑ cōsanguineis ꝑ amicis: causis se ingerūt de cōnubiis placitāt mō cōtrahēdis, nūc si displicuerint rescindēdis, doctiores de genealogiis hoīm q̄ de euāgeliis disputare. O naues istę quō vident̃ ab hoīb⁹ nauigātib⁹ mare: q̄ notant̃ subtilr̄ q̄ hostiliter irrident̃ ab hoīb⁹ sclī q̄tū illarū minima nō ꝑ minimis reputant̃. Et q̄tum bonoꝝ quos honorāt atq̄ suspiciūt ędificātur exēplis: tm̄ immo vero amplius destruunt̃ a prauis.

De compassione prelatorum.

14. F Ccepit Symeon ioppen in portū. Per Ioppē quę interꝑtat̃ pulchritudo, dignitas aliq̄ figurat̃. Hāc bon⁹ ꝓlatus in portū accipit cū in eius administratiōe securitatē prestat vexatis. sicut eīm port⁹ solatiū est nauigātiū: sic bon⁹ ꝓlatus angustiatis refugiū. Vn̄ cū essem q̄si rex circūstāte ex. erā tn̄ merē. cōso. Ecce iste ioppē ī portū accepat q potētiā & nūerosā familiā cōuerterat ī solatiū miꝫorū.

Item.

15. G Ermitto tibi facere pcussurā ꝓprii numismatis in regiōe tua. Antioch⁹ prio pacifice scripsit Simoni, postea ab eo recessit. Sic diabolus cū hoīe ad tp̄s pacē simulat vt post validius insurgat: regio nostra, caro nostra est. Propriū numisma Simonis. i. obediētię est maceratio carnis. Tunc ergo finit facere percussurā ꝓprii numismatis, q̄n̄ ꝑ tētationes nō irruens carnē macerare permittit.

Galfridus.

Q̄ de Iudęis ad gentes transiit scutum fidei.

H ¶Misit Simon Romā clypeū aureū habētē pondus minaꝝ mille &c. Si millenari⁹ itelligit̃ cōsūmatio nūerorū, sapiētia aurū, fides scutū: liquet eo munere mystice figuratū, & multiplicē cōsummatā sapientiā fidei trāsiturā ad caput gētiū. Vn̄ etiā ab olim ꝓdixerat q ꝑ fidē habitat in suorū cordib⁹ electorū. Eripies me de cōtradictionibus populi: cōst. me in caput gētium.

Finitur Maccabęorū. Liber. I.
Sequitur Maccabęorū. Lib. II.
Stepha. De igne deuotionis.

Illii sacerdotū nō inuenerūt ca.
ignē: sed aquā crassam. Pri i.
mitiui parētes abscōderūt I
ignē in valle. i. reposuerunt dilectiōnē Christi in mēte. Sed si a successoribus eorū modernis. s. prelatis mō requirat̃ ignis: nō inueniet̃: nisi aqua crassa. s. voluptas carnis q̄ citius ingnat q̄ emundat.

De pœnitentia.

¶Accēsus est ignis magn⁹ post aspsionē aquę: K
qa cū pœnitēs bn̄ recordat̃ pctī: accēdit̃ i eo feruēs dilectio dei. Vn̄ Iezechiel Flumia ęgypti q̄si oleum adducā. Flumina ęgypti sunt voluptates q̄ q̄si oleū adducūt̃: cū ex recordatiōe voluptatū aīa spūaliter illustrat̃. Bn̄ aūt dicit̃ ignis magn⁹: quia vbi abūdauit delictū supat & gr̄a. Hugo de Foll. Quāta mala pariat in ecclesia Christi, ambitio prelatorū ambit⁹ prelationū.

Vm suscepisset Antioch⁹ regnū q nobilis appellat̃: ambiebat Iason frat̃ onię sūmū sacerdotiū &c. Ambiebat Iason frat̃ onie &c. Extūc ira tua dn̄e. Extūc venale sacerdotiū. Extūc & nūc, adhuc. n. ī ecclīa ē Iason cū onia: adhuc ꝓcib⁹ & ꝓcio, q̄rūdā celebrat̃ electio. Qui hoc ordie ī ecclīa mgr̄i fiūt gymnasiū & ephebiā in Hierl̄m. i. in ecclīa q̄nq̄ cōstruūt. Gymnasiū ē dom⁹ ī q̄ solebāt fieri ludi gētiliū. Gymnasiū ī Hierl̄ꝫ ędificāt ꝓlati: q īter fr̄es sclīaria narrāt: q cū suis exhortatiōib⁹ auditores ad fletū mouere deberent ad risū mouēt: Ephebiā vero ī Hierl̄m cōstruūt: q secū suspectas psonas & notabiles hr̄e nō erubescūt. Eos q Hierosolymis sūt ātiochenos volūt scribi qa diuites eē cupiūt & videri: & q an̄ cōuersionē sclī cū paucis ire cōsueuerāt: nūc ī mltitudie magna & apparatu copioso curias freq̄ntāt. Et ꝑ hoc simplicib⁹ dāt itelligi: ꝙ pauptas nō cōueīat ꝓlatiōi. Step.

4. L

¶Hęc ī sacrificiis Herculis expediūt̃. Herculi. i. M
fortitudinis deo sacrificāt q ītuitu potētię fortibus excellentibus adulant̃. Sicut dicitur de Iasone ꝙ miserit dragmas trecentas in sacrificiū Herculis. Item Osee de Effraim. Fœdus cū Assyriis iniit, oleū in Aegyptū ferebat.

Ogebat̃ hedera coronari. Per hederā 6.
viror tpaliū, hedera coronant̃ q se to N
tos amori tēporaliū impendunt.

Ex ei iussit q primū locutus fuerat li 7.
guā āputari. Fabian⁹. Quid glīosi⁹ po O
tuit mr̄i cōtingere! Lingua ꝓfessa nomen dn̄i prior debuit ꝓficisci ad dominū.

Vi cū Iuda erāt rogabāt ne hostibus P
recōciliaret̃. Pacē cū diabolo faciunt qui partē peccati relinquunt partē retinēt. sed q Iudę. i. vere cōfessioni adherēt: nullatenus diabolo cedūt vel cū eo fœdus ineunt.

Q ¶Reuersi sunt hora conclusi, nã erat ante sabbatũ. Nõ solum male agentes arctant̃ hora sed boni quãdoq; rapiunt̃ anteq̃ cõfecerit hostes. Mulieres quę parauerũt vnguẽta ad vnguẽdũ dñm nõ potuerũt pficere imminente sabbato: sed post sabbatũ suppleuerũt.

10. R Qua die ab alienigenis tẽplum pollutum fuit contigit eadẽ die purificationẽ fieri. Consequẽs est vt quisq; se purget satisfficiẽdo ea die tẽpore reuoluto qua se polluit peccando.

11. S Apparuit eques precedens eos in vestibus cãdidis aureis armis hastam vibrans. Eques q precedit fideles tendẽtes ad pugnã spũalem est Christus. vestis eius candida, est puritas carnis ei⁹: arma aurea, opera egregia: hasta vibrata, cõminatio iudicii. hasta longa est & ferrũ habet in capite. Dñs patiens redditor: dñs patiens, Ecce longa: redditor: ecce ferrum.

Quomodo Christus ad prelíũ suos milites antecedat. Hugo.

T ¶Apparuit autẽ vir in veste cãdida & armis aureis hastã vibrãs &c. Vir iste dñs Iesus est cui⁹ vestis cãdida vita purissima: cui sicut in euãgelio legere similẽ fullo nõ possit facere sup terrã q̧ nulli⁹ pœnitẽt[cõtritio ad illũ valeat puenire cãdorẽ. Arma aurea fides iuicta. nẽpe vt aurũ i igne sic fides i tribl'atiõe pbat̃. Et de ea monemur vt fortes in fide rugiẽti aduersario resistam⁹. Hasta vibrata vel pdicatio veritatis vel virtus extitit passiõis, vtraq; em̃ ptãtes aerias debellauit sed forti⁹ hasta crucis. Et beati q sic equestrẽ validũ precedẽtẽ se & puocãtẽ cõspiciũt vt ipsi quoq; aĩs cõualescãt. Et queãdmodũ ibi legit̃, nõ solũ hoies: sed & bestias ferocissimas & muros ferreos penetrare paratos sese ex imitatiõe ei⁹ exhibeãt. Forte. n. p hoies illos nob licet intelligere tẽtatiões q̃ velut ratiocinãdo suadent & tanq̃ humano blandiuntur affectu. Quib⁹ si qs negligit resistere intẽperãtię vitio cãdorẽ suę vestis sanctimoniã. s. actiõis amittit Bestias autẽ ferocissimas tũc nobis arbitremur opponi cũ aduersum nos insurrexerit aduersarii violẽti, vbi necessaria iam arma aurea fidei sunt: vt eidem violẽtię debeat animi virtute resisti. Mur⁹ ferre⁹ mortis horror nõ incõuenienter accipit̃: quã dũ velut hasta vibrata fortitudo martyrũ penetrat nihil illis ampli⁹ obstat.

Hugo de Follieto.

Quid p aĩas Iudę & Nicanor[spũal'r designet̃.

14. V Rex demetri⁹ Nicanorẽ prepositũ elephãtorũ ducem misit in Iudeã datis mãdatis vt ipm Iudam Maccabeũ caperet, & eos q cũ eo erãt dispgeret. Demetri⁹ nimirũ psequẽs Nicanor lucerna stans. Iudea cõfessio Iudas cõfitẽs iterpretat̃. Quid igit̃ p Demetriũ psequẽtẽ neminẽ possum⁹ itelligere nisi diabolum? Et qd p lucernã stãtẽ: nisi mẽtis elationẽ? Nicanor itaq; elephãtorũ turmis pponit̃ quotiẽs incorrigibiliũ mẽtibus supbia dñatur. Ossa siqdẽ elephãtorũ iuncturis carẽt, vñ supbis assimilant̃ q a suo pposito flecti neq̃q̃ valẽt. Mittit̃ itaq; Nicanor a demetrio. i. spũs elatiõis a diabolo mittit̃ in Iudeã vt destruat cõfessiõis terrã, vt Iudã capiat & eos q cũ eo sunt dispgat vt eos. s. q pctã sua cõfitent̃ curiositate teneat: & pu̇ersa cõsuetudie liget. Et eos q cõfitẽtes cõsolant̃ ipediat ocio & cogitatiõe turbet. Audiẽs tñ Nicanor virtutẽ comitũ Iudę & animi magnitudinẽ sanguĩe facere iudicium me. Hẽt Iudas comites: diuersas vcʒ corpis & aĩę virtutes. habet em̃ comites cordis gemitũ laborẽ & ieiuniũ & alios ĩnumerabiles, opa. s. pnĩę & hũiliatę mẽtis cogitatiões. Cõtra hos Nicanor. i. supbię spũs virib⁹ nõ resistit. hęc em̃ sũt q̃ carni & sanguini cõtradicũt. Quãobrẽ nicanor tres nũcios misit q dextras darẽt & acciperẽt. Tres nũcios mittit quotiẽs pctõr in aliquo bono cogitatiõis locutiõis & opatiõis cõfessiõi cõsentit. Dextras dãt & accipiũt qñ iuicẽ bonisse cõsentire pmittũt. Et cũ diu de his cõsiliũ ageret̃ & ipe dux ad mltitudinẽ retulisset: oĩm fuit vna snia amicitiis annuere. Diu cõsiliũ agit̃, vt Iudę Nicanor recõciliet̃. hoc em̃ vix aut nũq̃ euenit vt supbus hũiliter cõfessioni sociari possit. Sed cũ res ad hoc pducit̃ vt amicitiis annuat̃ tũc diẽ cõstituerũt, quo secreto iter se agerẽt. Inter Iudã & Nicanorẽ dies cõstituit̃: qñ cuiuslibet aĩm⁹ cõfitẽdi pctã desiderio inflãmat̃. Dies cõstituit̃ dũ ad lucẽ cõfessiõis pctõr inuitat̃. Et tũc inter ipos res agit̃ qñ aliqs pœnitẽs pctm̃ cõfitet̃. Et cõgruũ colloquiũ Iudas & Nicanor faciũt qñ pctõr qd male gesserat detegit, & confessor diuersos pnĩę modos ponit. Morabat̃ aũt Hierosolymis & nihil iniq̃ agebat: gregesq; turbarũ q̃ cõgregatę fuerãt dimisit, i Hierosolymis Nicanor manet: qñ post pœnitẽtiã pacẽ tenet pctõr & nihil iique agit, q a ab iis q̃ male gesserat i pace qescit. Greges turbarũ q̃ cõ. s. dimittit: q a de pteritis turbari neq̃t: sed ea q̃ pri⁹ egre tulerat post confessionẽ eq̃nimiter portat. Habebat aũt Iudã semp charũ & ex animo erat viro inclinatus. Nicanor Iudam diligit dũ peccator de his quę recolit sepe, ad confessionem recurrit.

Hugo.

Quibus tribus confessio soleat de diabolo triũphare.

5. X IVdas Maccabęus & qui cũ eo erant inuocato deo per orationes cõgressi sunt manu quidem pugnantes: sed dñm corde exorãtes. Hęc sunt cõfessione necessaria lingua, s. cor & manus, vt in corde cõtritio, in lingua sit oratio, ĩ manu operatio. In cõtritiõe aũt doleat peccator culpã. In oratiõe ꝑtat veniã. In opatiõe agat pœnitẽtiã.

y ¶ Et cognouerunt Nicanorem ruisse in armis suis. In hoc bello Nicanor moritur dũ in corde culpa cognoscitur, dum lingua veniã precatur, dum ꝑ pœnitẽtiã iniungit̃ manus humiliter operatur. Cum hoc agitur Nicanor morit̃: quia tunc supbus ad humilitatẽ reuocatur.

Z ¶ Pręcepit Iudas caput Nicanoris & manum cũ humero abscissam Hierosolymis pferri: linguam etiã Nicanoris pręcisam iussit particulatim auibus dari. Caput Nicanoris est intentio ꝑuersę operatiõis. Manus puersum opus. Lingua detractionis verba. Caput Nicanoris amputat qui intẽtionem ꝑuersi opis dãnat. manũ abscidit qui ꝑuersum opus iudicat & reprehẽdit: lingua pręcidit̃ dum malus sermo per silentium amputatur. Lingua Nicanoris auib⁹ pticulatim datur, dũ a pœnitente ꝓ his quę male gesserat sanctorum suffragia quęrũtur. Hęc autẽ Iudas Hierosolymis pferri iussit: nihil enim proderit nisi pacem teneat qui peccata pręscidit.

Finitur Maccabęorũ Secũdus & ita instrumentum vetus.

Sequitur instrumentũ nouum. Et primũ Euangelium Matthęi.

Gregorius.

Q₂ caro Christi ad capiendum diabolum hamus fuit.

ca. 1. A Liber generatiõis Iesu Christi &c. Dñs noster Iesus Christus ad redẽptionẽ generis humani veniens velut quẽdã de se in necẽ diaboli hamũ fecit. Quis ẽm nesciat ꝙ in hamo esca ostenditur aculeus occultat̃? Esca qppe prouocat vt aculeus pũgat. Assum psit itaqꝫ dñs noster corpus, vt in eo diabolus quasi escam mortẽ carnis appeteret. Quã mortem dum in illo iiuste appetiit: nos quos quasi iuste tenebat amisit. In hamo igitur incarnationis eius captus est: Quia dum in illo appetiit escam corporis transixus est aculeo diuinitatis. Hmõi hami linea illa est per euangeliũ antiquorũ patrũ propago memorata. In cuius extremo incarnat⁹ dñs, i. hamus iste ligaret̃ quẽ in iis aqs humani gñis depẽdentẽ cetus iste appeteret. Sed eo per satellitũ suorũ seuitiã morso mordendi vires vlterius nõ haberet.

Galfridus.

Q₂ tria sunt nobis ad salutem necessaria.

¶ Ab Abrahã vsqꝫ ad Dauid gñationes quatuordecĩ: ab Abrahã vsqꝫ ad Dauid: a dauid vsqꝫ ad trãsmigrationẽ Babylonis & exinde vsqꝫ ad Christum. Tria ẽm sunt nobis necessaria ad salutem quasi in seipso quiuis nostrũ pariat saluatorem: deuotio fidei: fortitudo operis: tolerãtia tribulatiõis. Abraham prima credendi via est: pater multarũ gentium: quia fides parens est omniũ virtutũ. Dauid manus fortis formã sanctę exprimit actionis. Transmigrare in Babylonẽ subire est confusionẽ, sustinere tribulationem. Quę q̃uis pluribus ꝓpter peccata sua accidant, indignatur tamen deus iis qui recalcitrant: & suscipere renuunt disciplinam: sicut olim iudęis quãdoqꝫ chaldęis tradere noluerit. Sed & post annos. lxx. qui transmigrauerint reducuntur: quia in fine tẽporũ qui sustinuerint remunerabuntur. Post illam igit̃ triplicem patrũ seriem Iesus nascitur, qa electus quisqꝫ per hęc tria saluatur. In singulis autẽ distinctiõib⁹ generationes quatuordecim numerãtur: qa necesse est, vt in oĩbus decalogo legis euãgelia sociẽtur. Docemur ẽm in lege quid credẽdum, quid agẽdum, qd sit & sustinẽdum: sed in his oĩbus neminẽ lex adduxisse noscit̃ ad pfectum.

B

Galfridus.

Quomodo intelligẽdum sit ꝙ de spiritu sancto vel de Maria Christus esse dicatur.

¶ Quod ẽm in ea natũ est de spiritu sancto est. C Notandum ꝙ aliter Christus natus est ex Maria virgine, & aliter de spiritu sancto. Cũ ẽm dicimus ꝙ ex Maria natus est, de esse materiali intelligẽdum est. Cũ aũt dicimus qa de spiritu sancto secũdum humanitatẽ natus est: de esse potentiali intelligẽdum est: qa virtus & potẽtia spiritus sancti operata est natiuitatẽ illam. Sed cũ insepabilia sint opa trinitatis, q̃re maxime attribuit̃ opus illud spiritui sancto? Quia ineffabili bonitate dei actum est, vt deus homo fieret: ideo attribuitur spiritui sancto qui est bonitas procedens a patre & filio: qa in hoc opere ostendit deus bonitatem suam magis q̃ maiestatẽ suam. Ad maiestatẽ ptinet timor, ad bonitatẽ amor. Et qa deus corda hoĩm voluit

trahere ad dilectionē sui: ideo factus est homo.

Bernardus.

Q magi fide sunt facti ne fierent serpentes.

D ECce magi ab oriente venerunt ortū solem iustitię requirentes. Hodie magi adorauerūt nouū virginis partū sequentes nouū sideris ductum. Quid facitis o magi quid facitis? Iacentē puerū adoratis in tugurio videlicet in vilib9 pānis. Ergo ne deus est iste? deus in tēplo sancto suo, & vos q̄ritis eū in vili stabulo: sed & aurū offertis. Si rex est ipse vbi aula regia, vbi thron9, vbi curię regalis frequētia? Nūqd aula est stabulū? thron9 p̄sepiū: curię freq̄ntia Ioseph & Maria? Quomodo ita insipiētes facti sunt viri sapiētes vt adorēt puulū despicabilē tā sua ętate q̄ pauptate suorū? insipiētes qdē facti sunt vt fierent sapiētes nō illis sordet stabulū nec pānis offendunt nec lactētis infantia, pcidūt, venerant vt regem: adorant vt deū. Profecto qui illos adduxit ipse & istruxit.

De magis et eorum muneribus.

E ¶Magi ab oriente venerūt hiero.di. Vbi est q natus est rex Iudęorū? Quā certa fides & nihil penitus hęsitās? nō querunt vtrū natus sit, sed vbi. Porro audito noīe regis Herodes successorē suspicat9 expauit. Nec mirū si turbat Herodes, sed q Hierl'z ciuitas dei, visio pacis, cū Herode turbat qs non miret? Patetq̄ q̄tū noceat iniqua potestas quū caput ipsū subiectos quoq suę cōformat impietati. Misera plane ciuitas in qua regnat Herodes quoniam herodianæ particeps erit malitiæ q ad nouę salutis cœtū herodiana mouebit turbatione. Nā herodiana malitia est nascentē velle extinguere religionē Si quid ergo ad salutē ptinens, si qd religionis orit ei quicūq resistit cū Herode nascentē psequit saluatorē. Q uęrentib9 ergo magis & sciscitante a scribis Herode dn̄icę natiuitatis locum illi iuxta prophetam nomen ciuitatis edicunt.

F ¶Cūq magi reliq̄ssēt Iudęos ecce stella quā viderāt in oriēte antecedebat eos. Hic manifeste dat intelligi q humanū flagitantes consiliū diuinum amisere ducatū. Et conuersos ad terrenum documētū signū cœleste deseruit. Vnde & relicto Herode cōtinuo gauisi sunt gaudio magno. Stella ei antecedebat eos. Et aptis thesauris suis ob.&c. Si solū obtulissent aurū videri fortasse poterant paupertati matris voluisse cōsulere. Nunc aūt offerētes pariter aurū, th9, & myrrhā, sine dubio sp̄ualis obliuionis genus insinuāt. Aurū inter diuitias seculi videt excellere. Quod p eius gratiā oēs deuote saluatori obtulim9: cū p ei9 noīe ex integro dereliq̄mus substantiā huius mūdi. Iā vero necesse vt q pse cte terrena cōtēpsimus flagrāti desiderio cœlestia requiramus. Sic em̄ offerim9 & thuris odoramentū. Erit aūt gratū sacrificiū & acceptabilis oblatio nostra si cū auro & thure fuerit etiā myrrha. Quę licet amara sit, tñ perutilis est & cōseruat corpus qd̄ mortuū est pter peccatū ne deflués in vitiū putrescat. Hęc breuiter pro imitanda magorū oblatione dicta sint.

Galfridus.

Q tēporalē gloriā freq̄nter piculū subsequat. G

¶Cum natus esset Iesus in Beth. Iudę &c. Magnitudinē paruuli q natus est nobis cœlū indicat, terra cognoscit; sed cœlū penitus illū glorificat tā p rationales creaturas q̄ p rōnis exptes vt angelos & stellā. Terra aūt ex parte. Nā Herodes turbat & oīs hierosolyma cū illo. In illo nobis indicat xp̄s q cœlestis gl'ia tutior. Nā terrena gloria piculosa semp est plena discriminis. Prima adoratio, prima deuotio, quam exhibuere Chaldęi, qd periculi visa sit attulisse, euāgelii sequentia manifestant: ante grandinē preibit coruscatio ait sapientia. A Chaldæis saluator excipit, sed cōfestim fugere illū necesse est ī Aegyptū. Sic ab initio: quid in fine? In ciuitatē Hierusalē tā gloriose suscept9: sexta postmodū die tā ignominiose est deiectus ex ea, & dicebat Si in viridi ligno hoc faciunt in arido qd fiet? quasi dicat. Si seculū neq̄ suo fidē nō seruauit factori, quid nobis deiceps de illi9 fide sperādū?

Q reprobatis Iudęis ad fidē gētilitas sit vocata.

H ¶Ecce magi ab oriente venerūt. Tres erant magi vt aiunt, ętatis etiā triplicis: senex, vir, adolescens. Iam tunc in sata tria mittebat sapiētia diuina fermentū, ex quo totū vsq hodie fermētat. Hę sunc aq̄ quibus dignatus est immergi. hę sunt aq̄ quas conuertit in vinū. Dū em̄ gentibus fortitudinē fidei, odorē spei, saporē cōtulit charitatis. ex aqua vtiq vinū fecit. Sane desecerat primū vinū deuotio. s. Iudęorū. Q vero melius vinū posterius facile satis pie considerātibus, & quodāmodo mente gustātibus liquet. Sed vę tibi generatio mala & adultera ab ipro perio illo vinū tuū mixtū est aqua. Elanguit eā q̄ montes tollens in mare mittere cōsueuerat: fidei fortitudo, odor spei, tepescit, maior illis charitas refrigescit. Prorsus vinū nostrū mixtū est aqua, christianitas cum gētilitate confusa. Christiana sunt q̄ suscepimus sacramenta, sed mores reprobi, mores perditi æthnicos magis q̄ christianos & peiores æthnicis repręsentāt.

Petrus Rauen̄.

Cur Christus aduentum suum vsq ad Herodis tempora reseruauit.

I ℭCū nat⁹ esset Iesus &c. Orit̃ origo boni, rerū generator, largitor gnis. Nascit̃ auctor naturę vt repararet naturā, genus redderet, originē recrearet, in Bethleē Iudę. Bethleē domus panis, Iuda vocat̃ cōfessio. In diebus regis Herodis. Quid est ꝙ tēpore regis nephandi deus descendit ad terras: miscet̃ diuinitas carni: fit corpori terreno cœleste cōmercium: Quid est? Et qn̄ non verius rex expulsurus tyrannū: vindicaturus patriā: libertatē redditurus aduentat. Herodes refuga gētis alienę, gētis Iudaicæ inuasit regnū: libertatē sustulit: ꝓphanauit sancta: quicquid erat cultus, quicquid ordinis aboleuit. Merito igit̃ genti sanctę, quia humana defecerant: diuina succurrūt, & adest de⁹ ipsi cui homo deerat qui adesset. Sic iterū Christus veniet, vt antichristus subruatur: liberetur orbis patria paradisi reddatur, mundi perpetuet̃ libertas: seculi seruitus tota tollatur.

Qꝫ Christus homo factus cœpit habere stellam q̄ conducit vniuersas

K ℭEcce magi ab oriente venerunt ad orientem Plus cœleste de magis, q̄ de stella signum est, ꝙ Iudeę regē, ꝙ legis auctorem magus scit, nescit Iude⁹, Hierosolyma aduersat̃ & refugit: Syria sequitur & adorat.

L ℭVbi est qui natus est rex Iudeorū? Vidimus stellā eius. Et quid non eius? Vere, vt ait apl's. Cum esset diues pauper factus est. Cū esset in deitate sua diues: in nostra fit carne pauper: & habere cœpit stellā vnā, totā q̄ fecit habet & cōtinet creaturam. Verūtamen dicendo, Vbi est qui natus est rex Iudęorū? non interrogant sed insultant. Quādo sciētes interrogāt nesciētes, non ignorant, sed negligētes arguūt, malos ꝓdunt, contumaces verberāt, seruos dn̄o nō occurrisse causant̃. Nā quid ab hoībus quęrūt q per deū nouerant qđ q̄rebant? Quid illis lucerna tpali opus qb⁹ cœli sid⁹ mirabile ꝑlucebat? Vbi est qui natus est rex Iudęorū? hoc est dicere, cur rex in ꝑsepe iacet, & non decūbit in templo? Cur non fulget in purpura, sed squalet in pannis? Cur latet in spelunca, & manifestus in sanctuario nō habet̃? Receperūt iumenta in ꝑsepe: quē in domo sua recipere vos spreuistis.

Galfridus.

Qꝫ ad Christum fides opus & deuotio nos perducunt.

M ℭVidimus stellā eius in oriēte, & venim⁹ adorare eū. In hoc vno verbo tria cōmendata sunt in qbus constat humanę summa salutis. Fide ei videm⁹: actione venim⁹: adoramus deuotionis affectu. Qđ si eadē tria tripliciter rursum diuidere placet, vt eoꝝ notitia plenior habeat̃ ad fidem pertinet firmiter credere q̄ de inuisibilib⁹ nobis annūciant̃, reuerēter suscipere q̄ sacramētis visibilibus celebrant̃, ac diligēter cauere etiā & vehementer abhorrere sacrilegia oīa q̄ eidē fidei aduersant̃. Parum est em̄ credere euangeliis: si minorē q̄ debeas sacramentis ecclesiasticis exhibeas reuerentiā. Sed nec hoc sufficit si sortilegos cōsulas, si non carmina execreris, si non fugias hęresim simoniacā si cōtaminari ex cōmunicatorū cōmuniōe nō timeas. Sane via est vita ꝑsens sicut de magis legit̃, qui per aliā viā redierint in regionē suam. Via quippe mutata est. Imus ergo sine intermissione dū viuimus, sed nō venimus ad Christū si reuertimur ad id qđ fuimus, si ad sinistrā vel ad dextram declinam⁹. Declinat ad sinistrā si quis fuerit in sacra cōuersatione remissior: ad dextrā vero, si fuerit nimis iust⁹: media est via regalis, & in ea simpliciter gradientes modestia dirigit, regit obediētia, tēperantia ducit ad Christū. Adorat autē q in dn̄o delectat̃ & mira q̄dā iocūditate ani cōsiderat q̄ bon⁹ i se, erga hoīes q̄ benign⁹.

De adoratione & oblatione magorū.

ℭVidētes stellā magi gauisi sunt graudio magno valde. Nō immerito ad aspectū stellę q̄ ad auditū etiā ꝓphetię ampliori gaudio sunt gauisi, cœlestē magis itineris ducē & comitē amplectentes: q̄ terrenū qđlibet affectantes. Acceptior em̄ solet esse doctrina operis q̄ sermonis & minus gratāter accipit̃ verbum ꝑcipientis q̄ ꝑcedentis exemplū. Nos qui sapimus eosdē mirabimur magos potius q̄ Iudęos audire magis & facere q̄ docere & dissimulare parati. Sed qđ dicimus ꝙ sic inuentus est q sic quęsit⁹ est? Intrantes inqt domū inuenerunt puerū cū Maria matre eius. Hæc familia tota, hęc vniuersa familia nati regis, sed eadem virtute magis q̄ paucitate mirabilis & exigua numero sed merito satis immēsa. Vbi quomin⁹ etiā scđm hominē iuenisse vident̃, qđ dignū esset veneratione aliqua necdū adoratione: eo certius liquet diuinū agnouisse mysteriū q ꝓcidentes adorauerunt eū. Sed & munera ipa mystica fuisse quis intelligat. Offerunt em̄ aurū, thus, & myrrham. Sed quid necesse erat vt scriberet̃ ꝙ thesauros aperiūt, Forte nobis eodē sermone hoc videbit̃ commendatū nequis thesaurū suū publice ferat tanq̄ velit vt aiunt depredari, sed intra conscientię cōtegēs claustra illi soli aperiat soli placare contēdat quē latere nō valeat nec si velit. Vnde ēt aperire ei vel coram eo nō innotescere q̄ nesciuit, sed fideliter cōsidetare esse eius oculis oīa manifesta.

Quomdo antiquus serpens a fideli

bus incantetur.

O ¶Magi dicunť serpētiū incātatores, qa illi bene diabolū incantāt: q eū p meliorationē vitę supplantāt. Qui fortassis tres, ideo dicunť: qa cogitatione, sermōe, & ope, se ab ei⁹ potestate potuerūt eripe: sed hac stella pcūte. Vel fortassis, ideo tres esse dicunť: qa fide integra, fide firma, fide deuota muniti ipsi⁹ īsidiisne q̄q̄ diripiūť. Quid ei tā efficax ē cōtra serpētiū venenū q̄ deuota fides sctōrū? Vel alr̄: Ideo tres magi esse dicūť, qa hi vere incātatores serpentiū sunt: q p imitanda dñica humilitate in Bethleē ecclesię trinam actionē vere & pfecte exercētes oē serpentiū vir⁹ effugiunt. i. si suos relinquāt, si sua cōtēpnant, si se in tantū despiciāt, vt nō solū minores ipsi maioribus, vel pares parib⁹ verū etiā ipi maiores minorib⁹ etiā hūiliter sese subdāt.

Petrus Rauēn. Q̄ magorum oblatio copiosa sterilitatis arguat Christianos.

P ¶Apertis thesauris suis obtulerunt dño munera aurū, thus, & myrrhā. Iam nascente Christo venit tēpus & miraculū cœleste: radiat paritura virginitas atq; ortū diuini regis non stella iam nunciat, sed ipe solis ascensus. vnde & adoratur. Occurram⁹ oēs & muneribus sacris deū regēq; virgineo fateamur pcessisse ex templo. Offeramus munera, quia nascenti regi semper publica paratur oblatio. Offeram⁹ munera: qa indeuotus est satis vacuus adorator, hoc pbat magus: quia onust⁹ auro, succēsus thure, sacratus myrrha, Christi cunabulis inclinať. Quale est: si ad gaudiū Christi nascentis fleat pauper, captiuus gemat, hospes lamenteť, eiulet Christianus: festa cœlestia Iudęus semp decimis honorauit. Christianus qd de se sentit si vel cēteſimis non honorat? Doleo doleo qn̄ lego xpi cunabula magos rigasse auro: & video altare corporis Christi christianos vacuum reliquisse. In hoc tpe psertim qn̄ sic est pauperū fames vasta qn̄ se fundit turba lamentabilis miserorum.

Vuerricus.

Quid offerre debeat Christo christian⁹.

Q ¶Apertis thesauris suis obtulerunt magi dño &c. Et tu frater, quia rex es offer hęc munera cū regibus Christo, nec de paupertate causeris Forte si q̄rere nō pigeat, vel minimum aliquid apud te paternę resedit substātię. vn̄ aliqđ initium valeas reparare, vellē foderes intra te. Solent nanq; pciosi thesauri latere in abditis terrę. In agro absconditus erat thesaurus ille q desiderio sui compulit hominē oīa sua vēdere. In agro se dicebant thesauros abscōditos habere decem viri Israelitę, & per hoc euaserunt gladium homicidę. O quāti thesauri bonorū operum in agro corporis humani, & quāto plures in abscondito cordis si modo sit qui exerceat & fodiat. Si igiť ad cor redeas, & corpus exerceas nō diffidas te inuenturū thesauros desiderabiles; & si nō auri statī in initio: certe vel myrrhę non inutilis. Inutilem aut vilem tu ne dixeris, qua Christ⁹ acceptat in munere qua sui corporis sepulturā non solū præsignari cum ei offerreť: sed etiā voluit cōsummari cū ex ea pungereť. Si ergo apertius vis audire, myrrha in corde tuo dolor est: myrrha ī corpe labor: si tn̄ iste vel ille pœnitentialis est. Myrrha nāq; amarissimum gustum sui etiam nomine prodit. Effectu autem pter alias sui vtilitatis corruptioni resistit. Et qd gustu amari⁹, qd effectu salubri⁹ q̄ dolor quo peccator ad pœnitentiā contristatur? Quid vero labor corpis? Nō tam myrrha est q̄ fasciculus myrrhæ si credere velimus iis qui nup exiere de seculo, quibus oīs obseruātia regularis dulcis est ac facilis ad ferendū. Dulce nimirū habēt, amaritudinē cordis amaritudīe mitigare exteriori tāq̄ cholerā stomachi potu absynthii. Sicut eñ stomachus īmoderato vsu dulciū corruptus potione purgať amara, sic eorū qui suauiter vixerunt, & amaricata cōscientia nunq̄ melius q̄ contrario. i. vi & cōsuetudine curať austera. Maxime aūt si sępe deť eis vinū bibere myrrhatū dñicę passiōis. i. potenť vino cōpunctionis, qđ q̄to amarius est ex recordatione peccati, tanto salubrius est peccatori. Q̄ sit ergo vtilis rudib⁹ & īpfectis exercitatio corporalis, & ipsi vos testes estis quomodo scilicet redimit de corruptione vitā nostrā amaritudo parcimonię & laboris. Ipsi etem̄ scitis quō nō vermescerēt corda & corpa, si nō de manib⁹ laborātiū distillaret myrrha. An nō vermis luxurię nescio si alter nocētior ingrediť blandiendo, mordet ridēdo, trāsforat delectādo, perimit consensu volūtario. An nō vermis acidia, tristitia? Sicut tinea ingt, vestimento & vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi. Beatus igiť cui ad mortificādos huiusmodi vermes man⁹ pprię distillāt myrrhā p vniuersum sui. iāq; puenit vngere corpus suū in sepulturā. Sed suū dicam an Iesu? imo & Iesu. Corpus eñ illi⁹ mēbrū est Iesu. Quisqs ille ē q sic vnct⁹ est: nō ē q metuat vermē q nō moriť: qa iā ei mortu⁹ est vermis vn̄ ille oriť. Si ergo nō sufficis aurū sapiētię vel thus deuotiōis offerre: offer vel myrrhā cōtinētię. Est aūt myrrha incipiētiū, th⁹ pficientium, aurū perfectorum. Sed digniora ab Euangelista in ordine proferuntur.

Odo de moriñ.

Q̄ triplex aperientium genus.

R ¶Apertis thesauris suis obtulerūt &c. Plures

legimus aperiētes. Currēs vnus ex militib⁹ lancea latus Iesu aperuit, & continuo exiuit sanguis & aqua. Et spōsa in cāticis. Surrexi inqt, ad aperiendū dilecto meo. Et ꝓpheta. Os meū aperui & attraxi spm. Qui os suū aperit & attrahit spm, offert aurū. Spiritus est deus & caput ei⁹ aurū optimum. Thus offert q lat⁹ aperit. In ara em̄ crucis instar thuris fragrātissimi caro Christi dedit odorem suū. Aperientis dilectio manus distillat myrrhā, & myrrhā offert.

Galfridus.

Qꝫ ad reprimendā superbiam necessaria sit nostrorum memoria peccatorum.

S ¶ Surge & accipe &c. Ad perdendū inquit, nō ad adorandū sicut ipse fuerat pollicitus. Ite inqt, & interrogate diligēter de puero. Sicut nō nūq̄ ad virtutū studia supbia stimulat: ad opa bona elatio cohortat̄. Nā Herodes vt aiunt interptat̄ gloriosus. Merito illū magi declināt & Ioseph fugit. Tolle inqt puerū & matrem eius. Puer Iesus, opus significat salutare: mater eius fides est, vel syncera mētis intētio. Quāobrē si insidiat̄ elatio & operi salutari dū ꝓmittit obsequiū parat exitium. Tolle puerū, tolle matrē. Neutrū deseras, neutrū exponas Herodi: & fuge in Aegyptū: fuge in tenebras ꝓpriȩ cōscientiȩ: & pc̄ā tua corā te sint semp. Esto in Aegypto: nec recedas ab ea vsq̄ dū āgelus dicat tibi Qui em̄ deducit ad inferos, etiā reducit. Bonū est redire in terra Israel: sed Herode defuncto. Bonū est habitare i Iudȩa: sed si ꝓ Herode Archelaus fili⁹ ei⁹ nō regnauerit. Ex elatiōe ambitio gnāt̄ & plerūq̄ cōregnat: nōnūq̄ succedit extinctȩ. Sed dices qd Archelao & ambitioni? Multū ꝑ oēm mūdū. Nā i sua.i. grȩca līgua nomē ei⁹ pricipē ppl'i manifeste designat. Si versaris i tenebris tuis, & vitia tua iugi meditatiōe consideras, morit̄ tibi Herodes, & elatio cordis extinguit̄. Sed vȩ nobis si interim regnat in Iudȩa etiā Archelaus. Iudȩa cōfessio est & cogitatio bn̄ficiorū dei. Et fieri solet vt q sibi pstitā reputat gratiā: vnde aliis possit ꝓdesse: ābiat & pꝫ eē. Noli obsecro noli. Expedit magis vt timeas illo ire. secede in partes Galilȩe. Galilȩa trāsmigratio facta interptat̄. Sed nostram hāc trāsmigratiōnē nesciat q trāsmigrat. Quis vero ē ille? Quis est homo q viuit & nō videbit mortē? Si via vita, finis viȩ finis ē vitȩ. Nec natiua nobis est hȩc trāsmigratio, sed factiua. ex nostro corpore nō ex prima origine ꝓdiit nostra mortalitas: attamē vsus esse poterit i hoc malo. Nō ei parū confert ad cōseruādā & cōtinendā animi puritatē meditatio mortis: quā Basilius ait eē philosophiȩ definitionem. Maxime vero contra ambitionem nulla est efficacior medicina.

Petrus Rauen̄.

Qꝫ fuga mysterii fuerit non timoris.

¶ Accipe puerum & matrē eius, & fuge in Aegyptum. Persequente homīe deus fugit: seuiēte terra cœlū trepidat: volitāte puluere turbātur angeli: & patris pauor filio fugiēte mōstratur. Accipe puerū &c. Si verū refugiū fugit, si auxiliū latescit omnium, si formidat fortitudo cunctorū, si se vniuersorum defensio nō defendat: quare humana notat̄ fuga, arguit̄ trepidatio, formido culpat̄? Quare notat̄ in crimine Petrus qui timet: Ioannes q fugit: discipuli oēs q deseruerunt ꝑ pauorē? Quid sibi vult euangelista, ꝙ hæc scribit ad memoriā sempiternā? Deuoti militis est regis sui tacere fugā, referre cōstātiam: virtutes loqui: timores silere: aperire fortia, reticere infirma: aduersa delere, prædica reuictorias: ꝙ & hostiū frāgere ausus sit & sociorū possit excitare virtutē. Tolle puerū & matrē &c. Reuerentius igit̄ dixisset. Vade in Aegyptum, vt esset profectio non fuga, voluntas nō necessitas: iudiciū non metus, humanū saltē si non diuinū. At nūc mandat̄ fuga mādat̄ cœlit⁹ & per angelū: vt videat̄ cœlū occupasse timor anteq̄ terras. Fuge inqt in ȩgy. In Aegyptum fuge a tuis ad extraneos ad sacrilegos a sctis a tēplo tuo, ad dȩmonū phana, ad idolorū patriā, a regione sanctoꝝ. O q̄ durū, peregrinatio q̄ dura, sic resurget, sic nō vacat intueri verecundiā virginis, timorē matris, sexus pudorē, periculū Ioseph: & qd̄ his durius est, Iudȩos pegrinaturos in gētib⁹. Heliȩ cōtra isidias liberi regis vidua vna suffecit: xp̄o cōtra Herodis captiui minas, Iudȩa tota non sufficit. Helias missos ad se cœlesti igne cōsūpsit: xp̄o sola fuga fit salus. Hucvsq̄ fuge xp̄i q̄rimonias exagerat̄ se sufficiat. Fratres ꝙ fugerit Christ⁹ fuit mysterii nō timoris. Bellicosus ꝙ in bello fugit artis ē nō timoris. Potēs qn̄ se subducit infirmo: Insequentem non pauet, sed foris ꝓducit. Vult em̄ in aperto vincere qui publicam cupit referre ab hoste victoriam. Latens em̄ virtus exemplum posteris non reliquit. Hinc est ꝙ xp̄s fugit vt cedat tp̄i nō Herodi. Fugit vero ad Aegyptū vt perfidiam Iudȩorum per fidē gentiū castigaret. Fugit etiā vt nostras fugas in persecutionibus temperaret. Martyr comprehēsus debet tenere constantiā, nō cōprehensus debet fugere persequentē. Persecutorē em̄ qui puocat, facit: corrigit qui declinat.

Richard⁹. Qꝫ bina cōfessio bimū facit.

¶ A bimatu & infra. Iussit Herodes oēs puulos occidi. Paruulus xp̄s, puulos amplectit̄. Sed Herodes eos vsq̄ ad mortē persequit̄, vt in eis xp̄s V

moriat. Vis nosse q sunt hi paruuli vel quomõ bimi. Humilis cõfessio bimũ facit & paruulũ. Sed alia est cõfessio criminis, alia laudis. Qui p pctis suis dño cõfitet puenerũt ad annũ primũ q illi p ei⁹ bñficiis cõfitẽt, attigerũt ad annũ secũdũ. Cõfessio itaqꝫ crimis facit aniculos: adiũcta aũt cõfessio laudis efficit bimos. hos supbia pari mõ psegt tãq filios veritatis & trucidat.

Hugo de sancto Victo.

3 X Qꝫ tria ad pfectã pniam requirãt. Poenitẽtiã agite. In pnia tria sũt, dolor custodia futuri: satisfactio delicti. Dolor culpã placat: satisfactio vitiũ sanat: custodia sanitatẽ seruat. In hac fruct⁹ pniẽ cõstat. Sit aũt dolor plen⁹ custodia pfecta satisfactio cõdigna.

Bernardus. de duplici deserto.

4 Y Duct⁹ ẽ Iesus ĩ desertũ vt t.a.d. A spũ suo. i. a spũ sctõ duct⁹ ẽ vt de⁹ hõ. Pleriqꝫ viri religiõis ducũt tãq ĩ desertũ a spũ suo: vcꝫ a spũ supbię. Ducũt iquã ĩ desttũ .i. ĩ ppriã volũtatẽ, q nullũ facit fructũ bonũ sicut terra deserta deserẽs volũtatẽ dei. Volũtas ista desertũ est: nõ colit eam ille q dixit. Nõ veni facere voluntatem meã: sed eius q me misit.

Quãta sit virtus & vtilitas ieiunandi.

Z ¶Ductus est Iesus in desertũ. Diabolus semp primordia bona pulsat, tẽtat rudimẽta virtutũ semĩa in ipo ortu festinat extiguere: sciẽs, qꝫ ea fundata subuertere nõ possit. Hoc nõ ignorãs xps diabolo se q̃rẽti patiẽter idulsit, vt & suo laqo teneret & caperet: vñ capere se putabat. Sicqꝫ a Christo vict⁹ cederet christianis. Et cũ ieiunasset. xl. dieb⁹ &c. Videtis qa qꝫ quadragesimã ieiunam⁹ nõ est humana inuẽtio auctoritas est diuina. & ẽ mysticũ. Quadragesima quatuor de cadis quadratã fidei cõtinet disciplinã qa semp ẽ quadrata pfectio. Hãc igit ieiunem⁹ q corpori dedimus annũ demus animę dies, impẽdim⁹ nobis tẽpora: tps deputemus auctori. Viuam⁹ dño paululũ q seculo vixim⁹ totũ. Sic qꝫ muniti bella indicam⁹ pctis, cõflictus vitiis nunciemus securi de victoria: qa nec arma hostes poterũt supare terreni: nec diuino regi aduersa poterũt cõtraire mũdana: nec ĩ pcictu filii dei cõstitutos puenire poterit iimica subreptio. Ieiunãtib⁹ eĩ nobis diabolus esurit q nrĩs semp saturat ex culpis. Ieiuniũ fres scim⁹ dei arcẽ: xpi castra, murũ spũs, vexillũ fidei, castitatis signũ, sctitatis trophęũ. Hoc Adã in paradiso seruare cõtẽpsit, a quo p gulã ilico est eiectus. Hoc ĩ archa custodiuit Noe mũdũ: ebrietas eũ demersit. Per hoc Loth sodomiticũ restrixit incẽdiũ q p ebrietatẽ icest⁹ est: adustus icẽdio. Hoc Moysi diuino fecit frõtẽ lumie plucere: qñ cõmessatio & ebrietas Israeliticũ pplm simulachrorꝫ tenebrauit errorib⁹. Hoc Heliã puexit ad cœlũ qñ Achab gẽtilẽ ebrietas ad iferna deiecit. Hoc Ioannẽ in natis mulierũ fecit esse maiorẽ: qñ temulentia Herodẽ principẽ imperio mulierum reddidit homicidã. Quisqs ergo Christo expectante, cœlesti iã resonante tuba ad hoc virtutis exercitiũ venire neglexerit: pdit luctaminis pmium, virtutis gloriã, palmã iustitię, desertoris etiã crimine notabit in futurũ. & q̃uis etiã solus de hoste posset obtinere victoriã: propter nos tñ & nostrã formidinẽ adesse iussit tota pfidia de supernis.

Isaac.

Homila super Ductus est Iesus in desertum. A
¶Duct⁹ est Iesus inde. a spũ &c. Dñs Iesus oĩa agit aut missus, aũt duct⁹, aut vocat⁹, aut spõtaneus. missus venit in mundũ. ductus vadit ĩ desertũ, vocat⁹ surrrexit a mortuis. vñ habes. Exurge gloria &c. Ad passionẽ vero ꝑgat spõtane⁹: factus tñ etiã in hoc obediẽs patri vqꝫ ad mortẽ. Doctor eñ & exẽpla obediẽtię extra eã q̃ sola via est ad vitã nec agere nec pati quicq̃ voluit. ducit itaqꝫ a spũ in desertum. Fratres, quotquot spũ dei agunt hi filii sunt dei. Sequitur. Et accedẽs tẽtator dixit. Si fili⁹ dei es &c. Sapientiã prim⁹ fraudulẽtus attẽtat, trãsfigurans se in angelũ lucis, & spiritũ cõsilii. Dic inquit &c. Ac si dicat. ne fame tabescas q virtute mẽtis supfluitatẽ & delicias calcasti, solo pane extremę saltẽ necessitati subuenias. Sed qa primo morsu vbi carnis teneritudinẽ crediderat in ossis soliditatẽ dentẽ elisit: reuocato serpens aculeo a calcaneo pedis ad superiora se erigit q molliora credit & duriora offendit. Vñ & assumens eũ statuit in sublime: sed vt pcipitaret in pfundũ. ac si diceret. Sublimis qdẽ & altus es q carnis cõcupiscentiã virtute abstinẽtię exaltasti deo places, & ei iã ꝑpe es q carnẽ excessisti nec debes amodo, ignot⁹ esse vt vilis. Videant te volantẽ q attrito põdere carnis leuis es. Mitte ergo te deorsum, vt seruiãt tibi angeli q virtutis acqsisti merito, qd dono gratię habẽt. vñ & tibi seruire debẽt, & in manib⁹ portabũt &c. Hic est ille basilisc⁹ rex serpentiũ q solo visu interficit quẽ halitu non occidit. Ideoqꝫ post tẽtationẽ cõcupiscẽtię carnis. i. aspidis tẽtationẽ & cõcupiscẽtiã oculorũ erexit rex serpẽtiũ. Verũ athleta & propugnator noster sicut postmodũ leonis rabiẽ calcabit fortiter: ita nũc serpentis virus declinat sapiẽter ambulãs super aspidem & basiliscum gressibus sobrietatis & humilitatis: draconẽ quoqꝫ magnũ. s. ambitionem seculi & superbiam vitæ, quæ non est ex patre: sed ex mundo cõculcat, dũ oĩa regna mũdi & gloriã

eius sibi oblatam amore paupertatis exsufflat.

Qualiter Christus diabolũ superauit.

B ¶Ecce qualis qualiter qualẽ vicit. Sapientia vicit astutiã, abstinentia gulã, humilitate inanẽ gloriã, paupertate seculi ambitionẽ. Veniẽs ad sapientẽ, abstinentẽ, humilẽ, pauperẽ princeps mundi nihil in eo repperit sui: nihil rapere potuit non sui, a quo eiaculatis oĩbus astutię suae telis recessit ad tẽpus vsq̃ ad horã dñicę passionis vbi leo agnũ aggredit: sed crudelitas mansuetudine superat. Temptat virtus a sęuitia sicut hic sapientia ab astutia: sed virtute patienter vicit leonẽ qui prouidente circunspectione vicit draconem.

Item vnde vt supra.

C ¶Ductus est Iesus in desertũ &c. Cũ accessisset ad eũ tentator dixit: Dic vt lapides isti panes fiant. Quid delicti foret aut de lapide panem creare, aut esurientẽ comedere: sed periculosũ ẽ hosti credere ẽt vera dicẽti aut suadẽti vtilia q̃ eo cõsulẽtis induit habitũ vt occulti⁹ serpat Pręterea viri spirituales q̃ de cognatiõe carnis & sanguinis egressi obliti populũ suũ & domũ patris solitudinẽ spũs sunt igressi neq̃q̃ statim ad oẽm necessitatẽ acq̃escunt carni & sanguini q̃bus parũ est superfluitatẽ oẽm abscidere nisi & necessitatẽ etiã circũcidãt, & q̃d fũditus animali & infirmo corpori inficiari nõ audent: sero tñ & parcius nõ sine typo & murmure tandẽ indulgẽt. Qui quotiẽs esurit statim reficit: quid sit ieiuniũ oĩno nescit, cuius meritũ cum esurire incipit. Nõ em̃ mãducare ieiunare est, sicut post saturitatẽ edere supfluũ: sic ante esurirẽ ociosum: cũ esurie vero licitũ: post esurirẽ strenuũ: & eo strenuius quo longius, sic de cęteris corporis infirmitatibus & necessitatibus.

Vt contra oẽs tentationes ad sacrã paginam recurramus.

D ¶Licet ei malignus iste ob innumera q̃ exierit tentamẽta mille, artifex dicat: fidenter tñ. dico omni adinuẽtioni eius de scriptura sancta facile posse cõueniẽterq̃ cõcludi: absit em̃ vt vicat malitia sapientiã & possit ipsa cõficere venenũ cuius hęc non contineat antidotũ. Et nos igit dilectissimi exẽplo dñi agẽtis, dicamus tẽtatori Vade Sathana. Sathanas em̃ nobis. i. aduersarius, est oĩs motus q̃ ad casum inuitat. Stemus potius pedib⁹ nostris in atriis Hierusalẽ, & sine dubio ibimus in domum domini eisdem ipsis.

De duplici concupiscentia.

E ¶Concupiscentia vero duplex est. Altera qua cõcupiscit caro aduersus spiritũ: altera qua cõcupiscit spiritus aduersus deũ: & vtraq̃ mala Item est concupiscentia qua cõcupiscit spũs aduersus carnẽ, vt eã refręnet a vitiis, & subiuget rationi. Et alia qua cõcupiscit in deũ vt eũ apprehendat eoq̃ fruat. Vnde cõcupiscit & deficit anima mea in atrio domi. & vtraq̃ bona. Cõcupiscentia igit nonnunq̃ sine diabolo orit, sed ortę vt crescat auxiliat. Bona vero & a dei gratia pręuenit ad ortum & iuuat ad perfectũ & cõsummat ad perfectũ. Quare bona cõcupiscẽtia etsi tota intus agi potest: tota tamen de nostro esse non potest.

Q̃z diuersis de causis in nobis tentationes nascantur.

¶Tẽtatio itaq̃ q̃ tota de nostro int⁹ est aut ex necessitate orit aĩalis corporis, aut ex prurientis infirmitatis corruptione, aut ex recursu prauę cõsuetudinis aut insolẽtia gratię & virtutis F
Cũ ergo callidus tẽtator & malign⁹ insidiator intus aliquẽ scitillulę fomitẽ signo quolibet dephendit plurima festinatione summa diligẽtia paleas vndiq̃ cogit cõcupiscẽtię quas cõperit aptas, quatin⁹ si p̃ualet de scintilla flãmã excutiat, & domum pectoris nostri de nr̃o simul & suo cõburat, sicut scriptũ ẽ. Incẽderũt igni sanctuariũ tuũ in terra. Dñs autẽ Iesus in deo est confirmatus contra pc̃m̃ ex vtero. vñ legit. In te cõfirmatus sum ex vtero. Carne tñ animali adhuc sicut hõ ante peccatũ: infirmus vero vt filius hoĩs p̃pter patris peccatũ sola ea q̃tũ voluit moueri potuit passione, q̃ ex necessitate descẽdit, vel infirmitate corporis animalis.

De triplici statu naturę humanae.

¶Cũ ei tres sũt hũanę naturę stat⁹ mutabilitatis. Ante pc̃m̃, p̃pter pc̃m̃, post pc̃m̃. Primo de vno quoq̃ ver⁹ doctor & medic⁹ aliq̃d in se voluit exhibere vt q̃d fuimus, q̃d sum⁹ doctor admoneret, q̃d erim⁹ medicus exhiberet. Itaq̃ aĩalis de prĩo cibũ desiderare potuit, & potũ. infirm⁹ de secũdo tristitiã & taediũ & pauorem mortẽ subire, cõfirmatus de tertio nullã vel in cogitatione titillationẽ de p̃prio, vel suggestionẽ malã de alieno admittere. Vñ oĩs illa tẽtatio de pinaculo & mõte: exterior de alieno fuit. Prima vero de p̃prio nõnihil habere videt, vbi tã q̃ serpẽs insidiat⁹ est calcaneo. Verũtñ q̃m naturalẽ & ob id iculpabilẽ esuriẽ illa suggestio sicut nec creauit ita nec auxit, nec aliquo prorsus modo mouere potuit. Cũ ergo post longa & stupenda ieiunia esurire aliquo exteriori signo dephẽdit diu suspẽs⁹ & stupẽs: demũ oportunitatẽ nact⁹ aggredi ad eũ tẽtator p̃sumpsit. G

Quanta opus sit nobis industria contra insidias tentatoris.

¶Videte ergo quanta opus sit sobrietate & vigilantia contra diabolum: qui tanta H

diligẽtia circuit & scrutatᵣ oẽm conuersatioñẽ nostrã & vitę modũ: Necessitates & ĩfirmitates corporũ & morũ. Subitos quoq; ac varios euẽtuũ casus ipsasq; naturę nostrę cõplexiões sicubi de nobis ĩ nos aditũ poterit ĩuenire, & materiã occasioneq; tẽtãdi. Quare ergo minus sollicitĩ sum⁹ occasiones salutis q̃rere, vel alterutrũ vt vbi magis necessariũ viderimus inuicẽ subueniamus & alterutrum onera fraterna portemus. Supportãtes inuicẽ in charitate ait Apl's Ipsa nimirũ lex Christi est. Qd̃ in fratre meo aut ex necessitate, aut ex infirmitate corporis siue morũ incorrigibile cerno: quare nõ porto patienter nõ cõsolor libenter? sicut scriptũ est. Pueri eorũ in hũeris &c. An qa illa mihi deest q̃ oĩa sustinet? Hæc vtiq; lex est Christi q vere languores nr̃os tulit passione: dolores portauit cõpassione: amans quos portauit, portãs quos amauit. Qui aũt fratrẽ ĩ necessitate sua aggredit qui infirmitati eius cuiuscũq; generis insidiatur legi se diaboli subdit, & eam implet.

A quibus sit homini ieiunandum.

I ¶Est etiã ieiunandũ, non solũ ab escis sed a curiositate sensuũ & ambitione seculi q̃ sunt capita draconis a dño Iesu ĩ deserto spirituali cõfracta. Date ĩ escã his q cũ Christo ieiunare nolunt scilicet nigris: qui sicut æthiops pellem suam mutare non possunt.

K ¶Sed notandũ ad quos soleat tentator accedere. Cũ acidiosos & tepidos nos videt quasi interioris hoĩs defectus signũ colligẽs accedit. Et vnde reficiamur ostẽdit: qui ad fortẽ, cõstantẽ, feruentẽ appropinquare nõ audet, sed a longe obseruat. Ad acidiosum & talẽ q dicere potest oblitus sum comedere panẽ meũ, & vacantẽ fabulis intus. i. cogitationib⁹ q̃ sunt sine intellectu a quibus spũs sctũs recedit, malignus accedit. Nõ irruit, nec infringit: sed leniter & quasi modeste ne perterreat sub specie cõsulentis accedit. Dicit ergo Si filius dei es &c. Non autẽ ꝙ dei filius talis erat: sed tales illa signabat esuries. O lapidãda malignitas q̃ lapide refici filiũ dei suades. Hoĩes cũ sint mali norũt bona data dare filiis suis: petenti panẽ filio pater cœlestis lapidẽ daret aut pro pisce scorpionẽ, aut ꝓ ouo serpentẽ? Torpentẽ spiritũ a desiderio & meditatione cœlestiũ tanq̃ a pane angelorũ ad lapidem frigidũ durũ & siccũ inuitat. i. amorem & delectationẽ terrenorũ, vt si illã consolationẽ ꝑdidit, ab ista recipiatᵣ. Aĩa nostra rationalis sine delectatione oĩno viuere nõ põt. Cõsolatio vero illi refectio & panis ẽ. Si aũt de mũdo & carne: vtiq; de lapide. Ad hanc ergo tẽtator mẽtẽ inuitat qua a dei delectatione languere cõsiderat. Vnde & in ordine vitiorũ acidiã auaritia sequitᵣ, qa cadenti de cœlo mũdus iste blanditᵣ At vero dñs Iesus ĩ deserto nec ociosus nec vanus, meditans in lege dei die ac nocte omni tẽtationi de scripturis sacris occurrit.

Galfridus. Item moraliter de eodẽ.

¶Si filius dei es dic vt &c. Ille dicit vt lapides pa. fiant q duriciã disciplinę quã ꝓfessus est cõuertit ad cõmoditatẽ vitę: non recolens in verbo dei sibi poti⁹ esse viuendũ. Peius tñ dicit aliter vt panes lapides fiant cũ necessaria suppetãt: occasiones q̃relę & murmurationis exq̃rẽs. L Ex magna parte mũdi hui⁹ declinastis insidias sed nolite esse securi. Vtinã sicut mũdũ, sic corpora nostra & corda fugere nobis liceret. Nulli animę vera cõsolatio cõtra se: nulla sub se: nulla in se. Vtinã supra se quęrat, & inueniat eam.

Petrus Raueñ.

Q; diuinæ filiationis sit indicium ventris inguuiem euasisse.

¶Si filius dei es &c. Lapides esuriẽti offert: Talis est semp humanitas ĩimici sic pascit mortis auctor, ĩuid⁹ vitę Diabole fallit te ꝑuisio tua: M Põt de lapidib⁹ panẽ facere, q aquã cõuertit in vinũ: sed signa fidei sunt pręstanda, non dolis & faciẽda ad petẽtis salutẽ, nõ ad faciẽtis iniuriã. Si filius dei es &c. Attendite qd de ieiunis ipse sentiat, & iudicet inimic⁹. Si fili⁹ &c. Videtis ꝙ iam nõ hoĩes, sed dei filios credit quos liberos a vẽtris cõspexerit seruitute. Signũ panis petit, qui signum ieiunii pertimescit.

Item.

¶Si filius dei es &c. Erras diabole, cadere nõ potest de⁹. Cõueniẽtius dixisses. Si fili⁹ dei es, ascẽ N de ad cœlũ: cũ sit hoĩs vtiq; ad ima cadere, dei sit cõscendere ad superna. Sed sicut suis suadet sic suis prouidet semper: sic suos eleuat vt de alto pręcipitet citius in ruinam.

Petrus Raueñ.

Q; exercendis sit apta, virtutib⁹ pauperies expedita.

¶Venite post me faciã vos fieri piscatores hominũ. Q; sit virtutib⁹ cognata pauptas: & terrena, & cœlestis comprobat disciplina. Athleta O ad luctã nudus accedit, cõfligit & cũ fluctibus nauta nudus. Miles ĩ acie nõ nisi expedit⁹ astat & q tendit ad philosophiã totũ qd̃ in rebus est ante contẽpnit. Est ergo virtutib⁹ cognata paupertas, & si paupertas virtutũ parens & socia sic habetᵣ, sapere cõueniet: quare ad virtutis officium pauperes deus sic elegit. Petrus & Andreas, Iacobus & Ioãnes germanitas cõbinata, imo pauptas geminata in aplorũ principes eliguntᵣ. Erãt censu paupes, sed innocẽtia locuple

tes. Arte viles sed vitæ merito ꝑciosi captores pisciū sed piscatores hoīm iam decreti. Venite inqt post me faciam &c. vt vitalis escę iactu vt hamo verbi cœlestis de mortis gurgite aīas ad lucē tollerēt sēpiternā. captores pisciū fiūt hoīs piscatores de la labore trāseūt ad laborē: qa labor nescit lassescere meditatos. Oīa q̄ devsu veniūt nō fatigāt, virt⁹ exercitio ꝑseuerat hic est ꝙ ap̄los suos Christ⁹ hūanis laborib⁹ exercere voluit: vt eos indefessos redderet in diuinis.

Bernardus.

Q. Christus in montē de virtutib⁹ disputaturus ascendit.

P Videns turbas Iesus ascendit in mōtē. Vidēs miserationis intuitu qm̄ erāt sicut oues errātes. Quid est ꝙ priusq̄ dicere īciperet ascēdit in mōtē, nisi ꝙ ī hoc ipo docuit ꝑdicatores verbi dei necesse habere desideriis animi, & cōuersatiōe sancta, ad sublimia tēdere: & virtutū conscendere montē? Et cum sedisset accesserunt ad eū discipuli eius. Sedit vt ad eū ad quē ne ipsi quidē angeli stantē attīgere poterāt: etiā publicani & pc̄tōres accedāt Accesserunt ad eū dis. ei⁹, nō tam incessu pedū q̄ affectu cordis & imitatiōe virtutū. Bene autē non turbę nō quilibet de populo sed soli discipuli accessisse dicunt̄, quatin⁹ sicut testamētum vetus datum legit̄ in mōte sina solo Moyse ascēdēte & populo expectāte deorsum: sic & modo susciperēt montes pacē populo & colles iustitiam.

Isaac. de stella. homilia prima.

Q. nemo turbam videat nisi qui fugerit.

Q ¶ Videns turbas Iesus. Vtinā & nobis qn̄q; cōtingat turbam videre & illis dimissis ascensiones in corde disponere. Difficile est ei in turba turbam videre, ideo dimittenda est turba vt videatur & iudicet̄ de ipsa. qui lucē nunq̄ vidit: nec tenebras nouit. Sic ops dn̄s postq̄ dixit de tenebris lumen splēdescere, tunc diuisit lucem & tenebras, tunc discreuit, tunc diiudicauit, tunc vocauit lucē diē, & tenebras noctē. Et vidit inqt q̄si antea nō vidisset: sic turbā nō vidit qui supra turbā minime se leuauit. Turbę turbelā nō sensit q silētiū solitudinis nō gustauit. Dn̄s Christus forte potuit solus non turbatus a turba in turba turbā videre quā tn̄ vidēs dimisit & ascendit in montē. Heu q̄ti hodie turbas fugere ꝑponunt: eo tn̄ fugiunt quo ampli⁹ turbis inueniunt̄ & cōprimunt̄: licet tn̄ de quadā exteriori turba & modo historia sibi constet ego tn̄ illd̄ magis attēdo qd̄ mores istruat, sup fundamētū ędificet. Et licet turba exterior nō possit aut vix possit eē sine turbela, mihi tn̄ magis suspecta est interior quędā turba eo turbātior quo interior.

De tribus montibus.

¶ Relictis turbis ascendit in mōtem. Sequūtur discipuli cuncti & soli, non qa & oībus fortiores, sed quia spū feruētiores. Lego tn̄ aliū montem in quem non omnes, licet tn̄ oēs igniti & feruētes sed pauci ascendunt: lego & alium in quē solus ascendit orare. In primū ascendit docere. In secundū ascendit gloriam suā ostendere. In tertiū orare. Et hic est mons domus dn̄i pręparatus in verticem montiū. Sic venit iste saliēs in mōtibus & transiliēs colles. Primo turbas omnes trāsiliens cū discipulis salit in mōtē Secundo aūt ipsos tāq̄ minores transiliens cū tribus tm̄ salit in montem excel. Tertio vbi nemo eum sequi potest vniuersitatē creaturę trāsiliēs solus salit ęqualis ad ęqualem filius ad patrem. In primo solus filius auditur. In secūdo filius videt̄, pater auditur. In tertio nemo vidit vel audiuit patrē nisi fili⁹: neq; filiū nisi pater. R

De tribus cælis.

¶ Tres isti mōtes tres cœli accipi possūt. In primo format̄ spiritualis hoīm vita. In secūdo mōstrat̄ angelica. In tertio latet diuina. In primo signat̄ ꝑsens iustitia. In secundo monstrat̄ futura gloria. In tertio tāq̄ cœlo cœlorū ascēdit ad patrē vbi orat ipm & assistit vultui ei⁹ pro nobis interpellans. S

Bernardus. de prima beatitudine.

T Beati pauperes spiritu. Vere apertum est os ei⁹ in quo oēs thesauri sapiētię & scientię sunt recōditi, & eius vere hęc doctrina q̄ per prophetā dicit. Aperiam os meū eructabo abscondita a cōstitutione mūdi. Quid eñ tam abscōditū q̄ paupertatē esse beatam. attn̄ veritas loquit̄ quę nec falli nec fallere potest. Sed vos īsensati filii Adā diuitias q̄ritis diuitias desideratis vsq; adhuc, cū btitudo pauperū diuinit⁹ sit cōmendata. Qua frōte vl̄ qua mente Christianus diuitias q̄rit postq̄ Christ⁹ btōs esse pauperes ꝑdicauit? Sed diligenter attende ꝙ non simpliciter pauperes noīat ꝑpter plebeios pauperes necessitate miserabili nō voluntate: de hmōi hoc loco nō dicit, sed de his q possunt dicere. Voluntarie sacrificabo tibi. Sed nec voluntaria quidē paupertas oīs habet laudem apud deū. Nā philosophi sua oīa reliquisse legunt̄ vt expediti mundialib⁹ curis studio vanitatis possent vacare liberius & nolebant censu abūdare terreno vt abundarēt magis in sensu suo, hos discernit qd̄ dictū est spū. i. spiritali voluntate. beati vero pauperes. s. in spirituali intentione, desiderio speciali, propter solum

beneplacitũ dei & aĩarũ salutem qm̃ ip.est.r.c. Et merito. Nam si miserrimus ille hostis antiquus de cœlo eiectus est quoniã affectauit celsitudinẽ & sublimitatẽ præsumpsit, nonne consequens est beatos esse q̃ spõte in pauptatis humilitate sese deponũt. Et vide q̃ sapienter sapiẽtia ordinauit contra primum peccatum remedium primũ opponens. Acsi dicat. Vis obtinere regnum cœlorũ qđ perdidit superbiens angelus qui cõfisus est in virtute sua, & in multudine diuitiarum suarũ: Paupertatis vilitatem amplectere & tuum erit.

Quanta sit virtus voluntariæ paupertatis

V ¶Beati pauperes spiritu quoniã ipsorũ &c. Si capis non contẽnis eorum amicitiã quos veritas beatos pronunciat, & reges cœlorum. Quã beatitudinem non inuidemus tibi. Nec enim cõmunicata tibi minuitur nobis. Nec nostri termini restringẽtur si & tu regnaueris. Quęnam inuidię causa potest esse vbi sortiũ magnitudine consorti multitudo nil detrahit? Volo te amicũ esse pauperũ. magis autem imitatorem: ille gradus proficientium est, hic perfectorum. Amicitia pauperum regum amicos cõstituit. Amor paupertatis reges: regnum cœlorũ pauperum est. Et est regiæ potestatis beare pro voluntate amicos. Magna dignitas, sancta paupertas est: quę non modo patrimonium sibi nõ quærit: sed & dat indigentibus.

De secunda beatitudine.

X ¶Beati mites &c. bene cõmendata paupertate etiã mãsuetudo prædicatur: quoniã relinquẽtibus omnia, prima solet esse tentatio de molestiis corporis & afflictione carnis insolita. Quid vero paupertas proderit si qđ absit pauper in murmurationẽ deuiat factus impatiens disciplinæ. Possidebunt inquit terrã: hanc ego terram corpus nostrum intelligo. Qđ si possidere vult anima si regnare desiderat supra mẽbra sua: necesse est vt sit ipsa mitis & superiori suo subiecta: qm̃ tale inueniet inferius suũ qualẽ se exhibuerit superiori. Armatur eñ creatura ad vlciscendã sui iniuriam creatoris & ideo nouerit anima quæ rebellẽ sibi iuuenit carnẽ suã se quoq; minus q̃ oporteat superioribus potestatibus esse subiectam, mansuescat ipsa & subiecta sit deo & his pariter qbus vice ei⁹ habet obedire prælatis, & continuo corpus suum inueniet obediens & subditum. & vide si non aduersus secũdi peccati vulnus secũda pcesserit medicina. Prima siquidem post angelicę pręuaricationis ruinam Eua peccauit inquietudine spiritus agitata. Quando expectare noluit vt de manu domini: vnde iam cętera acceperat perfectionem quoq; beatitudinis mereretur: sed pręripere illam serpentis consilio attentauit. Propter hoc paradisum perdidit terram deliciarũ: propter hoc in ipso corpore suo cõtrariam legẽ inuenit. Sed iã ad hãc dñi vocẽ desiderio mansuetudinis æstuas & cõquerens sup asperitatẽ cordis tui & beluinis qbusdã motibus vel idomita feritate, attende qđ sequitur.

De tertia beatitudine.

¶Beati qui lugent quoniã ipsi conso. Equum indomitum flagella domant, animam immitẽ contritio spiritus & assiduitas lachrymarũ. Y Ergo in oĩbus operib⁹ tuis memorare nouissima tua, mortis horrorẽ, iudicii tremendum valde discrimen, ardentis gehennę metum ab oculis cordis tui elongari nullatenus patiaris. Cogita peregrinationis tuæ miseriã & vitæ humanæ pericula & propriam fragilitatem & in huiusmõi cogitatiõe si pseuerauerís dico tibi parũ senties quicqd foris videť esse molestũ. Sed nec patietur dominus sine consolatione te esse. Beata esses Eua si post culpam consolationem quęreres lachrymarum. Nunc autem miserrimam quęsisti consolationem de simili casu viri tui: & veneno pessimo totam infecisti posteritatem tuam: vt & vsq; hodie perditionẽ alterius suã alter reputet cõsolationẽ. Miserrima prorsus Euæ consolatio & eorum qui miseram hãc imitantur. Sed beati qui lugent quoniam ipsi &c. Verum quid aliud est hæc consolatio q̃ p cedẽs de spe veniæ gratia deuotionis & gustus sapiẽtiæ, licet exiguus? qbus interim benignus dñs afflictam refrigerat animã. Sed gustus ille nihil aliud est q̃ irritamentum desiderii & incentiuum amoris, ideo subinfertur.

De quarta beatitudine.

¶Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Qui Z esurit esuriat amplius, & qui desiderat abundãtius adhuc desideret: quoniã quantũcunq; desiderare poterit tantũ est accepturus. Immo vero nõ secũdũ imperfectionẽ modũ ve desiderii quoniam donec perfecte habeat, perfecte desiderare non potest: sed nec perfecte habere donec perfecte desiderat infirmiori palato cordis & animæ languenti adhuc dura & insipida res videtur esse. Iustitia: sed qui gustauerunt, ipsi sitiunt: qm̃ beati qui esuriũt illam: quoniam ipsi saturabuntur. O vere fęlix & gloriosa satietas O sanctum conuiuium. O desiderabiles epulæ, vbi anxietas nulla, nullum poterit esse fastidium. Iam vero hoc verbũ aduersum Adam pcedere credo q portionẽ videť renuisse iustitiã eo q; mulieri compassus est. Sed si esuriisset

iustitiam curasset reddere qđ debebat nõ modo vxori sed multo magis creatori. Debebat ei vxori cõpassionem & disciplinã tanq̃ inferiori: Deo aũt obedientiã & subiectionẽ. Sed q̃ multi vsq; hodie factũ illud grauiter diiudicãt. & tñ insipienter imitanť, indignanť aduersus Adam ꝙ obedierit voci vxoris suæ plusq̃ dei: & ipse Euam. i. carnẽ suam audiuerit plusq̃ deũ. Si modo p̄sentẽ videremus Adã in eo articulo positum coarctari: ĩter p̄cem vxoris & p̄ceptũ creatoris: nõne clamaremus aduersus eũ dicentes: Caue tibi miser: Seducta est mulier: ne acqescas ei? Vt qđ ergo quotiẽs apprehẽdit nos tẽtatio similis, nõ persuademus similiter nobisipsis?

Sequitur de quinta beatitudine.

A ¶ Beati misericordes quoniã ipsi mi. con. Breuiter Zacheus vtrũq; vno verbo cõplectiť, dicens. Dimidiũ bonorum meorũ do pauperibus & si quẽ defraudaui reddo quadruplũ. Vides q̃tum esuriuit iste iustitiã: cui nõ sufficit æqua mẽsura reddere, nisi restituat quadruplũ. Magna quoq; misericordia est ꝙ dimidiũ bonorũ suorũ dat pauperibus. Iam vero Adæ crudelitatem tangit hæc sententia qui videbať vxoris amore prius peccasse. Videamus nunc q̃tũ diligat eam. Venit dñs igneũ tenens gladium in vltionẽ p̄uaricationis. Adã appone te discrimini ꝓpter illã: & dic. Dñe mulier ĩfirmior me est mea est iniquitas: in me solum vindicta procedat. Sed nõ loquitur sic. Mulier inquit, quã dedisti mihi &c. O peruersitas: pœnã pro ea suscipere refugis & culpam admittere nõ recusasti. Quomodo oĩa cõfudisti p̄niciose misericors: vbi seuerus esse debueras & perniciosus, crudelis vbi misericordiã ĩpendere oportebat? Nã delinquere propter illã nullo mõ, satisfacere pro ea libenti animo debuisti. Sic enim oportet fieri vt nunq̃ propter alium homo peccet: quod est iustitiæ: & libẽter aliena peccata portet qđ est misericordiæ.

De sexta.

B ¶ Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Vę mihi ab immũditia cordis mei qua impediente necdũ mereor ad beatam illam visionem admitti. Quãta sollicitudine danda est opera vt mundari possit oculus quo videndus est deus. Et ego triplici sorde inquinari me sentio, concupiscentia carnis, concupiscẽtia gloriæ temporalis, & pręteritorum cõscientia delictorum. Sunt enim in anima motus quidã desideriorum: quos nec ratione nec viribus extinguere possum q̃diu in hoc seculo nequã & in hoc corpore teneor alligatus. Et tamen contra sordes istas orationis oppono remediũ. Sic & contra peccati conscientiã cõfessionis remedium est institutũ. Et omnia in cõfessione lauãtur. Ecce hic sunt, quæ mundant oculũ cordis, oratio & confessio. Omnis eñ in cuius conscięntia clausum adhuc peccatũ viuit: aut peccat in spe, & ita sentit de deo, tanq̃ si minus ei peccata displiceãt: aut peccat in desperatione, immisericordem sentiens deum. horũ neuter videt deũ.

De septima.

¶ Beati pacifici quoniã filii dei vocabũtur. Merito filii nomine vocabunť qui filii opus impleuerint. Ipse eñ est per quẽ reconciliati, pacem habemus ad deũ. Ip̄e eñ est q pacificauit in sanguine suo: quæ in cœlis sunt & super terrã. Et attende quẽadmodũ in tribus prioribus sibipsi recõciliatur aĩa: in duobus q̃ sequunť proximo in. vi. deo. In. vii. alios etiam recõciliat tanq̃ receptus in gratia diuina felici familiaritate donatus. Nam paupertate, mansuetudine, fletu renouatur in anima similitudo quædã & imago æternitatis oĩa tẽpora cõplectentis. Dũ paupertate futura mereť: mansuetudine sibi præsentia vendicat: luctu pœnitentiæ p̄terita quoq; recuperat. Porro iustitia & misericordia perfecte proximo cohæremus, dũ quicqđ nolumus nobis fieri aliis non facimus per iustitiã: & quęcũq; volumus vt faciant nobis homines & nos facimus illis. Per misericordiam iam reconciliati nobis & proximo per munditiam cordis reconciliamur deo. Beati vero, qui de sua reconciliatione non ingrati & pro fratribus suis piæ solliciti eos quoq; q̃tum prævalẽt, & sibi & deo recõciliare laborant. Quibus eum laudibus dignum: q̃to amplectendum putas affectu fratrẽ illum qui sine querela conuersans inter fratres tota sollicitudine cauet ne quid in eo sit, qđ ab aliis portari oporteat: & quicqđ est in aliis onerosum patientissime portat qui singulorũ scandala: sua reputat. C

De octaua.

¶ Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam &c. Istud maxime martyribus conuenit. Nec est, deo gratias, modo tẽpus p̄secutionis: q̃ tamẽ si necesse fuerit debet patientissime tolerari. Verũtamẽ qđ sibi vult, ꝙ eadẽ ꝓmissio facta est pauperi: nisi quia vere, martyrii genus paupertas volũtaria est? Deniq; propterea pauperibus & martyribus regnũ cœlorũ ꝓmittiť quia paupertate emitur: & in passione ꝑ Christo absq; omni dilatione percipitur. D

Aliter vnde supra.

Beati pauperes spiritu. Videmus pauperes aliquos q si verã haberẽt paupertatẽ: nõ adeo pusillanimes inuenirenť E

& triſtes vtpote reges & reges cœli.Sed ii ſunt qui ſic diligūt paupertatē vt nullam inopiā patiantur.Sunt alii mites ſed q̄diu nihil dicitur vel agiť niſi pro eorū arbitrio.Patebit autem q̄ longe ſint a vera māſuetudine ſi leuis oriatur occaſio. Hæc māſuetudo quō hæreditabit q̄n ante hęreditatē deficit.alios q̄q; lugētes video ſed ſi de corde pcederēt illæ lachrymæ non tā facile illico ſoluerenť in riſum.Nūc aūt cū abūdātius ocioſa & ſcurrilia verba pfluāt q̄ prius lachrymę:Lachrymas hmōi de his eſſe nō arbitror quibus conſolatio diuina pmittiť.Alii tā vehemēter cōtra alioꝝ delicta zelanť vt videri poſſent eſurire & ſitire iuſtitiā ſi eſſet apud eos de ſuis q̄q; pctis idē iudiciū.Sed cōtra alios tā impudēter q̄ inaniter æſtuāt ſeipſos tā inſipiēter q̄ inutiliter palpāt.Sūt alii miſericordes de his q̄ ad ipſos nō pertinēt qui ſcādalizanť ꝙ nō datur hoibus abūdanter.Sic tamē vt ipſi ne in modico qdē grauenť.Qui ſi miſericordes eēnt de ſuo deberent facere miſericordiā:ſi non poſſent de terrena ſubſtātia.de volūtate bona darent his qui cōtra eos forte peccare viderenť indulgentiā.darēt dulce ſignū,verbū bonum vt eorū mentes ad pœnitētiā puocarēt.Deniq; & his oibus quos in pctō eſſe cognoſcerēt cōpaſſionē impēderēt & oratioē.Alioquin mīa illorū nulla eſt,& mīam cōſequenť nullā.Itē ſunt alii qui pctā ſic cōfitenť vt videri poſſint ex deſiderio mundati cordis id agere niſi ꝙ ea q̄ ipſi ſpōte dicūt:ea ab aliis patiēter audire nō poſſunt Qui ſi vere mundari deſiderāt vt videť nō itritarentur:ſed haberent eis gratiam qui illis ſuas maculas demōſtrarēt. Sunt alii qui ſi viderint quēpiā vel leuiter ſcādalizatū,valde ſolliciti ſūt quō in pacē eum reducere poſſint: & viderenť pacifici niſi ꝙ eorū cōmercio ſi forte quicq̄ cōtra eos factū dictūve videbiť tardius vniuerſis poterūt difficiliuſq; ſedari.Qui ſi vere pacē diligerēt haud dubiū quin eā q̄rerent ſibiipſis.

Hugo de Sancto Victore.

De duplici ſpiritus paupertate.

F ¶Beati pauperes ſpiritu.Paupertas ſpiritus duplex eſt.Nā ſunt & corporales diuitię in affluētia rerum temporalium,& ſunt ſpirituales in poſſeſſione virtutum. Vterq; apud deū diues eſſe cōuincitur,& a regno cœlorū excluditur. & iſte.ſ.qui temporalibus abundat ſuperfluo:& ille qui quaſi magnū aliquid de ſe exiſtimans ſua virtute ſtare gloriatur.Prima eſt ergo paupertas vt abiiciamus qđ grauat,in quo peccandi occaſio. Et quia paupertas deſpiciť: ſequiť humilitas qua ipſa etiā diligiť pter deū vilitas.Et quia rurſus qui vilis eſt reuerentia læditur:neceſſaria eſt patientia qua omnia aduerſa fortiter tolerentur.Paupertas læuem facit & expeditum.Humilitas modicum.Patientia fortem & robuſtum.Ecōtra diabolus ſuos primū diuitiarum pondere onerat vt deorſum ruāt. Secundo ſuperbia inflat vt per latum inceadant. Tertio per impatientiam frangit vt cito deficiant.

Vverricus.

Quibus gradibus ad perfectionis celſitudinem perueniatur.

¶Beati pauperes ſpiritu quoniam &c.Lætum G
prorſus ac nouæ plenū gratiæ,noui principiū teſtamenti & q̄tumlibet infidelem ac pigrum prouocās ad audiendum:ſed amplius ad faciendum cū.ſ.beatitudo miſeris exulibus & ægenis pmittiť regnū cœloꝝ. Gratū inquā & auſpicatū nouę legis initiū quādo in ipſo ſtatim initio tot beatitudinum benedictiones dat legiſlator: q̄bus delectati eant de virtute in virtutē:donec ad videndum deum deorum in Sion ingrediantur templum.de quo propheta dicit.Et in octo gradibus aſcenſus eius.Prima ſiquidē virtus inchoātium eſt renūciatio ſeculi,qua pauperes efficiemur ſpiritu.Secunda manſuetudo qua nos obedientiæ ſubdimus & aſſueſcimus. Deinde luctus quo ploranť peccata vel implorantur virtutes.Ibi nimirum guſtamus vnde amplius eſuriamus & ſitiamus iuſtitiam tā in nobis q̄ in aliis:zeloq; contra peccantes incipimus cōmoueri.Sed ne zelus immoderatior feratur in viciū,ſequiť miſericordia qua tēperetur.Et his ſtudiis exercititatus iā forte erit idoneus vacare cōtemplationi & pro mūditia cordis filius dei appellari. Et ſic pater & miniſter aliorū factus tanq̄ mediator & ſequeſter pacificat inter ipſos & deū.Pacificat inter ipſos ad inuicem vel etiam ad ipſos qui foris ſunt:ſicut ſcriptum eſt in laude ſanctorum patrum. Pacificantes in domibus ſuis.In hoc officio qui fidelis & conſtans extiterit ſæpe virtutem & meritum ſibi martyrii cōparabit perſecutionem:patiens propter iuſtitiam: aliquādo etiam ab his pro quibus pugnabit:vt ſit ei dicere.Filii matris meæ pugnauerunt contra me.Quātæ aūt gloriæ in cœlo ſit culmen huius perfectionis inde vtcunq; licet æſtimari ꝙ ipſa abrenunciātium ſeculo pmordia tantæ dominus felicitatis prædicat.Beati pauperes ſpiritu &c.

De laude paupertatis.

¶Plane beati qui piectis vilibus ſed grauibus H
ſarcinulis hui⁹ mūdi volūt diuites fieri niſi de ſolo creatore mūdi pter ipſum nil habentes & per ipſum omnia poſſidentes.An non poſſidēt omnia qui poſſident continentem & diſponētem omnia:quorū deus portio eſt & hæreditas

qui vt nil desit timentibus eum cætera prout expedire nouit dispensat ad vtendū: seipsum seruat ad fruendū. Prorsus ergo beati pauperes Christi quorū fides sic elusit mūdi sapientiam vt sola qs sit optimꝰ vsus diuitiarū inuenerit. qđ videlicet & diuitiæ q̄ pauperē faciūt & miserum si diligant: tamē deinde diuitē faciūt & beatū, si pro Christo cōtēnant. Hoc tamē noueritis vniuersi ꝙ vera ac beata pauptas semper prius est in humilitate cordis q̄ in angustia rei familiaris. plus cōsistit in abdicatiōe superbię q̄ in cōtēptu substātiæ. Ridiculosum ē certe pauperē fieri rebus, nō ditari virtutibꝰ: relinquere oīa nec sequi Christū: sed magis forsitan in castris Christi partes iuuare Antichristi. Plane partes Antichristi adiuuat, qsqs superbiæ militat: nomēq; sanctū qđ verbis vel habitu profitetur moribus impugnat. Sed reuera vę tali. Paupere eī̄ supbo sicut nil detestabilius: ita nil miserabilius cū eū & paupertas nūc affligat & superbia imperpetuum poenis addicat.

Cassianus. Qꝫ armis mansuetudinis bella libidinis comprimantur.

I ¶Beati mites qm̄ ipsi possidebūt terrā. Nullus ęstus corpis declinabit nisi q animi motꝰ añ cōp̄sserit. Nō ergo aliter terrā nr̄am possidebimꝰ .i. nō aliter ditioni nostræ rebellis huiꝰ corporꝭ terra subdet̄, nisi mēs nostra priꝰ fuerit patiētię lenitate fūdata. Nec poterit qs aduersus carnē suā insurgentia bella libidinis comprimere nisi prius armis mansuetudinis instruatur. Mansueti enim hæreditabunt terram.

Isaac. Qꝫ octo istæ beatitudines quasi octo sunt alabastra vnguenti.

K ¶Beati pauperes spū. Relicta est turba nil de firmitate: nil de vitio: nil de diei malitia. Sapientia semp sapiēter agit & loquit̄. Volēs post se adolescētulas trahere septē eis aperit thecas: vt delectatę odore, currāt post eū. Cœlestis medicus alabastra pigmētaria reserat q̄ secū veniēs de sinu patris attulit, vt illius vulnera curet: q descēdit ab Hīrlm ī Hiericho & in.in.l. Et cū sedisset apuit os suū. Igit̄ cōtigat sedere cū Iesu & ī mōte sedere ad pedes eiꝰ & accipe de doctria illius. In turba stat & ambulat, agit & fatigat: ꝑmit̄ vt q̄si nō liceat sibi & discipulis suis māducare panē vitæ & itellectꝰ & aquā sapiētię bibere q̄ ī ocio bibit̄: & q minorant̄ actu, hauriūt eā. Puteus enim altus est: aperuit os suū. Os vnde osculū petit spōsa. Os speciosę supellectilis in q̄ erant oēs thesauri sapiētiæ & sciētiæ abscōditi.

De prima beatitudine.

L Beati pauperes spū. Beatitudinē loquitur ipsa beatitudo. Paupertatē factus pauper rex regū. Māsuetudinē mitis, Cōsolationē paraclytus. Saturitatē panis. Misericordiā ipsa mīa. Mūditiā cordiū mūditia. Patiētiā & filiationē, verꝰ pacificus & verus filiꝰ. Beati paupes spū. Sapiēter oīno id prīo loco ponit qđ oēs desiderāt: a quo tamē fere oēs exorbitant. Cur litigat, pugnat, negotiat̄, obsequit̄, vexat, vexatur, deniq; infelix est nisi vt sit beatus homo? Eo eī̄ qsq; beatum se credit quo qđ mauult, efficit. Vnanimiter ergo oīs homo beatitudinē appetens: sed de ipa differēter sentiēs. Alius in voluptate corpis & suauitate tēporali. Alius in virtute mētis. Alius in agnitione veritatis eā autumauerūt. Vnde oīm doctor sola charitate sapiētibus & insipiētibus debitor primo corrigit errātes: secūdo dirigit itinerantes: tertio admittit ad ianuā pulsantes: clamat pro deuiis ꝓpheta. Deduc me dn̄e in via tua. Pro viatoribꝰ: ingrediar in veritate tua. Pro pulsantibusę lętetur cor meū vt ti. nomē tuū. Itaq; via veritas & vita: corrigens, dirigens, admittens, sic inchoat.

Quātū discordet sapientia dei a sapientia mundi.

¶Beati pauperes spū. Seculi huiꝰ falsa sapiētia M
& vera stultitia nō itelligēs de qbus loquit̄, neq; de qbus affirmat, sentētiā ponit. Beatos dicit filios q̄rū dextera: dextera iniqtatis: & os loquēs vanitatē, ꝑpter prōptuaria plena & cętera q̄ sequūtur: q̄ ad īcertū pertinēt pacis: & nō pacis & ieptę letitiæ. cōtra quā sapiētia patris dei filius ꝓprius dextera patris, os loquēs veritatē ꝓnunciat. beatos fore pauperes spū reges regni ęterni. Acsi dicat. Erratis: corrigēdi estis: beatitudinē q̄ritis: sed nō est vbi q̄ritis & ē vbi nō q̄ritis. Curritis ſꝫ extra viā. Pauptas volūtaria ꝑpter me, ipa est via. Pauptas via est nō beatitudo. Audiamꝰ paupes pauperē. Exꝑto credēdū est. Paup natus est, paup vixit, paup obiit. Mori voluit, diues fieri noluit. Sed ardua ē via. Quippe sursū itur. Ideo expeditos fore necesse est. Quid volumꝰ? Quęrimꝰ beatitudinē? Ostēdit veritas verā. Quęrimꝰ diuitias? Rex regna donat. Reges facit. Irretiuit hoīes pessima pestis curiositas. Excusant eos iuga boū q̄nq; a cœlestibus nuptiis: ī qbus de pauptate sumit̄ plenitudo, de iopia saties de extremitate primatꝰ: de vilitate dignitas: reges de labore: hos boues mactauit Heliseus vt expeditus sequeret̄ Heliā. Et nos ergo simili forma sequamur Christum.

De secunda beatitudine.

¶Beati mites qm̄ &c. Non ait illā & illam: nec N
aliquā terræ q̄libet magnā portionē, sed terrā. Quis vnq̄ suo sudore: suis bellis hoc potuit? qđ opus est diu laborādo q̄rere qđ necesse sit cito ꝑdere? Cœlū pauperibus: terra mitibus. Quid

relictū cōtētiosis?qđ ampliꝰ volūt q diuites fieri volūt?qbꝰ nō sufficit cœlū & terra qd eis fiet Filii hoim vsquequo graui corde vt qd diligit(&c?Mētit dignitatē,mētit ptātē,mētit beatitudinē vanitas dn̄ationis terrenę.Cur partū cupitis? totū pmittit,via ostēdit.pauperi btitudo cœli,miti beatitudo terrę debet.Quid ergo miseris cōtentiosis restat nisi miseria infernalis?

De tertia beatitudine.

O ¶Beati qui lugēt.Poterāt ista sufficere ad corrigēdos erroneos nisi diabolica malignitas latiꝰ pateret.& cācrinū malū altius ppiusq; medullis inhæsisset. Latrat adhuc Cerberus & tertiū caput cōcutit.s.prudētiā carnis:cuius domicilium venter:quē qui inhabitat deo placere non pōt.Quo mihi inquit cœlū & terra?quo diuitiæ in malū dn̄orū suoꝝ cōgregatę:quo potentiæ tumidæ & semp timidę?Foris sunt oīa hęc Ego de me sollicita sum.Aīa habes multa bona Epul.& bib.Diues habet nūmos:sed nō habet. Viue dum viuis.cur teipsum ante tēpus perdis?Incipe teipm agnoscere & beatus eris. Hic est error nouissimus peior prioribus.Ille lacus miseriæ:illud lutum fęcis.Sic ergo miserabiliter errātes misericorditer reuocat sapientia dicēs.Beati qui lugēt &c. Hoc est ad gaudiū via est luctus:ad cōsolationē desolatio:ad inueniendam aīam perditio:ad possidendū abiectio: ad amādū odiū:ad seruandū cōtemptus.Si vis te ipsum cognoscere, te possidere: intra teipm & nō te qsieris extra.Redi itus puaricator ad animā tuā:& vide & plāge eā subiectā vanitati & iniquitati:& ne possit emergere captiuatā. Exi foras ad carnē & vide & luge eā subiectā corruptioni,mortalitati & ne possit exurgere īfirmitati.Et ne lōgū faciā:nemo abyssum suę miserię suæ ignorātię,suę difficultatis, suarū penetrās passionū,suā monēs cōsciētiā q nō mag(vbi facile lugēt hoīes) in alicuiꝰ ppinqui sui cuiuscūq; necessitudinis funere,afficit ad lachrymas cōpungit ad fletū,mouet ad plāctū:q̄ in suiipsius eo magis ppinquo quo intimo.Cur alteriꝰ miseretur q sui nō miseret?Cōstat ergo nos foris eē a nobis:retro & non ante:nr̄i demū vel oblitos vel īgratos:quotiēs videmꝰ iocamur,ociosis delectamur,pascimur fabulis:& verbis risum mouētibus īdulgemꝰ:cęterisq; corpoꝝ mollitiis effluimus.Vn̄ sobrię semp fuit sapiētię ad domū luctꝰ magis q̄ ad domū cōuiuii inuitare.Hoc ē in se q erat extra se hoīem vocare dicēs.Beati q lugēt.Et alibi.Vę vobis q ridetis:fleuit q flere nos monet:risisse nō legit.Sororū lachrymę fratris resurrectionē meruerūt.Sororū lachrymæ resuscitatorē flere fecerūt,vt & ī flēdo te resuscites. Corpus ait apl's mortuū est ppter pcm̄ sed sp̄us viuit ppter iustitiā.Itaq; qđ viuit ī nobis ploret & oret:vt qñq; resurgat qđ iacet & fœtet.

Quid significet septem dies in fletu mortuorum antiquitus obseruari.

¶Quāta fuit olim cura sanctis patribus & prophet(mortuos suos flere,solēnes dies planctus P habere p septē dies ppter tēporis septimā,ptrahere.Et nos qbus illi flebāt,petulātes plene cachinnamur aut ēt olim mortui iā fœtemꝰ:nemo ē q moueat benignū Iesū ad lachrymas.O sorores qd facitis?Quid facis actiua?Cur nō laboras & ploras?qđ tu cōtēplatiua?cur nō oras & ploras?Cur nō vbiq; luctꝰ vbiq; desolatio & domi intus:& ī platea foris donec fremat Iesus seq; ipm turbās dicat:nō tam mortuo q̄ morti Exi foras vt mortale hoc absorbeat a vita. Beati em̄ q lugent nō qa lugent:sed qa cōsolabunt Ecce quō corrigit orbē q iudicat pp̄los in æquitate.Aequū em̄ est benigno & sapiēti deo & puersos corrigere,& correptos dirigere,& directos suscipere.Tria & tria, vnū contra vnum.

De auocantibus a deo, & reuocantibus ad deum.

¶Tria auocāt adeo ad mūdum,tria reuocāt a Q mūdo ad deū.Om̄e qđ est in mūdo est cōcu.carnis,aut cōcu.oculoꝝ aut supbia vitę.Pria vxorē ducit.Scđa pbat iuga.Tertia villā emit,luxuria auaritia superbia.Sed nos in mōtē deū sequentes audiamus quia beati pauperes,mites, compuncti,quoniā ipsorum est regnū cœlorū.

De quarta beatitudine

¶Beati q esur.& siti.&c.li.Sap.scriptꝰ est ītus R & foris:qsi foris loquit q puersos corrigit qsi intus q cōuersos dirigit.Iustitia est virtꝰ q̄ oīa æquat,reddēs cuiq; qđ suū est.hāc lex naturæ cōtinet.Scriptura pcipit,euāgeliū cōplet. Hac itaq; dirigēdus est q beatitudinē qrit,ne cū naturali lege maneat,vt pl̄s:vel iustitiā īstituat, vt Iudęus.Hinc psumptor,hinc simulator.sed ustitię fidei se subiiciat vt Christianꝰ & hūilis accusator sui.Vide ne vnq̄ te aufugiat iustitia a manu ab ore a corde.Nā q cōtinēs est iustitię apphendet illā.nō aliā,sed plenā:sed pfectā:sed quietā.Ideo beati q esu.&c.Ipsa viaticū in itinere iuxta qđ ex pte est.Ipā cœna ī pria,iuxta qđ pfecta est:nūc ad medicinā:tūc ad delectationē Cuius inchoatio:obtinet nemini iīuriā facere: profectꝰ,illatā patiēter ferre.pfectio oībꝰ bn̄facere:si potest:si minus,velle.

Vnde sequit.de quinta beatitudine.

¶Beati misericordes.Sed forte dicitis:vę nobis S Sola mia miam cōsequit.Quid facere possumꝰ esu.sit.nudo vago & infirmo:incluso qui oīa reliquimus q nil habemꝰ qbus om̄e peculiare terribiliter interdicitur?Sed audite cōsolationem.

De duabus misericordiæ speciebus.

T ¶Misericordiæ duę sunt species. Dare & dimittere. Vnde dicitur date & dabiť vobis. Dimittite & dimitteť &c. Vtriusq̧ speciei tripartita est diuisio. Est em̃ iustitia in vtraq̧ magna maior maxima. Inchoans adulta robusta. Primus itaq̧ gradus dat de suis. vñ, date eleemosynã. Secundus omnia sua, vt dicat: Ecce nos reliquimus omnia &c. Tertius se, vt dicat libenter impẽdar & supẽdar. Hac maiorẽ dilectionẽ nemo h3 vt a.s.po.q.p.a.s. Hæc retribuit dño q̃tũ põt. Qui ĩ nullo repert⁹ fuerit mię gradu ĩ nullo erit ĩdulgẽtiæ loco. Sic & de alia specie. Nã & de debitis remittiť & debita remittunť, & q se totum debet qñq̧ manumittiť. Sunt & alia opera miæ. Nã & iniuria donať & consiliũ dať & orõ ĩpendiť & exẽplũ bonũ p̃beť & disciplina erogať & alia multa in hunc modũ. Qui ergo oĩa reliq̄t: ipsos etiã q cõsequenť miam iudicabit. Igitur beati misericordes. Hæc est totius actiuæ disciplinæ summa. non est quo pedes vltra gradiaris. Si vltra vis procedere volandum est. Quid em̃ amplius homo in hac vita mortali inter hoĩes vel ad se vel ad alterũ põt q̃ vt p voluntariũ mãmonæ iniq̄tatis cõtẽptũ in se modicus sit & solidus: Per mãsuetudinẽ aliis placidus & seuerus: p iustitiã fortis: & in seipso tot⁹ teres & rotundus: Per miam multis beneficus cunctis beniuolus! Per amorẽ pauptatis mũdũ ridẽtẽ respuat. Per virtutẽ mãsuetudinis iratũ cõtẽpnat. Per cõpunctionis munus se recipiat: sectãdo iustitiã, deo se subdat. Per miam proximũ colligat. Pauptatis amore modico cõtẽtus, miæ dulcore oĩa cibus factus.

Sequitur de sexta.

Q; duobus modis mundandum sit cor.

V ¶Beati mũdo corde. Appetitiuũ est oĩbus velle videre qđ amãt. Vñ post cætera cõgrue sequiť. Beati mũdo corde qm̃ ipsi deũ videbunt. Duob⁹ itaq̧ modis mũdãdũ est cor ad virtutẽ .s. & veritatẽ ad diligẽdũ & ad vidẽdũ. Sum⁹ eĩ claudi & cæci p ignorãtiã & difficultatẽ: quaꝝ altera oculos rõnis claudit, altera pedes aĩæ ligat. i. affectũ. Mũdãdũ est cor nõ solũ a vitiis: s3 ẽt a phãtasiis q̃ p sẽsus corporeos ĩbibunť. De⁹ itaq̧ superiore sermone cor nr̃m a pria mundauit macula. Nunc vero mũdare nitiť a scđa: vt videlicet intueri possimus q̧ est sine omni corpore subsistẽs: sine qualitate decoꝝ: sine tumore magnũ: sine loco vbiq̧: sine tẽpore semp. Primo itaq̧ discrete, sobrie, fortiter, iuste ĩstituẽda est affectio: & in ea habitus animi bene instituti qui virtus diciť: & in charitatem formeť & ordineť. Sicq̧ prius q esse desiderat spiritalis affectione q̃ rõne, cõuersatiõe q̃ meditatiõe pedib⁹ nitať vt surgat ĩ volatũ. Et q̄a semp volare nõ poterit, pedibus iterũ se recipiat ne p̃ceps ruat.

De septima.

Beati pacifici. Quid q̄rit ampli⁹ seruus nisi vt fili⁹ fiat! Immo. Quis hoc auderet vel tenuerit opinari nisi id ipsa dei benignitas & p̄mitteret & p̄mitteret! Et notate gradus. inimici eramus pcti serui, liberi iustitię, liberauit nos fili⁹. Et vere liberi facti sumus a pctõ & diabolo liberi facti iustitię: & hic primus gradus quẽ desiderãs q̄dã clamat. O dñe libera aĩam meã a labiis iniquis. Idq̧ cõsecutus exultat. O dñę q̄a liberasti me ego seruus tuus. Ego seruus tuus: nõ dico fili⁹ tuus: sed fili⁹ ancillę tuę. Dirupisti vincula mea q̄bus q̄drupedẽ strinxerat diabolus, vt nec exire: nec liberari liberũ esset. Nũc pedẽ moueo nũc manũ aridã extẽdo. De puerso cõuersus, de inimico seru⁹. Ecce q mala fecit vel bona male, inimicus deputať. Qui oĩa bene nondũ amicus sed seruus. Itaq̧ bñfacere opera exequi virtutis iustitiæ & miæ ad seruũ ptinẽt. Amicus ĩterest secretis: nouit cõsilia. Quid adhuc expectamus! An vt de amicis tertio gradu fratres Christi filii dei ac p hęc hęredes ipsius efficiamur! Nã qui filii: & hæredes. X

Galfridus. de mysterio candelarũ.

Y ¶Luceat lux vestra corã ho. &c. Deus lux ẽ & tenebrę in eo nõ sunt vllę. Inde ẽ q̧ in diuinis solẽnitatib⁹ obscurũ nihil: nihil ĩueniť ĩdignũ: s3 ĩ luce cũcta clarescũt. Hoc ẽt innuũt luminaria q̃ in die purificatiõis deferimus. In q̄bus videlicet & apis cærã: terra stuppã: flãma flãmã sine sui diminutiõe ministrat. Cęra ẽ docibilitas tractabilitas mãsuetudo. Vñ poeta de adolescente ait. Cęreus in vitiũ flecti. Apes sunt artificiosæ laboriosę subtiles plati sollíciti vtiles & fideles. Apibus aũt hoc nomẽ natura ĩdidit q̧ nascanť vt aiũt sine pedib⁹: siue q̧ pedib⁹ sibi cohæreãt & se inuicẽ cõplectanť. Pedes affectiones sũt: in q̄b⁹ puluis adhęret gradiẽtib⁹ sup terrã. Nec sine pedib⁹ nasciť q̄sq̄s ad plationis officiũ ꝑprio ferť affectu: & suo poti⁹ appetitu q̃ fratnæ charitat[ĩtuitu, vel supioris arbitrio ptãtis. Quãti pedati anteq̃ nati in cathedrã hodie pedibus suis insiliũt! Quãti irruũt poti⁹ q̃ trahanť! Nec mirum si industria & fruct⁹ apũ nõ sequiť vbi pedes ortũ p̃cesserint, Et sine pedib⁹ nascẽdi de fuerit natalis origo. Sed nec pedibus sese inuicẽ cõplectunť q sibi mutuis affectionib⁹ nõ cohærẽt: hoĩes amãtes singuli semetipsos. Apis vera habet volatũ, habet aculeũ, habet mel, habet cęram: In sublimi cõtẽplatione cœlestiũ secretoꝝ: In dura rep̄hẽsione inobediẽtiũ & ĩquietorũ: In dulcedine sp̄ualiũ cõsolationũ & pbabiliũ morũ ædificatiõe. Et sibi q̄dã mellificãt: s3 nõ solis

dum fruunt dulcedine quam ex floribus suxerint scripturarũ, & eisdẽ suos reficiunt auditores. Cellulas quoq; terreas intra, artificiositate cõponunt: in qbus eiusdem liquoris gratia cõponatur. Sine aculeo apis inutilis, qđ sapientiũ verba vt stimuli in altũ defixi victũ sibi volando cõquirit & reuehit ad aluearíũ suũ onusta regrediens. In tabulis cęreis vel cęreatis ad arbitriũ suũ stilus hoĩs notat & delet: scribit & corrigit: mutat & auget & minuit qđ ad pręposititi spectat officiũ sicut tradũt de ꝓpositione Grãmatici. Nolite ergo obdurare corda vestra charissimi, nemo cõtumax, nemo rebellis appareat ĩprobus, inobediẽs, obstinat⁹. In lapideis tabulis solius dei digit⁹ scribit q potẽs est de lapidibus filios Abrahę suscitare. Atq; vtinã cor lapideũ semp tollat a nobis & donet cor carneũ, cęreũ suadibile disciplinę capax, monitis acqescẽs hac de causa stupa vilis materies: nec cuiq̃ operi ꝑcioso: sed iniuriis deputat̃ vtputa sordib⁹ detergẽdis, curãdis vulnerib⁹ oppilãdis foraminib⁹ & vt suũ ei pticipiũ reddẽs vulgariter dixerim obstupãdis. Et ĩ his oĩbus hũilitas cõmẽdat̃. Cęra sine stupa liquet forsitan sed non lucet: stupa sine cęra vritur & consumitur in momento. Vtilis ẽ cãdela charissimi: si hũilitas cordis intrinsecus luceat: foris gratia mansuetudinis ꝓferatur. Et magister bonus suis vtraq; discipulis suo cõmẽdat exẽplo. Discite ingens a me: qa mitis sum &c. Sed cãdela quoq; fine lucis cãdo re quid ꝓdest: nisi arserit: nõ lucebit. Semel accẽsa si fuerit, extĩcta fœtebit. Placet humilitas deo nostro. Placet mãsuetudo & spũs eius sup humilẽ & quietũ requiescit. Ignẽ inquit veni mittere in terrã &c. Flãma est charitas. Feruor grẽ spiritalis. Charissimi de⁹ nr̃ ignis cõsumẽs est. Accedite ad eũ. Accẽdite cãdelas vestras vt luceãt opera vestra bona etiã corã hoĩbus & multitudo fidelium ædificetur ex eis.

Cassianus.

Q; vacuus virtutibus non debeat prædicare.

Z ℭQui soluerit vnum de mdanatis h.mi.& do. &c. Qui multa & maiora negligẽs dicere ꝓsũpserit: cõsequẽs ꝑfecto ẽ vt iã minim⁹ ĩ regno cœloꝝ: sed ĩ gehẽnę supplicio maximũ habeat. Et ideo cauẽdũ est tibi ne illorũ ad docẽdũ incĩteris exẽplis qui peritiã disputãdi ac sermonis affluẽtiã cõsecuti: qa possunt ea q̃ voluerint ornate copioseq; disserere sciẽtiã spiritalẽ habere credunt ab his q vim ei⁹ & qualitatẽ discutere nõ nouerũt. Aliud nãq; est facultatẽ oris & nitorẽ habere sermenis & aliud venas & medullas cœlestiũ intrare dictorũ ac ꝓfunda & abscõdita sacramẽta purissimo cordis oculo cõtẽplari qđ nullaten⁹ humana doctrina nec eruditio

secularis: sed sola puritas per illuminationem sancti spiritus obtinebit. Nullũ ergo verbis docere ꝓsumas qđ opere ante non feceris.

Galfridus. Quæ sit iustitia modica: quæ sufficiens: quæ abundans.

ℭNisi abũdauerit iustitia vestra plusq̃ s. & ph. A
Exilis iustitia in ꝑceptiõe sacramẽtorũ & solos paruulos saluat. Sufficiẽs in obseruatiõe mãdatorũ & in ea salus est oĩm pplorũ. Abũdans in ædificatione multoꝝ, discipulis Christi necessaria & successorib⁹ eoꝝ. Aliter Iustitia ẽ qđ suũ est, cuiq; reddere. Tibi, proximo, deo. Pctã: subsidia, gloriã. Si tua tibi pctã: nã aliđ tuũ nihil cognoscẽdo tm̃ & cõfitẽdo reddider[. Si ꝓximo de abũdãtia terrenę subę q̃si micas tm̃ ĩpẽderis. Si cõtra deũ ĩ crimine tm̃ extolli timuer[: modica est iustitia, & moriens ad purgatoria loca trãsibis. Si dignos pœnitẽtiæ fructus: Si necessitate cõtẽtus ex duab⁹ tunicis alterã dederis nõ habenti, & de escis similiter feceris: Si gloriam dei in oĩbus tuę ꝓtuleris: sufficiẽs est iustitia. Mox ouans transibis ad locum refrigerii & quietis. Si verearis oĩa opera tua & iustitias tuas vt pãnũ reputes mẽstruatæ & inutilẽ te seruũ reputaris arguis & castigas: Si de tua tibi etiã substrahas necessitate & q̃si vnã tunicã partiaris. Si nullã reputes gloriã tuã vel iniuriã: nisi dei gloriã vel iiuriã ei⁹: patet tibi regnũ cœlorum.

Quę ꝑ scribas & Pharisęos designent.

ℭNisi abũ. iust. &c. Scribę æmulabant̃ literã occidẽtẽ: furfure & nõ adipe satiati Pharisęi a cęteris separant̃ aĩales spũm nõ habẽtes. Notat̃ in scribis simulatio. Pręsũptio in Pha. Et videbant̃ abũ. iust. illi forsan aliis, illi sibi, neutri deo. Non ĩtrabitis inqt in reg. c. Vbi idẽ reges & cœli: reges sub rege regũ: cœli ĩ qb⁹ sedeat sapiẽtia. Reges vt vilia q̃q; & ĩdigna vel agere vel appetere regi⁹ anim⁹ dedignet̃. Cœli puri cõtra luxuriã cõtra auaritiã, alti firmi cõtra oẽꝫ leuitatẽ & ĩcõstãtiã, lucidi cõtra oẽꝫ ĩsipiẽtiã & seductionẽ. B

Cassianus.

Q; fraterna pax omni sit muneri præferenda. C
ℭSi offers munus t. a. al. & rec. f. &c. Intãtũ non vult nos dñs noster alteri⁹ despectui habere tristitiã vt si aliqđ aduersũ nos frater habuit nec munera nr̃a suscipiat, i. nec orões a nobis ꝑmittat offerri: donec de aĩo eius iuste iniuste ve cõtẽptã tristitiã celeri satisfactiõe tollam⁹. Neq; ei ait: si hꝫ verã q̃relã aduersũ te: sed si habet inqt aliqđ aduersũ te, i. si leue etiã aliqđ ac vile sit q̃ fratris in te, excitata fuerit cõmotio & hoc memoriã tuã subita recordatiõe pulsauerit: scias offerre te pcũ tuarũ spũalia munera nõ debere nisi prius qualibet ex causa ortã tristitiã de corde fratris tui benigna satisfactione depuleris.

Galfridus.

Q̄ꝫ qui peccat in spe:veniam demeretur.

D ¶Non exibis inde donec reddas nouissimum quadrãtem.Hoc autem poterit nunq̄:propter ea nunq̄ exibit.Q̄ꝫ si dominus ab ingrato,q̄d indulserat repetit,quando ei amplius aliquid quod petierit indulgebit.Quis nostrum si studiose quærit,in hac parte sibi timendū esse non inuenit?Cæterum super oīa,nisi fallor,causam se impietatis Pietas esse dolet.Quid enim tam impium, tam sacrilegum,q̄ quod multis est hodie tam commune:videlicet in spe peccare? Et q̄ iuste ei misericordiæ ianua clauditur:qui vt peccaret,ad ipsam confugere non veretur? Q̄ꝫ si vultis scire q̄ pauci sint qui sibi satis ab hoc discrimine caueāt,vel ex iis de q̄bus videt̄ ꝙ sine crimine viuant,inde etiam magni homines inueniuntur aliquando spernere minima,ꝙ remittenda facilius arbitrentur. Nimirum a grauioribus abstinent etiam cum molestia grauiori,ne difficilius remittantur.

Balduinus.

Q̄ꝫ oculus fidei lumen eripiat rationi.

E ¶Si oculus tuus dexter scandalizet te,erue eū & proiice abs te.In sacramento altaris fides & humana ratio cōpugnant.Et hoc agitur inter eas vt altera alteri oculum eruat.Nec est finis huius pugnę citra alterius excęcationem. Habet enim humana ratio oculum suum. Habet fides & suum.Oculus rationis quasi lippus est & sępe visibilia & ꝓpe posita videre nō potest Oculus autem fidei acutus est:quo inuisibilia dei intellecta conspiciūtur.Circa virtutem sacramenti mens hebet:oculus rationis caligat Oēs sensus corporis obtundit̄.Manus in contrectatione sedula,experientia gustus,oculorū intenta cōteplatio,nulla sua diligentia explorare nō possunt nisi ea quæ hmōi panis esse solent.Ratio consulta hoc respondet q̄d carnalibus cogitationibus persuasum habet, & corporeis sensibus exploratum.Oculus enim humanæ rationis inuisibilia dei comprehēdere nō potest nisi collyrio gratiæ inungat̄.Vero quo ꝙ lumine illustretur:de quo scriptum est.Præceptum domini lucidum illuminās oculos.

¶Si oculus tuus scandalizet &c.Hoc de oculo humanæ rationis non inconueniēter accipitur qui pietati fidei scandalum est. Vnde & merito eruendus est.Melius est enim vnum oculū sane fidei habentem ingredi ad vitam:q̄ duos oculos habentem alterum humanæ rationis,alterum fidei,mitti in gehennā.Quasi nēpe duos oculos habet qui humana sapientia ducit̄,& fidem tantū ex ea parte recipit vbi humanis rationibus consentanea ecclesię videt̄.Fides autē nostra maius testimonium habet q̄ ab humana ratione. Subnixa est eñ diuina auctoritate quę quidē summa ratio est omnē humanam rationem incōparabiliter superās:vtpote veritas & in veritate statuens vniuersa.

Galfridus

Quomodo intelligēdum sit Nolite iurare per cœlum.

F ¶Nolite iurare neq; per cœlum neq; per terram.Iurare est indubitanter asserere certam sibi securitatem promittere. Cum adhuc nesciat homo si sit dignus amore an odio.Sic iurare per cœlum est sine hęsitatione sperare salutem ob pudicitiæ cęlibatum. Terra est satisfactio pœnitentiæ Secunda quodāmodo tabula post naufragium:nec per illam iurare expedit, sed timere pariter & sperare, quia scabellum est pedum domini.Pedum sane duorū, misericordiæ & veritatis. Iurat per Hierusalē quę est ciuitas regis summi qui temere pręsumit de consortio & cōmunione congregationis.Iurat per caput suum qui propriis innitit̄ meritis,cum non possit vnum de capillis minimæ cogitationis suæ vel album facere gaudio spūali,vel nigrū tristitia salutari. Sit autē sermo vester est,est:non,non.Sit in gratulatione: sit in formidine.Nimirū est,est:non,non, verba sunt defendentium & accusantium cogitationem. Vtriusq; etiam repetitio non modo est confirmatio:sed affectionis expressio. Hinc desiderii & letitiæ:inde timoris & tristitiæ.

Petrus Rauen̄.

Q̄ꝫ a Christianis iracundiæ caminus debeat extingui in scintillis.

G ¶Dico vobis non resistere malo. Dico vobis vtiq; Christianis.Cum hoc dicit,vult nos vitia non recompensare vitiis,sed superare virtutibus & in ipsis adhuc scintillis irā extinguere: quæ si peruenerit ad totum furoris incendiū sine sanguine non sedatur.Ira vincitur lenitate,malitia bonitate calcatur.

Q̄ꝫ qui ictum palmæ non sustinet palmam victoriæ vulneribus non acquiret.

H ¶Si quis percusserit te in dexterā maxillā prębe illi & alteram. Hoc putat arduum qui q̄ta patientiæ præmia sunt non attendit. Nec potest vulneribus inuenire victoriam qui nec ictu palmæ acquirere vult coronam.

Cassianus.

Q̄ꝫ iniurias irroganti debemus ex animo consentire.

I ¶Si quis percusserit te in dexteram maxillam prębe ei & alteram.Subaudit̄ sine dubio dexte

ram.Q₃ alia dextera,nisi interioris hoīs(vt ita dixerim) facies nō pōt accipi. Per hoc penitus omnē iracūdię fomitē de pfundis cupiēs aię pe netralib⁹ extirpare.i.si exterior dextera tua ipe tū ferientis exceperit interior quoq₃ homo per humilitatis assensum dexterā suā prębeat verberandam cōpatiens exterioris hoīs passioni:& quodāmō succūbens atq₃ subiiciens corp⁹ suū ferientis iniurię,ne exterioris hoīs cęde vel tacitus intra se moueatur interior.

Petrus Rauennas.

Q₃ eleemosyna facta per iactantiā pauperi non tam consulat q̄ insultet.

6. K Attendite ne iustitiā vestrā faciatis corā hoibus.Et vbi est illud.Luceat lux vr̄a corā hoib⁹:Qui eñ pōt celare radiū solis:iustitię poterit occultare fulgorē.Hęc ergo cęlestis pceptio vult iactātiā tollere,auferre pōpā,ianē gloriā submouere. Iustitia.n.p se sibi abundat ad gloriā, spectaculū ppl'i fauorē hoim nō reqrit, a deo gēita cęlū expectat:ī oculis agit diuīa diuinis supnis virtutib⁹ īmixta. Sēp a deo solo vt glorificet,expectat.Sed hęc iustitia:q̄ ex deo ē:illa vero iustitia:q̄ est hypocrisis psentē rapit mercedē:nō cogitās in futurū: cęcat oculos cęca ipsa, nō vidēs vult videri:ppter quā cęcitatē Christus pręsenti sic inchoat in pręcepto.Attēdite:hoc est attēdite:ne gestiatis attendi:ne iustitiā vestrā fa.vi. hoib⁹. Quare?Ne videamini ab eis.Et si visi fueritis:quid? mercedem nō habebitis apud patrē.Et causam quare dixerit hoc,subdit.Cū facis eleemosynā, noli tuba canere ante te sicut hypocritę faciūt. Bene tuba,qa talis eleemosyna hostilis ē nō ciuilis,nō misericordię dedita s₃ clamori. Ostētatiōis nūdinatio,nō cōmerciū castitatis.Eleemosynā qsqs ostētat,insultat Fugiēda est hypocrisis,quę captu glorię verecūdiā pauperū nō releuat,sed fatigat: quę de gemitu paupis pōpā suę gloriationis inquirit, & suam laudem dilatat pauperis ex dolore.

Galfridus.

Q₃ eleemosynarū impensę afflictio corporis sit iungēda.

L ¶Cū facis eleemosynā nesciat sinistra tua &c. Quid est,nesciat sinistra tua:qd facit dextera: nisi ppterea nō vacet ipa!Mlt'i eñ sunt q pctā sua eleemosynis redimunt:& ppter beneficia quę impendunt: aspera sustinere refugiunt. Si ergo qa eleemosynā dextera facit: sinistra vacat ab abstinentia: nouit & bene attendit sinistra,qd facit dextera.

Petrus Rauennas,

M ¶Te autē faciente eleemosynā &c. De⁹ sic monendo culpat nō loca,sed vota:nō opa, sed sensum:studiū nō datorē,sibi dari vult qđ paupi dat.Vñ hō si deo fœneras testes hoīes nō reqras:fides arbitros non reqrit:qui credita diffamat vrit verecūdia debitorē. Da ergo secreto: vt qđ dederis nō sit oneris:s₃ honoris. Nesciat (inqt) sinistra.t.&c.Putas q̄ vult nescire alterū q hoc tui partē aliquā vult nescire. sicut nobis in dextera parte virtutes:ita nobis pars viciorū in lęua signat.In hoc ergo seculo fugiamus,quę a sinistris sunt: si in futurū a dextris desideramus assistere & audire. Venite benedicti patris mei pci.re.&c.

Bernardus.

Corde clamet ad dñm qui voluerit exaudiri. M

Pater noster q es in cęlis. Vt clamādū in oratiōe sibi nouerit hō:iter primordia suę orōnis ipm: quē oratur⁹ ē patrē in cęlis esse ptinus admonet:ꝙ videlicet & īpetu quodā spūs illo sibi iaculādā meminerit esse orōnē.Spūs est de⁹:& in spū clamet necesse est qsqs clamorē suū ad eū desiderat puenire. Sicut eñ in faciē hoīs respicit tanq̄ homo: sed magis intuetur cor: sic ad cordis potius vocē q̄ ad corporis aures eius.Hinc est ꝙ Moyses foris tacens,intus auditur.

De oratione dominica.

¶Pater noster q es in cęlis.Fidelis oratio:cuius ipa primordia diuinę adoptiōis & terrenę peregrinatiōis admoneant. Vt hoc sciētes ꝙ q̄diu nō sum⁹ in cęlo pegrinamur a dño: gemamus intra nos,patris psentiam expectantes. N

¶Sanctificetur nomen.Per qđ interim in nobis es dñe:p fidē in cordibus nostris habitans:quoniā nomen tuum inuocatum est sup nos.

¶Adueniat regnū tuū. Veniat itaq₃ qđ pfectū est,& euacuetur quod ex parte est.

¶Fiat volūtas.t.si.i.c.& i.t. Vt laus Hierusalē, stabiliatur in terra.Quid eñ modo est? Non quęrit angelus ab angelo gloriā in cęlo:& homo ab homine laudari cupit in terra.

Galfridus.De oratione dominica.

¶Pr nr̄ q es in cęl'.&c.Pręfatio breuis:s₃ efficax tāgit q̄tuor fibras mētis.i.affectiōes,lętitię & timoris,tristitię & desiderii.Siqdē dū recolimus patrē nos hr̄e deū:letitię cōceptiōe gaudemus. Sed nihilomin⁹ ad reuerētiā timor sollicitat,ne nos inueniat tātus pater indignos,degeneres, vel ingratos.Cū dicimus q es in cęlis,si nō desipimus,animū mordet tristitia: ꝙ nobis nedum inhabitet, sed longe peregrinemur a deo donec simus in cęlo.Nihilomin⁹ & merito cōcupiscimus fieri ciues cęli,immo etiā cęli:vt sit in nobis.Pater noster qui es in cęlis. O

Item. De oratione dominica.

P ¶Pater nr̄ &c. Nō dubiū quin ceteris ea p̄stet oratio quā dei virt⁹ & dei sapiētia Christ⁹ discipulis tradidit oratur[. Ne vereamur argui presumptionis: si deū patrē nostrū vocamus: qm̄ ipse nobis hūc patrē dedit, cuius ab æterno prius pr̄ extiterat. Ipse inquā fideles suos in cōmunionē huius filiatiōis asciuit: q ex vnigenito primogenit⁹ fieri nō despexit. Inde ergo audacia postulandi, & impetrādi fiducia est: qa & si nos vocati filii dei nō sumus: ille tn̄ seipsum negare nō pōt, oīno pater est q rogatur! Pater noster qui est in celis. Vere patronus efficax & misericors aduocatus, q interpellans ipse p nobis etiā ipsa nobis q̄bus ipi pariter supplicem⁹ orationis verba dictauit. Quid ni leuemus corda ad deū in celum cū dicimus Pater noster q es in celis! Sic prouocat aquila pullos ad volandum super eos volitans: qn̄ Mariā mittens magdal. Vade inquit dic fratrib⁹ meis: ascēdo ad patrē meū, & patrē vestrū. Sursum igit̄ corda nostra, sursum vota, sursum tendat affectio, sursum dirigat̄ oratio: qa sursum habemus patrē, sursum habemus patriā & patronū.

Petrus Rauennas.

Q; orationē longam non sustinet cui tardum est prebuisse.

Q ¶Pater noster q es in cel̄. Christus breuiter orare docet, quia cito vult postulata prestare: aut quicqd petentibus dedit: aut in respōdēdo quā facit morā qui in dictandis precib⁹ vota. Totū siquidē prestare voluit qui sua se prece voluit supplicari. Et idcirco totā petēdi formā paucis aptauit verbis: qa cū patrē postulat, multa prece filius nō laborat. Sicut em̄ necessitas petere cogit gēitū: ita vrget charitas tribuere genitorē. Deniq; qd ē magis tremēdū: q̄ se dedit terr[de⁹, aut q̄ nos dat celo! q̄ societatē carnis itrat ipse, aut q̄ nos consortiū facit diuinitatis intrare! q̄ suscepit pauptatē nostrā: aut q̄ nos facit heredes suos sui vnici coheredes!

Q; maculam celo inferat qui celesti origini nō respondet.

R ¶Qui es in celis. Terrā ergo nesciat, amorem carnis ignoret, patrē pulueris nō requirat, nil in se vitiis licere pmittat: q deū patrē celestem repetit ad naturā: vt q se dei filiū credit, actu vita, morib⁹, honestate tanto generi r̄ndeat: ne iterū ad terrena descēdens ad ipsam tāti genitoris tēdat iniuriā. Viue ergo vt fili⁹ dei, & ne celo maculam inferas: & celesti generi degener appareas si aliqd gesseris inhonoste.

Cassianus. De oratione dominica.

S ¶Pater nr̄ q es in cel' &c. Videtis qualis forma oratiōis sit nobis pposita, in qua nulla diuitiarū petitio, nulla mēoria dignitatū, nullā corporee sanitatis seu tpalis vite mētio cōtinet̄. nihil em̄ caducū vult a se: nihil vile: nihil tpale eternitatū cōditor iplorari. Itaq; magnificētie eius atq; munificētiæ maximā irrogabit iniuriam quisqs sempiternis petitionib⁹ p̄termissis, trāsitoriū aliquid & caducū ab eo maluerit postulare, & offensam poti⁹ q̄ ppitiationē iudiciis sui vilitate orōnis incurrit. Pater nr̄. O felix oratio in qua mens familiarissime velut p̄ri pprio peculiari pietate colloquit̄. Panē nostrū quoti. da nobis hodie. Cū dicit quotidianū ostēdit q̄ sine ipso nequaq̄ vllo die sp̄ualē vitā cape valeam⁹. Cū dicit hodie, ostēdit eū quotidie eē sumēdū & hesternā p̄bitionē ei⁹ nō sufficere: nisi nobis hodie silr̄ q̄q; fuerit attributus. Et dimit. no. d. n. s. & . n. d. d. n. Secur⁹ hui⁹ orōnis fiducia de suis admissis veniā postulabit qsqs remissus erga suos dūtaxat nō erga dn̄i sui extitit debitores.

Bernardus. vnde supra.

¶Adueniat regnū tuū. Regnū hoc necdū ex toto peruenit in nos: quotidie tn̄ paulatim aduētat: sensimq; in dies magis ac magis dilatat terminos suos, in his dūtaxat quorum per dei adiutoriū interior homo renouatur de die in diem. inquātū em̄ regnū gratie dilatatur: intātū peccati potestas minuetur. T

Ricardus.

Q; aliter a perfectis: aliter ab imperfectis iniurie dimittantur.

¶Dimitte nob debi. nr̄a &c. O ifelix p̄sumptio irā dei aduersum se p̄cib⁹ puocare. Hō hoi reṡuat irā: & a deo querit misericordiā. Sūt autē q̄dā impfecti: quoꝝ impfectioni: sicut dicit Augustin⁹, diuina miseratio cōdescēdens cōcedit vt saltē tūc debitorib⁹ suis dimittāt cū ipsi debitores indulgētiā ab eis sibi dari postulāt. Perfectorū autē est oīa oībus corde puro, vultu iocundo sine restauratione rerū, sine satisfactiōe iniuriarū: & sine cunctis precibus suis debitoribus indulgere: insuper & sua tribuere: & obsequia charitatis exhibere. V

Hugo de sancto Victo.

Q; gule vitium specialiter tētatio nominetur.

¶Et ne nos inducas in tētationē. Hec petitio cōtra vitiū gule opponit̄. Idcirco aūt sp̄aliter hec pestis tētatio appellat̄: qa cetera vitia lōge sunt a natura hūana & ob hoc q̄to min⁹ rōnis prefe rūt, tāto min⁹ tētatiōis adducūt. Tētare etem̄ est callide expiri: & quasi blandis q̄busdā conatibus p̄missis ante violentā impulsionē p̄bare qd̄ estimari possit de illo qd̄ dubiū est. Appetitus itaq; edēdi: qa p insitā necessitatē dominat̄ X

tāto efficacius quicqd adducit iugiter q̄tomi nus pōt repelli. Itaq; tētat vitiū blande p necessitatē tāgens, si forte p illam emollire possit animā ad supfluitatē, vnde nō petim⁹: vt ad illam quod est impossibile, nō veniam⁹, sed tantūmodo vt in illam nō inducamur.

Qz qui seruire deo renuit, seruus efficitur vitiorum.

Y ¶Libera nos a malo. Hęc petitio cōtra luxuriā dirigit. Ecce ad quē finē venit supbia nr̄a! Diu eram⁹ soli oīm dn̄o seruiētes, sed supbia suadēte, cōtra ip̄m ceruicē exexim⁹ & statī serui facti sum⁹ ēt vitiorū. Ecce ad te de⁹ clamam⁹ captiui q te cōtēpsim⁹ libi. Ecce q̄lē dn̄m cōtēpsim⁹ ecce q̄li tyrāno seruim⁹! Turpitudo tenet nos captiuos, vt nr̄a presumptio cōfundat. Libera ergo a malo: gl'ia tua, nostra miseria. Vere malum est hoc dn̄e, & nō sicut cętera mala: crudelius psequitur, profundius nocet, efficacius lędit, blanditur vt fallat, lenocinat vt perimat. Mentitur dulcedinē vt amaritudinē infundat. Ideo difficili⁹ vincit, tardius extirpat nr̄is desideriis: aduersum nos pugnat ad mortem, blandiente dulcedine, ipsam etiā penetrat voluntatem: & vt postmodū toti dominetur naturæ, ipsam rationē violenta quadam pestiferę delectationis psuasione inclinat.

Petrus Rauennas.

Qz hypocrisis vitiū de remediis morbos creat.

3. Z CVm ieiunatis nolite fieri sicut hypocritę tristes. Hypocrisis subtile malū, secretū vir⁹, virtutū fucus, tinea sanctitatis, aduersa oīa palā: impugnāt & cauent tam facile q̄ vident. Hypocrisis sua stimulatiōe arte crudeli virtutes detruncat mucrone vitiorū: ieiuniū ieiunio pimit: oratiōe, orōnē vacuat: mīa miseratiōnē psternit. Hypocrisis cognata febri, frigido poculo ppinat ardorē. Exterminā̄t facies suas &c. Hypocrisis dum cupit captiuare oculos: oculis fit ipsa captiua: deniq; si facies ipsa exterminat ornamentū corporis qd̄ manebit! Si lumē qd̄ in te ē tenebrę sūt: Ipsę q̄tę erūt! Proinde cauēda ē pestilentia q̄ de remediis creat morbos, cōficit de medicina languorē. Sit ergo nostrū de simplicitate ieiuniū ignotū (q̄tū in nobis est) hoī⁹, deo notū. Thesaurū nāq; q nō abscōderit pdit. virtutes pditę nō manebūt. Virtutes sicut pditores suos deserūt: sic suos instant custodire custodes.

Bernardus.

Qz corpali ieiunio mētis hilaritas sit iungēda.

A ¶Cū ieiunas vnge caput tuū. Mira dignatio. Caput nostrū Christ⁹ est: quē vnxit pr̄ prę participib⁹ suis accumulans sup eū vniuersa charismata benignitatis māsuetudinis suauitatis: abūbantius replēs eū visceribus misericordiæ: & muneratiōis. Vnctū deniq; misit ad nos quē nobis exhibuit plenū gr̄ę & pietatis. Sic a prē vnctū est caput nostrū & nihilomin⁹ vngi postulat & a nob. Cū ieiunas vnge caput tuū. Itane aquā petit a riuulo fons indeficiēs! Petit sine dubio aut certe repetit magis. Ad fontē em̄ vn̄ exeūt, flumīa redeunt vt iterū fluāt. Nō vero vt min⁹ habeas qd̄ dederat, repetit Christ⁹: sed ne tibi pereat qcqd ad eū referre volueris. Siquidē & fluminis aqua si stare cœperit cōputrescet & inūdatiōe facta supueniēs repellet: Sic plane sic gr̄arū cessat decursus, vbi recurs⁹ nō fuerit, nec mō nihil auget ingrato: sȝ qd̄ acceperat ei vertit in pniciē. Fidelis aūt in modico cēset dign⁹ mūere ampliori. Vnge igit caput tuū refundēs in eū q supra te est qcqd in te ē deuotiōis qcqd delectatiōis qcqd affectiōis. Vnge caput tuū: vt si qua in te est gr̄a referat ad ipsum nec tuā quęras gloriā: sȝ ipsi⁹. Vngit em̄ Christū q bon⁹ ei⁹ odor ē i oī loco. Memēto sane aduersus hypocritas hūc pcessisse s̄monē. Nolite fieri sicut hypocritę tristes, nō oīmodam nobis tristitiā interdicit: sed q̄ in facie est corā hoīb⁹: aliogn cor sapiētis vbi tristitia. Tristitia hypocritarum nō in corde, sed in facie est: exterminant em̄ facies suas. Nota q̄ nō dicit nolite esse sicut hypocritę: sed nolite fieri: hoc ē fingi. Sic qppe vulgo dicit: tristē se facit, aut magnificat se & filia: q̄ simulationis sunt nō veritatis. Tu autē cū ieiunas &c. Exterminat em̄ faciē: tu lauare iuberis. Est autē facies quę in facie est cōuersatio: hāc fidelis Christian⁹ lauat ne qd̄ offēdiculū pbeat intuēti: hypocrita magis exterminat dū singularia magis & inusitata sectat. Sed nec caput vngit: cui⁹ affectio elōgat a Christo & vanis fauorib⁹ delectat. Vngit poti⁹ semetipsum: vt pprię fragrātiā opiniōis respgat: aut certe qa manifestū est nō esse caput hypocritę Christū, nec suū qualecūq; caput vngere pōt cui⁹ mēs nō ppriæ testimonio cōsciētię: sȝ adulationib⁹ demulcet. Exterminat em̄ facies suas. Vides q̄ breui sermone hypocritas & singularitatis notat & arguit vanitatis. Vide etiam q̄ paucis, & corā deo suadeat bona & coram hominib⁹ puidere. Vnge. c. t. &. f. t. l. hoc est sic te irreph̄ēsibiliter foris exhibe vt diuinā tibi cōciliare studeas gratiā, & ante oculos hūanos nō ppriā quęras gloriā: sed auctoris. Pōt tn̄ & alio mō lota facies cōscientia pura, & vnctū caput intelligi mens deuota. Qd̄ si id: pbas aduersus duplex vitiū qd̄ maxīe solet appetere ieiunātes hęc duo verba ablutiōis, & vnctiōis dicta vidētur. Alius em̄ ieiunat studio vanitatis & huic

dicitur,faciem tuā laua. Alius cum impatiena tia & rācore, & huic opus est vt caput vngat. Est autem caput istud mens interior,quæ tūc vngit̄ ieiunio cum spūaliter delectat̄ in eo. An tibi nouū videt̄ vt dicam⁹ caput vngi ieiunio? Ego plus dico,etiā & impīguat̄. Nūq̄ ne legisti vt alat eos in fame? Est ergo ieiuniū corporis capitis vnctio:& carnis inedia:refectio cordis. Quidni dixerim vnctionē quę & medet̄ vulne rib⁹ & exaspatas cōsciētias lenit? Emat hypocri ta ieiunio suo oleū pctōris:ego meū nō vendo ieiuniū:ipsum mihi est oleū quo vngar. Vnge caput tuū inquit ne forte qd murmuris, aut impatientię subeat:nō solū autē:sed & gloriare in tribulatiōibus tam absq̄ oī studio vanitatis vt sit etiam facies mūda ab oleo peccatoris.

Petrus.Rauennas.

Q: homo securus dormiat q sua domino cōmendauit.

B ℂNolite thesaurizare vobis in terr[a] &c.Quid tā paternū qd sic veniēs de amorē qd tā puidum cōsiliū. Nihil tibi perire vult q tua in thesauris cęlestib⁹ vult reponi. Q: securus dormit q deū suorū meruit habere custodē. Q: nescit curas q̄ nō est anxius q̄ caret fastu seruorū qui sua patri seruanda cōmendat? Pater q dat sua filiis,cōmēdata nō minuit filiorū. Tineę nō excludūt caustra,sed claudūt, & generāt,nō repellunt,rubiginē nutriūt,seruata nō vitāt: qa qd de re nascit̄ nō vitat̄. Vbi ē necessitas fures deesse nō pñt. Qui ergo īter tineas,rubiginē, fures,sua ponit:exponit q̄ sua sunt nō reponit. Qui ergo vult auaritiā vincere diuitias subro get nō expectet. Fidelr nāq̄ p manū paupis ad dñm,Deo fideiussore,portant̄. Man⁹ siqdē pau peris,Abrahę sinus:vbi qcqd accepit mox repo nit manus paupis ī gazophilaciū Christi:qa qc qd paup accipit,Christ⁹ acceptat. Da ergo pau peri terrā,vt accipias cęlum:da nūmū vt accipias regnū:da micā vt accipias totum

Bernardus.

Vnde dicatur simplex oculus,vnde neq̄.

C ℂSi oculus tuus &c. Non est oculus vere simplex qui fallit̄. Fallit̄ autē tam q dicit bonū malū q̄ q malū bonū putauerit. Ego vero vt interior ocul⁹ vere simplex sit,duo illi arbitror esse necessaria:charitatē in intētione,in electiōe veritatem. Nam si bonū diligat:sed verū nō eligat,habet qdem zelum dei:sed nō secūdū scientiā,& nescio quēadmodū iudicio veritatis vera possit esse cū falsitate simplicitas. Estote inquit prud.sicut ser.&.s. Premisit ergo prudentiam sine qua neminē satis esse posse simplicē sciret. Quō deniq̄ vere simplex erit oculus cū ignorantia veritatis? Aut vera pōt dici simplicitas quā simplex ignorat veritas. Patet ergo laudabilē illā & a dño laudatā simplicitatē absq̄ his duob⁹ nō cē bonis bēiuolētia atq̄ prudētia:vt ocul⁹ cordis nō solū pius q fallere nolit: sed & caut⁹ sit:q falli nō possit. Cęterū sicut oculū simplicē duo ista faciūt bona.s.amor boni & cognitio veri:sic neq̄ oculū duo e regiōe mala cōstituūt:cęcitas,q̄ fit,vt veritatē nō agnoscat:& puersitas,q̄ fit vt diligat iniqtatē. Porro īter hęc duo bona,& illa duo mala,duo sūt media. Vnū bonū p qd ocul⁹ iterior,etsi falli q̄at ignorātia veri:zelo tñ boni fallere pœnit⁹ nō cōsentit. Alterū vero malū qd licet veri notitiā nō īpediat: amorē tñ boni prę malitia mīme sentit. Et qm̄ oīs res meli⁹ diuisiōe innotescit: scdm hoc duplex malū & illud geminū bonū quadrifariā diuidam⁹ oculū cordis:in bonū,& meliorē,in malū,& peiorē. Est q bonū diligit & malū nescius agit:hui⁹ bon⁹ ē oculus qa pius:nō tñ simplex qa cęcus. Est q bonū & libēter agit & prudēter itelligit. Hui⁹ oculū merito simplicē dixeri cui nec zel⁹ bon⁹ desit:nec sciētia hūc oculū reqrit cū respicit sup filios hoīs:vt videat si ē ītelligēs aut requirēs deū. Est ecōtrario q bonū minime diligēs ex malitia qdem puersus est:sed sapiēs, vt faciat malū p ignorantiā cęcus nō est. Quē ideo necdū appellaueri neq̄ q̄ vnū ei, licet ad suū malū,nō desit bonū.i.sciētia. Sed est q bonū forte qd nō diligit,agit: cui nō incōgrue id qd dicitur neq̄ assignauerim: eo q̄ neutro careat malo nec cęcitate.s.nec puersitate. Dicit̄ siquidem neq̄ quasi nequaq̄:vt hunc solūmodo appellauerim neq̄ q nequaq̄, hoc est in nullo pœnit⁹ appareat bonus:sed sit vtroq̄ bono vacu⁹ .i.tam veri notitia q̄ beniuolentia.

Galfridus.

Q: nō sit magnopere p tēporalib⁹ supplicādū.

ℂNolite solliciti esse,dicentes qd māducabim⁹ &c. Parua sunt quę ad vsum ptinēt hui⁹ vitę vt est sanitas corporū,tranquillitas tēporū,rerū facultas:& hęc tam postulanda tenuiter vel de superfluo penitus expectanda, q̄ expetenda sint. Affectuosius autē in eis petitionib⁹ supplicādū:in qb⁹ causa agit̄ aīarū. Cū videlicet & qs auferri sibi postulat periculosam q̄libet tentationem,vel conferri boni alicuius opis facultatem:seu cū differri exitū suū aut quęrit ob studium pœnitentię: at forte quęrit̄ ob disideriū vitę. Siquidem scire debemus etiā in his omnibus quoniam qd orādū sit sicut oportet nesciamus,ad obtinēda quę huiusmodi sunt flagret anim⁹: eo tamē moderamine coercenda nobis affectio, & oratio dirigēda:vt ipsius cōmittat̄ arbitrio:q solus nouit qd nobis expediat ad sa- D

lutē.Est aliud petitiōis genus:in quo iam cōditio nulla admittit.Neq; em̄ cū hesitatione aut ambiguitate petendū,quod petendū necessario ad salutem.Hoc affectu charissimi & eiusmodi plena animi intētione postulemus in saluatoris nomine a pr̄e misericordiā indultricem,gratiā adiutricē,gloriā cōsummatricē.Nimirū in his tribus, affectuosissima illa sacerdotis versatur oratio:cū percepturus dn̄ica sacramenta & quidē opportune supplicat illi vt liberū sese a peccatis,& ipsius obedientię mādatis & in perpetuū sibi faciat adherere.

Petrus Rauennas. Q̄ sit miserum suspirare terrena cui cælestia promittuntur.

E ¶Nolite solliciti eē dicētes &c.Quis rex deuotis militibus debitā nō ꝓcurat annonā? Quis dn̄s fidelib⁹ suis iusta cibaria nō mīstrat?Quis pater nō dat filiis?Si ergo nobis deus & rex & dn̄s & pater est,qd negabit?Stipēdiis suis militās derogat miles regi, suis viuēs sūptib⁹:dn̄s seruū accusat:ꝓ se sollicit⁹ fili⁹ culpat sup̄stitē patrē.Noli ergo hō exacerbare patrē.Noli ergo homo exacerbare deū ꝓ te,taliter cogitādo. Quia & iustitia regnātis & dn̄antis studio & generātis affectu in se totā tui recepit sollicitudinē refudit:& causam,dicēdo.Nolite solliciti eē.&c.Et vere:o nephas q̄tū:o q̄ miserū:o tota infelicitate dignissimū q cū donet regno,suspirat panē,cū induat immortalitatis gl'ia, plāgit corporis vestimētū,geminę infelicitatis cōscius: nec credit fieri se felicē:& i terno nutrit⁹ in puluere cęli incolam dubitat se futurum.

Hugo de sancto Victo.

Q̄ iudicii n̄ri qualitas de n̄ra pēdeat volūtate.

7. F Nolite iudicare & nō iudicabimini. nūqd si iniquo iudicio iudicabūt iniquo iudicabunt?absit.nulla quippe iniqtas apud deū.Sed ita dictū est in quo in.&c.Tanq̄ diceret in qua volūtate bn̄ feceritis in ipsa liberabimini,vel in qua male in ipsa puniemini.

Quō itelligēdum sit:in qua mēsura &c.

¶In qua mensura mēsi fueritis &c Qd̄ feceritis patiemi:nō vt si qs stuprū fecerit hoc etiā patiatur:s; qd̄ pc̄ō isto fecit legi, hoc ei lex faciat.i. qa legē talia ꝓhibētē de sua vita abstulit,auferat eū ēt ipsa lex de hoīm vita quā regit.vel in qua mensura &c. vt q ęternā voluit h̄re pc̄i ꝑfectionē,ęternā inueniat vindictæ seueritatē.

Bernardus.

Q̄ superbia trabis nomine censeatur.

G ¶Hypocrita eiice primū trabē &c. Trabes in oculo grādis & grossa:sup̄bia in mēte est:quæ quadā corpulētia sui:vana nō sana:tumida nō solida oculū mētis obscurat: veritatē obūbrat: ita vt si tuā occupauerit mētē, iam te videre, iam te talem qualis es vel qualis esse potes nō possis sentire:sed q̄lē te amas,talem te vl' putes eē vel speres fore.Quid em̄ aliud ē sup̄bia q̄,vt quidā sc̄tūs definit,amor ꝓprię excellentię? Vñ & nos possumus dicere ꝑ cōtrariū: humilitatē ꝓprię excellentię esse cōtēptū. Amor vero sicut nec odiū,iudiciū veritatis nescit.

Q̄ via vitę tripliciter dirigatur.

¶Arcta ē via q̄ ducit ad vitā. Hęc via tripl'r distinguit,alia ē em̄ sanguiea,alia purpurea, alia lactea,sanguiea i martyrib⁹: q in sanguie agni suorū corpoꝝ indumēta lauerūt. Purpurea in cōfessorib⁹:q in sua carne vestigia dn̄icę passionis exp̄sserūt ꝑ abstinētiā.lactea i virginib⁹ q̄ in seipis puritatē āgelicę cādidatū & virtutes sc̄timonię cōsecrarūt:& ꝑ viā mūditię ad āplex⁹,& thalāos veri sp̄osi virtutū pēnis felicit euolarūt. H

Cassianus. Q̄ perfectio sit paucorū.

¶Arcta est via q̄ ducit ad vitā.Considera te de paucis & electis effectū. Et ne exēplo ac tepore multitudinis refrigescas. Viue vt pauci: vt cū paucis merearis iueniri i regno dei. Multi em̄ sunt vocati,pauci vero electi. Et pusilli⁹ ē grex cui cōplacuit p̄ri hereditatē dare.Itaq; nō leue noueris esse peccatū:perfectionē ꝓfessum quēpiam:ea quę sunt imperfecta sectari. I

Isaac.

Q̄ īpossibilitati n̄rę diuina pietas se cōformet. 8.

Cum descēdisset Iesus de mōte.In mōte sequūtur,discipli alacres& prōpti, sp̄ū feruētes.Descēdētē mors & carne grauis turba pręstolat.Dn̄s Iesus oīm saluator oib⁹ oīa sic efficit: vt hūilib⁹ humilior,excelsis sup̄ior vbiq; ieniat.Sic se iclināś vt adulterio dep̄hēsam aīam a dęmonib⁹ accusatā liberet,q̄ ten⁹ digito scribat in terrā: ipse digito dei formans,terra de terra:ꝓpter terrā.Sic se erigens vt ascēdat ēt sup Cherubim ibi volet ēt sup pēnas vētorū:vniuersorū.s.supgrediēs iustoꝝ virtutes,& cōtēplatiōes angeloꝝ.Ipm itaq; & vallē i quā descēdit:& planū ꝑ qd̄ cū turba gradit & mōtē in quē ascēdit:mō cū oib⁹ discipliś:mō cū paucis: mō solus orare patrē, intelligo. Ipse em̄ totū,qd̄ deus est,existens:totū qd̄ homo est permanēs:nec supra se pōt ascendere:ne deum excedat:nec ifra se descēdere,ne iumētum fiat. Ipse sancta & sublimis scala quā dormiens peregrinus vidit.Nam incola forte: & vigilans nō videret ad deum a terra erecta,vel ad terram a deo porrecta : quando vult per se, in se quo eum,nunc pauci, nunc plures,nunc hoīm nemo sequi potest,ascēdere.Beata anima quę dominū Iesum ꝑ oīa sequi pōt,currēs post odorē vnguentorū suorū:quocūq; ierit,sursū ascēdēs ocio contēplationis:deorsum descēdens officio K

charitatis:ip̄m seq̄ns ad subiectionē seruitutis, ad amorē pauptatis, ad patientiā famis & sitis & fatigatiōis, opationis, plorationis, orationis, cōpassionis, & deniq̄ passionis q venit obedire vsq̄ ad mortem & ministrare nō ministrari: & dare nō aurū nō argētū: sed cōsilium & auxilium multis: & animā suā p̄ multis.

Quę sit forma perfectę vitę.

M ¶Hęc ergo forma sit viuēdi, cogitatiōe & auiditate in illa pr̄ia cōuersari cū Christo, in erūnosa pegrinatione nullum charitatis officium recusare Christo: videat aīa cōtēplatiōe veritatis speciē suā supra se, visitet caro officio charitatis speciem suā iuxta se, & neutra peccabit in se. Visitans inqt speciē tuā nō peccabis. Si ergo viderit caro speciē. s. ēt īfra se, nō abhorreat, nō refugiat: nec ab obseq̄la & tactu refugiat pietatis. Nunq̄ em̄ melius videre merebit aīa p veritatem speciē suā supra se: q̄ si se inclinet caro per charitatē ad suam speciem infra se.

Quāto affectu agēda sint opa pietatis.

N ¶Ideo diuina sapiētia medicina pariter & doctrina: q̄ solo verbo potuit leprosum: tactu curare maluit: vt tu nō q̄ facili⁹: sed q̄ affectuosi⁹ potes, bn̄ficiū impēdas: opus pietatis ipleas nihil abhorreas, illū semp attēdens p̄pter quē facis. Ille em̄ semp pulcher ē: semp mūdus: semp honestus: semp dignus in oī p̄sona loco & ope.

Item Homilia vnde supra.

O ¶Cū descēdisset Iesus de mōte &c. De⁹ mōs ē: & hō vallis: forma dei mons est & forma serui vallis. Cum ergo descendisset de cęlo ad terrā sequi eū iam poterāt turbę quę eū expectabāt quę sine ipso quo vadit, ire nō poterunt. Quo tū eos ducit: primū qdē ad sanandū leprosum q̄d fortasse ipsi erant & nesciebant.

De triplici infirmitate.

P ¶Prima ęgroti incōmoditas est sanitatē nō habere. Secūda infirmitatē nescire. Tertia medicinā nō quęrere. Quarta oblatā negligere. Coram male sanis bene infirmus sanatur, & agnoscens peccatū suū prius dicit vt iustificet. Iust⁹ em̄ in primis accusator est sui. i. in prīcipio iustificationis sue accusat se. i. accusando incipit esse iustus.

De tribus partibus iustitię.

Q ¶Prima enim pars iustitię peccatoris est delicti accusatio. Secūda correctio. Tertia obseruatio obseruabo in. m. Ideo veniēs leprosus prius loquitur. Dn̄e si vis potes me mundare. Duo cōfitetur sui immūditiā, dei potētiam. Tertiū implorat. s. beniuolentiā: laudans inuocat dn̄m & ideo a lepra dimittit̄: laudās potētiā inuocat gratiā. Oīs q sic inuocauerit nomē dn̄i saluus erit. Et audiet volo mūdare. Sequit̄. Vide nemini dixeris: sed vade ostende te sacerdotib⁹ &c. Quid est hoc? a Christo mundat⁹ poterit Christi laudes tacere? Laudauit potentiam inexpertus, exptus gratiā. Deniq̄ cur a Christo sanatus: mittitur ad sacerdotē. Sed audi.

Quāta sit dignitas sacerdotum.

¶Cū despōsasset sibi Christ⁹ eccl'iā īfirmā, opś humilē, excelsus ancillam facit reginā. Qui retro erat sub pedib⁹ assumpsit ad lat⁹. De latere em̄ eius exiit vn̄ eā subarrauit. Et pr̄is oīa filii sūt: & q̄ filii patris cū sint naturalr̄ vnū, sic oīa sua dedit spōsus spōsę: & oīa spōsę cōicauit sibi q̄ cū seipso & pr̄e facit vnū. Spōsus itaq̄ cū pr̄e vnū & cū spōsa vnus, q̄d in spōsa repit alienū: abstulit: affigēs illd̄ cruci: q̄d naturale & p̄priū assūpsit & induit: q̄d suiipsius p̄priū & diuinū cōtulit: abstulit diabolicū: assūpsit hūanū: cōtulit diuinū. Sūt itaq̄ oīa sponsi sponsę: & honor cōfessionis & potestas remissiōis. Vade ostende te sacerdotib⁹ &c. Neq̄. n. min⁹ sunt soli⁹ Christi si ecclię sed nō sunt toti⁹ Christi si nō ecclię. Memini igit̄ dicat sanatū se pcōr eē cū int⁹ gemuerit vbi sol⁹: sed nō tot⁹ Christ⁹ dimittit. si ostēdere se sacerdoti cōtēpsit cui dispēsatio credita ē remissiōis, & ob hoc hōr debet̄ cōfessiōis. Nā si dixerit: lepra iam redit, & īmūdior iam merito dicit̄ a quo mūdator cōtēnit̄, q sub hac cōditiōe mūdauit vt mūdū se leprosus nō diceret: nisi se sacerdoti ostēderet, & mun⁹ offerret Sicut em̄ dimissa dimittēti nō redeunt: sic cōdonata intus, foris cōtēnēti cōfiteri, nil p̄sunt. Sicut qui nō honorifi. filium nō ho. patrē qui misit illū: q nō honorificat spōsam nō honorificat filiū q suscepit eā. cuius vtiq̄ contēptus in toti⁹ redūdat īiuriā trinitatis. Nihil ergo ecclesia pōt dimittere sine Christo: nihil vult Christus sine eccl'ia: nihil pōt ecclesia nisi penitēti. i. quē Christus prius tetigerit: nihil vult Christ⁹ dimissum suare ecclesiā cōtēnēti. Oia p se pōt ops Christ⁹. s. baptizare: Eucharistiā cōsecrare: ordinare: pc̄tā dimittere, & sīlia: Sed nihil vult sine spōsa, humilis & fidelis spōsus. Quod igit̄ de⁹ cōiunxit homo nō separet. Noli caput turturis prorsus abrūpere. Noli caput corpori detrūcare. Nō em̄ decollari voluit Christus: sed cruce extēdi, distendi, suspendi: vt ima summa, media copularet. Noli ergo corpori caput subtrahere vt nusq̄ tot⁹ sit Christ⁹. Neq̄ em̄ tot⁹ Christ⁹ sine ecclesia vsq̄: sicut tota ecclesia sine Christo nusq̄. Propter q̄d dicit. Nemo ascēdit in cęlum nisi q descendit de cęlo. Iste est solus homo qui peccata dimittit.

R

Petrus Rauennas.

Q; seruus Christi stare debeat non iacere.

S ¶Domine puer meus iacet in domo paralyticus. Videtis Cēturionē: anteq̄ discipulat⁹ subiret officiū locū magisterii fuisse sortitū. Prębet eñ petēdi formā: dat normā credendi q nōdū Christianę scholę ingressus est disciplinā. Dñe inqt. Puer me⁹ &c. q vocat, dñm suā fatet fidelē fuitutē. Et quō hic cēturio q sic agnoscit dñm puerū suū ausus est pfiteri quasi nesciens serui peculiū ad dñm ptinere, aut ignorat cōia q docet tam pfunda tā secreta. Puer me⁹. Meū dico qa iacet. Si tu⁹ eēt dñe nō iaceret. Ecce nūc inqt bñdicite do. oēs ser. do. q sta. &c. Nō q iacetis vt tuus sit surgat, vt tibi seruiat iam sanet: nā si qñ seruis tuis aduersa pueniunt nō sunt illis necessitatū causę: sed sunt certe victorię.

Bernardus.

Q; qui subiici nō cōfundit iure aliis pponat.

T ¶Et ego homo sum sub potestate &c. Nō iactabat cēturio potestatē quā nec solam ptulit nec priorē. Dicitur⁹ qppe hñs sub me mi. Pręmisit hō. sine ptāte, prius se agnouit hoiem q̄ potestatē. Agnouit inq̄ se hoiem homo gētilis hō inqt sum: & homo sub potestate. Iā qcqd inferas suspectā nō hēbit iactātiā. Pręmissa siqdē est humilitas ne altitudo pcipitet: nec iuenit arrogantia locū, vbi tā clarū insigne hūilitatis pręcesserit. Reuera qa nō cōfusus est de subiectione: iure ex prelatione meruit honorari.

Petrus Rauennas.

Q; nautę peritiā nō pbat serenitas s; tēpestas.

V ¶Ascēdēte Iesu in naui &c. Vbi Christ⁹ ecclię suę nauē mare seculi trāsfretatur⁹ ascēdit, gentiū flabra, Iudęorū turbines dęmonū nebulę sic ruerūt, vt totius mūdi fieret vna tēpestas regū spumabāt vndę sequiebant tēpestatū fluctus, sonabat rabies traditorū: ppłorū gurgites rotabant: pfidię notabant scopuli mugiebāt. littera Christiana lapsorū naufragia vexabāt. Et erat toti⁹ mūdi vnū discrimē vnūq; naufragiū. Tūc discipuli accedunt ad dñm. Suscitatus a discipulis Christus mare: hoc est mūdum corripit: tranquillat orbē. Reges mitigat, potestates placat, sedat fluctus cōponit populos Romanos efficit Christiāos, & ipsos quoq; executores Christianę fidei reddidit q fuerāt persecutores nois Christiani. Gubernatoris nāq; peritiā nō pbat serena tēperies: sed pcellosa tēpestas blandiente aura nauem regit vltimus nauta: in confusione ventorū primi quęritur ars magistri.

Q; Christi odor paradisi nostro nos quęsierit in foetore.

X ¶Occurrerūt ei duo habētes dęmonia, de monumentis exeuntes. In monumētis sedē fecerāt mortis auctores. attēdite quę sęuitia, qs furor, quę rabies dęmonū erga genus humanū: q̄uis breue tēpus hoim ferre nō possunt. contēti nō sunt homies mori: sed viuos gestiunt sepelire: sed sepulchris mādāt vt hoies redigāt in sepulchra tūc hoies ad pręsentiā Christi exeunt de monumētis & versa vice captiuos ferūt a qbus fuerant captiuati. Quid nobis & tibi fili dei. hoc est dicere. Vitę auctor, qd tibi cū mortuis? habitator celi qd tibi cū sepłchris? odor paradisi qd tibi cū foetore. Quos de cęlo eiecisti: quos de padiso exclusisti, qbus nūc tollis vrbes regiones hitabiles negas, pmitte nos habitare in sepulchris. Etsi nos psecutione tāta digni sumus tu tāta dign⁹ nō es iiuria. Quid nobis & tibi? Quid? qđ iudici: & reo qđ regi, & desertori. qđ nobis & tibi fili dei. Hoc dicūt possessori fures: hoc dño prędones, tenēt spolia, prędā gestāt: Et quid sibi cū eo sit q sua reposcit interrogant. Quid nobis & tibi fili dei? Vt reddatis hoies mūdū restituatis auctori: & veniente creatore sciatis vobis in creaturas āpli⁹ nil licere. Quid nobis & tibi fili dei? Et vobis cū hoibus qd? Venisti ante tps corri. nos: agnoscūt deū iudicē cōfitētur: clamāt iudiciū se debere & pscribūt de tpe. Malis patiētia breuis bonis vltio tarda. Qđ lędēris longū est: angustū est ad lędentes.

Q; maligni spiritus desiderāt mortē hominū qui sic desiderant & porcorum.

¶Si eiicis nos hic, mitte nos in gregē porcorū. Y

Digna petit indigna seruitus de monumētis si precatur mitti in porcos neqtia: vt foetores admittere nesciat: s; mutare. Coenū petūt ruētes e cęlo. Sordib⁹ vtiq; delectant & coeno q semp foetore criminū & squallore vitiorū pascuntur Mitte nos in gregē porcoꝝ. Grex in gregē mittitur, vt pdatur dęmonū multitudo: vt appareat hoc duos portasse hoies qđ numerositas nō valuit sustinere porcorū. Ait illis. Ite Traditur vile pecus nō p voluntate dęmonū: sed vt appareat quomodo mortes quęrunt hominū q sic porcos vt perderent quęsierūt.

De conuersione Matthęi.

ET cū transisset inde vidit hominē sedentem in t. m. n. &c. Mattheus publicanus generat nobis nō paruā suis quęstubus quęstionē, & magnū nobis negociū sua negociatione proponit. Sed dicis quomodo? Deus pauperes suscipit: sed diuites non repellit. Abraham, Iob, & Dauid diuites fuerunt & sancti. Sed ad hæc respondemus. Fuerunt & sanctis diuitiæ vtpote a deo datę: nō turpiter acquisitę: cōcessę ad vsum vitæ nō ad mortis vsurā. Matthęū vel publicanum 9. Z

diuitię sic cupiditatis publicabant, magistrū in fornace auaritię sic coquebāt, sic alligabāt vinculis cautionum. Sacculorū pōderibus sic premebant, vt leuare se ad innocentiā, surgere ad iustitiam, ad virtutē progredi nō valeret. Vnde & sedere eius iam erat, subsedere nō sedere. Hunc ergo talem cur vocauerit Christus: cur elegerit ad diuina, nisi quęratur alti⁹, altissimā facit quęstionē: facit & scandalum q̄tum illo tēpore circunstantium patefecit intentio. Quomodo em̄ infirmitas nō laboret humana: quoniā videbat apud Christū pecuniā sic valere vt daret frauduletō fidem: venali gratiā: cupiditatis magistro officiū largitatis: publicano seculi cęleste secretū. Vrebat videntes ꝙ vsura quæ vastat terrā tollebat ad cęlum, & hāc quā detestantur hoīes diuinitas aduocabat: hęc oīa fratres dicebāt Phariſęi quasi magnū malum esset quod & malis poterat displicere:

Q̄ꝫ aurum naturam suam repetens cęlestes animos ad inferna deponat.

A ¶Cum transisset Iesus Indę inde hominē &c. Vidit plenius oculis diuinis q̄ humanis. Vidit hominē vt peccata hominis nō videret. Vidit opus suum vt despiceret opera peccatorū. Vidit illum deus vt videret deum. Vidit illum Christus vt ille pecunię latebras amplius non videret. Vidit illum sedentē: q̄a stare nō poterat cupiditatis pōdere depressus, & ipa tot⁹ cōscientia fraudis incuruus: aurū natura graue sed grauior auaritia nimis. Hinc est ꝙ plus habentem deprimit q̄ ferentē, & vehementius aggrauat corda, q̄ corpora: nascitur in terra profunda, scrutatur ipsa mōtium fundamēta per squāmea maxima cęcis venarū discurrit anfractibus: idem semp suam reperit naturā cęlestes animos ad inferna deponit. Auri furor ardentius humano feruet in pectore q̄ camin⁹ totis ignescit incēdiis. Et acrius homines dissoluit in terra q̄ soluatur a calore flammarū. Est cōmutatio sane vna, si homo sapiens illud per manus paupis mittat in cęlum: priusq̄ mittatur ab illo vt stultus in tartarum.

Quid sit in cōuersiōe diuitis attēdēdū.

B ¶Sequit. Veni sequere me. Non dixit affer ad me. quia Matthęū: nō Matthęi sacculos reqrebat. Veni seqre me. hoc est. Depone pōdera: dirumpe vincula: me seqre. quęre te, pde vsurā vt valeas te inuenire. Sed iam qd Phariseis rn̄derit audiam⁹. Nō est inqt op⁹ sanis medico: sed male habēribus. Ecce quare ad Matthęū venerat Christus: vt auaritię curaret vulnera, vt sanies sanaretur vsurę. Euntes, inquit, discite qd est miam, volo & nō sacrificium. Misericordiā voluit vt Matthæus qd tulerat per miseriā in misericordias progaret, & inde redimeret poenā, vnde cōparauerat culpam.

Q̄ꝫ resurrectio iacere voluerit vt resurgerent qui iacebant.

¶Quare cū. pu. &. p. m. ma. v. Arguit de⁹ quare inclinat homini, quare cōiacet pctōri, quare sitit reditū pctōrū: quare acceptat mię fercula: quare sumit poculū pietatis. Fratres, venit ad prandiū Christus: venit ad cōuiuiū vita vt secum cōuiuari faceret mortuos: iacuit resurrectio vt de sepulchris surgerēt q iacebāt: decubuit innocētia vt pctōres leuaret ad veniam. C

Q̄ꝫ ab acquirenda re dilecta nulla reuocet difficultas.

¶Nō est opus sanis medicus. Quo medic⁹ nisi ad ęgrū? Vbi bone pastor nisi ad ouē pditā? Qn̄ se rex hostibus imiscet, nisi qn̄ vult liberare captiuū? q preciosum fudit margaritū loca squalida nō dedignat intrare: & illud iter stercora ipsa pergrere nō abhorret. In quo pręceps post filiū nō se dat mater? Iudex cū vult ignoscere hoīem respicit nō culpā. Pater cū misererivult filio, affectū cogitat nō delictū: & arguit de⁹ q creauit hoīem ad imaginē & similitudinē suā: quare hoīem iter pctā charitate cōditoris ingrit. Et hinc murmurāt. Quid dicēt? qd facient? cū viderit eū ꝑpter hoīeꝫ ipas tenebras tartari penetrare? Seqt. Et surgēs secutus est eū. Generosus anim⁹ q sic ea quę magna putauerat, facile & quasi nulla cōtēpsit. D

Q̄ꝫ ad malum malos liuor vniat q̄ bonos diuidere consueuit.

¶Quare nos & Phariſęi ieiunam⁹ frequēter: discipuli aūt tui nō ieiunāt? Cū discipłis Ioānis q̄ est societas phariseis, nisi q̄a iūxerat inuidia quos disiūxerat disciplina? hic iā sua iura, pdit zelus dū iungit disiūgere cōsuet⁹. Iudęi postponi Moysen domio nō ferebāt: discipuli Ioannis Christū nolebāt vllaten⁹ Ioāni anteferri: sic in Christū fremebāt vtrimq̄ liuore cōmuni. E

Q̄ꝫ euangelistę de agni vellere texuerunt regalis purpurā vestimenti.

¶Nemo im. cōmissurā pāni. ru. in vestimentū vet⁹. Antiq legis supellectilē dicit Iudaicis studiis attritā, corruptā sensib⁹, sectis scissam: i puris actib⁹ obuolutā pānū rudem euāgelii nīicupat indumētū. Sed intellige pānū nō esse scissurę partē: sed texturę principiū. Tūc em̄ primū regalis indumēti tela de Christi vellere texebat, de vellere qd dabat agn⁹, & agn⁹ qui tulit pctā mūdi. Texebat aūt regiū īdumētū, qd in purpureū fulgorē cruor tigeret passiōis. Merito ergo Christ⁹ hūc pannū rudē iudaicę vetu F

stati phibebat imitti ne peior scissura fieret. Si iudaica vetustas nouitatē scideret Christianā.

Qꝫ in desperatis causis sępe sit magistra necessitas.

G ¶Ecce mulier quæ fluxum sanguinis passa annis.xii.&c. In arduis läguoribus dat crebro cōsilium vis doloris. In desperatis causis est sæpe magistra necessitas. inuenit ipsa passio sibi medicinā. Hic est ꝙ mulier verecūdo vulneri qualit subueniret iuenit vt fidei īsinuaret silētio: qđ īsinuare publico clamore nō poterat & secreta spūs via cęlestē ꝑueniret ad medicū ad quē peruenire manifesto carnis itinere nō valebat. dabat audaciā pietas multa curātis. Sed fiduciam pandendi languoris necessitas auferebat. Quęrebat quomodo faceret occultū de publico, de turba secretum. Curabat ne causa sua ad curantis redūdaret ruinam. Prouidebat vt sibi salus redderetur salua reuerentia saluatoris. Accessit ergo retro quia ad videndum se iudicabat indignam: statimqꝫ curauit fides intra ictum temporis quod annis.xii.ars hūana curare non potuit.

Qꝫ potenter subueniat Christi corpus cuius vestis fimbria sic medetur.

H ¶O qđ ista vidit habitare in īteriorib⁹ Christi, q̃ in Christi fimbria diuinitatis totā vidit ihabitare virtutem! O q̃ docuit mulier quantum sit corpus Christi: quæ in fimbria tātū ecclesię mōstrauit. Miseri qui quotidie corpus Christi tractamus & sumimus & nostris vulnerib⁹ nō curamur imo qđ magis flēdum est, mulier tulit medicinā de vulnere, nobis medicina ipsa retorquetur in vulnus. Nō enim deest Christus infirmantibus sed fides.

Bernardus. Qꝫ perseuerantia sola de virtutibus coronetur.

10. I QVi perseuerauerit vsqꝫ in finem hic saluus erit. Perseuerantia sola meretē viris gloriam, coronā virtutib⁹. Prorsus absqꝫ perseuerantia nec qui pugnat victoriam nec palmam victor consequitur. Vigor virium virtutis consummatio est nutrix ad meritum, mediatrix ad pręmium, soror est patientiæ, constantię filia, amica pacis, amicitiarū nodus, vnanimitatis vinculum, propugnaculum sanctitatis. Tolle perseuerantiam: nec obsequiū mercedem habet: nec beneficium gratiam: nec laudem fortitudo. Deniqꝫ non qui cœpit sed q perse, vsqꝫ ī fi. saluus erit. Saul cū esset paruulus in oculis suis rex est sup Israel cōstitut⁹: nō perseuerās ī humilitate & regnum amisit & vitam. Si cautela Sāpson, si Salomonis deuotio p seuerantiam retinuissent nec is sapiētia priuaretur, nec ille viribus.

Qꝫ auris oculiqꝫ testimoniū ratū fiat.

ITe renunciate Ioanni quæ audistis xi.
& vidistis. Nec breuius nec plani⁹ in K
timari valuit fidei certitudo, audita visa cōfirmāt vt duorum testimonium auris loquor & oculi ratum sit, haud dubi⁹ assero qđ aurib⁹ oculisqꝫ percepi: intonat tuba salutaris: choruscant miracula & mundus credit. Cito enim persuadetur quod dicitur dum qđ stupetur ostenditur.

Galfridus.

Quid per arundinem: quid per vestis mollitiē designetur.

¶Quid existis videre in desertum? Arundinē L
vento agitatam. Arundo vento agitata, & homines mollibus vestiti, sunt homines medulla virtutum vacui & seculariū deliciarū mollitie resoluti. Arūdo vento agitata est relligio simulata. Foris pulchra per ostentationem operis intus vacua exinanitione virtutis. Sed quo modo non cederent gladio q non possunt resistere verbo? Quomodo persequutionum flumina sustinebunt quos comminationum flamina prima deiiciunt? Fieri solet vt arundines impulsę vento non solum agitētur, sed etiam strideant: sic pusillanimes quiqꝫ & infirmi primo comminationis vento concussi dum nutant in se, murmurant inter se: & mira peruersitas ꝙ aduersus homines fragiles, aduersus deum sese exhibent contumaces. Mollities vestium ē corporearum illecebra voluptatum. Per diminutos dies Ioannis, p̄sentis temporis consolatiōes intellige, quæ nisi minuantur & deficiāt dies consolationis æternæ impediunt & retardāt. Et quia dies p̄sentis consolationis non sine violentia quadam vincimus recte dicitur ꝙ ab eisdem diebus regnum cęlorum vim patitur.

Qꝫ baptistę sanctitas tam Christi q̃ euangelistarum p̄coniis commendatur.

¶Inter natos mulierū non surrexit maior &c. M
Salomon ait, Laudent te labia proximi tui. Sed q̃ felici⁹ & gloriosi⁹ cū laudēt quēpiā labia dei sui? De⁹ quippe nec falli potest nec adulari. Qꝫ sit ergo sublimis meriti & gratię excellētis beatus Ioannes Baptista, hinc aduertere liquet ꝙ hunc domin⁹ ita sanctis præferendum oīb⁹ iudicauit. Vnde nec semel quidem aut perfunctorie aut breuiter laudē eius attigit sed quotienscūqꝫ se offerebat occasio sermonis, laudib⁹ eius delectabatur immorari. qđ satis probat historia euāgelii. Propterea Marc⁹, Lucas, & Ioānes initia librorum eius præconiis dedicarunt vt videlicet auctoritas tanti nominis pria frō-

te pręlati totū deinceps commendabilius red
deret euangelium, & lucerna in ipso ingressu
ac vestibulo ardens & lucens perduceret ad lu
cē q̄ lucebat in tenebris:sed neqbat a tenebris
comprehēdi. Matthęusem̄ cū eū natiuitas dn̄i
tenuit initiis occupatum mox vt puerum nu
triēdum Nazareth cōmēdauit,ad præcursorē
& Baptistam eius stylum cōuertit: arbitratus
imperfectum fore quicquid de sponso diceret si
de dimidio amico sponsi reticeret.

Bernardus.

Q͡z regnum dei sola quatuor hominum gene
ra possidebunt.

N ¶Regnum cælorū vim patitur. Quatuor sūt
genera hominū regnū cęlorum possidētiū:alii
violēter rapiunt,alii mercanť,alii furātur,alii
compelluntur ad illud. Rapiūt qui reliquerūt
omnia & sequuntur ipsum. Sūt alii inferioris
gradus a quibus metunť carnalia dum spūa-
lia seminātur. Tales dicūtur mercatores quia
dant in præsenti pauperibus temporalia:vt in
futuro ab eis recipiāt ęterna:quæ non nisi per
eos habere merētur. Necesse est enim omnes q
in futuro iudicio examinādi sunt vel esse iudi
cis amicos,vel apd̄ iudicē amicos habere inter
cessores. Habēt ergo primū beatitudinis locum
qui intercedūt: habēt hi pro quib⁹ intercedūt
secundū. Et iā alii qui nōnulla bona occulte fa
ciunt pro quibus merentur regnum cęlorum:
sed tamē furari illud dicuntur quia laudē hūa
nā vitātes,solo diuino testimonio sunt cōtenti.
Alii sunt qui compellūtur vt pauperes neces-
sarii:quos hic ignis paupertatis deo dispensan-
te probat,ne in futuro ignis iudicii damnabili
ter puniat:de quibus dicitur. Compelle intra
re &c. Compelluntur enim variis necessitatib⁹
& oppressionibus afflicti.

Galfridus.

Q͡z Ioannes victu & habitu vitam monasticā
designauit.

O ¶A diebus Ioannis Baptistę r.c.n.pa. In beato
Ioanne fuerunt sobrietas victus,asperitas habi
tus,fuga seculi & contēptus. Daturus autē ge
neralem pœnitentiæ formam,ordinem specia
liter istituit monachorum. Ita vt cum habeāt
multi in natiuitate eius gaudere: monachos
oporteat specialiter gaudere: cum in eius nati
uitate suum celebrat vnusquisq̧ natale. Indue
bať pilis cameli: vt in vestimento pœnitentiæ
circūferret exemplū. De gibbo autē cameli nil
habuit:quia nullius dignitatis terrenę fastigia
cōcupiuit. Est alius periculosior gibbus quē su
pra dorsum fabricant peccatores dū pctā pctis
accumulant:& crimina criminibus coaceruāt.

Vescebať aūt locustis & melle syluestri. Eis niā
mirum cibariis quę ad manū erāt: i qb⁹ conue
nienter istruimur: vt his q̄ facili⁹ & propiqus
ad vsus nostros occurrūt cōtēti simus. Noluit
etiā egredi locū solitudinis vt mutaret panis
dulcedinē mellis: quia male vnius dulcedinis
dilectio fugitur,dum aspitatis intuitu in gra-
uioris casus periculū festinať. Locusta quę cre
bris saltib⁹ a terra se subleuat, spem æternę cō
solationis designat,qua totiēs reficimur quo-
tiēs eiusdem spei beneficio aliqd de supna dul
cedine prælibamus. In melle syluestri altera po
test quidē consolatio designari. Illa videlicet &
in qua apostol⁹ gloriabatur dicēs, Nō solū au
tē sed & gloriamur in tribulationibus. Hęc cō
solatio p mel syluestre merito designať: qa nil
magis syluestre & a ciuibus huius seculi extra
neum q̄ ęstimare gaudiū:qd̄ ingeriť ad tormē
tum. Et forsitan hęc est pax quā nō mūdus po
test accipere:quia non pacifice potest ingruen
tis tribulationis angustias sustinere.

Q͡z tam regnum dei q̄ infernum qui
dam furanť,qdā rapiūt vt mercantur.

¶A dieb⁹ Ioānis Baptistę r.c.v.pa. Nō ē regnū P
esca & pot⁹sed iustitia & pax & gaudiū in spū
sancto. Si non potes illud rapere vel emere,sal
tem furare. Si non potes in illud vim face-
re,saltem vim patere & ingredere,vel compul
sus. Ab oriēte portę tres comparātibus regnū
dei,per opera misericordię,per exercitia iusti-
tiæ,per studia sapientiæ salutaris. Ab occidēte
portæ tres furantibus,per occultas afflictiōes,
per humiles confessiones:per secretas oratiōes.
Ab aquilone portæ tres patientibus:dum sub
strahitur qd̄ delectat,imponiť qd̄ affligit, qd̄
terreat intētatur. Ab austro portæ tres faciēti
bus,dum prauitas voluntatis,longinquitas cō
suetudinis,naturæ fragilitas superatur. Patet
itaq̧ regnum cęlorum:& sibi homines mercā-
tur infernum,furantur,rapiūt:& compelluniť
intrare. Pusillanimitas cogitur, intemperans
animositas rapit,iniquitas comparat, furatur
fatuitas oleo carens.

Bernardus.

Q͡z Ioannes nobis victu & vestitu pœnitentiā
pręsignauit.

¶Venit Ioānes Baptista n̄ māducās nō bibēs Q
plane nec vestiens. Sicut em̄ nō est locusta cib⁹
nisi aliquoꝝ forte irrationabiliū aīaliū, sic nec
pilus cameli hūanū ē idumētū. Quid tu came
le pilos tuos deposuisti! Vtinā gibbū magis de
posuisses. Quid vos irrationabiles ferę & repti
lia deserti,cibos exqritis delicatos! Ioānes san-
ctus hō missus a deo imo angelus dei quo nul

lus maior in natis mulierũ innocẽtissimũ illd corp9 sic castigat sic extenuat sic affligit. Vos i dui festinatis bysso & purpura & splẽdore epu lari. Heu hic est p̃sentis tot9 honor dei hic Ba ptistę reuerẽtia tota: Tota versatur hic vestra celebritas in popularis fauoris aura sectãda in gloria vestium & voluptate ciborũ. Sed quid hoc ad Ioannem? Neq; eñ fecit sic aut talibus vnq̃ potuit delectari. Apostolica perfectio ẽ vt victum & vestitum habentes his contẽti sim9. Sed Ioannes etiam hęc contempsit.

Q; dominus ad refectionem conuo cans viam monstret.

R ¶Venite ad me omnes qui laboratis &c. Labo rantes ad refectionẽ inuitat, ad requiem prouo cat oneratos. Non tñ onus substrahit aut labo rem: sed onere alio & alio labore cõmutat. Sed onere leui suaui iugo, in quibus requies & refe ctio: & si minus appareat tñ inueniatur. Graue onus iniquitas sedẽs super ta.p. Sub hac geme bat sarcina: qui dicebat, iniquitates m.s.s.c.m. Quid igitur onus Christi onus leue: onus be neficiorum: dulce onus: sed ei qui sentit ei qui ?perit. Alioquin si nõ auertas graue om̃ino & p̃iculosũ oĩ̃ferũ aĩal homo tẽpore suę morta litatis. Si adhuc portat peccata sua onus ẽ gra ue: sed iã forte exoneratus est a peccatis: minus quidẽ graue sed si sane sapit non minus grãde inueniet ip̃am. s. exonerationem. Onerat nos cũ exonerat deus. Onerat beneficio cum exonerat a peccato. Vox onerati. Quid retribuã domi no pro oĩbus q̃ retribuit mihi? Vox onerati. Sẽ per enim quasi tumẽtes super me fluctus time bam deum. Semper inquit hic est. Sicut ante sic post ĩdulgentiã peccatorum. Beatus homo qui ita semper est pa. nec minori angitur sollici tudine ne forte obruat beneficiis q̃ peccatis.

Q; dominus ad refectionem conuo cans viam monstret.

S ¶Venite ad me oẽs &c. Venite ĩquã. Quo? Ad me veritatẽ. Quo? Per humilitatem. Quo fru ctu? Ego reficiã vos. Sed quæ est refectio quam veritas p̱mittit? Forte ipsa ẽ charitas vere dul cis & suauis cibus: charitas q̃ cõfessos alleuat, debiles roborat: mœstos lætificat: iugũ deniq; veritatis facit suaue & onus leue. Bonus cib9 charitas quæ media in ferculo Salomonis con sistens diuersarum odore virtutũ, velut diuer si generis flagrãtia pigmentor̃, esuriẽtes refi cit, iocundat reficientes. Ibi siquidem apponit pax, patientia, benignitas, lõganimitas, gaudiũ in spiritu sancto: & si q̃ sunt aliæ veritatis seu sapientię generationes. Habet & humilitas ĩ eo dem ferculo suas epulas: patientię scilicet & do loris: & vinum compunctionis quas primo ve ritas incipientibus offert. Habet ibidem contẽ platio ex adipe frumenti solidum cibum sapiẽ tiæ: cum vino q̃d lętificat cor hoĩs: ad quod ve ritas profecto inuitat, dicens, Comedite amici mei &c. Media inquam charitate cõstrauit p̱ pter filias Hierusalem ĩperfectas videlicet ani mas: quæ dum adhuc solidum cibum min9 ca pere possunt: lacte interim charitatĩ pro pane, oleo pro vino nutriendæ sunt. Quæ recte me dia describit quia eius suauitas nec incipienti bus præsto est, prohibente timore: nec perfectis satis ẽ pro abundãtiori contemplationis dulce dĩe. Hi adhuc a noxiis carnalium delectationũ humoribus timoris, amarissima potione pur gandi, nondum lactis dulcedinem experiũtur. Illi iam auulsi a lacte epulari ab introitu glorię gloriosius delectantur solis mediis. i. perficienti bus: ita iam melleas quasdam sorbitiũculas cha ritatis expertis, vt illis interim pro sui teneri tudine contenti sunt. Primus ergo cib9 est hu militatis purgatorius cum amaritudine. Secũ dus charitatis consolatorius cũ dulcedine. Ter tius contemplationis solidus cum fortitudine.

Galfridus.

Quantæ demẽtię sit contẽpta cælesti refectiõe labori simul & oneri inhærere.

¶Venite ad me omnes qui laboratis &c. Ani maduertite & admiramini misericordiam dei. Ad pœnitẽtiam prius nos vocabat: inuitabat ad crucem: vt obedientiæ premium deberetur vt haberet meritum fides nostra. Cunctãtibus & trepidantibus nobis ad nuptias nos inuitat. Vocat ad refectionem: etiã si rẽ grãdẽ diceret certe facere deberemus. Quanto magis quia di cit, ego vos reficiam. Heu homines mente ca ptos, vocant ad refectionem & adhuc amplectũ tur: ille suum onus, ille suum laborẽ: nec ab eis refectio quęcũq; negligitur: Sed tãta vtiq; quã tus ipse est qui promittit. Vę prægnantibus & nutrientibus laborantibus & oneratis declinã tibus ĩ obligationes. Ille eñ conatur nescio q̃d adipisci terrenum ille fruit iam adepto. Vide as etiam, q̃d magis dolendum est, hominẽ qui diuinę iam p̱missionem refectionis gratãter su scepisse, & conuiuę cęlestis speciem p̃ferre vide tur: mira quadam nec minus misera auiditate siliquas porcorum manducare. Quid istũ nisi multa simulando & dissimulando negociantẽ dicas: nisi conceptis pręgnantem votis nisi stu diis infelicibus laborantem? Videas alium post m̃lta forte conamia q̃d optauerat assecutum: impudẽter quibusdam cogitationum brachiis amplectentem & in manibus sed inanibus se T

cum gaudiis exultantem. Iam oneratus est, & si onus aut dissimulat aut nō sentit iam filium lactat & velut in fundum possessionis suę se recepit. Verūtamen si labor omnis & on⁹ oē culpatur: quid ē ꝙ idē ipse q refectionē pollicetur adiungit: tollite iugū meū super vos? Sed labor eius reficit laborantem: & onus eius portat potius ꝙ̄ portatur.

Hugo de. S. Victore.

Qꝫ ad Iesum veniēs de quouis incommodo remediū sortiatur.

V ¶Venite ad me oēs q laboratis &c. labore fatigati onere grauati inedia macerati. Venite ad me. Quales ad qualē? clausi ad ostium: ægroti ad medicū: naufragi ad portū: ad ostiū luminis ad medicū salut[is] ad portū quietis vacui vt lumine veritatis impleamini. Onerati vt peccatoꝝ pondere alleuiemini, laborantes vt quiete adepta consolemini.

Aireldus. De triplici labore rubrica.

X ¶Venite ad me oēs qui laboratis &c. Est labor in vitiis, requies in virtute, cōfusio in libidine, securitas in castitate, seruitus in cupiditate, libertas in charitate. Est quippe labor in vitiis labor pro vitiis labor contra vitia labor in vitiis qn̄ vt pessima desideria expleant laborē m[u]l[t]is antiquus hostis importat. Labor pro vitiis, qn̄ quis pro malis quę fecit vel inuitus affligitur vel volens labore pœnitentiæ maceratur. Labor contra vitia: quando conuersus ad deū diuersis tentationibus fatigatur.

De triplici confusione.

Y ¶Est etiam cōfusio in vitiis, cōfusio pro vitiis confusio cōtra vitia: cōfusio in vitiis quādo homo pessimis passionibus dissipatur, non ratione regitur sed vitiorum tumultu confuse agitatur. Confusio pro vitiis, quādo deprehensus & conuictus criminis alicuius confunditur vl' pœnitens vel confitēs quę commisit, salubri cōfusione purgat. Porro confusio contra vitia qn̄ homo conuersus ad deum tentationi quā patitur ex parte cōfusionis recordatiōe resistit. clamat nēpe de⁹. Venite ad me &c. Alias scriptū est vt inique ageret laborauit.

Bernardus.

Qꝫ sola charitas on⁹ Christi leuiget & augeat iugum.

Z ¶Tollite iugū meū sup vos. Ac si diceret. Nō īpono iuitis sed vos tollite si vultis alioqn nō requiē sed laborē īuenietis aīab⁹ vestris. Bona lex charitas & suauis ꝙ̄ nō solū leuiter suauiter ꝙ portat sed etiā seruoꝝ ac mercenariorum leges portabiles ac leues reddit quas vtiꝗ nō destruit sed facit vt impleant: illā tempat, istā ordinat vtrāꝗ leuigat: nunꝗ̄ erit charitas sine timore sed casto, nunꝗ̄ sine cupiditate sed ordinata. Implet ergo charitas legem serui cum infundit deuotionē: & mercenarii cum ordinat cupiditatem. Porro timori permixta deuotio ip̄m nō annullat sed castificat.

Quid veram mansuetudinem humili gignat.

¶Discite a me: qa mitis sū & hūilis corde. Collactaneę sunt humilitas & mansuetudo. Sicut enim mater præsumptionis electio: sic mansuetudo vera non nisi ex vera humilitate ꝓcedit. A

Item de gemina humilitate.

¶Discite a me qa mitis sum. Est hūilitas quā nobis veritas parit & nō habet calorem. Et est humilitas quā charitas format & inflāmat: atꝙ hæc in affectu, illa in cognitione cōsistit. Et enim tu si temetipsum intus ad lumen veritatis & sine dissimulatione inspicias & sine palpatione diiudices, non dubito quin humilieris in oculis tuis, factus vilior tibi ex hac vera cognitione tui: ꝗuis necdum fortassis id esse patiaris in oculis aliorum. Eris igitur humilis sed de opere veritatis, non adhuc de amoris infusione. Nam si veritatis ipsius qui te tibi veraciter atꝙ salubriter demonstrauit sicut splēdore illuminatus: ita affect⁹ amore fuisses: voluisses qđ in te est eandem de te omnes tenere sententiam quam ipsam apud veritatem habere cognoscis. Sane qđ in te est dixerim, qm̄ plerūꝙ non expedit innotescere omnibus omnia quæ nos scim⁹ de nobis: atꝙ ipsa charitatis veritate vetamur palam fieri velle quod noceat agnoscēti: alioquin si priuato amore tui tent⁹ detines intra te iudicium veritatis inclusum cui dubium non est minus te veritatem diligere, cui proprium præfers vel commodum vel honorem? Christus semetipsum exinaniuit formam serui accipiēs, formā humilitatis tradēs ipse se hūiliauit, non necessitate iudicii sed nostri charitate. Poterat nimirum vilem se & cōtēptibilem demonstrare, sed plane non reputare: quoniam sciebat seipsum. Voluntate proinde humilis fuit in iudicio, sed cui placuit minimum reputari, cum se summum non ignoraret. Discite inquā a me, qa mitis sum & humilis corde. Corde dixit cordis affectu. i. voluntate. Itaꝙ necessitatem exclusit qui voluntatem confessus est. Non ergo sicut ego & tu. Inuenimus nos in veritate dignos dedecore & contēptu & oīni extremitate etiam suppliciis & plagis, non inquā ita ille. Qui tamen omnia expertus quia voluit, tanꝗ̄ humilis corde. Propterea dixi hanc voluntarię humilitatis speciem, non

redargutiõe veritatis sed charitatis intra nos infusione creari: quia cordis ẽ: quia affectiõis: quia voluntatis.

De duplici genere humilitatis.

C ¶Considerare est in his verbis qm̃ humilitas duplex est, altera cognitionis, altera affectionis quæ hic dicitur cordis. Priore cognoscimus q̃ nihil sumus & hanc discimus a nobis ipsis & ab infirmitate propria. Posteriore calcam⁹ gloriam mundi: & hanc ab illo discimus qui exinaniuit semetipm̃ &c. Qui ẽt q̃situs in regnũ fugit: quęsitus ad tanta probra, & ignominiosum suppliciũ crucis, spõte obtulit semetipm̃.

Cassianus.

Q̃ melior sit infirmitatis conscientia vanitate virtutum.

D ¶Discite a me quia mitis sum &c. Discite inquam a me: Non vtiq; vt dęmones cælesti potestate pellatis: non vt mortuos suscitetis. Hęc enim si per quosdam seruos meos operor, non potest se inserere laudibus dei humana conditio: nec illam sibi in his minister & famulus decerpere portionem, vbi solius diuinitatis est gloria. Vos autem, inquit, hoc discite a me: qa mitis sum &c. Hoc enim est qđ cunctis discere & exercere possibile est: opera autem signorum nec semper necessaria, nec omnibus commoda sunt, nec omnibus conceduntur. Humilitas ergo est omnium magistra virtutum, ipsa est cælestis ædificii fundamentum firmissimũ, ipsa est donum ꝓprium atq; magnificum saluatoris. Is enim vniuersa miracula, quæ Christus operat⁹ est, sine periculo elationis exercet: qui mitem dominum non sublimitate signoꝝ sed patiẽtiæ atq; humilitatis virtute sectatur. Verũtamen maius miraculum est de propria carne fomitem eradicare luxurię q̃ immũdos expellere spiritus de corporibus alienis. Itẽ magnificentius signum est, virtute patientiæ truculentos motus iracundiæ coercere q̃ aereis principibus imperare.

Aireldus.

Q̃ charitatis iugum non prẽmat sed vniat.

E ¶Iugũ meũ suaue est &c. Iugum istud nõ premit sed vnit. Onus istud pennas habet nõ põdus. Iugum istud charitas est: Onus istud fraterna dilectio est, hic regescitur, hic sabbatizatur hic a seruilib⁹ opib⁹ vacat.

Petrus Damianus.

Q̃ multa mala licet modica, grãdi aceruo valeant exequari.

12. F De omi verbo ocioso quod loquuti fuerint hoĩes &c. Audiat vaniloqua lingua, audiat ociosa, audiat scabiosa. Scabiosa inquã q̃ velut scabiem quãdã atq; pruritum patitur nisi semper quodãmõ acuto supacuę loquutionis vngue scalpatur. Audiat & pauescat. Audiat terrorẽ iudicii de ore ipsius iudicaturi. Oẽ, inquit, verbũ ociosum &c. Ponamus itaq; vt ociosum verbũ, si cõtra sacrę scripturæ sentẽtias fas est dicere, leue sit & exiguũ omnino peccatum: sed quid milio breui⁹? quid pluma leuius inuenitur? Verũtamen si plumarum vel miliorum ĩnumerabilis multitudo cõgerit, necesse est vt ceruix portantis velut sub graui lapide ĩmoderãter pssa frãgat. Ex humẽtib⁹ quoq; saxis tenuis qdẽ & rara gutta distillat. Sed si vas subesse spacio longiore permittit ita plenum ac si profluens vnda discurreret, inuenitur. Paruæ equidem cinifes sed innumerabiles, superbi Pharaonis, & totius ægypti supauere virtutem. Breue tempus est hora: sed dũ hora horę cõtinua successione coniungit, toti⁹ vitæ nostræ cursus impletur.

Galfridus.

Quanto affectu a domino diligamur.

¶Quicũq; fecerit voluntatem patris mei &c. G
Diligamus ergo dominum Iesum Christũ tan q̃ filium: qm̃ ipse, vt audio, a nobis maternum non dedignatur affectum. Neminẽ ẽm respuit matrem suam fieri qui ab omibus vult patris volũtatem impleri. Et quia certi⁹ atq; affectuosius ab homine diligi voluit, filium sese hominis non modo fecit sed etiam nominauit totiens. Vtrum vero & ipse nos tanq̃ mater diligat, immo & matris amorem propria charitate trãscendat, idẽ ipse in propheta declarat. Ait ei. Et si mater oblita fuerit vt nõ reminiscatur filii vteri sui: ego non obliuiscar tui.

Bernardus.

Qui in nobis & quæ semina seminauerunt.

B. H
EXiit qui seminat. O genus Adam q̃ multi seminauerunt in te & q̃ preciosum semẽ! Quã male pibis, & q̃ merito si i te pierint: hęc oĩa. Seminauit in terra nr̃a tota trinitas. Seminauerũt angeli apostoli martyres confessores & virgines. Seminauit de⁹ Pater de corde suo eructans verbum bonum. Seminauit & filius. ipse enim est qui exiit seminare semen suum. Pater enim non exiit: sed filius a patre processit. Venit in mundum vt q pri⁹ erat cogitatio pacis ĩ corde patr[, fieret pax nostra in vtero matris. Seminauit & spiritus sanctus qa & ipse venit. Et apparuerunt discipulis dispertitę linguę tanq̃ ignis, ita tota Trinitas seminauit. Pater panem de cælo, Filius

veritatem. Spiritus charitatē. Seminauerūt angeli sancti prudentiam qui prius eam aliis errantibus tenuerunt. Sed & apostoli hanc ipsam seminauerunt nobis: quando recedentibus his qui mūdi huius sapientiam sequebant̄ ipsi domino adhęserunt. Scandalizati enim sunt audientes de sacramento carnis & sanguinis & vltra non erant cum eo. Discipuli vero iterrogati an & ipsi vellent abire. Respōderūt ad quē ibimus? Verba vitæ æternæ habes. Necesse habemus fratres hanc prudentiā imitari: quia multi adhuc cum Iesu ambulant: donec veniat ad edendum carnē eius & sanguinem bibendū. i. ad cōmunicādū passionibus eius. Hoc enim & verbum illud & ipsum sacramētum significat. Hāc itaq; prudentiā nobis apostoli seminauerunt: martyres vero manifestum est fortitudinem seminasse. Porro confessores seminauerūt iustitiā, quā in omi vita sua sequuti sunt. Hoc enim interest iter martyres & cōfessores: qđ īter Petrum simul omnia relinquentē & Abraham, substantiam mundi in bonos vsus expendentem. Sic enim in breui consummati expleuerunt tēpora multa. Isti vero & longa & multimoda traxere martyria. Virgines sanctę temperantiā seminauerūt quę pfecte libidinem calcauerunt.

Petrus Rauennas.

Q; licet instet diabolus, dormiant serui: seruat dominus quæ sunt eius.

I ¶Cū aūt dormirent homines &c. Inimice lucis refuga vigilasti laberasti sed nō latuisti: nā dormientibus seruis dn̄s ipse te videt. Desertor cæli puenisti, fecisti, sed minime pfecisti: deo perire nō possunt quę ipe custodit. Fraudis auctor in dn̄m non committis sed in seruos dn̄i facis vt eorꝫ neglígétię: qđ tuę fraudis ē ascribat̄ ille ille te videt qui totius fraudis testis est & liuoris. Manet ergo seruos laboris sui fructus, manet & te tuę nequitię poena: illi triticum ad horreum cęleste portabūt: tu tibi zizaniorꝫ tuos portab[fasciculos ad gehēnā. Supseminauit inquit, zizania in medio tritici & abiit, quia diabolus hęreses inter catholicos, inter sanctos peccatū, inter simplices dolos, inter innocentes nequitiā serere consueuit: nō vt acquirat zizania sed vt triticum perdat: sed vt adimat innocētes. Hostis pl⁹ ducē q̄ militem petit, nec mortuos obsidet sed viuentes. Et abiit. Quia diabolus quidem impellit viribus sed postea q̄ prostrauit derelinquit.

Bernardus. De thesauro qui in agro corporis inuenitur.

K ¶Simile est regnū cælorū thesauro abscōdito. Triplicē nobis commēdat gradū: parabola triplex lectionis vnius. Ager est corpus: hic, dum adhuc dn̄ant̄ passiones desideriorꝫ, iacet incultus & obnoxius maledicto: spinas & tribulos germinat: quid intus lateat ignorat̄. Quis em̄ eo tēpore idoneum reputet ferre dignos poenitentiæ fructus? Quid tam insipienter exponis homo corpus tuum? Nescis quid abscondi tum sit in eo. Quid enim r. c. inuenire est in eo opera salutis quibus regnū cælorꝫ poteris adipisci. Eme ergo agrum & a cōcupiscentiis tuis tibi vendica corpus tuum. Vbi vero thesaurū effoder[: esto iā negociator, & pciosas margaritas q̄re. Si pciosissimā vnā inueneris: etiā nunc vende q̄cūq; habes & eme eā. Quę est tam vna tam pciosa? Ego vnā hāc nihil aliud q̄ vnitatē arbitror esse. Quęrit ergo bonas margaritas q in opere salutis suæ non est cōtentus inferioribus: sed summa & excelsiora perquirit. Nihil ergo pciosius inuenienti vnitatem q̄ si parcat cęteris omnibus pp̄ter eā, ieiuniis vigiliis oīo nibus audacter pferat fratrum vnitatem. Volo aūt vt in ea quoq; sic maneat non quasi vn⁹ ex om̄ibus sed quasi cum omnibus vnus. Latū expandat sinū ex omni genere cogitationum: claudat intra viscera sua & oībus om̄ia fiat: & congaudere paratus & compati. Erit enim, cū ad littus peruenerit: malos pisces a sagena charitat[excludet: & q̄cq̄d molestū ē foras mittet.

Galfridus.

Quid thesauri, margaritę, sagenę parabolis desingnetur.

¶Sil'e ē regnū cęlorꝫ the. abs. i. a. Itē sil'e est r. cæhoī negoci. quęrēti bo. margaritas. Itē s. e. r. c. s. m. ī. m. &c. Magnus ex istarū doctrina silitudinū vester debet esse pfect⁹: sicut ex multiplici similitudine multus erga nos docētis insinuat̄ affect⁹. Ager iste q emit̄ p eo q in ipo thesaurus occultat̄, hō est q diuinę grāe donum, tāq̄ occultū cōtinet supna dispēsatiōe thesaurum. Hūc agrum volens emere de⁹ pr̄: oīa q̄ habuit dedit: qn̄ filiū suū vnigenitū carnem sumere, mortē subire p humana redēptiōe constituit. Deniq; ipe Christ⁹ vsq̄adeo hui⁹ agri auid⁹ negociator fuit: vt cū sibi p nobis nec a morte voluit parcere, velit insup nobis beatitudinē vitę suę īdulgere. Et vere null⁹ magis p eo qđ emit oīa dat: q̄ q nihil sibi vt illud obtineat vel ī vita vel in morte reseruat. Magnū sane qđ emit̄: sed lōge maius qđ pro eo donat̄. Verūtamē id ipm̄ p quo hic ager emit̄ ī nobis qdē ē: sed nec nostrum est nec ex nobis. Quid eī habes qđ nō accepisti? Ipe deniq; ī agro thesaurū illū deposuit, q sol⁹ depositū & repit & redemit. Ita eī nō ē L

nostrum siquid in nobis gerim⁹: vt etiam qđ in nobis sit nesciamus. Vnde Apostolus. Scio, inquit, ꝙ non habitat in me (hoc est, in carne mea) bonum. Erat tñ in eo thesaurus admodū ꝓciosus. vt pote vas electionis existens. Nōdum in agro illo thesaurum absconditum cognouerat Ananias: cum solas in eo spinas considerās & vrticas quodāmō sup illo, dñicę negotiationis cōmerciū improbabat. Ait em̄. Dñe audiui a multis de viro hoc quāta mala fecerit sanctis tuis in Hierusalē. Ac si diceret. In hoc tuæ emptiōis agro, vepres tm̄ & tribulos video, fructū pro quo hunc emeris non agnosco. Sed dominus ad eum. Vade, inqt, qm̄ vas electiōis mihi est iste: vt portet nomē meū corā gētib⁹ & regibus & populis Israel. Bon⁹ ergo hic ager cuius fructus in multitudine populorum exuberat. Bonus thesaurus, cuius in regum prætoriis educta in publicum margarita choruscat. Indicaẽ ergo Ananię thesaurus electiōis ne cōtrarium iprobet vtilis emptiōis. Possumus itē per thesaurum abscōditum in agro, eos spiritaliter intelligere: qui in huius seculi campo vitā quodammodo ducētes agrestē, thesaurum supernæ gratię: quem & ipsi in se absconditum ignorant: aliis etiā sub cōmuni habitu vitæ secularis occultant: vt cōsequentet illa preciosa margarita quā sapiēs negociator oīb⁹ suis traditis comparauit: eos nobis designet quoꝝ pietas & religio manifesta iā professione detecta quasi exposita in publico, margarita resplēdet. Attendendum vero est ꝙ nec illi viuētes in seculo thesaurum absconditum tegūt: neq; hi tā q̄ non erubescētes euangelium, manifestam religionem publice profitentur: inani debēt secu ritate torpescere: Sed vtriſq; cōsiderandū est ꝙ discretio pisciū quos sagena missa in mare cōgregat, futuri iudicii discretionē designat. Et vtiq; valde timēdum est omnibus ne in illa separatione multi inueniantur reprobi q nūc existimanẽ electi. Sicut em̄ nos supnus negociator traditis oībus cōpauit: sic etiā discernendos in multitudine pisciū demōstrauit. vt. s. empti discam⁹ emere: & nōdū discreti futuræ discretionis examina ꝓuenire. Emim⁹ aūt & nos thesaurū absconditū, seu etiā margaritā, qm̄ relictis oībus Christum sequimur: & cęlestis regni gloriā nostroꝝ omniū commutatiōe mercamur. Hęc autē gloria secūdū iudicia diuersorū, & margarita dici potest, & thesaurus abscondit⁹ His em̄ qui eius felicitatem ignorant, thesaur⁹ abscōditus est: his aūt qui eiusdem gloriæ claritatem quātulācūq; mēte cōspiciunt, margarita. Iā vero i tertia siītudine sagenę nobis ē imitāda discretio vt sicut empti docemur emere, ita discernendi discamus futurę discretiōis iudicium præuenire. Littus igiẽ in quo pisces ab inuicem superantur, est vitę pñtis occasus: qa ibi omnis fluctus humanæ superbię frangitur: ibi detumescit & deficit quicquid aura trāsitorię prosperitatis inflatur. Sciendum præterea ꝙ ex tribus propositis similitudinibus triplex nobis gradus spiritualium profectuum cōmēdatur. vt sicut in agro exercitium iustitiæ, in margarita studium sapiētiæ, in discretione piscium sollicitudo pœnitentię designetur. Ager enim ab agendo dicitur: vt merito per agrum actiuę vitę exercitium figuretur. Thesaurus q in agro isto tegitur bona conscientia est quam ille assequitur qui omnibus suis ventis. i. volūtatis proprię abdicatis desideriis, non iam quę rēs quę sua sunt, sed quę Iesu Christi i agro iustitiæ fideliter operatur. Sūt tamē in hoc agro vrgentis affectionis spinæ, vrentis tentationis vrticę, & diuersarum tribulationum multiplices pūctiones. Ita ut interdum super ipsi⁹ agri emptiōe emptor murmuret, iuxta illud. Malū est malum est dicit o. e. Murmurat siquidem ĩ emptione agri: sed gaudebit in reperti felicitate thesauri. Cæterum quia nō semper expedit pluribus occupari cum debeamus interdum tranquilla quiete sanctæ contemplationis refici post operum exercitia, cælestis nobis promittitur margarita: sacræ scilicet doctrinæ incomparabilis sapientia. Verū quia his omnib⁹ sagena missa in mare bonos interim & malos pisces congregat. i. Conscientia nostra cōtracta quodammodo per huius seculi fluctus iter bona quæ agimus multa mala concludit. Sedendum nobis est iuxta littus vt mortis memoriā ante oculos statuētes, confessionis remedio mala omnia foras mittamus, bonis siqua facimus in vasis nostris secretius consignemus. Et q̄uis pœnitentia ꝓcedere debeat, nihilominus debet & subsequi: vt qui ad brauiū regni cęlestis thesauri anhelant: sicut in suæ cōuersionis initio anteactę vitæ crimina, pœnitentiæ satisfactiōe purgarunt, sic ea etiam mala p austerā pœnitētiā deleāt: q̄ alicuius subreptiōis casu ipsis bonis operib⁹ miscuerūt. Sūt em̄ & in florentibus iā vineis insidiātes vulpeculæ: quarum isidias tūc magis cauere nos conuenit cū vitis nostra florida in fructus honoris & honestatis erūpit.

Hugo de. S. Victore. Qualiter in agro cordis, thesaurus sapientię sit quęrendus.

¶Simile est regnum cęlorū thesauro abscondi M to & c. Regnum cælorum vita æterna est. Vita æterna Christus. Christus sapiētia. Sapiētia vero thesaurus est: & est abscōdit⁹ in agro cordis humani, vbi factus est ad imaginem & si-

militudinem sui creatoris homo. Q̄m̄ ita condirum est cor hominis, vt in eo tanq̄ in quodā speculo diuina sapientia reluceret: & qui in se videri nō poterat: i sua imagine appareret. Magna prorsus dignitas hominis portare imaginem dei: & illius in se iugiter aspicere vultum. Sed postq̄ primus ille parens vetitum assequutus & interdictum tāgens, delectationem suā in terrā sparsit peccatis: puluis supiectus cordi humano, preciosum istum thesaurum ab oculis cordis abscondit: & caligo ignorantiæ oppāsa lumen sapientiæ intercepit. Abscōdit⁹ est ergo thesaurus: sed tunc inuenitur quando sapiētia oritur. Oritur autem quando veritas manifestatur. Thesaurum autem inuentum manifestat, qui acceptum donum sapiētiæ in ostentatione portat. Abscōdit vero qui accepto dono sapientiæ non foris in oculis hominum: sed intus coram deo inde appetit gloriari. Oportet etiam nos ire & vendere omnia quę habemus: & emere agrū istū. q̄a cui ęterna gaudia reuelātur, pro eorū contuitu libenter debet contēnere: quibus in hoc mūdo potuerit delectari. Propter seipsam autem, non ob aliud reqrenda est sapientia. Nihil enim melius ista. & ideo ea indignus est, qui aliđ q̄ ipsam per ipsam obtinere intendit: qui nō vt possideat, sed vt venalē cōstituat sapientiam quęrit. Propterea si Christ⁹ est sapientia, qui sapiētiam pro humana laude quęrit, similis est Iudę qui Christum vēdidit.

Qꝫ alio ordine duris, alio mitibus sit loquendum.

N ℭScriba doctus in regno cælorum &c. Noua, sunt cōsolationes. Vetera, increpationes. Vetus em̄ lex pœnā ꝓposuit, quo terreret. Noua misericordiam, quo foueret. Quare ergo prius noua post vetera? Quia pietas loquit̃: ideo prius palpat, postea percutit. Pusillanimes em̄ prius consolatione refouendi sunt vt surgāt: post ea terrore confirmandi ne cadāt. Contumaces & duri prius increpandi sunt vt timeant: post ea consolatione fouendi sunt ne desperent.

Petrus Rauen̄. Quomodo liuor oculum mentis claudat.

O ℭVenit Iesus in patriam suam &c. Nonne hic est fabri filius? Nonne mater eius dicitur Maria? Et fratres eius & sorores: nōne om̄es apud nos sunt? Non sic nubes cælum, nox diem, caligo solē, quomodo mētem cęcat & tenebrat inuidiæ liuor. Hoc Iudęus probat: qui Christi sapiētiam miratur. virtutes stupet: attollit opa. Et tamē ne in ipso videatur diuinitas: carnalium parentum quæq; commouet & diuulgat. Venit inquit Iesus in patriam suam. Miretur quis si conditor rerum, cælorum dominus, de⁹ omnium: patriam locūq; sortitur, quādo clauditur vtero, metitur cunis vberibus occupat̃, amplexat̃ vlnis: & vt angustias tollat hūanas, hūanis se dedit atq; iactauit āgustiis. Hō ad te de⁹ per ista se deponit, te p ista sequit̃. Per istas te requirit angustias, vt quem formauit opere, reformet exemplo: quem iudicio repulit, reducat affectu: & in se seruet, quem pręter se conspicit deperisse.

Qꝫ pater Iesu mundi faber mundi fabricam non malleo cuderit sed præcepto.

ℭDocebat in sy. e. i. Mirabantur nō gratia sed p indignatione. Stupebant liuore non laude. Furebant: quia quod sapere non poterant supba subsellia: stans humilitas perdocebat. Dicebāt: Hic est fabri filius: sed cuius fabri filius, nō dicebant. Dicebāt fabri fili⁹: vt arte vili ars lateret auctoris & diuinitatis nomen, fabrile nomē abscōderet. Caiphas prophano prophetat ore, & cū sacerdos esset, falsitat[suę sensum officio vicit veritatis, sententiamq; nō suo sed addicti probat imperio. Balaā maledico benedicit ore & cōduct⁹ ad nequitiam totam, tota loquitur mysteria veritatis. Et sicut ī spinis rosa, hoc est in frutice horrenti miri odoris flosculi germinant: Ita sensus aliquotiens pessimorum ad bona diuinitatis impulsu aguntur inuiti: vt non sit meriti sed mysterii qđ loquuntur. Qđ nūc iudaicę malitiæ euenisse cōtingit: dum in contumeliam dominicæ generationis per artē Ioseph, veri conditoris cōfitetur & loquitur qualitatem. Reuera Christ⁹ erat fabri filius sed illius qui mundi fabricam fecit non malleo sed præcepto. Et elementorum membra non ingenio sed iussu compegit: qui massam seculi auctoritatē non carbone conflauit. Qui solem nō terreno igne sed superno calore succendit. Qui deniq; cuncta fecit de nihilo. Et fecit homo te vt operis æstimatione pensares opificem, & pro tantis beneficiis eis vicē in filio repensares. Nōne fratres eius & sorores apud nos sunt. Iudęę sororis Mariæ filii sunt non Mariæ. Nā & fratrum & sororum filios fratres nuncupat & diuina lex & humana cognatio. Beata siquidem Maria si alios filios habuisset a Christo: mater in ipso crucis tempore in ipso mortis articulo non discipulo traderetur: non commendaretur cognato: illi tamen merito commendatur vt p̄dicaturus virginitatis partū domi haberet vn̄ hoc dubitantib⁹ approbaret. Sequitur. Nō est propheta sine honore nisi in patria sua: q̄a inter suos posse morsus est, ad odiū est īter ciues eminere: proximos ꝓximorum vrit gloria. Propinqui si propinquo honorem debeant, compu

tant seruitutem.

Hugo de Foilleto.

Q' turpe sit monacho seculi potentibus in illi citis adulari.

14 Q NOn licet tibi habere vxorem fratris tui. Hoc contra quosdam nostri temporis monachos recte ponit qui coniugia copulāt illicita: licita quādoq; dissoluūt: qui quorum nouerunt patres: Atauos nominant consanguinitatis: ordinem narrant de incerris iudicant, detestantur sæpissime qđ ignorant. Sed audiant qui huiuscemodi sunt, iudiciū Ioannis Baptistæ in causa cōsimili & erubescant. Non licet ait tibi habere vxorem fratris tui. Sed quid dicam? Nonne amat monachus causidicus de simul discumbentibus esse cum Herode: q̄ in vinculis & carcere teneri cū Ioanne? In quo conuiuio licet nō videat caput Ioannis in disco: videret tamen quæ effuso sanguine acquiruntur: Vaccam viduę, porcū pauperis. In carcere principis pauper moritur. Et tamē de substantia pauperis comedens monachus, principi blanditur.

Q' duo sunt qui gratiam soleant impugnare.

R ¶Saltauit Herodias & p.H. Quādoq; cū Herode i cōuiuio moraliter discūbim⁹: saltātē puellam conspicimus: caput Ioannis in disco videmus. Herodes siquidem pellis, gloria interpretatur. Oīs eñ gloria filiorū Sion ab intus: filiorū vero seculi deforis est. In cōuiuio igit̃ cū Herode sedemus dū in delectatione viciorū vanæ gloriæ fauorē querimus. Saltantem cōspicimus filiā Herodiadis: dū nobis placet vanitas curiositatis. Hæc sunt illa duo q̄ auferūt caput Ioānis: vanitas. s. & curiositas. Ioānes gratia domini interpretatur: huius gratiæ caput deus est. Caput igitur a corpore separatur, quando aliquis non deo: sed sibi ascribit qđ operatur.

Petrus Rauennas.

Quanti ad vnius animæ prædam hostium cunei glomerantur.

15. S DE corde exeunt c. ma. adul. Oīa hęc abintus procedunt & contaminant hominem. Quæ spatia terrarū: quæ magnitudo vrbiū: quæ latitudo regionum tantos hostes ferre: tot capere inimicos: quot vitia: quot crimina humanos capiunt sensus, corda hominū patiunt̃. Ad vnā ouem. Heu cur gña tota: tota feritas bestiarum q̄ magis eo sęuiunt quo se satiare non possunt. Pro vnius captione hœdi: quare tot p̄dones qui plus hinc coęstuāt & tabescunt quo capere nequeāt euitati? Quid ad vnam columbā tot aquilæ: vultures tot voraces & tāta cōgeries auium sordidarum? Hęc Propheta senserat cū dicebat. Circūdiderunt me mala: quoꝝ nō est numerus. Tolerabilis est hostis cū muro extrinsecus: quia foris positus cedit aliquando conflictui. Cum vero intus est inimicus & in ipsis penetralibus iam deseuit iste se oppressum intilligit & captiuum peruidet ac deplorat.

Isaac. de duobus egressibus saluatoris.

¶Egressus Iesus secessit in partes Tiri & Si. &c. Duo sunt egressus Christi. Vnus a patre æternus. Alter temporalis: quando verbum caro factū est & habitauit in nobis: quādo exiuit a patre & venit in mundum: quādo cum in forma dei esset quasi patriæ suę fines egressus, exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens: & similitudi. car. pecca. tanq̄ in partibus Tiri & Sidonis inuentus: sed ab his qui fines suos egressi in eisdem partibus ipsi ocurrunt. Fecit itaq; pius qđ pietatem decuit. Venit ad peccatores: sed ad peccata non potuit nec debuit. Venit ad auaros: sed nō ad auaritiam: ad cupidos, sed nō ad cupiditatem: ad luxuriosos, sed non ad luxuriam: deniq; ad vitiosos misericorditer venit, sed ad vitia misere nō peruenit. T

Vbi Christo debeamus occurrere.

¶Exeamus ergo & nos de fouea peccati in similitudinem carnis peccati. Exeamus de volūtate peccati in pœnitentiam peccati. Ibi enim Christum inueniemus. Ipse enim peccati pœnitentiam egit ꝙ omnino non egit. Sed dicitis. Si exiremus de peccato: quid opus esset medico? Vel quis per se potest exire de peccato? Vere maximum peccatum amor peccati: noli peccare etsi nondum potes nec peccare. Peccatum odi. & de peccato existi. Sed & hoc dicitis multum ad vos esse & absq; gratia dei homini impossibile odire peccatum: diligere iustitiam. Confiteant̃ dño misericordiæ eius: quoniā qui gratis in p̄tes Tiri & Sidonis manifeste secessit vbi mulier cōcurrere poterat illi: gr̃a de itimis suis mulierem vt occurreret, occulte extraxit. V

Quæ sit mulier Chananęa.

¶Mulier ista quælibet anima intelligitur a deo p̄uenta vt odio habeat peccatum & diligat iustitiam. Cui tamē deest facultas vt nō ea felicitate bonum possit qua facilitate cupit. Ideoq; p̄ filia sua rogat. i. libertate naturali q̄ difficultate opprimitur. Cumq; libera qua bonum diligit & iustum sit voluntas: captiua tamen sub pc̄tō ne id possit tenet̃ facultas. Vñ q̄si ab Apostolo edocta exclamat. Infelix ego mulier quis liberabit hanc filiam meam de corpore mortis X

huius.i.de oppositione dæmonis huius. Istud eñ dæmoniũ:de quo apostolus ait.Scio ꝙ non habitat ĩ me &c.Sed quia nihil est ꝙ eã sanare possit nisi gratia dei per Iesum Christũ:ideo in stãter clamat.Iesu fili Dauid miserere mei.Dauid fortis manu dicitur:& forti opus est auxilio vt tam forte dæmonium expellatur.

Sequitur.

Y ¶Nõ sum missus nisi ad oues &c.Missus est q̃bus pmissus est.Israel qa vir vidẽs deũ interpretatur,mẽs rõnalis recte intelligit.Domus itaq; Israel cõtinere illas mẽtes dicat:quarũ numer⁹ diuina pdestinatione ad ipm videndũ ab æterno pscitus est.Igit.xcix.ouibus huius domus in mõtibus visionis & delectationis pprii pastoris.i.verbi dei,late spatiantibus & absq; terrore cubãtibus in pascuis pinguibus hærbarũ semp virentiũ,descẽdit pius pastor vnã q̃rere q̃ perierat.Missus ẽ ad oues solas q̃ perierãt do domus Israel.Missus est ergo tanq̃ illusis veritas,errãtibus via,mortuis vita,fatuis sapientia,infirmis medicina,captiuis redẽptio,famelicis refectio,& ĩ his oĩbus missus ẽ ad oues q̃ perierãt do.Is.ne.s.perirẽt.Missus deniq; tãq̃ aĩa in corpus mortuũ vt eius aduentu calefacta reuiuiscerent mẽbra:fieretq; in membris veteribus vita noua:& in mẽbris carnalibus vita spũalis: in terrenis mẽbris vita cœlestis:& resurrectio prima:aut forte magis pprie dici poterit missus tanq̃ in corpus trũcum absq; capite, caput desuper immissum.Vñ sensum acciperet.Missus est pius pastor qui qđ cõfractũ erat solidaret:qđ debile cõfortaret.Cõfractũ autẽ & debile liberũ erat hoĩs arbitriũ:qđ olim supra se nitẽs ĩfra se seruit:& se ferre nõ valẽs se, in se a se oppssit & cõfregit.Cõfractũ autẽ ac per hoc debilitatũ in se surgere,oĩno nõ potuit per se.Cõsolidatũ aũt ẽ & cõfortatũ per fidẽ & charitatẽ Christi:ac per hoc fœtatũ qm̃ nõdũ pingue est & validũ donec simul cum.xcix.in pascuis pinguibus collocet:in vlnis portat.In sinu meo inquit fœtas ipse portabit.

Sequitur.

Z ¶Nõ est bonũ sumere panẽ filioꝝ &c.Etiã dñe Nã & catelli edũt de micis q̃ &c.Forte hęc mulier intus illustrata per spiritũ nouerat qđ per Christũ cui loquebat ad gẽtes esset trãsferẽda filiatio Iudæorũ.Vñ & fidei feruore & desiderio rei impatiẽs.Instat,& sacramẽtũ ante tẽpus reuelat dicẽs.Etiã dñe. Nã & catelli edũt &c. O mulier magna est fides tua q̃ desiderio fermẽtata angustũ pect⁹ supexcrescẽs ĩtra secreti tui claustra se nõ cohibet.Hic Esaias fœmineũ pect⁹ virili cõstãtia superãs ait.Secretũ me.m. se.m.m.Sequit.Fiat tibi sicut petisti:qa.s.magna est fides tua q̃ petisti.Qui eñ põt oĩa credere potest oĩa impetrare.Oĩa eñ possi.credẽti.Ideo ergo fratres sæpius nõ impetramus qa in postulatione hęsitamus.Fidei eñ satis magnæ nihil est satis magnũ.Cõparata eñ grano sinapis etiã montes transfert.

Qꝫ quatuor modis dicit fides magna.

¶Fides autẽ quatuor modis dicit magna.s.aut fiducia,aut sciẽtia,aut deuotione,aut cõstãtia. A
Prima est q̃ illuminata facie mẽtis potẽs ẽ reddere rõnẽ oĩ poscẽti de ea q̃ in nobis ẽ spe:& ad destruendũ m.al.exto.se aduersus sciẽtiam Christi.Hęc autẽ in apostolo Paulo euidẽtissime claruit.Scđa vero potẽs est & magna:nõ tãtũ in sermone & sciẽtia:sed etiã in virtute secũdũ quã signa & pdigia facile fiunt.Tertia quidem magna est & potẽs ad cõpunctionẽ & lachrymas,& totius huius mũdi fastidiũ & desideriũ faciei dei.Ista est q̃ in silentio monachorũ susurro suaui ore ad os loquit ad deũ tãq̃ vir ad pximũ.Vñ & os eoꝝ sanctũ ẽ & labia mũda ppter sermonẽ dñi quẽ frequẽtãt.Quarta potẽs ẽ magna tã seruiẽtẽ q̃ blã.fortiter & cõstanter vincere mũdũ.De hac Io.Hęc est victoria q̃ vincit mũdũ pria rõcinãdo:secũda vim faciendo:tertia fugiendo:quarta etiam debellando.

Galfridus. Qꝫ deus institutione sacramẽtorũ nõ pditionis causas:sed salutis q̃sierit.

Vodcũq; ligaueris sup terrã erit ligatũ & ĩ cœlis &c.Licet ligãdi atq; soluẽdi ptãs a deo tradita sit hoĩbus:tñ sine cõtritione & cõpũctiõe cordis & vera pœnitentia cõsitẽti absolutio hũana nõ sufficit: & ficte accedẽti visibile baptisma nõ sufficit.Sola aũt cordis cõtritio saluat nõ hñtẽ cui cõfiteat & fides sola nõ inuenientẽ a quo baptizet.Occasionẽ eñ salutis nõ pditionis exquirẽs sacramẽta Christ⁹ instituit:nec ĩ eis cõstituit sic salutẽ vt tibi etiã sine eis saluãdi ademerit facultatẽ. 16. B

Bernardus. Qꝫ humanus affectus cõtra diuinũ consilium minime sit sequendus.

¶Vade post me sathana nõ sapis quæ dei sunt. C
Quid est,non sapis quæ dei sunt:nisi non sapienter diligis humanum sequens affectum,cõtra diuinũ cõsiliũ.Et vocauit sathanã eo ꝙ saluti licet nesciẽs aduersaret:qui saluatorẽ mori phiberet.Vñ & correptus repetẽtem postmodum triste verbum nõ iam mori metuit:sed se cõmoriturũ esse pmisit.Nõ tamẽ impleuit qa necdũ ad illũ puenerat gradũ in quo deus tota virtute diligit.Erat doctus tota aĩa diligere sed adhuc infirmus non ignarus mysterii:sed martyrii pauidus.Nõ plane illa fortis vt mors

dilectio fuit:q̃ morti succubuit.Fuit autẽ post ea,cum indutus virtute ex alto tanta tandem cœperat virtute diligere,vt in cõcilio ꝓdicare prohibitus nomẽ,cõstãter sanctũ prohibẽtibus: responderet.Obedire Deo o.m qua.h.

Q; salutiferę crucis clypeo vniuersa maligni iacula propulsentur.

D ¶Qui vult venire post me &c.Acsi dicat.Qui vult facere voluntatẽ meã discat frangere suã. Sed cõtinuo bella ĩsurgũt:armant̃ cõtra nos ꝓtinus inimici:& nos armemur contra:& imitemur arma regis nostri,vt tollamus & nos crucem nostrã:in qua de inimicis nostris omnibus triũphemus.Audi qd psal.ꝓmiserit dicens.Immo sanct⁹ spũs per Psalmistã.Scuto circũdabit te veritas eius.Vt qd hoc?nisi quia vndiq; nos bella circũdãt.Ab inferiori parte timor nocturnus insurgit.A sinistris sagitta volat in die.A dextris ꝑambulat negotiũ tenebrosũ.Et vt nihil sit vacuũ,a sup̃iori ꝑte dęmoniũ meridianũ occurrit.Sed ecce in cruce salus nostra,tãtũ vt ei viriliter ĩhæream⁹.Verbũ crucis vt ait ap̃ls per eũ stul.est.Ipsa est scutum quo circũdamur vt ei⁹ cornua quatuor q̃drifaria hostiũ tela repellãt.Sit ergo inferius cornu cõtra timorẽ nocturnũ.i.cõtra pusillanimitatẽ:q̃ de carnis afflictiõe ꝓcedit:id qđ sub nobis est corpus castigare studeamus & subiicere seruituti.Si quis vero nobis in faciẽ maledicit:si quis aperte mala suadere conat̃:in die volat sagitta & a sinistris est sinistro cornu excipiẽda.Q; si adulat̃,si quasi cõsulẽdo venenũ propinat fraternę detractionis,odiũ seminare conat̃,si deniq; iniquũ aliqd tã q̃ iustũ ꝑsuadere tẽtat,a dextris est mihi iste. Sed Iudas ẽ:osculo me tradit:& dextro cornu crucis negotiũ perambulãs in tenebris necesse est ꝓpulsari.Sed ecce dæmoniũ meridianũ superbię.s.spiritus,qui nimirũ in maiori virtutũ splẽdore acri⁹ ĩsurgere solet.Hęc q̃ ꝑniciosa sit sæpius nobis intimare curam⁹.Propterea quisquis es qui salutẽ tuã operari studes,cõtra hãc sup caput cornu crucis habere memẽto,vt nõ eleueris in superbiã:nõ exaltet̃ cor tuũ:sed tela illa q̃ de sublimi veniũt,supereminẽs capiti tuo cornu crucis excipiat.Sane hoc solũ ẽ cui salutę & regni titulus inscribit̃.Quia solus qui se humiliat saluari & exaltari meret̃.Iam vt breuiter repetã,hæc sunt quatuor cornua crucis nostrę continẽtia,patiẽtia,prudẽtia,& humilitas.Felix anima quæ in hac cruce gloriatur.

De triplici genere ferẽtiũ crucẽ Christi.

¶Sed triplicẽ licet cõsiderare gradũ,incipiẽtiũ

E ꝓficientiũ ꝑfectoꝝ.Initiũ em̃ sapiẽtię timor dñi mediũ spes:charitas plenitudo.Qui initiatur a timore,crucem Christi sustinet patienter. Qui proficit in spe portat libenter. Qui cõsummat̃ in charitate amplectit̃ iam ardẽter. Qui timet deũ,ait sapiẽs,faciet bonũ.Sed parũ est.Scriptũ est em̃.Declina a malo & fac bonũ.Inqui.pa.& p.e.Noli esse salute cõtẽtus:pacẽ q̃re:ne sit tibi ꝑiculo etiã sal⁹ ipa.Audi ergo angelũ nato dño sic canẽtẽ.Gloria in excelsis deo & in terra pax hoĩbus bonę voluntatis. Quæ aũt bona voluntas,nisi ordinata?Et quęnam est illa?Profecto,q̃ rationi cõsentit dicẽti,Nõ sunt cõdigniæ passiones &c.nec si vn⁹ oẽs sustineat.Hęc si iã sentire cœpisti:haud dubiũ qn libẽter feras crucẽ dñi & dicas.Parat⁹ sũ & non sum turbat⁹ &c. Attamẽ si vis esse perfectus,vnũ tibi adhuc necessarium est,gaudiũ in spiritu sancto.Siquidẽ & is qui timore coercet̃,& patiẽs est,& q rõne spei ducit̃ & beniuolens est,nisi etiã fuerit feruens spiritu, facile labi potest. At q̃ per spiritũ sanctũ diffundit̃ charitas,& patiens est & benigna:& qđ est amplius nunq̃ excidit.Fortis em̃ est vt mors dilectio:non patiẽtia:aut spes.Dicit patiẽtia:Sic oportet fieri: quia timore vrgetur.Dicit bona voluntas:sic expedit & sic agendum est:qa spei attrahit̃ ratione.Charitas vero q̃ inflãmatur a spiritu:neq; sic oportet:neq; sic expedit dicit:sed sic volo inquit sic cupio:sic desidero vehemẽter. Videtis q̃ta sublimitas,q̃ta securitas,q̃ta suauitas charitatis.Felix anima q̃ ad hũc peruenerit gradũ.Sed nemo repẽte fit summus:ascẽdendo nõ volando apphẽdit̃ summitas scalę.Ascendamus ergo velut qbusdam duobus pedib⁹ meditatione.s.& oratione.Meditatio enim docet qd desit.Oratione desit obtinet.Illa viã ostẽdit,illa ducit.Meditatione agnoscim⁹ ĩminẽtia nobis pericula,oratiõe euadim⁹.

Petrus Lõbardus.de quatuor crucib⁹.

¶Qui vult venire post me &c.Quatuor sunt cruces diuersa meritoꝝ stipẽdia ꝑstolãtes.Pria charitatis:scđa pœnitudinis:tertia exercitationis:q̃rta angariatiõis.Pria Christi q̃tuor habẽs diuisiones:latitudinẽ charitatis:longitudinem perseuerãtiæ:sublime spei:profundũ iudicioꝝ dei.Hęc crux est etiã ĩpfectorũ:sicut secunda incipientium.Immo crux prima est stantium. Secunda post lapsum resurgẽtium.Et est latronis dextri:quę in tribus consistit.In cõtritione cordis:in cõfessione oris in satisfactione operis. Tertia crux est eorũ qui sub spe cœlestiũ pręmiorũ multa & indigna patiunt̃ non humiliter:non deuote:sed cum murmure & rancore. Et hæc crux fuit sinistri latronis.Quę est crux angariationis?crux Simonis: crux hypocritarum.

Galfridus.

Quantum conferat homini vera sui cognitio.

17. G Assumpsit Iesus discipulos suos Petrū
.s.Ia. & Io.& e.in mō.ex.se.Mōs iste ē
vera sui cognitio.In hūc mōtē ascēde
re nō pōt q viç ducē Iesum nō habet.Ipe est em̄
via veritas & vita.Seq̄re ergo veritatē si vis in
hūc ascēdere mōtem. Via ardua:via secreta &
multis incognita q̄ ducit ad mōtis huius fasti-
gia.In huius mōtis cacumine Iesus trāsfigurat
in ipo Moyses cū Helia videt:& sine īdice vter
ꝙ cognoscit:in ipso vox patris ad filiū audit.
Quid hoꝝ nō mirabile? qd hoꝝ non desiderabi
le? Vis videre Christū trāsfiguratum? ascēde in
montē istū:disce cognoscere teipm. Vis videre
& absq; indice cognoscere Moysen & Heliam?
vis absq; vllo doctore siue expositore ītelligere
legem & proph? Ascēde in mōtē istum:disce co
gnoscere teipsum.De cœlo em̄ descēdit γνῶθι
σεαυτόν.i.nosce teipsum.

Qr ad nostri cognitionem gradu
H triplici veniamus.

¶Sed q̄re cū trib⁹ tātūmō discipulis ī hūc mō
tē Christ⁹ ascēdit? Sed forte in hoc opere doce
mur ꝙ sine triplici studio ad hui⁹ cognitionis
celsitudinē nō pducimur:Per studiū operis,me
ditationis, & oronis.Paulatim pmouemur:&
q̄nq; pducimur ad pfectū.Sit tibi igit certū si-
gnū ꝙ hui⁹ mūdi verticē apphēdisti si Christū
clarificatū cernere meruisti.Mox em̄ vt te dux
tu⁹ Christ⁹ collocauerit in sūmo,apparet tibi ī
habitu alio,& te corā induit lumine sicut vesti
mēto.Et facta sunt inq̄t vestimēta ei⁹ sicut nix
& q̄lia nō pōt f.f.sup terrā.qa ille diuinę sapien
tię splēdor quē ab alto speculationis vertice in
tuemur:oīno p humani sensus prudētiā defini
ri nō pōt.Vide tñ ne Christo clarificato facile
credas:nisi occurrāt ei Moyses & Helias.Suspe
cta est mihi oīs veritas quā non cōfirmat scri-
pturarū auctoritas.Adhibeat sibi Christ⁹ duo
testimonia in trāsfiguratione sua,si vult vt nō
sit mihi suspecta claritas illa tā magna & tā in-
solita.Hic igit pcedat manifestatio.Illic occur
rat tā apta q̄ figurata locutio.Alioqn ab altitu
dine diei timebo,verēs ne forte seducar a dęmo
nio meridiano.Sequit. Et vox de cœlo facta est
hic est fili⁹ meus dilect⁹.Oīa superi⁹ dicta disci
puli stātes aspiciūt:sed ad tonitruū diuinę vo
cis in faciē cadūt:qa ad id qd diuinit⁹ inspirat
humani sensus succūbit capacitas:& nisi huma
nę rōnis angustias deseras,ad capiēdū diuinæ
īspiratiōis arcanū sinū intelligētiæ nō dilatat.
Hic est inq̄t fili⁹ meus dilectus,in quo mihi cō
placui.Certe si filius ali⁹ q̄ pater esset,posset pa
tri in filio cōplacere:sed ipe pr sibi ī filio cōpla-
cere nō posset.Quid est dicere cōplacui:nisi qa
sicut cōplacui mihi ī meipo:ita cōplacui ī filio?

Adam de Persenia.

Quibus virtutibus pollere debeat qui Christū
transfiguratum desiderat intueri.

¶Assumpsit Iesus Petrū & Iaco.& Io.& duxit
illos in mōtē seorsum.Ornādus est cōsciētiæ le
ctulus,floribus fulciēdus est animus q parat in
mōtē ascēdere vbi trāsfigurat dilectus.Trāsfi-
gurari em̄ ipsam necesse est aīam, & peregrinā
terrenę cupiditatis deponere formā vt idonea
sit trāsfigurati sponsi secretā cernere claritatē.
Hinc est ꝙ Christus ascēdēs in mōtē vbi trāsfi
gurari debuit,tres tm̄ discipulos Petrū.s.Ia.&
Io.secū assumpsit.In Petro nota firmitatē perfe
cti amoris.Plus em̄ cęteris Petrus amauit:& a
firma petra ob fidei cōstātiā nō ficte nomē tra-
xit.Iacob q interp̄tat luctator siue supplātator,
humilitatē significat,q̄ & vitia supplātat per in
nocētiā,& cōtra aduersa luctat p patiētiā.Per
Io.exprimit carnis integritas:q̄ hoc meret pri-
uilegiū vt ad incorruptę veritatis prouehat se
cretū. Si flores istos de horto voluptatis o fide
lis aīa decerpsisti,miris odorib⁹ spōsi gratiā de
lectasti,reuocasti absentē,p̄sentē fortiter tenu-
isti:& dixisti Tenui eū nec dimittā.& illud.Di
lectus meus mihi & ego illi.ex hoc trāsfigura-
ta & cōfigurata similitudini eius cauere debes
oīmodis vt vult⁹ tui nō sint amplius in diuer
sa mutati.Vnitatis em̄ & idētitatis amator est
spōsus tuus:q semp vnus & idē permanens eo
suspectā habet oēm varietatē quo oīs pene va-
rietas amica mutabilitati,mutabilitas vanita-
ti,vanitas falsitati,quā detestatur veritas spōsi
tui.Ex hoc eris videre idonea quō resplendeat
facies eius sicut sol:intueri vestimenta eius cā-
dida sicut nix,& nube lucida obumbrari.

Quomodo tribus.s.Christo Moysi
Heliæ tria tabernacula faciamus.

¶Decēter habes vnde facias tria tabernacula. K
Spōso tuo vnū:Moysi vnū:& Helię vnū.Quis
est iste sponsus tuus nisi amor æternus? Hic pa
scat & cubet & tabernaculū habeat in meridie,
hoc est in feruore tuę charitatis. Moyses lator
& zelator diuinę legis significat sciētiā vel zelū
regularis disciplinę:cuius tabernaculum est in
fiscella scirpea,hoc est in tractabili & sine dolo
iniquitatis cōsciētia humilis cordis.Per Heliā
q &carne īteger dicit fuisse,& ab helios hoc est
a sole nomē trahit, significat veritas & euiden
tia operum lucis q̄ quasi tabernaculū habēt in
candelabro excellentię virginalis. Splendoris
intuitus in facie sponsi est pręmium & remu-
neratio charitatis interim de dilati desiderii
suspensione languentis. Splendor & charitas
niueæ vestis est humilitatis gloria interim

vilitate & extremitate gaudentis. Obūbratio lucidę nubis & est hic ꝓ tectio & postmodū oī moda liberatio beatæ virginitatis. Itra nubem istā receptæ virgines non nubēt neqꝫ nubenť.

Ailredus. de tribus exactoribus.

L ¶Reges gentium a.qui.ac.t.a filiis an ab a. Et Pet. Ab alien. Cui do. Ergo in li. sunt fi. Tres sunt exactores tributa exigētes: Cęsar, diabolus & deus: & vnusqsqꝫ suā reqrit imaginē. Cæsar imaginē suā īpressam nūmo quē hoī in signū suæ dn̄ationis imposuit. Extorquet diabolus similitudinē suā, quā cōsentiēti animæ affectu vitiorum stylo consuetudinis vitiosæ inseruit. Durus ac crudelis exactor quotidianę turpitudinis solutionē requirit. Deus imaginem suam quā naturæ animæ rationalis impressit: a sua rationabiliter exigit natura.

Bernardus.

Qꝫ non oīa scādala æqua sint lance pēsanda.

18. M QVi scādalizauerit vnū de pusillis istis Non oīm scandala æqua sunt lance pensanda. Aliter nāqꝫ accipienda sunt scandala pusillorū & aliter pharisęorū. Illorū: quippe scandalū de ignorātia: istorū de malitia est: illi scādalizanť quia veritatē nesciūt: isti qa oderūt. Vnde & pusillos illos arbitror appellari, ꝙ voluntatis quidē bonæ, sed non magnæ scientiæ existentes zelū dei habeant, etsi nō secundū scientiā. Taliū scādala curā nō irā prouocare solent spūaliū dūtaxat virorū. Indignū nāqꝫ est humanam mereri indignationem qui diuinam miserationem tam facile cōsequanť.

Petrus Rauen. de triplici gn̄e scādaloꝝ.

N ¶In procinctu belli semper sunt vigiliæ militū distributæ, vt insidiis nil liceat, nil pateat dolis. Perniciosissimus nimis repentinus est hostis Aut inscios præuenit, aut incautos occupat, aut opprimit dormiētes. Hinc ē ꝙ Christ⁹ rex noster ante secula, per totā seculi noctē milites suos ꝑmādatis vigiliarū vicibus cōmonuit cōtra veteris hostis subtilissimos dolos, cōtra latētes impetus vitiorū, cōtra scandala quæ nobis variis orianť ex causis. Impossible est inquit vt nō veniāt scādala, hoc est dicere: impossible est vt nō veniant hostes. Scandalorū autē genera sunt diuersa: & prima sunt illa q̄ diaboli fraus parturit: secūda q̄ generat calliditas humana: tertia q̄ parit ī nobis suspicax & icauta natura.

Bernardus.

De diuersis generibus scandalorum.

O ¶Vę homini illi ꝑ quē scādalū venit. Bonum erat ei si natus nō fuisset hō. il. Natus sane de nuo: nat⁹ ad vitā: nat⁹ de spū: q carne postmodū cōsummať: expedit ei q scandala suscitat in sancta fratrum cōgregatione: vt suspendať in collo eius mola asinaria, & ꝓ suaui iugo & leui onere Saluatoris graui moli terrenę cupiditatis humeris eius imposita demergatur in profundū maris: hui⁹ qđ est seculū nequā. Minus em̄ dānabile erat ei in seculo perire: q̄ ī monasterio Perire autē necesse est hoīem qui charitatē nō habet. Si oculus tuus scandalizet te &c. Postq̄ ab exteriorib⁹ scādalis deterruit nos sermo dn̄icus aspere satis cōsilium dat quid de nobis agēdum sit: scandalo quod interius patimur contrariam inuenientes legē in mēbris nostris. Porro tripliciter fit scandalū istud. Interdū enim est in nobis spiritalis intētionis oculus simplex & q gratiæ magis q̄ noster esse sit dicēdus. Sed scandalizat nos oculus noster dū voluntas nostra aliā minus castam importune ingerit intētionem. Sed erue inquit eum & proiice abs te. Hoc autē fiet si non cōsentias: sed abiicias: si resistas. Simili modo de manu ac pede est intelligendū. Cum em̄ bonis operibus intētos ad alia opera trahere volūtas propria conatur, manus nostra scādalizat nos: sed abscindi debet & piici a nobis vt nō cōsentiamus. Sic etiā proficere in sancta cōuersatione & ascendere de virtute in virtutē desiderātes sępius scādalū patimur a pede quodā pusillanimitatis & negligētię nostræ, qui descēdere magis ac remissius ire conatur: sed abscindi eū necesse ē vt pes gratiæ currere possit sine impedimento. Qꝫ autē dicit bonum nobis esse ad vitam intrare cū vno oculo aut manu: aut pede: eos notat qui voluntatem suā seu bona seu mala sit æque sequunť, & ingrediuntur duabus viis nūc bona nūc mala sectantes, secundū ꝙ variantur desideria sua.

Balduinus.

Qꝫ oculus fidei lumen eripiat rationi.

¶Si oculus tuus scandalizet te &c. In sacramē P to altaris fides & humana ratio compugnat: & hoc agiť inter eas vt altera alteri oculū eruat nec est finis huius pugnæ citra alterius excęcationem. Habet em̄ humana ratio oculū suū: habet fides & suū. Oculus rationis quasi lippus est & sæpe visibilia & ꝓpe posita videre nō pōt Oculus autē fidei acut⁹ est: quo inuisibilia dei intellecta cōspiciunť. Circa virtutē sacramenti mens hebet: oculus rationis caligat: oīs sensus corporis obtundiť: manus in cōtrectatione sedula, experientia gustus, oculorū intenta cōtēplatio nulla sua diligētia explorare possunt: nisi ea q̄ hmōi panis esse solēt. Ratio consulta hoc respōdet qđ carnalibus cogitationibus persuasum habet, & corporeis sensibus exploratū. Oculus em̄ humanæ rōnis inuisibilia dei comꝑhendere nō potest: nisi collyrio gratię inūgať

verocꝫ lumine illustreť:de quo scriptū est.Præceptū dñi lucidū illuminās oculos.Si oculus t. īqt do.scādalizet te erue &c.Hoc de oculo hūanæ rōnis nō incōuenienter accipiť,qui pietati fidei scandalū est.vnde & merito eruendus est. Melius est em̄ vnū oculū sanæ fidei habentem ingredi ad vitā q̄ duos oculos habentē,alterū humanæ rōnis,alterū fidei,mitti in gehēnā ig. Quasi duos nēpe oculos habet q humana sapiētia duciť,& fidē tātū ex ea parte recipit vbi humanis rōnibus cōsentanea esse videť.Fides aūt nostra maius testimoniū habet q̄ ab humana rōne.Subnixa est em̄ diuina auctoritate:q̄ quidem summa ratio est omnē humanā rōnem incōparabiliter superans vtpote veritas & in veritate statuens vniuersa.

Gillebertus.de vnitate.

Q ℭSi duo ex vobis cō.de q̄.re pe.su.ter.fi.e.a pa. me.Si cōsensus duorū vel triū p̄ces īpetrabiles faciūt,q̄to magis toti⁹ ecclesiæ ī Christo cōsensus?Quō nō impetrat vnitas q̄ ipsum cor dñi penetrat?Vulnerasti inqt cor meū in vno oculorum tuorum & in vno crine colli tui.

Galfridus.Qꝫ amator medii medius non sit nisi in suo nomine congregatis.

R ℭVbi duo vel tres cōgregati fuerit ī noīe meo ibi ego sū ī medio eorū.Amat mediū mediator dei & hoim:q in medio doctoꝝ inuētus est:medius stetit ad baptismū:medius pepēdit in cruce.Resurgēs quocꝫ stetit in medio discipulorū. Medi⁹ etiā ad iudiciū veniēs segregabit agnos ab hœdis.Interim aūt medi⁹ discernēs bonos a malis,Magis aūt medi⁹ vtrincꝫ vocās, pc̄tōres ad pœnitētiā:iustos ad perseuerātiā & p̄fectū. Sūt duo vel tres:sed nō cōgregati:q in se īuicē inuehunť:īuicē mordēt vt ab īuicē cōsumanť. Sūt cōgregati:sed nō ī noīe dñi:quoꝝ cōsensus in fraudulētia:ī malitia:ī vanitate:ī augēdis diuitiis:in cubilibus & īpudicitiis:ī iniuriis propriis vlciscēdis.In noīe dñi cōgreganť q ipsius gloriā ęmulāť:ipsi⁹ spū feruēt:ipm ī oīb⁹ & p oīa fidei oculis & mūdo corde nō desinūt ītueri ibi prorsus ipse in medio est oībus sese offerēs, om̄es attrahēs,& seipsum impartiēs vniuersis.

Petrus Rauennas. Qꝫ facile congregationis oratio semper obtineat apud deū.

S ℭVbi duo vel tres &c.Vbi sunt q eccl'ię cōuētū p̄sumūt cōtēnere,& venerādę cōgregationi p̄ces solitarias anteferre?Si duobus vel tribus simul positis mediū se futurum & oīa p̄mittit q̄ postulatus fuerit p̄staturū,qd nō dabit plurimis?qd in cōciliis & cōgregatiōe sanctoꝝ poscentibus denegabit?Impossibile est camelū per foramen acus trāsire.i.cor arrogātia tumidum sponte angustū obedientiæ penetrare.

Bernardus.de colloqo Simonis & Iesu.

Dixit Simon Petrus ad Iesum.Ecce nos 19.
reliqmus oīa & secuti sumus te.Libet T
sacratissimo huic interesse colloqo: & intēta cordis aure p̄cipere q̄ dicunť.Hæc nēpe sunt verba q̄ cōtēptū mūdi in vniuerso mūdo & volūtariā p̄suasere hoībus pauptatē.Ecce inquit,nos reliqmus oīa.Bene:optime.Nā & mūdus trāsit & cōcupiscētia eius.Et relinq̄re magis expedit q̄ relinqui.Quid mirū si reliqt Petrus oīa vt seq̄reť Christū?Exultauit ille vt Gigas ad currēdā viā.Nec eū sequi Petrus poterat oneratus.Sed nec inutilis cōmutatio,p eo q super oīa est,oīa reliquisse.Nā simul cū eo donanť oīa.Et vbi apphenderis eū,erit vnus ipse oīa ī oībus q pro eo oīa reliq̄rūt.Oīa inquā:nō tātū possessiōes:sed etiā cupiditates.Et eas maxime.Plus em̄ mūdi cōcupiscētia q̄ sub̄a nocet & hæc fugiēdarū causa diuitiarū p̄cipua est,qꝛ aut vix aut nūq̄ sine amore valeāt possideri.Limosa siqdē & glutinosa nimis nō mō exterior verū etiā interior sub̄a nr̄a videť. Et facile cor hūanū oībus q̄ frequētat adhæret.Felices interim liquet esse q exonerati sūt & sequunť dñm expediti.Arctissimū enim foramē nos expectat si quē seqmur cōsequi volum⁹:& p angustam īgredi portā necesse est.Quid camele gibbū,qd tu pecuniose p̄ditoris loculos tollis?Nō sic impie nō sic ingredieris.Foramen acus huius sarcinas non admittit.

Contra eos qui exemplo patrum veterum volunt diuitias obtinere.

ℭSed excusant aliq dicētes.Abrahā Isaac & Ia- V
cob cętericꝫ sancti,nūqd non terrenas diuitias habuisse legunť?Sufficit nobis esse sicut illi fuerūt.Si culpabilis eēt possessio diuitiarū:nunq̄ illi in diuitiis tātā a dño gratiā obtinerent:aut tātā cōsecuti diuitias possiderēt.Quid respondebimus nouis imitatorib⁹ sanctoꝝ veterū?Imponāt certe vitulos sup altare dñi,mactēt arietes,hircos īmolent:qa hæc Abrahā fecit,& hic rit⁹ p̄rm:qb⁹ nos meliores nō sum⁹.Sed hęc ingūt vbi reuelata ē veritas trāsiere.Quid si ipas q̄cꝫ tp̄ales sāctoꝝ diuitias vmbrā fuisse dixerim⁹ futuroꝝ?In figura siqdē eis oīa legim⁹ cōtigisse.Denicꝫ qdni terrenas diuitias palā possiderēt cū sola adhuc terrena palā p̄mitterenť a dño?Qui vero ducti sūt spū,vitæ p̄sentis bona oīa respuūt,& eligūt mala oīa:vt merito dicāt cū Petro.Ecce nos reliqm⁹ oīa & s.s.te.Sed q̄so quēadmodū Petrus cū nihil fere ex om̄ibus habuisse sciať tā fiducialiter gloriať sese om̄ia reliqsse?Vn̄ sanctorū vn⁹.A sequētib⁹ tāta relicta sunt,q̄ta nō a sequētibus desiderari potuerūt. Fidelis sermo: sed forsitan clausus & ipse est.

Nūqd em̄ voluntas habēdi tā multa cōplectit̄ vt reliquisse illā sit oīa deseruisse? Quis hoīm omnia affectare posset nedum piscator ille? Sed quid cuiq̧ sufficere possit diligētius vestigatō & facile est inuenire oīa desiderantē. Nūdū em̄ ponere est cōcupiscentiæ modū donec videat̄ impleta: donec adepta sit qbus valeat esse cōtēta. Cæterū nec amator pecuniæ dicet aliquando sufficit: nec libidinosus satiabitur voluptate & crudelis sanguinē sitit & ambitiosus aut cupidus laudis humanæ adeptis dignitatū titulis seu fauoribus nullum exinde oīno capit remedium: sed desiderio æstuat ampliori. Minus aūt inuenit requiē qui sibi placere cupit & suis .i. fatui ciusdā testimoniis gloriat̄. Quid igitur poterit homini sufficere? Audite.

Qꝫ sola iustitia possit animam satiare.

¶ Panis animę iustitia est. Et soli beati qui esuriunt illā: qm̄ ipsi saturabunt̄. Nimirū ad imaginē dei facta est anima rōnalis, cæteris oībus occupari potest: repleri oīno nō potest. Capacē dei quicqd deo minus est nō implebit. Inde est ꝙ naturali desiderio summū quiuis probat̄ appætere bonū: nullā nisi eo adepto requiē habiturus. Vis puenire ad illud: incipe cætera trāsilire. Innunera em̄ sunt hęc & a cęteris pariter requirunt̄. Qđ valet quisq̧ trahit in partē: nec aliquādo poterit hic circuitus peragrari. Igit̄ a summo bono eo lōgius īuenitis quo te amplius dederis caducis rebus & transitoriis appetēdis Infructuosa ei via ē & inābulabilis: faciliusq̧ ꝑuenies spretis oīb⁹ q̄ adeptis. Sic Petr⁹ fecerat q dicebat. Ecce n. re. o. &c. Quid ergo erit nobis? Dignū plane apl̄ica fide & deuotiōe verbū. Iam reliqsti oīa: iā dn̄m petere secutus es, & nūc demū qd sis adepturus interrogas. Vere Simon vere obediens in auditione auris sine pacti conuentione. Qꝫtos hodie mūdi sapiētia maledicta supplātat: Noli inqt ꝓcipitāter agere, diu cōsidera: diligēter intuere. Magnū est qđ ꝓponis & opus egēs multa deliberatione. Experire quid possis: amicos cōsule ne post factū pœnitere cōtingat. Hęc sapiētia mūdi, terrena, diabolica, inimica salutis, suffocatrix vitæ, mater tepiditatis eius quę deo solet vomitū ꝓuocare. Cū enim a deo verbū esse nō dubites: qd opus est deliberatione? Vocat magni cōsilii angelus. Quid aliena cōsilia ꝑstolaris? Quis em̄ fidelior aut sapientior illo? Ab ore putei gehēnę eripior, & inducias petā, & cūctabor exire. Amicos cōsulat qui nō legit inimici hoīs domestici ei⁹. Sequit̄. Ait illi Iesus. Amē dico vobis ꝙ vos qui secuti estis me. Verbū cōfirmatiōis ꝑmittit̄ vt magnū noueris esse qđ sequit̄. Sed qd est ꝙ dicit in regnatione? Aut q̄ est hęc noua regn̄tio? Neq̧ em̄ est illa q̄ oportet hoīem nasci denuo: cū ad illā nō valeat ꝑsens promissio pertinere. Ita est, nō solū denuo: sed tertio hoīem nasci necesse ē. Interim autem dignū est vt ea q̄ videt̄ potior hoīs prior q̧ portio, in homine prior reparet̄. At ipsam aīam esse nemo ignorat. Prior ergo reficiat̄ quę prior corruit. Præsertim ꝙ ab eius culpa alterius pœna prodierit, & ipsius corruptio corpori quoq̧ fuit causa corruptiōis. Hinc est ꝙ ꝓ animabus primū saluator aduenit tollere vtiq̧ pc̄tā mūdi nō molestias carnis: qđ manifestius docuit in seipso pœnis oībus corpus exponēs. Animā autē immunē prorsus custodiēs a pc̄ō Nō sic hodie filii hoīm: sed aīæ curā negligunt curā autē carnis ꝑficiūt in omi desiderio. Neq̧ em̄ peccare metuūt: sed puniri. Filii hoīm vsque quo graui corde. Tēpus hoc aībus nō corporibus est assignatū, dies salutis nō vtiq̧ voluptatis. Cū em̄ iudiciū carnis ex aīa pendeat, nihil carni pōt vtilius q̄ salus aīæ ꝓuideri: vt ī tēpore sit respectus illius & socia passionis: felicitatis quoq̧ cōsortiū mereat̄ ī regn̄atione. Cū se. f. h. i. s. &c. Consequimini aūt quē sequimini vt cū ipse sederit & vos pariter sedeatis: insipiens homo: qn̄ eū remorādo, respiciēdo, pēsando, pausando consequi speras? Exultauit vt Gigas &c. & hilarē sine dubio diligit secutorē. Sedebitis inquit & vos. O sessio. Quis mihi tribuat vt dignis exprimā verbis q̄ de sessione hac, cordis affectione cōcipio? Immo qs mihi tribuat sessiōis hui⁹ imperturbata frui requie? Ecce em̄ nil ī me sedet: sed cūcta ī motu sūt. Oīa nutāt: oīa fluctuāt. Porro vbi cōcupiscit caro aduers⁹ spiritū, spūs aduersus carnē: qd nā hoīs sedere videtur? nec sola iā cōcupiscētia pacē turbat, ipedit sessionē. Sed duplex quoq̧ secūdū corpus miserū hoīem cōtritio vexat ꝑsentis: videlicet sensu doloris, & mortis metu futurę: cum & passibile sit & mortale, duplex nihilominus agitare animā sollicitudo videt̄. Inter hęc nēpe fluctuat iugiter donec pc̄ti corpus īhabitat. Erit aūt cū luteū hoc egrediēs domiciliū a timore qdem penitus liberabit̄: Sed necdū ab expectatione. In regn̄atione vero sedebit corpus īmortalitatis & passibilitat[gemīa q̄dā felicitate donatū, liberū ob omi necessitate, ab omi corruptione securū alienū & īmune ab omi cōcupiscētia, plenū gloria. Sedebit & aīa nil metuēs vltra, plena beatitudine & secura plenitudīe feruēs. Sed qn̄ & qbus erūt hęc? Vos inqt q secuti estis me &c. Iā qdem sedet filius hoīs in sede maiestatis. Siquidē ascēdēs ī cœlū sedet a dexteris dei. Sed cū sederit dictū ē cū apparuerit sedēs. An magis audebim⁹ dicere & ipm̄ adhuc stare quodāmō vtpote cuius necdū sedes consummata videtur:

non ꝙ illi plenitudini quispiam desit: sed ꝙ membra caput expectent. Audeat hoc testari quę meruit intueri. Ecce ait Stephanus. Video cœlos apertos & filiū hominis stantē a dextris virtutis dei. Cæterū, in regnatione corporū sedebit in sede maiestatis: q pro aiarū regnatione sedebit in ignominioso supplicio crucis. Sedebitis ait sup sedē &c. Quid gloriosiꝰ: iudicēt nūc & piudicēt supbi filii: & cū rege suo sedeāt: q sibi latera aqlonis elegit. Caueāt q primas cathedras amāt, ne contingat carere secūdis. Et qui primos nunc cubitus eligūt incipiant cū rubore locum tenere nouissimū. Cæterū. Quid sibi vult ꝙ. xii. tribus Israel iudicaturos fore pmittit: in quibus & ipe mundus cognoscitur iudicandus? An quia tantum adhuc notus in Iudæa deus, vniuersitatem fidelium appellatione xii. tribuum voluit designari: & quasi solas meminit iudicādas ꝑpter illud. Qui nō credit iā iudicatus est. Hęc est em̄ pfectorū gloria singularis: inter ipsos etiā eminere fideles & cæteris quoqꝫ saluandis peminere auctoritate iudicatoriæ potestatis. Quid miseriæ est: ꝙ ad verbum tantæ promissionis negligentia humana dormitat? Sed dicūt homines. Magna quidē diuina promissio: sed longa nimium dilatio & molesta expectatio est. Terrenam deserere sortē & necdum obtinere cœlestem, afflictio est intolerabilis, inconsolabilis dolor. Quid accelerare necesse est vt miseria prolonget? Misera prorsus & seductoria cogitatio est. Sed esto. Tibi multa annoꝝ curricula restant: adolescēs es vsqꝫ in senectutē victurus & seniū. Quid necesse habes amittere tēpora, tāta pdere lucra? Nihil pciosius tēpore. Sed heu nihil hodie vilius æstimat. Trāseūt dies salutis & nemo recogitat: nemo sibi non reditura momēta perisse causat. An putas homo biennii tantū aut triennii opus ab omnipotenti posse recompēsari? Sic abbreuiata est manus dn̄i: vt cētū annorū non possit remunerare laborē? Sede: cōputa quid diebus singulis acquirere valeas certus equidē apud deū nullum bonum irremuneratū fore, & sicut nec capillū de corpore, sic nec momentū de tēpore peniturum. Sequit. Et omnis qui reliquerit patrē aut matrē &c. centuplū accipiet. Quid vltra dicetis filii hoim̄? qn̄ & in hoc mūdo tāta nobis pmissa sunt vt exeuntes a sorte terrena amplior statim nos excipiat cōsolatio: qua nō mō patiēter sed & gratulāter expectes sortē sanctorū in regeneratione pmissa. Siquidē & ipsa expectatio iustorū lętitia est. Et attendite ꝙ Petro dn̄s tātū de futuro respōdit. Neqꝫ em̄ sup his q̄ experiebatur præsentialiter hæsitare poterat, aut opus habebat interrogare. An vero dubitat qs psentis esse tēporis centupli promissionē? Manifeste id quidē verborū ipsa cōsequentia probat: vbi centuplum accepturi, & possessuri dicimur vitam æternā. Cæterum ne quis omnino impudenti remaneat obstinationi locus: mitto vos ad euangeliū secundū Marcū: vbi pmissio eadē descripta manifestius inuenitur. Ait em̄ Nemo est q reliquerit aut patrē aut matrē &c. propter me & ꝑpter euāgeliū, qui nō accipiat cēties tantū nunc in hoc tēpore. Et addit signāter cum persecutionibus. Forte em̄ cū audisset carnalis anima in tempore hoc centuplum promitti: coniectabatur etiā de temporalibus exhiberi. Sed pripit hunc intellectum nomen additum persecutionis. Quid enim terrenæ est consolationis qđ non facile persecutio terrena tollat? Interim tamē vndecūqꝫ centuplū sint accepturi dummodo sit centuplū: cētupliciter placeat, cōsoletur, ametur. Quid insanię est ꝙ cunctantur homines relinquere simpla pro centuplis? Quid ad fidele negotium & nundinas quę stuosissimas auaritia intepuit, & obdormiuit humana? Poteram multa exēpla ꝑponere: multos huius rei producere testes: Qui sicut audierunt sic experiuntur. Sed quando humanis credat experimentis qui veritati non credit promittenti. Illud vehementius arbitror admirandum ꝙ fideles magis in maximo q̄ in modico homines videantur. Non enim difficile est ei dare centuplum in psenti qui est daturus vitam æternam in futuro. Sed dicet aliquis: delicatus sum homo peccator: nec subsistere in tanto labore sine gratia multa: nec ipsam valeo gratiam promereri. Quasi vero gratia non sit gratia: sed operum merces. Aestimas o homo quia personarum acceptio sit apud deū & non omnes omnia relinquentes tam copiose consoletur. Omnis inquit qui reliquerit patrem aut matrem &c. Neminem excipit. Quid dicunt præter me qui excipiunt semetipsos a beneficio generali? Nimirum indignos se iudicant multo magis vitæ æternę, qui nec ipsum centuplum sperant.

De his qui centuplum sibi causantur deesse.

¶Sed dicit homo qui perditionis suæ occasionē quęrit & festucam: vnde sibi oculum eruat. Y
Audiui inquit, de illo & illo qui reliquerant omnia: & ad vomitum sunt reuersi. Quomodo illi centuplū acceperant? Quid ad hoc dicemus An ex collegio discipulorū reprobari quis potest nisi loculos habens? Sunt enim loculi non modo pecuniæ: sed propriæ voluntatis. Scrutetur pinde vias suas & studia sua qui pmissam

centupli gratiam sibi deesse causat: nec dubiū quin inueniat angulum & diuersorium: non q̄dem filii hominis, sed aut foueā vulpis aut volucris nidum. Nihil sibi retineat, nihil suis: ne modicū fermentū totam massam corrumpat. Sunt em̄ qui sibi retinent aliquid, dn̄icæ vocis obliti qui nō suā venit facere voluntatē &c. sed ī ipsis vigiliis sanctorū ꝓprio aut desiderio aut te consilio adherentes sciolos sese faciunt, de se sibi aliquid retinentes. Sunt qui ꝓpinquis retinent & amicis quod abiiciunt a seipsis. Crudeles plane qui nequāq̄ proximos diligant tanq̄ se. Crudeles inquā, vel in se vel in suos: imo q̄d verius est in vtroq;. Nemo ergo cum se videt non omnia reliquisse, centuplum non accepisse miretur. Preciosa siquidē diuina consolatio est nec omnino tribuitur admittentibus alienam. Indignus em̄ benedictione cœlesti conuincitur qui duplici quęrit affectu, duplici petit intentione, aliud sibi refugiū parans: si forte eam nō obtinere contingat. Centuplū inquit, accipiet: & vitam æternam possidebit. Illud consolatio p̄sentis laboris: hæc futuræ felicitatis consummatio est. Sic em̄ operariis huius seculi solet cibus in opere, merces in operis finem dari: sic & militātib⁹ & stipēdia ministrant̄ ꝑ necessitate t̄pis. Nouissime vero donatiuū erogat̄ ꝑ quātitate laboris: sic a filiis Israel donec terram promissionis intrarēt manna in deserto nō defuit. Et ab ecclesia post quęsitū regni cœlestis aduētum quotidian⁹ panis quotidie petitur in oratione quā ipse saluator īstituit. At forte adhuc secularis quispiā dicat. Ostende mihi centuplū quod promittis, & libens vniuersa relinquo. vt quid ostendā? Fides non habet meritū: cui humana ratio prębet experimētū. An homini magis ostendenti q̄ veritati crederes promittenti? deficis scrutans scrutinio, nisi credideris nō intelliges. Datum optimum est centuplū: hoc descendens a patre luminū, deniq;: An nō oīa possidet cui omnia cooperantur?

Quid sit centuplum repromissum.

Z ¶ An non centuplū habet omniū qui repletur spiritu sancto: qui Christū habet in pectore. nisi q̄d longe ꝓsusq̄ centuplū adoptio filiorū est libertas & primitię spiritus, delitię charitatis, gloria cōscientię. Regnū dei quod intra nos est non vtiq; esca & potus: sed iustitia pax & gloria in se. s. Gaudium sane, non modo in spe glorię, sed etiā in tribulationibus. Hic est ignis quē voluit Christus vehementer accendi. Hic virtus ex alto quę Andreā fecit amplecti crucem, Laurentiū ridere carnificem, Stephanū in morte pro lapidantibus genua flectere ad orationē. Verum si in pręsentis commendatione centupli sermo deficit, & ex abundantia cordis angustia oris obstruit: Quid ni ad promissionē vitæ æternę defectum propriū, ipsa etiam cogitatio fateat? Sed id quod ex parte est non valet eloqui, nec expertus de perfectione balbutire conetur. Oculus non vidit deus absq; te, quæ pręparasti diligentibus te. Pax em̄ est quæ exuperat omnē sensum. Pax super pacem, indeficiēs exultatio, torrens voluptatis diuinę, flumem lętitię; gaudiū plenū. Cogita quicquid vis, quicq̄d potes exopta: excedit cogitatum omnē: desideriū omne exuperat felicitas illa.

Isaac. Homilia prima.

Ecce ascēdimus hierosolymā. Prosperū iter faciat nobis deus salutariū nostrorum. Et nos quoq; ascendimus hierosolymā. Ideo ei in monasterium descēdimus vt Hierusalem ascēdamus. Sic nempe: sic alites vt in aera se suspendant profundius omni corpore solo vbi resident, se imprimunt. Hominum quoq; & ferarū eadem est ars naturę siue natura artis, aut potius ars naturalis vt in sublime salire cupientes, humilibus terrę, quasi toto corpore insidētes incuruent. Arduū est quo ascendere molimur: arctū quo attentamus penetrare. Ideo expeditos nos esse cōuenit & subtiles. In altum em̄ repere onustum & per angusta inflatum intoire difficile. Non inflare hominem diuitias, nec onerare curas, nec crapulam grauare diuini est miraculi, non hūanę virtutis. ergo sequitur. Et filius hominis tradetur ad crucifigendum. 20 A

Quid sit filium hominis crucifigi.

¶ Oportet dilectissimi vt in singulis nobis dum nobis adhuc feria. vi. peragitur fili⁹ hoīs crucifigatur. Quis est iste filius hominis? Vetus scilicet homo, veteris hominis filius. Ego em̄ cum sim personaliter homo vn⁹, ex anima rationali & humana carne subsistens: t̄n duos & duorū filios in me video: Veterem & nouū: terrenum & cœlestem hominis filiū, & dei filium. Nā q̄d natum est ex carne caro est: quod natū est ex spiritu, spiritus est. Itaq; ad pacis visionem properātibus (hoc em̄ est Hierusalē) tradēdus ē filius hominis: homo exterior ab interiore, & non sine aliqua seductione gentibus alienis. i. disciplinis & districtionibus regularibus abstinentię & vigiliis: cineri & cilicio: paupertati & silentio: laboribus & alieno imperio: vt ab his affligatur & cruci affigatur, donec fundit⁹ a proprio sensu & veteris vitę cōsuetudine moriatur. Quid quęrimus delitias & quietē? In cruce sumus: imo in mundo fuimus, & in inferno sumus: sed B

misericordiæ non iræ:in cœlo erimus in mun do peccauimus,hic punimur,ibi pausabimus: illic in delitiis,hic in pœnis:ibi in gloria: hic in sudore:hic in pugna,ibi in requie.Quid quęri mus suauem infernum? Quare ergo suauem & delectabilem requirimus mundũ? Abbas no ster,pastor sit animarum:tortor corporum.Pa ter,sit filii dei in nobis:nutritor & pędagogus, & tutor,quãto tempore paruulus est qui hęres futurus est.Filii autem hominis sit flagellator exprobrator,proditor, & seductor, expoliator, crucifixor, & sepultor. Quid si ipse negligens extiterit?nos ipsi simus nobis abbates.

Bernardus.de mysterio saluatoris.

C ¶Non veni ministrari, sed ministrare & dare animã meam in re.pro multis. Quod quidẽ cę terorũ nemo fecisse inuentus est. Bonus mini ster qui carnem suam in cibum,sanguinem in potum,animã ministrauit in precium. Bonus plane qui spiritu alacer,charitate feruens, pie tate deuot⁹ oẽs superat & vincit alacritate mi nistrandi:factus tanq̃ vnus ex illis,dissimulans iniuriam & accumulans gratiam.

Galfridus.Quomodo a nobis Chri sti promissio mystice compleatur.

21 D CVm appropiquasset Iesus Hierosoly mis, & venisset Betphage, quod do mus buccæ interp̃tatur: cum.s.per fi dum annunciatur:Iam tunc vero per montem Oliueti Hierusalẽ appropinquat. Nam in fide cumulus gratiarum: in Hierusalẽ glorię pleni tudo mittit duos discipulos spem & metum. Ite inquit,in castellum qđ contra vos,est in do mum fortis armati,diripere vasa ei⁹: & statim inuenietis asinam.in pręđam mittit. Asina ca ro est lasciua,pigra,bestialis onerifera,sic sterq linium,vt frumentũ (si imposueris) portans adhuc ligata est caro tua cõsuetudine, concu piscẽtia & funib⁹ peccatorũ,ne dicas q recepe ris discipulos Iesu.nam soluentibus illis si quis affectus,si sensus in malum pronus, si mũdus, si malignus obsistere vellet in nomine dñi q̃ ve lociter reprimerent.Pullus asinę:opera quę per corpus fiunt.Soluite,vt desistat a malo. Addu cite,vt faciat bonum.Imposuerunt vestimenta sua,habitum timentis & sperantis foris prætẽ dere.Alioquin si vt negligens & desperans in cedis non tibi saluator p̃sidet quem desuper ve stes suas sedere & p̃sidere faciunt spes & timor Et secundũ literã qdẽ viderit lectorvtrũ ãbob⁹ asinæ.s. & pullo insederit dominus. Nam my stice quidẽ vtriq insidet. Nec interest vtrum carni an operibus eius p̃sidere dicat.Cæterum sic gradienti turba plurima sua proponunt ex tra,& exterioris cõuersationis habitũ exhibẽt in hac via. Quid est dño & in iumẽto eius sua sternere vestimenta? Alii de arborib⁹ ramos cę dunt dum reuelant condẽsa aliqua de scriptu ris.Pręcedentis & sequẽtis turbę multiplices sunt cogitationes & multa cõsilia in nostra aĩa orationis & gratiarũ actionis. Non eĩ possunt interim nõ turbari vel priores dũ adhuc neq̃ unt inuenire quid retribuant dño,pro omnib⁹ q̃ retribuit eis. Clamẽt ergo vtreq pariter, nõ aliud q̃ osanna Benedictus qui venit in nomi ne dñi. Neqñ forte vel desideria nostra q̃rant mẽdaciũ:vel gratulatio nostra diligatvanitatẽ.

Richardus.Q̃ cœlestis Hierusalẽ nisi vectum asino non admittat.

¶Cum appropinquaret Iesus Hierosolymã & ve.Beth.ad montem oliueti &c. Profectus no stri promotio vel processio per montem oliueti fiat:& pietas nostra in immensum excrescat vt magnitudinis iure iuste mons appellari valeat vt discamus infirmorum non tantum minima sed etiã maxima,tã mentis q̃ corporis cum ani mi tranquilitate tolerare.Profecto si hæc agi mus iam Hierusalem appropinquamus & pa cis plenitudinẽ eo vicimus, & attigimus quo obedientiæ ac misericordiæ altius apprehendi mus summitatem.Puto,quia iam erit opus asi num quærere,& inter eiusmodi virtutum in signia humilitatis sibi pręsidium vendicare,sic & Christus cum appropiquaret Hierosolymis asinum sibi adduci fecit, & super ipsum sedit. Scimus autem oẽs asinum animal esse sordidũ & vile,mansuetum sane, sed pene præ cæteris contemptibile:humilitatis itaq vt arbitror for mã gerit:p quã anim⁹ sibi ipse vilescit & in cõ temptum venit.Et quidẽ sine eiusmodi anima li poterit forte processio nostra fore spectabilis non tamen absq dubio sine eo erit vel esse po terit vsq adeo admirabilis. Quis obsecro nõ di gne mireẽ choris p̃cedentiũ & sequentium, & hinc ĩde psallentiũ asinũ ĩteresse,& ĩter tã glo riosos solẽnesq apparatus aĩal tam sordidũ ap parere.Nam nec nouũ nec mirũ de virtutibus gloriari. Sed illud magnũ atq mirandum ĩter summa q̃q ornamenta virtutũ,asinum nõ de dignari hũilitatis bono firmiter ĩhęrere. Vnũ eundẽ hominẽ oĩbus aliis mirabilem,sibi soli cõ temptibilem apparere.Vides certe quia in hoc negocio opus habemus qđ pene nobis excidit, & asina & eius pullo.i.humilitate & humilia tione.Pullus ex asina nascit̃,& ex humiliatione vera humilitas generat̃. Adducam⁹ itaq asinã & pullũ cũ ea vt veraciter hũiles simus in mẽ te,& verã humiliationẽ exhibeam⁹ in actione. B

Bernardus.

Quibus vinculis iumentum dñi sit soluendũ.
F ℭSi quis vobis al.dixerit dicite qa dñs his opus
habet.Magnũ opus opus salutis. nẽpe hoies &
iumenta saluare venerat multiplicãs misericor
diam suam deus.Initiũ nostrę cõuersationis fo
uet ista dignatio,vt primũ ex ancilla filium ge
neremus.Solutus est ad mandatũ dñi qui liga
tus antea tenebat̃:aut non valens,aut non vo-
lens facere bene: aut vtroq; fortius vinculo al-
ligatus,nec volens scilicet nec valens.Non no-
uit interim puriꝰ in dño gratulari, persuasum
tenet placere illi qđ agit:& consolat̃ in eo ꝙ si
bi eum quodãmodo sese facere reputet debito-
rem.Nam processu tpis in eo magis afficiet̃ vt
suo sollicitet̃ debito,& timeat ne forte tãtis be
neficiis inueniat̃ ingratus.Ad hoc quidẽ verax
affectio & fidelis:hic filius liberæ,cum quo an
cillę filius hæres esse non possit.

Galfridus. Qz deuotionem præire debeãt pœnitentię digni fructus.

G ℭNũq̃ ex te nascat̃ fructꝰ &c.Maledicta arescit
ficus in qua deus fructum non inuenit.Sic illis
euenit,qui non p̃mittentes dignos fructus pœ
nitentię ad sterilẽ ante tẽpus festinant deuotio
nẽ.Nec immerito etiã siccitas sequit̃ vbi steri-
litas inuenitur:vt amittat etiam præsentis io-
cũditatis affectũ q salutis nõ reseruat fructũ.

Bernardus.

Qz profectus nostros dñs reputet fructꝰ suos.
H ℭDabitur regnũ dei genti facienti fructus eiꝰ.
Hi sunt quos enumerat Apl's dicens. Fructus
autẽ est spiritꝰ,charitas,gaudium,pax,patien-
tia &c.Fructus isti profectus nostri: hi accepti
deo,quia ipsi cura est de nobis. Non de virgul
tis cura est deo:hoies non arbores amat deus,
& nostros profectus suos fructus reputat.Tem
pus horũ diligenter obseruat,arridet apparen-
tibus,& sollicitus satagit, ne pereant nobis cũ
apparuerint:immo vero ne pereant sibi. se em̃
reputat tanq̃ nos.

Galfridus.Expositio parabolæ de rege & nuptiis quas filio suo fecit.

Simile est regnũ cœlorum homini re-
22 gi qui fecit nuptias filio suo &c.In his
I oibus quę hic scriptura loquit̃ huma
na q̃dã narrari vident̃ opera:sed diui
na sunt cõsiderãda mysteria.Nec incõgrue re-
gnum cœlorũ simile dicit̃ regi suo.Nam & ter
renum humile et caducum non dissimilem sor
tit̃ principẽ fragilẽ & infernũ. Misit rex seruos
suos vocare inuitatos ad nuptias, & nolebant
venire.Vt ego arbitror, naturalis q̃dã iuitatio
humanę est rationis impressio.Vnde em̃ natu
raliter oĩs homo summũ appetit bonũ: inuitat̃
quodãmodo ad illarũ gaudia nuptiarũ. Mittit̃
tñ benignus rex etiam seruos suos, quia nec fi-
des sine auditu,nec auditꝰ sine p̃dicatione, nec
sine missione p̃dicatio est. Verũtñ de qbus sim
pliciter & præcise dicit̃,ꝙ venire noluerũt, nec
ipam fidem recepisse vident̃. Qui vero secũdo
vocant̃,non similiter noluisse,sed neglexisse di-
cuntur.Tertio vocans:Tauri mei,inqt,& alti-
lia occisa sunt &c.Nec mirũ ꝙ carnalibꝰ adhuc
populis promissiones suas carniũ appellatione
contexit.Quãdoquidẽ & seipsum pro eorũ sa-
lute carnis veritate vestiuit.Itaq; nemo nostrũ
scandalizet̃ & dicat.Nunquid manducabo car
nes Taurorũ aut sanguinẽ hircorum potabo?
Meminisse ei debemus, & voces dñi parabolas
esse,& spũales cũ nobis non carnales delitias p
misisse.Et in carne quidẽ Taurorum cibus for
tior,altilium esus delectabilior est.Vtraq; ergo
videtur in suis dñs nuptiis:& parata suis enu-
merare cõuiuiis q̃cũq; vl' ad necessitatẽ expetẽ
da sunt,vel appetenda ad voluptatẽ.Qz miseri
q ad illas nuptias venire negligũt, vbi solꝰ cibꝰ
ad ęternaliter viuẽdũ,vbi delitię incõparabiles
ad ineffabiliter delectandũ.In multis tñ nostrũ
implet̃ qđ p̃tinus subinfert̃.Illi aũt neglexerũt
& abierũt.s.aliꝰ in villã,aliꝰ in negociationẽ.sed
Villa ista caro nostra ẽ,villa porcaria, villa libi
dinis,plena spurcitiis.In hãc villã suã inuitatꝰ
& negligens veri regis fieri cõuiua se recepit,q
p̃missa cœlestia p̃niciose dissimulãs quasi licite
corporeis voluptatibꝰ indulgere disponit.Seq̃t
Aliꝰin negociationẽ suã.Multas causas sequũt̃
somnia,& terrenę sollicitudinis ingetudinẽ cœ
lestiũ comitat̃ incuria nuptiarũ.Nostra ni fal-
lor negociatio pessima occupatio ẽ: qa ꝙ ex ea
ociũ nobis negat̃ eo ip̃o negociũ appellat̃. Seq-
tur.Reliq vero tenuerũt seruos eiꝰ & cõ.af.oc.
Infelix q huiꝰ vocationis fidẽ nõ exhibet, sed lõ
ge infelicior q retribuit mala p bonis. Nec ime
rito illis potissimũ irascit̃ rex.Siquidẽ peius est
seruos eiꝰ p̃seq q̃ nõ seq.Tũc ait rex seruis suis
Nuptiæ quidẽ paratæ sunt &c. Ite ergo ad exi
tus viarũ &c. Si via est vita nostra, viæ exitus
terminꝰ vitę nõ incõueniẽter accipit̃. Illo ergo
piscatores suos sapiẽtia mittit quo vberior & fa
cilior solet esse captura cũ ad memoriã nouissi
ma reducunt̃.Vel aliter ad exitũ vię nõ ad me
diũ vel ad initiũ mittit:qa vbi nos inuenerit iu
dicabit.Nesciũt quos ad exitꝰ mittit q ĩ medio
perniciosa securitate torpescũt. Deniq; congre
gauerũt oẽs(ait)quos inuenerunt malos & bo
nos.Si quasi p indifferẽti dictũ esset, congruũ
magis erat vt boni pręponerentur:& ita potiꝰ
diceretur.Cõgregauerunt bo.& ma. Nunc ve
ro signanter arbitror dictum ꝙ ad viarum exi
tus missi malos non respuant, vt tamen boni

fiant. Melius ergo inuenire melius est inueniri malos & bonos vt post peccata ad pœnitentiam conuertantur: q̃ bonos & malos: vt cum spiritu cœperimus carne postmodũ cõsummemur. Intrauit autem rex vt videret discumbẽtes: & vidit ibi hoĩem non vestitum veste nuptiali. Rex ille neq̧ vel de ipsis q̃ in facie sunt secundum faciem iudicat: nec acceptat in quib⁹ reprobat cordis affectum. Siquidem vestis exterior est conuersatio diligibilis & imitabilis coram hominibus: interior cõuersatio digna cœlorum regnis & angelicis apta consortiis. Et ait illi. Amice quomodo huc intrasti nõ habẽs veste nuptialẽ? Quisquis superna gaudia sperat cũ indigne viuat, quasi sine veste nuptiali ĩtrat ad nuptias. Sed consideranda est diligẽti⁹ hui⁹ regis & maiestas etiã incõprehẽsibilis, & dignatio amabilis, & ĩdignatio valde terribilis. Maiestas qua penetrat omnia: vniuersa discernit. Dignatio qua ante iudicium ad pœnitẽtiam prouocat, dum misericorditer conuenit quẽ reum inuenit. Indignatio qua eundẽ tacentem tenebris addicit, & suppliciis. Et nũc charissimi multos hodie conuenit rex ingrediens, aut per hominum linguas, aut p̃ sacras scripturas, aut p̃ suggestiones internas. Quotiens em̃ hoĩ peccata sua indicat, qui ipsi⁹ promissa sperat: idẽ est acsi dicat. Amice quõ huc intrasti nõ ha. ve. n. Sane propter sacramenta amicum vocat: cuius propter peccata habitum culpat. Tunc ait rex ministris. Ligatis manibus e. & pedib⁹ &c. Tũc videlicet nõ vbi ille sine nuptiali veste introiit sed postq̃ admonitus siluit, interrogat⁹ obmutuit & noluit cõfiteri. Sed q̃ sunt vincula quib⁹ ligant̃ manus & pedes? Sane funiculis peccatorum suorũ vnusquisq̧ constringit̃. Et funicul⁹ triplex etiã nũc difficile soluit̃ cũ peccatũ deliberationis & operationis cõsuetudine roborat̃. Ligant̃ man⁹ vt cesset actio: ligant̃ pedes vt obfirmatus in malo nunq̃ deinceps mutet̃. vnde ait quidã. Mens ĩposta manet. Proiicite eũ in tenebras exteriores. Nimirũ intus est lux: qa de⁹ lux est intus videt̃ veritas, intus lucet sapiẽtia. Sed vę hoĩ q foras p̃iicit̃ in tenebras. Ibi inq̃t, erit fletus & stridor dentiũ. hoc erit totũ conuiuiũ reprobę multitudinis, calix inebrians plenus fellis, nec tñ potus ille lachrymarũ ardentẽ in flãmis linguã refrigerabit quã stridor dentium lacerabit. Quid em̃ stridor dentiũ nisi irę furoris nequitię & malignitatis indiciũ? Siquidẽ vt ego arbitror, nullũ erit tormentũ graui⁹ malis q̃ malitia cordis & iniqtas ipsa puersissimę volũtatis. Nimirũ sicut passiones oẽs patiẽtia subleuat, sic impatiẽtia q̃libet leues aggrauat. Ibi ergo erit fletus ex dolore, stridor dẽtiũ ex rancore. Alioquin si ęquanimiter ferre, si humiliter flere, si dicere possẽt, nos quidẽ iuste: nã digna factis recipimus: audeo dicere ignis ille inextinguibilis tñ extingueret̃, nisi ipsa eorũ indignatione & stridore dentiũ accẽderet̃. Sequitur. Multi sunt vocati, pauci vero electi. Q̃ si timuimus oẽs cũ vnus eiiceret̃ consequens est vt timeam⁹ multũ in reprobatione multorũ. Quid em̃ terribili⁹ nobis potest dici: q̃ ꝙ multi sũt vocati p. v. e.? Fr̃es, cũ dixisset dñs discipulis suis, Vnus ex vobis me tradet: oẽs dicebãt. Nũqd ego sum? nũqd ego? Ita ergo si vn⁹ ex toto hũano gñe piturus crederet̃: ne vn⁹ tñ ex oĩb⁹ esse debuerat qs nõ vehemẽter expauesceret & cõtristaret̃? multo magis tñ cũ dixerit q oĩa nouit, Multi sunt vocati, p. v. e. timere debẽt & tremere vniuersi. Nemo aũt miret̃ nemo scãdalizet̃ ꝙ ĩ multis vocatis inueniẽda sit paucitas electorũ. In terrena eĩ messe ad quãtitatẽ stipulę, palee, furfuris, parua est quantitas similę purioris. Et si diligenter homo merita humana discutiat, nõ habebit qd̃ aduersus electorem de electorũ paucitate causet̃. Sed nisi multũ desipiat ipse studebit vt inter paucos annumeret̃.

Bernardus. De duabus pœnis inferni.

¶Ibi erit fletus & stridor dentiũ. Flet⁹ qdẽ ob ignẽ q non extinguit̃: stridor ob vermem q nõ moritur. Plane fletus ex dolore, stridor dentiũ ex furore. Fletum nempe tormẽtorũ immanitas, stridorẽ dentiũ vehementia ipsa tabescẽtis inuidię & obstinata malignitas extorquebit. K

Hugo de sancto Victore.

Qualiter de⁹ in se, qualiter ĩ p̃ximo sit amãd⁹.

¶Diliges dñm deum tuum ex toto corde tuo &c. & proximum tuum sicut teipsum. Suffecerat si dixisset. Dilige dñm deũ tuum. In hoc eĩ totum est. Si aũt vere diligit̃, diligit̃ vbicũq̧ inuenitur: in seipõ, in p̃ximo, intus, & foris, sursũ & deorsum, lõge & p̃pe. Si mel dulce est, dulcis est fauus. Si mel diligis, & fauũ receptaculum mellis. Sed mel p̃pter seipsum diligitur. Fauus vero p̃pter mel. Et si forte videris fauum melle carentẽ doleas vacua esse receptacula: & cupis ibi mel esse quod diligis. Ita & deum dilige quia dulcedo est ipse & bonitas & veritas. Proximum autem dilige, quia receptaculũ est dulcedinis bonitatis & veritatis, & hoc in ipso dilige & p̃pter hoc ipsum. Q̃ si istis vacuum inueneris dole: & opta vt ista mereatur accipere. Propter hoc aũt & proximus amari p̃cipit̃, vt per charitatẽ dei ipsum bonũ diligas: per charitatem proximi bonum quod diligis proximo non inuideas. Hoc est em̃ diligere sicut se, cupere illi bonum quod sibi cupit. Primum quidem L

sibi: deinde illi. Nō enim amat illū sicut se, nisi prius amet se.

Bernardus.

De tribus generib⁹ hoīm sequentiū saluatorē.

23 M Omnis q se exaltat humiliabitur. O peruersitas, o abusio filiorū Adā: quia cū ascēdere difficillimū sit, descēdere aūt facillimū, ipsi & leuiter ascēdūt & difficili⁹ descendūt, parati ad honores ad celsitudines graduū ecclīasticorū ipis ēt angelicis hūeris formidandos. Ad seqndū aūt te dñe Iesu vix iueniūt q vel trahi patiant, q velint duci per viā mandatorū tuorū. Alii eīm trahunt q possunt dicere. Trahe me post te. Alii ducunt: q possūt dicere, Introduxit me in cellā vinariā. Alii rapiunt sicut Apl's raptus est ad tertiū cœlū. Et primi quidē felices qui in patiētia sua possident aīas suas. Secūdi feliciores: q ex voluntate sua cōsitētur ei. Tertii felicissimi: qui in pfundissima dei misericordia quasi quodāmodo sepulta iā arbitrii potestate in diuitias gloriæ in spū ardoris rapiunt nescientes siue in corpore siue extra corpus, hoc solū sciētes, quia rapti sunt.

Q̄z virt⁹ sit nō humiliatio sed hūilitas.

N ¶Omnis q se exaltat humiliabit. Humilitas iustificat nos nō humiliatio. Quāti humiliant q humiles nō sunt. Alii cū rācore humiliant, alii patiēter, alii libēter. Primi rei sunt. Scđi innoxii Vltimi iusti. Q̄q̄ & innocentia portio iustitię est, sed cōsummatio ei⁹ apud humilē. Qui autē dicere pōt: Bonū mihi, qa humiliasti me: Is vere humilis. Nō pōt hoc dicere q inuit⁹ tolerat minus q murmurat. neutri horū promittimus gratiā ꝗ humiliat. Et si longe hi duo a se differāt, & alter qdē in patientia sua possideat aīam suā alter i suo murmure pereat: neuter inquā gratiā promeret: qm̄ nō humiliatis, sed humilibus de⁹ dat gratiā. Est aūt humilis q hūiliationē cōuertit in humilitatē. Nemini prorsus qđ ipatiēter fert bonū est. Hilarē enī datorē diligit de⁹. Vn̄ cū ieiunam⁹ iubemur caput nostrū vngere & faciē lauare, vt nostrū. s. op⁹ bonū spūali gaudio cōdiat. Et ei sola gratiā quā pfert merētur lęta & absoluta humilitas. Quę eīm coacta fuerit vel extorta: qualis est in viro patiente illo q possidet aīam suā: hęc iquā humilitas etsi vitā obtinet ꝑpter patientiā, propter tristitiā tm̄ gratiā nō habebit. Generalē vero hinc audi regulā. Oīs qui se humiliat exaltabit. significat ꝑfecto non oēm exaltandā esse humilitatē, sed eā tm̄ quę de volūtate venit nō ex tristitia aut ex necessitate. Nec eīm ꝑ contrariū oīs qui exaltatur humiliandus erit: sed tm̄ qui se exaltat humiliabit, ob voluntariā vanitatē. Ita ergo non q humiliatur, sed q se sponte humiliat exaltabit ob meritum volūtatis. Esto eīm ꝗ humilitatis materia per aliū ministret: verbi gratia, probra damna supplicia: non tñ idcirco recte ab alio q̄ a semetipso hūiliatus ille dicit, q illa oīa tacite & lęta cōsciētia causa dei subeūda decreuerit.

Gillebertus.

Q̄z non oīs vacatio contemplatio sit dicenda.

Erunt duo in lecto vno, vnus assumet & alius relinquet. Quasi lectus quidā est ociosa & quieta vita in ecclīæ gremio degentium, eorum qui nullo sunt ecclesiastici muneris onere occupati, nec prouidentiæ & dispēsationis sollicitudine distēti: sed libero sub alieno tegmine vtunt ocio. Nō tñ oēs rite & iure debito hoc ocio perfruūt: sed libertatē quā obtinent tēporis, dant in occasionē corpis. Bonus eīm lectus si quis eo legitime vtatur: & opportunitatē exterioris quietis in voluptatē cōuertat visionis internę. Hi sunt q assument ab hoc ecclesię cubiculo in illud cœleste: vt vbi Christus est & ipsi sint cū Christo. Deniq; vbi fuerit corpus, illic cōgregent & aquilę. Esto tu quasi aquila: & acutis vtere luminib⁹: spūali assuesce contēplationi, cōmane in petris & in pręruptis cōmorare silicib⁹, immo etiā singularis illius petrę q̄ Christus est, cauernas ingredere. 24 O

Bernardus. Q̄z prælati imprudentia, redūdat in periculum subditorum.

¶Quisputas est fidelis seruus & prudens quē &c. Quęris fortasse quā escam? Meus inquit, cibus est vt faciā voluntatem patris mei. Et vita in vobis erit. Qua quidē nec pasci ipe, nec alios quis pascere poterit nisi sit fidelis & prudens, vt eā & intelligat & diligat. Diligat aūt fortiter & feruēter. Qn̄ eīm excusare ignorātia possit hoīem q se magistrū infātiū doctorē insipiētiū profitet? Ignorās ignorabit, & multos ignorare faciet ignorari. Quid enim periculi sit vbi non inuenit pastor pascua: ignorat dux viam itineris: vicarius nescit voluntatem dñi: Ecclesia quotidie multipliciter & miserabiliter experit. Est ei vt sacratissima sic & secretissima res voluntas dei, & occultum omnino consilium. Vtilis proinde lectio, vtilis eruditio ē. Sed multo magis vnctio necessaria est. Vnde autē scire videbitur q̄ sit voluntas dei bona & bene placens, & perfecta, qui nec pulsare, nec q̄rere, nec petere cōsueuit? qui donec alienarū curam susciperet animarū, nunq̄ suæ gessit curam? P

Petrus Rauen̄.

Contra vitium ebrietatis.

¶Si dixerit seruus ille, morā facit dn̄s me⁹, & cœpit pcutere pueros & ācillas, edere bibere & Q

inebriari.Proprie dixit,Edere bibere & ĩebria-
ri & p.Ebrietas cędis mater,parẽs litiũ, petulã
tię deformiter est magistra:hanc qui habet, se
non habet:hanc qui habet,homo non est: hanc
qui habet,non facit peccatum,sed est ipse pec-
catum.Ebrietas est dęmon blandus, venenum
dulce,voluntaria rabies,illecebra honestatis,&
pudoris iniuria.

Galfridus.Qȝ per terrenarũ simili-
25 tudinẽ nuptiarũ ad ęternas delitias ĩuitamur.
R Simile est regnũ cœlorũ decẽ virgini-
bꝰ,quę accipiẽtes lãpades&c. Spõsus
est Christus:ecclesia sponsa . Aeterna
autẽ illa felicitas nõ immerito nuptiis
cõparat̃:ꝙ in humanis gaudiis nõ mediocrem
tenere videatur locum celebratio nuptiarum.
Multa deniq; solet in nuptiis frequẽtia esse ho
minũ:opulentia rerũ:exultatio animorũ. Atq;
vtinã nõ negligerent hoĩes ad illius venire nu
ptias inuitati,qui vocatus ad humanas nõ mo
do venire non renuit,sed suorum illas signorũ
primitiis illustrauit.

Cantica fine ti.Qȝ veniẽs spõsus &
reprobos ĩ tenebris & electos ĩueniat qescẽtes.
S ¶Media nocte clamor factus est.Media inquit,
nocte, dum & malos summę tenebræ circun-
dederit,& bonos quies tenuerit,subito & inspe
rato clamore dicet̃.Ecce spõsus venit. Nõ solũ
tũc,sed & modo sanctis ĩ tranqllitate cordis qe
scentibꝰ,& ad se Iesum dulciter inuitãtibꝰ sæpe
diuina vox per internã gratiam quodã ineffa-
bili iubilo resonat.Ecce sponsus venit.

Petrus Rauenñ.

Qȝ deus vendit amore pauperis regnum suũ.
T ¶Esuriui & dedistis mihi mãducare &c. Man
ducat deꝰ panẽ in cœlo,quẽ pcipit paup in ter
ra.Qui dederit esurienti panẽ,dabit sibi regnũ
Negabit sibi fontẽ vitę,sitienti aquę calicẽ q ne
garit.Amore paupis deus regnũ suum vendit
vt illud emere valeat oĩs homo.Fragmentũ pa
nis ponit in pcium,quia vult habere oẽs, q tan
tũ petit pcii q̃tum hoĩes scit habere. Quid iã
excusare poterit non ementem,quẽ tanta vili-
tas venditionis accusat?

Qȝ ignis æterni nomine pœnarũ
infernalium vniuersitas designetur.
V ¶Ite maledicti in ignẽ ęternũ &c. Sicut in hac
vita nõ solũ ab igne,sed ab aliis quoq; elemẽtis
pœnę ac cruciatus pueniũt,ita etiã illic in aliis
elementis,sicut et in igne pœnę damnatorum
cõsistunt. Scriptũ est em̃. Transeunt a frigore
niuis ad calorem ignis.

Bernardus.

De dominici corporis sacramento.

Accepit Iesus panem,benedixit ac fre- 26
git.Naturę nostrę susceptio quasi q̃- X
dã panis est acceptio. Accepit Christꝰ
vnde nos pasceret,cũ p incarnationis mysteriũ
hoĩem sibi vniret,nostrę carnis fœnũ vertẽs in
frumentũ,vt nos cibaret adipe frumenti, & sa
tiaret de medulla tritici.Factũ est nobis granũ
frumẽti in corde bono semniãdũ & vberiꝰ mul
tiplicãdũ.Factus est nobis q cor hoĩs cõfirmat
panis in verbo doctrinę,in exẽplo vitę,in omni
dono spũalis gratię,in oĩ cõsolatiõe nr̃ę miserię
¶Benedixit qñ ppter hoĩem seipm̃ sanctifica- Y
uit,vt & ipse benedicere possit.Fregit. Si Iesus
non fregisset quomodo vel mica ad nos perue
niret?Fregit,distribuit,dispersit, dedit pauperi
bus.Fregit per gratiã vt suã & patris frãgeret
iram.Dixit em̃ deus vt disperderet nos: si non
vnicus electus eiꝰ stetisset in confractione ĩ cõs.
eiꝰ vt auerteret irã eius. Stetit qdẽ & placauit
Per insuperabilẽ constantiã in cõfractione ste-
tit infractus. Verũtñ ipse fregit dũ spõtaneus
carnem suam passionibus quasi frangendã hoc
est atterendã exposuit.Ibi cõfregit potentias ar
cuum:ibi cõfregit capita draconis:ibi cõfregit
oẽs inimicos nostros in ira sua.Ibi cõfregit secũ
dum quẽdã modũ tabulas prioris testamẽti ne
simus sub lege.Ibi confregit iugũ captiuitatis
nostrę.Deniq; totũ fregit in quo nos frangeba
mur,vt totũ qđ in nobis fractum erat solidaret
& admitteret eos qui cõfracti sunt liberos.
¶Dedit discipulis suis. Non opus est quęrere Z
quid dederit.Ipse em̃ manifestat dicẽs. Hoc est
corpus meum.Corpus ergo suũ dedit nec sine
se.ad hoc em̃ corpus assumpsit vt se nobis da-
ret.O datum optimum & donũ perfectum de
scendens a patre luminũ.Christus datus est no
bis ad induendũ,ad edendũ, & offerendum, si
cut indumentũ,sicut alimẽtũ,sicut pcium.Ad
induendũ quidẽ, sicut scriptũ est. Quicũq; in
Christo baptizati estis Christũ ĩduistis.Ad edẽ
dũ sicut nũc ipe dicit.Accipite & comedite ad
offerẽdũ p nobis,& a nobis. Pro nobis p amari
tudinẽ passionis & mortis:a nobis offerendũ p
cõemorationẽ eiusdẽ passiõis& mort,sicut ipe
ĩstituit dicẽs.Hoc facite in meã cõemorationẽ.
¶Dedit discipulis suis.In hoc pmõstrauit hu- &
ius sacramenti gratiã ad eos pertinere q in nu
mero fuerint discipulorũ eius. Qui ergo extra
disciplinã sunt,q magisterio Christi subiecti nõ
sunt,q secũdũ suã sententiã nõ secũdũ Christi
doctrinã vitam instituũt: isti ab hac gratia ita
sunt alieni sicut noĩe discipulorũ sunt indigni.
¶Accipite.Illi rite dicunt̃ accipere quibꝰ Iesus
ait,accipite:quibus ipse dat:quibꝰ accipiendi li
centiam pstat auctoritas tribuentis nõ pręsum

ptio proprię voluntatis. Nã qui impudẽter & irreuerẽter se ingerunt: magis rapiũt & capiũt q̃ accipiunt: vt cõtra eorꝝ ꝓsumptionẽ dictũ videatur accipite, cũ ꝓmissum sit eũ dedisse. Nũc huius sacramenti attende virtutem. Decreuit deus mortale hoc ĩmortalitate vestire & mortalẽ vitã ĩ vitã ęternã trãsferre. Propterea cibũ in cibum mutauit panẽ vitę in panem vitę, sed panẽ vitę transitorię in panẽ vitę ęternę vt ex mutatione cibi in cibũ credat & intelligat: speretur & expectet mutatio vitę mortalis in vitam immortalẽ. Vt dum mutabilitate temporum ad mortem trahimur ipsa morte, in melius mutandi mortem non timeamus.

Qꝫ homo in articulis fidei deo credere debet & non sibi.

A ¶Hoc est corpus meũ. Credat homo firmiter, credat indubitãter, confiteat fideliter. Si videt impossibile iuxta humanã rationẽ si incredibile iuxta humanã sapientiã: verũ semp & certũ maneat in cõsciẽtia fidei ꝓpter diuini sermõis reuerentiã. Credat homo deo magis q̃ sibi, credat se deo, ne deus nõ se credat illi. Credat spiritũ suũ deo vt sit credit⁹ cũ deo spiritus eius. Credat rationem suam deo, & abneget semetipsum, & sicut audit a deo sic iudicet.

Qꝫ calicis acceptio voluntariam significet domini passionem.

B ¶Et accipiẽs calicẽ. Acceptio calicis ꝑ mysticã significationẽ rei mox futurę intelligi põt: mortis perferendę prõpta deuotio voluntariaq; susceptio, de quo calice dicit. Potestis bibere calicem quẽ ego bibitur⁹ sum. Calicẽ ergo accepit qa mortẽ sponte suscepit. Gratias egit. Gratiarũ actio benedictio dici potest. Nã & deũ benedicimus cũ de collatis beneficiis gratias ei referim⁹. Oĩs gratiarũ actio causã respicit beneficii Sciẽs Christus quãta sit hmõi gratia ineffabilis sacramẽti, bona quãta hĩc ab ipso nobis sunt cõferenda, q̃ta mala mox ab ipso sint ꝑferenda: pro vtraq; causa gratias patri agit videlicet ꝑ bonis ꝑstandis & pro malis tolerandis.

Qꝫ in diuersis diuersa efficiat calix xp̃i.

C ¶Et dedit illis dicens. Bibite ex hoc oẽs. Calix dũ digne bibet non oĩbus oĩa cõfert: sed singulis singula: aliis tẽtationes leuigans: aliis augẽs virtutes: modisq; aliis, largiẽs singulis ꝑ vt vtiq; opus est. Et vt nemo expers relinquat: Additur oẽs. Ad hunc ergo calicẽ oẽs fideles cõmuniter vocant. Cõmunio ei fideliũ est: mors illi ẽ quicũq; non bibit: Sed & q bibit indigne, iudiciũ sibi bibit. Quid ergo faciet mortali peccato implicatus? Vtrobiq; periculũ mortis est ꝙ ipse mortuus est. Quid ergo faciet? consiliũ in prõptu est. Conuertatur & viuat.

Qꝫ morte dignus sit qui de vitæ calice mortem bibit.

¶Tota igit dispensatio gratia dei & mię, zelus quoq; indignatiõis ei⁹ & irę, de hoc calice quodãmõ deriuari vel ꝓpinari videt. Hęc est ẽi vita mundi in his qui salui fiũt: hic est iudicium mundi in his q pereunt: hic effundit deus profundissimę charitatis suę plenitudinẽ, hinc effundet totã incõprehensibilis irę suę indignationem. Arguet eñi mundus de peccato in his qui pereũt, nec apparet vnde magis pereant q periturі sunt q̃ ꝙ tantũ gratię ingrati existũt. Vę homini illi cui salus mũdi iudiciũ, cui vita mors est, cui absolutio dãnatio ẽ, cui gratia ira est: cui calix ꝓpiciationis calix ĩdignationis est, cui vinũ merũ, fex est. Christ⁹ ꝑ nobis mortu⁹ est, nunqd gratis? Quid referemus in hoc seculo? quid respondebimus in futuro? Dicet ꝓtomartyr Stephan⁹. Pro te lapidata est caro mea de⁹. Dicet Laurẽti⁹: Pro te cremata ẽ caro mea de⁹ me⁹. Dicat: qcũq; plagã suã quã in corpore suo pro Christo accepit, hęc facta est mihi, quia iustificationes tuas exq̃siui. Dicat qcũq; carnẽ suã cõuitiis & cõcupiscentiis crucifixit. Pro te mortificata est caro mea deus meus. Impius autẽ & pctõr qd dicet? q mortẽ Christi nõ reputãt q sanguinẽ vuę meracissimę odibili irreuerẽtia tanq̃ fęcẽ existimant, & filiũ dei cõculcãt.

Qꝫ nouũ vinum, nouũ obedientiæ genus signat.

E ¶Non bibã amodo de hoc genimine vitis &c. Non bibã amodo de hoc genimine vitis, quasi dicat. Non delectabor amodo obedientia qualis vsq; nunc sub lege fuit. Instat dies ille. i. tps gratię vt vmbra euacuet, & ꝓpter noua ꝓmissa sub nouis ꝓceptis, nouisq; sacramẽtis religio augeat: & exẽplo hũilitatis meę obediẽtia ꝑficiatur in qua magis vobiscũ delecter regno patris mei, hoc est in ecclesia. Qꝫ dicit donec bibã illd nouũ. Per nouũ significat ex aliqua parte eãdẽ ecclesię obedientiam legis & euangelii, & ex aliqua parte innouatã. i. mutatã & auctã. Quid est ergo illud nouũ vinũ bibere nisi amore obedientię pati? Quid est vobiscũ bibã illud nisi & vos ex amore obediẽtię cõpatiemini? Nouũ erat vt ꝑ genimine vitis, calix biberet passionis: nouum erat vt pro agno immolaretur homo.

Bernardus.

Qꝫ Christ⁹ passur⁹ affectũ suscepit ĩfirmorũ.

F ¶Pater si fieri potest &c. Super asellum Christus ascẽderat: vt ne hic quidẽ hostibus relinqretur. Agnosco plane in duce belli pusillanimã trepidationem. Agnosco egroti vocem: in me

dico charitatem:stupeo miserationem, expatie sco dignationem. Misericors dñs non beati Andreę robustum sibi suscepit affectum: quia nõ est sanis opus medicus, sed male habentibus. Quid eñ magnum fuerat dñe Iesu si ascendẽte hora, propter quã veneras intrepidus stares tanq̃ qui potestатm habebas ponendi animam tuam:& nemo tollebat eam a te? Aut non longe gloriosius fuit quandoquidẽ propter nos totum agebatur, vt nõ modo passio corporis, sed etiam cordis affectio pro nobis faceret:& quos viuificabat mors tua: tua nihilominus et trepidatio robostos,& mœstitia lętos,& tędiũ alacres,& turbatio quietos faceret:& desolatio cõsolatos. Lego in Lazari resurrectioe, quia infremuit spiritu & turbauit: nõ conditionis necessitate, sed suę beneplacito voluntatis. Nunc autem aliud iam amplius audio: vsq; adeo siquidẽ præualuit ea quę fortis est vt mors dilectio, vt Christum angelus dei confortauerit. Apparuit, inquit, euangelista angelus confortans eum. Quid dicam? Quem eũ? Minus mirarer si non penitus esset indicibilis. Confortãs ergo eum: cuius ne ipse confortator suus capere poterat maiestatẽ. Rogo te angele quẽ consolaris? an ignorabas quis esset: ad quem confortandum veniebas? Certe consolator est, paracletus est: alioquin non diceret ipse aliũ paracletum a patre mittendum apostolis: si non esset et ipse paracletus. Deniq; agnosco,& in hoc ipso paracletum maximũ: qui prope sit his q̃ tribulato sunt corde. Nõ despero iam si molesta mihi videatur tribulatio quã patior: etiam si pusillanimus sum, etiam si desidero vt transferatur calix a me. Non despero inquã dũmodo addã & ipse: verũtñ non sicut ego volo: sed sicut tu. Didici etiã ex hoc ipo, non ad carnalẽ siue caducam recurrere consolationẽ: sed ad angelicã sed ad spũalẽ, sed ad cœlestẽ. Ita plane dũmodo nõ murmurem. Id ei penit⁹ separet a me si nõ citius resipiscerẽ, non renuo etiã, si opus habeo consolari. Quid ni? Agnosco vitã meam in saluatore & de salute desperem?

De quatuor vigiliis & earum horis.

G ℭVigilate & orate ne intretis in tentationem. Vigilare & auscultare vereri omnia, & omnia obscurare timentis est. Negligentia semper pigra dormitat. Quatuor sunt vigilię noctis quibus singulis ternas horas antiquitas taliũ curiosa distribuit. Nobis etiam quędã parta materies & occasio iusti timoris. Sed & partium singulariũ subdiuisio tripartita, singulas toti⁹ noctis horas si diligẽter attendim⁹ vendicabit. Timendus est eñ nobis iustus iudex quem in multis offendim⁹: committẽdo quę prohibet: quæ pręcepit omittendo: Sed & si quid interdum euenit: fieri nõ quomodo cõuenit faciendo, sed minus prouide, min⁹ auide, minus strẽnue, minus deuote. Hæc igiť prima vigilia & hæ etiam horæ eius: vt propter hæc tria iudex terribilis timeatur. Verũtñ minus nobis fuerat formidandus q̃libet reis, q̃libet iustus iudex, nisi nuda forent nostra omnia illius oculis & aperta. Illi enim totum palam est & in manifesto quicquid sine teste cogitas vel committis. Tertium adhuc dico videt in te quod non vides ne ipse quidem: adhuc cum licet iustissimus et sciens omnia, si tamẽ minus posset minus esset terribilis peccatori. Nnuc vero de⁹ est cui⁹ irę nemo resistit. Vlciscitur sicut vult etiã in hac vita: & queadmodum nihil habet quis nisi quod acceperit: ita etiam ad manum est dño tollere, vł recipere quicq̃d dedit. Punit quoq; post mortem ad loca purgatoria animas transferens: non nullorum etiã electorum vt ligna fœnum stipula non sine detrimẽto eorum quorum opus arserit, consumantur. Propterea felix quem repleuerit timor dñi: vt bene ei sit in ambobus extremis vitę.s. tẽporalis & tẽporis vniuersi. Iã de vindicta tertia q̃d loq̃mur? Flere magis libet q̃ aliq̃d dicere cogitantẽ. Cur exceptus genibus, cur lactatus vberibus qui in illis ge hẽnalibus flammis arsurus est in ęternum? Minus est quicquid dicitur, quicquid legitur, quicquid creditur, quicquid timetur super igne deuorante & ardoribus sempiternis. Iustus est iudex sapiẽs potẽs, vt nec causam nostram tueri nec qualibet tergiuersatione excusare culpam nec sententiam declinare possim⁹. Vnum restat consilium, vnum remedium: vt in spe misericordiæ respiremus: nec eñ minor est in misericordia q̃ in potẽtia: in iustitia, in sapientia deus.

Petrus Rauen̄.

Q₂ frustra de aduersis queritur qui sibi prospera non precatur.

ℭVigilate & orate ne intretis in tentationem. H
In tentationem vadit qui ad orationem nõ vadit. Et quid est q̃ matutina prece toti⁹ diei custodiam volumus postulare? Quid est q̃ homini toto tempore astare libet & deo assistere nec puncto libet? Inimici certe est ista suggestio: decipere parat quos non patitur orationibus cõueniri. Quid igitur de aduersis queritur qui sibi prospera non precatur?

Bernardus.

Q₂ etiam militis gladius debeat ecclesiæ militare.

I ℭConuerte gladium tuum in vaginā. Vterqꝫ
gladius,& spiritualis scilicet & materialis ec-
clesiæ est. Sed is qdē pro ecclesia, ille vero & ab
ecclesia exerēdus: ille sacerdotis, is militis ma-
nu. Sed sane ad nutum sacerdotis & iussum ī-
peratoris.

Qꝫ Christus ductor dici debuerit nō seductor.

27. SEductor ille dixit adhuc viuens, post
K tres dies resurgā. Vere seductor: sed
piꝰ nō malitiosus. Quid tu nup Iudęe
signabas lapidē monumenti? Deniqꝫ Seduxisti
me dñe, ait ꝓpheta tuus in ꝑsona tua. Fortior
fuisti & in. Seduxi vos o Iudæi ī passiōe, nā ī re
surrectiōe īualuit & ꝑualuit vincēs leo de tri
bu Iuda. Etem̄ si cognouissēt, nūq̄ dñm glorię
crucifixissent. Quid ergo facturꝰ es? Etiā ꝑdi-
xit & iā reuixit. Diligēter explora signaculum
sepulturę. Apertum est enim: datur tibi signū
Ionę prophetę: quia & hoc ipse ꝑdixit. Propter
ea viri Niniuitę, cō. cōtra vos in iud. qui ꝓphe
tę obtemperauerūt. Vos nec dño ꝓphetarum.
Vbi est q̄ dicebatis: Descendat de cruce & cre
dimus ei? Crucis signaculū dirumpere volui-
stis ꝓmittentes ad fidem vos intraturos. Ecce
apertū est nō diruptum: introite. Alioqn si nō
creditis resurgēti, nec descendenti vtiqꝫ credi-
dissetis. Quid tñ insistimꝰ? Non sustinuet adi-
re symphoniā & chorū senior frater. Occisum
nobis saginatū vitulum indignatur. Foris stat
omnino non acquiescit intrare: ingrediamur
nos: & in hac tā ꝑclara solemnitate: quid com-
mendetur nobis, sedula cogitatione pēsemus.

Quid nobis insinuet resurrectio saluatoris.

28. NEmpe resurrectio transitus vel trans-
L migratio dicit̄. Christꝰ em̄ non reces
sit sed resurrexit: nō rediit sed trāsiit
transmigrauit non remeauit. Si post cōsumma
tionem crucis in nostram hanc mortalitatem
& vitæ præsentis ęrumnas Christus dñs reui
xisset, ego eum non transisse dicerē sed redisse
Nunc autem qui transiit in nouitatē vitę, nos
quoqꝫ inuitat ad transitum: vocat in Galilęā.
Quid nos dicimꝰ qui sacrā dñi resurrectionē
paschę priuamꝰ noīe, vt sit nobis ī reditū magꝭ
q̄ in trāsitū? Luximꝰ his diebꝰ cōpūctiōi & orō
ni grauitati & abstinētię dediti, cęterorꝫ negli
gētias temporū sacro hoc quadragenario redi-
mere & diluere cupientes. Communicauimus
passionibus Christi: complantati ei sumus de-
nuo per baptismum quēdā lachrymarū pœni
tentię confessionis. Si ergo negligentias planxi
mus quid causę est vt recidamꝰ nūc in easdē?
Inueniemur nūc iterū curiosi vt ante, verbosi
vt āte, pigri & negligētes vt añ, vani, suspitio
si, detractores, iracūdi cęterisqꝫ impliciti vitiis
q̄ tam anxie deplorauimus his diebꝰ. Sic ama-
tores huius seculi inimici crucis Christi cuiꝰ
inuanum accepto nomine dicunt̄ christiani, to
to tpe quadragesimali ad instantes inhiāt dies
resurrectionis, heu vt liberius indulgeāt volu
ptati. Prodolor peccandi tempus, terminus re
cidendi facta est resurrectio saluatoris. Ex hoc
nempe comessationes & ebrietates redeunt, cu
bilia & impudicitię repetunt̄, & laxantur cōcu
piscentiis frena. Quasi vero ad hæc surrexerit
Christus & non magis propter iustificationē
nostram. Sic honoratis miseri Christum? Ven-
turo parastis hospitium confitentes peccata cū
gemitu, castigantes corpora, eleemosynas īpē-
dentes: & ecce susceptum proditis inimicis: im
mo exire compellitis priores nequitias admit-
tendo. Quid em̄? Minus ꝑsenti debet̄ q̄ vēturo?
Minus reuerentiæ resurrectionis tempus exi-
git q̄ passionis? Sed vos vt manifestum est neu
trum honoratis. Nam si compateremini & cō
regnaretis: si cōmoreremini & cōresurgeretis.
Nunc autem ex sola cōsuetudine temporis &
simulatione quadam, humiliatio ista processit
quā non sequitur exaltatio spiritualis.

Homilia super Vespere sabbati.

ℭVespere autem sabbati quæ lucescit in pria M
sabbati. Magnifice sanctis mulieribꝰ istis vespe
ra hęc illuxit, quarum tristitia versa est in gau
dium singulare. Ad vesperum enim fletꝰ & ad
matutinum lętitia, dum merentur cognoscere
suscitatum cuius venerant videre sepulchrū.
Et ab ipsa sepultura eius locum considerasse
dicuntur, sed propter sabbatum quieuisse. Eru
bescat nimiū temeraria nostra præsumptio le-
ui quacūqꝫ de causa plurimum etiam sine cau
sa obseruantias sacras progredi prętergredi &
audacter nō dispēsare sꝫ dissipare ea quorꝫ nul
la ē nobꝭ credita dispēsatio. qñqdē mulieribꝰ sic
amantibus nec in tali articulo obseruandi sab
bati subintrauit obliuio. Vt em̄ trāsiit sabbatū
cum adhuc tenebrę essent festinauit ꝓmpta de
uotio: nec nocturnas horruit tenebras quæ ti-
muit de ꝑuaricatione reatum. Imitaberis vtrū
qꝫ si sapias, nec satisfacere negligēs, proprię de
uotioni, prius tamen obtemperās legi. Potest
tamen forsitan dubitari an de industria diem
tertium expectarint. Non enim sanctis potuit
mulieribus excidisse qđ infideles meminere Iu
dæi, videlicet dixisse dñm Post tres dies resur
gam. Hoc si credit̄, nō incongrue dictum vide
tur quia venerunt videre sepulchrum videli-

cet non sepultum. Quis expsse dicat ali⁹ euangelista: q emisissent aromata vt vngerēt Iesum. Sed fieri potuit vt vtraq cogitatio in earū pectore versaret: & optarēt qdē resurrectionem: sed opus hactenus inauditū spare certius non auderēt: tanq̄ in initio quodā lucis, vel magis fluctuantes iter tenebras & lucē inter vespam sabbati & diei illucescentis auroram. Sed quid est q oēs euāgelistę licet eis & q̄dā ppria & q̄dam nō oībus sint cōia, passionē dñi & resurrectionem diligentius persequuntur: vt quem admodū ait qdā sanctoꝝ, non sit aliud legisse q̄ scripta sunt q̄ q̄ facta vidisse? Ni fallor hoc iō fit quia hęc erant q̄ min⁹ oportuit ignorari, q sine passione dñi nemo habeat vnde speret, sine resurrectione quē speret. Omnibus eñ in praemium ista pmittit. Sed & Mariā Magdalenā p ceteris oīb⁹ ad monumētū stetisse, fleuisse, vidisse angelos, vidisse dñm angelorum euangelia sacra cōmēdāt. Q videlicet oīb⁹ pœnitēti b⁹ hoc nō mediocrit vtile videat, vt vbi pctm̄ abūdauerat gr̄a supabūdās & materiā ingerat psumendi, & exemplū pbeat ampli⁹ diligēdi.

Sequitur.

N ¶ Et ecce terręmot⁹ factus est magnus. Iā eñ desinebat qd de terra erat in terrā redire & tēdebat i cęlū. Angelus eñ dñi descēdit de caelo. & ac. re. la. & sede. sup e. Erat aūt aspectus ei⁹ sicut fulgur. Vestimēta ei⁹ sicut nix. Descēdūt vtraq de cęlo. Sed ī niue mlta frigiditas: ī fulgure ardor imēsus. Sed quō sibi facies ignea & niuea sociāt? Quō niuē illā fulgur nō liqfacit: aut ipsa fulgur si pualuit nō extinguit? Immo vero si ab initio de⁹ hominē vestis indigū nō creauit, sed indigētiā hāc reat⁹ puaricationis inuexit, ad qd ēt angelo vestis fuit? Sed angel⁹ ille talis apparuit qualē hominib⁹ expedire nouerat ille qui misit. Siquidē & aspectus ille fulgureus feruorē sacrę intētionis, & niuea vestis frigiditatem pariter & nitorē cōmēdat corporeę castitatis. Nam & dñs calidos nos inuenire optat aut frigidos. Calidos intus velut in ituitu cordis nostri. Frigidos foris in habitu corporis incorrupti. Illud etiā qd alibi dr, Oī tempore sint vestimenta tua cādida, & oleū de capite tuo nō deficiat: ad idē ptinet, vbi forte videt incōgruū idē p oleū qd igni fomenta praebet, qd p igneū fulgur intelligi. Sane & liquoribus caeteris oleum supferet, & natura ignis in sublime cōtendit: & incorruptio facit proximū deo. Respondens autē angelus dixit mulierib⁹. Cui respōdens? Nihil eas legimus vel loquēti angelo respondisse, nedū pręmisisse cui respōderet. Sed respōdit earū trepidatiōi quā euidētius agnoscebat: respondit affectib⁹ qui super

nū impleuerāt sublimi quadā vociferatione palatium. Nolite timere vos. Signāter dicit vos. nā nec custodes timerēt si similiter eis diceret aut si Iesus filr ab eis q̄reret. Cito, inqt, euntes dicite discipulis eius qa surrexit. Nō eñ opus est mora. Iam dispgunt: & forsitan nisi ferię sabbati iteruenissent, oēs iā dispersi fuissent. Et ne dubitēt, illud etiā dicite: q pcedet vos in Galileā. Ibi eū videbitis sicut pdixit. Vt ipsa etiā recordatio pmissiōis fidē astruat resurrectiōis.

Galfridus. Item aliter vnde supra.

¶ Vespe. aūt sabbati q̄ lucescit in pria sabbati. v. M. m. & al. M. v. s. Hęc illa erat mulier quodā ī ciuitate peccatrix de q̄ septē dęmonia Christ⁹ legit eiecisse: & mirabit qs q altera iā dicat. Etiam q̄uis pœnitens anima non mediocriter alterat. Sicut olim cū cuidā monacho misera q̄dam mulier in flagitiis ante cognita pcaciter se ingerēs diceret, Ego sum. sed ait ille, Nō sum ego. Ita ergo nō qd vereat pœnitēs & altera iā aīa sepulchrū inuisere saluatoris. Nō eñ audet adhuc si non desipit cubiculū regis petere vel scrutari gloriam maiestatis. Venit igit Maria Magdalena & altera Maria. Prima fuit illa nō sola: altera quoq si volueris ipse eris. Tantū caue ne āte vesperam sabbati ad sepulchrum venias saluatoris. Sabbatū eñ requiē sonat. Sed si nescis, laborantes & oneratos non sabbatizātes ad se dñs vocat. Ne qsieris dilectū i lecto p prię volūtatis aut corporeę voluptatis. Veniat vespere sabbati: & sic deinde prima sabbati illucescat. Praelibatio est quietis aeternae & licentia q̄dam beatę expectationis. In hac vespera venit Maria Magdalena videre sepulchrum. Et tu si volueris altera esse potes & venire cum ea. Cōsidera ergo & imitare: adora & venerare dñicā passionem. Sequitur. Et ecce terraemotus fact⁹ est magnus. Caro eñ aduersus spiritum cōcupiscens mutatione dexterę excelsi licet inuita cogit seruire iustitię. Vnde vero mota ē terra nisi qa cęli destillauerūt? Angelus ei dñi descēdit de cęlo. Diuinę gr̄ę visitatio desursum. Et accedēs re. lapidē a mo. Quis hic lapis nisi grauis cōsciētia? Ea nobis pcludit aditū tumuli saluatoris: & sepat inter nos & deū. Hūc ergo lapidē diuinę gr̄ę indulgētia remouēs & reuoluēs sedet etiā sup eū. Sedet īquā vt opiat: sicut olim Rachel idola prīs sui. Felix in quo gr̄a supabūdat: et charitas operit mltitudinē pctoꝝ. Erat aūt aspect⁹ ei⁹ sicut fulgur. & v. e. si. n. Rex q sedet ī solio iudicii ītuitu suo dissipat oē malū. Fulgura dñe coruscatiōes: & in circuitu tuo cōcute & excute vitia & cōsume. Opus eñ est vt des nobis niuē: vt quos fulgurat diuinitatis aspect⁹ foueat & refrigeret humanitatis & be O

nignitatis. Terreat fulgur illud custodes noxios, qui militātes aduersus animā iter nostrum obsident & obseruant. Cōsolat apparens benignitas & humanitas saluatoris nostri tanq̄ niuea vestis aīas pœnitētes. Et respōdēs mulieribus dicat. Nolite timere vos. Scio q̄ Iesū q cru. est q̄rit[. Nescio iā q̄ fuerit hęc mulier ī ciuitate peccatrix, opui idola, sedeo sup la. p̄terita delicta nō reputo. Pręsētia tm̄ vota cognosco. Scio em̄ q̄ Iesum q crucifixus est q̄ritis. Nemo iter delitias videt q̄rere crucifixum aut in glīa secularí aut in libertate p̄prię volūtatis Arctissima disciplina crucis vagari p̄hibet. Immo vero nō manū nō pedē nō lat⁹ aut hūeros patit vel moueri. Acerbū & ignominiosum gen⁹ est mortis vt q voluerit q̄rere crucifixū nec voluptuosus de cætero nec gloriosus appeat. Surrexit nō est hic. Quid igit nos hic agim⁹? qd hic sumus? Fratres non nobis hinc fugiēdū est, sed hac nobis eūdū. Nā & fuit hic q nō ē hic: sed hinc surrexit. Hæc via, ambulemus in ea, nō remaneamus aut fugiamus eā. Qui em̄ vult in Christo manere debet sicut ipse ambulauit & ipse ambulare. Sequit. Venite & videte locum vbi positus erat dominus. Alii quidem veniūt sed nō vident. Alii tanq̄ alōge intuent, dū memores dñicę passionis eā imitant. Neutrū suadet angelus: sed venite ait & videte locum. Venite profectu sacrę cōuersatiōis. Videte pię deuotionis affectu. Et cito eūtes dicite discipulis ei⁹ &c. Et ego fratres efficaci⁹ hoc vobis dicerē cito eundo q̄ multa loquēdo. Quis em̄ credat aut nō indignetur dicenti q̄a surrexit deus, cū in nouitate vitę ambulare & ipse dissimulet? Cęterū quid est q̄ discipulos suos Christus in Galilęę trāsmigratione p̄cedit? Sed quis illum audiat hęc dicentem quē non videat transmigrantē? Cito, inquit, eūtes. Qđ est dicere transite currite vt oībus q viderint opera vestra clament, studia p̄loquant: q̄a surrexit dñs & suos p̄cedit in trāsmigratiōe discipulos. Nō ei sunt eius discipuli q cum eo pascha nō faciunt. i. nō trāseūt sicut ille benefaciēdo p̄trāsiit. Nō sunt eius discipuli quos curiositas vitę p̄sentis occupat, capit illecebra, spinę detinēt scandalorum.

Petrus Rauennas.

De mysterio resurrectionis Christi.

p ¶ Vespe aūt sabbati q̄ luc. i pri. sa. Vespe diē finit nōichoat: tenebrescit iuxta vsū seculi nō lucescit. Sed iam vesper mr̄ noctis p̄currit diē, mutat ordinē, dū cognoscit auctorē: radiat de nouitate mysteriū. Anhelat creatori seruire nō tēpori. Venit Maria Magdalena &c. Sero mulier currit ad veniā q̄ mature cucurrit ad culpam. Vespere q̄rit Christū, q̄ i matutinis Adam se nouerat p̄didisse. Venit Maria Magdalena & altera Maria videre sepulchrū. Quę de paradiso p̄fidiā sumpserat, festinat fidē sumere de sepulchro. Cōtendit rape de morte vitā q̄ de vita rapuerat mortē. Sequit. Et ecce terręmot⁹ f. est ma. Modo terręmot⁹ magn⁹. O si tūc vel leuis turbo arborē mortiferā deiecisset. O si nebulę fum⁹ illi⁹ mulieris tenebrasset aspectū. O si tetra nubes letalis pomi speciē caligasset. O si manus tangens incōcessa tremuisset. O si p̄ctī diem tenebrasset obscura nox: & lamēta mundi & incremēta mortis & creatoris īiuriā tūc tulisset. Sed vitiis semp seruiūt blandimēta: lenocināt dulcia dilectis: virtutib⁹ vero austera & fortia sūt amica. Deniq̄ si sic terra tremuit, cū suorū dñs resurrexit ad veniā, quēadmodū contremiscet cū noxiorum resurget ad pœnam? Dicēte p̄pheta. Terra tremuit & quieuit &c. Sequit. Et reuoluit lapidē. Reuoluit ad fidem qui p̄fidia fuerat aduolutus. Reuoluit lapidē vt idē esset vitę titulus q cœperat mortis tenere custodiā. Orate fratres vt nūc descēdat angelus & totā duritiā nr̄i cordis euoluat. Aperiat sensuū clausa nostrorum: resurrexisse Christū nostris etiā testet mētibus: q̄a sicut illud cor cęlum est in quo viuit & regnat Christ⁹: ita illđ pectus est sepulchrum in quo Christus habet adhuc mortuus & sepultus. Verūtamen hic rerum ordo mutatur, cum mortē nō mortuū deuorat hoc sepulchrum. Dom⁹ mortis māsio fit vitalis: vteri noua forma mortuum cōcipit parit viuū. Seq̄t. Et sedebat sup eū. Vt doctor fidei, vt resurrectionis magister. Sedebat super petrā vt soliditas sedis daret credentibus firmitatem. Supra petrā. Supra quā Christ⁹ erat ædificaturus ecclesiā. Ecce ego vobiscū sum vs q̄ ad cōsummationem seculi. Ergo nobiscū est noster Iesus. Cur nostrum non dixerim q dat⁹ est nobis? Filius em̄ dat⁹ est nobis hic noster Iesus, cū quo deus omīa nobis donauit. Nō sustinet a nobis abesse: intātū nos amat: sicut ipse q est sapientia patris ait. Delitię meę esse cū filiis hominū. Nobis est, fuit ante mortem, & ī morte, & post mortē nobiscū est & nunc & vsq̄ ad cōsummationē seculi donec simus nos cū illo q semp cum dño erimus. Ecce quantū amat Iesus. Neq̄ mors neq̄ vita pōt eū separe a nobis in charitate q̄ nos dilexit. Propterea neq̄ mors neq̄ vita debet nos separare a charitate ipsius. Quis enim diligendus est si iste non est? Immo quis ita nobis diligendus est vt ille? Nam vt cętera taceam, si non sumus ingrati & maligni hoc sufficere debet q̄ ipē nos diligit. Nihil em̄ magis debetur amāti q̄ vicissitudo amoris. Et qui amat vult amari. Et hoc iustissime quidē,

At q amari vult & amare non vult, mirũ si vľ iudicio suo absoluit ne iiquus sit. Vero aũt iu dicio q amãtẽ nõ amat, & ipse ĩdign⁹ ẽ amari.

Finitur Euangelium Matthęi.

Sequitur Euangelium Marci.

Galfridus.

Qꝫ tam vanitatem cordis q̃ corporis volupta tem persequi debeamus.

ca. 1. Q IOãnes Baptista lo custas & mel syl uestre edeb. Locu sta vanã gloriã si gnificat: q̃ nõ ẽ nu triẽda sed deuorã da poti⁹ & crebri⁹ ruminando terẽ da. An pgitis etiã quęrere mel sylue stre? Sylua q̃dã opa ca & horrẽda caro nr̃a est, incultis & ĩfructuo sis syluescens arborib⁹ videlicet & prauis operi bus. Qꝫ si caro sylua est, voluptas carnis mel syluestre. Vtraꝙ igiẽ nobis ẽ deuorãda: & cre bris reꝑhẽsionib⁹ tanq̃ duris morsibus cõterẽ da tã cordis vanitas q̃ corporis voluptas. Ego aũt nõ tã in seipo q̃ i aliis beatũ Ioãnẽ arbitror eiusmodi vitiis consumẽdis intẽdisse: quẽ nimi rum et in vtero matris constat plenitudinem spũs accepisse. In ipsius etiã typũ cuius pnun ciabat aduẽtũ, locustas edebat & mel syluestre: significãs eũ vtrũꝙ genus hoim & corporali bus delitiis deditos & animi vanitatib⁹ insipiẽ ter intentos in sua membra conuertere.

Ricardus.

Qꝫ ad veram pœnitentiam quatuor requirãẽ.

R ¶ Vade & oñde te sacerdo. & o.m.q.p̃.M. Vnũ dñs fecit, tria p̃cepit: leprosũ mũdauit, siľ & ire p̃cepit, ostẽdere, offerre. Quid est leprosũ mun dari nisi pctõrẽ quẽlibet pctõrum suoꝝ sordes abominari? Quid est mundatũ leprosum ire ni si prioris vitę statũ relinquere? Sacerdoti aũt se ostẽdere est q̃lis pri⁹ fuerit, cui⁹ ꝓpositi mõ sit p cõfessiõnẽ apire. Offert mun⁹ & q̃le Moyses instituit, q ad oẽm canonicę institutiõis satisfa ctiõnẽ iuxta sacerdotis arbitriũ seipm exponit. In primo consideraẽ odiũ pcĩ. In scdo votũ cõ tinẽdi. In tertio ꝓpositũ cõfitẽdi. In quarto stu dium satisfaciendi. Pro certo in vera pnĩa hæc quatuor sunt reqrẽda. Vera nãꝙ pnĩa est abo minatio pcĩ cũ voto cõtinẽdi, cõfitẽdi, satisfa ciẽdi. Notãdũ aũt in curãdis leprosis ꝙ qdam statim curãẽ, & sic ad sacerdotẽ mittunẽ. Qui dã vero mittunẽ & in eundo curanẽ. Sunt qui ad primã pnię suę cõpũctiõnẽ habẽt animũ pa ratum & prõptũ ad oẽ verę pnię debitum per soluẽdũ. Et in his nulla est mora emẽdatiõnis. Quidã vero ad pœnitentiã cõpũcti ꝓpositũ q dẽ hñt cõtinẽdi & cõfitẽdi, sꝫ ad cõdignã satis factiõnẽ sũt tepidi. Sũt aũt plures quoꝝ differẽ emẽdatio q̃ q statim mundanẽ: qa magis abun dant pigri ad satisfactiõnẽ q̃ prompti.

Qꝫ non nisi mundę cõscientiæ vinũ lę tificans infundatur.

2. S NEmo mittit vinũ nouũ in vtres vete res. i. deus gr̃am peccatoribus non tri buit nisi prius a vetustate p pœniten tiã renouenẽ. Alioqn vinũ rũpit vtres & ipm effunditur. i. si ipsi sacramẽta in quibus gratia continetur & confertur, accipere præsumpse rint, & ipsi priores de p̃sũptiõe efficiũẽ, & gr̃a in eis minime manere pmittiẽ. Sed vinũ nouũ in vtres nouos mittendum est: & vtraꝙ cõser. qa bono hoĩ gr̃a tribuiẽ: & ipse gr̃am acceptã cõseruat: et gr̃a cõseruata eũ iustificat. Et ne mo bibẽs vet⁹ statim vult nouũ. dicit eñ: Ve t⁹ meli⁹ est. Nemini nãꝙ q̃diu delectaẽ in cul pa placet gr̃a. Sed postq̃ nouũ. i. iucũditatẽ gr̃ę bñ gustauerit, statim veteri nouũ. i. culpę gr̃am anteponit, quã largiẽ pius misericors deus.

Qꝫ qui Christũ vere sequiẽ in agro sa crę paginę sentẽtias colligit meliores.

T ¶ Factũ est cũ ambularet Iesus p sata, discipu li eius cœperunt ꝓgredi & vellere spicas. Per sata ambulant qui sacra eloquia inuestigãt. In quibus esuriũt discipuli dũ in eis sentẽtias me liores discere concupiscunt. Spicas colligũt dũ in eis quæ sibi vtiliora videntur excerpũt. Col lectas fricant dum sub palea literę grana requi runt spũalis intelligẽtię. Grana quoꝙ mandu cant dũ p spiritualem intelligentiã virtutes & opera roborant & confirmant.

Petrus Rauennas.

Qꝫ non correctiõni sed calũnię studeant crimi num amatores.

3. V OBseruabãt Christũ Pharisęi si sabba to curaret v.a.e. Sẽp offẽdũt bõa ma los, pia ĩpios, sãcta ꝓphanos. Aut qñ lasciuus disciplinã, virtutẽ vitiosus, criminosus innocentiã nõ accusat? Obseruabãt sollicite sacerdotes sabbatis nõ si peccaret sed si curaret. Amatores criminum calumnię inuigi lãt: insidianẽ in accusatiõe virtutũ: quasi cõtra salutẽ nõ pro salute sabbatũ sit ꝓuisum.

Bernardus. Qꝫ exemplo Christi pa rentes nõ sint carnaliter diligendi.

X ¶ Quę est mater mea &c. Optime docuit nos dñs hoc verbo ne sollicitĩ sim⁹ sup ꝓpĩqs car nis nr̃ę plusq̃ religio postulet: qñ de ipa mr̃e & tali mr̃e taliter respondit. Vbi mõ sunt q tam carnaliter & inaniter sup carnalibus ꝓpinquis

solēt eē sollíciti acsi adhuc víuerēt & ípsi cū eis.

Petrus Rauēnas. Qꝫ Iesum quē díabolus nō potuit mouere muneribus, tentat adulatione pulsare.

5. Y Videns Iesum a longe cucurrit & adorauit eū. Quid est diabole? Quem trina tētatione ꝓuocabas ad lapsum, quē ꝑmissiōe regni vt te adoraret subdolus ambiebas, hūc tremēs fateris & adoras? Ecce q honores oēs regni ꝓmittebat & glorię, habitare foetidis corruptiōe cadauerū repit ī tumulis. Sic sic iste decipit cū ꝓmittit, vt ad inferna secū ꝑtrahat quos de supnis se consulētes fallax promissor illudit. Quid mihi et tibi fili dei sūmi? Nā & modo vt adulator nō vt deuot⁹ & obsequens hic adorat, euadere cupiēs pœnā, ꝑdam ꝑdere ꝑtimescēs. Credit infelix vt eū quē tentatione vicere, quē muneribus nequit inflectere possit adulatione pulsare. Quid mihi & tibi? Quod puniendo & iudici: quod inuasori & domino. Quid mihi & tibi fili dei sūmi? Si agnoscis filiū, vtiqꝫ non nescis hęredem. Si hęredem nosti: hęreditatem capere cur ꝑsumis?

Qꝫ diem Christum apostoli. xii. quasi horæ totidem comitantur.

6. Z ET vocauit Iesus duodecim discipulos suos. Post diuturna tpa tetrę noctis aurorę suę desiderato splēdore ęternus dies Christus noster eluxit in lucē: qui. xii. horas suas in aplis suis. xii. signanter aptaret. Hūc beat⁹ Psal. ꝓphetali vidit spū cū canebat. Hęc ē dies quā fecit dñs ex. & l. i. e. Vñ & apl's lucis ac diei filios appellat credētes. Vos inqt filii lucis estis & diei. Et cōuocauit. xii. discipulos suos. Duodenarius numerus iste ꝑ quaternariū numerū tripartitā nobis mōstrat & format quadrigā: ꝑ quā trinitas tota toto orbe vehit & fert excursib⁹, vt diabolū mitis bellator expugnet: vt mūdi supbiā māsuetus victor inclinet: vt discordias gētiū pacificus auferat ꝑliator: & destructo īferno hoc est peccati fouea diuturno nostrarū carcere aīarū hūani gñis captiuitatē liberā triūphi sui ꝑducat ad gloriā.

Qꝫ facile deuiat a iustitia qui deū nō habet in causa.

A ¶Dicebat Ioānes. Non licet tibi habere vxorē Phi. fratris tui. Ecce vñ Ioānes īcurrit odiū qa arguit criminosum. Dicebat Ioānes qđ erat legis, qđ iustitię, qđ salutis: certe qđ erat nō odii sed amoris. Ecce qualē consequut⁹ est ab ipo ꝑ pietate mercedē. Volēs inqt occidere eum timuit populū. Facile deuiat a iustitia q in causis non deum sed homines ꝑtimescit.

Qꝫ diabolus Christi passionē in Ioannis sanguine prælibauit.

¶Pete a me qđ vis. Quid peteret luxuria nisi castitatis īteritū, pudicitię necē, mortē sibi semper cōtrarię sanctitatis? Da mihi caput Ioānis. Si caput viri Christ⁹ iuxta apl'm, iā nouello ore antiqssim⁹ serpēs Christi dñi tendebat ad mortē: iā tūc auidus draco in serui capite dñi passionē ꝑgustabat. Da mihi in disco. Cur ī disco? Cur ꝑciose gestas qđ viliter occidit: nisi qa preciosa ī cōspectu dñi mors sanctoꝝ ei⁹? Hoc ipm quod vis non agis quomodo vis. quia superna te vincit vis. Veruntamen nimis deciperis q vocē interfici posse credis. Ego sum, inqt, vox clamātis. Vox occidi nō pōt, sed magis clamat angustiis corpis absoluta. Sicut vox Abel ī suo iā effuso sanguīe magis sonat magis penetrat celū: Sic nunc Ioānes toto orbe clamat: totis seculis facinus tuū cūctis refert & ostētat in gētibus. Vnde & scire nos cōuenit, qa Ioānes de morte sua nat⁹ est: et de natali suo mortu⁹ est Herodes. Nat⁹ inquā Ioānes de terra in cęlum de labore ad requiē, de tētationib⁹ ad quietē, de cruciatib⁹ ad lętitiā, de īfirmis ad fortia, de caducis ad ęterna, de mundanis finib⁹ ad gloriā & coronam sempiternam. B

Bernard⁹. Qꝫ triduo dñm sustinem⁹.

MIsereor sup turbā, qa ecce iā triduum sustinēt me, nec hñt qđ māducēt. Viā triū dierū eas necesse est, in deserto si gratū deo tuo offerre voluerꝭ sacrificiū: & triduo sustineas saluatorē si miraculi panib⁹ desideras satiari. Prima est dies timoris. Dies īquā declarās & illuminās tenebras tuas: īteriores. s. & horrēdū gehēnę suppliciū demōstrās, in quo sūt tenebrę exteriores. Hmōi siquidē cogitatio nřę solet exercere ꝑmordia cōuersatiōis. Scđa ē pietatis: q respiram⁹ in luce miseratione Dei. Tertia dies ē rōnis: in q veritas īnotescit: vt tā q ex debito quodā naturę sine alia cōsideratione creatori, subiecta est creatura seru⁹ seruiat redēptori. Miseri q non exiere: nec in deserto sequuti sunt saluatorē: sed miserabiliores oībus hoībus q ꝑfecti cū aliis, nō cū aliis sunt refecti. Porro siq fuere qui discūbentibus aliis post dumeta siue diuersoria queqꝫ abscōdita latuere, hoīes hmōi ieiunos vacuosqꝫ remāsisse qs nesciat? Sic eos q leuitate & curiositate ducti circūquaqꝫ vagātes minime resederūt: aut q sederūt qđē sed nō ī ordine nec in numero cęterorum. 8. C

Quib⁹ vitiis refectio spūalis impedit.

¶Pro hmōi rogo vos fugite simulationē cēm & angulos ꝓprię volūtatis. Fugite inqetudinē & spūm leuitatis. fugite obstinationē & negssimū vitiū singularitatis: nisi forte, qđ absit, fraudare vultis aīas vřas panis edulio benedicti. Iā vero septē panes qb⁹ reficiamini, isti sunt. D

De septem panibus.

E ¶Primus panis verbi dei: in quo vita hoīs est sicut ipse testat. Scd̄s panis obedientia est: qm̄ cibus meus est inquit vt faciā voluntatē ei⁹ q misit me. Tertius panis meditatio sancta: de q̄ scriptum est. Cogitatio sancta cōseruabit te. & alio loco noīari videt panis vitę & intellectus Quart⁹ panis orātiū lachrymę. iuxta illud. Ci babis nos pane lachrymarū. Quintus est labor pœnitētię. vnde scriptū est. Labores manuum tuarū qa māducabis &c. Sext⁹ est iocūda vnanimitas socialis. Panis inquā ex diuersis granis cōfectus fermētatus sapiētia dei. Septimus eucharistia: qm̄ panis iqt quē ego dabo caro mea est ꝓ mū. vi. Hic panis duo opat ī nobis: vt. s. ī leuiorib⁹ peccatis sensum minuat: in grauioribus vero tollat oīno cōsensum. Si qs vestrū nō tā sępe modo nec tā acerbos sentit mot⁹ iracūdię, inuidię, luxurię aut cęterorū hmōi, gratias agat corpori & sanguini dn̄i: qm̄ virt⁹ sacramēti operatur in eo.

Galfridus. Quomodo spiritualiter reficitur triduo sustinens Saluatorem.

F ¶Misereor sup turbā qa ec. tri. su. m. &c. Veritatē naturę ꝓbat hūanitat[affect⁹. Et tu tibi n̄ miserturū imo n̄ miserātē putas cū triēnio for sitā sustinuer[eū! Horas cōputat & momēta: si sustinētiā nō ꝑdideris, apđ ipm nō ꝑibit ī finē. Prima dies sensui primo. s. visui tribuat. Visus aīę visus est rōnis ꝑ ea q̄ facta sunt inuisibilia dei cōspiciēs. Sic audit⁹ ad fidē, ad spē ꝑtinet odorat⁹. Sustinet triduo qd māducet adhuc n̄ hn̄s, qui in his exercet. Gustus in charitate est: sine cuius pane inops est oīs mēsa. Tactus in manib⁹ magis viget: cū vniuerso corpori sit cō munis. Propter qđ ad illā magis apphēsionē felicitatis ęternę & beatę ꝓmissionis referat obtētū: vbi in virū pfectū oēs pariter occurremus. Iterum septem panes totidē sunt experiētiæ diuinę erga nos charitatis, & dignissimę qđā occasiōes nostrę nihilomin⁹ erga ipsum. Quarū prima ꝓuentio originariā nobis inseruit pietatē. Expectatio resipiscēdi cōtulit facltatē. Reuocatio vel cōuersio prauā mutauit in meli⁹ volūtatē. Remissio pręteritā diluit iiquitatē. Erudītio inducit in veritatem. Coopatio adiuuat ifirmitatē. Cōsolatio lętificat aīam n. Pisces ad tolerantiā patiētię referūtur. Nobis de paruitate pisciculorum & paucoꝝ numero nec gloriādum est nec curandum. Pauca sunt, parua sūt vniuersa q̄ ferim⁹: attn̄ si pie sapimus sic viuit & in talibus vita spūs nostri dū gratulamur i eis & gratias agimus domino super eis.

Petrus Rauennas. Qꝫ is quem deus illuminat cuncta temporalia paruipendit.

G ¶Video hoīes vt arbores ambulantes. Imperfectis oculis grādescūt formæ, turbāt species, res fallunt ipsę, qa nō iā visionem capiunt sed adhuc vmbrā sustinēt visionis. Et qre tn̄ velut arbores non vt colūnę vel aliđ qd, neq₃ stātes sed ambulantes? Quia post curam Christi viderat ꝙ hoīes velut arbores transirent in hoc seculo nō manerēt. Tēporalem plātationē germē hūa nū eē, in hac mox vita videt quē curauit Christus. Iterāda est ergo cura Christi vt pfecti oculi futura certa manētia videāt & ęterna. Iterū i quit iposuit illi man⁹ & cœpit clare videre oīa.

Bernardus. Qꝫ carnis motus per gratiam dei reprimi valeāt non sanari. 9.

H ET collidēs et multum discerpens eū dęmon ex. a. illo. Ita dico nobis genus illud peccati qđ totiēs cōturbat nos (cōcupiscētias loquor & desideria mala) reprimi qdē debet & pōt ꝑ g̃ram dei vt non regnet in nobis. Et sic nulla damnatio est his qui sunt in Christo Iesu. Sed non eiicitur nisi in morte qn̄ sic decerpimur vt aīa separetur a corpore.

Galfridus. Qꝫ nobis rigidi proximis esse propitii debeamus.

I ¶Habete sal ī vobis &c. Hic seculariū sapiētiū vnus ait. Ignoscas aliis multa, nil tibi. Qđ non bn̄ aliq puertēdo, amātes vt legit semetipos & sibi ꝓpitii ꝓximis aūt graues & rigidi, habent sal īter se, & pacē in semetipsis.

Adam de Persen. ꝙ Christus dum quatuor modis viuificat peccatores, horis quasi quatuor insperatus aduenit. 13.

K NEscit[qn̄ dn̄s veniet sero an mane an me. an me. no. an galli cantu. Sero venit qn̄ in extremis agētē & nō merentem inopinato gr̄ię suę ꝓuētu a peruersitate corrigit & cōpūgit. Hoc tpe latrōi affuit: cui extrema agēti tā subito & fidei meritū dedit & paradisum apuit. Media nocte venit cū ī tenebris ignorātię vl' ī mediis tribulatiōib⁹ cōstitutū ꝑ indebitā g̃ram educit ad refrigerii portū. In galli cātu, qn̄ ad ꝑdicatiōis vel sacrę lectiōis vocē audiētiū cōuertit corda. Mane venit qn̄ nocte elapsa & peccati voluntate deposita lucē pn̄iæ matutinā splēdor pietatis infundit. An non sero ad Adā venit, cū ad aurā post meridiē die vergente in vesperam, innocentia declināte in culpā, abscōdēte se a facie solis, & charitatis ardor refriguit & īmortalitat[splēdor occubuit? An nō media nocte in ęgyptū venit qn̄ ereptur⁹ ppl'm suū ī tribulatiōe maxima positū primogenita ęgypti pcussit? Sic ēt ī galli cātu venit qn̄ iuxta ꝓmissa legaliū sacramētoꝝ & voces prophetarū ad liberandū hominem ꝑ virginē

venit. Galli quippe cãtus secuturę lucis nũci⁹ etiã sermonẽ designat pphcticũ quo verę lucis pnũciat aduẽt⁹. Et ecce mane iterũ veniet, cũ post noctem huius seculi iudicii dies illucescet extremi.

Bernardus.

Q: Christus non cessit opprobriis Iudęorum.

15. L Si tu es rex Israel descẽde de cruce. O venenata lingua: verbũ malitiæ: sermo nequã. Nõ est Caipha qđ paulo ante dicebas. Expedit vt vn⁹ moriat hõ p populo & nõ tota gẽs pereat. At illđ qa mẽdaciũ non erat non loqbaris de pprio: nõ a temetipso dicebas. Si rex Israel est descẽdat de cruce. Hoc plane tuũ est: magis aũt eius q mẽdax est ab initio. Quid em̃ consequẽtiæ videt habere vt descẽdat si rex est: & nõ magis ascendat? Sic non meministi serpens antique q̃ cõfusus abscesseris olim cum dicere præsumpsisses Mitte te deorsum: et hæc omnia tibi dabo si cadens adoraueris me? Sic tibi Iudęe excidit quod audisti quia dominus regnauit a ligno? Sed forsitan non audisti, quia nõ Iudeis sed nationibus hęc annunciatio debeat. Descẽdat inquiũt si rex est Israel. Immo vero quia rex Israel est titulũ regni nõ deserat: virgã imperii nõ deponat: cui⁹ imperiũ sup humerũ ei⁹. Noli inquiunt Iudęi ad Pilatũ, scribere rex Iudeorum sed qa ipse dixit rex sum Iudæorũ. Et Pilatus. Qđ scripsi scripsi. Si Pilat⁹ qđ scripsit scripsit Christus nõ pficiet qđ icepit? Ipse em̃ cœpit & saluabit nos. S; dicũt? Alios saluos fecit: seipm̃ non potest saluum facere. Immo vero si descenderit nemiñe saluũ faciet. Cũ ei salu⁹ eẽ nõ possit nisi qui pseuerauerit vsq; in finẽ, q̃to minus poterit eẽ saluator. Alios saluos fecit. Nã saluatione cũ sit salus ipse non indiget. Operat salutem nostram: nec caudã patit deesse sacrificio vespertino hostię salutaris. Nouit ñque qđ cogites. Nõ tibi dabit occasionẽ subripiendę nobis pseuerãtię: quæ sola coronatur. Sine causa maligne parasti sagittas tuas in pharetra, & discipulorũ suspiria cumulas opprobriis Iudæorũ. Illi quippe desperãt: isti improperant: sed Christum neutra tela nocebũt. Aliud tps elegit cõfortandis discipulis & aduersariis confutãdis.

Quibus virtutum gemmis quatuor crucis cornua decorentur.

M Interim patientiam magis exhibet: humilitatem cõmendat: obediẽtiam implet: pficit charitatẽ. His nempe virtutũ gẽmis quatuor cornua crucis ornant. Et ẽ supemiñẽtior charitas a dextris obedientia, patientia a sinistris, radix virtutũ humilitas in pfundo. His ditauit trophęũ crucis cõsummatio dñicę passiõis: Cũ ad Iudęorũ blasphemias hũilis, ad vulnera patiẽs intus liguis, clauis exteri⁹ pũgeret. Nã & charitas in eo pfecta est q̃ p amicis aĩam posuit: & obediẽtia cõsũmata cũ iclinato capite tradidit spũm. His priuare dotib⁹ ac spoliare glia Christi satagebat ecclesiã qui dicebat. Si rex Israel ẽ descẽdat de cruce. Hoc enim est qđ dolet venenati serpẽtis astutia, exaltatũ in deserto serpẽtẽ ęneum cuius intuitu sanent vulnera q̃ inflixit Alioqn quonam alio instigãte credim⁹ misisse vxorẽ Pilati ad ipm̃ dicẽtẽ: Nihil tibi & iusto illi. Multa em̃ passa sum ho. p visum propter eũ Timebat ergo iã tũc. Sed nũc maxime virtute crucis eneruari se sentiẽs inimicus. Sera ducit pñia: & quos instigauit ad crucifigendũ instigat ad suadẽdũ vt de cruce descendat. Audierat impi⁹ saluatoris vocẽ dicẽtis. Nõ sum missus nisi ad oues quæ pierũt dom⁹ Israel. Et nouerat quãtũ p salute illi⁹ ppli zelũ gerere videbat. Propterea malitiose nimis liguas erudiens blasphemorũ suggerebat vt dicerẽt: Descẽdat igens & credim⁹, q̃si nihil posset iã obstare qn descenderet qui eorũ credulitatẽ tantope desideraret. Sed cui parat isidias versipellis? Nempe ei in quo nihil perficiet inimicus. Non mouet pollicitatione, qui nouit oĩm corda: sicut nec exprobratione blasphema mitissimus oĩm mouebat. Eo qppe tẽdebat malitiosa suasio nõ vt ipsi crederẽt sed vt nostra quoq; siqua erat fides in eũ oĩmodis depiret. Legẽtes em̃, Dei pfecta sunt opa, qñ fateremur deũ qui salutĩ opus reliquisset impfectũ? Sed audiamus qđ ad hoc Christus respõdeat p pphetam. Quęris signa Iudęe. Expecta me in die resurrectionis meę. Signum nõ dabit tibi nisi signũ lonę pphetę: nõ signũ descẽsionis sed signũ resurrectionis. Qđ si Iudeus nõ credit amplectat & gaudeat christianus. Clauso em̃ pdiit tumulo q de patibulo nõ descẽdit. An vero id maius sit inimici nri sint iudices, q tã curiose munierãt monumẽtũ signãtes lapidẽ cũ custodib⁹. Clauso inquã pdiit tumulo rediuiuum corpus, qđ clauso virginis vtero natũ pcessit i vitã, & ad discipulos clausis itrauit ianuis i cõclaui. S; ẽ loc⁹ vñ clausis pcedere ianuis noluit, carcer vtiq; gehẽnalis Cõfregit siqdẽ ferreos vectes: repagula vniuersa cõtriuit vt libere suos educeret: & plenis egrederẽt portis agmĩa dealbatorũ. Hui⁹ igit resurrectiõis miraculũ cui poterit cõparari? Legim⁹ qdẽ nõnullorũ pcessisse resurrectiones aut magis suscitationes. Sed isti⁹ pambulas: qb⁹ & duplici puilegio noscit pminere: nã cęteri resurrexerãt iterũ morituri. Christ⁹ resurgẽs ex mortuis iã nõ morit. Illi mortui op⁹ hñt denuo susci

tari:Christus qđ mortuus est peccato mortu⁹ est semel:qđ aũt viuit viuit deo:viuit i ęternitate.Est & aliud in quo resurrectionis hui⁹ innotescat gloria singularis.Quis eñ ex oĩb⁹ cæteris suscitauit aliqñ semetipm? Ineffabile ẽ vt a morte se suscitet ipe q dormit. Heliseus propheta mortuũ suscitauit:sed alterũ nõ seipm. Ecce eñ quot annis iacet i monumẽto qđ a se nõ põt sperãs ab alio suscitari.Inde est ꝙ cæteros dicimus suscitatos,Christũ resurrexisse: q solus virtute ꝓpria victor ꝓdiit de sepulchro.

Qꝫ in pręsenti auris hauriat qđ nondum meretur oculus intueri.

N ℂVidẽs Cẽturio q ex aduerso stabat ꝙ cla.expi.ait.Vere hic hõ fili⁹ dei erat.Ad vocẽ credidit,ex voce agnouit filiũ dei nõ ex facie.Erat ei fortassis ex ouib⁹ ei⁹ de qb⁹ ait.Oues m.vo.m.au.Auditus ĩuenit qđ nõ visus.Oculũ species fefellit,auri veritas se infudit. Oculus ꝓnunciabat infirmũ, oculus fœdũ,oculus miserum oculus morte turpissima cõdemnatũ.Auri filius,auri formosus innotuit:sed nõ Iudęoꝝ qa erãt ĩcircũcisi aurib⁹.Merito Petr⁹ abscidit auriculam serui vt viam faceret veritati & veritas liberaret eũ.i.liberũ faceret.Erat ille Cẽturio incircũcisus, sed non aure:qui ad vnã expirãtis vocem sub tot infirmitatis indiciis dñm maiestat͂ agnouit.Ideoq; nõ despexit qđ vidit qa credidit qđ nõ vidit:nonaũt ex eo qđ vidit sed ex eo qđ audiuit,qa fides ex auditu.Dignũ qdem fuerat ꝑ sũpiores oculoꝝ fenestras intrare veritatem ad animam: Sed hoc nobis seruatur in posterum.

Qꝫ per aures intret vita per quas mors primitus introiuit.

O ℂNunc aũt vnde irrepsit morbus inde remediũ ĩtret:& ꝑ eadẽ sequat͂ vestigia vita mortẽ, tenebras lux,tenebras serpẽtis antidotũ veritatis.Et sanet oculum qui turbatus est:vt seren⁹ videat quẽ turbat⁹ nõ potest. Auris pría mortis ianua,prima aperiatur:& vitę auditus qui tulit reparet visum.Qm̃ nisi crediderim⁹ non intelligemus.Ergo auditus ad meritum, visus ad pręmium est.

Qꝫ fides mortua in homine, Christus sit mortuus in sepulchro.

16. P Maria Magd.& Maria Iacobi & Salome emerunt aroma.&c. Ab aplo accepimus Christum ꝑ fidẽ habitare in cordibus nostris.Vnde intelligit͂ tãdiu Christũ in nobis viuere,q̃diu viuit fides. At postq̃ fides nr̃a mortua ẽ, quodãmõ Christ⁹ mortu⁹ est ĩ nobis.Porro fidei vita charitas ẽ,q̃ ꝑ dilectionẽ operat͂. Tu ergo si vider͂ hoĩem ĩ nobis operibus strenuũ & feruore consolationis hilarẽ,viuere in eo fidẽ ne dubites. Sed nõnulli cũ spiritu cœperint heu carne postea cõsummãtur.Scimus autem quia iam tunc non permanet in eis spiritus vitæ.Et necesse est recedente spiritu fidem mori:quia spiritus est qui viuificat.Quis enim magis mortu⁹ eo qui fouet ignem in sinu suo,peccatum in cõscientia:nec sentit nec excutit nec expauescit? Ecce igitur Christus est in sepulchro fides mortua in aĩo. Faciamus ei qđ sanctę fecere mulieres.Emerũt aromata vt venientes vngerent Iesum.Et scimus quia suscitare nostrum non est,sed vngere nobis incumbit, ne scilicet fœteat qui huiusmodi est, ne sit cæteris odor mortis,ne peffluat & penitus dissoluatur.Emant proinde aromata sua tres mulieres,Mẽs,lingua,man⁹. De his eñ Petrus mandatũ accepit tertio pascere gregem domini.Pasce,inquit,mente,pasce ore, pasce opere.Pasce animi oratione,Verbi exhortatione.Exempli exhibitione.

De aromatibus mentis.

ℂQuęrat igit͂ mens aromata sua. Añ oĩa compassionis affectũ,dehinc rectitudinis zelum.Et inter hæc discretionis spũm nõ omittat. Q Quotiẽs eñ peccãtẽ videris fratrẽ cõtinuo ꝓcedere debet cõpassiõĩs affect⁹ tanq̃ cognat⁹ hũanitati.Quippe quẽ cõcipis ex teipõ.Hic cõpassiõĩs affect⁹ mltis qdẽ ꝓdest,qa aĩus liberalis quẽ ꝑ se viderit anxiũ cõtristare erubescit.Sꝫ qd agimus ꝙ nonnulli dura ceruice & attrita sũt frõte:vt quo magis eis cõpatimur tãto magis nostra & cõpassiõe & patiẽtia abutãt͂? Nõne sicut cõpatiebamur fratri,ita ipsi iustitię cõpatiẽdũ est,quã videm⁹ tã ĩpudẽter abiici,tã ĩprudẽter ꝓuocari? Scio ꝙ siqua in nobis est charitas,cõtẽptũ hũc dei ferre ęquanimiter nõ possumus Hic est zelus iustitię quo aduersus deliquẽtes accẽdimur tanq̃ pietate ducti erga eã quã contemni videm⁹ iustitiã dei. Veruntamẽ oportet vt priora sibi vẽdicet cõpassiõĩs affect⁹,Alioqn ĩ spũ vehemẽti cõterim⁹ naues Tharsis,cõterimus calamũ quassatũ,extinguim⁹ lignũ fumigãs.Sed cũ vterq; aderit videlicet & cõpassiõĩs affect⁹ & iustitię zelus, necesse est vt assit spũs discretiõĩs,ne forte cũ oporteat hũc exhiberi ille ꝓcedat & ĩdiscretio cõfũdat vniuersa. Hẽat itaq; mẽs nr̃a tertium spũm discretiõĩs,vt miscẽs tꝑib⁹ tꝑa opportũe ęmulari & nihilomin⁹ ignoscere sciat.Sed vnde hęc nobis? neq; eñ talia profert virtutum germina terra cordis nostri,sed magis spinas & tribulos germinat nobis.Emere ergo oportet ab eo qui ait. Venite emite absq; argento & absq; vlla commutatione. Quã enim cõmutationẽ dabit hõ deo pro

gratia sua qui nullius eget,& cuius sunt vniuersa. Gratia gratis datur, etiã cũ emitur gratis emitur: quia qđ datur pro ea, nobis melius retinetur. Tria ergo aromata mẽtis nummo ꝓpriẹ volũtatis emẽda sunt: quã qdẽ dimittẽtes nihil amittimꝰ, ẽt & lucramur plurimũ, cõmutantes illam in melius, vt cõmunis fiat quẹ ꝓpria fuit. Porro cõis voluntas charitas est. Emimus igiẽ absqꝫ cõmutatiõe recipiẽtes qđ nõ habuimꝰ, meliꝰ retinẽtes. Qñ vero cõpatieẽ fratri q ĩ ꝓpria volũtate nescit cõpati: nisi sibi? Simulare siquidẽ põt ante oculos homo etiã & seducere seipsum: vt cũ priuato amore vel odio ducitur, cõpassionis affectũ vel zelum putet esse iustitiẹ. Verũ facile ẽ aduertere q̃ sint aliena a propria voluntate, quẹ ꝓpria sunt charitatis: cui illa recta fronte contrariam se constituit.

De aromatibus linguẹ.

R ¶ Linguẹ quoqꝫ aromata tria nihilominꝰ sunt: modestia in ĩcrepãdo: copia ĩ exhortãdo: efficacia in persuadẽdo. Vis hẽe hẹc aromata? eme illa a dño deo tuo sicut & priora sine vlla cõmutatiõe: vt aliqđ recipias, ꝑdas nihil. Eme a dño moderatã correptione: qa oĩno magnũ qđdam bonũ datum optimũ est: qđ habeant pauci. Linguã em̃ vt ait Iaco. nemo domare põt. Videas multos, syncera licet intẽtiõe, leuiter dicere qđ grauiter audiat. Volat irreuocabile verbũ: & qđ sanare debuerat: quia mordacius videtur exasperat, & hulcerat magis, quãdo negligẽtiẹ additur ĩpudentia: ac more phrenetici nõ solũ repellere: sed mordere tẽtat medici manũ. Multis quoqꝫ nõ suppetit verboꝝ copia: sed prẹ sermonis inopia linguã suam palato sentiunt adhẹrere. qđ & ipsum solet audiẽtibus obesse nõ parum. Aliis ad manũ est abundantia multa sermonis: sed quẹ dicũt minus sapiunt. Et quia gratiã nõ habent: minus efficacia sunt quẹ loquuntur. Emẽda sunt ista nummo confessionis vt prius peccata cõfitearis tua, q̃ ad purganda accedas aliena. Magnũ & mirabile sacrameutũ aiẹ suscitatio. Vide ne ad illud immũdus accedas. Quia vero innocens esse nõ potes: laua inter innocentes manus tuas. Omnia enim in cõfessione lauantur. Ad altaris officium nemo accedit in veste cõmuni, sed qui accessurus est albis induitur. Et tu ergo cũ ad dñi ꝓperas monumentũ, lauare, dealbare, induere vestimẽtis gloriẹ, vt dicatur tibi. Cõfessionẽ & decorẽ induisti. qa vbi confessio, ibi in cõspectu dñi pulchritudo Legimꝰ. Quia cuiꝰ vita despicit. i. vt prẹ. con. Sermo em̃ qdã viuꝰ & efficax est exẽplum boni opis, facile psuadens qđ intẽdimus dum factibile probat esse qđ suademus.

De aromatibus manus.

¶ Paret ergo et manus aromata sua. Continẽtiã in carne. Misericordiã in fratre. Patientiã in pietate. Primũ debes tibi. Secũdũ proximo. Tertium deo. Ante omnia ergo perfectã continentiam quẹre tibi: nõ solum a fornicatione sed ab omni corporis voluptate. Deinde adde misericordiã, quã debes ꝓximo cũ quo saluandus es. Deinde ẽt patientiã quã debes deo a quo saluãdus es. Hẹc autẽ aromata nummo subiectionis sunt emenda: hẹc est enim quẹ dirigit gressus nostros: hẹc quẹ sanctẹ cõuersatiõis gratiã promeretur. Ipsa continentiã meretur, ipsa misericordiã ordinat, ipsa patientiã docet & donat. Cum his ergo aromatibꝰ accedẽdum est ad eũ in quo fides mortua est. Verũ si cõsideremꝰ q̃ magnũ sit ad nos suscitare eũ qui hmõi est, q̃ difficile accedere ad cor eius qđ lapidea quẹdã obstinatio & impudẽtia claudit: puto ꝙ dicere habeamꝰ & nos. Quis reuoluet nobis lapidẽ ab ostio monumẽti. Attñ dũ sic trepidi veremur accedere: fit sẹpe, vt pietate solita prẹparationẽ cordis nostri audiat auris dei: & ad vocẽ virtutis eius: resurgat qui erat mortuus. Angelus em̃ dñi hilaritas quẹdam in vultu eius apparet index: & fulgur quidẽ resurrectiõis accessum ꝑbens ad cor suum: imo aduocãs, ipsumqꝫ obstinationis suẹ reuoluens lapidem & sedens sup eum: ita vt suscitata fide ipsa etiã linteamina quibus obuoluta fuerat, ipse demonstret dñqꝫ omnia quẹ in corde suo prius actitabãtur aperit & confiteẽ quõ seipsum sepelierat intus ipsam tepiditatẽ suam: & negligentiam prodens, Venite, inquit, & videte locum vbi positus erat dominus.

Galfridus.

Qꝫ p tres Marias, fides, spes, charitas figuranẽ.

¶ Maria Magda. & Maria Iaco. & Salome emerũt a. vt. v. v. Ie. Tres istæ mulieres, tres virtutes: quas enumerat apostolus. s. fides, spes, charitas possunt intelligi: quarũ fides concipit: spes appetit charitas apprehendit. Maria illuminatrix interpretatur: qđ spei & fidei videtur esse cõmune. Vtraqꝫ em̃ occulta iudicat: illa ꝙ in veritate subsistant ista, ꝙ fuit nobis ex diuina ꝓmissiõe reposita, Magdalena turrita designat fidei fortitudinẽ: sicut dicitur de leone: cui resistite fortes in fide. Iacobus a Iacob. i. supplantatore nomẽ accepit, et exhibitione prẹsentium supplantat expectatio futurorũ. Tertia Salome. i. pacifica dicitur: per quã nimirũ charitas cõmendatur. Emunt aromata dum acquirunt chrismata spũalia, sacrẹ cogitationis, piẹ actionis, purẹ intẽtionis. Numismata autem quibus

hęc emunt, vilia sunt mundi stipēdia: vanitas curiositas, & voluptas: in qbus dū renuunt cō solari, ex eis quodāmodo mercant̃ qđ ꝑmerent̃ dum illa abiiciunt & cōtēnūt. Emerūt aūt aromata vt venientes vngerēt Iesum. i. vt saluatorem vnctū crederēt & sentirēt. Sūt eñ nōnulli q Iesum fatent̃, & Christū nesciūt saluatorē, nō vnctū, nō suauē, sed grauē & asperū reputātes. Propter hoc vel accedere metuūt vel incipiūt resilire dicētes: qa durus ē hic sermo: q scilicet de mortis eius imitatione suadet. Ignorant miseri qm̄ labor fingitur in pręcepto: & dulce sapit gustui qđ auditui durum sonat. Ad hoc ptinet lapis ille magnus valde, de quo prius cau santes eū reuolutū subito cōspexere. Q₃ multi molestias adhuc & pōdus austerioris vitę reputando trepidant & cūctantur ingredi monumentū, propositū aggredi salutare. Si vero psti terit pietas, si clamauerit ad do. gaudebit subito reuolutū lapidem quē vix credidit aliqñ re uoluēdū. Quid aūt sibi vult qđ ꝑmittit̃: Et valde mane vna sab. ve. ad mo. or. iā so? An solē iustitię intelligi cōuenit: vt hoc sit dicere, Orto iā sole, suscitato iam saluatore? An ipsum quoq₃ visibilē solem credimus sicut obscuratū ad exequias morientis sic celerius ortū ad gloriam resurgētis? Forte ēt valde mane cœperūt venire a Bethania mulieres & puenerunt orto iam sole. Diuini siquidē noscit̃ fuisse cōsilii, vt q̄uis earū deuotio plurimū pperaret nō nisi clara luce venirēt: & perspicue cernerēt oīa: ne vlla vel ipsis vel p eas postmodum audituris ob caliginem matutinā dubitatiōis occasio remaneret. Et introeūtes ī monumētū viderūt iu. se. sto. cā. coo. Nulla est in angelis scīs ętatū credēda distinctio: sed mystica poti⁹ cōmēoratio iuuētutis. Infantilis quidē ętas fuerat ab initio seculi, vsq₃ ad Abrahā: vsq₃ ad Dauid puerilis paulatim in experientia & cognitiōe ꝓficiens. Extūc nouū robur adolescētię ī successiōe regū & variis casib⁹ bellorū appuit: donec edito saluatore solidior ętas iuuētutis accessit. Extūc quodāmō virilis ętas toto tpe martyrū certamē forte sustinuit: sed in huius nr̄i tpis senectutē fragilem declinauit. vnde superest senium: cuius dies oporteat breuiari sub ꝑsecutione nouissima & grauissima antichristi. Et qa iuuēt⁹ ętatū media esse cognoscit̃, ei tēpori quo saluator apparuit iure tribuit̃. Sicut eñ meridies dicit̃ plena dies, sic mediū annorū in quo olim ꝓpheta eū dixerat cognoscēdū, tpis vocat̃. Erat aūt a dextris angelus illius resurrectionē annūcians qui de sinistra ad dexterā, de tpali dispensatiōe ad gloriā trāsisset ętnā. A dextris erat sinistrā cedēs hoib⁹, quos oporteat in regnū dei p multas tribulatiōes intrare. A dextris erat: qa lōgitudinē dierū suadebat esse quęrēdam: nō sicut olim lex, terrenas ꝓmittebat diuitias: seu gloriā tpalē. legit̃ eñ de sapientia ꝙ lōgitudo dierū in dextera eius: & in sinistra diuitię & gl'ia. Coopertū inqt stola cādida. Ipsa angelorū sanctitas & innocētia sibi est stola candida: ad cuius nos ęmulationē suo ꝓuocant & cohortant̃ exēplo. Et qdē dilectus ecclesię cādidus & rubicūdus: vt ipsa ꝓinde tāq̄ mulier fortis domesticos suos studeat vestire duplicib⁹. ab ipso eñ nō solius pudicitię sicut ab angelis: sed etiā patiētię qđ nō ab angelis sumit exēplum.

Bernardus.

Q₃ resurrectio Christi qdā fuerit solis ortus.

¶Et valde mane vna sabbatorū veniūt ad monumētū orto iam sole. An nō mane fuit qñ ortus est sol? Erat eñ aurora & ipsa obscura satis Tota Christi cōuersatio sup trā vsq₃ dū occubās: & rursum oriens solaris suę ꝑsentię lumine clariori fugauit aurorā: & mane facto absorpta est nox in victoria. Attulit eñ nouū de resurrectione decorē & sereniorem subito lucem quoniā etsi noueramus eū secundum carnem: sed nunc iam nō nouimus. V

Petrus Rauennas.

Q₃ sol qcqd amisit ī meridie recupat ī aurora.

¶Et valde mane vna sab. v. a. m. o. i. so. Si valde mane quomō orto iam sole? Sic nescit euāgelista qd dicat? nouit plane qd dicat: nec erroris relatio: sed rei gestę cœlit⁹ aperit veritatē. Dixerat. Ab hora sexta vsq₃ ad horā nonā tenebrę factę sūt. ergo sol q ꝓptea ꝙ dño cōpateret̃ abscesserat, claritate vt cōsurgeret dño añ tps occurrit: & q vt suo cōmoreret̃ auctori ipam meridianā mortificauerat claritatē, vt cōsurgeret auctori suo cūctis tenebris añ lucanus erupit. Valde mane. qa tūc sol vt mane faceret manicauit: & q añ fugerat nūc ipe noctē ꝑuenit fugatur⁹. Vt reddat luci nox horas, q̄s terror dñicę passiōis īuaserat. Dicebāt, inqt, adinuicē. Quis reuoluet nobis lapidē ab ostio monumēti? Ab ostio monumēti an cordis: an sepulcro: an oculis? Mulieres, obseratum est pectus, oculi cordis sunt clausi: & ideo patefacti sepl'chri gloriā nō videtis. Seqt̃. Viderūt iuuenē sedē. a d. co. st. cā. Viderūt iuuenē: qa nescit resurrectio senectutem neq₃ ętates recipit ęterna ꝑfectio. Sedētē a dextris: qa resurrectio recipit nil sinistrum. X

Bernardus.

Ascēsurus dñs discipulorum̄ duritiā increpauit.

¶Recūbēti. vndecim disci. ap. il. le. Multā fiduciā pręstat ꝙ libētius assit orationi incūbētib⁹ qñ nec recūbentibus dedignat̃ adesse. Cogno- Y

uit enim figmentũ nostrũ:nec dedignatur necessitates nostras:sed miseretur. Si tamen curã carnis nõ in desiderio faciam⁹:sed in necessitate. Seqt. Exprobrauit incredulitatẽ eoꝝ & duritiam cordis:qa his q viderãt eũ resurrexisse nõ crediderũt. Audis Christũ discipulos increpantem:imo qđ durius sonat, etiã exprobrãtẽ:nec quãdocũꝗ: sed ea hora qua eis corporalem ꝑsentiã subtractur⁹ videri poterat magis ab increpatione tacere debuisse. Noli ergo de cętero indignari si te quoꝗ aliqñ Christi vicarius increpauerit. Id eñ exhibet qđ ascẽsurus in cęlũ suis Christus legitur exhibuisse discipulis. Sed quid est qđ dicit: qa his qui viderant eũ resurrexisse non crediderunt? Neꝗ enim resurgentem illum quisq̃ legit vidisse mortaliũ. Hoc ergo de angelis accipiendũ:quibus resurrectiõis testimoniũ ꝓhibentibus apostolorũ pusillanimitas hęsitauit. Iam vero vt faciat qđ scriptũ est Bonitatẽ & disciplinã & scientiã doce me:visitationis gratiã, exprobrationis cẽsurã, prędicationis quoꝗ doctrinã, doctrina sequatur, & dicat: Qui crediderit: & baptizat⁹ fuerit: saluus erit. Magna nimis videt secl'arib⁹ hoib⁹ in hoc verbo data fiducia, vereorꝗ ne dare eã incipiãt in occasionẽ carnis, blãdiẽtes sibi plusq̃ oportet sine opib⁹ de baptismo & credulitate. Sed si cõsiderem⁹ qđ sequit, Signa eos q crediderit hęc sequẽt: nõ minor forte videbit ipsis quoꝗ religiosis ex hoc verbo ꝓuenire despatio, q̃ ex verbo priore vanę spei data secl'arib⁹ occasio videretur. Quis eñ dęmonia eiicit? linguis loquitur nouis? serpentes tollit? Et certe hęc & similia non tam sunt merita q̃ indicia meritorum adeo vt multi qui talia fecerit ipso teste iudice sint in iudicio reprobandi. Reddet eñ dñs vnicuiꝗ iuxta opera sua nõ signa.

Quõ sancti signa spiritaliter operent.

Z ¶Sunt tñ & ipsa merita signa quędã credulitatis:ac p hoc & salutis. Primũ eñ opus fidei p dilectionẽ operãtis cordis est cõpunctio: in qua scilicet eiiciũtur dęmonia cũ eradicant de corde pctã. Exinde q in Christũ credũt linguis loquunt nouis: in cõfessiõe.s.pctõꝝ. Serpẽtes aũt tollunt: venenatis suggestionib⁹ resistendo. Qꝫ si qua radix forte pullulat & stimulat aĩam cõcupiscẽtia carnis: pfecto si mortiferꝫ qd biberit nõ eis nocebit: qa iuxta saluatoris exẽplum cũ gustauerint nolent bibere, i. cũ senserint: nolent consentire. Sic eñ eos nõ nocebit: qa nulla damnatio est his q in Christo Iesu sensus peccati absꝗ cõsensu. Sup ęgros manus imponẽt & bñ habebũt, i. egras affectiones opibus bonis operient: & hoc remedio curabuntur.

Galfridus.

Qꝫ deus resurrectionis suę testimoniũ multipliciter voluit commendare.

¶Recũbẽtibus.xi.dis.ap.il.le. & ex.in.il.Increpata incredulitas & duritia cordis, fidei firmitatẽ cõmendat: & dñicę resurrectiõis certitudinẽ tribuit ampliorẽ. Sic eñ qđ facilius sculpit facilius aboletur. Citius venit in dubiũ, qđ velocius fuerit psuasum. Propterea nõ cõtentus videri: audiri: & tangi: vt quartus etiã sensus perhiberet testimoniũ veritati, cũ discipulis suis vsꝗ tertio voluit & cõuesci. Solus huic testimonio medi⁹ quinꝗ sensuũ defuit odorat⁹, ꝙ ad ꝓbandã hũani corporis naturã & soliditatem: cęteris quatuor minus efficax videretur. A

Qualiter iustus oĩ conueniat creaturę.

¶Euntes in mũ.vni.ꝑdi.e.o.crea. Considerandum est quos dñs quo vel ad quid miserit eos quibus dicebat. Euntes in mundum vniuersum &c. Primũ quidem ꝙ pauculos paupercu los mittebat: nec fuit tñ dicere illis cũ Moyse ꝙ linguę essent impeditioris. In mũdum vniuersum mittebat eos, qui vix satis vnã nouerãt regionẽ: nec fuit q diceret cũ Abacuc, Babylonẽ nõ vidi & lacũ nescio. Mittebat ad euãgelizãdũ eos: cũ plimos eo ꝑsertim tpe mũdus haberet qui verba spernerẽt: q verbis plurimũ abũdarẽt. Prędicate, inqt, oĩ creaturę. Vbi tñ solos intelligẽdos innuit homines dũ subiũgit. Qui crediderit & bapti. fuerit salu⁹ erit. Nõ imerito genus humanũ oĩs creatura dicit ꝙ oĩs ei creatura licet aliter, atꝗ aliter famuletur. Siquidẽ ꝓpter hoĩes angelici ẽt spũs ꝓhibent in ministeriũ mitti. Iumenta quoꝗ ꝓsunt dũ variis vsibus deseruiũt. Sed & serpentes & ferę dum sęuiunt, qd amisimus & ꝓpter qd innotescũt. Dicit etiã btũs Gregorius, ꝙ oĩs creatura dicitur homo: qa oĩs creaturę aliqd preferat in seipso Esse qdẽ cũ lapidib⁹: viuere cũ arborib⁹: sentire cũ aĩalib⁹: discernere cũ angelis iuenit. Atꝗ vtinã quis nrm̃ i seipso iuxta hęc oĩa tropologicũ hẽat itellectũ. A dño siqdẽ Nescio vos, auditura fatuitas virginũ nõ subsistit. Iustus viuit ex fide q̃ p dilectionẽ opat: iniusti aĩa dũ peccauerit morit, & nõ viuit. Sicut magnanimem reddit virũ studiũ deuotiõis: & affectuosa gratiarũ actio: sic icredulitas ignaua pusillanimẽ efficit & remissũ. Impetũ cõcupiscẽtię freno discretionis q rõnalẽ aĩam invanũ nõ accepit, moderat intẽperãtia discretionis arbitriũ subruit: & cõfundit. Sic essentia deest simlatorib⁹ & hypocritis, vita ifidelib⁹ & iniustis, sensualitas ingratis & indeuotis, discretio post cõcupiscẽtias suas euntib⁹, aĩosis intẽpãtib⁹ obstinatio. Sũt vero lapides & firma soliditate subsistũt in structurã cęlestis ędificii pręparati. Viuunt arbores in

agro dñi constitutę.Sentiunt aĩalia dei & ipsiꝰ beneficiis:in quorum merito reputãt et flagella:respõdent ꝑ viribꝰ:appetũt sup vires.Discernunt in nobis angeli dum meditatione sedula ruminãtes diuina nobis iudicia nũciamꝰ:qualiter alios admissurus in regnum,aliosve miseros in ignem sit missurus ęternum.

Bernardus. Qꝫ interdum sine baptismate fides proficiat ad salutem.

C ¶Qui crediderit & baptiza.fuerit saluus erit. Nota ꝙ saluator cũ diceret,Qui crediderit & baptizatꝰ fuerit saluus erit:Caute & vigilãter nõ repetierit,Qui vero nõ baptizatꝰ fuerit:sed tm̃,Qui vero nõ crediderit cõdẽnabit. Innuẽs solam fidem interdũ sufficere ad salutẽ:& sine ipsa sufficere nihil. Quapropter etsi martyriũ vicẽ baptismi hr̃e cõcedit: hoc nõ facit pœna: sed ipa:nã absq ipa nihil ẽ martyriũ nisi pœna Quia ergo martyrio pstat vt sine dubio ꝑ baptismate reputet:& ipa ita infirma ꝑ se erit,vt qđ alteri dare potest sola nõ valeat obtinere.

Finitur Euangelium Marci.

Sequitur Euangelium Lucę.

Bernardus.

Qꝫ ii vere sancti sunt qui & dei memores, & bonis sunt operibus locupletes.

ca. 1. D ERant autẽ iusti ambo añ deũ incedẽtes in oĩbus mãdatis & iustificationibꝰ dei sine querela.Hoc de Zacharia, & Elizabeth legit. Zacharias mẽoria dñi:Elizabeth dei mei saturitas interptat. Merito tales iusti referũtur,quos diuinarũ rerũ mẽoria a malis cogitatioibꝰ,& dulcedinis supnę satietas ab oĩ praua delectatiõe reddebat imunes.Zacharias apparitiõis ãgelicę honorat cõspectu,Elizabeth dñici aduẽtꝰ in virginẽ cognitiõe dignꝰ sublimat in merito.Sãctis em̃ cogitationibꝰ ipi deo sociamur.Angelorũ custodia a malis munimur. Diuinę dulcedinis delectatione in bonis pficimur Zachariã in tẽplo de diuinis ꝑmissionibꝰ angelus instruit:Elizabeth btã Maria deũ in vtero gestans visitat in mõtanis:qa diuinꝰ sermo mẽtẽ diuinis intẽtã,& ab exterioribus vacantẽ tumultibus de cęlestibꝰ erudit: & diuina gratia eãdẽ in sublimi cęlestiũ delectatiõe locatã familiarius visitat,& sanat vberius.

Galfridus. Qꝫ lex muta iuxta literam loquitur spiritualiter intellecta.

¶Pro eo ꝙ nõ credidisti verbis meis erꝭ ta.&c. E

Nõ vacat a mysterio ꝙ mutꝰ pr̃ Ioannẽ genuit q vox clamãtis fuit.Sẽp em̃ meliꝰ vox in silẽtio generatur:& spiritalis ocii gete sapientia foris proferẽda pcipit.Quinetiã merito sacerdos silebat incredulus,cũ pene nihil iam fidei deo suo Iudaicꝰ ppl's exhibebat.Moyses olim linguę ipeditioris erat: sed idẽ iam in Zacharia videbat prsus eliguis.Adhuc tñ erat inuens illis.Sigdẽ minꝰ solita mysteria loqbat.Adhuc tñ velut signis qbusdã sacerdotiũ vetus:& ipsa legis litera mysticũ aligd inuebat.Nec in lege:sed in plebe Iudęorũ erat ista mutatio:nimirũ quominꝰ intelligebat eo silere ampliꝰ videbit.Cęterũ Ioanne nato nõ solum loquit pater:ʒ repletꝰ spũ sancto pphetat.Euidẽter em̃ iam & plenissime loquit lex dũ spũalr̃ intelligit:& silẽtiũ eiꝰ quodãmõ soluit dũ velũ tẽpli scindit: & velamen tollit de vultu Moysi.Sed qd sibi voluerũt cognati & vicini inuẽtes pr̃i Ioãnis:an & ipi piter obmutuerãt:mime.Nã dicebãt nõ inuebãt vti ꝙ mr̃i eiꝰ,qa nẽo ẽ i cognatiõe tua q vocet hoc noĩe.Et si illi poterãt loq,& ille audire loquẽtes cur inuisse ei & nõ dixisse legunt:Nimirũ frequẽter accidit & in multis videmꝰ vt surditas sit cognata silẽtio. Aliogn q audit dicit Veni. deniq fides ex auditu:& q credit ẽt loqt:iuxta illđ,Corde credit ad iustitiã &c.Et ppheta Credidi ꝑpter qđ locutꝰ sum.Zacharias nõ potuit loq ꝑ eo ꝙ nõ credidit:ꝙ aures nõ habuit audiendi.Cęterũ vbi Ioãnes natꝰ ẽ q vox clamãtis dictus ẽ,audiuit q obsurduerat, & q obmutuerat erupit in vocẽ grarũ actiõis & laudis.Sed qd tã valida ẽ vox Ioannis vt nõ mõ eã audiãt surdi:sed muti etiã ei in cõfessiõe cõclamẽt:nisi ꝙ lex dei exilẽ habẽs vocẽ nouissime vero nullã penitus habẽs iam velociter loqt. Quid em̃ aliud erat scriptura Moysi & pphetarꝝ nisi qđã signa mutorꝝ:De qua dñs in euãgelio.Lex & ꝑphetę vsq ad Ioannẽ. Et tũc regnũ dei euãgelizat:nõ innuit:nec exili voce in aurẽ murmuratur:sed palam annũciat voce clamantis.

Petrus Rauennas.

Qꝫ in silentio vox concipitur & nutritur.

¶Et celabat se mẽsibꝰ qnq. Erubescebat anus fœta. Verecũdat vetula primi ptꝰ: & puerperã nouã senectus abscõdit extrema:ne sterilitatis opprobriũ risus fœcũdę senectutis augeret. O q̃to silẽtio vox nascit. Pater tacet ex pœna,celat ex verecũdia mater.O q̃ta taciturnitate tuba inclamatura seculis gñat.O qđ secretũ diuini iudicis dat pcone. Quia sic ingt, mihi fecit dñs i diebꝰ qbꝰ rspexit an.ob.me.iter ho.Honor cõiugii,matrimonii dignitas,ẽ pcreatio dulciũ liberorũ.Satis.n.graue ẽ & satꝭ triste,& virgini F

tatis carere premio & filiorum solatia nō habere. Bernard. Qz in Nazareth Missus angelus designet Christū florē virginitatis amare.

G ¶Missus est angelus Gabriel a deo in ciuitatem Galileę cui nomē Nazareth. Miraris q̄ Nazareth pua ciuitas & tāti regis nūcio illustret & tāto? Sed latet in hac parua ciuitate thesaurus: latet iquā: sed hoīes nō deū. An nō thesaurus dei Maria? Vbicūq̄ illa est, & cor eius: oculi ei⁹ sup eā. Vbiq̄ respicit hūilitatē ancillę suę nouit cęlū vnigenit⁹ dei: ergo & Nazareth sicut patriā suā: sicut hęreditatē suā. Cęlum ex patre, Nazareth ex matre vendicat sibi: qa nō solū dei: sed & hoīs fili⁹ est. Nazareth aūt interptat flos. Amat florigerā patriā flos de radice Iesse: & libēter int lilia pascit flos cāpi & liliū cōuallīū. Cōmēdat. n. florē plchritudo, suaueolentia, spes fruct⁹, gfa triplex. Te quoq̄ florē reputat deus si tibi nec honestę cōuersatiōis decor nec bonę opinionis fragrātia desit nec intētio futurę retributiōis. Fruct⁹ em̄ spūs ē vita ęterna. Ne timeas Maria, iuenisti gratiā apud dn̄m Gratiā vtiq̄ plenā, gratiā singularē. Singularē angn̄alē? vtrāq̄ sine dubio: qa plenā & eo singularē: quo gn̄alē. Nā sola gratiā oībus inuenisti. Bn̄dicta tu in mulierib⁹ & bn̄dictus fruct⁹ vētris tui. Singulariter qdem fructus est ventris tui: sed ad omniū mentes te mediante puenit Sic em̄ tot⁹ ros in vellere & tot⁹ in area: sed in nulla pte areę tot⁹ fuit sicut tot⁹ in vellere fuit In te sola rex ille diues & pdiues exinanit⁹ imēsus abbreuiat⁹ & ab angelis paulomin⁹ minoratus ver⁹ de⁹ dei filius icarnat⁹. Quo fructu vt oēs pauptate ei⁹ ditemur, ei⁹ hūilitate subleuemur, ei⁹ minoratiōe magnificemur, ei⁹ icarnatiōe adherētes deo vn⁹ fiam⁹ spūs cū ipso. Sed qb⁹ dabit gfa nisi hūilib⁹? Balsamū ē, purissimū & solidissimū vas reqrit. Et qd tā purū qd ve tā solidū q̄ hūilitas cordis? Merito pinde respicit de⁹ hūilitatē acillę suę. Quo merito? eo q̄ aīam hūilē meritū nō occuparet hūanū quo min⁹ influeret diuinę gfę plenitudo. Sed ad hāc nobis humilitatē qbusdā erit gradibus ascēdēdum.

Qz tria sint quę gratiā soleant ipedire.

H ¶Primo enim cor hoīs qd adhuc pccare delectat, nec miserā consuetudinē pposito vtiliore mutauit, ne sit gfę capax pprüs vitiis prępedit. Secūdo vbi iam mores corrigere & priores neqtias de cętero nō iterare ppōit, ipa tn̄ pctā pterita licet iā amputata quodāmō videant, dū in eo manēt gratiā nō admittūt. manēt aūt donec cōfessione lauent. Sed vę tibi si forte pctis & vitiis perniciosior successerit ingratitudo. Quid em̄ tā euidēter gfę aduersat? Tepescim⁹ pcessu tpis a feruore cōuersatiōis nostrę: paulatim refrigescit charitas: abūdat iniqtas: vt cōsummemur carne q̄ spū cœpam⁹. Inde est q̄ minus iam sciam⁹ q̄ a deo donata sūt nobis inde uoti pariter & igrati. Timorē dn̄i relinqm⁹: religiosam omittim⁹ sollicitudinē: verbosi, curiosi, faceti, ēt detractores & murmuratores, vacātes nugis: fatigātes laboris & disciplinę quotiēs sine nota id licet: quasi cōfestim sit etiā sine noxa. Quid ergo tātis repulsam obstaclis gfaz nobis deesse miramur? Iā vero si qs deuot⁹, si qs sollicit⁹, si qs spū feruens, caueat sibi ne suis fidat meritis, ne suis operibus innitat. Alioquin ne hmōi qdē animā intrat gfa. nimirū plenus est: nec in eo iam iuenit gfa locū sibi. Pharisę⁹ ille elatus q stans orabat, vacuus rediit: qa plenitudinē simulauit. Publicanus vero q vacuū vas exhibere curauit gratiā retulit ampliorē. Nos ergo si gratiā cupim⁹ iuenire, sic abstineamus a vitiis vt de preteritis quoq̄ pctis digne pœniteam⁹. Sollicití sim⁹, & deuotos nos deo, & vere humiles exhibere. Petrus Rauen̄.

Qz angelis cognata virgitas ab angelo salutet.

I ¶Missus est angelus Gabriel a deo. Vbi mediator est angelus humana cesset opinio, vbi cęlestis est nūcius, interpretatio terrena pellatur. Qd p angelū deus mādat ille meret scire q timet scire. Missus ē angel⁹ ad virginē: qa sēp est angelo cognata virginitas. In carne pter carnē viuere nō terrena vita ē: sed cęlestis. Et si vultis scire, angelicā gloriā acqrere mai⁹ ē q̄ hr̄e. eē angelū felicitatis ē, virginē eē virtutis. Angel⁹ ergo & virgo diuinū ē officiū nō hūanū. Seqt. Aue gfa plena dn̄s tecū. Aue hoc est accipe. Quid? virtutis munera nō detrimēta pudoris. Aue gfa plena. hęc est gfa q̄ dedit cęlis gl'iam, terris deū, fidē gētib⁹, finē vitiis, vitę ordinē, morib⁹ disciplinā. Ne timeas Maria. Quare? qa inuenisti. Timet nō qui inuenit: sed q pdit. Inuenit hęc cōcipiēdo supni germinis gfam, q̄ pariēdo nō pdidit virginitatis insignia. Ne timeas Maria. Quid timet q̄ securitatē rerū cōcipit, parit gaudia scl'orū? Quid timet q̄ suscipit eū quē timēt oia q̄ timent? Quid timet cui iudex causę est assertor: integritas testis innocētię?

Bernardus. Qz virgo se indignam angelica salutatione putabat.

K ¶Maria cogitabat qlis esset. i. s. Nimirū idignā se salutatiōe angelica reputabat: & forsitā talia meditabat. Vn̄ hoc mihi vt veniat angel⁹ dn̄i mei ad me? Ne timeas Maria. Ne mireris āgelū veniētē: & maior āgelo venit. Ne mireris āgelū dn̄i: & dn̄s angeli tecū. Quid ni videas angelū cū iā āgelū viuas? Quid ni visitet angel⁹ vitę sociā? Quid ni salutet ciuē sctōrū & domesticā dei? Angelica plane vita virginitas: & q nō

nubent neq; nubentur erũt sicut angeli dei.

Q; qui per Mariã dona gratię nobis contulit eam a nobis voluit honorari.

L ¶ Inuenisti gratiã apud dominũ. Quid? plena est gratia: & adhuc gloriã inuenit? Digna prorsus iuenire qđ quęrit cui ꝓpria nõ sufficit plenitudo, nec suo põt esse cõtẽta bono. Sed sicut scriptũ est, Qui bibit me adhuc sitiet: ꝑtit sup effluẽtiã ad salutẽ vniuersitatis. Spũs ait, sctũs superueniet in te: & illud preciosum balsamũ tanta tibi copia influet vt copiosissime effluat circũquaq;. Ita est, iam sentimus, iam exhilarãtur facies nostrę in oleo: iam clamam⁹: Oleum effusum nomẽ tuũ. Verũ si oleũ effundit: sed nõ ꝑit. Intuere o homo consiliũ dei, cõsilium sapientię, cõsiliũ pietatis. Cęlesti rore areã rigaturus totũ velleri prius infudit, redempturus hũanũ gen⁹ ꝓciũ vniuersum cõtulit in Mariã. Quare? Forte vt excusaret Eua ꝑ filiã: vt querela viri aduersus fœminã deinceps sopiretur. Piissimũ sane consiliũ: sed latet & aliud: nec totũ hoc est. Intuemini igit̃ q̃to deuotionis affectu eam a nobis voluerit honorari, q totius boni plenitudinẽ posuit in Maria: vt sigd spei in nobis est, sigd gratię, sigd salutis, ab ea nouerimus redũdare q̃ ascẽdit delitiis affluens. Tolle corpus hoc solare qđ mũdũ illumiat, vbi dies? Tolle Mariã maris stellã, maris. s. magni & spatiosi, qd nisi caligo inuoluens & vmbra mortis & densissimę tenebrę relinquuntur? Totis ergo medullis cordium, pręcordiorũ affectibus Mariã hãc veneremur: qa sic est voluntas eius qui totũ habere nos voluit ꝑ Mariã. Volũtas inquã eius: sed ꝓ nobis. In oĩbus sigdem & ꝑ oĩa ꝓuidens miseris tentationẽ nostrã solatur: fidem excitat: spem roborat: diffidentiã abigit: erigit pusillanimitatẽ. Ad patrẽ verebaris accedere: solo auditu territus ad folia fugiebas: Iesum tibi dedit mediatorẽ. Quid nõ apud talem patrem filius talis obtineat? Exaudietur vtiq; ꝓ reuerẽtia sua. Pater eñ diligit filiũ. An vero trepidas et ad ipm? Frater tu⁹ ẽ: & caro tua: tẽtat⁹ ꝑ oĩa absq; pctõ: vt misericors fieret: hũc tibi fratrẽ Maria dedit. Sed forte et in ipso maiestatẽ vereare diuinã: q; licet factus sit homo, manserit tñ de⁹: aduocatũ vis habere & ad ipm. Ad Mariã recurre: nec dubi⁹ dixerim: exaudiet & ipsa ꝓ reuerẽtia sua. Exaudiet pater filiũ. Exaudiet fili⁹ matrẽ. Ille patri latus & vulnera, ista filio pectus & vbera pręsentabit: hęc est scala peccatorum: hęc est mea magna fiducia: hęc tota ratio spei meę. Inuenisti, ait angelus, gratiã apud dñm. Feliciter. Semp hęc inueniet gratiã: & sola est gr̃a qua egemus. Prudens virgo nõ sapiẽtiã sicut Salomon, nõ diuitias, nõ honores, nõ potẽtiã: sed gratiã quęrebat: sola est eñ gratia q̃ saluemur. Quid nos alia cupim⁹? Quęram⁹ gratiã, & ꝑ Mariã quęram⁹: qa qđ quęrit inuenit, & frustrari nõ põt. Quęram⁹ gratiã apud deum: nã apud hoĩes gratia fallax. Quęrãt alii meritũ: nos inuenire gratiã studeamus. Quid eñ nõ gr̃ę est qđ hic sum⁹? Profecto misericordię dñi est q; nõ sum⁹ cõsumpti nos. Qui nos? nos raptores, nos ꝑiuri, nos adulteri, nos homicidę, purgamenta deniq; mũdi hui⁹. Consulite cõscientias vestras & videte si nõ vbi abũdauit peccatum, superabũdauit & gratia.

Bernardus.

Q; mediante carnis vmbra virgo ferre potuit pręsentiam diuinitatis.

¶ Virtus altissimi obũbrabit tibi. Vmbra ista M
corpus est: nec vilis vmbra, quę de virtute altissimi firmatur. Et vere virt⁹ in carne Christi quę virgini obũbrauit: vt qđ impossibile erat mortali fœminę, obiectu tñ inuolucri viuifici corporis ferret ꝑsentiã maiestatis, & lucẽ sustineret inaccessibilẽ. Virtus plane in bonis: cõtraria fortitudo debellata est: & virtus, & vmbra fugans dęmones, tutãs hoĩes: aut certe virtus vegetans, vmbra refrigerans. Virtus altissimi virgini obũbrauit, ne nimio splendore ꝑstricta diuinitatis fulgur etiam illa singularis aquila tolerare nõ posset.

Q; multiplex benedictio fructus vteri virginalis.

¶ Benedictus fructus vẽtris tui. Benedictus in N
odore, bñdict⁹ in sapore, bñdict⁹ in specie. Hui⁹ odoriferi fruct⁹ fragrantiã sentiebat q dicebat. Ecce odor filii mei &c. An nõ vere benedictus cui benedixit dñs? De sapore huius fructus q gustauerat taliter eructabat. Gustate & videte qm̃ suauis est dñs. Et itẽ Q; magna mltitudo d. t. dñe. Et ipe fruct⁹ de se. Qui edit me, adhuc esuriet. Vtiq; ꝓpter saporis dulcedinẽ hoc dicebat: qa semel gustatus magis excitat appetitũ. Audisti de odore, audisti de sapore, audisti de specie. Ex Sion ait ꝓpheta species decoris eius. Et alibi. Speciosus forma pręfiliis hoĩm. Benedictus ergo fructus vẽtris tui. Ex cuius bñdictiõe: benedicta etiã tu in mulierib⁹: qa nõ põt mala arbor bonũ fructum facere.

Vverricus.

Q; Ioannes vix plantatus in vtero, fonte vitę per os virginis sit rigatus.

¶ Ex quo facta ẽ vox saluta. t. in au. m. e. in. in g. O
in v. m. O incõpabilis gr̃a, O inęstimabil' diuinę virtutis potẽtia. Vox Marię dum aurib⁹ Elizabeth isonat: ad cor Ioãnis penetrat, q abstrusus intra materna latebat viscera: spm̃ ei⁹ animat

gaudioq; vegetat salutari: & cui virtus naturę vix adhuc totā insuderat aīam, virt⁹ vocis Marię pleniorē infundit pphetiā: adeo vt etiā de plenitudine filii copiose videatur in matrē refundi. Vere flumina de vētre Marię fluebāt aquę viue, et fons vitę & grę oriebat de medio paradisi ad irrigāda ligna padisi. Proxima erat fonti cedrus ista nobilis. Ioannē loquor cōsobrinū, & amicū spōsi, pręcursorē Baptistam, & matrem dn̄i. Ideoq; nimirū vberius irrigata intātū excreuit, vt inter natos mulierū nihil posset illo sublimius inueniri.

Adam de Persen̄.

Q; diuersa sunt genera gaudiorum.

P ¶Et exultauit spūs meus in deo salutari meo. Nota qa exl'tatio alia mūdi, alia dei. Exultatio mundi in tribus cōsistit, in corporis icolumitate, in rerum prosperitate, in malitię impunitate. Exultatio hęc nō est ex intimis, sed foris in rebus pessimis: nō est spiritus in deo salutari: sed in desiderio salutari. Cęterū Oīs gloria filię regis ab in. Exultauit inquit spirit⁹ meus in deo salutari meo. In tribus exultatio Marię maxime perpenditur, q; de ancilla efficitur mundi regina: De paupercula Dei mater & filia: De innupta virgo puerpera.

Bernardus.

Q; nemo sapiens salutis scientiam vilipēdit.

Q ¶Tu puer pphe. altis. vo. Pręan. fa. do. pa. vi. e. ad. sci. s. pl. e. Ad dandam inquit, nō salutē: neq; em̄ ille lux: sed sciētiā salutis, vt testimoniū perhiberet de lumine. Scientiā inquit, salutis in remissionē peccatorū. Nō salutis sciētiā sapiens paruipēdere pōt? Ponamus tn̄ necdum venisse Ioannē, necdū nobis significasse de Christo vbi salutē quęrimus. Peccaui peccatū grāde qd̄ sanguine hircoꝝ vel vituloꝝ deleri nō pōt. Quia nō holocaustis delectatur altissimus. Memoria mea infecta est fęce huius amurcę: nō est nouacula, quę mēbranā hāc radere possit: quia tota totā imbibit fęcem. Si peccati mei oblit⁹ fuero stultus sum, & ingratus: si in mēoria mea pmanet: & arguet me ēt in ęternū. Quid igit̄ faciā? ibo ad Ioannē, & audiā vocē lętitię, mĩsicordię vocē, sermonē gratię, verbū remissiōis & pacis.

Galfridus. Q; Christus in via alligaret vulnera, pannis est inuolutus.

2. R Ecce ego euangelizo vobis gaudiū magnum qd̄ erit omni populo. Gaudeāt multi in natiuitate domini. Sed quibusdam in occasiones voluptatis & ostentationis factus est dies ille: vt videlicet splēdidi⁹ epulentur, & pcedant in vestib⁹ pciosis. Nō hmōi gaudium nobis cōmēdat cęlestis nūcius: nō ad mēsas delitiosas, vel vestes preciosas: ad pānos magis & pręsepiū vocat. Deniq; mediū nobis exhibet, & annunciat saluatorē, qui curare veniat nō orare: remediū prębeat nō cōuiuiū. Verūtamē si diligēter aduertim⁹ multa nobis reposita est gl'ia sub his pānis: & in illo pręsepio cęlestes delitię continētur. Gloria patris fili⁹ sapiens. Pānosus factus ē, vt alliget vulnera nostra, & delitię angelorum factę sunt cibaria iumentorū, vt in quo suauis est illorū delectatio sit istorum refectio salutaris.

Bernardus.

Q; panni Iesu nobis prędicent paupertatem.

S ¶Hoc vobis signū: inuenietis infantē pānis inuolutū &c. In signum positi sunt pāni tui dn̄e Iesu: sed ī signū: cui a ml'tis vsq; hodie cōtradicitur. Multi qppe vocati: sed nō multi electi: & ideo nec signati. Agnosco Iesum sacerdotē magnū sordidis optū vestib⁹ dū altercaret̄ cū diabolo. Vbi vero exaltatū ē caput nostrū sup inimicos nostros, ex hoc mutauit vestē: decorē induit: amictus est lumīe sicut vestimēto. Exēplū dedit nobis vt & nos eadē faciam⁹. Vtilior siqdē ī cōflictu lorica ferrea q̄ stola linea: licet oneri illa sit: hęc honori. Inuenietis inqt infantē pānis īuolutū, & positū in pręsepio. Cur saluator cui⁹ ē aurū piter & argētū, sacrā in suo corpore dedicat pauptatē? aut cur pauptas ipsa tam sollicite enarrat̄ ab angelo? neq; em̄ sine certi ratione mysterii pannis saluator obuoluitur, & ponitur in pręsepio, quando id manifeste in signum nobis cōmēdatur ab angelo.

Q; interdum bona voluntas sine opere sufficiat ad salutem.

T ¶Gloria in excelsis deo. Et in terra pax hoībus bonę voluntatis. Magna qdē sed audeo dicere necdū pfecta laus, donec veniat q dicat. Sinite paruulos venire ad me. Et pax hoīb⁹ sine volūtatis vsu in sacramēto pietatis. Cōsiderēt hoc qui de voluntate & ope tam cōtentiosis solent disputatiōibus cōrixari. Cōsiderēt & aduertāt neutrū negligi oportere, vbi nō videt̄ deesse facultas, pserti cū vtrūq; sine altero (vbi tn̄ facultas deest) nō modo salutē conferre possit: sed ēt sctitatē. Sed & hoc quoq; firmit̄ teneāt: pdesse qdē op⁹ sine volūtate nō aūt cōtra volūtatē. Vt vnde saluātur infantes ide magis dānent̄ ficte accedētes. Nihilomin⁹ sane in qbusdā sine ope volūtas sufficiēs nō aūt cōtra op⁹. Verbi cā rapit̄ qs ī bona qdē volūtate: sed necdū pfecta nec dū idonea martyriū sustinere. Quis illi audeat p hac ipfectiōe negare salutē? Forte. n. pptea nō finit̄ in illā grādē tētatiōnē venire ne deficiat, & dānet̄. In ea igit̄ impfecta volūtate in q̄ saluat̄:

vbi deest facultas operis, iam nō posset saluari propter defectum operis vel opus defectionis. Idem vero & in ignorantia posset accidere.

Q; qui preproperе querit gloriam perdat pacem.

V ¶ Gl'ia in excelsis deo &c. Displicet mortalib⁹ angelica partitio, qua gloria deo, pax hoībus nūciatur, & dum vsurpāt gloriā turbant pacē. Solus gloriam meretur qui facit mirabilia magna solus. Sicut apostol⁹. Soli deo honor & gloria. Porro cum nostro genere bene agitur si datur frui pace dei, pace cū deo & qdem feliciter misericordit. Quonā ergo modo stabit pax hominū corā deo: & cū deo: si deo nō potest esse apud hoīes tuta gloria sua? O stulti filii Adā qui contēnētes pacem & gloriam appetētes & pacem perdunt & gloriam.

Galfridus.

Q; sancti ēt cū suis interfectoribus pacē habēt.

X ¶ Gloria in altissi. deo &c. Multi forsitan cū die crastina audierint Lapidabant Iudei Stephanū apud se murmurabunt & dicent: heri audiuimus pacē nūciari & ecce turbatio. Que est ista pax? De celo possunt qđ volūt nūciare terrigenis: in imo positi scire non possum⁹ quenā illa sit gloria in excelsis. Ceterū nō videtur pax in terris presertim eis quibus promittitur hominibus: scilicet bone volūtatis. Nunqd em̄ bone voluntatis homo Stephanus nō erat? Sic dilexit deum vt testimonium ei etiam inter saxa prebuerit: sic dilexit homines vt pro eis a quibus occidebatur in ipsa mortis hora flexis genibus exoraret. Et huic homini tam bone volūtatis in terra que pax fuit? Magna quidē pax etiā in terra: sed nō de terra: nec etiam cū terra. An putas quia nō erat pax Stephano cū obdormiuit in domino? an pacatus nō erat qui se pacificū exhibebat, qui inimicis pacē querebat qui pacare dñm & propitiare peccatorib⁹ tam deuotis precibus satagebat? O mira dilectio sic diligere & eos diligere qui occidunt.

Hugo de sancto Victo.

Q; bona voluntas sola sibi sufficiat: quæ tamē nō valeat operari.

Y ¶ Et in terra pax hominibus bone voluntatis. Totū meritū hominis in voluntate. Quātum vis tātū mereris. Sed ne dicas: qd ergo opus est operari? Scias voluntatem haberi sine opere nō posse si potueris operari. Nō est em̄ voluntas si nō operatur qđ potest. Si autē nō potest, sufficit ipsa sibi. Sed ideo post voluntatē etiā opus requiritur vt ipsa eo ope augeat. Tale est cor hominis vt opere suo amplius inardescat siue ad bonum si rectum est: siue ad malum si peruersum. Quātum ergo voluntas crescit tātum & meritum.

Adam de Persen. q; per Christi presepium ordo monasticus figuretur.

¶ Transeamus vsq; Bethleem. Transeam⁹ vsq; Bethleē: & a seculi actib⁹ diuertētis subire nullatenus hūile Christi diuersoriū dedignemur. Z
Ibi puer natus est nobis. Ibi filius datus est nobis cuius exinanitio, nostra fuit repletio: cuius abbreuiatio est eruditio paruulorū. O felix tugurium, o regum palatiis diuersoriū preferendum, qđ celestis magisterii auditoriū factū est vbi verbū paruulos tāto intelligibilius de presepio erudit, q̄to eis per silentium infantie sue noua humilitatis decreta proponit. Vide fili si vere philosophari appetis, a Christi diuersorio ne discedas: ibi verbū infans vagit quidē in cunis: sed pre Tullii facūdia: imo pre eloquiis angelorum ille vagitus est eloquens, qui linguas infantiū facit disertas. Ibi inaccessibilis splendor obuolutus est vilibus pannis: sed quibus sordes criminum detergūtur. Ibi angelorū satietas modico lacte alitur: Sed cuius alimento humiliū nutrita simplicitas in adultam prouehatur etatem. In presepi illo angelorum frumentum in hordeum vertitur: sed cuius pabulo pia iumenta in comportandis oneribus roborētur. Et certe Christi diuersorium monasterium dixerim: ad qđ diuertēs a malo vt facias bonum diuertisti. Presepium intra diuersoriū claustrum dico intra monasteriū: cui te professionis vinculo & loro discipline tanq̄ mansuetum animal obligasti. Quid autē hordeū dixerim in presepio: nisi ordinē qui tenetur in claustro, vel intellectū sacri eloquii, q̄ difficulter elicitur de literæ integumento: vel sacrosanctum Christi corpus qđ de altari sumitur in sacramēto? Ariste q̄ppe & pale hordei asperitates & difficultates exprimūt: quas tolerari oportet inter obseruantias ordinis instituti. Designant nihilomin⁹ figuras & itegumēta sacri eloquii. Signant & sacramentales illas species sub qb⁹ sumit vera caro Christi. Quid inquā sunt ille species color. s. & sapor forma & pondus quib⁹ tantū mysterium obumbratur: nisi panni illi: quibus verbum infans in angustia presepis obuoluitur?

Bernardus.

Q; humilitas etsi pre ceteris non tamen sine ceteris virtutibus deo placet.

¶ Et venerūt festinātes: & inuenerūt Mariā & Ioseph: & infantem positum in presepio. Quid est q; sola ab angelo cōmendari videtur humilitas vbi dicit: Inuenietis infantem pānis inuo- A

lutum & po. in pse. nec tñ sola a pastorib9 inueniri? Forte speciali9 cõmendat angelus humilitatẽ, quia ruentibus cęteris per superbiã ipse in humilitate stetisset. Aut certe ꝓpterea cœlit9 annunciat humilitas: ꝙ hęc quasi propria virtus diuinę exhibenda sit maiestati. Sola tñ non potuit inueniri, quia semper gratia pstatur humilibus. Inuenerunt ergo Mariam & Ioseph & infantẽ positum in psepio. Sicut em̃ saluatoris infantia manifestam ptendit humilitatem, sic per virginẽ continẽtia, iustitia per Ioseph virũ iustum non incongrue designatur. Sane continentiam deberi carni quis nesciat? Iustitia vero virtus est qđ suũ est cuiqꝫ tribuẽs. Et hęc erga ꝓxios ẽ necessaria. Porro hũilitas deo nos recõciliat, deo facit eẽ subiectos, deo placet in nobis. Itaqꝫ q fornicaẗ, peccat ĩ corpus suũ: q ĩiurios9 est, in ꝓximũ. Elat9 qđ in se est deũ inhonorat.

Qꝫ emmanuel oĩa noĩa Iesum sonãt.

B ℭPostq̃ cõsummati sunt dies octo, vt circuncidereẗ puer: vocatum est nomen eius Iesus. Merito dum circuncidiẗ puer qui natus est nobis saluator vocatur, ꝙ videlicet & ex hoc iã cœperit operari salutẽ nostrã immaculatũ pro nobis sanguinẽ fundens. Neqꝫ em̃ iã quęrere est christianis cur voluerit Christ9 dñs circũcidi. Propter hoc siquidẽ circũcisus est, ꝓpter qđ natus propter qđ passus. Nihil horũ ꝓpter se, sed oĩa propter electos. Nec in pctõ genitus, nec a pctõ circuncisus, nec mortuus est ꝓ pctõ suo: magis autẽ ꝓpter delicta nostra. Qđ vocatũ est ab angelo priusq̃ in vtero conciperet. Vocatũ plane non impositũ. Nempe hoc nomen ei est ab ęterno: a natura ꝓpria habet, vt sit saluator. Innatũ ei hoc nomẽ non inditũ ab humana vel angelica creatura. Sed qd dicimus, ꝙ egregius ille ꝓpheta Esaias. s. hunc puerũ multis noĩb9 appellandũ fore pdicens hoc vnũ tacuisse videẗ qđ solum vt pmonuit angelus, vt testaẗ euãgelista vocatũ ẽ nomẽ ei9. Ait ei. Puer nat9 &c. Et deinceps, Et vocabiẗ nomẽ ei9 admirabilis cõsiliari9 de9 fortis, pater futuri seculi, priceps pacis. Magna quidẽ noĩa, sed vbi est nomen qđ est sup oẽ nomen: nomen Iesu in quo oẽ genu flectaẗ? Forte in his oĩbus illud vnũ inuenies, sed exp̃ssum quodammodo & effusum: nec oĩno aut vocari posset aut esse saluator, si horũ quippiã defuisset. Nunqd nõ vere eũ admirabilem singuli sumus experti, in mutatiõe voluntatũ nostrarũ? Hoc quippe est saluationis nostrę principiũ cũ incipimus respuere qđ diligebamus, dolere vñ lętabamur, amplecti qđ timebam9, sequi qđ fugiebamus, optare qđ contẽnebamus. Admirabilis plane qui hęc operaẗ mirabilia. Sed et consiliarium sese exhibeat necesse est in electione pœnitentię & vitę ordinatione, ne forte sit nobis absqꝫ sciẽtia zelus, & voluntati bonę prouidẽtia desit. Sane opus est vt deũ quoqꝫ ꝓbem9 in remissiõe priorũ delictorũ, quia nec sine hac sal9 nobis cõstare põt. Et nemo põt dimittere pctã nisi sol9 de9. Verũ ne id qdẽ sufficit ad salutẽ, nisi fortẽ expiamur in expugnãdo ĩpugnãtẽ nos: ne ab eisdẽ rursũ cõcupiscẽtiis superemur, & fiant nouissima nostra peiora prioribus. Videẗ ne iam aliqd deesse saluatori? Plane deesset qđ maximũ ẽ, nisi & pater esset futuri seculi: vt ꝑ eum scilicet in immortalitatẽ resurgeremus q per psentis seculi patrem generamur ad mortem. Neqꝫ hoc satis si non etiã princeps pacis pri nos recõciliaret: ne forte sicut filii pditionis non salutis resuscitaturi videremur ad pœnã. Multiplicabitur eius imperium, vt merito saluator dicatur ꝑ multitudine saluandorũ. Et pacis non erit finis, vt veram noueris esse salutẽ quæ non possit timere defectum.

Quare Christus voluerit circuncidi.

ℭPostq̃ cõsummati sunt dies octo &c. Audiuimus congruã lectiõnẽ de verbo abbreuiato qđ fecit dñs sup terrã. Abbreuiatũ eĩ in carne amplius abbreuiaẗ carnis suscepta circũcisiõe. Minorat9 paulomin9 ab angelis dei fili9 naturã humanã induit. Sed iã ne ip̃m respueres remediũ humanæ corruptionis, multo minoraẗ ab eis. Agnus sine macula etsi nõ eguit, tñ voluit circũcidi, nec vestigiũ vllũ habens vulneris alligaturã vulneris nõ refugit. Non sic agit peruersitas elationis humanę. Erubescimus vulnerũ ligaturã q de vulnerib9 interdũ etiã gloriamur. Quẽ nemo põt arguere de pctõ, ipse pcti remediũ pariter & austerũ sine vlla necessitate suscepit, nec repulit cultrũ lapideũ, in quo vet9 illa quæ eraderetur, rubigo non fuit. Nos econtra inuerecundi ad obscœnitatem culpæ erubescimus agere pœnitentiã, qđ extremę demẽtię est maleproni in vulnera, pei9 in remedia verecũdi. Qui pctm̃ nõ fecit, nõ dedignat9 est pctõrem se reputari. Nos et esse volum9 & nolum9 ęstimari. Ita ne sano opus est medicina et non male habentib9? imo vero ita ne eget medicamine nõ ęger: sed medicus? Vocatũ est nomen ei9 Iesus, qđ vocatũ est ab angelo priusq̃ in vtero cõciperet. In ore ergo duorũ vel trium testium stet omne verbum. Et ip̃m quod in propheta abbreuiatũ, manifesti9 in euãgelio legiẗ caro factum. Nos respicit hęc parabola. Christ9 eĩ nec angelico eguit testimonio nec humano.

A qb9 nobis salutis testioniũ sit q̃rẽdũ.

D ℭTriplex proinde q̃rendũ nobis est propriæ salutis testimoniũ. Et nos eĩ circũcidi necesse est, & sic nomẽ salutis accipere. Circũcidi sane non

litera,sed spiritu & veritate:nõ vno mẽbro,sed toto corpere simul.Quę est ergo moralis circũcisio nostra,nisi quã cõmendat Apl's, Victum inqens,& vestitũ habẽtes his cõtẽti sim⁹?Optime prorsus circũcidit nos et superflua resecat vniuersa,voluntaria hęc paupertas, pœnitẽtię labor,regularis obseruatio disciplinę.Cęterũ in hac circũcisiõe triplex nobis q̃rendũ est salutis nr̃æ testimoniũ: ab angelo & Maria & Ioseph. Oportet ĩquã vt ante oĩa magni cõsilii angel⁹ nobis imponat salutis nomẽ. Dehĩc quoq; ipsi⁹ cõgregatiõis necessaria est attestatio:q̃ tãq̃ m̃r est singulorũ.Sed nec ipsi⁹ ministri cõtẽnendũ est testimoniũ ei q imitari q̃rit saluatoris exẽplũ.Hic est Ioseph locũ quidẽ obtinẽs spõsi, reaũt vera seruus & dispẽsator,qui pater vocat̃, magis aũt nutrici⁹ est.Sed dico eadẽ manifesti⁹ & ab his q foris sunt,et ab eo q intus est habere oportet testimoniũ bonũ.Cui⁹ eĩ oĩb⁹ grata nemini onerosa est cõuersatio.huic.n.sine dubio ꝓpria de salute vniuersa fratrũ cõgregatio attestat̃.Frustra plane sup his dũtaxat q̃ sunt in manifesto neqssim⁹ ille fratrũ accusator trahat ĩ cãm quẽ excusat vniuersitas fratrũ. Habet & a p̃latis testimoniũ qsqs & pc̃tã secularis vitę, & p̃sentis quoq; tp̃is negligentias humili eis & pura cõfessione iudicãda exponit, & ipsorũ satisfacere studet arbitrio. Iã ne ĩ his qdẽ pessimi illius timẽda ẽ accusatio: q̃n nõ iudicabit dñs bis in idipm̃.An forte criminari volet intentionẽ,& in ea parte calũniã struere machinabit̃,in qua nec fratrũ,nec ipsi⁹ patris testimoniũ satis efficax videat̃?Necesse est ergo vt in hac parte opituletur nobis testis internus q magis cor q̃ faciẽ intuet̃.A quo sane & incipiendũ est,vt nõ prius quicq̃ concipiat̃ in aĩo,q̃ ab eo nomen salutis acceperit.Vbi vero in opus ꝓcesserit manifestum,expedit iam exteriora quoq; sibi testimonia conciliare.

Q' cauterium infixum est capiti pro totius corporis sanitate.

E ❡In circuncisione dñi habemus qđ amem⁹, & admiremur:habemus etiã qđ imitemur.Venit nãq; dñs propter nos,nõ solũ redimendos sanguinis effusione,sed et docendos verbis, & exẽplis nihilominus instruendos. Sicut em̃ penit⁹ erat inutile viam scire si detineremur in carcere:ita redimi non ꝓdest si vię ignaros q prim⁹ inueniret,primus in carcerẽ retrudẽdos reduceret.Itaq; in maiore ętate patiẽtiæ & humilitatis, et sup oĩa charitatis cæterarũq; virtutũ manifesta dedit saluator exempla in infantia figuris velata. Assumens em̃ formã hoĩs paulo min⁹ minoratus est ab angelis.Circũcisus vero multo iam minus angelis minorat̃,quia non solum hoĩs,sed formã habet peccatoris,& infigit̃ velut quodã cauterio latronis. Quid est eĩ circuncisio nisi superfluitatis & peccati indiciũ? Quid facitis circuncidentes eũ?Putatis qa sup eũ cadere possit illa sñia.Mascul⁹ cui⁹ ꝓputii caro circũcisa nõ fuerit p.a.i.de p.s. Põt obliuisci pater filii vteri sui?aut non cognosceret eũ nisi signũ circũcisionis haberet:ĩmo vero siquo mõ posset nõ cognoscere filiũ ex hoc maxime signo poterat ignorare eũ inuẽta in eo circuncisione quã peccatoribus ipse ꝓuiderat ob purgationẽ vtiq; delictorum. Sed quid mirũ, si caput pro membris accipit curationẽ,quã tñ in seipso nõ habuit necessaria? Nõne et in membris nostris sæpe ꝑ vnius alteri adhibet̃ curatio? Dolet caput,& in brachio fit coctura. Dolent renes, & fit in tibia.Ita hodie pro totius corp̃is putredine cauteriũ quoddã infixum in capite est. Deniq; quid mirũ si pro nobis dignatus est mori? Totus siquidẽ est datus,& totus in meos vsus expẽsus est. Sed dicendum est iam quid in hac circũcisione nobis sp̃ualiter indicet̃ agendũ.

De mysterio octo dierum.

❡Neq; em̃ sine causa in lege ꝓceptum,nec sine causa a dño completum est vt octaua die fieret circuncisio.Sed quis cognouit sensum dñi,aut quis cõsiliarius eius fuit?Non ignoramus iam oportere hoĩem nasci deũ.Nam propter hoc secundo natus est fili⁹ dei.In peccatis siquidẽ nascimur vniuersi,& necesse habemus renasci in gratia,qđ in baptismate quidẽ percepimus,sed totum periit in seculari vita.Nunc primũ miserante deo virtus gratię in nobis operat̃,vt in nouitate vitæ ambulemus. Ergo nascit̃ hõ q̃n sol iustitię ort⁹ in aĩo peccatorũ illuminat tenebras: horrendũq; dei iudiciũ internis obtutibus offert,addens ad terroris vinculum breuẽ dierum numerũ & finem incertũ.Hęc plane vespera est ad quã demorabit̃ fletus,& necesse ad dĩ matutini lætitiam, vt auditam faciat nobis misericordiam suam.Sic em̃ fit vespere & mane dies vnus. F

De die iustitiæ.

❡Est autẽ dies ista iustitię reddens cuiq; quod suum est,nobis miseriã, misericordiam deo. In hac die puer nascit̃,quãdo ex his q̃ diximus ad amorem pœnitentię,ad odiũ peccati anim⁹ excitatur.Sed periculosum est forte si velit inter seculi turbas agere pœnitentiã,vbi alii venenatis psuasionibus, alii vndiq; exẽplis peioribus ad peccatum alliciant,alii adulationib⁹ in vanam gloriam,alii detractationibus & impatientia animum eius deiiciant. G

De die prudentiæ.

H ¶Præcedat iam necesse est prudentiæ radius. Ostendat q̄tas & q̄ importunas p̄sertim in hac generatione opportunitates & occasiones peccati offerat mundus, & ingerat: q̄ debilis sit ad illas humanus animus: maxime qui in peccati consuetudine sit nutritus. In hac ergo die prudentię eligat de præsenti seculo nequam fugere, sed nōdum sufficit hoc. Forte enim vult eligere solitudinem non satis attēdens propriam infirmitatem, & periculosam diaboli luctam. Quid em̄ periculosius q̄ solum luctari contra antiqui hostis versutias a quo videatur, & quē videre non possit?

De die fortitudinis.

I ¶Itaq; iam necessariam habet fortitudinis diē: vt nouerit custodiendā ad dn̄m fortitudinem & in acie multorū pariter pugnantiū esse quærendam, vbi tot sint auxiliarii, quot socii: & tales qui dicere possunt cum Apostolo: Quia nō ignoramus astutias inimici. Cōgregatio em̄ p̄ sui fortitudine terribilis est, vt castrorum acies ordinata. Ve autē soli: quia si ceciderit non habet subleuantē. Verum in hac fortitudinis die cum elegerit esse in cōgregatione multorū, nū qd eliget esse magister, q nōdū discipulus fuit? Et quomodo aut in se, aut in aliis mot⁹ irrationabiles poterit tēperare? nemo carnē suā odio habet. Quomodo ergo putatis si iam magister suus fuerit iste, quin facile sibi aliq̄n eo ampli⁹ quo familiarius condescendat?

De die temperantiæ.

K ¶Illucescat igitur dies temperantię, vt quęrat quomodo temperari & refręnari possint incontinentes motus voluptatis: bestiales motus curiositatis: ceruicosi motus elationis. Eligat abiectus in domo dei, & subiectus esse magistro sub quo frangatur eius voluntas, & obedientię fręno concupiscentia reprimatur. Sed iam in ipsa obedientię via, aliqua fortassis dura & aspera occurrere possunt, vt accipiat interdum p̄cepta nonnulla: quæ licet salubria sint, min⁹ tn̄ suauia videantur. Hæc si moleste cœperit sustinere, si diiudicare prælatum, si murmurare in corde, etiam si exterius impleat quod iubetur non est virtus patientiæ, sed velamen malitiæ.

De die deuotionis.

L ¶Iam vero cum in his diutius exercitatus fueris roga dari tibi lumen deuotionis, diem serenissimam, & sabbatum mentis, in quo tāq̄ emeritus miles in laboribus vniuersis viuas absq; labore, dilatato corde currens viam mandatorum dei. vt qd̄ prius cum amaritudine & coactione tui spiritus faciebas, de cætero iam cū summa dulcedine peragas & delectatione. Verum ad hanc perfectionem pauci ni fallor perueniunt in hac vita. Neq; em̄ si quis aliquādo videt̄ hanc habere, continuo credat sibi necesse est. Maxime si nouitius est, nec per p̄satos ascēderit gradus. Pius em̄ dn̄s pusillos corde blanditiis talibus allicere solet. sed nouerint q eiusmodi sunt gratiam hanc p̄stitam sibi non datā Lōge aliter q exercitatos habēt sensus deuotionis hui⁹ felici iucūditate fruūt̄. Sed multi tota vita sua ad hoc tendunt, & nūq̄ pertingunt: q bus tn̄ si pie & p̄seuerāter conati sunt, statim vt de corpore exeunt, redditur qd̄ in vita dispēsatorie est negatū: illuc producēte eos sola gratia, quo prius tendebant ipsi cū gratia, vt consummati in breui expleant tēpora multa. Illis vero qui ad hanc deuotionis gratiā perueniūt vnum videt̄ restare periculū, & omnino timendum est eis a dęmonio meridiano. Ipse eī sathanas transfigurat se in angelū lucis. Hoc ergo timendum ei, qui tanta delectatione oīa facit, ne dum sequit̄ affectionē, corpus destruat per immoderatā exercitationē: ac deinde necesse habeat non sine magno sp̄ualis exercitii detrimēto circa debilitati corporis curā occupari.

De die patientiæ.

¶Necesse est ergo vt illucescat dies patientię: p quā omnia dura & asp̄a, tacita amplectaris cōscientia: te magis diiudicans & durius arguēs cui nimirum displicēt, q̄ ad salutem sunt: & in cogitatione tua semp partem magistri, quo ad potes, aduersus teip̄m iuuans: & te in omnib⁹ accusare, illū magis excusare laborans. Porro iā in hoc loco cauendū est tibi vt arbitror a superbia. Magnū est em̄ oīno sic vincere semetip̄m Melior est ait Salo. patiens viro forti &c. Considera q̄ manifeste propheta doceat necessariam esse humilitatē post patientiā, dicens. Verūtn̄ deo subiecta esto anima mea: quia ab ipso patiētia mea. Nonne videtur hic occasione patientiæ tentationem sensisse superbię? M

De die humilitatis.

¶Necesse est ergo vt illuminet cor tuum radius humilitatis, & declaret quid a te sis, quid a deo: vt altum non sapias: q̄m Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. N

De die discretionis.

¶Ergo ne hoc incurrat qui currit, illuminari necesse est lumine discretionis quæ mater virtutum est, & consummatio perfectionis. Atq; hæc est octaua dies circuncisionis, in qua circunciditur puer: quia discretio vere circuncidit, vt non plus nec minus fiat. Nam & qui nimius est, fructum boni operis abscidit, sicut qui tepidus est & minus facit. In hac ergo die O

nomen imponitur,& nomen salutis. Nec de eo qui sic conuersatur, dubitem dicere ꝙ suam ipsius salutem operatur. Vsq; ad hunc enim diem possunt dicere angeli qui nouerunt secreta cœlestia: Sed ego nunc primum ei fiducialiter salutis nomen impono. At vero quia omnino rara ista auis in terris est,huius discretionis locum in nobis suppleat virtus obedientię, vt nihil plus,nihil minus,nihil aliter q̃ imperatum sit faciamus.

Vverricus.

Q꞉ præsens tempus nobis ad pœnitentiam sit concessum.

P ¶Postq̃ impleti sunt dies purgationis Mariæ tulerunt Iesum in Hierusalem.O q̃ felix est de quo dici potest, impleti sunt dies purgationis eius: vt iam nihil ei aliud supersit nisi vt ferant eum in Hierusalem supernam, & sistant eum domino. Talis nimirum erat Simeon ille senex tam desiderabilis,q̃ plenus desideriis.Cũ iam olim vt arbitror,essent impleti dies purgationis, in susceptione domini Iesu impleti sunt dies expectationis.Verum nos fratres dies qui ad purgandum nobis dati sunt velimus nolimus, implemus. Sed væ si dies implentur, & purgatio minime impletur, vt postea necesse sit illo nos igne purgari,quo nihil pœnalius potest in hac vita vel acrius cogitari. Fratres breues dies hominis sunt:sed tam valde preciosi sunt:immo quo breuiores, eo ꝑciosiores quia dies sunt purgationis: cum statim postmodũ futuri sint dies retributionis.

De mysterio turturis & columbæ.

Q ¶Par turturum aut duos pullos columbarũ. Turturem commendat castitas. Huius enim merito digna fuit hostia pro virgineo partu dari.Licet vero alias per columbam spiritus sanctus soleat designari:quia tamẽ libidinosa auis est,non decuit offerri in sacrificium domini,nisi ea ętate quę nesciret libidinem.Turturis aũt nõ designatur ætas: qm̃ agnoscitur castitas in quacunq; ætate.Deniq; compari vno contenta est:quo amisso, alterum non admittit,numerositatem in hominibus nuptiarum cõdemnans. Nam etsi forsitan culpa propter incontinentiam venialis est:ipsa tamen tanta incontinentia turpis est.Pudet ad negocium honestatis rationem non posse in homine,quod natura possit in volucre. Cernere est turturem tempore suæ viduitatis,sanctæ viduitatis opus strenue atq; infatigabiliter exequentẽ. Videas vbiq; singularem, vbiq; gementem audias, nec vnq̃ in viridi ramo residentem prospicies, vt tu ab eo discas voluptatum virentia virulenta vitare. Adde ꝙ in iugis montium & summitatibus arborum frequentior illi conuersatio est, vt qđ maxime propositũ pudicitiæ decet,doceat nos terrena despicere, & amare cœlestia. Ex quibus colligitur ꝙ vox turturis sit etiam prædicatio castitatis.

Galfridus.De saluatoris oblationibus,& qualiter sint a nobis offerendę.

¶Obtulerũt ꝑ eo dño par turturũ, aut.d.p.c. R
Excitat nos in amore Christi,& matris eius tanta dignatio pro nobis exhibita,& ad custodiam disciplinę, eorum nos cohortantur exempla,nemo sua opera,nemo suos dissimulet domino filios exhibere: nemo speret nisi a suis sese parẽtibus offerendum,nec vacuus apparere præsumat in conspectu domini: Sed turtures & columbę pullos studeat exhibere, geminã scilicet pudicitiam cordis & operis, & duplicem fructum fraternę dilectionis,in corporalibus & spiritalibus commodis. Sic nos sibi oblatos recipit deus,si & nobis & proximis impendim⁹ qđ debemus. Aliter etiam turtures exterioris & interioris hominis indicant puritatem,vt non modo caueatur adulterium quod concupiscendo admittitur,sed illud etiam de quo dicitur. Immundus est omnis arrogans ante deum. Columbæ duę simplicitas, & benignitas, & earũ pulli,innocẽtię & bñficentię fructus, vt qđ sibi qs nõ vult fieri,nec ipse faciat alteri:faciat autẽ ei qđ sibi vult fieri. Qualiter autem offerri debeãt aues istę,legislator Moyses ait.Retorto ad collum capite, ac rupto vulneris loco decurrere faciat sanguinem super crepidinẽ altaris.Caput hoc,ꝓpositum est vtriusq; exercitii supradicti: qđ in omni opere sicut caput in corpore principatur.Quia tñ in multis offendim⁹ oẽs: nec tollatur omnino hoc caput,sed vt fluat sanguis qui pro piaculo animę est,inclinet̃ & reflectatur ad collũ confessionis ꝑ quã expietur & acceptetur vtriusq; propositũ sanctitatis. Sed multi palpant,multi dissimulant, nec rumpũt vulneris locum:sed pro illis alia in confessione loquunt̃. Altare dei religiosa q̃cũq; ꝓfessio est, cuius crepido vel basis sacrę cõuersationis initium. Effundit sanguinẽ qui reatum propriũ cõfitet̃.Sed nõ ad altaris crepidinẽ:si nõ etiã ꝓfitet̃ emẽdatius sibi deinceps esse viuẽdũ. Aliter etiã crepido altaris huius et basis,est ꝓlatus sacrę cõgregationis,cui totũ onus incũbit:sicut in gręca ligua rex Basileos nomen accepit.Fundit itaq; sanguinem,sed non ad crepidinem altaris, q cõpungit̃ quidem,sed nõ cui conuenit confitet̃.Inde est ꝙ legali sanctione cognoscit̃ esse decretũ:quaten⁹ sacerdos q offert victimã

holocausti habeat pellē eius, vt videlicet veterē quem exuit hoīem ei quisq; exhibeat, qui eum induit nouum.

Adam de Persenia.

De quatuor oblationibus Christi.

S ¶Obtulerunt pro eo domino par turturū & duos p.c. Mira res, pcio auium redimit preciū nostrū, & redēptor noster redimit anteq̄ nos redimamur ab ipso. Habemus autē quatuor de Iesu oblationes distinctas, quarū prima facta est de ipso a parentib⁹. Secunda p ipso de auibus. Tertiā fecit de seipso. Quartā faciet ipe de suis In his oībus īstruimur qd credere, qd imitari, qd sperare debeamus. Prima oblatio de humilitate nos instruit, cū humiliter legi subiicit legislator & iudex. Secunda ad paupertatē voluntariā nos inuitat, cū vniuersitatis auctor & dn̄s hostiā pauperū p se elegit offerri. Tertia ad pietatis viscera nos emollit: cū pius dn̄s mori pro impiis p man⁹ nocentiū & crucis suppliciū nō refugit. Iā in quarta oblatione est p̄miū nostrū cum. s. in fine mundi offeret & tradet regnum deo & patri: si tn̄ quintā de nobis exhibeamus ad meritū. Quintā de nobis facimus, si nosmetipos, & in legis obseruātia hūiles, & in cōtēptu mundi voluntarios pauperes, & in cōpassione proximi misericordes exhibeamus.

Galfrid⁹. Qz qui Christū suscipere voluerit: ei deesse non debet spes & timor.

T ¶Homo erat in Hierusalem cui nomē Simeon & h. i. i. & ti. Vę securo peccatori: subitaneus ei veniet interitus, nec effugiet. Felix qui iustus in actione & in cogitatione fuerit timoratus. Timuit Simeon in quo Spiritus sanctus erat: Timuit qui responsum acceperat ab eo. Tibi peccator vnde securitas? Nec solum timoratus erat, sed expectās redemptionē Israel. Beneplacitū est dn̄o sup timētes eum & in e. q. s. s. m. e. Vtraq; res necessaria ad salutē. Timor sollicitat, spes consolat. Infundit vulneribus aīæ spes oleum, timor vinū. Qz lætus Simeon venit in templum dn̄i, vbi tēpli dn̄m inueniret. Qz lætus suscepit quē desiderauerat: q̄ lętus gestando sustinuit, quē sustinuerat expectando. Confortent igit corda nostra, & sustineāt dn̄m. Suscipiamus leue onus in vlnas. Exeramus & exerceam⁹ vtrosq; lacertos non summis tāgam⁹ digitis: aut etiā imitemur eos q nec digito suo qd imponunt aliis, volunt mouere. Duo sunt brachia, obediētię & patientię, sine qbus īterim verbum dei firmiter non tenet: bona faciens, & mala patiens. Si fueris in vtroq; nō segnis, si nō trepide, non tepide, sed viriliter agas, sed confortetur cor tuū & delectet, salutare dei in vlnis habes, in sinū foues, & ipse pariter confoueris. Est q gestat illud in hūero: cui onerosa ē ęqtas: cui molesta sobrietas: cui grauis est disciplina. Est qui videtur illud super caput positum circunferre: nec fraternę seruiens ædificationi sed suę ostentationi. Parū est ille timoratus & parum amans. Quia eñ minus diligit, minus & metuit ne amittat.

Odo Tusculanus.

Qz Iesum in vlnis accipere sit geminę bonę operationi operam dare.

¶Accepit eum in vlnas suas. Per vlnas, id est per brachia opera designantur. Accipit igitur Iesus in vlnis: quia per bona opera perseuerat in nobis. vnde. Super quē requiescet spirit⁹ me⁹ nisi sup humilē, & qui. & tremen. verb. m. i. exequentem cum tremore mandatorum opera. In brachiis autem accepit, non in brachio: quia necessaria nobis est duplex operatio. Est eñ opus quod delet culpam, & est opus quod gloriam promeretur. V

Galfridus.

Qui vbi & quomodo Christum debeant inuenire.

¶Nunc dimittis dn̄e seruum tuum in pace. X Hoc nobis carmen cecinit canus senex: quēadmodum dulcius ante obitum concinit albus olor. Nato dn̄o angeli cecinerunt: oblato eo, iustus canit: qd ad eorum gaudium iam iāq; trāsibat. nēpe Rectos decet laudatio. Adorato dn̄o non cecinere Magi, ne sapientiæ ascriberet humanę: immo vero munera ei obtulerunt, & mysticis donis dn̄m glorificauere nō verbis. Sic efficacior apud ecclesiam gentiū præfigurata deuotio q̄ apud populum Iudęorum: qui dn̄m labiis honorabat. Venerant prius pastores ad dominū: venerant & siderum contemplatores: Simeon forsitan venire non poterat: ipse ad eum venire dignatus est, & pręuenire eum in benedictione dulcedinis. Studeant necesse est pastores hominū sacrę deuotioni, vt dū custodiēdis gregibus solerter inuigilant, ex cœlesti admonitione festinent ad pręsepium scripturę sacrę: vnde sibi pariter & aliis vitalia referant alimēta. Nihilomin⁹ etiā perfecti quiq; claustrales q̄ tendo & sapiendo quæ sursum sunt: non quæ super terram tanq̄ sidera contēplando, per ducatū fidei ad intelligentiam veritatis accelerēt. Tu vero fili qui studiis spiritualibus vacare nō sufficis, sed in exauditione & obauditione pręceptoris tui quem tibi commendat interpretatio nominis Simeonis, non pro tuoipsius arbitrio, non pro quęstu proprio terrenis laboribus occuperis. Expecta dominum viriliter age con-

fortetur cor tuum. Sustine eum qui pauperis in finem non obliuiscitur. Occurret tibi et gratiam gratis infundet. Nũc dimittis ait Simeon seruum tuum domine. Quis illi iam innotuerat quod longe postmodũ dicturus erat dominus: Iam nõ dicã vos seruos, sed amicos meos? Dimittis ait seruum, & admittis amicum: non spiritum seruitutis iterum in timore, sed tuã potius charitatẽ infundens. Dimittis clausum de ergastulo duplici seculi videlicet huius & corporis. Dimittis eũ q̄ vinctus est liberũ: & funiculo triplici carnalis videlicet, necessitatis, voluptatis, cõsuetudinis miseratus absoluis. Væ miseris q̄tos hodie vĩcula p̄niciosa delectãt. Teneri volumus, mitti & timemus omnino diuitem.

Adam de Persenia.

Q̃ triplicẽ lętitiã contineat canticũ Simeonis.

Y ¶Nunc dimittis seruum tuum dñe. Notum est in hoc cantico quatuor esse versus: quia quatuor sunt lætitiæ cœlestis p̄gressus. Primus est in expectatiõe & desiderio pii cordis: vñ in primo versu se in pace dimitti proclamat. Secundus est in fructu & prouẽtu pię expectationis. vnde in secundo versu corporeis etiam oculis se videre salutare dei, hoc est Saluatorem exultat. Tertius est in charitate de profectibus alienis. vnde in tertio versu hoc salutare dei omnibus populis cõmunicari denunciat dicẽs. Q̄d parasti ante faciẽ omnium populorum. Quartus & vltimus progressus est sempiterni luminis reuelatio & gloriæ manifestatio: q̄d in quarto versu cõmemoratur cum dicitur. Lumẽ ad reuelationem &c.

Bernardus.

Q̃ dilectio gladius appelletur.

Z ¶Et tuam ipsius animã p̄transibit gladius. Est gladius amor dei: q̄ Marię aĩam nõ modo cõfixit sed etiam pertrãsiuit, vt nullam in pectore virginali particulã vacuam amore relinq̄ret: sed toto corde, tota anima, tota virtute diligeret: & esset gratia plena. Aut certe p̄transiuit eam vt acciperemus & fieret mater charitatis, cuius pater est charitas deus parturiẽs, & in sole ponẽs tabernaculũ eius. Et illa q̄dẽ vulnus suscepit amoris et suaue: Ego vero me felicem putauerim si summo quasi cuspide huius gladii pũgi interdũ me sensero, vt vel modico accepto amoris vulnere dicat aĩa mea. Vulnerata charitate ego sum.

Galfridus. Quomodo nobis inuicem Christum offerre & suscipere debeamus.

A ¶Erat Anna prophetissa filia Phanuel de tribu Asser. Magna siquidẽ fuit illa Anna, in qua sterilitatẽ naturæ gratiæ superauit vbertas, vt tantũ prophetã pareret quæ tanto tẽpore fuerat desperata de partu. Lõge vero maior Anna ista, quę per tot annos non discedebat de tẽplo, ieiuniis & orationibus seruiens die ac nocte. Felix q̄ enixa est Samuelem, sed quę saluatorẽ felicior. Nec immerito de tribu Asser fuisse & filia Phanuel perhibet̃. Asser beatitudinem sonat: Phanuel faciẽ dei. Erat ei certissime Anna ista tanto tempore vidua, & talis vidua erat de genere bonorũ & dicentiũ deo: Exq̄siuit te facies mea: fa. t. d. re. Tales oblatio dñi legit̃ habuisse p̄sonas paucas nũero, sed p̄ciosas merito & virtute. Imitemur et nos offerentes dñm, & eos q̄ tãto gaudio suscepere salutẽ. Offeramus nobis inuicẽ Christũ, & abinuicẽ suscipere eũ studeamus. Maria illuminatrix, Ioseph augmentum, Simeon exauditio, Anna grã interp̄tat̃. Illuminatio ad doctrinã p̄dicationis: ad formã cõuersatiõis referat̃ augmẽtũ. Vtilis plane superogatio & salubre prorsus augmentum si ad verba doctrinæ exẽpla vitæ superadiiciat qui p̄ximis studet offerre salutem. Et notandum q̄ vterq̄ sexus pariter fuerit in vtrisq̄. In verbo eñ doctrinę captanda fœcunditas, virilitas potius in exẽplo. Alioq̄n praue admodũ & p̄uerse fortius p̄dicat qs q̄ victitat ope q̄ sermõe fragilior. Nihilominus eñ obseruanda suscipientibus in exhibitione obedientię fortitudo virilis: in gratiarum actione deuotionis pietas, & affectus quodammodo muliebris. Vnde etiã Simeon accepit eum in vlnas suas. Anna autem confitebatur domino, & omnibus loquebatur expectantibus redemptionem.

Item vnde supra.

¶Aliter etiam illuminatio nostra in conuersio- B
ne cum a tenebris reuocamur ad lucẽ, augmentum nostrũ est cũ de virtute proficimus in virtutẽ. Dicitur quidẽ vterq̄ parens, iuxta illud. Cum inducerent puerum Iesum parentes eius. Verius tñ Maria parens est, Ioseph nutricius saluatoris. Si quis a tenebris nostris, ad lucem iustitiæ nos adducit, Iesum parit in nobis donec formetur. Si quis ad meliora nos p̄mouet, Iesum fouet quasi iam natum. Ab vtroq̄ tamẽ Iesus suscipiendus est tanq̄ Iesus expansis vlnis & gratiarũ actione deuota. Marię ianuam claudit qui tenebras diligit magis q̄ lucẽ. Excludit sanctum Ioseph qui eiusdem lucis nõ admittit augmentũ. Simeon Iesum recipit quotiẽs exauditus a dño q̄libet gratiã quis obtinuerit p̄cibus impetratã. Anna etiã superueniens confitet̃, si quis nec postulatũ aliq̄n nec speratum diuinæ clemẽtię tam gratum q̄ gratuitũ munus accipiat. Adest Simeõ dũ oratio supplicũ exaudit̃.

Anna superuenit quotiés abundantia pietatis merita supplicum excedit & vota.

Hugo de sancto Victore.

Quid significet illud, ꝙ Iesus annorũ.xii.ascẽdit in templum.

¶Cũ esset Iesus ãnorũ.xii.&c. Duodeci annorũ in Hierusalẽ Iesus ascẽdit, qa post pfectionẽ operis & duplicatã charitatis virtutẽ ad pacẽ contẽplationis puenit. Parentes Iesu ab Hierusalẽ iter vnius diei redeunt, qa sensus carnis q p exercitiũ boni operis internã veritatẽ nutriunt, p exteriorũ delectationẽ retracti diu in iterna pace persistere nõ possunt. Christ⁹ in Iudea nascit de virgine, & veritas in cõfessione nascit de puritate. Vn⁹ dies, vna claritas, vnũ gaudiũ, vna bñdictio, quã Esau accipit: qa duplicẽ stolã nõ potuit pmereri. Hoc vni⁹ diei iter elongãtib⁹ ab Hierusalẽ: qa delectatio psentiũ elõgare facit aĩos a cõtẽplatione ęternorũ. Post triduũ Iesus in tẽplo inuenit, qa post correctionẽ cogitationis, loquutionis & operis, veritas in corde mũdo percipit. Inuenit autem inter doctores & sapiẽtes, quia in sacra scriptura & sacri verbi doctoribus veritas cognoscetur.

Bernardus.

Qꝫ humanã superbiã dei subiectio cõdẽnarit.

D ¶Et erat subdit⁹ illis. Quis, quib⁹? Deus hoĩb⁹ de⁹ inquã cui angeli subditi sunt, cui pricipat⁹ & potestates obediũt. Subditus erat Marię, nec tñ Marię, sed etiã Ioseph pꝑter Mariã. Mirare ergo vtrũlibet & elige qd ampli⁹ mireris: siue filii benignissimã dignationẽ, siue matris excellentissimã dignitatẽ, vtrinqꝫ stupor, vtrinqꝫ miraculũ: & ꝙ fœminæ de⁹ obtẽperet humilitas absqꝫ exẽplo: & ꝙ deo fœmina principet sublimitas sine socio. In laudibus virginũ singularitet canit ꝙ sequunt agnũ quocũqꝫ ierit. Quib⁹ ergo laudib⁹ iudicas dignã ꝙ etiã pit? Disce hõ obedire. Disce terra subdi, disce puluis obtemperare. Erubesce superbe cinis. Deus se hũiliat, & tu te exaltas? Deus se hominib⁹ subdit, & tu dñari gestiẽs hoĩbus tuo te præponis auctori? Quotiens eñ hoĩbus pesse desidero, totiẽs deũ meum pire cõtendo. De ipso nãqꝫ dictum est. Et erat subditus illis. Si hoĩs homo imitari dedignaris exemplũ, certe nõ erit tibi indignũ seq auctorẽ tuũ. Sed nõ potes forsitã seq eũ quocũqꝫ ierit. Dignare vel seq ꝗ tibi cõdescẽdit. Hoc est si non potes sublimẽ cõscendere semitã virginitatis, sequere vel deũ per tutissimã viam humilitatis: a cuius rectitudine siqui etiam de virginib⁹ deuiauerint, vt verũ fatear, nec ipm sequũt agnũ quocũqꝫ ierit. Sequit sigdẽ coinqnat⁹ & hũilis: sequit & virgo supb⁹, sed neuter quocũqꝫ ierit: qa nec ille ascẽdere põt ad mũditiã agni q sine macula est: nec vt ad ei⁹ mansuetudinẽ descẽdere dedignat: q nõ corã tondente, sed corã occidente se obmutuit. Attamen salubriorẽ elegit partem sequendi in humilitate peccator, ꝙ in virginitate superbus. Cum et illius immũditiã sua humilis satisfactio purget & huius pudicitiã superbia inquinet. Sed felix Maria cui nec hũilitas defuit, nec virginitas.

Qꝫ semp ęque sapiens ęque fuerit gratiosus.

¶Iesus autẽ pficiebat sapientia & ętate & gra. E apud deũ & hoĩes. Qđ de sapiẽtia & gra hic dictum ẽ, nõ secundũ ꝙ erat, sed scđm ꝙ apparebat intelligendũ: non qa aliqđ ei nomen accederet, quia volebat ipe vt videret. Tu hõ cũ proficis, nec qñ nec ꝗtum vis proficis: sed te nesciẽte tuus pfectus moderat, tua vita disponit. At vero puer Iesus q disponit tuã, ipse disponebat & suã. Et qñ volebat, & qbus volebat sapiens apparebat: qñ & quibus volebat sapientior: qñ & quib⁹ volebat sapientissim⁹. Similiter et cum semp oĩ gratia plen⁹ fuisset, siue quã apud deũ siue apud hoĩes habere deberet, pro suo tñ arbitrio eam nunc plus, nunc minus ostẽtabat: put cernentiũ vel meritis congruere vel saluti expedire sciebat.

Qꝫ cõsulti⁹ sit virgã ꝙ malleũ sustinere.

Genimina viperarũ quid ostẽ. vo. fu. a v. ira? Facite dignos fruct⁹ pœnitẽtię. F Tacsi diceret. Apprehẽdite disciplinam neqñ irascat dñs. Sustinete virgã corripiẽtẽ, ne sentiatis malleum conterentem.

Vverricus. Qꝫ Ioãnis cõdemnẽtur exẽplo qui cęteris detrahũt vt appareãt gl'osi.

G ¶Existimante aũt populo & cogitante in cordib⁹ suis, ne forte ipse Ioannes. s. esset Christus: respondit. Quem vos me arbitramini nõ sum ego. Fidelis amicus spõsi magis amator dñi sui ꝗ sui, se minui vt ille cresceret optabat: et de minoratione sui gloriã illi⁹ augere satagebat: ante apostolũ opere & virtute dicens illud apostolicum. Non nosmetipsos pdicamus, sed dñm Iesum Christum. Ideo nimirũ magna est gloria eius in salutari tuo, in Iesu tuo dñe, cuius iustitię & bonitatis est diligentes se diligere, & glorificãtes se multo amplius glorificare. Maluit itaqꝫ Ioannes in dño sane ꝗ in seipso vane gloriari: quia & maluit a dño veraciter ꝗ a seipso fallaciter cõmendari. O filii hoĩs vsqꝫquo graui corde vt q.d.v.&.q.m. Vt quid vanã & mendacẽ gloriã diligitis, & gloriam abinuicem accipitis vel quæritis, & gloriam quæ a s.d. est nõ vultis? Sed quomodo quæritis? Vtinam agẽdo

fortia non loquendo sublimia. Vtinã saltem ve
ra loquendo licet vane,& nõ mentiendo plane
Vtinã deniq; mẽtiẽdo de nobis, nõ ẽt detrahẽ
do de aliis. Hoc iam nõ est gloriã accipere, sed
q̃rere,sed magis furari & rapere. Certe si glo-
riã ab hoĩe nõ q̃reres sed oblatam acciperes,iã
ex hoc secundũ veritatẽ non ambulares. Nunc
autẽ quid? cũ non solũ accipis si offertur: sed et
q̃ris cũ nõ offertur. Quid deniq; cũ aliũ velut
trucidas venenosa & insidiosa ligua, vt gloriã
eius tibi rapias,vt de malo eiꝰ tu melior,de cõ
tẽptu eiꝰ tu gloriosior appareas? Sit ergo illud
gloriam scilicet accipere vel quęrere ab hoĩe,in
sipientiũ vanitas: Quid istud nisi sęuientiũ cru
delitas? Sit certe illud vt minꝰ loquar,tentatio
hũana: Quid istud nisi imitatio diabolica? Imi-
tantur eum qui sunt ex parte eius.

Galfridus. Cur ad ostensionem sui
spiritus sanctus columbam elegerit.

H ¶Descẽdit spiritus scũs corpali specie sicut co
lũba in ip. Merito in specie auis p̃sentiã suã spi
ritus innotuit, qui desursum veniens vbi vult
spirat,& nescit vnde veniat,aut quo vadat. Vẽ
rũtñ non edacis corui ingluuiẽ, aut violentiã
rapacis accipitris,nõ turpitudinem merulę,nõ
monedulę auaritiã, nõ struthionis pẽnas inuti
les,nõ pauonis vanã ostẽtationẽ,nõ iracundiã
cygnorũ,non multarũ garritꝰ auiũ,sed colũbę
simplicitatẽ mansuetudinem & expertem fellis
innocentiã spiritus sanctus elegit, quę musca-
rum vermium cadauerũ fugitans, puro vesci
tur grano,illud nobis commendans qđ in ter
ra cadens & moriens multũ attulit fructũ. Pri
ma auis huius cõmendatio legit̃ in scripturis
cum secũdis parẽtibꝰ annuo clausis ergastulo
signum dedit diuinę misericordię & suę libera
tionis. Siquidẽ per oliuę ramũ vltoris humanę
luxuriæ & p̃uaricationis diluuii finẽ columba
rediens nunciauit. Baptismus Christi formam
noscitur diluuii tenere,peccatores non emersu
ros ipse quoq; submergens : nisi q illud perso-
nas pdidit peccatorũ, hic felicius hoĩes saluans
in profundum sola peccata deponit.

Guilielmus de calce.

De triplici processione spiritus sancti ad hoĩes.

I ¶Factum est baptizato dño,& orante descẽdit
spiritus sanctus corpali specie sicut columba in
ipm. Tribus modis spiritus scũs visibiliter in-
uenitur ad hoĩes processisse,in colũba,in nube,
in igne. Sunt vero tres status hominũ,q̃bus istę
processiones cõgruenter aptant̃, incipientium
proficientium, perfectorum. Incipiẽtibus illabi
tur spiritus in columba: proficientes exaltat in
nube: perfectos in igne probatos examinat & p
ficit clariores. Cum videris hominem afflictũ
mœstum,sollicitum,timoratum,meditantẽ vt
columba,pœnitẽtię penitus cruciatibus & co-
lumbinis gemitibus consecratum,spiritũ in co
lumba non dubites accepisse. Si vero toto cona
mine mentis & corporis ad virtutũ perfectio-
nem se rapiat,& studio sanctę cõtẽplationis in
cumbens cœli ciuibus cogitatione & auiditate
se ingerat,spiritum in nube suscepisse se mon-
strat. Si autem de virtute in virtutem semper
ascendens in amore dei magis ac magis accen
datur,& ignito vehementer sanctę prędicatio
nis eloquio aliis accedat,in igneis linguis hunc
spiritum accepisse patenter elucet.

Galfridus. Explanatio de lectione
euangelica. Cum turbę irruerent.

DVm turbę irruerẽt ad Iesum vt audi-
rẽt verbũ dei, & ipẽ staret secꝰ stagnũ K
Genezareth. Magni meriti est apđ deũ
desideriũ verbi dei: qđ ipam quoq; irreuerẽtiã
turbę irruẽtis excusat. Nõ eñ ab eis cõsiderat̃
maiestas dũ desiderat̃ vtilitas. Sed ne ab ipo q-
dẽ attẽdit̃ ad quẽ irruãt,sed ad qđ. Illud quoq;
aduertendũ: q ad salutẽ ardenter irruit q ver-
bum dei medullitꝰ cõcupiscit. Nec saluator ir-
ruentibꝰ indignat̃: sed desiderãtibꝰ fauet. Rua-
mꝰ igĩ & nos,irruamꝰ ĩ retia verbi dei,vt erua
mur de stagno Genezareth, & inter bonos pi-
sces reponamur in vasis,exhibendi feliciter cõ-
uiuio saluatoris. imo nõ sicut turbę incõposite
irruamus: sed disciplinate reuerẽter & hũiliter
accedamus. Accedẽtibus eñ nobis & desiderã
tibus verbũ eius dignãtissimꝰ & benignissimꝰ
adest,stans vtiq; secus stagnũ Genezareth,iu-
xta illud. Prope est dñs his qui tribulato sunt
corde. Qđ eñ aliud stagnũ sic fluit,sic turbat̃,
sic aurã generat sibi ipsi? Hoc nempe est qđ Ge
nezareth sonat. Aut certe stagnũ hoc p̃sẽs secu
lum signat: & interim stat nobis dñs secus illđ
vt ex eo nos eruat,non in eo ipẽ. Et qdẽ stagnũ
hoc alias mare Tiberiadis dicit̃. Sed cum plura
habeat noĩa hoc loco ei qđ visum est mysterio
cõuenire tribuit. Mare eñ videt̃ mundus ma-
gnitudinẽ eius mirantibꝰ. Sed rectius dicit̃ bre
ue stagnũ latitudinẽ expectãtibus ampliorem.
Cęterũ sicut in noĩe maris seculi huius amari-
tudo,sic in stagno Genezareth ingenita q̃dam
& repẽtina est designata cõmotio. Cum eñ aq̃
sint ppli, in hoc stagno nõ amnis statio,sed tur
batio est: q ipse sibi iugiter auram generat qua
turbat̃. Vnde ei in hoc Genezareth aura nõ gi
gnitur? a dextris & sinistris,ab ante & retro,de
orsum orit̃ & desursum. Nã & p̃speritas stul-
torum perdit illos,& occidit aduersio paruulo
rum. Aliter quoq; a dextris imminent turba-
tiones quæ ad augmentũ fuerint meritorum:

a sinistris,in quibus magis expiatio peccatorū Vel a dextris quę ad vtilitatē:quę vero ad perniciem,a sinistris.Est enim tribulatio quæ patientiam operatur.Et est alia per quam magis animus induratur.Videtur etiā a dextris aura procedere,cū in nos aliqui pia intentione cōsurgunt:cum ex malitia,a sinistris.Qđ autem diximus ab ante & retro,ad apertas & occultas referimus persecutiones:ꝙ alius euidenter immincat:alius insidieť a tergo.Sed nihilominus aura desursum oritur & deorsum,dum & superiores & inferiores impugnant nos aliquotiens & affligunt.

Sequitur.

¶Et vidit duas naues.Ego his nauibus obediētiam & patientiam intelligo:quarum altera in labore exercet:altera sustinet in dolore.Q̄ male mergitur qui sine his duabus nauibus stagnum istud ingrediť.Descendunt aūt piscatores ab his nauibus,cum humiliter se fatentur his carere virtutibus.Lauāt retia quibus nihil viuū:vtile nihil ceperunt:sed sordes potius cōtraxerunt:cum desideria sua & studia purgāt confitendo.Ea quippe sunt retia quibus nil boni adepti sunt:sed inania quædā & indigna sectati.Quæ vero de duab⁹ nauis fit Simonis,ipo obedientis nomine declaratur.Hanc Saluator ascendens rogauit eam reduci a terra pusillum vt videlicet in laboribus obedientiæ etsi terrena sit actio:sed intentio sit cœlestis.Pusillū eñ a terra reducimur cum eadem opera q̄ vel ipsi prius egimus vel ab aliis secularibus cernim⁹ actitari,dissimili tamen intentione sectamur.Dignum vero est vt præcedat obedientia patientiam.Quatenus benefaciēs quis & colaphizatus sustineat,nō tāq̄ adulter aut sacrilegus patiatur.Et sedens docebat de naui turbas.Est eñ nauis cathedra Saluatoris.Cęterū doctrinę vacātes tanq̄ in littore nauigamus:manū mittentes ad fortia,iam in altum ducimur.Iuxta illud.Faciētes operationē in aquis mul,ipsi viderūt opera do.& mi.e.in p.Cessat aūt locutio vt actio iā accedat.Vt eñ cessauit loqui ait ad Simonem:duc in altum: & laxate retia vestra in capturam.Qđ est dicere:mediis licet in fluctibus ad hoc studium mentis & desideriū applicate,vt opus aliquod bonum efficere tāq̄ vitale aliquid obtinere possitis. Sequitur.

¶Pręceptor per totam noctem laborantes nihil cepimus.In verbo autem tuo laxabo rete.Nox erat pristina conuersatio vitiorum tenebris obuoluta mortis operta caligine.In qua plurimū laborantes si diligenter aduertimus nihil nos cepisse fatebimur.Felix qui retia laxat:qui studia applicat in verbo dei non ad arbitriū propriæ voluntatis.Sed quid agimus ꝙ tantam piscium multitudinem rete concludit,q̄tā nauicula nostra non capit?Maiora siquidem cupimus & conamur plerunq; q̄ possumus.Et rete rumpitur dum desiderium præpeditur.Quod quidem sic piscantibus sæpe contingit,non modo ex infirmitate propria: sed ex malignitate etiā aliena.Annue igitur sociis qui sunt in naui altera,quisquis hęc pateris,vt patientia suppleat qđ se videt & dolet obediētia minus posse.Et bene eidē naui ipsoꝝ quoq; cōueniunt nomina singulorum.Erant enim in ea Iacobus & Ioannes:quorum prior luctator,sequens Dei gratia interpretať.Sic nimirū duplex inueniť patientiæ gradus:dum prius qui luctatur viriliter ne succumbat in tētatione,postmodum gratulatur feliciter & gloriatur in tribulatione.Et q̄ beati qui meruerunt obtinere quod sequitur.Venerunt & impleuerunt ambas naues.Altera eñ sine altera pręsertim in hoc stagno Genezareth nunq̄ impletur.Mergunť aūt sed minime submerguntur dum tāq̄ seculi fluctibus illa quidem terrenis actibus hæc transitoriis aduersitatibus occupantur:sed minime suffocantur.Nec immerito Simon procidit ad genua Iesu,videns hoc non suæ virtutis esse.Stupor enim apprehēderat eum & eos qui cū ipso erant.Nō est sola obedientia.Comites habet non dissimiles sibi:mansuetudinem scilicet & humilitatem.i.Iacobum & Ioannem.Erant autē vt legitur isti duo filii Zebedei qui interpretatus diciť fluens iste.In quo noīe nō inconuenienter,vt arbitror,spūs sanctus intelligi potest:de quo Dominus ait.Qui biberit aquam quam ego do &c.Hoc autem dicebat de spiritu,sicut Euangelista subiungit.Ab eo autem vtraq; hęc patientia gignitur,& quæ luctať in Iacob,& q̄ in Ioāne gratias agit Deo.Quinetiā ab eodem obedientia est.Vnde etiam nihilominus ipse Simon Bariona.i.filius columbæ appellatur.In cuius specie spiritus sanctus ostenditur.Et ait ad Simonem Iesus:Noli timere.Ex hoc enim eris homines capiens.Iuxta literam in his verbis piscationis huius mysterium declaratur.Cæterum vt prosequamur qđ cœpimus,ne super hac gemina piscatione nimiū timeat,vel miretur amplior ei quædam hominum captura promittitur.Pulchra promissio:sed timenda.Periculose ad hmōi mysterium piscationis assumiť.Ne timeas inquit,maiora videbis.Periculosior tibi debetur & longe amplius meticulosa piscatio:homines eris capiens Sed quomodo homo capitur?Miro siquidē modo tergiuersari & subterfugere norunt hoīes

nec humana vnq̃ industria homo capitur ad salutem. Hic ergo maxime necessarium est verbum Dei: necessaria virtus verbi. Sed q̃ iocundus finis & læta conclusio? Subductis ad terrã nauibus secuti sunt eũ. Quãdo nobis hoc erit? quando naues in hoc pelago fluctuantes immo periclitantes subducentur ad terram? Ipsa est enim terra viuentium: non quia in imo: sed qa in solido posita est: quæ quidem nec terit nec teritur: sed stabilis est & æterna possessio.

Guilielmus de Cal.

De triplici processione spũs sancti inuisibiliter.

M ¶Tribus etiam modis spiritus sanctus inuisibiliter apparet. Aliis datur ĩ munus & nõ vsum muneris: aliis in vsum muneris & non in munus: aliis simul in munus & ĩ vsum muneris. Primi sunt boni: sed imperfecti: secundi mali: tertii boni & perfecti. Et primi quidem colum bina simplicitate gemunt sibi. Secundi vero nubium more compluunt multos: in se autem rapiuntur in arida: in magnis & mirabilibus supra se: & dissipantur a ventis. Tertii pariter incendunt & ardent sanctorum desideriorum stimulis, in se nutrientes amoris incendia, & eloquiis dominicis alios inflammantes.

Petrus Damia.

Q: Deus dum quæ nostra sunt a malis auferri permittit, quasi per peccatum alterius nostrum tollit.

6. N Si quis abs. tua ne re. Multum nobis Deus prestat cum nocitura petentibus negat: sed multo amplius cũ quę nocẽt habẽtib⁹ aufert. Eñuero seru⁹ dei tũc debet timere cũ tẽporale quid percipit: tunc gaudere cum perdit: quia cui propositũ est cœlestia scandere, expeditius proculdubio vacuus q̃ onustus gradieť. Medicus sane sanguisugas tumẽtibus mẽbris apponit: virusq̧ simul ab intimis visceribus sorbere permittit. Diuersæ tamen intentionis est medicus & hirudo. Illa siquidẽ nil aliud gestit nisi vt sanguinem bibat: iste adhoc tendit vt languidus conualescat. Illa satiatur & moritur: ægrotus afit dum perdit sanguinẽ recuperat sanitatem. Sic pius & misericors deus dũ quę nostra sunt a malis nobis auferri pmittit, quasi p peccatũ alterius nostra pctã tollit. Deniq̧ si hõ venenũ veneno nouit expellere, quid mirũ si omĩpotẽs deus ex alienis vulneribus nouit salutis nobis antidotum procurare?

Bernardus.

Quõ Deus in futuro replebit aĩas beatorum.

O ¶Mẽsurã bonã & cõ. & co. & supeffluẽ. &c. Tripliciter in illa æterna & pfecta beatitudine fruemur deo. Videntes eũ in oĩbus creaturis: habẽtes eũ in nobis ipsis: & qđ his oĩbus iocundius est, ipsam cognoscẽtes in semetipsa trinitatẽ: & gloriã illã sine vllo ęnigmate mũdo cordis oculo cõtemplãtes. In hoc eñ erit vita æterna & perfecta vt cognoscam⁹ patrẽ & filiũ cũ sancto spũ: & videamus Deũ sicuti est. i. non mõ sicut est in nobis aut ĩ cęteris creaturis: sed sicut est in seipso. Hęc cognitio summa beatitudinis, tritici medulla, adeps frumẽti quo ciuitas sancta Hierusalẽ satiať. Nam cæterę duę quasi cortex sunt. Mensurã ait dñs bonã & cõ. & co. & sup. dabũt in sinu vestro. Plenã in vniuersitate creaturarũ: cõfertam in interiore hoĩe nostro: coagitatam in exteriori: supereffluentẽ in deo ipso. Quẽadmodũ vero ĩ creaturis vidẽdus sit, possumus aliquo mõ intelligere: cũ & phi apostolo teste p ea q̃ facta sunt Dei inuisibilia cõspexere Iam quõ in nobis habẽdus sit & hoc vel ex parte possumus cogitare. Constat enim triplicem esse vim animarum: rationabilem, irascibilẽ, cõcupiscibilẽ. Porro quõ circa rationale nostrũ & sciẽtia & ignorantia cõstat tanq̃ habitus & priuatio: sic & circa concupiscibile desiderium & cõtemptus: & circa irascibile lætitia pariter & ira versatur. Implebit ergo Deus rationale nostrũ luce sapiẽtiæ ita vt penitus nihil nobis desit in oñi sciẽtia. Implebit cõcupiscibile nostrũ fonte iustitiæ vt oĩno desideremus eam & ea penitus repleamur. Sola est enim iustitia q̃ potest animã implere & beatificare eã. Cum ergo repleuerit Deus cõcupiscibile nostrũ iustitia, qcqd respuere debet anima respuet: quicqd cõcupiscere concupiscet: & ex oñibus id magis appetet qđ magis fuerit appetendũ. Nec immerito concupiscibili nostro iustitiã attribuimus, ex qua aut iusti: aut iniusti reputamur. Cum vero irascibile nostrũ lætitia repleuerit deus: pfecta erit in nobis tranquillitas & in summam iocũditatẽ & lętitiã replebiť pace diuina. Et ĩ his q̃tum ad animã spectat perfecta beatitudo consistit: quãdo scientia iam nõ inflat propter iustitiam: ira nõ cõtristat propter lętitiam: vt cesset pũerbiũ illud Qui app. sa. appo. do. qñ iustitia nec indiscreta erit propter sciẽtiam: nec onerosa propter lętitiã: quãdo lætitia nec inepta erit propter sciẽtiam: nec impura propter iustitiã.

Galfridus.

Q: qualẽ mensurã obtulimus in meritis talem sumus in præmiis accepturi.

¶Mẽsurã bonã & cõ. & co. & su. d. in s. v. Desiderãda promissio & cõsiderãda cõditio. In qua mẽsura mẽsi fuerit remetieť vobis. Sed qd offerimus? Offeramus vel auenam sterilẽ triticum recepturi. Offeramus vel furfur aridũ, adipem P

similæ prestolantes. Non est bona mensura nostra nisi conferta, & coagitata, & superefflluens fuerit, quia talis nobis promittitur, & similiter conuenit nos metiri. Nō est conferta mensura eius: sed vana religio, qui nō frenat linguā: sed seducit cor suum. Inueniatur obsecro solidum munus nostrum, & conferta mensura. Premat fortiter: vt nihil tumidū, nihil simulatoriū, nihil inueniatur in nobis perfunctoriū vel inane. Mensuram bonam vt plus capiat coagitent pariter & frequenter: a parte anteriori metus, & desiderium: a posteriori tristitia pœnitentiæ & gratulabunda actio gratiarum: a dextris quoque prudentia & temperantia: a sinistris iustitia & fortitudo: vt prudenter nos temperemus inter prospera huius vitæ: & pro iustitia fortiter toleremus aduersa. Aliter, coagitēt ab anteriori & retro priorū nostrorū memoria & prouidētia posteriorum: ita vt illorū nos imitatores, inistis imitabiles præbeamus. Ita inquā, vt ex æmulatione priorum animemur ad tolerantiam: sed & nostra nihilominus magnanimitas temperetur, ne supra vires aliquid psumamus. Similiter prouideamus & posteris: nec per nostrā iniustitiam vel imprudentiam nostris turbetur aqua vestigiis, quæ ad nos vsque tam limpida decurrit. A dextris nobis sunt proximi qui proficiūt in virtute: qui vero deficiūt, a sinistris. Sic mēs nostra tanquam mensura nostra suis affectibus coagitata vtrinque, vt tanquam vas electionis gratiam capiat ampliorem: dum proficientibus congaudet & accenditur simili desiderio, deficientibus condolet, & sibi metuēs dicit: Ille hodie & ego cras. Nec superfluum cuiquam videatur etiam de superfluētia cōmoneri. Nunquid non serui sumus inutiles si id solum quod regula præcipit, quod exigit ordo, quod extorquet obedientia facimus? Addendum aliquid propria voluntate velut ad cumulum: sed hoc ipsum permissione prioris. Immo vero optandum supra quod possumus: vt semper nobis sint in voluntate, & desiderio, & concupiscentia spūali quæcunque sunt sancta. Ea etiam quibus apphēdēdis exiguitas nostra nō sufficit. Sic mensura nobis vel immēsitas potius gloriæ supra modum in sublime reddetur in nobis ipis conferta, coagitata in oībus, superefflluens circūquaque.

Petrus Rauennas.

Q qui motus est ad preces viduæ, multo magis exaudiet Ecclesiā p resurrectiōe supplicātē.

Q ¶ Adolescēs tibi dico surge. Hortor charissimi vt vnius resurgentis exēplo ad fidem resurrectionis omniū nostrū cōcitemur, & credamus. quod crux Christi nostri corporis sit aratrū, fides semē, sulcus sepulchrū, resolutio germē, expectatio tēpus: vt cū ver dñici aduētus arriserit, corporū nostrorū matura tūc viriditas vitalē resurgat in messem, nesciturā iā caniciē, nescitura vel finē, nō passurā falcē, nō flagella sensurā: qua depositis in morte vetustatis paleis nouum gloriosi corporis cōsurgit i fructū. Si ad vnius viduæ lachrymas tēporales sic motus est Christus vt occurreret in via, vt ex oculis stillantia dolorū fluēta restringeret, vt pcuteret mortem & homini redderet vitā: exequias lugubres in festiuitatē natalitiā cōmutaret: quid faciet, quō inardescet viribus totis ad Ecclesiæ suę lachrymas iuges p martyres sacrū sanguinē sudantis donec vnicū suū hoc est populū Christianū occurrēs Christus de mortali feretro ppetuæ vitæ reddat in supernæ matris gaudiū sempiternū.

Q solennem Magdalena Christi mensam effecerit officiis pietatis.

Rogabat dñm quidā pharisæus vt manducaret cū illo: & ingressus domum Pharisæi discubuit. Et ecce mulier quæ erat in ciuitate peccatrix. Pharisęi domū Christus intrauit non accepturus Iudaicos cibos: sed diuinam misericordiam largiturus. Neque accubuit pocula saporata melle, floribus odorata sumpturus: sed pœnitentis lachrymas ex ipsis oculorum fontibus potaturus. Deus delinquentium gemitus esurit, sitit lachrymas peccatorū. Et ecce inquit mulier &c. Venit pietatis illa non voluptatis exhibitura cōuiuium. Denique & pœnitentiæ ponit mensam: ferculū cōpunctionis apponit. Panem doloris infert. Potū lachrymis temperat in mensuram. Et ad delitias deitatis totas totā pulsat cordis sui & corporis symphoniam. Organi planctibus dat clamorē. Citharā per suspiria lōga modulatur: gemitūs aptat in fistulā. Et dū pectus ipsam consciētiā arguēs sæpe pcutit, facit placitura cimbala psonare. Dūque taliter apportat diuinis oculis cibos, totas misericordiæ copias sic reportat. 7. R

Q peccatorum lachrymæ cœlum rigent.

¶ In ciuitate peccatrix. Ciuitati peccatrix: quia fama sua famam totius tetigerat ciuitatis. Sicque iam non peccatrix sibi: sed ipsius ciuitatis facta fuerat ipsa peccatum. Et cum accumberet dominus in domo pharisæi. Non ad stantē: non ad sedentem audet venire peccatrix. Deus cum stat corripit: cum sedet iudicat: prostratis coniacet: cum accumbentibus decumbit. Cognouit quod accumberet in domo pharisæi. Inclinē ad miserandū supernā didicit maiestatem: & ideo credidit quod esset sibi promptus ad veniam, qui pharisæi venerat tam promptus ad mensam. S

Sequitur.

T ¶Attulit alabastrum vnguenti. Portauit oleū: quia medicinam in tali vulnere a superno medico perquirebat. Stans retro secus pedes eius. Ad pedes tendit semper, citam veniā qui requirit. Et bene stans: quia iam cadere non potest q ad pedes Christi meruit peruenire. Stans retro secus pedes eius: vt Christi vestigiis innixa percurreret per viam vitę, quæ per viam cucurrerat mortis. Lachrymis rigat pedes eius. En rerū ordo mutaẗ. Pluuiam terræ cœlū dat semp ecce nunc rigat terra cœlū. Immo super cœlos & vsq ad ipsum dominum imber humanarū prosilit lachrymarum, vt iuxta psalmistam & de aquis fletuum illud cantetur. Et aquæ quæ super cœlos sunt laudēt nomen domini. O quāta vis in lachrymis peccatorum, quæ omnem abluūt culpam, gehennam extinguūt, latā diuina promulgatione flectunt sententiam.

V ¶Et capillis capitis sui tergebat. Vacat ab excusatione paupertas: inhumanitas veniam non habebit: quia in totum sibi natura sufficit ad obsequium creatoris. Et osculabatur pedes ei⁹. Præcesserant interuenientes lachrymæ vt deuota oscula sequerentur: quia lachrymæ satisfactionis, oscula reconciliationis indicia portant.

Q nequāq dei munditia nostris sordibus inquinatur.

X ¶Hic si esset propheta sciret vtiq quæ & qualis est mulier quæ tangit eum. Phariſæe erras stercora cōtingunt: sed non inquinant solem. Medicū cū tāgit vulnera putredo non polluit. Iudicem q̄uis tangat reus, maculare nō potest. Sic peccator cum supplicat, cum tāgit Deum non ipsum sordidat: sed ipse & peccato caret omni, & rapit subito sanctitatem.

Q amore solo de cunctis criminibus triumphemus.

Y ¶Dimittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum. Inter omnia dei præcepta amor obtinet principatum. Diliges inquit deum ex toto corde &c. Ama ergo homo deum: & ama totus, vt possis omnia sine labore vincere & delere peccata. Teneræ militiæ & delicati conflictus est amore solo de cunctis criminibus victoriam reportare.

Bernardus.

Q periculosum sit alterum pedem domini sine altero morosius osculari.

Z ¶Remittūtur tibi pctā tua. Vade in pace. Magnam prorsus miseriam magna misericordia diluit, & abstergit. Et hoc quidē festinanter: qa sine vllo interuallo cōiunguntur lachrymę peccatricis & misericordia Saluatoris. Remittunẗ peccata, & in pace dimittitur: vt nec de pterito sit sollicita, & secura de futuro. Pedes isti quos Maria lauat, osculaẗ, & vngit, sunt misericordia & iudicium: quorum alterū sine altero osculari vel temeraria securitas est vel desperatio fugienda. Quis enim Dei misericordiam indesignanter attendens: non statim tepidioris vitæ quietē exoptet? Cū em̄ recogitat vniuersitatis dn̄m formā serui p seruis suscipere, triginta & trib⁹ annis operari salutē nostrā in medio terræ hui⁹, capi, ligari, lanceari, crucifigi, & hoc totum pati pro filiis hominum, statim deceptoria spe sibi blanditur & alludit: gaudet ob seruari in misericordia & miserationibus: iudiciū nescit: ignorat iustitiā: & punienda æstimat non puniri. Fallitur qui sic osculatur misericordiæ pedē vt pedem iudicii non attendat. Rursus cum abducit os, & iudicii pedem crebrioribus osculis intertangit, siccatur carnis animęq substantia, & vtrunq hominis statum vehemētior aura percellit. Horrendum est incidere in manus dei viuentis, offendere creatorem, nescire dominum, recalcitrare dominantis imperio qui habet potestatem corpus & animam perdere in gehennam. Terribilis certe sicut ait apostolus, expectatio iudicii, quando ignis in conspectu eius exardescet & virtutes cœlorū mouebuntur, & vacillantibus conscientiis latitudinem mundi validissimus ignis aduret. Nihil terribili⁹ q̄ videre latronis officinam plenā sanguine, cumulatam opprobriis, tormētis vndātem. Quis hoc diutius cogitās nō statim cōtremiscat: & in desperationis roteẗ abyssum? Non ergo est huic pedi morosius incumbēdū, ne pietatis intuitū ferocia iudicantis intercludat. Vtrunq igiẗ inungat pedem animæ pœnitentis affectus: & nunc misericordiā amplectens: nunc iudiciū osculans contribulati spiritus offerat holocaustū. Vide Mariam iudicii pedē fortiter attendentem, dum nobilis & lasciua mulier conuiuantium faciem nō attendit: sed extenso corpore prouoluitur pedibus maiestatis doloris plena, timoris impatiens, compūctiōis iaculo vulnerata. Sed & misericordiæ pedem labiis impressioribus osculaẗ: in cuius spe firmiter inhæret vestigiis redemptoris: donec audiat, Remittuntur tibi peccata tua.

De contritionis vnguento.

¶Sane pciosum vnguentū quo nō solū terrena domus: sed etiā cœlestis aspergiẗ. Vilissimę aūt sunt species qbus conficiẗ, & magna eorū copia intra nostros hortulos poterit inueniri. Peccata igitur nostra plātata in cōscientiis nostris: quorum numerositas præ multitudine numerari A

non poteſt,ſpecies eius ſunt. Ipſa igitur in mortariolo pœnitentiæ macerationis piſtillo cõtuſa & reſperſa diſcretionis oleo,doloris igne ſuppoſito,& in aheno diſciplinæ cocta,vnguẽtum exhibent precioſum & acceptum pedibus Saluatoris.Compendioſe autem illud conficimus ſapiẽti rerum occaſionem penitus relinquentes.Et licet materia videaẽ indignior tamẽ bonum eſt vnguentum iſtud quod domum replet,penetrat cœlos,angelos lætificat,& beatæ ciuitati lætitiam refundit,& gaudium,hoc eſt ſacrificium iuſtitiæ:quia Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus.

De vnguento deuotionis.

B ¶Secundum vnguentum eſt deuotionis. De recordatione beneficiorũ Dei prorſus digniſſima huius vnguenti compoſitio:& in iſtius cõparatione prioris conſperſio vilipẽdenda. Eius enim ſpecies de cœleſti paradiſo allatæ ſunt,& in terra filiorum hominum nequeunt inueniri Virtutes enim diuinitus collatæ,& in mortariolo cogitationis piſtillo diligentiſſimę meditationis tritæ,& oleo exultationis ſuperfuſæ, ſuffuſo igne iuſtitię,& humilitatis aheno decoctæ,faciunt vnguẽtum,& odore,& virtute mirabile:quod ſolum ſuper caput domini recũbentis poſſit effundi,& exhiberi reuerẽtiæ maieſtatis.Primum eſt ſacrificium deo ſpiritus cõtribulatus.Secundum ſacrificium laudis:quod honorificat deum.Pedes igitur vngimus Saluatoris cum de peccatis cõpungimur.Vngimus caput cum de collatis virtutibus virtutũ largitori gratias cumulamus.Interſtitii tamẽ moroſitas inter pedes eſſe debet & caput:quia difficillimus & ꝓſumptuoſiſſimus ſaltus eſt a veſtigiis ad verticem domini tranſuolare. Neq; enim eadem quæ vnxit pedes vnxit & caput: cum illa meretrix nihil horum feciſſe legatur iuxta illud.Verte impios & nõ erunt.Porro ſi duo præmiſſa vnguenta tantæ dignitatis ſunt vt alterum pedibus:alterum complaceat capiti dominantis:tertium quod optimum eſt & ſuperexcellens vbinam inuenire poterimus?

De pietate vnguento.

C ¶Eſt ergo tertium pietatis vnguentum:quod eſt ſuper omnia aromata,morbis oĩbus & periculis ſalutare:quod nulli vnq̃ peſti inueniatur inefficax.De ipõ nãq; ſic legitur.Maria Magdalene & Maria Iacobi & Salomæ emerunt aromata,vt venientes vngerent Ieſum. Vides ne in ipſa fronte capituli propoſitũ ꝙ non vna vel duæ:ſed tres vix ſufficiũt ad emendũ tantę cõpoſitionis vnguẽtũ? Nec ſolũ pedes aut caput: ſed totũ crucifixi corpus ſibi vendicat iſta confectio. Confectio ſine dubio precioſa, quæ toti ſufficiat corpori creatoris.Et attẽde q̃ vnguẽtum pedibus infuſum adeo dignantiſſima lenitate ſuſcepit, vt phariſſæum murmurantem parabolica prolixitate cõuinceret:& retorto ſugillaret exemplo. Sed & de refuſo ſuper caput vnguento diſcipulos indignantes coarguit: bonum mulieris opus eſſe conteſtans,& tumidam eorum animoſitatem verbis compeſcuit moderatis.Hoc vero tam ſalubre,tam mirificũ in mortuo ſuo corpore voluit expẽdi qđ viuo vtiq; reſeruabat.Duo eñ corpora habet Chriſtus: vnum quod ſuſcepit in virgine: alterum Eccleſiæ:qđ charius habet benignitas redimẽtis.Deniq; illud pro iſto morti expoſuit & tormentis.Poterimus ne tam ſalubrem conficere confectionem? Vniuerſæ miſeriæ tam animarũ q̃ corporum oculo pietatis inſpectæ,ſpecies ei9 ſunt.Iſtę ergo in mortariolo largitatis,dulcedinis piſtillo cõfractæ,& delinitæ charitatis oleo ſuccenſo cõpaſſionis igne,& in aheno perſeuerãtiæ deſpumatę,vnguentũ faciunt ipſis etiã angelis admirandum.

Gulielmus.

Q; Ieſus tact9 ẽ dulcis:ſed dulcior attrectãd9.

D Cceſſit retro,& tetigit fimbriam.Dulce ſatis eſt te Ieſu bone quęrere:dulci9 tenere.In vno pius labor:in altero perfecta lætitia.Dulcis itaq; eſt attrectatio tui.Nã & ipſe tactus fructu non caret.Mulier illa euãgelica felici furto attigit fimbriam Ieſu:& ſtatim ſtetit in illa fluxus ſanguinis,fluxus carnalis illecebrę,carnalis delectationis:& iræ:& reſtincta ſũt & deſiccata ſũt q̃ prius in illa fluida erãt,& totũ hoc cõtigit ex cõtactu fimbriæ,qđ ſi caput ipm amplexari cõtigiſſet?nõ mõ ſtaret & exſiccaretur ſanguinis fluxus:ſed emanaret impetus fluminis illius q lætificat ciuitatẽ dei. In turba in publico vix tangiẽ Ieſus.Ideo ſponſa in cãticis q̃ nõ tãtũ tãgere:ſed amplexari & attrectare verbũ vitę deſiderat:deuitãs publicũ,ſecretũ elegit, ſecretum & lectuli & noctis:

Bernardus.

Q; vir iuſtus & humilis veſtimenti Chriſti fimbria nominatur.

E ¶Quis me tetigit? Mulier ꝓfluuiũ ſanguinis habẽs dũ timet Chriſtũ accedere,fecit ab eo exire virtutem.Vnde & indignãtis quodãmodo verbũ videẽ qđ de ea dñs ait.Quis me tetigit? Non credo ꝙ ſit inter vos quiſpiam:ſed fortaſſis nonnulli in ſeculari conuerſatione poterunt aliquando experiri quod loquor:vt inuiti fluuiũ ſanguinis paterenẽ.Eius inquã ſanguinis qui regnũ dei nõ poſſidebit.Etenĩ qui faciẽ pctm̃ ſeruus eſt peccati:nec ſua ſe poterit continere virtute & cum volet.Huic igiẽ minime

per se ipsum ad Christum accedere:sed tangere siquam inuenerit eius fimbriam. Hoc est em̃ considerare hominem,quem humiliorẽ viderit in Ecclesia:quæ est vestis Christi. Eum in quam qui elegit abiectus esse in domo dei oportet considerare:quoniam is vere est fimbria posita in ora vestimenti:ad quã spiritualis vnguẽti descendens a capite copia tota decurrit. Hũc si beneficiis aliquibus vel prece humili aut confessione pura tetigerit,vt affectum eius erga se moueat ad compatiendũ sibi,habeat fidem sine dubitatione sanabitur. Illud tamen nouerit fimbria,non a se exisse virtutem:sed a Christo:qui & se tangi protestatur in fimbria.

Galfridus.

Qꝫ vt Christum sequamur nos nobis oporteat abnegare.

9. F I qs vult venire post me &c. Sicut in textu euangeliorum legẽtibus liquet de passione suadens loquebat̃:ad cui⁹ imitationem discipulos,turbas,& vt Lucas meminit omnes vocabat. O q̃ta benignitas:regis nostri gloria nolentẽ sequi non despicit,regis nostri militia iuitũ oı̃no nõ recipit. Tãtum igitur cautus esto o homo, vt nõ affectioni ramusculos:sed radicẽ propositi nomine voluntatis intelligas. Itaqꝫ si quis vult venire post Christũ abneget semetipsum. Sed quãdoquidẽ in arbitrio ponit̃ voluntatis:qd vobis necesse est vt migretis? Vulgo dicit̃. Qui bene est,vel potius cui bene est nõ moueat̃. Quæ nos vrget necessitas?quæ molestia cogit abire? Et quidem necessitas grandis:molestia multiplex. Sed non om̃is vir videt paupertatem,& plurimi hodie suis complacent in erumnis. Quid necesse est super hmõi prolongare sermonem? Sera est diliberatio an migrare expediat cum iam omnino oporteat & omnino necesse sit mori. Ipsa pro nobis vita gustauit mortem,& morituram se dissimulat irretractabiliter damnata mortalitas. Siquidẽ necesse erat illi dicere: Si quis vult post me venire:q̃si nullus hoc velit aut rarus. Omnes ad beatitudinem cupimus peruenire quã inuenire nunq̃ possumus sine ipõ. Ergo ad eum om̃es venire volumus. Bene,sed vtinam post eũ. Sic oẽs venire volumus. Nõ autẽ miremur qꝫ Si qs vult venire dixit:qa in ipsius articulo tẽporis nullũ penitus q vellet iuenit. Nullus em̃ vel ex eis qui dicebãt Eamus & nos & moriamur cum eo,quo ipse ibat venire potuit. Expauit Petrus. Expauit discipulus quẽ amabat. Quomodo ergo Christum sequi poterim⁹? Non omnes possunt martyres fieri. Non om̃es virgines inueniri. Omnibus tamẽ pudicitia:omnibus patientia necessaria est ad salutẽ. Hoc em̃ est qd̃ ait Abneget semetip̃m. In abnegatiõne sui repudiatio voluptatum,in tollẽda cruce tribulationum tolerantia commendatur. Qꝫ pie,q̃ prouide,q̃ salubriter consulit & hortat̃. Abneget semetipsum. Onus enim graue & periculosum propriæ voluntatis: ex quo deinceps leuissimum importabile est:sine quo nihil est tolerabile. Abneget:si ne sit suus seruus vel dominus. Arundineum abiicit baculum qui abnegat semetipsum, alioquin si propriis viribus nititur deficit:si consiliis errat. A malo declinat qui sese abnegat. Veruntamen minus est declinare a malo,nisi bonum fecerimus:& nos abnegare, nisi ipsum sequamur. At baiulans sibi crucẽ ait. Si quis vult post me venire &c. Quia em̃ hoc gen⁹ mortis erat acerbitatis & ignominię plenũ, post Christũ crucẽ tollere est ꝑpter molestias pariter & iniurias, molestias & iniurias sustinere. Adhuc etiam supplicium crucis habet hoc proprium, vt indifferenter corpus distrahens cruciet vniuersum. Nec modo membra: sed & viscera neruorum distentione torquentur. Solum videbatur in supplicio crucis caput liberũ a tormẽtis,vt afflictis vndiqꝫ membris oı̃bus corporis solus animus super emineat,solus inueniat̃ immunis. Sed quomodo poterat distentis vndiqꝫ neruis neruorum omnium originaria quædam in cerebro radix non torqueri, dum eosdem neruos & violentia mortis contraheret,& fixura clauorum contrahi prohiberet? Solum videbat̃ caput liberũ. Sed illud in Christo etsi non clauis foratum, spinis tamen est coronatum. In nobis etiã cordis auctoritas præsidens mẽbris et si nullis tribulationũ vel tentationum penetratur aculeis tamen ipsis angitur suggestioribus,pungitur curis. Igitur si quis patienter exsoluerit etiam quæ non rapuit,& q̃ non meruit luerit,is potissimum & seipsum abnegat,& crucem suam baiulat,& occisum agnũ sine macula sequitur cuius per innocentiã pariter & patientiã imitator existit. Qꝫ si mala q̃ meruit recipit patienter, humiliter recognoscit,q̃tum potest diuinę clementię supplicat,& de eius misericordia nõ diffidit,etiam is seipsum abnegans crucem suã tollit,& cum latrone saluato per fidem & dilectionem vestigia sui sequitur Saluatoris. Alioquin si pœnitentiam agere vel simulat vel dissimulat:si in suis affectionibus impatiens vel impœnitens perseuerat: palam est qꝫ seipsum non abnegat:crucem suam non portat:Christum omnino non sequitur:sed ab eius vestigiis per itinera suæ prauitatis elongat.

Gillebertus.

Qꝫ q nõ dormit ĩ sc̃larib⁹,nõ vigilat ĩ diuinis.

G ¶Euigilantes viderunt maiestatem Iesu. De tribus discipulis qui IESum in monte transfiguratum viderunt hoc dicitur. Erant inquit grauati somno: in quibus reprimebatur sensus Grauabatur & reprimebatur in ipsis quod erat ex ipsis, vt ad ea quæ mundi sunt cæci & hebetes, tantum ad cognoscenda quæ Dei sunt spiritu euigilarent excitati domino. Bene euigilat qui Dei cõsiderat maiestatem: qui audit arcana verba: quæ non licet homini loqui. Non licet ei dici in quo nondum Dei filius resurrexit. Nemini inquit dixeritis visionem donec a mortuis resurgat filius hoĩs. Nõ potest ei dici visio in quo nondum Christus resurrexit. Nõ licet ei dici qui non est raptus in paradisum: in locum delitiarum: in locum de quo Petrus dixit. Bonũ est nos hic esse. Bene exuscitatur quẽ non homo tangit vt euigilare faciat: sed Christus.

Bernardus, de triplici genere salutationum.

10. H NEminem in via salutaueritis. Euangelica sanctione preceptum est vt in via mortalitatis huius terrenis affectib⁹ inhærentem neminem salutemus. Quos autẽ ab hac vita suspensos viderimus, illis securæ salutationis gaudium offeramus. Vnde in Euangelio tria salutationũ gñia inuenim⁹. Virgo siquidem Maria salutauit Elizabet. Angelus vero Mariam. Dominus autem Iesus salutauit discipulos post resurrectionem. Cum ergo viderimus eos qui in sterilitate vitæ huius seruierant montana confessionis ascendentes feruorem pœnitentiæ quasi filium quendam corde concipere, illis in verbo domini remissionis & gratiæ & veniæ largitatem debemus offerre. Quos vero in castitate & sanctimonia domino seruire conspicimus, inuitãdo ad meliora benedictionis & gratiæ fœcunditatem necessario promittamus. Quos sane in conclaui remotioris vitæ positos ad imitationis apostolicę fastigium tendere videbimus, illis quietis & pacis geminam soliditatem, cuius etiam in suo corpore præludia sentiunt vitæ, vocis ministerio spondeamus.

Galfridus.

Q; periculum sit sine labore præmium percipere laborantis.

I ¶Dignus est operarius mercede sua. Verum est si tamen & mercenarius fuerit mercede cõtentus. De mercede operis est necessitatis perceptio non cõgregatio superfluitatis. Alioquin væ qui recipiunt, immo qui rapiunt mercedẽ nõ suam, sed operatorum, minus videntes ipsi quid operentur, quid faciant. Væ etiam eis qui hic totam recipiunt mercedem suam: vt siqua bona interim operentur, vix comparentur temporalibus stipendiis quę exinde consequuntur. Sed multo magis vę eis qui supra suã vel alienam magis operatorum mercedem & recipiũt & extorquent, congregantes non sua, & cui ea congregent ignorantes. Attendant quo fructu quo fine genimina sibi studeant propagare spinarum: quas debuerant & in aliis extirpare potius q̃ plãtare tanq̃ suffocatrices germinis verbi Dei, & materiam ignis æterni.

Bernardus.

Q; Christus in mundum veniens castrum dicitur introiisse.

K ¶Intrauit Iesus in qddã castellũ &c. Opportune satis hoc mihi loco ꝓphetica exclamatio assumẽda videtur. O Israel q̃ magna domus domini & ingens, cuius cõparatione castellum dicitur terrę huius spatiosissima latitudo. An nõ ingens patria & regio inæstimabilis, quando ab hac Saluator adueniens cum ingrederetur orbem terræ dicitur introire castellũ? Nisi forte castellum quis aliud intelligendum putet q̃ atrium fortis armati principis mundi huius cui⁹ vasa diripere fortior superuenit. Sed quid introisse eum dicimus in castellum? Etiam in angustissimum virginalis vteri diuersorium introiuit. Deniq; & mulier quædam excepit eum in domũ suã. Felix mulier cuius domus Saluatore suscepto inuenta est munda quidem sed plane nõ vacans. Nisi forte quis vacuam dixerit quam salutat angelus gratia plenam. Neq; hoc solum: sed adhuc in eam superuenturũ asserit spiritũ sanctũ. Ad qd putas nisi vt etiã superimpleat eam? Ad quid, nisi vt adueniente iam spiritu plena sibi, eodẽ superueniente nobis quoq; superplena & superefluẽs fiat? Ipsa nempe mediatrix nostra: ipsa est per quam suscepimus misericordiam tuam deus: ipsa est ꝑ quã & nos dominũ Iesum in domos nostras suscepimus. Etenim nobis singulis castra sunt singula & singulæ domus. Si quis autem aperuerit introibit cœnabitq; cum eo.

Quomodo castrum corporis sit seruandum.

L ¶Est vulgare prouerbium, quod multorum in ore magis autẽ in corde versatur. Bonũ inquiunt seruat castellũ qui custodierit corpus suũ. Sapiẽs tamẽ nõ sic. Sed magis inquit, Omĩ custodia serua cor tuum, quoniam ab ipso vita procedit. Esto tamen, cedendum sit multitudini: bonum castrum custodiat qui custodiat cor suum. Illud sane quærendum: quænã

huic sit adhibenda custodia castro. Recte ne cu stodisse tibi videtur anima illa corporis sui castrum: cuius membra velut coniuratione facta inimico eius dominium tradidere! Sunt enim qui cum morte foedus inierunt: pactum pepigerunt in inferno. Incrassatus est inquit dilectus &c. Hęc plane custodia q̃ laudatur a peccatoribus in desideriis carnis suæ. Nũ in hac parte cedendum est multitudini! Absit. Paulũ magis interrogemus vtpote ducem strenuum militię spiritualis. Castigo inquit corpus meũ &c. Et alibi. Non regnet inquit peccatum in vestro mortali corpore. Vtilis profecto custodia: & felix anima quæ sic custodierit corpus suum ne vnq̃ sibi illud vendicet inimicus.

Quomodo peccatoris domus in carcerem commutetur.

M ¶Fuit enim aliquando cũ meum hoc castrum tyrannidi suæ impius ille subiecerat potestatiue membris imperans vniuersis. Quantum eo nocuerit tempore præsens, adhuc indicat desolatio & egestas. Heu nec continentiæ murum in eo nec patientiæ antemurale reliquit. Exterminauit vineas, messuit segetes, arbores extirpauit: quippe etiam oculus meus iste dep̃dabatur animam meam. Cæterum etiam tunc nec illi deerat carcer nec infernus. Ab ipso nãq; coniurationis & proditionis pessimę deprehensa principio non alibi q̃ in domo propria carcerali est mãcipata custodię: nec aliis q̃ suę ipsius familiæ data tortoribus. Erat enim conscientia carcer. Erant tortores ratio & memoria. Atq; hi crudeles quidem, austeri, & immisericordes. Sed longe minus a rugientibus illis pręparatis ad escã qbus erat iamiamq; tradenda. Sed benedictus deus qui non me dedit in captionẽ dentibus eorum. Cum enim inferiori eam carceri tradere malignus accelerarer, sed & castrum ipsum ignibus cremare perpetuis vt digna p̃iuris fieret retributio mẽbris, fortior supuenit.

Quomodo carcer per pœnitentiam in domum reformetur.

N ¶Intrauit in castellum Iesus. Qui fortẽ alligãs eius vasa diriperet: vt quæ prius erant in contumeliam faceret in honorem. Cõtriuit portas æreas & cõfregit ferreos vectes, vinctũ de domo carceris & vmbra mortis educens. Porro egressus est in confessione: ipsa est scopa qua mundatus carcer, & ornatus deinceps regularium institutionum iuncis quidem pulchre virentibus de carcere redit in domum. Habet ergo iã mulier domũ suã. Habet vbi suscipiat eũ cui super tantis beneficiis extitit obnoxia. Alioquin væ ei si eum recipere renuit: si nõ detinet: si non cogit manere secum. Rediens enim qui eiectus est mundatam & ornatam domum inuenit: sed vacantẽ. Relinquit siquidem mulieri domus sua deserta quã Saluatoris hospitio dignam exhibere neglexit. Quomodo inquis! Poterit ne domus mundata confessione priore delictorum & obseruatione regularium institutionum ornata indigna adhuc iudicari habitaculo gratię Saluatoris ingressu! Poterit sine dubio si superficie tenus mundata & iuncis virentibus strata interius plena sit luto. Quis enim suscipiendum dominum arbitretur in dealbatis mortuorum sepulchris: quæ videntur aforis speciosa: intrinsecus autem spurcitia & sanies vniuersa repleuit! Esto vt aliquando tanq̃ ipsa superficie delectatus incipiat primũ apponere p̃dem, ei qui eiusmodi est, primam aliquã visitationis suæ gratiam indulgendo, nunquid non resiliet illico cum indignatione! nunquid non aufugiet clamitans! Infixus sum in limo p̃fundi: & non est substantia. Virtutis enim species & non veritas quasi qualitas est & nõ substantia. Neq; enim ingressum eius exterioris potest conuersationis tenuis superficies sustinere: quando omnia penetrat: & in intimis cordibus habitatio eius. Q; si spiritus disciplinæ corpus manifeste subditũ nõ p̃ccatis inhabitat, fictũ vtiq; nõ mõ declinat: sed etiã effugit atq; elongatur ab eo. An vero aliud est q̃ fictio execrãda si peccatum superficie tenus radas, non intrinsecus eradices! Certus esto quoniam pullulabit vberius: & mundatam sed vacãtem domum cum nequioribus septem qui eiectus fuerat hostis malignus intrabit.

Quæ sit domus munda, sed vacans.

¶Vis videre mundatam ornatam vacantẽ domum! Hominem intuere qui cõfessus est & deseruit manifesta peccata præcedentia ad iudicium: & nunc solas mouet manus ad opera mãdatorum corde penitus arido, ductus cõsuetudine quadã exteriorum quę ad modicũ valent. O
Ne vnum iota præteriit. Sed camelum glutit dum culicẽ liquat. In corde enĩ seruus est propriæ volũtatis, glorię cupidus, ambitionis amator, aut hæc omnia & singula quæq; intus vitia fouens: & mentitur iniquitas sibi. Sed deus nõ irridetur. Videas enim interdum sic palliatum hominem vt seducat etiam seipsum penitus, non attendens vermem qui interiora depascit. Manet enim superficies: & salua sibi omnia arbitratur. Inuenta autẽ occasione ebullire saniem quæ latebat in hulcere & excisam non extirpatam arborem in syluam pullulare videas densiorem. Qđ periculum si volumus

declinare, securim ad radices ponamus arborũ non ad ramos.

Quæ sint quę domino domum parant.

P ¶Mulier quędam Martha nomine excepit illum in domum suam. Et huic erat soror nomine Maria. Sorores sunt & debent esse contubernales. Occupatur hęc circa frequens ministerium. Illa dominicis est intenta sermonibus. Ad Martham spectat ornatus: sed impletio ad Mariam. Vacat enim domino: vt nõ sit domus vacans. Sed emundationem cui possumus attribuere? Erit enim si hoc inuenerimus domus in qua saluator suscipitur: & munda & ornata, & non vacans. Demus eam Lazaro. ei siquidem fraternitatis iure cum sororibus est domus ista communis. Dico autem Lazarum, quem quatriduanũ iamiamq; fœtentem a mortuis excitat vox virtutis, vt videatur satis congrue formam gerere pœnitentis. Intret ergo domũ saluator: & frequenter visitet eam: quam pœnitens Lazarus mundat, ornat Martha circa actiones extrinsecus occupata Maria replet internę dedita occupationi. Sed forte curiosus quisq̃ requirat cur in pręsenti euangelica lectione nulla prorsus Lazari mentio sit. Arbitror sane ne id quidem a proposita similitudine dissidere. Virginalem etenim domum intelligi volens spiritus siluit nõ incongrue pœnitentiam: quę malum factum vtiq; comitatur. Absit enim vt proprii quicq̃ inquinamenti domus hæc aliquando habuisse dicatur: vt in ea proinde scopa Lazari quęreret. Q; si originalem a parentibus maculam traxit, non minus Hieremia sanctificatam in vtero: aut non magis Ioanne spiritu sancto repletam credere ꝓhibet pietas Christiana. Nec enim festiuis laudibus nascens honoraretur si non sancta nasceretur. Sit ergo Lazarus apud eos, quorum necesse est ab operibus mortis cõscientias emundari. Secedat inter vulneratos dormientes in sepulchris: vt Martha tm̃: & Maria inueniantur in thalamo virginali. Neminem tamẽ moueat: ꝙ suscipiens mulier dominũ non Maria: sed Martha vocatur: quando in hac vna, & summa Maria, & Marthæ negocium, & Marię non ociosum ocium reperitur.

Quare Martha Christum suscepit non Maria.

Q ¶Intrauit Iesus in quoddam castellum &c. Quid est ꝙ ex duabus sororib⁹ altera tm̃ legitur suscepisse: & ea ipsa quę videtur inferior? Optimam partem elegit Maria: teste ipso quẽ Martha suscepit. Sed prior nata Martha videtur: et salutis initium sibi magis actio q̃ contemplatio vendicat. Laudat Christus Mariam, sed a Martha suscipitur. Amat Rachelem Iacob: sed Lia supponitur ignoranti. Si de fraude queritur, audiat non esse consuetudinis: vt iuniores prius tradantur ad nuptias. Q; si luteam hanc cogites domum, facile erit nosse quẽadmodum in ea Martha magis Christum excipiat q̃ Maria. Quod enim ait Apostolus, Glorificate & portate deum in corpore vestro: Marthę dicitur nõ Marię. Hęc enim corporis vtitur instrumento: cum illi magis sit impedimento. Forte tamen & Maria dominũ suscepit: sed in spiritu. Domin⁹ enim spũs est. Huic inquit erat soror noĩe Maria. Quę etiã sedens secus pedes illius, audiebat verbum illius. Vides ꝙ vtraq; suscepit. Hęc in corde: illa in voce. Martha autem satagebat circa frequens ministerium. Quę stetit & ait. Domine non est tibi curę ꝙ soror mea reliquit me solã ministrare? Putas in domo in qua Christus suscipitur, vox murmurationis audietur? Felix domus & beata congregatio: in qua de Maria Martha conqueritur. Nam Marię Martham ęmulari prorsus illicitum est. Alioquin vbi legis Mariam causantem: quia soror mea reliquit me solam vacare? Absit, vt qui deo vacat, aspiret ad tumultosam fratrum officialium vitam respondit autem ei Iesus Martha Martha sollicita es: & turbaris erga plurima.

Quanta sit contemplationis dignitas quę habet vbiq; dominũ defensorem.

¶Vide prerogatiuam Marię quę in omni causa habeat aduocatum. Indignatur Phariseus: queritur soror: ẽt murmurant discipuli. Vbiꝙ Maria tacet: & pro ea loquitur Christus. Optimam inquit, partem elegit sibi Maria: quæ non auferetur ab ea. Hoc illud vnum quod necessarium est. Hęc quã tam sedule propheta requirebat. Vnam petii a domino: hanc requiram &c. Quid tamen est ꝙ optimam partem dicitur elegisse. Quę enim cõsolatio laboranti, quasi in eius sugillatione partem vacantis attollere? Vnum ego arbitror est e duobus: vt aut de electione Maria laudetur, ꝙ pars illa quãtum in nobis est, sit omnibus eligenda: aut certe, vt neutrum dicatur nec in partem quãlibet pręcipitasse sententiam: sed ad obedientiam præceptoris in vtrũlibet sit parata. Vnum dicam: si tamen id de Martha R

liceat suspicari. Nonne enim quasi ociosam reputasse videtur quã dari sibi petiit adiutricem? Sed carnalis est: & omnino non percipit, quę sunt spiritus dei. Si quis forte deo vacantem animam sua de vacatione redarguit, audiat optimam hanc esse partem quæ maneat in ęternum. Nũquid enim non rudis omnino videret si diuinę contemplationis penitus expers illam intraret regionem, vbi hoc vnum omniũ opus, vnum studium, eadem vita? Habet autẽ quęcunq; perfecta est anima, simul & Marthę administrationem, & Marię et Lazari pœnitentiam. Magis tamen videntur ad singulos singula pertinere, vt in vna congregatione alii dediti sint fraternæ administrationi: alii vacent sanctæ contemplationi: alii in amaritudine animæ suæ recogitent annos suos: sicut vulnerati dormientes in sepulchris.

In quibus Maria Martha Lazarus debeant occupari.

S ¶Maria ergo pie & sublimiter cogitet de deo suo: Martha benigne, & misericorditer de pximo: Lazarus misere, & humiliter de seipso. Gradũ suũ quisq; cõsideret: nemini nos blãdimur. Vtinam ne vestrum quispiam se seducat. Cui enim necessitas nõ incumbit, vt turbetur erga plurima: vnum est necessarium: aut non turbari penitus: aut delectari magis in domino: aut si id necdum potes, non turbari erga plurima: sed vt de se propheta loquitur ad teipsum. Si inuenti fuerint (ait ppheta) in ciuitate hac Noe, Daniel, & Iob, ipsi iustitia sua liberabuntur. Verũtamen filium: aut filiam non liberabũt, ait dominus. Oportet igitur te frater ad quem de fabricanda siue regenda arca nil spectat: aut virum esse desideriorum, vt Daniel, aut cum beato Iob virum dolorum, & scientem infirmitatem.

A quibus cauere debeant Martha Lazarus & Maria.

T ¶Sed & ipsam Marthã admonitã esse volo, id iam quæri inter discipulos vt fidelis qs inueniatur. Erit autem fidelis si neq; quæ sua sunt quęrit: sed q̃ Iesu Christi: vt sit intẽtio pura: nec suam faciat: sed domini voluntatem: vt sit actio ordinata. Sunt enim quorum nõ simplex oculus: et recipiunt mercedem suam. Sunt qui propriis feruntur motibus animorum: & contaminata sunt omnia quę offerũt: cum scilicet voluntates eorũ inueniantur in eis. Gaude & gratias age Maria: quæ partem optimam elegisti. Beata quę venas diuini susurri percipis in silentio: in quo bonum est homini dominum præstolari. Simplex esto nõ tm̃ sine simulatione: sed absq; multiplicitate occupationum, vt tecum sit sermocinatio eius. Vnde caue ne abundare incipias in sensu tuo, & velis plus sapere q̃ oportet, vt dum lucem sectaris, impingas in tenebras illudente tibi dęmonio. Sed nunc ad Lazarum redeamus. Vbi (inquit domin⁹) posuisti eum? Age igit domine quęre quẽ amas: vt & amãtem facias: & quęrentem. Quęre vbi posuerũt eum. iacet enim clausus, ligatus, oneratus. Iacet in ergastulo conscientiæ: tenetur vinculis disciplinæ: & tanq̃ lapide superposito premitur & opprimitur onere pœnitentiæ: maximę q̄ desit fortis vt mors dilectio & charitas omnia sustinens. Et in his omnib⁹ iam fœtet domine: quatriduanus enim est. Eum aũt dico Lazarũ qui nuper mortuus peccato fodit sibi parietem vt videat abominationes multas & malas praui & inscrutabilis cordis sui. Sed quid est domine? iam fœtet: quatriduanus eñ est. Forte enim fœtorẽ istum, & quatuor dies istos, nõ continuos quiuis intelligat.

De quatuor diebus quibus iacet Lazarus in sepulchro.

¶Ego primam arbitror timoris diem: qua nimirũ irradiante cordibus nostris peccato morimur & quodãmodo sepelimur in conscientiis nostris. Secunda ni fallor agitur in labore certaminis. Solet nempe inter primordia conuersionis nostrę acrius insurgere tentatio prauę consuetudinis, & vix extingui possunt iacula ignita diaboli. Tertia nihilominus doloris esse videtur, dum recogitat quis annos suos in amaritudine animæ suę: nec tam laborat declinando futura q̃ pręterita plangendo deplorat. Miraris q̄ hos dixerim dies? sed tales sepulturę debentur: dies nebulæ & caliginis: dies luctus, & amaritudinis. Sequitur dies pudoris nõ dissimilis tribus: quando iam horribili confusione operitur anima miseranda: dum nimis considerat: quæ & quanta deliquerit: & in oculis cordis tetras versat caligines peccatorum. Animus huiusmodi nihil dissimulat: sed exaggerat vniuersa. Vtilis quidem exacerbatio: & digna miseratione crudelitas, facile sibi diuinam concilians gratiam: dum pro eo mens ęmulatur: etiam contra semetipsam. Verũtamen Lazare veni foras, ne in tanto fœtore diutius immoreris. Caro pu-

trida putredini proxima est: & qui confunditur vehementer & tabescit, prope est vt desperet. Veni inquit foras. Ac si dicat. Quousq; conscientię tuę caligo te detinet? Veni foras: procede: respira in luce miserationum mearum. Iam vero quid sibi vult qđ ait, Tollite lapidem: Et post pauca Soluite eum? Nũquid post visitationem gratiæ consolantis cessabit agere pœnitentiam, quē appropinquauit regnum cęlorum? aut abiiciet disciplinam si forte irascatur dominus & pereat de via iusta? Absit. Tollatur lapis: sed pœnitentia maneat: non iam premens & onerans viuidam, & robustam mentem roborans atq; confirmans: nimirum cuius cibus sit quē antea nesciebat, domini facere voluntatem. Sic et disciplina non iam contingit liberum. Secundum illud. Iustis non est lex posita: sed voluntarium regit, & dirigit in viam pacis.

De castro cordis humani: & qualiter muniatur.

X ¶Intrauit Iesus in quoddam castellum &c. Quod dominus ac Saluator noster semel et in vno loco visibiliter tunc temporis dignatus est operari: hoc etiam nunc vbiq; terrarum operatur quotidie inuisibiliter. Ecce enim, euangelio loquente, audiuimus q; in quoddam castellum intrauit Iesus, & mulier quædam Martha nomine excepit eum &c. Quod est autem hoc castellum nisi cor humanum: qđ priusq̃ dominus ad illud veniat cupiditatis fossa vallatur: muroq; obstinationis clauditur, atq; in interiori latitudine sua Babylonica turre erigitur? Trina certe in omni oppido maxime sunt necessaria: quibus sustentetur, munitio qua protegatur, arma quib⁹ hostib⁹ resistāt. Sic ergo & huius castelli incolę victum habēt, voluptatē corporis, & seculi vanitatem: quibus pascuntur. Habent & qua teguntur proprii cordis duritiam, vt verbi dei sagittis potentibus vix aut nunq̃ valeant penetrari. Accincti sunt armis: carnalis scilicet sapientię argumentis: quibus cō tra hostes repugnant. Vnde scriptum est. Filii huius seculi prudentiores sunt &c. At vero Christo visitante & intrante castellum hoc euertitur: & pro eo nouum aliud pulchrũq; ac spirituale construitur. Impleturq; quod dicitur. Siqua in Christo noua creatura, vetera transierunt. Et ecce facta sunt omnia noua. Sublata quippe cupiditate expanditur ingens sinus desiderii: vt ad eius aduentum multo magis ambulet mens ad cælestia q̃ prius terrenis incubuerat. Iam ponitur murus continentiæ, antemurale patientię. Surgit autem hoc opus a fundamento fidei: & crescit per dilectionem proximi vsq; ad charitatem Dei: quæ est in superiori tabulatu: & in propugnaculis eiusdem muri. Qđ nimirum tunc perfecta est virtus continentię: qñ in vnitate fidei cũ proximis viuentes cōiter nō supplicii metu, vel humanę laudis appetitu: sed solo diuini amoris obtentu a peccatis nos continemus. Vel certe ideo charitas Dei qua scilicet nos diligit super murum eius videtur: vt pro continenti suo pugnare significetur. Et quia continentia crebris validisq; tentatoris ictibus nō possit stare: nisi eius gratia protegatur: idcirco antemurale patientiæ proponitur: ne ad impugnandam continentiam facilis diabolo pateat accessus. Qui ergo protegente patientia continenter viuunt, bene cũ Apostolo dicunt. Quis nos separabit a charitate Christi &c. Vides q̃ solidus sit continnetium murus? Sed iam pulsemus ad portas eius: portas scilicet iustitię: vt aperiantur nobis: ingressiq; per eas videamus intus magna opera domini: ibi enim operante ipso construitur tanq̃ in monte Sion euangelica illa turris per quam humiliato corde ascendunt in cælum sancti de conualle plorationis, hoc est de humilitate vitę præsentis. Hic itaq; .i. in hoc culmine cum ad altum perueniunt qui bene proficiunt: fiunt iam locus sedes domino. Dum enim adhuc erant in muro continētiæ: & in acie stabant: impugnari poterant. Et primo tanq̃ adiutor notus erat in Iudæa deus. Cũ vero iam in ista statione consistunt: vbi dominum speculantur: in Israel magnum nomen eius. Et factus est locus eius, & habitatio eius in Sion: ibi confregit potentias, arcum, scutum, gladiũ, & bellum. Quia ibi nullus motus carnis resistit, & omnimodis subiecta est spiritui. Iam vero si quæratur de castelli huius habitatoribus: quis cibus ad sustentandum: qđ munimen ad protegendum: queve arma suppetant ad repugnandum: possumus satis rationabiliter respondere: q; quēadmodum carnalibus carnis opera fuerunt victus: ita his multo melior cibus sit fructus spiritus. Cibus etiam eorum vt faciant voluntatem patris. Cibus eorum verbum dei: quo pascuntur omnes sancti tam homines q̃ angeli. Munimentum est sicut dictum est: murus continentiæ: & antemurale patientiæ. Habent contra hostes ar-

ma,quæ describit Apostolus: Loricam iustitiæ, scutum fidei, galeam salutis: & gladiũ spiritus qđ est verbum dei. Nec quenq̃ moueat ꝙ idem verbum dixerim esse cibum & gladium:quasi impossibile sit vel absurdum. Nam idem Christus dictus est panis, & lapis. Panis scilicet viuus:& lapis quem reprobauerunt ædificantes. Vtrunq; quidem est per significationem: sed neutrum per proprietatem. Sed iam reuertamur ad propositum.

Quid Christus intellectui,quid conferat actioni.

Y ℭIntrante Iesu in hoc castellum. Duę sorores Martha,& Maria,id est opatio & intellectus excipiunt illum. Excipiunt dixerim an excipiuntur? Sed vtrum dixeris illis prodest: non Iesu. Et Iesus quidem ad illas veniens duo confert congrua singulis,virtutem & sapientiam. Virtutem operationi: sapientiam intellectui. Ipse enim est dei virtus & dei sapientia. Sed qđ est ꝙ intrantem Martha suscipit: discurrit: ministrat: Maria autem sedet: & in eius verba cor suspendit:nisi ꝙ prior est actio: q̃ contemplatio? Quisquis enim ad intelligentiam peruenire desiderat necesse est vt prius per bona opera exerceatur. Sicut scriptum est. Fili concupiscens sapientiam &c.Et fide mundans cor eorum. Qua fide? Per dilectionem operante. Duobus autem modis Martha excepit dominum: & duplex ei conuiuium parat: quia duobus modis excluserat eum, per flagitia scilicet & facinora. Flagitia quæ in nobis:facinora,quæ in proximis peccando committimus. Excepit ergo eum continentia: & beniuolentia: vt scilicet contraria contrariis curentur.Dum ergo Martha,id est actio,talibus parandis epulis occupatur multum sat agens pro parte sua, vult & Mariam intellectum,& omnia interiora sua actioni insistere:operationiq; suę perficiendę operam dare. Itaq; cõqueritur de sorore ꝙ ab ea non adiuuetur. Vbi sane aduertenda est delatio quędam & honoris obsequium erga dominum: ꝙ scilicet ipso præsente non ausa sit euocare Mariam: quinimmo & apud ipsum querelam deposuerit,ipsumq; dominũ vocauerit, in cuius potestate sit imperare sorori quicquid voluerit.

Qꝛ non vniformiter gratia conferatur.

ℭMaria autem sedit secus pedes Iesu. Non omnibus vno loco frui datur grata præsentia sponsi: sed vt cuiq; paratum est a patre ipsius. Non enim eũ nos elegimus:sed ipse elegit nos, & posuit nos. Et vbi quisq; ab eo positus fuerit ibi est.Deniq; mulier vna cum puncta secus pedes domini sortita est locum fidei: cum altera deuotionis suæ fructum ad caput inuenerit. Porro Thomas in latere Ioannes in pectore:Petrus in sinu patris:Paulus in tertio cælo secretũ sunt hmõi assecuti.Prior mulier strauit sibi in tuto hũilitatis. Posterior etiã in solio spei. Thomas in solido fidei: Ioannes in lato charitatis: Petrus in intimo sapientię:Paulus in luce veritatis. Z

Hugo de Foilleto.

Qꝛ tria in vere pœnitentibus debeant inueniri.

ℭMartha Martha sollicita es.Tria possumus assignare in Martha: scilicet sollicitudinem, turbationẽ, & questum. Sollicita est ne qđ agit fiat pigre:turbatur ne fiat tepide:cõqueritur,vt adiuuetur ne fiat tarde. Tales autẽ debent esse affectus pœnitentiã agentiũ:vt si quid eis pręcipiatur sollicite perficiatur.Turbantur etiam si eis aliqua occurrerint: in quibus aliquando casu vel infirmitate peccantes offenderint.Conquerũtur vt adiuuẽtur: quia religiosorũ preces & suffragia sibi propitiari obnixius deprecantur. A

Galfridus.

Qꝛ prędicationi nec contemplatio nec actio valeat comparari.

ℭMaria optimam partẽ elegit &c. Etiam si melior est Marię vacatio,q̃ occupatio Marthę:tamen in illa domo tres fuisse memento. Ibi enim laborabat Martha: vacabat Maria dominus prędicabat.Absit autem vt vacatio illa Marię sicut labori Marthę ita prædicationi dominicę pręferatur. Magnus est enim qui intra seculi huius tumultum irreprehẽsibiliter,vel saltem venialiter viuit:maior qui extra:maximus vero qui supra. B

Bernardus.

Qui sint tres panes qui petendi sunt ab amico. II.

Quis vestrum habebit amicum. Vnum perhibet aduenisse:nec tamen contentus est quęrere panẽ vnum. Puta ergo cum vxore & C

mãcipio aduenisse: vt suum cuiq; panem apponere velit amicus. Ego amicum venientem ad me non alium intelligo q̃ meipsum. nemo quippe me mihi charior. Ad me ergo de via venit amicus: cum transitoria deserens ad cor redeo. nam tunc sibi quisq; vere amicus est: quoniam qui diligit ini.o.a.s. A die ergo conuersionis meę de via redit ad me amicus. Venit de regione longinqua: venit fame laborans: confectus inedia. Venit necesse habens inuenire amicũ. Sed heu me, pauperem elegit hospitem: & vacuum ingreditur habitaculũ. Sed ibo mihi ad magnũ illũ amicum: & dicam ei. Amice commoda mihi tres panes. Qui sunt isti tres panes? Credo nobis petendos esse tres panes, veritatis, charitatis, fortitudinis. His tribus egere me fateor veniente ad me amico de via: vt dixi, cum vxore: & mancipio. Deficit q̃ppe ratio mea: ipsa est enim vir, prę ignorantia veritatis. Lãguet voluntas: ipsa est vxor, prę inopia affectionis. Infirmatur caro: ipsa est mancipium prę inopia fortitudinis. Nam & ratio minus intelligit quę agenda sunt: & voluntas minus diligit intellecta. Et adhuc corpus quod corrumpitur aggrauat animã, vt non quæcunq; volumus illa faciamus. Cõmoda ergo mihi amice tres panes: vt intelligam, vt diligam, vt faciam voluntatem tuam.

Petrus Rauennas.

Q; sit dandi cupidus qui quomodo obtineatur ostendit.

D ¶Quis vestrum habebit amicum & ibit ad illum media nocte & dicet illi, amice cõmoda mihi tres panes &c. O q̃ dare vult q se inquietari taliter, talit patit suscitari. O q̃ pulsanti iste gestiuit occurrere, q secreti sui cubile ipsam collocauit ad ianuã. O q̃ negare noluit qui etiã deneganti qualiter extorqueret ostendit. O q̃ non ad ianuam dominus tm̃ sed ipsa ianua dominus fuit: qui dormientibus seruis pulsantis necessitatem solus & primus audiuit. O q̃ pius q̃ misericors, qui qđ mãdatis docet, probat & informat exemplis. Cum facis inquit eleemosynam, noli tuba canere. Et ibit ad illum noctu. Parum est q; facientis misericordiam nox velabat: q; largitatem dantis, pœnitentis obtegebat improbitas: nisi ad cumulum pietatis velandę ascriberetur et somnus. Verum non potuit nõ impetrare qđ voluit: qui vt reciperet hospitem & reficeret, totam sibi requiem denegauit. Aut quomodo sic petenti sic pulsanti non responderit ille qui in hospite suscipi cõfitetur, dicens: Hospes fui & collegistis me? Existimo hoc dixisse pulsantem, aut forte taliter conuenisse: feci qđ iussisti: redde qđ promisisti. Tibi credidi dicẽti Nolite solliciti esse de crastino. Vnde hesterno hospiti quod apponerem nõ reliqui. Sed dicis. Esto q; petere possim, pulsare queadmodum potero cęleste secretum? Queadmodum? Iterando preces & expectando patiẽter iudiciũ Saluatoris. Quia qui indignatur cum mox auditus nõ fuerit, iste petitor supplex non est: sed imperiosus exactor.

Q; a patris muneribus omnis suspicio sit tollenda.

¶Quis ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? Charitas dolum nescit. Si pater est non potest non amare: si amat, nisi quod bonum est dare nescit. Negat patrem qui de patris suspectus est largitate. Patris discutere non licet: patris monita retractare non conuenit. Sit paterni licet mandati species tristior: res tamen ipsa salutifera est & vitalis. Sic Abraham vbi patrem deum credit, mandatorum formas non attendit asperas & acerbas: circuncisionis recipit verecundiam: & quę cęlestis pater iubet non discutit: sed iudicat gloriosa. Parricidium considerat perscelestum: sed quia deus imperat totũ pietati cõmittit. Hinc Isaac patris super se gladium cum videret, cum dolere poterat, est gauisus. Hinc Iepte filia patris vota sua morte tota gratulatione persoluit. Verũtamen Iudæis hic panis in lapidem versus est, non dantis vicio: sed nequitia capientis. E

Galfridus.

De malitia hominis tripertita.

¶Si vos cum sitis mali, bona data nostis dare filiis vestris: quãto magis pater vester cælestis dabit spiritum bonum petentibus se? Fideliter & efficaciter sermone breui magister bonos discipulos ad scientiam erudit: & ad pietatem accendit: si fuerit qui sic capiat intellectum vt sentiat vim verborum. Indicat enim nobis quales simus: quid agimus: qualem habemus patrem, quid sit ab eo sperandum, & qualiter obtinendum. F

Eo siquidem tota huius sermonis intentio dirigitur: vt mens nostra paternæ pietatis intuitu ad fiduciam animetur. Sed nec illud est negligenter audiendum: ꝙ malos nos veritas dicit: & hoc veraciter. Et vos inquit cũ sitis mali &c. Quid eñ in nobis nisi malũ: & malum valde? Scio (inquit Apostolus) ꝙ nõ habitet in me: hoc est in meo corpore bonũ. Quid in ore? Iacobũ audiamus. Lingua (inquit) modicũ mẽbrũ est &c. Multo magis prauum est cor hominis: & inscrutabile: hoc est tam prauum, vt ad finem suæ prauitatis scrutando nequeat peruenire.

De malitia carnis.

G ℭ Et carnis quidem malitia maxime tripertita videtur: ꝙ videlicet inueniatur illecebrosa, ꝙ infirma, ꝙ fallax. Primo quidem concupiscit aduersus spiritum per legem peccati quã habet: per fomitem iniquitatis quam possidet. Secundo etiam si castigatur, & in seruitutem redigitur, corrũpitur: deficit: infirmatur: multiplicibus suis necessitatib⁹ exigens violenter seruire animam cui debuerat ipsa seruire. Et peior quidem carnis stimulus q̃ eius infirmitas. Cęterum si simpliciter suę nobis impossibilitatis causam, suum innotesceret infirma defectum, esset vtiq; minus malum: nunc autem contra stimulum calcitrans bis pungitur exaggerando quod patitur: murmurat & conqueritur: sed et id modicum qđ potest dissimulat: & mentitur. Et tertium hoc est malum eius per qđ multi, dum quid boni possint facere nesciũt amplius mali fiunt.

De malitia oris.

H ℭ Iam de oris malignitate quid loquar? Quãtus ignis q̃tam syluam incẽdit. Pessime nonnulli diuinum miraculum æmulantur: vt dispertitas linguas: vt ignem accepisse videantur. Diuinus siquidem ignis nõ scandalo vrit: sed amore magis accendit. Inflammatio autem gehennæ vrit linguas male dispertiẽs vt quisq; nostrum sua cuiq; lingua: & quasi nunc græce, nunc hebraice, nunc latine loquatur: vt si eum audias hic, non illum putes: quem paulo ante audieras. Male igitur omniũ linguis loquitr̃ vir linguosus.

Qz desideret a se postulari bonum spiritum bonus pater.

I ℭ Sequitur. Quanto magis pater vester cælestis dabit spiritum bonum petentibus se. Quid ad hoc dicimus? ergo mali sunt, quibus est pater cęlestis? O cõfusionem, o cõsolationem: o degeneres filios tanti patris, & patrem magnum degeneres filios denuo generantem. Quid eñ pater noster est primę creationis origine? nõ modo prodest: sed obest degenerantibus nobis: nisi susceptus Christus a nobis dederit potestatem per bonum spiritum bonos fieri filios boni patris. Nihil enim nasci profuit, nisi redimi profuisset. O terrigenę filii hominum, si vobis est pater cęlestis: quid exultatis in terris? Dabit inquit spiritũ bonum petentibus se. hoc eñ donum patris qđ solis prębet filiis, qui terrena prępstat etiã inimicis. Nec mirũ. Tales enim q̃rit qui adorent eum in spiritu, & veritate. Super vultus accessere boni, ait poeta de eo qui inter cętera hospitalitatis officia non omisit quod sapiens ait. In omni dato hilarẽ fac vultum tuum. Inter homines enim vultus bonus super omnia reputatur: apud deum nõ nisi bonus spirit⁹ acceptatur. Etsi plurimũ interest inter hominẽ mortuũ, & viuentem, longe tñ amplius inter non habentem hunc spiritũ & habentẽ. Mortuus eñ homo nõ iam nec audire: nec loqui: nec aliquid operari. Cadere tñ potest: fœtere: dissolui: & putrescere. Nec dissimilis est mors animæ: vbi deest spiritus vitę. Nõ enim bona loqui aut meditari, agere vel diligere poterit qui bonum spiritum nõ habuit. Peccare autem poterit: perire: perdere alios: cui spiritus iste defuerit. Studeamus igitur vt habeamus hunc spiritum: nihilominus caueamus ne extinguamus acceptũ. Ait enim Apostolus. Spiritum nolite extinguere. Si eñ animales spm̃ nõ habentes merito multũ miseri iudicanť: multo ampli⁹ infelices qui spiritu cœperint si carne postea consummẽtur. Hunc igitur spiritum tam bonũ tam necessarium: quibus potero meritis obtinere? quibus studiis retinere? Vt de compendio ad vtrunq; tibi respondeam: petentibus datur: & fictum effugit. Omnis inquit qui petit accipit. & hoc loco. Dabit spiritum bonum petẽtibus se. Tu ne illum emere cogitabis? Fecit & hoc Simon magus: & nequissimę cuiusdam hęreseos caput extitit: quæ succisa sæpius deterius reuiuiscit. Hic enim qui spiritum bonum non petiit merito nõ accepit. Dabit enim pater bonus spiritum bonum petentibus se. O benignissimum patrem, qui id exigit quod nemo non possit. Si solis fortibus, ieiunantibus, laborantibus promitteret: forte non immerito pauper, delitiosus,

vel impotens desperaret: nunc vero petentibus donat, & petētibus se. Petere enim patrē potest etiam qui petitionis vocē proferre non potest. Nō enim patrem petit, qui corde nō petit. Petamus ergo eum qui dat omnibus affluenter, & non improperat. Qui non improperat quæ perperam egimus: non improperat nec arguit indignum esse qui postulat: neq; humano more in excusationem muneris accusationē solet prętendere postulantis.

Isaac. Homilia.

Qꝫ vnusquisq; familiariter ab vno aliquo dęmone tētationibus fatigatur.

K ℂErat Iesus eiiciens demoniū: & illud erat mutum. Roget vnusquisq; charissimi benignum Iesum: et hoc assidue: vt suum a se penitus eiiciat dæmonium, aut interim reprimat. Nam cum omnia nobis infesta sint dæmonia: & de damno nostro lætentur: vnumquemq; tamen familiarem habere Dæmonem qui eum in omnibus, & vbiq; obseruet, quem ignorare monachum non oportet, scriptura non tacet. Ego meū optime scio: nihil mihi notius: quia nihil nociuius. Quæ & cuiusmodi tentatio me sæpius & acrius vrget: & in qua parte facilius labor, scio. Vnde quotiensc̄uq; in cōmune psallo versus illos qui imprecatorii videntur: & liberationem, & auxilium quęrere: cōtra illū dirigo. Et illud inquit, erat mutū. Meū mihi loquacissimū est, & de mūdi huius gloria, & decore, & delitiis longissimas & mendosissimas fabulas texit: de illis mille suspitiones susurrat: mira promittit: minatur nunc de sciētia, nunc de religione, nunc de genere, nunc de gratia, nunc de eloquentia mecum multa cōcionatur: ita sibi sępe aures meas auellit & occupat, vt nec legere vel legentem audire vacuum sit. Vnde & mihi loquens me penitus mutum efficit, stupidum reddit, & surdum. Et hinc mutus dicitur spiritus malignus: quia quos inuadit mutos facit a laude dei, & propriis officiis lingue rationalis.

Quibus sermonibus lingua debeat occupari.

L ℂSi quis loquitur, ait apostolus Petrus, quasi sermones Dei. Hoc igitur officium lingue rationalis agnosco. Nam loqui vana verba, & mendacii, contentionis, proditionis, detractionis, iactantiæ, cupiditatis, luxuriæ, aut etiam de qualibet scurrilitate: quę ad rem nō pertinet: in quibus omnibus lingua foris clamans, & garrula in auribus hominum, aut intus dæmonis sui familiari colloquio: mutum est deo. Vnde. Quoniā tacui inueterauerūt ossa mea: dum clamarem tota die.

Qꝫ tribus modis loquitur lingua verba dei.

ℂTribus igitur modis loquitur lingua sermones dei, dum deum laudat, dum se coram eo accusat, dum proximū ædificat. Qui ab his tacet, mutus est quātūlibet clamet. M

Hugo de sancto Victo.

Quomodo malitiam sapientia vincat.

ℂCum fortis armatus custodit atrium suum &c. Atriū est cor. Fortis armatus malitia. Fortior superueniens, sapientia. Arma, mēbra. Sapientia primum malitiam capit, per cognitionem eam deprehendens: postea ligat ab opere cohibens: deinde flagellat; quia primus affectus quasi quibusdam duris flagellis cęditur: quando per studium disciplinę ab eo quod appetit refrenatur: nouissime quasi mēbris in crucem extensis & a se diuisis clauis configitur: quando diuisis a se vitiis timore Dei animus penetratur. N

Bernardus.

Qꝫ multiplex sit efficacia verbi Dei.

ℂBeati qui audiūt verbū Dei &c. Vultis nosse q̄ beati? Primū quidem sonās in auribus animę vox diuina cōturbat, terret, diiudicat. Sed continuo si non auertis aurem viuificat, liquefacit, calefacit, illuminat, mundat: deniq; & cibus noster est & gladius & medicina: & confirmatio, & requies, & resurrectio, & consummatio nostra. Nec mireris q; verbum dei iam nunc inuenias omnia esse in omnibus: quantum ad iustificationem. Siquidem & futurum est omnia in omnibus ad glorificationem. Audiat illud peccator, & conturbabitur venter eius: a voce illa carnalis anima contremiscet. Omnia namq; cordis secreta rimatur sermo viuus & efficax. Vnde licet mortuus in peccato si audieris vocem filii dei viues. Si cor tuum induratum est, emittet verbum suum & liquefaciet illud. Si tepid⁹es, & euomi iam formidas nō discedas ab eloquio dn̄i: & inflammabit te: quia ignitum eloquium eius vehementer. Qꝫ si tenebras ignorantiæ plangis: diligenter audi quid loquatur in te dominus deus tuus. Et erit lucerna pedibus tuis verbum dei: & lumen semitis tuis. At forte tanto amplius doles q̄to clarius etiam peccata minuta illuminatus agnoscis. Sed sanctificabit te pater in veritate: quæ est vtiq; sermo eius: vt inter Apostolos merearis audire: Iam vos mundi estis propter sermones meos. Iam vero cum la O

ueris manus tuas: Ecce parauit in conspectu tuo mensam: vt non de solo pane viuas: sed de omni verbo quod procedit de ore dei. Vbi si consistunt aduersum te castra: & prelium tentationis insurgit: arripe gladium spiritus quod est verbum dei: & in eo facile triumphabis. Q2 si, vt est certaminis, contingit in eo aliquando vulnerari, mittet verbum suum: & sanabit te, & eripiet te de interitionibus tuis, vt in te impleatur qđ ait ille centurio. Domine dic tm̃ verbo, & sanabitur puer meus. Sed et si titubas, confitere, & clama: Mei autem pene moti sunt pedes: & in verbis suis confirmabit te, vt experimento dicas. Verbo domini cęli firmati sunt. In his itaq; & eiusmodi perseuera, donec dicat spũs, Vt requiescāt a laborib⁹ suis. In hoc verbo requiesces dulciter: & suauiter soporaberis donec veniat: & om̃es qui in monumẽtis sunt audient vocem eius: & procedent. Quo? alii quidem in iudicium: alii in vitam. Et quis scit si est dignus amore vel odio? Tũc maxime Memor esto verbi tui seruo tuo domine: vt ab auditiõe malorũ nõ timeam: sed beata magis auditio ad visionem: cum dices. Venite benedicti patris mei &c.

Petrus Rauennas.

Q2 nõ sit deus dissensionis: sed pacis.

12. P Dic fratri meo, vt di. me. hęre. Non põt fratri dicere Diuide: qui per prophetā ait. Ecce q̃ bonum & q̃ iocũdum habitare fratres in vnum. Nam quę maior hęreditas q̃ vinculum charitatis? Nam terrena hęreditas successores suos desecat & mittit in partes. Vnde nec hæreditas, sed pugna, sed nouerca filiorum, nõ facultas. Ille vere ditat filios qui relinquit filiis plenissimā charitatem. Vnde & domin⁹ ait, Cauete ab omni auaritia: hoc est, abiiciatur auaritia, & nõ erit in hęreditate contentio. Auaritia fratres nescit, parentes negat, germanos diuidit, amicitiam soluit, excludit affectum. hanc qui habuit, erit nullius suus non erit.

Bernardus.

Q2 deus debet esse causa: vt proximus diligatur.

Q ¶Primũ quęrite regnum dei &c. Sponte pollicetur se daturum necessaria, superflua restringenti: & proximũ diligenti. Hoc quippe quærere est regnũ dei. Porro iustitię: est cum quo tibi est natura cõmunis, naturę quoq; munus cum eo nõ habere diuisum. Vt tamẽ perfecta iustitia sit diligere proximum, deum in causa esse necesse est, Neq; enim pure eum diligit: qui in deo non diligit. Sed nec in deo diligere potest qui deum non diligit. Oportet ergo, vt prius diligatur deus, vt in eo diligatur proximus.

Petrus Rauennas.

Q2 quibus dura proponuntur certamina, magna pręmia statuuntur.

¶Nolite timere pusillus grex: quia com. p. v. da. vo. re. O bonitas effusa. O pietas inaudita. O ineffabilis affectio. In societatem census pastor oues assumit, atq; ad consortium dominationis seruos dominus asciscit: ad principatum regni, rex gregem totius populi admittit. Sic sic dat, cuius deficere census: regnum minui: vacuari potestas non potest largiendo. Prouidenter autem pręmisit Nolite timere. Promissionẽ regni sine timore seruilis status audire non sufficit. Quia qui libertate vix dignus est, capere non valet infulas principatus. Regnum enim velle crimen est, audere periculum, temeritas nõ timere. Q2 dicit cõplacuit, mun⁹ edocet trinitatis: quia qđ erga nos filio placuit: hoc & placuit trinitati. Nolite timere &c. Pręmia statuunt̃ his semp quib⁹ dura certamina proponuntur: ac pro magnitudine certaminis, pręmii proponitur magnitudo. Hinc est ꝙ Christus discipulis suis regnũ ponit in pręmio, vt in certamine non cedant periculis, nõ timori. Pericula despicit qui tendit ad regnum. Victorię cupidus nescit timere. Nolite timere pusillus grex. Pusillus mũdo sed deo magnus. R

Q2 deiectę mentis sit eum qui vocatur ad regnum vilis supellectilis meminisse.

¶ Vendite quæ possidetis & date eleemosynam. Post largitatem regni & gratiam copiosius collatam, abiecta, & vilia peculia seruitutis iubet abiicere regnaturum. Plebeium cultum regia nõ admittit potestas. Augustus honor non nisi diademate confertur & purpura Abiicere ergo debet habitũ seruitutis qui se regem credit diuinitus consecratum. Hinc est ꝙ rex supernus, illum qui cum indigna veste maiestatis suę ausus est intrare conuiuium: ligari, pręcipitari, detrudi in tenebras iussit exteriores. Quia deformitas inuitati ad inuitantis redundat iniuriam. Deniq; non potest dominari oĩbus: nisi qui propriis nõ tenetur. Deiectę mẽtis est q familiaris rei meminit cũ vocatur ad regnum. Iacẽs animus plebeiũ nũmulum thesauris regalibus anteponit. Est autem S

cõsuetudinis,est animi felicis,vt ascitus ad regnum qđ fuit proprium,qđ priuatum,mox parentibus prærogare liberaliter:ne sit mendic⁹ animo qui cẽsu funct⁹ est & honore.

Q sacculus qui per manus pauperis cælo inuehitur anulo fidei sit signandus.

T ¶Verum videtur duriter dici,Vẽdite q̃ possidetis.mox adiecit.Facite vobis sacculos qui nõ veterascũt:the.non deficien. in cęlis.Iterũ contristatus es,quia qđ habes,in cælis cogeris collocare.Rogo:crede deo tuo qui seruo credis:& magis deo q̃ hoĩ cõmoda. Sed si times ne qd inde præsumat,ne quid dispergat pietas latoris,signa fidei anulo sacculos tuos:vt tali custode dormias tu securus. Quia vbi ille est ibi locus null⁹ ẽ furi.Nõ poterit tibi tuã pecuniã denegare qui tibi omnia sua contulit:qui te regni sui honore ditauit & gloria.

V ¶Facite vobis sacculos qui non veterascẽt. Ecce docet auaritiam,qui cœperat suadere contemptum.Et qui temporaliter thesaurizantes arguebat,ad totum cupiditat[fomitem iubet sacculos sine fine perquiri.Christe quo te pertrahit amor tuorum!vt auarũ tibi lucrifacias facis eum qđ desiderat non qđ oportet audite.Sacculos imperas æternos:thesauros qui nõ deficiant vis parari : vt auarus dum consueta percurrit ad lucra:aut virtutem capiat:aut a virtute capiatur. Vere pater es:qui cum tuis quibuscũq; paruulis sic agis.Nam & nos iterdum nostris paruulis petentibus noxia,ingerimus salutaria sub specie noxiorum,fallentes insipiẽtiã non decipientes affectum.

Gulielmus de Caill. De lumbis diaboli & filia eius.

X ¶Sint lumbi vestri pręcĩcti.Habet diabolus lũbos:et virtus eius in lumbis eius: habet lumbos et illusionibus plenos. In veritate quidem non stetit,sed abalienat⁹ ab vtero iacet in mẽdacio & mendacium gignit.Nam mendax est & pater eius.De tali patre talis filius. Sępe solet similis fili⁹ esse patri.Qualis pater talis fili⁹ talis spiritus eius.Mendax pater,mendax fili⁹, mendax spiritus eius.Suggerit quidem hominibus vt beatitudinem non quærant in vitiis & voluptatibus variis, in quibus et maculantur a culpa & cruciantur a pœna. Quid hac quęso suggestione mẽdacius! Multos igitur filios fecit diabolus.Et primus quidem videtur cogitatio peruersa:quæ per eius suggestionem vitiato de corde procedit.Secundus delectatio quę sępe absq; deliberatione cogitationem amplectitur.sicut quandoq; fieri solet vt delectatio rationis pręueniat intuitum, priusq̃ aduertat,priusq̃ partes suas interponat.Et hi duo filii non adeo nocent:nã huiusmodi,peccatis venialibus annumerantur.Si vero filius terti⁹ ꝓdeat post deliberationem,consensus dico ad delectationem: vel quartus filius , consensus ad actum:iam de talibus irascitur dominus & dicit. Visitabo peccata pa.in filiis vsq; in tertiã & quartam generationem.Nullo igitur angulo cohibentur lumbi diaboli.Magis autem animas quæ cingulum castitatis acceperunt,& lũbare dominicum ardentius persequuntur: & sępe cum multiplicauerint filios bonos,spuriũ accipiunt ex his lumbis:qui filios.lxx.sicut de Abimelech refert historia, interficit super lapidem vnum.Hoc totiẽs quotiẽs superbia de virtutum fœcunditate procedens virtutes funditus enecat & extĩguit.Qđ bene sup la.vnũ fieri memoratur. Superbos eñ duritia cordis & singularitas a via veritatis auertit,consequenter & a vita.Itaq; consideratione lumborũ diaboli videtur Dominus discipulis suis dixisse. Sint lumbi vestri præcincti.Ac si dicat:Dæmonum lumbos semper constat esse discinctos:hominum oportet esse cinctos; vestros decet esse præcinctos.Sint lumbi vestri præcincti. Videtur his verbis solam dominus damnasse luxuriam:sed non minus superbiam sugillat.Quid enim lumen ardens extinguit vt ventus! Et ꝓculdubio superbię flatus flores bonoꝝ operum expirare compellit:arborem charitatis exsiccat Vtiliter ergo lumbos præcingit qui statuit ĩ corde suo non altum sapere sed timere:qui cogitationes in seminario cordis cohibet & restringit.

Q tripliciter lumbos præcingere debeamus.

¶Tripliciter autem intelligi potest ꝙ lumbos iubemur præcingere:q̃uis ad cõsilium magis spectet præcinctio q̃ pręceptum. Lumbos bene præcingit qui tentationũ incentiua pręueniẽs sensus suos sollicite cõprimit & a voluptatib⁹ auertit.Lũbos ꝑcĩgit q gulã tenet,& a saturitate se tẽꝑrat ne lũbi lubrice dissoluant.Lũbos ꝑcingit qui oẽs sensus suos exteriores ne mortem anima per fenestras accipiat diligenter obseruat. Tenemur etiam lumbos præcingere.i. præ aliis cingere,qui virgineo partui spiritua les quodãmodo cubicularii credimur deputati:spũali lumborum et cordiũ ꝓcellere castitate. Triplex nobis cingulum sacra scriptura cõmendat:Pudoris amoris honoris. Pudoris cingulum lumborum est:amoris cĩgulum pectoris:honoris cingulum capitis. Y

Bernardus.

Qui terrenis contenti sunt, cęlestia non expectant.

Z ℂEt vos si. ser. ex. do. s. Expectatio iustorum lętitia. Nam peccator nil expectat. Ille inquã peccator qui bonis præsentibus non modo detentus sed et contentus nil in futurum expectat: surdus ad vocem illam. Expecta me in die resurrectionis meę in futurum.

Quis sit ignis diaboli quis ve dei.

A ℂIgnẽ veni mittere in terrã &c. Hic plane sacer ignis & benedictus quem pater sanctificauit, et misit in mundum, & cui benedicitur in ecclesiis. Sicut scriptum est In ecclesiis benedicite deo domino. Habet enim aduersari⁹ noster vt peruersus diuinorum operum ęmulator: habet inquam ignem suum et ipse, ignem concupiscentiæ carnalis, ignem inuidię & ambitionis: quẽ saluator in nobis nõ accẽdere sed extinguere venit. Deniqȝ si quis hũc alienum ignem in diuino offerre præsumpserit sacrificio: etiam si patrem habeat Aaron, morietur in iniquitate sua.

Galfridus.

Qȝ merito arguẽdus sit qui ad Christi memoriam nec timore afficitur.

B ℂDicebat Iesus ad turbas. Cum videritis nubem orientem ab occasu statim dicitis, Nimb⁹ venit: & ita fit, Nubes oritur ab occasu quotiẽs prædicatio siue etiam meditatio nostra a defectu nostro sumit initium: & de nouissimis nostris nos admonet. Cui merito statim nimbus succedit: & deducunt oculi diuisiones lachrymarum. Australis flatus ab illo venit meridie vbi sponsus cubat & pascit: & ex eo æstus accenditur, de quo in Emaus euntes duo discipuli loquebantur: Quia cor nostrum ardens erat in nobis de Iesu. Propter qđ merito arguũtur qui faciem cæli & terræ probant exterius coniectãtes: & nec tempus Christi probãt vt ipsius accendantur amore: nec in seipsis iudicant quod iustum est, vt timore pariter & pœnitudine compungantur.

Bernardus.

Qȝ male suę radici respondeat populus Iudæorum.

C ARborẽ fici habebat quidam plantatã in vi. sua. Per ficum Iudæorum populus exprimitur. Et bene fic⁹: quę licet bona patriarcharum radice prodierit: nunq̃ tamen in altum proficere, nunq̃ se humo attollere voluit: nunq̃ respondere radici proceritate ramorum, generositate florum, fœcunditate fructuum. Male prorsus cũ tua radice tibi conuenit arbor pusilla, tortuosa, nodosa. Radix eñ sancta. Quid ea dignum tuis apparet in ramis? Ficus ait scriptura protulit grossos suos. Nõ hos a nobili radice traxisti semen nequam. Quod in ea ẽ, de Spiritu sancto est: ac per hoc subtile totũ & suaue. Tibi vñ hi grossi? Et vere quidni grossum in gente illa? Nec actus nec affectus nec intellectus sed nec ritus quem in colendo deum habuit. Nã actus imbellis, affect⁹ in lucris totus erat, intellectus in crassitudine literæ, cultus in sanguine pecudum & armentorum.

Galfridus.

Qȝ male curua sit anima quã nec pręcepta nec promissa sursum erigunt.

ℂEcce mulier q̃ habebat spiritum infir. annis xviii. & erat in. nec poterat sursum respicere. &c. Prorsus mulier mollis & fragilis, quæ sursum respicere non potest: sed deorsum iugiter inclinatur. Nam & tempus ipsum non sine causa commemoratum est Saluatore dicente, qꝑ eam annis. xviii. sathanas alligasset. Denarius ad mandata: Octonarius ad resurrectionẽ noscitur pertinere. Et male malignus hostis incuruat animam quã vt sursum respiciat nec mandata diuina erigunt nec promissa. Peius tamen ligata per omnem modum, quæ vocata a Saluatore renuit, & manum imponentis repulit. Non enim vult dimitti ab infirmitate sua: quandoquidem nec vocata venit ad medicum nec manũ eius suscipere acquiescit. Quid est autem vocare ad se, nisi ipsam in opere suæ salutis animam præueniendo ad cooperandum studiosius inuitare? Quid est manum imponere nisi qꝑ operetur iniungere? Scimus autem qꝑ Saluator facere venit & docere, non sicut quidam imponentes non suas manus et sua opera sed onera grauia, quæ digito nolunt mouere. Et magna quidem præcipientis auctoritas: magna veritas promittẽtis: sed dulcior interim collaborantis societas, charitas præuenientis, familiaritas inuitantis. Alioquin curata est sed non est sanata, quęcunqꝫ anima est quam nec præcepta nec promissa erigunt nec exempla. D

Petrus Rauennas.

Qȝ Christus grano sinapis mystice comparetur.

ℂCui simile est regnum Dei? & cui simile ęstimabo illud? Cũ dicit Cui simile est, quasi quęrentis indicat & producit affectum: Et ille solus verbum, scientię fons, dicendi flumen, qui omnium corda rigat, sensus aperit, ingenium dilatat, in inuenienda similitudine nunc labo E

rat. Sed quid inuenerit audiamus. Simile est inquit regnum cęlorum grano sinapis. In quo potentiam totam supernę dominationis includit: et illud regnum singularitate potens, ęternitate felix, diuinitate fulgens, cælo terraq; diffusum in grani sinapis coarctat angustias. Igitur si cęlestis regni maiestas oĩs ad grani sinapis similitudinem venit: quid quæritur ꝙ deꝰ ad hominem, dominus serui descendit in formam? Christus factꝰ est regnum: qui velut granum sinapis in hortum virginei corporis missus toto orbe crucis in arborem creuit. Attamen dedit fructus sui saporem, cum terit passione: vt quicquid erat letale tunc suo saporaret & cõdiret attactu. Deniq; cum adhuc granum integrum est, virtus eius habetur occulta. Apparet vero vehementissime si teratur. Ita Christus corpore teri voluit qui noluit latere virtute. Christus granum sinapis. Vnde magnitudo tota dei, tota hominis exiguitate minoratur.

Bernardus.

Qꝫ quiuis electus debeat se omnium nouissimum reputare.

14. F Cum inuitatus fueris ad nuptias &c. Si in quo statu vnumquẽq; nostrum habet deus liquido cognosceremus: nec supra nec infra secedere deberemus, veritati vtiq; acquiescentes. Nũc quia cõsilium hoc posuit tenebras latibulum suum: & sermo domini absconditus est a nobis: et nemo scit vtrum dignꝰ sit amore an odio: iustius tutiusq; iuxta veritatis cõsilium nouissimum locum nobis eligimus: de quo postmodum cũ honore superius educamur: q̃ præsumimus altiorem de quo cedere mox oporteat cum rubore. Non est periculum quantũcunq; te humilies, quantumcunq; reputes minorem q̃ sis hoc est q̃ te veritas habeat. Est autem grande malum horrendumq; periculum si vel modice plusve extollas, si vel vni in cogitatione tua te præferas, quem forte parem veritas indicat, aut etiam superiorem. Velut si per ostiũ transeas, cuius superliminare nimium bassum sit, non nocet quãtũcũq; te inclinaueris: nocet autem plurimum si vel transuersi digiti spatio plus q̃ ostii patitur mensura erexeris: Ita ĩ anima non est timenda quantalibet humiliatio. Horrenda autem nimiumq; pauenda vel minima temere præsumpta erectio. Ideo noli te homo comparare maioribus: noli minoribꝰ: noli alicui: noli vni. Qui scis o homo si vnus ille cuius vitam sceleratissimam ac singulariter fœdissimam horres, & propterea illum putas spernendum non solum præ cæteris sed etiam præ omnibus sceleratis: Quid scis inquam si melior et te & illis in se quidem futurus sit, in deo vero iam sit? Et non mediocrem, non vel penultimum, non ipsum inter nouissimos eligere nos locum voluit, sed recumbe, inquit, in nouissimo loco: vt solus scilicet omnium nouissimus sedeas: teq; nemini non dico ꝑponas sed nec comparare præsumas.

Galfridus.

Qꝫ in dilectiõe magnum maius maximum & nimium iudicatur.

¶Cum facis cõuiuiũ voca pauperes & de ac c. G
Magnum est si diligimus non merentes: maius si inutiles: maximum si ingratos: nimium si inimicos. Cum enim parum videatur esse, non tamen prauum retribuere gratiam pro gratia & diligere eos qui nos diligunt: magnum erit immeritos beneficiis præuenire. Amplius tamen & acceptius coram deo illis etiã benefacere qui nec retribuere posse videntur. Maximum vero est ĩgratos diligere nec ꝓterita quasi perdita beneficia plãgere: sed ea etiam amplioribus cumulare. Quid illud iam nisi nimium erit, diligere etiã inimicos, amplecti renitentes, beneficiis prosequi etiam persequentes?

Bernardus.

Qꝫ iuga boum emerint qui sub corporeis sensibus incuruantur.

¶Iuga boũ emi quinq; &c. Non est mirum si H
non potest venire ad nuptias, si non potest sequi agnum tot iugorum paribus oneratus. Pone miser, pone grauissimam sarcinam terrenã molem: pone illa quinq; non hominum plane sed boum iuga quæ tibi insipienter emisti. Nã si veneris ad nuptias & pulsaueris non aperietur tibi: sed respondebitur tibi deintus ꝙ non sit de bobus & asinis cæterisq; iumentis insipientibus cura deo. An non comparatum iumentis hominem quis dubitet qui iuga emerit iumentorum: nisi ꝙ ipsis iumentis stolidior & bestialior bestiis comprobatur: ꝙ iuga necessitatis eorum propria ipse subeat voluntate? Quod em̃ illis natura est, huic culpa: dum tanq̃ vnum ex his quę ratione carent sine ratione degens & ipse sub corporeis similiter sensibus inclinatur. Sed quid eum iuga boum subiisse causamur? Arguamus magis emisse. Illud enim stoliditatis miserandę: istud extremæ dęmentiæ est. Dignus est operarius mercede sua. Nam vt mercedem quis pro opere tri-

buat inauditum. Quid iuga emit & iuga boũ cui suaue iugum gratis offertur? Nam iugum Christi iugum hominis est. Siquidem et Christus homo. Nec modo gratis tribuitur, sed & copiosa his qui tulerint remuneratio est. Quid ergo pro iugo boum distrahis animam tuam: qui iugum Christi suscipiens emere poteras regnum Dei: mercari vitam: lucrifacere Christum? Nam sine iugo esse non potest homo: nimirum natus ad laborem. Denique vt cætera sileam, cum sine iugo esse non possim: quale hoc, eligere quinque potius q̃ vnum? Quis enim potest seruire quinque dominis, nedum quinque tyrannis, quinque prædonibus? Siquidem oculus meus deprædatur animam meam. An non sæpe aliud gula exigit: & ad aliud pruritus aurium vocat? Sic odoratus & tactus in diuersa trahunt hominem: forsitan & ad diuersa: dum vterque communem gestit præripere seruũ. Et trahit sua quęque voluptas. Est autem inuenire nonnullos, qui non modo quinque sed plusq̃. lv. emerit iuga nõ iam boum sed dæmonum. Contendunt ambitio & elatio. Altera nidum, altera foueam parat: volare altera iubet, repere monet altera: cum neutrum profecto sit hominis. Quis enim es tu ait hæc: quis vero ille vel ille: aut quæ domus patris eorum: vt eis in aliquo cedas: vt reuerearis eos: vt eis aliquatenus blandiaris? At bonus sermo bonum inuenit locum, ait ambitio: et interdum qui prodesse non potest, potest obesse. Dissimula primum: vinum bonum primum pone donec veniat hora. Auaritia quoque et appetitus laudis sibi inuicem aduersantur: & qđ congregat hæc, hic dispergit.

Gillebertus.

Quantæ dementiæ sit iuga boum emere qui sub vno deficit & succumbit.

I ¶Iuga boum emi quinque. Graue iugum super filios Adam a iuuentute eorum. Vere graue, qđ mulierem illam euangelicã annis. xviii. incuruauerat, ne sciret respicere sursum. Graue quippe iugum, qđ totum humanum genus in hac inclinata muliere excutere non poterat. Non poterat deponere & non desinebat apponere iniquitatem super iniquitatem, & infirmitatem super infirmitatem, & vtranque super alteram fœcunda satis sed infelici nimis fructificatione. Vis audire apponentem iugum super iugum? Audi quali se excusatione vnus de inuitatis ab euangelica subduxerat cœna. Iuga boum emi quinque. O stolida anima, tam inualida ceruice & attrito collo vnum illud portas quod tibi corrupta imposuit natiuitas, & plura comparas? Non indigeres emere quod gratis innascitur. Alia adiicis emere: et ab hoc quo premeris nec collum eximere potes. Iuga, inquis, boum emi quinque: & vnũ hoc tam graue, tã generale gratis excutere nõ potes. Nec tibi tñ pciũ suppetit vnde te redimas. Nescis q̃ graui iugo teneris, nisi sanguĩe Christi auferri nõ valet. Abũdas vt plura emas: non abundas vt ab isto te redimas. O miserę diuitiæ tuæ: satis es locuples, non vt mitiges, sed vt multiplices vicula colli tui, & compedes aggraues. Sufficiat illud iugum graue quo opprimeris: Iugum hoc si nescis quædam est delinquendi necessitas & impossibilitas resurgendi. Iugum hoc difficultas est ad bonum & ad malum auiditas. Iugum hoc et iniquitas est qua reus teneris ad supplicium, & infirmitas qua pronus traheris ad vitium. Originalia sunt tibi ista & de propaginis vitio: & tu adhuc voluntaria accumulas onera. Curiositate quinque sensuum dum te exteriores extendis in species, interiorem concupiscentiæ flammam prouocas quę nisi Christi sanguine extingui non potest. Concupiscentia cum sola est satis inardescit: exterior vero materia si accedit insanit. Geminum incommodum: naturæ corruptio, & curiositas q̃dã exterius ei⁹ irritamẽta explorãs. Duplex icõmodũ, pprius ĩpet⁹, & hostilis ĩpulsus. Duplicatũ incõmodũ, flãma cõcupiscẽtiæ, & flatus incentoris. Iuga boũ emi quinque. Bene vtique boum: quia brutas mentes curiositatis atterat labor. Iugum si optas non habes necesse comparare. Tolle super te iugum Christi, iugum gratuitum non graue, iugum leue & suaue, iugum non quod laborem infligat sed requiem comparet.

Galfridus.

Quantæ dementiæ sit cum humanus anim⁹ recalcitrat contra deum.

¶Quis rex iturus committere bellum aduersus alium regem & cætera. Temerarium bellum quod sibi humanus animus proposuerit vt diuinæ voluntati & saluti propriæ reluctetur. Sed o regem aduersus regem alterum: hominem contra Deum. O regulum aduersus regem penitus alterum: aduersus omnipotentem, inopem & infirmum. Esto tamen habet iste vel potius habere sibi K

videtur decem milia, subsidia scilicet et corporis vniuersa: vt quomodocunque vel aeris temperies vel quarumlibet status rerum & qualitas temporum varietur, non illi desit vnde ad insipientiam recalcitrans reluctetur: Quid tamen hæc decem milia facient aduersus eum qui cum viginti milibus veniet? Habet enim potestatem quasi geminam, scilicet corpus & animam perdere in gehennam. Cogitemus igitur quia non possumus cum decem milibus occurrere ei, qui cum viginti milibus veniet ad nos: nec resistere quilibet fulti corporalibus subsidiis, qui potestatem habet vitæ mortis & animæ simul & corporis. Mittamus proinde legationem humilis supplicationis: & rogemus quæ ad pacem sunt diuinæ reconciliationis. Eamus ei obuiam non bellum deinceps commissuri: sed de regno eius interrogaturi.

Quam prona sit humana malignitas alium iudicare.

L 15. Accesserunt ad Iesum publicani & peccatores vt audirent illum. Oportuerat rationalium animalium facilem esse custodiam: & sic esset si suos vellent vt oportuerat iuuare custodes. Nunc vero dum colligitur grex inquietus dispergitur. Hincinde diffugiunt alia dum alia reuocantur. Offenditur ille, dum iste placatur: dum sanatur alter, alter grauius vulneratur. Sapientes sunt homines vt faciant mala, & collata sibi intelligentiæ munera non ad fructum salutis applicant: sed ad perniciem proprię voluntatis inflectunt. Ostendit hoc nobis lectio euangelica: dum accedentibus ad dominum publicanis Pharisæi aduersus eum murmurare narrantur: & redeuntibus peccatoribus ad salutem, procul abscedere iustiores. Hæc humani peruersitas cordis: accusant dominum Pharisæi quod recipiat peccatores: & eo vsque propria peccata dissimulant, vt non modo exaggerent aliena, sed et Christum de eis insimulent, quem de suis nemo arguere præsumit. Quid autem dicerent ipsi si repelleret peccatores? Nunquid non superbum dicerent & crudelem? Sed inter hęc consideremus attentius quam sit prona ad iudicandum alios prauitas cordis humani: & hæc nobis consideratio geminum quendam fructum pariat salutarem: vt et vitium caueamus quodammodo geminum, & alienis iudiciis non plurimum moueamur. Vanus est labor, humanam quærere gratiam quod nec multum conferat: nec facile valeat obtineri. Quam salubrius et facilius placere deo quam hominibus. Ille enim non fallitur coniecturis: de suspitione non iudicat: occasiones improbas non exquirit: accusandi materiam non scrutatur.

Quantæ malitiæ sit erroneum acquiescere reuocanti.

¶Congratulamini mihi, quia inueni ouem quam perdideram. In his verbis domini euidens eruditio nostra, vt lætemur de conuersione & pœnitentia peccatorum. Et si minus forsitan eis congaudemus, vel ei qui recipit & recuperat quod amisit toto congratulemur affectu. De cętero si quis diligentius aduertat quęnam ista sit ouis & drachma: multipliciter satis dolere & tabescere poterit: et diuinam mirari dignationem, et suam concupiscere restitutionem. Angelicis enim connumerati spiritibus, et in illo tantæ gloriæ cœtu sicut euidens est ab initio sumus computati cum pastor ille centum oues, drachmas decem mulier illa dicitur habuisse. Et quis tam stupidus vt non medullitus doleat ab illo sese numero decidisse? Quod si casu aut necessitate factum fuisset dolendum quidem omnimodis quomodolibet deesse cœtui tam beato. Sed minus forsitan tabescendum tam graue damnum absque reatu proprio sustinere. Nunc autem cum ipsa sponte errauerit ouis, ipsa sese drachma perdiderit, turpior est iactura quæ per negligentiam fit. Cæterum vbi vox pastoris quærentis & reuocantis auditur, fouere latebras, diuerticula quærere, insaniæ magis est quam erroris. Quærebat qui dicebat. Adam vbi es? Non enim inuenerat vbi posuerat: non in grege in quo annumerauerat. Quid absconderis? Quid declinas? Abundant in his pascuis noxia gramina, lutum, vepres, & ferę pessimę. Erranti tibi nil periculi deest, & non habes gratiam reuocantem. Quid illum pateris dum inclamat laborare, & raucas fieri fauces eius dum vtique quæritat, infigi in limo profundi, affligi carceribus, sentibus lacerari? Quid matronam nobilem exigua drachma fœdari puluere patit dum euertit domum & vniuersa perlustrat? Denique quid tardamus angelicis illis spiritibus noua inferre gaudia petentibus? Exiliamus ad illos pii pastoris humeros, & illis nos diuinæ clementiæ manibus offeramus, qui se nobis pastorem sollicitudine, affectione exhibet mulierem: vt reuocemur ad numerum tantum vnde ex M

cidamus.

Gulielmus de Call.

Qꝫ gementes pro peccatis ſpiritum accipiant in columba.

N ℭGaudium eſt in cælis ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Felix anima quæ lauans per ſingulas noctes.i.per ſingula peccata, lectū ſuum lachrymis ſuis cum ꝓpheta, vel cū Anna flens largiter,baptiſmum pœnitentiæ ſalutaris in oratione frequenter inueniet,in columba ſpiritū accipiens:qa cū ſimplicibꝰ ſermones eiꝰ vocē illam dominicæ cōmendationis ſuam faciēs,Hic eſt filius meus dilectus, ipſum audite.Credite mihi fratres. Gaudium eſt in cælis ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Et huiuſmodi filio qui filio virginis vagienti vagitu puerili, pueriliter & ſimpliciter alludit, gaudent angeli & collaudant filium Dei.

Bernardus.

Qꝫ quatuor ſtatus conuerſionem noſtram ſoleant præuenire.

O ℭErat hō qui habebat duos filios &c. Quatuor ſunt ſtatus qui præueniunt cōuerſionem noſtram. Vnus ſub nobis ipſis. Tres ſub principe mundi huius. Eſt enim anima ſub ſeipſa cum propriam ſequitur voluntatem libertate gaudens pernicioſa.Hic eſt filius ille prodigus qui portionem paternæ ſubſtantiæ quę ſe contingebat accepit, ingenium ſcilicet et memoriam,vires corporis, cæteraqꝫ ſimilia bona naturæ:quibus non ad dei ſed ad ſuam vteretur voluntatem: eſſetqꝫ tanq̄ ſine deo in hoc ſeculo.Eſt autem iterum homo ſub ſe,cum proprię ſatiſfaciens voluntati nondum tamen poſſidetur a vitiis & peccatis: quia qui facit peccatum iam non ſuiipſius eſt ſeruus ſed peccati. Iā tunc ergo proficiſcitur in regionem longinquam, qui prius quidem ſeparatꝰ erat,ſed necdum elongatus a patre.Accepta qdē portione ſubſtantiæ factus eſt ſui iuris.Et q̄uis receſſerit ab actore, proximus tamen fuit q̄diu ab opere nō receſſit.Et hoc fit dum licita quidem ſed nō expedientia ꝓ ſua ſequit̄ voluntate.At poſtq̄ receſſerit et a ſeipo,ſolus & declinans in peccatum,tunc iam in longiſſimam vere proficiſcit̄ regionem. Quoniā ab eo qui ſumme & ſingulariter eſt, nihil longius eo qđ nullo modo eſt:nihilqꝫ remotum magis ab eo & ꝑ quem & in quo ſunt omnia,q̄ peccatum qđ nihil eſt inter oīa.Porro iuſtum eſt vt fugitiuum patris filium alter ſibi vſurpet in ſeruum. Vnde et profectus in regionem longinquam vni ciuium legitur adhæſiſſe, vni ſcilicet ex malignis ſpiritibus: qui pro eo ꝙ obſtinatione irremiſſibili peccauerūt,& in affectū malitiæ trāſierūt:iā non ſunt hoſpites & aduenę:ſed ciues & domeſtici peccati. Quid eſt autem ꝙ ei dicitur adheſiſſe: niſi ꝙ factus eſt ſubditus illi? Deniqꝫ quemadmodū adhęſerit, ſequentia manifeſtant. Sic enim habes. Adhęſit vni ciuium regionis illius:& miſit eum in villam paſcere porcos. Et nota ꝙ famis neceſſitate compulſus ciui maligno dicitur adhæſiſſe: ſicut et Iſrael tempore famis deſcendiſſe legitur in Aegyptum.Periculoſa plane & pernicioſa fames quæ liberos miſerę addicat ſeruituti,ſubiiciat operibus luti & lateris,porcis aſſociet, immo ſeruos faciat eſſe porcorum. Porro vnde huic egeſtas tanta,niſi ex eo ꝙ legitur diſſipaſſe eū bona ſua cum meretricibus viuendo luxurioſe? Meretrices iſtæ carnis ſunt concupiſcentiæ cum quibus luxurioſe viuēdo diſſipat bona naturæ,qui eis abutitur ad volūtatem.Huic egeſtas pernicioſa ſuccedit:eo ꝙ non ſatietur oculus viſu,nec auris auditu impleatur.Mittitur ergo paſcere porcos, id eſt corporeos ſenſus qui volutabro luti et ſpurcitiis oblectātur. Hi ſunt porci quos eiecti ab homine maligni ſpiritus intrant.Eiectum enim a rationali noſtro peccatū,hoc eſt a mēte,ſenſibꝰ corporis hęret: Apoſtolo teſte,ꝙ mente conſentiat legi Dei, carne vero legi peccati quæ eſt in membris noſtris.Et alibi.Scio ꝙ non eſt in me,id eſt in corpore meo,bonum.Sed quid agendum eſt cum ſic eiecti ab hominibus porcos inhabitant ſpurci ſpūs, niſi quęrenda remedia lachrymarum & currendum ad aquas,quarum abundantia male viuida radix peccati ſuffocetur. Qꝫuis hæc omnimoda extinctio peccati in fine potiꝰ ſit expectanda & expetenda.

Qꝫ tripliciter ſeruimus principi tenebrarum.

ℭTripliciter autem mihi videntur homines P eſſe ſub principe tenebrarum.Primum nec nolentes nec volentes.Sicut hi qui necdum habent voluntatis vſum, ſunt tamen vaſa iræ propter originale peccatum, donec per ſacramentum baptiſmatis liberentur. Secundo modo volentes:cum iam voluntarie peccant. Tertio mō nolentes:cum iam reſipiſcere vellent niſi ꝙ peccati cōſuetudie miſerabilit̄ obligati iuſto dei iudicio q ī ſordibꝰ ſūt ſordeſcāt adhuc.

In quo tertio gradu laborare videtur prodigꝰ ille filius,& vere prodigus nimis,qui non modo dissipauerat sua , sed et semetipsum subiecerat miseræ seruituti . Infelix venundatus sub peccato cum ad se reuersus dixit. Quanti mercenarii in domo patris mei abundant &c.Si quis autem expertus in semetipso facile credo i his verbis animum miserabilem recognoscet.Quis enim peccati consuetudine obligatus non se felicem reputaret si datum esset tanq̃ vnum ex his quos videt in seculo tepidos,viuentes tamen sine crimine,minime licet quęrentes quæ sursum sunt,sed quæ super terram! Quanti, inquit, mercenarii in domo patris mei abundant panibus.i.consolantur innocentia sua,& fruunť ꝓpriæ cõsciẽtię suę bono. Ego aũt hic fame pereo.i.insatiabilibꝰ crucior desideriis peccatorũ. Põt tamen intelligi ꝙ nõ fame nec siti aquæ,sed diuini verbi sese perhibeat laborasse.Et hoc dixerim non ꝙ ita sit,sed ꝙ ita sentiat miser humiliatꝰ sub peccato. Neq; enim gloriantur testimonio conscientię quorum mercenaria intentio est. Sed peccator sanctissimum reputat quacunq; de causa alterum videat innocentem.Fac me inquit tanq̃ vnum de mercenariis tuis.Et hic est status quo sub deo incipiunt esse homines,qui tanq̃ mercenarii sub patrefamilias viuunt. Hi sunt quos in seculo videmus aut nullo aut exiguo desiderio æternorum velut sub mercede seruire deo & ab eo sola terrena quęrere quę desiderant.

Gulielmus de Call.

Quantum nobis contulit deus noster.

Q ¶Da mihi portionẽ substãtię &c.Quis vnicꝰ ꝓdigus inuenitur sicut ille vnigenitus patris qui portionem corporis scilicet & animæ quæ contingebat eum,& patrimonium(si dici debeat) quod a matre cõtraxit dissipauit atq; cõsumpsit cum meretricibus,id est cum peccatoribus & publicanis non luxuriose sed laboriose viuendo! Filius ille iunior euangelicus accepta famis iniuria defecit impatiens laboris , & in miseriis non subsistens: hic in fame cucurrit & siti euiscerans semetipsum & omnem p̃ciosam margaritam porcis spargens: qui precium eius repellere cogitabant . Effudit enim de spiritu suo super omnem carnem postq̃ remeauit ad patrem,nescio an carne, an spiritu magis prodigus,vt quos caro saturauerat, spiritus inebriaret.

Galfridus.

Quibus diebus a domino recedatur.

R ¶Adolescens filius abiit in regionem longinquam.Non est localis elongatio ista:siquidem non est locus vbi non sit deus:sed per noxiam dissimulationem in longinquam deuenimus regionem.Cum enim nullus vnq̃ vel tenuissimus motus a ratione quantulumcunq; extraneus diuinam possit attingere mẽtem,qđ omino nefas est suspicari: factus homo ad eius similitudinẽ ei tñ in eadẽ imꝑturbabilitate non potuit adæquari. Pax enim dei non modo humanum omnem vsum superat , sed etiam sensum : vt sicut est a nemine prorsus intelligi nedum valeat obtineri . Cæterum hoc in homine decuit & adhuc decet ex priuilegio diuinæ similitudinis inueniri vt motus omnis et irrationabilis appetitus ad arbitrium rationis comprimi debeat & compesci.Cum enim diuina voluntas sit ratio humana,debet dirigi rationis arbitrio:alioquin si post concupiscẽtias suas homo ierit:& more pecudum gulam irã,rixam,luxuriam sequutꝰ fuerit:iam a Deo peccãdo recessit. Hinc iam longe abiit si remedium pœnitentiæ fugerit.Longius quoq; si in obliuionem & ignorantiam venerit veritatis. Amplius autem si eãdem veritatem & iustitiam ne agnitam quidem dilexerit. Qꝫ vero pessime adhuc fugiens elongatur si æternam deserit concupiscere vitã si cœperit nõ expauescere nec gehennam:si propriam postremo diligere culpam! Hoc enim est ꝓfundum malorum quo deueniens impius iam contemnit.Grauis quidem septenarius & nimis longe factus est a Deo qui talibus iam dictis septem per contagia morũ & abrupta corruit vitiorum. Quid tamen credimus! Poterit ne eiusmodi anima de profundis clamare & leuare vltra ceruicẽ vt aspiciens alonge videat dei potentiam venientem! Veniet enim & subueniet diuina potentia faciens quod non valet humana:si quidem tam longe positus ad deum respexerit & ierit obuiam ei.

Petrus Rauennas.

De filio Prodigo.

¶Iunior filius in se reuersus dixit.Quãti mercenarii i domo patris mei ab.pa.Ego aũt hic fame pereo. Surgam & ibo ad patrẽ meũ &c. In se reuersus ẽ.In se ante redit vt redeat ad patrem:qui a se ante recesserat cum recessit a patre.A se migrat & ab homine totus transit in bestiam,paternæ pietatis immemor,gratiæ genitoris oblitus . Quanti mercenarii in domo p̃ris mei &c.Ego a.h.f.p.Fames reuocat quẽ saturitas expulerat . Fames illi patrem dedit sapere,cui copia tulerat genitorem sentire. Et si S

tantum præstitit vel inuita fames, probate qd voluntarium possit conferre ieiunium. Onera tus venter ad vitia cor deponit: premit mentē ne supernam valeat pietatem sentire. Corpus inquit qđ cor. &c. Surgam & ibo ad patrem meum. Iacebat qui dicit: Surgam. Intellexit lapsum: sensit ruinam: iacere se turpis luxuriæ respexit in lubrico. Et ideo exclamat. Surgam & ibo ad patrem meum. Qua spe? qua fiducia? qua cōscientia? Qua spe? illa qua pater est. Ego perdidi qđ erat filii: ille qđ patris est non amisit. Apud patrem non intercedit extraneus: intus est in patris pectore ipse qui interuenit & exorat affectus. Vrgentur patris viscera iterū filium per veniam genitura. Surgens venit ad pa. s. Cum alonge esset. Quomodo lōge est iste qui venit? Quia nondum peruenit iste qui venit. Venit ad pœnitentiam: sed nondum peruenit ad gratiam pristini. Venit ad domū patris: sed nondum peruenit ad gloriam vel habitus vel honoris.

T ¶Cum alonge esset videt eum pater suus. Pater vidit illum, vt ille patrem posset attendere. Patris visus, filii venientis illustrauit aspectum: vt tota fugaretur obscuritas quæ circūfusa fuerat de reatu. Non sunt tales tenebræ noctis quales illæ sunt quæ de confusione veniunt peccatorum. Vidit illum alonge, & misericordia motus est. Mouetur misericordia q loco demoueri non pōt. Accurrit non progressu corporis sed pietatis affectu. Cecidit super collū eius, vt erigeret sic iacentem. Cecidit super col. ei⁹: vt amoris onere on⁹ tolleret peccatorum. Cecidit sup c. eius: & osculatus ē eū. Sic pater iudicat, sic emendat, sic peccanti filio dat oscula non flagella. Delicta vis amoris non videt. Et ideo pater peccata filii redemit osculo, clausit amplexu, ne nudaret pater filii crimina, p̄r filiū ne fœdaret. Pater sic curat filii vulnera ne cicatricē filio nęu've relinquat. Et accurrit & cecidit sup col. e. & osculatus est eū. Rogo qs hic desperatiōis loc⁹? q̄ hic excusatiōis occasio? hic simulatio quæ timoris? Nisi forte timeť occursus: terret osculum: turbat amplexus: & cape ad vindictā nō ad recipe veniā pater creditur cum filium trahit manibus, claudit gremio, ligat lacertis. Sed hanc cogitationem debellatricem vitæ, salutis inimicam, auferunt q̄ sequuntur. Dixit autem pater ad seruos suos. Cito profer. &c. vsq; Perierat & inuentus est His auditis adhuc moramur? adhuc non currimus ad patrem? Cito profer. stolam primam & anulum. Sustinuit filii crimina q non sustinuit nuditatem. Hic est ꝙ a seruis ante voluit vestiri filiū q̄ videri: vt soli p̄ri nota eēt nuditas: quia pater solus nuditatem filii videre nō potest. Cito profer. stolam primam. Non dixit: Vnde venis? Vbi fuisti? Vbi sunt quæ tulisti? Quare tantam gloriam tanta turpitudine cōmutasti? Sed cito profer. stolam primam &c. Videtis quia delicta nō videt vis amoris. Tardam misericordiam pater nescit. Delicta q discutit prodit. Et date anulum in manu eius. Paterna pietas contenta non est innocentiam reparare solam nisi pristinum restituat & honorem. Et calceamenta in pedibus eius. Q̄z pauper rediit q diues abscesserat. de tota p̄ris substātia calceamēta in pedib⁹ nō reportat. Date calceamēta in pedib⁹, ne vel ī pede remaneret enormitas nuditatis: vt calceat⁹ anterioris vitæ rediret ad cursum. Et adducite vitulum saginatum. Cōmunis vitulus nō sufficit nisi primus. Vitulus pinguis testať paternę pinguedinem charitatis. Erat filius eius senior in agro. ¶Erat in agro terrā percolēs, se desertans. duritiam soluit cespitis, cordis prædurat affectū sentes eradicat & gramina, stimulos inuidiæ non euellit. Sic in segete cupiditatis fructū zeli colligit & liuoris. Audiuit inquit, symphoniam & choros. Inuidum fugat symphonia pietatis. O zeli timor. Duos non capit dom⁹ ampla germanos. Et quid mirum est? fecit hæc inuidia. Fecit vt mundi tota duobus esset angusta fratribus latitudo.

Gillebertus.

Q̄z multis indulgeat dominus quibus tamen delectationis suę copiam non indulget.

¶Surgam & vadam ad patrem meum. Surgendum est ei qui in montana vult cum Maria conscendere. Prudenter ait Surgam: iturus ad eum qui in cælis est patrem: sed nimis exilem & macilentam spem reposuerat in sinu suo, mercenariam conditionem patrem rogaturus. Modeste quidem pro meritis: sed de paternę miserationis copia humiliter nimis & iniuriose sentiēs: vere famelici dans in hoc animi indicium & inedia confecti. Dicam inquit ei. P̄r fac me sicut vnum de mercenariis tuis. Nō enim poterat ieiunam & macram spem ad maiora porrigere. Surgam, inquit, & vadā ad patrem meum. Iste de quęrendo nil mouetur patre, tm̄ de flectēdo sollicitus: quæ autem sponsa est certa de gratia, postulat præsentiam tm̄. Surgā, inquit, & cir. ciui. p v. & pl. q. q. d. a. m. inuentionē sufficere reputās. Vide si non in p̄senti hæc possit obseruari distinctio qm̄ patris exposita est & parata cunctis indulgentia: deliciæ vero fugaces & reconditę & gaudentes latibulis. Ideo ille dicit, Vadā. Illa vero, Quærā. V

Deniqꝫ & pater occurrit pœnitenti. Sſponſus ſe ſubducit diligēti. Miſericordia eñ ſui profuſior eſt: delectatio parcior.

Vverricus. de prodigo filio.

X ℂCū adhuc lōge eſſet vidit illū pater & mi.m. eſt: & ac.ce.ſu.col.e.& oſc.eſt e. Quantum hæc verba ſonare videntur, tardius videbatur patri filio veniā dediſſe, q̄ illi accepiſſe. Sic feſtinabat abſoluere reum a tormento cōſciētiæ ſuæ quaſi plus cruciaret miſericordem cōpaſſio miſeri q̄ ipm miſerū paſſio ſui. Neqꝫ hoc dicim⁹ ꝙ in natura incōmutabili humanos ponamus affectus: ſed vt ī amorē illius ſummę bonitatis noſter affect⁹ dulceſcat: dū ipam plus nos amare q̄ ipi nos amemus ex ſilitudine diſcim⁹ hūana. Vide aūt quō vbi abūdauit delictū ſupabūdauit gr̄a. Reus vix ſperare poterat veniā: Iudex immo nō iā iudex: ſed aduocat⁹ cumulat gr̄am Cito ingt ꝓferte ſtolā primā &c. Verū vt hæc oīa ꝑteream. ſ. ſtolā primā. i. ſanctificationē ſpūs q̄ baptizatus induit, & pœnitēs reinduit: Anulū fidei quo ſubarrat: Calceamēta qbus ad calcāda ſerpētū venena munit, vel ad euāgelizādū ꝑparat: Vitulū ſaginatū q ei in altari immolat Feſtiua illa gaudia q̄ ꝑ recepto indicta filio toto celebrant cœlo: Vt hęc iquā oīa taceam⁹ & doctoribus tractanda ſeruemus: amplexus ille & oſculū pietatis paternæ qd nō habet gratiæ & dulcedinis? qd nō feliciſſimi gaudii? qd non ſanctiſſimę voluptatis? Cecidit ingt ſuper col.e. & oſculatus eſt eū. Cū ſic ſup eū affectabat qd agebat amplectēs & oſculans niſi illū ſibi vel ſe ipm illi īſinuabat ſe illi īſpirabat: vt adhærēdo ſibi vnus ſecū fieret ſpūs: ſicut adhærēdo meretricibus vnū cū eis corpus fuerat effect⁹? Pater erat illi: ſummæ mīæ viſcera ſuæ miſerationis nō claudere miſeris, in ipa ſua viſcera eos trahit ſuiſqꝫ inſerit mēbris. Qꝫ ſi tāta eſt gr̄a pœnitētiū q̄ erit gl̄ia regnātiū? Si iſta ſunt ſolatia miſerorū q̄ erūt gaudia beatorū? Et q hoc ꝓrogat in via qd ſeruat in patria? Vtiqꝫ qđ in cor hoīs nō aſcēdit: vt ei ſimiles ſimus & ſit de⁹ oīa in oībus. Iā vero tu beate peccator: licet nō ideo beatus: qa peccator: ſed qa pœnitēs de pc̄ō: qd tibi rogo animi erat inter amplexus patris & oſcula cū ꝓpe deſperatū refouebat? cū cor mūdū tibi innouās ſalutaris ſui lętitiā refundebat Et quō ingt ſermo explicabit qđ mēs nō capit? Inenarrabiles gemit⁹ & īexplicabiles ſūt affect⁹ quos de īcōphēſibili velut īpregnat⁹ ꝑturit animus. Anguſtū eſt eis cor hūanū: vñ & ſciſſum effundit ſeipm: & ardorē quē cōcipit: ſed non capit, quibus poteſt modis lachrymis gemitus ſuſpiriis euaporat ac digerit. Nūc quoqꝫ ad te reuerſus, cū hinc abūdātiā delicti tui illinc ſup abundātiā gratiæ penſas: quid tibi parit cogitatio tua? Quid inquit? Intolerabilis in meditatione mea exardeſcit ignis, illinc dolore & pudore, hinc gaudio & amore. Nō me hoīem putarē: ſed lapidē: ſi ita cordis duri exiſterē: vt me ipm non dolerē vel erubeſcerē: vel ita nequam & ingrati: vt nō totus in gaudium vel amorē illius patris liquefierē. Cuſtodi igit̄ o felix peccator, cuſtodi ſollicite ac vigilanter hūc ſpiritum tuū, hūc iuſtiſſimū humilitatis ac pietatis affectum: quo ſemp ita de te ſentias in humilitate: de dn̄o in bonitate: illud ſemp memoriter retinens. Pater iam nō ſum dignus &c. Nihil eñ ita patrem promeretur ſicut huiuſmodi vocis affectus. Nec melius te filiū facies dignum, q̄ ſi ſemper confitearis indignum.

De laude humilitatis.

ℂO felix humilitas pœnitētiū, O beata ſpes cōfitētiū, q̄ potēs es apud oīpotētē, q̄ facile vincis inuincibilē, q̄ cito tremēdū iudicē conuertis in piiſſimū patrē. Deniqꝫ humilitas nō ſolū peccatores iuſtificat: ſed etiā iuſtos conſummat. Ipſa ſiquidē eſt oīm virtutū maxima: cū tñ virtutē eſſe ſe neſciat. Ipſa fere oīm radix, & ſeminariū fomes & incētiuū. Ipſa cumulus & faſtigium, & cuſtodia, & diſciplina. Ab ipa incipiūt: ꝑ ipſam proficiunt: in ipſa cōſummant̄: ꝑ ipſam cōſeruantur. Cūqꝫ oībus vt virtutes ſint tribuat, ſi qua earū defuerit, ipſa alterius defectum perficiens diſpendium illius de ſe compenſat. Y

Gillebertus. Cum q̄ta pietatis familia pater occurrat filio reuertenti.

ℂCū adhuc lōge eēt vidit illū pater ſ. &c. Mēs ſapiētis, vt ait beatus Ambroſius, hoſpitalis debet eſſe. Mens eñ hoſpitalitatis officio fungit̄ cum delinquentiū fratrū culpis compatit̄. Habet hæc domus miniſtros ſuos qui hoſpitibus ſeruiant. Pulſanti eñ ianuam peregrino charitas aperit: intrantem hilaritas recipit: receptū affabilitas detinet: eſurientem collatio paſcit feſſo hūilitas ſeruit. Hęc hoſpiti debent̄: hæc reuertenti filio pater exſoluit. Alonge eñ veniētem videt: occurrit: amplectit̄: occidit vitulū ſaginatū: ordinat chorū: ſymphoniā tangit. Sic & ſpūaliū patrū pietas delinquentē diſcipulū cum per pœnitentiam redierit, longe venientē videt cōpatiendo: occurrit indulgendo: amplectitur ſibi familiarem faciēdo: occidit vitulum ſaginatū mortificationē ꝑdicando: Symphoniā tangit morū concordiā & vnitatē edocendo. Inuitat igit̄ pietas deſperantē: īuitū charitas trahit: iratū mīa pacificat: hilaritas ſecurū reddit affabilitas familiarē: familiaritas ſecretū aperit Apertio ſecretorū amicitiā ſeruat. Morū concordia facit amicum proximo: humilitas Deo. Z

Sed dum hæc fiunt timeo ne frater ille qui foris erat superueniat & dicat. Pater tot annis seruio tibi &c. Reuera ille dicit esse extra domum cōpassionis q nescit beneficiū cōsolationis: q tā tū nouit increpare nō obsecrare. Sic tū tēperanda est mīa regentis, ne īpunita remaneat culpa delinquētis. Sic qnq; spūales patres quosdā recipiunt quos fratres despiciūt: domū cōpassionis intrare dedignant: & q fratribus compati debuerūt crudeliores plātis fiūt. Ouē pditā Christus ad caulas violēta manu nō reduxit: sed humeris ppriis impositam reportauit. Sed & angeli super vno pctōre pœnitentiā agente gaudent. Quid igit? Cōcordāt angelus & creator dū cōuertit peccator: & frater fratri dedignat cōpati cū pater spiritualis misericorditer ignoscit filio delinquenti.

Galfridus.

Explanatio lectionis de villico.

16. A Homo quidā erat diues q habebat villicum &c. Diues erat q dixit & facta sunt oīa. Diues: qa meū est inquit aurum & argentū. Immo vilissimū eius marsupiū ęreā tātū monetā hñs psens seculū est: qđ expositū ē etiā seruis & inimicis. Oīno aūt incōparabiles eiusmōi opibus diuitiæ spūales & indeficiētes thesauri. Villa est vita nostra: & dū terrenis actibus occupamur, in rure degimus nō in ciuitate. Nec te dñm æstimes huius villæ: sed villicū: nō possessorē: sed custodē. Cōmissa est rationi tuę, fidei tuę, ex quo puenisti ad ānos discretionis & dimissus es in manu cōsilii tui. Noli igit esse securus. Veniet aliqñ dñs villæ & a suo exiget villico rōnē. Caue igit ne diuersis interim seruias vitiis: ne vel cogitationes habeas dissipatas. Alioqn dicet tibi deus. Quid hoc audio de te? Redde rōnē villicationis tuę. Misericors dñs futurū nobis iudiciū nō occultat. Bona dñi dissipās villic⁹ rōnē reddet: pdet villicationē. Sed quā rōnē reddet hō vl de verbo ocioso qđ sine rōne platū ē? Felix quē sua ī eiusmōi articulo cōsciētia cōsolat: q non dissimulauerit interim de cōmissis suis purā facere cōfessionē suscipere paternā correptionē: dignā exhibere satisfactionē. Et ait seruus intra se. Quid faciā? qa dñs meus auferat a me villicationē. Nūc primū dñm recognoscit. Dñs est: licet ei qđ vult facere: resistēdi nulla facultas. Amissa aūt villicatione nihil post mortē aget deinceps hō p arbitrio suo: nec pmerēdi tēpus erit: nec īpetrandi nec operādi facultas: nec vtilitas supplicādi. Fodere ait nō valeo: vt in agro actionis thesaurū salutis inueniā. Mēdicare erubesco: ne audiā. Ite potius ad vendentes. Igit ne erubescas interim dū adhuc vtilis est mēdicatio: ne pigriteris dū fodere vales. Scio inquit qd faciam: vt cū amotus fuero a villicatione recipiant me in domos suas. Vtinā saperes & intelligeres ac nouissima puideres. Ad hoc eñ misericors iudex irā minat vt ignoscat: ad hoc arcū tetēdit vt parcat. Multos īuenire est ī villa nostra debitores ipsi⁹ sed duo sūt pcipui: p quos ego obediētiā & pœnitentiam arbitror designari. Debet obedientia mādatorū executionē: debet pœnitētia pro cōmissis satisfactionē. Cęterū obediētia nostra qcqd agat si charitatē nō habet nihil ē, de ea nāq; dicit, q cētū cados olei debeat: perfectā. s. iocunditatē, q̄ sola trāsit ad dexterā, ex hac vita. s. ad futurā: qñ fides cessabit & sciētia destruet. Scribe ingt quinqginta. Hic nūerus ad septies septē solā adiicit vnitatē. Qui aūt sunt septies septē nisi vniuersaliter oēs? Hæc sunt vasa nō pauca in q̄ pcipit Heliseus oleum mitti sine vlla exceptione: cū oībus hoībus qđ ex nobis est pacē haberi: qbuscūq; poterim⁹ beniuolētiā gfam & misericordiā exhiberi. Sit etiā vnitas cū septenario: vt ad vnū oīa colligat: vnā requirat. Scribe ingt quinquaginta. q̄si dicat, habe hanc charitatē & fac qcqd vis. Sufficit hoc obediētię: qa hoc ē mādatū maximū. Pœnitētia triticū deb3. i. cōtritionē: & cētū choros. i. pfectionē. Quid autē est Scribe octoginta? Firmiter tene: qcqd in hac vita minus feceris, exigēdū grauiter in futura. Hæc est octogesima qua purificat mulier q̄ fœminā parit. Et octoginta cōcubinę q̄ post filias Sion. i. virtutes angelicas, & sexagita reginas. i. pfectas aīas masculū pariētes, Reginā vnicā laudāt feliciter ascēdētem. Nā adolescētulę q̄ oīno nō pariūt, a nūero & laudibus excludunt. Q; vtiliter sese instituit ad obediētiā q scribere admonet quinqginta. Sed & vehemēter accendit ad pœnitētiā si icessanter ei rō suggerit, Scribe octoginta: vt studeat magis magna redimere paruo pcio: qa nō erit huic similis illa purgatio Sic laudat villicus inigtatis: & prudētiores iueniunt filii hui⁹ seculi ī gñatiōe. i. cōuersiōe sua filiis lucis: videlicet pctōres q pœnitētia īdigēt.

De Lazaro & diuite.

¶ Homo qdā erat diues & induebat purpura & bysso &c. Nolite ait dñs iudicare scdm faciē: sed iustū iudiciū iudicate. Quis eñ nrm hodie si videret hic diuitē purpuratū & illinc Lazarū hulcerosum, nō magis alterū beatificaret, nō alteri poti⁹ inuideret? Interroget qsq; cōsciētiā suā & post euāgelici testimonii certissimā omnibus veritatē: si illū sic procedentē, istū videat sic iacentē, cui malit similis fieri: cui⁹ sortē sibi potius cupiat e duob⁹. Oēs in sinu Abrahę foueri cū Lazaro mag[optam⁹ q̄ in illis gehēnalib⁹ flāmis cū diuite sepeliri. Et væ miseris: nolumus B

ire quo volum⁹ puenire. Sed & vix aliqs quē nō libeat ire quo puenire nemo quē libeat. Sciētes & prudētes in illā quā edimus & timemus flāmā mittimus manus, mittimus linguas, mittimus corpora simul & aīas in gehennā: dum prę sentia magis attēdimus q̄ futura. Lazarus iste mēdicus plenus hulceribus iacēs ad diuitis ianuā & terrenę facultat(is) & corporeę inops sanitatis: nec vilis saltē tugurii habitaculo tegebaẗ Ad hęc aūt & escę desiderio & eiusdē affligebatur inopia: & hūano destitutus solatio sic iacebat vt nō esset q eius non dico tergeret hulcera vel curaret: sed q saltē canes abigeret. Felix tū quicqd sensus renūciet, q̄libet visus horreat & carnalis reluctet affectus. Vero qdē iudicio vere felix. Contigit em̄ vt moreret & portaret ab angelis in sinū Abrahæ. Mortuus est aūt diues & sepultus est in inferno. Videbat ad dexterā dñi stare dū viueret: sed moriēs statim inuētus est ad sinistrā. Videbat & paup posit⁹ ad sinistrā dū multipliciter affligeret. Sed ad dexterā factus est dū in sinū Abrahę portaret. Sic cācellauit manus patriarcha Iacob dū filios Ioseph bñdiceret. Itaq̧ illi ponunt ad dexteram q inter cęteros iterim obtinēt pricipatū, q in hac vita pualēt & psperant. Ad sinistrā vero qui in loco recūbūt nouissimo. Erit autē cū manibus cācellatis incipiēt & qui bona recipiūt cruciari & cōsolari similiter qui mala.

Petrus Rauennas. de diuite & Lazaro.

C ¶Homo qdā erat diues & induebaẗ &c. Vsq̧ Sepultus est in inferno. En fratres q̄ rerū lamētāda mutatio. Pauperē portāt angeli: diuitē deglutit īfernus. Quare ergo sic exequiarū pōpa mentit? In obsequiū diuitis migrat tota ciuitas cū fun⁹ effert. Pauper vadit solus. Pauperē portat duorū miseratio baiulorū: nec quatuor vt mortuo: sed duo sub vno vecte quasi proiiciēdo oneri portitores addicunt īuiti. Merito mox ei officia deputant angelica: cui tā crudeliter negata sunt ipsa extrema humanitatis. Funus diuitis antecedit lugubris turba seruorum. Feretrū pauperis pcedit angelorū psallētiū multitudo. Sequit. Et portaret ab angelis ī sinu Abrahę Sed cur Abrahā sic ambit pauperē, diuitē sic refugit, & refutat? Nōne & ipe diues fuit? Reuera diues fuit, sꝫ pauperi nō sibi: & opes nō habere, sed erogare gestiuit: magisq̧ in sinu pauperis, q̄ in horreis recōdere suas studuit facultates. Sicut toto vitæ eius ordine perdoceẗ. Extorris patria, domus nescius, ipse & dom⁹ oīm fuit & patria: sciens se nō incubatorē: sed dispēsatorē diuinę positū largitatis. Et de eius hospitalitate qd dicā: cū ipm deū ei⁹ humanitas ad se inuitauit & cōpulit hospitari? Vnde & nūc parū se beatū credidit si in ipsa superna gloria ab hospitalitatis pio cessaret officio: & solus donis frueret diuinis: q hic humana bona crudelem se credidit si vnq̄ cuiq̄ negaret. At iste diues immo diuitiarū captiuus & ipsis cēsibus cōpedit⁹, in quo pietatis totus vtiq̧ & visus defecerat & auditus, nō iā personam nō pauperē sed ipsam mīam despicit. Ad ianuā suā Lazaro sic iacente purpura bysso epulis blandis ferrea viscera crudelis aīo nutriebat. q̄ deus humanæ salutis auidus inquisitor emollire cupiēs nō tā Lazarū q̄ ipm pietatis cōflatoriū eius piecit ad ianuā. Conflatoriū dixi propter ferrea viscera. Census aūt magis ac magis diuiti adaugeẗ: sed ipse adamāte durior. qcqd deus pauperis propter alimoniam cumulabat in cēsum, ille aut effundebat turpiter, aut crudeliter reponebat Itē vt nō taceret, vt clamaret, fames pauperi adaugeẗ. Cupiēs inqt saturari de micis &c. At diues variis crapulatus ferculis īdigeriā suā ructabat ad coelū, ne vocē pauperis æstuātis audiret. Itē deus qa obturatis aurib⁹ vnius oris nil erat vox clamātis, ad aperiēdū cor diuitis totū corpus pauperis vulnerib⁹ aperit: vt ī admonēdū diuitē tot essent paupis ora quot vulnera. Soluunt viscera, hulcera pducunt, sanies effunditur, & tota pauperis caro componit in scena pietat(is): vt quē vox esuriētis nō moueret, vel suspiria, dolores, gemitus, tota ærūnarū cōgeries cōmoueret. Sed diues superbo oculo & insatiabili corde hęc oīa & audire, & videre, & sentire contēnit. Sed & canes veniebāt & lingebāt hulcera eius. Nouo mō humanitatis ordo mutaẗ diues pauperē nec cadētibus de mēsa micis pascit: & Lazarus pauper qa alias nō habebat etiā de carnibus suis canibus humanus extitit. Verū illi nō ad morsum dētes: sed ad obsequium linguas sic pducūt vt ī modū spōgię nō vexēt vulnera: sed detergant. Diues in canibus tuis famē pietas vicit: in te impietatē saturitas non euicit. Pater Abrahā miserere mei. Bene diceres si Lazarus in sinu residēs ipm pectus iudicis nō teneret. Gratis rogat iudicē quē sic innocēs cōsessor accusat. Mitte Lazarū. Quo? Ad infernū de gremio patris, de solio sublimi ad profundissimū chaos, ad tormētorum stridorē de sancta quiete, & de tāto silētio beatorū. Et mitte Lazarū. Vt video qđ agit diues nō ē nouelli doloris: sed liuoris antiqui, & zelo magis incenditur q̄ gehēna. Est graue malis, est illis incēdiū nō ferēdū, quos aliquādo habuere cōtēptui videre felices. Quia crucior in hac flāma. Quid ē diues? Ab ęstu byssus nō defendit? Purpura nō resistit inferno? Vt itingat extremū digiti sui ī aquā. Puto diues φ & aquam pauperi tu negasti. Vt intingat extremitatē digiti sui in aquā. Ergo iuxta te est aqua. Et si iuxta est, quare de

proximo nō pſumis? Quare? Quia vinctæ ſunt manus meę. Merito diues, qa ſolutis in debilitatē Lazari manibus ſubuenire tēpſiſti. Debet hō debilib⁹ ſua mēbra ptiri: q̄ Iob nō dare: ſed reddere ſe dicebat. Ego inquit oculus fui cęcis &c.

Bernardus. Qꝫ eos qui in pſenti bona ſua receperint, æternus maneat cruciat⁹.

D ℂMemēto fili quia recepiſti bona &c. Inuenire eſt multos qui dicāt. Quid peccamus? Bona eſt oīs creatura dei. Noſtra licite poſſidemus: noſtris vtimur facultatibus, & rapinis, & latrociniis abſtinentes. Non paſcetis in cruce coruos. Ego ſane diuitē illū cuius Saluator meminit in euāgelio, in nullo horū audio accuſari. Induebatur purpura & byſſo: quotidie ſplēdide epulabatur. Si crudelitatis arguiť φ ſubſtātiam mūdi habēs, & vidēs fratrē egere, clauſerit viſcera ſua ab eo: Quid Lazaros eſuriētes, nudos, ægrotos: & plus de iumētis: plus de equorū phaleris q̄ de iſtorū miſeriis cogitātes? Sed ad tremēdū iudiciū Abrahæ veniam⁹. Nō eñ Abrahæ: ſed dei Abrahę ſnīa eſt. Memēto fili &c. Verū vtrū φ eſt: nō poteſt oīno negari: fer ſentētiā: qa paucis expſſa toti⁹ negocii eſt: ille bona & iſte mala recepit. Quid mō? Nunc aūt ingt hic cōſolať: tu vero cruciaris. Expergiſcimini ebrii & flete. Terribilis in iudiciis eſt deus ſuper filios hoīm Hæccine cruciatuū cauſa tota φ in hoc ſeculo bona recepit? Ipſa plane. Neq; eñ nos ad hoc de paradiſo voluptatis aīaduerſio diuina eiecit, vt hic alterū ſibi paradiſum adinuētio humana pararet. Homo ad laborem natus ſi nō facit ad qđ natus eſt, ſi. ſ. laborē refugit, ad qđ venit in mūdū, qd reſpōdebit ei q miſit eū: q vt laboraret inſtituit? Memēto ait φ recepiſti bona in vita tua. Si talis eſt finis, ſi tale eſt iudiciū, vt extrema gaudii luctus occupet: nunqd nō pferenda ſunt in hoc ſeculo mala bonis? Cæterū ſi ſic cruciādi ſunt qui ī vita ſua bona recepꝫrūt, & habētibus cōſolationē pſentē væ intentať æternum: cū ſint aliqui iuxta ſapiētiā carnis ſcientes reprobare malū & eligere bonū: quis eorum poterit eſſe finis ſi ſecūdū multitudinē cōſolationū ſuarū dolores obtinuerūt aīas miſerorū? Cōſequens eñ videť vt bona oīa & oēm ſeculi hui⁹ recipiētes cōſolationē nihilomin⁹ vniuerſum vę, & vniuerſi maneāt cruciatus. Illi vero q cōtrario ducti ſpū vitæ pſentis oīa bona reſpuūt, & eligūt mala oīa, oīa quoq; bona domini ſui & omnem habituri ſunt conſolationem.

Petrus Rauennas. Qꝫ oculus niſi cum virtuti paruerit, nunq̄ debeat auolare.

17. E Attēdite vobis. Quo iſta tendit admonitio pter vſum? Attendite vobis. Vagus oculus, paſſiuus intuitus, iprob⁹ aſpect⁹ ſuas nō reſpicit ad ruinas: alienos currit, & decurrit ad lapſus: ſua cæcus ad crimina ad aliena errata plucet: malorū ſuorū neſcius, alienorū eſt accuſator & teſtis: ſuiq; tepidus ad reatū, ad alterius & innocentis flāmať & excādeſcit examē. Vobis igiť attēdite vt oculus aīę ſit feneſtra, mētis ſpeculū, mēbrorū dux, nō introitus vitiorū. Nā ideo in orbē ſit aſpectus: arctať anguſtiſſimus in pupillā: qtinus moderante viſu videat nō inuideat, puideat, nō pripiat.

Qꝫ fratris improbitas phreneſi mentis aſcribenda ſit non perſonæ.

ℂSi peccauerit in te frater tuus increpa illum. F
Increpa illū iudex, vt frater remitte qa libertati charitas & terrorē cōprimit, & ſuſcitat fratrē. Furit frater, aſcribe ægritudini, tu illum iuua vt frater. Nec furēti iputa cōmiſſum: ſed febri vt illi⁹ ſanitas ad tuā gloriā recurrat: illius venia tuū redūdet ad pmiū. Siquidē bona ſemper eſt venia: ſed tūc dulciſſima cū debetur.

Bernardus. Qꝫ quædam ſunt quæ facta habent meritum non facta reatum.

ℂCū feceritis oīa quæ pcepta ſunt vobis, dicite G
ſerui inutiles ſum⁹. Sūt qdā q cōſtat nō fieri ſine gloria: poſſe tñ nō fieri ſine culpa. Ideoq; digna eſſe pmiis ſi fiāt: nec tñ ſuppliciis ſi nō fiāt. Nā nō tāgere mulierē, meriti eſt nō mediocris & nullius tñ delicti ppriā amplecti coniugem. Iſtiuſmōi ſunt qcūq; illi ca. euāgelico cōgruere pñt. Qui pōt capere capiat. Et rurſum qdam p cōtrariū: neglecta qdē offenſam cōtrahūt, impleta gloriā nō merenť: & damnāt cōtemptorem & actorē nō glorificāt. Talia ſunt qcūq; diuinitus lege pub. iponunť hoībus: ſine qbus nec ſaluari qūt. Hinc illud apđ gētilē. Nō feci furtum nō paſces i cruce coruos. Et in euāg. Si diligit| eos q vos diligunt: quā mercedē habebitis? Nōne & Ethnici faciūt hoc? Et vniuerſaliter. Cum feceritis oīa q̄ pcepta ſūt vobis. & Acſi dicat. Si ſolis cōtēti eſtis pceptis & traditionib⁹ ipoſitæ legis, & nō ſpōte etiā vos pfectionis conſiliis & ſuaſionib⁹ mācipatis, liberi qdē eſtis a debito: ſꝫ nō p merito glioſi: euaſiſt| pœnā: ſed nō acquiſiſtis coronā. Eapropter in talib⁹ gñalis hæc regula teneať: vt i difficiliorib⁹ qdem agēdis obeditio gratior q̄ grauior pūaricatio iudiceť. Et in facilioribus minuſq; onerofis contemptus pniciofior q̄ actus glorioſior iudicetur.

Quātum malum ſit ingratitudo.

ℂNōne. x. mūdati ſunt &. ix. vbi ſunt? Nō eſt inuēt⁹ q daret gliam deo niſi hic alienigena. Multos videm⁹ vſq; hodie ſatis iportune petentes qđ ſibi deeſſe cognouerūt: ſꝫ paucos nouim⁹ q dignas ſup acceptis bñficiis gr̄as agere videantur. Nec eſt repħenſibile φ inſtāter petim⁹: ſed petioni negat effectū φ ingrati inuenimur. Et forte etiā clementiæ eſſe videtur ingratis negare quod poſtulant: ne contingat nobis vt tanto H

grauius de igratitudine iudicemur,q̃to magis accumulatis beneficiis ingrati probabimur exti tisse. Ergo miæ res est in hac parte subtrahere miam: queadmodũ iræ & indignationis, miam exhibere. Eã sane de q̃ loquit dñs p pphetã. Mi sereamur ipio &c. Q; mltos em̃ videm⁹ & plã gim⁹: q dũmõ maneat habit⁹ & tõsura, salua si bi oĩa arbitrãt: nõ cõsiderãtes miseri queadmo dũ ingratitudinis vermis interiora corrodens ob hoc tantum corticẽ eũ quẽ vidẽt transfora re dissimulet, ne forte recogitent & erubescant ipsaq; verecundia emẽdent. Qui sic interdum i nõnullis cõsumpta eẽ psumit iteriora vniuer sa vt nõ vereat ad ea quoq; q̃ foris apparent ve nenatũ pducere caput. Nisi forte quos videm⁹ aperte apostatare a deo repẽte pessimos fieri ar bitramur: & nõ magis paulatim defecisse cum comederent alieni robur eorũ & nescirent. Vi des ergo nõ oĩbus prodesse q a lepra secularis cõuersationis cuius pctã manifesta sunt, emun dantur: sed nõnullis peius in occulto igratitu dinis hulcus oriri: qđ tãto periculosius fit q̃to interius. Et bene saluator in euangelio .ix. illos vbi sunt q̃rit: qa longe a peccatorib⁹ salus. Nec sine causa in nouenario inuenti sunt qui nõ re deunt ad Saluatorẽ. In quo .s. numero quaterna rius qnario iungit, & est nõ bona cõmixtio cor poreæ sensualitatis & euãgelicę traditiõis. Qđ tũc fit cum sic volumus euangeliis obedire: vt quinq; corporis sensus pariter oblectemus. Fe lix aũt Samaritanus ille q cognouit se nil habe re qđ non accepisset: & idcirco seruauit deposi tũ, & cũ gratiarũ actiõne ad dñm est reuersus. Felix q ad singula dona gratiæ redit ad eũ in quo est plenitudo gratiarũ: cui dum p accept nõ ingratos nos exhibem⁹ locũ in nobis facim⁹ gratię. Oĩno em̃ nos sola a pfectu cõuersationis impedit ingratitudo nostra: dũ quodãmõ perdi tũ reputãs qui dedit qđ igratus accepit, cauet sibi de cętero, ne tãto plura amittat, q̃to plura cõferat ingrato. Felix pinde qui se alienigenã reputãs etiã p minimis qbusq; bñficiis nõ mini mas refert grates, gratuitũ eẽ nõ dubitãs neq; dissimulãs qđ alienigenę ipẽdit, & ignoto. Nos autẽ miseri & miserabiles cum initio dũ adhuc nos alienigenas ęstimamus timorati satis & de uoti satis & humiles inueniamur tã facile post modũ obliuiscimur q̃ gratuitũ fit qđ accepim⁹ & psumentes non bene de familiaritate dei nõ aduertimus q mereamur audire: qm̃ inimici hoĩs domestici eius. Facilius em̃ tunc offendi mus eũ: quasi nõ grauius tũc q̃ a nobis admit tunt iudicãda nouerim⁹ esse: cũ legam⁹ in Psal. Qm̃ si inimic⁹ me⁹ maledixisset mihi &c. Itaq; humiliemur magis ac magis sub potẽti manu dei: & ei nõn verbo aũt lingua: sed opere & ve ritate nos gratos exhibeamus. Neq; em̃ a nobis gratiarũ dictionẽ: sed gratiarũ actionem exigit dominus deus noster.

Galfridus.

Qualiter regnum dei habeamus in nobis.

¶Regnũ dei intra vos est. Verum est si iustitia & pax, & gaudiũ in spiritu sancto inueniat in nobis. Nõ em̃ oĩe gaudiũ de regno dei est: sed gaudiũ spirituale. A iustitia tamẽ est inchoãdũ Hoc em̃ innuit qui dicebat. Primũ quęrite re gnũ dei, & iustitiã eius. Iustitia pacẽ parturit: Pax lætitiã spũalem. Iustitia vero vnicuiq; red dit qđ suũ est. A teipso incipere libet. Redde er go tibi qđ tuũ est. Puto aũt si diligẽter vniuer sa scruteris, nil tuũ inuenies aliud q̃ peccatum hoc tibi pprĩũ tibi redde: in alterũ ne refundas. Quid autẽ proximis reddes? Si sua illis oĩa red dere velis: nihil in donis naturæ qđ gratię filiis nõ cõmunices. Nõ immerito ergo nec sine cer ta rõne pctm̃ quis suũ dicit: cętera oĩa nostra inuicẽ dicimus, nemo sua. Quęcũq; vero terre na, sunt terrigenis cõicanda, & filiis hoĩm: qbus vnã oĩbus terrã dedit ab initio deus. Porro spi ritualia cõicãda accepim⁹: in alterutrũ admini stramus tãq̃ boni dispẽsatores multiformis gr̃ę dei. Siqs em̃ inotesceret nobis alien⁹ ab hac gr̃a nec orãdũ: nec pdicãdũ ei: neq; qcq̃ deinceps eẽt impertiẽdũ gr̃ę spũalis. Sed certissime inotesce ret dixi: vt nemo a nobis temere reprob⁹ iudice tur ex his q̃ credunt aut vident in eo. Q; si illa naturę societas crudelitatẽ tenaciũ hoĩ arguit hęc sanctorũ cõmunio pie cõsiderãtib⁹ & amo rẽ fraternitat, & lętissimã quãdã fiduciã parit: dũ electorũ oĩm oĩa, & nũc interim merita & p̃ mia nihilomin⁹ in futuro p eã pbant eẽ etiã sin gulorũ. Sicut eĩ i vno corpore mlta sũt mẽbra: nec eũdẽ hñt oĩa actũ: sz quẽ nõ hñt i semetipis hñt tñ in aliis p eiusdẽ corporis vnitatẽ, multo veri⁹ & expssi⁹ electorũ oĩm vnũ caput & vnũ est corpus: & singuli inuicem membra.

Cassianus.

Quib⁹ indiciis dei regnũ vel diaboli discernat. k

¶Regnũ dei intra vos est. Intra nos nihil aliud esse põt q̃ sciẽtia aut ignoratio veritatis: & vel vitiorũ amicitia vel virtutũ. Per q̃ aut diabolo aut Christo regnũ param⁹ in corde. Cui⁹ etiã regni q̃litatẽ describit apl's ita dicẽs. Nõ est em̃ regnum dei esca & potus: sed iustitia, & pax, & gaudiũ in spũ sancto. Itaq; si regnũ dei itra nos est, & ipm regnũ dei iustitia, & pax, & gaudiũ: ecõtrario illi q i iniustitia, & discordia, & tristi tia mortẽ operãte versant, in regno diaboli & in inferno ac morte sunt cõstituti. His em̃ indi ciis vel dei vel diaboli discernitur regnum.

Galfridus.

Q inter continua pericula iugiter sit orandũ.
18. L O Portet semper orare & nunq̃ deficere
Si hoc fidelibus vniuersis ex domini-
ca est admonitione sectãdũ, specialiter
tamẽ monasticæ ꝓfessioni noscit̃ cõuenire. Ea
siquidem Danielis ꝑsona significat̃ & nomine.
Vir eñ desideriorũ vir etiã orationũ est. Et be
ne semꝑ orat q bene semꝑ optat sine ĩtermissio
ne. Efficacius eñ apd̃ deũ vota q̃ verba clamãt
Et cõtinua cordis affectio iugis oratio ẽ. Felix
Daniel aduersus quẽ occasio nulla nisi de lege
dei potuit ĩueniri. Felix q maluit ꝑiculũ mortꝭ
ĩcurrere q̃ ab oratione cessare. Q̃to magis nos
q̃bus imminet mors dissimulantibus, orantibꝰ
promittit̃ vita, semꝑ orare cõuenit! Quid eñ!
Offendit in via iumentũ cui insides: aut forte
qua veheris periclitat̃ nauicula: nunq̃d nõ diui
nũ ꝓtinus inclamas auxiliũ! Cesset oratio quo-
tiẽs deest necessitas, quotiẽs nullũ tibi imminet
periculũ, grauius etiã ipsa corporis morte peri
culũ. Sed si nescis, Militia est vita hoĩs sup ter-
ram: & cõtinua colluctatio aduersus nequitias
spũales. Neq; aliud forte discrimen grauius po
test aut periculosius ĩueniri: q̃ dissimulatio ipsa
periculi. Nunq̃ igit̃ deest orandi necessitas vbi
nunq̃ est vera securitas.

Gillebertus.

Q Pharisæus deo displiceat placens sibi.
M ℂDuo hoĩes ascẽderũt ĩ tẽplũ vt o. &c. Pharis-
ęus bona sua enũerat: Publicanꝰ sua crimina cõ
fitet̃. Vnde & iustificatus præ illo descẽdit. Ve
re oꝛo vere humiliantis se ipsas nubes ꝑnetrat
Vides quõ ascẽdit odoramẽtũ humilis oratio-
nis! Ascẽdit Pharisęus in templũ vt oraret: sed
oꝛonis eius odor nesciuit ascẽdere. Dona grãrũ
diuinitus sibi collata secũ reputat & q̃si vnguẽ
ta recẽset. Nõ sum inq̃t sicut cęteri hoĩm, rapto
res, iniusti, adulteri. Audi p̃ q̃bus vnctũ se glo-
riat̃. Gloria eius in confusione aliorũ. Non ma
gna gloria: magna tamẽ sibi videt̃: ipsi redolet,
nõ tamẽ sup aromata: sed sup sulphura cętero
rũ. Ieiuno bis in sabbato. Pharisæe, tu de teipso
testimoniũ ꝑhibes: testimoniũ tuũ nõ est verũ.
Duo q̃dẽ in oratione tua nõ tã redolent q̃ fœ-
tent, tumor & tepor. Tumor est in eo ꝙ Publi
cano ĩproperas. Tepor q̃dẽ ꝙ nihil oĩno rogas.
Quõ eñ nõ tepebit oꝛo elatiõis vẽto & inani
tate satiata! Pharisęe nõ oras: sed effers teipm̃.

Bernardus.

Q deo nõ oĩs gratiarũ actio sit accepta.
N ℂDeus gratias ago tibi. Sciẽdum ꝙ non oĩs
gratiarũ actio accepta est deo: nisi q̃ de cordis
pudica & mera simplicitate ꝓcedit. Pudica pro
pter eos qui de malis suis actibus gloriãtes deo
gratias dicere solẽt: quasi deus in ore ipsoꝝ læ-
tetur cũ malefecerint, & exultet in rebus pessi-
mis. Audiet q hmõi est. Existimasti inique &c.
Mera ꝓpter hypocritas: sicut fuit iste pharisęꝰ
q deũ de bonis q̃dẽ verbo tenꝰ glĩficãtes corde
retinẽt qd̃ ore ꝓbuerant. Et qm̃ dolose agũt in
cõs. i. e. inueniet̃ iniq̃tas eorũ ad odiũ. Illi ĩpie sua
deo mala: isti bona fraudulenter intorquẽt sibi.

Isaac Homilia secunda. de eo ꝙ dum aperitur oculus exterior interior excæcatur.

ℂEt erat verbũ hoc absconditũ ab eis. Frẽs ope O
ra verba sunt: & oĩa clamãt: sed adhuc q̃d signi
ficẽt verba ista nescimus. Nescit eñ hõ vtrũ di
gnus sit amore an odio. De fine sermonis sentẽ
tia pendet. Qualis inuenieris, talis iudicaberis.
Rogãdus es ergo Iesu bone vt coram nobis si-
gnum aliq̃d facias, quo de dubiis certos reddas
Cũ inq̃t appropinq̃sset Iesus Hiericho, cæcus q
dã sedebat secꝰ viã &c. Hiericho luna dicit̃. Cũ
igit̃ appropinq̃sset vidẽs lunæ, cæcus appropin
q̃uit soli. Ille tenebris: nã luna aliq̃s tenebras hꝫ.
Iste soli: q totus lux est: & tenebrę in eo nõ sunt
vllę. Itaq; cęcus ad lumẽ respirat, cũ vidẽs Hie-
richo appropinquat. Cũ interior hõ noster ꝑ
inobediẽtiã superioris. s. dei, & obedientiã infe-
rioris. s. mulieris excęcatus est ad intelligentiã
exterior illuminatꝰ est ad cõcupiscẽtiã. Cũ autẽ
exterior infirmat̃ a cõcupiscẽtia, & eius appro-
pinquat defectus, interior conualescit ad intel-
ligentiam & eius adducit̃ ꝑfectus. Exterior eñ
homo noster hoĩs terreni filius est, de terra est,
de terra loquitur: terrenus terrena tractat: ter
rena meditatur: & in terrenis delectatur: ea vi
dens, & ea sapiẽs de q̃bus & in q̃bus oriundus.
Interior vero quod olim poterat de creatore &
suis oculis cernere, & pedibꝰ adire, manu cape-
re, nunc cæcus & debilis sedens mendicat veri
tatis agnitionẽ a creatura: dũ p ea q̃ facta sunt
factorẽ inquirit, ꝓprii studii quasi clamore: aut
dum foris quærit a magistro qd̃ gerit inscri-
ptum a deo.

Petrus Rauen. de Zacheo publicano.

E Cce dimidium bonorũ meorũ do pau 19.
peribus. Iste post mortem se credidit P
esse victurũ qui dimidium bonorum
suorum futuram iam trãsmittit ad vitam. Et
merito. Quis enim militans non ad patriam
mittit quicquid bellico sudore acquirit vt ado
lescentię labores, senectus delitiosa compenset!
Igitur & Christianus cui militare est id quod
viuit in seculo, quomõ non cogitat vt pericula
terrena cœlestibus ociis cõsoletur! Sequit̃. Et si
cui aliquid fraude abstuli reddo quadruplum.
Qui de fraude deo offert, cõmemorat crimina

non emendat: quia deus in tali munere exuuias suorum nō pauperum misericordias intuetur.

Galfridus.

Explanatio lectionis Cum appropinquaret Iesus Hierusalem.

Q ¶Cū appropinquaret Iesus Hierusalē vidēs ciuitatē fleuit sup illā. Qz lapideū cor & vere ferreū pect⁹ qđ nō his lachrymis emollit. O dignatio, O cōpassio, O mīa Saluatoris. Vidēs ciuitatē fleuit super eā. Vidēs inquā & ꝓuidens perituram. Sed quare? Eo ꝙ nō cognouit tēpus visitationis suæ. Si em̄ cognouissent nūq̄ dn̄m gloriæ crucifixissent. Ergo in vltionē sanguinis ei⁹ nō īmerito deiecta est ciuitas sanguinū: annos tn̄, vt legim⁹, quadraginta expectata ad pœnitentiā post tantū facinus nō cōpuncta. In vltionē sanguinis eius, q super se & sup filios suos, filii Hierusalē fuerāt īcrepati. Sicut dn̄m triginta denariis ad necē emerāt: sic de ipsis, vt aiūt, vndecies cētena milia fame & gladio ꝑierūt: & cētū milia venierūt. Vę mihi quē nec ꝓprii cōsideratio nec alieni cōpassio periculi mouet ad lachrymas. Vę etiā duro cordi qđ ad ruinā inimici vl' forte īnocētis cuiusq̄ lętat. Benign⁹ dn̄s sup inimicos & iniquos suo perituros scelere lachrymat & ait. Quia si cognouisses & tu. Aīaduertite vocē lugētis vocē singultiētis & sermonē quodāmō ꝑcidētis. Quid ē em̄ Si cognouisses & tu: nisi scdm̄ ꝙ ait beat⁹ Papa Gre. Mecū pariter fleres? Quid est si cognouisses: nisi vtinā cognouisses? Et quidē in hac die tua q̄ ad pacē tibi. Dies Hierusalē erat dies felicitatis & gl'iæ. iuxta illud. Memēto dn̄e filiorū Edom in die Hierusalē. Et ī sua iterim die q̄ ad pacē illi erāt & ad trāsitoriā ꝓsperitatē ꝓspicere videbāt: sꝫ abscōdita erāt ab oculis eius: q̄ vētura in proximo: iam nūc a dn̄o cernebanť. Veniēt ingt dies in te: nō dies lætitiæ & iocūditatis: sed dies superuenient quos timere & pręcauere vt debueras neglexisti. Cæterū si aduerteremus q̄ sequunť quō cœpit Iesus eiicere vēdentes & emētes de tēplo: mirū si nō lugerem⁹, q tā m'ltos etiā nūc in ecclesia vēdentes & emētes videmus. Liquet em̄ ꝙ ob auaritiā maxime eoꝝ q in tēplo negociabanť, imminere ciuitatis excidia videbantur quando post lachrymas & querelas illi potissimū sunt eiecti. Quid vero hodie nobis timēdū est si de similibus idem iudicium? Si sic dilexit dn̄s decorē domus illius, vbi irrōnales victimę cędebanť: Si sic zelatus est ꝑ ea, vt q viderūt recordarenť verbi illius: Quia zelus domus tuæ comedit me: Quāto magis zelabiť ꝑ domo sua vbi corpus eius & sanguis offerť? Domus ingt mea dom⁹ orōnis vocabiť. Vos aūt fecistis illā speluncā latronū. Venditoribus & emptoribus dicit quia in sanctuario dei facta cōmercia non quecūq̄ negocia: sed latrocinia reputanť. Cœpit igiť Iesus eiicere vēdentes & emētes de templo. Eiicere cœpit quia nondū eiecit, & certe timeo ne hodie paucos relinqueret si vniuersos eiiceret. Sed ꝑfecto q cœpit ipe perficiet. Et forte propter hoc maxime pauci inuenienť electi ī m'ltitudine vocatoꝝ: ꝙ vehemēter excreuerit vēditorū nūerus & emptoꝝ. Eadē em̄, nec dissimilis vtrorūq̄ ꝑditio. Nisi forte grauior nobis videť lepra Giezi q̄ dānatio Simonis: & tolerabilior anathematizatio Petri, q̄ īterptatio Helisæi. Cæterū cū sit morbus vterq̄ grauissimus eo iam ambo perniciosiores quo sibi cōiunctiores. Male enim in malum proficit alter ex altero. Et vtinā nec Simon venditorē, nec Giezi inueniat emptorem.

Hugo de Foilleto.

Per q̄ tria mens hoīs domus dn̄i prophaneť. R

¶Domus mea domus orationis vocabiť. Vos autē fecistis illam spe. latronū. Fit mēs hominis qn̄q̄ spelunca latronū: fit domus negociationis fit prostibulū meretricis. Fit spelunca latronū quādo aliquis inuidēdo fratri suo vt detrahat insidiatur & virtutum spoliet indumentis. Fit domus negociationis, quando ꝑ his q̄ agimus humani fauoris forū frequentamus: & ibidem vendentes datā gratiam, & ementes vanā gloriam, laudē pro bono opere quasi stulti mercatores recipimus. Fit meretricis prostibulū quādo in thalamo castę mentis lupanar libidinosę delectationis erigitur.

Galfridus. Qz mentis caput leuandum sit in aduersis, in prosperis demittēdum.

LEuate capita vestra: ecce appropinquabit redēptio vestra. Nō īmerito verbū istud ad inuitādos nos ad deuotio- 21. S
nē vigiliæ dn̄icæ natiuitatis assumiť: qđ a dn̄o tn̄ dictū nō de prio eius aduētu: sed de vltimo innuiť. Veniet em̄ iterū: qa iam venit: sed non veniet vt iā venit. Sic veniet, aiūt angeli, quēadmodū vidistis eū euntē in cœlū. manifestus videlicet & nō occult⁹. Nec modo aduētus eius posterior a priore lōge alius erit: sed ipsa rerū q̄litas valde dissimilis. Siquidē turbulētissimo seculi tēpore veniet eius reparare statū, cuius pacatissimo tēpore venit ꝑdicare cōtēptū. Occultū sese ꝑbuit ī seculi gloria: sed manifestabiť in ruina. Væ q apparere ī prosperis, latere cupiūt ī aduersis: nec caput demittūt īter ꝓspera humiles: nec leuāt īter aduersa securi. His igt fieri incipientib⁹, terrę.s. motibus, cōfusione sonitus maris & fluctuum, signis in sole, & luna, & stellis, & cæteris q̄ sequunť, Leuate capita vestra. Non expectemus vt mundus nos obruat

qui necesse est'ruat. Initia enim malorum illorũ præsentia iam scandala sunt. Immo vero malorum initia sunt præsentia blandimenta. Demittamus igitur capita, ne vanitatis aura nos rapiat. Leuemus etiam capita, ne nos torrentis mergat vnda vel trahat. Leuandum est igitur caput, & resistendum his qui dicunt animæ nostræ, Incuruare: vt transeamus. Sic em̃ loquuntur tentationes diuturnæ, improbæ, & violentæ, & quodammodo dicunt, Non nos poteris sustinere. Cede ad horã. Hoc enim melius tibi vt trãseamus. Postea pœnitebis. Et quõ illudũt miseris. Vbi enim miseræ aĩæ ipsa transeundi pollicitatione deceptæ & incuruatæ semel insederint, hærent firmiter: non recedunt.

Balduinus. Q illis hoc sacramentum proficiat qui imitantur exemplum.

22. T Hoc facite in meã cõmemorationem. Facite qđ ego facio, offerte quod ego offero. Sic viuite vt ego doceo. Efficit hoc sacramentũ in nobis, vt sicut Christ⁹ mortuus est pro nobis: ita & nos moriamur ĩ Christo & pro Christo. Illis enim proficit hoc sacramentum qui imitantur exemplum.

Q Christus in calice suo poculũ nobis amatorium propinauit.

V ¶Hic est calix nouum testamentum. Acsi diceret: hic constituta est causa, & virtus, & ratio implendi quę in nouo testamento p̃cepta sunt & obtinendi quæ promissa sunt: hic est finis & consummatio legis: hic est plenitudo gratiæ & veritatis: hic est mysteriũ fidei, firmamẽtũ spei testimoniũ dilectionis meæ, exemplũ obedientiæ vestræ, pignus hęreditatis vestræ. Nouum em̃ testamentũ est in meo sanguine cõfirmatũ: nulloq; ritu deinceps mutandũ, vt sit legitimũ sempiternũ. Hic calix amatoriũ poculũ est: qđ nobis cõfecit arte quã ipse nouit. Cũ hoc sanguĩe fuso amorẽ suũ effudit: cũ hoc ĩfuso amorẽ suũ infundit, lauãs nos a pc̃tis nostris in sanguine suo. Sic em̃ necesse erat nobis. Sanguine fœdatos sanguĩe oportuit emũdari. Libera me inquit ꝓpheta de sanguine. Et in Ezech. ad Hierusalẽ dicit. Trãsiens per te vidi te conculcari in sanguine tuo: dixi tibi viue.

Quã viuendi formam prælatis ecclesiæ Christus dedit.

X ¶Qui maior est vestrũ fiat sicut minor: Et qui p̃est sicut q ministrat. Forma aplĩca hęc. dñatio interdicit, indicit ministratio. Et adiungit Ego aũt in medio vestrũ sũ tanq̃ q ministrat. Quis se iã titulo hoc ingloriũ putet quo se prior dñs gloriæ p̃signiuit? O p̃clarũ ministeriũ, quo nõ id gloriosius principatu? Si gloriari oportet, forma sanctorũ p̃figit: apostolorũ proponit gloria. Quis mihi tribuat similẽ fieri in gloria sanctorũ? Felix q dicere potuit. Plus om̃ibus laboraui. Gloria est: sed nil in ea inane, nil molle, nil resupinũ. Si labor terret, merces inuitet. Vnusq́sq; em̃ mercedẽ accipiet secũdũ suũ laborẽ.

Galfridus.

Q carnis cura postponẽda sit vt efficax habeat Y

¶Qui habet sacculũ tollat similiter & peram. Sacculũ habet pecuniæ q diuinę legis sciẽtiam habet in corde. Perã habet cui p eloquentiã q̃si ad manũ fuerint & in prõptu, verba doctrinæ. Nihil horũ habẽtibus: nihil deerat. Quasi nec p̃meditãdum qđ dicerẽt: adeo manifeste solus sp̃us loquebat in eis. Sed cessauit hoc signum sicut &c. Nec tñ expediret vt doctrina cessaret Propterea tollat qui habet: nõ negligat nõ abscõdat: qa forsitã sicut fides sine operib⁹, sic sciẽtia mortua est in semetipsa. Immo vero q nõ habet, vẽdat tunicã & emat gladium. Curã carnis postponat & tradat eam ieiuniis, vigiliis, & variis afflictionib⁹: vt pinde det ei sermo viu⁹ & efficax tanq̃ gladi⁹ biceps timore & amore corda penetrãs auditorũ. Neq; em̃ eiusdẽ est vina p̃bare & sentẽtias, & lectionis amor amorẽ vitiorũ carnis excludit: multis quoq; simpliciori bus abstĩnẽtię studiũ, libertatẽ simul & efficaciã noscit cõtulisse sermonis: sicut disertorum etiã nõnullorũ sciẽtia a cõscientia suffocatur.

Hug. de Sanct. Vict. de duob⁹ gladiis.

Z ¶Ecce duo gladii hic. Vnus corporalis, q scđm legẽ pœnã peccãtibus irrogat. Ali⁹ sp̃ualis q secũdũ euã. culpas feriẽs, hoĩes sanat. Hi sũt duo nũmi q̃s misericors Samaritanus p cura lãguidis adhibẽda, p̃lat[cõmisit: vn⁹ monetę veteris & alter nouę: vt emant veteri, medicamina quę mordẽt, nouo q̃ fouẽt. Prima ad purgãda q̃ putrida sunt. Secũda ad viua cõfirmãda. Ista sunt duo debita, p̃cepti. s. & voti. Debitũ p̃cepti quo doctrina ĩpẽdit. Voti quo exẽplũ format. Hic ẽ gladius sp̃ualis quo p̃lati vitia hoĩm ferire debẽt: quẽ illis Petrus reliq̃t: si tñ sui feruoris hæredes existũt. Videte igit o pastores qđ facitis Christ⁹ in oculis vestris crucifigitur, & vos ad huc gladiũ in vagina habetis? Quid in passiõe Christi fecissetis q mõ ad p̄cutiẽdũ pigri estis? Forte qa discubuistis ad ollas Pharaonis & saginã diligitis, pigrũ vobis est surgere ad bellũ. Forte qa lac & lanã, nõ oues diligit[: Ideo veniẽte lupo fugitis & de ouibus nõ curatis. Saltẽ si lac ouiũ cõeditis, carnes nolite comedere. Bon⁹ ẽi pastor ẽt carnẽ suã ouibus suis edẽdã dedit.

Cassianus.

Q manifesto odio grauior sit simultas.

A ¶Iuda osculo filium hominis tradis. Sępe ficta patientia ad iracundiā quā sermo succendit, & atrocissimas verborū transcendit iniurias maligna taciturnitas, leuiusq̧ tolerantͬ inimicorū vulnera q̄ irridentiū blandimenta. De quib⁹ ꝓprie dicitur per prophetā. Molliti sunt sermones super oleum, & ipsi sunt iacula. Verba callidorum mollia. Hæc autē feriunt in penetralia ventris. Nam & cum magna multitudo ad cōprehendendum dn̄m cum gladiis & fustibus, cum nuda venisset: nemo tn̄ in auctorem vitæ nostrę illo cruentior extitit parricida, qui cunctos ficto salutatiōis honore pręueniens osculū subdolę charitatis ingessit. Cui domin⁹, Iuda inquit, osculo filium hominis tradis. Id est amaritudo ꝓsequutiōis atq̧ odii: hoc tegimen assumpsit, quo dulcedo veri amoris exprimitur.

Bernardus. De malo detractionis.

23 B ET facti sunt amici Herodes & Pilatus. Sunt nonnulli qui ineunt familiaritatem ad maledicēdū, concordes ad discordiā. Cōciliāt inter se inimicissimas amicitias: & pari cōsētaneę malignitatis affectu celebratͬ odiosa collatio. Torquentͬ in bonis sociorū suorū, malis pascuntͬ. Videas ambulare seorsum, & sedere pariter, moxq̧ laxare procaces linguas in detestādum susurriū. Vna vni coniungitͬ, nec spiraculū incedit in eis: tanta est detrahendi libido, aut audiendi detrahentem. Conueniētibus sic in vnū, non est iam dominicā cœnam manducare: sed magis propinare & bibere calicē dæmoniorū, dum importantibus linguis aliorū perditionis virus: aliorum aures intrantē mortem libēter excipiūt. De talibus habes in psalmo. Detrahentē secretro proximo suo hunc persequebar. Nec mirum: cū id præcipue vitium charitatem quæ deus est, et quidē cæteris acrius videtur impugnare. Et vide quomodo omnis qui detrahit, primo quidē se prodit vacuum charitate. Deide quid aliud detrahendo intendit, nisi vt is cui detrahit veniat in odium & contemptum ipsis apud quos detrahit? Ferit ergo charitatē in oībus lingua maledica, & q̄tū in se est necat fundit⁹ & extinguit: nō solū aūt in pręsentib⁹ sed in absentib⁹ vniuersis, ad quos volans verbū forte per eos q̄ præsentes sunt peruenire cōtigerit. Vides q̄ facile et in breui ingentem multitudinem animarum velociter currens sermo tabe malitiæ huius inficere possit. Propterea dicit de talibus per os Dauid spiritus sanctus: quorum os maledictione & amaritudine plenum est &c. Vtiq̧ tam veloces q̄ velociter currit sermo. Vnus est qui loquitͬ, & vnum tantū verbū profert: & tn̄ illud vnum verbū vno in momento multitudinis audientium dū aures inficit animas interficit. Cor siquidem felle liuoris amarū per linguæ instrumentū spargere non amara non potest: dicēte dn̄o. Ex abundātia cordis os loquitͬ.

De triplici genere detractionis.

¶Sunt aūt tres species pestis huius. Alii quidē nude & aperte & irreuerenter vt in buccā venerit virus euomunt detractionis. Alii quodā simulato verecundię succo conceptā malitiam quā retinere non possunt obumbrare conātur. Videas alta pręmitti suspiria: sicq̧ quadā cum grauitate & tarditate vultu mœsto demissis superciliis & voce plangenti egredi maledictionē. Et quidē tanto ꝑsuasibiliorē q̄to creditur ab iis qui audiunt corde contrito, & magis condolentis affectu q̄ malitiose proferri. Doleo inquit, vehementer pro eo q̧ diligebam eum satis, & nunq̄ potui de hac re corrigere eum. Et ali⁹: mihi quidem bene cognitum erat: illud de illo per me nunq̄ innotuisset. At quoniā per alterum patefacta res est, veritatem negare non possum, dolens dico, reuera ita est. Et addit grāde damnum. Nam alias quidē in plurimis valet: cęterum in hac parte vt verum fateatͬ excusari non potest. C

Quo sit ordine miserendum.

¶Filiæ Hierusalem nolite flere super me. Ordinem diligenter attende. Super vos primū, deinde super filios vestros. Temetipsum attende, vt aliis noueris compati: et vt arguas in spiritu lenitatis, teipsum considera ne tu tenteris. D

Q̄ ineffabiliter humana malignitas misericordia dei superatur.

¶Pater ignosce illis &c. Vide opera dn̄i q̄ posuit prodigia super terram. Flagellis cęsus, spinis coronatus, clauis confossus, affixus patibulo, opprobriis saturatus, omniū tn̄ dolorum immemor ait. Pater ignosce illis. Hinc multę miserię corpis, hinc multę mīę cordis: hinc dolores hinc miserationes, hinc oleū exultationis, hinc guttę sanguinis decurrētis in terrā. Misericordiæ dn̄i multę. Vincent ne miserię misericordias, an misericordię miserias superabunt? Vincant misericordię tuę antiquæ dn̄e. Vincat sapiētia malitiā. Magna illorū iniq̄tas, sed nunqd maior pietas tua dn̄e? Multū ꝑ oēm modū. Nū qd reddetͬ inq̄t ꝓ bono malū: Quia foderūt foueā aīę meę? Plane foderūt īpatientię foueā, occasiones indignationis plurimas ministrantes. Sed quid eorū fouea ad abyssum mansuetudinis tuæ? Retribuentes mala pro bonis foueam fodiunt: sed charitas non irritatͬ, non pręcipitatur, non excidit, non in foueā ruit. Absit vt muscę moritura exterminent suauitatē vnguenti E

qđ de tuo corpore fluit: quia apud finũ tuum misericordia,& copiosa apud eũ redẽptio. Musce moriturę miserię sunt:muscę moriturę blasphemię sunt:muscę moriturę exultatiões & insultationes:quas tibi reddit generatio praua & exasperãs. Tu aũt qd in ipsa eleuatiõe manuũ tuarũ,cum iã sacrificiũ matutinũ in holocaustũ vespertinũ transiret,in ipsa inquã virtute incensi quod cœlos accẽdebat,terrã operiebat,Inferos aspergebat,clamas: Pater ignosce illis: qa nesciunt quid faciunt? O q̃ multus es dñe ad ignoscendũ.O q̃ longe sunt cogitationes meæ a cogitatiõib⁹ vestris.Mira res.Ille clamat ignosce,Iudęi crucifige.Molliti sunt sermões e.su.o. & isti sũt iacula.O Iudęi lapides estis,sed lapidẽ pcutitis molliorẽ, de quo resonat tinnit⁹ pietatis,& ebullit oleũ charitatis. Quõ potabis nos dñe desiderãtes te torrẽte voluptatis tuę, q sic pfundis crucifigentes te oleo misericordię tuę?

Galfridus. Qꝛ sicut lignum mortẽ sic & lignum crucis vitam cõtulit vniuersis.

F ¶Erat autem superscriptio scripta super il.lit. Hebraice,Gręce,& Latine.Scriptus est olim titulus crucis literis Hebraice,Gręce,& Latine: ꝙ vnũ hoc lignum salutẽ oĩbus ministraret,qbus illa quodã transgressionis arbor dãnationẽ mortis intulerat.Nũc aũt vbi est lingua tertia lĩgua videlicet Hebręorũ? nunqd non Christũ exaltauit pater,vt oĩs lingua confiteatur illũ? Heu Hebręa hodie lingua a laude conditoris sola filet,quę tuas aliqñ sonare laudes dñe solebat.Impletũ est qđ dictũ fuerat de pueris Hebręorũ.Si ipsi tacuerint,lapides clamabunt.

Ernaldus.

Quãta latrõis cõfessio cõtineat officia pietatis

G ¶Neq; tu times deum ꝙ in eadẽ damnatione es.Et nos quidẽ digna recipimus : hic vero nihil mali gessit.Memento mei dñe dum veneris in regnũ tuum.Credit latro & confitet̃, testis est innocẽtiæ Christi.Increpat maledicum, nec sibi parcit:sed tm̃ accusator est sui. Seipm̃ aduersum se sentẽtię seueritate prolata prosequit̃ Neq; tu inquit,times deũ.Deũ nõ erubescit fateri quẽ ex ĩuidia nõ ex merito nouerat crucifigi.Multa igit̃ pietatis officia simul cõplectit̃, credit,timet,compungit̃,& pœnitet,cõfitetur & pdicat,amat,cõfidit & orat. Fide illuminat̃, timore subdit̃,cõpũctiõe mollit̃, pœnitẽtia cõcutitur,confessione purgat̃, dilectione dilatat̃, prędicatione zelat̃, cõfidentia sperat, oratione impetrat. Ibi ergo philosophat̃ et prædicat & fatetur, vbi non tantũ diffugiunt & tremunt apostoli, sed ipsi maligni spiritus iam impositi sibi freni saliuaria masticantes per antiquum organũ suum linguam fœmineã nitebant̃ colligationes illas impietatis dissoluere.Sciẽtes,qa fortis armatus hoc ancipiti gladio erat eos de diu possesso huius mundi atrio eiecturus.

Drogo. Qꝛ per latronem in cruce primus Adam mystice designetur.

¶Nos quidem digna factis recipimus.Redi ad cor pręuaricator Adã:& vide vbi & quomodo te requisiuit & inuenit nouus Adã. Ostẽdit tibi in corpore suo ignominias aĩæ tuę,Nõ satis fuit ꝙ p colaphos & flagella et noua irrisionũ genera post te fugientẽ clamitãs et miserans pcurrit: sed vsq; ad nouissimũ crucis suppliciũ iam iam efflantem cõsecutus,inuenit & apprehendit.Quis em̃ latro ille nisi Adam fuit: qui ex quo primũ in paradiso sui ipsius homicidiũ perpetrauit,tandiu a Christo fugit reus,& abscõdit se,donec in crucis articulo nouissime cõsumpt⁹ & cõprehẽsus,fugere & latere vltra nõ potuit:sed culpã suã cõfessus est & pœnã libẽter amplex⁹.Nos quidẽ inquit,digna fa.re.Hic autem quid fecit? O Adam q̃ sero in hęc verba prorupisti,non iã deãbulat in paradiso dñs,sed in patibulo pro te figit̃,clauis configitur,lancea perforatur. H

Bernardus.vnde supra.

¶Latro de cruce clamat dicens. Memento mei dñe dũ veneris in regnũ tuũ.Ergo ne ille p supplicium vadit ad regnũ? Quis indicauit tibi qm̃ oporteat pati Christum,& sic intrare in regnũ suũ? Mira res: Videte q̃ occulta sit fides,q̃ lynceos oculos habeat. I

Qꝛ pręsentis vitæ tribulatio requiẽ mereatur.

¶Memẽto mei dñe dũ veneris in regnũ tuum. K Via vitę est tribulatio pñsens,via glorię, via regni: secundũ ꝙ clamat latro de cruce. Memento mei dñe &c.Euntẽ eũ in regno vidit:quẽ,cũ peruenisset sui memorẽ fore rogauit. Peruenit ergo & ipse. Et si vis nosse q̃ compendiosa via, eadẽ die:meruit cũ dño esse in paradiso.

Drogo.

Qꝛ humilis q̃ fidelis fuerit latronis confessio.

¶Memẽto mei dñe dũ v.i.r.t. O magna fides, L o spes,o charitas.Orat p futuris non pñsentib⁹: nõ vult de cruce deponi:sed in regno Cristi reponi.Quid em̃ aliud est dicere q̃ cupio dissolui & eẽ cũ Christo? Nescio qd Paulus magis isto latrone cupierit. Memẽto mei. O cor contritũ & humiliatũ.Quid minus vel humilius orare potuit q̃ sui memor esset? Memẽto mei. Cuius mei? mei inquã tã indigni tã peccatoris.

Petrus Rauen̄.

Quare mulieres apostolis circa curam mortui

sollicitudine preferantur.

24. M Vna sabbati veniūt ad monumētū mulieres portātes aromata q̄ p. Vna sabbati. Bñ vna: qa resurrectiōis dies alterā nescit: lucis æternæ mater, noctis tp̄s ignorat. Perpetuis: dies ppetuus illucescit. Et intrātes sepulcrū non inuenerūt corpus Iesu. Quid est ꝙ apostoli sepulcrum non visitāt, cum mulieres tā auide tam intrepide sepulcri inuadūt tristitiam: cōstanter dn̄m quærunt: cōmorantur? Fratres, mulier prima causa mali, via mortis, sepulcri titulus, lamenti materia fuit tota. Et ob hoc cæteræ nascuntur lachrymis, manci pant mœroribus, & in lamentis tantum fortes sunt quantum viribus inueniuntur infirmæ. Hinc est ꝙ lachrymis arma vincunt: lamentis totam virorū fortitudinē frangunt. Non est ergo mirū si ad lachrymas, ad sepulcrū, ad obsequiū dn̄ici corpis fœminę ardentiores ap̄lis hic videt̄, vbi mulier pr̄ia currit ad lachrymas, qa prima cucurrit ad lapsū. Nec ē hic ꝑposter⁹ ordo, sed mysticus. Nō ei ꝑponunt̄ ap̄lis fœminę sed ad maiora seruant̄. Fœminę obsequiū Christi suscipiūt, apostoli passiones: illę portant aromata, hic flagella: illę intrāt sepulcrū, hi carcerē: illę festinant ad obsequiū, hi peruolant ad catenas. Verū ꝙ ap̄li resurrexisse dn̄m mulieribus nūciantib⁹, aut nō credidisse, aut deliramenta iudicasse referunt̄, grauiter nemo arguat. Decipi non potest q nō est facilis auditor: ignauus miles est q post exemplū inuenit̄ incautus. Peritia nō segnities est, cū sensim miles veteran⁹ incedit. Sic Adā nouus cito cedit dū cito credit. At veteranus Petrus fœminā nōn facile audit sed vt veteranus deliberat, ne vt puer icuttat.

Ricardus de sancto Victo.

Q̄ dum in carne viuit̄ quasi in facie peregrina veritas appareat contemplanti.

N ¶Factū est cum fabularent̄ & secū q̄rerent, & ipse Iesus appropinquās ibat cū illis. Quid est Christū, hoc est dei sapiētiā, in peregrina specie p̄sentē habere: nisi veritatē non in sua simplicitate: sed per speculū in ęnigmate videre? Extra domū aūt & quasi in itinere hęc visio ostendit̄: quia sublimiū cōtēplatio per mentis excessum & velut trāsitu videt̄. Quasi duo sunt q exeuntes et ambulantes eiusmodi conspiciunt: qn̄ ratio et intelligentia modum excedētes humanū furtim quidē & raptim sublimiū spectacula pcurrūt. Tunc dn̄s lōgius ire se fingit: nec tn̄ penitus recedit: qn̄ contēplationis gratiā quā misericorditer impēdere cōsueuit: non minus vtiliter ad tēpus subtrahit, vt melius per experientiā doceat̄ cū q̄ta auiditate requiri debeat & retineri. Manere autē & ad eos intrare cōpellit̄ qn̄ multa p̄cum instātia amissa gratia reparat̄ vt visionē exterius oblatā introrsum trahat: & p excessū visa anim⁹ ad seipm reuersus memoriter retineat, & cōtēplationis gratiā de cętero familiari⁹ possideat. Cibos quales dn̄s amat, & qb⁹ delectari solet apponimus: qn̄ p recuperatione vel accumulatione gratię in voce exultationis & cōfessionis laudam⁹, bn̄dicim⁹, honoramus. In voce inqt, exultationis & cōfessionis sonus epulātis. Panis corā nobis a dn̄o frangit̄, qn̄ p̄fūda mysteriorū mystica iterp̄tatione ipo ꝙ reuelante cognoscūt̄. Ex panis fractione dn̄s cognoscit̄, qn̄ ex infusiōe gratiæ & illuminatione cōsciētię ipsi⁹ pręsentia declarat̄. Dn̄s autē qui & dei sapiētia, ab oculis intuētiū euanescit qn̄ ex cōtēplatione & admiratione diuinę sapiētię animo innotescit q̄tum ei⁹ incōp̄hensibilitas omnē humanā intelligentiam excedit.

Vverricus. Quant⁹ profectus sit in communis obseruantia disciplinæ.

¶Et factū est dum fabularent̄, & secū q̄rerent & ipse Iesus appro.ibat cum illis. Audiāt et gaudeant q in viis iustitię ambulāt. Audiāt inquā quia non solū inhęrētes studio cōtemplationis Iesus dignat̄ et occursu & manifestatione sui. O
Nā & mulierib⁹ a monumento redeūtibus occurrere, & duobus eūtibus in Emaus apparere dignatus est. Agnoscit ni fallor experiētia quotundā nostrū, qa sępe Iesus quē q̄sierunt velut ad monumentū, ad memorias altariū, nec inuenerūt, insperatus occurrit eis in via laborum. Tunc nimirū accesserūt & tenuerūt pedes ei⁹ quorū s. pedes nō tenuerat pigritia p̄ desiderio eius. Noli ergo tu frater nimis parcere pedib⁹ tuis a viis obedientię et discursibus operū: qn̄ quidē Iesus nō pepercit pedibus suis ꝑpter te, etiā a clauorū dolore: et adhuc eorundem amplexu & osculo pedū non grauat̄ laborem remunerare aut releuare pedum tuorū. Nam et illud q̄tę cōsolationis erit, si se tibi vię comitē adiunxerit: miraq; delectatione suę sermocinationis etiā sensum tibi laboris ademerit: aperiēs tibi sensum vt itelligas scripturas, quas fortasse domi sedēs legebas & non intelligebas.

Bernardus. Q̄ deus præsentiam suam subtrahit vt auidius requiratur.

¶Finxit se Iesus longius ire. Nō quia hoc volebat, sed cupiebat audire, Mane nobiscum: qm̄ aduesperascit. Et alia vice super mare ambulās cum apostoli laborarent in remigando, quasi volens pręterire eos: ne tunc quidem illud volebat: sed magis probare fidem & elicere precem. Ergo istiusmodi piam simulationē, immo P

salutarē dispēsationē quā tūc corpaliter verbū corpus iterdū exhibuit,nō cessat idētidē verbū spūs modo suo spūali cū deuota sibi aīa sedulo actitare.Pręteriēs teneri vult, abiens reuocari. Neq; eñ hoc irreuocabile verbū. Ideo eī qñq; substrahit se vt auidiꝰ reuocet:reuocatus fortius teneat.It & redit ꝑ beneplacito suo.Et ire quidē illi dispensatoriū est:redire aūt semp voluntariū.Vtrūq; vero plenū iudicii. At penes ipsum horum ratio est.

Cantica sine titulo.

Qz tria facere debeat cognitor veritatis.

Q ¶Et eadē hora reuersi sunt in Hierusalem. Cognito Iesu statim discipuli Hierusalē adeunt: consortia discipulorū requnt:et quē in fractione panis agnouerant,annūciare festinant. Vbi salutare patet mysteriū,vt deuotꝰ veritatis cognitor & amator pacis deo placitę custodiā exerceat:sancta fratrū cōsortia diligat,& bona q̄ scientia & vita iam tenuit,ad ędificationē multorum prædicare non negligat.

Finitur euangelium Lucæ.

Sequitur euangeliū Ioannis.

Hugo de sancto Victore.

Quare dicatur filius verbum patris.

ca. 1 R Deus erat verbum. Sic verbum cordis cor ē.De corde verbum exit:& nō est aliud q̄ ipsum cor. Sic verbum dei nō potest aliud esse q̄ deus. Sapientia est verbū cordis q̄ de corde nascit̄, & ab eo nō separat̄,& est vna sapientia.Sic deus sapiētia est,& est vna sapientia deus & sapientia sua.

Bernar. Quanta sanctis a dño potestas & gloria sit collata.

S ¶Quotquot recepunt eū dedit eis potestatē filios dei fieri.Magna a deo gloria: magna nobis ē collata potestas.An nō ptās filiorū dei est ista qñ etiā nobis seruiunt vniuersa?Sed forte dicat aliqs vestrū,quid hoc ad me? In pusillanimitate cordis sui talia meditēt.Gloriēt de potestate filiorū dei:in qbus filialis erga eū feruet amor:vigет affectus:& pręsumant oīa sibi cooperari in bonū q deū diligunt in veritate.Ego vero mendicus sum & paup,carens affectu filiali,expers dignę deuotionis.Ad quē ego. Affectꝰ iste quē q̄ris pax est:in patria est non in via.

Qz verbum dei sequendo q̄ legēdo melius teneatur.

¶Verbum caro factum est. Qui Christum apprehendere cupit citius illū sequēdo q̄ legendo apprehēdere pōt. Quid q̄ris o homo verbū in verbo:qđ iam caro factū ꝑsto est oculis?Iā de latibulo ꝑphetarū egressus est ad oculos piscatorum.Iā de monte vmbroso & cōdenso tāq̄ sponsus de thalamo ꝓsiliuit in campū euāgelii. Iā q habet aures audiendi audiat illū clamātē. Qui sitit veniat,& bibat. T

Vverricus.Qz is quē Christi non lętificat natiuitas,vel ipiꝰ vel reprobꝰ iudicat̄.

¶Verbū caro factū est.Quia deꝰ nō poterat nobis loq quasi spūalibꝰ sed q̄si carnalibꝰ,verbū eiꝰ caro factum est,vt nō solum audire:sed et videre possit oīs caro qđ os dñi loquutū est. Et qa in sapientia sua nō cognouit mūdus sapientiā dei,dignatiōe ineffabili eadē sapiētia dei se stultitiam fecit: vt q̄libet idiotis vel hebetibus se discibilē ꝑberet & ꝑ stultitiā ꝑdicationis saluos facere credētes.Nō solū aūt visibile & tractabile:sed ēt gustabile & odorabile nobis verbū dei factū est. Quippe qđ per oēs vias sensuū aditū sibi ad aīam quęsierit: quatenus sicut ꝑ sensus mors intrauerat sic ꝑ eosdē rediret & vita. Qz ergo verbū caro factū ē,nobis q toti sumꝰ caro: factū ē vt q̄tea verbū dei poteramꝰ audire tm̄ iam carnem factū & videre possimus & gustare oēsq; sensus in testimoniū auditus conuocare: quatenꝰ oēs sensus nostri, consensu vno & vna voce confiteant̄.Sicut audiuimus,sic vidimus Incōparabiliter tñ amplius nūc cōcessum est visui q̄ vnq̄ fuerat auditui:cū modo videatur qđ deus est,& antea magnū haberet audire verbū qđcunq; ex deo est.Et verbū quidem qđ ex deo est:vidi aliquādo cū tędio audiri:Sed verbū qđ deus nūqd poterit nisi cū gaudio videri?In me primum sententiā ferā,quia verbū qđ deus est cū se mihi in natiuitate sua videndū ꝑbeat in eo ꝙ sum,si non me lętificat,impius sum:si nō ędificat reprobus sum. V

Bernardus.De triplici gratia dei.

¶Et de plenitudine eiꝰ nos o.accepimꝰ g.ꝑ gratia. Ex his verbis innuit̄ ꝙ triplicem gratiam diuinitus accepimus. Vnā qua conuertimur, Aliā qua ī tētationibꝰ adiuuamur: Tertiā qua ꝓbati remuneramur. Prima nos initiat ꝑ quā vocamur.Scđa prouehit qua iustificamur.Tertia cōsummat qua glorificamur. Et prima qdē beneplacitū est. Scđa meritū. Tertia ꝑmiū. De prima dictū est.De plenitudine eiꝰ oēs nos accepimus.De duabꝰ reliquis dictū est,Et gratiā ꝑ gratia.i.munera ęternę glorię pro merito tēporalis militiæ. X

Hugo de sancto Victo.

Qꝫ meritum sit fidei non videre qđ credit.

Y ℭDeum nemo vidit vnq̃. Tñ fides qđ non vidit credit: & ex hoc meritũ fidei cõstat, nõ vidisse & credere. Propterea deus a principio nec totus humanę cõsciẽtię manifestus esse voluit, nec totus abscõditus, ne si tot⁹ manifestus esset fides non haberet meritũ, nec infidelitas locũ. Infidelitas eñ de manifesto cõuinceretꝛ, & fides de occulto non exerceretꝛ. Si vero totus abscõditus esset, fides quidẽ ad scientiã nõ adiuuaretur, & infidelitas de ignorantia excusaretur.

Bernardus. Qꝫ Christus non morbos corporis venit tollere, sed peccata.

Z ℭEcce agnus dei: ecce q tollit peccata mundi. Nõ dicit morbos corporis, nõ molestias carnis sed pctm̃, qđ est morbus aĩę & corruptio mentis. Ecce inquit q tollit pctã mũdi. Vnde? Vtiqꝫ a manu: ab oculo: a collo: deĩde etiã a carne ipa cui altius infixũ est. Tollit peccatũ e manibus cõmissa pctã delẽs. Tollit ab oculo purgãs cordis intẽtionẽ. Tollit a collo violentã remouens dominationẽ. Sicut scriptũ est. Sceptrũ exactoris eius superasti.

Vnde supra.

A ℭEcce agnus dei. Agnus sine macula, agnus q tollit pctã mũdi. Quis eñ pctã melius tolleret q̃ is in quẽ pctm̃ non cadit? Iste sine dubio me lauare potest quẽ cõstat ĩquinatũ nõ esse. Hęc manus opertũ luto detergat oculum meũ, quę sola sine puluere est.

Quid spolia significent agni dei.

B ℭEcce agn⁹ dei, ec. q tol. p. m. Iste agn⁹ tã mitis q̃ magn⁹ lacte suo nos potat: carne cibat: lana facit indumentũ: ꝑparat ornamentũ. Lac agni est doctrina suauis expressa de vberib⁹ duorũ testamentorũ, quasi duobus digitis .i. stylo & ingenio sanctorũ doctorũ. Caro agni est mortis ei⁹ memoria ad altare in sacramẽto quotidie replicata. Cuius similitudini cõplantamur simul vt resurrectioni coniungamur. Lana qua fit indumentũ quo qui indutus est abscondiꝛ, significat humilitatem in qua latitamus, et a seculo recognosci refugimus. Pelle mortificatio carnis intelligiꝛ: q̃ absqꝫ graui dolore ab agno non accipiꝛ. Hãc in seipso Christus ieiuniis, vigiliis & aliis carnis suę afflictionib⁹ ad vltimũ p passionẽ crucis ostẽdit. Hęc pellis ĩ die resurrectionis cũ stigmate vulnerũ oculis videriũ offerꝛ.

Petrus Damia. Qꝫ malus minister effectum non minuat sacramenti.

C ℭHic est q baptizat. Quia quisqꝫ baptizãdi exhibeat ministeriũ, ille tñ operaꝛ virtutis intime sacramẽtũ. Illud siquidẽ cœlestis patrię munus de marsupio extrinsecus satagentis, sed de thesauro proferꝛ inuisibiliter ꝑfidẽtis. Nam et si fur ille sit q seminat, terra tñ deo auctore vitę germina frugib⁹ administrat. Licet sordida sit man⁹ aut leprosa q plãtat, mũdus certe fruct⁹ decerpiꝛ cũ ad maturitatis plenitudinẽ ꝑueniꝛ. Ex adulterino sępe cõiugio pulchra soboles nasciꝛ: et ex obscœna voluntate parentũ spectabilis oriꝛ species liberorum.

Bernard. Qꝫ merito sit misericors quæ fontem misericordię parturiuit.

Eficiente vino dixit mater Iesu ad eũ. Vinũ nõ habẽt. Cõpassa est eĩ eorũ verecũdię sicut misericors sicut benignissima. Quid de fõte pietatis ꝓcederet nisi pietas? Quid mirũ si pietatẽ exhibent viscera pietatis? Nonne q pomũ in manu sua tenuerit dimidia die, reliq̃ diei pte pomi seruabit odorẽ? Quãtũ ergo viscera illa virt⁹ pietatis affecit, in qb⁹ nouem mẽsib⁹ requeuit? Nã & ante repleuit mentẽ q̃ ventrẽ, & cũ processit ex vtero ab aĩo non recessit. Durior fortasse et austerior videri posset responsio dñi: sed nouerat ille cui loqreꝛ: et qs loquereꝛ illa nõ ignorabat. Deniqꝫ vt scias quõ respõsum ipm acceperit, aut q̃tum de filii benignitate ꝑsumpserit, ait ministris. Quodcunqꝫ præceperit vobis facite. D

Qꝫ in verbo virginis fides & modestia commendatur.

ℭVinũ nõ habent. Qꝫ breuiter & q̃ reuerẽter suggessit, vñ pie sollicita fuit. Disce ergo homo in matre dñi magnã in mirabilib⁹ fidẽ habere & in magna fide verecundiã retinere. Disce verecũdia decorare fidẽ: reprimere ꝑsumptionẽ. Ipsa eĩ pietatis ęstũ pudoris tẽperãs vmbra, cõceptã ꝑcis fiduciã verecũde suppressit, nõ frontose accessit, nõ palã loquuta ẽvt audacter corã oĩb⁹ diceret. Obsecro fili, deficit vinũ: cõtristãꝛ cõuiuę: cõfundiꝛ spõsus: ostende qđ possis. Sed licet hęc aut multo plura pect⁹ ęstuãs, feruẽs loquereꝛ affect⁹: priuatim tñ potẽtẽ pia filiũ mater adiuit: nõ potentiã tentãs sed voluntatẽ explorans. Vinũ ingt nõ habent. Quid modesti⁹? Quid fidelius? Nõ defuit pietati fides: voci grauitas efficacia voto. E

Gillebertus. Qꝫ facile fides impetret quã verecundia comitatur.

ℭVinũ nõ habẽt. Humanũ recogitate morẽ in rogãdo. Nõne apud miseratorẽ alicuius cõmemorare miseriã ipm rogare ẽ? Efficax petitio ẽ modesta suggestio. Oppssi ĩfirma exponere, fortunę infelicitatẽ, insolẽtiã hostiũ, hęc inquã exponere ĩ aure potẽtis, qđ aliđ ẽ q̃ ipm verecũda qđã ꝑce ad auxiliãdũ ĩflectere. Quot ĩ locis apđ Psal. hũc ꝑcis modũ inuenies? In euangelio ingt F

Maria ad Iesum. Vinum nō habent. Nō precatur dn̄m: nec imperat filio, c..fectum tm̄ vini nūciasse cōtenta. Cum beneficis et ad liberalitatem propensis ita agendum est. Non em̄ est gratia violenter exprimēda, sed ꝓponenda occasio.

Bernar. Qꝫ exēplo Christi cōuersos ad dn̄m parentum cura non debeat occupare.

G ¶Quid mihi & tibi est mulier? Quē non moueat hęc respōsio: quā benignissimę matri suæ ac sanctissimæ Dn̄s respondit? Quid tibi & illi est dn̄e q̄ris: nōne qđ filio & matri? Quid ad illā pertines q̄ris: cū tu sis benedict⁹ fructus vētris eius immaculati? nonne ipsa est q̄ saluo pudore cōcepit, & sine correptiōe te peperit? Nūc ergo dn̄e qđ molestus es illi, dicens: Quid mihi & tibi est? Multū per oēm modū. Sed manifeste iā video ꝙ non velut indignans aut cōfundere volens virginis matris tenerā verecundiā dixeris hęc: cū venientib⁹ ad te iuxta matris ꝓcepta ministris nihil cūctatus facias qđ illa suggessit. Vt quid ergo hoc fecit? Vtiꝙ ꝑpter nos: vt cōuersos ad dn̄m iā nō sollicitet carnaliū cura parentū, & necessitudines illę non impediant exercitiū sp̄ūale. Quādiu em̄ de mundo sumus, debitores nos esse cōstat parētibus. At postq̄ reliquim⁹ nosmetipsos, multo magis ab eorū sollicitudine liberi sumus.

Qꝫ multiplici egent purificatione multipliciter inquinati.

H ¶Erant aūt ibi lapideę hydriæ sex positæ. Has nūc hydrias purificādis veris Iudęis non litera sed sp̄ū necesse habem⁹ imponere, vel magis appositas demōstrare. Quia ei nondū ꝑuenit ecclesia ad perfectā purificationē, q̄n eā sibi Christ⁹ exhibebit gloriosā nō habētē maculā aut rugā aut aliqđ huiusmodi: multis īterim purificationibus opus habet: quaten⁹ sicut abundat pct̄m abundet et indulgentia. Sicut multiplicat̄ miseria, sic & m̄ia. nisi ꝙ non sicut delictum ita & donū. Gratia em̄ nō solū pct̄a lauat, sed merita donat. Sex igit̄ hydrię positę sunt his q post baptismū in pct̄a labunt̄. De his em̄ loquimur, qa de his sumus. Exuimus tunicā veterē: sed heu pei⁹ reinduim⁹ eā. Sicut ergo qđ ali⁹ ignauerat lauit alius: sic ingnatos a nobis, opus est lauari et a nobis. Aliena lauit aqua quos culpa inquinauerat aliena. Nec tn̄ sic alienā dixerim, vt negem nostrā. alioqn nec inquinaret. Sed aliena est: qa in Adā oēs nesciētes peccauim⁹. Nostra qa etsi in alio nos tn̄ peccauimus: & nobis iusto dei iudicio imputat̄, licet occulto. Verūtn̄ vt iā nō sit qđ causeris o hō, cōtra inobediētiā Adę dat̄ tibi obediētia Christi, vt si gratis venūdat⁹ es, gratis etiā redimaris. Si nesciēs in Adā peristi, nesciēs viuificaris in Christo. Nunc aūt ingnatus culpa ꝓpria, ꝓpria nihilominus aqua mūdaberis: ab illo tn̄ & ꝑ illū qui solus est purgationē faciens peccatorum.

De sex hydriis.

¶Prima igit̄ hydria, et prima purgatio in cōpūctione est, de qua legim⁹: q̄n in quacūꝗ hora ingemuerit pct̄or oīm iniquitatū ei⁹ nō recordabor. Secūda vero cōfessio est. Oīa siquidē in cōfessiōe lauant̄. Tertia eleemosynarū largitio, de qua, Date eleemosynā, & oīa mūda sunt vobis. Quarta remissio iniuriarū, scd̄m qđ orātes dicim⁹. Dimitte nobis debita nr̄a: sicut &c. Quinta afflictio corpis, vnde et oramus vt ꝑ mundi abstinentiā deo canam⁹ gloriā. Sexta est obediētia ꝓceptorū, iuxta illud. Vos mūdi estis ꝑpter sermonē quē loquutus sum vobis. Hę sunt sex hydrię positę ī purificationē nostrā. Quę vacuę sunt & plenę vēto si ꝑ inani gloria obseruētur. Aqua replēt̄ si timore dei custodiat̄, q̄n timor fons vitę. Aqua inquam timor dn̄i est, etsi minus sapida, sed optime refrigerans aīam noxiis desideriis ęstuantē. Aqua est quę iacula inimici ignea possit extinguere. Sed diuina virtute aq̄ mutat̄ in vinū: q̄n pfecta charitas foris mittit timorē. Dicunt̄ aūt lapideę hydrię non tam ꝑ pter duritiam, q̄ propter stabilitatem. I

Quid mensurę significēt hydriarū.

¶Capientes singulę metretas binas vel ternas. K Duę metretę duplex timor, ne forte trudi ī gehennā: ne forte ab æterna vita contingat excludi. Sed quia de cōtingenti futuro sunt ista, et si bī blādiri pōt aīa dicēs: Postq̄ aliquādiu ī voluptatib⁹ tuis vixeris ages pœnitentiā: nec ista iā cariturus, nec peritur⁹ in illa: bonū est adhiberi et tertiū: qui vtiꝙ sp̄ūalibus notus est, eo vtilior quo de ꝓsenti. Timent em̄ qui nouerūt spiritualē cibū, nequādo fraudent̄ eo. Cibo siquidē forti egent q manū miserunt ad fortia. Viuant de paleis Aegypti q deseruiūt in operibus luti & lateris. Nobis fortior est cib⁹ necessarius: q̄n nobis grādis restat via, vt ambulem⁹ in fortitudine cibi illius. Ipse est panis viuus: panis quotidianus, panis angelorū. Hoc est cētuplū qđ nobis promissum est. Sicut em̄ mercenariis et cibus datur in opere, & merces reseruat̄ in fine: sic Dn̄s vitam æternā reddet, & centuplū interim repromittit et exhibet. Quid ergo mirū si perdere timuit hāc gratiā qui iā cōsecutus est eā? Hęc est metreta tertia quā sub disiūctiōe signanter posuit eo ꝙ nō oīm sit, quia nec oībus centuplū repromissum, sed solis qui omnia reliquerunt.

Qꝫ sponsę non copula sed præpara

tio per euangelicas nuptias designatur.

L ¶Audistis hodie miraculum factũ in nuptiis initiũ signorũ dñi: cuiꝰ historia satis admirabilis est, sed significatio est ampliꝰ delectabilis. Magnum eñ diuinæ maiestatis indicium fuit, ad nutum dñi aquas in vinum conuerti. Sed est alia multo melior mutatio dexterę excelsi. Oẽs eñ nos ad spirituales nuptias vocati sumus: in quibꝰ vtiq; spõsus est Christus: sponsa est eius ecclesia. Iam eñ despõsata est illi: iam nuptiarũ prandiũ celebrat̃. Nam cœna in cœlo & in aula æterna parat̃. Verũtñ nunquid illic vinũ deficiet? Absit. Paratum est illis nuptiis flumen vini. Hic vero nõnunq̃ vinũ deficit: gratia scilicet deuotionis & feruor charitatis. Quotiens exoro matrẽ misericordię plus lachrymosas querimonias vestras vt suggerat suo benignissimo Iesu quoniam vinum non habetis.

Aliter de sex hydriis.

M ¶Erãt, ait euãgelista, hydrię sex positę. s. p. v. Patet nõ plenitudinẽ, sed p̃parationẽ eẽ vbi opꝰ ẽ purificatiõe. Despõsatiõis ergo nuptię istę sunt nõ copulationis. Nunc abluit sponsa nũc purificatur, vt in cœlestibus nuptiis sponso Christo sine ruga & macula pręsentet̃. Ego sex hydrias istas, sex arbitror obseruantias esse quas ad purificanda corda confitentiũ sancti patres nostri instituere. Prima hydria est continentia castitatis: qua diluitur q̃d ante luxuria inquinauit. Secunda ieiuniũ: vt q̃d maculauerat crapula, abstinentia mundet. Tertia est labor manuum: vt sordes quas per ociositatẽ contraximus, labore manuum diluant̃. Quarta est obseruantia vigiliarum: vt nocte surgentes ad con. do. nõ bonas noctes præteriti tẽporis redimamus. Quinta est silentiũ custos. s. religionis, in quo erit fortitudo nostra. Sexta hydria disciplina est, qua non nostro sed alieno viuimus arbitrio, vt deleat̃ quicq̃d indisciplinate viuendo deliquimꝰ.

Q̃ prælati timorem domini subditis incutiant vt charitas subsequatur.

N ¶Implete hydrias aq̃. Mira res. ministri solliciti sũt de vini penuria: et dñs iubet ĩpleri hydrias aqua: illi de poculis cogitant: & dñs iubet vt vasa purificationis ĩpleant. Sic sic suspiranti Iacob ad Rachelis ãplexus Lia a patre supponit̃. Prælatis hoc p̃cipit̃, q̃ ministri Christi sũt, vt aqua hydrias ĩpleãt quotiẽs deest vinũ. ac si dicat̃. Illi deuotionẽ desiderãt, vinũ req̃rũt, feruorẽ flagitãt, sed nondum venit hora mea. Implete hydrias aqua. Incutite metũ: & spũ timoris nõ tã vasa q̃ corda replete: q̃a vt ad charitatẽ veniãt initiãdi sunt a timore. Interdũ eĩ cõtigit vt hydrię istę plenę sint, sed veneno q̃d ẽ inuidia, murmur, rancor, & detractio. Et p̃pter hoc ne forte ista subintrẽt dũ vinũ deest iubet̃ p̃lati hydrias aq̃ implere, vt obseruent̃ mãdata dñi in timore donec veniẽte charitate foras timor mittatur.

Q̃ aquarum tria genera Christus in suo nobis corpore consecrauit.

O ¶Implete hydrias aqua. Oẽs ad nuptias agni vocati sumus, & in conspectu eiꝰ vacuos apparere non licet. Sed nos pauperes sumus, & vinũ non habemus, hoc est martyriũ. At ille, Implete hydrias aqua. Ergo ne aqua susciperet̃: si attulerimus eã? Vtiq; suscipiet̃. Nã & ipsam Christus nobis apposuit. Accipe ergo triplicẽ aquã quã tibi saluator apposuit. Plorat super Lazarũ et sup Hierusalẽ, & hæc est aqua prima. Sudat imminente iã passionis hora: & hęc est aqua secũda: nõ ab oculis tantũ, sed a toto corpore manans. Sicut scriptum est. Et factus est sudor eiꝰ sicut guttę sanguinis. Tertia aq̃ est de. in ter. q̃ de latere eiꝰ vna cũ sanguine emanauit. Et tu ergo primã habes si rigas lachrymis tuis conscĩẽtię stratũ, et dolore cõpũctiõis p̃teritorũ diluis maculas peccatorũ. Secũdã habes, si in sudore vultus tui vesceris pane tuo: & labore pœnitentię corpus tuũ castigas, & restringis concupiscentię flammã. Est autẽ sanguinei coloris siue propter laborẽ, siue propter ipsum qui extinguit cõcupiscentię ignẽ. Iam vero si proficere potes vsq; ad deuotionis gratiam, potaberis aqua sapiẽtię salutaris, & spũs Christi qui sup mel dulcis est, fiet in te fons aquæ salientis in vitam ęternam. Et nota hanc esse aquam quæ p̃cedit de latere dormientis, & sine omni molestia fluit. Oportet enim iam mortuũ esse mũdo q̃ in hac voluerit gratia delectari. Ergo vt breuiter repetã: Prima a p̃teritis delictis abluit cõsciẽtiã: Scd̃a vt futura caueas extinguit concupiscentiã: Tertia si ad eam peruenire potueris potat animam sitientem.

Hug. De sex hydriis & myste. nuptia.

P ¶Implete hydrias aqua. Galilea interp̃tat̃ trãsmigratio. Vita ergo p̃sens Galilea est transmigrans de p̃sentibꝰ ad futura. In Galilea nuptiæ fiũt: q̃a in trãsitu tẽporis fructificat̃ copula per mansurę dilectionis ecclesię ad Christũ, aĩæ ad deũ. Sex hydrias, sex ętates vel in mũdo vel in hoĩe intelligimus: quę aq̃s implent̃, q̃a iudicio plenus est mũdus. Iudicia tua abyssus multa. In omnibꝰ eñ operibꝰ dei nihil fit sine causa. Sed q̃diu dicere nõ potest homo: Iudicia tua iocunda: nondum aqua in vinum conuersa est. Deficiente vetere vino hydriæ aqua implent̃: quia cũ in vita hoĩs carnales delectationes deficiunt diuinę cõsolatiões succedũt. Quę q̃dẽ initiãtibꝰ

minus saporis conferunt:proficiétibus ampliꝰ dulcescunt:quia tunc aquę in vinum conuertũtur,quãdo in mente hominis opus dei quod laboranti primũ non sapit,per spiritualem intelligentiam illuminato dulcescit.

De duplici dilectione: dei.s.& mundi.

Q ¶Oĩs homo primo bonũ vinũ ponit &c. Inter amorem huius mundi,& amorem dei, hęc est differentia:ꝙ amor mundi in principio dulcis videt,sed finẽ habet amarũ.Amor dei ab amaritudine incipit,sed vltima eius plena sunt dulcedine. vnde et dicitur. Omnis homo primo bonũ vinũ ponit &.Omnis nãq; homo.i.carnalis,primũ bonum vinũ ponit:quia in sua delectatione falsam quandã dulcedinem sentit.Sed postq̃ furor mali desiderii mentem inebriauit, tunc quod deterius est propinat:quia spina cõscientię superueniens mentem quã prius falso delectabat grauiter cruciat.Sed sponsus noster postremo vinum bonũ porrigit:dum mentem quam sui dulcedine amoris replere disponit: quadam prius tribulationũ cõpũctione amaricari sinit, vt post gustum amaritudinis auidius bibatur suauissimũ poculũ charitatis. Et hoc est primũ signũ qđ facit Iesus co.d.s.& credunt in eũ: quia inde peccator & pœnitẽs Primum de misericordia dei fiduciam habere incipit:ꝙ post longa mœroris tædia Spiritꝰ sancti consolatione cor suum releuari sentit.

Galfridus.

De quatuor modis generationum.

R Oportet nos nasci denuo. Expauit Nicodemꝰ & admiratione percussus est audiẽs a Saluatore ꝙ denuo nasci homines oprteret. Sed oportet nasci denuo : et donec.iii.&.iiii.nati fuerint non peruenient ad plenitudinẽ status sui.Est eñ prima nostra generatio tam corrupta vt nec scđa illã, nec tertia satis expiet : donec tandẽ quarta succedat. Prima quippe natiuitas est cõmune cũctis hominibus vitæ carnalis initium. Secunda est cũ per fidẽ & sacramenta ad conuersationẽ ipsi filii dei & sacramentis idoneã regeneranť in Christo.Tertia natiuitas est quãdo iam expiati per pœnitentiam dimittuntur in pace, et ab hac mortalitate transeũt in regionẽ viuorum. Ad hanc natiuitatẽ sanctorũ natalitia pertinent, q̃ solẽniter celebranť. Quarta deinde in resurrectione mortuorũ est futura natiuitas:& forsitã ipa est quarta generatio,i qua semẽ Abrahę reuersurũ in terrã promissionis ei legitur in visione promissum.

Qꝫ tria sint locorum genera.

S ¶Spiritus vbi vult spirat:& vocem eius audis & nescis vnde venit, aut quo vadit. Vnde venit spiritus,aut quo vadit? Sicut eñ inuisibilis est,ita & locus eiꝰ.Locus alius vniuersalis : aliꝰ particularis:aliꝰ singularis.Locꝰ vniuersalis est qui oĩa cõtinet.Locus particularis quędã continet & nõ oĩa.Locus singularis est q sic aliqđ cõtinet,vt nihil aliud continere possit. Locus vniuersalis deꝰ est:de quo apostolꝰ ait.Q̃m ex ipso & in ipso, & per ipsum sunt omnia. Et dñs de ipo.Ego sum via veritas & vita.Et apostolꝰ de dño.In ipso mouemur & sumus. Sumus in veritate,mouemur in via. Viuimꝰ in vita. Locus particularis est ecclesia:locus singularis est beata virgo Maria.de qua dicit ad Moysen.Locus in quo stas terra sancta est.Quis est ergo locus vnde venit spiritus sanctus? Profecto deus pater est. Venit eñ spiritus sanctus de patre & filio.Sed quo venit.In apostolos in Hierusalẽ cõgregatos in superiora cœnaculi.Ecce locꝰ. Ecce vnde venit spũs sanctꝰ & vbi.Quod aũt dicimus spiritũ sanctũ venire vel descendere,non localiter intelligendũ est: quia spiritus sanctus illocalis & incircũscriptꝰ est & incõmutabilis. Sed quia pręsentiã suam inuisibilem quibusdã signis visibilibꝰ demonstrauit, dicit quia venit.

Ailredus.

Qꝫ a quatuor locis in homines spiritus sanctus adueniat.

¶Spũs vbi vult spirat,& vocẽ eiꝰ audis: sed.n. v.v.a.q.v.Scis qñ venit:quia nõ sinit ignorare cũ spirare iã cessat.Sed nescis vnde veniat, aut quo vadat.Vnde venit aut quo vadit spiritꝰ q replet orbem terrarũ? Neq; ab ipso vox ista aliena est.Cœlum & terram ego impleo: & tamen venit & nescis vnde veniat: & vadit, & nescis quo vadat.Nescis certe vnde veniat,an a secretario misericordię:an a tribunali iustitię: an ex abysso iudiciorum:an ex thesauris scientię. Cũ enim vt excitet torpentem vel cõpũgat peccantem,vt consoletur afflictum:quasi ex cubiculo misericordię dicit processisse.Quando vero vt bñ operantẽ spũalis cõpũctiõis suauitate remunerat,ex iustitię eũ sede ad nos dicimꝰ descendisse.At vbi illorũ mentibus salutarem inspirat affectum:quibꝰ omnia cooperanť in malum:qui ingrati beneficiis seruanť suppliciis: qbus et bonum & malũ simul sunt ad tormentũ eum ex abysso iudiciorũ aduenisse nõ dubites. Si vero ea causa venire dignať vt mens huiusmodi visitatione purgata ad rimanda diuinæ secreta scientię luminosior apertiorq; habeatur quasi ex scientiarũ thesauris eum exisse confides. Sed nescis vnde veniat, cum nescias vtrũ amore an odio dignus sis. Et vtrum misericordiam pręroget,an mercedẽ restituat.An exer-

ceat iudiciũ scire non possis. Nescis & quo vadat, vtrũ videlicet e vicino subsistat post modicũ reuersurꝰ: an lõgiꝰ eat post mltũ tẽporis rediturꝰ: an offẽsꝰ recedat nũq̃ denuo reuersurꝰ.

Bernardus.

Q; exẽplo Christi vt ascendamus prius descẽdere debeamus.

V ℭNemo ascendit in cęlũ nisi q descẽdit de cęlo filius hoĩs q est ĩ cęlo. Dñs noster Iesus Christꝰ volẽs nos docere quõ in cælũ ascẽderemꝰ, fecit qđ docuit: ascẽdit in cęlũ. Et qa ascẽdere nõ poterat nisi prius descẽderet, assumpsit humanã naturã: in qua et ascẽdere posset & descẽdere. Descẽdit itaq; quo inferiꝰ nõ decuit. Ascẽdit q̃ celsius nõ potuit. Ipm̃q; descẽsum egit fortiter quia dei virtus erat: ascẽsũ disposuit suauiter, qa dei sapiẽtia erat. Descẽdit aũt, non cecidit: qa qui cadit sine gradu ruit. Qui aũt descẽdit gradatim pedẽ ponit. Sũt ergo gradus in descẽdẽdo: sunt & ĩ ascẽdẽdo. Et in descẽdẽdo primꝰ quidem gradus est a summo cęlo vsq; ad carnem. Scđus vsq; ad crucẽ. Tertiꝰ vsq; ad mortem. Ecce quousq; descẽdit. Vidimꝰ descẽsum videamꝰ & ascensum. Sed & ille quoq; triplex est: & eius primus gradus gloria resurrectionis. Scđs potestas iudicii. Tertius cõsessus ad dexterã patris. De morte meruit resurrectionẽ: de cruce iudicis potestatẽ. Vt qm̃ in illa iniuste iudicatus est: de illa iustam obtineret iudicis cẽsurã. Ipsam vero serui formã. i. carnẽ in q̃ passus & mortuꝰ est, resuscitatã euexit sup oẽs cęlos, & sup oẽs angelorũ choros vsq; ad dexterã patris. Quid hac dispositione suauius? vbi mors absorbet̃ in victoria, vbi ignominia crucis vertit̃ in gloriã, vbi ipa carnis humilitas ex hoc mũdo trãsit ad patrẽ. Sic p incarnationis suę mysteriũ descẽdit & ascẽdit dñs, relinquẽs nobis exẽplũ vt sequamur vestigia eiꝰ. Sumamus & nos de mysterio eius moribus nr̃is exẽplũ. Descẽdamus p viã humilitatis. Ponaturq; nobis primꝰ eiꝰ gradꝰ. i. primꝰ pfectꝰ nolle dñari. Scđs velle subiici. Tertiꝰ ĩ ipsa subiectiõe q̃slibet cõtumelias & iĩurias illatas æq̃nimit̃ pati.

Galfridus.

Q; in nobis crescat deus cum ea quæ ad carnis curiam pertinent minuantur.

X ℭHoc gaudiũ meũ ĩpletũ ẽ. Illũ oportet crescere me aũt minui. O beate Ioãnes q̃ dissimile est gaudiũ tuũ a gaudio carnaliũ. Tu gaudes qa decrescis & Saluator crescit: quidã gaudẽt qa ipsi crescũt & alii decrescũt. Decrescat igit̃ homo, crescat deus. i. decrescãt hoĩs vitia & peccata: vt crescãt dei virtutes & munera. Cum em̃ crescũt, saluator crescit nõ ĩ se sed ĩ nobis. Hoc spũale gaudiũ significat mel syluestre qđ Ioãnes edebat. Mel em̃ q̃si domesticũ est carnalis delectatio. Syluestre vero & omnino remotum gaudere de spiritualibus & æternis.

Hugo de sancto Victore.

Q; ante intelligibilẽ ętatẽ nec malũ ad culpã nec bonum ad meritum reputatur.

QVinq; viros habuisti: & nũc quem habes non est vir tuus. Quinq; viri q̃bꝰ aĩa rõnalis primũ legitime copulat̃ sunt quinq; corporis sensus: scđm quos prima ętas vitę humanę sine rõnis discretione gubernat̃. Scđm quorũ. s. affectꝰ sensuũ incedere si illi ętati nõ natura sed vitiũ eẽt: nequaq̃ illi sensus viri sed adulteri potiꝰ appellati fuissent. Cũ vero ad annos discretionis puenerit: si relicta veritate errorẽ sequat̃: ipse error tũc nõ ei maritꝰ sed adulter appellat̃. Qđ aũt priꝰ scđm solum motum sensuũ incedẽs operat̃, nec malũ ei ad culpam nec bonum ad meritum reputatur. 4 Y

Galfridus.

Q; qui nunc per pœnitentiam sanati negligit in posterum non valebit.

EST aũt Hierosolymis pbatica piscina quæ cog. &c. Mẽs nostra velut q̃dam piscina cogitatiõnũ, velut aquarũ collectio q̃nq; porticus habet. s. corporis sensus: in quibus iacet cũ fit hora surgẽdi, multitudo lãguẽtiũ, cæcorũ q nesciũt bona agere, claudorũ q nequeũt, aridorũ q nolũt, hũorẽ grẽ nõ habentes expectãtiũ aquę motũ: q mouebit̃ oĩbus: sed quibusdã sero mouebit̃. Aqua pfunda sensus ĩ corde viri. Qui p ãgelũ dñi mouet̃ cũ diuinitꝰ cogitatio nr̃a timore cõcutit̃. Et qui primꝰ ĩmergit̃ sanat̃. Et q pfecte ĩ hac vita cõpungit̃ saluꝰ erit. Nõ filr̃ aũt meret̃ q postea venerit: qa post mortẽ etsi pnĩa erit sed iã fructuosa nõ erit. 5 Z

Hugo. Quid per aquę motũ, quid p quinq; porticus designetur.

ℭAngelus dñi se. tẽ. descẽdebat in piscinã &c. Piscina est sensualitas nostra: q̃nq; porticꝰ sunt q̃nq; corporis sensus. In his multitudo languẽtiũ iacet: quia dum quinq; corporis sensus corruptionẽ peccati contrahimꝰ, quasi in quinq; porticibus lãguidi iacemꝰ. Sed angelus dñi se. t. d. in p. Et mouebitur aqua. quia dum diuina inspiratio pctõrẽ intꝰ tãgit, illico terrore iudicii carnalis cõsciẽtia cõturbat̃. Et qcũq; post motũ aquę in piscinã descendebat sanus fit a q̃cũq; teneat̃ infirmitate: quia diuina grã peccator pũctus si vere se ad pœnitẽtiã humiliat, & seipsum districte puniẽdo diiudicat: de q̃libet graui delicto veniã promeretur. A

Gillebertus.

Q; sancta collatio & vulnera curet aĩę & eam

vulneret charitate.

B ¶Mouebať aqua & sanabať vn⁹. Nō est exigua sanctę collationis vtilitas. verbo et q charitatis est languor gñať & q infirmitatis curať. Nouit Cēturio vim medēdi efficacē in verbo. Ideo dicit: Dic tm̄ verbo. Bonū est si dicanť verba, sed nihilomin⁹ bonū est si scribanť. Volat em̄ irreuocabile verbū, nisi scripto ligeť. Deniq̃ si verbū medēdi vim habet cū diciť, cur nō habet cū legiť? Si bōa curatio, cur dicis, ñ cureť hoc mō lāguor me⁹? Hoc est dicere: q primo audit verbi vtilitatē capiat: ad posteros et longe positos nō ptingat. Hoc medicamēto q primus acceperit cōualescat eger: virtutē ei⁹ post illū p̄sentiat null⁹. In piscina illa post aquæ motū sanabatur vnus: sed in vno illo signata est charitas nō singularitas. Post primū curatū, nō est dictum de piscina illa. Exinanite exinanite vsq̃ ad fundamētum in ea, aquæ salutaris nec vestigiū maneat. Bonus aquę mot⁹ disputatio & exagitatio sacrę scripturæ. Bñ ei moueť cū prudēti vētilatiōe ad spūalē pmoueť itellectū. Bñ moueť, cū eius discussiōe auditor pmoueť. Sꝫ tñ nō ē passim oīb⁹ hęc pmittēda licētia. Nec aquæ mot⁹ sanabat nisi cū angelus descēdēs tpe suo mouisset eā. Ille vtiq̃ angelus, cui⁹ labia custodiūt sciētiā, & a cui⁹ ore exqrēda est sciētia legis. Ergo, qđ qdē fatendū ē, magna texēdi verbi salutaris vtilitas. Sed cum alicui hoc opus pmittitur, vel magis cū exigitur ab eo.

Bernardus.

Qꝫ vsq̃ in finem ęquanimiter debem⁹ pro deo ferre corporis passiones.

C ¶Tolle grabatū tuū & ambula. Grabatū corpus nostrū est: i quo pri⁹ lāguidi iacem⁹ seruiētes desideriis & cōcupiscētiis nostris. Nūc portam⁹ illđ cū spūi cogimus obedire. Et mortuū nr̄m portam⁹ qa corpus mortuū est ppter peccatū. Ambulam⁹ tñ nō currim⁹: qa corpus qđ corrūpiť aggrauat animam. Ambulam⁹ etiam in domū nostrā. In quā domū? in matrem oīm. Quia sepulcrū eo. dom⁹ eo. ineternū. Qui sub hoc onere ambulam⁹, posito eo qđ putatꝰ, quō curremus quō volabim⁹? Felix iterim q passiones corpis sui ppter iustitiā ordinat. Vt qcqd patiť, ppter dei filiū patiať: quaten⁹ et a corde tollať murmuratio, & in ore versetur gratiarū actio & vox laudis.

Qꝫ mutuatū lumē minime pseueret.

D ¶Erat Ioānes lucerna ardēs & lucēs. Est tm̄ lucere vanū, tm̄ ardere parū, ardere & lucere pfectū. Sapiens pmanet vt sol, ait scriptura. Stult⁹ autē vt luna mutať. Quia em̄ splēdet luna sine feruore: mō plena, mō exigua, mō nulla videť. Mutuatū siqdē lumē nūq̃ in eodē pmanet statu: sed crescit: deficit: extenuať: adnihilatur & penit⁹ nō cōparet. Sic sic qui cōscientias suas i alienis labiis posuerūt: mō magni, mō pui, mō nulli: secūdū q̄ adulātiū liguis vel vituparē placuerint vel laudare. At vero solis splēdor igneus est: & cū feruet acri⁹, etiā oculis lucidior exhibeť. Sic sapiētis ardor intern⁹ foris lucet & si nō dať vtrūq̃, curat semp ardere magis: vt pater suus q videt in abscondito reddat ei. Vę ei q luxit tm̄. Qui em̄ iudicat nos dn̄s est: qui ab oībus feruorē exigit, splēdorē nō ita. Ignem veni mittere in terrā. Et quid volo nisi vt ardeat? Hoc est cōmune mādatū: hoc exigiť ab vniuersis: & nulla si deesse contigerit admittiť excusatio. Cęterū singulariter apl̄is & apl̄icis viris diciť, Luceat lux vestra corā hoīb⁹. Nimirū tanq̃ vehemēter accēsis qb⁹ nō timeať a flatu quolibet aut ipulsione vētoꝝ. Erat Ioānes lucerna ardēs & lucēs. Vere ardens et vehementer accēsus: quē sic poccupauerat flāma cęlestis vt iā Christi sentiret aduētū, qui necdū sentire poterat vl' seipm̄. Nimirū nouus ille ignis q recens lapsus e cęlo p os Gabrielis in aurē intrauerat virginis, et rursū p os virgis & m̄ris aurē itrauit ad puulū: vt ab ea hora vas electiōis suę spūs sctūs ipleret & lucernā Christo dn̄o paret.

Qꝫ triplicē feruorem Ioannes habuit & splendorem.

¶Ille, inquit, erat lucerna ardēs & lucens. Non E ait lucēs & ardēs: qa Ioānis ex feruore splendor nō feruor pdiit ex splēdore. Sūt em̄ q nō eo lucēt qa feruēāt sed magis feruēt vt luceāt: At isti nō feruēt charitatis spū sed studio vanitatis. Vultis nosse quēadmodū arsit Ioānes & luxit? Ego i eo triplicē vtrūq̃ posse arbitror iuenire et ardorem. s. & splēdorē. Arsit in seipo vehemēti austeritate cōuersatiōis. Erga Christū itimo quodā & pleno feruore deuotiōis. Erga peccātes pximos cōstātia liberę icrepatiōis. Luxit nihilominus vt paucis dixerim, exēplo, digito, verbo: et seipm̄ oñdēs ad imitationē: & luminare maius qđ latebat, ad peccatoꝝ remissionē: ipsas quoq̃ tenebras nostras ad correctionē.

Adam de Perseñ.

Quid p qnq̃ pāes hordeaceos mystice figureť

Est puer vnus qui habet qnq̃ panes 6. hordeaceos & duos pisces. Fr̄es, pani E bus hordeaceis pascimur si Iesū i deserto sequuti sumus. Desertū est vita claustraliū: quā nec mūdi cōcupiscētia calcat, nec ambitio tumultuosa frequētat, nec seculi luxus humectat. Desertū recte dr̄ vbi nec frumētū mundanę suauitatis, nec vinū erroris, nec oleū adulatiōis nasciť. Quid aūt intelligim⁹ in panib⁹ hordeaceis nisi lachrymas pœnitētię & cōpun

ctionis:q̃ inter ordinis obseruãtias & instituta vitę claustralis effunduntur? Has lachrymas panes appellat q ait. Fuerũt mihi lachrymę meæ panes die ac nocte. Hos panes hordeaceos facit ordo deuote seruat⁹. Nã & hordeũ ab ordie dr̃ qa sicut hordeũ habet austeritatẽ in esu: sic ordo in vsu seruãdi difficultatẽ. In spica etiã hordei qbusdã ordinib⁹ grana disponunt. Vnde & hordeũ dr̃. Qui igit in cõualle lachrymarũ iter obseruãtias ordinis suis se lachrymis cõsolat, q̃ si panib⁹ hordeaceis pascit. Hi panes pducunt pter qnq̃ptitã carnis illecebrã q̃ defleẽ. In qn qꝫ ei corpis sensib⁹ deũ offendim⁹. Defect⁹ itaqꝫ nr̃os p pc̃tã sẽsuũ reficim⁹ panib⁹ lachrymarũ.

De duobus piscibus.

G ¶Et ne ad pfectionẽ conuiuii pisces deesse causeris, duos pisces spem accipe & timorẽ. Vtrũqꝫ piscẽ in suo fonte piscaberis. Piscẽ timoris in lachrymis cõpũctionis: quas generat formido incendii sempiterni. Piscẽ spei in lachrymis deuotiõis: q̃s creat amor & desideriũ cælestis regni.

Bernardus.

Qꝫ a pr̃e ad filiũ nisi volũtarii non trahuntur.

H ¶Nemo venit ad me nisi pr̃ meus traxerit eũ. Quãtoscũqꝫ trahere vel cõpellere videat benignus pr̃ ad salutẽ, q oẽs vult saluos fieri, nullũ tñ iudicat salute dignũ quẽ ante nõ pbauerit volũtariũ. Hoc qppe intẽdit cũ terret aut pcutit, vt faciat volũtarios nõ saluet inuitos. Quatenus dũ de malo in bonũ mutat, volũtatẽ trãsferat nõ auferat libertatẽ. Q̃z q̃ tñ nõ semp iuiti trahimur. Nec eñ cæcus aut sessus cõtristatur cum trahit. Et Paulus ad manus tract⁹ est Damascũ vtiqꝫ non inuit⁹. Trahi deniqꝫ spiritaliter volebat qui et hoc ipsum magnopere flagitabat in canticis. Trahe me post te.

Qꝫ pœnitentiã agere sit Christi carnem spiritualiter manducare.

I ¶Nisi mãducaueritis carnẽ filii hois & biberitis eius sanguinẽ nõ habebitis vitã i vobis. Sic loqbat dñs de pœnitẽtia, sed i figura, tanq̃ his qb⁹ nõ erat datum nosse mysterium regni dei. Quid eñ est mãducare carnẽ ei⁹ & bibere sanguinẽ, nisi cõmunicare passionib⁹ ei⁹, & eã conuersationẽ imitari quã gessit in carne? Vnde & hoc designat illibatũ illud altar[sacramẽtũ vbi dñicum corpus accipim⁹: vt sicut videt illa panis forma in nos intrare: sic nouerimus per eã quam in terris habuerit conuersationem, ipsum intrare in nos ad habitandum p fidem in cordib⁹ nr̃is. Cũ eñ iustitia ingredit, ille ingredit q factus est nobis a deo patre iustitia.

Petrus Damianus. Quantum Christiano expediat Christi sumere sacramenta.

K ¶Qui mãducat carnem meã &c. Corpus Christi & sanguinẽ etiam ore carnis suscipe putile est. Terret eñ aduersarius cũ Christiani labia Christi videt cruore rubẽtia. Agnoscit eñ pasto suæ perditiõis iudiciũ, & diuinę victorię q̃ captiuat⁹ est et obtrit⁹ nõ tolerat instrumẽtũ.

Bernardus.

Quid sit carnem spiritualiter manducare.

¶Durus est hic sermo. Hoc nobis solẽt hoies L respondere seculares: cũ eis agere pœnitẽtiam suadem⁹. Durus, inqũt, hic sermo. Hoc ẽ qd in euãgelio legim⁹. Loquebat dñs de pnia ipa: sed i figura: tãq̃ eis qb⁹ non erat datũ nosse mysteriũ regni dei. Cũqꝫ audirẽt dicẽtẽ. Nisi mãducaueritis carnẽ filii hoĩs & bi.e.s. dixerũt. Dur⁹ est hic sermo: & abierũt retrorsum. Quid aũt ẽ mãducare ei⁹ carnẽ & bibere sanguinẽ, nisi cõmunicare passionib⁹ ei⁹: & eã cõuersationẽ imitari quã gessit i carne? Sed & q manet i charitate, i deo manet & de⁹ in eo. Sed tñ adhuc dicũt nobis multi: Durus est hic sermo. Ergo ne durum est momentaneum hoc & leue tribu. qd supramodũ in sublimi. æt. g. p. opa. in nobis? Durũ est breuissimo & leuissimo labore cruciatus illos & tormẽta redimere: q̃ nullus termin⁹ finiat, nullus sufficiat animus cogitare? Durum vobis videt cũ dr̃, Agite pœnitẽtiam? Erratis: sed audituri estis aliqñ asperũ verbũ, sermonẽ durũ, auditionem malam. Ite maledicti. &c.

Qꝫ aliter reprobis, aliter electis sapiat verbum dei.

¶Durus est hic sermo. Prędicãte aliquãdo Sal M uatore & sub mysterio edendi corporis sui ad cõmunicãdum passionibus suis admonente discipulos, fuerunt q dicerẽt. Dur⁹ est hic sermo. Abeũtibus aũt illis inqsiti apl'i an et ipsi vellẽt abire: Dñe, inquiũt, ad quẽ ibimus? Verba vitæ ęternę habes. Vides ne q̃ diuersa videt de verbo dei sententia diuersorum? Valde enim contraria sunt: Durus sermo, & verba vitæ. Idem cibus apponit: sed nõ idẽ sapere videt vtrisqꝫ. Nec vero cessat vsqꝫ hodie partis vtriusqꝫ successio: inuenire est etiã nunc in ecclesia qb⁹ manifestũ est qa verba q̃ Iesus loquit, spũs & vita sunt: ideoqꝫ sequũt illũ quocũqꝫ ierit. Aliis durus videt sermo Iesu: nec possunt audire eum ignorantes qꝫ diffusa sit gratia in labiis eius. Inde est qꝫ pergunt miseri miseram quęrere cõsolationẽ. Non sic impii non sic: cũ itonuerit sermo durus & verbũ asperũ, Ite maledicti.

Vuerricus.

Qꝫ s̃monẽ dei durũ faciat nob[duritia cordis.

¶Durus est hic sermo. Esto, dur⁹ est: nũqd nõ N ver⁹ est? lapis durus ẽ: nũqd nõ pciosus ẽ? Quare aũt veritas dura est tibi nisi pter duritiã cordis tui? Si cor tibi pietate mollesceret, plus

tibi soliditas veritatis q̃ vanitas mendacii vel oleū adulationis placeret. Durus ē aiebāt hic sermo: q̄a quasi lapis virt⁹ erat ꝓbatio sapiētię. Id, eoq; nō sūt demorati ꝓiicere eā & retro abire. Nec ob aliđ p̄ciosum & electū a deo lapidē reprobauerūt nisi q̄a durū putauerūt. Et erat quidē petra Christus: sed virtute non duritia. Erat petra: sed q̃ conuerti posset in stagna aq̄rū vbi mollia & humilia quibus influeret īuenit corda fidelium.

Bernardus.

Q̄ animę vita iustitia nominetur.

O ¶Caro nō ꝓdest qc̄q̄: sp̄us est q viuificat. Quid est Qui viuificat? Cū ei mors aię pc̄m̄ sit: Aīa quippe q̄ peccauerit ipsa morieť: vita eius sine dubio iustitia est: q̄m̄ virtus ex fide viuit. Iust⁹ aūt quis est nisi q amāti se deo vicem rependit amoris? Q đ non fit nisi reuelante sp̄ū p̄ fidē homini ęternū dei ꝓpositū sup sua salute futura. Quę sane reuelatio nō est aliud q̃ infusio gr̄æ sp̄ūalis: p̄ quā dū facta carnis mortificantur, hō ad regnū p̄parať qđ caro & sanguis non possident simul accipiens in vno spiritu: et vnum se pręsumat amatum: & vnum redimet ne gratis amatus sit.

Q̄ oratio fidelis a dn̄o nō spernatur.

P ¶Nolite iudicare sc̄dm faciē. S. i. iu. iu. Quid ē iustū iudiciū nisi iudiciū fidei q̄ iust⁹ ex fide viuit? Ergo iudiciū fidei seq̄re, & nō exp̄imentū tuū: q̄a fides q̄dē verax sed exp̄imentum fallax. Quę aūt ē veritas fidei nisi qđ ꝓmittit ip̄e fili⁹ dei? Quicq̄d orātes petit, credite q̄a accipietis Nemo vestrum paruip̄edat orōnē suā. dico em̄ vobis: q̄a is quē oram⁹ nō puip̄ēdit eā. Priusq̄ egressa sit ab ore nr̄o, ipse eā scribi iubet ī libro suo: & vnū e duob⁹ indubitanť sp̄are possum⁹: quia aut dabit quod petimus, aut quod nobis nouit vtilius.

Vverricus. Q̄ prodigiū tota trinitas se nostram effuderit in salutem.

Q ¶Si q̄s sitit veniat & bibat. O affluēs liberalitas dei. O indeficiēs largitas bonitatis diuinæ. Sp̄ūm cui⁹ primitias dedit Apl̄is, offert vniuersis thesaurū suū, fontē aquę viuę aperit tā hoībus q̄ iumētis tanq̄ et ipse omnib⁹ sapiētibus & insipiētib⁹ debitor sit. Parū erat patri tradidisse filiū vt redimeret seruū, nisi daret & sp̄ūm sanctū quo seruū adoptaret i filiū. Dedit filiū ī p̄ciū redēptionis: dedit sp̄ūm in priuilegiū adoptionis: se deniq; totum seruat hęreditatē ad optatis. O deū (si fas ē dici) ꝓdigū sui p̄ desiderio hoīs. An nō ꝓdigū, q non solū sua sed et seip̄m īpēdit vt hoīem recuperaret non tam sibi q̄ homini ip̄i. An non prodigum, qui sicut proprio filio suo non pepercit sed pro nobis omnis tradidit illum: sic nec sp̄ūi sancto pepercit, vt ita loquar, sed noua & mira largitate sup oēm carnē effudit illum. Multū q̄dē effusus fui ꝓdigus ille filius, q tam patrimoniū q̄ seip̄m donauit meretricib⁹: sed multo effusior pater in recuperationem p̄diti filii, q̄ ille in p̄ditionē sui. Si tn̄ vlla debet eē comparatio gr̄ę & pecunię, sp̄ūs & carnis, hoīs & dei. Clamat nāq; & dicit. Omnes sitientes venite ad aquas. Ecce p̄sonas non accipit: cōditiōes nō discernit: merita nō req̄rit: tātū sitire q̄s nouit venire velit. Gratia quippe nō admittit fastidiētes: sed sicut esurientes implet bonis, sic diuites dimittit inanes. O fastidiū, tinea cordium, rubigo mentiū languor pessimus animarum, q abominari facis bonum dei verbum, contemnere cæleste donum, fastidire māna propter ollas carnium.

Bernardus.

Q̄ in liberatiōe adulterę veritas & misericordia commendentur.

IEsus aūt iclinās se &c. Dep̄hēsā ī adulterio mulierē idulgētia redēptor absoluit. Magna mīa: in lege mādauit Moyses huiōi lapidare. Aiūt de peccatrice pc̄tōres: de adultera Pharisęi. Iesus aūt iclinās se deorsum ad misericordiam flex⁹. Neq; enim Iudaici cordis erat. Digito scribebat: non tamen ī lapide sed in terra. Neq; hoc tm̄ semel: sed hic quoq; duplex scriptura sicut apud Moysen tabulæ duæ. Et forte veritatem & gratiam scribens, et iterum scribens terræ impressisse videtur: secundum q̄ Apostolus ait. Lex per Moysen data est: gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Considera an videri possit de tabula veritatis legisse vnde refelleret Pharisęos. Qui sine peccato est vr̄m prim⁹ in eā lapidē mittat. Verbū quidē abbreuiatum, sed viuum & efficax & penetrabilius gladio ancipiti. Q̄ grauiter enim ad verbum hoc saxea corda transfossa: q̄ vehementer hoc vno lapillo contritæ sunt lapideę frōtes: rubor confusionis & clandestinus probauit abscessus. Meruit quidem adultera lapidari, sed is punire gestiat q dign⁹ nō est ēt ip̄se puniri. Alioqn ip̄se sibi vicinior a se incipiat. In se prius sententiam ferat: exerceatq; vindictā hæc veritas. Cæterū adhuc minus est. Et si accusatores refellit hæc veritas: sed ream necdū absoluit. Scribat iterū scribat gratiam: legat & audiamus. Nemo te condemnauit mulier? Nemo dn̄e. Neq; ego te cōdemno. Vade & amplius noli peccare. O vox mīæ. O audit⁹ lętitię salutaris. Auditā fac mihi mane mīam tuā q̄a in te sp̄aui dn̄e. Sola

nēpe spes apđ te miseratiōis obtinet locum:& oleū misericordię nisi in vase fiducię non repo nis. Si est infidelis fiducia, solius vtiq; maledictionis capax: cū scilicet in spe peccam⁹: q̄q̄ nec fiducia illa dicenda sit: sed insensibilitas q̄dam & dissimulatio pniciosa. Quę em̄ fiducia q̄ piculum nō attēdit? Aut qđ ibi timoris remediū vbi nec timor sentit, nec materia ipsa timoris? Fiducia solatiū est: nec eget ille solatio q lętatur cum male fecerit, & exultat in rebus pessimis. Scrutemur pinde vias nostras: & studia picula q; oīa vigili intētione pēsemus: dicat qsq; in pa uore suo: Vadā ad patrē meū: vt iam non nisi in sola dei misericordia respiremus. Hæc vera hoīs fiducia a se deficiētis & innitētis deo suo. Hęc est fiducia cui mīa non negat: sicut ait pphetа. Bñplacitū est dño sup timētes eū. Hæc parua suppetit nobis: in nobis quidem timoris, in ipso aūt causa fiducię. Suauis & misericors est, copiosę misericordiæ, pstabilis sup malitia, multus ad ignoscendū. Credam⁹ saltē vel inimicis: q in eo nil aliđ vñ calumniā struerēt in uenerūt. Cōpatieт aiūt peccatrici: nec sibi obla tā vllatenus patieт occidi. Tenebit itaq; manifestus aduersari⁹ legis, cū absoluerit lege dānatā. In vestrū o Pharisęi caput tota vestrę malignitatis adinuentio retorqueт: diffiditis cau sę q iudiciū subterfugitis. Nā illa qdē sine iniu ria legis absoluit, q̄ sine accusatore reliquitur.

Hugo de Foilleto.

De quatuor libris vitæ.

S ¶Iesus inclinās se de. digito scribebat in terrā. Quatuor sunt libri vitę. Vnus scriptus fuit in paradiso. Ali⁹ in deserto. Terti⁹ in tēplo. Quar tus scriptus ab æterno, adhuc habet in cælesti claustro. Primus scriptus est a deo in corde ho minis. Scđs a Moyse in tabulis lapideis. Terti⁹ a Christo in terra. Quartus in psentia diuina. Primus liber est rōnis. Secūd⁹ correctiōis. Ter tius gfę. Quart⁹ diuię sapiētię. Liber q in paradiso scriptus est, ibidē est corrupt⁹ nec emenda tus. Secūdus multotiēs corrupt⁹ & multotiēs emēdat⁹. Tertius a Iudæis accusatus non tñ a deo reprobatus. Quartus nunq̄ est corruptus. Semp idē pmanet: nec vlli⁹ mēdacii maculā in se habet. Cū aliquis cogitat qd agere debeat, & hoc rōnabiliter disponit, q̄si ī libro rōnis legit. Cū vero peccat & correctus pœnitet: quasi in libro correctionis legēdo studet. Si aūt accusatus ab aliquo audiat a magistro: Vbi sunt q te accusabant? Vade & noli ampli⁹ peccare: legit in libro gfę. Iesus autem inclinās se deorsum di gito scribebat in terrā. Habes nūc scriptorē libri & titulū: habes pēnā & calamū: habes etiā pergamenū. Inclinatio est miserātis dei cōdescē sio. Scrpitor est Iesus. i. Saluator. Cōcurrūt hęc oīa: vt q se inclinat saluet: quatenus q cōdescen dit salutē pstet. Titulus ī hoc ope, incipit liber gfę. Non em̄ pcesserāt merita vt dimitterētur peccata: sed dimittunт pcedēte gfa. Pēna vł ca lamus est Dei digitus. i. benignitas sancti spūs hoc calamo scribunт tabulę Moysi. Pergamenū est terra. i. corda terrenis desideriis plena, desic cata a sanguine & pilis. i. superfluitate & carna libus desideriis. Libri materia ē pœnitētia, sñia de misericordia.

Petrus Lomb. De triplici libertate.

¶Si vos fili⁹ liberauit &c. Triplex ē libertas, na turę, gfę, & glorię. Libertas naturę ē libertas a necessitate. Libertas gfę dr a pctō: qa p ipam cō seqmur veniā peccatoꝝ: sub quoꝝ iugo quasi serui tenebamur. Libertas glorię est illa q̄ ab oī corruptione liberat. Libertas itaq; naturę naturam nobilitat: libertas gfæ reconciliat: libertas gloriæ sublimat. T

Galfridus.

Vos ex pře diabolo estis. Pr impiorū dr diabol⁹, nō natura s; imitatiōe. Duo bus aūt modis fiūt aliq filii diaboli: le ge cōceptiōis, & lege imitatiōis. Et primi qdē fi lii irę alii aūt diffidētię noīanт. Quatuor modis fiūt aliq filii dei: Prædestinatiōe, vocatiōe, iusti ficatiōe, magnificatiōe. Vñ Apls. Quos pdesti nauit cōformes fieri &c. Est aūt pdestinatio nō existētiū, vocatio aduersantiū, iustificatio peccātiū, magnificatio pueniētiū. Ex his q̄tuor vnū est in deo solo: tria et in deo & ī nobis. Prędesti natio nra ī solo deo ē: Tria reliq ī nobis sunt: q̄ sunt effect⁹ pdestinatiōis, nō cā. Prędestinatio nāq; est gfę pparatio: cui⁹ effect⁹ gfę appositio. 8 V

Galfridus.

Q; p fidē & opa hūani cordis cęcitas illustreт. 9.

ILle hō qui dicit Iesus lutū mihi fecit de sputo, & vnxit oclos meos. O colly riū efficax. O suauissimā & salutiferā vnctionē. Alioqn ex appositione luti cęcari po terat si videret. Sed nō ex eo luto qđ ex sputo factū est saluatoris. Nā saliua dñi admixta pul ueri, sapiētia dei ē vnita carni. Hoc nō mō mū dissimū, sed mūdātissimū lutū. Et tñ vere lutū sed puri⁹ lōge q̄ cęlū. Hoc lutū oclis cordis ap pōit, dū firmit credit, pie colit, fidelr adorat. Et ne fides sine opib⁹ mortua reprobet, lauandus & illuminād⁹ ad aq̄s Siloe mittit: q eadē vnctio ne linitur vt p eadem currat ad imitationem: post sacramēta salutis ad exēplū pperet Salua toris. Neq; ei sufficit vnctio si cōtemnat ablutio sicut sine vnctione nulla posset aqua dilue re tenebras cordiū, maculas delictorum. X

Q; consideratio cælestium obliuionem pariat terrenorum.

Y ¶In iudiciū ego in hūc mūdū ve. vt q̄ nō vidēt videāt: & q vident cęcis fiāt. Vidēt & cęci fiūt: qui dū visibilia sola respiciūt, ad iuisibilia bona cōtēplatiōis oculū ñ attollūt. Illi vero nō vidēt vt videāt, q iuisibiliū amore deuincti nunq̄ ad rerū visibiliū speciē, affectū suę considerationis inclinant: vt tanto perinde spiritualium deside riorum efficiantur compotes, quanto se studio sius seruant corpore claritatis expertes.

Balduinus. Q̄z nemo debeat esse scru tator temerarius circa secreta domini.

Z ¶Si cæci essetis pctm̄ nō haberetis. Sed qm̄ di citis qa videmus peccatū vestrum manet. Bo na cęcitas est i seipso magna nō videre: et quæ scire non licet pie ignorare. Propterea in cęlesti bus mysteriis & diuinis sacramētis oīs impia dubitatio a corde nr̄o pcul pellēda ē: oīs curio sa ingsitio cōpescēda ē: vt fides q̄ habet veritat̃ cōsciētiā habeat ēt piā ignorātiā. Incōphēsibi lis em̄ dei sapiētia, inter angustias hūanę rōnis coarctari nō pōt. In hoc aūt sacramento hūana rō sub pietate fidei humiliāda est. Ita em̄ opor tuit: & ordo nostrę repationis hoc exigebat: vt imago dei q̄ p supbiam rationis deformata est in ipso sacramento redēptionis nostræ p humi litatem rationis debeat reformari.

Vverricus.

Qui se nō hūiliauerit, p ostiū hūile nō ītrabit.

10. A EGo sum ostiū. Ait hoc paruulus ille q nat⁹ est nobis. Nisi ergo īcuruet̃ al titudo virorum eos hui⁹ humilitas nō admittit. Ideo nimirū cōquassabit capita in terra multoꝝ: & q elati accedūt, repulsi capite eliso cadēt retrorsum. Quid em̄: adhuc tu sup bis terra & cinis, postq̄ de⁹ fact⁹ ē humilis? Ad huc tu magnus es in oculis tuis, postq̄ de⁹ fa ctus est puus ī oculis tuis? Ille semetipm exina niuit, vt pene videret̃ nihil sine q̄ factū est nihil & tu in imēsum extolleris & inflaris, existimās te aliquid esse cum vere nihil sis.

Adam de Persen̄.

Quæ octo conueniāt pastoris officio.

B ¶Ego sum pastor bonus. Octo sunt in qb⁹ offi ciū boni pastoris disponit̃. Ad hoc em̄ vt sit pa stor hūilis vtilis & fidelis, debet hēre panē ī pe ra, canē in fune, baculū cū virga, cornu cū fistu la. Panis est verbū dei. Pera ē mēoria verbi. Ca nis est zelus pastoris: qa zelare habet p domo dn̄i sui, & deterrere lupos piis latratib⁹ sanctæ pdicatiōis & idefessę ofonis. Funis quo canis te net̃, moderamē zelantis & discretio q̄ zelus pa storis spū pietatis & sciētię temperat̃. Ne forte sicut ait Apl'us, zelū dei habeat sed nō secūdū sciētiā. Baculus est pię exhortatiōis cōsolatio: q̄ sustētet & cōsolet̃ pusillanimes, ne in tpe tribu latiōis deficiāt. Virga ē potestatis auctoritas: q̄ corripit inquietos ne de īpunitate audaciā su māt. Cornu cuius sono terribili ad belli conflia ctū milites aiant̃, est terribilis gehēnę cōmina tio: q̄ Christi milites cōtra vitioꝝ mollitiē spū fortitudinis accingunt̃. Fistula q̄ dulci⁹ canit, ęternę dulcedinis suauitatē designat. Quā sub ditoꝝ auribus fidelis pastor dulciter ac frequē ter inculcat. Dicit ergo. Ego sum pastor bon⁹. Pastor in verbo grę. Bonus in exemplo vitę.

Galfridus. Quanti periculi sit oues a boni pastoris monitis dissentire.

¶Bonus pastor aīam suā dat p ouib⁹ suis. Feli ces oues qb⁹ fuerit pastor bon⁹. Felix pastor cui fuerit oues bonę. Graue piculū si abducit oues pastoris pfidia: si negligētia patit̃ euagari. Sed grauis lucta si pastorē ouis nō sequit̃: si recalci trat: si nō audit. Expedit sane expedit gregi pio vel seq quē habet, vel q̄rere quē sequat̃. Si em̄ ille seq cogit̃, id puersum. Audiuit culpę pasto ris incūbere quicqd paterfamilias vtilitatis mi nus in grege poterit īuenire. Sic medius inter prēmfamilias & gregē pastor anxi⁹, neutrū q̄ dē vellet offendere: minus tñ eū quē min⁹ opor tet. Ferire timet: & minę minus timent̃. Dura sunt verba & ad verba nō corrigit̃ stult⁹. Sed quotidie nobis ait grex īquiet⁹ noua iubent̃: & indies alia atq̧ alia resecant̃. Nimirū caulas ī struit pastor: vallū repat decidētē. Et tñ si indu cit lupos, aut deducit ad noxia gramina, nō ad hęreas illi. Alioquin si vtilia tibi sed min⁹ gra ta puideat, ne mirer̃. Nouit ēī quē timeat: cui reddere habet rōnē. Sed vę psumptioni īprudā tiū. Ouiū gregē īexpt⁹ & ignarus regēdū susci pere nō timet. Aiarū curā arripiūt ēt nō voca ti. Quasi vero non sit et custodia difficilior dū sese ipsi abducere & seducere nouerint greges hoīm: & iactura grauior dū de singulis exigit rōnē, q sic suas dilexit oues vt volūtariā p eis sustinuerit passionē. Felix grex cuius pastor sic vigilat in custodia vt diuinitus admoneat̃ de pascua vberi, de psepio pleno, de iustitia & pa ce & gaudio spūali, in quib⁹ est regnū dei. Ipa ē quā suscipiūt pastores gregib⁹, iuxta illd̄. Susci piant mōtes pacē pplo & colles iustitiā. Neq̧ enim vel pax vel gaudiū vel iustitia ipsa secu ra gregi si aliter offeratur.

Petrus Rauēnas. De suscitatiōe Lazari.

DOmine ecce quē amas īfirmat̃. Sic di cētes affectū pulsant: īterpellāt amo rē: necessitatē necessitudīe gestiūt sub mouere. Lazarus mortu⁹ est: & gaudeo. Hoc ē amasse: Gaudebat Christ⁹ qa mœror mort̃ ver tēd⁹ mox erat ī resurrectiōis gaudiū. Et gaudēs pp vos. Quare pp vos: qa ī morte & resurrectiōe 11. D

Lazari figura tota mortis & resurrectiõis dñicæ pingebat. Et qđ erat secuturũ mox in dño: iam pcedebat ĩ seruo. Et gaudeo ppter vos vt credatis. Necesse enim fuit vt cum Lazaro & discipulorum fides cõsurgeret, q̃ in morte Lazari fuerat cõsepulta. Vt credatis, qa non eram ibi. Et erat locus vbi non erat Christ⁹? Erat ibi Christus deus, non hõ Christus. Dicebat itaq̧ ꝙ non erat ibi, hoc est in morte, in sepulcro, in inferno: vbi p me & meã morte potestas tota mortis ẽ subrueda. ¶Sequit. Dñe si fuisses hic frater meus nõ esset mortuus. Immo si in paradiso tu mulier nõ fuisses. Tu eñ q̃sisti lachrymas, tu inuenisti gemitus, tu mortẽ gulę pcio comparasti. Sequitur. Ego sum resurrectio & vita &c. vsq̧ Ego credidi quia tu es fili⁹ dei viui. Qui ad Lazarum venerat qd sic occupat in Martham? Quid? Vt ante ista ĩ fide surgeret q̃ ille resuscitaretur ĩ carne. Vnde merito illa currit p morte q̃ cucurrit ad mortẽ. Martha autẽ ingt, vt audiuit qa Iesus venit occurrit illi. Festinat ergo mulier ad veniã: quæ festinauit ad culpã. Ad redẽptorẽ piũ puenit seductor pessimus quã puenit. Resurrectionem q̃rit q̃ q̃siuit ruinam. Et ipsa quę viro mortẽ attulit, vt vitã viro referat hęc anhelat. Hic est ꝙ Christ⁹ mulierem sustinet: mulieri immorat: & hanc primum suscipit quã primã suasor decepit. Ac ne multis, perisset mulier si ante ad virũ Christ⁹ dñs puenisset. Hinc est ꝙ p mulierem nascitur Christus dñs: hinc est ꝙ virum mulier semper ventris sui suscitat de sepulcro: vt doloribus reuocet quẽ depulit blãdimẽtis: vt fastidio repet quẽ pdidit mãducãdo. Deniq̧ vbi Martha cõfessa ẽ Christũ: & pia cõfessiõe qcqd fuit culpę ĩ psona mulieris deleuit: mittit ad Mariã: qa sine Maria nec fugari mors necv ita poterat reparari.

E ¶Iesus vt vidit Mariam plorantẽ fremuit spũ. Quare flet Christus? Certe ipse est qui dixerat Lazarus mortuus est. Et gaudeo. De quo gaudet mortuo, ipsum cum resuscitat lamẽtatur. Verum hoc habet natura corporis humani, vt producat lachrymas vis gaudii, vis mœroris. Quotiens enim viscera aut lętitię aut tristitię nimio arctantur impulsu, oculi in lachrymas mox erumpunt. Hinc est ꝙ Christus non dolore mortis sed illius recordatione lętitię lachrymatus est dicens voce magna. Qua voce? Illa voce qua omnes est mortuos perpetuam suscitaturus ad vitam. Fremuit spiritu: et tota se viscerum commotione conturbat: quia adhuc solum Lazarum & non oẽs iam mortuos suscitabat. Sequitur. Vbi posuistis eum? Cum hoc dicit, mulieres increpat. hoc est: quẽ ego ĩ paradiso posui, ecce vbi vos posuistis eũ. Et fremẽs venit ad monumentũ. Fremit spiritus vt caro viuescat. Fremit vita vt mors fugetur. Fremit indulgentia ne sententia contradicat. Fremit rursus vt geminatæ resurrectionis, mentis scilicet & corporis, demonstret insignia. Erat, inquit, spelunca. Spelũca plane vbi hominẽ diaboli latrocinium collocauit. Spelunca vbi vitã fraus condidit mulieris. Spelunca vbi dei plasma mortis rapacitas includebat. Domine iam fœtet. Mulier, & qđ fœtet cuius est? Non sentires fœtorem si in paradiso suasorem noluisses audire. Iã fœtet. Qđ perditori fœtet: non fœtet creatori. Iam fœtet. Qđ horret alieni opis euersor, amator sui operis non abhorret. Lazare veni foras. Tũc Tartarus ligatis manibus & pedibus Lazarum retulit ad superna, timens & tremens, ne dum soluit, ne dum moras facit ne dum tardius refert vnum, om̃es cogeretur afferre. Sicq̧ factus est viuorum relator q raptor esse consueuerat mortuorum.

Bernardus.

Q̃ facile fides impetret quã verecundia comitatur.

¶Domine si fuisses hic frater meus non fuisset E mortuus. Magna fides qua credidit dominum mortem sua psentia prohibere potuisse. Modo aũt quid? Absit vt quem credidit viuũ potuisse seruare, dubitet posse mortuũ suscitare. Sed & nũc, igt scio, qa q̃cũq̧ poposceris a deo dabit tibi deus. Deniq̧ q̃renti vbi posuissent eũ: respõdit. Veni & vide. Quare? O Martha, magna nobis tuæ fidei insignia tribuis. Sed quomodo cũ tãta fide diffidis? Veni, ingt, & vide. Cur si nõ desperas non addis, Et resuscita? Si autẽ despas cur magistrum sine causa fatigas? An forte fides aliquando recipit qđ oratio non pręsumit? Deniq̧ appropinquantem cadaueri prohibes & dicis. Domine iam fœtet: quatriduanus est. O sanctæ mulieres Christi familiares, si fratrẽ vestrum amatis, cur eius misericordiam non flagitatis, de cuius potentia dubitare, de cuius pietate diffidere nõ potestis? Rñdẽt. Sic meli⁹ tanq̃ non orantes oramus, sic efficacius q̃si diffidentes diffidimus. Exhibemus fidem: perhibemus affectum: scit ipse qd desideremus. Sciamus quidem quia omnia potest: sed hoc tã grãde miraculum, tam nouum, tam inauditũ, et si eius subest potentię, multum tamen excedit omnia merita humilitatis nostræ. Sufficit nobis potentię locum, pietati dedisse occasionem. Malentes patienter expectare quid velit: q̃ imprudenter quærere quod forsitan nolit. Deniq̧ quod nostris meritis deest, verecundia forte supplebit. Simili etiam forma si contige-

rit aliquẽ de nostris fratribus in aĩa mori: q̃diu adhuc iter nos erit pulsabo meis & ego q̃liscun q̧ peccator, pulsabo & fratrum p̃cibus saluato rem. Si reuixerit, lucrati erimus eũ. Si vero nõ meremur exaudiri, vbi iam tolerare viuos vel a viuis tolerari non poterit, sed incipiet offerri: semper quidem feliciter gemo: sed iã non ita fidenter oro. Non aperte audeo dicere: veni domine & resuscita mortuum nostrum: corde tamen suspẽso tremulus intus clamo. Si forte, si forte, si forte desiderium pauperum exaudiet dominus &c. Et illđ. Nũqd mortuis facies mirabilia. Et de quatriduano. Nunquid narrabit aliqs in sepulcro misericordiã tuã &c. Mortuus vero est q pc̃tã sua defendit. Iam vero effertur quasi ad sepulcrum. s. in libertatem peccãdi: cũ expellis a cõsortio monasterii. Demum aũt quatriduanus dicit, cum per peccandi cõsuetudinẽ sepelit. Huiusmodi aũt etsi a cõib⁹ orõnib⁹ sese excludũt, absit tñ vt a nostris affectibus excludant. Viderint tñ in quãto p̃iculo sint, pro quibus ecclesia palam orare non audeat: quæ fidenter pro Iudęis, pro hęreticis, pro gentilib⁹ orat. Cum eñ in parasceue nominatim oret p quibuslibet malis: nulla tñ fit mentio de excõmunicatis.

Petrus Rauennas.

Bona q̃ sint bona nisi malorum cognitione nescimus.

G ¶Oĩs q credit in me, non moriet in æternũ: sed trãsiet a morte ĩ vitã. Quõ nõ moriet si a morte trãsit ad vitã? Morit ergo qa morit oĩs q nascit cõditiõe mortali. Sed viuit et ięternũ oĩs q nascit de gñatione vitali. Sed dico. Qui potuit auferre mortẽ, quare hoĩem voluit trãsire per mortem? Gratior eñ medicus q anticipat morbos: q̃ qui in morbis ingerit serã: & nõ sine dolore medicinã. Iudęi fuisset hic medicus Christus si medico ęgrotus non fuisset ingratus. Ille et vitam dedit: & hoĩem ne ad mortem veniret admonuit. Sed ille qui aduersa nõ senserat p̃spera seruare nesciuit. Bona q̃ sint bona, scire nisi maloꝝ cognitione nõ possumus. Ergo magnificabit Christus qui et ante inhabitam vitã dedit: & p̃ditã modo reddit. Et hõ plus gnarus erit: sibi cautior erit: plus gratus auctori.

Radulphus.

Q̃ humanę lachrymę fontẽ lętitię lachrymis fluere coegerunt.

H ¶Iesus vidẽs Mariã plorãtẽ lachrymatus ẽ. O vis o potentia lachrymarũ q̃ celi ac terrę dñm eũ q angeloꝝ hoĩmq̧ lętitia est ad lachrymandi humilitatẽ ĩfirmitatẽq̧ deposuerũt. Lachrymæ sunt q̃ Samuelis ortum impetrauerũt: quę aperuerũt Tobiæ oculos: & a nuru ei⁹ dæmoniũ excluserũt. Ipsę sunt p quas Petri negatio & Mariæ Magdalenæ crimina sub vnius horę momento deleta sunt.

Gillebertus.

Q̃ peccatum remissum a domino nemo debeat retractare.

¶Domine iam fœtet quatriduanus. Reuolue euangelium: vbiq̧ Iesum inuenies & citum & copiosum ad veniam. Nã etsi quatriduan⁹ mortuus est: & publicati criminis fama, iã fœtet: vbi Iesus euocat & educit de tumulo consuetudinis prauæ, vbi Iesus soluit et remissionis effundit vnguentum: statim a facie eius fugit omnis fœtor antiquæ putredinis. Quis enim retractabit qđ nõ ĩputat dominus? Quis tenebit errata quæ ipse remittit. Nõ põt male olere quod ip̃e abolet. Domine, inquit Martha, iam fœtet. Erras Martha: Iesus non tam fugit fœtida q̃ solet ipse fœtorem fugare. Exẽplũ dedit ecclesię suę, vt queãdmodũ ipse fecit ita & nos ĩuicẽ faciam⁹: hęc illi relīqt vnguẽta. Quã desperãtes semetip̃os tradidissẽt ĩmũditię oĩ & auaritię: omniũq̧ vitioꝝ p̃cipites se dedissent ĩ gurgitẽ: si non medicaminis huius traherẽtur odore. Tribularer, inquit, si nescirem misericordias domini. Misericordias in capite, misericordias in corpore ei⁹ qđ est ecclesia. Bonũ est mihi misericordiam ministrare: sed melius misereri. Misericordiã quã debes ex loco, ex aĩo solue. Exprime in te Christi affectum, cui⁹ vicem & officium suscepisti. Minister es ei⁹ qui diues est in misericordia: noli in alieno p̃durus inueniri. Eroga cõseruis tuis vnguẽti huius mensuram in tẽpore. Si in alieno infideles estis: quid vestrum est? quis dabit vobis? Affect⁹ tuus sit: nam domini est effectus venię.

Galfridus.

Q̃ anima nisi perdita fuerit propter deum minime conseruetur.

Nisi granum frumenti cadens in terrã mortuũ fuerit ipsum solum manet. Si autẽ mortuũ fuerit multũ fructũ affert. Qui a. a. s. p. d. In his verbis cõsequẽtia minor eẽ videt dũ frumentũ etsi nõ mortificet vł solũ manere dr. Aĩa aũt p̃dita nõ solet sola seruari. Et iuxta lrãm q̃dã vt arbitror admonitio est a minori. Vt si frumẽtũ qs semĩat: qđ tñ poterat nõ seminatũ seruari: sed nequaq̃ multiplicari: multo magis animã seminet q̃ nõ põt nisi seminata seruari. Sed hoc, ĩquies, triticũ qđ videmus manet quidem ad tempus: sed non manet in longũ nisi seminãdo fuerit renouatum Propterea cõgrue satis sup hoc verbo quidã ait

de dño. Se autē dicebat. Ille em̄ vere solus mā sisset nisi mortuus cecidisset in terrā. Nos autem nec soli manebimus: sed non cōmorimur. Vnde etiā euidentius ait. Si quis mihi ministrat me sequat. Ad hoc pertinet q̄d sapiēs ait. Ad mēsam magnā sede. at. ac. quę tibi apponis sciēs: qa ta. o. te. pri. Ait ergo si quis mihi ministrat me sequatur. Talia pręparās & ministrās qualia prius a me ministrata vident. Ministret vitā suam: ministret etiā si necesse fuerit mortem suā: vt qui viuit iam nō sibi viuat sed deo.

Bernardus.

Q: perdēda sit vel martyrio vita vel pœnitentia carnis.

L ¶Qui amat animā suam perdet eam. Perdere autem dixit siue ponendo vt martyr: siue affligendo, vt pœnitens. Q̄q̄ genus martyrii est spiritu facta carnis mortificare: illo nimirum quo mēbra cędunt ferro, horrore quidē miti⁹: sed diuturnitate molestius. Vides ne hac sententia magistri carnis sapientiā cōdēnari: p quā aut in luxū voluptatis defluit: aut ipsa quoq; bona valitudo corpis vltra q̄ oportet appetit?

De quatuor generibus hominum.

M ¶Qui mihi ministrat me sequatur. Quidam sunt qui nō sequuntur Christū: sed fugiūt: alii nō sequuntur: sed pręeunt: nōnulli sequuntur: sed nō assequuntur: alii sequuntur & cōsequūtur. Nō sequuntur, sed fugiunt qui necdū peccare desistunt. De quibus scriptum est. Omnis qui male agit odit lucem. Et pphēta. Ecce qui elongant se, a te peribunt. Non sequuntur sed pręeunt: qui magistrorū sententiis suas pręferūt. Quorū imaginē tenebat Petrus: cum pro salute nostra volentem pati dominū increparet dicens. Absit hoc a te domine. Sequuntur sed non assequuntur, qui segniter ac remisse agunt: vel vsq; in finem non perseuerantes de medio itinere reuertuntur. Talibus dicit apostolus. Remissas manus & dissoluta genua erigite &c. Sequunt & cōsequūtur qui viam humilitatis eius deuoto mentis affectu perseuerāter imitātur. Huiusmodi loquitur domin⁹. Qui mihi ministrat me sequatur. i. me imitetur. Quo fructu? vt vbi sum ego illic sit & minister meus. Fructus itaq; hmōi imitationis mansio est ęternę beatitudinis.

Adam de Persen̄.

De triplici silentio & q̄druplici iudicio mūdi.

N ¶Nunc iudiciū est mundi &c. Nunc. i. dū medium silentium tenetur: dum iustitia custoditur, mundus merito iudicatur. Est em̄ primū silentiū cū primū nascimur filii ire, tam cognitione verbi q̄ gratia sacramenti carentes. Secūdum et medium est cū cognitionem verbi & sacramenti percipimus in nouitate vitę ambulantes. Tertiū in regeneratione erit: cū veteris hominis oī antiquitate deposita plene extiterimus innocētes. Dum ergo mediū silentium tenetur, mundus iudicatur. Iudicis em̄ anim⁹ eo maxime tēpore debet in reum sentētiam iudicii aut dictare: aut ferre: quo imperturbatum & quietum se sentiens seruet ęquitatis amore. Hinc est q iudicib⁹ dicitur. Erudimini qui iudicatis terrā. Erudiri quippe debet iudex ecclesiasticus q̄d & quando & quomodo debeat iudicare. Quid nisi mūdum? Qn̄ nisi cū in silentio & quiete se habet? Quomodo autē debet iudicare nisi in quiete: vt per omnia discretionis amicus velit vbiq; modum mēsuraq; tenere? Quadrupliciter itaq; iudicādus est mundus. debet enim cōtēni, calcari, abiici, deuitari. Contēni qa vanus: calcari qa sordidus: abiici qa malignus: vitari quia ruinosus: ne amatorem suum ipsa ruina inuoluat.

Galfridus.

Quomodo Christus exaltat⁹ oīa ad se trahat.

¶Ego si exaltatus fuero a terra omnia traham ad meipsum. Licet hęc verba de ascēsiōe domini congrue possint intelligi: de sua tn̄ passione euāgelista testāte dicebat. Sed mirū fuit q itellexere eū Iudęi: vn̄ & r̄nderūt. Nos audiuim⁹ ex lege, qa Christus manet inęternum. Et quomodo tu dicis. o. e. fi. ho. Nō eos docuit īfusa sapientia: sed stimulata cōscientia: & dicere eum intelligebant q̄d ipsi facere disponebant. Ecce inquiunt totus mundus post eū vadit. Et illud Si dimittimus eum sic, oēs credent in eū. Audiēs hęc in spiritu Esaias clamabat. Quiescite ab homine cuius spiritus in naribus eius: quia excelsus reputatus est ipse. Acsi dicat. Dimittite illum: quia si exaltatus fuerit vt intēditis multo magis oīa trahet ad seipsum. Quęnā oīa? Cęlestia simul & terrestria. Cęlestia sunt btitudo & sanctitas. Terrena: culpa & pœna. Sicut etiā cęlici ciues perpetuā obtinent sanctitatem & felicitatē: sic propriū nihil possidet homo nisi peccatū & ipsius pœnā peccati. Mediator autē dei & hominū sanctitatē & culpam in seipso per pœnitentiā copulauit: cū perferens peccata nostra sup lignum, & nostram pœnitētiam agens in sua sanctitate permāsit. Vniuit etiam p patientiā, felicitatē, & pœnā: quia q̄uis nō fuerit dolor sicut dolor eius: in nullo tamē est eius felicitas minorata. In nobis etiā quadam connexione pœnitentia culpā & sanctitatem sociat: patientia pœnā & fœlicitatem. Illa em̄ culpam sanctificat: hęc beatificat pœnam.

Tractū est rete, sed ante resurrectionē scissum: qñ multi recesserūt ab electis: qa nō erāt ab eis Trahit illud Simon: sed opus est Iacobo & Ioanne: qa nō sufficit obedientia: nisi patiētia suffraget. Quę primo qdem nō sine difficultate Iacobū perinde exhibet & Ioannē. Post resurrectionē vero trahit rete: nec rūpitur: qa nemo est deinceps exiturus. Trahit inquā rete plenum magnis piscibus. Quia quos deus pręsciuit, & prędestinauit, vocauit, iustificauit: tunc oēs magnificabit: qñ etiā oēs cētū quinqginta tres sunt futuri. Cētenarius numerus ex denario constat p seipsum multiplicato. Sic cōplebitur cētenarius, quādo p cōsummatiōe decalogi denarii merces operariis impēdetur. Quinquagenari[9] autē iubilei ē nūerus. i. resurrectionis: & cū ad suū redit hereditas possessorē. Et exules filii Euę reducunt ad patriā. Ternarius numerus ad pfectionē trinitatis respicit: vt in charitate nō ficta, vniaris pximo: & ambo pariter adhęreatis deo. Felix q sic trahit: nec retinaculis aliis retinetur: nec clauis scandalorum affixus huic seculo, nec irretit[9] vinculis pctōrū nec visco noxię delectationis adhęrens.

Quot modis electos dominus ad se trahat.

P ¶Trahit igitur Christus, sed aliter atqȝ aliter. Quē quidē sequunt reptātes, euntes, currētes, volantes, & rapti. Reptat pœnitētia. Vadit obedientia. Currit libera, & expedita perfectio. Volat pię deuotionis affectus. Rapitur excessus sacrę cōtēplatiōis. In cęteris em̄ nōnulla liberi arbitrii cooperatio: In eiusmodi raptu tota soli[9] gratię opatio est. Reptans Maria Magdal. trahebatur dñicis pstrata vestigiis: nec min[9] erat mirabile int[9] trahere eā, q̄ suscipe foris. Ambl'abat, cōi gressu: sed iuitat[9] ad cursum tristitia p̄ occupat[9] ē: q mādata qdē seruauerat a iuuētute sua: sed cōsiliū perfectionis de relinquēdis oībus nō admisit. Currebant alacres & expediti posito gibbo cameli, q vēditis oīb[9] precia ante pedes aplōrū in cōe distribuenda ponebāt. Volabant apl'i, dū gaudentes ibant a cōspectu concilii qꝫ digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Raptus est Paulus, & audiuit quę nō licuit homini loqui.

Aliter de eodem.

Q ¶Reptant q sup fidei fundamētū ligna, fœnū, stipulāqꝫ ędificāt. Vadūt q opibus pietatis insistunt. Currunt q spūalib[9] desideriis anhelātes ad gaudia ęterna cōtēdunt. Volant & euolant aīę sanctę corporeis nexib[9] absolutę: nā in tuba nouissima rapiemur oēs ī obuiā Christo ī aera.

Gillebertus.

Q ¶ Christi passionis contēplatio ad se rapiat animū contemplantis.

¶Cū exaltatus fuero a terra oīa trahā ad meipsum. Oīa quę in te sunt Iesu bone, quādā habēt alliciēdi efficaciā: & cogitātes sollicitāt in affectū. Sed ad oīa nō possum[9] oēs attingere. Sublimia solis sublimib[9] sunt, humilia oīb[9]. Quę maior humilitas q̄ exaltari in cruce! Et de hac ait. Cū exaltat[9] fuero a terra &c. Efficax ad trahendū humilitas ista. Quid mirū! Quis nō ad simplicē cogitatū huius rei stupore & ecstasi repleat! Cui[9] nō affectū fides hęc exhauriat, & infatuet, & reddat insufficientē! Facilis est ad cōtēplandum locus: sed fœcūdus ad gratiam. R

Adam de Persen.

Q ¶ Christi lucra impediat negligētia platorū. S

¶Si exaltatus fuero a terra oīa trahā ad meipsum. Fidelis pastor in ecclīa, terrę secūdū aliquā similitudinē cōparat. Terra em̄ suo pōdere subsistit: quęqꝫ sibi supposita firmitate stabili gerit, sui fœcūdatate hoīes: & animātia pascit. Sic nimirū plat[9] in ecclīa: & pprię auctoritatis pōdere nititur: & subiectorū infirmantiū mores portat dū cōpatit, & fœcunditatē doctrinę cęlestis spūalibus & carnalib[9] discretione cōgrua opportun[9] elargit. Ab huiusmodi terra Christus exaltatur: cū de prelati vita & doctrina Christi ecclesia honorat. Sed heu terra hęc fere vbiqꝫ inanis & vacua, & qbusdam sic obuoluta tenebris: vt nō tā terra q̄ tenebrosus iudicetur abyssus. Quid em̄ Christus ad se nō traheret, si nō retraheret puersitas platorū! Quis in quā Christū nō sequeret in ecclesia: si pastores ecclīę Christū in suis morib[9] & ministeriis exaltarēt! Sed qđ ille sursum trahit, isti q̄tū in ipsis est, male viuēdo retrahūt: & q Christū portare Christo fructificare debuerant: Christo magis insultare q̄ Christū exaltare noscuntur.

Bernardus.

Quid pedum ablutio contineat sacramenti.

Si nō lauero te: nō habebis partē mecū. Aliqd latet in pedū lauacro qđ necessariū est ad salutē: qñ sine eo nec ipse Petr[9] partē haberet in regno Christi & dei. Vide em̄ si nō expauit Petr[9] ad tātę cōminatiōis terrificū verbū: si nō agnouit salutare eē mysteriū cū rñdit. Dñe nō tātū pedes &c. Et vñ scim[9] qꝫ ad diluēda pctā q̄ nō sunt ad mortē: & a qb[9] plene cauere nō possum[9] añ mortē, ablutio ista ptineat! Ex eo plane qđ offerēti man[9] & caput pariter ad lauandū, respōsum est. Qui lotus est nō indiget nisi vt pedes lauet. Lot[9] em̄ est q grauia pctā nō habet. Cuius caput. i. intētio & manus. i. opatio & cōuersatio mūda est. Sed pedes T

qui sunt affectiões aię,dū in hoc puluere gradimur ex toto mūdi esse nō possunt:qñ aliqñ vanitati,aliqñ voluptati,aut curiositati plusq̄ oporteret cedat anim⁹,vel ad horā.In mltis em̄ offēdim⁹ oēs.Verūtñ nemo cōtēnat aut puipēdat. Impossibile est em̄ cū eis saluari:impossibile est ea dilui nisi per Christū,& a Christo.Nec ideo tñ p eis necesse ē nimis eē sollicitos: ignoscet facile:imo libēter,si modo nos agnoscam⁹. In huiusmodi quoq; quasi ieuitabilib⁹:& negligētia culpabilis est: & timor imoderat⁹. Hinc est q̄ in oratione quā ipse instituit,quotidie p peccatis illis voluit nos orare. Sicut em̄ concupiscentiā ad humiliādos nos adhuc patit̄ viuere in nobis:& grauiter affligere nos:vt sentiamus qd nobis gratia prestet : & semp ad illius auxilium recurram⁹: Sic et de minoribus istis pctis pia dispēsatione nobiscū agit̄ vt nō penitus auferant̄: sed in illis nos exerceat deus: & cū minima cauere nō possumus: certi sim⁹ q̄ in nostris viribus maiora superamus:semperq; timorati & oīno solliciti simus quomodo eius gratiā nō amittamus:quā nobis tam multipliciter necessariam esse sentimus.

Petrus Lombardus.

Q. a nobis sint quatuor diligenda.

V ¶Mandatū nouū do vobis,vt diligatis inuicē sicut dilexi vos.Quatuor nobis diligenda: catholica proponit doctrina.Vnum quod supra nos,i.deū.Alterū qd̄ nos sum⁹. Tertiū qd̄ iuxta nos est,i.pximū. Quartū qd̄ īfra nos est,i. corpus.magisq; animā proximi: q̄ corpus nostrū diligere debemus.

Bernardus.

Q; dupliciter intelligatur Ego sum via veritas & vita.

14. X EGo sum via veritas & vita. Viā dicit humilitatē,quę ducit ad veritatē Altera labor: altera fructus arboris est.Vnde sciam inquis, q̄ ibi de humilitate loquutus sit,cū indetermiate dixerit, Ego sum via? Audi apti⁹. Discite ingt a me:qa mitis sum,& humilis corde.Se ergo pponit humilitatis exēplū:māsuetudinis formā.Si imitaris eū nō ambulas in tenebris : sed habes lumē vitę.Quid est lumē vitę,nisi veritas q̄ illumināns omnē hoīem venitētē in hūc mūdū: ostēdit vbi vera sit vita? lō cū dixisset:Ego sum via & veritas:subdidit Et vita.Ac si diceret.Ego sum via quę ad veritatē duco.Ego sum veritas quę veritatē pmitto.Ego sum vita quā do.Hęc est enim vita ęterna,vt cognoscant te verū deum, & quē misisti Iesum Christum.Vel sic quasi tu dicas.Viam considero,id est humilitatē. Fructum desidero.i.veritatē.Sed qd si tātus est labor vię:vt ad optatum lucrū nō possim venire? Respōdet,Ego sum via.i.viaticum quo sustenteris in via. Clamat igit̄ errātibus & viam ignorātibus,Ego sum via:dubitātibus & non credentibus: Ego sum veritas:iam ascēdentib⁹ sed lassescentibus,Ego sum vita.

Adam de Perseñ.

Q; quasi ignis in lampade sit in sanctorū cordibus amor Christi.

¶Dñe ostēde nobis patrē & sufficit nobis.Hęc verba beati Philippi sunt:q os lampadis interpretatur.Ait ergo.Dñe ostēde nobis patrē.Ac si dicat:lāpas sum quidē dñe:sed tu scirpus es. Nūc extēde digitū tuū infundendo in me spiritus sancti oleū: & ostēde mihi patrē mittens in ossibus meis ignem.Diuinitas qppe ignis est qui tūc in lāpade puri cordis accēdit̄ cū plene deus cognoscit̄. Qd̄ nō fit,nisi cū puritas cordis accendit̄ de amore redēptoris & fide. Y

Galfridus.

Q; ideo in carne Christus appuit vt ad diuinitatis intuitū nostri cordis oculum prępararet.

¶Qui diligit me diliget a patre meo. Et ego diligā illū.Et manifestabo ei meipsum.Nisi magnū aliqd & votis oīb⁹ appetēdū dñs in illa apparitiōe seruaret,nō tanq̄ mun⁹ eximiū suo pmitteret dilectori q̄ eū ipse diligeret: & ostēderet ei seipsum.Hoc etiā cōsiderandū est:q̄ hoc ipsum discipulis loquebat̄:q seipm pollicebat̄ ostēdere. Itaq; nec oīno latebat qui videri poterat & audiri: nec se penitus ostēdebat:cū in finē suo hoc pmitteret dilectori.Miseri qbus illa apparitio ad illam summā atq; pfectā prępara tio quędā nō fuerit:vt paulatim diuinę luci assuefactus oculus cordis,in illa tāta coruscatione nō cęcutiat:aut caliget.Idē em̄ vtrobiq;,sed nō eodē modo apparere credēdus est.Nihil ergo mirū si seipsum ostēdere pmittebat.Deniq; adeo sol iustitię carnis nube tect⁹ apparuit, vt ostenderet eum stella de cęlo.Et intantū suę lucis radios absconderat: vt eius apparitionis lucerna etiam pararetur. Z

Bernardus.

Quomodo fructuose sermo dei sit seruandus.

¶Si qs diligit me sermonē meū serua.&c.Vbi sunt seruādi sermones dei? Sicut ait ppheta.In corde meo abscōdi eloquia tua &c.Sed quō in corde seruandi? An sufficit sola eos seruare memoria? At vero sic seruanti diceret apostolus: qm̄ scientia inflat.Deniq; & mēoriā facile delet obliuio.Sic igit̄ serua sermonē dei:quō melius potes seruare,cibū corporis tui.Nam & ille panis viuus est & cibus mētis.Panis terrenus dū A

in arca est pōt a fure tolli,a mure corrodi,ve tustate corrūpi. Vbi vero comederis eū: qd hoꝝ times? Hoc mō custodi verbū dei: beati em̄ q custodiunt illud. Ergo traiiciatur in viscera quędam aię tuę:transeat in affectiones tuas & in mores tuos. Comede bonū:& delectabitur in crassitudine anima tua. Si sic verbū dei seruaueris,haud dubium quin ab eo serueris. Veniet enim ad te filius cū patre.

De charitate Christi nimia.

15. B Maiorem charitatē nemo habet, q̄ vt animā suā ponat quis ꝑ amicis suis. Tu maiorē habuisti dn̄e Iesu ponens eam ꝑ inimicis. Cū em̄ adhuc iniqui essemus: per mortē tuā & tibi recōciliati sumus & patri. Quænā ergo videbit̄,vel esse,vel fuisse,vel fore huic similis charitati? Vix ꝑ iusto qs moritur,tu ꝑ iniustis passus es, moriens ꝑpter delicta nostra,qui venisti iustificare gratis peccatores,seruos facere fratres,captiuos cohęredes, exules reges. Nec sane aliud aliqd patientiā & humilitatē hanc ęque illustrat q̄ ꝙ tradidit in mortē animā suā,& peccata multorū tulit,etiā ꝑ transgressoribus rogans vt nō perirent.

Balduinus.

Q꞉ charitas de deo faciat quicquid velit.

C ¶Maiorē charitatē nemo hēt &c. Hęc Christi charitas in morte Christi violentior fuit q̄ Iudeorū iniqtas:nec potuit iniqtas nisi q̄tum permisit charitas. Iudas Christū vel Iudę⁹ morti tradidit:& hoc ex maligna iniqtate. Tradidit pater filium:tradidit et se filius:& hoc ex charitate:nec traditionis rea est charitas:sed innocens est etiā in morte Christi. Soli em̄ charitati licet quicqd libet:& impune. Sola deum cogere potest quasi impiosa. Hęc de cęlo deū deposuit, hęc in cruce posuit,hęc tā innocēter q̄ salubriter sanguinem Christi fudit in remissionē peccatorū. Ergo gratiarū actio tota ꝑ salute mūdi charitati debet̄:quę ita nos vrget violentia suę tōnis:vt par sit nos tātū Christū diligere q̄tū Iudęus potuit odisse. Humanū forte dico ꝑpter infirmitatē cordis nostri. Indign⁹ est em̄ amici noīe q minus diligit q̄ inimicus odit Indignus est remissione pc̄orū qui sic amanti vicissitudinē amoris redamādo nō reddit. Sed qualē pōt,ne dicā parē. Nā parē qs pōt? Nō sit nobis ꝑciosior sanguis ꝑprius q̄ amor Christi.

Bernardus.

Q꞉ ignorantia contemptum soleat excusare.

D ¶Si nō venissem & loquutus eis non fuissem: pc̄m̄ nō haberēt. Nō dicit similiter, Et loquutus nō fuissem:sed interserit Eis: ostēdens sine dubio nō ante cēseri inexcusabiles de cōtēptu: q̄ ad ipsorū vsq; missio notitiā ꝑueniret. Nam si loquutus quidē fuisset:sed nō eis:inobedientię culpā ignorātia excusaret:nūc autē inquit: quoniā loquutus sum eis,excusationem nō habent de peccato suo.

Q꞉ carnis illecebris spiritualis consolatio non miscetur.

Nisi ego abiero paclit⁹ nō veniet. Grāde mysteriū. Quid est em̄ nisi ego abiero paraclit⁹ nō veniet? Ita ne inuisa paraclito Christi ꝑsentia? Aut cōtuberniū dn̄icę carnis sp̄us sanctus horrebat: q̄ nec cōcipi qdē nisi eo supueniēte potuerit? Sed hoc ē qd dicit: nisi carnis ꝑn̄tia vr̄is subtrahat̄ aspectibus,sp̄ualis gr̄ę plenitudinem occupata nō admittit,nō recipit animus,non capit affectus. Si hæc ita sunt,audeat qs de cętero phantasticis qbusdā illecebris deditus,sectans lenocinia carnis suæ: carnis vtiq; peccatricis, genitę in pc̄is: assuetę pc̄is,in qua deniq; bonū nō est,illū expectare paraclitū. Audeat inquā qui huic sterquilinio semp īhęret,q carnē fouet,in carne semiat,carnē sapit,illā cōsolationē supnę visitatiōis,torrētē voluptatis illū,illam sperare gratiā sp̄us vehemētis, quā vt ipsa veritas testat̄,nec cū ipsa verbi carne suscipere apl̄i meruerūt vel potuerūt. Errat oīno si qs cęlestē illā dulcedinē cineri huic,diuinū illud balsamū huic veneno,charismata illa sp̄us misceri posse huiusmodi illecebris arbitrat̄. Falleris Thoma sancte,falleris si videre dn̄m speras ab apostolorū collegio separatus. Nō amat veritas angulos:nō ei diuersoria placēt:disciplina cōi,cōi vita,cōibus studiis delectat̄. Vsquequo miser diuerticula captas & cōsolationes proprię voluntatis tāto labore quęritas:tāto rubore mendicas? Sed qd faciam inquis. Eiice ancillā & filiū ei⁹ &c. Nulla est em̄ cōuētio veritati, & vanitati: luci ac tenebris: spiritui & carni,igni & tepiditati. 16. E

Hugo de sancto Victo.

Q꞉ et mala prętęrita & collatam nobis gratiā debeamus iugiter meminisse.

¶Mulier cū pit tristitiā h꞉ &c. Duo sunt q̄ nobis semp sape debēt. Et mala vc꞉ q̄ euasim⁹, & gr̄a dei quā cōsequuti sum⁹. Mens etem̄ stulta cū malarū delectationū laborē nō meminit:easdem iterare nō metuit. Hęc sicut mulier cū angustia pariendi premit̄ carnalē voluptatē abominat̄. Sed cū memoria doloris a mēte recesserit:quia q̄tus admixtus sit ei dolor nō recolit, carnis iterū illecebras cōcupiscit. Nam si bene memorię saperet dolor q malā delectationē sequtur:nō tāta auiditate ad eorū experientiā raperetur. Ipsa quoq; gratia accepta si menti forti- F

ter inhęreret nos a conditoris iniuria vel sola verecundia coerceret.

Galfridus.

Qꝫ non petit in nomine domini qui temporalia postulat non ęterna.

G ¶Vsqꝫ modo nõ petistis quicq̃ in noĩe meo.In quo noĩe? Ego sum inqt q sum. Nõ ergo petũt in hoc noĩe q transeũtia nõ manẽtia tẽporalia appetũt nõ ęterna.nec videt̃ tpaliter ad apostolos: sed ad oẽs hoĩes generaliter dictũ. Siqdem prior ille populus patrũ terrena petiit & accepit.Neqꝫ id mirũ.Cęlestia.n.necdũ poterãt adipisci:necdũ fuerat vox clamãtis audita.Appropinqbit regnũ cęlorꝝ: vel Regnũ cęlorũ vim patit̃: vel Video cęlos aptos.Quidni ẽt terrena peterẽt dũ terrenas adhuc victimas imolarẽt? In cęlestibus aũt sacrificiis iã reb⁹ inhiare terrenis q̃ indignũ,q̃ sacrilegũ,q̃ peruersum.

Petrus Lombardus.

Quid sit esse cũ domino.

17. H PAter q̃s dedisti mihi volo,vt vbi ego sum:& illi sint mecũ. Nõ simplr ait: Vt vbi ego sum & illi sint: quia mali sunt vbi ipse est q nusq̃ deest:sed nõ sunt cũ eo qa nõ ei p volũtatẽ cohęrẽt. Boni vero sũt vbi ipse est:qa eius obediunt voluntati.

Hugo de sancto Victo.

De his qui perfunctorie Christum quęrunt.

18. I PIlatus iterrogauit Iesum: Quid ẽ veritas? Et statim igressus ẽ pretoriũ.Fecit ergo q̃stionẽ,& nõ expectauit solutionẽ.Sic multi trãsitorio feruore cõuersi ad deũ: vera bona desiderare incipiũt:sed eadẽ mentis mutabilitate iterum ad transitoria effusi,effectu in mẽtis ꝓposito nõ persistunt.

Gillebertus.

Qꝫ Christus magis horreat linguę stimulos q̃ spinarum.

19. K MIlites plectẽtes spineã coronã iposuerũt capiti ei⁹.Noli ęmulari i malignãtib⁹.Neqꝫ zelaueris eos q spineã capiti regis nostri iposuere coronã. Tale diadema nõ honorẽ: sed horrorẽ adducit.Horret Christus magis aspitatẽ morꝝ,linguę stimulos,q̃ spinarũ aculeos.In his psertim q in silentii vocati sunt simplicitatẽ: in charitatis negociũ: in ocii quietẽ:in humilitatis scholã: in subiectiõis votũ in vniculũ vnitatis. Sed nõ est bonũ vinculum qñ sibi mutuo cõfœderant̃:& in aliorũ obtrectationũ dexteras cõserũt Iudęorũ more dicẽtes. Tollam⁹ iustum qm̃ inutilis est nobis: & contrarius operibus nostris. Vos autẽ ęmulamini pacis bonũ in bono semp. Nam & coronę species quoddã vnitatis pręfert indicium.

Bernardus.

Cur Christus crucis ignominiam & processionis gloriam copulauit.

¶Tolle tolle crucifige eũ. Dñs Iesus ꝓcessionẽ hr̃e voluit ad mortẽ veniens:vt amatior esset passio quã ꝓcessio ꝓcessisset. Ab eodẽ eñ pplo eodẽ loco,eodẽ tpe paucis dieb⁹ iterpositis: primo cũ tãto triũpho susceptus est:postea crucifixus.O q̃ dissimile ẽ Tolle tolle crucifige eũ, Et Bñdict⁹ q venit in noĩe do.o.s.i ex.Q̃ dissimile rex Israel:& Nõ habemus regẽ nisi Cęsarẽ. Q̃ dissiles rami virẽtes & crux:flores & spinę.cui prius prosternebant vestimẽta aliena: ecce suis exuit: & sors mittitur sup ea. Vę tibi amaritudo peccatorũ meorũ,ꝓpter quę soluenda tanta amaritudo necessaria erat. L

Drogo.

Qꝫ Christus in crucis stipite iugiter inuenitur.

¶Et crucifixerũt eũ in Caluarię loco.Circuire possum cęlum & terrã & oĩa quę in eis sunt: & nũq̃ te iuenio bone Iesu nisi tm̃ in cruce: ibi dormis,ibi pascis,ibi cubas in meridie. Sed vbi crucifixus es.In Caluarię loco. Beat⁹ vere loc⁹ in quo crucifigitur.Bona caluicies quę tali veste vestit̃. Ad hãc caluiciem Heliseus tẽdebat. Ascẽde calue,ascẽde calue. Vide si non caluus est & noster Helise⁹. Filius ingt hoĩs nõ habet vbi caput reclinet. Caluus est qa regnũ ei⁹ nõ est de hoc mundo.Caluus est qa discipuli eius relicto eo fugerũt. Decaluet nũc dñs verticem filiarũ Sion:& faciat ibi Caluarię locũ: vt ibi figat̃ Christi crux vbi supbia locauerat sibi sedẽ. M

Bernardus.

¶Erat autẽ tunica incõsutilis &c. Tunicã istã quę nõ diuidit̃:sed sorte prouenit: ego diuinã reor esse imaginẽ quę nimirũ nõ assuta:sed insita ipsiqꝫ impressa naturę diuidi scindiqꝫ non põt.Ad imaginẽ eñ et silitudnẽ dei factus est homo:in imagĩe arbitrii libertatẽ, virtutes habens in similitudine.Et similitudo quidẽ periit Verũtamẽ in imagine ptransiit hõ.Imago qdẽ in gehẽna ipsa vri poterit nõ exuri:ardere sed nõ deleri.Hęc ergo nõ scidit̃:sed sorte ꝓuenit. Et quocũqꝫ perueniat anima: ibi erit simul & ipa. Nã similitudo nõ sic.Sed aut manet in bono:aut si peccauerit anima mutat̃ miserabiliter iumentis insipientibus simulata. N

Vverricus.

Qꝫ Christi mater ab eius cõsectatu nullis periculis potuit deterreri.

¶Stabãt iuxta crucem dñi Maria mater eius. O
Plane mater:qa nec in terrore mortis filiũ dese

rebat. Quõ em̃ morte terreri poterat cui⁹ charitas fortis vt mors, imo fortior q̃ mors erat? Plane iuxta crucẽ Iesu stabat: cui⁹ mẽtẽ dolor crucis simul crucifigebat: suã𝚚 ipsius animã tam multiplex pertransibat gladius, q̃tis confossum corpus filii cernebat vulneribus.

Ernaldus.

Q; pro salute nostra Iesus carnem, Maria spiritum immolauit.

P ¶Stabãt iuxta crucẽ Iesu mr̃ ei⁹ &c. Vbi sunt misericordię tuę antiquę dñe? Quid differs? Iã venit hora: mater tua corã te est: & Ioãnes quẽ diligis. Latroni loqueris, & matri non loqueris? Intuet̃ te illa benedicta in mulieribus, & fixis in te oculis vulnera tua materna pietate considerat. Et licet nõ ignoret quid boni conferat mũdo passio tua: tñ parentis affectu cõmorit̃: & pectus maternũ immanitate doloris arctat̃. Suspirat itrinsecus: & erũpẽtes reuocat lachrymas: & eo ampli⁹ anxietas intumescit: quo egre di prohibet̃: & p luctus lamẽta𝚚 dissoluit̃. Deni𝚚 formido impabat dolori silentiũ, & cingentiũ Iudęorũ torui in eã oculi illos turbines suffocabant. Verũ illa tãtarũ procellarũ salsuginẽ ebibebat: & qđ difficillimũ erat, moriebatur & mori nõ poterat: & clauso tanti doloris tormẽto intrinsecus, alium vultũ exhibebat. Nec poterat ex facie colligi crux illa aię & patibulum spiritus: in quo erat hostia viua bñplacẽs deo: & holocaustum medullatũ: qđ cũ ipsa incẽderet tm̃ conscientię ministerio vtebat̃. Christus ergo carnem, Maria spiritũ immolabat. Et sic vnum erat qđ diuersa exhibebat officia, qđ pater bonus, qđ filius pius, qđ sancta mater intẽdebat, qđ in cõmune elaborabat dilecto te pfe ppitiante. Filius ad pectus matris, pater ad filii crucẽ & vulnera respiciebat. Vnde et securũ accessum habet iã homo ad deũ: vbi mediatorẽ causę suę filiũ habet ante patrẽ: & ante filiũ matrẽ. Christus nudato latere patri ostẽdit latus & vulnera: Maria filio pectus & vbera: nec potest vllo modo esse repulsa vbi concurrunt & perorant omniũ lingua disertius hæc clemẽtię monumẽta. Maria ergo p salute mũdi obsecrat, filius impetrat, pater cõdonat.

Galfridus.

Quare Ioannes filius matris virginis appellat̃.

Q ¶Mulier ecce filius tuus &c. Quodã modo Ioannes virginis matris in virginitate filius fuit: cuius illa si nõ carnẽ, carnis tñ integritatẽ edidit: & illum si nõ hoiem̃ tamen virginẽ genuit. Cęterum q̃ multos hodie parit sanctissima illa fœcundissima𝚚 virginitas. Q̃ felix eiusmodi generatio: suo equidem modulo fœcũda simul et incorrupta posteritas.

Ernaldus.

Quę sit quadriga qua deferamur ad cęlum.

¶Mulier ecce filius tuus. Pręsens erat & Ioannes: cui & dicit̃. Ecce mater tua. Nõ est passus Christus vt iudaica rabies in sanctuariũ suum pphanã mitteret manũ: vel aliqua infestatiõe violaretur tẽplum illud spiritus sancti. Positus est fidelis ędituus ad tanti thesauri custodiam. Discipulus qui in cœna dominica ceruical sibi in pectore magistri aptauerat: ecce iterum alio priuilegio honoratur: & post illud reclinatorium: in quo viderat, In principio erat verbũ, & verbum erat apud deũ, officina illa in qua verbũ caro factum est: diligenter ei a filio cõmendatur. Petro cõmẽdatur ecclesia: illi Maria: illi tumultuosa negocia: huic negocia: sed quieta: illi atria & vestibulũ, & altaria sanguinũ, huic cõmẽdatur altare incensi, & sancta sanctorum. Ad culmen ministerii sui nullus secũ admittitur: solus illi assistit ppitiatorio: solus illud vas aureũ cõtinens mãna, illud diuinę legis scrinium pontifex destinatus obseruat. Iam ergo quadrigã q̃ currẽdũ est ad patriã intueor vt p matrẽ ad filiũ: p filiũ vero attigere possit pœnitẽtis affectus ad patrem. Et in hoc ferculo quo nos ab hoc seculo euehit, tu beate Ioannes sis colũna argentea: mater ascensus purpureus: Filius media charitas: reclinatorium aureum: visio patris in decore suo: & ęternę pacis iocunda tranquillitas. R

Drogo.

Q; Christus in cruce nostra vulnera nõ propria sentiebat.

¶ Sitio. Domine quid sitis? Ergo ne plus cruciat sitis q̃ crux? De cruce siles: & de siti clamas. Sitio. Quid? Vestrã fidẽ, vestrã salutẽ, vestrũ gaudium. Plus animarũ vestrarũ q̃ corporis mei cruciatus me tenet. Et si nõ mei, saltem miseremini vestri. S

Balduinus.

Q; latronum crurifragium et in bonum accipitur & in malum.

¶Venerunt milites, & primi quidem latronis crura fregerunt, & alterius qui crucifixus est cum eo. Fractio crurum in latrone malo, & blasphemo animo𝚚 fracto geminam potest indicare fractionem in malis: corporum scilicet & animorum. Fractio crurum in latrone pœnitente, & confitente indicare potest fractionem corporum in iustis, quorum corpora permittit deus conteri, & occidi, & ossa cõfringi, & dissipari. Vnde est illa vox martyrum. Dissipata sunt ossa nostra secus infernum. Crura T

Christi infracta indicant inuincibilē ipsius & mēbrorū eius cōstantiā. Vnde & de sponso dicitur. Crura eius colūnę marmorę.

Hugo de sancto Victo.

Q desiderium etiam bonum debet discretione consilii castigari.

20. V Currebāt duo simul &c. Duob9 istis discipulis q simul qdē currunt: sed nō simul pueniūt: duę affectiōes animę figurant: desideriū. s. & cōsiliū. Nā qd est ꝙ discipuli audita resurrectiōe ad monumētū currūt nisi ꝙ anim9 cū gloriā resurrectiōis audit, passionē appetit imitari? Et qd est ꝙ ille alter discipulus pręcucurrit citi9 Petro, nisi ꝙ amore saluatoris succēsi: plus ꝑ desideriū currim9 ꝗ ꝑ cōsiliū pręsumam9? Prius ergo ꝑ desideriū ad monumentū venimus: sed visis linteaminib9 ante cōsiliū intrare nō pręsumimus. Hoc est quodā modo visis linteaminibus subsistere, visis difficultatib9 passionū se ad ferendū imparē iudicare. Sed postꝗ cōsiliū posterius veniēs pri9 intra uerit: tūc & desideriū sequit. Quia postꝗ mēs deliberat in illo cōfidēdū esse q prior vicit: tūc amor in oībus ꝑ spem diuini auxilii ad tolerātiā aīatur, iāiāq itrepidus igredit monumētū: qa tāto se ad mortē effecit paratiorē ꝗto citi9 didicit ꝑ resurrectionē sui capitis vitę esse itroitum mortem carnis. Q autē ingressi monumētū sudariū qd erat sup caput Iesu, a cęteris linteaminib9 sepatū inueniūt, qd aliud significat, nisi ꝙ nos q pctōres sum9: etsi mortē ꝑ ei9 amore valem9 ppeti: scimus tñ ꝙ nostra mors morti eius q sine pctō passus est: nō valeat coęquari. Nec incōuenienter alacritas, & feruor amoris ꝑ Ioannē iuniorē exprimit. Per Petrū vero senē & tardū grauitas & mora cōsilii figurat. Q si cui videt ꝑ Petrū q plus amauit desideriū debere significari, ad pn̄s nihil attinet: qa in pn̄ti nil agit qualis Petrus in mēte fuerit: sed quid exteriori significauerit actione. Signū occultū esse nō debet: qa qd per se occultū est occulta prodere nō potest.

Galfridus.

Quomodo Maria quęsiuit dominū & inuenit.

X ¶Mulier qd ploras? Quē qris? Beatę lachrymę quas tāt9 cōsolator abstergit. Fleuerat pri9 hęc mulier & flebat illi irriguū inferi9 cū dimissa sunt ei pctā multa. Flebat autē, vt opinor, vberi9 & suauius de superiori irriguo: & prima vidit resurgentis dei de morte triūphū. Merito proinde duos vidisse angelos, ad caput vnum & ad pedes alterū perhibetur. Nam & ad pedes domini vnguentū fuderat: & ad caput & ad pedes aliquādo fleuerat. Et nunc flebat ad caput. Fleuerat eñ prius suam confusionē: sed nunc flebat dominicā passionē. Deniq currens ad apostolos, Tulerunt inquit dominū meū de mo. Et ad angelos: Tulerunt dominū meū. Ad hortolanū vero, Illi eñ dicebat cui de se credebat. Dñe inquit si tu sustulisti eū. Felix aīa quę apud dñm inuenit gratiā. Felix quę gratię sese nō reddit ingratam. Quid eñ gratię nō debetur. Multū diligat: cui multū dimittitur. Sed nec parū diligat: cui nō parū tribuit. Ecce eñ etiā sanctimoniale pręstitit. Ille de corruptione surrexit. Plus debet vtiq domino qui plus habet a dño: si tamē nihil habet qd nō acceperit. Igitur Apostolis ipsis & apostolorū maximis redeuntibus a monumēto Maria stabat ad monumētū foris plorans. Stabat foris, quia intus dominicū corpus nō esse iā viderat. Stabat plorans: quia quid aliud ageret, qd offerret aliud nō habebat. Stabat ad monumentū: quia vbi eū alibi quęreret nesciebat. Clausa ferebat aromata foris quę comparauerat. Fluebant in lachrymis aromata pii pectoris: & ꝑ guttis sanguinis, quas ille in passione sudauerat, lachrymarū imbres ista fundebat. Inclinauit se & ꝓspexit in monumento visura saltem vbi fuisset, quādo scire nō poterat vbi esset. Et merito duos angelos vidit, quę sola ad monumentū stans duos discipulos vicit: merito vnū ad caput, & vnū ad pedes vidit: quę in eo qd pie cœpit, pie perstitit & permansit. Qui dicunt ei: Mulier quid ploras? Sic offerre incipiunt verba solatii: sed lachrymas magis excitant dum solantur. Siquidem velut ebria: sed amore, sed desiderio, sed mœrore, nō mero, nullū capit ex angelica vel visione metū, vel allocutione solatium. Deniq ex abūdantia cordis loquuta est: quia tulerūt inquit dominū meū. Non mouetur ad angelos duos mulier sola. Credo nec ad septem si septē fuissent. Sane ad apostolos dixerat: Tulerūt dominū: cū quibus optabat habere cōmunē nō modo eius dñationē: sed laborē quærendi: & de ipsa inueniendi difficultate mœrorem. Nunc vero regressis illis a monumento quid illi restat quę sola remāsit, nisi vt dicat, Tulerūt dñm meū &c. Dum autē ad angelos loquitur, inter loquendum retro conuertitur. O desideriū flagrans & violentia impatientis amoris. Et tu bone Iesu vsquequo tollis animā eius? Transiuit vigiles: quādo inueniet amans anima quē requirit? Transiuit inquā vigiles, quia deuotione vicit Apostolos. Angelos quoq pręuenit. Transiuit eos, cū eorum nec visione, nec alloquutione contenta retrorsum cōuersa est: & dominū vidit: sed tñ credidit hortolanū. Qui dixit illi. Mulier qd ploras?

Quē quęris? Scire se indicat quia aliquē quęrat, interrogando quē quęrat. Non em̄ ei dicit quid quęris: aut qd quęreris: sed quem quęris Nihil ergo mirū qui tetigit venam cordis si ei cordis intima respōderūt: nihil inquā mirum si dicenti quē quęris, responsum est. Si tu sustulisti eum quē quęro: quē me quęrere ipse nosti.

Y ¶Quid autē vobis cogitasse videt̄, vt diceret: Si tu sustulisti eū dicito mihi: & ego eum tollam? Nūqd eū si seruandū sibi tulisse putabat tam facile sibi indicandū statim vt tolleret ęstimabat? Sed hęc erat ni fallor illius tunc cogitatio mulieris: propter diei festi reuerentiam ꝙ nō longe esset hortus a loco patibuli, in monumento hoc posuerant eū mœrore suo liquātes culicem & camelum glutientes. Et nūc vt rediit tēpus operandi: heu me miseram, hortolanus iste pręuenit. Purgauit hortū vt primū licuit: nec in eius monumento voluit dimittere corpus crucifixi. Pietatem pręcurrit impietas: & qđ solum poterant, de monumēto etiā mortuum abiecerūt. Hęc igitur & his similia cogitauit, & ait, Domine si tu sustulisti eū &c. Nōte ei deinceps oportebit admouere manus: tm̄ dicito mihi vbi posuisti eum: nō mihi ille licet fragili mulieri erit tam grauis vt tibi, nō odore, nō onere, non horrore. Ait illi Iesus. Maria. Vox dilecti mei. Quid mirū si ꝑtinus quę diligebat agnouit? Agnoscere se indicauit & agnitus est: vocauit eam: & illa respondit Rabboni. Qđ interpretat̄ magister. Sed Maria dum abiectum quęrit inuenit gloriosum: dū plorat despectum mortuū & sepultum: imo & sepultura ipsa vt videbat̄ indignū, adorat suscitatum: agnoscit dominū & magistrum.

Qꝫ quibusdam Christus hortolani, peregrini, spiritus vicem gerat.

Z ¶Conuersa Maria vidit dominū &c. Hortolanum eē credidit hęc mulier quē videbat. Eūdē etiā eadē die discipuli q ꝑgebant in Emaus ꝑegrinū, apostoli spiritum ęstimabant. At ille iam hortulū cāpo mutare cœperat & dicebat. Ego flos campi. Ex angustiis em̄ synagogæ ad latitudinē orbis terrę. i. de hortulo Iudęorū ad syluas gentiū ptrāsibat. Interim autē conuersis ad se peccatorib⁹ speciē exhibet hortolani: extirpando vitia & inserendo virtutes, prauos eradicando mores & cogitationes noxias dissipando, plantando, & ꝓpagādo salubres. Inde genę ecclesię, religiosę videlicet congregationes sanctorū, areolæ dicuntur aromatū: arefactis humoribus carnaliū voluptatū: a pigmentariis quidē consitę: sed illius hortolani beneficio & gratia fructuosę. Cęterū si fugientes elongauerūt discipuli eius: vt eligant magis abiecti esse in domo eius q̄ habitare in tabernaculis peccatorū: vt peregrinari doceat, ipse quoq; pariter graditur & sese exhibet peregrinū: cuius facūdia pro vehiculo sit in via: nec modo ferat: & sustentet: sed accendat & inflāmet: vt dicant Nōne cor nostrū ardēs erat in nobis &c. Beati qui sic proficiunt & proficiscuntur in Emaus abiectum scilicet populū, pręferentes thesauris Aegypti improperiū Christi, vt ꝑ eū mundus illis & ipsi mūdo sint crucifixi. Siquidem Nemo militans deo, implicat se negotiis secularibus: sed omni abiectione, omni vilitate & extremitate contētus est. Cęterū longe fortius & ꝑfectius est in ipsius seculi medio ab ipsius cauere contagio, & in ipsis quoq; negotiis nō turbari: in igne nō vri: in puluere nō fœdari. Sed ad hęc qs idoneus? Nimirū q adhęret deo vn⁹ spūs est: & tanq̄ lilium inter spinas nō tam dolet sane q̄ redolet. Magnus ille quicūq; est q in carne nō ambulat: sed in spiritu: & sicco vestigio super aquas graditur, & domino sustentante nō mergitur. Nimirū longe amplius est spiritaliter calcare seculum q̄ prudenter fugere: prodesse pluribus in spiritu charitatis, q̄ in timore dei abesse velle ab iis quorū possit obesse conuictus. Itaq; magnus est qui intra seculi huius tumultus, irreprehēsibilis vel saltem venialiter viuit: maior qui extra: maximus q supra.

Bernardus.

Qꝫ vires corporis ardens affectio nō metitur.

¶Si tu sustulisti eū &c. Cōsidera q̄ vehementissimo affectu btā hęc mulier diligebat Christum regē. Dn̄e inquit, si tu sustulisti eū. Quē eum Maria? quē eū cū de nullo feceris mentionem? Ad quē relationē facis? Putasne ꝙ in oīb⁹ cordibus versetur ita memoria dilecti tui: sicut in consistorio cordis tui? Et ego inquit eū tollam. Mira res: hominē perfectę ętatis, virum cuius corpori vix centū librę sufficiunt vnguētorum, tenerrima mulier portabis & tolles? Ardens & affecta loquutio, quę de puritate amoris infusa ꝓmittit qđ implere non potest. Nihil enim amāti difficile esse videtur. A

Qꝫ ibi quęratur gloria vbi vanitas non subrepit.

¶Noli me tāgere: Nondum em̄ ascendi ad patrē. Verbū glorię est: nēpe filius sapiens, gloria patris. Noli ergo ait gloria: noli me tāgere: noli interim quęrere gloriā, fuge potius & vide oīno ne me tetigeris donec perueniatur ad patrē: vbi sit gl'iatio iam secura: ibi illi in dn̄o laudabitur anima mea. Nunquid nō videtur audisse dicentem: Noli me tangere: nondum em̄ B

ascendi ad patrem: quę in cantico clamat. Fuge dilecte mi, fuge!

Q. fides percipit quod manus vel oculus non meretur.

C ¶Noli me tangere, nondum eñ ascendi ad patrem. Merito carnem rediuiuam verbi tangere prohibetur mulier carnaliter sapiēs, plus tribuēs oculo q̃ oraculo, id est carnis sensui q̃ verbo dei. Quem enim mortuū vidit, resurrecturum non credidit: cum tamen hoc promiserit ipse. Deniq; non qeuit oculus vsq; dum satiat⁹ esset visus, qm̃ nō erat consolatio fidei nec dei rata promissio. Nonne cœlū & terra & quicqd carnis oculus attingere potest, ante habēt trāsire & perire q̃ iota vnū aut vnus apex ex oib⁹ quæ loquutus est deus? Et tñ cessauit a fletu in visu oculi, quę noluit cōsolari i verbo dñi, pluris habens experimentū q̃ fidem. At experimētum fallax. Mittit ergo ad certiorē fidei cognitionem: quę apprehēdit qđ sensus nescit, experimentum nō inuenit. Noli me tāgere inqt, hoc est dissuesce huic seducibili sensui, innitere verbo: fidei assuesce. Fides nescia falli. Fides inuisibilia cōprehendens sensus penuriam non sentit. Deniq; transgreditur fines etiā rationis humanę, naturæ vsum, experiētię terminos. Quid interrogas oculum, ad quod non sufficit? Et manus qd explorare conatur qđ supra ipsam est? Minus est quicquid ille vel illa renunciet. Sane fides pnūciet de me, quę maiestati nil minuat. Disce id habere certi⁹: id tutius sequi: quod illa sua serit. Noli me tangere. Nondum eñ ascēdi ad patrem meū. Quasi vero cum iam ascenderit tunc tangi ab ea velit aut possit. Et vtiq; poterit, sed affectu non manu, voto, oculo, fide, non sensibus.

Galfridus.

Q. Christus secundum carnem factus est frater noster: vt nos secundū spiritum faceret fratres suos.

D ¶Vade ad fratres meos, & dic eis. Ascendo ad patrē & patrē vestrū &c. Ac si dicat. Vel nunc cognoscant eū, q licet repudiatus, & relict⁹ tpe passionis, non diffitet, aut abiicit eos in die glorię & honoris: neq; vlla iam claudicat ex patre fraternitas. Qui enim pro eis ex homine matre sum genitus, etiā eos in adoptiōe dei patris adscisi. Pater meus pater eorū: deus me⁹ deus eorum est. Et q̃uis ad distinctionem referatur qđ dicit Patrē meū & patrē vestrū: aliter eñ & aliter est pater eius & noster: in eisdē tñ verbis intelligi potest forsitan non ea sola discretio, sed certius exprimens, & altius cordis imprimens inculcatio. Alioquin si patrem meum dixisset minus adhuc propter se dictū pusillanimitas humana præsumeret. Nunc autē quibus nobis gratulandū votis, quib⁹ est gaudiis exultandū ꝙ carnē nostrā sibi iduit, qui suū nobis spiritū collaturus aduenit: & fili⁹ fieri virginis dignatus est, qui nos filios dei patris efficeret. Felix cognatio, mira cōmunio, mira vtriusq; dignatio: & seipsum ad nos inclinantis, & eleuantis nos ad seipsum. Secundū carnem factus est frater noster, vt nos secundū spiritum faceret fratres suos.

Petrus Rauen̄.

Q. apostolos ad mortem, vincula, & carceres mittat charitas non pietas. E

¶Gauisi sunt discipuli viso domino. Quantū post tenebras gratior lux est, & serenitas post tempestatis obscura, tantū est acceptius gaudium post mœrorem. Sicut misit me pater, & ego mitto vos. Missi sermo non minorat filium sed declarat: quia non mittētis potestatem hic, sed missi voluit intelligi charitatem cum dicit. Sicut misit me pater, & ego mitto vos. Sicut misit me dn̄s, sed pater: sic ego nō auctoritate iubētis: sed toto diligētis affectu mitto vos ad tolerantiā famis, ad onera vinculorū, ad squalorē carceris, ad perferēda omnia genera pœnarū ad subleuandū cunctis execrabile mortis iugū Quę omnia vtiq; charitas humanis mentibus imperat non potestas.

Galfridus.

Explanatio lectionis euangelicę, Thomas vnus de duodecim. F

¶Thomas vnus de duodecim qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venit Iesus. Multiplex est si diligenter aduertimus euangelicę huius vtilitas lectionis. Primum quidem fides ędificatur, cui⁹ nobis ī illa & veritas simul & vtilitas innotescit. Veritas probatione discipuli: vtilitas dn̄i cōmendatione. Nobis siquidē ille explorator tā curiosus fact⁹ est testis fidelis nos illa nihilominus sententia respicit saluatoris. Beati qui non viderunt & crediderūt. Qđ enim oculis nostris non vidimus, vt perinde fides habeat meritum si pie sapimus, huius nobis apostoli oculis vidisse videmur, palpasse manibus, digitis attrectasse, nequod suspitionis incertū subeat. Deniq; eadē nos etiā lectio simul & instruit ignorantes & dissimulantes sollicitat: & pusillanimes consolatur: & arguit indignantes. Neq; eñ credendus est vnus discipulus iste prę cęteris oībus vsque adeo meriti fuisse minoris: vt solus ipse visione domini iudicaretur indignus. Sed non vidit eum: quia non erat cum aliis quando venit Iesus. Quid dicis

singularitatis amator? Cōmunia loca, cōmunia opera, cōmunes orationes, cōmunē victum, cōmunes obseruantias, quid fastidis? Quid amas diuersoria, quid tantopere diuerticula captas? Christus noster in medio terrę operatus est salutē nostrā. Christus mortuus est vt dei filios cōgregaret in vnū. Christus nascēs locū nō habuit in diuersorio. Christus moriēs duob⁹ aliis crucifixis hincinde ipse fuit medius. Christ⁹ resurgens stetit in medio discipulorum. Thomas aūt nō erat cū eis. Et certe ego illū tūc ab eodē sacro cœtu noluerim abduxisse. Quid ei nō habuisse videtur rediens & audiēs a discipulis, vidimus dñm? Ex q̄ta credim⁹ ęmulatione, ex q̄to desiderio illā prorūpit in vocem. Nisi videro in manibus eius fixuram clauorū &c. non credā. Sectemur igit̄ cōem vitā, cōem regulā diligam⁹, cōmunia instituta, & maiorū ęmulemur exēpla. Nō sim⁹ ex his q separāt semetipsos animales spiritū non habentes, dñm nō videntes. Alioquin quisquis es qui causaris ꝙ oēs q in circuitu tuo visitās dñs a te trāseat procul, cōsidera diligentius, & inuenies nisi fallor, quocunqꝫ modo te nō esse cū cęteris, qui nō cū cæteris eū vides. Certus esto ꝙ sæpius ille venit, sed te non inuenit inter eos. Tu vero quē forte visitat deus, noli tibi tribuere, nec quasi pro priis ascribere meritis qđ sanctæ fraternitatis gratia ꝑcepisti, sin alias: vbi te separaueris quo quo modo non te sequet̄ spiritus: qui non nisi super quietū & humilē requiescit. Nō te sequitur spiritus vitę a cęterorū vnanimitate diuisum: nō magis q̄ humana aīa membrū corporis viuificare pergit qđ a cęteris sit præcisum. Nō te sequit̄ Christ⁹ in dispsionē tuā q nisi colligere cōsueuit. Vbi inquit duo vel tres cōgregati fuerit in noīe meo, ibi sum in medio eorū. Vides qa mediū amat, visitat congregatos. Caueāt dispsi: paueāt dispsores. Deniqꝫ de sapiētia legis ipsā dicēte. Delitię meę cū filiis hoīm. Nisi fallor, p̄lali nūero voluit ītelligi pluriū vnitatē.

G ¶ Post dies octo iterum erant discipuli intus & Thomas cum eis. Venit Iesus ianuis clausis & ait. Pax vobis. Verus nāqꝫ pacificus ipse est. Qꝫ si Christ⁹ in pace cōplacet sibi q in pace natus, pacem attulit suscitatus: qui pacē turbat, nunqđ nō est antichristus? Venit Iesus ianuis clausis. Non excludunt parietes Christū si vnitas illum & vnanimitas congregationis admittit: ingreditur libere dummodo ibi nouerit locum suum. Illum vtiqꝫ de quo propheta. Fact⁹ est inqt in pace locus eius. Vt eñ pręmisit euāgelista, Erant discipuli intus, & Thomas cum eis. Qua eñ ratione posset auelli? Prioris absentię pœnitudinē gerens, ni fallor iam cęteris adhęrebat, vt nō facile iā pateret̄ abesse. Dixit ergo dñs Thomæ. Mitte manū tuā. Deprehensus es o apostole. Cuncta tibi quę dixeras replicant̄. Quicquid fueras pridie velut de absente loquutus: ecce totum tibi proponit. Heu mihi dñe, tanq̄ non sint omnia nuda & aperta oculis tuis, meos ab illis infideliter & insipienter auertens indigna cogito, vana loquor, operor praua. Posuisti in neruo pedem meum, & obseruasti oēs semitas meas. At ego miser sicut lepus (vt aiunt) dumetis caput insigens dum videntem me non video, me quoqꝫ reputo non videri. Qꝫ beatus dñe qui sub tuo testimonio semper agit, loquitur, meditat̄ & viuit: immo vero qui sub tuo testimonio se viuere semp attendit. Nam sub tuo testimonio nemo non viuit. Affer inquit manum tuam, & mitte in latus meum. Quis hoc dicit? Christus vtiqꝫ resurgens ex mortuis. Quanticunqꝫ turbata fuerit anima mea, huius misericordię memor ero. Quare peribimus, quare desperabimus, quibus tā benign⁹ est dñs, tā dignāter vota pręueniēs paruulorum? Sed non sufficiat solatium capere tam gratuitę pietatis: dignationis & māsuetudinis imitemur exemplum. Quis eñ nostrū si sic loquutus fuisset, sic illum discipulū conuenisset? Nōne sic potius nostra illum animositas increpationibus duris obrueret, iniuriis lacesceret: blasphemiū argueret, sacrilegiū increparet? Eia quid dixisti? Nisi videro in manibus eius fixuram clauorū, & mittam manum meam in latus ei⁹ non credā. Tu manū tuā in latus eius? Cuius tuā, & cui⁹ ei⁹? Tu ne dñicū denuo lat⁹ aperies? Tu ne iterū manus effodies saluatoris? Et dixisti. Nisi fecero hoc, nō credā. Scilicet hoc curandū magnopere: id omnimodis prouidendum: nisi fecero hoc nō credam. Grauissimū. s. damnum irreparabilisqꝫ iactura: quasi vero vel tota mundi fabrica non credente te solueretur vel angelorū curia turbaretur, vel ei patris consessio negaret̄, vel intolerabile quippiā prouenirer. Qꝫ lōge alia via progreditur, qui loquit̄ in ꝑpheta. Nō ei vię meę vię vestrę &c. Quid ergo? Mitte ait manum tuam, & cognosce loca clauorum &c. Ac si euidentius dicat. Cum quidem sic statuisti, sic animū obfirmasti, vt aliter omnino non credas: mitte manum. vt vel sic credas: & noli esse incredulus, sed fidelis. Quid autem mirum si mira continuo deuotione idē discipulus exclamauit, Dñs me⁹ & deus me⁹? Nō erat iā qđ de ei⁹ diuinitate, qđ de veritate resurrectionis aliquatenus hęsitaret: quem nec arcerent claustra, nec secreta laterent.

Qꝫ modeste dñs Thomā increpauit,

H ¶Ego autem super his aliquatenus moueor. Quid em̄ agimus? Ita ne semper pusillanimes consolabimur,& patientes erimus ad omnes,vt omittamus qđ de corripiẽdis inquietis apostolus monet: immo etiã rogat in domino? Nõ expedit quidẽ: cęterum si non desipimus, in hoc vel maxime modum seruabimus & obseruabimus horam. Deniq; si aduertimus quod in p̄senti sequitur lectione,congrua nobis pręscribitur forma etiã huius rei. Siquidẽ respondit ei Iesus. Haud dubiũ q̄n discipulo cõfitenti. Quia vidisti me credidisti. Beati qui non viderũt & crediderunt. Correptio est: Neq; em̄ oportebat vt non aliquatenus corriperet: sed q̄ moderata q̄ opportuna correptio, q̄ deniq; & apud discipulũ efficax & tali digna magistro.

Qꝫ ob humilitatis custodiam Christus in nobis remanere pcõrũ patit̃ cicatrices.

¶Infer digitũ tuũ huc & cognosce loca clauorũ &.n.e.i.f.f. Sicut in corpe suo Christ⁹ retinuit cicatrices certa q̄dã dispẽsatione, sic in nostris etiã aïab⁹ cicatrices patit̃ residere saluator. Siquidem ex recordatione peccatorũ suorum magis magisq; sibi q̄sq; vilescit: erga proximũ mitescit dulcescit ei saluator suus: iniquitatẽ pręteritã execratur: p̄sentem amplectit̃ gratiã: securitatẽ futurę beatitudinis ampli⁹ cõcupiscit. Si misericordiã Christi nõ diligis, si veritatẽ & seueritatẽ nõ metuis vltionis, reprob⁹ est sensus tuus & inimicus deo. Væ semel & vę iterum. Cantatur nobis,& nõ saltamus: lamẽtamur, & nemo q̄ plãgat. Cõmendatur nobis diuina pietas, bonitas, benignitas, dulcedo incomparabilis: & non amplectimur, sed dissimulamus & tenuimus infelices. Irruunt super nos comminationum eius tonitrua, coruscant fulmina plena horroris: & ecce bonum dicimus deum: bonũ sentimus: ne indignatio ebibat spiritum nostrũ. En peruersitatem. Si non est tã misericors de⁹ cur ipsius non amplecteris bonitatem? Vę mihi misero. q̄ vereor immo q̄ vereri ipse debueram, q̄ interim leuia reputo, ne grauissima reputet deus. Enimuero sensum magis q̄ actum ęstimat. Et vt quidam sanctorum ait, Nullum peccatum tam veniale qđ nõ fiat criminale dũ placet. Neq; id de transitoria delectatiõe credẽdum: quæ interdum subrepit etiam perfectis: sed de stabili quadam animi confœderatiõe p̄posito & consensu.

Bernardus.

Qꝫ de Christi vulneribus fons ortus est veritatis.

K ¶Dñs meus & deus meus. Vñ hoc reportatũ est oraculũ nisi ex foraminib⁹ petrę? Bona foramina q̄ fidẽ astrũũt resurrectiõis & Christi diuinitatẽ. In his passer inuenit sibi domũ,& turtur nidũ vbi ponat pullos suos. In his colũba se tutatur,& circũuolitantẽ intrepida intuetur accipitrem.

Petrus Rauennas.

Qꝫ oculum mentis exacuat vis amoris.

Discipul⁹ quẽ diligebat Iesus, dicit dñs est. Primus qui diligitur videt: quia semper amoris oculus acutius intuetur: & semper viuacius qui diligit̃ sentit. Petr⁹ vt audiuit. Quæ res Petri sic tardauerat mentem, vt ab alio audiret dominũ qui cęteris con sueuerat nunciare? Sed tardius dñm suum videbat qui vocem facile ancillę susurrantis audiuit. Petr⁹ vt audiuit tunica p̄cinxit se,& misit se in mare. Vere mirũ: qui in mari nud⁹ est in mare se demergit indut⁹. Sed innocẽtia nũq̄ nuda est,& reatus semper fugit ad velamẽ. Deniq; sic Adam vt nũc Petrus post culpam suã gestit tegere nuditatẽ: quia ambo vtiq; fuerãt ante culpam sancta nuditate vestiti. Misit se in mare vt esset prim⁹ in reditu, qui acceperat in ordine principatum. Tunica se præcinxit q̄ p̄cingendus erat martyrii passione.

Bernardus.

Qꝫ cæteris apostolis nauiculæ singulæ, Petro maris vniuersitas sit commissa.

¶Sciens Petrus quia domin⁹ est, misit se in mare. Alii autẽ nauigio venerunt. Quid istud? Nẽpe signum singularis põtificii Petri, per qđ nõ vnam nauem vt cæteri quiq; suam, sed seculũ ipsum susceperit gubernandum. Mare em̄ seculum est, naues ecclesię. Inde est q̄ altera vice instar domini gradiẽs super aquas vnicũ se Christi vicarium designauit, qui nõ vni populo sed cũctis pręesse deberet. Ita cũ quisq; habeat suã ei vna cõmissa est grandissima nauis. Facta est omnibus, ipsa vniuersalis ecclesia toto orbe diffusa. Vnde & dicebat dñs. Si diligis me Petre pasce oues meas. Quas? Illius vel illi⁹ ciuitatis, aut regionis aut regni? Oues meas inquit. Cui non planũ non designasse aliquas, sed assignasse omnes? Nihil excipitur vbi distinguitur nihil. Et forte pręsentes cęteri cõdiscipuli erant, cum cõmittens vni, vnitatem omnibus commendaret in vno grege & vno pastore, iuxta illud. Vna est columba mea, formosa mea, perfecta mea. Vbi enim vnitas, ibi perfectio. reliqui numeri perfectionem non habent, sed diuisionem recedentes ab vnitate. Inde est q̄ aliq singuli singulas sortiti sunt plebes scientes sacramẽtum. Deniq; Iacobus q̄ videbatur columna ecclesiæ, vna est contentus Hierosolyma, Petro vniuersi

tatem cedens. Pulchre vero ibi positus suscita
re semen defuncti fratris vbi occisus est ille: nã
dictus est frater domini.

Qualis pastor esse debeat & qualiter pascere gregem domini.

N ¶Petre amas me &c. Nõ ociose totiẽs repetitũ
est, Petre amas me: in commissione ouium. Ac
si dicat dominus. Nisi me ames, & valde perfe-
cteq; ames, hoc est plusq̃ tua, plusq̃ tuos, plus-
q̃ te, nõ te intromittas de ouibus meis pro qui
bus sanguinem meum fudi. Terribilis sermo.
Propterea attendite vobis pastores ecclesiæ, &
precioso deposito quod vobis creditum est. Ci
uitas est, vigilate ad custodiam & concordiam
Sponsa est, studete ornatui. Oues sunt, intendi
te pastui. Et hæc tria ad trinam illam domini
pertinent sciscitationem. Porro custodia ciuita
tis vt sit sufficiens trifaria erit: A vi tyrannorũ
a fraude hæreticorum: a tentationibus dæmo-
num. Sponsę vero ornatus in bonis operib⁹, mo
ribus, ordinibus. At pastus ouium communi-
ter quidem in pascuis scripturarũ tanq̃ in hæ-
reditate domini. Sed est distinctio in illis. Nam
sunt mandata quę duris & carnalibus imponũ
tur ex lege, vitæ & disciplinæ. Et sunt holera
dispensationis: quæ infirmis & pusillis corde
respectu misericordiæ apponuntur. Et sunt
consiliorum solida fortiaq; pręcepta: quæ ex in
timis sapientiæ proponuntur sanis, & qui ex-
ercitatos habent sensus ad discretionem boni
& mali. Paruulis autem tanq̃ anniculis adhor-
tationis lac potus datur non esca. Adhuc boni
sollicitiq; pastores impiguare pecus nõ cessant
bonis exemplis, & suis magis q̃ alienis. Nam si
alienis tantũ, ignominia est illis: & pecus non
ita proficit. Si enim apposuerit Moysi man-
suetudinem, patientiam Iob, misericordiam Sa
muelis, Dauid sanctitatẽ, & cætera huiusmodi
immitis aũt sit & impatiens & immisericors &
minime sanct⁹: sermo minus sapide veniet ei, &
oues minus auide capient. Bonus autẽ pastor
hoc quoq; curabit, vt habeat in semetipso sal:
sciens quia sermo sale conditus q̃tum placue-
rit ad gratiam tantum proficiet ad salutem.

O ¶Vt tamen eadem paulo expressius designe-
mus, ad solam ciuitatis custodiam, vt q̃tum sa
tis est procuretur, opus viro forti, spirituali, fi-
deli. Forti, ad propulsandas iniurias: spirituali,
ad deprehendendas insidias: fideli qui non quæ
sua sunt quærat. Porro ad mores honestandos
& corrigendos, quod ad decorem pertinet spõ
sę, necessaria est cũ multa diligentia disciplinæ
cẽsura. Ferueat ergo necesse est zelo illo quo ac
cẽsus erat qui dicebat. Aemulor vos dei ęmula
tione &c. Nã quomodo in pascua scripturarũ
educet greges dñicos pastor idiota? Et si do-
ctus & non bonus fuerit, verendum ne non tã
nutriat doctrina verbi q̃ noceat vita sterili. Te
mere itaq; hoc onus subitur absq; scientia pari
ter & vita laudabili.

Petrus Rauennas.

Qꝛ nunq̃ ouis, discipulus, & ægrotus, caulas
scientiam, sanitatem si sibi relicti fuerint conse
quentur.

¶Alius te cinget & ducet te quo tu non vis. P
Nunq̃ ouis ad caulas peruenit si pro suo libi-
tu peruagetur. Nunq̃ scientiam discipulus po
terit obtinere, si tot⁹ p̃ sua volũtate contende
rit. Aegrotus quoq; nũq̃ poterit recipere sani-
tatem si pro suo curatus fuerit arbitrio.

Finiuntur Euangelia.

Sequuntur Apostolorum Acta.

Odo de Mor.

Cur ad consolandos apostolos duo tm̃ angeli
descenderunt.

[E]cce duo viri astite ca. 1
runt iuxta illos in
vestibus albis. Mi- Q
rum & inquisitio-
ne dignum vide-
tur, cur tam pau-
ci missi sunt, cur
tam pauca loqu-
ti: Cum et rei di-
gnitas attestanti-
um posceret multi
tudinem, & apostolorum desolatio non modi-
ca consolatione indigeret. Nato domino ange-
lorum chorus canebat Gloria in excelsis deo,
Ascendẽte eo nisi duo apparuere. Dicam⁹ cau
sam. Sed causam fortasse deuotioni potius ser-
uientem q̃ rationi. Ascendente dño, & nouã in
cœlis speciem naturæ ingerente, superna illa
curia admirata festiuo apparatu exiit ei obuiã
& canticis spiritualibus laudes cecinit trium-
phãti. Fortasse idcirco tam pauci venere, ne tã
festis deessent solẽniis. Et qui venere, regressu
celeri nouis se gaudiis sociarunt.

Bernardus.

Qꝛ status, trãsmigratio, aspectus in cœlum in
apostolis commendetur.

¶Viri Galilęi quid statis aspicientes in cœlũ. R
Verba hæc angelorum ad apostolos tria præ-
clara innuunt: quæ & ipsorum fidei insinuant
veritatem: & morum continent honestatem.
Quæ sunt transmigrare, stare, aspicere. Trans-
migratio triplex est. Primum quidem trans-

migramus carne per baptismi mysterium ab originali peccato. Secundo transmigramus opere per pœnitentię remedium ab actuali peccato. Tertio transmigramus mente per veritatis intellectum ab erroris vitio. Stare est in nullam partē declinare. Qui status velut quadrus lapis inuenitur quadriformis, id est superius amando cœlestia: inferius contemnendo terrena: a dextris vilipendendo prospera: a sinistris ęquanimiter sustinendo contraria. In cœlum quoq; tribus modis aspicimꝰ: Per foramen, per fenestram, per ostium. Ad foramen pertinet cōpunctio, ad fenestram deuotio, ad ostium contemplatio. In hac Iesus a nobis assumitur: quia semper in nobis habitat per fidē. Trāsit in qualemcūq;, licet per speculum & in ęnigmate, speciem. Qui sic venit queādmodum vadit: quia cum aliud sit opus, aliud fructus operis, eadem tamen est intentio incommutabilis desūper manantis veritatis. Vel aliter. Qui nos saluat noster Iesus, est salutaris operis effectus. Hic assumitur in cœlum, quando sicut scriptū est opera sanctorum veniunt in memoriam ante deum: & redit quando reddit vnicuiq; secūdum opera sua. Q; assumitur in nube, diuinā protectionē intellige: quæ protegit vndiq; opera sanctorum ab incursu tentationum. Vel nubes est ipsorum circunspectio sedula, quæ si defuerit minus sunt opera salutaria.

Q; ad trinam virtutem exemplum apostolicum nos inuitat.

S ¶Hi omnes erant perseuerātes vnanimiter in oratione &c. Expectabant siquidem cœlestem consolationem, cuius acceperant repromissionē. Laudabili magnanimitate pusillus grex pastoris solatio destitutus: minime tamen dubitans quin illi cura esset de eis: sed paternā pro eis gereret sollicitudinem: deuotis pulsabat supplicationibus cœlum: certus ꝙ penetrarēt illud iustorum orationes: nec pauperū preces spernerentur a domino: aut sine copiosa benedictione redirent. Sed nec sine longanimitate ꝑsistebant indeficientes, iuxta illud propheticum Si moram fecerit, expecta eum: quia veniens veniet & non tardabit. Porro vnanimitas legit euidenter expressa, ꝙ hæc sola diuini spiritus charismata mereatur. Neq; enim est deus dissensionis, sed pacis. Neq; habitare facit nisi vnius moris in domo. Iure igitur præparationem cordis eorum audiuit auris diuina, nec ab expectatione sua confudit eos: qui & magnanimes & longanimes & vnanimes essent Certissima namq; hęc testimonia sunt fidei, spei & charitatis. Et quidem euidenter spes longanimitatem, vnanimitatem charitas operatur. Nunquid nō fides quoq; magnanimum facit? Facit, & sola. Quicquid enim sine fide præsumitur: non est illa animi solida magnitudo, sed ventosa quædam inflatio & tumor inanis. Imitemur & nos triplicem hanc pręparationem: si desideramus supereffluentem mensuram spiritus obtinere. Euidens fuit magnanimitas in cōuersione nostra: sit etiam in consummatione longanimitas: sit vnanimitas in cōuersatione. Huiusmodi siqdē aīabus cœlestis illa Hierusalē desiderat instaurari: quibus nec fidei magnitudo desit in suscipiendo onere Christi: nec longitudo spei in persistendo: nec charitatis iunctura, quod est vinculum perfectionis.

Q; Iudas nec cœlo nec terrā recipi dignus fuit.

¶Iudas abiit in locum suum. Pulchre omnino in aere crepuit medius, aeriarum collega pote T
statum: vtpote quē veri dei & veri pariter hominis, qui de cœlo venisset operaturus salutē in medio terræ, proditorem, nec cœlum reciperet, nec terra sustineret.

Q; vinum de vera vite fusum apostolos inebriauit.

Quomodo hi ebrii sunt cum hora diei tertia sit? Vere ebrii erant apostoli: sed nō eo vino quo ab incredulis ebrii cre V
debantur. Plane inquam ebrii, sed vino nouo, quod veteres vtres nō merentur accipere, nec continere valerent. Hoc nouum vinum vera illa vitis fuderat de excelso lætificans cor, non statum mētis euertens: vinum germinans virgines, non apostatare faciens etiā sapientes. Nouum vinum, sed habitantium super terram. Nā in cœlis quidē olim iā copiosissime redundabat: non in vtribus, nec in testeis vasis, sed cella vinaria, in spiritualibꝰ apothecis. Fluebat per vicos & plateas omnes ciuitatis illius vinum in quo lætitia cordis non carnis luxuria est. Nam terrigenæ & filii hominum vinū huiusmodi non habebāt. Sic igitur cœlum quidē vino proprio vtebatur, qđ terra interim nesciebat. Sed ne ipsa quidē terra penitus inops, carne Christi gloriabatur, cuius præsentiā cœlū nihilominus sitiebat. Quid ni fidelissimū fieret gratissimumq; commercium inter cœlum & terram: inter angelos & apostolos: vt exhibere

tur illis caro Chriſti, iſtis vinum cœli. Eſſetq; in terra ſpũs: caro in cœlis: ac deinceps omnia omnibꝰ cõmunia inęternum? Niſi inquit, abiero paracletus non veniet. Hoc eſt dicere. Si nõ dederitis qđ amatis: non habebitis qđ deſideratis. Expedit igitur vobis vt ego vadam, vos quoq; de terra ad cœlum, de carne ad ſpiritũ tranſlaturus.

Balduinus.

Qꝛ non ſit ſacerdotis euangelici pecuniam poſſidere.

3 X ARgentum & aurum non eſt mihi. Digna vox principatu principiis apoſtolorum, principis eccleſiæ. Quid Petro & auro? Nonne Petrus dixit: Nos reliquimus omnia: quid ergo erit nobis? De mercede quęrenti non aurũ repromittitur vel argentũ. Hęc enĩ contẽnebat, quia in gloria egẽtium ſuperbiebat. Vnde & agrorum precia ad pedes ipſius, ac cęterorum a fidelibus ponebãtur. Meritoq; ante pedes: quaſi pedibus conculcanda, q̃ indignum erat, vel manibus attrectari.

Bernardus.

Qꝛ Chriſtum perſequitur qui corpus eius, id eſt eccleſiam impugnarit.

9 Y ET ſubito circunfulſit eũ lux de cœlo. O vere inæſtimabilis diuinæ dignatio pietatis. Illuſtrat cœleſti fulgore vel aforis: ĩtus adhuc luminis incapacẽ. Lucis & vocis teſtimonia credibilia facta ſunt nimis, nec dubitare eſt de veritate q̃ ſe per vtraſq; ingerit, oculorũ ſcilicet auriumq; feneſtras. ¶Saule Saule quid me pſequeris? Vere deprehenſus eſt Saulus. Non eſt diſſimulandi locus: non eſt facultas vlla negandi. In manibus ſunt epiſtolę crudeliſſimę legationis: auctoritatis execrandę poteſtatis iniquę: Quid me pſequeris? An nõ perſequebat̃ Chriſtũ qui Chriſti membra trucidabat in terris? An vero perſequuti ſunt Chriſtũ qui ſacratiſſimũ illud corpus crucis affixere patibulo, & non pſequebat̃ eum qui aduerſus corpus eius, qđ eſt eccleſia odio furebat iniquo? Deniq; ſi proprium ſanguinem dedit in precium redemptionis animarum, non tibi videtur ab eo grauiorem ſuſtinere perſecutionem, qui ſuggeſtiõe maliuola, exẽplo pernicioſo, ſcandali occaſione, auertit ab eo animas quas redemit, q̃ a Iudæo qui ſanguinẽ illũ fudit? Agnoſcite dilectiſſimi, expaueſcite cõſortia eorũ qui ſalutem impediunt animarum. Horrendũ prorſus ſacrilegium quod et ipſorũ videtur excedere facinꝰ qui dño maieſtatis manus ſacrilegas iniecerũt. Videbatur ceſſaſſe iá perſecutionis tempus, ſed vt palam factum eſt, nũq̃ deeſt perſequutio chriſtiano, ſed neq; Chriſto. Et nunc qđ grauius eſt, ipſi Chriſtũ perſequuntur, qui ab eo chriſtiani dicuntur. Coniuraſſe videtur contra te deus, vniuerſitas populi chriſtiani a minimo vſq; ad maximum. A planta pedis vſq; ad verticem capitis nõ eſt ſanitas in illa.

Qꝛ a ſuis rectoribus eccleſia ſpiritualiter impugnetur.

¶Egreſſa eſt iniquitas a ſenioribus iudicibꝰ vicariis tuis qui videntur regere populum tuũ. Non eſt iam dicere: ſicut populus ſic ſacerdos: Z quia nec ſic populꝰ vt ſacerdos. Heu heu domine deus, ipſi ſunt in perſequutione tui primi, q videntur in eccleſia tua primatum diligere, gerere principatum. Arcem Sion occupauerunt, apprehenderunt munitiones, & vniuerſam deinceps libere & poteſtatiue tradunt incendio ciuitatem. Miſera eorum conuerſatio plebis tuę ſubuerſio eſt. Atq; vtinam nũc ſola hac parte nocerent. Nunc autẽ dati ſunt ſacri gradus in occaſionem turpis lucri, & quæſtum exiſtimãt pietatẽ. Copioſiſſimę quidẽ pietatis inueniũt in ſuſcipienda immo accipiẽda animarũ cura: ſed hæc apud eos cura minor: & de animarũ ſalute nouiſſima eſt cogitatio. Inique agunt etiam cæteri contra Chriſtum: multiq; ſunt noſtris temporibus antichriſti. Hæc videt Chriſtus & ſilet. Hæc ſaluator patit̃ & diſſimulat. Propterea diſſimilemus nos neceſſe eſt, & ſileamus maxime de prelatis noſtris, magiſtris eccleſiarum.

Qꝛ Chriſtum perſequitur qui ſalutem impedit animarum.

¶Quid me perſequeris? Vereor ne quis forte A ſit in nobis domini perſequutor: quia manifeſta docuit ratio impedire ſalutem, eſſe perſequi ſaluatorem. Quas ego de ſalute animę meę fratri illi gratias agere poſſum: qui mihi propinat detractionis fraternæ venenum? Merito detractores deo odibiles deſcribuntur tãq̃ perſequutores. Quid & is qui exemplo ſuo ad remiſſius agendum cæteros prouocat, aut ſingularitate turbat: aut inquietat curioſitate, aut impatientia & murmuratione moleſtat: aut quocunq; modo contriſtat ſpiritum dei qui in eis eſt: Nõne & hic manifeſte perſequitur Chriſtum? Vt ergo perſequutorum & nomen & crimen longe ſit ſemper a nobis: benignos ſemper & mites exhibeamus nos, inuicem ſupportantes in omni patientia: ad id quod melius & perfectius eſt alterutrum prouocantes.

¶Saule Saule qđ me pſequeris? Et ille. Quis es B dñe? Hinc pfecto dat̃ nitelligi q̄ vere circũfuſa erat illi claritas nõ infuſa. Audiebat dñi vocẽ

ſed faciem non videbat: quoniam erudiebatur ad fidem. Et vt ipſe poſtea docuit, fides ex audi tu eſt. Quis es inquit? Ignotum perſequebatur & ideo cōſecutus eſt miſericordiam. Diſcite ex hoc iuſtum iudicē deū non modo quid fiat, ſed etiā quo aīo fiat cōſiderare. Et cauete deinceps ne quis parua reputet, cum q̄libet parua ſcienter delinquere cōuincatur. Nemo dicat in corde ſuo: leuia ſunt iſta, non curo corrigere: non eſt magnum ſi in his maneam venialibus mini miſq; peccatis. Hæc em̄ eſt impœnitentia: hæc blaſphemia in ſpiritum ſanctum: blaſphemia irremiſſibilis. Paulus blaſphemus fuit, ſed non in ſpiritum ſanctum, quia ignorans fecit in incredulitate. Quis es inquit domine? Et dominus ad eum. Ego ſum Ieſus Nazarenus quem tu perſequeris. Ego ſaluator quem tu perſequendo peris.

Quæ ſit forma veræ obedientiæ.

C ¶At ille. Domine quid me vis facere? Hæc plane perfectæ conuerſionis eſt forma. O verbum breue, ſed plenum, ſed viuum, ſed efficax. Q̄ pauci inueniuntur in hac perfectæ obedientiæ forma, qui ſuam ita abiecerunt voluntatem vt non quid ipſi, ſed quid velit dominus omni hora requirāt. Sequitur. Et dominus ad illum: Surge & ingredere ciuitatem, ibi dicetur tibi quid te oporteat facere. O ſapientia ſuauiter vniuerſa diſponens. Eū cui tu loqueris erudiēdum de voluntate tua mittis ad hominem, vt ſocialis vitæ commendetur vtilitas: & edoctus per hominem diſcat & ipſe ſecundū datam ſibi gratiam hominibus ſubuenire. Sequitur. Apertiſq; oculis nihil videbat &c. Felix cæcitas qua male quondam illuminati in præuaricatione, tandem in conuerſione ſalubriter oculi excæcantur. Sane q triduo Paulus ſine cibo manet perſiſtens in oratione: ad eos maxime pertinet, qui nouiter ſeculo abrenunciātes, necdū in cœleſti conſolatione reſpirant. Suſtineant ergo & ipſi dominum in omni patientia: orent ſine intermiſſione, quærentes, petentes, pulſantes, quia exaudiet eos pater cœleſtis in tempore opportuno. Exinde iubetur Ananias manus imponere Saulo: ſed tanq̄ bene eruditus non continuo acquieſcit. Vide enim ſi non etiam Paulus ipſe doctrinam hanc tradit diſcipulo: Nemini, inquiens, cito manus imponas. Vidit ait dominus virum imponentem ſibi manum vt viſum reciperet. Paulus cum hoc vidiſſet non continuo illuminatus eſt: ſed expectauit Ananiæ manum, quem venturum in ſomnis præuidit.

Ne magiſtri præſumant fieri qui diſcipuli non fuerunt.

¶Hæc dico, quia vereor ne forte quis ſit inter nos qui ſolo ſe ſomnio præſumat illuminatum eſſe: nec iam æquanimiter patiatur ad manum trahi: ſed doctorem ſeſe profiteatur alienum. Cui enim necdum adminiſtrationis cura iniuncta eſt, nec credita diſpenſatio, necdum præceptum vt videat & prouideat iis qui apertos oculos habentes nihil vident: quis hoc præſumere tentat niſi qui meditatur inania, & quaſi ſomnia vana ſectatur? D

Caſſianus.

Q deus ob humilitatis gratiam hominem doceri velit ab homine.

¶Surge & ingredere ciuitatem, & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere. Vbi ſunt qui ſuo viuere arbitrio: ſuo cōſilio regi in ipſis maxime initiis ſuæ conuerſionis præſumunt? Ecce Paulum apoſtolum per ſemetipſum vocans & alloquens Chriſtus, cum poſſet ei viam perfectionis reſerare cōfeſtim: dirigere ad Ananiam maluit: & ab eo iubet viam veritatis agnoſcere, dicens. Surge & ingredere ciuitatem &c. Mittit itaq; iſtū ad ſeniorē, eumq; illius potius doctrina q̄ ſua cenſet inſtitui: ne ſcilicet quod recte geſtum fuiſſet in Paulo, poſteris malum præſumptiōis præberet exemplum: dum vnuſquiſq; ſibimet perſuaderet ſimili modo ſe quoq; debere dei ſolius magiſterio atq; doctrina potius q̄ ſeniorum inſtitutione formari. E

Ricardus.

De duabus catenis quibus a diabolo mens hominis ligatur.

Erat Petrus in carcere vinctus cathenis duabus. Vultis ſcire quæ ſint huiuſmodi vincula quæ ſoleant mentes etiam meritis ſublimes: quādoq; grauiter irretire? Modo ſordida titillatione caro inflammatur. Modo fœda cogitatione animus ſordidatur. Quaſi ergo carcerales tenebras incurrimus, quando his concupiſcentiæ nexibus irretiti confuſionis noſtræ caliginem declinare volumus, nec valem⁹. Sed illa ſane mēs diuinæ conſolationis reuelationem meretur: quæ non tam propria corporis ſui ignauia, q̄ alienæ malignitatis proteruia has confuſionis ſuæ tenebras patitur. Eiuſmodi autem ſancta anima ad diuinæ legationis aduentum eripit quando ex diuinæ inſpirationis gratia & reuelationis luce ab oppreſſionis ſuæ pondere releuatur. Felix Petrus, qui non ſolum meruit ab angelo eripi: verum ereptus etiam angelum ſequi. Puto q non omnes qui ab angelo eripiuntur: angelica etiam veſtigia comitantur. 12 F

Bernardus.

Qꝫ non sit dignus festiuitatis requie,q̄ in vigilia noluerit laborare.

14 G Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnũ cœlorũ. In huius rei sacramentũ sanctorum solennia ieiuniis preuenimus:ꝙ scilicet tribulatio p̄sens sit via festiuitatis eternæ. Indignus quippe solẽni letitia est,qui statutã vigiliæ abstinentiam non obseruat. Si renuis affligere animã tuam in vigilia,indignus iure censeris requie & exultatione festiua. Est autẽ vniuersum p̄sentis pœnitẽtie tempus vigilia quedã solẽnitatis magnæ & eterni sabbatismi,quẽ prestolamur. Nec causaberis vigiliã longiorem si eternitatẽ festiuitatis attendas. Licet em̃ habere preparationẽ soleant solẽnia diurnã:illa cũ æterna sit,non exigit tamen eternam.

Bernardus.

Qꝫ sensualitas animæ nomine designetur.

20 H Non facio animam meam p̄ciosiorem q̄ me. Optimus estimator rerum qui nihil sui sibi p̄ferendũ existimat. Qꝫ multi saluti proprie vilissimam modicãq; pecuniã pretulerunt:Paulus nec animã. Ergo differentiam facis inter te & animã tuam? Prudẽter quidem tu tibi pluris es q̄ quiduis tuum. Sed quo modo non anima tua tu? Arbitror ꝙ quia Paulus iam in spiritu ambularet,& mente consentiret legi dei,quia bona est: idcirco hanc ipsam mentẽ suam tãq̄ principale,ac supremum quiddam sui,dignum duxerit suũ potius q̄ sue cuiuspiam rei nomine designare. Reliquum vero qđ cõstat naturæ esse inferioris,& inferiori per inde viliorisq; essentiæ qđ est corpus inhærere, non modo officio viuificandi ac sensificãdi,sed fouẽdi,nutriendiq; desiderio:hoc inquã sensuale atq; carnale appellatiõe sui homo spiritualis indignum iudicans,inter sua magis censuit deputandum,q̄ se personaliter exprimendũ per illud. Cum me dico inquit,excellẽtius qđ in me est,in quo & sto per gratiam dei,mentem rationemq; intellige. Cum loquor animã meam:hoc inferius accipe quod carni animãdo vides accõmodatũ,immo & vinctum in concupiscẽtia. Id me fuisse sed iam non esse agnosco, quia non secundũ carnem ambulo,sed secundũ spiritum. Viuo ego iam nõ ego. secundũ carnẽ non ego: secundum mentem ego. Hanc ergo animã suã Paulus spernebat præ se,paratus perdere eam, iuxta consilium dñi. Tu quoq; si propriã deseras voluntatem:si corporis voluptatem:probabis te Pauli imitatorem: qui non facias animã tuam preciosiorem teipso.

Hic arguuntur monachi ciborũ differentias obseruantes.

¶Quid vos dicitis obseruatores ciborum:morum neglectores? Hypocrita & sequaces ei⁹ docent animas saluas facere in hoc mundo:Christus & eius discipuli perdere. Quẽ e duobus sequi magistrum eligitis? At manifestum se facit qui sic disputat:hoc oculis:illud capiti:hoc pectori vel stomacho. Legumina ait alter ventosa sunt. Caseus stomachum grauat:lac capiti nocet. Potum aquę nõ sustinet pectus. Caules nutriunt melancholiam. Cholerã porri accendũt. Pisces de stagno vel de lutosa aqua meę non cõgruũt cõplexioni. Quale est hoc vt in totis fluuiis,agris,hortis,cellariis vix possit reperiri qđ comedas? Puta te queso monachum esse nõ medicum:nec de complexione iudicandũ,sed de ꝓfessione. Num in euangelio legisti has differentias ciborũ? Aut in prophetis, aut in literis apostolorũ? Caro & sanguis profecto reuelauit tibi hanc sapientiã non spiritus patris. Epicurus atq; Hippocrates alter corpis voluptatẽ, alter bonam habitudinẽ ꝓfert : me⁹ magister vtriusq; rei contemptum prædicat.

Balduinus.

In q̄bus versari debeat cõuersatio sacerdotum.

¶Attendite vobis & vniuerso gregi. Primum vobis:deinde gregi. Habenda est ratio salutis ꝓpriæ iis qui negocium procurant salutis alienæ. Castigatis moribus decet nos viuere quib⁹ credita est censura moralis disciplinæ. A se debent incipere quos primum oportet pro se rationem reddere. Attendite inquit,vobis. Attẽdite quid estis secundũ naturã infirmę cõditionis:quid secũdũ functionẽ iniunctę legationis: quid secundũ potestatẽ acceptæ dignitatis: qđ secundũ humilitatem debitę seruitutis. Attendite quid estis cũ aliis:quid propter alios:quid deniq; infra alios. Cũ aliis quid estis nisi hoĩes similes aliis,passibiles,ĩ peccatis cõcepti, moriẽdi necessitate constricti? Tales em̃ decet esse põtifices,qui norunt esse compassibiles eo ꝙ sint & ipsi passibiles. Ergo quia homines estis:infirmi estis secundum naturam infirmæ conditionis. Secundũ functionẽ iniunctę legationis,propter alios,angeli pacis estis:in quibus deus posuit verbum reconciliationis: vt cum apostolo dicere possitis. Pro Christo legatiõe fungimur tanq̄ deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo reconciliari deo. Si autẽ angeli estis,in cœlis est cõuersatio vestra. Nõ em̃ in carne,sed in spũ,sicut administratorii spũs in mi. propter eos q hę.ca.sal. Missi autẽ a deo qui facit angelos suos s.& mi.f.ig.vr. Vñ & vos discipulorũ

corda vrere & illuminare debetis:vt calore igni ti eloquii pariter ardeant,& a calore eius non se abscondant. Mali vero sacerdotes cum boni angeli non sint:malis angelis rectius comparantur:qui de cœlo lapsi in veritate non steterunt:& honorem dignitatis angelicæ perdiderunt. Ne ergo & vos cadatis attendite:quia nõ solum angeli estis propter alios:sed & dii estis supra alios. Et hoc secundum dignitatem acceptæ potestatis. Potestas vestra de cœlo est,& ex deo. Quis enim potest peccata dimittere nisi solus deus? Et vobis tamen data est potestas dimittendi peccata. Quia deus deorum locutus est & dixit. Quodcũq; solueris super terrã erit solutum & in cœlis. In hac autem potestate vestra deus semper repręsentatur a vobis in terra vt per vestrum ministerium semper pręsens sit quærentibus eum,non solum præsentia maiestatis:sed & repręsentatione suæ auctoritatis. Attẽdite q̃tus honor illi debeatur a vobis:qui tam honorabile nomen dedit vobis. In hoc eñ nomine timẽdi estis & honorandi. Timendi vt iudices:honorandi vt patres. Timendi pro potestate:honorandi pro sanctitate. Sicui vestrũ sanctitas deest,quod absit,timeat ille qm̃ iudex est. Timeat ille quoniã stetit in synagoga deorũ in medio autem deos diiudicans. Nouit enim qui sunt eius. Nam qui amant primos recubitus in cœnis,& primas cathedras in synagogis & primas salutationes in foro,& vocari ab hominibus Rabbi:q sunt mercenarii:q sunt fures & latrones,qui non intrant per ostium:q sunt nummularii:qui vẽdũt columbas in templo:q sunt canes muti:qui sunt operarii mali:totum hoc genus deorum inter falsos deos computandum videtur. Simulacra eñ sacerdotum sunt & sicut imagines deorum aut idola abominationum in templo. Quẽadmodũ vnius veri dei cultus per idololatriam idolo indebite exhibet ita honorẽ diis.i.sanctis sacerdotib9 debitũ indebite sibi vsurpãt,qui sibi sumũt honorẽ non vocitati a deo tanq̃ Aaron. Attẽdite iterũ humilitatem vestram & seruitutis necessitatem: & quid ĩfra alios estis. Si vultis audire,dicat ꝑpheta quid estis:qui ad dñm loquens ait. De fructu operum tuorum satiabitur terra producens fœnum iumentis & hærbam seruituti hominum. Ecce quid estis,iumenta & seruitus hominũ:de tã alto in tã imũ deuoluti estis Sicut scriptũ est. Ascẽdũt vsq; ad cœlos,& desc. vsq; ad a. Hoc igit̃ sentite in vobis qđ & in Christo Iesu. Cum eñ esset ille deus in forma dei semet ipsum exinaniuit,formã serui accipiẽs. Et vos dii estis. Exinanite vosmetipsos,& seruilẽ formã accipite:vt interdũ efficiamini sicut hoĩes propter homines:infirmi propter infirmos:sicut ille qui dicit. Quis infirmatur & ego non infirmor? Sequit̃. Vos posuit spiritus sanctus episcopos regere Ecclesiam dei. Hoc est enim officiũ vestrum secundum geminũ regendi modũ dirigere & corrigere in iustitia & iudicio. His eĩ virtutibus sedes dei præparatur,aut corrigit̃. Sicut scriptum est. Iustitia & iudicium pręparatio sedis tuæ. Per vestram iustitiam vestrũq; iudicium præparanda est sedes dei in his q nõ dum sessiles se deo sessori præbuerunt. hoc est in his qui nondum deo per obedientiam subiecti esse cœperunt. Pręparanda est in his etiam qui lapsi sunt vt erigantur:quia dominus supponit manum suam. ad vos omniũ oculi respiciunt. Vita enim vestra speculum est sanctitatis,honestatis exemplũ,& iustitiæ signaculum.

Epistola beati Pauli ad Ro. Bernardus.

Qꝫ philosophi non tã salubria q̃ sublimia sint sectati.

Deus illis reuelauit. Nec adiunxit Per spiritum suũ. quia impiæ mentes contentæ sapientia q̃ inflat,illã quæ ædificat nescierũt. Reuelatio eñ quæ ꝑ spiritũ sanctũ fit: nõ solum illustrat ad agnitionem:sed & accẽdit ad amorem. dicente Paulo. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Deniq; ipse apostolus dicat per quid cognouerunt. Per ea inquit quæ facta sunt intellecta &c. Vnde constat ꝙ nec perfecte cognouerunt quẽ minime dilexerunt. Si enim integre cognouissent:bonitatẽ q̃ pro eorum redemptione in carne nasci & mori voluit,non ignorarent. Sed audi quid eis de eo reuelatum fuerit. Sempiterna virtus eius & diuinitas. Vides quia qđ sublimitatis qđ maiestatis est,in ꝑsumptione spiritus nõ dei:sed sui rimati sunt. Qꝫ aũt mitis sit & humilis corde non intellexerunt. Nec mirum:quia caput eorũ Beemoth nihil humile:sed oĩe sublime videt.

ca. 1. K

Qꝫ vera sapientia illuminat pariter & inflammat.

¶Et obscuratum est insipiens cor eorum. Sol non omnes quibus lucet etiam calefacit. Sic sapientia cunctos quos docet quid faciendum sit non etiã accẽdit ad faciendum. Aliud est diuitias multas scire & aliđ possidere. Nec notitia L

diuitē facit,sed possessio.Sic aliud nosse deū,& aliud timere.Nec notitia sapiētē:sed timor facit q afficit.Tu ne sapiētē dixeris quē sua scientia inflat?Quis illos sapiētes dicat nisi insipientissimus:q cū cognouissent deū nō tāq̄ deū glorificauerūt:aut gratias egerunt?Et bene initiū sapientiæ timor domini:quia tūc primū deus animæ sapit cum eam afficit ad timendum:nō cum instituit ad sciendum.Times dei iustitiā: times potentiam:& sapit tibi iustus & potens deus:quia timor sapor est.Porro sapor sapientē facit:sicut scientia scientem:sicut diuitiæ diuitem.Quid ergo prior locus tantum præparat ad sapientiam?Præparatio rerum cognitio est. Verum hāc facile sequitur elationis tumor si non reprimat timor.Vt merito dicatur Initiū sapientiæ,qui se pesti insipientiæ primus opponit.Ibi itaq; accessus quidam est ad sapientiam hic ingressus.

Balduinus.

M Q; auaritia spreto deo coli faciat creaturam.

¶Qui mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in si.cor.ho.Hoc auari faciunt:qui auaritiā sectantes postposita imagine dei amant,& colunt imaginem nūmi:cuius precium in errore & stulta hominum opinione consistit. Quid enim sunt argentum & aurum publicæ monetæ charactere signata:nisi quædam simulacra regum & opera manuum hominum?Hi sunt o auare,hi sunt dei tui quos toto corde,tota mente,tota anima diligis:quos pręcipuo honore colis:in quibus confidis:in quibus totā spem in omni necessitate ponis.

Q; charitas in alterum semper tendat.

5. N Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritū sanctū qui datus est nobis.Charitas quæ per gratiā in nobis est,aliquo modo repræsentat nobis qualis sit illa incomprehensibilis charitas quæ deus est:cuius natura siue charitas siue benignitas est.Natura charitatis est hęc,sicut intimo quodam sensu ipsius charitatis nobis medullitus intimatur,& amare & velle amari.Sicut enim ignis nō potest nō ardere:sic & charitas nō potest non amare.Amor enim ignis est: & amare hoc est ardere.Et sicut ignis non se continet intra se:sed in hoc moueri videtur vt semper attingat quæ incendat:sic & amor se semp in alterum transfert,& bonorū suorum requirit participem.Aestimatione enim charitatis omē bonum pulchrius elucescit cum in commune deducitur q̄tum decet.

Petrus Rauennas.

Q; genus humanum mors deuoret ore.

¶Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit & per peccatum mors. O Si ex Niniuitis singularis populi & vnius vrbis nōnsiq̄ homines diu lamentati sunt discrimen,q̄ mens non totis tenebris obscuretur: quos oculos in fontes non redigat:quādo vnius lapsus extitit ruina cunctorum,& vnius culpa omnium defluxit ad pœnam:ac parentis vitium vniuerso generi ferale exitium pparauit?Intrauit in hūc mundum.Miraris eū posteris obfuisse qui facinore suo damnauerit mundum?Peccatum aūt nec natura nec substantia est,sed accidens:& hoc est peccatū naturę:quod est fumus oculis: qd febris corpori:qd dulcissimis fontibus amara salsedo.Vtiq; purus & lucidus est oculus p naturam:sed per fumi conturbat & obscurat iniuriam.Et per peccatum mors.O crudelis fera,& non vno capite in hominū genus sæuire contenta:quam videmus tota humanæ stirpis germina tam preciosa deuorantē trino ore. Si quidem peccatum capit,mors deuorat,deglutit infernus.Et ita in omēs homines pertrāsiit. O dura hęreditas,O crudelis,O miseri quibus nec adipisci libuit:nec renunciare licuit nos hęredes.Et ne hoc iniustum forsitan videatur:respondetur:quia omēs per vnum.Nunquid nō in semine tota arbor?Vitium ergo seminis,vitium est totius arboris.

Q; lex peccati vulnus aperuit non sanauit.

¶Lex subintrauit vt abundaret delictū.Venit lex quæ & vulnus proderet,& tādem vetusto P languori supernum aduenire medicum nunciaret.Venit lex quæ mandatorum fomētis in cutem produceret qd in altum male letaliter sæuiebat.Venit lex vt gladio præceptorum apostema longi temporis aperiret: & collectam diu saniem salutaris subinde sequeret effusio: Nec tamen p se aut vulnus claudere,aut ægrotanti perfectam valebat reddere sanitatem. Et ideo sequitur.Vbi abundauit peccatum super abundet & gratia.Acsi diceret.Vbi dilatatum est vulnus,supereffusa est sanitas.

Q; periculosior sit infirmitas quæ patitur recidiuum.

Quid ergo dicemus?Permanebimus in 6.
peccato vt gratia abundet?Si prona Q
est delinquētibus pietas:si futura bona malis præsentibus acquiruntur:quid nobis virtutum iter arduum,quid inter malos iugis seruandæ innocentiæ cruciatus?Augeant humana facinora vt bonitas cœlestis exuberet. Ad hoc ipse respondet apostolus.Absit.Siquidem vt medicus non vulneri:sed curæ proficit

& saluti:ita & deus nõ peccato:sed homini largitus est gratiam. Nec ad multiplicãda:sed ad delenda delicta imbrẽ suæ pietatis effudit. Igiẽ inimicus est curę,qui semper curari ęstuat:nec vnq̃ desiderat perfanari. Fugienda est ista demẽtia. Recidiua enim letalis est sæpius ægritudo.

Ricardus.

Q; sit nouitas nullis passionibus subiacere.

R ¶In nouitate vitæ ambulemus. Ad illatam iniuriam hilarescere:obiectam cõtumeliã nõ erubescere:de tribulatione gaudere:nonne hoc est in nouitate ambulare:& secundũ aliquẽ modũ seipsum impassibilem ostendere:& suis passionibus non subiacere?

Balduinus.

De triplici homine:& triplici cruce.

S ¶Vetus homo noster simul crucifixus est vt destruatur corpus peccati,vt vlterius non seruiat peccato. Ego sum vetus homo morti vicinus:homo terrenus portãs imaginem terreni. Homo carnalis venundatus sub peccato. Homo animalis nõ percipiens ea quę sunt spiritus dei. Homo reus mortis & cruce dignus. Nec vna tantũ cruce. Alia eñ crux debetur terreno,alia carnali,alia animali. Et ego vnus homo oẽs isti:& oẽs isti in me vno & oẽs cogitationes eorum aduersum me in malum.

De homine terreno.

T ¶Homo terrenus vetus homo est. Cœpit eñ a dieb⁹ antiquis a diebus pręuaricatiõis Adæ. Huius imaginẽ portãt q terrena sapiũt:qui solum cogitant quę sunt mundi:qui nimis amãt terrenam substantiã,& terrenã gloriã:quorum cõuersatio in terra est nõ in cœlis. Nõ enim respiciũt cœlum:sed oculos suos statuũt declinare in terram. Lingunt & comedũt oĩbus dieb⁹ vitæ suæ:cõglutinatus est in terra venter eoꝝ. Sẽper intrãt in ĩferiora terrę donec deglutiantẽ a terra:sicut Dathan & Abiron. Homo hmõi amicus mũdi est. Vnde & inimicus dei constituiẽ. Hic est ei qui cõtra Christũ clamat dicẽs Tolle tolle crucifige eũ. Terreni nẽpe erant qui dicebãt. Si dimittimus eũ sic,oẽs credẽt in eũ: & veniẽt Romani & tollent locũ nostrũ & gentem. Nõdũ inuidia terreni hoĩs cõtra Christũ quieuit. Persequitur eñ Christum in nobis ne viuat Christus in nobis. Si qs ergo Christi est, armet se zelo vindictæ cõtra ꝑsequutorẽ Christi. Clamemus ad alterutrũ ꝓ Christo contra inimicũ Christi. Sed quã accusatiõnẽ afferem⁹ aduersus hoĩem hũc? Ecce homo qui nõ ponit deũ adiutorẽ suũ:sed sperat in multitudine diuitiarũ suarũ:& ꝑualuit in vanitate sua. Tolle tolle crucifige eũ. Si hũc dimittis nõ es amicus Cæsaris. Sic fecit:sic fiat ei. Crucifixit: crucifigatur. Dignus est cruce & reus est mortis.

De cruce hominis terreni.

¶Quænã inquis est crux hoĩs istius? Aestimo ꝙ cõtemptus mũdi. Quæ quidẽ crux quasi ex duobus lignis aptatur:cõtemptu.s.terrenæ substantię,& cõtemptu terrenæ gloriæ. Totus ergo extendaẽ in cruce,in longũ & in latũ. In cõtemptu terrenæ gloriæ hoc est in voluntaria vilitate extẽdaẽ altitudo eius:in cõtemptu terrenæ substantiæ,hoc est in voluntaria paupertate,extendatur latitudo eius. V

De homine carnali.

¶Est alia crux in qua appẽdẽdus est homo carnalis. Homo iste amat vinũ & pinguia:ocium & securitatẽ:indui purpura & bysso:quotidie splẽdide epulari. Quæcũq; desiderãt oculi eius nõ negant eis. Oĩa desideria sua in impetum voluptatis relaxat. Quis aũt sit finis huius hominis,in parabola de diuite & Lazaro declaraẽ. Mortuus est,inquit,diues & sepultus est in inferno. Melius est ergo nobis hmõi hoĩem morti tradere in interitũ carnis,q̃ cũ ipso trahi in puteũ interi⁹. Mortificãda est itaq; caro nostra & crucifigẽda vt destruatur corpus pctĩ. iuxta vocẽ prophetæ dicẽtis ad dñm. Cõfige timore tuo carnes meas. X

De cruce carnalis hominis.

¶Quoniã vero ad carnalẽ hoĩem dictũ est, Tu vero odisti disciplinã:nulla dignior crux inueniẽ q̃ austeritas regularis disciplinę qua crucifigitur carnalis homo:cui cruciatus est disciplina quã odit. Hæc crux ex legibus abstinẽtię & cõtinẽtiæ quasi ex duobus lignis extruiẽ. Abstinẽtia eñ gulã tẽperat:& lex cõtinẽtiæ in oĩbus sensibus mẽtis & corporis luxũ frenat:& in his est omnis carnalis homo. Y

De animali homine.

¶Aĩalis autẽ homo qs sit apl's declarat dicens. Aĩalis homo nõ ꝑcipit ea q̃ sunt dei. Carnalis homo a terreno hoĩe amoris ꝓprietate differre videẽ. Amat eñ ille terrã:hic amat opera carnis. Aĩalis aũt hõ vel sensu vel affectu cognoscitur. Aĩalis est sensu q nõ sapit ea q̃ sunt spirit⁹ dei. Aĩalis est affectu,cui nõ sapiũt ea quę sunt spiritus dei. Qui aĩalis est sensu ignorat & errat:in tenebris ambulat:nescit quo vadat. Qui aĩalis est affectu sine affectione est,diuini amoris affectũ in se nõ sentit. Z

De cruce hominis animalis.

¶Crux igiẽ hui⁹ hoĩs est æmulatio dei secũdũ sciẽtiã. Sciẽtia ei & æmulatio arma sũt militiæ nostræ nõ carnalia,sed potẽtia deo ad destructionẽ munitionũ:qbus nos armam⁹ destruẽtes A

consilia & omnē altitudinē extollentē se aduersus omnē scientiā dei:& in captiuitatē redigentes omnē itellectū in obsequiū Christi. Aduertere est in his verbis apostoli altitudinē aduersus scientiā dei extolli. Quæ est autē hæc altitudo nisi de qua dicit: Noli altū sapere? Hæc est altitudo aīalis hoīs, q in vanitate sensus sui ambulat. Altitudo autē crucis scientia dei est, quę in captiuitatē redigit omnē intellectū in obsequiū Christi. Latitudo vero aīalis hoīs est aīalis affectus. Vagat̃ em̄ per illicita in via lata q̃ ducit ad perditionē. Latitudo vero crucis est affectus deuotionis in latitudinē charitatis. Sunt autē nōnulli qui æmulationē dei habēt: sed non secundū scientiā dei. Alii autē scientiā dei habēt & nō æmulationē. Verum vt ex duobus lignis crucis statura compingatur: iungenda est sciētiæ æmulatio: & scientia æmulationi, ne sit indiscreta deuotio: vel indeuota discretio.

Sequitur.

B ¶Vt destruat̃ corpus peccati vt vltra non seruiat peccato. Si per corpus peccati recte intelligitur cōsensus peccati, tunc corpus peccati vere destruit̃: cū tentanti cōcupiscentiæ nō cōsentitur. Carnalis autē homo quasi homo peccati est & filius pditionis, habēs corpus peccati: cui cōcupiscentia quasi pro aīa est, & cōsensus quasi pro corpore. Et cū cōcupiscentię plene cōsentitur quasi corpus peccati viuificat̃ & iam peccato seruitur.

Petrus.

Q; lex peccati sit occasio non peccatum.

7. C PEccatum non cognoui nisi per legem Acsi dicat. Aurū auaritia non est: sed auaritiā non cognoui nisi per aurum. Vinū ebrietas nō est: sed ebrietatē nō cognoui nisi per vinū. Pulchritudo corporis nō est concupiscentia, sed formæ decus. Formæ cōcupiscētia me rapuit & pduxit ad lapsum. Peccatū nō cognoui nisi per legē. Vitia nō nosse felicitatis est, nosse periculi, vicisse virtutis. Quod enim ignis aridæ segeti: hoc vitia corpori sunt humano. Nā si ad mentē & sensus peruenerint: inextinguibile gignit̃ & exhalat̃ incendiū: & nisi iudex coelestis corda rigauerit: om̄e robur cordis & corporis redigitur in fauillam.

Balduinus.

Q; carnis motus canū lattratibus & latrunculis comparetur.

D ¶Iā nō ego operor illud: sed qđ habitat in me pctm̄. Sic sunt idisciplinati motus in corde vel in corpore nostro, sicut latratus canis, qui molestus est viatoribus magis latratu q̃ morsu. Latratus quidē molesti sunt & suspecti: sed morsus noxii: & latratus valēt ad custodiā & cautelam. Nam interdū pro nobis latrant & nō semp cōtra nos: deo ita dispensante vt caute ambulemus: vt ad vigilandū excitemur: ne vnq̄ per securitatem obdormiamus in morte. Q; si canes latrant circa domū: nunqd ideo nō in pace custoditur domus? Et si contradictio aliqua est in carne nostra: non solū rationi: sed etiā voluntati nostræ cōtraria: nunqd ideo nō possidemus terrā? Immo possidemus, licet nōdū oīno vt volumus: sed vt pro tēpore possumus. Et in regno pacis latrūculi inueniunt̃. Sed dephensi cōprehensi suspendunt̃: aut aliis suppliciis addicunt̃.

Bernardus.

Q; in nobis vitia non sunt mortua: sed compressa.

¶Scio qa nō habitat in me bonū. Q;tumlibet in hoc corpore manens profeceris: erras si vitia putas emortua, & nō magis oppressa. Velis nolis, intra fines tuos habitat Iebuzeus, subiugari potest, non exterminari. Scio inquit apostolus quia non habitat in me bonum. Parum est, & male esse fateatur. Ait: Nō quod volo hoc ago sed quod odi, ipsum facio. Si autem quod odi illud facio, non ego operor illud: sed quod habitat in me peccatum. Deniq; medium vitiorū virtus tenet. Ac perinde sedula eget nō solum putatione: sed etiā circuncisione. Alioquin verendū ne vndiq; illabentibus immo arrodentibus vitiis illa dum nescis, paulatim elangueat: aut si supercreuerint, suffocetur. Vnde in tanto discrimine cōsilium est obseruare diligenter & mox vt renascentiū capita apparebūt: prompta seueritate succidere. Non potest virtus cū vitiis pariter crescere. Ergo vt illa vigeat, ista crescere non finantur. Tolle superflua, & salubria crescunt. Vtilitati accedit quicquid cupiditati demis.

Q; boni dicendi sunt qui mente seruiunt legi dei.

¶Scio quia in me non est bonum. Discernit qđ dicit in se: in carne sua interpretans propter contradictoriam legem quæ in ea est. Nam habet legem in mente, eaq; melior. An non lex dei bona? Q; si malus est propter legem malā, quo modo non propter bonam bonus? Lex dei eius in mente ipsius: atq; ita in mente vt sit & mentis. Testis ipse est. Inuenio ait, aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ. Nunquid suum dixerit quod carnis suæ est: & non suum quod mentis suæ est? Q; magis suū sit fatetur ipse: cum malum quod in carne est ita a se alienum censet vt dicat: Iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatū.

Et ideo forte signāter aliā dixerit legē inuentā in membris suis: ꝙ alienā hanc & quasi aduentitiā reputaret. Vnde Paulus non iam malus est propter malū qđ in carne habet: sed bonus propter bonū quod in mente habet. An nō bonus qui consentit legi Dei quoniam bona est? Qꝫ si seruit legi peccati, carne hoc facit non mente.

Qꝫ velle bonum habeamus a domino: velle simpliciter a natura.

G ¶Velle adiacet mihi &c. Velle inest nobis ex libero arbitrio, nō etiā posse qđ volumus. Non dico velle bonū aut velle malū: sed tantū velle. Velle eñ bonū ꝓfectus est: velle malū defect⁹: velle vero simpliciter ipm est qđ vel ꝑficit vel deficit. Porro vt eēt ipm creās gratia fecit: vt ꝑficiat, saluans gratia fecit: vt deficiat, ipsum se deiecit. Itaqꝫ liberum arbitrium nos facit volentes, gratia beniuolos. Sicut eñ aliud est timere simpliciter, aliđ timere deū, aliud amare, aliud amare deū: Nā timere & amare simpliciter prolata, naturales sunt affectiones: cūm additamēto virtutes: sic aliud velle & aliud bonum velle. Simplices nāqꝫ affectiones naturaliter insunt nobis: quasi ex nobis: additamenta ex gratia. Quod ergo creatio donat, gratia ordinat: vt nil aliud sint virtutes ꝙ ordinatę affectiōes. A deo enim velle sicut & timere & amare accepimus in conditione naturæ vt essemus aliqua creatura. Velle autem bonum quomodo & timere & amare deum, accipimus in visitatione gratiæ vt simus dei creatura. Creati quippe quodāmodo nostri in liberā voluntatē: ꝗsi dei efficimur per bonam voluntatem. Porro bonam qui liberam facit: & ad hoc bonam vt simus initium aliquod creaturæ eius: quia expedit nobis magis oīno non fuisse: ꝙ nostros permanere. Nam qui voluerunt sui esse, vtiqꝫ sicut dii scientes bonum & malum: facti sunt non tantum iam sui: sed & diaboli. Itaqꝫ libera volūtas nos facit nostros: mala, diaboli: bona, dei. Cęterū siue dei simus siue diaboli: non tamen similiter definimus esse & nostri. Manet enim vtrobiqꝫ libertas arbitrii: per quam maneat & causa meriti. Sane diabolo nostra nos voluntas mancipat nō potestas eius. Deo subiicit eius gratia, non nostra voluntas.

Hugo de Sancto Victore.

Qꝫ dei non viuit spiritu quem eius eloquium non accendit.

8. H QVi spiritum Christi nō habet hic nō est eius. Spiritum Christi non habet qui verba Christi audiendo non ardet. Spiritus enim sanctus in linguis igneis apparuit.

In quibus quisqꝫ carni debeat vel non debeat obedire.

I ¶Fratres debitores sumus non carni vt secundum carnem viuamus. Debitores sumus carni vt eam cohibeamus ab iniquitate: exerceamus in virtute: & sustētemus in infirmitate. Sed debitores ei non sumus vt secundum illam viuamus, i. vt quod horret fugiamus: & quod diligit appetamus. Sic enim nec a malo declinaremus, nec bonum aliquando faceremus.

Bernardus.

De triplici libertate.

K ¶Ipsa creatura liberabitur a seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum dei. Triplex est libertas. Est enim libertas a peccato, libertas a miseria, libertas a necessitate. Prima naturæ. Secunda gratiæ. Tertia vitæ vel gloriæ. Primo nanqꝫ in liberam voluntatem & voluntariam libertatem conditi sumus nobilis Dei creatura. Secundo reformamur in innocentiā noua in Christo creatura. Tertio sublimamur in gloriam perfecta in spiritu creatura. Prima libertas habet plurimum honoris. Secunda virtutis. Tertia cumulum iocunditatis. Ex prima præstamus cæteris animātibus. In secunda carnem: Mortem in tertia superamus. Solus autē Christus inter omnes filios Adam libertatem sibi vendicat a peccato. Sed & libertatem a miseria habuit potentia non actu. Nemo quippe tollebat animam eius: sed ipse ponebat eam. Et oblatus est, sed quia voluit. Sicut & natus ex muliere: sicut & factus sub lege. Fuit ergo & ipse sub legē miseriæ. Sed quia voluit: vt liber inter miseros & peccatores vtrunqꝫ iugum fraternis a ceruicibus amoueret.

Quomodo sanctis etiam mala cooperentur in bonum.

L ¶Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti. Non te terreat quod audisti nomen sanctitatis. Quod non secundum meritum: sed secundum propositum: non secundum affectionem: sed secundum intentionem sanctos vocat. Et tu ergo si posueris in corde tuo declinare a malo & facere bonum: tenere qđ accepisti & ꝑficere semper in melius: sed & siqđ aliqñ minus recte egeris, vt est humana fragilitas: nō ī eo ꝑsistere: sed pœnitere & corrigere ꝙtū potes: eris sine dubio sanctus: sed cui

interim clamare necesse sit. Custodi animā meā quia sanctus sum. Vis ergo nosse quēadmodū hmōi sanctis oīa cooperanť in bonū? Nō curro modo p singula: inimici nostri sunt iudices. Si eñ ipsi p nobis quō nō oīa simul cū illis? Porro nobis duplex aduersať hostium genus, malum .s. duplex, qđ facimus & qđ patimur: culpa .s. & pœna. Itaq; cū sit vtraq; cōtraria, erit vtraq; p nobis si volumus: vt pœna quidē a culpa liberet, & aduersus pœnā adiuuet culpa. Ecce eñ cōpungimur in cordib9 nostris, & in cubili conscīētiæ sup delictis pteritis. Sed delinit cōscientiā & corrodētiū dētes peccatorū cōterēs reducit spē veniæ pœnitētia ista & volūtaria pœna quā patimur. Nō solū autē pterita: sed & futura repellit. Nā & tentātia ppulsat vitia: & non nulla sic perimit, vt aut raro aut nunq̄ venena tū audeāt erigere caput. Sic pœna p nobis facit aduersus culpā, vt vel oīno non sit, aut minor sit pœna. Culpa etiā agit vt aut nō sit: aut minor sit pœna. Qui eñ perfecte senserit pcti onus & aīæ læsionem exteriorē, aut ex toto nō sentiet aut parū sentiet pœnam: nec reputabit laborē quo nouerit peccata deleri pterita, futura caueri. Sicut nec sanctus Dauid cōuitiantis serui reputauit iniurias, memor filii persequentis.

Q; bonus sit comes bono spiritui, corpus hominis.

M ¶Diligentibus deum omnia cooperātur in bonum. Verū id profecto: nam & ipsum corpus qđ aīam dicit aggrauare, vide quō animæ diligenti deū cooperetur in bonū. Valet enim illi corpus suū infirmū, valet mortuū, valet resuscitatū. Primo ad fructū pœnitētiæ. Secundo ad requiem. Tertio ad consummationem. Merito sine illo perfici non vult, quod in omni statu in bonū sibi subuenire persentit. Bonus plane fidusq; comes caro spiritui bono: quæ ipsum aut si onerat iuuat, aut si non iuuat exonerat, aut certe iuuat & minime onerat. Primus status laboriosus: sed fructuosus. Secundus ociosus: sed non fastidiosus. Tertius etiam gloriosus.

Galfridus.

Q; electis non solum bona: sed etiam mala proficiant ad salutem.

N ¶Diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Non enim bona tantum, sed etiam mala bonis proficiūt ad salutem. Quid ni possint? Absit vt vincat malitia sapientiam. Et cū multi etiam bonis in sui perniciem abutantur: bene malis vtentes nōnulli inueniuntur. Bene itaq; vtitur bonis qui facit: qui recte offerens, recte etiam diuidit: solam in his omnibus quæ recte egerit quærens salutem propriam, proximorū ædificationem: gloriam dei. Iustitiæ est hoc, qđ suum est cuiq; reddere. Bene vtitur bonis qui recipit ea in timore & in gratiarum actione, & necessitatis consideratione beneficia sumit actoris. Temperantiæ hoc, quæ & ipsa secunda species est virtutis. Bene vtitur malis q̄ fecerit, q exinde non modo humilior intra conscientiam suam, sed etiam feruentior ad agendam pœnitentiā & sollicitior fuerit ad cautelā. Bene vtitur malis quæ patitur: qui eorum breuitatem leuitatem, vtilitatem semper attendit. Et horū quidem duorum, prudentię alterum est, alterū fortitudinis.

Cassianus.

Q; mens perfecti debeat biformes euentus vniformi constantia superare.

O ¶Scimus quoniā diligentibus deum oīa cooperantur in bonum. Omnia inquam, siue mors, siue vita, siue prospera, siue aduersa. Vbiq; qui deum diligit, inuenit occasionem salutis. Verū sicut de perfectis ac sapientibus hoc dicitur: ita de infirmis pronunciatur ac stultis: omnia aduersari viro insipienti. Nec prosperis eñ rebus proficit: nec emendať aduersis. Eiusdē nāq; virtutis est tristia fortiter superare: cui9 & moderari secunda. Et eum qui in vno eorū superať, neutrum sufferre certissimum est. Facilius tamen quis elidi potest prosperis q̄ aduersis. Hæc enim inuitos interdū retinent atq; humiliant & compunctione saluberrima vel minus peccare faciunt vel emendant. Illa vero mollibus mētem ac perniciosis extollentia blandimentis securos felicitatis suæ prouentu, ruina maiore prosternunt. Proinde mens viri iusti non debet esse similis ceræ vel alterius cuiusq; materiæ mollioris, quæ semper characteri signantium cedens pro eius forma atq; imagine figuratur. Q;q̄ in se tandiu retinet donec alio rursum superimpresso signaculo reformetur. Atq; ita fiat vt nūq̄ in sua qualitate persistat. Quin potius debet esse velut quoddam adamantinum signatorium, vt inuiolabilem mensuram figuram sui semper custodiēs characteris, vniuersa quæ incurrerint sibi ad qualitatē sui status signet atq; formet: ipsa vero insigniri nullis incursibus possit.

Q; securus optat interire pro Christo qui nouit neminem posse mori pro Christo.

Optabam anathema fieri a Christo pro 9.
fratribus meis. Vas electionis charitatis P
repletus affectu, etiam anathema optat fieri a Christo: dummodo ei familia multiplex acquiratur, & ad gloriam sui patris, salus totius Israeliticæ plebis ac

crescat. Securius enim optat interire pro Christo qui nouit neminem posse mori pro vita.

Bernardus.

Q; in corde compuncto dominus inuenitur.

10. Q Prope est verbũ in ore tuo & in corde tuo. Nõ te oportet o hõ maria trãsfretare: nõ penetrare nubes: non grandis tibi ostẽdit via: vsq; ad temetipm̃ occurre deo tuo: vsq; ad cordis cõpunctionẽ & confessionẽ oris occurre: saltem exeas de sterquilinio miserę cõscientiæ: quoniã indignũ est illuc actorem pietatis intrare.

Q; seruorum Christi fides & confessio sit ornatus.

R ¶Corde credit̃ ad iustitiã: ore autẽ cõfessio fit ad salutẽ. Iustitia in corde: panis in domo est. Et beati qui esuriũt iustitiã: quoniã ipsi saturabũtur. Sit ergo iustitia in corde tuo. Et iustitia q̃ ex fide est. Hæc eñ sola habet gloriã apud deũ. Sit etiã in ore cõfessio ad salutẽ. Confessionem inquam & decorem induere, quã maxime stolam in ministris suis Christus acceptat.

Petrus Rauennas.

Q; nihil desit homini qui deum habet.

S ¶Corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutẽ. Magnũ per hoc fidei nostræ videmus esse cõpendium, quãdo inter cor & linguã salutis humanę versat̃ & geritur sacramentũ. Habes homo vnde credere debeas. Corde creditur ad iustitiã. Habes vnde debeas confiteri. Ore autem confessio fit ad salutẽ. Et qd dicam? Totum in se habet homo qui deum habet. Deũ vero habet: q eũ suũ credit & cõfitet̃ actorẽ. Et q̃a corde credit̃ ad iustitiã: ore aũt cõfessio fit ad salutẽ: sanctificate corda: mũdate labia: iustificate linguã: vt vox fidei baiula de pectore toto sanctitatis procedat exemplo.

Bernar. Q; in cõspecta mũdi fabrica dei potẽtia sapiẽtia benignitas cõmendent̃.

11. T Ex quo oĩa, p quẽ oĩa, in quo oĩa. Tria in magno huius mundi opere cogitare debemus. Videlicet qd sit, quõ sit, ad qd sit cõstitut⁹. Et in esse qdẽ rerũ inæstimabilis potẽtia cõmendat̃: q̃ tã multa, tã magna, tã multipliciter, tã magnifice sũt creata. In mõ aũt sapiẽtia singularis elucet, q̃ hæc qdẽ sursũ, hęc vero deorsũ, hęc i medio ordinatissime sint locata. Si vero ad qd factus sit mediteris: occurrit tã vtilis benignitas, tã benigna vtilitas, quæ etiã ingratissimos quosq; multitudine & magnitudine beneficiorũ possit obruere. Potẽtissime siquidẽ ex nihilo oĩa: sapientissime oĩa pulchra: benignissime vtilia sunt creata.

Q; Christo qui se pro nobis obtulit nosmetipsos rependere debeamus.

12. V Offerẽtes hostiam viuã deo placentem. Quid offeremus aut qd retribuemus Christo p oĩbus quę retribuit nobis? Ille p nobis obtulit hostiã p̃ciosiorẽ quã habuit qua nimirũ p̃ciosior esse nõ potuit. Et nos ergo faciam⁹ qd possum⁹: optimũ qd habem⁹ offerẽtes illi, qd sumus vtiq; nosmetipsi. Quis mihi tribuat vt oblationẽ meã dignet̃ maiestas tãta suscipere? Duo minuta habeo, corpus & aĩam meã. Vtinã hęc pfecte tibi deus possim i sacrificiũ laudis offerre. Lõge eñ vtilius mihi est vt offerar tibi q̃ vt deserar mihi ipi, nã ad me ipm aĩa mea cõturbat̃. Fratres, morituro dño Iude⁹ mortuas hostias offerebat. Sed iã nũc viuo ego dicit dñs: nolo mortẽ pctõris, sed magis vt conuertat̃ & viuat. Nõ vult dñs mortẽ meã: & nõ libẽter offero ei vitã meã? Hęc est eñ placabilis hostia: hostia deo placẽs: hostia viua. Sed in oblatione dñi tres fuisse legunt̃: & in hac quoq; tria a dño requirunt̃. Fuit in ea oblatione Ioseph spõsus matris dñi, cuius filius putabat̃: Fuit & ipa virgo mater, & puer q offerebat̃. Sit ergo & in oblatione nostra cõstãtia virilis, sit cõtinẽtia carnis, sit cõsciẽtia humilis, sit inquã in p̃posito pseuerãdi animus virilis, sit i cõtinẽtia castitas virginalis, sit i cõsciẽtia simplicitas & humilitas puerilis.

Petrus Rauẽn.

Q; dandi sit auidus qui vt largiatur exorat. X

¶Obsecro vos per miam dei. Mira pietas quæ vt largiat̃ exorat. Hic nãq; beat⁹ apostolus nõ humana petẽs: sed diuina cõferens sic p̃catur. Obsecro vos &c. Medicus austera remedia cum recipere persuadet ægrotos: agit p̃cibus nõ cõpellit imperio: sciẽs infirmitatis non voluntatis esse q̃ salutaria respuit quotiẽs profutura repellit infirm⁹. Et filiũ pater nõ potestate: sed amore ad rigorẽ ptrahit disciplinæ. Sed quare non per virtutem dei aut gloriã p̃cat̃ apostolus: sed tãtũ per miam dei? Quare? Quia per ipsam solam & crimẽ persequutoris euasit: & apostolatus tanti adeptus est dignitatẽ. Sicut ipse fatet̃ dicẽs. Qui prius fui blasphemator & psequutor: sed misericordiam consequutus sum.

Quas hostias Christianus sacerdos debeat immolare.

¶Vt exhibeatis corpora vestra. Apl's sic rogãdo oẽs hoĩes ad sacerdotale fastigiũ iã p̃uexit. Vt exhibeatis corpora vestra hostiã viuã. O inauditũ Christiani põtificat⁹ officiũ: qñ hõ ipe sibi ẽ & hostia & sacerdos. Mirũ plane sacrificiũ vt corpus sine corpe, sanguis sine sanguie offerat̃. S; hoc sacrificiũ, Christi descẽdit ex forã q corpus suũ p vita secli vitaliter imolauit. Et vere Y

corpus suum fecit hostiam viuam qui viuit occisus. Hinc martyres morte nascuntur siue vitam inchoant: & in cœlo lucēt qui in terris putabantur extincti. Et tu igitur induere sanctitatis stola: pręcingere balteo castitatis. Sit in velamento capitis tui Christus: crux in frontis tuę munimine perseueret. Pectori tuo appone diuinæ scientiæ sacramentum: in odore thymiama semper orationis accēde. Arripe gladium spiritus. Altare cor tuum pone, & sic corpus tuum admoue dei securus ad victimam. Deus fidem non mortem quærit: votum nō sanguinē sitit. Placatur voluntate non nece. Sic igitur fiet corpus tuum hostia viua, si nullo peccati iaculo fuerit sauciatū. Non enī potest mori qui in tali gladio meretur occidi. Sanctam deo placentē. Quantū enim immaculata victima placat deū tātum si maculata fuerit exacerbat. Rationabile sit obsequium vestrum. Obsequium ratione vigens: seruor est, quod non ratione frenatur. Quis enim nō vocatus ad aulæ regalis se proripit seruitutem? Quis sine titulo militari militem se ausus est profiteri? Quis sine dignitatis infulis, nomen dignitatis inuadit? Hinc siquidem Saul tumēs regali vertice dum putat sibi de sacerdotio qđ licere: regnū qđ acceperat altaris temerator amisit. Hinc Iudæus dum legē sine legis ratione excolit, legis interimit auctorem.

Bernardus.

Q; id prius discendum sit quod vicinius est saluti.

Z ¶Dico autem per gratiam quæ data est mihi omnibus qui sunt inter vos non plus sapere q̄ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatē. Nō p̄hibet sapere: sed plus sapere q̄ oportet. Quid ē sapere ad sobrietatem? Vigilantissime obseruare quid scire magis priusve oporteat. Tempus enim breue est. Est autem quod in se est, omnis scientia bona: quæ tamen veritate subnixa sit. Sed tu qui cum timore & tremore tuam operari salutem pro temporis breuitate festinas, ea scire prius ampliusq; curato quæ senseris viciniora saluti. Nonne medici corporum medicinæ portionem definiunt, eligere in sumendis cibis quid prius, quid posterius, & ad quē modum quidq; sumi oporteat? Nam etsi bonos cōstat esse cibos q; eos deus creauit: tu tamen si in sumendo modum & ordinem non obserues ipsos tibi reddis plane non bonos. Ergo quod dico de cibis hoc sentite & de scientiis.

Petrus Rauennas.

Q; sit etiam in scientia modus discretionis.

A ¶Non plus sapere q̄ oportet sapere. Omnium quidē ciborum sal salubre est cōdimentū si mēsura non desit. Alioquin si sine modo, & ipsum perit: & qđ salierit, p̄dit. Amaricat enī minietas qđ poterat sapere mensura. Sic qui in nobis est sensus si modum teneat, dat saporem: intellectum parit: cor dilatat: auget ingenium: maturat discenda: audienda componit: fitq; sibi dulcis & degustātibus tota dulcedinis plenitudo. Et plane erit ille melleus sensus q ore proferat nil amarum. Ad hoc enim inuitat apostolus cū ait. Nō plus sapere q̄ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem.

Bernardus.

Q; sanctorum est gaudere cum gaudentibus & lugentibus collugere.

¶Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus. O q̄ breui sermūculo totius religionis depinxit insigne. Q; eleganti clausula proposuit pietatem, æquitatem statuit, submouit inuidiā. His vberibus mater ecclesia lactat proficientes: perfectos nutrit. Facessat hinc secularis plausus, insania & lætitia mundialis abscedat. Quia non est gaudere impiis dicit dominus. Nunqđ illorum os gaudio impleri existimas: qui lætantur cum malefacerint? Nunquid qui vestiuntur purpura & bysso, gaudium & lætitiam obtinebunt? Absit vt in terra suauiter viuētium, gaudiorum inueniatur materia, cum tantis alternationibus tota mūdi facies immutetur, & eleuās allidatur & respiret allisus. Sed est gaudium continua sibi iocunditate firmissimum: qđ p̄fectus animus de secura sibi cōscientia pollicetur. Mens enim ab huius mundi aspergine pure pressęq; detersa: & in diuinæ contemplationis acumen totum desiderii sibi figens affectum, gaudens gaudet in domino. Talis anima minas aspernatur: nescit timorem: spem falsam eludit: & omnium scandalorū immunis, in pace in idipsum dormiens requiescit. B

Quæ debeant esse verba prælatorum.

¶Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus. Materni breuiter exprimuntur affectus: quia nec dolere paruuli nec valere queūt absq; illa quæ genuit. Vtrobiq; eam necesse est suis conformari visceribus. Hæc debent esse verba prælatorum quibus suos subditos lactent: congratulatio scilicet & compassio. Et congratulatio quidem exhortationis: compassio vero consolationis lac fundit. Porro vtrāq; speciem vberum cœlitus irrorari pio pectori suo spiritualis mater toties sentit quoties visitatione spiritus sancti illustratur. Videas eam mox plenis vberibus paruulis incubare lactādis. Et ex vno C

quidem consolatoria, ex altero vero exhortatoria vberius ministrare, prout singulis expedire videbit. Verbi causa: Si quē forte ex iis quos genuit in euangelio, deprehendit aliqua tentatione concussum, & nō posse iam ferre vim tētatiōis: quomodo cōdolet? quomodo mulcet? quomodo plangit? quomodo consolatur? quot argumenta pietatis mox reperit: quibus erigat desolatum? Econtrario si promptum, si alacrem, si bene proficientem cognouerit exultat, aggredit salutaribus monitis, accēdit amplius instruit in quibus potest vt perseueret: vtque in melius proficiat exhortatur. Oibus se conformat, omniū in se transfert affectus, matrē se probat non minus deficientium q̄ proficientium. Quātos hodie secus affectos videmus de iis qui animas regere susceperunt? Quod enim sine mirabili gemitu dicendum non est: Christi opprobria, sputa, flagella, clauos, lanceam, crucem, & mortem, hęc omnia in fornace auaritiæ conflant, & profligunt in acquisitione turpis quæstus: & precium vniuersitatis, suis marsupiis includere festinant: hoc sane solo a Iuda Scariothe differentes, q̄ ille horum omne emolumentum denariorum numero compensauit: Isti voraciori lucrorum ingluuie pecunias exigunt infinitas. Animarum nec casus reputatur, nec salus. Non sunt profecto matres: qui cum sint de crucifixi patrimonio nimium incrassati, impinguati, dilatati, non compatiuntur super contritione Ioseph. Qui mater est non dissimulat: habet vbera & nō vacua. Gaudet cum gaudentibus: flet cū flentibus.

Balduinus.

Q̄ membra sibiinuicem seruiant: sibi prosint.

D ¶Multi quidem vnum corpus sumus: alter alterius membra. Vnus autē spiritus totum corpus nostrum per mēbra & iuncturas & compages eorum viuificat: pacēque mutuam conciliat: in qua vnitas ipsa conseruatur. Conciliat autem in mutuis obsequiis mēbrorum mutuaque patientia. Attendite & videte quæ singula sunt propria, quomodo cōmuni vtilitati deseruiunt. Oculus nō tantū sibi videt: sed & pedes dirigit in gressibus eorum. Os non sibi tātum comedit: nec stomachus digerit: sed cōmune negocium geritur: & q̄d toti corpori nutriendo & sufficiat & proficiat, ore sumitur: stomacho digeritur. Nōne lingua siqua pars corporis lædatur, quasi affectum cōpatientis & vocem patientis assumens: contra lędentem clamat: Quid me lędis? Nōne cor de cōmuni vtilitate sollicitum cōsilia disponit apud se ita & p aliis, sicut & p se? Nōne manus ad ministrādum natę, & ad seruiendum donatę, vt quotidiana docet experientia, ad obsequiū pedū sese humiliant? Q̄ si manus, vt casu nōnunq̄ accidit, ab altera vulneret: Nunq̄d quę lęsa est, zelo vindictę armatur, & percussa repercutit? Nonne illa quę lęsit quasi reatus sui conscia, & quasi dolore poenitentię compuncta, velut satisfactionis nomine, sorori lęsę medelam curationis quam optimā potest, adhibere festinat? Nonne ipsa obsequii humilitate pro venia supplicat: & vt sibi ignoscatur orat? Nonne deuota sedulitate: & suæ benignitatis studio omnem malignitatis suspicionem excusat? Est & aliud q̄d nos ædificare possit. Si pręsenserit oculus minacem gladium in caput feriendum vibrari, mox quasi inconsulte, aut timoris, aut furoris calore manus se interponit: & gladio opponit aut etiam occurrit, & in suum periculum festinat, dum capiti metuit sibi non metuit: & vt parcatur capiti: non parcit ipsa sibi. Quo quęso nos trahunt hæc exempla: nisi ad mutuam patientiā: mutuā humilitatem: mutuam charitatem? Nonne deus scripsit legem amoris in nobis, quæ nos erudiat de nobis? Sed qui legem dedit, det nobis & benedictionem. Amen.

Bernardus.

Q̄ bona sint coram deo & hominibus prouidenda.

¶Prouidentes bona nō tm̄ coram deo sed etiā coram omnibus hominibus. Docet nos apostolus bona etiam coram hominibus prouidere. Sed inter hęc notandum: q̄ si in hac parte vt assolet minus opera nostra profecerit: sit iam nobis pro minimo, vt ab homine iudicemur. Non q̄ eatenus id oporteat paruipendi: vt non debeat quis secūdū deum et in timore eius, vel declinare, vel cōpescere scandala proximorū: Sed q̄ vbi necesse est alterum fieri e duobus, melius fit vt scandalum oriatur q̄ veritas relinquatur. Nam & veritas ipsa quę Christus est, causantibus phariseis q̄ peccatores reciperet, pessimis licet hominibus rationē reddere nō neglexit: quorum tm̄ iudiciis vt peccatores abiiceret minime acquieuit. E

Cassianus.

Q̄ omni cedat iniuriæ mens quam charitas emolliuit.

¶Non vos defendentes charissimi: sed date locum irę. Id est nequaq̄ ad vindictam iracundia cogente tendatis, sed date locum iræ. Hoc est: nō sint corda vestra sic impatientię ac pusillanimitatis angustiis coarctata: vt violen- F

tam commotionis procellam cum irruerit sustinere non possint. Sed dilatamini in cordibus vestris suscipientes aduersos iracundię fluctus in illis extentis finibus charitatis, quæ omnia suffert, omnia sustinet. Et ita mens nostra amplitudine longanimitatis ac patiētię dilatata habeāt in se cōsiliorū salutares recessus: in quibus receptus quodammodo atq̧ diffusus teterrimus iracundię fumus protinus euanescat. Date locum iræ: aut cedendo locum, vel permittendo nocere. Vel certe ita damus locum iræ, quotiens cōmotioni alterius humili atq̧ tranquilla mente succūbimus: & quodammodo dignos nos qualibet iniuria profitentes impatientiæ obsequimur sæuienti. Cæterum ii qui ita sensum apostolicæ perfectionis inclinant, vt locum iræ illos dare existiment, qui ab irascente discedunt, videntur mihi discessione fomitem non abscindere: sed nutrire.

Bernardus.

Q; ex charitate sint omnia facienda.

13. G Nemini quicq̄ debeatis: nisi vt inuicem diligatis. Non voluit apostolus vt alia quælibet debita negarentur: cum alibi dicat. Cui honorē honorē &c. in hunc modum. Sed vt plenius intelligas quid in vtroq̧ senserit vel monuerit, vide quēadmodum inter radios solis minora quęlibet luminaria nō videntur. Sic ergo dilectio alia quęuis debita superans quasi sola regnet in nobis: vt quicqd debetur cęteris, sibi vendicet: & ex dilectione omnia faciamus.

Galfridus.

De quinq̧ somni generibus.

H ¶Fratres scientes quia hora est iam nos de somno surgere. In his verbis notandum est ꝙ nō simpliciter tempus sed signanter horam nominat apostolus, quis habeāt quidam codices, qđ notandum magis videtur: Scientes tēpus quia hora est iam nos de somno surgere. Horam dicens, innuit breuem moram: & sic omnem dilationis amputat occasionem. Nec putandum ꝙ apostolus horam esse surgendi de somno dixit naturali. Quinq̧ enim species somni, præter eum qui in vsu omnibus esse cognoscitur, diuina nobis videtur insinuare scriptura. Primus speculatorius. Secundus dissimulatorius: Tertius reprehensibilis. Quartus damnabilis. Quintus indifferens & cōmunis est omni carni. In primo delectatio suauitatis. In secundo vmbra est dissimulationis. In tertio torpor negligentiæ. In quarto mortifera quædam mentis obliuio interioris hominis claudit oculos, & vigorem sepelit rationis. Quintus terrenorum actuum habet consummationem. Similiter colligit, dissimiliter aliquando resurrecturos. Primum nobis cōmendasse videtur sopor qui oblatis hostiis in Abraham legitur irruisse. Sed & somnus Iacob: in quo ei visio spiritualis apparuit: & ille forsitan Salomonis: in quo sapientiam petiit & accepit. Ad secundum vero non incongrue referatur, ꝙ in grauissima tempestate propter ipsum orta Ionas iacuit sopore deprehensus forte deprehendendus. Euidentius ad eiusmodi somnum pertinuit, ꝙ ventis sęuientibus & mari intumescente pręceptor nihil eis pręcipiens dormiebat in naui. Ad tertium somnū pertinuit, ꝙ Noe temulentus nudatus & irrisus demum expergefactus erubuit. In quarto forsitan somno dormiens Loth filiarum maculatus est incestu: Sisara soporatus clauo tabernaculi tēpora trāsforatus occubuit: capite truncatus interiit Holophernes. Ad quintum omnes nos oportet esse paratos: quia quales nos exceperit tales est redditurus: & diuino exhibiturus iudicio. De quo dominus archisynagogi filiam suscitaturus dicebat. Non est mortua puella: sed dormit. Sic & Lazarum amicum suum dormire dicebat. Et primus eius testis Stephanus inter saxa frementium, & furentium populorū feliciter obdormiuit in domino. Primus Abraham in sopore suo super his quæ circa generationē suam mox futura disponebantur edoctus illam nobis speculationem cōmendat quę circa sensus solet allegoricos occupari ad temporalem statum ecclesiæ pertinentes. Visio sancti Iacob anagogica fuit: dum ascendentes, & descendentes angelos intuebatur: & dominū innixum scalæ. Salomon vero ad regendum populum dei sapientiam magis cognoscitur accepisse moralem. Similiter Ionas in secundo genere dissimulabat transgressionē suam, Sampson fortitudinem, Christus auctoritatem. Sed deprehēditur qui peccatum dissimulat: & meritum suum cogitur aliquotiens manifestare qui celat: & exercet officii potestatem qui dispensatorie sustinebat. In genere tertio somnus Noe, somnus ostiarię, somnus adolescentis qui Paulo pręedicante cecidit: & expirauit. Hęc nobis innuunt ꝙ iste minus cauet negligentiam in operibus suis. Ille minus prouidet sibi cōmissis. Alius parum intendit sui sermonibus pręceptoris. Dum enim sic dormiūt homines zizania in medio tritici superseminat inimicus. In quarto genere somnus Loth, Sisarę, Holophernis, alios per ignorātiam, alios per hypo-

crisim, alios per intemperantiam obdormire in morte designat. Et in iis quidam ꝙ grauiter peccent nesciunt ignorātes: sciunt sed nesciuntur simulantes: sciuntur & sciunt improbi, & impudentes. Væ miseris: ignorantia nostra quandoꝗ dānabilis est. Sed peccata voluntaria & scienter cōmissa merentur vt in alia incidamus crimina etiam ignorantes. Q, si timendum nobis est ab incognitis (iuxta illud Delicta quis intelligit?) quid de eis facimus, quæ nos in illa præcipitant? Meticulosa scientia: ꝙ peccati causa, & peccati pœna, peccatum est. De cetero periculosa hypocrisis: periculosa nihilominus impudentia est: nec occultare peccatū nec prędicare consilii est. Nam & simulata ęquitas, duplex est iniqtas: & iniqtas dissimulata fit multiplex. Quinto genere oēs dormire videntur mortui: sicut omnes sunt resurrecturi. Illo nobis somno quando fit dormiēdum multo magis cōsiderare nos conuenit q̄ quando surgendum. Nam ad reliqua quatuor forsitan poterit pertinere qđ Apostolus ait, Hora est iam nos de somno surgere. Et duobus quidem nouissimis nunq̄ expedit indulgere: nūq̄ differre qui fuerit occupatus in illis. Hora est q̄tūcunꝗ monetur vt discedat ab iniquitate omnis qui inuocat nomen domini. Ne tardes conuerti ad dominū ignorans quid superuentura pariat dies. Ab hoc somno mortis nunq̄ nō est hora surgendi. Hora surgendi est: qa breuis mora viuendi. Duobus autem primis generibus dormitionis aliquo modo indulgendum: si tamen dicēdum ꝙ indulgeatur primo cui tota auiditate potius incūbendum. Surgēdum tamen est & ab illis, vt qđ fuerit dissimulatum tempore opportuno aliquando debeat exhiberi: & ad operationem interdum descendere nō detractet cui fuerit datum vt ascenderet ad speculationem. Verūtamē ne tunc quidem dum manus in opere obedientię est, mens a sacra meditatione & oratiōe recedat. Iam de secundo genere dormitionum, siquid forsitan occultādum humana verecundia persuasit: hora est vt excutere somnolentiā, discutere consciētiam, decutere verecūdiam debeam⁹. Nūc enim propior est nostra salus q̄ cum credidimus. Videtur autē Romanis quibus scribebat Apostolus persuadere a maiori, vt si fidem susceperant cū abessent longius a salute, qđ difficilius videbatur: multo magis nunc sectarentur opera fidei & salutis: & vigilantius exercerentur tanq̄ domestici fidei, & saluti propinquiores. Nobis autem cōsiderandum est in his verbis apostoli, ꝙ exurgentibus in occursum suum appropinquat dominus cum salute, & qui mane vigilauerint ad eū inuenient eum. Prope est dominus iis qui recto sunt corde. Prope est salus cum insensibiles esse desierint, alioquin si obturauerint aures, si frontes obdurauerint, si obfirmauerint animos, si lapidea corda prętulerint, longe a peccatoribus salus.

¶Prima a salute recessio fastidium est languentis animæ: cum omnē escam abominans appropinquat ad portas mortis, languet oratio, friget deuotio, displicet lectio, horret etiam solitudo, excidit charitas, grauis videtur sobrietas, castitas insuauis, paupertas anxia, silentium triste, seruilis obedientia, humilitas vilis. Ex hoc iam quędam fascinatio nugacitatis de cubiculo negligentię in plateas curiositatis expellit: & seipsam ignorans anima ad pascendos hœdos egreditur. Nec deesse pericula poterunt improuide discurrenti per ardua montium, per pręrupta rupium, ꝑ aspera veprium, per profunda paludum, per torrentium concaua, per condensa syluarum. Hostilibus insuper nexibus irretitum conditio seruilis excipiet: nec facultas suppetet resistendi. Quodꝗ miserius est, nec pigebit miseriæ, nec confusionis tantæ pudebit. Vnde ēt spe reparationis adempta, eousꝗ demum perueniet in profunda malorum: vt contēnens ineat fœdus cum morte ne parata supplicia audiens expauescat. Alioquin iustificari poterat si nō foret sine timore. Cęterum si non modo a iudiciis dei timuerit: sed in spe veniæ pietatis intuitu respirauerit: sed dolore simul apposito conscientia reatum suum considerans erubuerit, tentationi restiterit, consulte pericula declinauerit, effusum prius animū ad intelligentiam recollegerit, inter vitia & virtutes palato conualescente sapienter discreuerit, proculdubio saluus erit. I

¶Hæc autem omnia vnus atꝗ idem spiritus operatur, vnicus in essentia, multiplex in effectu. Inde est ꝙ spiritus sapientię & intellectus, consilii & fortitudinis, scientiæ & pietatis, & timoris domini perhibetur. In his septem donis tanq̄ septem dietis acceditur ad salutem sicut receditur totidem vitiis a salute. K

¶Primum est fastidium boni. Secundum curiositas. Tertium consideratio. Quartum inertia. Quintum negligentia. Sextum desperatio. Septimum obstinatio animi & contemptus. Cæterum inter folia tanta verborum poterit fructus aliquis inueniri si quisꝗ sollicita consideratione pensauerit quonam potissimum somni genere dormiat: qualiter surgat: a salute quo gradu distet: q̄tum illi appropiet vel ab ea forte recedat. L

Q non sit meridies donec ad lucis plenitudinem perueniatur.

M ¶ Nox præcessit, dies autem appropinquauit. Quando hoc dicebat apostolus? Quãdo sol reuersus ab inferis iam se ad alta cæli sustulerat significans tunc esse adhuc modicum lumen, vt appropinquasse q̃ venisse diem dicere maluerit. Quãto magis cũ adhuc similitudo carnis peccati instar densæ nobis operiret aurorã: ita vt Christo nec amara mors, nec crux ꝑbrosa defuerit. Quãto magis inquã tunc exigua tenuisq; admodum lux fuit: & quę de auroræ magis q̃ de solis prodire præsentia videretur? Erat ergo aurora & ipsa subobscura satis tota illa Christi conuersatio super terram: vsq; dum occumbens & rursus exoriens solari suæ præsentiæ lumine clariori fugauit auroram: & mane facto absorpta est nox in victoria. Ex tunc eleuatus est sol: & sensim diffundẽs suos radios super terram cœpit paulatim vbiq; clarior apparere feruidiorq; sentiri. Verum q̃tũlibet incalescat, multiplicet, & dilatet radios suos per omne huius mortalitatis curriculum (erit enim nobiscum vsq; in cõsummationem seculi) non tñ ad meridianum perueniet lumen: nec in illa sui plenitudine videbitur modo, in qua videndus est postea ab iis quos hac visione dignabitur. O vere meridies, plenitudo feruoris & lucis, solis statio, vmbrarum exterminatio, desiccatio paludum, fœtorum depulsio. O perenne solstitium quando iam non inclinabitur dies. O lumen meridianum. O vernalis temperies. O æstiua venustas. O autũnalis vbertas. O quies & feriatio hyemalis. Aut certe si hoc magis probas, sola tunc hyems abiit & recessit.

Q perfecta religio sit arma lucis induere, & opera reiicere tenebrarum.

N ¶ Nox præcessit: dies autem appropinquauit. Abiiciamus ergo opera tenebrarum & induamur arma lucis &c. Abiiciam⁹ (inquit) opera tenebrarum: id est somnolentiam & ebrietatem. Nam qui dormiunt, nocte dormiunt. Et qui ebrii sunt: nocte ebrii sunt: vt tanq̃ in die non dormitemus: sed ambulemus: & hoc quidem honeste non temulente. Vides hominem cuius omne opus bonum: dormitat anima prę tedio? In tenebris est vsq; adhuc. Vides inebrietatum absinthio, sapientem plusq̃ oportet: cuius nec oculus visu, nec auris satiatur auditu: qui pecuniam aut simile aliquid diligens non satietur: longam instar hydropici sitim bibens? Filius noctis est & tenebrarum. Nec facile separantur hæc duo. In desideriis est omnis ociosus: id est in ebrietate omnis somnolentus. Excutiamus ergo soporem & ebrietatem: id est negligentiam & cupiditatem. In his enim duobus mandatis tota lex pendet & prophetæ. Quæ sunt, Declina a malo & fac bonum.

Hugo de sancto Victo.

Q Christo debeat indui Christianus.

¶ Induimini dominum Iesum Christum. Formam Christi, similitudinem Christi, hanc indue, assume, conformare, commentire. Sursum & deorsum pergit sapientia, a fine vsq; ad finem. Sursum maiestate, deorsum humilitate. Si altitudinem respicis: nemo est Christo sublimior. Si deiectionem, nemo humilior. Vide q̃tum descendit humilitate. Filius erat & factus est seruus: & accepit non solum conditionem serui vt subesset: sed & mali serui: vt vapularet. Et amplius, vt solueret per pœnam quod nõ rapuerat per culpam. Quis sic gloriari potest? Quis sic humiliari? Vsq; ad imum humiliatus: vsq; ad summũ exaltatus. Descende post Christum humilitate infima patiendo. Ascende post Christum charitate summa appetendo. Perge cum ipso vt crescas in ipso. Imitari potes, nõ ęquare. O

Bernardus.

Q dei regnum in voluptatibus non consistit.

NOn est regnũ dei esca & potus &c. Solet apostolus in verbis esse breuis: in sentẽtiis copiosus. Tam signanter vniuersa depromit: & sic intonat spiritu & virtute: vt in serie ordinem: in sensu plenitudinem: in vtroq; connexionem mirabiliter extendat. Non est, inquit, regnum dei esca & potus, sed iustitia & pax, & gaudium in Spiritu sancto. Quid ad hoc dicitis vos gulosi: quorum deus venter est: quorum omnes vsus aut in ventre: aut sub ventre? qui vt ait alter apostolus in luxuriis enutritis corda & corpora vestra? Audite, audite quia esca ventri, & venter escis. Deus autem & hunc & has destruet. O delicate qui delitiis & vitiis es circunfusus atq; confusus: confusionem expectas & mortem: non est regnum dei esca & potus: non purpura & byssus: quia diues ille vtroq; circunfluus in puncto ad inferna descendit. Quid ergo? Iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto. Attendis & intendis: quia 14. P

gaudium in fine est. Sic fatui filii Adam præcipiti saltu iustitiam transilientes & pacem, rem finalem in principiũ cõuertere & peruertere vultis! Nemo enim est q gaudere non velit. Non stabit:& nõ erit illud:quia sicut nõ est pax impiis:sic nec gaudere ipsis,dicit dñs. Nõ sic ipsi, nõ sic:sed prius est iustitiam facere:pacem inquirere:& sic demum apprehẽdere gaudium: immo a gaudio comprehendi. Sic conuentus ille angelicus prius iustitiam fecit cũ stetit in veritate, & veritatis deseruit desertorem. Posthæc illa pace firmati sunt quæ exuperat omnem sensum. Quia cum diuersis honorum primatibus ambiantur, nullus est q murmuret, qui inuideat nullus.

Qȝ per iustitiam & pacem ad verum gaudium peruenitur.

Q ¶Non est regnum dei esca & potus. Exhibent angeli iustitiam deo: pacem inter se:gaudium sibi. Sic & tu homo, noli prius rapere qđ tuum est, & iustitiam quã deo, & pacem quã proximo debes,contẽnere. Iustitia virtus est qua redditur vnicuiq; qđ suum est. Tu nõ solum iustitiam:sed multas & multiplices iustitias debes deo. Quicquid enim es,quicquid potes, debes creanti,redimẽti,vocanti. Sed cũ iustitiã feceris,fac & pacem. Si recordatus fueris ꝙ frater tuus habet aliquid aduersum te,sis humilis ad veniam petendam: si tu aduersus illum, sis facilis ad dandam. Et sic omnia mẽbra erũt in pace. Sic enim ad duo ista,charitatẽ.s.& humilitatem parati,nõ poterimus omnino dissensionem sentire. Discite,inquit,a me quia mitis sum & humilis corde. Mitis: quod pertinet ad charitatem:quę scilicet patiens est,benigna est Humilis: qđ ad ipsam verbi pertinet ꝓprietatẽ. Sic procedẽtibus erit gaudiũ in spũ sancto. Loquar qđ expertus noui. Nunqd nõ orantibus nobis plerũq; omnia viscerum succutiuntur occulta ad memoriam gaudii illius quod est in Hierusalem,& lachrymarum vnda vultus meditantium superfundit! O si duraret. Si oblitus fuero tui Hierusalem: obliuioni detur dextera mea. Adhæreat lingua mea faucibus meis,si non meminero tui. Si non proposuero Hierusalem: in principio lętitiæ meę. Vere in principio lætitiæ: quia finis illic repositus est. Principium enim gaudii illius qđ hic quãdoq; sentimus,stilla est, guttula est de flumine illo descendens, cuius impetus lætificat ciuitatem dei. Quãdo veniet tempus vt perennibus gaudiis in ipso diuinitatis fonte profundius immergamur: vbi vnda ad vndam sine intercapedine & interpolatione continuetur. Eia ergo, eia ergo huic felici ternario feliciter insistamus, vt per iustitiam & pacem ad gaudium veniamus.

Epistola Prior Ad Corinthios.

Bernardus.

Qȝ nobis Christi non minus profuit infirmitas q̃ potestas.

Quod infirmum est dei, fortius est hominibus. Totũ nobis de Christo valuit:totum salutiferum,totũq; necessarium fuit. Nec minus profuit infirmitas q̃ maiestas. Quia etsi ex deitatis potentia peccati iugum iubendo submouit: ex carnis tamen infirmitate mortis iura moriendo concussit. Sed & illa eius stultitia per quã ei placuit saluum facere mundum,vt mundi confutaret sapientiam: confunderet sapientes: Qȝ videlicet cum in forma dei esset,deo ęqualis,semetipsum exinaniuit formam serui accipiens: Qȝ diues cum esset:propter nos egenus factus est: de magno paruus: de celso humilis: infirmus de potente: Et cętera quæ passus est voluntate non necessitate: hæc ipsius quædam stultitia,nonne nobis fuit via prudentię:iustitiæ forma:sanctitatis exemplum! Mors igitur a morte,vita ab errore,a peccato gratia liberauit. ca. I. R

Galfridus.

Quomodo Christus factus sit nobis sapientia & iustitia & sanctificatio & redẽptio.

¶Christus factus est nobis a deo patre sapiẽtia & iustitia & sanctificatio & redẽptio. Igit cui placẽt hęc nõ placere illi nõ potest: & qui hęc amat, illum nequit non amare. Factus est nobis sapientia, vt expectata futuræ gloriæ præmia per ipsius gratiam pręlibemus. Iustitia, ꝙ ipse sit qui operatur in nobis & velle & operari & perficere pro bona voluntate. Sanctificatio, vt peccata quæ odimus eius ope & opere declinemus. Redemptio, vt ꝑ ipsum ab æternis, quæ peccando meruimus, suppliciis eruamur. S

Qȝ latro prædicta quatuor in cruce habuerit.

T ¶ Qui factus est nobis a deo patre sapientia,& iustitia,& sanctificatio,& redemptio. Hęc quatuor vnusquisq; nostrum debet habere in se: Sanctificationem in contritione cordis: sapientiam in confessione oris, iustitiam in sanctificatione operis, redemptionem in consummatione virtutis. Qui enim perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit. Hęc quatuor habuit latro qui in cruce Christum confessus est. Habuit sapientiam: quia per fidem illuminatus, tunc Christum deum esse cognouit: quando eum omnes discipuli reliquerunt. Habuit iustitiam: quia alterum latronem blasphemantem per charitatem corripuit: & seipsum per pœnitentiam accusauit, & Christi innocentiam fideliter prędicauit. Hanc enim triplicem portionem iustitię sonant verba latronis. Ait enim ad alterum. Nec tu times deum qui in eadem damnatione es? Ecce correptio per pietatem erga proximū. Et nos quidem iuste (inquit) nam digna factis recipimus. Ecce cognitio culpę per pœnitentiam. Hic vero nihil mali gessit. Ecce prędicatio innocentię Christi. Habuit sanctificationem: quia per fidem & dilectionem Christum orauit, dicens. Memento mei domine dum veneris in regnum tuum. Habuit participium redemptionis. Sicut dominus ait. Amen dico tibi, quia hodie mecum eris in paradiso.

Bernardus.

Qꝫ superna non verbo docentur, sed spiritu reuelantur.

2. V Nobis autem reuelauit deus per spiritum suum. Quę supra sunt, nō verbo docentur: sed spiritu reuelanẗ. Verū quod sermo non explicat, oratio expetat, mereatur vita, puritas assequatur. Sane eorum admonitus quę supra se sunt: non te existimes mitti a me suspicere solem, lunam, stellas, non ipsum firmamentum, non aquas quæ super cælos sunt. Ista enim omnia etsi supra loco, precio tamen infra sunt: & dignitate naturæ. Sunt enim corpora: nostra portio spiritus est: quocirca superius quippiam frustra quęrimus quod non sit spiritus. Porro spiritus est deus sunt & angeli sancti, & ii supra nos: sed deus natura, angeli gratia superiores sunt. Vnū siquidem nostri & angeli optimū ratio est, Deus vero non sui aliquid optimum habet, vnde optimum totus.

Qꝫ spiritualis nō appetitum sequatur: sed iudicium rationis.

X ¶ Spiritualis homo omnia diiudicat, & ipse a nemine iudicatur. Hic talis oē opus suū trinā quadā cōsideratione pręueniet. Primū quidem an liceat: deinde an deceat: postremo an expediat. Nam etsi constet in Christiana philosophia: non decere nisi quod licet: non expedire nisi qđ decet & licet: nō continuo tamē qđ licet, decere aut expedire consequens erit. Non enim minus deiecti q̃ elati animi est, veluti rationis expertem non pro ratione: sed pro libitu agere: nec iudicio agi sed appetitu. Quid tam bestiale?

Petrus Rauennas.

Qꝫ prędicator pro capacitate audientium verbum suum debet moderari.

Lac vobis potum dedi non escam. Debet 3. Y
prædicator nō quid ipsum dicere, sed quid subditos audire deceat attendere diligenter: & paruulis impendere debitæ nutritionis obsequia, & blandimentis magis cōgrua q̃ peritię verba depromere: nō quadrare, sed liquare sermones: & eos adhuc teneris faucibus, in modum lactis effundere: dicēte apostolo. Lac (inqt) vobis potum dedi &c. Mutare voces, amare varios affectus. Et quid plura? mente, lingua, corpore, imbecillibus paruulorum moribus occupari.

Gillebertus.

Qꝫ prudens prædicator pro captu audientium verbum facit.

¶ Tanq̃ paruulis in Christo lac vobis potum Z
dedi nō escam. Vtinam istud attendant qui facturi in conuentu fratrū sermonū student magis alta q̃ apta dicere: facientes apud infirmas intelligentias miraculum sui, nō ipsorum salutem operantes. Erubescunt humilia & plana docere, ne sola hæc scisse videantur. Erubescunt vbera habere, nudare māmā, lactare paruulos. Quid istud est? Ideo ne consedisti in medio, cathedram tenens: vt scientiam iactes? an vt teneram subditorū lactes infantiam. Subtilia texis: artem qui audiunt, mirantur: eloquentiam laudant. Bene quidem, tamen si gratiam sentiunt, si te disputāte audientium mouetur affectus: intellectus instruitur. alioquin quid ad pręsens negocium peregrina quędam adducere quę auscultantes non capiant? Magna eloquentiæ laus est causam quā susceperis apte exeq; ad eius cōmodū cuncta referre: suscepto inseruire negocio. Nusq̃ eloquentię tuæ euidentius dabis signum: q̃ si humilem materiam exequaris ornate: & sermonis temperamento attollas quę per se iacere videbantur. Nec tam debes attendere quæ te dice-

re deceat hominem literatum, q̃ quæ debeant audire quos instruis. Quid enim inde consequuntur si ambules in magnis, & in mirabilibus, non dico super te, sed super eos qui assident? Sublimia loquens: sed non in tempore, quid aliud affectare videtur, q̃ vt dicatur de se quod dictum est de Saluatore: Nunq̃ sic loquutus est homo? Ascendisti cathedram vt alios ædifices, non vt teipsum infles: vt impleas, nõ vt exinanias teipsum: nisi eo modo quo se saluator exinaniuit formam serui accipiens, vt nos carnis suę lacte nutriret in salutem. Bonus imitator magistri Paulus, vbera non occultat: sed habere se iactat. Tanq̃ paruulis inquit in Christo &c. Ipse nouit cui mẽsam paret: & quibus vbera nõ occultet sed habere se iactet. Tanq̃ paruulis inquit, in Christo &c. Ipse nouit cui mensam paret, & quibus vbera porrigat.

Galfridus.

Q; nec negligentes, nec refugas Christus saluet.

A ¶ Dei enim adiutores sumus. Coadiutores esse debemus nostri saluatoris in opere nostræ salutis: alioquin omnia quidem potest ipse: sed inuitos & negligentes saluare: regnare facere refugas, perfidos & pusillanimes, omnino nõ potest: nisi quia facere potest ex inuitis voluntarios: ex negligentibus studiosos: saluos ex perditis: suos ex alienis: ex pauidis perfidisq; magnanimitate robustos.

Hugo de sancto Victo.

Q; super fundamentum Christũ diuersa ędificiorum genera construantur.

B ¶ Si quis autem superędificat super fundamentum hoc aurum, argentum, lapides preciosos &c. Triplex est amor: dei, mundi, peccati. Quidam eñ solum deũ amant: & ii superędificant aurum, argentum, lapidem preciosum. In auro intellectum, in argento eloquium, in lapide precioso opus incorruptum. Quidam pręter deum aliud amant, plus tñ deum. Et ii superędificant lignum, fœnum, stipulam. In lignis affectum cognationis fœno, possessionis. In stipula, familiaritatis. In quibus omnib9 etsi peccatum non est: est tñ peccati occasio. Quidam contra deum aliquid amant. Et hi non superędificant, sed fundamentum destruunt: quia amor dei esse in corde nõ potest vbi non est vel solus vel summus.

Galfridus.

Quomodo diuersi fundamento fidei superędificant vitia vel virtutes.

C ¶ Alius ædificat super fundamentum hoc lignũ, fœnum, stipulam. Stipula leuitatem, fœnum carnalitatem, lignum rigidam impuritatem designat. Nam & inobedientia prima in ligno commissa ad idem pertinere videtur. Superædificat fundamento lignum, fœnum, stipulam, qui licet in professione sua stabilis perseueret, aut in propria voluntate rigidior, aut mollior circa carnem, aut in actu vel in gestu leuior inuenitur. Argentum ad eloquium benesonans, Aurum ad internam animi sapientiam, Lapides preciosi ad bonos pertinent mores. Possunt etiam per aurum opera bona: per argentũ eloquia bona: per lapidem preciosum animi virtutes intelligi.

Bernardus.

Q; stultum sit in acceptis, tanq̃ ex se habitis gloriari.

QVid habes quod non accepisti? Si autem accepisti quid gloriaris quasi non acceperis? Nõ ait simpliciter quid gloriaris: sed addit quasi non acceperis: vt afferat reprehensibilem non qui in habitis: sed qui tanq̃ in non acceptis gloriatur. Merito vana gloria nuncupatur huiusmodi: veritatis nimirum solido carens fundamento. Veram enim gloriam ab hac ita discerne. Qui gloriatur in dño glorietur. hoc est in veritate. Veritas quippe dominus est. Vtrunq; ergo scias necesse est, vt quid sis, & q a teipso non sis: ne aut omnino videlicet non glorieris aut inaniter glorieris. 4. D

Galfridus.

Quomodo peccati fermentum debeat expurgari.

EXpurgate vetus fermẽtum, vt sitis noua cõspersio &c. Si de peccato repropitiato securum esse sapiens dehortatur, quale erit de perpetrato, & vtrum adhuc repropitiato nescientem, esse securum? Fratres vetus offensa nouam aliquando recipit talionem: nouum ingerit vetus plaga dolorem. Vetus culpa nouam gignit confusionem. Quis es igitur quem peccati conscientia remordet? Rade fortius conscientiam ne quid inueniatur veteris inhæsisse fermenti: & corrumpatur tua omnis q̃libet azima, q̃libet noua cõspersio. Huius fermẽti, peccati scilicet, secundum virtutis species quatuor, quadrifaria debet esse purgatio. Prima siquidẽ tẽperantia frenat pręcipitẽ. Iuxta illud. Peccasti: qesce. Nec aliter dicit̃ sane purgare fermentũ: nisi q illud quodãmodo cohibet ne vlteri9 ferueat: & excrescat. Oportet aũt vt 5. E

deinceps istud radat iustitia per cōpunctionē: prudentia lauet per confessionē: fortitudo tergat per satisfactionem.

Quomodo pascha dn̄i edendum sit.

F ¶Epulemur in azimis syncerit atis & veritatis Inuitat nos Apostolus ad paschale conuiuium Opportune quidē, post quadragesimale ieiunium. Cum ieiunasset, esurire dignatus est etiā saluator: & ei sane angeli ministrarunt: nobis vero suū mittit apostolum, vt nobis ministret. Epulari igitur & gaudere nos conuenit: quia dominus noster mortuus fuerat, & reuixit. Vicit athleta meus: & quomodo non trepudiem? Pugnabant duo: fortis impegit in fortem: & ambo pariter corruerunt. Plane ita est. Sed fortior resurrexit. Surrexit dominus de sepulcro: superauit hostem, patrem repropitiauit. Attendamus igitur ad pacificam hostiam comedamus carnes agni cum azimo pane, & lactucis agrestibus. Siquidem caro est in veritate: panis in specie: agrestis lactuca in passionis cōmemoratione.

Petrus Damianus.

Q̄ꝫ synceras manus esse oporteat quæ Christi baiulant sacramenta.

6. G Qvi adhęret meretrici vnum corpus efficitur. Cur o sacerdos qui sacrum dare: hoc est sacrificiū deo debes offerre, temetipm prius maligno spiritui non vereris victimam immolare? Fornicans enim a mēbris Christi abscinderis, & corpus meretricis efficeris: apostolo testante, q ait. Qui adhæret meretrici &c. Quid tibi cū corpore, qui per carnis illecebrosę luxuriam mēbrum factus es Antichristi? Quę em̄ cōuentio lucis ad tenebras? Si igitur redemptor noster tātope dilexit floridi pudoris integritatē, vt nō modo de virgineo vtero nasceretur: sed etiā a nutricio virgine tractaretur: & hoc cū adhuc vagiret in cunis: a quibus nunc obsecro tractari vult corpus suum cū iam immensus regnat in cęlis? Si mundis attingi manibus volebat in præsepio positus: q̄tam corpori suo nunc vult adesse munditiā, iam in paternę maiestatis gloria sublimatus?

Gillebertus.

Qꝫ Christum desidiosus non tam portare q̄ moleste trahere videatur.

H ¶Glorificate, & portate deum in corpore vestro. Qui dicit hoc, portari a nobis vult Christum. Sed gloriose nō cum tędio, nō cum murmure, nō cum indignatione & fluctuante proposito. Deniq; portari non trahi. Trahit cui onerosus est Christus, onerosa castitas, onerosa humiliatio, obedientia grauis, paupertes sordet. Deformiter portas qui sic conuersaris. Fascis quidem grandis tibi videtur fides, & pietas ponderosa: nō potes dicere, Fasciculus myrrhę dilectus meus mihi. Quid? Fœnum tibi videtur fides tua, sub cuius onere sic sedes, sic gemis, sic murmuras, quomodo plaustrum stridet onustum fœno. Non est fœnum Christus sed flos est, sed fructus est, sed lignum vitę est, lignum qđ dat fructum suum in tēpore suo, & tu nō vis tempus expectare? Beati qui vescuntur tempore suo.

Hugo de sancto Victo.

Qꝫ faciendum nō sit quod sine culpa nequeat consummari.

Bonum est homini mulierem nō tangere. Quod sine culpa fieri nō potest: faciendum non est. Arguere vis fratrem tuum? Vide si potes sine culpa. Quid est sine culpa? Pure, pacifice, sine malitia, sine ira, alioquin si irasceris cum irascētem reprehendis, cadis in vitium qđ damnas, & testis contra te efficeris. Si talis es, dimitte, noli tangere, ne tibi dicatur, medice cura teipsum. Ille qdē increpādus est: sed a te nō est. 7. I

Bernardus.

Qꝫ nō sit charitati contrarium si peruersus a iustorum collegio separetur.

¶Infidelis si discedit discedat. Auferatur malus ne malos generet. Neq; enim potest arbor mala fructus facere nisi malos. Abscindatur vt ouis morbida a grege, vt putridum mēbrum a corpore, qui iam se nouerit haberi tāq̄ ethnicum & publicanum. Et ne timueris esse cōtra charitatem: si vnius scandalum multorū recōpensaueris pace. Quippe qui sua forte malitia fratrum cohabitantium turbare facile poterat vnanimitatē. Melius est enim vt pereat vnus q̄ vnitas. K

Hildebertus.

Quātis pręconiis virginitas honoretur?

¶De virginibus pręceptū do. nō habeo: consilium autē do. Virginitas curarū est silentium, pax carnis, vitiorū redēptio, principatus virtutum. Virginitas contenta paruo, sollicita est pro natura, nō ambitiosa pro matrona. Damni virginitatis sicut nulla est reformatio, sic oīs recompensatio inferior. Impar mercimonium est: breuem quęstum iactura comparare perenni. Minus sibi prouidet quisquis gratiæ virginitatis aliud anteponit. Incomparabili comparantur precio quo fur sollicitetur vt asportet, dominus vt seruet. Nescit a quanta hęreditate decidit, quisquis vt hæredes relinquat L

similitudinem angelorum deponit. Nun quid non intelligis sabbatum consilii non praecepti? Sabbatũ quo feriat ab ope carnis caro: qđ sapit quiddam supra carnem caro. Virginitas angelicam redolens cõuersatione cantat canticũ nouum: qđ nemo potest dicere praeter eos q cum mulieribus nõ coinquinati sequuntur agnum quocũq; ierit. Quippe quibus fuit cũ Christo quoddã virginitatis participium, quoddam est & in pmio consortiũ. Sub hoc aũt spõso foecunditatem non impedit integritas: nec famulante concupiscentia filii generãtur. Beata nimirum sponsa: cuius pudor dum concipit non deperit: dum generat non laborat. Beatissimus etiã sponsus, cui nisi cohereat nulla virgo est, nulla casta nisi eum diligat, nulla libera nisi ei seruiat. Eius prole nihil viuaci⁹: cum qua nulla propagatur mortalitas. Eius dote nihil vtilius: in qua sufficientiam comitat eternitas.

Bernardus.

Q; ex modo sciendi improbatur scientia vel probatur.

8. M QVi se putat aliquid scire nõdum scit quomodo o.e.sci. Non probat Apostolus multa scientem, si sciẽdi modum nescierit. Fructum enim & vtilitatem sciẽtię in modo sciendi constituit. Quid ergo dicit modum sciẽdi? Quid nisi vt scias quo ordine, quo studio, quo fine, quaeq; nosse oporteat? Quo ordine: vt id prius quod maturius ad salutem. Quo studio: vt id ardentius qđ vehementius ad amorem. Quo fine: vt nõ ad inanem gloriã aut curiositatem aut aliqd simile, sed tantũ ad aedificationem tui & proximi. Sunt nanq; qui scire volunt eo fine tm̃ vt sciant: & turpis curiositas est. Et sunt qui scire volunt vt sciãtur ipsi & turpis vanitas est. Qui profecto nõ euadent subsannãtem satyricum & dicentem. Scire tuum nihil est nisi te scire hoc sciat alter. Et sunt item qui scire volunt vt scientiam suam vendant: verbi causa, pro pecunia & honorib⁹: & turpis questus est. Sed sunt qui scire volunt vt ędificẽt: & charitas est. Et itẽ q scire volunt vt ędificentur, & prudentia est. Horum omniũ soli vltimi duo non inueniuntur in abusione scientię. Quippe qui ad hoc volunt intelligere vt bene faciãt. Reliqui omnes audiãt. Sciẽti bonum & non facienti peccatum est illi. Ac si p similitudinem dicant. Sumenti cibum & nõ digerenti perniciosum est ei. Cibus siquidem indigestus & qui bonam non habet decoctionem malos generat humores, & corrumpit corpus nõ nutrit. Ita & multa sciẽtia ingesta stomacho animae qui est memoria, si decocta igne charitatis non fuerit, & sic per quosdã actus animae mores scilicet atq; actus trãsfusa atq; digesta: quaten⁹ ipsa de bonis quae nouerit vita attestãte de moribus bona efficiatur: nonne illa sciẽtia reputabit in peccatum, tanq̃ cib⁹ onerosus in prauos noxiosq; humores? Mal⁹ humor peccatum: mali humores praui mores. An non inflationes & tortiones sustinebit qui huiusmodi est, sciens scilicet bonum & non faciens? An non respõsum mortis & damnationis habebit totiẽs in semetipso quotiẽs in mentem venerit sermo quem dixit Iesus: quia seruus sciens voluntatem dñi sui & non faciens, digne plagis vapulabit multis? Vides ergo q̃ verum sit qm̃ scientia inflat? Volo proinde animam prio scire seipsam, q; hoc postulet ratio & vtilitatis & ordinis. Ordinis, quia qđ nos sumus primũ est nobis. Vtilitatis, quia talis sciẽtia nõ inflat sed humiliat: & est quedã praeparatio ad aedificandum. Nisi enim super stabile fundamẽtum spirituale aedificium stare non potest. Porro se ad humiliandum nihil inuenire anima viuaci⁹ potest: q̃ si se in veritate inuenerit tm̃, nõ dissimulet: non sit in spiritu eius dolus. Nam quomodo nõ humiliabitur in hac vera cognitione sui cum se pceperit oneratam peccatis? mole hui⁹ mortalis corporis aggrauatam? terrenis intricatã curis? Carnaliũ desideriorum faece infectã caecam, curuam, ĩfirmã, implicitã m[l]tis erroribus? Expositam mille periculis? mille timorib⁹ repidam? mille difficultatib⁹ anxiã? mille suspitionibus obnoxiam? mille necessitatibus onerosam? Procliuem ad vitia? Inualidam ad virtutes? Vnde huic iã extollentia oculo[rum]? Vnde leuare caput? Nõne magis cõuertetur in aerũna sua dum configitur spina? Cõuertet ad lachrymas, ad planctus, ad gemit⁹. Conuertet ad dominum, & temperabit mox amaram visionem sui lęta dei. Cui & dico: Ad meipm̃ aĩa mea cõturbata est p.m.e.t. Nec mediocr[iter] dei visio piũ & deprecabilẽ experiri. Sicut reuera benignus & misericors ẽ & placabilis super malitia. Cuius natura bonitas. Cuius proprium est misereri semper & parcere. Tali itaq; experimento & ordine salubriter innotescit deus, cum prius se homo nouerit in necessitate positum: & clamabit ad dñm & exaudiet eum. Et dicet, Eruã te & ho.me. Et sic gradus erit ad cognitionem dei, tui cognitio. Et ex imagine eius qui in te renouatur. Ipse videbitur. Et vide q̃ necessaria sit vtraq; cognitio ad salutem. Nã si ignoras non habebis timorem dei in te, non humilitatem. Nemo igitur absq; cognitione sui saluat. Qui tamen aetatem habeat ac facultatem cognoscẽdi. Qđ propter puulos loquor & fatuos

quorum alia est ratio. Q sideum ignoras, non potes amare quem nescias: aut habere quem non amaueris. Noueris proinde te vt deum timeas: deum, vt ipsum diligas. In altero initiaris ad sapiētiam: in altero consummaris. Cætera indifferentia sunt, nec salutē si sciātur, nec damnationem si nesciant habētia. Nec tñ dico cōtemnēdam aut negligendam sciētiā literarum, quę ornat animam, & erudit, vt possit etiam & alios erudire.

Galfridus.

Q ad supna festinet q verā sciētiā vult hēre.

N ℭSi quis existimat aliqd scire nōdū nouit quo modo o.e.s. Qui vero negligit in hac vita doceri, cū fatuis iure virginibus est ignorādus ignorans. Scire vultis quid docturus sit doctor bonus ī vita ęterna? Et ego vellem. Sed nō est huius loci, huius tēporis, minus aūt huius doctoris: ad æternitatem pperet qui doceri desiderat: ad illū doctorē venire sustinet, illum apprehendere studeat, cui oēs erunt docibiles, & cui sponsa loquit dicēs. Ibi docebis me. Et dabo tibi poculū ex vino cōdito. Ex maximis eñ donis erit collatio illa scientiæ.

Vverricus.

Q calicem dęmonum bibat qui fraternis detractionibus ebriatur.

O ℭNō potestis calicē dñi bibere & calicē dęmoniorū. Non potestis mēsę dñi participes esse & mensę dęmonum. An nō tibi videt nō mō potatus sed & inebriatus calice dęmonio℞, qui libidinis, irę, impatiētię, aut similiū raptat furore passionum? Ergo vt loquar de iis quę iā magis in vsu q̄ in crimine sunt: Puto ꝙ ille mensę dęmoniorū particeps sit, & pascens eos pascatur ab eis, cuius os abundat malitia, & lingua cōcinnat dolos: sedēs aduersus fratres suos loqtur: & aduersus filium matris suę ponit scandalū: qui etiā si non detrahit: libenter detrahētem audit, qui scurrilitate stultiloquii cachinātes dissoluit. Videat ergo qui eiusmodi est, an dignū sit vt volutat⁹ velut ī cruore īmolatitio & sordibus dęmonū mox admittat ad mēsam Christi & angelorum.

Galfridus.

Q subiectos ędificēt magistrorum opa plus q̄ verba.

n. P IMitatores mei estote sicut & ego Christi. Pastores & plati qbus incūbit pascere gregem dei, estote eo℞ forma vt vobis ipsi cōformari debeant non vos ipsis. Sic oīno decet & expedit, vt pastoris boni dū lingua reticet opus clamet. Vberrima siquidē est pascua gregum, vita pasto℞. Quia tñ intus videt dñs gregis, & maxime interiora remunerat, sit hęc forma ex aīo, vt ędificet gregē q̄litas actiōis: dominū gregis intētio pura lętificet.

Balduinus.

Q corpus Christi indigne sumere sit non saluatorē sed iudicem manducare.

ℭQui manducat & bibit indigne iudiciū sibi mādwithout & bibit. Non dicit non digne, sed indigne. Quis eñ vsquequaq dignus? vel qs digne accipiat quantūcūq sit iustus, quātūcunq sit perfect⁹? Magis est dignatio dñi q̄ dignitas serui. At cum iniustus accipit, periculū augēt indignitas peccatoris & indignatio iudicis. Iudicium enim sibi māducat. Quare iudicium sibi manducat? quia magis iudicem q̄ Saluatorē māducat: nō diiudicās corpus Christi. Proinde Paulus corpus suum castigat & in seruitutem redigit ne reprob⁹ efficiat. Quo suo metu grauissime pauitātia corda nostra pcutit, vt āpli⁹ timeamus. Quid eñ faciet virgula deserti vbi contremiscit cedrus paradisi? Q

Bernardus.

De effectu gemino charitatis.

CHaritas patiēs est, benigna est. Charitas patiēs est: sufficit. Charitas benigna est, cumulus est. Noli vinci a malo: charitas abundās est. Sed vince in bono malum, superabundans. Non enim sola patientia sed etiā benignitas dei Iudæos ad pœnitentiā adduxit. Quia benigna charitas ēt quos tolerat amat, & amat tā ardēter. Patiēs charitas dissimulat, expectat, sustinet delinquētē: sed benigna trahit, adducit, cōuerti facit ab errore viæ suæ: deniq cooperit multitudinē peccatorum. 13. R

Gillebertus.

Q furti sit virtutem proximi vel detractione corrodere vel silentio sepelire.

ℭCharitas nō inflat, nō est ambitiosa. Non eñ charitas bonū singulare aut si habet amat: aut si nō habet optat. Nō vult aliis pcellere, sed ipsum mag[habere bonū. Mlti vñ iflent nō hñt: sed inflate satis optant vt habeāt. Deniq charitas q̄ non q̄rit q̄ sua sunt, quomō poterit qd est alienum decerpere? Quid tu inuidia alienū vis corrumpe bonum? Nunqd tibi adiicies qd ab alieno decerpis? Ita forsitā. Sed si corporalis aliqd pecunię subtrahas. Nō ergo in claustralibus rapacitatis hmōi vitiū vereor. Est subtili⁹ quoddā rapacitatis gen⁹ inuidę? Quid eñ? Rapacitatem non putas si pecunię parcis, famam decerpis? Aliena si corrodis bona, qd ide tibi accrescit? Euidenti forsitan veritate alienę virtutis cōterunt in ore tuo dētes quos ad derogandū paraueras. Non audes corrodere: nō tñ po S

tes collaudare. Sed nunqd nō ideo rapis? Grauis rapacitas, cū verā alterius gloriā etsi mēdacio nō corrūpis, silētio tñ sepelis. Vis audire in sola etiā ęstimatione rapacitatē? Nō rapinā, inquit Apl'us, arbitrat⁹ est esse se ęqualē deo. Inuidā aīam nō pōt intrare ęstimatio boni de bonis alienis. Nō vult em̄ intelligere ꝙ ali⁹ bene agat. Vt qd istud? nisi ꝙ liuor dū priuatā semꝑ excellentiā cogitat, alienā obscurat? Charitas autē nō cogitat malū, nō gaudet sup iniquitate, et (vt sic dicā) sup ięqualitate: cōgaudet aūt veritati. Priuatū nō cogitat, medio quodam & cō. lętat̄. Quæ sua sunt nō q̄rit, sed q̄ Iesu Christi. Eius in omnibus gloriā vl'amat vel optat. Cōmunis est Christus: mediator em̄ est: & ideo eius nō sunt q̄ media nō sunt: sed ī ptē se restringunt. Quid tu liuor Christum vis in partem cōtrahere? Auarā vis esse grām spūs cuius circa te solū optas bñficia restrīgi? Diues ē ī oēs: et tu diminuere tētas affluētiā grę & īmēsitatem redigere ad minutias? Aemuli cordis auaras dedignat̄ Christus angustias: nescit ęmulatione tua eius bonitas detineri. Proflua est: nō tuo soli, sed vicinis etiā se vasis eius oleum infundit. Fac vt illa mutuo tibi sint. Erunt autē, si cōmuni fueris bono lætatus.

Bernardus.

Qꝫ nō charitatis sed stultitiæ sit eum qui sibi non sufficit aliis prouidere.

T ¶Charitas nō q̄rit q̄ sua sunt. Sunt qdā q tantę sunt charitatis vt ante loqui q̄ audire parati sint, & prōpti docere quod nō didicerūt: & aliis p̄esse gestiētes q seipōs regere nesciūt. Ego nullū ad salutē pietatis gradū illi p̄ponēdū existimo, de quo sapiēs ait, Miserere animę tuę placēs deo. Qꝫ si non habeo nisi parū olei quo vngar, putas tibi debeo dare & remanere inanis? Seruo illud mihi: & oīno nisi ad iussionē ꝓphetę nō ꝓfero. Sed charitas, iqt, nō q̄rit q̄ sua sūt. Et tu scis quāobrē nō q̄rit q̄ sua sūt? Quia nō desūt. Quisnā q̄rat qđ habet? charitas q̄ sua sūt .i. ꝓprię saluti necessaria nūq̄ nō habet: nec mō habet ſꝫ abūdat. Vult abūdare sibi, vt possit & oībus: seruat sibi quantū sufficiat, vt nulli deficiat. Aliogn si plena est ꝑfecta nō est. Cęterū tu frater cui firma satis ꝓpria salus nōdū est: cui charitas adhuc aut nulla est aut adeo tenera atq; arūdinea quatenus oī flatui cedat, omni credat spiritui, omni circūferat̄ doctrinę vento: immo cui tāta est charitas vt vltra mandatū diligas ꝓximū tuū plusq̄ teipm̄: et rursum tātilla vt cōtra mādatū fauore liq̄scat, pauore deficiat, perturbet̄ tristitia, auaritia cōtrahat̄, protrahat̄ ambitione, suspitionibus inquietet̄, conuitiis exagitet̄, curis euiscceret̄, honorib⁹ tumeat, liuore tabescat: Tu inquā ita in ꝓpriis te ipsum sentiēs quanā demētia queso aliena curare aut ambis aut acqescis? Sed audi qd consulat cauta vigilq; charitas: non ꝙ aliis sit inqꝫ remissio, nobis autem tribulatio: sed ex ęqualitate. Noli nimiū esse iustus: sufficit vt diligas ꝓximū tanq̄ teipm̄. Hoc qppe est ex ęqualitate.

Qꝫ genus prophetię sit terrena despicere & amare cælestia.

¶Ex pte enim cognoscimus & ex parte ꝓphetamus. Quid est ꝙ veritas ait: Lex & prophetę vsq; ad Ioānem: cum iste non sit aduersari⁹ sed discipulus: q dicit: Ex pte ꝓphetam⁹? Cessauit ergo ꝓphetia: qa iā cognoscim⁹, necdū tñ tota cessauit qa adhuc ex pte. Cū aūt venerit qđ ꝑfectum est: euacuabit̄ qđ ex pte est. Siquidē ante Ioānē q fuerūt ꝓphetæ vtrūq; aduentum dñi ꝓphetabant: et quasi neutra adhuc pars salutis in notitia, sed vtraq; in prophetia erat. Sed quomodo adhuc ex parte ꝓphetamus? Nempe iuxta apostolū, non considerare q̄ videntur: sine dubio prophetare est: ambulare in spiritu: q̄ sursum sunt quærere: ex fide viuere: obliuisci q̄ retro sūt: & ī anteriora extendi, ex magna parte ꝓphetare est. Sic ꝓphetę olim quasi nō inter homines sui temporis erāt: sed virtute & impetu quodā spūs dies illos trāsiliētes exultabant vt viderent diem domini. Et videbant: & lętabantur in ea. V

Galfridus.

Quid in electis fides, spes, charitas operentur.

¶Nūc aūt manēt fides, spes, charitas &c. Harū etsi charitas maior, neutra tñ reliquarum nō magna. Fides mundat: spes saluat: charitas in nobis deum, & nos facit esse in deo. His studere sapere est: in his proficere salutis ascensus. Primum itaq; fidei gradum ad confessiōis mysterium referamus. Secundum ad studiū inqsitionis. Tertium ad contemplationis excessum. Primus conuenit etiā idiotis, & vasa templi nō nisi inuoluta gestātib⁹. Secūdus discretis. Tertius spiritalibus & perfectis. Gradus spei sunt vt ꝓpter pc̄m̄ nemo desperet: vt ꝓpter spē nemo peccet: vt cęteras spes vniuersas spes beata dispdat & dissipet. Gradus charitatis, vt amor dei ꝑferat̄ voluptatib⁹ huius vitę, & necessitatibus, & etiam ipsi vitæ. Sūmus hic gradus, ꝙ maiorē hac dilectionē nemo habeat q̄ vt aīam suā ponat quis pro amicis suis. X

Ailredus.

Qꝫ quatuor officia virtutum, virtutū virtus charitas obtineat.

¶Nunc autem manent fides spes charitas tria Y

hæc:maior aũt horum est charitas.Cęterę vir-
tutes sũt nobis aut quasi fesso vehiculum, aut
quasi viatori viaticũ:aut quasi arma pugnãti-
bus.At charitas,q̃ licet vt aliæ virtutes,virtu
tes sint,sit oportet in omnibus:specialius tamẽ
ipsa,& requies fatigato, & viatori mãsio,& ple
na lux pueniẽti, & pfecta corona victori.Quid
em̃ est fides nisi vehiculũ nostrũ quo ad patriã
vehimur?Quid spes nisi viaticũ nostrum quo
in huius vitę miseriis sustentamur? Quid qua
tuor illę virtutes,Tẽperantia,prudentia,forti-
tudo,iustitia: nisi arma sunt nostra quib⁹ pu-
gnamus.At vbi charitate,q̃ in dei visione perfi
citur, illis dũtaxat quibus hic in fide inchoat̃,
mẽs fuerit pleni⁹ absorpta:nec fides erit.Quia
qui cernitur & amat̃,nõ est opus vt credatur
Nec spes erit:quia brachiis charitatis deũ am
plectẽti nihil restat qđ speretur.In his ergo oĩ-
bus charitas obtinet principatum.

Galfridus.

Q₂ sint quinq; verba quę loquit̃ nobis deus.

14. Z VOlo in ecclesia quinq; verba in sensu
meo loqui vt alios instruã,q̃ decem
millia verborum in ligua. Efficacior
est doctrina operis q̃ sermonis. illa ei quinario
sensu corpori exhibet,qđ solo ore ista pnũciat.
Attamen in vtraq; deus est qui loquit̃ nobis:si
ue p opera,siue per scripta,siue per humanam
vocem, siue per naturalem rõnẽ,siue per inter
nam inspirationem.In omnibus igit̃ & p om̃ia
verbum eius reuerenter & diligenter audien-
dum est:attendamus ad vocẽ si ad faciẽ aspira
mus.Efficacior interim audit⁹ q̃ visus,& huic
vitę magis necessari⁹.Potes cũ volueris loq ei:
& ipsum pariter audire loquentem.Narrãt ini
qui fabulationes,sed non vt lex tua:non vt re-
prehensio,non vt comminatio,nõ vt pmissio,
non vt consolatio tua.Hæc sunt verba quinq;
quę vtinã nobis dominus loquat̃ in sensu.Vti
nam docenti legem respondeamus studiosam
percunctationem,interrogãtes sollicite de viis
æternis.In hac eruditur animus:in reliqs qua
tuor quadripartitus mouetur affectus . Initiũ
a dolore:nã & omnis homo cum nascitur pri-
mum dolet.Et bene,quia ĩde nos ĩitiari voluit
deus vt in gaudio consummemur . Melius est
enim vt tristitia vertatur in gaudium,q̃ extre
ma gaudii luctus occupet.Arguit,cum scelera
mea & delicta ostendit mihi.Respõdet aũt hu
iusmodi voci,confessio humilis& cõtritio pœ-
nitentiæ.Alioquin sequitur vox comminatio-
nis,dignam intentãs impœnitentibus pœnã.
Hinc autem timor & tremor venerũt sup me.
Et dixi.Miserere mei. Promittit autẽ pœnitẽti
bus p̃mia vitæ æternæ:cui desiderium pœnitẽ
tiæ respondet. Vltima est consolatio:cui debet̃
in gaudio gratiarum actio & vox laudis. Sola
hæc in futuro locũ habebit:& de primitiis spi-
ritus iterim initianda: sine fine ĩ fine cõplẽda.

Petrus Rauennas.

Cur Apostolus se nominet abortiuum.

MIhi autẽ minimo tanq̃ abortiuo.Meri 15.
to se Paulus tanq̃ abortiuum nuncu A
pat:& miratur se fuisse natum q no-
uit se nulla tempora conceptionis ptulisse. Nã
ꝙ hostis adhuc ipẽ cum cęderet extrinsec⁹ san
ctę matris vterum,& in ipso ortu pignora ve-
neranda collideret, repente sanctum mutatur
in germen,qui ipsius germinis fuerat fortissi-
mus persecutor.

Bernardus.

Q₂ a p̃lato cura non curatio requiratur.

¶Plus omnibus laboraui. Non ait plus om̃ib⁹ B
profui aut fructificaui:verbum insolẽs religio
sissime vitans.Nouerat em̃ hõ quẽ docuit de⁹
ꝙ vnusquisq; secundum suum laborẽ accipiet
non secundũ prouẽtũ:& ob hoc in laborib⁹ po
tius q̃ in profectibus gaudendũ putauit: sicut
alibi dicit.In laborib⁹ plurimis. Deniq; & alibi
legis,Curam illius habe. Curã igit̃ exigeris nõ
curationem.

Q₂ qui ex animo bono consentit ope-
ri dei,socius est operantis.

¶Non aũt ego sed gratia dei mecũ. Potuit di-
cere,p me:sed quia min⁹ erat,maluit dicere me C
cum:pręsumens se non solum operis dei eẽ mi
nistrum per effectũ:sed operãtis quodãmõ so-
cium p cõsensum.Qui enim qđ ope cõplẽt, bo
na voluntate consentiunt : opus quod per eos
deus explicat ipsis communicat.

Petrus Rauennas.

Qualiter in cælestem hominem terrestres ho-
mines generentur.

¶Qualis terrenus,tales & terreni:& qualis cę D.
lestis,tales & cęlestes.Quẽadmodũ non nati ta
liter,tales poterunt inueniri?Quẽadmodũ, nõ
manẽdo qđ nati sunt:& qđ renati sunt pmanẽ
do.Hinc est ꝙ virginei fontis vterum cælestis
spiritus arcanũ luminis sui admixtione fœcũ-
dat,vt qđ origo limosę stirpis pfuderat sub mi
sera conditione terrenos cælestis pariat , et ad
similitudinẽ sui pducat auctoris. Ergo iã rena
ti,iã reformati ad nostri imaginẽ creatoris,qđ
p̃cepit Apl'us ĩpleamus.Sicut portauim⁹ ima.
terrę.portemus & ima.cęle.Fuerat necessitas ꝙ
de terra cõcreti ad cęlestia aspirare nequiuim⁹,
ꝙ illecebris dominãtibus coacti sumus illece-
brarũ turbinẽ sustinere,ad istar nos dñi nostri
sicut dixim⁹ iã renasci.Quos vtiq; cõcepit vir

go,viuificauit spũs,portauit pudor,genuit integritas,nutriuit innocẽtia,edocuit sanctitas, Virtus exercuit,Deus adoptauit in filios.Imaginẽ ergo totã:totã similitudinẽ nostri portemus actoris:non maiestate, qua solus est,sed innocentia, simplicitate,mansuetudine,patiẽtia, humilitate,misericordia:qbus dignatus est nobis esse communis.

Bernardus.

Q͛ tripl'r hoiem pc̃m primi hois occupauit.

E ¶Sicut portauim⁹ ima.terre.sic portem⁹ ima. cæle.Sicut fuit vetus Adã effusus p totũ hominem & totũ occupauit: ita totum obtineat Christus q totũ creauit:totũ redemit:totũ glorificabit.Erat in nobis aliqñ vetus homo p̄uaricator ille tã ĩ manu q̃ in ore & ĩ corde.In manu dupliciter p facinus & flagitiũ.In ore similiter p arrogãtiã & detractionem.In corde quoq̃ p desideriũ carnis & desideria glorię tp̃alis. Nunc aũt siqua noua creatura in Christo:vetera trãsierũt:& cõtra facinus in manu innocẽtia:cõtra flagitiũ cõtinentia est.In ore contra arrogãtiã verbũ cõfessionis, cõtra detractionẽ verbum ędificationis,vt recedãt vetera de ore nr̃o.In corde vero contra carnis desideria charitas:humilitas contra gloriam temporalem.

Galfridus.

Q͛ potẽter triũphet de aduersario fides viua.

16. F Vigilate,state ĩ fide,viriliter agite &c. Inuitus aduersarius noster fidem aggreditur, expertus eius virtutem. Et qm̃ in morum corruptione efficacius malignat̃:qa tamẽ illa se opponit, ĩsurgere cogit̃ & in ipsam:& illas eius ptes quę ad mores ptinẽt hodie magis impugnat.Cõfessionẽ minus necessariã esse mentitur:potestati detrahit platorũ:q̃ etiã sunt criminalia venialia fingit.Dispẽsat sed non inuenit̃ fidelis:iã p corpus multas disseminat prauitates in cõsultationibus mathematicorũ,in maleficiis p̄cãtatorꝝ,ĩ variis erroribus occultorꝝ hęreticorꝝ.Si nõ dormiret in nobis fides,nihil aduersarius posset contra mores.Ne leuẽ putetis somnum , letalis est enim. Fides sine opib⁹ mortua est. Sed nec fides ficta laudabilis.Fragilis em̃ est q̃ fictilis est:nec in ea resistit̃ aduersario qui circuit tanq̃ leo. Vitã fidei obedientia mandatorꝝ, fortitudinẽ p̄bat tolerantia tentationũ.Sufficeret haberẽ vitam si nõ esset militia vita hois super terrã.Per vitã fidei Christus habitat in cordibus nr̃is.Per fortitudinẽ resistimus diabolo: & fugit a nobis.Extinguit ignea iacula scutũ fidei:si extincta ipsa non fuerit.Inde est q̃ nil penitus contra bonos mores efficere p̄ualet inimicus si fides viuit , si viget,si vigilat vt oportet, Vigilia prima secũdã p̄turit:& q dignã gesserit ĩ cõsideratiõe fidei diligẽtiã,negligẽs esse nõ poterit in exercitatione iustitię.Cæterũ nihilomin⁹ nobis vigilãdũ est,& orãdũ ad suscipiẽdã deuotionẽ grãæ spiritualis.Siquidem radix arboris fides,stipes actio,flos & fructus spũaliũ charismatũ dona.

Q͛ periculosum sit dominum non amare.

¶Si quis nõ amat dñm nostrũ Iesum Christũ sit anathema maranatha.Dñs est,sed salutẽ suis cõferens nõ sua auferẽs.Nec Saluator austerus vt crudeles medici,q sectionibus & cauteriis vel amarissimis potionib⁹ curãt:sed Christus est:vnct⁹ est:suauis et mitis.Si qs ergo nõ amat eum,quẽ pro cõditiõe vt dominum,& p necessitate vt saluatorẽ,& p grã diligere debet vt vnctũ,sit anathema:qđ sepatio interp̄tatur. Quis non sepetur ab eo cui adhęrere bonum nõ reputat?Nimirũ a quo sit anathema innuit q subiecit Maranatha.Syrũ ẽ: & ĩterpretat̃(vt aiunt) dñs venit. Nã & Mara syriace dñm sonat.ergo aduentum dñi interp̄tationis quadã p̄prietate significat maranatha . Sicut osanna supplicantis votum, alleluia laudãtis & exultãtis affectũ. Dulce vocabulum amãtib⁹ dñm Maranatha:sed non amãtib⁹ triste,terribile, & amarũ.Qđ em̃ in priori aduẽtu & exhibuit & p̄meruit,ĩ posteriori exiget,& magnifice remunerabit vbi inuenerit:vbi non inuenerit, perq̃ terribilit vĩdicabit. Est ergo sensus:q nõ amat dñm nostrũ Iesum Christũ,sit anathema.i.separet̃ & excõicet̃:qa dñs venit,ad quem nõ pertinet:cum quo nulla ei põt esse societas. G

Finitur ad Corinthios Epistola Prior.

Sequitur Epistola ad Corinthios.II.

Bernardus.

Quare Christus pr̃ misericordiarum dicatur.

Benedictus deus & pater dñi nostri Iesu Christi,pater misericordiarũ & deus toti⁹ cõsolatiõis,q cõsolat̃ nos in oĩ tribulatione nostra. In eo q̃ dr̃ de⁹ pr̃ misericordiarum, p̄prio noĩe fili⁹ appellat̃. Ipse est em̃ de quo legitur.Misericordia dñi ab ęterno.Sed forte quis dicat: Quõ illi p̄priũ est misereri cuius iudicia abyssus multa? Sed & oẽs viæ eius non solũ misericordia,sed mia & veritas. Verum id qdem.Cui vult miseret̃, & quẽ vult indurat.Sed q̃ miseret̃ p̄prium est illi.Ex se em̃ sumit miam & velut seminariũ miserẽdi. Nam q̃ iudicat & cõdemnat,nos eum quodãmodo cogimus:vt longe aliter de corde illi⁹ miseratio q̃ animaduersio p̄cedere videatur, 1. H

Ipsum audi dicentem. Nunqd voluntatis meę est mors impii: & non magis vt cõuertat & viua? Recte igit nõ pr iudicioꝝ vl' vltionũ dicit: sed minarum. Non modo ꝙ patris videat misereri potius q̃ indignari: sed magis ꝙ miserẽdi causam sumat ex proprio: iudicãdi vero vel vlciscẽdi magis ex nostro. Sed si ꝑpter hoc pater misericordiæ, quare pr misericordiarũ? Sed propter substãtiã duplicẽ qua subsistimus, cum sit vtraqꝫ tã misera, non incongrue duplex hoĩm dicat miseria: licet sit multiplex vtraqꝫ. Siqdẽ & cordis & corporis tribulationes multiplicatę sunt: sed ab vtrisqꝫ eruit q totũ hoĩem saluũ fecit. Cum ergo dei filius primo propter animas venerit: secundo ꝑpter corpora sit venturus: non incongruũ videt vt in eo ꝙ patri misericordiarũ benedicimus, duplicẽ hãc misericordiã cõfiteamur. Qui cõsolat nos, inqt, in oĩ tribulatione nostra. Non in hac vel in illa tm̃: sed in omni. Vtinã nos de illis simus: non quibus dicit vę: sed quos consolat dñs deus suus. Quis em̃ consolat eos qui suã habẽt consolationem? Non consolatur Christi infantia garrulos. Nõ cõsolant Christi lachrymę cachinnãtes. Nõ cõsolant pãni eius ambulãtes in stolis, nec cõsolãt stabulum & p̃sepe amantes primas cathedras in synagogis suis. Sed vniuersam hãc consolationem suã æquanimiter forte expectãtibus in silentio dominum, lugentibus, pãnosis, paupibus, cedere videbunt. Cæterũ audiãt ꝙ & ipsi quoqꝫ angeli non alios consolantur.

De testimonio.

Qꝫ singuloꝝ cõsciẽtię testimoniũ a spũ phibet.

I ¶Gloria nostra hęc est testimonium conscientię nostrę. Est testimoniũ cõscientię nr̃ę in quo gloriat Aplus, nõ qd phibet cõscientia, sed qd loquit spũs veritatis in ipsa. Cũ em̃ veritas applaudit, cum iustitia attestat, dei sine dubio cõmẽdãtis vox est, & spũs sancti testimoniũ phibẽtis. Acsi decertãti militi rex suus pro cuius amore & honore decertat, prope assistẽs lętus applaudat, laudet fortia facta, p̃ximã clamitet eẽ victoriã: parata iã p̃mia, & coronam polliceat æternã. In quo testimonio gloriatur qdem probatus & strenuus miles: non tñ quiescit: sed tãto virilius decertat.

Qꝫ vere sapiens tantum in Domino glorietur.

K ¶Gloria nostra hæc est testimonium cõsciẽtiæ nostrę. Securus glorior si de gloria cõditoris nihil mihi vsurpo. Securus plane, qa iã nõ cõtra dominũ sed in dño. Et certe gloriari ĩ solo deo non nisi a solo deo: nec parua ista gloria. Quippe tã vera q̃ de veritate & in veritate: tã rara vt vix paucitas ꝑfectorũ ꝑfecte glorieẽ in ea. Sapiens itaqꝫ gloriator probabit opus suũ, & ad lumen veritatis diligẽter examinabit: & sic in semetipso gloriam habebit: & non in ore alterius. Stultus sum si fiscellæ labiorum tuorũ gloriam meam credidero: & cœpero eam mendicare abs te cum habere voluero. Nonne in tuo arbitrio est improbare me vel probare cũ volueris? Si retineo penes me, ipse eam mihi nõ seruo: imo nec mihi eam credo. Ipsi potius repono seruandam qui potens est depositum meũ seruare in illum diem: cautus in custodiendo, fidelis in restituẽdo. Nemo ergo laudari velit ĩ hac vita: quia hic qcqd fauoris captamus, deo furamur. Tibi enim vnde gloria putride pulueris? tibi vnde? De vitę sanctitate? Sed spiritus est q sanctificat non tuus sed dei. An blãditur popularis fauor ꝙ verbũ bonũ & bene deprõpseris? Sed deus dedit os & sapientiam. Quid em̃ lingua tua nisi calamus scribę? Et hoc ipsum mutuum accepisti. Oĩs ergo de bonis nostris referat ad eum laus: idqꝫ non ficte vt ab hypocritis, nec sola consuetudine vt a secularibus, sed nec quadã necessitate vt iumenta ferendis oneribus applicantur: sed sicut decet sanctos synceritate fida, deuotiõe sollicita, hilaritate grata: sed non dissoluta. Immolantes itaqꝫ hostiam laudis, & reddentes altissimo vota nostra de die in diem curemus omni vigilantia iungere sensum vsui, affectum sensui, exultationem affectui, grauitatem exultationi, humilitatem grauitati, libertatem humilitati: quo interdum liberis purgatæ mentis passibus procedamus & excedamus per inusitatas quasdam affectiones spirituales lætitias, in iubilei amœnitatibus, in lumine dei, in suauitate, in spiritu sancto.

Qꝫ tuto vasi committitur quicqd conscientiæ commendatur.

L ¶Gloria nostra hæc est &c. Sanum vas & inconcussum conscientia & secretis seruandis idoneum: nullis patens insidiis: nulli violentiæ cedens. Nulli quippe oculo vel manu accessibilis, excepto duntaxat spiritu: qui scrutatur etiam alta dei. Quicquid in ea reposuero securus sum quia non perdam: seruabit viuo, defuncto restituet. Quocunqꝫ vado ego, ipsa it mecum ferens secum depositum quod seruandum acceperit. Adest viuo: mortuum sequit. Vbiqꝫ mihi vel glĩa vel cõfusio ꝑ q̃litate dispositi. Beati ergo qui in veritate dicere possunt. Gloria nostra hęc est, testimonium cõscientię nostrę. Nõ potest dicere nisi humilis: q iuxta vulgare, & oculos campi semper metuere, & syluarũ aures

soleat habere suspectas. Nõ põt dicere arrogãs & præsumptor, qui seipsum impudẽter ostentãs passim & vbiq; tanq̃ per campum incedẽs totus fertur in gloriam. Sed habet hic cãpus oculos, sanctorum videlicet angelorũ, quos semper offendere solet indisciplinata cõuersatio. Similiter non põt dicere hypocrita. Gloria mea test. c. m. Quia etsi iudicãtiũ sc̃dm faciẽ verbo, vultu, habituve simulatorio illudat opinioni, sed non eius q scrutat̃ renes & corda, fallit vel euadit iudicium. Timeat ergo & iste nemoris aurem, lingua manuq; cessantibus. Auri tamẽ vbiq; ꝑsenti de quacũq; sylua latebrosæ duplicitatis & spinosę calliditatis, tacẽtis cor loquit̃ cogitatio confitetur.

Quomodo peregrinemur a domino & conuersemur in cęlis.

5. M Quãdiu sum⁹ in corpore pegrinamur a dño. Videtur hæc sententia contraria illi quã alibi idẽ dicit Ap̃lus. Conuersatio nostra in cęlis est. Quõ em̃ põt aĩa eodem tpe & in corpore peregrinari a dño, & in cęlis simul esse cũ domino? Sed hoc ip̃e soluit ap̃lus dicens. Ex parte cognoscimus & ex parte ꝓphetamus. Inquantum em̃ cognoscimus tãq̃ ꝑsentia cõtẽplãtes, iã cũ dño sum⁹. Inquantum aũt tanq̃ de futuris ꝓphetamus, credẽtes q̃ nõ intelligimus, sperantes q̃ nõ videm⁹, a dño peregrinamur & in corpore. Cũ aũt venerit qd̃ ꝑfectum est, hoc est glorię plenitudo, q̃ in resurrectione futura est: tũc euacuabit̃ qd̃ ex pte est corporis scilicet omnis corruptio, ex qua cõtingit hęc q̃ ex pte adhuc manet nostra in corpore pegrinatio. Hoc est qd̃ alibi plangit. Infelix ego hõ, qs me liberabit de corpore mortis hui⁹? Nõ querit̃ tm̃ de corpore: sed de corpe mortis hoc est hui⁹ quę adhuc durat corruptiõis: mõstrãs nõ corpus sed corporis molestias causam esse peregrinationis. Corpus em̃ qd̃ corrumpit̃ aggrauat aĩam. Nõ corpus simplr̃: sed corpus qd̃ corrũpit̃: vt corruptio corporis oneri sit nõ natura. Vnde qui intra semetipsos ingemiscũt redẽptionem expectant sui corporis nõ amissionẽ. Aut certe cõuersatio nostra ĩ cęlis est. Quõ vbi dicit Ap̃lus: Spe em̃ salui facti sumus. Spe itaq; iã in cęlestibus habitamus: cũ adhuc re ip̃sa in terris peregrinamur & in corpe. Vel aliter. Habemus & vñ corpori & vñ dño inhęreamus: illud viuificãdo: illũ credẽdo & diligẽdo. Neq; em̃ ꝑsentior est spũs noster vbi aĩat q̃ vbi amat. Nisi forte magis esse puteẽ vbi inuit⁹ & ex necessitate tenet̃: q̃ q̃ spõte & alacri fert̃ voluntate. Deniq; vbi est thesaur⁹ tuus ibi est & cor tuũ. Itẽ si deũ amãs aĩa ex ip̃o viuit, vti corp⁹ ex ip̃a: quo pacto ꝑsentior esse cõtẽdit̃ vbi dat q̃ vnde accipit vitã? Fons em̃ vitę est charitas. Nec viuere aĩam dixerim q̃ ex illa nõ hauserit. Haurire vero quõ põt, nisi fuerit pñs ip̃si fonti q charitas est, q̃ deus est. Præsens igit̃ deo est q deũ amat inquãtũ amat. In quo em̃ min⁹ amat: absens ꝑfecto est. In eo aũt minus amare deum conuincit̃ ꝙ carnis adhuc necessitatibus occupat̃. Illa vero circa corpus occupatio qd est nisi q̃dã a deo absentatio? quid nisi pegrinatio? Et pegrinamur ergo a dño & in corpe: cui⁹ nr̃a nimirũ intẽtio & præpeditur ęrũnis, & cura charitas fatigatur.

Galfridus.

Q̃ distĩcte ĩ extremo examine singula iudicet̃.

N Omnes nos astare oportet añ tribunal Christi vt recipiat vnusq̃sq; ꝑut gessit in corpe suo siue bonũ siue malũ. Solet interdũ corporale fastidiũ ad exiguũ aliqd̃ & aliquatenus acre edulium releuari. Et qd̃ omni rõnali spiritui tam acerbũ q̃ terribilis illa expectatio iudicii? Pũgit qdẽ & memoria mortis: sed multo magis hæc cõpũgit. His verbis q̃ ꝓmisim⁹ nos inuitat apostol⁹ ad cõciliũ gñale. Gñale ꝓrsus cõciliũ, vbi deerit nemo: vbi oẽs oportebit astare: nec modo oĩm merita sed oĩm noĩa iudicari. Nec ibi erit qd̃ de q̃busdã nũc dr̃. Videt̃ vt illos defendat numer⁹. Sed nec vlla ibi erit acceptio ꝑsonarũ nulla ibi tergiuersatio poterit suffragari. Nulla ibi dissimulatio: vbi reddẽda est ratio de verbo ocioso. Multo magis ergo discutiẽdũ erit in corpore Christi qd̃ est ecclesia, quẽ q̃sq; gradũ tenuerit, qualiter ad eum, qua intẽtione, quib⁹ meritis, q̃bus suffragiis introierit, q̃lit̃ in eo ip̃e vixerit, qualiter aliis forte ꝓfuerit: substãtiam mũdi q̃liter acq̃sierit, qualr̃ dispẽsauerit acq̃sitã. Quisq; ei recipiet ꝑut gessit dũ ĩ suo corpore fuit siue bonũ siue malũ. Q̃ felices q in vita sua receperit malũ vt postmodũ bonũ recipere mereant̃. Et q̃ miseri q in bonis interim ducũt dies suos, vt in pũcto ad maximũ debeãt descẽdere malũ. Hęc oĩa si nõ credũt obsecro cur legunt? Si vero credunt quõ nõ timent? Vnusq̃sq; ait recipiet ꝑut gessit. Nihil ei cognatio, nihil diuitię, nihil grã q̃libet humana præstabit.

Q̃ grati debeamus esse deo ꝙ tempori gratiæ nos seruauit.

Ecce nũc tp̃s acceptabile. Ecce nũc dies salutis. De tpe grẽ sicut studiose le- 6. O
gentibus liquet, ad filios grę Apostolus sanct⁹ hęc locut⁹ est. Cui nos tpi diuĩa miseratione seruatos agnoscere & meminisse cum multa semper gratiarum actiõe debem⁹. Neq; em̃ nobis iam dicere est qa nemo nos cõduxit cũ in oẽm terrã sonus ap̃licę ꝑdicatiõis exierit

de fructu pœnitentiæ, de resurrectione mortuorum, de iudicii metu, de regni promissione cælestis. Quid vero meruimus vt non prioris ignorantiæ tempore inter innumeras generationes infideliū nasceremur & nos in ppetuum perituri? Aut si illos iusto dei iudicio: sed occulto gehennalibus flāmis ignorātia veritatis addixit, spiritui gratiç cōtumeliam faciens genus electum, acquisitionis populus quid meretur? Acceptabile prorsus tempus hoc & dies salutis: in quo quicunq; inuocauerit nomen domini saluus erit. Et semp qdē obseruationē huius acceptabilis temporis habere omnium christianoȝ vita debuerat. Sed quia paucorū est ista virtus, dies saltem quadragesimæ studiosi⁹ ad meditādum, ad actitādum enixius ecclesia mater instituit, dum apostolicum illud capitulum ad commēdationem temporis hui⁹ assumpsit.

Bernardus.

Qꝫ imperitorum oculis sanctos afflictio corporalis decoloret.

10. P Epistolæ graues sunt inquiunt: sed pñtia corporis infirma, & sermo cōtēptibilis. Si cōsiderem⁹ habitum exteriorem sanctorum eum qui in facie est q̄ sit humilis & abiectus & quadam neglectus incuria: cū tamē intus reuelata facie gratiā dei speculātes in eādē imaginē trāsformamur a claritate ī claritatē tanq̄ a dñi spiritu: Nonne vna quçlibet talis aīa merito respondebit suā ei exprobrantibus nigredinem: qđ ait sponsa in cantico, Nigra sum sed formosa filiæ Hierusalem? Vis tibi demonstrem animā nigrā pariter & formosam? Epistolæ inquiunt graues &c. Paulus hic erat. ita ne Paulum o filiæ Hierusalem de psentia corporis çstimatis, & tanq̄ decolorem deformemq; contemnitis: quia cernitis homunculū afflictari in fame & siti, in frigore & nuditate, in laborib⁹ plur. in piculis. s. m. in morte frequēter? Hæc sunt quç Paulū denigrāt: p hmōi doctor gentium reputatur inglorius, ignobilis, niger, obscurus. Enīuero nonne ipse est qui rapiatur in paradisum: qui vnum alterumq; perambulans vsq; ad tertiū sui puritate penetrat cçlum? O vere pulcherrima anima, quā etsi infirmum inhabitātem corpusculum, pulchritudo cçlestis admittere non despexit: angelica sublimitas nō reiecit: claritas diuina non repulit.

Qꝫ illi soli placendum est cuius sumus iudicio præsentandi.

Q ¶Qui gloriatur, in domino glorietur. Nouerat Apostolus gloriam propriam creatoris esse non creaturæ. Sed considerauit rationalē creaturā adeo affectare gloriam: vt aut vix aut nū q̄ compesci ab hoc desiderio possit: quippe quæ ad imaginem facta est creatoris. Propterea secundum datā sibi a deo sapientiā saluberrimū adinuenit consilium, dicēs. Quādo quidē psuaderi vobis non potest omnino non gloriari, saltem Qui gloriatur, in domino glorietur. Et vide q̄ supexcedit Pauli phia phiam sapiētiū huius mundi. Cum eñ nonnullos viderent philosophi alienis delectari laudibus, & gloriam ab inuicem quærere, q inter eos fuerit pręcipui, prudenter aduerterunt vanā esse huiusmodi gloriam & penitus contemnēdam. Sed considerantes & studiosius inquirentes quænam esset appetenda gloria sapienti: hæc iam plene euanuerunt in cogitationibus suis, propriam sufficere gloriā cuiq; arbitrātes, quasi aīa q̄ a semetipsa esse non potest a se possit esse beata. Sicut ergo cupidi laudis alienæ tota sollicitudie operam dabāt ea opari quæ homines mirarentur & laudarēt: Sic isti sola ea iudicabāt eē sectāda quæ interior arbiter anim⁹ approbaret. Et hęc quidem est summa philosophia sapientium huius mundi: ipsa quoq; minus habens licet propiquior veritati. Vnde & vtrāq; gloriam sublimi contemplatione veritatis transcendens apostolus, Qui gloriatur, inquit, non in altero nō in se sed in Domino glorietur. Et eam quæ veritati videbatur esse vicinior, maiori redarguens sollicitudine, & cōdemnans certo iudicio veritatis. Non enim q seipsum commendat ille probatus est, sed quem deus commēdat. Vt qd eñ aut de alteri⁹ hominis aut de meo ipsi⁹ iudicio sollicitus sim, cuius nec vitupio reprobus nec laude probatus ïueniar? Fratres si me ante vestrum stare oporteret tribunal, merito super vestris laudibus gloriarer. Qꝫ si vel meo essem iudicandus examine, iure meo ipsi⁹ testimonio cōtentus propriis laudibus delectarer. Nunc autem cum nec vestro necmeo, sed Dei sim iudicio pręsentandus, quātæ insipientię (imo insaniæ) est: aut ī vestro meaut ī meo ipsi⁹ testimonio gloriari? Merito proīde ait Apostolus. Mihi autem pro minimo est vt a vobis iudicer aut ab humano die: sed neq; meipsum iudico. Nihil mihi conscius sum, sed nō in hoc iustificatus sum. In quibus verbis illud considerandum est, q alienum iudicium pro minimo habēs, suum quoq; nequaq̄ sequeretur. Nemo eñ scit hominum quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis q in ipso est. Qꝫ si vel ipse qui ī hoīe est spūs, oīa quæ hoīs sunt nosse posset: p fecto sufficeret testimonium eius. Nunc autem prauum est cor hoīs & īscrutabile etiā sibiipsi, adeo vt psentia quoq; magna ex pte ignoret, futura vero sua oīno nosse non possit. Quia tū

aliquatenus nouit præsentia: si cor nostrum nō reprehendit nos: non gloriam: sed fiduciam habemus ad Dñm. Cum autem veritatis quam nihil latet sentētiam de nobis tenere meruerimus: in ea plane secure poterimus gloriari. Illa enim perfecta erit & secura gloriatio, cum erit vnicuiq; laus a Deo. Nunc quoq; licet non plenarie, non sine timore & sollicitudine multa, aliquatenus tamen in domino gloriamur, testimonium perhibente spiritu sancto spiritui nostro q.f.d.f. Hinc enim vere possumus gloriari ꝙ tantum patrem habemus: ꝙ maiestati ineffabili cura est de nobis. Sed quid est quod ait: Nō enim qui seipsum commendat ille probatus est sed quem Deus commēdat? Quid est enim qđ in hoc seculo commendet Deus? Quomodo cōmendat veritas eum qui adhuc reprehensibilis inuenitur?

Qꝛ flagellum corporis diuinæ sit erga nos attestatio charitatis.

R ¶Ego, inquit, quos amo arguo & castigo. Apocal. tertio. Hæccine tota cōmendatio est? Prorsus q̄tum mihi videtur ipsa. Quę enim melior aut efficacior cōmendatio q̄ diuinæ erga nos attestatio charitatis? Testimoniū vero amoris eius, nullum credibilius, nullum certius in hac vita, q̄ qđ desiderat propheta vbi ait. Corripiet me iustus in misericordia sua &c. Hæc nāq; increpatio qua iugiter nobis in occulto suggerit spūs veritatis qd desit nobis: supbiā, negligētiā īgratitudinēq; repellit. Quo triplici vitio om̄e paulominus religiosorum hominū genus periculose laborat: pro eo ꝙ minus attenta cordis aure percipiant quid intus loquat̃ is qui neminem palpat spiritus veritatis. Qđ nōnullis exinde ꝓuenit, nisi fallor, ꝙ propriæ gloriæ cupidi nulla rōne quiescere possint: cum in seipsis nihil penitus inueniunt vnde possint aliquatenus gloriari. Perfecta & secura gloriatio est cū veremur oīa opera nostra, sicut ait beatus Iob. Et cum Esaia, Omnes iustitias nostras tanq̄ pānum menstruatę reputamus. Nihilominus tñ cōfidimus etiā & gloriamur in dño: cuius mīa tanta est super nos vt a grauioribus & quæ ad mortē sunt peccata custodiat nos, & tam benigne ipsam īperfectionis nostræ impuritatē nobis manifestet & cōdonet: vt humilitate & sollicitudine & gratiarum actione firmiter radicati iam non in nobis: sed in domino gloriemur.

Qꝛ nō oīs patientia debeat approbari.

11. S Libenter suffertis insipiētes cū sitis ipsi sapientes. Magna est virtus patiētiæ: sed interdū impatientē esse probabili⁹. Tu ne improbes illorū patiētiā quibus Paulus dicebat, Libenter suffertis insipientes cum sitis ipsi sapientes? Ni fallor ironia erat, & non laus sed suggillatio quorūdam mansuetudinis, qui a pseudoapostolis trahi se in peregrina & peruersa dogmata patienter ferrent. Vnde & subdens: Sustinetis ait: si quis vos in seruitutē redigat &c. Nō bona patientia cū possis esse liber seruum te fieri permittere. Quæso te quale est istud pastori animarum, de mane vsq; ad vesperam litigare vel litigantes audire? Nolo dissimiles seruitutem in quam certe in dies dum nescis redigeris. Hebetati cordis indiciū est, propriam non sentire continuam vexationē. Vexatio dat intellectum auditui. Verū est: sed si nimia non fit, alioquin non dat intellectum: sed contemptum.

Hugo de Sancto Victore.

De triplici compassione.

T ¶Quis infirmatur & ego nō infirmor? Triplex est cōpassionis modus. Est quippe cōpassio alia ex vitio, alia ex natura, alia ex virtute. Cōpassio ex vitio est, quādo affectus illic ex reprehēsibili dolore tangitur vbi illicito prius amore tenebatur. Cōpassio ex natura est, quando ex insito sibi pietatis affectu animus alienis ærūnis condolet. Cōpassio ex virtute est: qñ propter Deū alienis doloribus cōpatimur. Cum. s. vel iustitiā ꝓmi vel innocentiā affligi videmus. Prima culpabilis. Secunda irreprehensibilis. Tertia laudabilis. O igitur beata aīa quæ cōpassionem habere potest. Omnes patiuntur, pauci cōpatiunt̃. Pati possunt impii: cōpati autem non nisi pii.

Qꝛ apostolus verba reticens ineffabilia affectū excitat, licet nō instruat intellectū.

¶Audiuit apostolus arcana verba quę nō licet homini loqui. Scriptum est quia nemo scit quę pręparauit Deus his q diligūt eū. Veruntamē qđ oculus non vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit: apostolus sibi suisq; similibus per spiritū reuelata fatetur. Forte hoc fuit quando in tertium cœlum raptus audiuit ea quæ non licuit homini loqui. Licet em̄ auditui nostro non dederit gaudiū & lętitiam: affectui tamen desiderium & cōcupiscentiam tanti boni cum hæc loqueretur, immisit. Vnde & beati patris Bernardi super hoc ipso verba tenemus Ait em̄ cū de apostolo loquerēt̃. Verba mihi ineffabilia si nō profert vt audiam, offert tamē vt cupiā. Felix anima quę primitias spiritus iā prelibat: & illic sese etiā nunc nō minori animi alacritate q̄ auiditate ingerit. Immo vero trāsfertur magis vt Enoch: vel etiam rapitur vt Helias in illud diuini secreti mirabile sacrarium. V

Bernardus.

Q; ille sibi parcit q minor q̃ sit desiderat æstimari.

X ¶Parco mihi,ne quis me existimet supra id qđ videt ĩ me aut audit aliqđ ex me. Si virtutẽ appetis hũilitatis,nõ refugias viã. Humiliatio em̃ via est ad humilitatẽ,sicut patientia ad pacem lectio ad scientiã. Prodest itaq; mihi insipientiã meam sciri:cui sæpe cõtingit a nesciẽtibus iniuste laudari. Terret me apostolus:q & ipse territus ait. Parco aũt mihi & c. Q; pulchre dixit parco. Nõ parcit sibi arrogans:non superbus: nõ cupidus vanæ gloriæ & iactator operũ suorum:qui vel sibi arrogat qđ est,vel mẽtitur de se qđ non est. Solus qui vere humilis est parcit animæ suæ,qui ne putetur quod nõ est,semper quod in se est vult nesciri quod est. Grãde reuera periculum audire quicq̃ de se supra q̃ sentit in se. Quis dabit mihi apud homines tantũ de veris digne humiliari:q̃tum datum est de falsis indigne gloriari? Illud mihi prophetæ iture assumerem. Exaltatus autẽ humiliatus sum & conturbatus. Et illud. Ludam & vilior fiam: ludam & illudar. Bonus ludus qui hominibus quidẽ ridiculũ,sed angelis pulcherrimum spectaculũ est. Bonus ludus est quo efficimur opprobrium abundantibus & despectio superbis. Et reuera quid aliud secularibus q̃ ludere videmur:cum quod ipsi appetunt:in hoc seculo,nos per contrarium fugimus:& quod ipsi fugiũt nos appetimus! More.s.ioculatorum & saltatorum:qui capite demisso pedibusq; sursum erectis præter humanum vsum stant manibus vel incedunt,& sic in se omnium oculos defigunt.

Finiuntur Epistolæ ad Corinthios. Sequitur Epistola ad Galatas.

Bernardus.

Q; vir perfectus mortuus ad terrena,ad ea q̃ Dei sunt sit paratus.

2. Y Viuo ego iam nõ ego viuit vero in me Christ9. Felix mors quæ sic alienum seruat ab hoc seculo. Sed necesse est vt q non viuit in se, viuat Christus in illo. Et hoc est quod ait apostolus. Viuo autem iã non ego &c. Acsi diceret. Ad alia quidem omnia mortuus sum,non sentio,non attendo,non curo. Siqua vero sunt Christi,hæc viuum inueniunt & paratum. Nã si nõ aliud possum,saltẽ sentio. Placet quod ad eius honorem fieri video:displicẽt quæ aliter fiunt.

Q; abundantia temporalium obliuionem pariat æternorum.

Quando venit plenitudo temporis,misit deus filium suum. Nimirum plenitudo & abundantia temporalium obliuionem & inopiam fecerat æternorũ. Opportune igitur tunc aduenit æternitas,quãdo magis temporalitas præualebat. Nam vt cætera sileam,ipsa pax tanta erat:vt ad vnius hominis edictum describeretur vniuersus orbis. 4. Z

Hugo de Sancto Victore.

Q; duo sunt in charitate,& seruitus & libertas.

Per charitatem spiritus seruite inuicem. Nota vtrunq; in charitate,& seruitutem & libertatem. Tunc quasi libera est charitas,cum sine acceptione mandati sponte se exercet in priuatis quibusdam operibus charitatis. Tunc autem quasi seruilis cum propriis volũtatibus postpositis omnimodo se accommodat voluntatibus proximorũ implendis:& cohibens se circa propria,dilatat se circa aliena. 5. A

Guilielmus de Cal.

Q; tripliciter in ecclesia spiritus sanctus nos disponat.

¶Spiritu ambulate. Alii in ecclesia disponunt ad sedendũ:alii ad standum:alii ad ambulandũ Ad iacendum neminem disponit spiritus dei. Verum q̃uis huiusmodi positiones sessio,status,ambulatio,secundum hominum merita distingui possint:vt sessio coniugatis:statio contemplatiuis:ambulatio pdicatoribus cõueniat: omnibus tamen congruit sedere per humilitatem:stare ad sui custodiam:ad subsidia mutuæ charitatis ambulare. Proinde prædicatoribus specialiter,generaliter tamen omnibus dicit spiritus:Spiritu ambulate. B

De spirituali ambulatione.

¶Nostis fratres q; non omnibus equis ambulatio cõpetit:sed eruditis & domitis:& quos ad hoc flexit sollicitudo magistri. Spiritualem a seculo ambulationem soli capiunt homines spirituales,disciplinati spiritualibus exercitiis:ab impetu secularium qui ambulant secũdum carnem:pedes mouere decẽtius cõpositis quodam modo passibus edocti. Tales sunt qui desideria carnis non perficiunt,etsi quandoq; faciunt. Solent equi quos trotare dicimus,eũdo se disiun- C

gere turpius multo & durius portare sessores. Ambulantes autem qui quadam pedum connexione mouentur, incedētes pulchrius: vt si diligenter attēdas, posteriorē pedem anteriorem semper trāsire quodā videas libertatis excessu ita vt velocius ambulent amplius excedentes. Nam longe alio modo distingui possunt ambulantes secundum spiritum: &, vt ita dicā, trotātes secundum carnē. Carnales enim disiunguntur incedentes: quos superbia disiungit a Deo: inuidia a proximo: ita a seipsis. Sic disiuncti a se inuicem & a Deo, nec Deū, nec hominē sessorē ricipiēt. Sed neq; se ipsos portare dicendi sunt quos spiritus carnis quocunq; impellit, ire compellit. Quicunq; vero spiritu Dei aguntur, coniunctis passibus ambulant in cōnexione virtutum, Deo per humilitatē, per charitatem proximo, sibi per modestiam, vitæ curriculum persoluentes. Per humilitatem sub Deo ambulant. Per charitatē coambulant proximis. Per modestiam perambulant in medio domus suæ. In his etiam pedes posteriores, anteriores transeunt: quia carnis affectus & opera spiritualibus desideriis & studiis superāt & excedūt. Deniq; sic omnes quos Deo legimus placuisse, receperunt duplicia pro o.p.s. & pœnitētię modum cumulantes addiderunt etiā laborare postmodū ad præmia meritorum. Placet certe Deo plurimū ambulatio pœnitentis: quippe q non vult mortem peccatoris: sed vt magis cōuertat & viuat. Placēt illi qui reliquerūt latā viā & spatiosam quæ ducit ad mortē, & per pœnitentię semitas difficiles Deū quærūt: & propter verba labiorum eius custodiunt vias duras. Talibus sæpe coambulat sub habitu peregrini: donec pœnitentiæ metam teneant, & noti fiant. Talibus vehiculū se frequenter exhibet in itinere: comes illis factus in via: faciens eorū cor ardens in eis dum loquitur & dicit. Qui sunt hi sermones &c. Optat sane pœnitētiæ viatores cōputare sollicite sermones culpę conferre diligēter & simili⸗r pœnæ. Ne remisse pœnitēs minus soluat: aut omnē cum culpa substantiam deuorās iniquus supra modum fœnerator insistat.

Quid sit in albis cū dño ambulare.

D ¶Sed notandū q; si libenter ambulat dominus cum iis qui ambulant in tristitia: multo libentius cum iis qui ambulant in innocētia. De quibus ipse dicit. Ambulabunt mecum in albis qa digni sunt. Sicut enim pœnitētiam tristitia, ita innocentiam lætitia comitať. Innocentes ideo dominus saltare secum in albis testatur, lætitiā in albedine mundi cordis exponens: vt ex opposito remittentes intelligas nondum indumentum lætitiæ consecutos. In albis autem cum domino ambulant: qui vitæ munditiā cum integritate mentis & corporis habere meruerūt.

Q; facilius innocentes q̄ pœnitentes ad spiritualem moueantur incessum.

¶Non eadem celeritate veteres equos ambulare videmus & pullos teneros. Illis enim violentia multa cum exercitio magni laboris infertur. His ætatis beneficio mansuetudo sufficit & ætas ductilis ad docendum. Illi compediuntur compedibus, & oneribus grauantur vt ambulent: his blandimenta plus conferunt. Similis quotidie differentia cernitur in illis quos pœnitentes dicimus: & aliis quos innocentes vocamus. Pœnitentes enim sunt quasi runcini veteres, qui diu iugum disciplinæ nescientes errauerunt ab vtero, carnis voluptatibus, mundi vanitatibus diutius assueti: quos diu superbia contra Deum mouit: inuidia contra proximum: & alia vitia per varia deuia depulerunt. Nec sine grādi difficultate huiusmodi ad spiritualem reuocantur incessum: quibus abstinentia carnis, laborum pondera, vigiliarum sollicitudo, & cæterę disciplinarum molestiæ regularium a prælatis imposita necessaria sunt ad salutem: vt in his quodammodo expediti a vago carnis impetu retrahantur: & ad spiritu ambulandum pedes suos tandem gratia cooperante componant. Verum non putemus q; apostolus cursum prohibeat qui præcipit ambulare: sed infirmis loquēs temperantius dicit Spiritu ambulate, non volate, non currite. Vnde modestiam sui sermonis prosequens & explanans subiunxit. Et desideria carnis non perficietis. Quasi dicat. Si desideria carnis propter eius infirmitatem ex aliqua parte facitis, non tamē perficiatis. E

Hildebertus.

¶Desideria carnis nō perficiatis. Virtuti nihil æque noxium est ac voluptatis admixtio in cōcessis. Negligēter cauet hostis, cuius ingressus pacificus expectatur. F

Bernardus.

Quibus promissis ratio alliciat & illiciat volūtatem.

¶Caro concupiscit aduersus spiritū &c. Disponit ratio castigare corpus & subiicere seruituti. At corpus seruus inutilis & piger conqueritur volūtati: q̄ male languida iacet & dicit. Nōne seruus vester ego sum, q vobis a primęua ętate tā sedule seruio! Nōne p vobis multos & magnos labores sustinui: & adhuc sustinere paratus sum! Ego em̄ tripliciter vobis seruio pro triplici quo laboratis incōmodo. Nam gula, nares, venter, genitalia seruiūt volupta- G

ti,oculus & pes curiositati, auris & lingua vanitati. Manusvero quia vndiq; libere mouentur,ad omĩa nobis seruiunt,& membris omnibus suffragantur. Ergo ne tantum dedecus & damnum patienter sustinebitis:vt seruum vestrum tollat ratio violenter? Ad hęc verba frendet voluntas vetula,garrula,litigiosa,clamosa, progreditur nudo pectore,sparsis crinibus,hulceribus horrendis scaturiens. In hunc modum fertur obuia rationi:& multa cum indignatione exclamat & dicit. Hæc est tota fides quam mihi seruas? Meus est seruus,nõ dimitto eum. Delinit ratio viperam inflãmatam:& dissimulat quod agendum est donec anima quiescat. Deinde inducens alia pro aliis inter loquendũ, Vidi,inquit,pomarium pulcherrimis arboribꝰ consitum,& super delectationem est loci illius amœnitas. Vtinam surgere possetis & illuc venire. Fortassis nocet nobis tãdiu in sterquilinio residere: & spatiari bonũ eẽt. At illa. Talia ingt mihi q̃rere debueras,& talia nunciare. Et ego q dẽ nescio vtrũ possim. Attamẽ tẽtabo egredi & illuc ire. Igitur ratio quasi per posticum ostendit ei pulcherrimam arborẽ castitatis, enumerans q̃ta in se bona contineat:quomodo liber sit quisquis ea fruitur, a tantis & tam noxiis curis: quid iocunditatis habeat frons libera apud homines,& pura conscientia coram deo, & plura his similia tã de ea q̃ de cæteris virtutibus loquẽs. Prudenter ergo allicit vt intret & paulatim gustare incipiat:donec delectata exclamet. Fulcite me floribus &c. Satiata est em̃ nõ qdẽ iustitia,q̃ quãto plus edit,tãto ampliꝰ desiderat:sed iis q̃ prius tã ardẽter desiderabat vt nõ satiaretur oculus visu:nec auris auditu. Hęc oĩa iã fastidit,& seruũ suũ de cætero libẽs exponit magis autẽ & seipsam seruire iustitiæ.

Bernardus.

De diuersitatibus spirituum.

H ¶Si spiritu viuimus, spiritu & ambulemus. Paulus ex occasione spũalis naturæ q̃ viuimus ad spiritualem conuersationẽ nos excitat. Ac si diceret:si caro non prodest quicq̃:sed spiritus est qui viuificat ipsam:separari oportet preciosum a vili:vt secundum spiritum ambulemus non secũdũ carnem. Sed qa sunt diuersa spirituum genera:necessaria est nobis eorum discretio. Pręsertim cum ab apostolo didicerimus nõ omni spiritui esse credẽdum. Videri em̃ potest minus eruditis & q parũ hꝫ exercitatos sensus oẽm cogitationẽ nõ alterius q̃ ipsiꝰ humani spiritꝰ esse sermonẽ. Qđ non ita esse & certa fidei veritas ꝓbat,& diuinarũ testimonia scripturarũ. Audiã,ait ꝓpheta,nõ qd ego:sed qd in me loquat̃ deus. Et alius:Angelus ingt q loquebatur &c. Et in psal. didicimus fieri immissiones ꝑ angelos malos. Vñ & timet apl's ne sicut serpens decepit Euã astutia sua:sic & discipulorũ qbus loquit̃:corda decipiant̃ ab illo cuius Paulus asturias nõ ignorabat. Vñ & ait. Nõ est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem: sed aduersus principes tenebrarũ &c. Esse tamẽ spiritũ carnis nõ bonũ manifeste idẽ apostolus indicat:vbi inflatos quosdã spiritu carnis suæ testat̃. Et malũ esse etiã spiritũ huius mundi declarat:vbi gloriat̃ in dño pro se & ꝓ discipulis suis ꝙ nõ eũ acceperint:sed spiritũ qui ex Deo est. Sũt ergo hi duo satellites maligni illiꝰ principis tenebrarũ:vt dominetur spiritꝰ nequitiæ spiritui carnis & spiritui mũdi huius. Quisqs ergo ex his tribus spiritui nostro loquat̃,ne credamus ei quoniam sanguinem sitit,non quidem corporum:sed quod grauius est animarũ.

Qꝫ vnumquemq; spiritum loquela propria manifestat.

I ¶Quis autẽ spiritus loquatur ipsa suggestio declarabit. Semper em̃ spiritꝰ carnis mollia:spiritus mũdi vana:spũs malitiæ semꝑ amara loquit̃. Quotiẽs ergo ĩportune,vt assolet,carnalis cogitatio mẽtẽ pulsat:verbi gratia,cum de cibo,de somno & similibꝰ cogitantes humano quodã inardescimꝰ desiderio,certũ sit nobis spiritũ carnis esse q loquit̃. Cũ vero de ambitione seculi,de iactantia,de arrogantia cæterisq; similibus cogitatio vana versat̃ in cordibus nostris,spiritus mũdi est qui loquit̃. Longe perniciosior hostis & maiori sollicitudine repellẽdus interdũ satellitibus ipsis terga virtẽtibus princeps ipse habẽs irã ingentẽ tanq̃ leo rugiẽs insurgit aduersum nos. Cũ videlicet ad iram,ad impatientiã,ad inuidiã,ad amaritudinẽ animi ꝓuocamur importune ingerẽdo siquid minus amicabiliter minusve discrete factum videtur aut dictũ:siq̃ aut in signo aut ĩ opere quolibet data videtur indignationis occasio, materia suspitionis. Huic ergo cogitationi non aliter q̃ ipsi diabolo resistẽdũ est:nec aliter ab ea q̃ ipsa perditione cauẽdũ. Fit tamẽ aliquãdo vt spiritus noster a quolibet horũ triũ crebro superatꝰ & seruus addictus illi,heu in suã ꝑniciẽ,vices illius agat:vt iã sine omĩ alterius spũs suggestione,ipa in se aĩa aut voluptuosas:aut vanas: aut amaras pariat cogitationes. Iã vero nõ facile arbitror posse discerni quãdo noster loquat̃ spiritus,quandove loquentem alterum ex illis tribus audiat. Sed quid refert loquentis nosse personam,dum constat perniciosum esse quod loquit̃? Si inimicus est,resistite viriliter inimico. Si tuus spiritꝰ est:argue eũ:& miserabiliter plange:ꝙ in tantam miseriam & tam miserabi

lem deuenerit seruitutem. Quotiens vero super castigando corpore, humiliando corde, seruanda virtute, & charitate fratribus exhibenda, seu cæteris virtutibus acquirendis, conseruandis, amplificandis, salubris cogitatio in mente versatur, diuinus est qui loquitur spiritus: aut per seipsum, aut per angelum. Et quemadmodum de humano atq; maligno spiritu dictum est: sic de angelico atq; diuino non facile est quis loquatur discernere, aut ignorare periculum: præsertim cum certum sit angelum bonũ nunq̃ loqui a seipso: sed deũ esse qui loquitur in ipso. Sollerter ergo studeamus de cętero, vt nec spiritũ carnis mollia suadentẽ: nec spiritũ mũdi vana suggerentẽ: nec spiritũ nequitiæ audiamus imittentem amaritudines, & scandala seminantem. Huius autem vltimi specialiter astutias nosse necesse est. Interdum enim transfigurat se malignus ille & nequam spiritus in angelum lucis: vt virtutis simulatione plus noceat. Sed & tũc si diligenter aduertimus nunq̃ nisi amaritudinis & discordiæ seminaria spargit. Suadet enim nonnullis singularia ieiunia quædam, vnde cæteri scandalizentur: non quia ieiunium diligat: sed quia scandalo delectetur. Multa quoq; in hũc modum solet afferre, quæ tamen a diuina sapientia facile discernantur.

Q̃ꝫ a nobis ipsis accipimus materiam miserendi.

6. K Vos q̃ spũales estis hmõi instruite in spiritu lenitatis cõs. teip. &c. Cur hoc? Ne forte si proximi malũ consideres & tuum nõ attendas: mouearis non ad miserationem: sed ad indignationẽ: nõ ad adiuuandũ sed ad iudicandum: non ad instruendum in spiritu lenitatis: sed ad destruẽdum in spiritu furoris. Mansueto igitur. i. eo spiritu fratri ægrotanti subuenias, quo tibi vis subueniri cũ ægrotas. Et vt scias qualiter erga delinquentẽ mansuescere possis, Cõsiderans teipm inqt ne & tu tenteris. Cõsiderare libet q̃ bene discipulus veritatis, ordinẽ sequat̃ magistri. In beatitudinibus eñ quas dominus cõmemorat: primos misericordes pronunciat. Et apostolus cũ spirituales hortatur ad instruendũ carnales: adiunxit in spiritu lenitatis. Instructio quidẽ fratrũ pertinet ad misericordes, spiritus lenitatis ad mites. Acsi diceret. Inter misericordes deputari non potest qui in semetipso mitis non est.

Q̃ꝫ aduentus Christi ad nos, nostra redemptio causa fuit specialis.

L ℭAbsit mihi gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Tria quędã præcipua in opere nostræ salutis intueor, formã humilitatis in q̃ semetipsum deus exinaniuit. Charitatis mensuram, quam vsq; ad mortẽ, mortem autem crucis extendit: Redemptionis sacramentum, quo ipsam mortẽ quã pertulit abstulit. Horũ duo prima sine tertio sic sunt, ac si sup inane pingas. Magnum certe & valde necessariũ humilitatis exemplũ: magnũ & omni acceptione dignum charitatis: sed non habent fundamentũ, ac perinde nec statum, si desit redemptio. Volo totis nisibus humilem sequi Iesum. Volo eum qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me: brachiis quibusdam vicariæ dilectionis amplecti: sed oportet me agnũ mãducare paschalẽ. Nisi enim mãducauero eius carnem & bibero eius sanguinem, non habebo vitã in me. Aliud est sequi Iesum, aliud tenere, & aliud manducare. Sequi salubre consilium: tenere & amplecti solenne gaudium: manducare vita beata. Caro eñ eius vere est cibus, & sanguis eius vere est potus. Panis est dei qui de cœlo descendit: & dat vitã mũdo. Quis stat⁹ sine gaudio, sine cõsilio, sine vita? Nõ aliud q̃ picturæ similitudo. Ergo nec humilitatis exempla, nec charitatis insignia, præter redemptionis sacramentũ sunt aliquid. Igitur in passione Christi salus nostra, in cruce gloria, in morte vita.

Q̃ꝫ qui gloriatur in cruce, nec diaboli iaculis deiicitur, nec retibus irretitur.

ℭAbsit mihi gl'iari &c. Quid ẽ hoc? Ergo crux amari potest: & crux preciosa est: & crux habet gloriationem? Ita est: si fuerit qui colligat, semper lignum crucis vitã germinat, fructificat iocunditatem, oleum lætitiæ stillat, balsamũ sudat spiritualium charismatum. Non est syluestris arbor lignum vitæ apprehendentibus eã. Arbor est salutifera: alioquin quõ dñicam occuparet terrã? Illã dico preciosissimã glebã: cui clauorum est infixa radicibus. Si nõ esset hæc preciosior cunctis, fructuosior vniuersis, nunq̃ illo plãtaretur in horto: nec illam permitteretur vineam occupare. Quid nos ad ista dicemus: q; non sapit etiam nobis quæ pro Christo est tribulatio: q; nõ gloriamur in cruce, q; non gustamus manna absconditum? Sic eñ victus esset diabolus: nec haberet penitus qđ afferret. Sufficeret enim hoc vnum nobis aduersus duplicem malitiã inimici. Habet enim nequissimus ille laqueos: habet & iacula, vt callidissimus venator hominum, & solum sitiens sanguinem animarũ. Alios telis appetit malitiosæ cuiuslibet suggestiõis. Et in eis vulnerat multos: quorum tenuis est patientia. Alios voluptatibus irretire laborat. Et in his concludit multitudinem copiosam eorũ qui in terra repunt, aut M

volitant iuxta eam. Sit ergo gaudium in tribulatione, & non habet malignus vnde iam illiciat, vnde deiiciat. Nihil enim proficiet inimicus in eo quem Christi crux delectat, si carnalem suggerit delectationem. Et filius iniquitatis non apponet nocere ei, si ad asperandum animũ eius quãlibet immittere tẽtauerit amaritudinem. Nõ curat delitias qui ieiunio pascitur: multo minus potest pro eo murmurare in quo etiam delectatur.

Hugo de Sancto Victore.

De triplici cruce.

N ¶ Mihi absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. In cruce Christi gloriatio. In cruce dextri latronis cõsolatio. In cruce sinistri cõfusio. In prima, pœna sine culpa: & post glorificatio. In scđa, pœna ꝓ culpa: & post remissio. In tertia pœna ꝓ culpa, & post dãnatio. Dicũt homines quando pœnã sustinent: si meruissemus non erubesceremus. Nunc autem iniuste pati ignominiosum est nobis. Obloquium videtur. Immo si pro culpa pateris, erubesce: si sine culpa, gloriare. Latro magis esse vis q̃ Christus. Et forte sinister blasphemator non dexter cõfessor. Tu enim pro culpa pateris, nec agnoscis, nec iudicem veneraris. Si saltem dexter fuisses, culpam humiliter agnosceres, pœnam patienter perferres: & mox veniam inuenires.

Finitur Epistola Pauli ad Galatas.

Sequitur Epistola eiusdem ad Ephesios.

Galfridus.

Q̃ nimia fuerit dei charitas ꝓ hoib⁹ ĩcarnari.

2. PRopter nimiã charitatẽ suam qua dilexit nos, cũ essemus mortui peccatis, cõuiuificauit nos deus in Christo. Propter (inquit) charitatem suam: non vtiq; propter nostram: quæ nec minima adhuc erat. In hoc enim est charitas non quasi nos dilexerimus Deum: sed quia ipse prior dilexit nos. Nec arbitremur ꝙ aliqd nimiũ dicat: q charitatẽ dei nimiã esse cõmẽdat. Nimia est eñ & ira eius. Immẽsus siquidẽ est deus nõ nisi in ĩmẽsum amat: sed nec iudicat quidẽ. Veruntamẽ non ad ipsum, sed ad nos potius referenda est vtraq; nimietas. Si eñ nostra consideratur indignitas, nimium diligimur: si infirmitas, nimis punimur. Q̃ terribilis es domine qui sic iudicas: q̃ amabilis qui sic amas. Nostra itaq; omnia tam sunt minima vt eorum comparatione omnis magnitudo sit nimia. Inde est ꝙ seipsum exinaniuit Dei filius dum nobis vniuit. Et vt quidam sanctorũ ait, Paruus factus paruos quæsiuit. Mira igitur vnitas, deitas, & humanitas. Nec minus mira vniẽtis eas nimietas charitatis. Sicut eñ de eodem mediatore Dei & hominum legimus, si non esset Deus verus: non afferret remedium: si non esset homo verus: non præberet exemplum: si non esset Deus homo, suum nobis non indicaret affectum. Ex diuinitate igitur adiuti vt possimus, & ex humanitate eruditi vt nouerimus: ex charitate affecti vt velimus, in vna mediatoris Dei & hominum Iesu Christi persona, quicquid nobis expedit, inuenimus. Sicut enim diuinitatis virtus adiuuat: sic exemplum humanitatis etiam duros corde & simplices informat, ꝙ mandata Dei non solum verbis: sed factis quoq; proponat. Quid vero aliud sic afficere potuit erga Deum homines ad mortem: q̃ ꝙ hominem Deus in personę susceperit vnionem. Non fecit taliter omni creaturæ siue terrenæ siue cœlesti: non enim ipsos angelos: sed semen Abrahæ apprehendit. Et olim quidẽ aiebat: ꝙ delitiæ eius, esse cũ filiis hoĩm. Sed nunc vere nimia eius charitas, vnũ esse de filiis hoĩm. Et nõ mouebuntur viscera nostra super hoc fratre nostro? Adhuc nobis considerare licebit q̃ multiplex erga nos fuerit eadẽ ipsa diuinæ nimietas charitatis. Siquidem magnũ est ꝙ ad homines Deus misit: maius ꝙ filium misit: maximum ꝙ in veritate carnis: nimium ꝙ in similitudinem carnis peccati. Quomodo enim non nimium quãdo ibi apparuit quod omnino non fuit? Non autem in filio sola carnis similitudo: sed veritas. Carnis autem peccati similitudo nõ veritas. An non maximũ ꝙ splendor paternæ gloriæ nõ modo carnis nube velatur: sed peccati similitudine denigratur? An non nimiũ ꝙ Dei fili⁹ est nõ mõ factus ex muliere: sed factus sub lege est? An nõ nimiũ ꝙ intingitur hœdi sanguine tunica illa polymyta: ꝙ hœdi pellibus manus leues & colli nuda teguñt: ꝙ nostrarũ deniq; sordiũ pannis obuoluitur, cui⁹ vtiq; & solius paruuli vita sine sorde est super terram? Multum per omnem modum veritas carnis: sed nimium est similitudo peccati: nisi ꝙ persuadere vult peccatoribus vt suam similitudinem non deponant: nec super peccato etiam repropitiato velint esse securi, sed extincti pellibus hœdi manus & colli nuda semper operiant in operis satisfactione, & con-

fessione vocis aperta. Dũ enim vox in collo formatur, per collũ etiã non incongrue designat.

Bernardus.

Q; iustum est vt lauetur per alium qui per alium inquinatur.

P ¶Conuiuificauit nos sibi donans omnia delicta nostra, delens quod aduersum nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis & illud tulit de medio affigens illud cruci, expolians principatus & potestates. Vtinam ego inueniar in his spoliis, quibus spoliatæ sunt cõtrariæ potestates: traductus & ipse in possessionem domini. Si me insequutus Laban arguerit ꝙ recesserim clam ab eo, audiet clam me accessisse ad eum, & ob hoc clam recessisse. Subiecit me illi causa secretioris peccati: subduxit me illi ratio occultioris iustitiæ. Aut si gratis venũdatus sum, cur gratis nõ redimar? Si Assur sine causa calumniatus est mihi, sine causa causam exigit euasiõis. Q; si dixerit: pater tuus addixit te: Rñdebo, sed frater meus redemit me. Cur nõ aliũde iustitia: cũ aliũde reatus? Alius q̃ peccatorem constituit: alius qui iustificat a peccato. Aliter in semine, aliter in sanguine. An peccatum in semine peccatoris & non iustitia in Christi sanguine? Si iustitia inquiet sit, cuius est? Quid ad te? Esto: sed sit etiam culpa: cuius est? Quid ad me? An iustitia iusti super eũ erit, & impietas impii non erit super eum? Non cõuenit filium portare iniquitatem patris, & fraternæ fieri exortem iustitiæ.

Q; Christus animæ non insideat quæ virtutibus non vestitur.

3. Q Habitare Christum per fidem in cordibus nostris. Domino sessuro super asellum vestes suas discipuli substrauerunt, significantes Saluatorem seu salutem nequaq̃ insidere nudæ animæ, quam non vestitã inuenerit doctrina & moribus apostolorum. Et ideo ecclesia promissionẽ habẽs futuræ felicitatis, curat pręparare se in vestitu deaurato circũdatam varietate gratiarum atq; virtutũ: quo digna & capax plenitudinis gratię inueniatur.

Quid sit comprehendere cum sanctis quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum.

R ¶Vt possitis cõprehendere cum omnibus sanctis quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundũ. Cõprehendere dicit non cognoscere vt nõ curiositate cõtenti sciẽtiæ, tota cura fructui inhiemus. Non em̃ in cognitionę est fructus: sed in cõprehensionę. Quid sit cõprehendere inferius declarabo. Quid igitur est Deus? Longitudo. Quid ipsa: æternitas. Hæc est tam longa vt non habeat terminum, nõ magis loci q̃ temporis. Est & latitudo. Et ipsa quid? charitas. Quibus & ista terminis angustetur in deo qui nihil odit horum quæ fecerit? Vides tantã esse latitudinem. Vtinam si videas nõ tantam esse: sed ipsam id esse vnam qđ alteram: nõ minus vnã q̃ duas: nec plus duas q̃ vnam. Deus æternitas: deus charitas est: lõgitudo sine protensione: latitudo sine distensione. Quid item deus? Sublimitas & ꝓfundum. In altero supra omnia: in altero infra omnia. Per sublime potentiam: per profundũ sapientiã eius considera. Ex æquo etiam ista respondent sibi: dum & sublimitas inattingibilis cognoscatur: Paulo admirante & exclamante. O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei. Libet & nos exclamare cum Paulo horum vtrunq;, intuentes in Deo: & cum Deo simplicissimam vnitatem. O sapientia potens, attingens vbiq; fortiter. O potentia sapiens disponens oĩa suauiter. Res vna, effectus multiplex, operationesq; diuersæ. Et illa vna res est longitudo propter æternitatem: latitudo propter charitatẽ: sublimitas propter maiestatẽ: profunditas propter sapientiã. Nouimus hæc. Nõ ideo tamẽ arbitramur nos cõprehẽdisse. Nõ ea disputatio cõprehẽdit: sed sanctitas: siquo mõ tamẽ cõprehendi potest qđ incomprehẽsibile est. At nisi posset, non dixisset apostolus, vt cõprehendamus cũ oĩbus sanctis. Sancti igĩt cõprehẽdũt. Queris quõ? Si sanctus es cõprehendisti & nosti. Si nõ: esto, & tuo experimento scies. Sanctum facit affectio sancta, & ipsa gemina. Timor domini, sanctus, & sanctus amor. His perfecte perfecta anima veluti quibusdam duobus brachiis suis comprehendit, amplectitur, stringit, tenet: & ait. Tenui eum nec dimittam. Et timor quidem sublimi & profundo: Amor autem lato longoq; respondet. Quid tam timendum q̃ potestas cui nõ potes resistere: q̃ sapientia cui abscondi nõ potes? Poterat minus timeri deus alterutro carẽs: nunc ergo perfecte oportet timeas illum cui nec oculus deest omnia videns, nec manus potẽs oĩa. Quid item tã amabile q̃ amor ipse quo amas & quo amaris? Amabiliorẽ tamẽ iũcta æterna charitas facit, quæ dũ nõ excidit foras mittit suspitionẽ. Ama igĩt perseuerãter & lõganimiter: & habes longitudinẽ. Dilata amorẽ tuum vsq; ad inimicos: & latitudinem tenes. Esto etiã in oĩ sollicitudine timoratus: & sublime profundum ꝗ cõprehendisti. Aut si mauis, quatuor æque tua, diuinis quatuor rñdere facis: hoc est si stupes, si paues, si ferues, si sustines. Stupenda sublimitas maiestatis, pauẽda abyssus iudicioꝝ. Feruorem exigit charitas, æternitas perseueran-

tiam sustinendi. Quis stupet nisi qui contemplatur gloriam Dei? Quis pauet nisi qui scrutatur profunda sapientiæ? Quis feruet nisi qui meditatur charitatem Dei? Quis sustinet & perseuerat in amore, nisi qui æmulatur æternitatem charitatis? Nam æternitatis quandam imaginem perseuerantia præfert: sola est cui æternitas redditur, vel potius quæ æternitati hominem reddit: dicente domino. Qui perseuerauerit vsq; in finem saluus erit.

De quatuor modis contemplationis.

S ¶Et nunc aduerte in quatuor his, contemplationis quatuor species. Prima & maxima contemplatio est admiratio maiestatis: hæc requirit cor purgatum, vt a vitiis liberũ atq; exoneratum peccatis facile ad superna se leuet: interdum quoq; vel per aliquas morulas in ecstasi suspensum teneat ad mirandũ. Secunda autem necessaria est huic. Est em̃ intuens iudicia Dei. Quę sane pauido aspectu dũ vehemẽtius concutit intuentẽ, fugat vitia: fundat virtutes: initiat ad sapientiã: humilitatem seruat. Virtutũ siquidẽ bonũ quoddã ac stabile fundamentum est humilitas: q̃ si nutet, virtutum cõgregatio nõ nisi ruina est. Tertia cõtemplatio occupat aut potius ociatur circa memoriã beneficiorũ: & ne dimittat igratũ sollicitat ad amorẽ benefactoris. Quarta quę retro sunt obliuiscẽs in sola requiescit expectatione promissorũ. Quæ cũ sit meditatio æternitatis, nã quę promittuntur æterna sunt, longanimitatem alit, & perseuerãtiæ dat vigorẽ. Puto iam facile est quatuor nostra hæc quatuor illis apostoli assignare: dũ longitudinem cõprehendit meditatio promissorũ: latitudinẽ recordatio beneficiorum: sublimitatem contẽplatio maiestatis: profunditatẽ inspectio iudiciorum.

Galfridus.

De quatuor crucis dimensionibus.

T ¶Vt possitis comprehendere cũ omnibus sanctis quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum. His verbis cõmẽdat apostolus formam crucis. Profundũ erat infixũ humi: sublimitas eminens super caput: longitudo ab imo sursum porrecta vsq; ad latitudinem: & latitudo lignũ transuersum. Hæc omnia in salute, in vita, & resurrectione aliter atq; aliter intelligũtur. Inuenire est homines quos magis terret cõsciẽtia pertinẽtium ad luxuriam peccatorum. Hæc infixa terræ profunditas, hoc profundum iniquitatis. Et ab ea, cõtraria crucis profunditate saluamur. Alios magis arguit conscientia vanitatis: ꝙ nullã eius occasionem carnalis ministret infirmitas. Cui etiam ad salutem sublimitas crucis opponitur. Aliis grauior longitudo videtur: ꝙ mane surrexerũt ad miscendam ebrietatem & potãdum vsq; ad vesperam: peccata sua vsq; ad canos ab adolescentia protrahentes. Quorũdam magis affligit quædam quasi latitudinis consideratio: ꝙ iniquitatis suę diffuderint circũquaq; fœtorem: nec tantũ coram deo: sed etiam coram hominibus, sine illius timore vel illorum pudore peccauerint. De huiusmodi dicitur. Quatriduanus est & iam fœtet. Verũtamẽ ab huiusmodi lõgitudine & latitudine nulla nobis alia spes salutis nisi in passione Saluatoris: quã in longitudine & latitudine crucis pro nostra saluatione sustinuit.

Aliter de eodem.

¶In præsenti vita per profundum timor gehẽ V
næ, per sublimitatem spes gloriæ cõmendatur. Ad hęc duo pertinet qđ fideles duo reges dixerunt. Vadam ad portas inferi. Et Quando veniam & apparebo ante faciem dei. Minus deorsum penetrat qui seculariter timet. Minus in sublime cõtendit qui gloriã sectat humanam. Longitudo ad perseuerantiã sanctimoniæ pertinet & virtutis, cui sola corona debetur. Latitudo ad distẽsionẽ fraternę dilectiõis: cui propriũ est velut ad dexterã protrahi & sinistram: gaudere cũ gaudẽtibus, flere cũ flentibus. Nihilominus in resurrectione futura profundum nobis promittitur in inscrutabili sapientia & sciẽtia: quã apostolus altitudinẽ clamat: sicut solet profunditas alta vocari. Vnde mulier Samaritana dicebat. Puteus altus est &c. Sublimitas erit in gloria: longitudo in æternitate: latitudo vero in plenitudine voluptatis: quam nulla deinceps sollicitudo vel molestia angustabit.

Bernardus.

De diuersis ascensionum generibus.

CHristus qui descẽdit ipse est qui ascen 4.
dit. Ego credo Christũ in hoc ipso ꝙ X
descenderit, ascẽdisse. Sic em̃ oportebat Christũ descẽdere vt nos ascẽdere doceremur. Cupidi siquidẽ sumus ascẽsionis: exultationem cupimus oẽs. Nobiles em̃ creaturæ sumus & magni cuiusdã animi: ideoq; altitudinẽ appetimus desiderio naturali. Sed væ nobis si noluerimus eum sequi qui ait.

De monte potentiæ.

¶Sedebo in monte testamẽti, in lateribus aqui Y
lonis. Heu miser in lateribus aquilonis. Frigidus est mons ille: non te sequimur. Potestatis habes concupiscentiam: altitudinem præsumis potentiæ. Quanti tamen vsq; hodie fœda insequuntur infeliciaq; vestigia? Immo q̃

pauci euadunt, quibus non dominandi libido dominet? Quem sequimini miseri hoies? quem seqmini? Nonne iste est mons in quē ascēdit angelus, & diabolus factus est? Vel illud aduertite: ꝗ post casum suū inuidia stimulante male sollicitus de supplantando hoīe, illius tñ montis ascēsum ei nullatenus ausus est suadere, in quo iam præcipitium cognosceret expertus.

De monte scientiæ.

Z ¶Sed non defuit versuto hosti quod ageret, simile ei montē alterum demonstrauit: Eritis inquiens sicut dii, scientes bonum & malum. Perniciosa est ascensio hæc, immo descensio magis est de Hierusalē in Hiericho. Pessimus mōs inflans scientia: in quē tñ vsq; hodie tanta videas concupiscentia plurimos repere filiorū Adam ac si non nouerint q̄tū pater eorū in illius mōtis ascensu descēderit, immo q̄ grauiter ceciderit, q̄tum tota deiecta sit & cōquassata posteritas. Nondum sanata sunt vulnera quæ tibi in ascensu montis illius inflicta sunt, dum adhuc in patre lateres, & nunc in propria persona conaris ascendere: vt sit error nouissimus peior priore. Ecce vobis montē alium demonstrauimus, non vt ascēdatis, sed vt fugiatis. Ipse est in quem descēdebat q voluit esse sicut deus sciēs bonum & malū. Ipse est quem vsq; hodie filii eius accumulant & eleuant, nihil inuenientes tā vile, vnde non velint montē eleuare scientię. Videas aliū literarum, alium mundialis curię, istum placitationū deo displicentiū, illū seruilis cuiuslibet artis tam vehementer affectare scientiā, vt laborem non reputet, tantūmodo possit aliquib[9] doctior reputari. Sic ędificāt Babel: sic putant ad dei se peruenturos similitudinem. Sic concupiscunt q̄d non expedit, q̄d expedit omittentes. Quid vobis & montib[9] istis: in quorum ascensu tanta difficultas est & tam graue periculū? Aut cur eū deseritis montem, cuius & facilis est ascēsus & perutilis? Potestatis ambitio angelū felicitate priuauit angelica: scientię appetitus hoīem immortalitatis gloria spoliauit. Ergo fugiendus nobis est mons vterq;, si p̄cipitiū angeli, si casum hoīs expauescim[9].

Q[2] Christus nobis salubrem demōstrauit ascensum.

A ¶Quid tñ agimus? Ascendendi tenemur concupiscentia. Quis igit̄ docebit nos ascensum salubrē? Christus qui descēdit ipse est qui ascendit. Quia ergo non erat quo ascenderet, descendit altissimus, & suo nobis descēsu suauem ac salubrem dedicauit ascēsum. Descendit de mōte scientię, quia placuit deo per stultitiam prædicationis saluos facere credentes. Quid em̄ tenello corpore & infantibus mēbris videtur infirmius? Quid indoctius apparet paruulo, qui sola matris vbera nouerit? Quis impotētior eo cuius membra omnia clauis affixa: cuius dinumerantur ossa? Quis insipientior eo qui tradebat in mortem animā suam? Vides q̄ multum descenderit, q̄tū a potētia sua, q̄tum a sapiētia sua exinaniuerit seipsum. Sed nō potuit altius in montē bonitatis ascendere: nec suā expressius commendare charitatē. Nec mirū si descēdendo Christus ascendit: quādo priorū vterq; ceciderit ascendēdo. Docebat em̄ ignatum vię, trahebat paruulū, infantulum deducebat: ideo ꝗ velut quibusdā passibus ibat, vt de virtute in virtutem videret deus deorum in Sion. Iustitia em̄ eius sicut montes dei. Sed iam saltus ipsos intueamur, quib[9] exultauit vt gigas ad currendā viā, & cuius egressus a summo cœlo per gradus quosdam vsq; ad summum eius cucurrit.

De monte in quo trāsfiguratus est dominus.

¶Primum ergo cōstitue montē in quē ascēdit cum Petro, Iacobo, & Ioanne. Vbi trāsfigurat[9] est ante eos. Refulsit facies ei[9] sicut sol, & vestimenta ei[9] facta sunt alba sicut nix. Resurrectionis gloria ista est: quā in monte spei contemplamur. Vt quid em̄ ascendit vt transfiguraretur nisi vt doceret eos cogitatione ascendere ad futuram illā gloriā quæ reuelabitur in nobis? Felix cuius meditatio in cōspectu dñi semp est: q in corde suo delectationes dexteræ dñi vsq; in finem sedula cogitatione reuoluit. Quid em̄ illi graue poterit videri: qui semp mente tractat ꝗ non sunt cōdignę passiones huius temporis ad futurā gloriā quæ reuelabit̄ in nobis? Quid cōcupiscere poterit in seculo nequā cui[9] ocul[9] semper videt bona dñi in terra viuētium? semper videt ęterna pręmia? Non sit molestum alicui obsecro ꝗ in monte hoc aliq̄to diutius immoramur. Quē em̄ in eo non detineat sentētia beati Petri quā in eo protulit & de eo: Dñe, inquiens, bonū est nos hic esse? Quid em̄ tam bonum est, immo quid aliud videt̄ bonū q̄ in bonis animam demorari? quādoquidē corpus nō potest. Vos ergo filii hominū ascendite ad cor altum, & exaltetur deus. Hic est enim mons in quo transfiguratus est Christus. Exonerate corda vestra graui mole terrenarum cogitationum, & leuate ea manibus quibusdam cogitationum, vt dñm transfiguratū videatis. Circuite igitur charissimi cū pietatis & deuotionis hostia visitantes animo supernas & multas quæ in domo patris sunt mansiones, humiliter prosternētes corda vestra ante sedē dei & agni

cum reuerentia supplicâtes singulis ordinibus angelorũ,patriarcharũ numerũ,cuneos ꝓphetarum & senatũ apostolicũ salutâtes, suscipientes coronas martyrũ purpureis rutilantes floribus:redolentes liliis choros virginũ admirantes:atq; ad mellifluũ noui cantici sonũ q̃tum p̃ualet infirmitas cordis erigentes auditũ. Hæc recordatus sum(ait propheta)& effudi in me aîam meam. Quare? Quoniã transibo in locũ tabernaculi admirabilis.Et iterum.Memor fui dei,& delectatus sum. Quẽ viderunt apostoli, vidit & iste:nec dissimili (vt arbitror) visione nisi ꝙ spirituale totũ habuit hęc visio.Et vt nihil desit propositę similitudini:illi proni cecidisse leguntᷣ: hic vero suum fatetur spiritũ defecisse. Verũtamẽ quid prodest scire quo sit eũdum si qua debeas ire non noueris?

De monte in quo p̃dicauit dñs.

C ¶Alterũ proinde montem ascendas necesse est in quo prędicantẽ audies,& scalam erigentem octo distinctã scalarib⁹:cuius summitas cœlos tangit.Beati q persequutionẽ patiunt̃ propter iustitiã &c. Iam si primũ ascenderas in montẽ iugi meditatione supernę glorię, istũ nihilominus ascendere nõ grauaberis:vt in lege ei⁹ mediteris die ac nocte.Sic eũ audies & tu: Et quo vado scitis,ꝑpter primã ascensionẽ,& viã scitis ꝑpter secũdã.Propterea pone in corde tuo viã veritatis inquirere,ne forte de eorũ sis numero qui viã ciuitatis Hai non inuenerũt. Magis autẽ sollicitus esto ascendere non modo cogitatione cœlestis glorię,sed & cõuersatione,q̃ cœlestem gloriam mereatur.

De mõte in quẽ dñs ascendit orare.

D ¶Tertiũ nihilominus lego montẽ in quẽ ascendit solus orare.In primo igit̃ trãsfiguratus est vt scires quo tẽderes.In scdo verba vitę loquutus:vt scires quo puenires.Orauit in tertio,vt eundi & pueniendi bonã obtinere studeas volũtatẽ.Et vide q̃ vtiliter orationis tpe etiã corporalis loci secretũ q̃rimus:qñ hoc ille nõ solũ docuit verbo,sed & cõmendauit exẽplo.Putas poterimus adhuc aliud de ei⁹ ascẽsione inuenire?Poterimus vtiq;. Volo ꝙ nec iumẽti ipsius immemor sis sup qđ legit̃ ascendisse. Volo vt ne ipsum crucis ascẽsum omittas. Itaq; cũ iam & cognitio suppetit & velle adiacet,qđ facis ꝙ pficere bonũ nõ iuenis:sed asinini qđã & bestiales motus legẽ contrariã habẽt & captiuare te volunt.Vrget te cũ ieiunare cõsentis,gulę illecebra:cũ vigilare proponis,somnolẽtia premit Quid facim⁹ huic asino?Asininũ eĩ est istud & cõmune cũ asinis. Ascende dñe super asinum istum.Conculca motus hos bestiales: domari debent ne dñari pręualeant.Propterea sequere anima mea & in hac ascẽsione Christũ dñm:vt sub te sit appetit⁹ tuus,& tu domineris illius. Nam vt in cœlum ascẽdas prius necesse est leuare te supra te,conculcãdo carnalia desideria quæ in te militant cõtra te.Sequere etiã ascendentẽ in crucẽ,exaltatũ a terra: vt nõ solũ sup te,sed etiã super omnẽ mundũ mentis fastigio colloceris. Absit tibi gloriari nisi in cruce dñi nostri Iesu Christi.Iã vero qd ex hoc restat nisi vt ad illũ ascendas qui est sup oĩa benedictus in secula?Dissolui & esse cũ Christo multomagis optimũ.Hæc est vltima ascẽsio,in qua implent̃ omnia,sicut ait.Christus q descendit,ipse est qui ascendit super omnes cœlos,vt adimpleret omnia.

Adã.Quõ Christus adimpleuit oĩa.

¶Vt adimpleret omnia. Omnia adimpleuit q cœlũ sanctis regnantib⁹, terrã iustis militantibus:tartarũ desperatis peccatorib⁹ deputauit. E

Cassianus.

Qꝫ per irę vitium lumen extinguit̃ rationis.

¶Sol nõ occidat sup iracundiã vestrã.Id est ratio q pro eo ꝙ oẽs cordis cogitationes discretionesq; illustret, sol merito nuncupat̃, irę vitio non extinguat̃,ne eodẽ occidente perturbationum tenebrę cũ auctore suo diabolo vniuersum cordis nostri occupẽt sensum,& tenebris irę possessi velut in nocte cęca quid nos oporteat agere ignoremus. F

Qꝫ vere pfectis iterdicitur oĩs ira.

¶Omnis ira & idignatio & clamor & blasphemia tollat̃ a vobis cũ omni malitia.Cum dicit, Oĩs ira tollat̃ a vobis,nullã penit⁹ velut necessariã,& vtilẽ nobis excipit.Delinquentẽ itaq; fratrem si necesse est ita curare festina, vt dũ medelam leuiori forsitan febricula laboranti procuras iferre,non temetipm tetriori morbo cęcitatis inuoluas.Oportet nãq; illũ q alterius vulneri mederi cupit,omni lãguoris morbo alienũ sanũq; subsistere:ne forte ei illud dicat̃.Medice prius cura teipm. Nihil eĩ interest vtrũ aurea lamina plũbeave oculorũ obtutibus imponat̃. Differentiam cęcitatis non facit preciositas metallorum. G

Bernardus.

Qꝫ per amorem fidelis anima nubat deo. A 5

Estote imitatores dei,& ambulate in dilectione sicut & Christus dilexit nos. Talis conformitas maritat aîam deo: cũ cui similis est per naturam:similẽ se nihilominus ipsi exhibet p voluntatẽ: diligẽs sicut dilecta est. Ergo si pfecte diligit,nupsit.Quid hac iocundius conformitate?quid optabilius cha- H

ritate, qua fit vt humano magisterio nō cōtenta, per te o anima fideliter accedas ad deū: Deo cōstāter inhęreas: Deū familiariter percōteris: cōsultesq; de omni re: quātū intellectu capax, tantū audax desiderio. Vere spiritalis, sanctiq; desiderii contractus est iste. Parum dixi: cōplexus est: vbi idē velle & idē nolle, vnū facit spm̄ de duob⁹. Nec verendū ne disparilitas personarum claudicare in aliquo faciat cōuenientiam voluntatū, quia amor reuerētiā nescit. Ab amādo em̄ amor dicit̄, nō ab honorando. Honoret sane q̄ horret, q̄ stupet, q̄ metuit, q̄ miratur. Vacant hęc oīa penes amantē. Amor sibi abundat Amor vbi venerit, cęteros in se oēs traducit & captiuat affectus. Propterea q̄ amat, amat: & aliud nouit nihil. Absq; amore & timor pœnā habet, & honor non habet gloriā. Et quidē soli deo honor & glīa: sed horū acceptabit neutrū deus si melle amoris cōdita non fuerint. Is p se sufficit: is p se placet, & ꝓpter se, ipse p̄miū, ipse meritū sibi. Amor pręter se non reqrit causam, nō fructū. Fructus eius vsus est. Amo qa amo, Amo vt amē. Solus est amor ex oībus aīę motibus, sensib⁹, affectib⁹, in quo potest creatura, et si nō ex ęquo, respōdere actori. Verbi gratia: Si mihi irascat̄ de⁹ num illi similiter irascar? Nō: sed pauebo, sed cōtremiscā, sed veniam deprecabor. Si dn̄atur, me oportet seruire: si imperat, obedire: non ab eo exigere vel seruitiū vel obsequiū. Nunc iā videas de amore q̄ aliter sit. Nā cum amat de⁹, nō aliud vult q̄ amari, q̄ ad hoc tm̄ amat vt amet̄, faciens ipsos amore beatos q̄ se amauerint. Liceat proinde reclamare dilectā. Quid ni amet spōsa, & sponsa amoris? Quid ni amet̄ amor? Merito renūcians cūctis affectionibus aliis, soli tm̄ incūbit amori, q̄ ipsi respōdere amori habet, in redimendo amore. Nā cū se totā effuderit in amorē, q̄tum est hoc ad illi⁹ fontes perenne ꝓfluuiū? Non plane pari vbertate fluunt amās & amor. Anima & verbū sponsus creator & creatura: non magis q̄ sitiens & fōs Quid igitur? Peribit propter hoc & euacuabit̄ nupturę votum, desideriū suspirantis, amoris ardor, p̄sumentis fiducia: quia nō valet ex ęquo currere cū gigante: dulcedine cum melle contendere: lenitate cū agno: candore cum lilio: claritate cū sole: charitate cū eo qui charitas est? Non. Etsi em̄ minus diligit, nihil deest vbi totū est. Docuim⁹ ergo oēm aīam licet oneratam peccatis, vitiis irretitam, captā illecebris, exilio captiuā, corpore carceratam, luto hærentē, infixam limo, affixam mēbris, confixam curis, distentā negociis, contractā timoribus, afflictam doloribus, erroribus vagam, sollicitudinib⁹ anxiam, suspitionibus inquietā, & postremo aduenam in terra inimicorū: iuxta prophetæ vocē, coinquinatā cū mortuis, deputatā cū his qui in inferno sunt: licet inquā sic damnatā, & sic desperatam, docuim⁹ tn̄ in se aduertere posse, non modo respirare in spe misericordię queat: sed etiā vnde audeat aspirare ad nuptias verbi cum deo inire fœdus societatis nō dubitet: suaue amoris iugū cum rege ducere angelorum. Nam (vt dixi) sic amare nupsisse est: quia non potest sic diligere, & parū dilecta esse, vt in consensu duorum integrū stet perfectūq; cōnubiū.

Cassianus.

Q̄ merito iudicetur idololatra qui pecuniam prefert charitati.

¶Auaritia quæ est idolorum seruitus. Nō immerito auaritiam idolorū seruitutem testatur apostolus. Quisquis em̄ nō cōmunicat necessitatibus egenorū, & pecuniæ suę quā infideli tenacitate seruat, Christi pręcepta postponit, idololatriæ crimen incurrit: amorē scilicet materię mundialis, diuinę pręferens charitati. I

Galfridus.

De inutilitate & auaritia prelatorum.

¶Auaritia quę est idolorū seruitus. Vere quidem auaritia idololatria est: Omnium quidem malorum initiū, causa, & finis. Nihil est iniqui⁹ ait Sapiens, q̄ amare pecuniā. Qui pecuniam amat, similitudinē colit inanem: solidā vero deserit veritatē. Suffocat verbū dei diuitiarū fallacia: fallax quędā imago, vmbra, figmentum. Parum est q̄ dicit̄ idolum: somniū est. Dormierunt somnū suū, & nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis: ex oībus quos somniātes tenuere, thesauris. O deus q̄ multos errare hęc somnia faciūt. Cæterū si graue scelus est & horrendum nefas: q̄ idolorum seruus diuinis astat altarib⁹: quid de eo sacerdote dicendū est qui non modo idololatra conuincitur esse sed etiā idolum? O pastor, & idolum. Pastor dignitate & auctoritate, sed idolum vanitate, inutilitate, simulatione. Pastor officio: idolum ocio: immo vero nec officio pastor: sed solo nomine erectum pastoris simulacrum pro pastore. Timuerunt forsitan vbi primum viderunt stantē in specula: iam te secure stercorāt aues. Metuebaris vt pastor: iam sine metu vt idolum stercoraris. O pastor pascens teipsum, non em̄ gregem pascis, sed depasceris magis. O idolum pastorem simulans & mercenariū agens, derelinquens gregē vt lupum videris venientē. Atq; vtinā tm̄ fugeres, tm̄ lupis exponeres, non etiā ipse cum eis, immo prę eis dispergere non timeres. Vtinam si non pasceres, saltem eis parceres non obesses. K

Quomodo intelligatur illud apostoli Non habentē maculam aut rugam.

L ¶Cum sibi gloriosam Christ⁹ exhibeat ecclesiā non habentē maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi. Macula rationalis creaturę culpa est: ruga veteris corruptionis indicium. Quod aūt addit Nec aliq̄ huiusmodi, hoc nobis indicat nil iam futurum in ecclesia Christi, cum eam sibi, quā iterim parat & excolit, exhibebit quod vel accedere videat̄ ad vitium iniquitatis alicuius: aut vestigiū vetustatis. Noua oīa faciet deus, etiam cœlum nouū, & terram nouam, & non speramus ꝙ iuuētus nostra sicut aquilę renouetur? Possum⁹ aliter qđ de macula & ruga dicit̄, interpretari: vt euidens culpa pręferre maculā, simulata iustitia rugam facere videat̄. Ibi em̄ macula, vbi patens fuerit nota peccati: vbi vero duplicitas, ibi ruga. Decet igitur seruū Christi corā deo & hoībus sic prouidere qđ bonum est, vt nec maculam gerat, nec rugam habeat: sed nec aliqd prorsus eiusmodi. Sit honesta, sit simplex cōuersatio: ne quid suū in ea reprobus ille reperiat. Nam miser in quo fuerit nęuus, sed in quo dol⁹ forte misereor. Nō em̄ mediocre cōfusionis augmentū, falsam gessisse speciem pietatis.

Cassianus.

Quibus armis contra vitia dimicamus.

6
M IN oībus sumētes scutū fidei ī quo possitis oīa tela neqſſimi ignea extinguere. Ergo fides est, q̄ excipiēs ardentissima libidinū tela, metu futuri iudicii, & cœlestis regni credulitate mortificat. Et loricā inqt, charitatis. Ipsa nēpe est q̄ vitalia cordis nostri circundans atq̧ cōmuniens, letalibus perturbationū obiecta vulnerib⁹ contrarios retundit ictus: nec ad interiorē hoīem nostrū iacula diaboli penetrare permittit. Oīa ei suffert, oīa sustinet. Et galeā spē salutis. Galea capitis est munimē. Quia ergo caput nostrū est Christus, debemus istud semp spe futurorū bonorū velut inexpugnabili galea in cunctis tētationibus ac persequutionib⁹ cōmunire. Et prīcipaliter fidē ei⁹ illesam atq̧ integrā custodire. Aliis em̄ mēbris truncatū quēpiā, licet debilē, possibile est tn̄ vtcūq̧ superesse. Sine capite vero nemini vel breuis vitę spatiū prorogat̄. Et gladiū spiritus, quod est verbum dei.

Finitur Epistola Pauli ad Ephesios.
Sequit̄ Epistola eiusdē ad Philippē.

Bernardus.

Qꝫ in Christo q̄tum ad naturæ debitum nullum singularitatis signum apparuit.

CHristus exinaniuit semetipm̄ &c. Patet ꝙ passio Christi potētissima est ad exhauriēda oīm genera pctōrū. Sed quis scit si data ē mihi? Ita profecto, qa alteri dari non potuit. Nūquid angelo? sed ille non eguit. Nunquid diabolo? sed ille nō resurrexit. Deniq̧ non in similitudinē hominū factus est: & habitu inuentus vt homo. Exinaniuit enim semetipsum formā serui accipiēs. Filius erat: & factus est tā q̄ seruus. Nec solū formā serui accepit vt subesset: sed etiam mali serui vt vapularet: & serui pcti, vt pœnā solueret cum culpā non haberet. In similitudinē hoīm nō hoīs: quia primus homo nec in carne pcti, nec in similitudine carnis peccati creatus est. Christus aūt in vniuersali hoīm miseria pressius & profundius se immersit: ne subtilis ille diaboli oculus magnū pietatis dephenderet sacramentū. Ideo habitu & oī habitu inuētus vt homo. Nec in eo q̄tū ad naturę debitū signū aliquod singularitatis apparuit. Quia em̄ ita inuētus est: ideo crucifixus. Paucis vero reuelauit seipm̄ vt essēt q crederēt Reliquis abscōditus est: qa si cognouissent, nūq̄ dominum glorię crucifixissent. 2 N

Qꝫ imperfectum suum cognoscere scientia sit sanctorum.

EGo me non arbitror cōprehēdisse. Nemini pigrū sit vestigare qd sibi desit: aut fateri quid sibi desit verecūdum. Sed loquatur cū apostolo. Ego me non arbitror cōpre. Hæc scientia sanctorū. Hæc longe abest ab illa q̄ inflat: hanc qui apponit, apponit & dolorē. Sed dolorē hunc nemo, nemo inquā sapiētiū subterfugit. Est em̄ medicinalis dolor, per quem stupor letalis animi duri & impœnitentis excludit̄. Et ideo sapiens qui dicere potuit. Dolor meus in conspectu meo semper. ¶Ego me nō arbitror cōprehendisse. Vnde autē quæ retro sunt obli, ad ea q̄ ante sunt me ex. Acsi dicat. Vnde remansit mihi ad remediū, ad spem, ad consolationē? Quid illud? Quæ retro sunt videl. obl. ad ea q̄ ante sunt, me ex. Magna fiducia ꝙ magnū vas electionis perfectum abnuēs profectum fatet̄. Ergo non ambulantē sed sedētem a mortis tenebris cōprehendi periculū est. Et quis sedēs nisi qui nō curat proficere? Id caueto: & si morte pręoccupatus fueris, in refrigerio eris. 3 O

Balduinus. Qualiter ab homine car
p nali tota trinitas impugnatur.

¶Inimicos crucis Christi. Si crux Christi quæ nobis portanda imponit, voluptati aduersatur & voluptas cruci: quomodo excusari possunt voluptatis amatores vt non iudicentur crucis persequutores? De quibus apostolus ait. Flẽs di co: inimicos crucis Christi: quorũ finis interit⁹ ẽ: quorum deus venter est: & gloria in confusio ne eorum qui terrena sapiunt. Qui (vt dictum est) rei mortis Christi sunt, non sicut auctores vel factores, vel ministri mortis Christi: sed si cut mortis contẽptores: qui sacramẽtum dispẽ sationis in se euacuant, consiliũ altissimi irritã tes: qui cœlesti benedictione & ineffabili gloria ĩdignos se faciũt: qui in delitiis agẽtes mysteriũ crucis irridẽt: qui filiũ dei conculcãt: & sangui nem testamẽti pollutũ ducunt in quo sanctifi cati sunt: & spiritui gratię cõtumeliã faciunt. Vita carnalis: dei iniuria est: & in totius trini tatis contumeliã redundat. Iniuria siquidẽ pa tris est ꝙ filius cõculcat. Iniuria filii ꝙ sanguis eius quasi polluit. Iniuria spiritus sancti ꝙ gra tia contẽnitur.

Bernardus. Q; non solum lætitia sed etiam expectatio lætitiæ sit iocunda.

4 Q Gaudate in dño semper: iterũ dico gau dete. Gaudete in exhibitiõe, iterũ gau dete de promissione: qm̃ & res plena gaudio, & spes plena gaudio est. Gaudete quia iã pcepistis dona sinistrę. Gaudete qa expecta tis gaudia dextrę. Lęua inqt ei⁹ sub capite meo & dextera illius amplexabit me. Lęua quidẽ le uat: dextera suscipit: læua medet & iustificat: dextera amplectit & beatificat. In lęua eius me rita: in dextera vero pręmia continentur. In de xtera delitię: in sinistra sunt medicinę.

Finit Epistola Pauli ad Philippẽses.

Sequit Epistola eiusdẽ ad Collossẽ.

Q; Christo compati debeat qui vo luerit cõregnare.

3 R Si consurrexistis cũ Christo, q̃ sursum sunt quærite &c. Acsi dicat. Si con surrexistis, coascen dite. Si conuiuitis, conregnate. Sequa mur igitur agnũ quocunq; ierit. Se quamur patiẽtem, sequamur & resur gentẽ. Sequamur multo libẽtius ascẽdẽtẽ. Cru cifigatur vetus homo noster simul cũ illo: vt destruatur corpus peccati, vt vltra non seruia mus peccato: sed quomodo ipse resurrexit per gloriã patris: ita & nos in nouitate vitę ambu lemus. In hoc em̃ mortuus est & resurrexit, vt peccatis mortui iustitię viuamus. Cęterũ q̃ vi tę nouitas locum exigit tutiorem, tam resurre ctionis dignitas altiorem expetit gradũ. Sequa mur etiam ascendentẽ: quærere videlicet & sa pere quæ sursum sunt, vbi ille est, non quæ su per terram.

Galfridus.

Q; sicut mors sic est resurrectio bipartita.

¶Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum S sunt quærite. Duę sunt mortes, & duę sunt re surrectiones. Prima mors est animę, secũda cor poris. Mors corporis, separatio ab anima. Mors aĩę separatio est a deo. Hanc operatur peccatũ, illam pœna peccati. Itẽ prima resurrectio ani mæ: secũda corporis. Resurrectionẽ animę ope ratus est humilis & occultus Christi aduẽtus Resurrectionem corporis gloriosus & manife stus perficiet. Et sicut corpus. i. homo exterior in resurrectione sua vitam & sensum recipiet, ita & anima in sua vtiq; resurrectione vitã & sensum recipit, id est cognitionem & dilectio nẽ. Q; autem cognitio vita sit, veritas attestat dicens. Hæc est vita æterna vt cognoscant &c. Et ꝙ dilectio sit sensus hinc accipe. Sicut exte rior homo in vita non discernitur, quia in toto se, ęqualiter viuit: in sensu autem discernitur, id est in quinq; partes nouissimas, scilicet vi sum, auditum, gustum, tactum, & olfactũ: quia aliter sentit in oculo: aliter in aure: & sic in cęte ris: ita interior homo in cognitione quidẽ non discernit: sed in amore. Et sicut ille in quinque partito sensu diuidit: ita & iste circa quinq; dei inuisibilia afficit: quæ sunt veritas, iustitia, sa pientia, charitas, ęternitas. Aliter em̃ afficitur circa veritatẽ quã diligit ꝑpter libertatem: ali ter circa iustitiã quã propter ęqualitatẽ: aliter circa sapientiã quã propter suauitatẽ: aliter cir ca charitatẽ quã propter virtutẽ: aliter circa ęternitatẽ quam diligit propter securitatem.

Q; de morte triplici tripliciter re surgamus.

¶Si cõsurrexistis cũ Christo q̃ sursum sunt sa T pite. Cũ nouos ecclię filios ad formandũ in eis Christũ Apostolus semel & iterum parturiret, hortabatur eos aliquando passionũ Christi par ticipes fieri: aliquando resurrectionis eius glo riam ęmulari: vt intelligerẽt mercedis suę præ miũ, quo Christo cõicarẽt in laborib⁹ passionũ Si cõpatimur inqt & cõregnabimus: si cõmori mur & cõuiuemus: vt post certamina passionũ

veniat regnũ glorię, & post mortificationẽ carnis, resurrectio vitę sequat̃. Itaq; nobis est resurgẽdũ, si nondũ forsitã resurrexerim⁹, ne frustra postmodũ cũ fatuis virginibus veniamus. Perscrutemur ergo cõsciẽtias nostras, vtrum iaceamus adhuc, an surrexerim⁹. Iacẽt em̃ alii sicut paruuli in cunis. Alii sicut paralytici in grabatis. Quidã velut mortui ĩ sepulcris. Quasi paruuli iacent in cunis q nondũ intelligentes verę religionis celsitudinẽ: & virtutũ spiritualiũ dignitatẽ, ei tm̃ q̃ ad modicũ valet, corporali student exercitationi, sub elemẽtis mundi tãq̃ paruuli seruiẽtes, nec attẽdentes φ caro nõ ꝓdest qcq̃, sed sp̃us ẽ q viuificat. Hos dixerim aliqua tenus mortuos, vtpote viuificante sp̃u destitutos. Porro in grabatis quasi paralytici iacent, q acidię, ignauię torpore dep̃ssi, dũ vitæ suæ tp̃a negligunt, ad prima etiã corp̃alis exercitii opera nõ assurgũt. Qui & ip̃i nimirũ credunt̃ mortui, cũ vulgo etiã hm̃oi hoĩes tali soleãt appellatione censeri. Sunt etiã alii, qui tanq̃ oĩno mortui, quasi in sepulcris iacent, qui videlicet lõga peccatorũ cõsuetudine deprauati, nõ solũ peccare nõ desinunt, sed etiã mortiferę delectationis dulcedine in ipsis suis scelerib⁹ requiescũt. Resurgant igit̃ primi ad studiũ sapientię. Scd̃i ad opera iustitię. Nouissimi ad fructũ sapiẽtię. Nã & ipsis patet via inęstimabilis indulgẽtiæ.

Qualiter humana mens rotæ fortunæ in suis affectionibus comparetur.

V ¶Si consurrexistis cũ Christo, quę sursum sunt quęrite. Quærere ad studiũ cogitationis pertinet: Sapere ad auiditatis affectũ. Notandũ vero est: φ cũ sint quatuor affectus animi: nec timor nec tristitia locum habẽt in regno dei. Sẽper em̃ illic desiderant & lętantur vbi nulla sit anxietas in desiderio propter affluentiã gaudii & propter iuge desideriũ nullum in delectatione fastidium. Quẽadmodum em̃ pingitur quatuor canthis rota fortunæ: in qua alius gloriatur elatus, alius descendit minorificatus, itẽ in simus axe premitur, alius iterũ fertur ad astra sic humana mens interim a μήνη .i. luna huiusmodi sortita vocabulum: in timore descẽdit: in mœrore iacet: surgit in desiderio: stat in gaudio cõstituta. Cęterum perfecta charitas foras mittit timorem: nec admittit sine multa consolatione mœrorẽ, desiderio magis & lętitię vacans. Qui sicut ignis defæcatior surgit in flãmam dum perfectus materiã sibi vendicat occupatam: Sic desideriũ ad lætitiã peruenit obtinens quod optauit. In quærendis igitur quæ sursum sunt, interim feruentissimi desiderii ignis exardescat in nobis, vt flagrantissimo cõcupiscamus affectu plenã felicitatẽ, certam securitatem, cõmunionem sanctorum, deinde & summæ trinitatis & humanitatis Christi beatificatam visionem.

Petrus Damianus.

Q̃ turpe sit linguam consecratã silentio, in vaniloquio relaxari.

Sermo vester semper in gratia sale condit⁹ sit, vt sciatis quomodo oporteat vos vnicuiq; respõdere. Sit lingua nostra modesta, sobria, discreta, pudica. Sit ori nostro saliua virgo die crescente, & nisi vtilitatis occasio ꝓbeatur, vsq; in crastinũ siue perendinũ diem incorrupta seruetur. Ponamus ori nostro custodiam, & ostium circũstantię labiis nostris Auceps non emittit accipitrẽ nisi anserem videat: Et monachus dimittit linguã suam si loquendi necessitas non assistat? Dedignatur venator catulum soluere nisi lepus appareat. Viliorẽ habet monachus linguã suã, quã ad nullius salutem vel commodum inutiliter soluat? Sudat lapis in manu oppugnantiũ mœnia, incassum volat verbum de ore stantis in sanctæ ecclesię disciplina? Arcus flexis cornib⁹ frustra non intenditur. Et rationale os ad effundenda irratiõabilia passim relaxat̃? Parcitur pharetrę ne ex ea sagitta non leuiter exeat: nõ parcitur linguę vt mordax in quẽlibet verbũ velut ictũ vulneris non infligat? Quid ad hoc dicim⁹? Excusari certe non possumus. Facilius est em̃ tacere q̃ loqui. 4 X

Finitur Epistola beati Pauli ad Colossenses.

Sequitur Epistola prior eiusdẽ ad Thessalonicenses.

Ailredus.

De triplici castitate.

Ut sciat vnusquisq; vas suum possidere in sc̃tificatiõe & honore nõ in passione desiderii. Sciẽdũ est φ est castitas carnalis: castitas sensualis: castitas spiritualis. Castitas carnalis ẽ: si homo carnẽ suam ab omni coinquinatione cohibeat. Castitas sensualis est, si mẽbrorũ omniũ sensus ab omni illicita delectatione contineat. Castitas sp̃ualis est, si oẽs affectiones immũdas, cogitationes impuras, a cordis sui oculis abigens, eas priusq̃ carnem affectũq; perstringant, eiiciat. 4 Y

Cassianus.

Z Quanta mala ociositas soleat generare.

¶De charitate fraternitatis nõ necesse habem⁹ scribere vobis. Ipsi eĩ a deo edocti estis vt diligatis inuicẽ. Etenĩ illud facitis in oẽs fratres in vniuersa Macedonia. Tanq̃ peritissimus medicus infirmitatẽ susceptorũ blãda leniq; curatiõe fomentãs laudis pmisit obsequia: fecitq; eorũ aures ad curã salutaris verbi placidas & paratas. Vnde & infert. Rogamus aũt fratres, vt abundetis magis. Adhuc eos blãda verborũ lenitate demulcet: necdũ forte deposita penit⁹ tumoris indignatione medicamẽta austeriora posse sustinere conspexit. Quid est ꝙ rogas beate apostole vt abundent magis. s. in charitate: de qua dixeras: De charitate fraternitatis non necesse habem⁹ scribere vobis? Dic q̃so qd est ꝙ tãtope hęc pmittis? Et operã, inq̃t, detis vt qeti sitis. i. in vestris claustris vel cellulis cõmorãtes, ne diuersis rumorib⁹ qui solẽt ociosorũ votis vel fabulis generari, inquieti effecti, aliis quoq; inquietudines inferatis. Et vestra negocia agatis. Nõ vestra curiositate actus mũdi velitis inquirere ac diuersorũ cõuersatiões explorãtes operã vestram, nõ ad virtutũ studia, sed ad detractiões fratrũ velitis impẽdere. Et operemini manibus vestris sicut pcep. vobis. Nullus potest vel ingetus esse, vel aliena curare negocia nisi q operi manuũ suarũ nõ acqescit insistere. Et vt honeste ãbuletis ad eos q foris sunt. Nũq̃ potest apd hoĩes seculi honeste icedere, q neq̃q̃ claustro & operi manuũ suarũ ihęrere cõtẽtus est. Sed necesse est eũ honestũ dũ necessaria victus reqrit, adulationi quoq; operã dare: nouitates etiã rumorũ sectari, curarũ fabularũq; conquitere, per quas sibimetipi aditũ paret, ac facultatẽ qua diuersorũ domos valeat penetrare. Et nullius aliquid desideretis. Nõ potest nõ alienis donis inhiare, q non vult substantiã victus sui quotidiani laborando acquirere. Videtis tot causas tã turpes ac graues vna vitii, ociositatis scilicet, labe generari.

Finitur Epistola. I. ad Thessalonicẽ.

Sequitur Epistola. II. ad eosdem.

2 A Qz quiuis superbus supra dominum extollatur.

QVi extollit̃ supra omne qđ creditur & quod colit̃ deus. Horret human⁹ audit⁹ verbum: vtinam abhorreat similiter cogitatum malignum pariter & affectũ. Dico eñ vobis: non ille tantũ, sed omnis superbus extollitur supra deũ. Vult eñ deus fieri voluntatẽ suam: & superbus vult fieri suam. Iam videtur ęqualitas. Sed attende male congruam proportionem. Deus eñ in his tantũ quę ratio approbat, suã vult fieri voluntatẽ: Superbus vero & cum ratione, & contra rationem.

Cassianus.

Qz sancti in prædicatione sua nũc asperis blãda, nunc blandis aspera soleãt cõmiscere.

3 DEnunciamus vobis fratres in nomine dñi nostri Iesu Christi, vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, & non secundũ traditionẽ quã acceperũt a nobis. Itaq; ab iis qui vacare operi nolunt, iubet subtrahi, & velut mẽbra ocii corrupta putredine, desecari: ne inertiæ morbus velut letale cõtagium etiã sanas membrorũ partes tabe serpente corrũpat. Deinde infert. Ipsi eñ scitis queadmodũ imitari oporteat nos. Immanẽ cumulum rephensionis exaggerat: cum hoc eos asserit non obseruare, quod & memorię eorum inhęserat, & ad imitandũ non solum verbo instruente didicerint, sed etiã exẽplo operũ puocante susceperint. Quia non inquieti fuim⁹ iter vos, sicut vos scilicet estis, neq; gratis panẽ manducauimus ab aliquo. Per singula verba increpationis auxesim facit. Doctor gentium, prędicator euangelii dicit se nõ gratis panem ab aliquo manducasse, qui nouit dominũ pręcepisse, vt qui euangeliũ nunciat, de euangelio viuat. Et rursum. Dignus est operarius cibo suo. Cum vtiq; non gratis qui euangeliũ prædicabat, tam sublime ac spirituale opus exercens, cibum sibi dominicę iussionis auctoritate pręsumeret: Quid nos faciemus, quibus non solum nulla prædicatio verbi cõmissa est, sed ne vlla quidem nisi animæ nostrę solius cura mandatur? Qua fiducia ociosis manibus gratis panem manducare audebimus, quẽ vas electionis euangelica sollicitudine & prędicatione cõstrictus, sine opere manuum manducare non præsumit? Sed in labore inquit & fatigatione nocte & die operantes, ne quem vestrum grauaremus: Nõ solum per totum diei spatium, sed etiã noctis tẽpore, quod quieti corporis videt̃ indultum, hoc opus manuum pro escæ sollicitudine indesinenter vrgebam. Et ne forte tacitus operans exemplis & non monitis instruxisse videret̃, infert. Nam & cũ essem⁹ inq̃t, apud vos, hoc denunciabamus vobis. Quoniã si quis non vult operari non manducet. Hic non iam doctoris vel medici vtit̃ ad eos consilio, sed districtione in eos iudiciarię pronunciationis inuehit̃: & apostolica auctoritate resumpta, velut ex tribunali in contẽptores sentẽtiã dicit. Qui

non vult operari non manducet. Verũtñ hac auctoritate cito deposita iterum ad viscera pii patris vel clementis reuertit medici, & velut filiis susceptis etiã suis consilio salubri infert remedia sanitatis dicẽs. His aũt q eiusmodi sunt denũciamus in dño Iesu, vt cum silẽtio panem suum manducent. Causas supradictorũ vulnerum q̃ de radice ociositatis emergunt, vno operationis salutari p̃cepto curauit, vt peritissimꝰ medicorũ, cęteras quoq; valitudines malas ab eodẽ cespite pullulantes sciens protinus extinguendas origine morbi principalis exempta. Vos aũt nolite deficere benefaciẽtes. Qui vos? id est qui vias nostras sectamini, nolite deficere benefacientes. i. humanitatẽ vestrã erga eos si forte neglexerint obseruare quę diximus, similiter impartite. Rursum ne forte hac lenitate p̃uocati quidã pręceptis eius obedire contẽnant ĩtermiscet apostolicã seueritatẽ. Q̃ si quis verbo nostro per epistolã nõ obedit, hũc notate & nolite cõmisceri cũ illo vt confundat. Verũtñ nolite quasi inimicũ existimare illum: sed corripite vt fratrẽ. Seueritati iudiciarię paternã intermiscuit pietatẽ: & sententiã apostolico rigore prolatã clementi mansuetudine temperauit. Nam & notari iubet eum qui obedire contẽnit, & cum illo non cõmisceri. Et tñ hęc fieri non odii vitio pręcepit: sed fraternę dilectionis & eorũ emẽdationis intuitu. Nolite inquit, cõmunicare cũ illo vt confundat: vt qui non est meis p̃ceptis mitibus emẽdatus: saltem publica omniũ vestrũ segregatione ad tramitẽ salutis incipiat aliquando reuocari.

Finitur Epistola ad Thessaloniceñ. Secunda.

Sequitur Epistola ad Timotheum Prima.

Bernardus.

De charitatis excellentia & vsu.

ca. 1 C Haritas de corde puro & conscientia bona, & fide non ficta. Tolle charitatẽ & castitas ipsa non placet, nec absq; illa qdlibet magnũ bonũ suscipit: nec cũ illa qdlibet exiguũ respuit. De corde ait puro. Puritas cordis in duobꝰ cõsistit. In q̃renda gloria dei & vtilitate p̃ximi: vt in oibꝰ actibꝰ vel dictis suis nihil suũ quęrat homo: sed tñ aut dei honorẽ, aut salutẽ proximorũ, aut vtrunq;. Pertingit põs iste vsq; ad deum, ea fiducia qua non suã sed illius gloriã quęrit. Pertingit vsq; ad proximũ, ea pietate qua ipsi non sibi prodesse desiderat. Hoc tanto puritatis bono gloriari nõ potest veraciter, nisi qui extrinsecas gloriolas respuerit. Nec em̃ pure valet dei vel proximi q̃rere lucra, qui propria non contẽpserit.

Quæ sit charitas de corde puro & conscientia bona.

¶Sequitur. Et conscientia bona. Duo sunt quę faciunt bonam conscientiã. Cõmissa flere, & flẽda nõ cõmittere. Horũ neutrũ solum sufficit. vtriusq; virtutis bene cõscius animꝰ seipsum iam secure deserat, & quodãmodo perdat, vt alios lucrifaciat. Non timeat cũ Hieremia & Iezechiele cũ transgressoribꝰ captiuari: cum sancto Iob frater fieri draconũ, socius struthionũ: cum Moyse etiam deleri de libro vitæ: & cum Paulo esse anathema a Christo pro fratribꝰ: cũ huiusmodi cõsciẽtia deniq; si necesse est ipsam intrare gehennã: securus medias penetret flammas. Cõparemus thesauros regũ & fastigia regnorũ cũ hmõi cõsciẽtia. Nonne p̃ tãto bono felicitas illa miseria reputabit? Et hãc fiduciã operat charitas de corde puro & cõsciẽtia bona. D

¶Sequitur. Et fide nõ ficta. Triplex est fidei diuisio. Est em̃ fides mortua: est ficta: est probata. Mortua est q̃ p dilectionẽ non operat, quasi carens anima quę est charitas. Ficta est q̃ ex charitate quidẽ moueri inchoat ad bene operandũ sed non perseuerans deficit & morit tanq̃ abortiua. Et dicit ficta eo sensu quo vasa lutea fictilia dicimus: non quia vtilia nõ sint q̃diu sunt sed quia fragilia cũ sint cito pereunt. De hac fide dicit. Hi sunt qui ad tempus credũt &c. Interrogo eos: qui dicunt charitatẽ ex quo semel accipit, recedere non posse. Ait veritas, hi radices non habẽt, quia in tẽpore credunt, & in tẽpore tẽtationis recedũt. Vnde & quo recedũt? vtiq; a fide ad infidelitatẽ. Item quæro. Poterãt ne in illa fide saluari: an non? Si non poterant, quæ iniuria saluatori? Aut q̃ lætitia tentatori q hinc recedant vbi salus non sit? Siquidẽ nec saluator zelatur nisi salutẽ: nec malignꝰ ĩuidet nisi saluti. Si autem poterãt quomodo aut sine charitate sunt q̃diu in illa fide sunt, cũ sine charitate salꝰ esse nõ possit? Aut deserẽtes fidẽ nõ deserunt etiã charitatẽ: cum charitas & infidelitas simul esse non possint? Recedunt ergo a fide, q̃a veritas id asserit. Consequẽter & a salute q̃a saluator redarguit. Inde & nos colligimꝰ q etiã a charitate, sine qua salꝰ esse nõ potuit. Si charitas semel habita nũq̃ deinceps amittit, frustra cõmonet discipulos dñs dicens. Manete in dilectione mea. Aut em̃ si necdũ diligebant, nõ E

debuit dicere manete: sed estote. Aut si iã diligebãt, non erat necesse moneri de pseuerantia qa scdm istos priuari nõ poterant. Probata fides est, q̃ in tentatione non deficit. Qualis em̃ sit cuiusq; fides, tribulatio probat. Sicut⁹ deficit (deficit em̃ cũ ĩ charitate nõ pseuerat) & ficta esse diceda est. Sicut⁹ pseuerat, pbata & perfecta censetur.

De lege duplici, charitatis. s. & timoris.

F ¶Iustis non est lex posita. Notãdum q̄ alia est lex promulgata a spiritu seruitutis in timore: alia a spiritu libertatis data in suauitate. Nec sub illa coguntur esse filii: nec sine ista patiuntur. Vis audire qa iustis non est lex posita? Nõ accepistis (ait) spũm seruitutis iterũ in timore. Vis audire q̄ tñ sine lege charitat[is] nõ sint? Sed accepistis (ingt) spũm adoptiõis filiorũ. Deniq; vis audire iustũ vtrũq; de se fatentẽ: & q̄ non sit sub lege: nec tamen sit sine lege? Factus sum (inquit) iis q sub lege erant quasi sub lege essem: iis q sine lege erant, quasi sine lege essem. Cum sine lege nõ essem, sed in lege essem Christi. Vnde apte nõ dicitur: Iusti non hñt legem: aut iusti sũt sine lege. Sed iustis nõ est lex posita, hoc est non tanq̃ inuitis imposita, sed volũtariis, eo liberalius data quo suaui⁹ inspirata.

De quatuor generibus supplicandi.

2. G Volo primũ fieri obsecrationes: Deide orationes, postulationes, gratiarũ actiões. Quatuor orãdi modos videntur exprimere hęc verba apostoli.

De obsecratione.

H ¶Sunt enim quos adhuc conscientia terret & cruciat nondum accepta resistendi virtute: cũ scilicet adhuc primum in peccatorũ cœno iacentes spiritus veritatis irradiat, & excitãs erubescere facit & timere. Dum vident immanitatem criminum, meritorum exiguitatem, & velut ardentem coram se gehennam expauescentes: quia in se boni nihil inueniunt: aliunde apprehendũt vnde tegantur. Sciũt em̃ q̄ non sit tutũ in conspectu dñi vacuos apparere: & multominus id licere plenis stercore manib⁹. Quia ergo timent & merito, p seipos accedere: studẽt quasi p alios supplicare. Tale est qđ oram⁹. Sancte Petre ora pro nobis. Maxime vero illud obsecratio est manifesta: Per passionẽ & crucẽ tuam, libera nos dñe: & cętera in hunc modũ. Tale est enim ac si latro dephẽsus & iam vicinus suspendio, nec inuenit in se vnde misericordiã deprecetur, extendens brachia dicat. Sic passus est Christ⁹ vt ad pietatẽ moueat circunstãtes. De talib⁹ dici põt q̄ regnũ cęlorũ vim patit̃ & vi. dir. i. Vim faciebat ĩ regno cęlorũ publican⁹ ille, qui dum nõ auderet oculos ad cęlũ leuare ipsum cęlum ad se potuit inclinare.

De oratione.

I ¶Iam vero continendi virtute accepta secure accedit ad orationem, quæ nimirum est oris ratio: q̃ iam ore ad os loquit̃ cũ deo suo veniam postulãs p delictis. Q[uo]z si iam posueris in corde tuo a pctis deinceps abstinere: primũ ẽ vt cũ ipso dño in oratione loquens recogites om̃es annos tuos in amaritudine animę tuæ.

De postulatione.

¶Dehinc postq̃ in lamentis pœnitẽtię aliq̃diu pseuerãs fiduciam cõceperis veniæ, accede iã securus ad postulationes: vt secure tanq̃ receptus in gratiam dñi, tibi & sociis tuis audeas petere qđ oportet. Ac fortasse postulas, quomõ nosse poteris, vtrum consequutus sis indulgẽtiam. Sic em̃ conseruãdæ humilitatis gr̃a diuina solet pietas ordinare, vt quanto q̃sq; plus p ficit eo minus se reputet pfecisse. Nam & vsq; ad supmũ spũalis exercitii gradum si qs eousq; profecerit, aliq̃d ei de primi grad⁹ impfectione relinquit̃, vt vix sibi primum videatur adeptus. Attamen si ambulas q̃ retro sunt obliuiscẽs, & ad ea q̃ añ sunt desiderio te extẽdas, ex pposito proficiendi curatum te esse non dubites. Impossibile em̃ est in feruore cõuersationis hoiem ambulare peccatorũ adhuc sarcia pgrauatũ. Propter qđ fiducialit̃ postulare põt q eiusmodi ẽ: tãtũ caueat ne forte nõ postulãda: aut nimis q̃ nõ adeo sũt postulãda: aut tepide q̃ toto sunt affectu & oĩ tpe postulãda. Hæc autẽ sunt p q̃bus incessanter & q̃ obnixe potes clament ad deum desideria tua, vt habeas gratiã eius bonã, & placere possis in oculis pietat[is] ei⁹ & in eo viuas & moriaris in ipso: vt gl̃iam ei⁹ videre & ipso frui in perpetuũ merearis. K

De gratiarum actione.

¶Porro ad quartũ orationis genus qđ est gratiarũ actio, ppaucos credimus puenire. Et quo rarius, eo pciosius est. Multã em̃ gr̃am inuenit apud deũ, quẽ exaudit anteq̃ inuocet: & testimoniũ reddit spiritui eius: spiritus quẽ habet ex deo: qm̃ exauditũ est desideriũ ei⁹. Ita vt certus iã non orare sed gr̃as agere possit. Pria igit̃. i. obsecratio verecũdo fiat affectu. Scda quã p prie dixim⁹ orõnẽ, affectu puro, vt videlicet nõ dissimulem⁹ pctã, non nos palpemus, sciẽtes q̄ sic q̃sq; miam inuenit apud deũ, si inuẽtus fuerit durus iudex in semetipsum. Tertia. i. postulatio amplum quęrit affectũ, & fiducię latitudinem. Scriptum est em̃. Postulet in fide nihil hęsitãs. Credo em̃ ppterea dictũ. Quęcũq; locũ calcauerit pes vester, vester erit. qa tãtũ ipe L

trabimus quãtum porrexerimus pedem fidei. Quarta q̃ est gratiarum actio, deuotione plenissima, & delitiis debet esse affluens. Vñ breuiter dico nonnullos (vt arbitror) experiri interdum in orone hebetudinẽ quãdã mentis, vt scilicet orantes labiis non satis attẽdãt quę dicant, aut cui loquãtur: pro eo ꝙ velut ex cõsuetudine quadã cum minus digna reuerentia & sollicitudine accesserunt. Quid em̃ aliud cogitare debet homo intrãs ad orationem, q̃ curiã cælestẽ illam ĩ qua rex regum stellato sedet solio, circũdante innumerabili & ineffabili beatorum spirituũ exercitu? Quãta ergo cum reuerentia: quanto tremore: quãta illuc humilitate accedere debet a palude sua procedẽs & repẽs ranunculus vilis? Q̃ tremebũdus, q̃ supplex, q̃ humilis, q̃ sollicitus, & toto intentus animo maiestati gloriæ, in pręsentia angeloꝝ, in concilio sanctorũ, & congregatione assistere poterit miser homũcio. In cunctis igitur actionib⁹ multa est opus vigilantia: sed pcipue in oratione. Licet enim semper videamur a deo, tñ tunc pcipue psentamus & ostendimus nos quasi facie ad faciẽ cum deo loquentes. Porro q̃uis vbiq; sit deus, in cęlo tñ orandus est: ibiq; oratiõis tẽpore cogitandus, vt mens nostra in oratorii tecto nõ aeris spatio, non ipsa retardetur nubiũ densitate. Iuxta illud. Pr̃ noster q es ĩ cęlis. Cęlũ em̃ quadã ꝓgatiua etiã sedes siue thron⁹ dei vocatur, qa ad eam comparationẽ qua deũ in cælis vident angeli sancti & electorum animę, nos miseri & peregrini super terrã vix solum nomen habere videmur.

Ailredus.

Quid sit puras manus in oratione leuare.

M ℭLeuantes puras manus sine ira & discordia. Ille puras manus leuat in oratione, cuius conscientia tẽpore orationis exultãs bonorũ actuũ recordatione in quandam confidentiam sese attollit, & diuinis præsentat obtutibus. Quę quidem confidẽtia aut ex innocentia aut ex digna necesse est pœnitentia oriatur. Si videlicet aut non flenda commiserit, aut cõmissa digne defleuerit.

Hugo de Sancto Victore.

Q̃ actio sine deuotione mortua reputetur.

3. N Corporalis exercitatio ad modicũ vtilis est &c. Visibilis actio quasi corp⁹ est: interior deuotio q̃si spirit⁹. Actio per deuotionem viuit: sicut per animam corpus. Deuotio autem actionem viuificat, sicut anima corpus. Omnis enim actio q̃ sine deuotione est: mortua est. Visibilis igitur actio quasi viuit, & inuisibilis deuotio ipsa est vita. Qđ autẽ viuit hoc moritur: sed qđ vita est ipm nõ moritur: quia actio transitoria sicut ex tpe initium habet: ita etiã finitur in tempore. Pietatis autem volũtas ex tempore inchoat: sed nõ finitur in tempore.

Bernardus.

Q̃ turpe sit monacho sibiipsi in corporis solatio dispensare.

Modico vino vtere ꝑpter stomachum tuum & frequentes infirmitates. Illi qui hodie nimis sibi blãdiunt de hoc exemplo Pauli, attẽdere debẽt primũ qđ apostolũ minime sibi rẽ istiusmodi suadere, sed nec discipulũ qđ ẽque exposcere sibi. Deide nõ monacho hoc intimari sed episcopo, cuius vita, tenerę & adhuc nascenti ecclesię pnecessaria eẽt. 5. O Timotheus hic erat. Da mihi alterum Timotheũ & ego cibo eũ etiã auro, & poto balsamo. Cęterum tu tibimetipsi dispẽsas, misertus tui. Suspecta est mihi (fateor) tua ipsi⁹ vice dispẽsatio. Et vereor tibi illudi sub tegmine & nomine discretionis a carnis prudentia. Id te saltem admonitum esse volo: vt si ista tibi auctoritas Apostoli placet de bibendo vino modico, qđ ille adiunxit nõ prætermittas.

Q̃ laqueus diaboli diuitię nominẽt.

Qui volunt diuites fieri in hoc seculo incidũt in tẽtatiões & in laqueũ diaboli. Ergo ne laqueus diaboli diuitię sunt huius seculi? Heu q̃ paucos inuenim⁹ q ab hoc laqueo liberari exultẽt: q̃ multos qui dolent ꝙ parum sibi videntur irretiti, & adhuc quantum possunt ipsi se inuoluere & intricare laborant! 6. P

Finitur Epistola ad Timotheum. I.

Sequitur Epistola ad eundem. II.

Bernardus.

Q̃ mandata domini seruare debeat qui vult in eius populo numerari.

Nouit dñs q sunt ei⁹. Quid me vocatis domine domine & non facitis quæ dico? Vis scire an pertineas ad populum eius? vel potius vis esse de populo ei⁹? Fac quę dicit & cõputabit te in pplo suo. Fac quæ iubet in euangelio, in lege, & prophetis. Obtempera eius vicariis, prępositis tuis nõ tantum bonis & modestis sed etiam dyscolis. Disce ab ipso domino: quia mitis est & humilis corde: & eris de beato populo ei⁹ quem elegit in hęreditatem sibi. Vereor aũt ne multi se 2. Q

profiteantur esse de populo eius, quos tamen ipse non habeat pro populo suo. Vereor ne de plerisq; qui quasi in populo eius religiosiores esse videnť ipe aliquando dicat: Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longe est a me.

Quomodo pontificis ministerium honoretur.

R ℭHonora ministerium tuum. Honorabis aũt grauitate morum, maturitate consiliorũ, actuum honestate. Hęc sunt q̃ officium episcopale maxime nobilitant & ornant. Omnia fac cum consilio, non tñ omnium aut quorũcũq; sed tã tũ bonorum. Bonos in consilio, bonos in obsequio, bonos habeas contubernales, qui vitæ & honestatis tuę & custodes sint & testes. In hoc te probaueris bonum, si testimonium a bonis habueris.

Vnde supra.

S ℭHonora ministerium tuum. Ministeriũ inqt non dominium. Ipsum itaq; honora nõ te. Nã qui quærit quę sua sunt, se cupit honorari nõ ministeriũ. Honorabis autem nõ cultu vestiũ, non equorum fastu, nõ amplis ædificiis: sed ornatis moribus, studiis spiritalibus, operibus bonis.

Q̃ a domino iuste repetitur quicquid nobis eius pietas pollicetur.

3. T De reliquo reposita est mihi corona iustitiæ. An in eo confidit sibi coronam esse repositam ꝙ per illum opera bona fiebant? Sed multa per malos siue homines siue angelos fiunt bona: nec tamen reputantur eis in merita. An quia potius & cũ ipso: hoc est cum eius bona voluntate fiebant? Nam si inuitus (inquit) euangelizo, dispẽsatio mihi credita est. Si autem volens, gloria mihi est. Cæterum si vel ipsa voluntas, de quo omẽ meritum pendet, ab ipso Paulo non est: quo pacto eam quã sibi repositam præsumit, coronã vocat iustitiæ? An quoniam iuste iam ex debito requiritur, quodcunq; vel gratis ꝓmittitur? Deniq; ait. Scio cui credidi: & certus sum quia potens est depositum meum seruare. Dei ꝓmissum suum appellat depositum. Et quia credidit promittẽti promissum repetit. Promissum quidem ex misericordia, sed iam ex iustitia persoluendum. Est ergo quã Paulus expectat corona iustitiæ: sed iustitiæ dei non suæ. Iustum quippe est vt deus reddat qđ debet: debet autem quod pollicitus est.

Finitur Epistola. II. ad Timotheum.

Sequitur Epistola ad Titum.

Bernardus.

Quid deo, quid nobis, quid proximo debeam⁹.

Sobrie & iuste & pie viuamus ĩ hoc seculo. Hæc tria sunt conuersationi nostræ maxime necessaria: quoniã primum debemus nobis: secundum proximo: tertium deo. Nam qui fornicatur in corpus suum peccat: magno illud priuans honore & pauendo addicens pudendoq; dedecori: tollens membrum Christi & membrum faciens meretricis. Ego autem non ab ea tm̃ quæ tam abominabilis est: sed ab omni voluptate carnis continendum dico. Ante omnia perfectam hãc continentiam quære, quam tibi debes ipsi. Nemo enim te tibi propinquior est. Dehinc adde misericordiam, quam debes ꝓximo: quia cum eo saluandus es. Deinde etiam patiẽtiam quã debes deo. Omnes enim qui pie volunt viuere in Christo persequutionem patiuntur. Vide ergo ne per impatientiam pereas: sed vniuersa pro eo sustine, qui prior pro te maiora sustinuit: & apud quem patientia infructuosa non erit. ca. 2. V

Quid in nobis sobrietas & iustitia, & pietas operentur.

ℭSobrie & iuste & pie viuamus in hoc seculo. X
Vt scilicet in præsenti sobrietas obseruetur: vt iusta satisfactione præterita, quæ nobis sine fructu salutis præteriere tempora redimãtur: vt pietatis clypeum imminentibus de futuro periculis opponamus. Sola est enim quæ ad omnia valet pietas. Cultus scilicet Dei humilis & deuotus. Nec aliter nobis est prouidere nouissima, nisi vt vniuersa quæ nobis imminere videntur pericula, sedula nobiscum cogitatione versantes discamus de nostra omnino industria, magis aũt de nostris diffidere meritis & soli diuinæ nos protectioni committere pio quodam mentis affectu, & effectu, pię intẽtionis in ipsum. Habes & ĩ euãgelio tria hęc: ipo tibi sermone dñi commẽdata. Beati (inqt) pauperes. Beati mites. Beati qui lugent. Beati qui sapiunt ꝑ desiderio cęlestium interno quodam

sapore mẽtis pñtia respuere. Beati q nouissi
ma prouident: & pietate cordis ad futuram tẽ
dunt hæreditatem. Beati q pristinum intelligẽ
tes errorem crebris lauãt lachrymis suũ lectũ.
Et sanctus Moyses ait. Vtinam saperẽt & ĩtel
ligerẽt: ac nouissima prouiderẽt. Acsi dicat: vti
nam esset in eis spiritus sapientiæ & intelligẽ
tiæ atq; consilii. Vtinam hæc in nobis inueniã
tur: vt suauiter omnia nostra p sapientiã dispo
namus: vt intellectu pręterita peccata damne
mus: vt prouideamus futura consilio. Vtinam
sapiamus ad præsentis vitæ moderationem: in
telligamus ad pterite correctionẽ: deuota ĩ deũ
fide puideamus vt felicẽ habeamus ipso mise
rante consummationem.

Q per humanitatem Christi, dei benignitas innotescit.

3. Y APparuit benignitas & humanitas sal
uatoris nostri dei. Apparuerat poten
tia in rerũ creatiõe. Apparebat sapiẽ
tia in earum gubernatione. Sed benignitas mi
sericordię maxime apparuit in humanitate. In
notuerat Iudęis potestas in signis atq; portẽtis.
Vnde ĩ ea lege ĩuenies sępiꝰ, Ego dñs: ego dñs.
Philosophis quoq; abundantibus in sensu suo
maiestas innotuit. Verũtamen & Iudæi ptãte
pmebant, & philosophi scrutatores maiestatis
opprimebantur a gloria. Potestas subiectionẽ:
maiestas exigit admirationẽ: neutra imitatio
nem. Appareat dñe benignitas tua cui possit
homo qui ad imaginẽ tuam creatꝰ est, confor
mari, nam maiestatẽ, potestatẽ, sapiẽtiã nec imi
tari possumus nec expedit æmulari. Quousq;
angusta est misericordia tua in sola angelorũ
parte: reliquam occupat iudiciũ cũ toto piter
humano genere. Domine in cęlo mia tua: & ve
ritas tua vsq; ad nubes. Terram vniuersam cõ
demnas & aerias potestates.

Vnde supra.

Z ¶ Apparuit benignitas & humanitas saluato
ris nři dei. Priusq̃ appareret humanitas, latebat
benignitas. Siquidẽ & priꝰ erat. Nam mia dñi
ab ęterno ẽ. Sed vñ tanta cognosci poterat? Pro
mittebat, sed nõ sentiebat. Vñ & a multis non
credebat. Appuit igit benignitas & hũanitas
s.n.dei. Vbi dei innotescit hũanitas, iã benigni
tas latere nõ põt. Quid em̃ tãtope declaret eiꝰ
miam, q̃ q nřam suscepit miseriã? Quid ita pie
tate plenũ, q̃ q verbũ dei pp̃ter nos factũ fœnũ?
Magna & manifesta benignitas, dei humanitas
& magnum benignitatis indiciũ declarauit, q
humanitati addere dei nomẽ curauit. Ad Ma
riam missus Gabriel angelus filium dei loqui
tur, sed non nominat deũ. Benedictus deus qui
talem nobis de nobisipsis angelum dedit, vt no
ster ipse suppleret qđ ille non dixit. Quid enim
sic instruit fidem, spẽ roborat: charitatẽ accen
dit: quomodo humanitas dei? Vnum in quo cõ
ueniunt Apl'us & angeli qui de Christi natiui
tate loquũtur, id est in noĩe saluatoris. Bñ dul
ce nomen illius nullus ex ipsis tacuit, quia hoc
mihi maxime necessariũ fuit. Alioquin qd age
rem audiẽs dominũ veniẽtẽ? Nunqd nõ fuge
rẽ sicut Adã? Nõne desperarẽ audiẽs qa venit
ille cuius legẽ sic puaricatus sum? cuius patiẽ
tia sic abusus sum? cuius beneficio tam ingra
tus inuentus sum? Quæ vero maior poterat es
se cõsolatio q̃ in dulci vocabulo saluatoris? Prę
terea & ipse dicit: q non venit vt iudicet mũ
dum, sed vt saluetur mundus p ipsum. Iam cõ
fidẽter accedo: iam supplico fiducialiter. Quid
enim timeã qñ saluator venit in domum meã?
Ei soli peccaui: donatum erit quicquid indul
serit ille.

Finitur Epistola b. Pauli ad Titum. Sequitur Epistola eiusdẽ ad Hebręos.

Bernardus.

Quanta charitate sancti angeli salutem deside
rent electorum.

NOnne omnes sunt ca
administratorii spi 1.
ritus, in ministeri A
um missi propter
eos qui hæredita
tem capiunt salu
tis? O quantum de
siderant ciues cæli
instaurari ciuitatis
suę ruinas. Quo
modo solliciti sũt
vt veniant lapides viui qui coędificẽtur cum
eis. Quomodo discurrunt medii inter nos &
deum: fidelissime portantes ad eum gemitus
nostros, & ipsius nobis gratiam deuotissime re
portantes. Plane nõ dedignabunt vt simꝰ socii
eoꝝ, quoꝝ facti sunt iã ministri. Festinemꝰ obse
cro, festinemus: tota nos multitudo curiæ cæ
lestis expectat. Exultare fecimus angelos quan
do conuersi sumus ad pœnitentiam: proficia
mus, & festinemus complere de nobis eorum
lætitiam. Vę tibi quicunq; es qui deliberas re
dire ad lutum: reuerti ad vomitũ. Putasne pla
catos habebis ĩ iudicio, q̃s tãto & tã spato pri
uare vis gaudio? Exultauerũt cũ nos ad pñiam

venimus, tanq̃ sup iis quos ab ipsa inferi porta cernerent reuocari. Quid nuuc erit si ab ipsa paradisi ianua reuerti viderint, & abire retror sum eos qui iam pedē alterũ habēt i paradiso? Nã etsi corpora inferius: tñ habem⁹ corda sur sũ. Nec soli angeli, sed & ipse angelorꝫ creator nos expectat. Expectat aũt pariter & desiderat.

Hugo de sancto Victore.

De virtute verbi domini.

4. B Uiuus est sermo dei & efficax & pe netrabilior omi gladio ancipiti &c. Viu⁹ est vt credas. Efficax vt spes. Penetrabilior vt timeas. Viuus est i preceptis & ꝓhibitionib⁹. Efficax i ꝓmissis & cōminatio nib⁹. Penetrabilior i iudiciis & dãnatiōib⁹. Pene trabilior inquit oi gladio ancipiti. Anceps gla dius ex ambabus partibus carnē incidit: & gla dius dei corpus & animã in gehēnam perdit.

Sequitur.

C ¶Pertingēs vsq; ad diuisionem anime & spiri tus. In vnoquoq; hoie tria sunt: Caro, spiritus & mēs. Ad carnē pertinet delectatio. Ad spiri tum cogitatio. Ad mētē discretio. In delectatio ne est superfluitatis concupiscentia. In cogita tione necessitatis prouidētia. In discretione ve ritatꝭ sentētia. Delectatio obtētu necessitatis ad supfluitatē ꝑcipitat. Prouidētia rōnē p compas sionē inferioris, inclinat a sentētia veritatis.

Sequitur.

D ¶Compagum quoq; & medullarũ. Qđ expla nans subdit. Cogitationum & intentionum. Compages sunt cogitationes. Medullæ inten tiones. Primum foris sunt opera quasi cutis. Deinde delectatio quasi caro. Deinde cogita tiones quasi ossa. Deinde intentio quasi medul la. Sicut enim cutis carnem tegit, sic opera de lectationē. Et sicut ossa carnem fulciunt, sic co gitationes desideria pascunt. Et sicut medullæ ossibus interiores sunt, sic in cogitationibus in tētiones latent. ¶Sequitur discretio cogitatio num: q̃ magis est occulta: & difficili⁹ cōprehē ditur. Quia em̃ ex prauis desideriis, bone non nunq̃ cogitationes oriunt: et rursus ex bonis desideriis praue cogitationes ꝓdeũt: non facile est cogitationũ discernere qualitatē: cũ nō solũ ex ꝑcedētibus sed etiã ex subsequētib⁹ eas opor teat iudicare. Verbi gra: Nemo est q desideriũ rapine nesciat malũ esse. Sed aliqñ ex desiderio rapiēdi noscit desiderium occidendi: & inde na scitur horror homicidii. Dũ ergo ex malo desi derio cogitatio bonũ gignens affectũ prodit, q̃ si ex radice mala surculus bon⁹ facit dulcē fru ctũ. Similiter aliqñ ex bono desiderio mala co gitatio nascitur: vt nonnunq̃ pollutionem car nis abominando turpitudinem carnalis concu piscentie cogitemus: et ex ipa nostra cogitatio ne ad delectationem illicitam inflãmamur. Et quasi de puro fonte manare cœperat: sed paula tim defluens in sentinam turpitudinis ibat.

Sequitur.

¶Non est vlla creatura inuisibilis in conspectu eius. Oculus dei et longinqua capit, quia vbi q; ꝓsens est: & intima, qa in omnibus est: & sub tilia, quia perspicax est: & maxima, quia omnia in ipso sunt. Hoc ꝓsequitur dicēs. Oĩa sunt in cōspectu eius nuda & aperta. Vł nulla crea tura dicit, nulla actio, vel cogitatio, vel huma na intētio. Ad quem nobis sermo. i. ad deũ vel ad sermonem. subauditur vel est, vel erit, vł es se debet. Primũ fit sermo dei ad nos: postea ser mo noster ad deũ. Duob⁹ modis fit sermo dei ad nos: interius p inspirationē: exterius per pre dicationem. Duobus etiam modis fit sermo no ster ad ipsum. Vel cōsulēdo vel rōnē reddēdo. Si em̃ modo rōnē ex voluntate consulere ad fa ciendum nolumus, tũc ex necessitate de factis rationem reddemus. Vel aliter. Ad quē nobis sermo. Loquamur ad Christũ de nobis vt ipe ad patrem loquatur pro nobis: quia pōtifex est vt offerat deo, populi preces & vota. E

Bernardus.

Qꝫ ex Christi passionibus hoi fiducia gñetur. F ¶Non habemus pōtificē q nō possit cōpati ifir mitatibus nrĩs t. p oĩa ꝓ si. absq; pctō. Bñdict⁹ de⁹, bñdicti dei fili⁹, i forma dei ipassibilis prius q̃ exinaniuisset se formã serui accipiens, sicut miseriam vel subiectionem expertus non erat: sic misericordiam vel obedientiam experimen to non nouerat. Sciebat quidem per naturã nō per experientiam. At vbi minoratus est nō so lum a seipo, sed etiam paulo minus ab angelis, vsq; ad illam formam i qua pati & subiici pos set: in passione expertus est misericordiam, & i subiectione obedientiam. Per quam tamen obe dientiam non illi scientia sed nobis fiducia cre uit: dum ex misero genere cognitionis, is a quo longe errraueramus factus est propior nobis. Quando enim illi appropinquare auderemus in sua impassibilitate manenti? Nunc autē, apo stolo suadēte, monemur cũ fiducia adire thro nũ gratie ipsi⁹, quē in eo q; passus ē ipse, nobis compati posse non dubitamus. Nō ergo debet absurdum videri, si dicitur Christum nō qui dē aliquid scire cœpisse, qđ aliqñ nesciuerit: sci re tamen alio modo: vt scire misericordiam ab æterno p diuinitatem: didicisse per carnem.

Hugo de Sancto Victore.

Qꝫ duplex esse debeat assumptio prelatorum.

5. G OMnis pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his q̃ sunt ad deū, vt offerat oblationes & sacrificia pro peccatis. Duplex debet esse assumptio eorū qui preficiūtur: scilicet vt int⁹ per grām primū assumant ad virtutis excellentiam & foris per electionē & auctoritatem ad gradū dignitatis. Verū assumunt. alii foris & non intus: sicut mali prælati. Alii foris & intus, sicut boni prælati. Alii intus sed nō foris vt boni subditi. Alii nec foris nec int⁹: vt mali subditi.

Bernardus.

Quō intelligi debeat illud Apl̄i Didicit ex iis.

H ¶Didicit ex iis quæ passus est obedientiā. Pati voluit Christus vt compati sciret. Miser voluit fieri vt misereri disceret: non quia ante misereri nesciret, cuius misericordia ab ęterno: sed qđ natura sciebat ab æterno: temporali didicit experimento. Vel aliter potest intelligi: vt hoc quod dictū est Didicit, nō ad ipsum caput referatur in eius persona: sed ad corpus eius, qđ est ecclesia. Et sit sensus didicit ex iis quæ passus ē obedietiā hoc est obedientiā: didicit in corpore ex iis quæ passus est in capite. Nam illa mors, illa crux, opprobria, sputa, flagella, quæ omnia caput nostrum Christus pertrāsiit, quid aliud corpori eius, i. nobis, q̃ præclara obedientiæ documenta fuerint? Deniq; Christus passus est ꝑ nobis, vobis relinquens exemplum: ait Apostolus Petrus: vt sequamini vestigia eius. Ex iis ergo quæ passus est didicimus q̃ta nos qui puri homines sumus, oporteat pro obedientia perpeti: pro q̃ is q & de⁹ erat nō dubitauerit mori.

Hugo.

Salus morte Christi quæsita quanta sit diligētia conseruanda.

6. I RVrsus crucifigentes & ostentui habētes filium dei. In hoc peccatores denuo renouari nō possunt, quia & aliā crucem & aliam mortē filii dei habere nō possunt. Non ꝙ pœnitentibus venia denegeť: sed pro peccatoribus Christus iterum nō morieť. Custodi ergo salutem tuā. Semel pro illa Christus mortuus est. Si illam amiseris, non poteris habere Christum alium qui pro te moriatur: vel eiusdem Christi aliam mortem. Dicit tibi Christus. Serua salutem tuam. Ego ꝑ illa mortu⁹ sum. Si illam amiseris, ego iterum mori nō possum: tamen eadem morte amissam iterum reddere possum. Sed nolo mihi iniuriam facias quia si salutem tuam morte mea acquisitā voluntarie peccando iterum amiseris, quātum in te est iterum crucifigi iterū me mori cōpellis.

Balduinus.

Q; tam iustorum q̃ impiorum meritis ꝑmia respondebunt.

TErribilis ē expectatio iudicii & ignis 10. K
ęmulatio quæ cōsumptura est aduersarios. Ecce iam nunc in moribus hominum futuri iudicii figura pręcedit. Ignis eñ cupiditatis & libidinis & malignitatis accēsus est in medio populorum: & late depopulať habitatores terræ: quasi iā vicina sit mundi cōflagratio. Quæ cum venerit, configurabitur pœna culpæ. Qualis enim nūc est culpa talis erit & pœna. Vita eñ malorū ignis est: & pœna eorū ignis erit. Vitaq; iustoꝝ ignis ē: & sic ignis eorū gloria erit. Ardent nunc iusti diuini igne amoris, quem dominus venit mittere in terrā: & quem vult vt ardeat. Ignis enim est in Sion & calor ignis erit in gehenna. Ardebunt iusti in futuro sed sicut seraphim ardebūt, & fulgebunt sicut sol in conspectu domini: & lucebunt in splendoribus sanctorum. Hæc erit eorū gloria: qui sicut lucernæ ardentes & lucentes per charitatem sibi interius ardent, & ad exemplū foris aliis lucēt. Mali quoq; in futuro ardebūt: sed dissimiliter. de quibus diciť. Pones eos ĩ clibanū ignis &c. Ardentiam nūc de quibus dicitur. Omnes adulterantes quasi clibanus ignis corda eoꝝ. Et de malis diciť. Supercecidit ignis & non viderunt solem. Ignis nempe quo mali ardent non illuminat sed excęcat: intātum vt solem videre non permittat.

Bernardus.

Q; fides de tribus humani generis hostibus soleat triumphare.

SAncti per fidem vicerūt regna. Quid 11. L
ni attribuatur fidei victoria, cuius est etiā vita? Iust⁹ autē ex fide viuit. Quotiēs ergo tentationi resistis totiens vincis malignum. Noli id propriis tribuere viribus: noli ĩte sed magis in deo gloriari. Quando enim ille fortis armatus tuæ cederet infirmitati? Aduersarius vester diabolus (ait Petrus) tanq̃ leo rugiens circuit quærens quem deuoret: cui resistite fortes in fide. Et beatus Ioannes. Hæc est (inquit) victoria quæ vincit mundū fides nostra. Vides quēadmodum sibi veritatis testimonia cōcināt. Paulus fide regna vicisse sanctos: Petr⁹ prīcipi mūdi resistēdū ĩ fide: Ioānes: Hęc est inquit victoria q̃ vicit mūdū fides nostra.

Adam.

Q; Christ⁹ septē disciplias ꝑ pc̄tis nr̄is accepit.

IN disciplina perseuerate. Tanq̃ filiis 12. M
offert se nobis deus. Totus in disciplina debet esse discipulus verbi: vt ex

verbere disciplinæ humilietur ad timorem, ad scientiã erudiatur, exerceatur ad patientiã, ad gloriã elimetur. Cũ em̃ illud recolit, Ego quos amo arguo, & castigo: eo se præsumit dei filiũ quo se sentit verberib⁹ disciplinę subiectũ. Nõ em̃ deest disciplina verbi magisterio: nec disciplinę ẽ expers, cũ nomẽ trahat a verbere verbũ patris. Quia & virga suæ potestatis verberat aerias potestates: & per virgã de radice Iesse, ex corde patris exiẽs nostros correxit errores. Verbũ em̃ incarnatum dum in carne sua verbera sustinuit, quę nobis debebantur: dum flagellis dorsum exposuit imitatores suos ad disciplinę sufferẽtiã informauit. Disciplina q̃ppe pacis nostrę sup eum: & liuore eius sanati sumus. Q; si supra dorsum eius, qđ est dorsum innocentię, fabricauerũt peccatores: debẽt corpus noxium, corruptũ vitiis, flagellis subducere pœnitentes! Inspiciamus si placet quot disciplinas innocentię verbũ in passione susceperit quarũ proculdubio fidelis discipulus & imitator, & prædicator existit. Septẽ sunt vt considero, quarũ primã sustinuit in flagellis. Secũdam in sputis. Tertiã in colaphis. Quartã in spinis. Quintã in clauis. Sextã in esca fellis. Septimã in lanceatione lateris. In his septem disciplinis vere liberalibus tota Christianę patientiæ philosophia consistit.

Balduinus.

Q; radix ęternæ dulcedinis sit amara.

N ¶Omnis autẽ disciplina in pręsenti quidem videtur nõ esse gaudii sed mœroris. Postea autẽ fructum pacatissimũ exercitatis p eam reddet iustitię. Ad contẽplatiuę vitę dulcedinẽ accedẽtibus, nõ statim gaudium promissæ suauitatis occurrit, sed prius ostendunt amarissimũ corticem cõpunctionis super anteactis criminib⁹. Deinde etiã durissimã testam inueteratę consuetudinis. Confracto tandem & debellato hoc vitio ostendet & aperiet sese fideliter & humiliter quęrenti animę suauitas domini.

Cassianus.

Q; nec equo calcar, nec reprehensio placeat delinquenti.

O ¶Omnis disciplina in pręsenti nõ videt̃ esse. g. sed mœro. Etem̃ sectio vel vstio salutaris quæ illis qui hulcerũ cõtagione putrefacti sunt, pie infertur a medico, mala tolerantibus existimatur. Nec equo calcar, nec emendatio suauis est delinquenti.

Petrus cantor. De triplici claudicatiõe.

P ¶Erigite genua dissoluta, & man⁹ remissas ad deũ, ne claudicans quis erret: magis autem sanetur. Est triplex claudicatio: mortalis culpę vt qui deũ colit pro tẽporalibus & ęternis. Vnde & illud. Vsquequo claudicatis in duas partes. Si dñs est deus sequimini eum. Si autẽ Baal, sequimini eum. Nõ potestis duobus dominis seruire. Sic etiã claudicat qui recipit vnũ testamẽtum sine reliquo. Est & claudicatio infirmitatis humanę & licita, eorũ q nõ vtroq; pede vt virgines sequuntur agnum. Est & claudicatio virtutis & gratię, qua claudicauit Iacob: Et illi qui tẽporalibus vtuntur solũ ꝑ natura, & se suspendunt a reliquis ꝑ corona.

Cassianus.

Q; qui fraternis bonis inuidet, dei iudicia reprehendit.

¶Videte ne radix amaritudinis sursum germinans impediat. Hęc radix amaritudinis inuidia est: quę se erigens ad superna, in cõtumeliam ipsius qui bona homini confert, tendit auctoris. Nõ em̃ aduersus hoiem, sed plane aduersus deũ blasphemus extollitur: q nihil in fratre aliud nisi bonũ meritũ carpẽs, nõ hominis culpam sed dei iudicia reprehendit. Q

Bernardus.

Q; Christi gratia pręsto fuerit pręteritis pręsentibus & futuris.

IEsus Christus heri & hodie, ipse & in ęternũ. Hesternũ qđe ab initio sc̃li vsq; 13.
ad dñicã ascẽsionẽ: hodiernũ vero diẽ R
exinde vsq; ad seculi consummationẽ: Aeternũ intellige post cõmunẽ omniũ resurrectionẽ. Nulli horum deest Christus: nulli deest Iesus. Nulli deest vnctio, nulli salus. Patriarchis & ꝓphetis in visione exhibitus est: apostolis in humilitate: nobis in fide: Angelis in specie. Quã sane speciem & electis hominibus ostensurũ se promisit: nõ quidem hodie: sed in ęternũ. Deniq; iam transierat: iam nostrũ illud illuxerat hodiernũ, cũ apostoli loquerẽtur. Etsi cognouimus Christum secũdum carnẽ, sed nũc iam nõ nouimus. Videtur tamen etiã in hoc mane de carnibus agni nõ nihil esse seruatũ: sed qđ residuum est iam datur igni: ꝙ videlicet vsq; hodie eadem caro nobis: sed spiritualiter nõ carnaliter exhibeatur. Neq; enim est ꝙ causemur nostro huic negatã tẽpori, siue eam quę ad patres veteris testamenti facta est, apparitionem: siue eam quæ apostolis exhibita est, præsentiã carnis eius. siquidem fideliter considerantibus neutrã deesse liquebit. Adest enim nobis etiam nunc carnis ipsius vera substantia: haud dubium quin in sacramento assunt reuelationes: sed in spiritu & virtute, vt tẽpori gratię quæ nũc est nihil in vlla gratia deesse ꝓbetur. Nec mireris ꝙ carnales illis manifestationes exhi-

buit;qui carnalem eius prestolabatur aduentū. Nobis enim tāto efficacior gratia & reuelatio dignior necessaria est, q̄to excellentiora cōstat esse quę expectamus.

Finiuntur Epistolę. B. Pauli apostoli.
Sequitur Epistola b. Iacobi apostoli.
Gillebertus.

Q; vnguētū patientię vacat vnctio charitatis.

ca. 1. S Omne gaudiū existimate frēs mei cū in tētatiōes varias incideritis. Dixerat dn̄s In patientia vestra possidebitis aīas vestras. Ipsa em̄ patiētia est velut quidā impassibilitatis odor Illuc siqdē mala nulla inferunt: hic vero patientię bn̄ficio acsi vnguēto quodā mitigatorio, etiā q̄ illata sunt, nō sentiunt. Efficax & vtile oīno vnguentū: qđ etiā inter carnis vexationes animū ab iniuria tuetur, & continet ne fatiscat, ne deficiat, ne laboret. Verū adhuc excellentiorē vobis vnctionē demōstro. Omne gaudiū existimate fratres &c. An non tibi videtur excellentiori pfusus vnguēto q nouit in aduersis gaudere, q̄ q didicit in ipsis nō cōtristari! Minus est em̄ quo excluditur dolor, q̄ quo lætitia suadetur. Deniq; & inimicos non modo tolerare: sed etiam amare iubemur. Odor ergo dilectionis super omnia aromata.

Galfridus.

Q; vt nostras saluemus animas, omnē immūditiam & malitiam abiicere debeamus.

T ¶ Abiicientes omnē immūditiā & abundantiā malitię, in mansuetudine suscipite insitū verbū &c. Cibus est animę verbū dei: nec tam curioso expectatori q̄ auido proderit susceptori. Quis enim vestrū ad panem hodie corporalem ociosus spectator accedet! Edant paupes & saturētur: nō videant & mirētur. Ego vero (fateor) nō parū mihi timeo in hac parte. Siquidē min⁹ facile cordi infertur audientis, qđ non exit de corde loquentis. Felix qui in corde suo abscondit eloquia domini: qui verbū insitum magis q̄ foris editum in mansuetudine suscipit. Dignū erat, nullam penitus maculam, nullam nos malitiam nosse: sed quia nō est istud virtutis, imo potius infirmitatis nostrę, studeamus interim abiicere qđ nō possumus nō habere. Abiicientes (ait) omnē immūditiā & abundantiā malitię. Vtraq; em̄ q̄ copiosa q̄ multiplex si cauentur in opere, subrepunt in sermone, in quouis gestu, in habitu, in cogitatu deniq; vel affectu.

Q; occulte interdū vel neuus impuritatis suboritur: vel radix amaritudinis germinat dum nescitur. Et processu tēporis si negligit erūpet in regulum, qđ longa fuerit dissimulatiōe confotū. Dicunt homines seculi, nihil sordis in suo sale mulierē fatuam inuenire. Et facit hoc non mūditia salis, sed quęrētis negligētia, vel poti⁹ nō quęrētis. Abiiciamus ergo oēm penit⁹ immunditiā & abūdantiā malitię, p quā charitas refrigescit, vt mūdo corde deum videre possimus: sed & pacifici filii dei vocemur & simus. Verbum hoc sapientię est: & nihil inquinatum incurrit in eā. Insitū verbū est, qđ intus loquitur deus per fidem, per rationem, per inspirationem, per testimonia scripturarum. In mansuetudine suscipite. Alioquin si vocat, & renuis: si extendit manum, & non sit qui aspiciat: si despicis omne consilium eius & increpationem: non te saluabit qui solus potest. Quid autem dicim⁹ q verbū hoc dicit animas nostras posse saluare! Si in verbo hoc possibilitas est nō certa saluatio: vt qd ego p ambiguis certa reliqui, ppter hoc verbum custodiens vias duras! Nolite metuere fratres mei: nō ābiguū est, sed arduū, sed difficile, sed imēsum: q nemo alius potest saluare: scilicet animas nostras.

Gillebertus.

Q; lingua inflammata a gehenna ad bonum non valeat inflammare.

Lingua modicū mēbrum inflāmat rotam natiuitatis nostrę, inflammata & ipsa a gehēna. Lingua praua iracūdię & indignationis occasiones requirit: iniurias vel falsas simulat vel veras exaggerat: quas debuerat dissimulare: ad offensam officia interpretatur: & venenati sermonis scintillas adhibet ad comedēdū cor suū. Quid lingua nequā cordi tuo tales adhibes flāmas! sufficiat illi flāma sua, ardor carnalis cōcupiscētię, & leuitatis calor innatę: quibus cor tuū acsi rota volubilis impellitur. Ignem hunc quē euomis, hauris de gehenna. Inflāmata (inquit) a gehēna. Lingua hęc male coccinea est: sed vincta nō est. Nō em̄ ligat sed dissipat. Male succēdit qa succidit vnita: quia dissidii verba scintillat. Flamma talis de inferis est. Nā flāma quę desursum est, pudica & pacifica est: bonis consentiēs: & bonos faciens. Verbū em̄ dulce & mul. ami. & miti. ini. Quasi flāmā flāma cōsumit, inferiorē superior, infernalem cęlestis: dum sapiēs & suaue verbū vincit malignū, & dulce durum emollit. 3. V

Bernardus.

Qꝫ dei sapientiā pax & pudicitia comitentur.

X ¶Sapientia quę desursum est, primū quidē pudica est: deinde pacifica &c. Pudica qdē est, contra ꝓprię voluntatis impuritatē. Pacifica cōtra ꝓprii cōsilii obstinatā rebellionē. Audiant igitur qui ꝓprię voluntatis & ꝓprii cōsilii lepra sordēt. Audiant q̄ breui versiculo spiritus sanctus lepram vtrāq; condemnet.

Vnde supra.

Y ¶Sapientia quę desursum est &c. Omnē ergo cogitationē in qua hęc duo nō cōcurrūt, a dei sapientia alienā nō dubites. Ea vero quę pudica videt, nec ad vitia trahit aperte, sed virtutis prętēdit imaginē, tūc demū a deo noueris esse si pacifica sit: si pręlati tui atq; spūaliū fratrū approbet iudicio: qm̄ non faciet dn̄s verbū qd nō reuelauerit seruis suis. Quāta vero deuotione, q̄ta humilitate, q̄ta sollicitudine cogitatio salubris nō aliter q̄ diuinę dignationis sermo suscipi debeat.

Cur in laude sapientię: pudicitiæ patientia copuletur.

Z ¶Sapiētia q̄ desursum est p.q.p.&c. Bona pudicitię comes patiētia, quę in laude sapientię mutuo cōnectunt. Pudicitia modeste se ꝑ dignitate tēperat: patientia alienā imodestiā ęquanimiter portat. Illa ꝓprios motus informat: hęc alienos impetus īfringit: illa decor: hęc est fortitudo. Ideo dicit fortitudo & decor indumētū ei⁹.

Adam.

Qꝫ indignus sit amore opificis qui ipsi pretulerit opus suum.

4. A QVi voluerit amicus esse huius mundi inimicus dei cōstituit. Amare certe q̄ mundi sunt, est contēpsisse cęlestia: est inimicū fieri ęternorū. Ab ęternis exulat bonis congsitor pręsentiū: nec dignus est amore opificis, qm̄ ipm̄ opificē opi suo pręferre nō nouit.

Galfridus.

Qꝫ iustus nō sit qui peccata non facit, sed qui confitens satisfacit.

5. B COnfitemini alterutrū ꝑccata vestra: & orate ꝑ inuicē vt saluemini. Multū em̄ valet depcatio iusti assidua. Iustus est aūt q pctm̄ nō dico nō operat (Quis em̄ est ille?) sed q nō operit, nō abscōdit. Iustus autē q pctm̄ nō fouet, nō diligit, cōfitet. Confitet dico nō pfitet. Accusat nō prędicat. Nō iactitat sed deplorat. Deniq; (vt ait dn̄s) dic tu iniqtates tuas vt iustificeris: nec tibi iam dubitaueris dictū: qa multū valet depcatio iusti assidua. Vis scire q̄ multū? Amē amē (ait veritas ꝑ magnitudine rei prębēs incredulis iuramētū) et si qd petieritis patrē in noie meo dabit vobis. Quis ergo petere iam dissimulat nisi q nō curat accipe? Quis negligit orare nisi q negligit ipetrare?

Finitur Epistola.b.Iacobi apostoli.

Sequitur Epistola.I.b.Petri apostoli.

Guilielmus de sancto Theodo.

Qꝫ quadruplex sit obedientia.

CAstificantes aīas vestras in obedientia charitatis. Est obedētia imperii & cōsilii, est subiectiōis, est charitatis. Puri⁹ aūt ac dulci⁹ scdm apostolū Petrū: ad pares siue ad minores suos filii obedientię castificant corda sua in obedientia charitatis, q̄ ad maiores subiugant ꝑ obedientiā necessitatis. In illa em̄ sola vel pręcipit vel cōsulit vel etiā obedit charitas hic autē pœnā vel timet vel minat impiosa necessitas. Et in illa obedienti sępe debetur maior gloria: in ista vero inobedienti maior semp intentatur pœna. ca. 1. C

Bernardus.

De tribus gradibus eorum qui se a seculi actibus alienant.

OBsecro vos tanq̄ aduenas & peregrinos abstinere vos a carnalibus desideriis &c. Felices qui se pręsenti seculo tāq̄ aduenas & peregrinos exhibent immaculatos se custodientes ab eo. 2. D

De peregrino.

¶Peregrinus siquidē via regia incedit, nō declinat ad dexterā neq; ad sinistrā. Iurgātes nō attendit: siue nubētes, aut choreas ducētes, aut aliud quidlibet facientes viderit, nihilominus transit: qa peregrinus est: & nō pertinet ad eū de talib⁹. Ad patriā suspirat, ad patriā tendit. Victum & vestitū habēs nō vult aliis onerari. Beatus plane qui suū sic agnoscit, sic deplorat incolatū dicēs dn̄o: qm̄ aduena ego sum apud te & peregrinus. Magnū hoc quidē: sed fortasse gradus aliqs altior est. Nam & pegrinus si nō admiscet ciuibus: aliqn̄ tamē delectatur videre quę fiunt: vel audire ab aliis: vel ipse narrare quę vidit. His & huiusmodi si nō penit⁹ remanet, detinet tn̄ & retardat, dū min⁹ memor patrię minori accelerat desiderio. Nam & tātopere potest in his delectari, vt inde nō solū remoret, & minus cito veniat: sed remanēs ex toto nec pueniat. Quis est magis alien⁹ ab actib⁹ seculi: q̄ pegrinus? Profecto qbus dicit apostolus. E

De mortuo.

F ¶Mortui em̄ estis &c. Peregrinus certe potest facile occasione viatici plusq̄ oporteat detineri quęrendo & pręgrauari portando.Mortuus si desit ēt ipsa sepl'tura,nō sentit. Sic vitupantes, sicut laudantes,sic adulantes audit vt detrahētes:imo vero nec audit qa mortuus est.Omīno felix mors:quę sic imaculatū seruat: imo penitus alienum facit ab hoc seculo.Sed necesse est, vt qui nō viuit in se,viuat Christus in illo: sicut ait apostolus. Viuo ego iam nō ego,viuit vero in me Christus.Acsi diceret:ad alia omīa mortuus sum: non sentio:nō attendo:non curo. Si qua vero Christi, hæc viuum inueniunt & paratum.

De crucifixo.

G ¶Magnus gradꝰ est iste:ac fortassis poterit ad huc supior īueniri.In quo quęrimꝰ nisi in eo q raptus est vsq; ad tertiū cęlū? Quis em̄ phibet tertiū cælū dicere si quē gradū supra istos poterit inuenire.Audi igitur ipsum dicētē. Mihi absit gloriari nisi in cruce dn̄i nostri Iesu Christi:per quem mihi mūdus crucifixus est & ego mundo. quasi dicat: nō solum mortuus mundo,sed & crucifixus:qđ est ignominiosum genus mortis: ego illi,pariter & ipse mihi. Omīa quę mundus amat,crux mihi sunt: Delectatio carnis,honores,diuitię,vanę hoīm laudes.Quę vero mūdus reputat crucē, illis affixus sum,illis adhęreo,illa toto amplector affectu.

Balduinus.

Qꝫ mortis ęternę liberatio nos mortis alterius faciat debitores.

2. H CHristus passus est pro nobis:vobis relinquens exēplum vt sequamini vestigia eius.Obedientiā vsq; ad mortem requirit a nobis sanguis Christi,q p nobis passus est nobis relinquēs exēplum: vt sequamur vestigia:eius hoc est vt moriamur & cōmoriamur ei. Vicissitudinē p vicissitudine & mortē pro morte exigit a nobis. O rem mirandam & stupendam.Inde obligamur vsq; ad mortē obnoxii:vnde per mortē dimittimur a morte liberi. Inde debitū mortis contrahiť: vnde debitū mortis absoluiť. Iam ergo ex noua causa debitores mortis sumus. q̄uis ex veteri culpa, nihilominꝰ ex noua gratia. Sed mors peccatorū pessima,debitę pœnæ quędam est exolutio:Sic tamē vt ingratitudinis nulla sequatur absolutio.Preciosa vero mors sanctorū. Per mortem Christi est quędam gratiarū actio & vicissitudinis nōnulla similitudo. Hęc autē similitudo mortis,obedientia est vsq; ad mortem.

Galfridus.

Qualiter pastores fieri debeant forma gregis.

¶Seniores obsecro pascite qui in vobis est gregem dei. I
Sic ille primꝰ pastor pastores obsecrat: sicut & coapostolus eius Paulus peccatores obsecrans clamat. Obsecro vos pro Christo recōciliamini deo.Si ergo illi sic obsecrant,q̄to magis dignū est: vt secūdum ꝙ sapiens ait, Paupꝫ cum obsecratione loquať? Ego pręcipere habeo nec docere scio nec sufficio vel monere.Cęterū doceat apostolus Petrus.Qui pascere & puidere monet & spontanee secūdum deū. Voluntarie quoq; nō turpis lucri grā,neq; ambitu dn̄ationis:sed forma facti gregis ex animo.Etsi alia fuerit forsitan gregis actio,ea tamē sit pastoris intentio : vt studeat talis videri quem expediat æmulari. Neq; enim spontaneus ille est quem paupertatis vrget dura necessitas. Aut voluntarius,quem cupiditas trahit.Trahit nō nullos: sed qui eiusmodi sunt non mirentur faciem Moysi sibi apparere cornutam.Mirantur q̄plurimi quomodo in eccl'ia pecuniarū amor dissuadetur : quem sectari hodie ecclesia pene tota videtur. Vnde enim vitulus terrę cultor sic colitur? Quia ab Aaron aurum in ignem mittitur, & sacerdotum exemplo agitur vt ardenter ametur. Nam etsi magna de contemptu mundi dicantur,plus tamē attendunt homines quid agatur.Vident mensas dapibus simul & opibus oneratas, supellectiles varias, promptuaria plena,gazas multiplices,vel glorianter possideri:vel ardenter appeti: vel optari.Hoccine est pascere gregem domini? Nulla eis hæc ędificatio?nulla refectio spiritualis:nulla (inquā) ędificatio: nisi vt ipsi quorum infirma est cōscientia:Idolothyta mādūcent. Nam auaritia idololatria est. Pascite (ait) gregē domini prouidentes. Alioquin in pascua q̄libet vberi pastor improuidus non tam ouium pastor est q̄ luporum.Non em̄ putent sufficere si prędicando gregem pascunt nisi prouidentes. Prouidere ergo necesse est & peruigiles excubias facere:feras abigere:caulas instruere:oues etiam ęgras curare:dispersas colligere errantes ad gregem reducere vel etiā reportare:lupum claua percutere : ouem cædere virga : Canem vnctum fune tenere: videlicet frænare zelum: nec q̄libet simplicium dissimulare peccata:nec vlli parcere tyrānorum. Facti (inquit) forma gregis. Nam formā illam in factis esse necesse est factitiam nō fictitiā:sculptam non pictam. Vbi hodie forma gregis? Informis magis hæc vita est & deformis: modo signat calicem domini: modo talos agitat: versat aleam scacos mouet:aut in auibus cęli ludit:modo canes instigat in leporē,mō angelicū reformat alleluia.

Vt terribiliter nimis in eorũ aliquẽ vltio diuina pcessit: q ipa sacrificii hora dũ secretas orationes dicere debuisset, venatorias voces (vt aiunt) quibus fuerat assuetus cœpit audientibus oĩbus personare. Et cũ apparuerit princeps pastorũ nolite esse securi: qa exiget de cõmissis ouibus rationẽ. Apparebit sol iustitię: & oĩa simul faciet apparere. Q̃ꝫ beati q tunc pcipient immarcessibilem glię coronã. Q̃ꝫ vero miseri qui festinãt coronare se rosis anteq̃ marcescãt: vt immarcessibilẽ nõ pcipiant, pastoꝝ principe apparente, coronã. Nullum inquiunt, pratũ sit qđ nõ pertrãseat luxuria nostra. Transibit pfecto & ptransibit luxuria: sed nõ pœna.

Finitur Epistola b. Petri prima.

Sequitur Epistola b. Ioannis Prima.

Galfridus.

Qꝫ Christum quiuis hominũ valeat imitari.

ca. 1. K QVi dicit se in Christo manere debet sicut ipse ambulauit & ille ambulare. Ad hoc vẽit, ad hoc missus est a patre, apostolo teste. Quos pſciuit & prędestinauit conformes fieri filii sui. Null⁹ vero est q veraciter possit dicere ꝙ Christũ sequi nõ possit. Sequi potest etiã qui nõ põt sequi quocũq: ierit. Oẽs possumus imitari eũ cui nullus ęquari. Quis humilior, qs sublimior Christo? Quis tã diues: qs tã paup existit? Deniq: qs tã sanct⁹, qs tam multiplicũ vel tã grauiũ onerat⁹ põdere pctõrũ? Patiẽter sustinete charissimi: nõ blasphemor? Nec Iudęi qđ possent oblog inuenerunt cũ diceret. Quis ex vobis arguet me de peccato? Peccata Christus nõ habuit sua, sed nr̃a portauit. Nec suã ei mater placẽtã fecit, vt nobis oĩbus cõuescatur. Heu q̃ grauis esca aceto, felle, myrrha amarior, digna admiratiõe: plena dilectione cõmunio. Nullã tibi domine mater tua placẽtam fecit. Talem genuit ꝙ in nullo tuũ placitum, tuam veneris facere voluntatem.

Bernardus.

Quę sunt quæ a mũdi amatoribus requirũt.

2. L OMnia quę in mũdo sunt, sũt cõcupiscẽtia carnis cõcupiscẽtia oclorũ & ambitio scli. q̃ nõ sunt (inquit) ex pře sed ex mũdo. Viderit hic qsq: cui⁹ sit spũs, qđ diligat qđ cupiat, qđ sequat. Ecce eñ speculũ veritatis: tãtũ ne cõsiderato vultu cõsciẽtię suę ptereat, & qualis fuerit obliuiscat. Ambitio curiositas & voluptas nõ ex patre sunt sed ex mũdo. Aut certe qa mlti codices habẽt nõ ambitionẽ scli: sed supbiã vitę: in cõcupiscẽtia carnis vniuersã accipe corporalium sensuum delectationẽ: quã quidẽ nec ipsa curiositas caret: ac deinceps in cõcupiscẽtia oculorũ quęcũq: ad humanũ diẽ & secularẽ gloriã & extrinsecã pertinent veritatem. Porro in superbia vitę elationem cordis intellige. Hæc tria qui diligit, mũdũ diligit, & dei constitutus est inimicus.

Adam de Perseñ.

Quibus laqueis diabolus totũ mũdũ irretiuit.

¶Omne qđ in mundo est, est cõcupiscẽtia car= M
nis, concupiscentia oculorũ, & supbia vitę. Ecce quib⁹ laqueis vniuersum orbem pene diabolus sibi irretiuit. Bestia hęc triformis non tam ascensura est q̃ iam de abysso ascendit, os habẽs, loquens ingẽtia, & nominibus plena blasphemię: totũ pene genus hoĩm tribus dictis cornib⁹ ventilauit: certatim properans sibi imprimere imaginẽ bestię, huius charactere se signari. Eius imago & character est quicqd exterius patet in homine qđ non deceat Christianum. Secularis vitę species, & flagitiorũ impudentia, inuerecunda turpium executio, bestialis huius seculi characterẽ appellamus. Quocirca apostolus habentibus spiritum dei formã eius bestię interdicit inquiẽs. Nolite cõformari huic seculo sed reformamini in nouitate sensus vestri. Elidat ergo cõcupiscentiã carnis sobrietas mater cõtinẽtię. Eliminet cõcupiscẽtiã oculorũ curiositatis inimica sanctę grauitas disciplinæ Amor paupertatis humilitatis nutricius exufflet superbiam vitę.

Bernardus.

Qꝫ pnĩa vel charitas pctã operiat electorum.

OMnis qui natus est ex deo nõ peccat. 4.
Hoc dictũ est de prędestinatis ad vi= N
tã, nõ ꝙ oĩno nõ peccent, sed ꝙ peccatũ ipsis nõ imputet vel ꝙ puniẽ condigna pœnitentia vel in charitate abscõditur. Charitas quippe operit mltitudinẽ peccatorũ. Neq: enim possumus hic penitus sine peccato esse seu miseria: possumus tamẽ iuuãte gratia nec peccato superari nec miseria.

Qꝫ prędestinatus ad gloriam non permanet in peccato.

¶Oĩs q natus est ex deo nõ peccat, sed genera= O
tio cęlestis cõ. illũ. Nõ peccat ingt. i. nõ ppetrat nõ pmanet in peccato qa cõseruat illũ vt perire nõ possit ea quę falli nõ potest cęlestis generatio. Siue nõ peccat. i. tãtũdẽ est acsi nõ peccet.

Pro eo.s.ꝙ nõ imputabitur ei peccatũ. Generatio em̃ cę.con.illũ. Sed generationẽ istam quis enarrabit? Quis põt dicere, Ego de electis sum? Ego de ꝑdestinatis ad vitã? Ego de nũero filiorũ? Quis inquã dicere põt reclamante scriptura: Nescit homo vtrũ dign⁹ sit amore an odio? Certitudinẽ nõ habemus: sed spei fiducia cõsolatur nos: ne dubitationis huius anxietate penitus cruciemur. Propter hoc data sunt signa quędam & indicia manifesta salutis, vt indubitabile sit eum esse de numero electorũ: in quo ea signa permanserunt.

Quę sint in electis signa salutis.

P ¶Porro inter ea quę fiduciã pręstant & materiam spei, maximũ est hoc qđ dñs ait. Qui est ex deo verba dei audit. Nonnullos em̃ sic interdum audientes inuenies acsi nihil ad eos ptineant quę dicãtur: non intrare cor suum, non discutere mores suos, nõ cogitare ne forte qđ audiũt dictum sit ꝓpter eos. Magis autẽ si forte sermo dei viuus & efficax, qui suo & nõ ei⁹ qui loquitur arbitrio fertur quocũq̧ voluerit: si inquã manifeste aduersus vitia illa ꝓcesserit quibus se illi sentiũt obligatos, dissimulant: & auertunt oculos cordis, aut qualibet adinuentione palliant vitia: & seducunt miseri semetipsos. In his ergo salutis signa nõ video. Magis autẽ vereor ne forte propterea nõ audiant verbum dei: quia nõ sint ipsi ex deo.

Bernardus.

De duplici dilectione.

Q ¶Nolite diligere verbo neq̧ lingua, sed opere & veritate. Est dilectio in actu, est & in affectu. Et de illa quidẽ quę operis est, puto esse legem datam hominibus, mãdatũq̧ formatũ. Nam in affectu quis ita habet vt mandat? Ergo illa mãdatur ad meritũ: ista in præmiũ datur. Cuius tamẽ initiũ profectũq̧ vitã quoq̧ pręsentẽ experiri diuina posse gratia nõ negamus: sed consummationẽ futurę deferimus felicitati. Aut si placet tibi de affectuali magis datũ fuisse mandatum, nõ inde contẽdo, dummodo acquiescas & tu mihi ꝙ minime in hac vita ab aliquo hominũ possit vel poterit adimpleri. Quis em̃ sibi arrogare hoc audeat, qđ se Paulus ipse fateť nõ cõprehendisse? Nec latuit pręceptorẽ pręcepti pondus hominũ excedere vires: sed iudicauit vtile ex hoc ipso suę illos insufficientię admoneri: & vt scirent ad quẽ iustitię finem niti pro viribus oporteret. Ergo mãdando impossibilia nõ pręuaricatores hoĩes fecit sed humiles vt omne os obstruatur & subditus fiat omnis mũdus deo: quia ex operibus legis nõ iustificabitur oĩs hõ corã deo. Accipiẽtes ꝗppe mãdatũ & sentiẽtes defectũ clamabim⁹ in cęlũ, & miserebiť nři de⁹. At hoc dixerim, si consenserimus affectualem charitatẽ lege fuisse mãdatã. Sed actuali id poti⁹ cõuenire videť. Maxie ex hoc: ꝙ cũ dixisset dñs, Diligite inimicos vřos: Mox de operib⁹ infert: Bñfacite iis qui oderũt vos. Item scriptura. Si esurierit inimicus tuus ciba illum. Si sitit, potum da illi. Et hęc de actu nõ de affectu. Et item dñs. Si diligitis me inquit sermonẽ meũ seruabitis. Atq̧ hic ad opera mittimur: ꝑ iniunctam obseruãtiã mandatorum. Sic te ergo necesse est accipere ꝙ iuberis diligere proximũ tuũ sicut teipsum: etsi nõ ita aperte expressum sit. Neq̧ hoc dico vt sine affectione simus: cũ inter magna & grauia hoĩm mala enumeret apostolus, sine affectione esse.

De triplici affectione.

¶Sed est affectio quã caro gignit. Et est quã ratio regit. Et est quã condit sapientia. Prima est quã dicit apostolus legi dei nõ esse subiectam nec esse posse. Secũda quã perhibet legi dei cõsentientẽ qm̃ bona est. Longe ab vtraq̧ tertia distat: quę gustat & sapit quoniã suauis est dominus: primam eliminans, secũdam remunerans. Nam prima dulcis, sed turpis. Secunda sicca, sed fortis. Vltima pinguis & suauis. Igitur per secundam opera fiunt: & in ipsa charitas sedet, nõ illa affectualis quæ sale sapientiæ condita pinguescens magnã menti importat multitudinẽ dulcedinis domini: sed quædam potius actualis: quę etsi nõdum dulci illo amore suauiter reficit: amore tamen amoris ipsius vehemẽter accendit. De hac dictum est. Nolite diligere verbo neq̧ lingua: sed opere & veritate. Vides quomodo caute incedit inter vitiosum atq̧ affectuosum: ab vtroq̧ pariter hãc distinguẽs actualem & salutiferã charitatẽ. Nec linguę mẽtientis in hac dilatione recipit fictũ: nec rursum afficientis exigit sapiẽtię gustum. Opere (inquit) diligamus & veritate. ꝙ scilicet moueamur ad bene operãdum magis quo dã viuidę virtutis impulsu ꝗ̃ sapidę illius charitatis affectu. R

Cassianus.

Q₂ malũ põt suggerere diabolus non vrgere.

S ¶Maior est qui in nobis est: ꝗ̃ qui in mundo. Nullus hominũ posset oĩno vitare peccatũ qđcũq̧ maligni spiritus cordibus nostris iniicere voluissent: si eis quẽadmodũ ad suggerendum ita ad cõpellendum facultas violenta suppeteret. Quãobrem sicut in illis est inuestigationis copia, ita nobis virtus respuẽdi siue acquiescẽdi libertas est attributa. Quorũ tamẽ potentiã & impugnatiões si pertimescimus, etiã ꝓtectio

nes atq; adiutoria dei econtrario cōferamus. de quo dicit. Maior est ei qui in nobis est, q̃ qui in mūdo. Cuius etiā auxilia multo vehementiori virtute militēt ꝓ nobis, q̃ aduersum nos illorū multitudo confligit. Nam bonarū rerum non tantū suggestor, sed etiā factor atq; impulsor est deꝰ: ita vt nōnunq̃ nos etiā inuitos & ignorantes attrahat ad salutem.

Bernardus.

Hominem esse in deo: & deū in homine, opus est charitatis.

4 T Deus charitas est: & qui manet in charitate in deo manet, & deus in eo. Per charitatē homo in deo: & deus in homine est. Sed homo quidē ab ęterno in deo tāq̃ ab æterno dilectus, qui tñ de prædestinatis sit. Deus vero in hoīe ex quo dilectus ab homine. Et si ita est, homo quidē in deo est, etiā quando in homine deus nō est. Deus aūt in homine nō est, qui non sit in deo. Manere em̄ in dilectione non potest: & si forte ad tempus diligat, non dilectus: sicut habes: quia ipse prior dilexit nos. Porro cū iam diligit q diligitur, homo in deo & deus in homine est. Qui autē nunq̃ diligit, nūq̃ dilectus est: ac per hoc nec ipse in deo, nec deus in ipso.

Qꝛ ꝓpter se solū deū diligere debeamꝰ

V ¶Diligamus deū quoniā ipe prior dilexit nos. Non aliter ad verā perfectionē conscendere poterimus: nisi quemadmodū nullius alterius rei nisi nostræ salutis gratia prior nos ille dilexit: ita eū nos quoq; nullius alteriꝰ rei nisi sui tm̄ amoris dilexerimus obtētu. Verū q sic eum diligit, superata omni impugnatione vitiorū pacis iam securitate perfruit: & transit in ipsius virtutis affectum, iugēq; statū ipsius boni, cuius iam totus est, retentat: quia damno intimę castitatis nihil credit esse damnosius. Nec em̄ carius aut ꝑciosius quicq̃ pręsenti indicat puritate. Cui pœna grauis est, vel virtutū perniciosa transgressio, vel ipsius vitii virulenta contagio, huic nunq̃ nec reuerentia humanę ꝑsentię adiiciet quicq̃ honestatis, nec minuet solitudo: sed vbicūq; secum semp circunferens arbitram, non solū actuū, sed etiā cogitationū suarum conscientiā, ipsi potissimū studere contendit, quam nec circunueniri, nec falli, nec subterfugere se posse cognoscit.

Gillebertus. De triplici timore dei.

X ¶Perfecta charitas foras mittit timorē, velut inutilem & superuacuū: sed non timorē illum qui castus permanet in se.s. Est em̄ timor quē foras mittit veritas. Primus cautꝰ. Secūdus castus & non permanens in se.s. Tertiꝰ castus & permanens. Primus verēt pœnam. Secūdus offensam. Tertius totus libera quedā & secura reuerentia est. Primus metuit puniri: secundus priuari, tertiꝰ neutrū. Primū perfecta charitas exterminat. Secundū ad tēpus tolerat. Tertiū sibi indiuise collaterat. Frigidus timor est, & pigre incedit, satis habens tm̄ impune euadere: hunc timorem perfecta charitas foras mittit. Amor fastidiū nescit: feruidus est: & in anteriora extentus. Quid em̄ timebit charitas? Veteres offensas? Sed charitas operit multitudinē peccatorū. Infirmitatis proprię cōscientia timebit ne decidat? Sed fortis est vt mors dilectio. Tēporales ꝓ Christo timebit molestias? Sed ne quidē æternæ si fuerint, defatigari & euanescere poterit cōsummata dilectio. Non ideo amat charitas vt pereat, sed mauult foris pœnaliter inęternū perire, q̃ vsu ęterni amoris priuari. Et quid mirū? Quid em̄ videbis in Christo qđ nō eius & nobis charitatē exhibeat & nostrā exigat? Totus est nobis charitatis illecebra: irritamentum amoris. Nullū in se meticuloso relīqt locū affectui. Totus amari vult, qui totꝰ meret amari. Ociosus debet esse timor vbi tot īsignia relucent amoris. Proinde dedignat charitas timoris cōmerciū cogi nesciēs q̃ nesciat cōpesci.

Bernardus.

Qꝛ cœlestem generationē tentationis victoria testetur.

5 Y Omne quod natū est ex deo vincit mūdum. Quotquot sunt cōcepti cū Christo, eos mūdus odit: sed cū Christo superatur pariter & ab ipsis. Confidite inqt, ego vici mundū. Sic manifesta est sermonis illiꝰ veritas quem apostolus ait. Quos ꝑsciuit (iquit) haud dubiū qn deus pater hos & ꝑdestinauit cōformes fieri imagini filii sui. Vide cōformitatem: post ipsum adoptant vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Post ipsum odit eos mundus. Bene ergo qđ natū est ex deo vincit mundū: vt sit testimoniū cœlestis generationis victoria tētationis. Victores igit sumus, sed in ipso qui cōfortat nos: quia hæc est victoria quę vincit mundū fides nostra. Fide quidē in dei filios adoptamur. Fidē in nobis mundus in maligno positꝰ odit atq; persequit. Fide quoq; vincitur & a nobis. Sequitur. Quis est em̄ qui vincit mundū nisi qui credit quia Iesus est filius dei? Certum est oēm qui non credit in filiū dei ex hoc ipso iam non modo victū esse sed etiam iudicatū. Verūtamen multos vide mus credētes Iesum filium dei esse, adhuc tamē mundi nihilominus cupiditatibꝰ irretitos. Sed dico. Putasne filiū dei Iesum credit qsquis ille homo q ipsius nec terret cōminationibus, nec attrahit

promissionibus, nec pceptis obtẽperat: nec con siliis acquiescit! Nõne is etsi fateat se nosse deũ factis tamen negat! Porro fides sine operibus mortua est. Nec igitur mirum si nequaq̃ vicit qui nec viuit. Quęris quęnã viuida & victorio sa fides! Illa sine dubio per quã Christ⁹ habitat in cordibus nostris. Christus eñ & virtus est, & vita nostra.

Sequitur.

Q Christus non solum congregauit populum, sed & redemit.

Z ¶Hic est qui venit per aquã & sanguinẽ Iesus Christus. Non in aqua solũ, sed in aqua & sanguine. Hoc ad differentiã Moysi arbitror accipiendũ. Moyses siquidẽ in aqua venit, a qua & nomẽ accepit vt Moyses vocareť. Manifeste aũt plus q̃ Moyses hic: vtpote q venerit nõ in aqua solum, sed in aqua & sanguine. Aquę multę populi multi. Venit ergo in aqua tãtũ q cõgregauit populum, sed populũ non redemit. Nam & ipsa quoq; de seruitute ægyptia liberatio, non Moysi sed agni sanguine facta est.

Sequitur.

De triplici testimonio quod datur in terris.

A ¶Tres sunt qui testimoniũ dant in terra, Spũs aqua, & sanguis. In aqua baptismum intellige. In sanguine martyriũ. In spiritu charitatẽ. Spiritus eñ est qui viuificat: & fidei vita dilectio. Deniq; si quęris, qd spiritui & charitati! respondeat Paulus: Quia charitas diffusa est in cordibus nostris p spiritũ sanctũ qui datus est nobis. Necessario quoq; spiritus addit aquę & sanguini: cũ teste Apostolo, sine charitate quicqd habeas nihil profit. Iam vero qui baptismũ aqua, martyriũ diximus sanguine designari: memẽto & vnicũ & quotidianũ esse baptismũ: similiter & martyriũ. Est eñ martyrii genus, & effusio quædã sanguinis in quotidiana corpis afflictione. Est & baptismus aliquis in cõpunctione cordis, & lachrymarũ assiduitate. Sic quippe infirmis & pusillis corde necesse est vt quem semel pro Christo ponere non sufficiunt, saltem mitiori qdẽ sed diuturniori martyrio sanguinẽ fundant. Sic & baptismi sacramentũ, quoniam iterari non licet, iis qui sępius in multis offendunt, frequẽti oportet ablutione suppleri. Vis nosse qui vincit mundum! Siquidẽ hoc ipsum beatus iste Ioannes indicat dicens. Nolite diligere mundũ neq; ea quæ in mũdo sunt. Omne eñ quod in mundo est, cõcupiscẽtia carnis est & cõcupiscentia oculorũ, & ambitio seculi. Hæ sunt tres turmę quas fecerunt Chaldęi. Nobis igitur aduersus triplex genus tentationis triplici opus est munimento, vt carnis cõcupiscẽtia ipsius mortificatione vincatur: quam in sanguinis testimonio diximus intelligendam. Oculorum vero concupiscentiam superet studium compunctionis, & assiduitas lachrymarum. Ambitionis autẽ vanitatem virtus charitatis excludat, quæ sola castificat animã, sola purgat intentionem. Certũ quippe triumphati mundi testimonium est, si corpus castiges, & subiicias seruituti, ne perniciosa libertate seruiat voluptati, si fletui pbeas oculos magis q̃ petulãtiæ vel curiositati: si spirituali dilectione flagrãs nulli animũ dederis vanitati. Merito sane vnus est qui in terra pariter & in cœlo testimonium phibet spiritus: quia siue corporis afflictio cessabit, seu lachrymarum fons exsiccabitur: charitas nunq̃ excidit. Verũtamẽ licet maneat post aquam & sanguinem spiritus (Aqua quippe & sanguis regnũ dei non possidebunt) interim tamen aut vix aut nullo modo inuenire est spiritum sine illis: quoniã hi tres (inqt) vnũ sunt. Vt quolibet ex his tribus deficiente, adesse cætera non pręsumas. Simul vero iuncta testimonia ista credibilia facta sunt nimis: nec poterit cui in terris suppetunt hęc, carere testimonio vel in cœlis.

De triplici testimonio quod datur in cœlo.

¶Tres autem sunt qui testimoniũ dant in cœlo, Pater & Filius & Spiritus sanctus. Et ne quã forte dissonantiam suspiceris, hi tres vnũ sunt. Magnum profecto habituri sunt testimonium quos in cœlo pater susceperit tanq̃ filios & heredes, filius asciuerit tanq̃ fratres & cohęredes, Spiritus sanctus adhęrentes deo vnum spiritum fecerit esse cum eo. B

Q in terris triplex testimonium phibetur electis.

¶Tres sunt qui testimonium dant in cœlo. Et tres qui testimonium dant in terra. Vt mihi videtur, triplex testimonium in cœlo stabilitatis est signum. Triplex in terra, reparationis. Illud angelos: istud homines. Illud beatos a miseris: istud iustos discernit ab impiis. Angelis si quidem qui in prima illa præuaricatione superbiente Lucifero steterunt, merito testimonium perhibet visio trinitatis: hominibus quos diuina miseratio saluat, spiritus, aqua, & sanguis. Tres enim sunt qui testimonium dant in terra spiritus, aqua, & sanguis. Scitis quia in primo homine peccauimus omnes, & in ipso cecidimus vniuersi. Cecidimus sane in carcerem luto pariter & lapidibus plenum. Exinde iacebamus captiui, inquinati, conquassati, donec ve- C

niret desideratus gentibus,qui nos redimeret, ablueret,adiuuaret. Hic est enim qui sanguinem proprium dedit in redemptionē:aquam simul produxit de latere suo in ablutionem.Emisit deinde de excelso spiritum suum,qui adiuuaret infirmitatem nostram. Vis ergo nosse an hæc aliquid operentur in cœlis? ne forte reus sis sanguinis domini quē euacuas q̄tum in te est:sed & aqua ipsa quę mundare debuerat,in sordibus permanenti iudicium damnationis accumulet:Spiritus quoq; cui resistis, non liberet maledictum a labiis suis? Cauendum enim ne sint tibi infructuosa, quia necessario essent pariter & damnosa. Quis est autem qui testimonium habet effusi non sine causa sanguinis Christi,nisi qui continet a peccatis?Seruus ēm peccati est qui peccatum facit,vt si deinceps cōtinere potuerit, & iugum abiicere miseræ seruitutis: certissimum sit testimonium redemptionis,quā operatur sine dubio sanguis Christi. Verum non sufficit peccatori continentia, si non assit etiam pœnitentia.Habet ergo & ab aqua testimoniū,qui laborat in gemitu suo,lauans per singulas noctes lectum suum.Sed qd erit q; longo catenarum vsu & carceris habitatione crudeli confracti atq; collisi defecimus in via vitæ? Inuocemus spiritum viuificatorem & adiutorem,confidentes quia dabit pater qui in cœlis est,spiritum bonum petentibus se.Sane nouum superuenisse spiritum certissime cōuersatio noua testatur.Iam(vt breuiter repetam)a sanguine & aqua & spiritu habes testimonium: si contines a peccatis, si dignos agis pœnitentiæ fructus,si facis opera vitæ.

Q; in cœlo,in terra,& in inferno,triplex testimonium prębeatur.

D ¶Tres sunt qui testimonium dant in cœlo,Pater,Fili⁹,& Spiritus sanct⁹.Et tres in terra: Spiritus,aqua,& sanguis.Similiter tres in inferno. In Esaia legim⁹,Vermis eorū non morietur:& ignis eorū nō extīguet.Duo mala sunt vermis & ignis. Altero roditur conscientia,altero concremantur corpora.Tertium additur desperatio,quæ vel eo intelligitur quod dicitur. Non morietur & non extinguetur. Iis qui in cœlo sunt,datur testimonium beatitudinis. Iis qui in terra,iustificationis.Iis qui in īferno, damnationis.Primum est testimonium gloriæ.Secundum gratiæ.Tertium iræ.

Finitur Epistola prima beati Ioannis Apostoli.

Sequitur Epistola beati Iudę Apostoli.

Bernardus.

Q; spiritum vitæ non habeat quisquis ab vnitate diuiditur.

SI sunt qui segregant semetipsos,animales spiritum non habentes. Nihil æque offendit angelos sanctos, quomodo dissensiones & scandala Videre est animam hominis quemadmodum vniuersa corporis membra viuificet sibi cohærentia. Separa ergo quoduis a iūctura cæterorum,& vide an deinde illud viuificet. Sic est omnis qui dicit anathema Iesu. Quia anathema separatio est. Sic est (inquā) omnis qui ab vnitate diuiditur,ne dubites qn ab eo recesserit spiritus vitæ.Digne ergo contentiosos, & qui separant semetipsos, apostoli carnales & animales vocant spiritum non habentes. E

Finitur Epistola beati Pauli Apostoli.

Sequitur Apocalypsis beati Ioannis.

Bernardus.

Q; a domino calidus diligit,euomitur tepid⁹, frigidus toleratur.

VTinā frigidus esses aut calidus. Deus hominem inuenire cupit aut sui consideratione calidum, & charitatis igne flagrantē:aut sui ipsi⁹ cognitione frigidū, & aqua cōpunctionis ignita diaboli iacula restinguentem Alioquin verendum est homini ne tepidum & nauseam prouocantem euomat ex ore suo. ca. 3 F

Cassianus.

Qualis periculi sit cū quis de feruore conuertitur in teporem.

¶Vtinā calidus esses aut frigid⁹ &c.O magna multitudo dulcedinis dei:& iustos ī ore tenet, & peccatores nō ante euomit q̄ denunciet euomendos. Verum non immerito eos dominus quos iam receperat in visceribus charitatis,noxie tepefactos cum quadam auulsione sui pectoris euomendos esse pronunciat: qui cū salutarem quodammodo ei prębere potuissent sub G

stantiam, euelli ab illis visceribus maluerũt: tã to deteriores effecti illis qui nunq̃ ori dominico illati sunt, cibis: q̃to id quod nausea compellente proiicim⁹, odibilius detestamur. Quicq̃d em̃ frigidum est etiam ore nostro susceptũ, vertitur in calorẽ & ꝗsalutifera suauitate percipit. Quod autem vitio semel pernicioso teporis est abiectũ, non dicã labiis admouere, sed etiã eminus ĩtueri sine ingẽti horrore nõ possum⁹. Rectissime ergo tepidus frigido pronunciatur deterior: quia facilius ad salutarẽ conuersionem, ac perfectionis fastigiũ carnalis quis. i. secularis vel gentilis accedit, q̃ is qui professus monachũ nec tamen viam perfectionis arripiẽs secundũ regulã disciplinę, ab illo semel spiritualis feruoris igne discessit. Dicit ei in corde suo qui eiusmodi est, Diues sum & locuples, & nulli⁹ egeo Cui illud quoq; q̃d subsequitur consequenter aptat̃. Tu aũt es miser & miserabilis & pauper & cęcus & nudus. In eo fact⁹ etiã seculari deterior ꝙ nec miserũ se nec cęcũ aut nudũ aut emẽdatione dignum vel egere monitis alicui⁹, aut institutione cognoscit. Et ob hoc ne exhortationem quidẽ vllã verbi salutaris admittit: non intelligens ipso monachi se noĩe ꝑgrauari ac deprimi opinione cunctorũ. quia dũ creditur ab omnib⁹ & velut dei famulus colitur, necesse est vt in futuro vehementiori iudicio pœnęq; subdatur. Postremo quid diuti⁹ immoramur in iis quę nobis experimento satis cõperta sunt ac ꝓbata? Frequenter vidimus de frigidis atq; carnalibus. i. de secularibus atq; paganis spiritualẽ peruenisse feruorem: de tepidis atq; animalib⁹ omnino non videmus.

Gillebertus.

Q; sancti licet deum semper habeant, semper tamen quærunt.

H ¶ In medio & in circuitu sedis dei. Hoc de beatis illis oculatis animalibus & pẽnatis legitur. In medio & in circuitu sedis dei. O qualis ibi circuitus erit pergere ab ipo in ipsum: ire & redire: ire desiderio, delectatione redire: dum semper eius q̃d experientia desiderat, præsentia satiat: vt mẽs possidentis & contuentis et illi fit per appetentiam intenta, & illo fit sufficienter contenta. In medio inquit, quia voti sui perducunt̃ ad intima. Et in circuitu: quia semper voto rediuiuo ferunt̃ in eadẽ ipsa. In medio, quia eorum iam completum est votum. In circuitu, quia non sufficiunt cõprehẽdere totum. In medio sunt admissa per gratiam. In circuitu sunt exclusa per differentem naturam. Quæ est em̃ sedes ista, nisi ea de qua loquit̃ Apostolus: Lux inaccessibilis quam inhabitat deus? Deniq; q̃tũ libet oculata sint beata illa animalia, tamen illuminat ea, vt q̃tum possint capiãt, & excedit ne ad totum sufficiant.

Bernardus.

De septẽ sigillis quibus signatus est liber vitę. 5

Vidi in dextera sedẽtis super thronum librum signatum sigillis septẽ, & non erat qui legeret vel aperiret. Et ego flebam multũ &c. Et vnus de senioribus dixit mihi. Ne fleas. Ecce vicit leo de tribu Iuda &c. Et vidi, & ecce in medio throni agnum stantẽ tanq̃ occisum: & venit & accepit de dextera sedentis in throno librum: & aperuit librum: & facta est lætitia magna. Leonem Ioannes audierat, & agnum vidit: agnus occisus est, agnus aperuit librũ, & aperuit leo. Deniq; dignus est (aiunt seniores) agnus qui occisus est, accipere fortitudinem. Non mansuetudinem amittere, sed accipere fortitudinem. Vt & agn⁹ maneat & leo sit. Plus dico: vt mihi videtur, idem etiã liber est qui non poterat aperiri. Quis em̃ dignus inueniretur aperire hunc librum? Indignum se profitetur ipse Baptista Ioannes: quo in natis mulierum nemo maior surrexit. Venerat enim ad nos sapiẽtia, sed in libro clauso vtiq; & signato. Sed quid dicimus super his septẽ sigillis? An forte triplex animę virtus, ratio, memoria & voluntas, & quadrifaria corporis compositi ex quatuor elementis, in his septẽ intelligenda est: vt nihil de veritate humanitatis defuisse nouerimus saluatori? An magis humanitatis eius ipse est liber: & q̃renda sunt signacula septem? Septẽ em̃ quędã arbitror inueniri q̃bus maxime celabat̃ in carne ꝓsẽtia maiestatis, vt non possit aperiri liber, & sapientia q̃ latebat agnosci. Sunt autẽ quę occurrunt interim, matris desponsatio: qua part⁹ virginis & cõceptionis veritas velabatur: ita vt hoĩs fabri filius fabricator hoĩs putaretur: & infirmitas corporis qua plorãs & vagiens lactens & dormiẽs & cæteris subiacens necessitatibus carnis iacebat inter hæc virtus diuinitatis. Sic & circuncisionis signum suscipiens, peccati remedium, ęgritudinis medicinam, q morbum omnẽ tollere venerat & peccatũ. Et item in Aegyptum fugiens a facie Herodis reguli: nec dei filius agnosci poterat, nec rex cœli. Quid trina illa tentatio inimici, in deserto, in pinnaculo, supra montem? Si filius (inquit) dei es: dic vt lapides isti panes fiant. Et item: Mitte te deorsum. Neutrum Christus fecit, vt signaretur liber, & falleretur astutus. Deniq; eousq; seductus est, vt haberet iam pro constanti, hominem purum esse: & in tantam insaniam superbia cæca prorum

peret vt non diceret vltra. Si filius Dei es: sed, Hæc omnia tibi dabo si procidens adoraueris me. Sextum est signaculum crucis, vbi pependit inter latrones. Clausit & sepultura librum húc nec vllum omnino signaculum sic astrinxit. Sepulto eñ domino sola restare desperatio videbatur. Adeo vt discipuli ipsi dicerẽt: quia nos sperabamus. Quis non illo fleret in tẽpore clausum alti⁹ librũ & nõ esse q aperiret? Sed dignus est agnus qui occisus est: Leo q surrexit. Postremo liber ipse dignus est aperire seipsum. Resurgens nimirum a mortuis, resurgens autẽ virtute propria, & post tres dies sicut prædixerat, testimonium perhibentibus inimicis: & resurgens in tanta maiestate & gloria, indicat manifeste quæcunq; pdiximus signacula vel operimenta, voluntaria non necessaria: nec conditionis fuisse: sed dignationis.

Qđ altare sub quo clamant occisi Christi dicatur humanitas.

6. K SVbtus altare Dei audiui voces occisorum. Quas voces? Vindica domine sanguinem &c. Vox precis non laudis est ista. Sed quid est hoc altare? Ego p meo sapere altare istud nihil aliud arbitror esse q̃ corpus ipsum domini Saluatoris. Credo ego q super hoc, sensum eius habeam: cum audiã eũ in euangelio promittentem. Vbicunq; fuerit corpus ibi congregabuntur & aquilæ. Interim ergo sub humanitate Christi, feliciter sancti quiescunt: in quam desiderant angeli ipsi prospicere: donec veniat tẽpus quãdo iam non sub altari collocentur: sed exaltentur super altare. Sed qd dixi. Nũquid humanitatis Christi gloriam, non dicã hominũ: sed vel angelorum asse qui poterit quis, nedũ superare? Quonã igitur modo super altare dixerim exaltandos eos qui nunc subtus altare quiescunt, visione vtiq; & contemplatione, non prælatione. Ostendet eñ nobis filius vt pollicitus est, semetipsum non in forma serui: sed Dei. Ostendet etiam nobis patrem & spiritum sanctũ: sine qua visione nihil sufficeret nobis.

Qđ in vita beata tripliciter Dei visione fruemur.

L ¶Tripliciter eñ in æterna illa & perfecta beatitudine fruemur Deo, videntes eum in omnibus creaturis, habẽtes eum in nobisipsis, & qđ ineffabiliter iocũdius sit atq; beatius, ipsam quoq; cognoscentes in semetipsa trinitatem, & gloriam illam sine vllo ænigmate mundo cordis oculo contẽplantes. Hæc vero cognitio est summa beatitudinis: tritici medulla: adeps frumenti quo ciuitas sancta Hierusalem satiatur.

Qđ non nisi plenæ ecclesiæ dabitur beatitudinis plenitudo.

¶Sustinete modicum tempus donec impleatur numerus fratrum vestrorum. Aut sic. Dictum est illis vt quiescerent adhuc tempus modicum donec compleantur cõserui eorum, & fratres q interficiendi sunt sicut & illi. In plenam & perfectam beatitudinem nec sine nobis intrabunt sancti cum corporibus suis, nec sancti sine plebe, nec spiritus sine carne. Et merito quidem. Neq; enim præstari decet integram beatitudinem donec sit homo integer cui detur: nec perfectione donari ecclesiam imperfectam. Acceperunt tamen sancti iam singulas stolas: sed non vestientur duplicibus donec vestiamur & nos: Deo melius prouidente pro nobis, vt non sine nobis consummẽtur. Stola enim prima ipsa est (quam diximus) felicitas & requies animarũ. Secunda vero immortalitas & gloria corporũ. Vnde & dicunt. Vindica sanguinem sanctorum tuorum qui effusus est. Non tanq̃ vindictæ cupidi, nec de propriæ vltionis zelo: sed ex desiderio resurrectionis & glorificationis corporum suorum, quam vsq; in diem iudicii differendam esse non dubitant.

Quomodo stolæ martyrum in agni sanguine dealbentur.

LAuerunt stolas suas & candidas eas fecerunt in sanguine agni. Candidas 7. M prorsus in sanguine: quia exiuit cum eo & in eo aqua dealbans. Aut certe candidas in sanguine agni nouelli: sanguine inquam lacteo, cãdido, & rubicũdo. Sicut ait sponsa in Cãticis Canticorũ. Dilectus meus candidus & rubicũdus. Inde est etiã q ĩ stola cãdida & fulgureo vultu testis quoq; resurrectionis apparet.

Bernardus.

Qđ consultius sit oculos liquari in lachrymas q̃ in superbiam eleuari.

¶Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis sanctoꝝ &c. Felices lachrymæ quas benigna manus conditoris absterget. Et beati oculi qui N talibus liq̃ri fletibus elegerunt, q̃ eleuari in superbiam, q̃ omne sublime videre: q̃ auaritiæ & petulantiæ famulari.

Qđ angeli vota nostra Deo perferant, eius ad nos gratiam referentes.

8. O AScendit fumus aromatum in conspectu dñi de manu angeli. Ministrant angeli: sed de alieno: offerẽtes deo opera nfa bona, nobis ei⁹ gratiã referẽtes. Vñ merito pmisit scriptura data fuisse angelo ĩcẽsa multa. Et addidit. Ascẽdit fumus aromatũ. Nostros

ēm̄ sudores nō suos, nr̄as non suas lachrymas offerūt deo. Nobis quoq; ei⁹ mūera referūt nō sua. Nō sic minister ille sublimior cūctis, & humilior vniuersis, qui semetipsum obtulit sacrificium laudis: qui patri offerēs animam suam nobis ministrat vsq; hodie carnē suā. Hui⁹ ita q; tanti ministri gratia nihil mirū si dignanter nobis immo & libēter angeli sancti ministrent. Ipsi em̄ amant nos: quia nos Christus amauit. Dicitur certe vulgari quodā prouerbio. Qui me amat, amat & canem meū. Nos vero o beati angeli catelli sumus domini illius quē tanto affectu diligitis. Catelli inquā cupientes saturari de micis quę cadunt de mensa dominorū, qui estis vos.

Q; beatam virginem: amicta sole & stellis coronata mulier designauit.

n p Ignū magnū apparuit in cœlo, mulier amicta sole, & luna sub pedib⁹ ei⁹ & in capite eius corona stellarū duodecim. Vehementer nobis vir vnus & mulier vna nocuere, sed gratias deo per vnum nihilominus virum & mulierē vnam omnia restaurant: nec sine magno fœnore gratiarū. Nec em̄ sicut delictum, ita & donum: sed excedit damni æstimationem beneficii magnitudo. Sic nimirum prudentissimus artifex quod quassatū fuerat non confregit, sed vtilius omnino refecit: vt videlicet nouum nobis Adam formaret ex veteri, & Euam transfunderet in Mariam. Et quidem sufficere poterat Christus. Siquidē & nunc omnis sufficientia nostra ex eo est. Sed nobis bonum non erat esse hominem solū. Cōgruum magis vt adesset nostrę reparationi sexus vterq;: quorum corruptioni neuter defuisset. Fidelis plane & prępotens mediator dei & hominum homo Iesus Christus: sed diuinā in eo verentur homines maiestatem. Deniq; quia deus noster ignis consumens est: quidni verere tur peccator accedere: ne quēadmodum fluit cæra a facie ignis: sic pereat ipse a facie dei? Ita q; iam ne ipsa mulier benedicta in mulieribus, videbitur ociosa? Opus em̄ mediatore ad mediatorem istum. Nec alter nobis vtilior q̄ Maria. Quid em̄ ad Mariam trepidet humana fragilitas? Nihil austerum, nil terribile, tota suauis est: omnibus offerens lac & lanam. Reuolue diligentius euangelicæ historiæ seriem vniuersam: & si quid forte increpatorium, si quid durum, si quod deniq; signum vel tenuis indignationis occurrerit in Maria, de cætero suspectam habeas, & accedere verearis. Q; si (vt vere sunt) plena magis omnia pietatis & gratiæ, plena mansuetudinis & misericordiæ, quę ad eam pertinent, inueneris: age gratias ei qui talem tibi mediatricē benignissima miseratione præuidit, in qua nihil possit esse suspectum. Deniq; omnibus omnia facta est: sapientibus & insipientibus copiosissima charitate debitricē se fecit. Omnibus misericordiæ sinum aperuit, vt de plenitudine illius accipiant vniuersi: Captiuus redemptionem: æger curationē: tristis consolationem: peccator veniam: iustus gratiā: angeli lætitiā: tota trinitas gloriam: Filii persona carnis substantiam, vt non sit q se abscōdat a calore ei⁹. Putasne ipa est sole amicta mulier? Esto siquidem vt de pręsenti ecclesia intelligendum propheticę visionis series ipa demonstret sed id plane nō inconuenienter Marię videbit attribuendum. Nimirū ipsa est quæ velut alterum solē inducit sibi. Quēadmodū em̄ ille orit indifferēter super bonos & malos: Sic ipsa quo q; præterita non discutit merita, sed omnibus sese exorabilem: omnibus clementissimam prębet: omniū nęcessitates amplissimo quodā miseratur affectu. Nam & defectus omnis sub ea & qcqd fragilitatis seu corruptionis est, excellentissima quadā sublimitate pręcęteris omnibus excedit & supergreditur creaturis: vt merito sub pedibus eius luna esse dicatur. Alioqn nihil magnū dixisse videbimur, vt sit luna ista sub pedibus eius, quā sup oēs angelorū choros super Cherubim & Seraphim exaltatam nefas est dubitare. ¶Solet autē luna non modo defectum corruptionis, sed etiam stultitiam mētis, nonnunq̄ vero ecclesiam p̄sentis temporis designare. Illam quidē propter mutabilitatem: hāc propter susceptū aliunde splendorē. Vtraq; vero (vt ita dixerim) luna sub pedibus Marię cōgrue satis intelligi potest: alio tamen atq; alio modo. Siquidē stultus vt luna mutatur: Sapiēs permanet vt sol. In sole feruor & splendor stabilis: in luna solus splendor, atq; omnino is mutabilis & incertus. Iure ergo Maria sole amicta p̄hibetur, quæ profundissimā diuinæ sapientiæ vltra q̄ credi valeat penetrauit abyssū, vt q̄tū creaturæ conditio patitur, luci illi inaccessibili videatur immensa. Candidissimus sane, sed calidissimus huius mulieris amictus. Insipientia vero omnis longe sub pedibus eius. Vt penit⁹ hæc longe sit a collegio virginum fatuarum. Iā si ecclesia lunę magis videtur intelligenda vocabulo, q; videlicet non ex se splendeat, sed ab eo qui dicit, Sine me nihil potestis facere: habes mediatricem quā tibi paulo superius commendauimus euidenter expressam.

Quæ sit corona qua virgo virginum coronatur.

¶Sequit. In capite ei⁹ corona stellarū duodecī. Dignū plane stellis coronari caput, qđ & ipsis Q

lõge clarius micans,ornet eas poti⁹ q̃ orneť ab
eis.Quid ni coronẽt sidera quã sol vestit?Sicut
dies verni circũdabãt eã flores rosarũ,& lilia cõ
uallių.Quis illas æstimet gemmas?quis stellas
numeret,qb⁹ Mariæ regiũ diadema cõpactũ ẽ?
Supra hoĩem est coronæ huius rõnẽ exponere:
indicare cõpositionẽ. Nos tñ modulo nostræ
exiguitatis abstinentes a periculoso scrutinio
secretorum, non incongrue forsitan.xii.stellas
istas.xii.prærogatiuas gratiarum intelligimus
quibus Maria singulariter adornatur. Siquidẽ
inuenire est in Maria ꝓgatiuas cœli,Præro-
gatiuas carnis,Prerogatiuas cordis.Et si fuerit
ternarius iste ꝑ quaternariũ multiplicat⁹,habe
bimus forte stellas.xii.qbus reginæ nostræ dia-
dema ꝓfulgeat vniuersis.Mihi sane rutilat ful-
gor primo quidem in Mariæ generatione:secũ
do in angelica salutatione:tertio in spiritus san
cti superuẽtione:Quarto ĩ filii dei inenarrabili
cõceptione.Sed & in his quoq; siderum radiat
decus:ꝙ virginitatis primiceria,ꝙ sine corru-
ptione fœcunda,ꝙ sine grauamine grauida,ꝙ
sine dolore puerpera.Nihilominus etiam spi-
rituali quodam splendore in Maria coruscant,
mansuetudo pudoris,deuotio humilitatis,ma
gnanimitatis credulitas, martyrium cordis.
Quid ergo sidereum fulget in generatione Ma
riæ?Plane ꝙ ex regibus orta:ꝙ ex semine Abra
hæ,ꝙ generosa ex stirpe Dauid.Si id parum vi
detur,adde ꝙ generationi illi ob singulare pri-
uilegium sanctitatis,diuinitus noscitur esse cõ
cessa,ꝙ lõge ante easdem patribus cœlitus re-
promissa,ꝙ mysticis præfigurata miraculis,ꝙ
oraculis præmunita propheticis.Merito signũ
hoc magnum in cœlo apparuisse scribitur,qđ
tanto ante de cœlo noscitur fuisse promissum.
Iam in eo ꝙ tam reuerenter atq; officiosissime
ab angelo salutata est:vt iam in regali solio su-
pra omnes cœlestium ordines legionum exal-
tata videretur:& paulominus adoraturus fœ-
minam quę solebat ab hoĩbus hactenus æqua-
nimiter adorari:excellentissimum virginis no-
stræ meritum & singularis gratia commenda-
tur. Fulget etiã nouus ille cõceptionis modus
vt superueniente spiritu sola de sola sanctifica-
tione Maria conciperet.Nam ꝙ verum Deum
& Dei filium genuit,vt idem ipse Dei atq; ho-
minis vnus omnino Deus & homo prodiret ex
Maria:Abyssus luminis.Nec facile dixerim ꝙ
vel angelicus oculus ad huius fulgoris vehe-
mentiam non caliget.De cætero sane virgini-
tatem carnis & propositum virginitatis,ipsius
quoq; ꝓpositi nouitas euidẽter illustrat:ꝙ vi-
delicet in libertate spũs legis Mosaicæ decreta
trãscẽdẽs illibatã deo corporis simul & spiritus
sanctimoniã vouit.Probat ei ꝓpositi inuiolabile
fundamẽtũ:ꝙ tã cõstanter ꝓmittẽti filiũ ange
lo respõdet. Quomodo fiet istud &c.Forte eñ
primo turbata est in sermone eius:& cogita-
bat qualis esset ista salutatio:ꝙ benedictam sese
audisset in mulieribus,quę benedici in virgini
bus semper optabat.Et hæc benedictio iam vi-
debatur esse suspecta.Vbi vero in promissione
filii manifestum virginitatis periculum videba
tur:non potuit vltra dissimulare quin diceret;
Quomodo fiet istud?quoniam virum non co-
gnosco.Merito proinde illã meruit benedictio-
nem,& hanc nõ amisit:vt longe gloriosior fiat
& virginitas ex fœcunditate,& ex virginitate
fœcunditas:ac mutuis sese illustrare radiis hęc
duo sidera videatur.Magnum enim est virgi-
nem esse:sed virginem matrem longe amplius.
Iure etiã illud molestissimum tedium quo reli
quæ omnes grauidæ mulieres laborare noscun
tur sola non sensit,quæ sola sine libidinosa vo-
luptate concepit.Vnde & in ipso suæ cõceptio
nis initio quando cæteræ mulieres potissimũ
miserabilius affliguntur,Maria tota alacritate
montana conscendit. Sic & in partu q̃ luci-
dum est,ꝙ noua exultatione nouam edidit pro
lem,sola inter mulieres a communi maledicto
& dolore parientium aliena.Si rerum precia ex
raritate pensamus:nihil his potest rarius inue-
niri.Siquidem in omnibus istis,Nec primam si
milem visa est nec habere sequentem. Cæterũ
quæ restant adhuc imitationem requirũt. Nã
pręcedentia non communicat nobis,sed secre-
tum suum recipit sibi.Itaq; nihil horum exigi
tur a nobis.Sed nunquid si defuerit nobis etiã
mansuetudo pudoris, si humilitas cordis, si
magnanimitas fidei,si compassio mentis,negli
gentiam nostram singularitas excusabit?Gra-
tissima sane gemma in diademate,micans in
capite stella,rubor in facie hominis verecundi.
Pudibunda fuit Maria:ex euangelio id proba-
mus.Vbi enim aliquando loquax,vbi præsum
ptuosa fuisse videtur?Foris stabat loqui quęrẽs
cũ filio,nec materna auctoritate aut sermonẽ
interrupit,aut habitationem irrupit in qua fi-
lius loquebatur.¶In omni textu quatuor euan R
geliorum(si bene memini)nõ nisi quater Ma-
ria loquens auditur.Primo ad angelum,sed cũ
semel atq; iterũ iã allocutus eam fuisset.Secun
do ad Elisabeth,quando vox salutationis eius
Ioannem exultare fecit in vtero.Tertio ad filiũ
cum esset annorum.xii.Quarto in nuptiis ad
filium & ministros. Et is quidem sermo cer-
tissimus index ingenitæ mãsuetudinis & virgi
nalis verecundiæ fuit.Aliorum quippe verecũ
diam suam reputans,sustinere non potuit,nec

vini dissimulare defectum. Deniqꝫ legis in acti-
bus apostolorum, ꝙ redeuntes a monte Oliue-
ti vnanimiter perseuerabant in oratione. Si for
te Maria affuit, nominetur prima: quæ supra
omnes est tam filii prærogatiua q̄ priuilegio
sanctitatis. Petrus & Andreas, Iacobus & Ioan-
nes, & cæteri qui sequuntur, hi omnes perseue
rabant vnanimiter in oratione cum mulieribꝰ
& Maria matre Iesu. Ita ne & mulierũ sese vlti
mam exhibet vt nouissima omnium poneret?
Merito facta est nouissima prima: quæ cum pri
ma esset, omniũ sese nouissimam faciebat. Meri
to super angelos est exaltata: q̄ & infra viduas
& pœnitentes, infra eam de qua eiecta fuerant
septem dæmonia, ineffabili sese mansuetudine
inclinabat. Et quidem manifesta satis in virgi-
ne ex hac ipsa mansuetudine virtus humilita-
tis elucet. Veruntamen licet in sua æstimatio-
ne tam humilis esset, nihilominus tamen in pro
missionis credulitate magnanimis fuit: vt quę
nihil aliud q̄ exiguam sese reputabat ancillam:
ad incomprehensibile hoc mysterium nullate-
nus tamen se dubitaret electam, & veram Dei
atqꝫ hominis genitricem crederet mox futurã.
Agit hoc nimirum in cordibus electorum gra
tiæ prærogatiua diuinæ, vt eos nec humilitas
pusillanimes faciat, nec magnanimitas arrogan
tes. Martyrium sane virginis quod inter stellas
diadematis eius. xii. nominauimus: tã in Simeo
nis prophetia, q̄ in ipsa dominicæ passionis hi-
storia commendatur. Tuam ipsius animam per
transibit (inquit) gladius. Vere tuam animam
pertransiit vis doloris virgo beata: vt plusq̄
martyrem non immerito prædicemus: in qua
corporeæ sensum passionis, excesserit cõpassio-
nis affectus. An non tibi plusq̄ gladius fuit ser
mo ille, reuera pertransiens animam, & pertin-
gens vsqꝫ ad diuisionem animæ & spiritus, Mu
lier ecce filius tuus? O commutationem, Ioan-
nes tibi pro Iesu traditur, seruus pro domino,
discipulus pro magistro, filius Zebedei pro filio
Dei, homo purus pro Deo vero. Quomodo nõ
tuam affectuosissimam animam pertrãsiit hæc
auditio? quãdo & nostra licet saxea licet ferrea
pectora, sola recordatio scindit.

Hugo de Sancto Victore.

Q; mors Christi prius profuerit q̄ fuerit.

B. AGnus qui occisus est ab initio seculi.
S Agnus occisus est ab initio seculi. i. iis
qui fuerũt ab initio seculi. Hoc est, ad
redemptionem, ad salutem, ad recõciliationem
eorum qui fuerunt ab initio. Vt per hoc ꝙ di-
citur ab initio, determinetur tempus non occi
sionis: sed salutis. Etiam inconueniens nullum
erit, si semel & ab initio occisus esse dicatur.
Prius enim mors eius profuit q̄ fuit.

Bernardus.

Q; sequi agnum sit eius iudicium in omnibus
venerari.

HI sequuntur agnum quocunqꝫ ierit. 14.
Vere necesse est animas dilatari, qui- T
bus ipse vndiqꝫ sequendus est agnus.
Quo enim vadit? Attingit profecto a fine vsqꝫ
ad finem fortiter, disponens omĩa suauiter. Vis
adhuc nosse quo eat agnus? Et quo necesse ha-
beãt beatę animę sequi eum? In omnibus requiẽ
quæsiui. Hæc est plane requies domini, non in-
tercisa, non circa aliq̄d certum restricta: quoniã
in omnibus gaudet, in omnibus delectatur,
in omnibus requiem quærit & inuenit. Nam
& bona ei placẽt in seipsis: & delectatur nihilo
minus bona ordinatione malorum. Diligit mi-
sericordiam & iudicium: nec modo in bonorũ
gloria sibi complacet: sed in ipsis quoqꝫ, vtpote
iustis, suppliciis. Putasne poterit humana ani-
ma in hoc gaudium domini sui & in hanc eius
requiem intrare: vt & ipsa quoqꝫ in omnibus
delectetur: nec aliqua iam priuata affectione cõ
trahatur in rugam: sed transeat in affectũ quẽ
dam generalem atqꝫ diuinum? Poterit sine du-
bio, si fidelis inueniatur super pauca q̄ accepit
militiæ suæ tẽpore. i. super artus super sensus
quos suscepit regendos: vt his probetur q̄ fide-
lis sit domino suo.

Gillebertus.

Q; contemplationis ocium opus habeat non
laborem.

¶Beati mortui qui in domino moriuntur. A V
modo iam dicit spiritus vt requiescant a labo-
ribus suis. Spiritus hoc dicit, collatę vtiqꝫ quie
tis exhibitione ex effectu gratiæ quomodo &
ipse testimonium reddit spiritui nostro. Spiri-
tus hoc dicit, quia spiritus hoc efficit. Amodo
iam dicit spiritꝰ vt requiescãt a laboribus suis.
A laboribus inquit non ab operibus. Opera
enim illorum sequuntur illos. Opera sequunt
spiritum, sicut calor ignem, vmbra corpus, lux
solem, effectus causam. Qui sabbatizat in spiri-
tu, non opus habet sectari opera. Opera enim se
quuntur illum. Opera illorum. Quæ sunt ope-
ra illorum? Quę sunt opera quiescentiũ? Opera
mortuorum in Christo, consepultorum cum
Christo, opera sabbatizantium. Festiua sunt, fe
riata sunt. Ocium valent opera ista. Festina in-
gredi in hanc requiem: in hunc sabbatismum.
Sed vide ꝙ nõ relinquitur sabbatismus nisi cõ
sepultis cum Christo. Nõ relinquitur nisi post
sextam diem. In qua aut vetus homo crucifigi

gitur, aut nouus perficitur. In hoc igitur sabbato, in hoc ocio sapientiã scribe, ne forte sabbata tua derideãt hostes. Scribe illã sup latitudinẽ cordis tui. Latũ em̃ ẽ cor qđ curę nõ arctãt.

Hugo de Sancto Victore.

Q; ad exemplar libri vitæ, libros conscientiæ vel scribere vel corrigere debeamus.

20. Libri aperti sunt &c. Libri sunt corda
X hominum, liber vitæ est sapientia dei. Libri aperiuntur quãdo fiunt secreta cordiũ manifesta, liber vitæ aperietur quando vnicuiq; luce interiori manifeste patescet om̃e qđ faciendũ est. Et mortui ex his qui in libris sunt, non qui in libro iudicantur: quia peccatores ex suis operibus iudicabuntur. Libri nostri ad librum Dei scripti sunt, quia corda nostra ad similitudinem sapientiæ Dei condita sunt. Sicut dicitur. Signatum est super nos lumen vultus tui dñe. Adhuc scribi debẽt libri nostri secundum exemplar libri vitæ: sicut ait apostolus. Estote imitatores Christi sicut filii charissimi. Et si sic scripti non sunt, saltem corrigendi sunt. Conferamus itaq; libros nostros cum hoc libro, vt si aliquid aliter habuerint corrigantur: Ne in illa vltima collatione, si quippiam aliter inuenti fuerint habentes, abiiciantur.

Bernardus.

Q; Christus & sponsus sit in capite, & sponsa in corpore.

21. Vidi ciuitatem sanctam Hierusalem
Y nouam descendentem de cœlo, a deo paratam tanq̃ sponsam, ornatã viro suo. Et audiui vocem magnam de throno dicentem. Ecce tabernaculum dei cum hominibus: & habitabit cum eis. Ad quid? Credo vt sibi acquirat sponsam ex hominibus. Mira res: Ad sponsam veniebat, & absq; spõsa nõ veniebat. Quærebat sponsam, & sponsa cũ ipso erat. An duæ erant? Absit. Vna est colũba mea. Sed sicut de diuersis ouium gregibus vnum facere voluit, vt sit vnũ ouile & vnus pastor: ita cum haberet sponsam sibi inhærentem a principio multitudinem angelorum, placuit ei & de hominibus cõuocare ecclesiam, atq; vnire illi q̃ de cœlo est: vt sit vna sponsa, & sponsus vnus. Ergo ex adiecta ista perfecta est illa, non duplicata. Porro vnã conformitas facit: nunc quidẽ in simili deuotione: postea vero etiã in pari gloria. Habes itaq; vtrunq; de cœlo: & sponsum. s. Iesum, & sponsam. s. Hierusalẽ. Et ille quidẽ (vt videtur) semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. At illã in quanã putamus forma seu specie, aut in quo habitu vidit descendentẽ ille qui vidit? an forte in frequentia angelorũ quos vidit descẽdentes & ascẽdentes super filiũ hominis? Sed melius dicimus q; sponsam tunc vidit: & agnoscẽs duos in carne vna. Dum enim sanct⁹ ille Emmanuel terris intulit magisteriũ disciplinæ cœlestis: dum supernæ illius Hierusalem (quæ est mater nostra) visibilis quædam imago & species decoris eius per ipsum nobis & in ipso expressa innotuit: quid nisi in sponso sponsam perspeximus, vnum eundẽq; dominũ gloriæ admirantes: & sponsum decoratum corona & spõsam ornatã monilibus suis? Ipse igit̃ q discẽdit ipse est & qui ascẽdit: vt nemo ascendat in cœlum nisi qui descẽdit de cœlo. Vnus idẽq; dominus & sponsus in capite, & spõsa in corpore. Nec frustra ĩ terris visus est homo cœlestis: cum de terrenis cœlestes q̃plurimos fecerit si i similes: vt sit qđ legit̃: Qualis cœlestis tales & cœlestes. Extũc & deinceps in terra viuitur more cœlestiũ: dum instar supernę illius beatæq; creaturæ, hæc quoq; q̃ a finibus terræ venit audire sapientiã Salomonis, cœlesti viro nihilominus casto inhæret amore, etsi necdum quõ illa iũcta per speciẽ, tamẽ sponsata per fidẽ.

FINIS.

Deo sint Gratiæ.

Habes itaq; lector studiose, allegoriarum & moraliũ sententiarum vtriusq; tam noui q̃ veteris instrumenti (excepto Psalterio, in quod seorsum paratur volumen) Collectanea, solerti indagine, & acri iudicio ex triginta claris & sanctitate & doctrina auctoribus decerpta: & industria ac impensis Iodoci Badii Ascensii in lucem edita. Cui cautum est speciali priuilegio & gratia ne quispiam alius triennio proximo imprimat &c. Ad Idus Feb. M D.XX. supputatione Romana.

Am

34

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm